新华字典

汉维

خەنزۇچە-ئۇيغۇرچە

شىنخۇا لۇغىتى

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

汉 维
新华字典

خەنزۇچە-ئۇيغۇرچە
شىنخۇالۇغىتى

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

تەرجىمە قىلغۇچىلار :

ئەنۋەر جاپپار ، ھەسەنجان ، ۋەلى ، دىلشات سۇلتان ، قادىر قاۋۇز ، ماخمۇتجان ئىسلام ، باتۇر مامۇت ، ئەنۋەر ئىمىن ، گۈلنار

录目

1 ……例凡
1 ……表节音音拼语汉
8 ……表字检首部
9 ……录目首部(一)
11……表字检(二)
88……引索画笔字检难(三)
891-1 ……文正典词
934-892 ……录附
892 ……案方音拼语汉
896 ……表简法用号符点标用常
900 ……表照对元公代朝史历国我
904 ……表简族民数少国我
908 ……表览一(府首或)都首口人积面区地和国各界世
928 ……表简位单量计
933 ……表气节
……表期周素元学化

مۇندەرىجە

لۇغەتنىڭ تۈزۈلۈشى ھەققىدە 1

خەنزۇچە فونېتىكىلىق ئېلىپبە بوغۇملىرى مۇندەرىجىسى 1

باش بۆلەكلەر بويىچە خەت تېپىش جەدۋىلى 8

(1) باش بۆلەكلەر مۇندەرىجىسى 9

(2) خەت تېپىش جەدۋىلى 11

(3) تېپىش قىيىن بولغان خەتلەرنىڭ سىزىقلىرى بويىچە ئاچقۇچ 88

لۇغەت تېكىستى ..... 1 - 891

قوشۇمچە ..... 892 - 934

خەنزۇچە فونېتىكىلىق ئېلىپبە لاھىيىسى 892

خەنزۇ يېزىقىدا دائىم ئىشلىتىلىدىغان تىنىش بەلگىلىرى جەدۋىلى ... 896

مەملىكىتىمىز تارىخىدىكى سۇلالىلەرنىڭ مىلادى بويىچە قىسقىچە سىلسىلىتۈرمىسى 900

مەملىكىتىمىزدىكى ئازسانلىق مىللەتلەر قىسقىچە جەدۋىلى 904

دۇنيادىكى مەملىكەت ۋە رايونلارنىڭ يەر مەيدانى ، ئاھالىسى ، پايتەختى (ياكى مەركىزى) نى كۆرسىتىش جەدۋىلى 908

ئۇلۇچەم بىرلىكلىرى قىسقىچە جەدۋىلى 928

مەۋسۇملەر جەدۋىلى 933

خىمىيۋى ئېلېمېنتلار جەدۋىلى

例 凡

《典字华新》的版出年1987馆书印务商据根是典字本、一
和字用专名地了除删中程过译翻在。的版出译翻(本排重)
。字体异、体繁
读界各的度程化文等中和生学校院中大供是典字本、二
。书具工文语型小的用使所字汉学自者
拼语汉》附前书。列排序次母字音拼语汉按典字本、三
首部按和字查音按供别分是,《表字检首部》和《引索节音音
。用之字查
组词、词音复的解注带收。余万一字汉收共典字本、四
。种八录附。右左百五千三
语汉用,统系音语的话通普语汉据依音字的典字本、五
。音标母字音拼
词音复、子例的中文释。印排字大用头字的典字本、六
。印排左到右从,序程作写的字文尔吾维从随组词和
字个几为列就,的音个几有而同不义意因头字个一、七
:如。音的余其示表来音某见另以后音注其,头

guǎng 见另 ān 广

示表等③②①用,解注条分,的项一止不义意的头字、八
复的中[ ]。示表等3、2、1用,条分再如下项义个一。项义
。示表等3、2、1用也,解注条分如,组词或词音
。号[ ]加外,组词和词音复的解注带的收所下头字、九
本者或字的用区地言方是字本示表<方>的中解注、十

用代古是字本示表＜古＞。法用的区地言方是的注所项义
。法用的代古是的注所项义本者或字的
个一。字本替代号‘ ～ ’用，中例举后解注在、一十
。字个一替代只‘～’
尔吾维在用，了完句例个一或词例个一示表‘/’、二十
。号符点标的当适用另后文释的头字个一每。后之文

لۇغەتنىڭ تۈزۈلۈشى ھەققىدە

1 . بۇ لۇغەت شاگۆۋ نەشرىياتى 1987 - يىلى نەشر قىلغان «شىنخۇا لۇغىتى» (قايتا تىزىلغان نۇسخىسى) غا ئاساسەن تەرجىمە قىلىنىپ نەشر قىلىندى . تەرجىمە قىلىش جەريانىدا مەخسۇس يەر ناملىرىغا ئىشلىتىلىدىغان خەتلەر ، قىسقارتىلمىغان خەتلەر ۋە باشقىچە شەكىلدە يېزىلىدىغان خەتلەر چىقىرىۋېتىلدى .

2 . بۇ لۇغەت ئالىي ، ئوتتۇرا دەرىجىلىك مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى ۋە ئوتتۇرا مەدەنىيەت سەۋىيىسىگە ئىگە ھەر ساھەدىكى كىتابخانلارنىڭ خەنزۇچە خەتلەرنى ئۆزلۈكىدىن ئۆگىنىش ئۈچۈن ئىشلىتىدىغان كىچىك تىپلىق تىل - يېزىق قورال كىتابىدۇر.

3 . بۇ لۇغەت خەنزۇ تىلىنىڭ ترانسكرىپسىيىلىك ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە تىزىلدى . كىتاب ئالدىغا « خەنزۇ تىلىنىڭ ترانسكرىپسىيىلىك ئېلىپبە بوغۇملىرى بويىچە ئاچقۇچ » ۋە «باش بۆلەكلەر بويىچە خەت تېپىش جەدۋىلى » قوشۇمچە قىلىندى ، بۇلار ئايرىم - ئايرىم ھالدا ترانسكرىپسىيە بويىچە خەت تېپىش ۋە باش بۆلەك بويىچە خەت تېپىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ .

4. بۇ لۇغەتكە 10 مىڭدىن ئارتۇق خەنزۇچە خەت كىرگۈزۈلدى . ئىزاھلانغان جۈپ سۆزلەر ، سۆز بىرىكمىلىرى بولۇپ جەمئىي 3500 ئەتراپىدا سۆز كىرگۈزۈلدى . سەككىز خىل قوشۇمچە جەدۋەل بېرىلدى .

5 . بۇ لۇغەتتىكى خەتلەرنىڭ ترانسكرىپسىيىسى خەنزۇ تىلى ئاممىباب تەلەپپۇزىنىڭ فونېتىكا سىستېمىسىغا ئاساسەن ، خەنزۇچە ترانسكرىپسىيىلىك ئېلىپبە ھەرپلىرى بىلەن بېرىلدى .

6 . بۇ لۇغەتنىڭ تۈپ خەتلىرى چوڭ خەت بىلەن بېرىلدى . ئىزاھ ئىچىدىكى مىساللار ، جۈپ سۆزلەر ۋە سۆز بىرىكمىلىرى ئۇيغۇر يېزىقىنىڭ يېزىلىش تەرتىپىگە ئەگەشتۈرۈلۈپ ئوڭدىن سولغا تىزىلدى .

7 . بىر تۈپ خەتنىڭ مەنە پەرقى تۈپەيلىدىن بىر قانچە خىل ئوقۇلىدىغان بولسا ، ئايرىم تۈپ خەت قىلىپ تۇرغۇزۇلۇپ . ترانسكرىپسىيىسى كەينىگە 见另 (... gè qíng) شەكلى بىلەن باشقىچە ئوقۇلۇشى بېرىلدى . مەسىلەن :

guǎng见另 ān

8 .تۈپ خەتنىڭ مەنىسى بىرلا تۈر بىلەن چەكلەنمىسە ، تارماقلارغا بۆلۈپ ① ② ③ قاتارلىقلار بىلەن مەنە تۈرلىرىگە ئايرىلدى . بىر مەنە تۈرى ئىچىدە يەنە ئايرىشقا توغرا كەلسە 1. ، 2. ، 3. قاتارلىقلار بىلەن ئىپادىلەندى . [ ] ئىچىدىكى جۈپ سۆزلەر ياكى سۆز بىرىكمىلىرىگىمۇ تارماقلا ئايرىپ مەنە بېرىشكە توغرا كەلسە يەنىلا 1. ، 2. ، 3. قاتارلىقلار بىلەن ئىپادىلەندى .

9 .تۈپ خەتلەر ئاستىدىكى ئىزاھلانغان جۈپ سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرى [ ] ئىچىگە ئېلىندى .

10 . ئىزاھ ئىچىدىكى 〈方〉 مەزكۇر خەتنىڭ ئايرىم دىئالېكت رايونىدىلا ئىشلىتىلىدىغانلىقىنى ياكى مۇشۇ مەنە تۈرىنىڭ ئايرىم دىئالېكت رايونىدىلا ئىشلىتىلىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ . 〈古〉 مەزكۇر خەتنىڭ قەدىمكى زامانىدا ئىشلىتىلگەنلىكىنى ياكى مەزكۇر مەنە تۈرىدە بېرىلگەن ئىزاھنىڭ

قەدىمكى زاماندا ئىشلىتىلگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

11. ئىزاھاتنىن كېيىن بىرىلگەن مىساللار ئىچىدىكى « ~ » بەلگىسى مۇشۇ ئىزاھ ئالدىدىكى تۈپ خەتنى بىلدۈرىدۇ، بىر دانە « ~ » بىرلا خەتكە ۋەكىللىك قىلىدۇ.

12. « / » بىر مىسال ياكى بىر مىسال جۈملىنىڭ تۈگىگەنلىكىنى بىلدۈرۈپ، ئۇيغۇرچە ئىزاھاتنىن كېيىن قويۇلدى. ھەر بىر تۈپ خەتنىڭ پۈتۈن ئىزاھى تۈگىگەندىن كېيىن مۇۋاپىق تىنىش بەلگىسى قويۇلدى.

引索节音音拼语汉

خەنزۇچە فونېتىكلىق ئېلىپبە بوغۇملىرى مۇندەرىجىسى

。字的音同查去音读字例按可，例做字一举后节音一每。1

1. ھەر بىر بوغۇمدىن كېيىن مىسال ئۈچۈن بىر خەت كۆرسىتىلدى ، شۇ خەتنىڭ ئاھاڭى بويىچە شۇنىڭغا ئاھاڭداش باشقا خەتلەرنى تاپقىلى بولىدۇ.

。码页文正典字本指字数。2

2 . رەقەملەر لۇغەت تېكىستىنىڭ بەت نومۇرىنى كۆرسىتىدۇ .

59	餐	can	25	杯	bei				
60	仓	cang	30	奔	ben		A		
61	操	cao	32	崩	beng				
63	策	ce	33	逼	bi	1	啊	a	
63	岑	cen	39	边	bian	2	哀	ai	
64	层	ceng	42	标	biao	4	安	an	
65	插	cha	45	别	bie	6	肮	ang	
67	拆	chai	47	宾	bin	6	熬	ao	
68	搀	chan	48	兵	bing				
70	昌	chang	50	玻	bo		B		
73	超	chao′	54	不	bu				
74	车	che				8	八	ba	
76	尘	chen		C		12	白	bai	
78	称	cheng				15	班	ban	
81	吃	chi	56	擦	ca	19	帮	bang	
85	充	chong	57	猜	cai	20	包	bao	

F

171 发 fa
174 翻 fan
178 方 fang
182 非 fei
186 分 fen
189 风 feng
192 佛 fo
192 否 fou
192 夫 fu

G

202 嘎 ga
202 该 gai
204 干 gan
209 钢 gang
209 高 gao
212 哥 ge
214 给 gei
215 根 gen
216 耕 geng
217 工 gong
221 沟 gou

130 得 dei
130 扽 den
130 登 deng
132 低 di
138 嗲 dia
138 颠 dian
141 刁 diao
143 爹 die
144 丁 ding
148 丢 diu
148 东 dong
150 兜 dou
152 都 du
156 端 duan
158 堆 dui
160 吨 dun
162 多 duo

E

166 鹅 e
167 欸 ê
168 欸 ei
168 恩 en
168 鞥 eng
168 儿 er

87 抽 chou
90 初 chu
92 欻 chua
92 揣 chuai
93 川 chuan
95 窗 chuang
96 吹 chui
97 春 chun
98 戳 chuo
99 词 ci
102 聪 cong
103 凑 cou
104 粗 cu
105 撺 cuan
106 崔 cui
107 村 cun
108 搓 cuo

D

110 搭 da
115 呆 dai
118 单 dan
122 当 dang
125 刀 dao
129 德 de

350 咖 ka
350 开 kai
353 刊 kan
354 康 kang
356 考 kao
358 科 ke
362 剋 kei
362 肯 ken
363 坑 keng
364 空 kong
365 抠 kou
367 枯 ku
368 夸 kua
370 快 kuai
371 宽 kuan
372 筐 kuang
373 亏 kui
376 昆 kun
377 阔 kuo

L

377 拉 la
379 来 lai
382 兰 lan
385 狼 lang
268 怀 huai
269 欢 huan
272 荒 huang
274 灰 hui
279 昏 hun
281 活 huo

J

285 机 ji
299 家 jia
302 尖 jian
309 江 jiang
312 交 jiao
319 街 jie
324 今 jin
330 京 jing
335 迥 jiong
336 究 jiu
339 居 ju
344 捐 juan
346 决 jue
349 军 jun

K

224 姑 gu
228 瓜 gua
230 乖 guai
232 官 guan
235 光 guang
237 规 gui
240 棍 gun
240 锅 guo

H

242 哈 ha
243 孩 hai
245 含 han
248 杭 hang
248 蒿 hao
251 喝 he
255 黑 hei
255 痕 hen
256 恒 heng
257 嗽 hm
257 哼 hng
258 烘 hong
260 喉 hou
261 呼 hu
265 花 hua

470 囊 nang
472 闹 nao
472 讷 ne
473 内 nei
473 嫩 nen
473 能 neng
474 嗯 ng
475 泥 ni
476 嘻 nia
476 年 nian
477 娘 niang
478 鸟 niao
478 捏 nie
479 您 nin
479 宁 ning
480 牛 niu
481 农 nong
482 耨 nou
482 奴 nu
482 女 nü
482 暖 nuan
483 虐 nüe
483 挪 nuo

O

432 妈 ma
434 埋 mai
436 蛮 man
438 忙 mang
439 猫 mao
441 么 me
442 眉 mei
444 门 men
445 蒙 meng
447 迷 mi
451 面 mian
452 苗 miao
453 灭 mie
454 民 min
456 明 ming
457 谬 miu
457 摸 mo
463 谋 mou
464 木 mu

N

466 嗯 n
466 那 na
468 乃 nai
469 男 nan
386 捞 lao
388 勒 le
391 类 lei
392 冷 leng
394 里 li
400 俩 lia
400 连 lian
403 良 liang
406 疗 liao
409 列 lie
410 林 lin
415 令 ling
417 留 liu
419 咯 lo
419 龙 long
421 搂 lou
423 炉 lu
425 吕 lü
427 乱 luan
428 略 lüe
428 抡 lun
429 罗 luo

M

432 呣 m

559 软 ruan
560 锐 rui
560 润 run
561 弱 ruo

S

561 撒 sa
562 赛 sai
562 三 san
563 桑 sang
564 搔 sao
565 涩 se
565 森 sen
566 僧 seng
566 沙 sha
568 筛 shai
568 山 shan
571 商 shang
574 烧 shao
575 奢 she
577 谁 shei
578 深 shen
582 声 sheng
585 诗 shi
594 收 shou
520 恰 qia
520 千 qian
525 枪 qiang
528 敲 qiao
530 切 qie
533 亲 qin
534 青 qing
538 穷 qiong
539 秋 qiu
541 区 qu
544 圈 quan
546 缺 que
548 群 qun

R

548 然 ran
549 嚷 rang
551 饶 rao
551 热 re
552 人 ren
554 扔 reng
554 日 ri
555 容 rong
556 柔 rou
557 如 ru
483 哦 o
484 欧 ou

P

485 怕 pa
485 拍 pai
487 潘 pan
489 旁 pang
490 抛 pao
492 胚 pei
493 喷 pen
494 烹 peng
496 批 pi
499 偏 pian
501 飘 piao
502 撇 pie
503 拼 pin
504 乒 ping
506 坡 po
508 剖 pou
509 扑 pu

Q

511 七 qi

686 西 xi
694 虾 xia
697 先 xian
703 香 xiang
707 消 xiao
711 些 xie
716 新 xin
718 星 xing
721 兄 xiong
722 休 xiu
726 需 xu
728 宣 xuan
731 靴 xue
732 勋 xun

Y

735 呀 ya
738 烟 yan
743 央 yang
748 腰 yao
751 爷 ye
754 一 yi
768 音 yin
771 英 ying
634 梯 ti
637 天 tian
639 挑 tiao
642 贴 tie
643 听 ting
645 通 tong
649 偷 tou
652 突 tu
655 团 tuan
656 推 tui
658 吞 tun
659 拖 tuo

W

661 挖 wa
662 歪 wai
662 弯 wan
666 汪 wang
670 威 wei
676 温 wen
679 翁 weng
680 窝 wo
681 污 wu

X

597 书 shu
602 刷 shua
602 衰 shuai
603 闩 shuan
604 双 shuang
605 水 shui
605 顺 shun
606 说 shuo
607 思 si
610 松 song
611 搜 sou
612 苏 su
615 酸 suan
615 虽 sui
617 孙 sun
618 梭 suo

T

620 他 ta
622 胎 tai
624 贪 tan
627 汤 tang
630 涛 tao
633 特 te
633 疼 teng

864 抓 zhua
865 拽 zhuai
865 专 zhuan
867 庄 zhuang
869 追 zhui
871 准 zhun
872 捉 zhuo
874 资 zi
880 宗 zong
882 邹 zou
883 祖 zu
886 钻 zuan
887 最 zui
887 尊 zun
888 作 zuo

815 贼 zei
815 怎 zen
815 增 zeng
816 扎 zha
819 摘 zhai
820 沾 zhan
823 章 zhang
826 招 zhao
830 遮 zhe
833 这 zhei
833 针 zhen
837 征 zheng
840 之 zhi
853 忠 zhong
856 州 zhou
858 朱 zhu

776 哟 yo
776 拥 yong
779 优 you
785 淤 yu
795 渊 yuan
799 约 yue
802 云 yun

Z

805 匝 za
806 栽 zai
809 赞 zan
809 脏 zang
810 遭 zao
813 则 ze

表字检首部

باش بۆلەكلەر بويىچە خەت تېپىش جەدۋىلى

相本基首部的用典字般一跟首部的用采典字本.1[明说]数画笔首部按序次首部。部186有共《表字检》2.并改有略,同内《录目首部》在首部的字的查要按先,时字检。列排少多目去除按字的部一同,内《表字检》。《表字检》查后然,码页出查办的决解,字的检难字难于对.3。列排数画的外以画笔首部字‘对’,字‘思’如。内首部个几在收分字些有(1):是法形笔的(笔一第的时写书即)笔起按,字的首部清不分(2)。等形笔等 乚冂冖括包,乙)折(丶)点(丿)撇(丨)直(一)横,入收《引索画笔字检难》有另后《表字检.(3)。内首部笔单个五(

。查备

[ئىزاھات]1. بۇ جەدۋەلدە ئىشلىتىلگەن باش بۆلەكلەر قىسمەن ئۆزگەرتىلەرنى ھېسابقا ئالمىغاندا ، ئادەتتىكى لۇغەتلەردە ئىشلىتىلگەن باش بۆلەكلەرگە ئاساسەن ئوخشاش. 2. « خەت تېپىش جەدۋىلى » دە جەمئىي 186 بۆلەك بار . باش بۆلەكلەرنىڭ تەرتىپى سىزىق سانىنىڭ ئاز - كۆپلۈكىگە قاراپ ئورۇنلاشتۇرۇلدى . خەت تېپىشتا ، ئالدى بىلەن تاپماقچى بولغان خەتنىڭ باش بۆلەكلىرىنى « باش بۆلەكلەر مۇندەرىجىسى » دىن بەت نومۇرىنى تېپىپ چىقىپ ، ئۇنىڭدىن كېيىن « خەت تېپىش جەدۋىلى » دىن تېپىش كېرەك . « خەت تېپىش جەدۋىلى » ئىچىدە ، ئوخشاش بىر باش بۆلەكتىكى خەت باش بۆلىكى چىقىرىۋېتىلگەن ئاساستا خەت سىزىقىنىڭ ئاز - كۆپلۈكى بويىچە ئورۇنلاشتۇرۇلىدۇ. 3. تېپىش قىيىن بولغان خەتلەر مۇنداق ھەل قىلىنىدى : (1) بەزى خەتلەر ئايرىم ئايرىم . ئايرىم ھالدا بىر قانچە باش بۆلەك ئىچىگە بېرىلدى . مەسىلەن ، « 思 » خېتى ، « 对 » خېتى قاتارلىقلار. (2) باش بۆلەكلىرى ئېنىق بولمىغان خەتلەر ، باشلىنىش (يەنى بىرىنچى) سىزىقىنىڭ شەكلى بويىچە « 一 » ، « 丨 » ، « 丿 » ، « 丶 » ، « 乙 » ، (乚 冂 冖) لارنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) دىن ئىبارەت بەش بۆلەك ئىچىگە ئورۇنلاشتۇرۇلدى. (3) « خەت تېپىش جەدۋىلى » دىن كېيىن « تېپىش قىيىن بولغان خەتلەر ئۈچۈن ئاچقۇچ » بېرىلدى .

（一）部首检字表

1. بۆلۈكلەر بويىچە

（部首左边的号码指码号的表字检指码页）

（بۆلۈكنىڭ سول تەرىپىدىكى نومۇر خەت تېپىش جەدۋىلىنىڭ بەت نومۇرىنى كۆرسىتىدۇ）

一画
一 11
丨 12
丿 12
丶 13
乙 13
二画
二 14
十 14
厂 14
匚 15
刂 15
卜 16
冂 16
亻 16
八 18
人 18
勹 19
几 19
儿 19
亠 19
冫 20
冖 20
讠 20
卩 22
阝 22
阝 22
凵 23
刀 23
力 23
厶 23
又 23
工 24
土 24
士 24
艹 25
艹 26
寸 28
廾 32
大 32
尢 32
弋 33
小 33
口 33
口 36
巾 37
山 37
彳 37
彡 38
夕 38
夂 39
广 39
门 39
氵 39
辶 40
彐 40
尸 42
己 42
弓 45
子 46
女 47
马 47
幺 47
巛 47
王 48
韦 48
木 49
犬 51
歹 51
车 51
戈 51
比 52
瓦 52
止 52
攴 52
日 55
曰 55
水 56
贝 56
见 57
牛 57
手 57
毛 57
气 57
攵 58
片 58
斤 58
爪 58
父 58
月 59
欠 59
风 59
殳 60
文 60
方 60
火 60
斗 60
小 60
户 61
礻 61
心 62
忄 62
尸 62
氺 63
氵 63
犭 63
饣 63
纟 64
罒 64
网 64
艹 64
衤 64
衣 65
覀 66
覀 66
耂 66
老 66
耒 66
耳 66
聿 66
肉 66
臣 66
自 66
至 66
臼 66
舌 66
舛 66
舟 66
艮 66
色 66
虍 66
虫 66
血 66
行 66
衣 66
西 66
五画
示 66
石 66
龙 67
业 67
目 67
田 67
罒 67
皿 67
钅 68
矢 68
禾 68
白 68
瓜 68
用 68
鸟 69
疒 71
立 71
穴 71
礻 72
疋 72
皮 72
癶 72
矛 72
矢 72
矛 73
耒 74
耳 74
聿 75

皮矛　耒老耳臣西页虍虫缶舌竹臼自血
六畫
（西）（灬）
75
75　75
75
75
75
75
75
76
76
77
78
78
79
79
79
舟衣羊米艮羽糸　麦走赤豆酉辰豕卤里
（⺶）（⺶）（Ⅱ）
七畫
79
79
79
80
80
80
80
81
81
81
81
82
82
82
82
足身采谷言角言辛　青其雨齿黾隹金鱼
八畫
（⻗）
82
83
83
83
83
83
83
84
84
84
84
84
84
84
85
革骨鬼食音　影　麻鹿　黑鼠鼻
九畫
85
86
86
86
86
十畫
86
十一畫
86
86
十二畫以上
86
87
87

表字检(二)

2. خەت تېپىش جەدۋىلى

(码页的文正典字指码号的边左字)

(خەتنىڭ سول تەرىپىدىكى نومۇر لۇغەت تېكىستىنىڭ بەت نومۇرىنى كۆرسىتىدۇ)

756	夷	504	平	870		画三	
80	丞	148	东	264	互	189	丰
画六		607	丝	画四		350	开
540	求	画五		674	未	332	井
739	严	807	再	460	末	637	天
197	甫	398	吏	286	击	192	夫
216	更	216	亘	837	正	193	
217		737	亚	839		682	无
601	束	356	考	205	甘	670	韦
393	丽	387	老	590	世	865	专
398		220	共	30	本	203	丐
404	两	807	在	359	可	477	廿
681	巫	13	百	360		682	五
379	来	169	而	339	且	450	丐
画七		782	有	531		562	卅
639	忝	784		48	丙	54	不
683	武	608	死	495	丕	161	不
43	表	202	夹	888	左	440	有
191	奉	298		539	丘	782	友
591	事	300		784	右	89	丑
811	枣	847	至	55	布	736	牙
513	其	748	尧	63	册	658	屯

部一	
754	一
画一	
144	丁
837	
511	七
画二	
562	三
204	干
207	
785	于
572	上
57	才
695	下
825	丈
684	兀
666	万
460	
786	与
789	
790	

761 义
663 丸
441 么
337 久
289 及
画三
682 午
552 壬
747 天
70 长
824
35 币
176 反
581 升
172 乏
748 爻
118 丹
589 氏
842
681 乌
画四
581 生
202 乍
584 失
818 乍
539 丘
182 非
72 畅
240 果
613 肃
上以画八
337 韭
411 临
311 将
312
787 禺
779 幽
743 艳
146 鼎
317 晏
298 冀
部丿
画二至一
559 入
761 乂
337 九
468 乃
33 匕
515 乞
93 川
26 北
350 卡
520
337 旧
236 归
18 半
588 史
743 央
549 冉
531 且
339
780 由
577 申
300 甲
140 电
89 出
6 凹
652 凸
画七至五
585 师
753 曳
741 曲
743
557 肉
701 县
95 串
604 爽
292 棘
7 界
381 赖
297 暨
814 赜
876 龠
167 疆
838 整
834 臻
470 襄
470
部丨
画二
572 上
752 也
画三
189 丰
670 韦
852 中
854
473 内
597 书
画四
267 画
290 卤
画八
883 奏
153 毒
248 巷
706
337 韭
580 甚
304 柬
662 歪
32 甭
451 面
画九
743 艳
624 泰
533 秦
219 恭
213 鬲
400
792 戟
212 哥
471 孬
697 夏
上以画十
326 堇

488 叛
341 举
765 益
344 觐

部乙
（乚丁𠂉）

759 乙
画三至一
141 习
389 了
407
337 九
453 乜
478
319 子
346 孑
752 也
182 飞
515 乞
690 习
702 乡
747 幺
83 尺
75

部丶

画三至二
735 丫
761 义
663 丸
840 之
41 卞
118 丹
671 为
674
画四
860 主
18 半
649 头
35 必
777 永
上以画五
856 州
481 农
540 求
403 良
344 卷
345
533 亲
538

856 周
画八
855 重
86
15 拜
200 复
790 禹
771 胤
191 舀
画九
81 乘
584
上以画十
374 旭
582 甥
801 粤
591 弒
683 舞
210 舉
193 孵
758 疑
469 豳
357 鼾
631 毅
106 爨

105 衆
565 色
568
669 危
214 各
214
画六
680 我
443 每
102 囟
687 希
237 龟
349
539
692 系
295
427 卵
画七
230 乖
96 垂
48 秉
26 卑
200 阜
787 臾
133 衆
748 肴

842 危
261 乎
148 冬
684 务
91 处
91
132 氏
134
63 册
388 乐
800
778 用
603 甩
588 史
画五
476 年
858 朱
148 丢
528 乔
504 乒
489 乓
705 向
717 囟
260 后
829 兆
566 杀

834 真
619 索
565 嗇
512 鼓
52 博
224 辜
246 韩
画一十
上以
681 斡
332 兢
226 暇
210 睪
852 皇
247 翰
92 矗
部厂
72 厂
4
画六至二
643 厅
815 仄
396 历
166 厄
682 午
562 卅
581 升
841 支
277 卉
225 古
36 毕
356 考
265 华
266
267
712 协
361 克
28 孛
画六
872 卓
843 直
26 卑
200 阜
104 卒
884
563 丧
564
435 卖
画十至七
469 南
204 干
207
91 于
785 干
373 亏
682 五
350 开
332 井
795 元
682 无
802 云
264 互
865 专
495 丕
737 亚
216 亘
711 些
3 豇
118 硅
部十
585 十
画五至一
520 千
477 廿
296 即
349 君
427 乱
777 甭
399 隶
613 肃
72 畅
290 亟
519
245 函
80 承
558 乳
585 虱
858 昼
846 思
296 既
771 胤
238 癸
上以画十
523 乾
297 暨
793 豫
部二
170 二
769 尹
8 巴
364 孔
89 丑
759 以
786 予
789
597 书
画四
607 司
554 民
185 弗
140 电
89 出
171 发
173
607 丝
画五
152 夹
327 尽
325
216 艮
216
80 丞
435 买
画九至六

523 前
637 剃
畫八
286 剖
634 剔
185 割
663 剝
508 剖
343 剧
50 剃
21
163 剔
至九
畫一十
201 副
584 剩
212 割
369 剛
501 剔
73 剩
316
畫二十
上以
348 劇
528 劇
281 劇
101
367 劇
12 劃
126 到
374 封
238 劈
352 劃
566 刹
67
238 劍
849 制
229 刮
164 剁
296 剂
361 刻
602 刷
602
畫七
331 荆
379 刺
421 到
707 削
731
229 副
308 劍
109 劉
畫三至二
761 刈
353 刊
畫四
718 刑
409 列
266 划
267
268
208 刚
813 则
95 创
800 刖
678 刎
417 刘
畫五
45 别
46
398 利
568 删
24 刨
490
488 判
332 刻
畫六
99 刺
742 厲
部匚
畫四至二
541 区
484
498 匹
342 巨
507 匠
805 匪
756 匾
371 匡
311 匠
上以畫五
694 匣
755 医
238 匯
476 匿
184 匪
375 匯
41 匯
814 賾
部刂
396 历
735 压
742 厌
576 厚
63 厕
畫八至七
393 厘
260 厚
109 厝
797 原
畫十至九
703 厢
741 厦
338 厩
90 厨
697 厦
567
743 雁
348 厥
畫二十
上以
608 厮
754 厲
742 厭
741 魔
743 厭

267
746 仰
862 仁
355 伉
180 仿
282 伏
672 伪
609 似
591
755 伊
画五
480 佞
634 体
636
253 何
31 佯
496 伍
223 估
227
889 佐
784 佑
350 伟
779 攸
120 但
577 伸
140 佃
672 伟
779 优
722 休
295 伎
789 伛
682 伍
498 伝
172 伐
194 伏
736 伢
661 佤
854 仲
188 份
428 伦
301 价
323
324
60 伦
78
683 仵
307 件
553 任
570 伤
70 伥
265 华
266
88 仇
267 化
554 仍
325 仪
326
388 仂
画三
561 仨
589 仕
825 仗
198 付
115 代
697 仙
756 仪
521 仟
211 仡
465 仫
445 们
553 忉
620 他
874 仔
877
画四
192 伕
94 传
866
440 有
208 冈
473 内
118 丹
549 冉
568 册
807 再
646 同
648
667 网
557 肉
335 冏
856 周
667 罔
部丿
画一
762 亿
画二
552 仁
586 什
579
145 仃
509 仆
509
767 刷
306 刹
460 刷
394 刷
部(卜)卜
53 卜
53
572 上
41 卞
350 卡
520
820 占
822
91 处
91
422 卢
833 贞
423 卤
783 卣
229 卦
872 卓
部冂

561 偌
844 值
761 倚
5 俺
126 倒
127
536 傾
261 候
343 俱
72 倡
92 俶
872 倬
430 倮
432 俘
598 倏
486 俳
680 倭
475 倪
35 俾
637 倜
232 倌
365 倥
28 倍
198 俯
345 倦
343 倨

22 保
504 俜
104 促
790 俣
722 修
304 俭
194 浮
613 俗
165 俄
399 俐
683 侮
717 信
778 俑
349 俊
515 俟
610
画八
532 侵
260 侯
261
191 俸
525 倩
820 債
45 俵
751 俪
323 借

639 佻
858 侏
529 侨
369 侩
856 侑
84 侈
492 佩
66 佗
101 佽
315 佼
755 依
67 侪
748 佯
481 侬
463 侔
画七
88 俦
741 俨
398 俪
41 便
500
400 俩
404
540 俅
530 俏
395 俚

592 侍
290 倩
387 倦
170 佣
469
219 供
220
315 侥
748
621 侄
588 使
369 侉
13 佰
784 侑
399 例
844 侄
833 侦
425 侣
149 侗
647
354 侃
63 侧
815
819
645 侹
765 俏

638
413 伶
763 佚
888 作
889
51 伯
13
857 佟
776 佣
778
132 低
222 佝
475 你
660 佗
675 位
862 住
18 伴
101 伺
609
192 佛
193
298 伽
530
画六
694 侠
299 佳

765 益
303 兼
上以画九
832 着
827
873
827
273 黄
876 掌
815 曾
64
734 巽
638 酤
298 冀
259 赞
240 賊
70 鞭
344 翼
部(人)人
552 人
559 入
画三至一
214 个
214
717 兴
720
160 兑
48 兵
226 谷
791
136 弟
344 卷
345
513 其
342 具
118 单
68
139 典
666 纯
画八至七
65 差
67
67
99
488 叛
523 前
596 首
540 酋
875 兹
100
画三十
310 僵
729 僵
591 僵
499 解
画四十
上以
558 儒
391 儡
部(丷)八
8 八
画二至一
735 丫
418 六
218 公
186 分
188
画六至三
382 兰
18 半
47 并
49
220 共
231 关
7 做
202 傅
400 傈
629 傥
689 傑
47 傧
20 傍
91 储
483 傩
画一十
106 催
567 傻
85 傑
706 像
425 僇
画二十
690 僖
333 僳
614 僳
406 僚
309 僭
648 僮
868
339 僦
566 僧
132 僭
347 僵
348
308 健
画九
188 傍
890 做
722 偽
742 假
713 偕
71 偿
484 偶
670 偎
57 偲
608
649 偷
881 偬
644 停
499 偏
421 偻
426
375 傀
300 假
301
680 優
画十
115 傣

418 六
355 亢
590 市
729 玄
312 交
512 齐
762 亦
69 产
85 充
244 亥
画六至五
256 享
464 亩
519 弃
41 变
330 京
704 享
104 卒
884
753 夜
438 氓
445
画七
2 哀
404 亮
644 亭
168 儿
684 兀
795 元
803 允
721 兄
748 亮
235 光
697 先
829 兆
85 充
361 克
609 兕
450 免
160 兑
666 危
655 兔
123 党
334 竟
150 兜
332 兢
部一
画四至一
666 亡
682
102 匆
20 包
733 匈
721 匈
140 甸
258 甸
509 甸
196 匍
491 匏
223 够
部(几)几
284 几
292
174 凡
189 风
191 凤
613 夙
194 凫
352 凯
505 凭
273 凰
132 凳
部儿
576
457 命
787 臾
624 贪
画十至七
788 俞
885 俎
466 拿
533 衾
253 盒
597 舒
689 翕
533 离
画一十
上以
802 龠
部勹
574 勺
684 勿
802 匀
221 勾
222
342 句
221
815 仄
102 从
322 介
324 今
428 仓
759 以
60 仓
103 从
415 令
416
画六至四
545 全
277 会
369
252 合
214
658 汆
105 汆
515 企
855 众
563 伞
521 金
786 余
681 巫
245 含
576 舍

123 说
614 漫
749 谣
714 谢
284 谍
20 谤
449 滥
594 谊
522 谦
画一十
326 谨
436 谩
437
831 谪
305 谤
457 谬
画二十
上以
625 谭
815 谮
529 谯
382 谰
510 谱
348 谲
743 谳
524 谴
616 谇
871 谆
405 谅
625 谈
画九
274 谎
77 谌
463 谋
144 谍
309 谏
732 谐
754 谒
675 谓
167 谔
729 谖
793 谕
68 谗
137 谛
4 谙
743 谚
448 谜
500 谝
725 谞
713 谐
画十
458 谟
210 诰
785 诱
279 诲
372 诳
606 说
605
611 诵
画八
537 请
483 诺
859 诸
154 读
152
882 诿
873 诼
362 课
184 诽
580 诠
673 诿
604 谁
787 诹
143 调
641
69 诣
766 谊
580 谆
585 诗
290 诘
320
275 诙
79 诚
545 诠
858 诛
268 话
121 诞
223 诟
238 诡
733 询
840 诤
66 沱
202 该
704 详
280 浑
765 诣
726 诩
画七
323 诫
790 语
792
681 诬
530 消
685 误
画五
505 评
839 证
225 诂
251 诃
251
586 识
849
885 诅
722 诩
835 诊
818 诈
613 诉
134 诋
856 诌
764 译
99 词
828 诏
541 诎
757 诒
37 诐
画六
390 诔
372 诓
590 试
230 诖

259 讧
631 讨
550 让
734 讯
569 讪
762 议
518 讫
734 训
294 记
画四
311 讲
342 讵
278 讳
484 讴
737 讶
472 讷
611 讼
428 论
429
721 讽
726 许
165 讹
191 讽
576 设
181 访
346 诀
480 凝
部一
556 冗
713 写
349 军
481 农
246 罕
232 冠
234
854 冢
456 冥
795 冤
449 幂
部丨
画二
293 计
146 订
198 讣
553 认
284 讥
画三
320 讦
47 冰
100 次
346 决
327 尽
325
149 冻
373 况
392 冷
752 冶
409 冽
334 净
699 冼
上以画八
415 凌
610 凇
511 凄
334 净
871 准
142 凋
403 凉
404
561 弱
103 凑
305 减
608 渐
412 凛
120 凰
49 凛
777 雍
249 豪
209 膏
210
241 褒
21 褒
164 舞
777 壅
画五十
上以
703 襄
773 赢
390 赢
430 赢
部冫
画六至一
690 习
148 冬
190 冯
264 丙
85 冲
87
762 奕
762 弈
137 帝
743 彦
画八
248 亳
106 衰
602
853 衷
209 高
239 衮
393 离
画九
248 亮
599 孰
571 商
603 率
427
441 衷
画十
714 衰
338 就
427 裔
508 衷
至一十
画四十

728 勖
上以画十
465 募
582 勰
534 勤
549 勳
部厶
607 厶
747 幺
543 去
41 弁
152 丟
701 县
760 矣
563 叁
59 参
578
63
390 垒
31 畚
473 能
部(又)又
410 劣
画六至五
320 劫
386 劳
397 励
862 助
469 男
542 劬
333 劲
328
482 努
574 劭
372 勐
320 劼
591 势
253 劾
画九至七
51 勃
732 勋
450 勉
778 勇
536 勍
446 勐
451 勔
353 勘
766 勛
655 兔
546 券
731
290 急
706 象
305 剪
187 芽
381 赖
821 詹
722 复
496 贱
498
部力
396 力
画四至二
17 办
546 劝
218 功
31 夯
247
435 励
298 加
334 务
148 动
124 凼
267 画
245 函
779 幽
(ク)刀部
125 刀
141 刁
553 刃
530 切
531
186 分
188
828 召
90 刍
669 危
199 负
837 争
565 色
568
237 龟
349
539
276 免
450 免
693 邵
210 邮
350 邯
画八
150 都
152
56 部
240 郭
画九
167 郭
611 鄂
至十
画一十
35 鄙
777 鄘
画二十
上以
570 鄹
部凵
721 凶
286 击
652 凸
89 出
6 凹

681 邬
513 祁
467 那
473
画五
48 邶
781 邮
410 邻
882 邹
134 邺
画六
751 耶
751
792 郁
236 邽
847 郅
369 郃
252 郜
858 郗
313 郊
840 郑
384 郎
画七
250 郝
398 郦
195 郭
273 隍
420 隆
770 隐
上以画十
213 隔
693 隙
4 隘
213 隔
826 障
617 隧
691 隰
276 隳
部阝
（右在）
画四至二
132 邓
245 邗
538 邛
372 邝
438 邙
19 邦
718 邢
712 邪
751
461 陌
311 降
704
203 陔
701 限
151 陡
851 陟
478 陧
803 陧
700 险
90 除
798 院
37 陛
415 陵
882 陬
97 陲
631 陶
748
701 陷
497 陴
492 陪
画九
616 隋
616 随
787 隅
670 限
332 阱
559 阮
836 阵
745 阳
767 阴
318 阶
180 防
画五
423 陆
418
295 际
1 阿
165
420 陇
77 陈
140 陆
885 阻
889 阼
199 附
660 陀
25 陂
506
720 陉
画八至六
569 陕
422 陋
821 谐
154 皤
78 徽
部（已）卩
（左在）
674 卫
366 卯
842 危
770 印
440 卵
669 危
547 却
427 卵
290 即
344 卷
345
326 卺
714 卸
536 卿
部阝
（左在）
159 队
521 阡

815 增
83 墀
527 墻
834 蕷
383 壙
777 壟
38 壁
255 壑
249 壕

画五十
上以

310 疆
550 壤

部土

589 士
552 壬
290 吉
868 壯
849 志
359 壳
530
582 声
263 壺
376 壹

639 填
797 塬
620 堝
81 膛
562 塞
562
565
627 塘
614 塑

画一十

527 墻
354 墝
725 墟
602 墅
437 墁
334 境
571 墑
599 墊
777 墉
532 揭

至二十

画四十

462 墨
8 墺
160 墩
570 墦

494 堋
56 埠
655 塊
492 堉
871 埻
569 埠
376 堑
564 堋
118 球
165 堕

画九

272 塊
353 堪
144 堞
621 塔
743 堰
768 堙
132 堤
391 堺
158 堰
261 堠
23 堡
54
510

画十

465 墓

586 坍
434 坦
436
240 堝
732 坝
797 袁
547 埇
410 坍
799 垸
385 垠

2 埃

画八

154 堵
792 域
287 基
844 埴
514 埼
5 埯
525 堑
628 堂
764 場
228 堌
477 埝
164 垭
158 堆
497 埤

画六

719 型
166 垩
796 垣
114 垯
369 垮
144 垭
79 城
141 垫
150 垌
352 垲
172 垒
296 垣
571 垧
223 垢
164 垛
164
660 垞
5 垵
203 垓
390 垒
363 垦
768 垠

画七

216 埂
80 埕

187 坟
179 坊
180
363 坑
370 块
870 坠
画五
505 坪
357 坷
360
772 茔
205 坩
496 坯
420 垄
140 坫
422 垆
626 坦
376 坤
335 垌
75 坼
660 坨
377 垃
720 幸
506 坡
474 坭
7 坳
387 老
356 考
835 圳
286 圾
372 扩
498 圮
756 圯
135 地
129
71 场
72
画四
624 坛
268 坏
396 坊
845 址
303 坚
11 坝
890 坐
31 坌
513 圻
17 坂
349 均
624 坍
353 坎
685 坞
681 巫
218 攻
706 项
65 差
67
67
99
540 巯
829 望
部土
654 土
画三至二
202 圭
543 去
583 圣
671 圩
724
681 圬
236 圭
609 寺
807 在
847 至
76 尘
211 圪
163 列
482 贻
画一十
上以
144 叠
343 聚
715 娈
99 歙
348 爨
部又
644 廷
739 延
308 建
部工
217 工
888 左
529 巧
538 邛
218 功
219 巩
220 贡
220 汞
783 又
画四至一
64 叉
65
66
841 支
782 友
176 反
604 双
594 收
583 圣
159 对
171 发
173
269 欢
画十至六
543 取
598 叔
596 受
303 艰
601 竖
612 叟
727 叙
488 叛
469 难
470

569 挟
410 挨
523 捐
626 探
68 掺
163 授
340 据
343
347 掘
234 掼
画九
711 揆
883 揍
110 搭
65 搽
816 揸
737 揠
352 揩
383 揽
635 提
132
679 揾
756 揖
319 揭
562 揿
92 揣
363 捎
143 掉
423 掳
486 排
486
240 掴
230
596 授
477 捻
97 捶
656 推
14 掸
697 掀
340 掬
630 掏
520 掐
365 控
509 掊
318 接
428 掠
888 捽
138 掂
751 掖
754
852 掷
120 掸
617 掼
763 掴
9 掷
425 捋
429
560 捉
304 捡
109 挫
125 捣
270 换
665 挽
648 捅
2 挨
2
350 捉
画八
495 捧
639 掺
483 掷
109 措
452 描
369 掠
741 掩
321 捷
293 掎
125 倒
846 指
838 挣
840
315 挤
661 挖
816 扼
5 按
293 挤
503 拼
275 挥
699 捋
483 挪
838 拯
805 挪
809
画七
386 捞
836 振
54 捕
683 捂
573 捎
247 捍
478 捏
872 捉
376 捆
344 捐
7 拗
7
481
画六
712 挟
591 拭
230 挂
83 持
320 拮
356 拷
737 挫
220 拱
621 挞
369 挎
679 挝
865
471 挠
123 挡
124
603 拴
587 拾
639 挑
641
645 挺
229 括
377

67
776 拥
134 抵
339 拘
24 抱
369 汇
479 拧
480
480
377 拉
378
861 拄
382 拦
18 拌
455 抿
193 拂
871 拙
489 拚
503
622 抬
826 招
496 披
50 拨
814 择
819
464 拇

610 拟
24 报
画五
494 押
433 抹
460
460
621 拓
660
9 拔
420 扰
490 抛
304 拣
476 拈
118 担
121
735 押
87 抽
75 抻
230 拐
410 拎
817 拃
659 拖
198 拊
485 拍
56 拆

428 抡
428
18 扮
525 抢
527
829 折
830
575
864 抓
15 扳
651 投
847 抵
763 抑
490 抛
151 抖
275 扔
41 扦
678 抆
355 抗
264 护
597 抒
346 抉
480 扭
10 把
11
475 拟

208 扛
355
366 扣
521 扦
659 托
843 执
377 扩
444 扪
564 扫
564
744 扬
画四
193 扶
197 抚
655 抟
295 技
508 抔
365 抠
551 扰
166 扼
342 拒
130 扽
828 找
496 批
75 扯
73 抄

547 忽
691 喜
756 查
227 鼓
298 嘉
690 熹
498 韶
717 馨
498 鼙
767 鼗
156 鼍
633 鼐

部 扌

画二至一
805 扎
816
817
111 打
112
509 扑
485 扒
8
554 扔
画三

308 荐
635 藏
756
551 莞
111 苡
62 草
304 虽
341 莒
647 茼
767 茵
276 茴
99 此
878
545 茎
278 荟
65 茶
858 茱
260 荅
644 荬
529 荞
194 茯
552 荏
455 茗
721 荇
733 荀
438 茫
21 苞
178 范
479 苧
731 茭
772 莹
36 苾
539 戟
872 苗
329 茎
622 苔
622
439 茅
454 茛
193 弗
298 茄
531
574 苕
640
画六
300 荚
331 荆
555 茸
525 茜
65 荏
248 巷
706
367 苦
9 荻
31 苯
357 苛
502 茎
561 若
419 茏
440 茂
569 苦
569
465 首
339 直
452 苗
549 苒
771 英
760 苣
537 茼
771 茆
413 苓
478 茶
817 荤
195 荷
478 莺
798 苑
222 荀
440 茆
203 芥
323
186 芬
61 苍
71 芪
265 花
533 芹
513 芪
524 芡
568 芟
222 药
179 芳
862 芒
386 劳
716 芯
717
423 芦
41 芊
760 苡
9 芭
612 苏
365 芃
画五
505 苹
460 茉
205 苷
663 艽
286 艾
438 芒
841 芝
702 芬
画四
193 芙
739 芫
796
682 芜
802 芸
672 芣
184 芾
194
166 范
194 来
396 芳
498 芷
342 苣
543
736 芽
845 芷
560 芮
700 苋
533 芩
102 苁

281 擂
138 擷
105 擯
809
550 攘
画八十
上以
348 攫
886 攥
470 攩
部艹
画三至一
762 艺
3 艾
762
468 艿
318 节
319
791 芋
155 芏
220 共
521 芊
574 芍
494 芃
530 摇
105 擲
869 擅
160 撒
75 撤
888 撙
866 撰
画三十
390 擂
391
206 擀
247 撼
61 操
271 擐
570 擅
612 擻
612
498 擗
画四十
559 擣
720 擙
820 擦
56 擦
874 擂
至五十
画七十
画一十
45 撰
502 撤
503
408 撂
432 撵
106 摧
772 攒
819 摘
845 摭
603 摔
画二十
477 撵
713 擷
608 撕
561 撒
562
350 揭
405 撩
406
345 撅
78 撑
108 撮
889
533 摘
51 播
577 摄
457 摸
52 搏
328 播
599 摅
168 摁
14 摆
749 摇
562 搬
712 携
92 掘
16 搬
267 搪
47 摈
210 搞
627 搪
92 搐
20 搒
495
304 摒
606 搠
548 搉
624 摊
563 操
821 振
483 搦
93
93
796 援
788 揄
534 揿
337 揪
65 插
611 搜
68 搀
316 揽
729 揎
359 搭
5 掊
211 掴
213
108 搓
421 搂
421
564 搡
375 揆
556 揉
49 摒
681 握
799 掾
画十
358 搕

259 蘚
259
638 黏
715 蘆
503 蘇
425 蔔
258 蘆
600 蘁
637 蘆
715 蘼
670 蘐
52 薄
53
21
612 蘇
717 薪
766 薏
679 薙
39 薛
248 薦
畫四十
558 蘁
292 藉
323
623 蘆
810 藏
542 巢
367 巢
728 禽
832 蕪
104 蘇
413 蘭
37 蔽
3 蕩
408 蘁
676 蘭
畫二十
279 蕙
735 蘁
348 蘇
560 蘁
887 蘆
292 蘁
174 蕃
175
314 蕉
513 蘄
560 蕊
599 蔬
804 蘊
畫三十
391 蘁
304 蘇
606 蘋
445 蒙
446
447
793 類
561 蘋
838 蒸
畫一十
279 藝
527 蔷
476 蔫
766 蘁
614 蘇
458 墓
466 慕
666 莫
436
437
446 蔑
453 蔑
150 蒐
691 蘀
59 蔡
402 蔽
834 蘁
615 蒜
585 蔷
559 蘁
383 藍
465 墓
465 幕
462 蘁
168 蔥
641 蔣
679 蔣
29 蔣
37 蒐
430
455 蘆
369 蘭
297 蘇
509 蒲
555 蓉
457 蔓
20 蔓
341 蒟
618 蘁
248 蒿
291 蔡
727 蔷
畫十
375 蘁
692 蔥
167 蘁
225 蘁
539 秋
148 董
23 葆
485 葩
427 葆
509 葡
102 葱
259 淇
431 落
379
388
487 蒲
729 萱
653 葵
137 蒂
311 蔣
644 荸
421 葵
40 篇
375 葵
300 葭

626 炭
773 营
773 萤
773 紫
709 萧
562 萨
247 菡
225 孤
224 菇
876 菌
画九
190 封
191
554 甚
581
263 胡
670 葳
520 葵
551 惹
69 葳
810 葬
352 酋
465 募
519 茸
214 葛
214
183 菲
184
70 蔫
445 萌
642 菇
430 萝
349 菌
350
59 菜
187 菜
673 萎
787 英
341 菊
196 服
654 苑
655
631 萄
505 萍
253 荷
884 菹
50 菠
125 若
304 营
665 苑
509 菩
107 萃
567 莎
618
232 凳
665
539 劳
578 荤
772 莹
771 鸳
386 莫
98 纯
349 蓍
画八
331 菁
639 茶
415 菱
688 薪
864 著
10 菠
660 葬
514 其
610 菸
326 堇
273 黄
469 萦
511 姜
598 菽
33 荤
354 坎
67 茵
509 莆
439 莽
401 莲
593 莳
461 莫
679 莴
195 孪
502
615 娄
698 荃
653 茶
109 堇
399 莉
783 莠
165 茛
442 莓
397 苞
254 荷
253
781 被
133 获
283 获
780 犹
309 壮
124 荡
296 荠
520
100 茨
272 荒
85 尧
203 荟
555 荣
280 荤
772 荧
435 荚
522 荨
733
216 莫
327 葸
617 荪
529 荻
771 荫
558 茹
396 荔
857 药
258 荭
750 药
画七
381 莱

252 合
214
81 吃
705 向
260 后
214 各
214
455 名
686 吸
747 吆
433 吗
433
434
画四
80 呈
682 吴
658 吞
432 呒
762 呓
115 呆
682 吾
842 吱
115 呔
185 吠
192 呋
484 呕
84 叱
622 台
626 叹
142 叼
607 司
316 叫
366 叩
125 叨
629
388 叻
416 另
828 召
画三
724 吁
791
696 吓
254
654 吐
655
290 吉
398 吏
108 吋
425 吕
646 同
648
142 吊
38 帮
751 糊
部口
366 口
画二
753 叶
712
225 古
784 右
248 号
250
145 叮
359 可
360
507 叵
53 叶
842 只
845
8 叭
588 史
721 兄
285 叽
342 句
221
202 尔
169 尘
76 尘
302 尖
235 光
410 劣
122 当
123
画七至四
707 肖
710
573 尚
202 尕
583 省
720
71 尝
123 党
上以画八
547 雀
528
530
628 堂
275 辉
629 棠
71 裳
573
780 尤
419 龙
408 尬
666 尴
202 尬
338 就
205 尴
部弋
762 弋
170 式
590 式
633 忒
655
116 弒
795 弩
170 贰
591 弒
部(⺌)小
709 小
画三至一
574 少
574

714
533 奏
374 奎
110 奋
818 奄
522 牵
311 奖
762 奕
238 癸
画八至七
632 套
689 奚
810 裴
[illegible]
491 匏
575 奢
604 爽
上以画九
512 敲
141 奠
8 奥
175 樊
594 爽

部九

247
368 夺
163 夺
372 奋
202 夹
298
300
756 夷
435 买
400 奄
134 奚
168
270 矣
画五
191 奉
469 奈
435 卖
30 奔
31
514 奇
286
188 奋
741 奄
491 奔
画六
519 契
350 开
277 弄
41 弁
763 异
481 弄
421
519 弃
741 弇
788 昇
762 弈
38 弊

部大

114 大
115
画四至一
192 夫
193
637 天
747 夭
623 太
743 央
584 失
649 头
31 夯
823 薤
479 蘗

部寸

108 寸
画七至二
159 对
609 寺
125 导
733 寻
596 寿
190 封
469 [illegible]
309 将
312
558 辱
576 射
画八
676 尉
793
887 尊
348 爵

部廾

61
453 貌
41 茵
700 鲜
501 [illegible]
画五十
484 藕
561 蒸
394 蔡
317 蒿
634 藤
43 薰
174 蕃
画六十
284 蔻
543 莲
479 [illegible]
257 蘅
811 藻
459 [illegible]
画七十
上以
251 [illegible]
479 蘖
549 [illegible]
448 [illegible]

画九		73	唱	256	哼	82	咻	704	响
493	喷	240	咽	257		710	哮	211	咯
493		429	啰	627	唐	434	唆	350	
691	喜	430		618	唆	388	唠	419	
144	嘚	432		2	唉	54	哺	163	哆
111	嗒	567	啥	3		216	哽	164	哚
622		660	唾	287	唧	212	哥	819	咤
469	喃	672	唯	1	啊	404	哂	749	咬
65	喳	597	售	画八		98	唇	2	哀
816		497	啤	191	唪	831	哲	874	咨
378	喇	827	嘱	814	喷	816	哳	359	咳
246	喊	857		256	啐	575	哨	243	
393	喱	630	啕	5	唵	619	啧	453	咩
374	喹	262	啮	483	啮	392	哩	447	咪
318	喈	53	啵	551		395		481	咬
777	喁	571	商	452	喵	400		463	哗
251	喝	107	啐	411	啉	367	哭	216	哏
254		776	啃	379	啦	662	哄	466	哪
675	喂	399	唤	485	啪	687	唏	468	
376	喟	147	啶	873	啄	890	唑	472	
476	嘘	567	唼	866	啩	165	哦	472	
94	喘	597	兽	183	啡	483		776	哟
793	喻	121	啖	363	啃	483		776	
15	喊	384	啷	479	啮	812	唬	画七	
337	啾	711	啸	264	唬	271	唤	150	唬
273	喤	602	唰	697		743	喑	221	唢

693 479 吁 341 咀 96 吹 192 否
409 咧 777 咏 886 678 吻 498
409 474 呢 577 呻 681 呜 55 吓
410 472 694 呷 412 吝 396 呖
757 噢 162 咄 857 咒 248 吭 166 呃
708 哓 290 亟 457 命 363 160 吨
110 哒 519 413 呤 534 吣 735 呀
275 咳 471 呶 261 呼 515 启 737
37 哔 350 咖 805 咋 605 吮 73 吵
615 虽 202 818 349 君 74
503 品 432 哂 816 755 咿 796 员
737 咽 432 842 知 84 呎 803
743 779 呦 251 和 9 吧 804
753 607 幽 254 12 15 呗
800 哆 画六 262 763 邑 29
370 哙 372 哐 281 260 吼 467 呐
242 哈 661 哇 283 770 吲 768 吟
242 662 202 咐 画五 245 含
243 736 哑 225 呱 674 味 226 谷
857 咪 806 哉 229 110 盯 791
722 咻 258 哄 229 1 哎 186 吩
486 哌 259 148 咚 223 咕 525 呛
265 哔 259 337 咎 805 哑 527
266 580 哂 456 鸣 492 呸 257 吐
808 咱 699 咸 856 周 419 咙 210 告
755 咿 144 哐 491 咆 350 咔 643 听

208 岗
63 岑
66 岔
125 岛
382 岚
画五
264 岵
5 岸
740 岩
374 岿
300 岬
339 岨
724 岫
415 岭
800 岳
116 岱
222 岣
440 峁
640 岩
画七至六
694 峡
851 峙
626 炭
748 峣
150 峒
316 峤
440 帽
506 幅
681 幄
上以画十
465 幕
274 幌
437 幔
826 幛
197 幞
174 幡
95 幢
869
446 幭
部山
568 山
画四至三
789 屿
762 屹
616 岁
289 岌
515 岂
515 屺
513 岐
541 岖
642 帖
642
643
849 帜
849 帙
485 帕
51 帛
401 帘
492 帧
857 帚
629 帑
画九至六
19 帮
117 带
833 帧
137 帝
505 帡
88 帱
127
690 席
814 帻
71 常
240 帼
671 帷
663 帼
196 幅
796 圆
上以画八
565 凿
535 圃
790 圉
344 圈
345
544
269 圊
798
782 圜
部巾
324 巾
画四至一
35 币
55 布
603 帅
590 市
585 师
173 帆
671 帏
687 希
825 帐
画五
609 四
767 因
655 团
276 回
717 囟
469 囡
304 囝
画四
796 园
670 围
376 困
161 囤
658
165 囤
102 囱
428 图
262 囫
画七至五
240 国
227 固
413 图
548 困
653 图
784 圃
510 圃
790 圄

十四畫
558 嚅
637 嚏
56 嚓
65
249 嚒
246 嘲
至五十
十七畫
441 噩
769 器
708 器
314 嚼
317
348
549 嚷
550
十八畫
上以
470 囊
470
470 囔
部口
540 囚
689 嗡
317 嘶
483 噢
422 嚕
95 嚨
64 嚐
131 嚥
862 嘲
735 嘆
十三畫
167 噩
248 嚅
281 嚄
483
329 嚥
348 嚇
732
886 嘴
519 器
812 噪
2 噯
3
594 噬
756 噫
257 嘯
562 噩
202
226 嘏
32 嘶
772 嚶
627 噎
585 噓
725
317 曼
449 嚙
133 嘀
832 嚏
434 嘛
612 嗾
十二畫
751 噎
690 嚐
608 嘶
74 嘲
827
406 嘹
809 嚐
255 嘿
509 嘆
888 嘬
93
534 嚥
533 嚓
610 嚣
474 嚜
474
679 嗡
138 嗲
724 嗅
248 嚎
243 嗨
244 嚐
490 嘮
4 嗌
765
524 嚷
618 嘲
564 噪
82 嗤
493 簪
十一畫
298 嘉
391 嘮
62 嘈
612 嗽
502 嘌
511 嘁
202 嚘
611 嘲
260 喉
368 嘗
729 喧
350 喀
635 啼
85 音
768 喑
404 喫
570 善
421 唆
422
168 喨
875 嗞
680 喔
279 喙
十
6 嗷
614 嗉
620 嗦
479 嗫
153 嘟
594 嗜
362 嗑
76 嗔
213 嗝

部夂

91 处
91
148 冬
684 务
214 各
214
640 条
337 咎
28 备
200 复
697 夏
28 惫
722 夐

部(食)饣

画四至二
147 饤
285 饥
719 饧
658 饨
692 饩
554 饪
792 饫

335 猃
406 獭
348 獯
446 獍
621 獬
715 獬

画四十以上
733 獯
269 獾

部夕

686 夕
662 外
94 舛
455 名
616 岁
162 多
753 夜
447 梦
223 够
617 飧
769 夤
283 夥

756 猗
709 猊
70 猖
430 猡
575 猞
475 猊
330 猕
104 猝
447 猕
446 猛

画九
263 猢
66 猹
737 猰
718 猩
674 猥
676 猬
266 猾
260 猴
471 猱
442 猖

至十
画三十
884 獐
797 猿
824 獐

765 独
153 独
370 狯
838 狰
596 狩
315 狡
792 狱
255 狠
617 狲

画七
283 获
37 狸
393 狸
345 狷
700 狯
787 狻
399 狮
769 狺
385 狼
614 狻

画八
57 猜
859 猪
410 猎
439 猫
440

部犭

画四至二
540 犰
177 犯
244 犴
236 犷
433 犸
372 狂
780 犹
26 狈
133 状
481 狃
803 狁

画六至五
496 狂
339 狙
694 狎
262 狐
699 狞
222 狗
491 狍
479 狞
185 狒
694 狭
585 狮

十二畫以上

129 德
847 微
871 衡
317 徽
256 衡
276 徽
543 衢

部彡

718 形
566 杉
568
647 彤
724 須
743 彦
792 彧
47 彬
43 彪
58 彩
494 彭
725 婆
824 彰
774 影
741 衍
745 徉
426 律
255 很
653 徒
381 徠
726 徐

十八畫

256 鴆
486 徘
71 徜
691 徙
129 得
130
130
699 街

十九至十畫

319 街
794 御
273 徨
734 循
736 衙
670 微
749 徭
689 係

十三畫以上

138 顯
690 嶼
670 巍

部彳

84 彳

五至三畫

247 行
719
75 彻
764 役
489 彷
837 征
104 徂
668 往
333 径
34 彼

七至六畫

115 待
117
354 衍
268 徊
734 徇
424 嶺
348 崛

九畫

555 嶸
144 嵴
524 嵌
662 嶽
670
806 嵬
787 嵎
532 欽
672 嵬
109 嵯
422 嶁
442 嵴

十畫

479 嶺
610 嵩
291 嵴

十一至十二畫

826 嶂
412 嶙
64 嶒
132 嶝
529
733 峋
838 崢
427 峦
779 幽
381 峒
421 峯
575 崔
530 峭
791 峪
165 峨
190 峰
349 峻

八畫

415 峻
514 崎
736 崖
821 崭
228 崮
769 崔
709 崤
106 崔
32 崩
884 崒
86 崇
240 崒

375 愦
167 愕
392 愣
870 惴
788 愉
38 愎
529 愀
273 惶
376 愧
768 愠
352 慨
画十
614 慑
466 慕
577 慑
581 慎
812 慥
525 慊
532
画一十
437 慢
777 慵
355 慷
画二十
148 懂
333 憬
343 惧
629 惴
639 惭
637 惕
88 惆
296 悸
672 惟
262 惚
280 惛
665 惋
160 惇
330 惊
107 悴
141 惦
121 惮
103 悰
546 惓
60 惨
98 惯
234 惯
画九
188 愤
272 慌
165 惰
804 愠
718 惺
256 恨
画七
28 悖
685 悟
611 悚
528 悄
529
247 悍
374 悝
376 悃
763 悒
522 悭
276 悔
454 悯
637 悌
800 悦
544 悛
画八
532 惬
536 情
720 悻
687 惜
60 惭
184 悱
127 悼
668 惘
757 悻
230 怪
475 怩
194 怫
757 怡
73 怊
画六
648 恸
592 恃
219 恭
256 恒
686 恬
275 恢
738 恍
274 恍
150 恫
352 恺
63 恻
520 恰
638 恬
727 恤
361 恪
733 恂
471 恼
471 恹
804 恽
853
96 怆
683 怍
352 忾
72 怅
716 忻
697 忮
41 忭
76 忧
370 快
481 忸
画五
494 怦
837 怔
531 怯
264 怙
91 怵
55 怖
642 怗
112 怛
746 怏
401 怜
721 性
889 怍
485 怕
857 怿

198 腐
409 廖
至二十
画三十
上以
715 廨
412 廪
772 膺
772 鹰

部（⺕）廴

画四至一
762 忆
125 切
108 忖
70 忏
438 忙
683 忱
849 忮
779 忧
268 怀
484 怄
639 忝
86 忡
610 忪
216 庚
画八至六
155 度
164
722 麻
644 庭
690 席
890 座
627 唐
601 庶
660 庹
4 庵
26 庠
790 庾
384 廊
537 顾
776 庸
354 康
至九
画一十
612 廋
216 廒
7 廉
401 廊
377 廓
766 廑

部广

4 广
235
画五至二
498 庇
372 邝
867 庄
538 庆
683 庑
95 床
238 庋
368 库
37 庇
771 应
774
423 庐
727 序
489 庞
140 店
453 庙
198 府
491 庖
130 底
135
185 废
241 锞
280 锟
702 馅
232 馆
至九
画一十
65 馇
4 锡
254
226 馏
375 馈
612 镂
68 馋
458 馍
417 馏
419
723 镭
326 镭
436 馒
画二十
上以
563 徽
866 馔
470 馕
470
85 饬
178 饭
770 饮
771
画六至五
307 饯
592 饰
22 饱
610 饲
164 饵
757 饴
551 饶
170 饵
588 蚀
252 饴
705 饷
389 饺
315 饺
48 饼
画八至七
50 饽
152 饪
472 饺
787 饺
167 饿
349 饺

707 消
577 涉
479 涅
240 涡
679
395 逭
873 浞
344 滑
763 混
63 涛
195 浮
245 浴
653 涂
791 浴
251 洁
244 海
133 涤
271 涣
443 浼
271 浣
417 流
560 润
307 涧
637 涕
386 浪
824 涨
699 涎
296 泊
727 泄
487 派
431 洛
733 淘
417 浏
293 济
296
709 汶
481 浓
856 洲
745 洋
505 浒
280 浑
264 浒
324 津
733 浔
559 浊
画七
510 浦
388 涝
832 浙
337 酒
630 涛
401 涟
475
828 沼
50 波
画六
409 洌
299 浃
661 洼
320 洁
313 浇
259 洪
561 洒
621 涎
235 洗
100 洮
873 浊
276 洞
150 洞
767 洇
63 测
520 洽
691 洗
699
370 浍
281 活
194 洑
201
609 洒
413 冷
763 洟
51 泊
506
740 沿
430 浙
490 泡
491
165 泡
480 泞
519 泣
863 注
730 泫
488 泮
449 泌
777 泳
714 泻
506 泼
329 泾
850 治
455 泯
814 泽
185 沸
258 泓
475 泥
41 汴
248 沉
534 沁
264 沪
76 沉
580 沈
388 沏
画五
460 沫
302 浅
524
173 法
224 沽
258 河
205 沮
713 泄
419 沈
391 泪
341 沮
343
820 沾
422 泸
781 油
744 泱
335 泂
540 泅

画四
666 汪
492 神
484 抠
796 沅
464 沐
623 沐
396 沥
511 沏
161 沌
845 沚
566 沙
567
226 汨
560 汭
178 泛
61 沧
721 汹
428 沦
680 沃
518 汽
757 沂
189 泯
441 没
461
221 沟
246 阙
354
269 阚

部氵

画二
842 汁
643 汀
277 汇
237 汎
246 汉
画三
245 汗
246
681 污
309 江
734 汛
686 汐
518 汔
663 汏
289 汲
627 汤
66 汊
82 池
558 汝
337 闽
801 阅
769 阐
792 阀
738 阁
153 阂
576
70 闾
693 阅
740 阎
280 阁
69 阐
738 阕
画九
768 阗
382 阑
279 阒
544 阒
377 阔
548 阒
上以画十
254 阎
639 阒
622 阀
547 阙
548
698 闲
671 闹
259 闷
303 闸
307
454 闪
444 闷
445
画六至五
817 闸
472 闹
36 闩
236 闺
678 闻
621 闵
454 闽
425 闾
352 阃
212 阁
253
173 阀
840 阐
212 阁
253 阒
画八至七
376 闾
529 憔
8 懊
86 憧
815 憎
画三十
92 憷
383 懒
247 憾
715 懈
412 懔
画四十
上以
483 懦
447 懵

部门

444 门
画四至一
603 闩
569 闪
36 闭
246 闱
678 闸
95 闯
560 闰

147 定
125 宕
757 宜
232 官
580 审
857 宙
664 宛
587 实
449 宓
728 宣
271 宦
784 宥
593 室
219 宫
701 宅
361 客

画七

244 害
371 宽
76 宸
299 家
324
707 宵
743 宴
555 容
47 宾

306 濬

画八十

上以

251 灏

———

部六

———

画四至二

479 宁
480
237 宄
620 它
790 宇
595 守
819 宅
4 安
879 字
663 完
611 宋
259 宏
386 牢
806 灾

画六至五

489 宠
22 宝
880 宗

画三十

446 濮
381 瀚
47 濒
811 澡
288 激
715 澜
122 濬
499 澼

画四十

552 濞
509 濮
746 濮
249 濠
874 灌

画五十

25 瀑
510
689 鹨

至六十

画七十

247 瀚
714 瀛
773 瀛
234 灌
802 瀹
824 漳
133 滴
424 漉
730 漩
422 漏

画二十

523 潜
602 澍
494 澎
608 渐
74 潮
569 清
625 澶
387 潦
406
487 潘
694 渔
575 湘
693 潟
8 澳
75 澈
382 澜
81 澄
132
68 潺
797 涵

614 溯
765 溢
624 滩
476 湖
478

画一十

773 漆
709 滞
383 漫
501 漂
502
502
62 漕
602 漱
273 演
511 漆
262 溥
437 漫
432 漂
271 滤
103 澡
859 潴
403 激
756 滴
747 漆
742 演

559 溥
797 源
427 滤
621 湖
281 涸
274 涀
670 激
384 滥
630 滔
512 溪
679 渝
38 浒
724 溴
416 溜
419
723 潞
878 淬
556 溶
47 滨
489 滂
239 滚
427 滦
394 漓
628 溏
92 溜
457 溟

316 湫
539
741 浒
612 搜
731 渲
644 淳
156 渡
781 游
663 湾
639 活
421 淡
304 渐
875 滋
204 溉
681 渥
442 湄
727 渭

画十

362 溘
773 滢
436 满
462 漠
439 潸
510 溥
213 溻
138 滇

187 渍
823 湛
208 港
714 漾
852 滞
621 落
263 湖
703 湘
817 渣
739 湮
52 渤
451 湎
259 烦
452 渺
585 湿
588 堤
375 溃
308 溅
676 温
360 渴
676 渭
266 滑
655 湍
797 漫
788 渝
487 洋

280
254 溷
240 溷
769 淫
709 消
795 渊
268 淮
787 渔
631 淘
630 淀
262 渺
103 淙
141 淀
580 沛
681 涡
98 淳
107 淬
754 液
785 淤
121 淡
578 深
581 渗
604 涮
246 涵
424 渌

画九

826 涞
778 涌
349 浚
610 涞
565 涩
328 浸

画八

535 清
880 渍
415 凌
861 渚
259 鸿
154 渎
411 淋
413
688 浙
738 淹
736 涯
542 渠
304 渐
309
638 添
629 淌
598 淑
472 淳
280 混

70 羼

部(巳)己

293 己
759 巳
609 巳
8 巴
20 包
125 导
763 异
565 色
568
294 忌
248 巷
706
743 艳

部弓

218 弓
769 引
193 弗
258 弘
240 犷
82 弛
339 居
323 届
584 鸣
541 屈
681 屋
858 昼
846 咫
505 屏
49
589 屎
上以画七
821 展
714 屑
287 屐
165 屙
654 屠
689 屋
600 属
861
345 屏
426 屡
60 屏
68
691 屣
344 屡
426 履
852 鼠
424 盛
759 鼻
800 鼾
394 鼎

部尸

584 尸
画三至一
769 尹
83 尺
75
356 尻
474 尼
325 尽
327
画六至四
64 层
499 屁
478 尿
615
673 尾
760
340 局
637 屉
698 遇
412 遗
888 遵
画三十
上以
344 遽
748 邀
715 邂
821 遴
39 避
453 邈
617 遵
378 遁

部(彐)彐

236 归
90 刍
733 寻
122 当
123
414 灵
424 录
857 帚
279 彗
676 逝
758
167 遇
94 逝
788 逾
273 逵
161 逋
540 逶
127 道
616 逢
617
42 遍
695 遐
画十
7 遨
223 遭
622 遏
524 遗
622 遥
749 遥
419 遁
画一十
810 遭
830 遮
画二十
118 魅

859 逐
707 消
81 退
653 途
812 造
651 透
190 逢
377 进
637 逊
236 逛
136 递
548 逮
645 通

画八

374 逵
98 逼
430 逻
669 透
766 逸
271 逭
115 速
118
424 逯

画九

33 逼
794 遇
170 迩
116 迫
641 迢
298 迦

画六

630 逃
593 适
730 选
869 追
260 逅
489 逢
757 逗
296 迹
611 送
32 进
447 迷
475 逆
657 退
734 逊

画七

540 述
593 逝
396 逦
152 逗
53 逋
614 速
327 进
798 远
671 违
803 运
243 还
269
870 迤
400 连
737 迓
683 迕
327 近
177 迳
772 迎
832 这
833
248 迈
83 迟

画五

601 述
133 迪
335 迥
143 迭
757 迤
761
486 迫
507
66 察
449 蜜
407 寥
685 寤

画二十

上以

406 寮
522 寨
269 寰
306 寨
306 寮

部辶

画四至二

406 辽
39 边
785 迁
111 达
240 过
241
435 迈
521 迁
518 迄
734 迅
733 巡
806 宰
5 案

画八

367 寇
769 寅
297 寄
297 寂
614 宿
723
724
449 密

至九

画一十

246 寒
201 富
588 寇
794 寓
443 寨
562 塞
522 寡
462 寞
534 寝
820 寨
562 赛
522 寥
229 寡

289 级
372 矿
294 纪
553 纫
画四
496 纰
672 纬
802 纭
98 纯
259 纮
208 纲
467 纳
567 纱
881 纵
187 纷
554 纤
429 纶
232
847 纸
678 纹
679
181 纺
862 纟
597 纾
481 纽
836 纫
画二十上以
690 嬉
270 嫂
570 嬗
773 赢
39 娶
478 翻
459 嫂
604 嫣
部纟
画三至二
336 纠
785 纡
258 红
218
857 纣
525 纤
697
211 纥
253
663 纨
799 约
748
644 婷
728 婿
444 娴
画十
223 娉
458 娸
737 媛
691 媳
499 娩
302 嫁
503 嫔
291 嫉
699 嫌
82 嫱
画一十
394 嫠
527 嫱
473 嫩
502 嫖
738 嫣
72 嫦
438 嫚
317 嫒
824 嫜
134 嫡
388 嫘
165 娴
画八
721 婶
45 娘
561 婼
268 婀
340 娥
543 娑
382 婪
70 娼
772 婴
38 婢
280 婚
506 婆
580 婶
665 婉
68 婵
385 娜
482 嫉
画九
442 媒
7 媪
797 媛
799
564 嫂
725 娶
427 娈
313 姣
874 姿
310 姜
503 姘
421 娄
467 娜
483
画七
287 姬
578 娠
471 孬
395 娌
344 娟
661 娲
788 娱
504 娉
98 娟
166 娥
451 娩
618 娑
698 娴
136 娣
477 娘
673 娓
2 娭

673
727 姰
568 姗
531 妾
588 始
474 妮
464 姆
画六
661 娃
256 姮
464 姥
387
737 娅
748 要
750
670 威
602 耍
757 姨
551 娆
551
767 姻
748 姚
598 姝
313 娇
238 娩
66 姹
792 妪
295 妓
34 妣
453 妙
328 妗
660 妥
554 妊
747 妖
878 妦
180 妨
237 妫
155 妒
609 妤
786 妤
480 妞
画五
460 妹
443 妹
511 妻
519
224 姑
112 姐
322 姐
857 妯
721 姓
669 委
部尸
658 屯
870
82 屉
部女
482 女
画三至一
468 奶
482 奴
302 奸
557 如
606 妁
867 妆
669 妄
200 妇
182 妃
620 她
249 好
250
432 妈
画四
740 妍
683 妩
319 孑
画五至一
364 孔
803 孕
107 存
617 孙
874 孖
433
28 孛
710 孝
194 孚
874 孜
447 孟
225 孤
21 孢
731 学
482 孥
上以画六
243 孩
427 孪
599 孰
876 孽
193 孵
164 孱
558 孺
823 张
136 弟
262 弧
447 弥
698 弦
73 弧
482 弩
449 弭
662 弯
561 弱
192 弼
312 弹
121 弹
625
38 弼
526 强
527
312
857 粥
223 毅
310 疆
795 鼜
部(孑)孑
376 子

部王

667 王
668
画四至一
791 玉
145 玎
545 全
285 玑
205 玕
786 玧
481 弄
421
337 玖
433 玛
664 玩
672 玮
269 环
503 玭
700 现
525 玲
806 甾
73 巢

部幺

747 幺
702 乡
270 幻
784 幼
779 幽
100 玆
875

部马

433 马
画四至二
685 鸯
7 鸳
417 鸨
522 鸯
570 鹅
画一十
上以
43 骤
502
430 骠
102 骢
70 骡
858 骤
298 骧
703 骥
685 鸯
767 骀
314 骄
266 骅
431 骆
244 骇
500 骈
393 骊
439 驰
229 骂
81 骋
743 验
718 驿
350 驶
2 骏
533 骎
514 骐
514 骑
362 骒
183 骓
869 骓
59 骖
635 骁
851 骂
501 骗
564 骚
375 骎
190 冯
791 驭
164 驮
659
734 驯
82 驰
541 驱
51 驳
425 驴
346 驶
画五
810 驵
588 驶
609 驷
199 驸
339 驹
882 驺
660 驼
863 驻
764 驿
623 驺
482 鸳
301 驾
画十至六
708 骁
434 骂
457 缨
453
463
564 缫
画二十
713 缬
407 缭
570 缮
816 缯
816
画三十
上以
310 缵
270 缳
524 缱
528 缲
316 缴
874
726 缡
770 缣
886 缵

797 缘
454 缗
画十
202 缚
835 缜
559 缚
328 缙
493 缮
191 缝
192
394 缈
47 缤
106 缭
210 缡
68 缠
304 缣
765 缢
画一十
501 缥
502
438 缦
617 缧
772 缨
618 缩
614
742 缘
666 缔
546 缥
424 缘
427
876 缅
870 缀
画九
362 缡
703 缃
304 缄
451 缅
383 缆
453 缈
804 缊
635 缇
288 缉
512
608 缌
616 缓
158 缎
702 缘
870 缁
222 缑
137 缔
426 缕
40 编
297 缧
635 缚
637
画八
297 缋
415 绫
728 绪
728 续
518 绮
882 缎
183 绯
573 绡
73 绰
99
239 绲
583 绳
596 绶
32 绷
32
418 塔
88 绸
672 维
450 绵
816 综
881
822 绽
320
555 绒
115 绌
551 绕
144 经
214 给
293
312 绛
387 络
431
278 绘
347 绝
731 绚
248 绎
315 绞
648 统
画七
216 绠
404 绸
707 绡
345 绢
229 绦
724 绣
630 绦
82 绨
693 绺
画五
207 绀
714 绁
701 线
196 绂
402 练
842 织
885 组
578 绅
693 细
88 绌
88
336 绐
585 绔
853 终
857 绉
18 绊
329 经
116 给
194 绋
92 绌
575 绍
764 绎
画六
19 绑
318 结

135 柢
399 栎
222 枸
222
341
568 栅
818
418 柳
511 柴
549 染
479 柠
165 柁
660
863 柱
590 柿
382 栏
18 柈
165 柮
601 树
78 柽
691 枭
556 柔
298 枷
301 架
画六
19 挪
555 荣
463 某
205 柑
367 枯
851 柿
357 柯
48 柄
419 柷
832 柘
149 栋
338 柩
304 柬
65 查
816
702 相
706
708 枴
781 柚
785
846 枳
694 柙
889 柞
14 柏
51
560 桥
842 栀
304 枧
58 采
59
610 松
91 杵
80 枨
442 枚
688 析
17 板
525 枪
102 枞
708 枭
222 构
189 枫
320 杰
151 料
248 杭
179 枋
835 枕
863 杼
485 杷
画五
505 枰
42 标
822 栈
469 柰
574 构
640 枭
289 极
438 杧
65 权
66
745 杨
515 杞
394 李
画四
667 枉
410 林
842 枝
597 枢
25 杯
238 柜
341
264 枰
396 枷
497 批
452 杪
749 杳
811 枣
240 果
560 纳
208 枫
506
507
510
8 机
566 杀
858 朱
388 乐
800
805 杂
285 机
164 朵
545 权
画三
205 杆
205
209 杠
155 杜
825 杖
684 杌
107 村
762 代
57 材
720 杏
601 束
566 杉
568

670 韦
553 韧
72 帐
196 皱
672 韩
246 韩
672 韪
804 韫
15 韬
222 韬
630 韬

部木

464 木

画一

30 本
674 未
460 末
600 术
859
817 札

画二

723 朽
148 东
502 朴
628 塘
273 塝
106 墟
772 墨
824 墠
730 墟
541 璆
509 璞
333 璟
167 疆
175 璠
412 璘

画三十上以

811 璨
60 璨
543 壩
425 璐
39 璧
237 瓌
809 瓒
679 墨
234 瓘

部韦

376 琨
103 琮
665 琬
233 琯
539 琼
16 琏
742 琰
76 琛

画九

565 瑟
263 瑚
304 瑊
440 瑁
560 瑞
799 瑗
790 瑀
788 瑜
237 瑰
695 瑕
471 瑙

至十

画二十

836 瑱
3 瑷
749 瑶
400 璃
733 珣
78 琤
15 琏

画七

540 球
402 琏
619 琐
395 理
724 琇
418 琉
668 望
385 琅
350 琚

画八

497 琵
533 琴
485 琶
514 琪
771 瑛
411 琳
32 琦
515 琦
873 琢
264 琥
29 琲
442 玫
46 玢

画五

346 珏
173 珐
357 珂
419 珑
141 珀
578 坤
413 玲
834 珍
116 玳
507 珀
568 珊
454 珉
50 玻

画六

772 莹
170 珥
123 珧
748 珧
858 珠
645 珽
431 珞
691 玺
256 珩

部犬

546 犬
868 狀
367 哭
702 獻
782 獸
7 奘

部歹

115 歹

畫四至二

409 列
608 死
613 夙
303 歼
461 歿
59 残
104 殂
744 殃
639 殄
571 殇
116 殆
598 殊
734 殉

528 桶
529 樵
423 槍
888 樽
579 桑
81 橙
341 橘
689 樺
798 檸

畫三十上以

446 橡
390 檑
691 檄
741 檜
322 檞
412 檩
625 檀
53 檗

畫四十

298 檢

畫五十上以

479 蘗
304 欖

548 檳
646 樋

畫一十

90 桲
279 楷
527 檣
257 橫
257
62 槽
519 槭
628 樘
772 樓
175 樊
706 橡
859 巢
263 榭
824 樟
355 棟
207 檄

畫二十

801 檻
537 檠
660 櫂
348 概
90 櫥
534 櫛

畫十

834 榛
227 榖
184 框
300 梢
358 檯
458 模
463
622 榻
309 檻
354
618 樺
887 槔
715 榭
209 槔
488 梁
417 榴
556 榕
818 榨
47 檳
48
19 榜
210 槁
106 榱
606 槊
859 楮

318 楷
352
383 概
292 楫
677 榲
504 榻
392 楞
226 楣
788 榆
161 楝
605
773 榴
539 楸
158 椴
268 槌
97 楣
342 樺
731 檀
78 椹
757 楹
425 桐
66 楛
421 楼
204 概
442 楣
94 椽

97
869 椎
292 集
450 棉
26 棹
494 棚
403 椋
881 棕
232 棺
241 椁
385 椰
516 棠
138 棣
660 棚
308 楗
画九
711 楔
98 椿
581 椹
834
469 楠
817 楂
403 楝
325 禁
329
91 楚
415 楔
534 楼
画八
20 槦
392 梭
91 楮
514 棋
751 椰
844 植
187 焚
565 森
154 楱
873 椓
756 椅
761
525 棻
629 棠
486 棑
184 棠
314 椒
829 棹
430 椤
358 棵
240 棍
292 棼
97 棰
画七
508 桲
47 彬
217 梗
631 椅
682 梧
178 梵
714 械
37 棑
573 梢
644 棁
195 桴
228 梏
305 检
394 梨
442 梅
346 桷
542 渠
403 梁
878 梓
598 梳
618 梳
872 梯
634 梯
648 梱
618 梭
858 株
645 梃
645
229 栝
529 桥
194 梂
267 桦
256 桁
320 桀
213 格
672 梡
4 校
5 案
427 栾
311 桨
316 校
710
867 桩
253 核
263
747 样
345 桊
47 栟
726 栩
563 桊
215 根
239 桂
321 桔
341
387 铐
356 栲
806 栽
220 栱
269 桓
511 栖
686
400 栗
551 桄
848 桯
373 框
235 桄
236
124 档
67 柴
872 桌
833 桢
647 桐
511 桤
630 桃
603 栓
238 桧
278

764
440 鼎
792 昱
72 昶
475 昵
827 昭
41 昇
画六
328 晋
730 晅
568 晒
709 晓
274 晃
274
584 晟
73 晁
571 晌
743 晏
802 晕
804
275 晖
画七
83 匙
594
53 晡
685 晤
250 昊
625 昙
831 者
687 昔
210 杲
376 昆
815 昃
70 昌
262 昒
716 昕
456 明
279 昏
764 易
6 昂
454 旻
181 昉
画五
97 春
443 昧
592 是
419 昽
700 显
775 映
718 星
888 昨
144 昳
部攴
138 故
651 敌
711 教
163 敬
528 敲
部日
554 日
画三至一
120 旦
337 旧
811 早
733 旬
202 旮
727 旭
846 旨
207 旰
246 旱
586 时
372 旷
745 旸
画四
668 旺
413 氓
100 瓷
506 瓶
82 瓯
835 甄
858 甍
816 甑
499 甓
部止
845 止
837 正
839
100 此
55 步
683 武
513 歧
362 肯
84 齿
711 些
662 歪
880 肾
838 整
503 攀
上以画十
321 截
306 戬
810 威
425 戮
240 械
118 戴
98 戳
部比
33 比
36 毕
376 昆
318 皆
36 毖
37 毙
497 琵
部瓦
621 瓦
621
521 瓯
484 瓴
679 瓮

323 戒
680 我
683 武
283 或
526 创
527
806 哉
822 战
699 咸
670 威
806 栽
806 载
808
300 戛
511 戚
584 盛
79
画九至八
57 裁
880 戴
293 戟
283 惑
353 戡
292 戢
132 戬
204 戮
789 舆
695 辖
493 辔
画一十
上以
424 辘
831 辙
412 辚
272 辗
部戈
211 戈
画二至一
302 戋
684 戊
555 戎
266 划
267
268
601 戍
724 戌
79 成
692 戏
262
画七至三
545 轮
316 轿
856 轲
424 轱
317 较
画八至七
831 辄
197 辅
405 辆
477 辇
239 辊
668 辋
29 辈
275 辉
99 辍
876 辎
画十至九
103 辕
196 辐
227 毂
292 辑
599 输
782 辅
556 辏
797 辕
821 辗
553 轫
866 转
866
166 轭
821 轹
429 轮
559 软
258 轰
画五
224 轱
357 轲
425 轳
846 轷
857 轴
857
835 轸
225 轵
763 轶
399 轵
748 轺
535 轻
画六
591 轼
806 载
808
846 轾
37 毙
上以画七
803 殒
502 殍
502 殓
594 殖
844
119 殚
290 殛
637 殡
279 殒
47 殁
329 殪
767 殪
部车
74 车
画四至一
202 轧
737
817
237 轨
349 军
728 轩
115 地

部手

595 手

画八至四

80 承
15 拜
532 挈
851 挚
466 拿
427 挛
546 拳
562 挲
568
618
825 掌
12 掰
75 掣
485 掱

上以画十

458 摹
522 摹
459 摩
433
537 擎
487 攀

画六至五

225 牯
522 牵
431 牵
582 牲
307 犄
464 犄
633 特
686 牺
545 牷
879 牲

画八至七

683 牾
439 牺
394 犁
286 犄
154 犊
304 犍
689 犀

上以画九

190 犋
500 犏
357 犒
324 犊
394 犟
357 犇

610 觇
297 觊
690 觋

上以画八

133 觌
639 觎
639 觑
788 觊
223 觐
329 觋
544 觑

牛)牛部(牜

480 牛

画四至二

504 牝
463 牟
464 牡
210 告
438 牝
553 牫
439 牦
465 牧
684 物

562 赛
866 赚
886
814 赜
743 赝
809 赞
816 赠
570 赡
773 赢
208 赣

部见

306 见
700

画七至二

231 观
233
237 规
449 觅
383 览
67 觇
430 觇
347 觉
316

413 贿
809 赃
874 资
203 贱
327 赀
381 赍
836 赈
540 贼
575 赊

画八

201 赋
537 赌
155 赌
599 赎
288 赍
572 赏
101 赐
857 赐
492 赔
216 赕
120 贼

上以画九

381 赖
191 赐
202 赙
870 赘

178 贩
222 购
862 贮
234 贯
画五
170 贰
590 贳
30 贲
37
307 贱
642 贴
238 贵
373 贶
116 贷
441 贸
757 贻
185 费
254 贺
画七至六
851 贽
300 贾
226
815 贼
279 赙
876 赀
424 赂
111 奢
621
624 泰
32 泵
546 泉
310 浆
774 颖
634 滕
83 漆
部贝
26 贝
画四至二
833 贞
813 则
199 负
220 贡
57 财
813 责
698 贤
624 贪
40 贬
503 贫
14 败
283 货
850 质
753 贝
440 冒
461
254 易
584 晟
62 曹
437 冕
451 替
637 最
887 量
404
405
64 曾
815
532 揭
部(水)水
605 水
777 永
540 求
658 汆
105 汞
124 汕
220 汞
399 隶
695 暇
至十
画二十
465 暮
3 暖
457 暝
25 暴
636 题
829 望
648 瞳
画三十
上以
446 曚
600 曙
512 曝
733 曛
751 曜
25 曝
510
470 囊
部(日)日
799 曰
541 曲
543
76 晨
687 晞
245 晗
279 晦
665 晚
画八
809 晢
537 晴
335 晟
600 暑
688 晰
688 晢
332 晶
852 智
238 晷
405 晾
333 景
887 晔
510 普
画九
672 琶
751 暍
482 暖
729 暄
6 暗
375 暌
58

313 胶
513 胼
471 脑
809 脏
810
244 腋
836 朕
500 胼
448 脒
606 朔
385 朗
481 脓
473 能
画七
130 腻
52 脖
315 脚
348
152 脰
197 脯
509
658 豚
430 脚
490 脬
109 脞
402 脸
842 胝
21 胞
771 胤
490 胖
487
435 脉
461
334 胫
622 胎
725 胥
画六
369 胯
757 胰
235 胱
150 胴
737 胭
482 脑
642 胱
370 脍
211 胳
106 脆
721 胸
562 脉
843 脂
6 胺
293 脊
303 肩
183 肥
195 服
200
712 肋
画五
542 肤
262 胡
492 胚
419 胧
149 胨
590 胨
10 胺
26 背
26
422 胪
120 胆
300 胛
581 肿
858 胄
675 胃
350 胖
834 胗
890 胙
583 胜
229 胍
857 肘
680 肪
792 育
71 肠
画四
559 肮
332 肼
192 肤
865 胯
842 肢
184 肺
623 肱
219 肱
870 肫
580 肾
362 肯
854 肿
468 肭
748 肴
494 朋
524 肱
226 股
826 胀
180 肪
6 肮
792 育
348 肭
部父
197 父
198
751 爷
197 斧
11 爸
197 釜
143 爹
部（月）月
800 月
画三至一
782 有
784
800 刖
286 肌
388 肋
391
205 肝
208 肛
154 肚
155

513 顾
158 断
608 斯
716 新

部(爫)爪

865 爪
828
194 孚
660 妥
58 采
59
449 觅
596 受
485 爬
558 乳
796 爱
750 舀
3 爱
689 奚
58 彩
606 舜
193 孵
3 覆
240 號

516 笥
600 数
602
607
394 篾
193 敷
838 整

部片

499 片
500
17 版
154 牍
486 牌
144 牒
817 牖
783 牖

部斤

324 斤
84 斥
821 斩
618 所
716 欣

181 放
840 政
227 故
638 畋
画七至六
6 敖
848 致
133 敌
710 效
577 敕
314 教
317
790 敔
85 敕
338 救
37 敝
402 敛
455 敏
206 敢
上以画八
335 敬
563 散
563
72 敞
160 敦
160

148 氧
536 氢
194 氟
737 氩
686 氪
767 氤
4 氦
244 氡
746 氧
361 氖
537 氰
122 氮
427 氯
802 氲

部攵

画五至二
594 收
218 攻
779 攸
203 改
874 孜
14 败
15 放
465 牧

部毛

439 毛
820 毡
463 毯
248 毫
556 毵
107 毳
626 毯
563 毵
308 毽
599 毹
72 氅
425 氆
510 氇
543 氍

部气

518 气
502 氕
125 氘
468 氖
697 氙
93 氚
187 氛

863 妹
730 炫
383 炬
644 烃
623 炙
画六
356 烤
258 烘
730 烜
175 烦
574 烧
860 烛
738 烟
431 烙
387
278 烩
754 炸
745 烊
747
629 烫
327 烬
画八至七
685 焐
247 焊
687 烯
245 焓
画四
342 炬
161 炖
74 炒
528 炝
850 炙
96 炔
678 炆
356 炕
740 炎
423 炉
546 炔
画五
772 荧
48 炳
402 炼
626 炭
336 炯
85 炽
262 炷
818 炸
817
606 炼
491 炮
492
21
492 扉
489 房
332 扉
884 扉
475 扉
730 扉
731
418 扉
515 扉
761 扉
部火
282 火
画三至一
453 灭
274 灰
130 灯
812 灶
60 灿
872 灼
337 灸
806 灾
414 灵
745 炀
713 灺
764 毅
263 毅
263 毅
部文
677 文
417 刘
512 齐
412 吝
819 斋
678 紊
47 斌
184 斐
288 亩
382 斓
部方
178 方
181 放
585 施
439 旄
820 旆
425 旅
515 旂
821 旒
562 旗
343 旒
608 旒
612 旒
749 旗
612 旒
417 旄
501 旗
419
407 旎
43 旗
部殳
597 殳
484 殴
157 段
768 殷
738
223 毅
227 毅
276 毁
141 殿
227 毅
367 毅

269 欢
786 欤
484 欧
716 欣
352 欸
687 欷
791 欲
2 欵
167
上以画八
371 款
511 欺
92 欻
726
711 歌
567 歔
717 歆
212 歇
525 歉
726 歔
689 歙
99 歜

部风

189 风

570 膦
311 膜
画三十
227 臌
446 臑
564 臙
565
766 臆
569 臍
401 臁
772 臍
777 臃
658 臀
39 臂
29
画四十
上以
472 臑
634 臛
805 臌

部欠

524 欠
画七至二
100 次
画十
458 膜
52 膊
213 膈
47 膑
19 膀
489
489
209 膏
210
426 精
画一十
107 膝
688 膝
43 膘
628 膛
92 膗
849 膛
634 膝
画二十
495 膨
175 膰
634 膦
634 膝
93 膦
413 膦
666 腕
754 腋
198 腑
516 肾
340 腥
308 腱
画九
476 腻
103 腠
470 腩
748 腰
451 腼
661 腽
718 腥
562 腮
167 腭
602 腧
200 腹
702 腺
654 腑
494 鹏
870 腿
81 膛
775 膦
633 腾
657 腿
442 脢
665 脘
256 脖
668 望
659 脱
634 脒
344 脧
478 脉
画八
288 期
511
379 腊
688
73 朝
827
332 腈
1 腌
739
240 胭
639 腆
184 腓
787 腴
498 脾
148 腚
526 腔
881 腺

81 怎
28 急
画十至九
705 想
270 感
787 愚
793 愈
88 愁
522 惩
766 意
100 慈
455 愍
633 慝
799 愿
画一十
560 蒸
279 慧
771 慈
45 慭
245 慦
676 慰
至二十
画三十
520 憩
160 憨
441 懋
685
297 惠
364 恐
482 恶
427 虑
168 恩
473 恁
688 息
402 恋
879 恣
747 恙
363 恳
601 恕
画八至七
729 悬
271 患
547 悫
689 悉
779 悠
479 您
778 悳
551 惹
297 恭
283 惑
279 惠
26 悲
655
626 志
669 忘
294 忌
552 忍
623 态
853 忠
610 忿
477 念
188 忿
262 忽
画五
607 思
815 怎
624 怠
798 怨
290 急
881 总
117 怠
160 怼
482 怒
画六
300 恕
166 恶
166
682
833 栻
640 桃
704 祥
126 祷
284 祸
328 祯
514 祺
68 禅
569
424 禄
694 禊
768 禋
196 福
138 禘
874 禚
692 禧
549 禳
部心
715 心
画四至一
35 必
632 忑
849 志
633 忒
513 祁
554 扨
576 社
609 祀
434 祃
698 祆
756 祎
845 祉
592 视
513 祈
513 祇
32 祜
画五
542 祛
264 祜
784 祐
586 祏
196 祓
885 祖
579 神
864 祝
890 祚
842 祇
447 祢
99 祠
上以画六

部户

264 户
515 启
399 戾
303 肩
264 戽
180 房
41 扁
499
335 扃
758 扉
761 扆
569 扇
569
264 扈
183 扉
228 扉
742 戾

部礻

画四至一
394 礼
409 烈
551 热
209 羔
838 烝
127 烹
630
738 焉
494 烹
861 煮
548 然
314 焦
693 烏

上以画九
828 照
728 煦
567 煞
567
304 煎
6 熬
7
690 熙
732 熏
722 熊
599 熟
690 熹
739 燕

画四十上以
700 爨
25 爆
690 燒
348 燭
106 爨

部斗
151 斗
151
264 戽
408 料
713 斜
263 斛
835 斟
681 斡
317 斟

部灬
画八至四
320 杰
519 烝
139 点
657 熾
556 煤

至十画一十
689 熄
417 熘
556 熔
255 熇
569 煽
633 煽
438 熳
571 煩
767 熠
793 熨
804

画二十
407 燎
408
175 燔
794 燠
549 燃
617 燧
579 桑

画三十
812 燥
190 煒
271 煥
664 煊
445 炯
385 烺
350
542
376 焜
335 煚
73 焯
872
743 焰
716 煞
29 焙
92 敦
726
743 焱

画九
443 煤
263 煳
792 煜
670 煨
160 煅
21 煲
273 煌
40 煸

618 睑
画八
331 睛
465 睦
392 睫
155 睹
452 瞄
736 睚
321 睫
821 断
153 督
58 睬
605 睡
476 睨
38 睥
画十至九
560 睿
89 瞅
612 瞍
421 睖
375 瞬
441 瞥
359 瞌
436 瞒
76 瞋
694 瞎
画七至五
419 瞅
583 瞽
795 瞢
730 眩
449 眠
757 眙
373 眶
880 眦
82 眵
838 睁
827 着
827
832
873
345 眷
447 眯
448
742 眼
463 眸
381 眯
305 睑
136 睇
270 睆
606 瞬
146 鼎
196 戴
部目
464 目
画四至二
145 盯
724 盱
438 盲
702 相
706
452 眄
161 盹
365 眍
452 眇
583 省
720
693 盼
818 眨
489 盼
353 看
354
440 眊
161 盾
119 眈
442 眉
160 硕
412 磷
132 碰
446 碱
390 碡
310 碰
57 碟
57 碑
53 碑
部龙
419 龙
420 垄
419 砻
219 龚
420 聋
353 龛
690 袭
831 砻
部业
753 业
811 凿
847 凿
108 碰
100 磁
41 碥
画十
359 碰
391 磊
488 磐
831 碟
20 磅
490
239 磙
564 磉
477 碾
画一十
538 磐
354 磡
273 磺
542 碾
459 磨
462
731 破
885 碾
画二十
上以
825 碑
314 礁

418 硫
画八
519 磺
4 磉
139 碘
160 碓
26 碑
494 硼
142 碉
148 碇
665 碗
616 碎
495 碰
77 碜
424 碌
419
画九
39 碧
858 磷
144 碟
66 碴
305 碱
321 碣
675 碾
626 碳
138 碲
834 砧
578 砷
646 砼
818 砟
135 砥
399 砾
660 砣
91 础
507 破
364 砗
画七至六
719 硎
237 硅
438 砻
606 硕
528 硗
686 硒
150 硐
471 硪
214 硌
431
775 硬
707 硝
423 硪
681 硪
547 确
175 矾
372 矿
433 码
265 砻
740 研
865 砖
75 砗
161 砘
737 砑
496 砒
519 砌
567 砂
32 泵
742 砚
40 砭
873 斫
353 砍
189 砜
画五
494 砰
173 砝
3 砹
397 砺
805 砸
358 砢
419 砻
682 毋
463 母
443 每
153 毒
部示
589 示
469 奈
469 柰
616 祟
502 票
297 祭
325 禁
329
49 禀
部石
586 石
120
画四至二
286 矶
205 矸
367 矻
686 矽
445 德
画四十
上以
767 鬱
209 鬱
869
聿)聿
部(聿
613 肃
399 隶
610 肆
766 肄
829 肇
部片
487 片
526 戕
526 牂
357 牠
809 牂
810 臧
部(毋)毋

817 锢
545 铨
566 铼
242 铪
143 铙
748
859 铽
691 铣
699
148 铔
698 铦
68 铤
645 铤
266 铧
455 铬
214 铬
838 铮
765 铯
5 铵
69 铲
315 铰
755 铱
87 铳
627 铘
769 银
558 铷
522 铅
440 铆
画五
606 铄
620 铊
590 铈
36 铋
497 铍
475 铌
164 铎
506 铗
画六
300 铗
387 铑
357 铸
848 铔
438 铹
170 铒
783 销
471 铙
647 铜
425 铝
142 铞
767 铟
78 铛
123
352 铠
481 钮
画五
791 钰
523 钱
837 钲
840
523 钳
225 钴
601 钵
50 钵
507 钽
358 钶
52 钹
801 钺
886 钻
886
90 钽
465 钼
626 钽
140 钿
638
300 钾
781 铀
413 铃
643 铁
51 铂
719 饼
203 钙
624 钛
55 钚
161 钝
736 钘
496 钚
73 钞
853 钟
468 钠
208 钢
209
26 钡
522 钤
349 钩
800 钥
750
532 钦
221 钧
681 钨
17 钣
151 斜
179 钫
356 钪
283 钬
11 钯
324 金
画二至一
759 钇
202 乩
833 针
145 钉
147
506 卟
826 钊
408 钌
408
画三
655 钍
521 钎
95 钏
568 钐
569
142 钓
175 钒
445 钔
67 钗
482 钕
画四
192 铁

853 盅
493 盆
773 盈
740 盐
254 盍
821 盛
303 监
308
6 盎
252 盉
765 益
画九至六
374 盔
584 盛
79
253 盒
487 盘
127 盗
203 盖
214
445 盟
424 盏
上以画十
226 蓋
234 盥
344 蠲
11 異
12
225 畧
345 胃
195 畢
400 留
600 署
852 置
741 罷
887 罪
829 罩
600 蜀
上以画九
498 黑
383 圍
394 罹
288 羁
289
816 罾
部皿
454 皿
画五至三
786 盂
447 孟
92 畜
727
488 畔
31 畚
515 畦
851 畴
428 略
390 累
390
391
上以画七
88 畴
575 畜
575
787
173 番
487
287 畸
655 疃
478 黜
部皿
429 罗
173 罚
208 罡
画三至二
145 町
645
140 甸
237 龟
349
539
464 亩
469 男
327 畀
267 画
28 备
806 留
画四
546 畎
675 畏
497 畋
675 胃
787 禺
323 界
638 畋
803 畋
607 思
画六至五
835 畛
417 留
457 瞑
画一十
上以
502 瞭
78 瞠
502 瞥
354 瞰
606 瞬
529 瞧
648 瞳
412 瞵
132 瞪
862 瞩
227 瞽
543 瞿
821 瞻
348 矍
92 矗
部田
638 田
780 由
300 甲
577 申
140 电

画一十上以

565 牆
466 穆
297 穌
349 糜
548
617 穗
201 穢
631 黏
550 穠

部白

12 白

画八至一

13 百
812 皂
51 帛
129 的
133
137
272 皇
318 皆
546 泉
237 皈

687 稀
600 黍
605 税
385 粮

画八

843 租
358 稞
552 稔
852 稚
15 稗
88 稠
774 穎
613 稣
20 稓
60 穇

画十至九

678 穩
835 穡
288 稽
518
297 稷
128 稻
394 黎
302 稼
210 稿

81 秤
533 秦
460 秣
599 秋
81 乘
584
883 租
287 积
252 盉
744 秧
849 秩
78 称
77
449 秘
36

画七至六

318 秸
425 稆
279 秒
631 桃
758 移
481 秧
573 稍
575
80 程
192 秤

画三至二

398 利
652 禿
723 秀
607 私
206 秆
251 和
254
262
281
283
48 乘
295 季
669 委
673

画四

34 秕
452 秒
703 香
86 种
854
855
878 秭
358 科
539 秋

画五

画五十上以

43 镳
379 镦
703 镶
348 镘

部矢

588 矢
760 矣
842 知
341 矩
580 矧
315 矫
157 短
109 矬
3 矮
852 雉
758 疑
816 矗
800 矱

部禾

251 禾

画二十
169 镧
509 镨
423 镨
105 镩
382 镧
510 镨
160 镦
132 镫
348 ■
526 镪
画三十
390 镭
284 镀
270 镍
873 镯
766 镱
402 镰
画四十
66 镲
335 镜
185 铆
442 镉
画十
479 镁
837 镍
213 镐
52 铎
629 铱
466 铒
341 铹
479 镓
417 镑
419
299 镓
47 镔
20 铫
210 镐
765 镒
画一十
872 镉
43 镖
273 镄
627 镒
628
438 镘
33 镧
345 铑
398 铽
340 铜
341
441 铜
446 铭
876 铺
画九
532 镍
111 铬
352 铬
608 铯
167 锷
269 锾
649 铕
65 铺
528 锨
158 锻
612 镂
273 镗
702 镍
526 锄
2 锇
156 镀
443 镁
422 铗
876 锨
534 钗
340 铜
341
441 铜
画八
831 锗
109 错
483 锗
440 锗
526 锗
515 寄
30 铳
129 锷
362 锞
689 锡
228 锢
430 锣
97 锤
869 锥
326 锦
697 锨
850 镇
625 铗
148 锭
492 锆
385 锄
画七
381 锗
633 钛
510 铺
503
326 铹
864 铸
403 链
708 销
620 锁
364 锫
240 锅
90 锄
395 锂
816 锃
109 锉
210 锆
724 锈
166 锇
190 锋
716 锌
418 锍
352 铜
307
560 锐
385 锇

826 癖
88 癆
770 癒
547 癌
420 癘
16 癡
2 癌
381 癩
766 癒
141 癮
499 癖
畫四十
上以
730 癖
138 癩
543 癰
部立
397 立
畫六至三
531 妾
259 竑
533 亲
538
601 竖
115
379 痢
677 瘟
597 瘦
260 痰
67 瘗
109
422 瘘
565 瘟
301 瘕
462 瘸
85 瘛
232 瘰
45 瘤
46
417 瘤
16 瘢
291 瘠
624 瘫
至一十
畫三十
43 瘰
273 癀
430 瘰
774 瘦
820 瘰
685 痞
498 痞
109 痤
399 痢
271 痪
567 痧
698 痈
648 痛
615 疫
畫八
433 痈
860 瘵
186 痱
37 痹
228 痼
82 痴
673 瘘
790 痍
107 痒
785 瘀
625 痰
122 痫
581 瘆
畫十至九
766 瘗
112 瘩
339 疽
835 疹
818 痒
633 疼
776 痈
492 疱
863 疰
729 疾
497 疲
334 痉
298 痂
畫七至六
851 痔
736 痘
673 痛
757 痩
99 疵
646 病
545 痊
164 疹
319 疹
746 痒
255 痕
849 痣
386 痨
152 痘
399 疠
483 症
750
569 疝
211 疙
338 疚
745 疡
780 疣
396 疠
323 疥
190 疯
882 疢
95 疮
764 疫
77 疚
294 疥
9 疤
畫五
837 症
840
205 疳
358 疴
49 病
569 疖
846 疢
120 疸

634 鵬
304 鵝
255 鶴
291 鵪
画一十
上以
772 鸚
832 鷓
874 鸞
419 鸐
407 鶲
314 鷦
339 鷲
794 鷯
425 鷺
689 鸂
772 鷹
499 鸏
234 鸛
部疒
画四至二
145 疔
318 疝
406 疗
635 鵝
画八
683 鵡
548 鵲
452 鵲
4 鵪
494 鵬
522 鴿
795 鵪
98 鶉
216 鵬
画九
263 鵬
341 鷓
254 鷍
167 鸐
226 鵲
263
540 鷙
100 鶉
686 鷲
442 鵲
画十
367 鷇
750 鸝
679 鸏
708 鴨
744 鵓
414 鴒
795 鴛
82 鴟
542 鴒
660 鴕
607 鴛
画七至六
851 鴮
169 鵪
409 鴞
212 鴿
229 鵅
722 鵅
256 鴿
259 鴻
427 鴦
52 鵅
393 鵭
344 鵑
791 鴿
226 鴿
263
166 鵝
698 鵪
32 甭
191 鴈
部鸟
478 鸟
画四至二
336 鳩
194 鳧
286 鸡
795 鸢
456 鸣
584 鸮
735 鸦
585 鸸
484 鸥
61 鸽
23 鸨
836 鸠
346 鴃
画五
771 鸢
224 鸪
148 鸹
423 鸪
736 鸭
209 皋
2 皑
315 皎
251 皓
665 皖
688 皙
上以画九
507 皚
251 皞
507 皤
部瓜
228 瓜
144 瓞
265 瓠
502 瓢
18 瓣
550 瓤
部用
778 用
603 甩
197 甫
777 甬

490 顿
533 顾
844 颓
200 颔
部页
753 页
画三至二
145 顶
537 顷
706 项
244 顸
605 顺
724 须
画四
228 顾
664 顽
162 顿
154
15 颁
611 颂
513 颀
248 颃
画十至五
48 颖
841 颗
841 颙
46 颜
490 额
401 颞
584 颚
343 颟
376 颞
102 颢
7 颥
部臣
76 臣
680 卧
810 臧
部(西)西
686 西
748 要
部老
387 老
336 考
515 者
440 耆
144 耋
部耳
170 耳
画二
145 耵
543 取
751 耶
画四
84 耻
610 耸
119 耽
217 耿
部予
437 矛
536 矜
252 矜
538 矞
139 矫
部耒
390 耒
878 耔
216 耕
802 耘
74 耖
250 耗
11 耙
485
610 耜
298 耡
281 耜
388 耢
629 耦
484 耦
421 耧
527 雁
325 雄
536 雄
594 雍
549 雍
489 雀
部(丌)足
725 胥
121 蛩
122 蛋
598 疏
91 楚
852 蛮
758 疑
部皮
497 皮
857 皱
506 颇
349 皲
107 皱

430 棵
637 褐
690
38 裨
498
163 褪
340 裾
画十至九
111 褡
28 褙
255 褐
375 褥
23 褓
426 褸
41 褊
657 褪
658
559 褥
621 褐
383 褴
84 褪
324 褯
画一十
上以
832 褶
617 褡
626 袒
724 袖
835 袗
488 袢
491 袍
29 被
52 袭
画八至六
321 桔
123 袋
767 袒
211 袼
194 袱
376 袢
363 袱
601 桓
403 袜
80 裎
791 裕
402 检
368 裤
305 裥
548 裙
45 裱
230 裥
91 褚
733 窖
771
344 窦
790 窈
689 窑
420 窿
371 窠

部礻

画五至二
53 补
90 初
77 衬
568 衫
66 衩
66
468 衲
324 衿
554 衽
7 袄
842 衹
444 袂
661 袜
661 袜
542 袪
531 窃
93 穿
652 突
871 窀
41 穸
530 穷
750 宿
819 窄
142 窝
406 邻
750 窈
848 窒
642 窕
749 窑
上以画七
106 窜
680 窝
317 窖
95 窗
336 窘
374 窥
152 窦
358 窠
613 窣
367 窟
788 窬
822 站
334 竞
823 章
334 竟
765 翊
上以画七
611 竦
647 童
350 竣
335 靖
766 意
321 竭
156 端
208 赣

部穴

731 穴
画六至一
336 究
538 穷
364 空
365
401 帘
686 穿
539 穹

715 蟹
430 贏
402 蠃
畫四十
454 蠻
558 蝸
251 蠢
畫五十
上以
98 蠹
394 蠡
344 蠲
156 蠹
543 蠼

部缶

192 缶
208 缸
546 缺
819 缺
772 罌
538 罄
697 罅
235 罐

628 蠕
457 螈
畫一十
830 螢
594
62 蠐
501 螵
273 蠙
709 蠑
629 螳
430 螺
689 蟋
832
824 蟑
603 蜂
439 蠢
畫二十
692 蠔
495 蟛
279 蠕
488 蟠
畫三十
447 蠓
284 蠖
860 蠋
68 蠔

263 蠅
144 蠟
374 蠍
712 蠍
788 蝓
200 蝗
358 蝌
612 蝮
273 蝗
782 蝣
40 蝙
540 蝤
782
421 蝼
439 蝥
畫十
7 蠶
437 蠕
439 蠐
434 蠖
533 蠢
556 融
797 螈
689 螅
490 螃
82 螭

535 蝴
514 蝦
379 蝴
819
688 蜥
792 蜮
190 蜂
773 蠅
183 蜃
184
241 蜾
240 蝈
764 蝪
843 蜘
641 蜩
184 蜑
498 蜱
663 蜿
546 蜷
68 蟬
385 蜷
446 蜢
畫九
197 蝠
470 蝻
555 蝶

859 蛛
377 蛞
739 蜒
819 蛇
513 蛲
436 蛮
745 蛘
463 蛑
畫七
831 蛋
581 蜃
197 蛹
574 蛸
708
680 蜗
682 蜈
600 蜀
195 蜉
90 蜍
166 蛾
400 蜊
190 蜂
525 蜣
657 蜕
778 蛹
畫八

542 蛆
781 蚰
548 蚋
300 蚌
414 蚙
818 蚱
539 蚯
758 蛇
576
863 蛀
122 蛋
78 蛭
784 蚴
画六
300 蛱
661 蛙
831 蛰
471 蛲
539 蛩
849 蛭
608 蛸
541 蛐
276 蝇
212 蛤
242
644 蜓
811 蚕
433 蚂
434
434
画四
20 蚌
33
193 蚨
736 蚜
497 蚍
60 蚕
700 蜆
560 蚋
323 蚡
219 蚣
248 蚍
151 蚪
678 蚊
82 蚩
770 蚓
画五
773 萤
245 蚶
224 蛄
397 蛎
226 蛊
483 虑
709 虎
523 虔
427 虑
725 虚
43 彪
788 虞
240 虢
部虫
86 虫
画三至一
540 虮
293 虮
585 虱
242 虾
694
258 虹
276 虺
67 蚤
761 蚊
214 虼
790 禹
445 虻
705 蚤
354 颜
636 题
777 顺
167 颚
166 额
740 颜
865 颠
至十
画二十
479 颈
435 颖
138 颠
564 颡
251 颗
画三十
上以
70 颤
823
558 颤
503 颚
546 颤
部户
263 虎
423 虏
175 烦
793 预
画七至五
606 硕
423 颅
415 领
333 颈
506 颇
300 颊
321 颉
713
253 颌
212
674 颢
645 颞
774 颖
358 颊
167 颔
758 颐
503 颊
247 颌
657 颓
774 颖
画九至八
512 颠
358 颗

七画以上
540 裘
763 裔
567 裟
241 裹
71 裳
573
492 裴
21 裹
522 褰
703 褰
羊)羊部(羊
745 羊
六至一画
525 羌
65 差
67
67
99
443 美
746 养
310 姜
226 羧
86 羼
446 羶
衣部
755 衣
762
二至六画
43 表
2 哀
106 衰
602
853 衷
533 衾
239 衮
478 衰
690 袭
116 袋
298 袈
441 袤
57 裁
714 裒
409 裂
409
508 裒
867 装
856 舟
568 舢
761 舣
307 舰
61 舱
16 般
17 舨
248 航
181 舫
214 舸
423 舻
860 舳
487 盘
814 舵
51 舶
94 船
165 舵
699 舷
686 舾
645 艇
574 艄
787 艘
446 艋
612 艘
273 艙
62 艚
舟部
337 曰
787 曳
788 昇
750 曷
86 春
693 曷
337 曷
自部
878 自
479 臭
89 臭
724
688 息
33 鼻
血部
732 血
713
492 衅
482 衄
717 衅
衣部
151 笼
158 箭
424 箍
104 簇
238 簋
二十至三十画
808 簪
141 簿
486 簿
131 簪
53 簸
53
858 籀
382 籁
56 簿
四十画以上
292 籍
886 纂
543 篷
773 籁
802 籥
802 籥
臼部

835 箴
376 筅
94 篇
273 簋
260 篌
500 篇
309 箭
422 箋
866 篆

畫十

222 篝
400 籥
184 篚
383 篮
106 篡
812 篧
495 篷
37 篦
209 篙
394 篱

畫十一

614 簌
273 簧
388 簕
454 簸
758 籐

710 筏
371 筷
305 筒

畫八

532 篾
538 篇
814 笥
864 箸
288 箕
225 箍
660 箠
561 箐
567 箪
615 算
37 算
430 箩
222 箨
196 箙
51 箔
233 管
364 箜
119 箪
424 箓
709 箫

畫九

703 箱
131 等
63 策
859 筑
864
367 筘
37 筚
341 筥
648 筒
568 筛
545 筌
110 答
112
700 筅
739 筵
325 筋
173 筏
838 筝

畫七

88 筹
615 算
831 筋
803 筠
594 筮
485 筢
574 筲
521 签
618 笄
9 笆

畫五

302 笺
507 笹
538 笳
31 笨
420 笼
420
112 笪
133 笛
582 笙
814 笔
888
195 符
222 笱
414 笭
398 笠
610 笥
136 第
40 笤
641 笞
298 笳
82 答

畫六

372 筐

部舌

575 舌
427 乱
589 舐
597 舒
638 甜
100 辞
639 舔

部（⺮）竹

859 竹

畫四至二

859 竺
388 竽
205 竿
786 竽
290 笈
154 笃
304 笕
35 笔
710 笑
265 笏
878 第
829 笊

88 酬
317 酵
743 酐
585 酏
509 酬
80 醒
391 酎
653 酴
368 酷
442 醇
478 醸
615 酸
画十至八
104 醋
376 醌
631 酗
492 醅
98 醇
887 醉
424 醁
870 醊
546 醛
263 酗
636 醍
720 醒
448 醚
146
540 酋
205 酐
857 酎
872 酌
493 配
804 酝
624 酞
187 酚
728 酗
439 酰
120 酞
224 酤
245 酣
104 酢
890
612 酥
660 酡
506 酸
画七至六
647 酮
697 酰
457 酪
388 酪
847 酯
312 酱
部赤
84 赤
250 郝
577 赦
470 赧
78 赧
255 赫
831 赭
628 赮
部豆
152 豆
421 到
309 豇
84 豉
130 登
67 踏
663 豌
部酉
783 酉
画五至二
145 酊
435 麦
192 麸
部走
882 走
画五至二
198 赴
829 赵
336 赳
206 赶
516 起
801 越
339 趄
532
77 趁
542 趋
73 超
上以画六
410 趔
875 赵
618 趟
544 趣
629 趟
637 趣
809 趱
画一
692 系
295
画七至四
613 素
619 索
326 紧
678 紊
773 萦
390 累
390
391
713 絮
843 絮
878 絮
728 絮
上以画八
514 絮
538 絮
756 絮
175 絮
391 絮
886 絮
部麦

765 翌
529 翘
530
279 翔
689 翕
704 翔
275 翠
864 翥
184 翡
134 翟
819
107 翠
上以画九
305 翦
500 翩
254 翩
247 翰
7 翱
255 翳
765 翳
765 翼
174 翻
729 翻
751 耀

部糸

355 糠
391 糊
312 糇
483 糯
479 糞
795 糲

部(艮)艮

216 艮
216
403 良
290 即
303 艰
296 既
297 暨

部羽

790 羽
画八至三
85 翅
86 翀
679 翁
414 翎
765 翔
332 粳
28 糯
60 粲
403 粱
403 粮
331 精
412 糙
882 粽
107 粹
563 粽
578
262 糊
263
264
260 糇
808 糙
100 糍
557 糅
727 糈
62 糙
541 糗
209 糕
628 糖
画一十
上以
810 糟

部米

448 米
画六至二
133 籴
391 类
697 籼
878 籽
448 籽
187 粉
408 料
9 粑
397 粘
477 粘
820
104 粗
507 粕
397 粒
642 粜
188 粪
614 粟
686 粞
801 粤
875 粜
857 粥
画六至二
209 羔
747 羞
723 羞
832 着
827
827
873
203 盖
214
414 羚
132 羝
747 羡
527 羟
570 善
702 羡
704 翔
上以画七
548 群
618 羧
818 羹
321 羯
627 羰
797 羰
216 羹
390 羸

540 旭
831 旹
400 晉
876 晉
878
821 詹
794 誉
634 誉
593 誉
7 誉
538 誉
333 誉
499 譬

部辛

716 辛
224 辜
100 辞
38 辟
499
379 辣
42 辨
42 辮
18 瓣

462 龔
498 龜

部角

314 角
346
263 斛
346 觖
571 觔
225 觚
219 觥
886 觜
92 觸
322 解
324
715
614 觫
852 觶
39 觱
263 觳

部言

739 言
258 訇
689 悉
173 番
785 釉
594 釋

部谷

226 谷
791
693 郤
791 欲
791 鴿
281 豁
284

部豸

849 豸
67 豺
25 豹
142 貂
461 貊
269 貤
254 貉
441 貌
790 貐
160 豫
105 豯
108 豚
161
64 豬
131 豲

画三十

上以

813 躁
860 躅
39 躄
413 躊
68 躇
410 躍
886 躓

部身

578 身
576 射
218 躬
541 躯
164 躲
629 躺

部采

557 躁
479 躗
488 躋
622 躑
126 躒
512 躕
689
306 躚
292 躋
477 躙

画一十

91 躇
105 躔
627 躑
46 躓
33 躋
134 躊
845 躐

画二十

406 躝
348 躕
348
91 躕
510 躍
175 躒
105 躋

292 蹈
761 蹄
165 蹉
98 蹊
268 蹋
631 蹐
620 蹓
621
58 蹁
83 蹂
680 蹇
850 蹑
881 蹤
140 蹠
845 蹒
343 蹋

畫十至九

95 蹯
66 躇
93 躋
854 躏
342 躓
635 躔
164 躚
108 躐
500 躝

53 跋

畫六

375 趾
539 趵
369 趿
528 跣
37 跻
99 跼
100
865 跽
642 跌
700 跳
697 跗
424 路
239 跪
164 跺
313 跤
288 跻
215 跟

畫八至七

732 趄
88 跨
403 跟
405
778 踊
295 跽
481 踩
161 踝
25 踌
620 踞
305 踟
192 趴
515 踏
516
342 踵
845 踩
528 跪
861 跃

畫五

844 跖
308 践
10 跋
143 跌
192 跗
660 跠
400 跴
431
568 跚
491 跑
491
660 跎
298 跏
706 跨
687 跨
249 跨
282 跨
187 跌
793 跨

部卤

123 卤
101 鹼

部里

394 里
393 厘
86 重
855
752 野
404 量
405

部足

884 足

畫四至二

727 跨
211 跨
391 跨

畫十一上以

387 跨
52 跨
317 跨
691 跨
341 跨
396 跨
733 跨
415 跨
448 跨

部辰

76 辰
558 辱
98 唇
581 辰

部豕

588 豕
275 豚

112 靼
744 鞅
746
18 靽
29 鞍
750 鞨
畫六
713 鞋
111 鞑
4 鞍
529 鞒
畫八至七
644 鞲
530 鞘
574
379 鞜
340 鞠
49 鞞
365 鞚
304 鞬
畫九
304 鞨
254 鞨
133 鞬
168 鞢
340 鞠
455 鑒
777 鏞
355 鏃
45 鑑
690 鏐
239 鏃
570 鏟
888 鐏
412 鏻
396 鐘
部革
212 革
290
畫四至二
145 靬
388 勒
390
684 靴
562 鞁
731 靴
329 靳
11 靶
畫五
460 靺
331 鰥
876 鰨
98 鰭
144 鰈
562 鰓
71 鰠
636 鰋
677 鰛
167 鰐
200 鰒
540 鰍
273 鰉
546 鰊
40 鰪
515 鰭
621 鰨
232 鰥
749 鰩
490 鰾
304 鰱
畫一十
上以
732 鱈
45 鰾
388 鰳
436 鰻
698 鮮
700
296 鮒
705 鮆
733 鮒
393 鮞
217 鮦
401 鮭
303 鮫
586 鮒
395 鯉
640 鯀
451 鯢
239 鯀
567 鯊
271 鯇
297 鯽
畫十至八
535 鯖
415 鯪
882 鯫
376 鯤
70 鯧
183 鯡
142 鯛
475 鯢
部魚
787 魚
畫七至二
125 魹
780 魷
658 魨
423 魯
180 魴
11 魬
505 魻
477 魿
423 魯
818 魡
613 魻
199 魽
25 鮑
771 魺
261 鯊
497 魬
623 鮐
237 鮭
674 鮪
815 鯛
370 鮫
313 鮫

314 焦
228 鼏
852 雉
90 雏
777 雍
99 雌
上以画八
142 雕
543 翟
751 耀

部金

324 金
769 崟
309 鉴
427 銮
489 鎏
803 盦
686 鎏
809 鏊
463 鎏
8 鏊
418 鎏
7 麈
29 鏖
543 鬫
681 鬯

部龟

455 龟
796 龢
660 鼍

部隹

869 佳
画六至二
618 隼
345 隽
350
469 难
470
597 售
292 集
736 雅
743 雁
722 雄
547 雀
528
530
3 雋
702 霍
画三十
上以
12 霸
425 露
422
497 霹
435 霾

部齿

84 齿
77 龀
479 啮
253 龁
11 龂
769 龄
341 龆
414 龄
21 龅
641 龆
876 龈
769 龈
790 龋
98 齪
396 龏
678 龑
489 龏
390 雷
414 零
21 雹
685 雾
726 需
644 霆
296 霁
836 霰
708 霄
442 霉
492 霈
464 霖
至八
画二十
411 霖
183 霏
284 霍
475 霓
567 霎
604 霜
435 霖
695 霞
769 霭

部青

534 青
335 靓
405
335 靖
335 静
141 靛

部其

513 其
580 甚
287 基
608 斯
511 期
288
511 欺

部(雨)雨

790 雨
792
画七至三
789 雩
732 雪

817 鋪
470 鏞

33 鼻
767 劑
245 鼾
259 齁
679 齷

682 齲
742 齶
689 齷

部鼻

600 風
187 颯
586 颺
785 颱
542 颶

6 龍
822 龔

部龍

293 麃
349 麋
548
448 麐
514 麒
424 麇
475 麈
7 麈
577 麝
412 麟

部黑

255 黑
462 墨
462 默
523 黔
116 黛
783 黝
92 黜
695 點
742 黶
542 黻
154 黼
394 黧
626 黯
881 黑
546 黔
515 黯
835 黑
47 黍
410 黏

部麻

433 麻
459 麼
275 麾
433 摩
459
459 磨
462
443 糜
448
448 糜
448 靡
449
459 魔

部鹿

424 鹿
587 食
610
617 飧
705 飧
742 餍
59 餐
643 餐
777 餐
630 餐

部音

768 音
804 韵
574 韶

部髟

376 髡
133 髭
439 髦
548 髯
641 髫
876 髭
865 髭
494 髑
520 髂
421 髋
371 髋
47 髌
407 髋
616 髓
154 髑

部鬼

238 鬼
280 魂
374 魁
443 魅
726 愧
507 魄
741 魔
404 魑
708 魑
668 魍
676 魏
82 魑
459 魔

部食

40 鞭
540 鞘
557 鞣

十畫

222 鞲
29 鞴
679 鞚

十一畫以上

70 鞿

部骨

225 骨
226
207 骭
651 骰
367 骷
135 骶
226 骼
213 骼
260 骺
243 骸
358 髁
38 髀
788 髑

847 常
146 鼎
597 舒
591 献
594 释
600 黍
801 粤
338 就
540 巯
852 衰
画三十
227 鼓
381 赖
610 嗣
画四十
3 爱
343 聚
681 斡
332 兢
226 暇
532 揭
810 臧
683 舞
193 孵
758 疑
469 鄯
792 瞩
212 哥
213 鬲
400
81 乘
584
709 虢
691 玺
209 高
画一十
565 啬
326 堇
523 乾
491 匏
604 爽
511 戚
83 匙
594
451 冕
223 够
599 孰
194 鲍
画二十
880 戴
292 棘
7 鼻
80 承
画九
883 奏
580 甚
248 巷
706
304 柬
699 咸
670 威
662 歪
411 临
787 禹
779 幽
885 俎
15 拜
703 香
86 重
855
341 举
309 将
312
488 叛
238 癸
846 咫
画十
743 艳
197 甫
601 束
95 串
763 邑
427 卵
画八
191 奉
43 表
563 丧
564
513 其
843 直
591 事
811 枣
182 非
240 果
72 畅
96 垂
230 乖
787 臾
200 阜
856 周
438 氓
445
399 隶
613 肃
79 成
847 至
756 夷
748 尧
585 师
753 曳
541 曲
543
667 网
557 肉
829 兆
476 年
858 朱
528 乔
504 乒
489 乓
247 行
719
94 舛
856 州
481 农
画七
379 来
540 求
739 严
681 巫

引索画笔字检难(三)

تېيش قېين بولغان خەتلەرنىڭ سىزمىلىرى بويىچە ئاچقۇچ

388 乐
800
63 册
649 头
729 玄
18 半
607 司
454 民
193 弗
89 出
171 发
173

画六

202 夹
298
300
387 老
356 考
737 亚
807 再
398 吏
601 戍
724 戌
608 死

590 世
30 本
684 戊
148 东
350 卡
520
26 北
652 凸
339 且
531
300 甲
577 申
140 电
780 由
549 冉
588 史
743 央
6 凹
202 生
581 生
818 乍
603 甩
132 氏
134

682 午
581 升
70 长
824
118 丹
589 氏
842
671 为
674
759 以
786 予
789
769 尹
75 尺
83
89 丑
8 巴
597 书

画五

504 平
674 未
460 末
286 击
302 戈

319 孑
346 孓
752 也
702 乡

画四

189 丰
192 夫
193
350 开
332 井
682 无
865 专
203 丐
477 廿
841 支
450 丐
440 冇
736 牙
658 屯
870
852 中
854
473 内
748 爻

画一

413 〇

画二

468 乃
453 也
478
141 刁

画三

204 干
207
57 才
825 丈
786 与
789
790
663 丸
289 及
761 义
666 亡
682
735 丫
690 习
759 巳
609 巳

A

A

阿 ā 见另 ā كىشىلەرنى ئاتاشتا سۆز ئالدى قوشۇلۇ- ۋاتقىسى بولۇپ كېلىدۇ:~ 姨 ھەدە، ئاچا، ئايلا / ~ 大 چوڭۇم (تۇنجى بالا)/ ~ 王 ئاۋالا.

[阿昌] Āchāng ئاچاڭ مىلـ لىتى.

啊 ā 见另 a,ǎ,ā,à مەدھە- يىلگەنلىكنى ياكى ھەيران قالغانلىقنى بىلدۈرىدىغان ئىملىق سۆز:~,这么多花好 哇! ياھ، بۇ گۈل نېمىدېگەن چىرايلىق!/ ~ ,下了雪! ئوھوي، قار يېغىپتۇ - دە!

锕 ā ئاكتىنىي (Ac).

腌 āza[腌臜]yān见另ā ئىچـ لاس، پاسكىنا.

啊 á 见另 a,ǎ,ā,à گۇمانلان- غانلىقنى، ياندۇرۇپ سورد- غانلىقنى بىلدۈرىدىغان ئىم- لىق سۆز:~,你说什么? ھە، نېمە دېدىڭ؟/~,你再说! ھەي، يەنە بىر دېگىنە!

啊 ǎ 见另 a,ǎ,ā,à ئالقانلىغان- لىقىنى بىلدۈرىدىغان ئىملىق سۆز:~ ,这是怎么回事啊? ھوي، بۇ قانداق ئىشتۇ!

啊 à 见另 a,ǎ,ā,à ماقۇل بولغانلىقنى، چۈشەنگەنلىكنى بىلدۈرىدىغان ئىملىق سۆز:~,好吧 ھە، بوپتۇ / ~, 原来是呀你! ھە، سەن ئىكەن- سەن - دە!

啊 a 见另 a,ǎ,ā,à جۈملە ئاخىرىدا كېلىدىغان ئۇندەش سۆز بولۇپ، ئالدىدىكى خەت- ئىك ئاھاڭىغا قاراپ ئۆزگەر- گەندە باشقاچە بىلەن ئېيتا دە- لەشكە بولىدۇ:快些来~(呀)! قېنى رەك كېلىڭلارچۇ!/ 您好~ (哇)! قانداق، ياخشىمۇسىز؟/ 同志们加油干~(啷)! يولـ داشلار، غەيرەت قىلايلى!

AI

哎 āi نارازىلىقنى، ئاگاھـ لاندۇرغانلىقنى بىلدۈرىدىغان ئىملىق سۆز:~,你怎么这能说呢! ھەي! شۇنداقمۇ دەمسەن؟ /~,你们看,谁来了! ھەي! قاراڭلار، كىم كەپتۇ؟ [呀哎]āiyō ھوي، ۋاي، ئاپلا،

470 [illegible]
795 [illegible]
92 [illegible]
633 [illegible]
106 [illegible]

498 [illegible]
631 [illegible]

畫十二

上以

498 [illegible]
470 [illegible]

196 [illegible]
240 [illegible]
276 [illegible]

畫八十

201 [illegible]
70 [illegible]

畫九十

畫六十

838 [illegible]
834 [illegible]
298 [illegible]
829 [illegible]

畫七十

118 [illegible]

畫五十

118 [illegible]
814 [illegible]
876 [illegible]
240 [illegible]
357 [illegible]
793 [illegible]

هەي، بۇلداق قويما.

矮 ǎi پاكار، پاكىنەك، پەتەك: 他比他哥哥～ ئۇ ئاكىسىدىن پاكار/几小棵树～ بىر نەچچە تۇپ پاكار دەرەخلەر. (كۆچمە مەنىدە) پەس، تۆۋەن: ～级 بىر دەرىجە تۆۋەن.

蔼 ǎi دۇلايىم، يېقىملىق: 对人很～ كىشىلەرگە ناھايىتى مۇلايىم بولماق/～可亲 يېقىملىق؛ خۇش مۇئامىلە.

霭 ǎi مانان، تۇمان، تۇتەك: 暮～ ئۇمان/～云 كەچكى مانان، كەچكى تۇتەك.

艾 ài见另yì ①ئەمەن، كامچا. ②توختىماق، توختاپ قالماق، ئالغا باسماسلىق: 未兴方～ ئۆزلۈكسىز راۋاجلانماق.

砹 ài ئاستاتىن (At).

唉 ài见另āi ئەپسۇسلىنىش، ئۆكۈنۈشنى، ئېچىنغانلىقنى بىلدۈرىدىغان ئىملىق سۆز: ～，月个两了病，都作工把 ئىككى ئاي ئاغرىپ قېلىپ خىزمەتنى ئاقسىتىپ قويدۇم.

爱 ài ①سۆيمەك: 军～民 ئارمىيىنى ھىمايە قىلىپ، خەلقنى سۆيۈش/～人民 خەلقنى سۆيمەك/～劳动 ئەمگەكنى سۆيمەك/阶级～ سىنىپىي دوستلۇق. ②ئامراقلىق؛ ياخشى كۆرمەك، خالىماق؛ ～游泳 سۇ ئۆزۈشكە ئامراقلىق/～干净 پاكىزلىقنى ياخشى كۆرمەك. ③ئاسان، ئوڭاي؛ تېز: ～生铁 تۆمۈر ئوڭاي داتلىشىدۇ. ④ئاسرىماق، ئايىماق؛ قەدىرلىمەك: ～集荣体 كوللېكتىپنىڭ ئابرويىنى قەدىرلىمەك.

暧 ǎi见另 ài ئەتتىگەن، ئىسىت: ～，早了来不就我，样这道知 مۇنداقلىقىنى بىلگەن بولسام، كەلمەيلا قوياتتىم.

嫒 ài[爱令] [嫒令] lìng·ài قىزلىرى، قىزىڭىز.

瑷 ài [珲瑷] Aihuī ئەيخۇي (ناھىيە، خېيلۇڭجيانڭ ئوڭلىكسىدە. '辉爱' مۇ دېيىلىدۇ).

碍 ài [碍碍] àidài قارا بۇلۇت تۇرۇلۇپ كەلمەك.

暧 ài كۇن نۇرىنىڭ غۇۋالىشى. [昧暧] 1.àimèi پوزىتسىيىسى ئېنىق ئەمەس. 2. ھەر-

ياھ. [哎呦] āiyō ۋايجان، ۋاييەي؛ بەللى، ياھ.

哀 āi ① قايغۇ، ھەسرەت؛ قايغۇرماق، ھەسرەتلەنمەك؛ ~喜交集 قايغۇ خۇشاللىق، غەزەپلىنىش، قايغۇرۇش، شادلىنىش. ② ھازا تۇتماق، تەزىيە بىلدۈرمەك؛ 默~ سۈكۈتتە تۇرۇپ تەزىيە بىلدۈرمەك.

锿 āi ئېينىشتېينىي (Es).

埃 āi چاڭ - توزان.

挨 āi另见ái ①رەت، تەرتىپ، تەرتىپ بويىچە؛ 一家~一家 بىرمۇبىر؛ 家家~户问 ئۆيمۇ ئۆي يۈرۈپ سوراق/~着头号叫 رەت نومۇرى بويىچە چاقىرماق. ② يېقىن، يانمۇيان: 你~着我坐 سەن مېنىڭ يانىمدا ئولتۇرۇڭ.

唉 āi另见ài ھە، خوپ، لەببەي.

<方> āijiě [嬢姐] 姨 āi 1. مومام، چوڭ ئانا (دادىسىنىڭ ئاپىسى). 2. مومام، چوڭ ئانا (قېرى ئايال ئۇرۇقداشلىرىنى ھۆرمەتلەپ ئاتاشتا ئىشلىتىلىدۇ).

骀 āi ساراڭ، گومۇش: 痴~ گومۇش، دەلدۇش، ددۇڭ.

挨 āi另见ái ① ئۈچرىماق، دۇچ كېلىمەك: 动劳会社旧人民~饿受冻 كونا جەمئىيەتتە ئەمگەكچى خەلق ئاچ-يالىڭا چىلىقتا ياشايتتى./~打 تاياق يېمەك، دۇمبا يېمەك/~骂 تىل ئىشتىمەك. ② جاپا-مۇشەققەتتە ئۆتكۈزمەك: ~日子 تۇرمۇشنى جاپا-مۇشەققەتتە ئۆتكۈزمەك؛ جاپالىق كۈن كەچۈرمەك. ③ سوزماق، سۈرىمەك، كېچىكتۈرمەك؛ 别~了,快走吧! ماشىنا-دىماي چاپسان مالا!

皑 āi ئاپئاق؛ ~~雪白 ئاپئاق قار.

癌 āi (بۆرۈن yán دېپ ئوقۇلاتتى) راك: 胃~ ئاشقازان راكى /肝~جىگەر راكى.

欸 āi另见ǎi [乃欸] ê,ě,é,ē [ǎinǎi] قېيىق پالتىسىنىڭ كېمە ھەيدىگەندە چىقارغان ئاۋازى: ~~一声山水绿 زۇمرەتتەك تاغ سۈيى شىلدىرلاپ ئاقماقتا.

嗳 āi另见ǎi ماقۇل بولماغانلىقنى، ئىنكار قىلغانلىقنى بىلدۈرىدىغان ئىملىق سۆز: ~,那么说不行 ھەي، ئۇنداق دېمەڭ / ~,这是不放样

ئۇستىلىق: 深～医理 تېبابەت-چىلىككە ماھىر.

坎 ǎn 'كۆمۈش' بىلەن ئوخشاش.

铵 ǎn ئامموني NH_4^+.

俺 ǎn 〈方〉 مەن، بىز: ～村里那些人 /～ 们 بىز يېزىمىز 出花棉 بىزنىڭ ئۇ يەرددىن پاختا چىقىدۇ؛ يۇرتىمىزدا كېۋەز ئۆستۈرۈلمەيدۇ.

掩 ǎn ① ئۇرۇق سېلىنىش ئۈچۈن كولانغان ئورەكچە. ② ئورەكچە كولاپ دانلىپ تېرىماق، تىكىپ تېرىماق: ～瓜 قوغۇن - قاپاقلارنى دانلىپ تېرىماق/～豆 ماش پۈرچاقلارنى دانلىپ تېرىماق. ③ ئۇپ (دانلىپ تېرىلىغان زىرائەتنىڭ): 一～儿花生 بىر ئۇپ خاسمك.

唵 ǎn بۇددا دىنىدا ئەپسۇنلىنىدىغان ئۇنلۈك ئوقۇلمىدىغان سۆزلىرى، دۇرۇت.

揞 ǎn بېسىپ قويماق (پاراشوك دورىنى ياريغا بارماق بىلەن بېسىپ قويماق).

岸 àn ① قىرغاق، ساھىل، بوي: 河～ دەريا بويى. ② ئېگىز، كاتتا؛ تەكەببۇر، ھاكاۋۇر: 傲～ ئۆزىنى چولۇ تۇتماق، كىبىرلىك.

按 àn ① تۇتماق، باسماق: ～脉 تومۇر تۇتماق /～电铃 ئېلېكتر قوڭغۇرىقىنى باسماق. [按摩] ànmó ئۇۋۇلىماق، ئۇتۇپ قويماق. ② توختاتماق، بېسىپ قويماق: ～兵不动 ئەسكەر لىرىنى ئىشقا سالماي تۇرۇۋالماق/～此事下不表 بۇ ئىشقا پوزىتسىيە بىلدۇرمەي بېسىپ قويماق. ③ ئاساسەن، بويىچە، قاراپ، بويى: ～理应该 قانىدە بويىچە، سېنىڭ بېرىشىڭ كېرەك ئىدى / ～人数算 جان سانى بويىچە ھېسابلىماق /～班就部 ئۆز قائىدىسى بويىچە ئىشلىمەك/～图索骥 رەسىمگە قاراپ ئات ئىزدىمەك؛ يېپ ئۇچى بويىچە تاپماق. ④ ئىلاۋە بەرمەك، ئىزاھلىماق؛ سېلىشتۇرماق: ～语者编 /～者编 مۇھەررىر ئىلاۋىسى.

案 àn ① ئۈزۈنچاق شەرە، ئۈزۈنچاق ئۈستەل. ② دېلو، ئارخىپ: 备～ ئارخىپقا ئال-

كىشتى شۇبھەلىك، خۇپىيانە، يوشۇرۇن ھەرىكەت قىلماق. hé 见另 ài 饳 ئېچىپ قالماق.

ài 隘 ① مۇھىم جاي، ستراتېگىيەلىك ئورۇن: 要~ مۇھىم جاي. ② تار، تارچۇق: 气量狭~ قورسىقى تار؛ ئىچى تار.

yì 见另 ài 嗌 گالغا تاماق تۇرۇپ قالماق.

ài 碍 توسقۇن، دەخىل، كاشىلا: ~事 ~不事? 事? كاشىلىسى بارمۇ - يوق؟/~手~脚 پۇتلاش بولماق، كاشىلا بولماق، تاقاشماق.

AN

ān 厂 见另 chǎng '庵' بىلەن ئوخشاش (كۆپىنچە ئادەم ئىسمىغا ئىشلىتىلىدۇ).

ān 见另 guǎng '庵' بىلەن ئوخشاش (كۆپىنچە ئادەم ئىسمىغا ئىشلىتىلىدۇ).

ān 安 ① تىنچ، خاتىرجەم: 平~ تىنچ، ئاسايىشلىق /~定 خاتىرجەملىك / ~心 كۆڭۈل تىنماق/~业乐居 ئارامخۇدا ياشىماق؛ كۆڭۈللۈك تىرىكچىلىك قىلماق. ② تىنچلاندۇرماق، خاتىرجەم قىلماق: ~抚 كۆڭۈل ئېچىتماق، تەسەللى بەرمەك. ③ قويماق، ئورۇنلاشتۇرماق، جايلاشتۇرماق: ~排 ئورۇنلاشتۇرماق/~营扎寨 قوش تىكىپ، قورۇل تۇتماق ئورۇنلاشماق /~电灯 ئېلېكتر چىراغ ئورنىتىماق/~机装器 ماشىنىنى قۇراشتۇرماق /~心乱搅 پارا كەندىچىلىك سېلىش غەرەزدە بولماق. ④ قەيەردە، نەدە: 而今~在? ھازىر قەيەردە؟/~能如此? نەدىمۇ بۇنداق قىلغىلى بولسۇن؟⑤ ئام چېر(قىسقارتىلىپ ئاتىلىشى).

ān 桉 ئېۋكالىپت دەرىخى.

ān 氨 NH_3 ئامىمياك.

ān [铵] 鲸 ānkāng لۇغەت ئۇس (بېلىق).

ān 鞍 ئېگەر.

ān 庵 ① كەپە. ② كىچىك بۇتخانا، موناستىر (ئايال راھىبلار تۇرىدىغان): ~堂 ئايال راھىبلار ئىبادەتخانا. ئەۋنە.

ān 鹌 [鹑] ānchún بۆدەنە.

ān 谙 ① پىشىق بىلىمەك؛ مەلىكىلىك: ~练 بىلىملىك، مەلىكىلىك. ② ماھىرلىق،

ئاھ - زار ئاۋازى.

傲 áo ئاشىلىق ئامبىرى، ئاشلىق ئىسكىلاتى.

遨 áo ئويناماق، سەيلە قىلماق، تاماشا قىلماق.

熬 áo ئوۋ ئىتى، تايغان.

熬 áo见另áo ① ئۇزاق قايناتماق: ～粥 بوتقا قايناتماق/～药 دورا قايناتماق. ② چىدىماق، بەرداشلىق بەرمەك: ～夜 ئۇخلىماي تاڭ ئاتقۇزماق، تۇنىمەك/～煎 ئازابلانماق، جەبىر-جاپا تارتماق.

鳌 áo قۇلاققا خوش ياقماسلىق. [鳌牙] áoyá ئەپلەپ ئوقۇيالماسلىق، ئوقۇپ ئەپلەشتۇرەلمەسلىك (يېزىقنى).

螯 áo قىسقۇچپاقا ۋە شۇ خىلدىكى ھايۋانلارنىڭ قىسقۇچى.

謷 áo ① ھاقارەتلىمەك، تۆھمەت قىلماق، قارىلىماق: 嘲～ تەۋھىمەت؛ غەيۋەت. ② [謷謷] áoáo 1. پەرۋا قىلماسلىق. 2. ئىگىرىماق، ئاھ ئۇرماق.

翱 áo [翔翱] áoxiáng پەرۋاز قىلماق: 在空天～～ بۇركۇت كۆكتە پەرۋاز قىلماقتا.

鏖 áo شىددەتلىمەك، قاتتىق كەسكىن: ～战 شىددەتلىك جەڭ؛ قاتتىق جەڭ قىلماق.

拗 ① ǎo见另ǎo <方> niù·ào 了断～半竹: ئېگىپسۇندۇرماق؛ 拗不过 بامبۇك خادا سۇندۇرۇلدى.

袄 ǎo كەمزۇل، پەشمەت، چاپان: 夹～ كەمزۇل / 棉～ پاختىلىق چاپان / 皮～ جۇۋا.

媪 ǎo مومای.

坳 ào تاغ ئارىسىدىكى تۆزلەڭلىك.

拗 ào见另ǎo niù·ào تىل قولاشماسلىقى، تىل كەلمەسلىك. [拗口令] àokǒulìng سۆزدە يېڭىلمىشتۇرۇش ئويۇنى.

傲 ① ào 'ماختىنىش' بىلەن ئوخشاش. ② كۆچلۈك، قۇدرەتلىك: 排～ ماقالمىنىڭ كۆچلۈكى.

傲 ① ào تەكەببۇرلۇق، ھاكاۋۇرلۇق: ～礼无慢 ھاكاۋۇر. ② باش ئەگمەسلىك، كۆزگە ئىلماسلىق: 红～霜雪 قىزىل مەيخۇا گۈلى قارشۇدىرغانغا باش ئەگمەيدۇ.

鳌 ào ① تۇلپار، ئارغىماق. ② توسۇن ئات، ئاساۋ ئات.

دۇرماق، ئەنگە قالدۇرماق/ 查可～有 دېلوودىن ئېنىقلاشقا بولىدۇ. ③ لايىھە، تەكلىپنامە: 提～ تەكلىپنامە/ 议～ تەكلىپ لايىھىسى. ④ ۋەقە: 五卅惨～ماي، قانلىق ۋەقەسى. ⑤ دېلو: ～官 دېلو ئەھۋالى/ 犯～ دېلو تۇغدۇرماق/ 破～ دېلو ئېنىقلىماق، دېلو پاش قىلماق. ⑥ <古> ياغاچ پەتنۇس. ⑦ '④ 按' بىلەن ئوخشاش.

胺 àn ئامىن NH_3.

暗 àn ① قاراڭغۇ، غۇۋا، خىرە: ～中索摸 قاراڭغۇدا تەمىسقىلاپ يۈرمەك/ 这间屋太子～ بۇ ئۆيدە بەك قاراڭغۇ. [淡暗] àndàn غۇۋا، خىرە، تۇتۇق، قاراڭغۇ: 帝国主义～～途前的 جاھانگىرلىكنىڭ ئىستىقبالى قاراڭغۇ. ② يوشۇرۇن، مەخپىي: ～号 ئىماشارە، مەخپىي بەلگە/ ～杀 يوشۇرۇن ئۆلتۈرمەك/ ～中心 خۇشال بولماق. ③ چۈشەنمەسلىك، بىلمەسلىك: 彼知于明，～于己 باشقىلارنىڭ كەمچىلىكىنىلا بىلىپ، ئۆزىدىكى كەمچىلىكنى بىلىپ يەتمەسلىك.

黯 àn قاراڭغۇ، تۇتۇق، خىرە. [然黯] ànrán قاراڭغۇ، تۇتۇق؛ ھەشلىك (كۆڭۈلنىڭ).

ANG

肮 āng [脏肮] āngzang ھەيۋە، ئەت، پاسكىنا، ئېپلاس.

昂 áng ① كۆتۈرمەك: ～首 باشنى كۆتۈرمەك. ② يۇقىرى، قىممەت: ～价 باھاسى قىممەت. ③ كۆتۈرەڭگۈ روھلۇق، مەردانىلىك: 激慨～ روھى كۆتۈرەڭگۈ/ ～～气 كۆتۈرەڭگۈ كەيپىيات.

盎 àng ① <古> داس. ② تولۇپ تاشماق، تولۇرغۇپ تۇرماق، چۈمەمەك: 兴趣～然 ھەۋەس تولۇرغۇپ تۇرماق.

AO

凹 āo ئويمان، پېتمەنقى، ئويۇلما: ～透镜 پېتمەنقى ئەينەك/ ～凸不平 ئويمان-دۆلا: ئوڭغۇل - دۆڭغۇل.

熬 āo 见另 áo قايناتماق، پىشۇرماق: ～菜سەي قايناتماق.

敖 Ao ئاۋ (فامىلە).

嗷 áo ئېگىرىشىش ئاۋازى،

ماق، تەخسىپلىمك قىلماق. ④ تەشنا بولماق، ئارزۇ قىلماق، ئىنتىزار بولماق:～不得马上回返工作岗位 دەرھال خىزمەتنى ئورنىغا قايتىشقا تەشنا بولماق. ⑤ قەدىمكى دۆلەت نامى، ھازىرقى سىچۇەننىڭ شەرقىدە بولغاچقا، ھازىر سىچۇەننىڭ شەرقىي تەرىپى «با» دېيىلمىدۇ. ⑥ bā سۆز ئاخىرى قوشۇلغۇچىسى: 1. ئىسىمنىڭ كەينىدە: 尾～ قۇيرۇق. 2. پېئىلنىڭ كەيىنىدە: 眨眼～ كۆزنى چىمىلداتماق /试～试～ سىناپ باقماق. 3. سۈپەتنىڭ كەيىنىدە: 干～ قۇرۇق، قۇرغاق/ 干～～ قەتتىپ قالغان، قاتتىق - قۇرۇق. ⑦ <旧> بار (مىقدار سۆز).

芭 bā [蕉芭] bājiāo بانان.

吧 bā 见另 ba تاراقلىقىدە قىلماق: ～嗒 (dā) تاراقلىقىدە قىلماق/～唧(jī)شالاق - شۇلۇق، پالاق - پۇلۇق/～的一声 تاراقلىقىدە قىلغان ئاۋاز.

疤 ba ① تاتۇق: 疮～ تاتۇق / 好了伤～忘了疼 ياخشى بولغان تاتۇق ياراسى ساقىيىشى بىلەن ئادەتتە ردقنى ئۇنتۇپ قالماق؛ تەجرىبە - ساۋاقلارغا ئەھمىيەت بەرمەسلىك. ② پۈچۈق (چىنە - قاچىنىڭ).

笆 bā بامبۇك ياكى تال چۆدىقىلىرىدىن تۇقۇلغان نەرسە: ～门 چاقما ئىشىك/ ～斗 سېۋەت.

粑 bā قاتۇرماچ، قاتلىمانان.

捌 bā سەككىز ('八') نىڭ چوڭ يېزىلمىشى).

菱拔 bā ئوت -چۆپ يىلتىزى.

拔 bá ① يۇلماق، سۇغۇرماق، تارتىپ چىقارماق: ～草 ئوت يۇلماق/～牙 چىش تارتماق/～一毛不 ～بىر تال ئۇكمىنمۇ تاشلىمايدىغان: بېخىل، پىخسىق /不能自～ ئۆزىدىنى تارتىپ چىقىرالماسلىق (ئازاب ئېچىدىن ياكى جىنايى ھەرىكەتتىن). (كۆچمە مەنىدە) ھەربىي جەھەتتە ئىگىلىمەك، تارتىۋالماق: 连城数～ كەينى - كەينىدىن بىر قانچە شەھەرنى ئالماق/～去敌人的据点 دۈشمەننىڭ بازىسىنى تارتىۋالماق.

(ئوخشىتىش مەنىسىدە) تەكەببۇر، بويىنى قاتتىق: 桀骜不驯 گەپ يېمەيدىغان، بويىنى قاتتىق.

鏊 ào تاۋا.

奥 ào چوڭقۇر مەنىلىك، ئوڭاي چۈشەنگىلى بولمايدىغان: 深奥 چوڭقۇر مەنىلىك/ ~妙 سىرلىق.

澳 ào تۇرالغۇ: 大~ تىنچ - تەمت بولماق، ئەپسۇسلانماق، پۇشايمان قىلماق: ~悔 پۇشايمان قىلماق، ئۆكۈنمەك. [丧懊] àosàng مەيۇسلەنمەك، كۆڭۈلسىزلەنمەك.

澳 ào ① قولتۇق، كۆرپەز (دېڭىز بويىدىكى). ② ئاۋمېن: 港~同胞 شياڭگاڭلىق ۋە ئاۋمېنلىق قېرىندىشلار. ③ ئاۋسترالىيە (ئوكيانىيە) قىتئەسىنى كۆرسىتىدۇ.

B

BA

八 bā سەككىز.

扒 bā ① pá 见另 ①تۇتماق، ئېسىلماق؛~着杆栏 سالاسۇنغا ئېسىلماق. ~着树枝 شاخقا ئېسىلماق. ② كولىماق، قازماق. 口袋~个了 سېمىلدىن بىر شورا ئېچىۋەتىلدى. [拉扒] bāla ئىككى يانغا تارتماق؛ 算盘~~ سوقماق: 众人开~~大会 ھەممىلىدىغان ئادەملەر ئىچىدىن يول ئاچماق. ③ سالماق، سالدۇرۇۋالماق، سويماق: ~皮 كىيىملىرىنى سويماق /~下衣裳 كىيىملىرىنى سالدۇرۇۋالماق.

叭 bā تارس، شارت: 一的~, 声断了弦 تار تارسىدە قىلىپ ئۈزۈلۈپ كەتتى.

朳 bā چىشسىز تىرناق.

巴 bā ① چاپلىشىپ قېتىپ قالغان نەرسە: 锅~ قىرماق، قىسماق. ② 〈方〉 چاپلاشماق، يېپىشماق، يۇقماق: 饭~了锅 تاماق قىسماق تۇتۇپتۇ/ 山爬不上墙在~虎 سالما تامغا چاپلىشىپ قېلىۋەردۇ. ③ تۇتاشماق، يانداش: 村~村, 店~不后 يا ئالدىدا كەنت يوق، يا كەينىدە دەل يېزا. [结巴] bājie خۇشامەت قىلىش

كېلىدۇ. ⑧ يەزى ئابستراكت شەيئىلەرنىڭ مىقدارىنى كۆرسىتىدۇ: 努～力 تىرىشچان، باقماق. ⑨ يەزى مىقدار سانلارنىڭ كەينىدە كېلىپ، شۇ سانغا يېقىنراق بولغان مۆلچەرنى كۆرسىتىدۇ: 丈～ 高的树 ئېگىزلىكى بىر غۇلاچ كېلىدىغان دەرەخ/前以月～个 人～百有 بىر ئاي بۇرۇن / يۈزچە ئادەم بار. ⑩ ئاكا-ئۇكا بولۇشماق: 弟兄～ قول بېرىشىپ ئاكا - ئۇكا بولۇشۇش مۇناسىۋىتى: ～兄 ئاكا-1. bǎxì [戏把] سەرك ئويۇنى. 2. نەيرەڭ ئازلىق، ھىيلە-مىكىر: ～～么什玩想又你? يەنە قانداق ھىيلە - مىكىرلەرنى ئويلاۋاتمسەن؟

[势把] 1. bǎshi [式把] چاما-باشچىلىق. 2. ماھىر، ئۇستا، باشى: 车～ ھارۋىكەش.

[关把] bǎtóu بوتۇك، باتۇ.

钯 bǎ پاللادىي (Pd).

靶 bǎ قارا، نىشان: 打～ قارىغا ئېتىش.

坝 bà ① توغان، توسما: 拦河～ دەريا توسمىسى. ② دامبا. ③ (～子) تۇزلەڭلىك.

把 bà 见另 bǎ. تۇتقۇچ، ساپ. دەستە: 刀～儿 پىچاق دەستىسى/扇子～儿 يەلپۈگۈچ دەستىسى. [儿把话] huàbàr تەك: گەپنىڭ تۈتۈلۈپ قالىدىغان يېرى: گەپنىڭ كەتكۈزۈپ قويۇلغان يېرى.

爸 bà (～～) دادا، ئاتا.

耙 bà 见另 pá ① تىرناۋ، سۆرەم. ② تىرنىلىماق، سۆرەم سالىماق: 地已经～过了 يەر تىرنىلىنىپ بولدى.

鲃 bà <方> ھىڭگاك چىش: ～牙 ھىڭگاك چىش.

罢 bà见另bǎ① توختىتماق، قول ئۈزمەك: ～工 ئىش تاشلىماق /手～ قول ئۈزمەك، بولدى قىلماق /不能～欲 توختاتقۇسى بولسىمۇ توختىتالماسلىق. ② ئېلىۋېتىلمەك، قالدۇرماق: ～官 مەنسەپتىن ئېلىۋېتىلمەك/～职 ۋەزىپىسىدىن قالدۇرماق. ③ تاۋگەتمەك، ئاخىرلاشتۇرماق: 饭～吃 تاماق يەپ بولماق. <古> يەنە '疲' (pí) بىلەن ئوخشاش.

鱢 bà ماككېردەل بېلىقى.

[河拔] báhé ئارغامچا تارتىش (بىر خىل تەنتەربىيە مۇسابىقىسى). ② شوراپ ئالماق، شوراپ چىقارماق: ～锚 زەھەرنى شوراپ چىقارماق. ③ تالالماق، تاللاپ ئۆستۈرمەك: 选～人才 تىكتىماسلىق كىشىلەرنى تالالماق. [提拔] tíbá تاللاپ ئۆستۈرمەك. ④ بېسىپ چۈشمەك، ئېشىپ كەتمەلىك: 出类～萃 ھەممىنى بېسىپ چۈشىدىغان، ھەممىنىڭ ئالدى. [拔海] hǎibá دېڭىز يۈزىدىن ئېگىزلىكى.

跋 bá يوتىدىكى تۇكلەر.

跋 bá ① تاغ ئاشماق، داۋان ئاشماق: 长途～涉 تاغ-دەريالاردىن ئۆتۈپ ئۇزۇن سەپەر ماڭماق: يول ئازابى چەكمەك. ② خاتىمە (ئەسەرنىڭ ئاخىرىغا بېرىلىدىغان). [跋扈] báhù زومىگەرلىك، زوراۋۇق - زومبۇلۇق.

把 bǎ 另见 bà ① تۇتماق، تۇتۇۋالماق. ② تىزگىنلىمەك، ئىگىلىمەك، تۇتماق: ～舵 رول تۇتماق (كېمىدە) /～犁 قوش ھەيدىمەك. [特把] tèbǎ چاكىلىغا ئېلىۋالماق، قول دا تۇتۇمالماق. [握把] wòbǎ 1. تۇتماق، قولدىن بەرمەسلىك: 机时～～ پەيتنى قولدىن بەرمەسلىك. 2. ئىشەنچ: ～～ 有很他，验试次这 بۇ قېتىملىق تەجرىبىدە ئۇنىڭ ئىشەنچى كامىل. ③ مۇداپىئە قىلماق، قوغدىماق، ساقلىماق: ～门 ئىشىك باقماق/～风 كۆزەنە قىلماق. ④ رول، دەستە، ئۇتقۇچ: 车～ ۋېلىسىپىتنىڭ رولى. ⑤ تۇتام، باغلام: ～草 بىر تۇتام ئوت. ⑥ چۈشۈم كېلىش قۇشۇمچىسى «-نى» بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: ～生献给党 ھاياتىنى پارتىيىگە بېغىشلىماق / ～更多的农民给应 كۆپ سانائەت بۇيۇملىرىنى دېھقانلارنى تەمىنلەشكە ئاجرىتىماق. ⑦ دانە، ئوچۇم، سىم قىسىم: 一～刀 بىر (دانە) پىچاق / 一～扇子 بىر (دانە) يەلپۈگۈچ / 一～食粮 يەلپۈگۈچ / 一～汗 ھەربىر سىقىم ئاشلىق خېلى جاپا چەككەندە

لى كۆرسەتمەدۇ: 办～事 ئۇلۇم ئۇزاتماق 2. ئەكسىيەتچە لىككە مۇناسىۋەتلىك ئىشلارنى كۆرسەتمەدۇ: ～觉 ئاقلار پارتىيەسى/ ～匪 ئاقلار. ② ئوچۇق، ئېنىق: 真相大～ ھەقىقىي ئەھۋال ئېنىق بولدى /你明听～了吗? سەن ئېنىق چۈشەندىڭمۇ؟ ③ يۈرۈق: 东方发～ تاڭ يورۇشقا باشلىدى. ④ بوش، قۇرۇق: ～卷 قۇرۇق ئىمتىھان قەغىزى (جاۋاب يېزىلمىغان) / ～水 داغ سۇ/ ～地 بوش يەر. (كۆچمە مەنىدە) 1. بىكارغا، بەدەلسىز: 这话～说 بۇ گەپلەر بىكارغا كەتتى/ 流～有没血鲜的们士烈 ئىنقىلابىي قۇربانلارنىڭ قېنى بىكارغا ئاقمىدى. 2. ھەقسىز، پۇلسىز: ～给 پۇلسىز بەرمەك / ～饶 ھەقسىز قويۇپ بەرمەك/～吃 ھەقسىز يېمەك، بىكار تاماق يېمەك، مۇقا يېمەك. ⑤ بايان قىلماق، ئىزھار قىلماق، چۈشەندۈرمەك: 自～ ئۆزىنى تونۇشتۇرماق /表～ ئىزھار قىلماق، چۈشەندۈرمەك /道～ھەۋەنولوگ. [白话] báihuà ھازىرقى زامان خەلقى تىلى (قىسقارتىپ '白' دەپمۇ ئاتىلىدۇ); 文夹～杂 كونا تىل بىلەن ھازىرقى تىل ئارىلاشقان (ئەسەر). ⑥ خاتا يازماق ياكى ئوقۇماق: 写了～了 خەتنى خاتا يېزىپ قويماق/说～了 خاتا ئوقۇپ قويماق. [白字] báizì خاتا خەت. [白族] Báizú يېزۇ مىللىتى.

百 bǎi يۈز (100). (كۆچمە مەنىدە) كۆپ، ھەممە: ～鸣争家, 放齐花～ چارچە گۈللەرتەكشى ئېچىلىش، ھەممە ئىقتىلار بەس-بەستەسايراشماق /～战～胜 ھەممە جەڭدەغەلىبە قىلماق؛ غالىب، يېڭىلمەس. [百分率] bǎifēnlǜ پىرسەنت (%). [姓百] bǎixìng پۇقرا، ئاددىي خەلق، ئاۋام، بۇدۇن.

佰 bǎi يۈز، 百، نېمە چوڭ يېزىلمىشى.

伯 bǎi 见另 bó [子伯大] dàbǎizi قېيىن ئاغا (ئەرنىڭ ئاكىسى).

霸 bà ① ھاكىمىيەت، زور- مەجبۇرىيەت: 他过是一的上头码去 ~ ئۇ بۇرۇن پۈتۈن ئادەمنىڭ ئۈستىدىكى ھۆكۈمرانلىق ئىدى. (كۆچمە مەنىدە) ھۆ- كۈمران، ھاكىم، زالىم. [道霸] 1. bàdào يولسىزلىق، مۇتتەھەملىك: 行横 ~ زور- لۇق - زومبۇلۇق قىلماق. 2. كۆچلۈك، ئۈتكۈر: 这药 ~够的 بۇ خىلى ئۈتكۈر دورا. ② بېسىۋالماق، زور- لۇق بىلەن ئىگىلىۋالماق: ~住不让 بېسىۋېلىپ باشقا- لارغا يول قويماسلىق. ③ مەلۇم كىشىنىڭ ئەمەلىيە- تىدىكى بەگلىكىلەر ئىت- تىپاقىنىڭ كاتتىپىشى: 五 ~ بەش ھاكىمىيەتى.

吧 bā见另ba يارىدەمچى سۆز بولۇپ، جۈملە ئاخىرىدا كې- لىدۇ، '罢' دەپمۇ يېزىلىدۇ: 1. مۇمكىن بولىدىغانلىقىنى، يول قويۇلىدىغانلىقىنى بىلد- ئۇرىدۇ: 好 ~，就这么办 ~ بوپتۇ، ئەمىسە شۇنداق قىلايلى. 2. مۆلچەر، پەرەزنى بىلدۈرىدۇ: 今天不会下雨 ~ بۈگۈن يامغۇر ياغماس - ھە؟ 3. بۇيرۇق، ئۈتۈنۈشنى بىلدۈرىدۇ: 快出去 ~！تېز- رەك چىقىپ كەتسىلە！/ 去你是还 ~！يەنىلا سېنىڭ بارغىنىڭ تۇزۇك！ 4. ئىككى- لىنىش مەنىسىدە كېلىدۇ: 问 ~，说不，思意好不 ~说 决解能不又题 ھەي دېسەم، خىجىل بولمەن؛ دېمەي دېسەم، مەسىلە يەنىلا ھەل بولمايدۇ.

罢 ba 见另 bà '②吧' بىلەن ئوخشاش.

BAI

百 bǎi [划百]1. ئو- رۇنلاشتۇرماق، جايلاشتۇرماق. ② ياسىماق، تۈزىمەك، رەتكە سالماق.

摆 bǎi ئۇشتۇماق، سۈندۈر- ماق؛ ئۈزمەك: ~老玉米 قو- ناق ئۈزمەك / 枝树根一了~ بىر تال شاخ سۈندۈرۈۋالماق.

白 bái ① ئاق، ئاقارماق: ~面 ئاق ئۇن، بۇغداي ئۇنى/ 了~发头他 ئۇنىڭ چېچى ئاقىرىپ كېتىپتۇ. (كۆچمە مەنىدە) 1. ئۆلۈم - يېتىم بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىشلار-

لاشماق، تۆكۈلمەك：花～了开 كول توزۇدى/～兴 كەيپى ئۇچماق، ھەپسىلىسى پەر بولماق.
拜 bài ①بىراۋنى ھۆرمەتلەش يۈزىسىدىن ئېلىپ باردىغان ئىشلارنى كۆرسىتىدۇ：～托 ھاۋالە قىلماق /～访 زىيارەت قىلماق، ھال - ئەھۋال سوردىماق /～望 يوقلىماق، ھال سوراپ بارماق /～请 تەكلىپ قىلماق.[拜礼] 1Ybài ئىبادەت قىلماق، ناماز ئوقۇماق. (كۆچمە مەنىدە) ئىبادەت كۈنى، جۈمە كۈنى (ھازىر يەكشەنبە كۈنىنى بىلدۈرىدۇ). ② مۇبارەكلىمەك، تەبرىكلىمەك، قۇتلۇقلىماق. ③ نام بەرمەك، ئۇنۋان بەرمەك ياكى مەلۇم مۇناسىۋەت ئورناتماق (ھۆرمەت يۈزىسىدىن)：～将 سانغۇنلۇق ئۇنۋانى بەرمەك /～子把 ئاكا-ئۇكا بولۇشماق، قېرىندىداش بولۇشماق.
稗 bài (子～) كۈرمەك، كۈرمەك ئوت. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) كىچىك، قېرىنچىلىك، ئەرزىمەس：史～ ھەيرىي رەسمىي تارىخ.
韛 bài 〈方〉 كۆرۈك：风～ شامال سىلىندۇقى، كۆرۈك/～拐子 كۆرۈك سېپى.
呗 bài [唄梵] 见另 bei
唄 fànbài بۇددىستلار ئايەت ئوقۇغان ئاۋاز.
掰 bai يارىمەچى سۆز، 'بىلەن (bei) ئوخشاش.

BAN

扳 bān ① ياسىماق، ئەگمەك، قايرىماق：～机枪 ماشىنا تىپكىسىنى ياسىماق/～枝树 شاخىنى ئەگمەك. ② تولغىماق، بۇرىماق؛ ئۇتماق：～回一局 بىر قېتىم ئۇتماق (مۇسابىقىدە).
放 bān تارقىتىپ بەرمەك، بۆلۈپ بەرمەك.
颁 bān بەرمەك، تارقاتماق، چىقارماق، چۈشۈرمەك：～布 بۇيرۇق چۈشۈرمەك/～发命令 مېدال تارقاتماق.
班 bān ① ئۆچىرەت، نۆۋەت، تەرتىپ：排～ ئۆچىرەتتە ئورماق. ② سىنىپ، كۇرس：学习～ كۇرس؛ ئوقۇغۇچىلار

柏 bǎi 见 bó 别读。

摆 bǎi ① 摆动，摇动。（动词）摆设，陈列。～布 ～开，～阔气。～脱 摆脱，甩掉。～渡 [摆渡] 1. 使船只来往两岸运送人或物。2. 指（人）来回走动。～脱 [摆脱] 甩掉，脱离：～～困境。

败 bài ① 失败，打败，败坏。～了军 ～了敌人。～涂 地 ～～地。② 衰败，破败。～家 ～家子。～兴 扫兴，不痛快。～坏 ～坏名誉。③ 腐烂，腐败。～肉 ～肉。④ 凋谢，枯萎。～叶 ～叶。⑤ 使失败，打败。～北 ～北。⑥ 失败的。～军 ～军之将。⑦ 破坏，毁坏。～家 ～家子。⑧ 败坏的。～类 ～类。⑨ 姓。

拜 bài ① 行礼，表示敬意。～年 ～年。～寿 ～寿。～佛 ～佛。～访 ～访。～会 ～会。～见 ～见。～谢 ～谢。～托 ～托。～师 ～师。～把子 ～把子。② 结成某种关系。～干亲 ～干亲。～盟 ～盟。③ 敬辞，用于动词前。～读 ～读。～领 ～领。～服 ～服。～倒 ～倒。～别 ～别。～上 ～上。～望 ～望。～托 ～托。～访 ～访。～会 ～会。～见 ～见。～谢 ～谢。～年 ～年。～寿 ～寿。～佛 ～佛。～师 ～师。～把子 ～把子。～干亲 ～干亲。～盟 ～盟

غۇل لەتمىز.

坂 bǎn تاغ يانباغرى، يانـ
تۆلوڭى، دۆلە: ～上走丸 يانتۆـ
لۇقتا دومىلىغاندەك.

板 bǎn ① شال، پەن، تاختاي: 铁～ تۆمۈر تاختا/ 玻璃～ تاختا ئەينەك/黑～ دوسكا. ② كۆيەيدىغان پالمىقى. ③ تاكىت: 一～三眼 ◇ رەتلىك ئىش قىلماق/离～走腔 رېتمىددىن ئادا شماق. [眼板] bǎnyǎn تاكىت ۋە رېتىم. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئىشـ
نىڭ يولى. [快板儿] kuàibǎnr كۆيەيدىغان. ④ ئۆلۈك، جانسىز؛ قېتىپ قالغان: 表情太～ ئۆلۈك چىراي /～起面孔 چىرايى تارتىشان هالسىدا. ⑤ [老板] lǎobǎn 1. خوجايىن. 2. <旧> چاكچىلە ئارتىسلىرى.

版 bǎn ① بەتن، تابور (باسـ
مىدا خەت، رەسىم شەكىللىرى ئېلىنغان تاختا): 木～ 书 ياغاچ بەتنە بېسىلغان كـ
تاب /活～ خەتلىرى ھەـ
رىكەتچان بەتن. (كۆچمە مەنىدە) دىبەن (نېگاتىۋ، فوتو رەسىمنىڭ يۈيۇلمىغان پىلىيونكىسى)؛ 修～ نېگاتىۋـ
لى رېمونت قىلماق. ② نەشـ
شىر نۇسخىسى، نەشىر: 第一～ بېرىنچى نەشرى /再～ قايتا نەشرى. [权版] quán بانقـ
جۇتنى پاتېنتى. [版出] chūbǎn نەشىر قىلماق. ③ بەت. ④ قىسـ
ما: ～筑 قىسما سالماق. ⑤ نو
پۇس، زېمىن. [图版] bǎntú زېمىن، يەر، تېررىتورىيە.

钣 bǎn مېتال تاختا: 铅～ قوغۇشۇن تاختا/钢～ رېسسور؛ پولات تاختا.

舨 bǎn ① كېمىچە. [舢舨] shānbǎn

办 bàn ① ئىشلىمەك، قىلـ
ماق، بېجىرمەك، ئۇتمەك، ئو
رۇنلىماق، باشقۇرماق: ～公 خىزمەت قىلماق، ئىشلىمەك/ ～事 ئىش بېجىرمەك /好，就这么～ بولىدۇ، مۇشۇنداق قىلايلى. (كۆچمە مەنىدە) جازالماق؛ چارە كۆرمەك: 首恶者必～，立功者受奖 جىنايەتكە باشلامچىلىق قىلـ
غانلار جازالىنىپ، خىزمەت كۆرسەتكەنلەر مۇكاپاتلىنـ
دۇ. ② قۇرماق، ئاچماق: 大～民兵师 خەلق ئەسكەرـ

كۆرسى /机修～ ۋەسۋنتچىلىق كۆرسى. ③ ئىش، خىزمەت (مۇقىم ۋاقىت ئىچىدە قىلىدىغان): 上～ ئىشقا چىقماق /下～ ئىشتىن چىقماق. ④ ئۆۋەت، نۆۋەتلىك: ～车 ئۆۋەتچى ئاپتوبۇس/～机 نۆۋەتچى ئايروپىلان. ⑤ بەن (ئوتدېلىنىدىغان، كولېكتىپ؛ بەن (ئارمىيىدىكى پەيدىن تۆۋەن بىرلىك). ⑥ مىقدار سۆز: 1. كۆپلۈك قوشۇمچىسى -لار /- لەر: 这～人年轻有真气力 بۇ ياشلار ھەقىقەتەن كۆچلۈك ئىكەن. 2. نۆۋەتلىك: 我下～搭 مەن كېچىنكى نۆۋەتلىك ئايروپىلاندا ماڭىمەن. ⑦ يۆتكىمەك: ～师 قوشۇننى قايتۇرۇپ كەلمەك/～兵 ئەسكەر يۆتكىمەك.

斑 bān ئالا، ئالبىالداق، چىپار، ئالمتاغىل: ～马 زېبرا/～竹 سەپكۈنلۈك بامبۇك/～白ئاق سانجىماق / 雀有上脸～ يۈزدە سەپكۈن بار. [斓斑] bānlán رەڭگارەڭ، ئالېچىپار، ئالىيىشىل.

斑 bān تېرىدىكە داغ چۈشۈش كېسەللىكى. ()

般 bān ① - دەك، - ئەك، -لارچە، - لەرچە: 这～ 此如 خۇددى مۇشۇنداق /百～照顾 قولىدىن كېلىشىچە قىلماق (ياقماق، خەۋەر ئالماق)/兄弟～的 ئوتداشلارچە دوستلۇق. [一般] yībān 1. ئوخشاش: 我们两个～～人 مېنىڭ ئىككىمىزنىڭ ئېگىز لىكى ئوخشاش. 2. ئادەتتىكى، تۇرمۇشتىكى، ئاددىي: ～～的读物 ئادەتتىكى ئوقۇشلۇق / ～～人的意见 ئادەتتىكى كىشىلەرنىڭ پىكىرلىرى، ئادەتتىكىچە كۆز قاراش.

② '搬' بىلەن ئوخشاش.

搬 bān توشۇماق، يۆتكەمەك، قوزغىماق؛ كۆچمەك، كۆچۈرمەك: ～家 ئۆي كۆچمەك / ～开 بۇ تاشنى يۆتكىۋېتەيلى.

瘢 bān تاتۇق، يارا ئىزى.

阪 ① bǎn '坂' بىلەن ئوخشاش. ② ئوڭغۇل - دوڭغۇل ھەم ئونۇمسىز: ～田 ئونۇمسىز ۋە ئوڭغۇل - دوڭ-

BANG

邦 bāng ئەل، مەملىكەت، دۆلەت: 友～ دوست دۆلەت/ ～盟 ئىتتىپاقداش دۆلەت. [交邦] bāngjiāo دىپلوماتىك مۇناسىۋەت: 立建～～ دىپلوماتىك مۇناسىۋەت ئورناتماق.

帮 ① bāng قىلىشىپ بەرمەك، ئىشلىشىپ بەرمەك، 做你～：ساڭا ياردەم بەرمەك [忙帮] ئىشلىشىپ بېرىدۇ. bāngmáng ياردەم بەرمەك، ～～来家大请：ياردەملەشمەك كۆپچىلىكنى ياردەمگە چاقىرايلى. [凶帮] bāngxiōng يانتاياق، قولچوماق. [手帮] bāngshou ياردەمچى، ھەمدەم. ② گۇرۇھ، گەزىندە؛ توپ، سۈلۈك؛ جەمئىيەت، بىرلەشمە: 大～ بىر توپ ئەسكەرلەر/ 匪～ باندىتلار گۇرۇھى /青红～ چەكمىگاك ۋە خۇڭمىگاك گەزىندىلەرى. ③ يان تەرەپ، باشلىق: 鞋～儿ئايىغ نىڭ باشلىقى /白菜～儿 بەسەي پوستى.

梆 ①bāng تاك - تاك؛ تاق- تاق، تاقىلدىماق. ② تاكىتاك (چىلىك ئۇرۇلغان كالتەك). [子梆] bāngzi 1. تاكىتاك (چىلىك ئۇرۇلغان كالتەك). 2. تاك - تاك (ئۇرۇپ چىلىنغان چالغۇئەسۋابى). [腔子梆] bāngziqiāng ياغاچتىن ياسالغان چاڭچىلىسى (تاكىتاك بىلەن ئەگىشىش قىلىنغان چاڭچىلە).

绑 bǎng باغلىماق، تاڭماق: 在～子棍根两把 ئىككى كالتەكنى بىر - بىرىگە تاڭماق.

榜 bǎng رويخەت؛ تاختا، باك: 红～ قىزىل تاختا/ 荣光～ شەرەپ تاختىسى. [样榜] bǎngyàng نەمۇنە، ئۈلگە، ئۈلگە: 我是锋雷们学的～～ لېي فېڭ — بىزنىڭ ئوگىنىش ئۈلگىمىز. Páng · Pāng 见另 bǎng

膀 مۇرە، دولا، يەلكە؛ بىلەك: 劲有真～两的他 ئىككى بىلىكى ھەقىقەتەن

لىرى شەلىرىنىڭ كۆپەلەپ قۇرماق /纺～工厂 مەكتەپ ئاچقان زاۋۇت. ③ سېتىۋالماق، تەييارلىماق: ～货 مال سېتىۋالماق.

半 bàn ① يېرىم، نىسپىي، ئەك يېرىم، تېڭى: 一的个十 ～是五个 ئوننىڭ يېرىمى — بەش /～布米 يېرىم مېتىر ره‌خت/一吨～ يېرىم توننا /分他给～ ئۇنىڭغا يېرىمىنى بۆلۈپ بەرمەك/～夜 يېرىم كېچە /～路 上 يېرىم يولدا، ئوتتۇرا يولدا/～途而废 ئوتتۇرا يولدا تاشلاپ قويماق. ② يېرىم، چالا؛ خىرە، غۇۋا: ～透明 خىرە، بەك سۈزۈك ئەمەس /～脱产 ئىشلەپچىقىرىشتىن يېرىم ئايرىلغان.

伴 bàn ① ھەمراھ، شېرىك، جورا، ئۇلپەت، دوست، ئاشنا: 找～儿学习 بىللە ئۆگىنىشكە شېرىك تاپماق. ② جور بولماق، ھەمراھ بولماق: ～游 سەيلىدە ھەمراھ بولماق /～奏 جور بولۇپ چالماق، تەڭكەش قىلماق (چالغۇ ئەسۋابىنى).

拌 bàn ئارىلاشتۇرماق، ئىلەشتۈرمەك: ～子种 ئۇرۇققا دورا ئارىلاشتۇرماق/～草喂牛 كالىغا ھەلەپ بەرمەك.

绊 bàn پۇتلىماق، پۇتلاشماق؛ چېدىرلىمەك، چۈشەك: ～马索 چېدىر، چۈشەك/～了倒 ～ 头石被神留不路走 ماڭغاندا دەققەت قىلماي تاشقا پۇتلىشىپ يىقىلدى.

[羁绊] jībàn ئاسارەت، كىشەن؛ بويۇنتۇرۇق: ～～受不 چەكلىمىگە ئۇچرىماسلىق؛ ئاسارەتكە ئۇچرىماسلىق.

梆 bàn (子～) چوك - چوك يېرىلغان ئوتۇن.

瓣 bàn قوشقۇن.

扮 bàn ياسانماق، قىيافىتىنى ئۆزگەرتمەك: ～老儿头 بوۋايچە ياسانماق/～演戏 رولغا چىقماق. [扮打] dǎbàn 1. گىرىم قىلماق، ياسانماق. 2. كىيىم - كېچەكلىرىنى ۋە باش - كۆزىنى تۈزەشتۈرمەك.

瓣 bàn ① قات؛ بەرگ: 梅花五～ مېيخۇا گۈلىنىڭ بەرگى بەش بولىدۇ. ② تە-

بەردىشىنى ھۆددە قىلماق/ ～教 ئوقۇتۇشنى كۆتۈرىگە ئالماق. [bāobàn 办包] ھۆددە قىلماق، ئۆز ئوستىگە ئالماق؛ چات كەردۈالماق. ⑧ كەپىللىككە ئالماق، كەپىل بولماق: ～在我身上 بۇنىڭغا مەن كەپىل بولماق: ～他完成 ئۇنىڭ ۋەزىپىنى ئورۇنلىشىغا كەپىللىك قىلمەن. ⑨ ئالدىن بېكىتمەك، مەخسۇس بېكىتىلگەن: ～饭 ئالدىن پۇل تۆلەپ بېكىتىپ قويۇلغان تاماق /～场 مەخسۇس مەيدان.

苞 bāo ① گۈل كاسىسى، گۈل قاچىسى: 含～未放 تېخى ئېچىلمىغان. ② بۇك - باراقسان: 茂松～竹 بۇك - باراقسان بامبۇكلار ۋە قاردىغايلار.

孢 bāo سپورا.

胞 ① bāo ئەش، بالا ھەم-راھى. [细胞 xìbāo] ھۈجەيرە. ② قېرىندىاش، بىر تاتا-بىر تانىسىنىك بالىلىرى: ～兄 بىر تۇغقان ئاكا /～妹 ئۆز سىڭلىسى /～叔 كىچىك دادا (دادىسىنىڭ ئۆز ئىنىسى). [同胞 tóngbāo] 1. بىر تۇغقان قېرىندىاش. 2. ۋەتەنداشلار، يۇرتداشلار.

炮 ① pào，páo 见另 bāo ئەرسىلەرنى مەلۇم ئەسۋابنىڭ ئۈستىگە قويۇپ قۇرۇتماق؛ 把湿衣服在搁火上烘干 ～ ھۆل كىيىمنى ئىسسىق كاڭدا قۇرۇتماق. ② قورۇماق: ～肉羊 قوي گۆشى قورۇماق.

龅 bāo (牙～) ھىڭگاك چىش.

剥 bāo见另bō سويماق، ئاقلى-ماق: ～花生 خاسىك ئاقلىماق/ ～皮 تېرىسىنى سويماق.

煲 ① <方> bāo چۆگىتۈر قازان: 沙～ قۇم قازان/ 铜～瓦～ ساپال قازان /～饭 ماس قازان. ② قاينىتماق: ～粥 ئۇماچ ئەتمەك /～饭 تاماق پىشۇرماق.

褒 bāo مەدھىيىلىمەك، ماختىماق، كۆككە كۆتۈرمەك.

雹 báo مۆلدۈر، تۈلا.

薄 bò，bó见另báo ① نېپىز، يۇپقا: ～饼 كاكچا نان، قورۇماچ /～片 نېپىز، ياپراق-

كۆچلۈك ئىكەن.

蚌 Bèng 见另 bàng سەدەپ قۇلۇلىسى.

棒 bàng ① تاياق، كالتەك، سويلا. [棒子]bàngzi 1. كالتەك. 2. كۆكباش قونىاق. ② <方> كۆچلۈك، قاۋۇل، قالتىس: 这小伙真~بۇ يىگىت نېمىدېگەن قاۋۇل /画得~قالتىس سىزىلىپتۇ.

傍 bàng ① يانداش، يانداشماق: 依山~水 بىر يېقى تاغنا تۇتاش، بىر يېقى سۇغا يانداش. ② يېقىن، يېقىنلاشماق (كۆپىنچە ۋاقىت-نى كۆرسىتىدۇ): ~亮 تاڭغا يېقىن /~晚 كەچقۇرۇن.

谤 bàng تۆھمەت قىلماق، يالاچا پلىماق، قارا چاپلىماق.

蒡 niú bàng [牛蒡] bàng قېرىقمىز (ئۆسۈملۈك).

磅 péng 见另 bàng كېمە ھەيدەمچىك. پالاق ئۇرماق.

磅 Páng 见另 bàng ①قاداق (ئېغىرلىق ئۆلچىمى، 453.6 گرامغا تەڭ). ② گىر، تارازا.

镑 bàng فوند ستېرلىنگ.

稍 <方>bàng (头稍) كۆممە قوناق.

BAO

包 bāo ① ئوردىماق، يۆگمەك، قاپلىماق، ئۆگمەك: 来起~书把 كىتابنى تاشلاپ (قاپلاپ) قويۇ. ② ئورام، تېڭىملىق، بولاق: ~叶茶 بولانغان چاي /行李~ تېڭىلغان يۈك - تاق. [裹包] 1. bāoguǒ ~口伤把: تاڭما: 来起~ يارىنى تېڭىپ قويۇ. 2. خالتا، پوسۇلكا. ③ سومكا، بوغچا: 书~ سومكا/ ~ 皮 خۇرۇم سومكا. ④مانتا: 肉/~子 شېكەر مانتىسى/糖 ~儿 گۆش مانتا. ⑤ھۆررەك، ئىششىق: ~大个起上腿 پۇتنىڭ چىمىقىدىن بىر ھۆررەك چىقىپتۇ. ⑥~不所无: ئۆز ئىچىگە ئالماق/ 都条几这~ 里项一第在括 ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالماق بۇ بىر قانچە تارماقلارنى بىرلەشتۈرۈپ مادداغا ئۆز ئىچىگە ئالمىدۇ. [涵包] bāohán ~ چۈرمەك، ئېغىز قىلماق. ⑦ كۆتۈرىگە ئالماق، ھۆددىگە ئالماق: ~销 سېتىپ

داۋام قىلدۇرماق، ئۇزۇپ تۇرماق؛～艰苦的斗争 风作的斗争～艰苦的斗争 جاپالىق كۈرەش قىلىنىش ئىسىملىقى داۋام قىلدۇرماق. bǎoshǒu [守保] 1. ساقلىماق، تۇتۇپ تۇرماق: ～秘密 مەخپىيەتلىكنى ساقلىماق. 2. مۇتەئەسسىپلىك. كونسېرۋاتىپلىق: 打破～思想 مۇتەئەسسىپلىكنى ئىددىيەسىدىن بۆسۈپ چىقماق. bǎoyù [育保] تەربىيەلىمەك، ئۆستۈرمەك. ② مەسئۇل بولماق، جاۋابكار بولماق؛ كاپالەت بېرمەك، تەمىن ئەتمەك: ～荐 تونۇشتۇرماق، كۆرسەتمەك/ 好得做定一他 ～ 敢我 مەن ئۇنىڭ چوقۇم ياخشى ئىشلەپ كېتەلىشىگە كاپالەت بېرەمەن. [险保] bǎoxiǎn 1. سۇغۇرتا. 2. ئىشەنچلىك؛ سۈزمسىز؛ ھۆددە قىلماق: 做样这 ～错会不 مۇشۇنداق قىلغاندا ئىشەنچلىك بولمدۇ. [证保] bǎozhèng كاپالەت بەرمەك، ۋەدە بەرمەك؛ كاپالەت: ～完成任务 ۋەزىپىنى ئورۇندىشقا كاپالەت بەرمەك. ⑧ باۋ (كونا جەمئىيەتتە ئاھالە رويخېتىنى باشقۇرۇش تۈزۈمى؛ يۈز بېشىملىق تۈزۈمى).

[安保] Bǎo'ān بىخەتەرلىكنى قوغداش.

堡 bǎo ① pù'bǔ见另 ① قىسمەكسام، قورغان، قەلئە: ～头桥 كۆۋرۈك قىسمەكسامى. [堡垒]bǎolěi قىسمەكسام، قورغان؛ 打～的固坚最人敌下 دۈشمەنىنىڭ ئەڭ مۇستەھكەم قورغىنىنى ئالماق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) قىيىن ئۆتكەل؛ ۋۇجۇدقا چىقىرىش قىيىن بولغان ئىش: 学科～ ئىلىم - پەننىڭ قىيىن ئۆتكىلى. ② كىچىك شەھەر؛ ھىسار.

葆 bǎo ① بولۇق ئۆسىمەك (ئوت - چۆپ). ② ساقلاماق، داۋام قىلدۇرماق.

褓 bǎo 527 - بەتتىكى '襁褓' (qiǎngbǎo) غا قارالسۇن.

鸨 bǎo ① دوغداق. ② پاھىشىخانا خوجايىنى (ئايال).

چە /~纸نەچچىز قەغەز/ 这块布太~ بۇ رەخت بەك يۇپقا ئىكەن. ② سۇس، سوغۇق (مۇئامىلىدە). ③ كۆچسىز، بوش (تەم ياكى پۇراق): 酒味很~ بۇ ھاراق ناھايىتى يوش (كۆچسىز) ئىكەن. ④ ئۇنۇمسىز، كۆچسىز: 土地~ ئۇنۇمسىز يەر.

饱 bǎo قانماق، تويماق، (كۆچمە مەنىدە) تولماق، توشماق، تولۇق: ~学 بىلىملىك، بىلىمگە توشقان/~经霜 بېشىدىن كۆپ ئىسسىق - سوغۇق ئۆتكۈزمەك؛ كەچۈرمىشلىرى كۆپ. [饱满] bǎomǎn تولۇپ تاشقان، جۇشقۇن، كۆتۈرەڭگۈ؛ توق، رانلىق: 精神~ روھى كۆتۈرەڭگۈ/~很得长粒谷 زىرائەتنىڭ دېنى ناھايىتى توق. [和饱] bǎohé تويۇنماق. (كۆچمە مەنىدە) چېكىگە يەتمەك.

宝 ① bǎo ئەتىۋارلىق، ئېسىل، بىسباھا: ~刀 شەمشەر، زۇلپىقار/~石 گۆھەر، ياقۇت/~地 گۆھەر زېمىن. ② قىممەتلىك، قىممەتباھا، بايلىق، تەۋەررۈك: ~珠 جاۋاھىرات: گۆھەر - ياقۇت ۋە ئۇنچە - مەرۋايىتلار/~国 دۆلەت بايلىقى: دۆلەتنىڭ تەۋەررۈكى/粮中~是食 之 ~ ئاشلىق گۆھەرنىڭ گۆھىرى. [贝宝] 1. bǎobèi ئېسىل نەرسە، گۆھەر. 2. (~儿) پاقىلىنىم، قوزام، ساقام. [宝元] yuánbǎo يامبۇ.

保 ① bǎo ساقلىماق، قوغدىماق، ئاسرىماق: ~家卫国 ئەل - يۇرتنى قوغدىماق؛ يۇرت ۋە ۋەتەننى قوغدىماق/~健 ساقلىقنى ساقلىماق. [障保] 1. bǎozhàng قوغدىماق، ھىمايە قىلماق: 婚姻法 ئائىلە، بالىلارنى ئەر - خوتۇن ۋە يەرزەنتلەرنىڭ مەنپەئىتىنى قوغدايدىغان كاپالەت؛ 2. 人国中的大~ ~的全安国祖是军放解民 قۇدرەتلىك جۇڭگو خەلق ئازادلىق ئارمىيىسى ۋەتەننى ئامانلىقىنىڭ كاپالىتى. [持保] bǎochí ساقلىماق،

鲍 bāo (鱼～) 1. ئۇزلاڭغان بېلىق. 2. سەدەپ.

泉突～ bāo 泵 سەكرەمەك: ～泉باۋتۇ بۇلقى (شەندۇڭدا).

豹 bāo يىلپىز؛ قاپلان.

暴 bāo ① شىددەتلىك، دەھشەتلىك؛ قاتتىق، ئېغىر: ～风雨 دەھشەتلىك بوران - چاپقۇن /～病 تاساددىيىي ئېغىر كېسەل. [暴动] bàodòng قوزغىلاڭ؛ ئىسيان. ② چۈس، تېرىكچەك، قىزىق قان: 这人脾气～ بۇ ئادەم راسا تېرىككەك ئىكەن. ③ ياۋۇز، ۋەھشىي، قەبىھ، رەھىمسىز: ～行 زوراۋانلىق، ۋەھشىيلىك، قەبىھلىك /～徒 ياۋۇز، كالا كېسەر/～为行的虐 ۋەھشىيانە قىلمىش. ④ ئاياغ ئاستى قىلماق، بۇزماق، خاراب قىلماق: 自～自弃 ئۆزىنى ئۆزى خاراب قىلماق. [暴露] bàolù ئاشكارا بولماق، ئېچىلىپ قالماق: ～目标 نىشان ئاشكارلىنىپ قالماق.

瀑 bào 另见 pù ① قارا ياماغۇر، قاتتىق يامغۇر. ② (河瀑) باۋخىي دەريانىڭ (خېبېيدا).

曝光 bàoguāng 另见 pù ئېكسپوزىتسىيە.

爆 bào پارتلىماق، يېرىلماق، ئېتىلماق، چاچرىماق: 豆荚～了 جاڭدۇ پىشىپ يېرىلىپ كېتىشتۇ. [爆发] bàofā پارتلىماق. ئېتىلماق: 火山～ يانار تاغ پارتلىماق. [爆竹] bàozhú پوجاڭزا.

BEI

陂 bēi ① 另见 pō كۆل چەك: ～塘 كۆلچەك /～池 كۆلچەك. ② كۆلچەكتىك قىرغىقى. ③ تاغ باغرى، يانباغىر.

杯 bēi پىيالە، ستىركايە؛ ئىستاكان، رۇمكا، قەدەھ، جام؛ كۆرۈشكا: 酒～ رۇمكا/玻璃～ ئىستاكان /水～ بىر پىيالە سۇ بىلەن بىر دۆۋە ئوتۇننىڭ ئوتىنى ئۆچۈرگىلى بولمايدۇ. (كىچىك

老～ سولامچى.

报 bào ① ئۇقتۇرماق، مەلۇم قىلماق، خەۋەر قىلماق: ～捷 غەلىبە خەۋىرىنى يەتكۈزمەك /～信 خەۋەر يەتكۈزمەك؛ خەۋەردار قىلماق. [告报] bàogào دوكلات، مەلۇمات؛ دوكلات بەرمەك. ② خەۋەر ۋە گەپ - سۆزلەرنى يەتكۈزىدىغان خەت - چەك ياكى سىگنالار: 电～تېلېگراممما / 情～ ئۇخبارات/警～ تېرېۋۇگا، ۋەسىمە، سىگنال. ③ گېزىت - ژۇرنال: 日民人～ خەلق گېزىتى /新华月～ شىنخۇا ئايلىق ژۇرنىلى/ 画～ رەسىملىك ژۇرنال/ 黑板～ قارا تاختاي گېزىتى. ④ جاۋاب، جاۋابەن: ～恩 ياخشىلىققا ياخشىلىق بىلەن جاۋاب قىلماق، ۋاپاغا ۋاپا قىلماق /～仇 ئىنتىقام ئالماق، ئۆچ ئالماق. [复报] bàofù ئەنت ئالماق، ئۆچ ئالماق. [酬报] bàochou

1. ھەق؛ ئىش ھەققى.
2. مىننەتدارلىق بىلدۈرمەك.

刨 bào ① páo见另 bào رەندە. [刨床] bàochuáng رەندىلەش ستانوكى. ② رەندىلەمەك؛ ～光不得 سىلىق رەندىلەنمەسلىك /～平 تەكشى رەندىلەمەك.

抱 bào ① قۇچاقلاماق؛ كۆتۈرمەك: ～子孩着 بالا كۆتۈرمەك؛ بالىنى قۇچاقلاماق /～着坐盖膝着 تىزىنى قۇچاقلاپ ئولتۇرماق. (كۆچمە مەنىدە) ئوردىماق، قورشىماق: ～水环山 تاغ ۋە دەريالار ئوراپ تۇرماق. [负抱] bàofù غايە، ئارزۇ، ئارمان، ئىرادە: 有气志有做 ～～的革命青年 ئىرادىلىك، غايىلىك ئىنقىلابىي ياشلاردىن بولايلى. [抱合] hébào قۇچاق؛ قۇچاق يەتمەيدىغان. ② كۆڭلىگە پۈكمەك، قەلبىدە ئويلىماق؛ بەرھەر قاراشتا بولماق: ～不平 ناھەقچىلىكنى كۆرگەندە چىداپ تۇرالماسلىق /～歉 خىجىل بولماق/ ～心决的胜必着 جەزمەن غەلبە قىلىش ئىرادىسىدە بولماق. ③ باستۇرماق؛ چىقارماق: ～窝 تۇخۇم باس-

ئارقا سىددىن، كەينىددىن، ئاستىرتىن: 不要当面说不, ～～乱说 ئالددىدا گەپ قىلماي، ئارقىسىددىن قالايمىقان سۆزلەشكە بولمايدۇ؛ ھەيۋەت قىلماي، ئالددىدا دەيمەش كەبىرەك. [背景] bèijǐng 1. دېكوراتسىيە. 2. مەنزىرە، كۆرۈنۈش؛ تەگ، ئاساس. 3. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) مۇھىت، شارائىت، ئارقا كۆرۈنۈش: 政治～～ سىياسىي شارائىت، سىياسىي ئارقا كۆرۈنۈش /历史～～ تارىخىي ئارقا كۆرۈنۈش. [心背] bèixīn جىسمانىتكە؛ مايكا. ② ئارقا، كەين؛ قىرا؛ دۇمبە: ～面 ئارقا تەرەپ/ 手～ قولىنىڭ كەينى /刀～ پىچاقنىڭ قىرى. ③ ئارقىسىنى قىلماق، كەينىنى قىلماق: ～水战作义 سۇغا كەينىنى قىلىپ تۇرۇپ جەڭ قىلماق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ھايات - ماماتلىق جەڭ قىلماق، جانىنى ئالالقانغا ئېلىپ قويۇپ ئېلىشماق /～光 تەسكەي؛ يورۇق چوشمەسلىك /～灯 چىراغقا كەينىنى قىلىپ تۇرۇپ، (كۆچمە مەنىدە) 1. قارىمۇقارشى تەرەپكە قاراپ؛ ～ 遁而驰 قارىمۇقارشى يۆنىلىشكە ماڭماق، زىت يول تۇتماق /～地性 يەردىن قېچىش خۇسۇسىيىتى؛ گېئوتروپىزم. 2. يوشۇرماق، بىلدۇرمەسلىك: ～着他说话 ئۇنىڭغا ئۇقتۇرماي گەپ قىلماق، گېپىنى ئۇنىڭدىن يوشۇرماق. 3. ئايرىلماق، جۇدا بولماق: 井～乡离 يۇرتىدىن جۇدا بولماق؛ سەرسان بولۇپ چىقىپ كەتمەك. ④ يادقا ئوقۇماق، يادلىماق: ～书诵 يادقا ئوقۇماق /～书 كىتاب يادلىماق. ⑤ خىلاپلىق قىلماق، يۈز ئۆرۈمەك: ～约 كېلىشىمگە خىلاپلىق قىلماق /～义弃信 ۋەدىگە ۋاپا قىلماسلىق، لەۋزىدە تۇرماسلىق. [叛背] bèipàn ئاسىيلىق قىلماق، يۈز ئۆرۈمەك. ⑥ ئىش ئوڭىغا تارتماسلىق، بىتەلەيلىك؛

مەنىدە) جانغا ئەسقاتماس-
لىق، دال بولالماسلىق.

卑 bēi ئۆۋەن، ئوي، پەس:
地势~湿 يەر ئۇزۇلۇشى
ئويمان ۋە نەم /自~感 ئۆ-
زىنى پەس كۆرمەك، ئۆزىنى
ئۆۋەن چاغلىماق. (كۆچمە
مەنىدە) رەزىل، پەسكەش،
ئىپلاس، شەرمەندە:~耻无耻
ئىپلاس، شەرمەندە.

庳 bēi يەنە bì ① پەس،
ئويمان، ئۆۋەن: 墮高~ دۆگ-
ئىنى چېپىپ ئويماننى
تەندۈرماق. ② پاكار.

椑 <古> bēishì [柿椑] bēi
ياۋا ھالۋابىدىت.

碑 bēi خاتىرە تاش، سەن-
تاش، مۇنار، تابىسىدە:
人民英雄纪念~ خەلق قەھ-
رىمانلىرى خاتىرە مۇنارى/
里程~ مۇساپە كۆرسەتكۈچى
تاش /有口皆~ (ئوخشىتىش
مەنىسىدە) ھەممە كىشى بىر
ئېغىزدىن ماختىماق، كۆپ-
چىلىك مەدھىيىلىمەك.

背 bēi 见另 bèi يۈدۈمەك،
مۇرىسىگە ئالماق، ھاپاش
قىلماق، ئېسىۋالماق:
把小孩~来起 بالىنى
ھاپاش قىلىماق /~包袱
بوغچا ئېسىۋالماق /~枪
مىلتىق ئېسىۋالماق.

悲 bēi ① ھەسرەت، قايغۇ،
ھەسرەت چەكمەك، قايغۇلان-
ماق: ~喜交集 ھەم ھەسرەت،
ھەم خۇشاللىق، قايغۇ بىلەن
شادلىق ئارىلاشقان. ② ئې-
چىنماق، ئېچىنارلىق، ئېچە-
نىشلىق.

北 běi①شىمال، شىمالىي:
由南往~ جەنۇبتىن شىمال-
غا /~门 شىمالىي دەرۋازا،
شىمالىي قوۋۇق. ② مەغلۇپ
بولماق، يېڭىلمەك: 三战三~
ئۈچ قېتىملىق جەڭدە مەغلۇپ
بولماق /追~ 逐奔 يېڭىلگەن
دۈشمەنگە قوغلاپ زەربە بەر-
مەك.

贝 bèi ① سەدەپ قوزۇلۇ-
سى. ② <古> سەدەپ ئاقچا.

狈 bèi چىلبۆرە: 狼~(كۆچ-
مە مەنىدە) بىرلىشىپ ئەس-
كىلىك قىلماق.

钡 bèi باريي (Ba)

背 bēi 见另 bèi ①دۈمبە.
bèidì [地背] bèihòu [后背]

يەردم ئۇرماق؛ بەدىلى كۆپ، ئەتىجىسى ئاز.

焙 bèi قاقلىماق، قۇرۇتماق (ئوت بىلەن)؛ ～干 成研末细 قۇرۇتۇپ، ئېزىپ تالقانلىماق.

蓓 bèi [蕾蓓] bèilěi غۇنچە.

被 bèi ① يوتقان: 棉～ يوتقان /夹～ نېپىز يوتقان. ② يېپىماق، يېپىنماق. ③ ئەرىمەدىن: 工人～资本家削剥 ئىشچىلار كاپىتالىستلار ئەرىپىددىن ئېكسپىلاتاتسىيە قىلىنىدى/～大家重尊 كۆپچىلىك ئەرىپىددىن ھۆرمەت قىلىنماق. ④ پېئىللىنىك ئالدىغا ئۇلىنىپ كېلىپ ئۆزلۈك ئەرىجىنى بىلدۈرىدۇ: ～压迫 ئېزىلىمەك /～批评 ئەنقىدلەنمەك. 〈古〉 يەنە '披' (pī) بىلەن ئوخشاش.

鞁 bèi ① ھارۋا جابدۇقى، بوغا ـ جاۋەن. '鞴' بىلەن ئوخشاش.

琲 bèi تىزدىق ئۇنچە.

辈 bèi ① ئۇرۇق، ئەۋلاد، بوغۇن، نەسىل، پۈشت، ئەجداد: 革命前～ ئىنقىلابىنىسلىك پىشۋالىرى؛ ئىنقىلابىي ئەجدادلار/长～ ئەجداد؛ ئالدىنقى بوغۇن /晚～ ئەۋلاد؛ كېيىنكى بوغۇن. [辈子] bèizi ئۆمۈر، ھايات: 半了～了 يېرىم ئۆمۈر ياشىدى. ② كۆپلۈكنى بىلدۈرىدۇ: 无～之能 ئىستېداتسىزلار، لاياقەتسىزلەر /彼～ ئۇلار؛ سىلەر /我～ بىز.

鞴 bèi توقۇماق، ئېگەرلىمەك: ～马 ئات توقۇماق، ئاتنى ئېگەرلىمەك.

鐾 bèi كاپلىماق، بىلىمەك: ～刀 ئۇستىرا كاپلىماق/～布刀 كاپلىغۇچ.

呗 bei 另见 bài〈方〉يار-دەمچى سۆز: 1. ئىشنىك چۈشىنىشلىك ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ: 这就行了～ ماۋا، بولدى ئەمەسمۇ؟ ئەمدىغۇ بولغاندۇ. 2. ئىلاجسىزلىقتىن ماقۇل كۆرگەنلىك ياكى قول قويغانلىقنى بىلدۈرىدۇ: 好～ بوپتۇ؛ مەيلىمك/去你～ باردۇەرگىن.

臂 bei 另见 bì 211-بەتتىكى

～时 نەس بىلەن ئىشلەش، ۋاقىت تەڭشەپ قالماق. ⑦خىلى ۋەت، چەت، يا قاتار كاسا تەڭلىك: 这～胡条 بۇ قاتار كۆچا بىرلا خىلدىكى ئىككى/～月 كاسا تەڭلىك بولغان ئاي (تىجارەت ئاقمىغان ئاي). ⑧ ئېغىر، ئاڭلىماس: 耳有点～ قۇلىقى ئېغىرراق. 北 bēi سىرا چىلىماق، قاتۇرماق (لاتا ياكى قەغەزنى). 孝 bēi <古> قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز، كومېتا. 悖 bèi قارىمۇ قارشى، زىت، خىلاپ: 并行不～ ماسلاشتۇرۇپ ئېلىپ بارماق؛ بىر - بىرىگە زىت كەلتۈرمەي ئېلىپ بارماق. 备 bèi ① ئىگە بولماق، هازىرلىماق، هازىرلانماق؛ 求全责～ مۇكەممەل بولۇشنى تەلەپ قىلماق؛ ھەممە نەرسە هازىرلىنىشنى تەلەپ قىلماق /爱～至 ھەممە تەرەپتىن ئاسرىماق/德才兼～ ھەم ئەخلاقلىق، ھەم قابىلىيەتلىك؛ كاماللىققا يەتكەن. ② تەييارلىق، تەييارلىماق، تەييارلانماق؛ ～战، '～荒' 为人民 خەلق ھەنىپەلىستى ئۈچۈن ئۇرۇشقا ۋە قەھەتچىلىككە تەييارلىق كۆرۈپ قويماق /～课 دەرس تەييارلىماق /准～ تەييارلىق؛ 有～无患 تەييارلانماق / ～ 患 تەييارلىق بار يەردە بالا-قازا يوق. [案备] bèi·àn ئەنگە ئالدۇرماق، ھەلۋەم قىلىپ قويماق. ③ ئەسۋاب-ئۈسكۈنە، قورال - ياراغ؛ 装～ قورالالماق، هازىرلىق: 军～ قورالالماق، قورالاندۇرماق؛ قورال - ياراغ /～ هەربىي هازىرلىق، هەربىي قورال - ياراغ تەييارلىقى. 糒 bèi گاكچەن. 惫 bèi قاتتىق چارچىماق، چارچاپ هالدىن كەتمەك. 倍 bèi ①هەسسە: 二的五～ 是十 ئىككىنىڭ بەش ھەسسىسى ئون بولىدۇ. ② ھەسسىلەپ، ھەسسىلىمەك: 百神～ روھى ھەسسىلەپ ئاشماق، روھى تولۇپ تاشماق /事半功～ ھەسسىلەپ كۆچ چىقارسىمۇ ئىشى ئىزدا

甭 bèng بەڭزول C_6H_6.

奔 bēn شازا، بوچا (ئەخلەن ئالىددىغان).

分 bèn 另见hāng'苯' بىلەن ئوخشاش.

坌 bèn ① چاڭ — ئىوزان. ② يىغىلماق، توپلانماق.

奔 bēn另见bèn ① بارماق، ماڭماق، ئالدىماق، ئىنتىلىمەك: 向～就，里嘴向指党 哪里 پارتىيە قەيەرنى كۆرسەتسە، شۇ يەرگە ئالدىماق. ② چاپماق، پايپاسلىماق، قاتتىرماق: ～料材 ماتېرىيال ئۈچۈن چاپماق /～命 جان كۆيدۈرمەك، پايپاسلاپ يۈگۈرمەك.

笨 bèn ① دۆت، ئەقىلسىز. ② كالۋا، كالاڭپاي، پەمسىز: 嘴～ تىلسىزكالۋا، گەپ قىلالمايدىغان /手～脚 كالاڭپاي، بىپەرۋا. ③ ئېغىر، كېلەكسىز، قوپال: ～太子箱 ساندۇق بەك كېلەكسىز /活～ ئېغىر ئەمگەك.

BENG

俸 bēng 〈古〉 ئەلچى، يالۋاچ.

给了他一～书 كىتاب ئەسلىدە مېنىڭ ئىدى، كېيىن ئۇنىڭغا بېرىۋەتتىم. ⑤ بۇ، مۇشۇ، مەزكۇر: ～国 مەملىكەتمىز/～厂 زاۋۇتىمىز. [位本] 作工～～好做：1. ئۆز：做 běnwèi ئۆز خىزمىتىنى ياخشى ئىشلىمەك. 2. پۇل بىرلىكى: 币货～～ ئاساسىي پۇل: بىرلىك قىلىنىدىغان پۇل. ⑥ ھازىرقى، بۈگۈنكى: 月～ بۇ يىل /年～ بۇ مۇشۇ ئاي. ⑦ دەسمايە، دەرى: 老～儿 كونا دەسمايە /够～儿 ئەز پۇلى چىققىچە، دەرى چىققىچە. ⑧ ئاساسەن، بىنائەن، بويىچە: 所有～ ئاساسىي بار/～级上着的做去示指 يۇقىرىنىڭ يوليورۇقىنا ئاساسەن ئىشلىمەك. ⑨ دەپتەر، خاتىرە: 日记～ كۈندىلىك خاتىرە /笔记～ خاتىرە دەپتىر. ⑩ نۇسخا، كىتاب: ～刻 ئويما مەتبەئەدە بېسىلغان نۇسخا /～稿 كۆپىيە نۇسخىسى: 尔～厘 ئوردىگىنال /～ سەھنە كىتابى. ⑪ مىقدار سۆز: 一～书 بىر كىتاب.

'臂膀' (gēbei) غا قارالا.

BEN

奔 bēn见另běn يۈگۈرمەك، چاپماق: 狂～ ئالدى - كەيىنىگە قاراپماي يۈگۈرمەك/ ～驰 چېپىپ يۈرمەك، ئۇچقاندەك يۈگۈرمەك/跑西～东/ ھەرەپكە قارىماي يۈگۈرمەك، يۈتۈش ئايغان يەرلەردە يۈرمەك. [奔波] bēnbō ئالدىراپ ماڭماق، پايپىتەك بولماق.

锛 bēn ① (子～) چوت، بېچەكەن. ② (بېچەكەن ياكى شۇنىڭغا ئوخشايدىغان نەرسىلەر بىلەن) چاپماق: ～头木 ياغاچ چاپماق (بېگەندە)/用～地 چوتۇ بىلەن يەر چاپماق.

贲 bēn见另hǔbēn[贲虎] bì <古> باتۇر.

本 běn ① يىلتىز: 木之～无 يىلتىزسىز دەرەخ/源水～木 دەرەخنىڭ يىلتىزى، سۇنىڭ مەنبەسى. (كۆچمە مەنىدە) مەنبە؛ ئەسلى، ئاساس: 忘不身翻～ قەد كۆتۈرگەندە ئەسلىنى ئۇنتۇماسلىق.

[本根] gēnběn ا. تۈپ، ئاساس؛ (كۆچمە مەنىدە) ئەلتۆكۈس: ～决解 ئەلتۆكۈس ھەل قىلماق. 2. ماھىيەتتە؛ پەقەت: ～不同 پەقەت ئوخشاشماسلىق. [本基] jīběn ئاساسىي؛ ئاساس؛ ئاساسىي جەھەتتىن: ～建设 ئاساسىي قۇرۇلۇش/～上已经 ئاساسەن غەلبە قىلىندى. ② غول (ئوت - چۆپ ۋە دەرەخلەرنىڭ): 草～物植 سامان غوللۇق ئۆسۈملۈكلەر/木～物植 يىغاچ غوللۇق ئۆسۈملۈكلەر. ③ مەركىزىي، ئاساسىي، باش، مۇھىم: ～部校 مەكتەپ باشقارمىسى. ④ ئەسلىمىدىن، ئەزەلدىن؛ ئەسلى، ئۆز: ～意 ئەسلى ئويى، ئەسلى مەقسەت؛ مۇددىئا/送来后，的我是来～书本这 [本来] běnmǒ باش - ئاياغ؛ باشتىن - ئاخىر؛ پۈتۈن جەريان؛ ～～知不 باش - ئايىغىنى بىلمەسلىك/～事纪 ئەزكىرە ئېلىي ئەپسانىلار (تارىخ كىتابلىرىنىڭ بىر خىل ژانىرى). [本根] gēnběn ا. تۈپ، ئاساس؛ (كۆچمە مەنىدە) ئەلتۆكۈس: ～决解 ئەلتۆكۈس ھەل قىلماق. 2. ماھىيەتتە؛ پەقەت: ～不同 پەقەت ئوخشاشماسلىق. [本基] jīběn ئاساسىي؛ ئاساس؛ ئاساسىي جەھەتتىن: ～建设 ئاساسىي قۇرۇلۇش/～上已经 ئاساسەن غەلبە قىلىندى. ② غول (ئوت - چۆپ ۋە دەرەخلەرنىڭ): 草～物植 سامان غوللۇق ئۆسۈملۈكلەر/木～物植 يىغاچ غوللۇق ئۆسۈملۈكلەر. ③ مەركىزىي، ئاساسىي، باش، مۇھىم: ～部校 مەكتەپ باشقارمىسى. ④ ئەسلىمىدىن، ئەزەلدىن؛ ئەسلى، ئۆز: ～意 ئەسلى ئويى، ئەسلى مەقسەت؛ مۇددىئا/送来后，的我是来～书本这

蚌 [蚌蛙] bàng 见另 bàng
Bèngbù 蚌埠 بېڭبۇ شەھىرى (ئەنخۇيدا).
镑 bàng يارماق، پۇل: 金～子 تىللا/钢～لىك توملۇق.
蹦 bèng سەكرەمەك، تاقلماق: 欢～乱跳خۇشاللىقىدىن سەكرەپ كەتمەك/～了半米高 يېرىم مېتر ئېگىزلىككە تاقىلىدى.

BI

逼 ① bī مەجبۇرلاش، زورلاش، قىيىن - قىستاق قا ئالماق: ～主地农民死 پومېشچىك دېھقانلارنى قىيىن - قىستاققا ئېلىپ ئۆلتۈردى /～上梁山 لياڭشەنگە چېقىشقا مەجبۇرلاش / ～人寒气 سوغۇق كىشىنى قىستىماقتا. ② قىستاپ كەلمەك، يېقىنلاشماق: 真～/～近 قىستاپ كەلمەك/～了半米高 يېرىم مېتر ئېگىزلىككە تاقىلدى.
鼻 ① bí (子～) بۇرۇن. ② 门～儿 ئىشىك، كۆز: 针～儿 شىكىنىك تۆشۈكى/扣～儿 يېڭىنىنىك كۆزى/[祖鼻] تۇغمىنىك تۆشۈكى.
鼻子 bízi بوۋاكالان؛ ئاساسچى؛ پىر؛ ساھىب كالان.
匕 [首匕] bǐ <古> چۆمۈچ.
匕首 bǐshǒu خەنجەر.
比 ① bǐ سېلىشتۇرماق، تەڭلەشتۈرمەك: - 对 /- 赛؛ قارىغاندا؛ بەسلەشمەك، سىناشماق: 不分上下～ 劲干 غەيرەت سېلىشتۇرماق /～小大 چوڭ كىچىكلىكىنى تەڭلەشتۈرمەك/～天一活生 好天一～ تۇرمۇش كۈنىدىن - كۈنگە ياخشىلانماقتا. [比赛] bǐsài مۇسابىقە؛ مۇسابىقىلەشمەك. ② مۇسابىقە نومۇرىنىك سېلىشتۇرمىسىنى بىلدۈرىدۇ: 二～三 ئۈچتە ئىككى. ③ نىسبەت: 三与五之～ ئۈچنىڭ بەشكە نىسبىتى. [例比] bǐlì 1. تاناسىپ. 2. نىسبەت. [重比] bǐzhòng 1. سېلىشتۇرما ئېغىرلىق. 2. سالماق، 建本基在人工年青 ～ ～ 的中伍队设升上速迅 ياش ئىشچىلارنىڭ ئاساسىي

绷 bēng ① نەزەر- چىراغ؛ نەزەر - چىراغ ئۆتكۈزۈلىدىغان جاي (ئىبادەتخانا قاتارلىقلار). ② كۆك سالماق، تەپچىپ قىسقىلىق، قىلىپ قويماق؛ ~头被 يوتقاننىڭ باش تەرىپىگە كۆك سالماق.

崩 bēng ① غۇلاپ چۈشمەك، ئۆرۈلۈپ چۈشمەك: 山~地裂 تاغ غۇلاپ، يەر يېرىلماق؛ قاغىلار ئۆمۈرۈلۈپ، يەر يېرىلماق. [溃崩] bēngkuì بىتچىت بولماق، گۇمران بولماق، ھالاك بولماق: ~敌军 دۈشمەن قارمىقىدىكى گۇمران بولدى. ② ئېتىلماق، يېرىلماق: 把气球~了 شارنى پۈۈلەپ ئېتىۋەتتى. ③ تېگىپ كەتمەك، زەخمەلەندۈرمەك: 竹爆放~手了 پوجاڭزا پارتلاپ قولىنى زەخمەلەندۈرۈۋاپتۇ. ④ خۇن كېسىلى، ماتكىدىن قان كېتىش كېسىلى. ⑤<古> (پادىشاھلار) ۋاپات بولماق.

嘣 bēng گۇمبۇر، دۈپ - دۈپ، گۈلدۈر، پاڭ - پۇڭ.

绷 bēng见另 běng ① تارتىشماق، چمك كېيىپ قالماق: ~衣服在身上 كىيىم بەدىنگە چمك كېيىپ قالماق / ~紧子绳 ئارغامچىنى چمك تارتماق. [绷带] bēngdài داكا، بىنت. [绷子] bēngzi كەرگە. ② كۆك سالماق، تەپچىپ قىسقىلىق، قىلىپ قويماق؛ ~被头 يوتقاننىڭ باش تەرىپىگە كۆك سالماق.

甭 béng <方> ھاجەتسىز، كېرەكسىز: ~说你 سەن ئەپ قىلما؛ ~管他 ئۇنىڭ ھاجەتسىز / ~记恼 ئۇنىڭدىن ئەنسىرەش ھاجەتسىز.

绷 běng 见另 bēng ① چىرايىنى تۇرمەك: ~着脸个不笑了 ئۇ چىرايىنى تۇرۇۋالغاچقا كۈلمەي - تىترىشىپ: ~住不笑了 ئۇ چىدىيالماي كۈلۋەتتى. ② زورلاپ چىدىماق، كۆچەنمەك؛ تىرىشىپ - تىترىشىپ: ~他不住了笑 ئۇ چىدىيالماي كۈلۈۋەتتى.

蹦 bèng <古> قىلىچ غىلىپىنىڭ ئوستىدىكى بېزەك.

泵 bèng پومپا، ناسوس.

迸 bèng چاچرىماق، ئېتىلىپ چىقماق: ~乱儿星火 ئوچقۇنلار قالايمىقان چاچرىماق؛ ئوت ئوچقۇنلىرى ھەر تەرەپكە چاچرىماق.

چوشەنمەش ھاسىل قىلماق/ ～互助 ئۆز ئارا ھەمكارلاشماق.

笔 bǐ ① قەلەم: 毛～ موي قەلەمى/画～ رەسىم قەلەمى/钢～ كاگجىن. ② سىزىق (خەتنىڭ خەتلىرىدىكى): ～四有字'天' «天»دېگەن خەت تۆت سىزىق بىلەن يېزىلىدۇ. ③ يازماق، پۈتمەك، سىزماق: ～代 قەلەم تەۋرەتكۈچى؛ ۋەكالەتەن يازغۇچى /～者 ئاپتور، يازغۇچى /～之于书 كىتابقا يېزىلغانلىقى. [名笔] bǐmíng قەخەللۇس. ④ يېزىش ئۇسلۇبى. يېزىش ئۇسۇلى: 败～ يامان يېزىلىپ قالماق/工～画 ئەپمەس سىزىلغان رەسىم /伏～ يوشۇرۇن ۋەقە (ئەسەرنىڭ ئالدىنقى يېرىدە ھىدا كېيىنكى يېرىدىكى ئوچۇن يېپ ئوچى قىلىنىدىغان ۋەقە). ⑤ تۈز، تۈپتۈز (ئەگرى ئەمەس): ～直 ئىلمەپتەك تۈز/～挺 ئىلمەپتەك تۈز، قەتئىيۇلغان. ⑥ مىقدار سۆزى: 到用，钱～这的来下约节把

生产建设上去 ئېچىپ قىلىنغان بۇ پۈلنى ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش ئىشلىرىغا سەرپ قىلىش لازىم.

俾 bǐ مەقسەتتە، ئۈچۈن؛ - 为/-以，-使 /-使：～便考查 تەكشۈرۈشكە ئوڭاي بولسۇن ئۈچۈن.

鄙 bǐ ① پەس، رەزىل، قەبىھ. (كىشىلىك مەنىسىدە): ～人 پەقىر، كەمىنە/～意 پەقىرانىلىك ئويىچە، مېنىڭچە /～见 كىشىنىڭ نەزىرىدە. ② كىشىستىمەك، كۆزگە ئىلماسلىق؛ پەس، رەزىل: 可～ پەس، رەزىل/～视 كۆزگە ئىلماسلىق، نەزەرگە ئىلماسلىق. ③ چەت، ياقا: 边～ چەت جاي.

币 bì پۇل، ئاقچا: 银～ تەڭگە /纸～ قەغەز پۇل/人民～ خەلق پۇلى.

必 bì مۇقەررەر، چوقۇم، جەزمەن، قەتئىي، تەھقىق: ～能功成 جەزمەن مۇۋەپپەقىيەتلىك بولىدۇ /帝国主义～败 جاھانگىرلىك مۇقەررەر مەغلۇپ بولىدۇ. [须必]

قۇرۇلۇش قوشۇنىدىكى ئەسكەرلەرنىڭ ئەسلەپ بېتىش قېيىز سۇرۇشتۇرۇش بىلەن ئۆزلىمەكتە/我们工团建设工作的人员 ～ ～的中济经民国长增年逐 ～ ～ 的 ～ 的 ～ 的

庳 bì [吠声] bìjī بىسىجى.

筚 bì چىتلاق، چاقسا: 蓬门～户 چەللە - بارالا، كەپە.

跸 bì ① شاھ سەپىرىگە چىققاندا يول ئېچىپ بېرىش ۋە پۇقرالارنىڭ مېڭىشىنى مەنئى قىلىش ئىشلىرى: 警～ يول ئېچىش بۇيرۇقى. ② شاھىنىڭ سەپىرىدىكە مۇناسىۋەتلىك ئىشلار: 驻～ بارگاھ، قونالغۇ (شاھقا خاس).

庇 bì ياپماق، قانات ئاستىغا ئالماق، يان باسماق، ھامىيلىق قىلماق: 包～ قانات ئاستىغا ئالماق.

陛 bì ئوردا پەللەمپەيى؛ قەسىر (پادىشاھ تۇرىدىغان) نەرسە ئاپسىسى. [下陛] bìxià ئالمىلىرى (خان، پادىشاھقىلا مەنسۇپ).

毙 bì ئۆلۈم؛ ئۆلمەك؛ ئۆلتۈرمەك: ～命 ئۆلمەك، جان بېرمەك /枪～ ئېتىپ ئۆلتۈرمەك. ازىندان.

狴 bì [犴狴] bì'àn تۈرمە،

梐 bì [桓梐] bìhù توسۇق.

嫳 bì [蔽膝] bìmá كىنەكەپتى، ئايدىڭلىك.

篦 bì ① (子～) سۈزگۈچ. ② سۈزمەك، سۈزگۈچ بىلەن تارىماق: ～头 چاچنى سۈزمەك.

波 bì قىڭغىر، قىيپاش.

畀 bì بەرمەك.

痹 bì رېماتىزم.

箅 bì (子～) شالاسۇن، جىمجىل: 蒸～子 جىمجىل / 炉～ ئوچاق شالاسۇنى.

贲 bì见另bēn چىرايلىق ياسىماق، چىرايلىق زىننەتلىمەك: ～临 قەدەم تەشرىپ قىلماق.

敝 bì يىرتىق، ئەسكى، جۇل - جۇل: ～衣 جۇل-جۇل كىيىم. (كەمتەرلىك سۆزى): ～姓 پېقىرنىڭ فامىلىسى/～处 بىزنىڭكىدە، پېقىرنىڭكىدە.

蔽 bì ① قاپلىماق، توسماق، ياپماق: 旌旗～日 تۇغ-ئەلەملەر كۈننى توسماق. ② يېغىنچاقلىماق، ئىخچاملاشتۇرماق: 一言以～之 بىر

bìxū زۆرۈر، شەرت، كېرەك، لازىم: ～不可 مەنپەئەتسىز بولماسلىق شەخسىي مەنپەئەتنى ئومۇمنىڭ مەنپەئىتىدىكە بويسۇنۇشى شەرت. [需必] bìxū لازىملىق، كېرەكلىك، ئېھتىياجلىق: ～品 لازىملىقلىكلەر، كېرەكلىك بۇيۇملار. [然必] bìrán مۇقەررەر، چوقۇم، جەزمەن، قەتئىي، قەھقىق: 资本主义的～发展 كاپىتالىزم تۈزۈمى مۇقەررەر ھالدا يوقىلىدۇ. 毖 bì خۇش بوي، خۇش پۇراق. 闭 bì ① ئىشىك يېپىلماق، تاقىلماق. ② توسۇلۇپ قالماق، ئېتىلىپ قالماق. 嫉 bì ئېھتىياتچانلىق؛ ئېھتىيات قىلماق، ئىبرەت قىلماق: 惩前～后 ئالدىنقى ئىبرەتتىن ساۋاق ئېلىپ، كېيىنكىسىدىگە ئىبرەت قىلماق. 铋 bì ۋىسموت (Bi). 秘 bì 另见 mì [鲁秘] Bìlǔ بېرۇ. 闭 bì ① يېپىلماق، ئەتمەك، يۆمىماق: ～上嘴 ئاغزىنى يۆمىماق /～门车 دەرۋازىنى تاقىۋېلىپ ھارۋا يۈرمەسلىكى ئۈچۈن ئايرىلىپ قارىسىغا ئىشلىتىلمەيدىغان (كۆچمە مەنىدە) توختاتماق ئايلاغلاشتۇرماق: ～会 يىغىنى ئايلاغلاشتۇرماق. ② توسۇلۇپ قالماق، ئېتىلىپ قالماق، پۇتۇپ قالماق: ～气 دەم سىقىلماق؛ تىنىقى توختىماق. [塞闭] bìsè توسۇلماق، ئېتىلىپ قالماق، پۇتۇپ قالماق. (كۆچمە مەنىدە) چەت، ياقا، قولايسىز: 这地方～～很不方便 بۇ يەر ناھايىتى قولايسىز ئىكەن. 毙 bì ① تۇڭىمەك، تاماملانماق، ئايلاغلاشماق، پۈتمەك: 话未说～ گەپ تېخى تۈگىمىدى. [竟毕] bìjìng ھەر ھالدا، قانداقلا بولمىسۇن: 他不～～错 ئۇنىڭ سۆزى ھەر ھالدا خاتا ئەمەس. [毕业] bìyè ئوقۇش پۈتتۈرمەك، مەكتەپنى تۈگەتمەك. ② پۈتۈنلەي، تاماميەن: 真相～露 ھەقىقىي ئەھۋال پۈتۈنلەي ئاشكارىلانماق. ③ شۇلە يۇلتۇزى.

碧 bì كۆك، كۆكۇچ، يېشىل، زۇمرەتتەك: ～草 يېشىل ئوت - چۆپلەر /～玉 زۇمرەت/ 青～松柏 يايپېشىل قارىغاي - ئارچىلار /金～辉煌 قىممەتباھا ئېسىل بۇيۇملار كۆزنى قاماشتۇرماق.

蓖 bì [蓖麻] bìmá بالىمان.

BIAN

边 biān ① ياقا، چەت، گىرۋەك، بوي، لەۋ؛ جىسىمنىڭ: 纸～儿 قەغەزنىڭ گىرۋىدىكى/ 桌子～儿 ئۈستەلنىڭ قىرغىقى. (كۆچمە مەنىدە) يان، قاش: 身～ يېنىدا، قېشىدا/ 路旁～ يولنىڭ قېشىدا. ② چېگرا: ～防 چېگرا مۇداپىسى /～境 چېگرىدىكى جايلار /～疆 چېگرا رايون. ③ تەرەپ: 三角形的～ ئۈچبۇلۇڭنىڭ بىر تەرىپى. ④ تەرەپ، يان، ياق. [(一)…(yī) biān 边… (一)… (yī) biān 边…] بىر ياقتىن …يەنە بىر ياقتىن؛… غاچ: ～干～学 ئىشلىگەچ ئۆگەنمەك /～展发 بىر ھەپتىن راۋاجلاندۇرۇپ، بىر تەرەپتىن ياساس يۇلتۇزى. ④ ساماس يۇلتۇزى.

鞭 bì [鞭毛] bìmáo لياڭخولا لەنجۇرى.

避 bì قاچماق، ئۆزىنى دالىددىغا ئالماق؛ ساقلانماق: ～暑 ئىسسىقتىن قاچماق؛ ئىسسىق ئۆتۈشتىن ساقلانماق /～雨 يامغۇردىن ئۆزىنى دالىددىغا ئالماق/不～艰险 جاپادىن ئۆ خەتەردىن قاچماسلىق.

壁 bì ئامراق، ئارزۇلىماق، قەدىرلىمەك: ～爱 ئامراقلىق قىلماق /人～ قەدىرلەنگۈچى. 另见bei بىلەك، قول.

臂 bìzhǔ [助臂] 1. ياردەملەشمەك، ياردەم قىلماق. 2. يار-دەمچى.

璧 bì قەدىمكى زامانىدا قاشتاشتىن ياسالغان، ئوتتۇرىسىدا تۆشۈكى بار، ياپىلاق ھەم يۇمىلاق بۇيۇم. [璧还 bìhuán] ھەشقالىلا، رەھىمەت: 谨～～物原将 ھۇرمەت بىلەن ئەسلى بۇيۇمنى ئۆزلىرىگە قايتۇردۇم، رەھىمەت.

躃 bì ① ئاقساق، توكۇر. ② دۇم چۈشمەك، يىقىلماق.

ئېغىز سۆز بىلەن يېغىنچاق- لىغاندا.

弊 bì ① ئالدامچىلىق، كۆز بويامچىلىق: 作～ئالدام- چىلىق بىلەن ئەسكىلىك قىلماق /营私舞～شەخسىي مەنپەئەتنى كۆزلەپ ئالدام- چىلىق قىلماق. ② ئەيىب، ئىللەت، قۇسۇر: 除利兴～ پايدىلىق ئىشلارنى قىلىش ئۈچۈن ئىللەتلەرنى يوقاتماق/流～ يامان ئادەت؛ ئىللەت.

婢 bì دېدەك، چۆرە.

睥 bì؛ pì [睨睥] bìnì كۆ- زىنىك قۇيرۇقىدا قارىماق. (كۆچمە مەنىسە) مەنسىتمەس- لىك. كۆزگە ئىلماسلىق: ～～一切 ھەممىنى مەنسىتە- مەسلىك.

裨 bì见另pí ئەپ، پايدا (قوشۇمچە پايدا): 益～无事于 ھېچقانداق پايدى- سى يوق / 有大作工对益～ خىزمەتكە پايدىسى چوڭ.

髀 bì يوتا، سان.

愎 bì فەلىتە، جاھىل، تەرسا: 用自～刚 تەرسالىق بىلەن ئۆز پىكرىدە چىڭ تۇرۇۋالماق.

鼊 bì يارىدەملەشمەك.

滗 bì سۆزمەك، سارقىتماق: 壶里的茶～了干 چەينەكتە- كى چاينى سارقىتىپ قۇيۇپ تۇگىتمەتۇ / 把汤～出去 سۇ- يىنى (شورپىسىنى) سارقە- تمۇە تمەك.

辟 bì ① پادىشاھ [复辟] fùbì تەختتىن چۈش- كەن پادىشاھنىڭ تەختكە قايتىمىدىن چىقىشى. (كۆچمە مەنىدە) تىرىل- مەك، قايتا باش كۆتۈر- مەك. ② پادىشاھ قوبۇل قىل- ماق ۋە مەنسەپ بەرمەك.

壁 bì ① تام؛ دىۋار: 四～ تۆت تام /～报 تام گېزىتى. [壁虎] bìhǔ كېلە. ② قىيا، يار: 绝～ تىك يار، تىك قىيا /峭～ تىك قىيا. ③ قورغان، ئىستىھكام: 坚～ 野清 قورغاننى چىڭ بېكە- تىپ، دالىنى قۇرۇقداپ قوي- ماق /上～作观 قورغاننىڭ ئۈستىدىن ئۇرۇشنى تاماشا قىلماق /铜墙铁～ پولات ئىس-

چىلىكىنى كۆرسىتىپ بېرىدىغان سۆز. ② (باھاسىنى) چۈشۈرىدىغان، تۆۋەنلەتمەك: ～价 باھانى تۆۋەنلەتمەك /～值 قىممىتىنى چۈشۈرمەك /～职 خىزمىتىدىن چۈشۈرمەك.

窆 biǎn دەپنە قىلماق.

扁 biǎn 见另 piān يەسسى، ياپىلاق، ～嘴子鸭 ئۆردەكنىڭ ئۇمشۇقى ياپىلاق.

匾 biǎn (额～) يېغىشلىما: ～金字红字 زەر خەتلىك قىزىل يېغىشلىما / ～荣光 شەرەپ يېغىشلىمىسى. 1تاش.

碥 biǎn سۇ بويىدىكى قىيا

褊 biǎn تار، كىچىك.

藊 biǎndòu [豆藊] biǎn يەسسى پۇرچاق.

卞 biàn قىزىققانلىق، چېچىلغاقلىق، ئالدىراقسانلىق.

苄 biànjī [基苄] biàn يېنىزىل.

扑 biàn چاۋاك چالماق.

忭 biàn خۇشاللىق، شادلىق.

汴 biàn خېنەن ئۆلكىسىدىكى كەيپىياتنىڭ شەھىرىنىڭ يەنە بىر ئاتىلىشى.

弁 biàn ① 〈古〉 خىزمەتكارلار كىيىدىغان بىر خىل باش كىيىمى. [言弁] biànyán كىرىش سۆزى، مۇقەددىمە، سۆز بېشى. ② قەدىمكى زامانىدا ئۆزىنى دەرىجىلىك ئوفىتسېر.

昪 biàn ① پارلاق. ② شادخۇراملىق.

变 biàn ئۆزگەرمەك، ئاينىماق، ئايلانماق؛ ئۆزگەرتمەك، ئايلاندۇرماق: 天～了 ھاۋا ～了想思的他/ ئۇ ئۆزگەردى/ ئۆزنىڭ پىكرى ئۆزگەردى. (كۆچمە مەنىدە) ئۆزگىرىش، يۆتۈلۈش: 政～ سىياسىي ئۆزگىرىش. [通变] biàntong ئۆزگەرتمەك، ئۆزگەرتىش كىرگۈزمەك. [卦变] biàguà (ئوخشىتىش مەنىسىدە) يالتىيىۋالماق، ئايلىنىۋالماق، يېنىۋالماق.

便 ① pián 见另biàn ئەپلىك، ئاسان، قولاي: 称人行～于 يولۇچىلارغا قولايلىق/ 携带～ئېلىپ يۈرۈشكە ئەپلىك. ② ئاددىي، ئادەتتىكى:

يىقىتىمىن رەقىمىكە سالماق.
⑤ «右，左，后，前，下，上» قاتارلىق خەتلەرگە ئولىنىپ كېلىپ تەرەپ ياكى ئورۇننى بىلدۈرىدىغان ئۇيغۇر تىلىدا بەزىدە ئىپادە قىلىنمايدىغان سۆز. 东～ شەرق /外～تالا، سىرت.

笺 biān 〈古〉 بامبۇك قاچا.

砭 biān 〈古〉 تاش يىگىنىنى سانجىپ كېسەل داۋالىماق. zhēnbiān [砭针] (ئوخشتىش مەنىسىدە) خاتالىقنى كۆرسىتىپ، تۈزىتىش توغرىسىدا نەسىھەت قىلماق.

蒹 biānxù [蒹蓄] biān قوشقاچ تىلمۇت.

编 biān ① توقۇماق، ئۆرمەك: ～草帽 چىغ قالپاق ئۆرۈمىسىنى ئۆرمەك/～筐子 سېۋەت توقۇماق. ② مەلۇم تەرتىپ ياكى مادداللار بويىچە ئورۇنلاشتۇرماق؛ ئۈيۈشتۈرماق، تەشكىللىمەك: ～号 رەت نومۇرى قويماق/～队 سەپ تۈزمەك /～组 گۇرۇپپا تەشكىللىمەك. [编辑] 1. biānjí. تەھرىرلىمەك. 2. biānzhì [制编]. مۇھەررىر.

鞭 biān ① (子～) قامچا. ② قامچىلىماق. [策鞭] biāncè (ئوخشتىش مەنىسىدە) مەيدە كۆچمەك قىلماق، تۈرتكە بولماق. ③ يارما دەستە. ④ تىزىق پوچاقنىڭ شتات. ⑧ كىتاب، نۇسخا، قىسىم: 前～ ئالدىنقى قىسىم/～后 كەينىنكى قىسىم /简～ قىسقارتىلغان (ئادەتتىلاشتۇرولغان) نۇسخىسى. ④ يازماق، تۈزمەك: ～稿 ناخشا تۈزمەك /～剧 دراما يازماق. ⑤ ئويدۇرۇپ چىقارماق. 套一了～ توقۇپ چىقارماق: ～了话瞎 قاردىسىغلا بىر يالغان گەپ ئويدۇرۇپ چىقارماق.

蝙 biān خام- خاتىلا قورۇماق.

蝙蝠 biānfú [蝙蝠] biān ئىشەپەرەڭ.

蝙蝠 biān (鱼～) يېسىسى بېلىق، ياپىلاق بېلىق.

鳊 biān (子～) قامچا.

贬 biǎn ① كەمسىتمەك، چۈشۈرمەك، سۆندۈرماق: 一字之～ بىر خەت بىلەنلا يوق قىلمۇتمەك. [贬褒] 1. bāobiǎn. ياخشى - يامانلىقىغا باھا بەرمەك. 2. (bāobian) كەم-

[标榜] biāobǎng داڭلىماق، ئۆچۈرمەك، كۆككە كۆتۈرمەك، ماختىماق؛ 互相～～ ئۆزئارا داڭلاشماق /～民主 دېموكراتىيىنى ماختىماق. [的标] biāodì نىشان، مەقسەت. [准标] biāozhǔn ئۆلچەم، مىزان؛ 唯一～～ ئەمەلىيەتنى ھەقىقەتنى سىناشنىڭ بىردىنبىر ئۆلچىمى. [语标] biāoyǔ شوئار، لوزۇنكا، پلاكات. [标指] lǎnbiāo لەۋھە. [标锦] jǐnbiāo كۆرسەتكۈچ؛ 数量～～ مىقدار كۆرسەتكۈچى/ 质量～～ سۈپەت كۆرسەتكۈچى. ③ يازماق، قويماق؛ 题～ ماۋزۇ قويماق /价～ باھاسىنى يازماق /新立异～ ئۆزگىچە يېڭىلىق ياراتماق. [本标] biāoběn نۇسخا، ئەۋرىشكە، ئولگە. ④ بەرمەر قۇرۇلۇشنى مەلۇم باھا بىلەن ھۆددىگە بېرىشنى ئېلان قىلماق ۋە ھۆددىگە ئالغۇچى ئۆزىنىڭ مەلۇم مۇددەتتە پۈتۈرىدىغانلىقىنى ئوتتۇرىغا قويماق؛投～ خېرىدار بولماق (ھۆددىگە ئالغۇچى) /招～ خېرىدار چاقىرماق (ھۆددىگە بەرگۈچى). [致标] biāozhì كېلىشكەن، قەددى-قامەتلىك، لەۋەن.

彪 biāo كەچمەك يۇلۇاس. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) بەستەلىك، قامەتلىك: ～形大汉 گەۋدىلىك ئادەم، بەستەلىك ئادەم.

[马骤黄] piāo见另 biāo 骠 huángbiāomǎ قۇلا ئات.

膘 biāo سەمرىمەك، ئەت ئالماق (ھايۋانلار):～肥肉满 سېمىز، تولۇق، يېگەن-ئىچكەندەك /上～ سەمرىمەك، ئەت ئالماق.

瘭 biāojū [疽瘭] biāo سەينەك.

镖 biāo ئاتار نەيزە.

飙 biāo قارا بوران: 狂～ شىددەتلىك قارا بوران.

藨 biāo (草～) پىيازمەك ئوچ قىرلىق پىيازمەك.

镳 biāo ① ئېغىز دۇرۇق.② '镖' بىلەن ئوخشاش.

表 biǎo ① سىرت، تاشقىرقى قەۋەپ، سىرتقى. 1.

饭～常家 ئادەتتىكى تاماق / ～衣 ئاددىي كىيىم، پۇقرا-چە كىيىم /～条 باغاقچە، ئىككى ئىلمىك خەت. [宜便] piányi 见另biànyí ئەھۋالغا مۇۋاپىق؛ قولايلىق، ئاسان؛ ～～事行 ئەھۋالغا مۇۋاپىق ئىش كۆرمەك. [便随] suíbiàn خالىغىنىچە، ئەختىيارىدى، ئۆز خاھىشى بويىچە. ③ مۇۋاپىق پەيت، پۇرسەت: ～中信来请 پۇرسەت تاپسىڭىز خەت ئەۋەتىڭ / ～得就去送 مۇۋاپىق پەيتتە يەتكۈزۈپ بەرمەك. ④ 'بولمىسا' بىلەن ئوخشاش: 没有人个一有～，队军的民人 ھېچ نەرسىسى بولمايدۇ. ⑤ تەرەت: 粪～ چوڭ تەرەت، پوق، نىجاسەت /小～ كىچىك تەرەت، سۈيدۈك.

遍 biàn ① ھەممە، پۈتۈن؛ 朋友～天下 دوستلىرىمىز پۈتۈن دۇنياغا تارقالغان/～山满野 پۈتۈن تاغ - دالىنى قاپلىماق. ② قېتىم، ئۆۋەت، رەت، مەرتىبە؛ 念一～ بىر قېتىم ئوقۇماق /数一～ بىر مەرتىم ئۆگەنمەك.

辨 biàn پەرق ئەتمەك، ئايرىماق، ئاجرالماق؛ 明～是非 ھەق - ناھەقنى ئېنىق ئايرىماق.

辩 biàn بەس - مۇنازىرە - مۇنازىرىلەشمەك، تالاش - تارتىش قىلماق؛ ～驳 رەددىيە بەرمەك، رەت قىلماق / ～护 ئاقلىماق، ياقلىماق، يان باسماق. [法证辩] biànzhèngfǎ دەلىللىكتەكا.

辫 biàn ① ئۆرۈمە چاچ. ② باشقا ئۆرۈلگەن نەرسىلەر: 草帽～儿 چىغ قالپاق ئۆرۈمى /蒜～子 سامساق ئۆرۈمى.

BIAO

标 biāo ① دەرەخ ئۈچى (كۆچمە مەنىدە) يۈزەكى. چالا: 本治如不～治 يۈزەكى ئەمەس، تۈپتىن تۈزەتكەن ياخشى؛ 在地球仪上划～线 گالتۇكۇس ھەل قىلغانغا يەتمەيدۇ. ② بەلگە، ماركا؛ 商～ سودا ماركىسى/～点符号 تىنىش بەلگىلىرى.

پۇتىنى يەملىمەك.

BIE

憋 biě [三遷] biē 见另 biē
〈方〉 biēsān ئەلەپ، يانچۇقچى. ددۇانە،

憋 biē ① دېمى سەقلىماق، دېمى ئۇتۇلماق: 关全窗门 ~ 气 ئىشىك ـ دېرىزىلەر يېپىقلىق ئۇرغاچقا، كىشىنىك دېمى سەقلىدۇ. [闷憋] biēmen ئىچى پۇشماق، كۆڭۈل غەش بولماق: 这事真~人叫 ~ 人叫真事这 بۇ ئىش كىشىنىك كۆڭلىنى غەش قىلىدۇ. ② ئۆزىنى بېسىۋالماق، ئېچىگە يۇتماق: 把一口气~了足 ئاغزىنى چىك يۇمۇپ، دەم چىقارماي چىدا ئۇردى/ 说要话多许了~里心 ئۇنىڭ ئۆكىدىغان نۇرغۇن دەردى بار.

鳖 biē دەريا تاشپاقىسى.

别 biě ① 见另 bié ئايرىلماق، خوشلاشماق: ~告 خوشلاشماق/ ~临 言赠 ئايرىلىش ئالدىدىكى سۆز. ② يەرقلەندۈرمەك: ~类 ~门分 تۈرلەر بويىچە يەرقلەندۈرمەك/ ھەددىسى). ⑨ ھەلۋىتا قىلماق.

婊 biǎozi [子婊] biǎo جالاپ.

裱 biǎo يېپىك رەختكە يا كىقەغەزگە چاپلاپ بېزىمەك: ~纸双 ئىككى قەۋەت چاپلانغان قەغەز/ ~字画 چاپلاپ بېزەلگەن ھۆسۈن خەت ۋە رەسىملەر. [糊裱] biǎohú خۇيلىماق: 把这下一~~子屋 بۇ ئۆينى خۇيلاپ زىننە تلەيلى.

俵 biǎo 〈方〉 (分~) ئادەم بېشىغا قاراپ بۆلۈپ بەرمەك، بىر ئۇلۇشتىن بۆلۈپ بەرمەك.

膘 biǎo ① چىگمەك، باغلىماق، تاڭماق، يۆگىمەك، ئوردىماق: 把车在~袋口 架 ئالتىنى ۋېلىسىپىت جازىسىغا تاڭماق. ② سېلىشتۇرماق: بەسلەشمەك: ~着干劲 ئاكتىپ بەسلىشىپ ئىشلىمەك. ③ يېقىنلاشماق، يېپىشىۋالماق: 他们在~老 儿块一 ئۇلار ھەمىشە قوشماق بولۇپ يۈرىدۇ.

鳔 biǎo ① پۇۋەك. ② يېلىق پۇۋىدىكى يېلىمى. ③ يەملىمەك: ~~桌子腿 جوزىنىڭ

سىرتقى، تاشقى، ئوستكى، يۈزەكى؛ ～面 سىرتقى يۈز، ئوستكى يۈز /～反 ئوستكى قېرە. 2. سىرتقى كۆرۈنۈش، تاشقى قىياپەت: 外～ سىرتقى قىياپەت /如里一～ قېشى بىلەن ئىچى بىردەك بولماق؛ ددلى بىلەن ھەرىكىتى بىردەك بولماق /虚有其～ ساختا قىياپەت. ② بىلدۈرمەك، ئىپادىلىمەك، كۆرسەتمەك: 意心～略 نىيىتىنى بىلدۈرمەك. [白表] biǎobái ئىزھار قىلماق، بايان قىلماق، ئىپادىلىمەك. [决表] juébiǎo ئاۋازغا قويماق؛ ئاۋاز بەرمەك: 了过通～ ～ 经已案议个这بۇ قارار لايىھىسى ئاۋازغا قويۇلۇپ ماقۇللاندى. [现表] xiànbiǎo 1. ئىپادىلىمەك، كۆرسەتمەك: 愿志民人国中 主际国了～ ～分充动行的军义 神精的 جۇڭگو خەلق پىدائىي قىسىملىرىنىڭ ھەرىكىتى ئىنتېرناتسىئونالىزملىق روھىنى تولۇق ئىپادىلىدى. 2. ئىپادە: 作工在他 ～ ～的中 خىزمەتتىكى ئىپادىسى يامان ئەمەس. [扬表] yángbiǎo ئەقىدىلىمەك: ～ ～事好人好 ياخشى ئادەم، ياخشى ئىشلارنى ئەقىدىلىمەك. ③ ئەرلەتمەك. ④ جەدۋەل، گرافا: ～年史历 تارىخ بىتىكى /～间时 ھەشغۇلات جەدۋىلى /～计统 ۋاقىت جەدۋىلى /～ستاتستىكىلاش جەدۋىلى. ⑤ سائەت: 手～ قول سائىتى /～怀 قويۇن سائىتى، يانچۇق سائىتى. ⑥ ئۆلچەگۈچ. ～度温 سۇچۇقچىلىك، مېتر: تېرمومېتر /～电 توك سۇچۇقچىكى /～水 سۇ سائىتى. ⑦ ئالامەت. سۇ سۇچۇقچىكى. ⑦ ئالامەت. شەرتلىك بەلگە، نامايەندە. biǎoshuài [率表] نەمۇنە. ئۆرنەك: 年青国中新是他 ～～的 ئۇ يېڭى جۇڭگو ياشلىرىنىڭ نەمۇنىسى. [表华] huábiǎo نەقىشلىك تۇۋرۇك. ⑧ بىر نەۋرە تۇغقانلار: ～兄弟 بىر نەۋرە ئاكا - ئۇكىلار /～叔 تاغا (دادىنىڭ نەۋرە ئىنىسى) /～姑 ھاممام (دادىنىڭ نەۋرە سىڭلىسى) ياكى

滨 bīn مېھمان؛ 来～ مېھمان، چەت ئەللىك /外～ مېھمانلار /～馆 مېھمانخانا/ 喧～宾主 ئالا مۇشۇكنى ئۇي مۇشۇكىنى قوغلاپتۇ.

傧 bīn ساھىبخانىغا ۋەكىللىك تەن مېھمان كۈتكۈچى؛ قولداش.

滨 bīn ① ساھىل، بوي، يا- قا: 湖～ كۆل بويى /海～ دېڭىز ساھىلى. ② يېقىن، يا- داش: ～海 دېڭىزغا يانداش.

缤 bīn [纷缤] bīnfēn رەڭ- گارەڭ، خىلمۇ خىل؛ ئارد- لاش: 五彩～～رەڭگارەڭ.

槟 bīn 见另 (子～) bīng ئاشنا لما.

镔 bīn [铁镔] bīntiě ساپ تۆمۈر، قۇيۇچ.

彬 bīn [彬彬] bīnbīn نازا- كەتلىك، تەۋازۇلۇق؛文质～～ ئەدەبلىك ۋە نازاكەتلىك.

斌 bīn [斌斌] bīnbīn '彬彬' بىلەن ئوخشاش.

濒 bīn ① يېقىن، يانداش؛ يېقىنلاشماق، ～危 خەۋپ يېقىنلاشماق /～死 ئۆلۈم يېقىنلاشماق؛ سەكراتتا ياتماق. ② '滨' بىلەن ئوخشاش.

摈 bìn ئاشلىۋەتمەك، ۋاز كەچمەك، چەتكە قاقماق؛ ～弃 يات لارنى چەتكە قاقماق.

殡 bìn جەسەتنى ساقلاش ۋە ئۇزىتىش ئىشلىرى، دەپنە ئىشلىرى: ～出 مېيىت ئۇزاتـ ماق /～仪馆 دەپنە ئىدا- رىسى.

膑 bìn '髌' بىلەن ئوخشاش.

髌 bìn ① لىپەك. ② 〈古〉 لىپەكنى ئېلىۋېتىش جازاسى.

鬓 bìn چېكە چاچ.

BING

并 bìng 见另bīng ② سەل شى ئۆلكىسىدىكى تەييۋەن شە- ھىرىنىڭ باشقىچە ئاتىلىشى.

栟 bīng [栟榈]bīnglǘ پالما.

冰 bīng ① مۇز. ② مۇز- لىماق، توڭلىماق: 河水的里～点有手 دەريانىڭ سۈيـ قولنى ئازراق مۇزلىتىدۇ. ③ مۇزلاتماق، سوۋۇتماق؛ 上～水汽把 گازلىق سۈنى

分～ 楚清 ئېنىق ېەرقلەر-
دۇرمەك/天渊之～ ئاسمان -
زېمىن ېەرق قىلما. [别区]
qūbié 1. ئايرىلما; ېەرق-
لەندۇرمەك: 正确处理～～ 矛盾 矛盾我敌我人民内部 دۇشمەن بىلەن ئۆز ئوتتۇرا-
سىدىكى زىددىيەت بىلەن
خەلق ئىچىدىكى زىددىيەتنى
توغرا ئايرىش ۋە بىر تەرەپ
قىلىش كېرەك. 2. ئايـ-
رىما: 大不～～ ئانچە
ېەرقسىز. ③ تۈر، خىل،
ئايرىما: 性～ جىنسىي
ئايرىما /职～ ۋەزىپە تۈرى.
④ باشقا: ～人باشقا كىشى/
～名 باشقىچە ئىسىمى /
～开面生 باشقىچە ئىش
تۇتما. [致别] biézhi باش-
قىچە، بۆلەكچە، ئۆزگىچە:
～样花样～～ گۈل نۇسخىلىرى
ئۆزگىچە ئىكەن. [字别] biézì
خاتا يېزىلغان ياكى خاتا
ئوقۇلغان خەت. [特别] tèbié
ېەۋقۇلئادەتتە، ئالاھىدە:
这真人～～ بۇ ئادەم بەك
ئالاھىدە ئىكەن/～～好 ېەۋ-
قۇلئادەتتە ياخشى. ⑤«－ما/
－ما» بىلەن ئەـ
ـمەس/～手动 قول-
ـلانمىدۇ؛ ～分笑玩开/ چاقـ-
ـچاق قىلما! ⑥ ئىلاھى، قەـ-
ـدەر، قىسمەت، ئاقىماق=
傻 一在～ 纸张两把针头大用
ئىككى ۋاراق قەغەزنى يېگـ-
ـنىمىخ بىلەن بىر－بىرگـ-
ـقىلىپ قويماق /～针 بۇلاپكا
烟 旱獭～里腰 /تۈرىگۈچ
بىلىكە ئاغزا قىستۇرۇۋالماق
biē 鳖 مېتىكسىز كەتمەك
脚鳖 قايرىلىپ كەتمەك. [
biéjiǎo 〈方〉 ناچار، نامات
～～货 ناچار مال.
bié 瘪 ماكچىيىش
主花～ كەتمەك، پۈچەك:
～干 /پۈچەك خاسلىق
～带车 /了 باللون
ماكچىيىپ كېتىپتۇ.
bié 别 见另bié
[扭别]niǔbié
قىيىنداش، ئاجايىپ، بـ-
قىسما: ～～里心 كۆڭلى بـ-
～～闹 /قىسما بولماق
يىغدىماق.

BIN

fēn ; bīn ① 玢 قاشتاشنىڭ
سىزىقى. ②(～岩) بىر خىل
ھېنىبرال تاش.

铁～ ددسكا /豆～ يۇرچاق كونجۇردىسى.

屏 bǐnɡ ① چىقىرىدۇەتمەك، تاشلىۋەتمەك: ～用不弃 تاشلىۋەتمەي تاشلىۋەتمەك، چۆرۈۋەتمەك / ～退左右 ئەترابتىكىلەرنى چىقىرىۋەتمەك. ② توختىماق، توختاتماق، باسماق: ～气 نەپەس چىقارماسلىق / ～息 تىنماسلىق.

禀 bǐnɡ ① چىدىماق، بەرداشلىق بەرمەك؛ قوبۇل قىلماق: ～性 تۇغما، تەبىئىي، ئەسلى. ② مەلۇم قىلماق، دوكلات قىلماق: ～明一切 ھەممىنى ئېنىق مەلۇم قىلماق.

鞞 bǐnɡ غلاپ، قىن.

并 bìnɡ 另见Bīnɡ ① قوشماق، بىرلەشتۈرمەك: ～案 理办 قوشۇپ بىر تەرەپ قىلماق. ② بىللە، بىرگە، تەڭ، بىر ۋاقىتتا: ～驾齐驱 تەڭمۇتەڭ ماڭماق، تەڭ ئىلگىرىلىمەك / ～肩作战 مۇرىدىسى مۇرىدىگە تىرەپ جەڭ قىلماق/ ～排坐 着 قاتار ئولتۇرماق.

[并且] bìnɡqiě 1. ۋە، ھەم، ھەمدە، شۇنىڭدەك: 他天资～好学 时小两习学～～，时小八工做 ئۇ كۈنىگە سەككىز سائەت ئىشلەيدۇ ۋە ئىككى سائەت ئۆگىنىدۇ. 2. بەلكى، ئۇنىلۇق ئۈستىگە: 他不但成绩好，～～肯帮忙 ئۇ قوشۇلۇپلا قالماستىن، بەلكى ياردەم قىلىشنىمۇ خالايدۇ. ③ ئىنكار سۆزلەرنىڭ ئالدىدا كېلىپ، ئىش-ھەرىكەتنىڭ پەرەز قىلغىنىدەك بولمىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: ～不太冷 ئانچە سوغۇق ئەمەس ئىكەن / ～非不知道 بىلمەيدۇ ئەمەس.

摒 bìnɡ تاشلىۋەتمەك، ۋاز كەچمەك.

病 bìnɡ ① ئاغرىق، كېسەل، كېسەللىك: 害～了场一 كېسەل بولۇپ قالماق/他～了 ئۇ ئاغرىپ قالدى. [病毛] máobìnɡ 1. ئاغرىق، كېسەل، ئاغرىق-سىلاق 2. كەمچىلىك، يېتەرسىزلىك، نۇقسان، ئەيىب. 3. كاشىلا، چاتاق: 修检勤，出少就器机～～داۋاملاشقان ئەكشۈرۈپ رېمونت قىلىپ

مۇزلىتىپ قويماق.

兵 bīng ① قورال، قورال-ياراغ؛ ～器 ھەربىي قورال/ 短～ 拨相 قىسقىچۇزلۇق قىلىشماق؛ شىددەتلىك ئېلىشماق. ② ئەسكەر، جەڭچى؛ ئارمىيە، قىسىم؛ 致～官 ئوفىتسېرلار بىلەن جەڭچىلەر بىردەك بولماق /步～ پىيادە ئەسكەر /～民是胜利 之本 ئارمىيە بىلەن خەلق-غەلبىنىڭ ئاساسى. ③ ھەربىي ئىشلارغا مۇناسىۋەتلىك: 纸上谈～ قەغەز ئۈستىدىكى ھەربىي مۇنازىرە؛ ئەمەلىيەتتىن ئايرىلغان قۇرۇق گەپ؛ ئاغزىدا شەھەر ئالماق.

槟 bīng另见bīn[槟榔] lang سېپارى، چىنار.

丙 bǐng ① ئون بۇرجىنىڭ ئۈچىنچىسى؛ ئۈچىنچى؛ ～等 ئۈچىنچى دەرىجىلىك. ② ئوتنى كۆرسىتىدۇ: 付～ كۆيدۈرۈۋەتمەك.

邴 Bǐng بىلگ (فامىلە).

柄 bǐng ; bìng ① سېپ، دەستە، تۇتقۇچ؛ 从～ بويىچە. [把] bǎbǐng دەستە، ئاساس، تۇتقا. [秘] xiǎobǐng كۆلكە؛ مەسخىرە ئۈچۈن ئاساس، باھانە: 作为～ كۆلكە بولماق. ② ساپاق: كۆلكىگە قالماق. ② ساپاق: 花～ گۈل ساپىقى /叶～ يوپۇرماق ساپىقى /果～ مېۋە ساپىقى. ③ ئىگىلىپ تۇرماق، ئىلكىدە تۇتماق، قولدا تۇتماق: 国～ دۆلەتنى ئىدارە قىلىپ تۇرماق/政～ ھاكىمىيەتنى ئىلكىدە تۇتماق. ④ ھوقۇق: 国～ دۆلەت ھوقۇقى-

炳 bǐng ئورلۇق، روشەن-

秉 bǐng ① تۇتماق، ئالماق: ～烛 شام تۇتماق. (كۆچە مەنىدە) ئىگىلىمەك: باشقۇرماق، رەتلەش: ～公处理 ئادىل بىر تەرەپ قىلماق. ② قەدىمكى سىغىم چانلىق بىرلىكى، 16 پاتمانغا توغرا كېلىدۇ.

饼 bǐng ① قازان نېنى، قاتلىما، قاتۇرماچ. ② قاتلىمىغا ئوخشاش نەرسىلەر:

播 bō ① ئۇرۇق سالماق، تېرىماق؛ 条～ قۇرلاپ تېرىماق، 点～ قاتارلاپ تېرىماق /～幅 كېڭەيتىپ تېرىماق (چۈنەكنى). ② تارالماق، يېيىلماق؛ ～音 ئاڭلاتماق. [广播] guǎngbō رادىئودا ئاڭلاتماق.

伯 bó ① تۇنجى ئوغۇل؛ چوڭ ئاكا. ② چوڭ دادا (ئاتىسىنىڭ ئاكىسى)، بوۋا. يەنە يېشى چوڭلارنىڭ بوغۇن پەرقى يۇقىرى بولغانلارنىڭ ھۆرمەت نامى: 老～ چوڭ دادا، بوۋا. ③ گىراف. bǎi 见另

帛 bó تاۋار - دوردۇن.

泊 bó ① كېمىنى قىرغاقتا توختاتماق؛ ～船كېمىنى توختاتماق. ② تىنچ. [泊淡] dànbó ئاقاق - ئاببرويغا قىزىقماسلىق، مەنسەپمەنپەئەت قوغلاشماسلىق. pō见另

柏 Bólín [林柏] bǎi见另bó بېرلىن.

铂 bó پلاتىنا (Pt).

船 bó پاراخوت، چوڭ كېمە؛ 船～ پاراخوت، كېمە / ～来品<旧> ئەسەبىيورت قىلىنغان تاۋار.

鲌 bó <动> كۈلتېمۇر.

箔 bó ① قوشۇش پەردە. ② تەۋەلك. ③ يېپراق؛ 金～ ئالتۇن يېپراق /铜～ مىس يېپراق. ④ پوتال قەغىزى؛锡～ قەلەي قەغىز.

驳 bó ① رەددىيە، رەددىيە بەرمەك: 真理是不～的 ھەقىقەتنى رەت قىلغىلى بولمايدۇ /反～ رەددىيە /批～ رەت قىلماق، رەددىيە بەرمەك. ② قېيىق بىلەن يۈك توشۇماق: 起～ توشۇشنى باشلىماق (قېيىق بىلەن): 把船大把的上船货堆到卸里栈米～ پاراخوتتىكى گۈرۈچنى قېيىق بىلەن توشۇپ لاپاسقا چۈشۈرمەك. [船驳] bóchuán قېيىق. ③ ئاردىلاش - قۇردىلاش؛ ئالا - بۇلا (رەڭگى).

勃 bó قولۇپ تاشماق، ئۇرغۇپ ئۇرماق: ～起 تۇرماق، قوپماق /～～气生 جاڭلىق، قېيتىمك، جۈشقۇن. [勃然] bórán 1. جۈشقۇنلۇق بىلەن، شىددەت بىلەن، بىردىنلا:

bōlǐ [菠萝] bō 菠 ئانانا. bōluó [菠萝] bō 菠 1. شمشه، ئەينەك. 2. سۇزۇك، ئەينەكسىمان ماتېرىيالنىڭ: ~~牙刷 ئەينەك سۇلياۋ چىش چوتكىسى / ~~衣雨 يالتىراق پلاش. bōcài [菜波] bō 菠 پالەك، قوزدەقۇلاق.

bōbō [饽饽] 〈方〉 bō 饽 1. جىڭمومۇ ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش ئۇندىن تەييارلانغان يېمەكلىكلەر. 2. پەچىنە - پىرەندىكلەر.

bō ① (头 ~) غېدىر چوڭچەك، ساپال ئاياق. [钵乳] rǔbō ھاۋانچا. ② پاترا. [钵衣] yībō (كۆچمە مەنىدە) جەندە.

bō 剥 同 bāo 见另 bāo ①'剥'. بىردەكەن سۇزلەردە ئىشلىتىلمەيدۇ. [夺剥] bōduó 1. تارتىۋالماق. 2. مەھرۇم قىلماق: ~~政治权利 سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلماق. [削剥] bōxuē ئېكسىپىلاتاتسىيە قىلماق.

ئۇرسا، ماشىنىدىن ئالىچە كاشىلا چىقمايدۇ. ② نۇقسان: 语~ سۆزدىكى نۇقسان. ③ بالا يېشىپەت: 反动派的~民~ ئەكسىيەتچىلەر دۆلەت ۋە خەلق ئۈچۈن بالا يېشىپەت كەلتۈرىدۇ.

BO

bō ① ئىتتىرمەك، يەرلىمەك، بۇرىماق: ~灯 چىراغنى يەرلىمەك/把钟~一下 ساەتنى بۇرىماق. [冗拨] bōrǒng ؤا- 席出~~希务: ؤاقىت چىقىرىپقاتنىشىپ بەردىشىمىزنى ئۈمىد قىلمىمىز. ② ئاجرىتىپ بەرمەك، بۆلۈپ بەرمەك: ~款 پۇل ئاجرىتىپ بەرمەك. ③ (~儿) بىر قۇرۇم، بىر توپ، بىر مۇنچە: 一~儿人 بىر توپ ئادەم /分~儿进人场 ئۆرۈم - ئۆرۈم بولۇپ يىغىن زالىغا كىرمەك.

bō 波 دولقۇن: 光~ يورۇقلۇق دولقۇنى /声~ ئاۋاز دولقۇنى /电~ ئېلېكتر دولقۇنى. [动波] bōdòng داۋالغۇماق، تەۋرەنمەك. [及波]

簸 bǒ见另 bò [簸箕] bǒjī 箕斗，簸箩。

卜 bo 见另 bǔ 430 - 卜辞 bǔcí 用龟甲兽骨占卜的文字。

啵 bo 拟声词，表示轻微爆裂声。

BU

逋 bū ① 欠，拖。② 逃亡。～欠 拖欠。～逃 逃亡。

晡 bū 〈古〉 申时，即下午三点至五点。

醭 bú 酒、醋等表面生的白色霉菌。

卜 bǔ 见另 bo 占卜，预测：～问 占卜问卦。～课 占卜算卦。～算 预测计算。～吉 预测吉凶。～辞 甲骨卜辞。

补 bǔ ① 修补，缝补：～衣服 缝补衣服。～鞋 修鞋。～锅 补锅。② 补充，增加：～课 补课。～助 补助。～贴 补贴。～给 补给。～充 补充。～养 补养。～品 补品。～药 补药。～丁 补丁。～缺 补缺。～白 补白。～语 补语。～角 补角。～考 补考。～假 补假。～过 补过。～救 补救。～偏救弊 补救偏差，纠正弊端。～苴罅漏 补救缺漏。③ 补偿，弥补：～过 补过。～救 补救。～偏救弊 补救偏差，纠正弊端。～苴罅漏 补救缺漏。④ 补充，增加：～课 补课。～助 补助。～贴 补贴。～给 补给。～充 补充。～养 补养。～品 补品。～药 补药。～丁 补丁。～缺 补缺。～白 补白。～语 补语。～角 补角。～考 补考。～假 补假。～过 补过。～救 补救。～偏救弊 补救偏差，纠正弊端。～苴罅漏 补救缺漏。

簿 bù 见另 bó，bò [簿记] bùjì 记账。

部 bù ① 部分，局部：～件 部件。～位 部位。～分 部分。～署 部署。② 部门，机关：～门 部门。～委 部委。～长 部长。③ 部队：～属 部属。～署 部署。④ 部落：～族 部族。～落 部落。⑤ 部首：～首 部首。⑥ 部位：～位 部位。⑦ 部分：～分 部分。⑧ 部署：～署 部署。⑨ 部门：～门 部门。⑩ 部委：～委 部委。⑪ 部长：～长 部长。⑫ 部属：～属 部属。⑬ 部署：～署 部署。⑭ 部落：～族 部族。～落 部落。⑮ 部首：～首 部首。⑯ 部位：～位 部位。⑰ 部分：～分 部分。⑱ 部署：～署 部署。⑲ 部门：～门 部门。⑳ 部委：～委 部委。㉑ 部长：～长 部长。㉒ 部属：～属 部属。㉓ 部署：～署 部署。㉔ 部落：～族 部族。～落 部落。㉕ 部首：～首 部首。㉖ 部位：～位 部位。㉗ 部分：～分 部分。㉘ 部署：～署 部署。㉙ 部门：～门 部门。㉚ 部委：～委 部委。㉛ 部长：～长 部长。㉜ 部属：～属 部属。㉝ 部署：～署 部署。㉞ 部落：～族 部族。～落 部落。㉟ 部首：～首 部首。㊱ 部位：～位 部位。㊲ 部分：～分 部分。㊳ 部署：～署 部署。㊴ 部门：～门 部门。㊵ 部委：～委 部委。㊶ 部长：～长 部长。㊷ 部属：～属 部属。㊸ 部署：～署 部署。㊹ 部落：～族 部族。～落 部落。㊺ 部首：～首 部首。㊻ 部位：～位 部位。㊼ 部分：～分 部分。㊽ 部署：～署 部署。㊾ 部门：～门 部门。㊿ 部委：～委 部委。

簸 bò 见另 bǒ ① 簸箕，簸箩。② 颠簸：～动 颠簸。～荡 颠簸。～扬 颠簸。

薄 bó，báo 见另 bò [薄荷] báohe 薄荷。

擘 bò 〈植〉 大叶子。

擘 bò ① 分开，裂开：～开 分开。～裂 裂开。② 大拇指：～指 大拇指。③ 巨大：～画 巨大的计划。

~兴而 بىردىنلا گولىلىنىپ كەتمەك. 2. جان ئاچچىق بىلەن، غەزەپ بىلەن، قاتتىق: ~~大怒 دەرغەزەپ بولماق.

脖 bó ① (~子) بويۇن. ② بويۇنغا ئوخشاش نەرسىلەر: 胸~子 ئوشۇق بوغۇمى.

渤 bó [渤海] Bóhǎi بوخەي دېگىزى.

鹁 bó [鹁鸽] bógū <动> ئاپاختەك.

钹 bó <音> جەز، جالاق.

袚 bó [祓拔] bóshī 1. قەددىمكى يامغۇرلۇق كىيىم. 2. قوپال، چىداملىق رەختتە تىكىلگەن كىيىم.

博 bó ① كۆپ، مول، باي: ~大地物 يەرى كەڭ، بايلىقى مول /~学 بىلىملىك، بىلىمدان /~览 كۆرگەزمە قىلماق. [博士] bóshi 1. دوكتور. 2. ئورکانىبەي. [博物] bówù ناتۇرال، ناتۇرال ئىلىمى. ② بىلىملىك، كۆپ بىلمەك: ~古通今 قەددىمكى ۋە ھازىرقىسىدىن خەۋەردار. ③ ئېرىشمەك، ھۈيىسسەر بولماق: ~得 惬回得 ھېسداشلىققا ئېرىشمەك. ④ قىمار ئويناش.

搏 bó ① ئۇرۇشماق، مۇشتلاشماق: ~斗 ئېلىشماق. ئۇرۇشماق /肉~ ئۇرۇشماق. كالتەكلەشمەك. ② سوقماق: 脉~ تومۇر سوقماق.

膊 bó بىلەك. [赤膊] chìbó يالىڭاچلانماق.

镈 bó ① چوك قوڭغۇراق. ② <古> ئوتتۇچ.

薄 bó 同① bò,báo见另条(báo) بىردەكمە سۆزلەر ياكى ئۇراقلىق ئىبارىلەردە ئىشلىتىلىدۇ: 厚~ قېلىنلىق/单~ نېپىسزلىك /淡~شالاڭلىق /浅~ يۈزە، قېيىز/~田 كۆچسىز يەر /尖~嘴舌 تىلى زەھەر. ② ئازغىنا، كىچىككىنە، ئەرزىمەس: ~技 ئاددىيغىنا سەنئەت. ئەرزىمەس ھۈنەر/~酬 ئاز ھەق، ئەرزىمەس ھەق. ③ يېنىكلىك، بەكباش لىق: 轻~ يېنىك. ④ مەنىسىزلىك، يارامسلىق، كۆزگە ئىلماسلىق: 菲~

جەمئىي بەش - قالتىلا قادەم، 2. بىراق، لېكىن، ئەمما؛ 困难虽然很多，～我们能 多很然虽难困 克服它 كەرچە قىيىنچىلىقلار كۆپ بولسىمۇ، لېكىن ئۇنى يېڭەلەيمىز.

不 bù 221 - بەتتىكى 'ھەي' قا قارالا. (Gòngbù)

钚 bù پلۇتونىي (Pu).

布 bù ① گەزمال، رەخت. [匹布] bùpǐ رەخت، گەزلىمە، گەزمال. ② ئېلان قىلماق، جاكارلىماق: ～发 ئېلان قىلماق /公～诚开 ئاق كۆڭۈلۈك، سەمىمىيلىك. [告布] bùgào ئېلان، ئېلان قىلماق. ③ تارقالماق، قاپلىماق، يېيىلماق: ～密云阴 ئاسمانىنى بۇلۇت قاپلىماق /～星罗棋 يۇلتۇزدەك يېيىلماق، كەڭ تارقالماق. ④ ئورۇنلاشتۇرماق، جايلاشتۇرماق: ～防 مۇداپىئە كۈچلىرىنى ئورۇنلاشتۇرماق /～局 جايلاشتۇرماق، ئورۇنلاشتۇرماق. [置布] bùzhì ئورۇنلاشتۇرماق. ⑤ بىر خىل قەدىمكى پۇل. [什尔布] bù·ěrshíwǔkè 〈外〉 克雍布鲁什尔 بولشېۋىك.

[朗布] Bùlǎng بۇلاڭ مىللىتى. [依布] Bùyī بۇيى مىللىتى.

怖 bù قورقماق، ۋەھىمىگە چۈشمەك: 情景可～ قورقۇنچلۇق مەنزىرە /恐色白～ ئاق قېرىرلۇق.

步 bù ① قەدەم، چامدام، ماڭدام: 进前～稳 مەزمۇت قەدەم بىلەن ئالغا ئىلگىرىلىمەك. [伐步] fábù قەدەم؛ ～～齐整 تەكشى قەدەم. ② باسقۇچ، قەدەم: ～骤 باسقۇچ، قەدەم. ③ ماڭماق، يۈرمەك: 其后～尘 كەينىدىن ماڭماق، ئەگەشمەك. [兵步] bùbīng پىيادە ئەسكەر. ④ چامداپ كۆرمەك: ～一这块地有多长 قېنى، بۇ يەر نەچچە چامدام كېلىدىكەن. ⑤ كونا سىستېمىدىكى ئۈزۈنلۇق ئۆلچەم بىرلىكى: 一～ بىر قەدەم بەش گەز كە بارابەر. ⑥ ئەھۋال، دەرىجە: 想思造改意注不他

～钢 قازان قادىماق.② تو-
لۇقلىماق، قوشماق، قوشۇمچە
قىلماق؛ قايىتىدىن؛ ～空子
بوشلۇقنى تولدۇرماق /～习
تەكرارلىماق /候员委～ كان
ددات ھەيئەت ئەزاسى/滋～
قۇۋۇە-تلەندۈرمەك، قۇۋۇەت
بەرمەك. [白补] bǔbái بوش
ئورۇنلاونى تولدۇرماق، ئاق
قالغان جايلارنى تولدۇرماق
(گېزىتتە). ③ پايدا، نەپ؛
不小无～ پايدىلىق.

捕 bǔ تۇتماق، قولغا ئال-
ماق: ～获 قولغا چۈشۈرمەك،
تۇتۇۋالماق /～风捉影 يوقـ
لاق گەپلەرگە ئېسىلىۋالماق.

哺 bǔ ① باقماق، ئامان
بەرمەك، ئوزۇقلاندۇرماق،
ئېمىتمەك: ～养 باقماق،
پەرۋىش قىلماق /～育 باق-
ماق، تەربىيىلىمەك /乳～
ئېمىتمەك. ② ئېغىزدا چاي-
نىلىۋاتقان يېمەكلىك.

保 bǔ 见另 (子～) pū,bǎo
بەلىمە.

不 bù (ئىنكار سۆز):
1. ئۇيغۇر تىلىدىكى «-ما/-مە»
ئەمەس» شەكلى بىلەن ئىپا-

دىلىنىدۇ، 他～来 كەل
مەيدۇ /～好 ياخشى ئەمەس/
简～ / ～错 خاتا ئەمەس. 2. يالغ
单 ئاددىي ئەمەس. 3. ～到他
农村 ؟ 吧村农来刚他
了久很村 ئۇ يېزىدا
كەلگەن ئوخشىمامدۇ؟
ئۇنىڭ يېزىدا كەلگەنلىگى
خېلى ئۇزۇن بولدى.
⑧ 与 ماسلىق /- مەسلىك،
بىلەن ئېيتىلغان تىلنىڭ
'得' بىلەن قارشى مەنىدە
ئىشلىتىلىدۇ: 拿～动 ئالالـ
ماسلىق /说～白明 ئوقۇـ
رالماسلىق/跑～远很 ئانچە
ئۇزۇنغا يۈگۈرەلمەسلىك.
④ '就' بىلەن قوشۇپ
ئىشلىتىلىپ، تالالاشنى بىلـ
دۈرىدۇ: 他～候时的息休在
是就，书看是 报看 ئۇ دەم
ئالغاندا يا كىتاب ئوقۇيدۇ،
يا گېزىت كۆرىدۇ. ⑤ <方>
بوشلۇق جۈملىلەرنىڭ ئا-
خىرىدا كېلىپ، سوراق جۈم-
لىلەر ئۈزۈلىدۇ: 他～来? ئۇ
كېلەمدۇ - يوق؟/ ～道知你
بىلەمسەن؟ [过不] bùguò
1. ... لا: 一共～～六五个人

قىلىپ ئوختىدى. ④ ئەھمىيەت. jiāngcā [僵礤] cā 碴 يەنە [床礤] cǎ 礤 يىمىرىك تاش. cǎchuáng قىرەۋچ.

CAI

cāi 偲 见另si ئالاقىلىق.

cāi 猜 ① تاپماق، پەملىمەك، پەرەز قىلماق: ～谜儿 (-mèir) تېپىشماق تاپماق/ 你～他来不来? پەردىزدىگچە ئۇ كېلەرمۇ كەلمەسمۇ؟ ② گۇمان قىلماق، شۇبھىلەنمەك: 忌～ ھەسەن قىلماق، خۇدۇكسىنماق، قىزغانماق/ 嫌～ ھەسەت قىلماق، قىزغانماق.

cái 才 ① ئىقتىدار، قابىلىيەت: 口～ سۆز قابىلىيىتى/ 这个人～有很 干 بۇ ئادەم ھايىتى ئىقتىدارلىق ئادەم. ② مەلۇم تۈردىكى كىشىلەرنى كۆرسىتىدۇ (سەلبىي مەنىدە): 奴～ قۇل/ 蠢～ ھامماقەت، كالۋا، دۆت. ③ ئەمدى، ھېلىلا، بايىلا: 来～天昨 تۇنۇگۈنلا كەلدى/ 在现 理道个这得懂 ～ بۇ قائىدىنى ئەمدى چۈشەنمەك. ④ ئاران، پەقەت، زادى: ～用 了两元 ئاران ئىككىسى سوم كىشلەتتى/ 来～十天 كەلگىلى ئاران ئون‌كۈن بولدى.

cái 材 ① ياغاچ ماتېرىيال: 良木美～ ياخشى ياغاچتىن ئېسىل ماتېرىيال چىقىدۇ؛ ياخشى ئاتتىن تۇلپار چىقار. (كۆچمە مەنىدە) ماتېرىيال، خام ئەشيا، خام ماتېرىيال: 器～ سايمان، ئەسۋاب/ 教～ دەرسلىك، ئوقۇتۇش ماتېرىيالى. ② تەبىئىي سۈپەت، ئۇغما سۈپەت؛ ئىقتىدار، قابىلىيەت: ～干 قابىلىيەت، ئىقتىدار. ③ تاۋۇت، گۈمبەسەي: 口～ بىر گۈمبەسەي.

cái 财 پۇل، مال-مۈلۈك، بايلىق: 理～ مالىيە ئىشلىرىنى باشقۇرماق/ ～务 مالىيە، مالىيە ئىشلىرى. [政财] cáifù [富财] بايلىق. cáizhèng مالىيە.

cái 裁 ① كەسمەك، پىچماق: ～衣服 كىيىم پىچماق/ 对～ بىر قاتلاپ كەسمەك. [缝裁] cáifeng ماشىنىچى، كىيىم تىككۈچى، سەيپۇش. ② قىسقارتىش، ئازايتىش: 减～ ئازايتىش/ 缩～ قىسقارتىش، ئازايتىش.

才这到落堕一～ ئۇ ئىدىيە ئۆزگەرتىشكە ئەھمىيەت بەرمەسلىكتىن، مۇشۇ ئەھۋالغا چۈشۈپ قالدى.

部 bù ① قىسىم: 内～ ئىچكى قىسىم /南～ جەنۇب (تەرەپ) /其中一～ ئۇنىڭدىكى بىر قىسىمى. [部位] bùwèi ئورۇن. ② مىنىستىرلىك، بۆلۈم: 外交～ دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكى /编辑～ تەھرىر بۆلۈمى/门市～ ماگىزىن. [部队] bùduì ھەربىي قىسىم، قىسىم، قوشۇن. [首部] bùshǒu خەنزۇچە خەتنىڭ بۆلىكى. ③ قاراشلىق، تەۋە ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ: 所～人十三 ئوقتۇز ئادەمگە تەۋە /～下 قول ئاستىدىكىلەر، قاردەسلىقىدىكىلەر. [署部] bùshǔ ئورۇنلاشتۇرماق، جايلاشتۇرماق. ④ مىقدار سۆز: 一～小说 بىر رومان /两～典字 ئىككى لۇغەت/一～机器 بىر ماشىنا /三～车汽 ئوچ ئاپتوموبىل.

埠 bù پەرمىتان.

簿 bù (子～) دەپتەر،～帐، ھېسابات دەپتىرى /发～文 ئالاقە تارقىتىش دەپتىرى. [记簿] bùjì بۇغالتېرىيە، ھېسابا تچىلىق.

C

CA

拆 cā 见另 chāi 〈方〉 چىقار-ماق (چوڭ - كىچىك تەرەتنى): ～污烂 پەرۋاسىزلىق، ئەخمىياتسىزلىق؛ چالا - پۇچۇق؛ مەسئۇلىيەتسىزلىك.

擦 cā ① سۈرتمەك، ئېرقماق: ～桌子 ئۈستەلنى سۈرتمەك /～脸 يۈزنى ئېرقماق. ② سۈركەلمەك: ～拳摩掌 يەڭنى تۈرۈپ تەييار تۇرماق. ③ ياقماق، يېقىن: ～着黑 كەچكە يېقىن/～着飞檐过屋 ئۆينىڭ لەمپىسىنى بافمىرلاپ ئۆچۈپ ئۆتمەك.

嚓 cā 见另cā غارت (تەقەددي سۆز): ～的摩托车 موتسىكلىست غارت 了住站

采 cǎi 见另 cài سۆيۈرغال قىلىنغان يەر.

菜 cài ① ئوتياش، كۆكتات، سەي. ② قورۇما، سەي، كۆككېزەك.

蔡 cài① سەي بەگلىكى. ② ‹古› چوڭ تاشپاقا؛ 蓍～ پال باقماق.

CAN

参 ① shēn ،cēn 见另 cān كىرمەك، قاتناشماق: ～加革命 ئىنقىلابقا قاتناشماق/ ～军 ئارمىيىگە قاتناشماق / ～战 ئۇرۇشقا قاتناشماق. cānbàn [参半] يېرىم، يېرىم - يارتا: 信疑～～ تولۇق ئىشەنمەسلىك؛ يېرىم ئىشىنىپ، يېرىم ئىشەنمەسلىك. cāntiān [天参] ئاسمان پەلەك؛ پەلەككە تاقاشماق: 木古～～ قېرى دەرەخلەر پەلەككە تاقىشىپ تۇرماق. cānguān [观参] ئېكسكۇرسىيە، ئېكسكۇرسىيە قىلماق، كۆرمەك. [考参] cānkǎo پايدىلانماق، كۆرۈپ باقماق. ② يوقلىماق، سالامغا بارماق: ～谒 زىيارەت قىلماق، يوقلىماق / ～见 سالامغا بارماق، زىيارەت قىلماق. ③ ‹古› ئەرز قىلماق، شىكايەت قىلماق، ھال ئېيتماق.

骖 cān يان ئات.

餐 cān ① يېمەك: 饱～ توق يېمەك / 聚～ ئولتۇرۇش قىلماق. ② تاماق، ئاش، غىزا: 三日一～ كۈنىگە ئۈچ ۋاخلىق تاماق / 午～ چۈشلۈك تاماق.

残 cán① خاراب قىلماق، ۋەيران قىلماق، بۇزماق، نابۇت قىلماق: 摧～ ۋەيران قىلماق، نابۇت قىلماق، دەپسەندە قىلماق. ② قەبىھ، ۋەھشىيانە، قاباھەتلىك، ياۋۇز. ③ كەم، كەمتۈك، تولۇقسىز، چالا: 全不破～ تولۇقسىز، كەمتۈك / 疾～ تۇغما مېيىپلىق؛ ئانومالىيە/ ～品 براك مەھسۇلات، كار-دىن چىققان بۇيۇم. (كۆچمە مەنىدە) قالدۇق، ئاشقان - تاشقان: ～局 مات بولۇش ئالدىدىكى تىركىشىش، ئا-

قارتماق، ئازايتماق؛ ～军 ئەسكەر قىسقارتماق / ～员 قىسقارتىلغان خادىم. ③ ھۆكۈم قىلماق، سوددىيىلىك قىلماق؛ ～奇 ھەل قىلماق، يىر تەرەپ قىلماق / ～判 سوددىيىلىك قىلماق؛ سوددىيە، رەپەرى. ④ تالالمۇالماق، بىردىنى ئېلىپ بىردىنى قويماق؛ 独出心～ كۆڭلىدە تالالىغان يوللاردىن چىقماق؛ ～别 ئۆزگىچىلىك يارىتماق / باشقا يول تالالماق؛ يامان غەرەز، باشقىچە غەرەز.

采 cǎi 另见 cài ئۈزمەك، يىغماق، تەرمەك؛ ～莲 نىلۈپەر گۈلى ئۈزمەك / ～茶 چاي تەرمەك. ② تالالماق؛ ～用 تالالاپ ئىشلەتمەك / ～矿 كان ئاچماق. [访采] cǎifǎng مۇخبىرلىق قىلماق، خەۋەر يازماق، زىيارەت قىلماق. [纳采] cǎinà قوبۇل قىلماق، قوبۇل كۆرمەك؛ ～～众群意的见 كۆپچىلىكنىڭ چىكىرىنى قوبۇل قىلماق. ③ روھلۇق: 兴高～ خۇشال - خۇراملىققا چۆمەلەگۈلگەلەرى ئېچىلىپ كەلمەك. ④ '彩' بىلەن دوخشاش.

彩 cǎi ① رەڭلىك، رەڭگا. رەڭ: ～色片影 رەڭلىك فىلىم / ～排 گىرۇپپىلىك رەپپەتمەسىيە، گېنېرال خىمى رەپپەتمەسىيە. [彩挂] guàcǎi (ئوخشىتىش مەنىسىدە) يا. رىدار بولماق. ② بەش خىل رەڭلىك شايى: 悬灯结～ پانۇس ئاسماق ۋە شەلىپەر تارتماق. ③ تارتۇق (ئۇۋۇلغۇچىغا بېرىلىدىغان نەرسە): 得～ تارتۇقلانماق، تارتۇق ئالماق / ～金 تارتۇق، ئۇتۇۋالغان پۇل. ④ باردىكالا، ئاپىرىدن، بەللى: 喝～ باردىكالا ئىچىتماق.

睬 cǎi پەرۋا قىلماق، پەسەنت قىلماق، قاراپقويماق: 不理不～ پەسەنت قىلماسلىق / ～也不 قارا پەمۇ قويماسلىق، كۆزدىنمۇ قىرىنمۇ سالماسلىق.

踩 cǎi دەسسەمەك، دەسسەلمەك، ئاياغ ئاستى قىلماق: ～了一脚泥 لايغا دەسسەمەك.

苍 cāng ① كۆك، يېشىل؛ ～天 كۆپكۆك ئاسمان، كۆك. ② توق يېشىل، توق يېشىل رەڭلىك؛ ～松 يېشىل قارىغاي. ③ ئاقارماق، تاتارماق، بوزارماق؛ 白～色面 چىرايى تاتىرىپ كەتمەك/ 两鬓～～ چېكە چاچلىرى ئاقارماق. [老苍] cānglǎo 1. قېرىغان، مۆكچەيگەن. 2. رەسىم سىزىشقا ۋە يېزىقچىلىققا ماھىر، قەلەمى كۆچلۈك.

沧 cāng ① كۆپكۆك (سۇ)؛ ～海 كۆپكۆك دېڭىز (سۇيى). ②سوغۇق؛ زېمىستان.

鸽 cānggēng [鹐鸽] cāng سوپسو پىيالە.

舱 cáng كايۈتا، بۆلمە؛ 货～ تريۇم / 客～ كايۈتا / 底～ تريۇم.

藏 cáng见另zàng ①يوشۇرماق، يوشۇرۇنماق، مۆكمەك، سۇقۇنماق؛ 埋～ كۆممەك، 在～他 كۆمۈلمەك / 树后面 ئۇ دەرەخنىڭ كەينىگە مۆكۈۋالدى. ② ساقلىماق، ساقلانماق؛ ～书处 كىتاب ساقلاش ئىسكىلاتى / ～储室 ساقلاش ئىسكىلاتى، قازناق / 收西东些这把～起来 بۇ نەرسىلەرنى ساقلاپ قوي.

CAO

操 cāo ① تۇتماق؛ ئالماق: 戈～ پىچاق ئالماق / 刀～ يالماق تۇتماق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئىلكىگە ئالماق، ئىلكىدە تۇتماق؛ ～必胜之券 ئۇتۇپ چىقىشقا ئىشەنچى كامىل بولماق؛ 舟～ يېڭىشكە كۆزى يەتمەك/ 纵操 [cāozòng] ھەيدەمەك. باشقۇرماق، ئىدارە قىلماق؛ تىزگىنلىمەك. ② تەرلەپ - پىشىپ ئىشلىمەك، بېرىلىپ ئىشلىمەك: ～持家务 تەرلەپ - پىشىپ ئۆي ئىشلىرىنى قىلماق / ～劳 بېرىلىپ ئەمگەك قىلماق. [作操] cāozuò مەشغۇلات: ～～间田 ئېتىز مەشغۇلاتى. ③ شۇغۇلانماق: ～业生医 دوختۇرلۇق بىلەن شۇغۇللانماق. ④ سۆزلىمەك: ～维语 ئۇيغۇر تىلىدا سۆزلىمەك/ ～南音 جەنۇب تەلەپپۇزدا سۆزلىمەك. ⑤ مەشق،

خىرقسى قىسىركىشىمىش / ～ 茶饭剩 ئاشىقان- قاشقان- تاماق، ئاشقان - قاشقان نەرسىلەر. ئېچەك قۇرتى. 蚕 cán پىلە، پىلە قۇرتى، 惭 cǎn خىجىل بولماق، ئۇيالماق، ئەزا تارتماق: 自～ ئۆز لۇكىدىن خىجىل بولماق. 惨 cǎn ① رەھىمسىز، ۋەھشىي، يامۇز، تاش يۈرەك: ～无人道 ئىنسانىيەتن قېلىپ چىققان، ۋەھشىيانە. ② ئېچىنىشلىق، پاجىئەلىك: 生的农工，祸人灾天前双解了～太活 ئازادلىقتىن بۇرۇن تەبەسسۇم ئاپەت ۋە جەۋرى - زۇلۇمنىڭ دەستىدىن، ئىشچى - دېھقانلارنىڭ تۇرمۇشى ناھايىتى ئېچىنىشلىق ئىدى. 1. cǎndàn [(澹) 淡惨] خىرە، تۇتۇق. 2. بىر ئامال قىلىپ، ئاران تەستە: ～～经营 ئاران تەستە تەمىنلىمەك (كۆپرەك سەلبىي مەنىدە ئىشلىتىلىدۇ). ③ قاتتىق پاجىئەلىك: 人敌～败 دۈشمەن پاجىئەلىك ھالدا مەغلۇپ بولدى.

糁 cǎn تېرىق، سۆك.

灿 càn[烂灿]càn شائىلىق، پارلاق، چاقنىماپ تۇرماق: 光阳～～ قۇياش نۇرى چاقنىماق.

孱 chán 见另 càn [头孱]

[方] càntou ئۆشۈپاش، ئاجىز، قورقۇنچاق ئادەم؛ بوزەك.

粲 càn ① چاقناق، گۈزەل- ② پارقىرىماق، چاقنىماق؛ روشەن، ئوچۇق؛ كۈلۈمسىرەمەك، تەبەسسۇم: ～然一笑 مىيىقىدا كۈلمەك.

璨 càn ① ئېسىل قاشتاش- ② '粲①' بىلەن ئوخشاش.

CANG

仓 cāng ساڭ، ئامبار: ～米 گۈرۈچ سېڭى/ ～谷 ئاشلىق ئامبىرى. [库仓] cāngkù ئامبار، ئىسكىلات، ساڭ. [粹仓] cāngcù [卒仓] ئالدىراپ- تېنەپ، ھاپلاپ- شاپلا.

伧 chen 见另 cāng قوپال، پەس، بېخىل: ～俗 ئېچىتارەپەس، ئىپلاس، قوپال.

cǎochuàng باشلىماق، ئەمدىلا باشلىماق،دەسلەپكى.⑤ چىشى، ئۇرغاچى: ～ 鸡 ھېكمىيان / ～母 مادا ئېشەك.

CE

册 cè ① دەپتەر: ～三第 ئۈچىنچى دەپتەر / ～念纪 خاتىرە، ئالبوم. ② كىتاب ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان مىقدار سۆز.

厕 cè ① تەرەتخانا، ھاجەتخانا. ② ئارىلاشماق ،ئارىلىشىپ قالماق: ～身其间 ئىچىگە ئارىلىشىپ كىرمەك.

侧 zhāi،zè 见另cè ① يان، يان تەرەپ: ～楼 بىنانىڭ يېنى/ ～面 يان تەرەپ. ② يېنىچە: ～目 كۆز قىرىدىن قۇيرۇقىدا، كۆز قىرىدا / ～耳细听 قۇلاق سېلىپ ئاڭلىماق، دىققەت قىلىپ تىڭشىماق / ～身而入 يېنىچە كىرمەك. cèzhòng [重侧] تەكىتلىمەك، ئەھمىيەت بەرمەك.

恻 cè ئىچىنىماق، قايغۇرماق. cèyǐn [隐恻] ئىچىنىماق، ئىچ ئاغرىتماق.

测 cè ① ئۆلچىمەك: ～角器 بۇلۇڭ ئۆلچىگۈچ / ～绘 ئۆلچەش - سىزىش، كېئودېزىيە. cèyàn [测验] سىناپ كۆرمەك. ② پەرەز قىلماق، قىياس قىلماق: 预～ پەرەز قىلماق / 变化莫～ ئۆزگىرىپ تۇرماق.

策 cè ① چارە، تەدبىر، ئامال، مەسلىھەت: 决～ قارار/ 束手无～ ئامالسىزلىق، ئامالسىز قالماق. [动策] cèdòng يېتەكچىلىك قىلماق، cèlüè [略策] يول كۆرسەتمەك. ② قەدىمكى بىر خىل ئات قامچىسى. ③ قامچىلىماق: ～马 ئاتنى قامچىلاماق / 鞭～ ھەيدەكچىلىك قىلماق، ھەيدىمەك. ④ بامبۇك تاختاي: 简～ تارشا پۈتۈك.

CEN

参 shēn ، cān 见另 cēn [差参] cēncī ئېگىز - پەس، ئۇزۇن - قىسقا، تەكشى ئەمەس: ～不齐 ئېگىز - پەس؛ تەكشى ئەمەس.

岑 cén كىچىك چوققا تاغ.

涔 cén يامغۇر سۇيى؛ يىغىلىپ قالغان توختام سۇ.

گەمناستىكا: 体 ~ گەمناستىكا/ 手徒 ~ قوزۇقتوول مەشق قىلماق / 下 ~ مەشق قىلىش نى توختاتماق. ⑥ خۇلۇق، ئەخلاق، قىلىق: 节 ~ ۋەجدان، ئەپەت، ددىيانەت/ ~ 行 ئەخلاق، خۇلۇق، قىلىق.

糙 cāo ① ياخشى تازىلانمىغان گۇرۇچ. ② قوپال، يىرتىك: 这活做得太 ~ بۇ ئىش بەك قوپال ئىشلەنمەپتۇ.

曹 cáo ① قاتارلىقلار، قاتاردىكىلەر: 尔 ~ سىلەر/ 吾 ~ بىز. ② 〈古〉 ۋازىرەت: 部 ~ ۋ زىر / 功 ~ ۋازىرەت لاۋازىمى.

嘈 cáo شاۋقۇن، سۇرەن، ۋاراڭ - چۇرۇك، ۋالاڭ - چۇلاڭ: 人声~杂 كىشىلەرنىڭ ۋالاڭ - چۇڭى.

漕 cáo سۇ يولى ئارقىلىق ئاشلىق يۆتكىمەك: ~ 运 سۇ يولى ئارقىلىق ئاشلىق توشۇماق / ~ 河 دەريا.

槽 cáo ① نور، ئوقۇر، ئوغلاق: 石 ~ تاش ئولاق/ 水 ~ نور / 马 ~ ئات ئوقۇرى. ②(~儿) قىن، ئويۇق، ئورەكچە، ئېرىقچە: 挖个 ~儿 ئويۇق ئويماق/ 河 ~ دەريا قىنى.

螬 cáo 513- بەتتىكى '蛴' (qícáo) نا قارالا.

艚 cáo (~子) يۈك قويۇلىدىغان چوڭ؛ پالىخال، سامان. [草本植物] cǎoběnzhíwù سامان ئوللۇق ئۆسۈملۈكلەر. ② ئالدىراپ - تېنەپ، ئوپۇل - توپۇل، ھاپىلا - شاپىلا: ~ ~ 了 (jiǎo) 事 ئىشنى چالا - بۇلا ئىشلەپلا بولدى قىلماق/ ~ 率从事 ئىشنى قول ئۆچىدىلا ئىشلىمەك. [草书] cǎoshū تېز يېزىش شەكلى (خەنزۇچە خەتتىنمك). ③ كۆپىيە، دەسلەپكى نۇسخا: 起 ~ كۆپىيە تەييارلىماق. (كۆچمە مەنىدە) لايىھە: ~ 约 توختام لايىھىسى/ ~ 案 لايىھە. ④ كۆپىيە تەييارلىماق، دەسلەپكى نۇسخىنى ئىشلەپ چىقماق: ~ 拟 تۈزۈپ چىقماق، تەييارلىماق (لايىھە ياكى پىلانىنى)/ ~ 撇 يارلىق يازماق: چاقىرىقنامە يازماق. [创草]

kēchā تاقىلدىماق.

叉 chá 见另 chǎ، chā توسماق، توسۇلۇپ قالماق: 手把手 ~了住 ماشىنا يولنىڭ ئېغزىنى توسۇۋالدى.

垞 chá ئېدىر.

茬 chá ① (~ال) ئېگىز: 麦 ~ بۇغداي ئېگىزى / 豆 ~ ال پۇرچاق ئېگىزى. ② (~ال) قېتىم: 换 ~ ئېگىز ئالماشتۇرماق، ئالماشتۇرۇپ تېرىماق / ~头 باش ئېگىز / 二 ~ ئىككىنچى قېتىملىق ئېگىز. ③ كىرپە چاچ، كىرپە ساقال.

茶 chá ① چاي دەرىخى. ② چاي: 面 ~ ئاقلا / 仁杏 ~ مېغىز چاي / 奶 ~ سۈتلۈك چاي، ئەتكەنچاي.

搽 chá سۈرمەك، سۈركىمەك: 药粉 ~ / ~ دورا سۈرمەك ئۈپا سۈرمەك.

查 zhā 见另 chá تەكشۈرمەك، ئېنىقلىماق، ئاختۇرماق: ~帐 ھېسابات تەكشۈرمەك / ~字典 لۇغەت ئاختۇرماق.

~手 قولىنى چاپراسلىماق.

权 chà 见另 chā <具农>

差 cī، chāi، chà 见另 chā ① پەرق، ئايرىما. ② بىرقەدەر يېقىنلاشماق: ~强人意 بىرقەدەر رازى قىلماق، بىرئاز قانائەتلىنەرلىك، يامان ئەمەس. ③ چاتاق، نۇقسان، كاشىلا: 错 ~ خاتالىق، چاتاق، نۇقسان. ④ ئايرىما.

插 chā سانجىماق، قادىماق، تىقماق: ~秧 مايسا كۆچۈرمەك، مايسا تىكمەك/ 花把 ~在瓶子里 گۈلنى لوڭقىغا سېلىپ قويماق (كۆچمە مەنىدە) قىستۇرماق، قوشماق: ~班 سىنىپقا قوشماق / ~嘴 گەپ قىستۇرماق، لوقما سالماق، گەپكە قوشۇق سالماق.

锸 chā تۆمۈر گۈرجەك.

喳 zhā 见另 chā [喳喳] chā chā پىچىر - پىچىر، كۆسۈر - كۆسۈر: 打~~ كۆسۈرلاشماق.

馇 chā پىشۇرماق، تەييارلىماق.

嚓 cā 见另 chā [嚓喀]

[涔涔] céncén 1. توخـتـمـاي ياغماق (يامغۇر). 2. تارام- تارام ياش ئاقماق.

CENG

曾 cēng شارت، شارت-شۇرت: ～了着划柴火，声一的～ سەرەڭگە شارتتىدە قىلىپ چىقىلدى.

层 céng ① قەۋەت، قات، يۇرۇش: 二～楼 ئىككى قەۋەت بىنا / 三～子院 ئۈچ يۇرۇش ھويلا / 两上絮～花棉 ئىككى قات پاختا سالماق / 还～一有意思 يەنە بىر مەنىسى بار. [层次] céngcì تەرتىپ، سىستېما: ～～分明 تەرتىپنى ئېنىق ئايرىۋالماق. ② ئارقا - ئارقىدىن، ئۆزلۈكسىز، ئۈستىگە- ئۈستىگە: ～出不穷 ئۈستى - ئۈستىگە يۈز بېرىپ تۇرماق، ئۈزۈلمەي پەيدا بولۇپ تۇرماق.

曾 céng 见另 zēng بولۇپ ئۆتكەن، ئۆتۈپ كەتكەن: ～未 بولۇپ باقمىغان، كۆرۈلۈپ باقمىغان، كۆرۈلمىگەن / ～何 قانداقمۇ / 他～北去 京两次 ئۇ بېيجىڭغا ئىككى قېتىم بارغان / ～儿[illegible] قاچانلاردا؟ قاچانراق؟

曾 céng [嶒峻] céng 山～ ئاسمان - پەلەك، ئېگىز (تاغلار).

蹭 cèng سۈركەلمەك، قېچىقالماق، يۇقماق، يۇقتۇرۇۋالماق: ～了一身泥 ئۈستى-بېشىغا لاي يۇقتۇرۇۋالماق ～破了皮 تېرىسى سۈركىلىپ يارىلانماق. (كۆچىمەيدە) سۆزلەملىك، مەسىلىنى: ～了别，点快 قېچىپ بول، سۆزلەملىك قىلما ～磨老路走 يول ماڭغاندا دائىم سۆزلەملىك قىلماق [蹬蹭] cèngdèng ئوڭۇشسىزلىقتا ئۇچرىماق.

CHA

① chǎ,chá 见另 chā 叉 (子～) ئارا، ۋىلكا، شاشقاق: ～齿三 ئۈچ چىشلىق ئارا / ～鱼 سىنغ ～子 قىنغ ئاردىسى / شاشقاق. ② ئارا بىلەن سانجىپ كۆتۈرمەك: ～鱼 بېلىققا شاشقاق سالماق. ③ ئاچا، ئاچىماق، چاپراس:

刹 chà 见另 shā بوتخانا؛ ～古 [那刹] قەدىمكى بوتخانا. chànà كۆزنى يۇمۇپ - ئاچ- قۇچە، ھەش- پەش دېگۈچە.

差 chà ① cī،chāi،chā见另 ① خاتا؛ 说～了 خاتا سۆزلەپتۇ. ② لايىق بولماسلىق، مۇناسىپ كەلمەسلىك، ئاس كەلمەسلىك: ～得远 خېلى يىراق، پەرق چوڭ/ ～多不 يامان ئەمەس، ئانچە پەرق قىلمايدىغان، ئانچە پەرقى يوق. ③ كەم، چالا: ～一道 يەنە بىر رەسمىيەت كەم قالماق / 还～一个人 بىر ئادەم كەم. ④ ناچار، لايىقە قەتسىز: 成绩～ ئاقىۋەتسىز.

CHAI

拆 chāi 见另 cā بۆزماق، چاقماق، سۆكمەك، چۆڭۈماق، ئاچماق: ～信 خەتنى ئاچماق / ～卸机器 ماشىنىنى چۆڭۈماق.

钗 chāi چاچ قىستۇچ: 金～ ئالتۇن چاچ قىستۇچ/荆布～ ئاددىي - سادىدا كىيىنمەك.

差 chà، chā، chāi 见另 chà ① كامالەتسىز ئەۋەتمەك، خىزمەتكە بۆيرۇماق: 出～ كامالەتسىزلىكىغا بارماق. ② <旧> خىزمەتكە ئەۋەتىلگەن خادىم. ③ سەيىسى، ئالۋان، ھاشار: 兼～ ئالۋان.

侪 chái قۇرداش، زامانداش، ئەگىتىش: 吾～ بىز، ھەممىمىز.

柴 chái ئوتۇن. [柴火] huǒchái سەرەكە.

豺 chái چىلبۆرە، سىرتلان. [狼豺] chái láng (كۆچمە مەنىدە) چىلبۆرە، يالۋۇز. ئايى.

茝 chǎi <古> داغۇر داڭگۇ-

豸 chǎi (儿～) يارما: 豆～儿 پۇرچاق يارمىسى.

虿 chài زەھەرلىك قۇرتلار، چايان.

瘥 chài 见另 cuó ساقايماق، سالامەتلىكى ئەسلىگە كەلمەك: 久病～ ئۇزۇن مۇددەت كېسەل تارتىپ، ئەمدىلا ساقايماق.

CHAN

觇 chān (ھەپەلەپ ئۆتۈ-قۇلىدۇ) قارىماق، مارىماق. chānbiāo [标觇] ۋېشىنكا،

猹 chá قاشقۇلاق.

碴 chá ① (儿 ~) پارچە، سۇنۇق: 冰 ~儿 مۇز پارچىسى / 玻璃 ~儿 ئەينەك سۇنۇقى. ② (~儿) تۆشۈك، پۇچۇق، يېرىق: 碗上有个 ~儿 قاچىنىڭ ئاز راق پۇچۇق يېرى بار. ③ سۆزۈشۈمەك، قىلىشمەك: 手让 碎了 ~ قولىنى ئەينەك پارچىسى تىلىشتى.

槎 chá ① ياغاچ سال: 乘 ~ سالغا چۈشمەك / 浮 ~ لەيلەمەك. ② '茬' بىلەن ئوخشاش.

察 chá تەكشۈرمەك، كۆزەتمەك: 考 ~ تەكشۈرمەك، كۆزدىن كەچۈرمەك / 视 ~ كۆزەتمەك.

叉 chā,chá 见另 chǎ كەرمەك، ئاچماق: ~腿 چېتىنىش كەرمەك.

衩 chà 见另 chǎ [衩裤] kùchǎ كالتا ئىشتان، كۆسار: 三角 ~ ~ تۇرسمك.

踏 chǎ دەسسەمەك، پاتقاقتا ماڭماق: ~雨 يامغۇر كەچمەك / 都鞋了湿 ~ پاتقاق كەچسەپ ئايىغى مۇزلاق بولۇپ كېتىپتۇ.

镲 chǎ كىچىك جالا.

汊 chà دەريا ئاچىلىش، تارماق، دەريا شاخلىنىش.

杈 chà 见另 chā ئاچا، ئاچماق: 树 ~儿 شاخ، پۇتاق: 花棉打 ~ دەرەخ ئاچمىقى / ~ كېۋەز چاتماق.

衩 chǎ 见另 chà يېرىق، چاك.

岔 chà ① ئاچا، ئاچال: 三 ~ 路 ئاچا يول / ~ 子(儿) ئوچ ئاچا يول. ② چاتاق، كاشىلا. ③ ئازماق، ئادىشماق، تېمىدىن چەتنەمەك: 话拿 ~ 开 گەپنى تېمىدىن چەتنەمەك / 打 ~ سۆزنى بۆلمەك، لوقما سالماق. ④ ئايرىماق، ئايرۇۋەتمەك: 把这两个 ~ 开 بۇ ئىككى يىغىنىمنى ۋاقتىنى ئايرۇۋېتىپتىلى.

侘 chà [傺侘] chàchī يۇسۇلسىزلىنمەك، رايى قايتماق.

诧 chà ھەيران قالماق، ئەجەبلەنمەك.

姹 chà گۈزەل، چىرايلىق: ~紫嫣红 رەڭگارەڭ گۈللەر.

chánchú [蝉蜍] ، يەتلىەردە) چاپىساقا. chánsū [酥蝉] چاريا قا ئوردىسى.

产 chǎn ① ئۇغماق: ～子 بالا ئۇغماق / ～卵 ئۇخۇم. chǎnshēng [生产] ئۇغۇلماق؛ پەيدا بولماق، بارلىققا كەلمەك: 一个～～组 ھەر بىر گۇرۇپپا بىردىن ۋەكىل سايلايدۇ. ② ئۇغۇت: ～科 ئۇغۇت بۆلۈمى / ～助 ئۇغۇت دوختۇرخانىسى. ③ چىقماق؛ ئىشلەپ چىقارماق: ～海沿盛虾鱼 دېڭىز بويلىرىدىن بېلىق ۋە راك كۆپ چىقىدۇ / ～国我，稻 多很方地的麦 مەملىكىتىمىزدە شالىلىق بۇغداي چىقىدىغان جايلار كۆپ / ～增食粮和品业工量大 ئائەت بۇيۇملىرى بىلەن ئاشلىقنى كۆپ ئىشلەپ چىقارماق. ④ مەھسۇلات: 增～ مەھسۇلاتنى ئاشۇرۇپ ئىقتىساد قىلماق / 特土～ يەرلىك ئالاھىدە مەھسۇلات. ⑤ مال-ھۇلۇك: 房～ ئۆي - مۇلۇك / 地～ يەر - مۇلۇك /遗～ مىراس. [产业] chǎnyè 1. ئاساسلىق مۇلكى. 2. كەسىپ، سانائەت: ～～革命 سانائەت ئىنقىلابىي / ～～工人 سانائەتچىلىرى.

铲 chǎn ① كۆرەك، گۈرجەك؛ ئوتمغۇچ؛ كەپكۈر: 铁～ تۆمۈر گۈرجەك / 饭～儿 كەپكۈر. ② كولىماق، قازماق؛ قىرماق، ئۈسمىماق: 把地～平 يەرنى تەكشىلىمەك / ～土 توپا ئۈسمىماق / ～菜 سەي ئوتمىماق. [除铲] chǎnchú يوقاتماق، تازىلىماق.

谄 chǎn خۇشامەت، يالاقچىلىق: ～媚 خۇشامەت قىلماق / 不骄不～ ھاكاۋۇرلۇق-مۇ قىلماسلىق، خۇشامەتمۇ قىلماسلىق.

阐 chǎn بايان قىلماق، ئىزاھلىماق، شەرھلىمەك، ئىزھار قىلماق: ～述 بايان قىلماق / ～明 ئىزاھلىماق. [发阐] chǎnfā بايان قىلماق، ئىزاھلىماق، ئىزھار قىلماق.

蒇 chǎn ئورۇندىماق: ～事

موسىياقاچ.

掺 chān ② بىلەن ئوخشاش. chán ① يۇلمەك، يۇلۇۋالماق، قولتۇقلىماق: ～你 ئاۋۇ بوۋاينى يۇلمۇالغىن. ② قوشماق، ئارىلاشتۇرماق: 里面～了糖 ئىچىگە قەنت قوشۇلدى.

单 chán见另shàn,dān [于单] قەدىمقۇت. <古> chányú

婵 chán [娟婵] chánjuān ① زىلۋا. ② <古> ساھىبجامال، گۈزەل.

禅 chán见另shàn ① ئۆتمەكتا ئولتۇرماق، ئىستىقامەت قىلماق: 坐～ ئېتىكاپتا ئولتۇرماق. ② بۇددا دىنىغا ئائىت: ～杖 ھاسا / ～师 ئۇستاز.

蝉 chán [动] تومۇزغا. [联蝉] hánlián ئارقىمۇ ئارقا، ئۇدا، ئۈزلۈكسىز.

铤 chán تۆمۈر دەستىلىك قىسقا نەيزە.

谗 chán تۆھمەت، تۆھمەت قىلماق، بۆھتان چاپلىماق، قارىلىماق: ～言 تۆھمەت.

馋 chán ① كۆپلىغا ئامراق: ～嘴 قورسىقىغا ئامراق، لەپپا، يامان، قارنى يامان، ئاچكۆز / 贪馋: ～ ئاچكۆز، تويماس، 涎欲滴 نەپسى ئاقىلداپ كەتكەك. ② خۇمار قىلماق، قىزماق: ～眼 كۆزى قىزارماق، ھالسىز، دەرماندىز، ماغدۇرسىز، زەئىپ.

谗 chán见另 cán ئاجالسىز، ھالسىز، دەرماندىز، ماغدۇرسىز، زەئىپ.

潺潺 [潺潺] chán شىلدىرلىماق، شىرىلدىماق، 流水～～ شىلدىرلاپ ئېقىۋاتقان سۇ. [潺湲] chányuán قىپقىزىل ئېقىۋاتقان سۇ.

缠 chán ① ئوراۋالماق، يۆگەك: 头～一着布块 باشقا بىر پارچە رەختنى ئوراۋالماق. [缠绵] chánmián چۆچەك، پاتماق (خىيالغا)، مۇتىلا بولماق (كىشىلىكە) ② يېپىشماق، ئېسىلماق، 不要胡～ تولا ئېسىلمۇالماڭ.

镵 chán ① ھايۋانلارنى ئىزى. ② ئاسمان جىسىملىرىدىكى ئايلىنىشى.

蟾宫 chán چاپاقا. [蟾蜍] chángōng ئاي، قەمەر (رەڭ

～米 宽七十厘米 ئۇشەرەنلىك ئۇزۇنلۇقى بىر مېتر، كەڭلىكى 70 سانتىمېتىر. ② ئوزاق، يىراق، چوڭ، زور: 很路条这 ～ بۇ يول بەك ئۇزاق / 天 ～ 长 كۈن ئۇزاق ئۇن قەسقا / ～ 远利益 يىراق كەلگۈسى مەنپەئەت / ～ 篇大论 چوڭ ماقالە. [短长] 1. chángduǎn ئۇزۇنلۇق. 2. خېتىم ـ خەتەر: 万一 ～ 么什有 ئالىمادىنىس بەرەر خېتىم ـ خەتەر يۈز بېرىپ قالسا. ③ ئارتۇقچىلىق، ئالاھىدىلىك: 特 ～ ئارتۇقچىلىق / 各所有 ～ ھەممىسىنىڭ ئۆزىگە چۈشلۈق ئالاھىدىلىكى بار. ④ ئۇستاد، ماھىر: 他 ～于作写 ئۇ يېزىقچىلىققا ئۇستا.

苌 Cháng چاك (فامىلە).

场 ① chǎng 见另 cháng خامان: 打 ～ خامان سوۋۇماق/ ～ 院里满了粮食 خامانغا ئاشلىق دۆۋىلىنىپ كېتىپتۇ. ② قېتىم: 经过一～激烈斗争 بىر قېتىملىق كەسكىن ئېلىشىش ئارقىلىق/ 下了一～大雨 بىر قېتىم قاتتىق يامغۇر يافدى.

肠 cháng ئوچەي.

尝 ① cháng تېتىپ باقمىق، يەپ باقماق، ئېغىز تەگكىمەك: ～咸淡 ئۇزىنى تېتىماق، (ئوخشىتىش مەنىسىدە) باشتىن كەچۈرمەك: 备～艰苦 كۆپ جاپا ـ مۇشەققەت تارتماق. chángshì [试尝] سىنىماپ باقماق، ئۇرۇنۇپ باقماق: ～一下 سىنىماپ باقاي. ② ئۆتكەن زاماننى بىلدۈرىدۇ: 未～先知/～ مەگەن.

偿 ① cháng تۆلىمەك، ئورنىنى تولدۇرماق: 赔 ～失损 زىيانىنى تۆلىمەك/ 不得～失 پايدا زىيانىنى قاپلىيالماسلىق. ② قانائەتلەنمەك، رازى بولماق: 如愿以～ مەقسەتكە يەتمەك.

鳣 cháng لىيوكاسسىمان بېلىقى.

徜徉 chángyáng [徜徉] cháng سەيلە قىلماق، ئايلىنىپ يۈرمەك: ～～湖畔 كۆل بويىدا سەيلە قىلماق.

裳 cháng 见另 shang يوپكا.

常 ① cháng دائىم، ئۈزلۈكسىز،

ئەشنى ئورۇنلىماق.

骣 chǎn ئات ئۈستىگە ياۋۇلداق مىنمەك: ～ 骑 ئات ئۈستىگە ياۋۇلداق مىنمەك.

单骣 chǎn كۈلۈمسىرىمەك.

忏 chàn تەۋۋا - ئەستەغپار ئوقۇماق، كەشتاما ئوقۇماق. [忏悔] chànhuǐ تەۋۋا قىلماق، پۇشايمان قىلماق.

[划一] 〈方〉 chàn 刬 yīchàn پۈتۈنلەي، تامامەن، ھەممە: ～～ 新 يېڭىچە / ～ 都是都江堰 پۈتۈنلەي تۈزلەنگەن.

颤 zhàn 见另 chàn تەتۈرمەك: سىلكىنمەك؛ لەغشىماق: 十六五上担 (dàn) 担扁条这 了～就 بۇ ئىنى پىكەشتە 50—60 جىك نەرسە كۆتۈرسىلا لەغشەيدۇ / ～动 تەتۈرمەك، تەۋرەنمەك.

羼 chàn ئارىلاشماق، قوشۇلماق: ～入 ئارىلاشتۇرماق، كەتمەك، قوشۇلۇپ كەتمەك.

[羼提] chàn توقۇم.

CHANG

仗 chàng 作虎为: يانتاياق بولماق. ～马 ماڭا يانتاياق بولماق.

[仗义执言] chàng گۇللەنمەك، روناق تاپماق: 盛 ～ سوتسىيالىستىك ۋەتەنىمىز گۈللەپ ياشنىماقتا.

[仓浦] chāngpǔ ئىگىر.

[阊阖] chānghé 1. ئەرش. 2. ئوردا دەرۋازىسى (قەۋۋىقى). [阊门] chāngmén چاگمەن دەرۋازىسى.

[狂猖] chāngkuáng 猖 chāng 的人敌了退打: غالجىرلىق، غالجىراڭلاشماق: 攻进～～ غالجىراڭ ھۇجۇمنى چېكىنىدۇرمەك. [猖獗] chāngjué قۇتۇرماق، ھەددىدىن ئاشماق، ئەشەددىيلەشمەك: ～～一时 ھەددىدىن ئاشماق.

娼 chāng جالاپ، پاھىشە ئايال.

鲳 chāng پامپۇس بېلىقى.

长 ① zhǎng 见另 chāng 三布块这: ئۈزۈنلۇق: 米～ بۇ رەختنىڭ ئۈزۈنلۇقى ئوچ مېتر كېلىدۇ/ 那子桌张

چەت ئەل يۈلى.

弨 ① chāo كامالىتىڭ يۈش تۈرغان ھالىتى. ② كامال، يا.

怊 chāo ددلى ئازار يېمەك، كۆڭلى قالماق.

超 ① chāo ھالىدىن ئاشماق، ئاشماق؛ ئاشقىرى، سىرت: ～龄 يېشى ئېشىپ كەتمەك/ ～现实 رېئاللىقتىن ھالقىپ كەتمەك /～额 نورمىدىن سىرت. ② ئۇلترا: ～声波 ئۇلترا ئاۋاز دولقۇنى.

绰 chuò 见另 chāo ① '焯'(chāo) پىلەن ئوخشاش. ② تۇتماق، قولغا ئالماق: ～起一根棍子 قولىغا تاياق ئالماق.

焯 zhuō 见另 chāo قاينىتىپ سۇغا باسماق: ～菠菜 پالەكنى قاينىتىپ سۇغا باسماق.

剿 [说剿] jiǎo 见另 chāo chāoshuō باشقىلارنىڭ سۆزىنى ئۆزىنىڭ قىلىۋالماق.

晁 Cháo چاۋ (فامىلە).

巢 cháo ئۇۋا، چاڭگا.

朝 zhāo 见另 cháo ① قارىماق: ～前 ئالغا قارىماق / 坐北～南 تەسكەي ئۆي /～着 ～议 ئەشەپسىۋۇس / ～号 ئەشەپبۇس قىلماق، ياشىلاشقا قىلماق.

唱 ① chàng ئېيتماق، ئوقۇماق: ～歌 ناخشا ئېيتماق، ناخشا ئوقۇماق /～戏 چاڭچەلە ئويناماق / ～曲 ھەزىل ئوقۇماق. (كۆچمە مەنىسىدە) چاقىرماق: ～名 ئىسىمىنى چاقىرماق. ② (-ال) ناخشا: 唱个～ ال ناخشا ئېيتماق.

CHAO

抄 ① chāo كۆچۈرمەك: ～文件 ھۆججەت كۆچۈرمەك/ ～书 كىتاب كۆچۈرمەك. [袭抄] chāoxí ئوغرىلىماق، كۆچۈرۈۋالماق. ② ئاختۇرماق ۋە مۇسادىرە قىلماق: ～家 ئۆي ئاختۇرماق. ③ ئايلىنىپ ئۆتمەك، كېسىپ ئۆتمەك: ～小道走 چىغىر يول بىلەن كېسىپ ئۆتمەك. ④ '绰'(chāo) پىلەن ئوخشاش.

吵 [吵吵] chǎo 见另 chāo chāochao ۋاراڭ - چۇرۇك قىلماق، غوۋغا كۆتۈرمەك.

钞 ① chāo '抄①' پىلەن ئوخشاش. ② قەغەز پۇل: 外～

قىسقا؛ ～ 树级 داۋام كۆكەرىپ تۇرىدىغان دەرەخ/ 冬夏～ 青 قىش ياز داۋام كۆكىرىپ تۇرماق/ ～ 和 人工一起劳动 داۋام ئىشچىلار بىلەن بىللە ئەمگەك قىلماق. ② ئادەتتە، ئادەتتىكى: ～ 识 ساۋات/～态 ئادەتتىكى ئەھۋال، نورمالھالەت/ 习以为～ ئادەتكە ئايلىنىپ قالماق/ 反～ ئەيىپ ۋە نورمال ئەھۋال.

嫦 cháng'é [娥嫦] cháng ئاي پەرىسى؛ چاڭئې.

厂 chǎng另见ān زاۋۇت، فابرىكا: 机械～ ماشىنىسازلىق زاۋۇتى / 造纸～ قەغەز زاۋۇتى / 纱～ يىپ ئېگىرىش فابرىكىسى. ② ئىسكىلات، ئورۇن، ئامبار: 木～ ياغاچ ئىسكىلاتى / 煤～ كۆمۈرخانا. ③ لاپاسقا ئوخشاپ كېتىدىغان ئۆيلەرنى كۆرسىتىدۇ.

场 ①chǎng见另chǎng مەيدان، ئورۇن، سورۇن: 会～ يىغىن زالى (مەيدانى)/ 市～ بازار / 天安门广～ تيەنئەنمېن مەيدانى. [合场] chǎnghé جاي، يەر، سورۇن.

② كۆرۈنۈش: 三幕五～ ئۈچ پەردە بەش كۆرۈنۈشلۈك.

怅 chǎng ① كۆڭلى ئېچىلماسلىق. ② كۆڭۈل ئازادىلىكى. ھۇزۇر-راۋان.

惝 chǎng 629 - بەك قىتىمسىز (tǎng) غا قارالا.

敞 chǎng ① ئوچۇق. يورۇق، ئازادە: ～亮 يورۇق/ 这房子很～ بۇ ئۆي بەك ئازادە ئىكەن. ② ئاچماق: ～开大门 دەرۋازىنى ئاچماق.

鼚 chǎng پەلتۇ.

怅 chàng پەردىشان بولماق، كۆڭلى غەش بولماق: ～然 پەردىشانلىق، كۆڭۈل غەشلىكى.

韔 chàng يا قېپى.

畅 chàng ① ئوڭۇشلۇق، توسالغۇسىز، راۋان: ～达راۋان، ئۇقۇشلۇق، ئېنىق/～行 ئوڭۇشلۇق، راۋان/ ～销 بازىرى ئىتتىك، خېرىدارلىق. ② قانغۇچە، بەھۇزۇر: ～谈 بەھۇزۇر سۆزلەشمەك / ～饮 قانغۇچە ئىچمەك.

倡 chàng تەشەببۇس قىلماق، باشلامچىلىق قىلماق.

ددمەك / 试 ~ ماشىنىنى سىناپ باقماق. [间车] chējiān
سېخ: 砂糊 ~ ~. قۇيمىچىلىق سېخى / 工加 ~ ~ پىشىشقىلاپ ئىشلەش سېخى / 配装 ~ ~ قۇراشتۇرۇش سېخى. ④ قىرماق، يوندۇماق: ~ 圆光 قىرىپ يۇمىلاقلىماق / ~ 水车 يوندۇماق. [水车] chēshuǐ سۇ چىغىردىقى بىلەن سۇ چىقارماق.

砗 chē [磲砗] chēqú تىرداكنا.

尺 chě 见另 chǐ مەھەللىكتىكى مىزمەللىي سازدىنىڭ نوتا بەلگىسى، ئاددىي نوتىدىكى «2»گە توغرا كېلىدۇ.

扯 chě ① تارتماق، سۆرەمەك، تۇتماق: ~ 放不他住 ئۇنى قويۇپ بەرمەي. ② پاراڭلاشماق، گەپلەشمەك: 闲 ~ قۇرۇق پاراڭ سالماق / 要不 把问题~远了 گەپنى يۇنداق ئەپقاچما. ③ يىرتماق: 把他 信 ~了 ئۇ خەتنى يىرتىۋەتتى.

彻 chě ① ئۆتمەك؛ تەلتۆكۈس، ئۇچىغا چىققان؛ پاشتىمان ~ 骨 ~ 风冷: ئاخىر؛ سوغۇق شامال جاندىن ئۆتەكتە/~ 头~尾 ئۇچىغا چىقان / ~ 衣 كېچىدە. [底彻] chèdǐ ئۆزۈل - كېسىل: ~ ~ 改造世界观 دۇنيا قاراشىنى ئۆزۈل - كېسىل ئۆزگەرتمەك.

坼 chè يېرىلماق: 天寒地~ ھاۋانىڭ سوغۇقلۇقىدىن يەر يېرىلىپ كەتمەك.

掣 chè تارتماق: ~ 后腿 پۇتىنى تارتماق / ~ 签 چەك تارتماق. [掣肘] chèzhǒu بىراۋنىڭ بىلمىكىنى تارتماق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) پۇتلىكاشاك بولماق، توسالغۇ بولماق.

撤 chè ① ئېلىپ تاشلىماق، قالدۇرماق: ~ 职 ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلىماق / ~ 销 ئەھەلدىن قالدۇرماق، ② چېكىنمەك، يانماق: ~ 兵 ئەسكەرلىرىنى چېكىندۈرمەك/ ~ 回 يېنىۋالماق.

澈 chè ① سۈزۈك: 清 ~ 可鉴 سۈپسۈزۈك. ② '彻' بىلەن ئوخشاش.

CHEN

抻 chēn تارتماق، سوزماق؛ ئۇزەشتۈرمەك: ~ 面 چۆپ تارتـ

共产党领导下的社会主义事业 گۇڭچەنداڭ ئىشلىرى
جەمئىيىتىگە قاراپ ئىلگىرى
لىمەك. ② سەجدە قىلماق، باش
قويماق، ھەج قىلماق؛ ～圣团
ھەج قىلىش ئۆمىكى. ③ ئوردا،
خان سارىيى. zàichāo [朝在]
(كۆچمە مەنىدە) ھاكىمىيەت
بېشىدا تۇرماق، ھاكىمىيەت
يۈرگۈزمەك. ④ سۇلالە، خانە-
دانلىق: 唐～ تاڭ سۇلالىسى/
代换～改是不命革 ئىسمى
قىلاپ قىلىش دېگەنلىك سۇلالە
ئالماشتۇرۇش دېگەنلىك ئە-
مەس. Cháoxiān [鲜朝] چاۋ-
شيەن مىللىتى.

嘲 zhāo 见另 cháo (يۇرۇن
zhāo دەپ ئوقۇلاتتى) مەسخە
رە قىلماق، مازاق قىلماق، زاكە-
لىق قىلماق: 冷～热讽 مەس-
خىرە قىلماق.

潮 ① cháo ناشقىن، سۇ-
نىڭ كۆتۈرۈلۈشى. ② ئېقىم،
دولقۇن: 风～ ئېقىم / 思
～ ئىدىيەۋى ئېقىم / 革命高
～ ئىنقىلابنىڭ يۇقىرى دولقۇ-
نى. ③ نەم: 气～ نەم ھاۋا/
受了～ نەم تارتىپ قاپتۇ/
返天阴～ ھاۋا تۇتۇق كۈ-

ئىدىكى ئەھلىك.

炒 chǎo 见另 chāo ۋ ا ر ا لـ-
چۈرۈك، قىيما- چىيا: ～得
ۋارالـ- چۈرۈگىنا چىدىيالما-
لمـق / 把饭～了 ئـۇ ۋا-
رالـ- چۈرۈگىدىن ئويغىنىپ
كەتتى. ② ئۇرۇشماق، جېدەل
لەشمەك: ～架 ئۇرۇشۇپ قا-
ماق / 争～ گەپ تالىشىپ
قالماق.

炒 chǎo قورۇماق: ～蛋鸡
تۇخۇم قورۇماق / ～菜 سەي
قورۇماق / ～栗子 كاشتان
قورۇماق.

耖 ① chǎo تىرنا، سۆرەم-
② يەرنى ئۆڭاتماق، يۇم-
شاتماق.

CHE

车 chē 见另 jū قۇرۇقلاۋقتا
ماڭمىدىغان چاقلىق قاتناش
قورالىرىنىڭ ئومۇمىي نامى-
نى بىلدۈرىدۇ: 火～ پويىز /
～马 ئات ھارۋىسى / ～轿
پىكاپ. ② ئايلاندۇرۇلمىدىغان
ئەسۋابلار: 纺～ يىپ ئېگە-
رىش چاقى / 水～ سۇ چې-
رىقى / 滑～ چىمغىردىق. ③
ماشىنا: 开～ ماشىنا ھەي-

村 chèn ① تېگىگە قويماق: ～纸 تېگىگە تۆت قويماق / ～上一张纸 تېگىگە بىر ۋاراق قەغەز قويماق. ② تۈس بەرمەك. ئاچماق، ماسلاشماق: 这花红朵～着叶绿真好看 بۇ قىزىل گۈلنىڭ يېشىل يوپۇرماق لىرى ئۇنى تېخىمۇ چىرايلىق تۇسكە كىرگۈزۈپتۇ.

疢 chèn قىزىتمىلىق كېسەللەر، تەپ - كېزىكلەر؛ كېسەللەر. ئەك.

龀 chèn چىش يەڭگۈشلىمە

称 chèn ② 另见chēng لايىق كەلمەك، ماس كەلمەك، ياقماق؛ ھۆددىسىدىن چىقماق؛ ～心 كۆڭۈلگە ياقماق / ～职 خىزمەتنىڭ ھۆددىسىدىن چىقماق / 相～ ماس كەلمەك. [称对] dùichèn سىممېتىرىيە، سىممېتىرىك.

趁 chèn ① پۇرسەتتىن پايدىلانماق: ～热打铁 تۇمۇرنى قىزىقىدا سوقماق / ～着下雨(chǎng)场 يامغۇر يېغىشتىن بۇرۇن خامان ئالماق

醉 ～ قۇر خىيالغا چۆكمەك / 阴天 ھەرق مەست بولماق / 很得～ ھاۋا بەك ئۇتۇق.

陈 chén ① تىزماق، تىزىپ قويماق: ～列古物 قەدىمكى يادىكارلىقلار كۆرگەزمىخانىسى. ② بايان قىلماق: ～详 تەپسىلىي بايان قىلماق. ③ كونا، چىرىك، ئۇزاق ساقلانغان: ～腐 چىرىك / ～酒 ئۇزاق ساقلانغان ھاراق. /新～代谢 كونىنىڭ ئورنىنى يېڭى ئالماق؛ ماددا ئالماشتۇرۇش، مېتابولىزم. ④ (Chén) چېن. ⑤ (Chén) چېن ئوردىسى.

谌 chén ① ئىشەنمەك. ② دەرۋەقە، ھەقىقەتەن.

碜 chěn ① تاش چىقىپ قالماق (تاماقتىن). [碜牙] yáchen تاش چىقىپ قالماق (تاماقتىن): ～～些有条面 چۆپ سەل كىرىدىچ - گىرىدىچ ئىكەن. ② سەت، كۆرۈمسىز. [碜寒] 1. hánchen [伧寒] سەت، كۆرۈمسىز. 2. خىجىل بولماق: ～～人 ～～怪来起说 دېيىشكە خىجىل بولمەن.

ماق / ~服衣把 كىيىمنىڭ ~ 来出 ~子袖把 / قولۋشتۇرمەك يەڭنى قولزمەك.

琛 chēn گۆھەر.

嗔 chēn ئاچچىقلانماق، رەنجىمەك. [嗔着] chēnzhe ئاغرىنماق، ~别 ~事多他 ئىشى تولا ئىكەن دەپ ئۇنىڭ دىن ئاغرىنىشقا بولمايدۇ.

瞋 chēn ئالايماق، ھومايماق: ~目 غەزەپتىن كۆزىنى پارقىراتماق.

臣 chén ① قۇل. ② ئەمەلدار، مەنسەپدار. ③ رەئىيە، ئەركان؛ رەئىيەلىرى، ئەركانلىرى (ئەمەلدارلار پادىشاھقا سۆز قىلغاندا).

辰 chén ① ئەجدىھا يىلى (12 مۆچەلنىڭ بەشىنچىسى). ② قەدىمكىزامانداپىرسوتكا ئون ئىككىگە بۆلۈنگەن، «辰» چاي ۋاقتىغا توغرا كېلىدۇ. ③ ۋاقىت، چاغ. كۈن: ~生 تۇغۇلغان كۈن / 诞 ~ غان كۈن. [光辰] chén'guāng «方» ۋاقىت، چاغ. ④ ئاي، كۈن، يۇلتۇزلارنىڭ ئومۇمىي نامى.

宸 chén ① ئۆي - ئىمارەت. ② شاھ ساراىيى، خان ئوردىسى. (كۆچمە مەنىدە) پادىشاھ، خان.

晨 chén ئەتىگەن، سەھەر؛ 昏 ~ ئالا سەھەر / 清 ~ سەھەر - ئاخشام.

尘 chén ① چاڭ - توزان - ② پانىي دۇنيا، پانىي ئالەم؛ ئالەم؛ بۇ دۇنيا.

忱 chén ① قىزغىنلىق؛ 热 ~ قىزغىنلىق / 谢 ~ مىننەتدارلىق بىلدۈرمەك. ② سەمىمىي، چىن كۆڭۈل: ~挚 سەمىمىيلىك.

沉 chén ① چۆكمەك: ~船 كېمە چۆكۈپ كەتتى. (كۆچمە مەنىدە) ئولتۇرۇشۇپ كەتمەك: 地基下 ~ يەر ئولتۇرۇشۇپ كەتمەك. [淀沉] chén 1.diàn. تىنماق. 2. دوغ، چۆكمە. ② ئېغىر: 重 ~ / 铁比 ~ 头木 تۆمۈر ياغاچتىن ئېغىر. [着沉] chénzhuó بېسىق، سالماقلىق: ~ ~ 应战 سالماقلىق بىلەن جەڭگە ئاتىلانماق. ③ دەرىجىسىنىڭ ئېغىرلىقىنى بىلدۈرىدۇ: ~思 چوڭقۇر

هومايماق؛ ～ 固结 كۆز-
لىرى چەكچىيىپ كەتمەك /
～ 后果 ھاكۇپقىپ قارا ياپ
قالماق.

成 chéng ① باشقا ئېلىپ
چىقماق، مۇۋەپپەقىيەت قا-
زانماق، ئورۇنلىدىماق؛ ～ 事
ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقارماق /
～ 大功告 مۇۋەپپەقىيەت قا-
زانماق / ～ 完 ۋەزىپە
نى ئورۇنلىدىماق. ② يېتىلگەن،
بالاغەتكە يەتكەن، پىشقان؛
～ 虫 يېتىلگەن قۇرت /
～ 人 بالاغەتكە يەتكەن
ئادەم / 五 ～ 谷 زىرائەت-
لەر پىشماق. ③ ئايلانماق،
بولماق؛ 他 ～ 了生医脚赤了
ئۇ يالىڭاياغ دوختۇر بولدى /
～ 水 化雪 قار ئېرىپ سۇغا
ئايلاندى. ④ مۇمكىنلىك،
ماقۇل كۆرمەك؛ 这 ～ 可办么
不 بۇنداق قىلىشقا بول-
مايدۇ / 这么办吧 ～ ،就
قۇل، شۇنداق قىلايلى. ⑤
小们你 ～ 真 قالتىس، ياردىماق؛
了额超又月个这 گۈ-
رۇپپاكلار، قالتىس ئىكەن، بۇ
ئايدا ۋەزىپىنى يەنە ئاشۇ-
رۇپ ئورۇنلاپتۇ. ⑥ سانىنىڭ
كۆپلۈكىنى بىلدۈرىدۇ؛ ～
千上万 سان - ساناقسىز/
～ 年 品间慰的车 ماشىنا -
ماشىنا ھال سوراش بۇيۇم-
لىرى. ⑦ تەييار؛ كونا؛ ～ 规
كونا قائىدە - تۈزۈملەر /
～ 见 ئاداۋەت. ⑧ ئون ئۇلۇش
نىڭ بىرى، ئون پىرسەنت؛
～ 八 80 پىرسەنت / 提出—
～ 做公益金 ئون پىرسەنت-
نى جامائەت پاراۋانلىقىغا
ئايرىپ قالماق؛

诚 chéng ① چىن، سەمىمىي؛
～ 心 ～ 意 سەمىمىي نىيەت /
～ 恳 سەمىمىيەت. ② راست،
ھەقىقىي؛ ～ 然 ھەقىقەت-
تەن / ～ 有此事 راست، مۇ-
شۇنداق ئىش بولغان.

城 chéng ① شەھەر؛
万 ～ 长里 سەككىز يۈز سەپەر-
لىي. ② شەھەر؛ ～ 乡互助 شە-
ھەرلەر بىلەن يېزىلار ئۆز-
ئارا ياردەم بېرىشمەك.

盛 ①shèng 见另chéng ئۇسۇ-
لىق؛ ～ 饭 قاماق ئۇسۇلى.
② سىغىملىق، پاتمىق؛
人千几 ～ 能堂礼这 بۇ زالغا

ماق. (كۆچمە مەنىدە) ماشىنا
توسۇپ چىقىۋالماق: ~ 车
ماشىنا توسۇپ چىقىۋالماق.
② باي: ~ 钱 پۇلى بار.

榇 chèn گۆەنسەي.

谶 chèn بىشارەت، بىشارەت
بەرمەك.

伧 [伧寒] cāng 见另 chen
بىلەن ئوخ-
'ئاچ سوغۇق' hánchen
شاش. 77 - بەتتىكى 'ئاچ'
قارالا.

CHENG

柽 chēng (柳~) يۇلغۇن.

蛏 chēng (子~) مول-
لۇسك.

琤 chēng تىرىلدەك - تىرىلدەك،
تىرىلدىلماق؛ شىلدىر - شىل-
دىر، شىلدىرلماق.

称 chèn ① 见另 chēng ئۆل-
چىمەك، تارتماق، جىگلماق؛
把这把米包 ~ 一 ~ بۇ قوناق-
نى جىگلاپ باقە. ② ئاتىماق،
دېمەك: 自 ~ ئۆزىنى ئۆزى...
雄英起得 ~ / دەپ ئاتىماق
قەھرىمان دەپ ئاتىلىشقا مۇ-
ناسىپ. ③ نام، ئىسىم: 简
~ قىسقارتىلما نامى / 别 ~

باشقىچە ئىسمى. ④ دېمەك،
手拍 ئېيتماق: بىلاۋۇلماق؛ ~ 快
ئېيتماق / ~ 病 كېسىل
بولۇۋالماق/ ~ 好 كەي-
نى - كەينىدىن بارىدىكلا
ئېيتماق. ⑤ ماختىماق، تەرىپ
لىمەك، تىلغا ئالماق: ~ 千
تەرىپلىمەك / ~ 道 ماختى-
ماق. ⑥ ھەربىي تەدبىر قول
لانماق: ~ 兵 ئەسكەر چې-
قارماق.

铛 dāng 见另chēng تاۋا.

赪 chēng قىزىل.

撑 chēng ① تايانماق، تىرە-
مەك: ~ 竿跳 خادىغا تايە-
نىپ سەكرىمەك / ~ 腰 بېلىگە
تايانماق. ② ئىتتىرمەك، ماڭ-
ۋۇزماق. ③ چىگىلماق
着 ~别，些吃少: كېرىلمەك؛
ڭازراق يە، بولمىسا چىگىلە
寻装袋口 / لىپ كېتىسەن
太满，都 ~了圆 يانچۇقىنى
لىق توشقۇزۇۋېلىپ كېرىدۇ؛
伞 ~ تېتىتىۋ. ④ ئاچماق:
袋口把 / كۇنلۇكنى ئاچماق
~开 خالتىنى ئاچماق.

瞠 chēng چەكچەيتمەك

～上下 يۇقىرىدىكىسى بىلەن تۆۋەندىكىسىنى ياغلاشتۇرماق / 继～ ۋاراسلىقىلماق / 接～ ياغلاشتۇرماق.

乘 chéng 另见shèng① ھېسابلىماق: ～马 ئات ھېسابلىماق/ ～车 ھارۋىغا ئولتۇرماق / ～飞机 ئايروپىلانغا ئولتۇرماق. ② پايدىلانماق: ～便 ئوڭايلىقىتىن پايدىلانماق / ～机 پۇرسەتتىن پايدىلانماق / ～势 ۋەزىيەتتىن پايدىلانماق. ③ كۆپەيتىش، كەررە: 五～二等于十 بەش كەررە ئىككى — ئون.

惩 chéng جازالماق: 严～ قاتتىق جازالماق / ～前毖后(bì) ئالدىنقىلارنى جازالاپ كەينىنكىلەرگە ئىبرەت قىلماق.

塍 chéng ئېتىز قىرى.

澄 chéng 另见dèng سۈزۈك. [澄清] chéngqīng ئېنىقلىق، يورۇق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئېنىقلاماق، ئايدىڭلاشتۇرماق: 把问题～一下 مەسىلىنى ئايدىڭلاشتۇرۇۋېتەيلى.

橙 ① chéng ئاپېلسىن. ② قىزغۇچ سېرىق، كاۋاچىچەكى سېرىق.

逞 chèng ① كۆرسەتمەك، كۆز - كۆز قىلماق، ئامالىيان قىلماق: ～能 ئۆزىنى كۆرسەتمەك / ～强 زوچىلىق قىلماق. ② مەقسەتكە يەتمەك، ئەمەلگە ئاشۇرماق: ～得谋阴人敌让能不决 دۈشمەن سۈيىقەستىنى ھەرگىز ئەمەلگە ئاشۇرالمىسۇن.

骋 chěng چاپماق، يۈگۈرتمەك: ～驰上路公在车汽 ئاپتوموبىل ئاشيولدا ئۆچقاندەك چاپماقتا. (كۆچمە مەنىدە) يۈگۈرتمەك، تاشلىماق: ～目 كۆز يۈگۈرتمەك /～望 نەزەر تاشلىماق.

秤 chèng جىك، تارازا.

CHI

吃 ① chī يېمەك: ～饭 تاماق يېمەك / ～药 دورا يېمەك. ② ئىچمەك، تارتماق: ～烟 شۇلۇرگىلاچ قەغەز / ～墨水 شۇلۇرمەك: سىياھ تاماكا چەكمەك. ③ ئۇچرىماق، يولۇقماق: ～惊 چۆ-

بىر نەچچە مىلك ئادەم ياتىدۇ.
承 chéng ① ياردەم بەرمەك. [相承] chéngxiàng باش ئۆزىدىن. ② ياردەمچى ئەمەلدار: 县～ يارداەمچى ئامبال/ 府～ يارداەمچى هاكىم.
呈 chéng ① كۆرسەتمەك: ～现 象气新片一يېڭى تۈسكە كىرمەك، ② سۇنماق، تۇتماق: 送～ سۇنماق/ 谨～ تۇتماق. ③ ئىلتىماس: ～文 ئىلتىماسنامە.
埕 chéng① (مولليۇسكلارنى باقىدىغان) ئېتىز. ② 〈方〉 هاراق كۈپى.
程 chéng ① يول، سەپەر: ～登 / 起～ يولغا چىقماق / 一～他送 سەپەرگە ئاتلانماق/ ～～ ئۇنى بىرئاز يەرگىچە ئۇزىتىپ قويماق. [过程] guòchéng ～日 جەريان. ② تەرتىپ: 序～ كۇنتەرتىپ / ～序 تەرتىپ. ③ قائىدە: 规作操～ مەشغۇلات قائىدىسى. ④ ئۇلچەمەك، هېسابلىماق: 计日～ ئۈنۈمىنى كۆڭگە قاراپ هېسابلىماق. 程 chéng يالىڭاچ.
醒 chéng مەست بولۇپ قالماق: 忧心如～ مەستتەك بولۇپ قالماق.
触 chéng تەگمەك: ～犯 تەگمەك، چېقىلماق.
承 chéng ① تەسىردىمەك: ～尘 تورۇس. ② ئۈستىگە ئالماق: ～应 ئۇنىماق (بىرەر ئىشنى قىلىپ بېرىشكە)/ 这工程由建筑公司～包 بۇ قۇرۇلۇشنى بىناكارلىق شىركىتى كۆتۈرۈپ ئالمدۇ/ 我由任责～当 جاۋابكارلىقنى مەن ئۈستۈمگە ئالمەن. (كۆچمە مەنىسىدە) ساۋاۋر بولماق، مۇيەسسەر بولماق: 情～ ھېسسىياتىگىزگە رەھمەت / ～教 تەربىيىگە گىرە سازاۋەر بولماق/ ～～ كۆڭۈلچە 待招心热家大 لىكىنلىك قىزغىن كۈتۈۋالغانلىقىغا رەھمەت. [承认] chéngrèn. 1. ئېقرار قىلماق ～～错误 خاتالىقنى ئېقرار قىلماق / 他～有这么回事 ئۇ مۇشۇنداق ئىشنىڭ بولۇپ ئۆتكەنلىكىگە ئېقرار بولدى. 2. ئېتىراپ قىلماق. ③ ئۈ لىماق، باشلاشتۇرماق

迟 chí ① ئاستا، كېچىكتۈرمەك: ～时说 快时那، ～时 ئاستا بولغىنى بىلەن، ئەينى ۋاقىتتىكى ھەرىكەت بەك تېز بولغاندى / 缓～ 动行 ھەرىكىتى ئاستا/ 去不～～ بېرىشنى كېچىكتۈرمەك. (كۆچمە مەنىدە) گومۇش: 心～ 钝眼 گومۇش، دېۋەك. [迟疑] chíyí ئىككىلەنمەك. ② كېچىكمەك: 不～到، 早退 كېچىكمەسلىك، بالدۇر قايتماسلىق.

持 chí ① ئۇتماق: ～笔 قەلەم ئۇتماق / 枪～ مىلتىق ئۇتماق. ② چىڭ تۇرماق: 坚～ 理真 ھەقىقەتتە چىڭ تۇرماق. [久持] chíjiǔ ئۇزاق داۋام قىلماق، ئۇزاققا سۈزۈلمەك: ～～ 能效肥肥绿 يېشىل ئوغۇت ئۇزاققىچە ئۈنۈم بېرىدىغان ئو يەر، ئۇپراقنى يۇمشىتىپ قۇرغاقچىلىققا قارشى تۇرۇش كۈچىنى ئاشۇرالايدىغان / 战～～ سۈزۈلمەس ئۇرۇش. [谈持] tánchí ئۇدا. [持相] xiāngchí كەشمەك، قارشىلاشماق: ～～不下 ئۇزۇنارا تىرىكىشىپ تۇرۇۋالماق. ③ باشقۇرماق، رىياسەتچىلىك قىلماق: 家～ 俭勤 بىلەن ئائىلە باشقۇرماق / 了好～ 主你由事件这 ئىشنى ئۇزۇك باشقۇر.

匙 chí 见另 shi قوشۇق.

踟 chí شۇلگەي، شال.

墀 chí تاپسا؛ پەلەمپەي.

躇 chíchú[踟躇] chí 前不～～ ئارىسالدى بولماق: ئارىسالدى بولۇپ تۇرۇپ قالماق.

尺 chě见另 chǐ 等米一: گەز～ 市三于 بىر مېتر ئۈچ گەزگە تەڭ. [市尺] chǐdú <古> بەلگە - <今> خەت - تەمتەك. [寸尺] chǐcun ئۇزۇن-قىسقىلىق: 做～ ئۇزۇن - قىسقىلىقىنى ئۆزلىچىۋالغاندەك كېيىن تىكىش

چۈمەك / ～ 紧 قىيىنچىلىقتا
يولۇقماق، 力吃 [chīlì] كۈ-
چىمەك. ④ چىدىماق، كۆتۈر-
مەك؛ مەسئۇلىيەتنى ئالماي
～ 很务任个这 重 بۇ ۋەزىپە ناھايىتى مۇش-
كۈل/ ～ 量分的大太住不 بەك
ئېغىر يۈكنى كۆتۈرەلمەس-
لىك. ⑤ يوقاتماق، يېۋەت-
مەك: ～ 团个一人敌掉 دۈش-
مەنلىك بىر ئۇەنسىنى يوقات-
ماق / 用 ～ 马炮 توپنى ئات
بىلەن يەۋەتمەك. ⑥ بىراۋنى ئەدە-
چىدىن: ～ 那了骗厮 ئاۋۇ خۇمە-
چەر ئالداپ كەتتى. [吃水]
chīshuǐ چۆكۈش دەرىجىسى.
[吃口] kǒuchī كېكەچلىمەك.
蚩 chī جاھىل، پەخ - پەخ.
蚩 chī نادان، ئەخمەق.
嗤 chī زالىملىق قىلماق،
مەسخىرە قىلىپ كۈلمەك؛
～鼻以之 دېمەكتىدا كۈلۈپ
قويماق.
媸 chī سەت، كۆرۈمسىز.
鸱 chī قۇرغۇي: [鸱]
chīxiāo ھوقۇش، بايقۇش.
[鸱鸮] chīxiū ھوشۇكياپلاق.
چ chī لىغاندا تالاسسىدىن

ئۇقۇلغان سەپتا رەھىت.
祗 chī ساپال ھاراق چۆكۈلى.
哆 chǐ چاپاق.
笞 chī ئۇرماق (قامچا، كال-
تەك، تاياق، پالاق بىلەن).
痴 chī دۆت، كالۋا، سارالاڭ؛
～人梦说 سارالىغانچە چۆي-
لىمەك.
螭 chī رەۋايەتلەردىكى
مۈڭگۈزسىز ئەجدىھا.
魑 chīmèi [魅魑] chī ئال-
ۋاستى.
池 chí ① كۆل، كۆلچەك؛
游泳 ～ سۇ ئۈزۈش كۆلچە-
كى/ 鱼养 ～ بېلىق بېقىش
كۆلچىكى. ② ئورەك: ～便
گەندە ئورىكى / 花 ～ گۈل-
لۈك. ③ خەندەك: 城 ～ سې-
پىل خەندىكى / 金汤 ～
مۇستەھكەم قەلئە.
弛 chí بوشاشماق، سۇسلاش-
ماق: 一张 —～ گاھ بوشاپ
گاھ چىڭماق / 废 ～ ئەمەل-
دىن قالماق / 禁 ～ چەكلە-
مىنى بوشاتماق.
驰 chí ① چاپماق، يۈگۈر-
مەك: 背道而 ～ ئەكسى قارە-

CHONG

充 ① chōng يېتەرلىك، تولۇق، كۆپ، مول: ～其量 كۆپ دېگەندە، ھەرقانچىلىك بولسا / ～分 ئاساسى تولۇق / ～内容 ～实 مەزمۇنى مول. ② تولماق، تولدۇرماق: 情心的快愉满 ～: ئېتىۋالماق: شادلىق ھېسسىياتىغا تولماق / ～耳不闻 قولىقىنى يوپۇرۇۋالماق. ③ بولماق، ئۈستىگە ئالماق: ～当 بولماق/ ～任 ... لىقنى ئۈستىگە ئالماق. ④ بولۇۋالماق، باشقا قىياپەتكە كىرىۋالماق: ～家行 كەسىپ ئەھلى قىياپىتىگە كىرىۋالماق/ ～能干 قابىلىيەتلىك قىياپىتىگە كىرىۋالماق.

茺 chōngwèi [蔚茺] چۇنبوغۇم.

冲 chòng见另chōng ①دەملەمەك: چايقىماق: ئۇرۇلماق: ～茶 چاي دەملىمەك / ～服 سۇدا ئېرىتىپ ئىچمەك (دورىنى) / ～水怕不堤道这 بۇ توغان سۇنىڭ ئۇرۇلۇشىغا بەرداشلىق بېرەلەيدۇ

chīzī قەزىل رەڭلىم. ② قۇرۇق: ～手空拳 قۇرۇق قول / ～货 يوقۇل، نامرات. ③ يالىڭاچ: ～脚 يالىڭاياغ / ～背 يېرىم يالىڭاچ.

饬 chì ① رەتلىمەك، تەرتىپكە سالماق: 整～纪律 تىنتىزامنى تەرتىپكە سالماق. ② بۇيرۇق، بۇيرۇق چۈشۈرمەك: ～知 بۇيرۇق چۈشۈرمەك / ～令 بۇيرۇق.

炽 chì ئوتتەك: ～热 ئوتتەك ئىسسىق.

翅 chì ① قانات. ② ئاكۇلىنىڭ قانىتى.

敕 chì يارلىق، پەرمان: [勅敕] chìlè تۈرا.

啻 chì پەقەت ...: يالغۇز ...: ... لا ئەمەس. [不啻] bùchì ...لا ئەمەس: ～～ 此如 يالغۇز بۇلا ئەمەس. 2. ئوخشاش: ～～兄弟 ئاكا-ئۇكىغا ئوخشاش.

傺 chì [傺侘] chàchì كۆڭلى قالماق.

瘛 chì [疯瘛] chìzòng پەي تارتىشىش كېسىلى.

确准得量要 ～～/ ھەقئاساسان
ئۆزۈن - قىسقىلىقىنى تولغرا ئۆلچەش كېرەك. ② سىزغۇچ: 铁～ تۆمۈر سىزغۇچ / 仿～ تەقلىدىي سىزغۇچ.

尺 chǐ فۇت.

齿 chǐ ① چىش. [挂齿] guàchǐ تىلغا ئالماق: 不足～～ تىلغا ئالغۇچىلا سىكىي يوق / 何足～～ تىلغا ئېلىشنىڭ نېمىھاجىتى/锯～ھەرەچىشى/ 儿～子 تارغاق چىشى / 轮～ چىشلىق چاق. [不齿] bùchǐ تىلغا ئېلىشنى خالىماسلىق. ② ياش: 马～徒增 ياشقا چوڭ بولغىنىم بىلەن كالتە بەمەن.

侈 chǐ ① قىسراپخورلۇق، بەختەجىلىك: 生活奢～ تۇرمۇشتا ئىسراپخورلۇق قىلماق. ② پوچىلىق قىلماق: 谈～ پوچ ئاتماق، لاپ ئۇرماق.

耻 chǐ ئار - نومۇس، ئۇيات: 雪～ نومۇسنى يۇمماق / 可费浪～ ئىسراپچىلىق — نومۇس. [不耻] بوتقىسى.

可 chǐ ئېچىتىلغان پۇرچاق ھەرۇم قىلماق: ～职 ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلىماق / ～～存权治政 سىياسىي ھوقۇقىدىن مەھرۇم قىلماق.

尺 chǐ [于尺] chǐchǔ تاسا ئاماقماق.

此 chǐ بىلەن كەلگەن ئېزىپ يىمىلىمەك. [陀此] chízhǐ كۆركىرىمەك. ھۆركىرىمەك.

斥 ① chì ئەيىبلىمەك: ～责 ئەيىبلەپ تەنقىد قىلماق / 遭到～ تەنقىدلىنىش / 这种荒谬的谬论～痛 بۇنداق بىمەنە سەپسەتىنى قاتتىق ئەيىبلەپ كېرەك. ② چەتكە قاقماق: 排～ يەكلىمەك / 退～ سەپتىن چېقىپ ردۇەتمەك. ③ كۆپ. [斥充] chōngchì ھەممىسى يەرنى قاپلاپ كەتمەك.

1. chìhòu [候斥] چارلىماق. 2. چارلىغۇچى.

赤 ① chì قىزىل: ～小豆 قىزىل ماش / 球血～ قىزىل قان شارچىسى. [心赤] chìxīn سادىق قەلب، قىزىل قەلب. [字赤] chìzì يېزۋاق.

تاملار / ～ 质品的高 يۇكسەك يەزىلىت。② چوقۇنماق، ھۆرمەتلەمەك: 推 ～ ئېتىقاد قىلماق، ھۆرمەتلەمەك: 拜 ～ چوقۇنماق/ قىلماق / ～ 尊 ھۆرمەتلىمەك。

宠 chǒng ئامراق: كۆيمەك، ئەركىلەتمەك。

冲 ①chōng 见另chòng قارىماق، باقماق، جەنۇبقا قارايدىغان دەرۋازا/ ～ 门大的南 ماۋۇ دەرەخكە قارا。② جەسۇرلۇق، شىددەتلىك، كۆچلۈك: 这股儿劲～ بۇ يىگىت جەسۇر ئىكەن/ 真得来水 ～ سۇ شىددەت بىلەن ئېتىلىپ كەلدى/ 大味气蒜 ～ سامىساقنىڭ پۇرىقى كۆچلۈك。③ ئاساسلانماق، قارىماق: ～ 他这股儿劲钻子 ئۇنىڭ بۇنچە كىشىنىڭگە قارىغاندا، ئۇ بۇ تېخنىكا ئىشلاش ۋەزىپىسىنى چوقۇم ئورۇندىيالمىغۇدەك。

统 ①chǒng <旧>قارامىلىتىق。② سوممە: قەلەم (تۆمۈر چىملىق)。③ كۆچلۈك。

CHOU

抽 ① chōu تارتماق، ئايرىۋالماق: چىقارماق: ～ 签 چەك تارتماق / ～ 部干调 كادىر يۆتكىمەك / ～ 空儿 ۋاقىت چىقارماق。[象抽] chōuxiàng ئابستراكت: 好最了～～ 太提样这题问 مەسىلە بۇنداق ئوتتۇرىغا قويۇلسا بەك ئابستراكت بولۇپ قالىدىكەن، ئەك ياخشىسى كونكرېتراق بىرەر مىسال كەلتۈرۈك。② چىقارماق: 穗～子谷 ئېرىق باش چىقارماق。③ چىقارماق (ناسوس بىلەن)، شورىماق، چەكمەك: ～ 水 سۇ چىقارماق (ناسوس بىلەن)/ ～ 气机 ھاۋا ناسوسى / ～ 烟 ئاماكا چەكمەك。④ قىسقارتماق: ～ 布这 米厘一了 بۇ رەخت يۇيۇلغاندىن كېيىن بىر سانتىمېتر قىسقىراپ كېتىدۇ。[风抽] chōufēng ئېيى تارتىشىپ قالماق。⑤ ئۇرماق، ساۋتماق:

chōngdàn [冲淡] سۇيۇل-
دۇرماق، سۇسلاشتۇرماق،
(ئوخشتمتش مەنىسىدە) ئا-
جىزلاشتۇرماق. ② يۇقىرىغا
قۇرلىمەك: ～云人 بۇلۇت
ئارىسىغا كىرىپ كەتمەك.
③ يول: 要～ مۇھىم يول/
这是～方地要 بۇ يەر
مۇھىم يول تۇتۇنۇشى. ④ ئە-
تىلماق، ئۆزىنى ئاتماق:
～锋 ئاتاكىغا ئۆتمەك/
～入敌阵 دۇشمەن ئىس-
تىھكامىغا ئېتىلىپ كىرمەك/
～直撞 تۇدۇل كەلگەنلا
يەرگە ئۇسمەك. [动冲] chōng
dòng هاياجانلانماق، ئۆزىنى
بېسۇالالماسلىق. [突冲]
chōngtū توقۇنۇش؛ ئىختىلاپ.
⑤ بىر - بىرىنى قاپلىماق:
～帐 ئالمىغان - بەرمىگەن
بولماق، بالانس بولماق.

忡 chōng غەمكىن، غەم -
قايغۇ: 忧心～～ غەم -
قايغۇ باسماق.

艟 chōng تىمك ئۇچماق.

舂 chōng ئاقلىماق: ～米
كۆرۈچ ئاقلىماق.

憧 chōng كۆڭۈل تەختسىز

تەسەللىماسلىق. [憧憧] chōng
～影人؛ chōng مەدرىلىماق
ئادەم سايىسىنى مەدرىلا-
chōngjǐng [憧憬] تەۋرىماق.
تەلپۈنمەك.

幢 chōng 446 - بەتتىكى
غا قارا(méngchōng) '幢幢'
虫 chóng قوڑۇت - قوڭغۇز
chóngchóng [虫大] ھاشارات.
يولۇاس.

种 chóng 见另 zhǒng·zhòng
چۈك (قاسىلە).

重 chóng 另见 zhòng ①يەنە
قايتا؛ تەكرار، تەكرارلىماق
～买书了 كىتابنى تەكرا
～新建 قايتىدىن قۇرماق /
～整旗鼓 قايتا قۇرماق /
～来一次 يەنە بىر قېتىم
[重阳] chóngyáng [九重]
chóngjiǔ قەمەردىيە 9- ئاي
9- كۈنى، چۈگىيالا باي-
ئىك ② قات، قاتلام: 双～
ئىككى قاتلام رەسىم.
领导～～ ئىشلىرىنى قاتلام
قورشىۋالماق.

崇 chóng ① ئېگىز، يۇك-
～山峻岭 ئېگىز، ئېگىز

～ 穿 كىيىم - كىچەك، يېمەك- / 发 ～ ئەم يېمەك ئىچمەكتىن ئەم يېمەسلىك

丑 chǒu ① كالا يەلى (12 مۆچەلىنىك ئىككىنچىسى). ② ئۇن يېردىمى، يېرىم كېچە (سائەت بىردىن ئۇچكىچە بولغان ۋاقىت). ③ھەييار، قىزدقچى، ھەزىلكەش. ④ سەت، كۆرۈمسىز: 长得～ سەت. ⑤ سەتچىلىك، رەزىللىك: ～态 سەتچىلىك / 名～ يىرگىنچىلىك نام / 出～ سەتلەشمەك.

瞅 chǒu他见～没我：كۆرمەك

臭 chòu 另见 xiù ① سېسىق: ～人熏气 سېسىقچىلىققا چىداپ بولماسلىق / 下放 ～子架，甘小当学生سېسىق كىسىرنى تاشلاپ ئوقۇغۇچى بولۇشقا رازى بولماق. (كۆچمە مەنىدە) لەنەت - نەپرەتلىك: ～万年 مەڭگۈ لەنەتكە قالماق. ② قاتتىق، راسا: ～骂 راسا تىللىماق.

CHU

出 chū ① چىقماق، چىقارماق، كۆرسەتمەك؛ چىقىم: ～门 ئىشىكتىن چىقماق / 从屋里～来 ئۆيدىن چىقماق / ～汗 تەرچىقماق / ～主意 ئەقىل كۆرسەتمەك / ～为人量 كىرىمگە قاراپ چىقىم قىلماق. ② قاتناشماق: ～席 قاتناشماق (يىغىنغا) / ～勤 ئىشقا چىقماق. ③ ئايرىلماق، چىقىپ كەتمەك: ～轨 رېلىستىن چىقىپ كەتمەك. ④ ئىشلەپ چىقارماق: ～品 مەھسۇلات / 这里～米 بۇ يەردىن شال چىقىدۇ. ⑤ يۈز بەرمەك: ～事 چاتاق چىقماق / ～问题 مەسىلە كۆرۈلمەك. ⑥سۇ يېمەك: 这米很～ بۇ گۈرۈچ بەك سۇ يەيدىكەن. ⑦ كۆرۈنمەك: ～名 نام چىقارماق / ～头 باش كۆتۈرمەك. ⑧ھالقىپ كەتمەك: ～众 ھەممىنى بېسىپ چۈشمەك. [出色] chūsè كۆزگە كۆرۈنەرلىك: ～～地 任了成完 خىزمەتنى كارامەت ياخشى ئورۇندىماق. ⑨ پېئىللغا ئۆلىنىپ كېلىپ، ئىش - ھەرىكەتنىڭ يۈزلىشىنى ياكى

了口牲 ～子鞭用再不他 ئۇ ئۇلاغنى قامچىلىماس بولدى.

绸 chóu见另chōu كەلتۈرۈپ چىقماق؛ تەھەرىلىمەك. [绉绸] chōuyī بېشىنى باشلاشماق، ئۆچىنى تاپماق.

瘳 ① chōu ساقايماق. ② زىيان سالماق.

仇 chóu ئۆچ، قىساس: ～人 رەقىب، دۈشمەن / ～报 ئۆچ ئالماق / 将恩～报 ئۇپاياغا ياخشىلىق قىلماق/ ～视者略侵 ئاجاۋۇزچىلارغا ئۆچمەنلىك بىلەن قارىماق.

绸 见另chóu '绸' بىلەن ھەمراھ. [ئوخشاش.

俦 chóu

畴 ①dào见另 chóu يەردە، چىمىلدىق. ②ھارۋا يەرددىسى.

畴 ① chóu ئېتىز. ② تۈر، [昔畴] chóuxī بۇرۇن، ئىلگىرى.

筹 ① chóu ساناش چوكىسى. ② پىلانلىماق، تەييارلىماق: ～款 پۇل تەييارلىماق/ ～备 تەييارلىق كۆرمەك / ～统 بىر تۇتاش پىلانلىماق / ～展莫 ئامالسىز قالماق.

踌 chóuchú [踌躇] chóu 1. ئارىسالدى بولماق، ئىككىلەنمەك: 才天半了～～他 ئۇ سەل ئىككىلىنىپ قېلىپ ئاندىن جاۋاب بەردى. 2. كۆڭلىدە ～～满志 كۆڭلىدە كەتمەك.

惆 chóuchàng [怅惆] chóu ھەسرەت چەكمەك، پىغان چەكمەك، ئادا ھەت چەكمەك.

绸 chóu شايى، يېپەك.

稠 ① chóu زىچ: 人～ئ很棵花棉/ ئاھالىلە زىچ كېۋەز بەك زىچ تېرىلماق. ② قويۇق: 了～太粥这 گۈرۈچ بەك قويۇق ئىكەن.

酬 ① chóu مېھمانغا ھ راق تۇتماق. [酢酬] chóuzuò ساھىبخان بىلەن مېھمان ئ ئارا قەدەھ تۇتۇشماق؛ داد 酬应] مۇئامىلە قىلىشماق. 1. yìngchóu داد - مۇئامى قىلىشماق. 2. ماسلاشماق. ھەق بەرمەك: ～劳 ھەق بەر ھەك / 同工同～ ئوخشاش ئىشقا ئوخشاش ھەق بەرمەك

愁 chóu غەم قىلماق، ئەنسىرەش قىلماق: 不～吃 ئەندىشە قىلماق:

ال جۇمن. 1(chīchū)غا قارالا.

躇 chú 83 - بەتتىكى '躇躇'

躇 chú 82 - بەتتىكى '踌躇' (chóuchú) غا قارالا.

处 chù 见另 chǔ ① ياشاش، ماكانلاشماق: ~野居穴 ئىپتىدائىي جامائە تۇرمۇشىدا ياشىماق. [女处] chǔnǚ يۇزى ئېچىلمىغان قىز. ②تۇرماق: 设身~地 ھالىغا يەتكەندە /~在何任环境，能都他 ئۇ ھەر قانداق شارائىتتا پرىنسىپتا چىڭ تۇرىدۇ. ③ئەپ ئۇتمەك، چىقىشماق: 他~得很好 ئۇلار ناھايىتى ئەپ ئۇتىدۇ. ④قارار قىلماق. [分处] chǔfèn جازا، جازالىماق، چارە كۆرمەك. [理处] chǔlǐ بىرتەرەپ قىلماق: 这事情难~ بۇ ئىشنى بىر تەرەپ قىلماق قىيىن.

杵 chǔ ① ئوغۇر دەستىسى؛ توقماق (كىر يۇيىدىغان). ②ئوقۇماق، تۇرتمەك: 用手指头~他一下 ئۇنى بارماق بىلەن نوقۇپ قويماق. 1ئاساس.

础 chǔ ئۇل، ئاساس: 基~ تۇت chǔ دەرەخ. (كۆچەمە قەدىمە) قەدىمىي؛ زاپاس؛ ساقلىماق chǔ 储 ئېھتىياتى؛ ~存 ساقلىماق/ ~藏 زاپاس /~备 كېھتىيات ئۈچۈن تەييارلىماق.

楚 chǔ ① ھەرىسۇ، كەندىر يوپۇرماقلىق سېپىق تال. ② (Chǔ) چۇبەگلىكى. ③دەرد - ئەلەم، ئازاب - ئۇقۇبەت. [楚楚] chǔchǔ پاكىز، رەتلىك: 衣冠~~ پاكىز كىيىنمەك، رەتلىك كىيىنمەك (ھازىر كۆپىنچە سەلبىي مەنىدە ئىشلىتىلىدۇ).

亍 chù 84 - بەتتىكى '亍彳' (chìchù) غا قارالا.

处 chù 见另 chǔ ① ئورۇن، جاي: 住~ ئۇرار جاي /各~ جاي - جايلار. (كۆچمە مەنىدە) قىسىم، ئۇقتا، تەرەپ: 长~ ئارتۇقچىلىق / 好~ ياخشىلىق / 益~ پايدىلىق تەرەپ. ② باشقارما، ئورۇن: 事办~ ئىش بېجىرىش ئورنى / 总务~ خوجىلىق باشقارمىسى.

怵 chù قورقما؛ ~惕 قورقۇ

زىيانداشنى يوقاتماق / 祈 ~ 根 ئوت -چۆپلەرنى يىلتىز
دىن قومۇرۇۋەتمەك. ②باشقا.
سىرت: ~ 此外以外 بۇنىڭدىن
سىرت / ~ 了这个人都我,人 ئادەم
识 مەن مۇشۇ ئادەمدىن باشقا
قىلمىدىنى تونۇيمەن. [非除]
人要若 chúfēi پەقەت ... لا:
为莫己 ~ ~ ,知不
~ ~ ,路山条那/ دېسەڭ قىلما
识认人没,他 بۇ تاغ يولىنى
夕除] پەقەت ئۇلا بىلمىدۇ.
chúxī هارپا، هارپا كېچىسى
③ بۇلمەك: 二得四~二用
نى 2 گە بۆلسەك 2 دىن تېگىدۇ
④ پەلەمپەي، تاپسا: 走 ~
هويلا، قورۇ.
蜍 chú 69 - بەتتىكى '蟾蜍'
(chánchú) غا قارالسۇن.
锄 chú 'ماق' بىلەن ئوخشاش
锄 chú ① ئوتىغۇچ، چاغلىغۇچ
三齿耘 ~ ئۈچچىشلىق ئوتىغۇچ
② ئوتىماق، يۇمشاتماق، چاغلى-
ماق: ~田 ئۈپراقنى يۇمشاتماق
/ ~草 ئوت ئوتىماق. ③ يوقات
ماق: ~奸 خائىننى يوقاتماق
厨 chú ئاشخانا.
橱 chú ئىشكاپ، جاۋىمۇ:
~ 碗 / ~衣 كىيىم ئىشكاپى

ئۇنۇمىنى بىلدۈرمەۋ، 提 ~
问题 مەسىلىنى ئوتتۇرىغا
قويماق / ~作 贡献 تۆھپە
قوشماق. ⑩ قىسقە كىتابنىڭ
چوڭ بىر بۆلىكى، قىياقەرىنىڭ
مۇستەقىل نومۇرى.
初 chū دەسلەپكى، ئاۋۋال-
قى، ئۇنجى: ~ 秋 يېڭى، ئەمدىلا:
~—قەمەرىيە ئايىنىڭ1- كۈنى/
~伏 باش تومۇز / ~稿 دەسلەپكى نۇسخا، كۆپىيە /
~学 ئەمدىلا ئۆگەنمەك / ~
等教育 باشلانغۇچ مائارىپ /
~升日红 كۈن ئەمدىلا كۆتۈ-
رۈلدى. (كۆچمە مەنىدە) ئەھ-
لى، بۇرۇنقى: ~表 ئەسلىنى
ئەرز / 和好如~ بۇرۇنقىدەك
ياخشىلىشىپ قالماق.
樗 chū سېسىق چۆلۈك.
刍 chú ① ئوت - چۆپ. ②
چۆپ چاپماق.
雏 chú قۇش بالىسى: ~鸡
چوجە / ~燕乳 قۇش بالىلىرى. [形雏] chúxíng ئەپ-
تىدائىي شەكىل: 略具~ ~
ئانچە - مۇنچە ئەپتىدائىي
شەكىلگە ئىگە.
锄 chú ① وقاتماق: ~害

chuài·chuai 见另 chuǎi 揣 چامىلماق، قىياس قىلماق، 来不他揣 ～ 我：يەڭمەك ～ 不 قىياسىمچە، ئۇ كەلمەيدۇ / 浅 يۈزەكى بولۇپ قېلىشمدىن ئەيمەنمەسلىك (ئەكەلىلۈپ سۆزى). chuǎimó [摩揣] 1. ئەستىق قىلماق، ئىنچىكە ئويلانماق؛ ئىنچىكىلىك بىلەن بىكىر يۈرگۈزمەك: 法方的作写 ～ ～细仔 يېزىقچىلىق ئۇسۇلى ئۈستىدە ئىنچىكە ئويلانماق. 2. مۆلچەرلىمەك، تەخمىنەن قىلماق، پەرەز قىلماق: 做能也你 ～ ～我 مەن سېنى قىلالايدۇ دەپ ئويلايمەن.

chuài 嘬 چىشلىمەك؛ يېمەك.

chuǎi·chuai 见另 chuài 揣 zhèngchuài [揣挣] جان تالاشماق، سەكراتقا چۈشمەك.

chuài 踹 تەپمەك، دەسسىمەك: 开 ～门把 — بىرتېپىلا ئىشىكنى ئېچىۋەتمەك.

nāngchuài [膪囊] chuài 膪 سېرىق ئەت (توڭكۈزنىك).

CHUAN

chuān 川 ① دەريا؛ 大山高 ～ ئېگىز تاغ - چوڭ دەريالار/ ～ 息不流 ئۈزلۈكسىز، ئايىغى ئۈزۈلمەي، توختىماي، كەينى - كەينىدىن. ② ئۈزلەڭلىك؛ 平～ ئۈزلەڭلىك. ③ سىچۈەن ئۈلكىسىدە ئۇسسىدىغان بەزى ئۇسۇملۇكلەر كۆزدە تۇتۇلىدۇ: ～ 苓 چۈەنشيۇڭ/ 贝～ سىچۈەن سودىگۈلىسى. [资川] chuānzī يول خىراجىتى.

chuān 氚 تريتىي (T).

chuān 穿 ① تەشمەك، ئاچماق، ئۆتمەك؛ ئۆتكۈزمەك: 屋瓦漏 ～ ئۆگزىدىن يامغۇر ئۆتۈپ كەتمەك / 子锥用 ～ 洞个一 بىكمز بىلەن بىر ئۆشۈك تەشمەك. ② (پۈتىلىشىك ئارقىسىغا ئۇلىنىپ، «تېگىگە يەتمەك»، «ئېچىپ تاشلىماق» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ): 说 ～ ئېچىپ ئېيتماق، ئېچىپ تاشلىماق (گەپ بىلەن)/ 看 ～ كۆزى يەتمەك، تېگىگە يەتمەك، تونۇپ يەتمەك، ياخشى چۈشەنمەك. ③ ئۆشۈكتىن ئۆتكۈزمەك: ～ 针 بىكنىگە يىپ ئۆتكۈزمەك،

chù 绌 يېتەرسىمە سلىك، كەملىك قىلماق؛ ～支绌经 راسخوت يېتەرسىمە سلىك/ 相形见～ ئاز چارلىقى بىلىنىپ قالماق.

chù 黜 قالدۇرماق، ئېلىپ تاشلىماق؛ ～退 خىزمەتتىن قالدۇرماق / ～职 ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلىماق.

chù 畜 另见xù هايۋان، ئۇلاغ؛ ～家 ئۆي هايۋىنى / ～牲 هايۋان / 幼～ كىچىك هايۋانلار /～力 ئۇلاغ كۈچى.

chù 搐 تارتماق، لېپىلدىماق. [抽搐] chōuchù يەي تارتىپ قالماق.

chù 滀 سۇ يىغىلماق.

chù ① 〈古〉 باشلىماق، كىرىشمەك، باشلانماق.

chù 触 ① ئۈسمەك: 羊抵～藩 قوچقارنىڭ چىتقا ئۈسۈشى (ئالدىغىسىۋالغالماي، ئارقىغىسىمۇ قايتالماي تۇرۇپ قېلىشى مەنىسىدە). ② تەگمەك، ئۇرۇلماق، توزغىماق، تەسىر لەنمەك؛ ～礁 خادا تاشقا ئۇرۇلماق/ ～电 تۈك تېپىۋەتمەك / ～生情 بىرقارىغا ھېسسىياتى قوزغالماق، ئىلھام ئالماق/ ～即发 تېگىش بىلەنلا پارتلىماق. [触觉] chùjué تېگىش سېزىمى.

chù 憷 另见chū دورىماق، ئەيمەنمەك، چۆچۈمەك؛ 他～到退缩 ئۇ ھەر قانداق قىيىن ئىشقا يولۇققاندىمۇ قورقۇپ كەتمەيدۇ.

chù 亍 另见xù تىك، ئېگىز؛ ～立 تىك تۇرماق / 高～ ئېگىز قەد كۆتۈرۈپ تۇرماق.

CHUA

chuā 欻 另见xū گۈس-گۈس

CHUAI

chuāi·chuǎi 另见 chuāi 揣 سالماق، باسماق، تەكشەش؛ ～手 قول قوشتۇرماق / ～在怀里 قوينىغا سالماق.

chuāi 膗 چەيلىمەك، يۇغۇرماق؛ ～面 خېمىر چەيلىمەك/ ～米饭子饼 گىلەكچەن ئارىلاشتۇرۇلغان قوتۇرماچ (خەنزۇلارنىڭ بىر خىل تاماقى).

chuái 膗 〈方〉 پور سېمىز، خام سېمىز؛ 看他那～样 قارىغان پور سېمىز لىكىنى.

ئەپەس ئالماق، دەم ئالماق. ② ئەپەس سەگەلماق، دەمجى سەگەلماق.

踹 chuǎi 'ياي' بىلەن ئوخشاش. [驳踹] chuǎnbó خاتالىق، سەۋەنلىك.

串 chuàn ① تىزىق، زەنجىر، ساپ، باغلام: ～珠 تىزىق مونچاق، ئەسۋى. ② تەل بەردىكتۇرمەك: ～供 تەل بەردىكتۇرۇۋالماق / ～骗 بىرلىكتە ئالداپچىلىق قىلماق. ③ يوقلىماق، ئاردىلىماق: ～亲戚 تۇغقان يوقلىماق / ～联 ئالاقە باغلىماق، مۇناسىۋەت باغلىماق / ～门儿 ئۆي ئاردىلىماق. ④ ئويناپماق، رول ئالماق، رولغا چىقماق: ～客 ئويۇن قويۇشقا سىرتتىن قاتناشماق / 反～ يات رولغا چىقماق.

钏 chuàn بىلەزۈك.

CHUANG

创 chuāng见另chuàng ياراق، جاراھەت: 刀～ پىچاق يارىسى، قىلىچ يارىسى، تېغ يارىسى، كېسىك / 重以予～ قايتىپ زەربە بەرمەك.

疮 chuāng ياراق، جاراھەت، دېرىزە chuāng پەنجىرە: 净几明～ ئازادە ۋە يورۇق، پاكىزە، تازىلانغان ئۈي.

床 chuáng ① كارىۋات، كات. ② ستانوك، دېستىگاھ: 车～ ستانوك. ③ قىتئە: 河～ دەريا قىتئىسى. ④ جازا: 琴～ چالغۇ ئەسۋابىنىڭ جازىسى.

幢 chuáng قارىنى ياماقلىق؛ ئوپقان؛ كۆزى ئاچلىق.

幢 ① zhuàng见另chuáng ‹古› تۇغ، بايراق، سۈتۈق. ② قىرلىق تاش تۈۋرۈك.

闯 chuǎng ① يۈگۈرمەك، ئۇسۇپ كىرمەك، بېسىپ كىرمەك: 往里～ ...گە بېسىپ كىرمەك / 敢也海火山刀～ ئوقسىمۇ، سۇغىمۇ كىرىدىكەن. [祸闯] chuǎnghuò بېتىنماق. بالا يېتىپ تېرىماق، بالا تېرىماق، چاتاق چىقارماق. ② چېنىقتۇرماق، بېتىشمەك، پىشىپ يېتىشمەك: 练～ چېنىقتۇرماق، بېتىشمەك. [荡闯] dàng مۇساپىر بولۇپ يۈرمەك: ～湖江 ئەل كېزىپ يۈرمەك.

用环铁些这把 / يىپ ساپماق
来起 ~ 子绳 بۇ تۆمۈر ھالقىلارنى يىغقا ئۇتكۈزمەك. (كۆچمە مەنىدە) ئۇتمەك: 从胡个这同过去 ~ بۇ كوچىدىن ئۆتمەك / 横马路 ~ يولدىن كېسىپ ئۆتمەك. ④ كېمەك.

传 ①zhuàn 见另 chuán يەتكۈزمەك، ئۆگەتمەك: ~ 令 بۇيرۇقنى يەتكۈزمەك / ~ 言 身教 ئۆز ئەملىيىتى بىلەن تەربىيە كۆرسەتمەك، شەخسەن ئۆزى ئۈلگە كۆرسەتمەك. [传统] chuántǒng ئەنئەنە: ~~ 命革的斗奋苦艰扬发 جاپاغا چىداپ كۈرەش قىلىدىغان ئىنقىلابىي ئەنئەنىنى جارى قىلدۇرماق. ② ئومۇملاشتۇرماق، تارقاتماق: ~ 单 تەشۋىقات ۋەرەقىسى، تەشۋىقنامە / ~ 宣 تەشۋىق قىلماق، تەشۋىقات / 息消的利胜 ~ 遍了全国 غەلىبە خەۋىرى پۈتۈن مەملىكەتكە تارقالدى. [染传] chuánrǎn يۇقماق، تارقالماق. ③ چاقىرماق، قىچقىرماق: ~ 人 ئادەم چاقىر-

用环铁些这把 / يىپ ساپماق
来起 ~ 子绳 بۇ تۆمۈر ھالقىلارنى يىغقا ئۇتكۈزمەك. (كۆچمە مەنىدە) ئۇتمەك: 从胡个这同过去 ~ بۇ كوچىدىن ئۆتمەك / 横马路 ~ يولدىن كېسىپ ئۆتمەك. ④ كېمەك.

船 chuán كېمە، پاراخوت: 帆 ~ يەلكەنلىك كېمە / 轮 ~ پاراخوت.

遄 ① chuán بېرىش - كېلىش كۆپ بولماق، قويۇق ئالاقە قىلماق، قويۇق ئارىلاشماق. ② تېز، ئىلدام، ئىتتىك.

篇 chuán باداڭغا ئوخشاش ئاشلىق قاچىلايدىغان نەرسە.

椽 chuán چەنزە، بادىرا، خادا، ۋاسال.

舛 ① chuǎn خاتالىق، نۇقسان، سەۋەنلىك. ② خىلاپلىق قىلماق.

喘 ① chuǎn ھاسىرىماق، ھۆمىدىمەك: ~ 息 ھاسىرماق / 累得直 ~ چارچاپ ھاسىرماق / 残延苟 ~ سەكراتقا چۈشۈپ قالماق، جان ئالاشماق. [气喘] qì-chuǎn ئاسما/ ~ 电话呼叫 ئاسمىۋى تېلېفون. ④ ئۇتمەك، ئۇتكۈزمەك: ~ 电 توك ئۇتكۈزمەك / ~ 热 ئىسسىقلىق ئۇتكۈزمەك. ⑤ تېپا-دىلمەك: ~ 神 جانلىق تېپادىلمەك، ئەينەن تېپادىلمەك.

[垂直] chuízhí تىك، ۋېرتىكال. ② ئۆچمەسلىك: 不～永 朽 مەڭگۈ ئۆچمەسلىك، مەڭگۈ ھايات/ 名～千古 نامى مەڭگۈ ئۆچمەسلىك. ③ يېقىنلاشماق، يۇز تۇتماق، بولۇش ئالدىدا تۇرماق: ～败功 قېرىلىق يەتمەك / ～成 مەقسەتنىڭ قىلاي دېگەندە مەقسەتلۈپ بولماق؛ ئاشۇرى ئاشقا تېگەي دېگەندە بېشى تاشقا تەگمەك.

垂 chuí چېگرا جاي. 〈古〉 ھودۇت؛ چېگرا رايون: 边～ چېگرا رايون.

捶 chuí دۇمبالىماق، توقماقلىماق؛ مۇشتلاپ قويماق، قېقىپ قويماق: ～衣裳 كىرنى توقماقلاپ يۇماق.

棰 chuí ① كالتەك. ② كالتەكلەمەك. ③ قامچا. ④ قامچىلىماق.

锤 chuí ① جەڭ تېشى. ② بولقا، بازغان: 铁～ بولقا / 木～ ياغاچ بولقا. ③ ئۇرماق، سوقماق (بازغان بىلەن): 千～百炼 تولۇق تاۋلانماق، تازا پىشماق، تازا چېنىقماق.

椎 ① zhuī 见另 chuí ① كالتەك؛ بولقا، بازغان؛ 铁～ بولقا. ② كالتەكلەمەك، دۇمبالماق: ～鼓 دۇمباق چالماق، نافرا چالماق. ③ ئەخمەق، دۆت: ～鲁 ئەخمەق، ھاماقەت، دۆت.

槌 chuí توقماق. كالتەك؛ چوكا: 棒～ توقماق. كالتەك/ 鼓～子 دۇمبىاق (نافرا) چوكىسى.

CHUN

春 ① chūn باھار، ئەتىياز. [秋春] chūnqiū 1. يىل؛ ياش. 2. (ئىلمىزنىڭ قەدىمكى يىلنامە ژانىردىكى تارىخ كىتابلىرى). 3. تارىخ (كەلگە مەنىدە). 4. ئەمىنمىيە دەۋرى. [青春] qīngchūn ياشلىق، ياشلىق باھارى، ياشلىق دەۋرى. ② سۆيگۈ، مۇھەببەت: ～情 ئىشق - مۇھەببەت / ～心 ئاشىقلىق. ③ نىجادلىق، ھاياتلىق مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: 大地回～ يەر يۈزى يىلىپ قالماق، ئەتىياز پەسلى يېتىپ كەلمەك/ 手妙回～ شىپالىق قول، ئۇدۇمى بار (دوختۇرنىڭ ماھارىتى

创 chuāng 见另 chuàng باش-
لىماق، كەرىشمەك، ئىجاد
قىلماق، يارىتىش: ～举 ئى
جادىيەت، يېڭىلىق، باشلىنىش /
～造 ئىجاد قىلماق، يارات-
ماق / ～刊 نەشرىقىلىشقا باش-
لىماق / 首～ ئىجاد قىلماق،
يارىتىماق، ئىجادچانلىق.

枪 chuāng قايغۇرماق، ھەس-
رەت چەكمەك، ئۆكۈنمەك: 懊
～ ئېچىنىشلىق، پاجىئەلىك /
～然下泪 قايغۇرۇپ ياش
تۆكمەك.

CHUI

吹 ① chuī پۈۋلىمەك: ～灯
چىراغنى پۈۋلەپ ئۆچۈرمەك /
～笛 نەي چالماق. ② چوڭ
گەپ قىلماق، لاپ ئۇرماق،
پو ئاتماق: 瞎～ قاردىسىغا
پو ئاتماق، قاردىغۇلارچە چوڭ
گەپ قىلماق. [牛吹] chuīniú
لاپ ئۇرماق، پو ئاتماق،
ماختانماق. [嘘吹] chuīxū
ماختاپ ئۆچۈرماق، ماختىن-
ماق. لاپ ئۇرماق. ③ يەل
پۈمەك، سۆرىمەك، چىقماق:
～风机 چاچ قۇرۇتۇش ما-
شىسى / 氢～管 ھىد-
روگېن - ئوكسىگېن گورىلكە-
سى / 风怕不～日晒 شامال
ۋە ئاپتاپتىن قورقماسلىق.
④ بۇزۇلماق، ئۇزۇلۇشمەك،
سۇغا چىلاشماق: 事情～了
ئىش سۇغا چىلاشتى / 他锅
～了 ئۇلار ئۇزۇلۇشۇپ كەتتى
(ئەر - خوتۇن ياكى مۇھەب-
بەتلەشكەن يېگىت - قىز ئوتە-
تۇرىدىغان مۇناسىۋەت كۆز-
دە تۇتۇلىدۇ).

炊 chuī تاماق ئەتمەك، ئاش
ئەتمەك: ～烟 ئىس (تاماق
ئەتكەندە موردىدىن چىقىدىغان
ئىس) / ～事员 ئاشپەز / ～
帚 قازان يۇغۇچ.

垂 ① chuí ساڭگىلىماق،
ئېگىلمەك: ～杨柳 مەجنۇن-
تال / ～钓 قارماق سالماق،
بېلىق تۇتماق / ～涎 ئاغ-
زىدىن سېرىق سۇ كېلىمەك.
ھەۋىس كەلمەك. (ھۆرمەت
سۆزى) ～询 (چوڭلار ياكى
رەھبەرلەردىن) سوراشقا مۇ-
يەسسەر بولماق / ～念 ئەم-
خورلۇق قىلماق، ئېچىنىش،
يەرمەك، كۆڭۈل بۆلمەك،
ھالىدىن خەۋەر ئالماق.

63 - بەتتىكى '叁参' (cēncī) نى قارالسۇن.

糍 cī ئۇقىان، كەمچىلىك، سەۋەنلىك: 求毛吹 ~ تىرناق ئاستىددىن كىر ئىزدىمەك.

雌 cī见另cí ئېچىلماق: 昼~ / ئېچىلمىسۇن كەتمەك.

词 cí ① سۆز. ② تېكست، ئۇتۇق: 严~义正 ھەققانىي سۆزلەر بىلەن، توغرا ئاساسلار بىلەن / 演讲~ ناخشا تېكىستى. ③ ئۇتۇق، ئۇتۇق سۆزى. شېئىرنىڭ بىر تۈرى.

祠 cí ئىبادەتخانا: ~堂 ئىبادەتخانا / 贤先~ ئەجدادلار ئىبادەتخانىسى.

茈 cí 另见 zǐ (~草) بىنەپشە.

雌 cí ئانىلىق، چىشى، ئۇرۇغاچى: ~鸡 مېكىيان / ~蕊 ئانىلىق (گۈللەرنىڭ ئانىلىقى). [雌黄] cíhuáng سېرىق مەرگىمۇش: ~~下妄 قالايمىقان ئۆزگەرتمەك (ھاقارمىق) / ~~口信 ئاغزىدىن

辍 chuò ① ئىچمەك: 若~ چاي ئىچمەك / ~学 ئۇمۇاچ ئىچمەك. ② يىغلىماق: ~泣 ئۆكسۈپ يىغلىماق.

辍 chuò توختىماق، توختاتماق: ~学 ئوقۇشتىن قالماق / 岂能中~ قانداق ھۆ يېرىم يولدا توختىتىپ قويغىلى بولسۇن.

绰 chāo见另chuò كەڭتاشا، ئېشىپ ئېشىپ تۇرماق: ~~有余 ئېشىپ تاشماق، تولۇپ تاشماق: كەڭتاشا، ئىسرا: 这间房子很宽~~ بۇ ئۆي بەك كەڭتاشا. [绰号] chuòhào لەقەم.

歠 chuò ① شورىماق، سۇمۇرمەك، ئىچىگە تارتماق. ② ئۇماچ، ئۇيۇتما.

CI

刺 cì见另cī گۇپ، غىسرت، شىرت: ئۆشىلداپ، پىسىلداپ، ئۆزۈلداپ، گاژىلداپ: ~棱 پەرتتىدە، غېچىدە / ~溜 غىرتلا، ئۆزۈلداپ/ ~~地冒 火星儿 ئۆشىلداپ ئۇچقۇن چىقماق.

差 chāī، chà، chā 见另 cī

蠢 chǔn ① ئەخمەق، دۆت. كالۋا: ～才 ھاماقەن، كالۋا. ② ئۆمۈلدىمەك، ئۆمشىمەك. [蠢动] chǔndòng قوزغىلاق.

CHUO

戳 chuō يىراق.

踔 chuō ① سەكرىمەك. ئاتلىماق: ～腾 ئاتلىماق. ② ئوزۇپ كەتمەك، ئۆتۈپ كەتمەك، ئېشىپ كەتمەك.

戳 chuō ① سانجىماق. تىقماق، تەشمەك؛ تۈرتمەك: 下一了～头指手用 قولى بىلەن تۈرتۈپ قويماق. ② 球打 يارىلانماق، سۇنماق: ～伤了手 قول توپتا قاتتىق تۈرۈلۈپ يارىلانماق. ③ 来起～秸秫把 تىكلىمەك: شېخىنى تىكلەپ تۈرغۇزماق. ④ 子～盖 تامغا، مۆھۈر: تامغا باسماق.

婥 chuò ئېھتىيات قىلماق.

龊 chuò 681 - بەتتىكى '龌龊'(wòchuò)غا قارالسۇن.

辍 chuò ① قايغۇرماق. ھەسرەت چەكمەك. ② ھارماق، چارچىماق.

كۆزدە تۇتۇلمىدۇ). ئاچۇلۇك.

椿 chūn چۇلۇك، سېسىق.

鳙 chūn سېكىز مېچىرو مەخسۇس بېلىقى.

纯 chún ① سىپ: ～洁 پاك، تازا / ～钢 ساپ پولات / ～蓝 ساپ كۆك. ② پىشىق: ～不夫工 ماھارەتسىز پىشىق ئەمەس.

莼 chún براسېنىيە ئوتى.

唇 chún كالپۇك، لەۋ. [唇齿] chúnchǐ (ئوخشىمىغان تەشى مەنىسىدە) چىش بىلەن كالپۇكتەك: ～相依 چىش بىلەن كالپۇكتەك يېقىن.

淳 chún ساددا، سەمىمىي، ئاق كۆڭۈل، تۈز: ～朴 ساددا.

鹑 chún بۆدۈنە. [鹑衣] chúnyī (ئوخشىمىغان مەنىسىدە) جۇل - جۇل كىيىم.

醇 chún ① كۈچلۈك (پۇراق، تەم كۆزدە تۇتۇلمىدۇ)، ساپ: ～酒 كۈچلۈك ھاراق / 大～小疵 ئاساسەن مۇكەممەل، ئاساسەن بىجىرىدىم بولماق. ② '淳' بىلەن ئوخشاش. ③ ئالكوگول.

～子 تىككەنچىسى ئوغۇل. ② سۇپەتسىز، ناچار؛ ～货 سۇپەتسىز مال / ～品 ناچار مەھسۇلات، سۇپەتسىز بۇيۇم/ 这东西太～ بۇ نەرسە ناچار ئىكەن. ③ رەت، تەرتىپ: 依～前进 رەت بويىچە ماڭماق. ④ قېتىم، نۆۋەت: ～数 قېتىم سانى/ 第一～来京北 بېيجىڭغا تۇنجى قېتىم كەلگەندە. ⑤ توختىغان جاي؛ قونالغۇ: 舟～ كېمە ئولىتىدىغان قونالغۇ / 旅～ قونالغۇ.

次 cì ياردەم قىلماق: ～助 ياردەم قىلماق.

伺 cìhou [候伺] sì 见另 cì 1. مۇلازىملىق قىلماق، كۈتمەك. 2. خەۋەر ئالماق، قارىماق.

刺 cì 见另 cī ساڭجىماق: ～绣 كەشتە تىكمەك، كەشتە باسماق، گۈل سالماق / ～杀 ئەيزىدۇازلىق، ئەيزىدۇازلىق قىلماق. [激刺] cìjī 1. قوزغاتماق، غەدىقلىماق، تەسىر قىلماق، سەۋەب بولماق. 2. روھىي جەھەتتىن ئوگۇشسىزلىققا ئۇچرىماق، زەربە يېمەك: 他对事件这～～很大 بۇ ئىش ئۇنىڭغا روھىي جەھەتتىن قاتتىق زەربە بولدى. ② سۇيىقەست قىلىپ ئولتۇرمەك: ～客 تېررورچى قاتىل/ 被～ سۇيىقەستكە ئۇچرىماق. ③ تىلك تىگىلماق. ④ مەسخىرە قىلماق. زاكلىق ئەتمەك: 讽～ مەسخىرە قىلماق. ⑤ تىكەن؛ نەشتەر، زەھەرلىك تال؛ قىلتىرىدىغان يىگىنە: 鱼～ بېلىقنىڭ قىلتىرىقى / ～猬 كىرپە / ～棵 تۈخۇمەك. ⑥ نام- ئەمەل كارتوچكىسى. [刺刺] cìcì جاۋلىدىماق، جاۋارىماق، ۋاتىلداماق، ۋات- ۋات: ～～不休 ۋاتىلداماق، جاۋلىدىماق.

赐 cì ① بەرمەك، ئىنئام قىلماق، ئىلتىپات قىلماق: 恩～ خەير- ئېھسان، ئىلتىپات قىلماق / ～教 يول كۆرسەتمەك، يولىيورۇق بەرمەك/ 希～回音 ئۈچۈرۈنىسى كۈتمەك. ② مۇكاپات، ئىنئام، سوۋغا، تارتۇق: 皆受其～ ھەممەيلەن ئىنئام ئالدى / 受～多良 كۆپ پايدا كۆرمەك.

كەلگەنلىق سۆزلەمەك، بىلدۈرمەك. [雌雄] cíxióng كوچ سىناشماق: 一决～ ～ يەڭمەك - يېڭىلمەسلىكنى سىناشماق.

次 cí ① قوموش ياكى يەڭكەندە ئۆي ياپماق، كەپە ياسىماق. ② ئوغرىتمكەن.

瓷 cí فارفور.

兹 cí 见另 zī 539 - بەتتىكى '兹龟'(qiūcí) غا قارالسۇن.

慈 cí ① شەپقەت، مېھىر، رەھىم: 幼～老敬 چوڭلارغا ھۆرمەت، گۆدەكلەرگە شەپقەت / 心～面善 مېھرىبان، رەھىمدىل. كۆڭلى يۇمشاق. ② ئانا: 家～ ئانام.

磁 cí ① ماگنىتلىق خۇسۇسىيەت. [石磁] císhí ماگنىت. ② '瓷' بىلەن ئوخشاش.

鹚 cí 423 - بەتتىكى '鹈鹕'(tící) غا قارالسۇن.

糍 cí سىبا: ～把 سىبا/～团 كاللەك سىبا.

辞 cí ① خوشلاشماق: ～行 خوشلاشماق، خەيرلەشمەك. ② ئىستىپا بېرمەك: ～职 ئىستىپا بېرمەك (خىزمەتتىن). (كۆچمە مەنىدە) باش تارتماق: 不死鸟～ ئۆلۈمدىن باش تارتماسلىق، ھەچقاچان ئۆلمەسلىك / 不～辛苦 جاپا - مۇشەققەتتىن باش تارتماسلىق. ③ ئىشتىن بوشاتماق، خىزمەتتىن بوشاتماق. ④ '词'①②' بىلەن ئوخشاش.

此 cǐ ① بۇ، شۇ، مۇشۇ، مانۇ، مەزكۇر، ئۇشبۇ: 彼～ ئۇ ئادەم / 人～ بۇ ئادەم / 诗～布告 ئۇشبۇ ئۇقتۇرۇش چىقىرىلدى. ② بۇ يەر، مۇشۇ جاي: 由～往西 بۇ يەردىن غەربكە قاراپ / 到～为止 مۇشۇ يەرگىچە.

泚 cǐ ① ئوچۇق. روشەن سۆزۈك. ② موي قەلەمنى سىياھقا مىلىمەك، تەگكۈزمەك: ～笔书作 موي قەلەم بىلەن خەت يازماق.

跐 cǐ 见另 cī ① دەسسىمەك ئىككى كېمىنى دەسسەپ تۇرماق.

次 cì ① ئىككىنچى: ～日 ئەتىسى، ئىككىنچى كۈنى /

凑 còu ① يىغىلماق، يىغ-
ماق، توپلانماق: ～起一在 بىر يەرگە يىغىلماق / ～钱 پۇل توپلىماق. [合凑] còuhe
1. '凑①' بىلەن ئوخشاش. 2. ئەپلەپ - سەپلەپ، ئۇ يەر - بۇ يەردىن قۇراشتۇرماق: ～着用 吧 ئەپلەپ ئىشلەتمەك. ② سۈرۈلمەك، يېقىنلاشماق، يېقىن ئاپارماق: ～前往 / 去上 يېقىن بارماق / ～ئالدىغا سۈرۈلمەك. [巧凑] qiǎocòu جايىدا، دەل، بەختكە يارىشا: كۈتمىگەن يەردىن، قەرىشقاندەك.

辏 còu يىغىلماق، توپلانماق، جەم بولماق.

腠 còu تېرە سىزىقلىرى، مەر-كىزىي كۇچ. مۇسكۇل سىزىقلىرى.

丛 cóng ① توپلانماق، يىغىلماق: 草～ ئوت - چۆپلەر بولۇق ئۆسمەك / 事～ ئىشلار يىغىلىپ قالماق. ② مىڭ - مىڭ، قويۇق، توپ - توپ: 人～ مىڭ - مىڭ ئادەملەر / 草～ قويۇق ئۆسكەن ئوت - چۆپلەر؛ چۆپلۈك.

淙 cóng شىلدىرلىماق، شىر-قىرلىماق.

悰 cóng ① شادلىق، خۇ-شاللىق. ② كەيپىيات.

琮 cóng قاشتاش ئەسۋاب.

漎 cóng ① كىچىك ئېقىن-نىڭ چوڭ ئېقىنغا قوشۇلۇ-شى. ② شار - شار.

COU

CONG

从 cóng ① ئەگەشمەك، ئەگەشىپ يۈرمەك: 后其～愿 ② بويسۇنماق. ～命 ئەمرىگە بويسۇنماق. ～善如流 ياخشى ئىشنى ھەممە ئادەم ئۆزىگە ئۈلگە قىلىپ ئۆگىنىشى كېرەك. ③ ئىككى ياكى ئىككىدىن ئارتۇق بىرلەشتۈرۈش ئۇسۇلى: ～加 قوشۇش / ～除 بۆلۈش / ～减 ئېلىش / ～乘 كۆپەيتىش / 三～四 ئۈچ قوشۇش تۆت. ④ ئىككى ياكى ئىككىدىن ئارتۇق بىرلەشتۈرۈش ئۇسۇلى: ～加 قوشۇش / ～除 بۆلۈش / ～减 ئېلىش / ～乘 كۆپەيتىش / 三～四 ئۈچ قوشۇش تۆت.

聪 cōng ① ئەقىللىك، ئۆتكۈر: 耳～目明 قۇلىقى ۋە كۆزى ئۆتكۈر. ② ئەقىللىك، زېرەك، چېچەن، پاراسەتلىك، زېھنى ئۆتكۈر: ～颖 زېرەك، ئەقىللىك / 有的验经践实 ～明才智 ئەمەلىي تەجرىبىگە ئىگە بولۇش ئەقىل پاراسەتلىك بولىدۇ.

葱 cōng ① سۆگەتياز. ② يېشىل، كۆك: ～翠 يېشىل، كۆك - باراقسان. ٦مورا.

囱 cōng كارخانا، تۈرخۇن، ئوچاق.

骢 cōng بوز ئات، بۇغرۇل ئات.

匆 cōngróng [忽匆] تۇشقان زەردىكى.

枞 cōng ئاق شەمشاد.

匆 cōng تېز، ئالدىراش: ～～ ئالدىراپ - تېنەپ، ئالدىراشلىق بىلەن، ھاپىلا-شاپىلا، ئوپۇل - توپۇل / 来去～～ كېلىشىمۇ تېز، كېتىشىمۇ تېز بولماق.

葱 cōng ① سۆگەتياز. ② يېشىل، كۆك: ～翠 يېشىل، كۆك - باراقسان. ٦مورا.

囱 cōng كارخانا، تۈرخۇن، ئوچاق.

骢 cōng بوز ئات، بۇغرۇل ئات.

聪 cōng ① ئەقىللىك، ئۆتكۈر: 耳～目明 قۇلىقى ۋە كۆزى ئۆتكۈر. ② ئەقىللىك، زېرەك، چېچەن، پاراسەتلىك، زېھنى ئۆتكۈر: ～颖 زېرەك، ئەقىللىك / 有的验经践实 ～明才智 ئەمەلىي تەجرىبىگە ئىگە بولۇش ئەقىل پاراسەتلىك بولىدۇ.

从 cóng ① ئەگەشمەك، ئەگەشىپ يۈرمەك: 后其～愿 بويسۇنماق. ② بويسۇنماق: 言听计～ ئېيتقانلىرىنى ھەممە ئادەم ئاڭلىغىلا ھەم ئۇنىڭغا بويسۇنىدۇ / 服～ ئەگەشكەلىك ۋە بويسۇنماق. ③ قاتناشماق، ئۇچرۇلاشماق: ～公 خىزمەتكە قاتناشماق / ～事 شۇغۇللانماق، مەشغۇل بولماق، ئىشلەپ بارماق / ～军 ھەربىي سەپكە قاتناشماق. ④ دىن /- تىن: ～北到南 جەنۇبتىن شىمالغىچە / ～古到今 قەدىمدىن ھازىرغىچە. [来从] cónglái ئەزەلدىن، زادىلا، ھېچقاچان، ئەسلا: 他～～不为 ئۇ ھېچقاچان ئۆزلىمەيدۇ. [而从] cóng'ér شۇنىڭ بىلەن، شۇنىڭ نەتىجىسىدە، شۇ ئارقىلىق: 坚～～，列马习学持 ماركسىزم - لېنىنىزمنى داۋاملىق ئۆگىنىش ئارقىلىق سىنىپىي ئېڭىنى ئۆستۈردى. ⑤ بىر خىل پەرىنسىپنى قوللانماق: ～速决 چاپسان ھەل قىلماق / 一切～简 ھەممە

ئېلىۋالماق، ئوردۇالماق؛ ئۇ-
نام، باغلام، توپ، دەستە: ～
捌 ئاردىغا ئېلىۋالماق، ئورد-
ۇالماق/ 花团锦簇 ～ر،گۈلدەك/
～ 鲜花 بىر دەستە گۈل.

蹴 cù ① [踏踩] cūjí تەم-
تىرىمەك، ھودۇقماق، سۈر
باسماق، ئەيمەنمەك، ② '蹙'
بىلەن ئوخشاش.

蹙 cù ① كەسكىنلەشمەك،
جىددىيلەشمەك، ئېغىرلاشماق:
穷 ～ جىددىيلەشمەك، قىس
تاپ كەلمەك. ② تۇرمەك،
جەمىرىلمەك: ～ 眉 قوشۇمە-
سىنى تۇرمەك، قاپىقىنى
تۇرمەك / 颦 ～ قاپىقى
چۈشۈپ كەتمەك.

蹴 cù ① تەپمەك: ～鞠 توپ
تەپمەك. ② دەسسىمەك: —
～ 而就 ئاسانلا ۋۇجۇدقا چې-
قارماق.

CUAN

汆 cuān ① قايناق سۇغا
باسماق: ～ 汤 شورپا قىلماق/
～ 丸子 ۋەنزىنى قايناق
سۇغا باسماق. ② كارناي
چۆگۈن (ئوچاقىنىڭ ئىچىگە
سالىدىغان). ③ كارناي چۆ-
گۈندە سۇ قايناتماق:
～了一水子汆 بىر كارناي
چۆگۈن سۇ قايناتتى.

撺 cuān ① ئاتماق، تاشلا-
ماق. ② ئالدىراپ ئىشلىمەك:
～(xuàn)旋时临,备准没先事
ئاۋۋال تەييارلىق كۆرمەي،
ئىش قىستاپ كەلگەندە ئالا-
ڭدىراپ كەتمەك. ③ غەزەپلەن-
مەك، ئاچچىقلانماق، قايىنا-
ماق: 他～了儿 ئۇ قاينىاپ
كەتتى.

[撺掇] cuānduo تۈرتكە بول-
ماق، ئۇنىدىمەك، رەغبەتلەندۈر-
مەك، قىزدىقتۇرماق، سەۋەبچى
بولماق، قۇتراتماق: 就你
是～～去不也他,他 سەن
ئۇنى قىزدىقتۇرساڭمۇ، ئۇ بار-
ماسىدۇ/什么什为,干不己自你
～～ 我呢?ئۆزۈڭ قىلماي ئۇ-
رۇپ، مېنى نېمە دەپ قۇتۇرد-
تىسەن؟

镩 cuān لوم.

蹿 cuān سەكرىمەك، ئىر-
غىماق: 猫 ～ 到房上了去
ھۇشۇك ئۆگزىگە سەكرەپ چې-
قىۋالدى.

攒 cuán 另见 zǎn توپلماق،

CU

祖 cū ① 1. يەردك؛ ～沙 子 ～ 国 جەردس؛ يەردك ئۇم / قارا ئۇن. 2. توم، يوغان؛ ～线 توم سىزىق، توم يىپ / 这棵树很 (zhǎng) 长 ～ بۇ دەرەخ ناھايىتى يوغان / ～ 叶大枝 (ئوخشىتىش مەنىسىدە) چالا - بۇلا ئىشلىمەك، يۇزە ئىش كۆرمەك، بىپەرۋالىق قىلماق، قول ئۇچىدىلا ئىشلىمەك. 3. قوپال، ئاددىي، يەردك: 很面板 ～ تاختاينىڭ يۈزى بەك يەردك / ～ 瓷 قوپال ئىشلەنگەن فارفور / ～ 布 ماتا، بۇز، خام رەخت / 去 ～ 取精 شاكىلىنى ئېلىپ تاشلاپ، مېغىزدىنى قوبۇل قىلماق. 4. بوم، بوم ئاۋاز: 很音嗓 ～ ئاۋازى ناھايىتى بوم. 5. ئېھتىياتسىزلىق، بىپەرۋالىق ～ 心 ～ 想 — مۇنداقلا ئويلىماق. ② قوپال، توك، پالاكەت: ～ 暴 ～ 鲁 بۇ / 这话太 ～ توك. گەپ ناھايىتى توك.

徂 cū ①- فا/- قا، -گە/- كە.

② ئۇتۇپ كەتمەك، يوقالماق. ③ باشلىماق، باشلانماق.

殂 cū ئۆلمەك، ئۆلۈم.

卒 cū 另见 zú '猝' بىلەن ئوخشاش.

猝 cū ئۇيۇقسىز، كۈتۈلمىگەندە، ئۇشتۇمتۇت: ～生 化变 ئۇشتۇمتۇت ئۆزگەرمەك / ～不及防 ئۇيۇقسىز ئۇستىگە كېلىپ قالماق: ئۇلگۈرمەي قالماق.

促 cū ① يېقىن، يېقىنلاشماق، قىسقا، قىس، زىق، جىددىي، تېز: ～膝谈心 膝 心谈 يېقىن ئولتۇرۇپ سۆھبەتلەشمەك. ～急 سەمىمىي سىرداشماق / 短 ～ قىسقا، تېز / 近 ～ قىس، زىق. ② ئالغا سۈرمەك، ئىلگىرى سۈرمەك: 督 ～ 进 ئىلگىرى سۈرمەك، چاپسانلاتماق. '醋' zuò 见另 cù 酢 بىلەن ئوخشاش. [草浆酢] cùjiāngcǎo ئاچچىقئوت.

醋 cù ① ئاچچىقسۇ، سىركە. ② كۈنلىمەك. ئەرسە.

族 cù بىلە غوزىلايدىغان

簇 cù ① رەڭگارەڭ؛ ئارىغا

هەر، مېغىز؛ 国 ~ مەدەنىيەت تەمىنلىمەك جەۋھىرى.

翠 cuì ① كۆكتارماق، يېشىل، يېقىمچى. ② 184 - بەتتىكى '翡翠' سۆزىدىن ئوخشاش. ③ يېشىل: ~ 绿 يا يېشىل، زۇمرۇتتەك يېشىل/ ~ 竹 يا يېشىل بامبۇك.

毳 cuì تۈدىت، مامۇق. 毳毛 cuìmǎo سېرىق تۈك.

CUN

村 cūn مەھەللە، كەنت، يېزا، قىشلاق.

皴 cūn ① يېرىلماق: 手~了 قول يېرىلىپ كەتمەك. ② قاسماق، كىر: 子脖~—بويىنى كىرلىشىپ كەتمەك. ③ رېتۇش قىلماق.

存 cún ① بارلىق، ھايات لىق: ~ 在 مەۋجۇت، مەۋجۇدىيەت / ~ 亡 ھايات-مامات. ② ساقلىماق، ساقلانماق: 去伪~真 يالغىنى ئېلىپ تاشلاپ، ھەقىقىيسىنى ساقلاپ قالماق / ~根 كۆتەك / 除~净 چىقىمنى چىقىرۋېتىپ بولغاندىن كېيىن ئامانەتكە قويۇلغىنى.

ۋەەز ئاسان يېرىتىلمىدۇ. [脆] cuìruò ئاجىز، نازۇك، زەئىپ. ② زىل: 嗓音~ ئاۋازى ئىنتايىن زىل. ③ كەسكىن، ئۆزۈپلا: 很事办~ ئىشتا ناھايىتى كەسكىن.

萃 cuì ئوت - چۆپ توپ-توپ بولۇپ ئۆسىمەك، بۇك بولۇپ ئۆسىمەك. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) 出类拔~ ھەممىنى بېسىپ چۈشمەك، ھەممىنىڭ ئالدى، ئالدىنقى قاتاردىكى.

瘁 cuì تۇكۇرمەك: ~ 一口痰 تۇكۇرۇك، تۇكۇرمەك.

悴 cuì 529- بەتتىكى '憔悴' (qiáocuì) غا قارالسۇن.

淬 cuì سۇغارماق. [淬砺] cuìlì چېنىقتۇرماق، تاۋلانماق.

膵 cuì ئاشقازان ئاستى بېزى، ئۇيقۇ بېزى.

瘁 cuì قاتتىق چارچىماق، ھالىدىن كەتمەك: 鞠躬尽~ پۈتۈن كۈچىنى بېغىشلىماق/ 交力心~ بىرلىك چارچىماق؛ چارچاپ ھالىدىن كەتمەك.

粹 cuì ① ساپ، پاكىز: 纯~ ساپ؛ پەقەت. ② جەۋ-

قۇراشتۇرماق؛～ 浪 تۇپلىماق، قۇراشتۇرماق / ～ 钱 پۇل توپلىماق.

窜 cuàn ① قاچماق، تىكىلىۋەتمەك، يىتىراپ يۇرمەك؛ 东跑西～ تەرەپ - تەرەپكە قېچىپ يۈرمەك / 打得敌人～ 鼠头乌合 دۈشمەن قوۋۇرۇقىنى خاتا قىلىپ قېچىپ كەتتى. ② ھەيدەۋەتمەك، قوغلىۋەتمەك، سۈرگۈن قىلماق. ③ ئۆزگەرتىمەك (ماقالىنى)؛ ～ 改 ئۆزگەرتىۋەتمەك / ～ 点 ئۆزەتمەك، ئۆزگەرتمەك.

篡 cuán ① تەختىنى تارتىۋالماق. ② چاكىنلىغا ئېلىۋالماق؛ قولغا كىرگۈزۈۋالماق.

爨 cuán ① ئوت قالاپ تاماق ئەتمەك؛ ئۆي - ئوچاق لىق بولماق؛ 分～ ئۆي ئايرىپ چىقماق / 同居各～ بىرگە ئولتۇرۇپمۇ ئايرىم قازان ئاسماق. ② ئوچاق.

CUI

衰 cuī 见另shuāi ①‹古› دەرىجە، سۈرەت. ② ‘缞’ بىلەن ئوخشاش.

缞 cuī مۇسىبەت كىيىمى.

榱 cuī چەنزە، بادرا.

Cuī سۇي (فامىلە).

[崔嵬] cuīwéi تاشلىق تۆپە.

催 cuī ① تالدۇرماقماق، سۈيلىمەك؛ ～ 办 بېجىرىشكە تالدۇرماق / ～ 他早动点身 ئۇنى بالدۇراق يولغا چىقىشقا سۈيلىمەك. ② تېزلەتمەك؛ ～ 生 تۇغۇتنى تېزلەتمەك / ～ 化剂 كاتالىزاتور.

摧 cuī ۋەيران قىلماق، پاچاقلاپ تاشلىماق، بۇزماق؛ ～ 残 نابۇت قىلماق، ھالاك قىلماق، بەربات قىلماق/ 无坚不～ ھەرقانداق قورغاننى پاچاقلاپ تاشلىماق / ～ 枯拉朽 قۇرۇپ چىرىمەك (ياغاچ)، قۇرۇپ قاقشال بولماق؛ چىرىكلەشكەن، گۈمران بولۇشقا يۈز تۇتقان، ھالاكەتكە يېقىنلاشقان.

璀璨 [璀璨] cuǐcàn پارلاق، نۇرلۇق، پارقىراق.

脆 cuì ① ئوڭاي سۇنىدىغان، چورۇك؛ چورس: ～ 枣 چورۇك چىلان / 这纸太～ بۇ

挫 cuò ① ئېگىلمەك، چوپسىلا. ② ئېگەكلىمەك، چوپسىلىماق: 把锯 ～ 了 ھەرىنى ئېگەكلەپ قويماق.

厝 cuò ① قويماق، ئورۇنلاشتۇرماق: ～ 火 薪 ئوت ئالدىغا ئوتۇن دۆۋىلىمەك (يوشۇرۇن خەتەرنى دېمەكچى). ② ئاۋۇتنى قويۇپ تۇرماق ياكى باشقىچە دەپنە قىلىش مەقسىتىدە تېمىز كۆمۈپ تۇرماق.

措 cuò ① جايلاشتۇرماق، قويماق: ～ 辞 سۆز ئىشلەتمەك / ～ 手不及 ئۇلگۈرەلمەي قالماق، تەمتىرەپ قالماق. ② تەييارلىماق، ئۆتنە ئالماق: ～ 借 ئۆتنە ئالماق / ～ 筹 ئىشنى پۇل تەييارلىماق / ～ 施 تەدبىر، چارە.

错 cuò ① خاتا، ناتوغرا، چاتاق، سەۋەنلىك، گۇناھ، ئەيىب: 弄～了 خاتا قىلىۋەتمەك / 没～ ئال چاتاق يوق. [觉错] cuòjuó خاتا تۇيغۇ. ② ناچار، يامان: 今年收的年成不～ بۇ يىلى ھوسۇل راگلىق ۋە دولقۇنلۇق.

锉 cuò ① سىقىم، لوچۇم: 一～米 بىر ئوچۇم كۆرۈچ / 一～土 بىر سىقىم توپا.

嵯 cuó [峨嵯] cuó'é ئاسمان پەلەك (تاغ).

鹾 cuó ① تۇزلۇق: ～ 鱼 تۇزلانغان بېلىق. ② تۇز.

瘥 cuó دانمخورەك.

瘥 cuó 见另 chài كېسەل.

矬 cuó پاكار، پاكىنەك، پەتەك، ئۇجمەك: 他长得太～ ئۇنمەك بويى بەك پاكار.

脞 cuǒ ئۇششاق. [丛脞] cóngcuǒ ئۇششاق، مەيدە، چىگمىش، مۇرەككەپ.

剉 cuò ① قايرىلىمپ زەخمىلەنمەك (يارىلانماق). ② '锉' بىلەن ئوخشاش.

莝 cuò ئوت - چۆپ توغرىماق: توغرالغان ئوت.

挫 cuò ① ئوگۈشسىزلىق، مەغلۇبىيەت، مۇۋەپپەقىيەتسىزلىك: 经多许了过折 ～ نۇرغۇن ئوگۈشسىزلىقلارنى باشتىن كەچۈرمەك / 遭～事 ئىش مەغلۇپ بولماق. ② سۇندۇرماق، پەسەيتمەك: 顿扬抑音语 ～ ئاۋازى جاراڭلىق ۋە دولقۇنلۇق.

كىچىك قەدەم/ 铁 ~ 无手 قولىدا تۇمۇرلىك سۇنۇقنىڭ بولماسلىق / 目讯 ~ 光线不 دائىمىي تار، بۇرۇنغىلىك ئۇچىغىلا كۆرىدىغان.

时 cún 存 [心存] cūnxīn نىيەت، مەقسەت، غەرەز، مۇددىئا، قەستەن، ئەتەي. ③ ئامانەت قويماق، ساقلاتماق، قويۇپ تۇرماق: ~ 车 ۋېلىسىپىتنى ساقلاتماق / 把书本儿这你在~ 吧里这! بۇ كىتابلارنى سېنىڭكىدە قويۇپ تۇرايلى/ ~ 款 ئامانەت پۇل؛ پۇل ئامانەت قويماق. ④ توختاپ قالماق، تۇرۇپ قالماق، سىگىمەسلىك: 小孩儿~食了 جائىزا قاماق سىگىمەسلىك / 水道~不就上街，好 了 يەر ئاستى سۇ يولى يامىلىپ بولسا، كوچىلاردا سۇ توختاپ قالمايدۇ.

蹲 cún 见另dūn چۆچۈمەك: 他~了腿了 ئۇ سەكرەپ چۈشۈپ، پۇتىنى چۆچۈلتۇپ قويدى.

村 cūn يەرەز قىلماق، بايقىماق، ئويلانماق، قىياس قىلماق: ~ 度(duó) يەرەز.

寸 cùn سۇنۇك. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) قىسقا. كىچىك، ئاز، ئەرزىمەس، قىلچە: ~ 阴 قىسقا ۋاقىت، بىرەدەمدە/~步 要 مۇھىم نۇقتىلارنى يىغىنچاقلىماق. ③ چىمدىم (0.001

CUO

搓 cuō ئەشمەك، ئۇۋۇلماق: ~手/手~ قولىنى ئۇۋۇلماق.

磋 cuō سۆزلەك ۋە مۇڭگۈزنى سۈركەپ جابدۇق ياسىماق. [商磋] cuōshāng مەسلىھەتلەشمەك، كېڭەشمەك، پىكىرلەشمەك، كېلىشمەك.

蹉 cuōtuó [跎蹉] cuō ~~月岁: بىكار ئۆتمەك ۋاقىت بىكار ئۆتۈپ كەتمەك.

撮 cuō 另见zuǒ① يىغماق، توپلىماق: ~成一堆 بىر دۆۋە قىلىپ يىغىپ قويماق /~土把 来起 تۇپىنى قاچىلىماق. [合撮] cuōhe تېپىشتۇرماق، بېشىنى قوشۇپ قويماق. [呼口撮] cuōkǒuhū <ü> باشلىق تاۋۇش.②

1. مىنگىشىپ قالماق، تەگكۈزمەك: 两根电线～了上 ئىككى تال توك سىمى مىنگىشىپ قالدى. 2. ھەمراھ بولماق، ھەمسەپەر بولماق. 3. تەڭشىمەك: 两种材料～用着 ئىككى خىل ماتېرىيالنى تەڭشەپ ئىشلەتمەك. 4. ئاسماق، ئارتماق، يايماق، يېپىۋالماق: 把衣服～在竿上 كىرنى بامبۇك بادرىغا يايماق / ～身上着一条毛毯 ئۈچىسىغا يۆگەپ يېپىنماق. ④ ئىولتۇرماق، چۈشمەك: ～载(zài)货不～人 يولۇچىلار (يۈك) نى ئالغاچ كەتمەك / ～车 ماشىنىغا چۈشمەك / 客人～了船 يولۇچى ئولتۇرماسلىق.

嗒 dā 见另 tà

嗒嗒[dādā]ئۇكۇر-دۈكۇر، دۈك - دۈك، تىت - تات، تاقاق - تۇقۇق؛ تىكىر - تىكىر.

镕 dā ئۆمۈر تىرنىسا، تۆمۈر تاماق.

褡 dā 见另 dá

褡裢[dālian]خۇرجۇن.

打 dǎ 见另 dá

达 dá ① قاتنىماق، بارماق: 四通八～ ھەممە تەرەپ ۋە بارماق (قاتنىماق) / 直京北从车火～上海 پويىز پېيجىڭدىن شاڭخەيگە ئۇدۇل بارىدۇ / 抵～ يېتىپ بارماق (كەلمەك). ② پىشىق بىلمەك، ئېنىق بىلمەك، ئۇقماق: 通～事理 ئىشنىڭ يولىنى ئۇقماق / 变～权通 ئەھمىيەتكە مۇۋاپىق جانلىق ئىش كۆرمەك. dáguān [观达] كەڭ قورساق. ③ ئورۇندالماق، ئەمەلگە ئاشماق: 目的已～成协议 كېلىشىم ھاسىل قىلماق. ④ ئۇقتۇرماق، ئېيتىپ-دېمەك: 转～令命～传 / 不词～意 بۇيرۇق يەتكۈزمەك / 词不～意 مەقسەتنى ئۇقتۇرالماسلىق؛ سۆز چۈشىنىكسىز بولماق. ⑤ ئىسىلزادە: ～官 چوڭ ئەمەلدار.

Dáwò'ěr [达斡尔] داۋۇرلار.

苳 dá قىزىلچا. 349 - بەت 'ئىككى' گە قارالسۇن.

鞑 Dádá[鞑靼] تاتارلار.

沓 dá 见另 tà

沓[dá]توپ، باغ، تەڭ، دەستە: 一～纸信子

قى هوسۇل يامان ئەمەس / 他不真体身的 ~ ئۇنىملىك ئەمەس. ③ ئارىلاش، گىرە: ~ 杂 ئارىلاش، ئارىلىشىپ كەتكەن /~综复杂 چىگىش ۋە مۇرەككەپ / ~ 乱 ئېلىشىپ قالماق، نورمالسىزلىقنى يوقاتماق / 交牙犬 ~ گىرەلىشىپ كەتمەك. ④ ئۆتۈشتۈرمەك، ياندۇرۇپ ئۆتمەك، ئاجراتماق، ئايرىماق: ~ 车 تاپ تومۇرىنى ياندۇرۇپ ئۆتمەك / ~ 会机过 پۇرسەتنى قولدىن كەتكۈزمەك. ⑤ قاشتاشنى سىلىقلايدىغان تاش: ~ 为以可,石之山他 ئۇ تاغ تېشى بىلەن قاشتاشنى سىلىقلىغىلى بولمىدۇ.

D

DA

哒 dā ددرت، ددرت - چۇ (ئات - ئۇلاغ ھەيدەشتە).

耷 dā سالپاك قۇلاق، يوغان قۇلاق. [拉耷] dāla ساڭگىلماق، ئۆڭۈن سالماق، ئۆڭۈن قىلماق: 了跑巴尾着 ~~狗 ئىت قۇيرۇقىنى قىسىپقاچتى / 着~~穗谷的满饱 ئوق دان ئۆتكەن بۇغداي باشاقلىرى ساڭگىلىدى.

哒 dā "嗒" بىلەن ئوخشاش. **答** dá 见另 dā "dá 答" بىلەن ئوخشاش. [答理] dāli پەسەنت قىلماق، پەرۋا قىلماق، كارى بولماق، قۇلاق سالماق. [应答] dāying 1. جاۋاب بەرمەك، ھە دېمەك. 2. ماقۇل كۆرمەك، رازى بولماق، ئۇنىماق، ۋەدە قىلماق، يول قويماق، قوبۇل كۆرمەك: 我们不决坚~~ بىز قەتئىي يول قويمايمىز.

搭 dā ① ياسىماق، قۇرماق، ئورناتماق، سالماق: ~ 棚 كەپە ياسىماق / ~ 架子 جازىسىنى قۇرماق، بىرەر ئىشنىڭ داۋامىدىنى بەلگىلمۇالماق / ~ 桥 كۆۋرۈك ياسىماق. [救搭] dājiù قۇتقۇزماق، قۇتقۇزۇۋالماق. ② كۆتۈرمەك: 起来~子桌把 جوزىنى سەل كۆتۈرمەك. ③ تۇتاشتۇرماق، باغلىماق:

بەلمىتى ئالماق / ～酒 هاراق ئالماق (سېتىۋالماق). 5. تۇتماق، كۆتۈرمەك: ～灯笼 كۇنلۇك تۇتماق / ～灯 پا- نۇس كۆتۈرۈپ يۈرمەك/ ～旗子 بايراق كۆتۈرمەك. 6. ئاچماق، چاقماق، ئوي- ماق، پىچماق، كولىماق: ～帐子 چىملىدىق ئاچماق/ ～西瓜 تاۋۇز پىچماق/ ～蛋 鸡 تۇخۇم چاقماق. 7. قازماق، ئويماق، سو- ماق: ～井 قۇدوق قازماق/ ～墙 تام سوقماق. 8. يا- سىماق، ئۆرۈمەك، توقۇماق: ～桌椅 جوزا - ئورۇندۇق ياسىماق / ～衣毛 پوپايكا توقۇماق. 9. تاڭماق، يۆ- گىمەك، باغلىماق، تاقماق: ～铺盖卷 كۇده - كۆرپىلەر- نى تاڭماق / ～腿裹 گوجەي يۆگىمەك. 10. سۈرمەك، يا- لاتماق: ～蜡 موم سۈرمەك/ ～油桐 تۇنگو مېيىنى سۈر- مەك. 11. ئويىنماق؛ ئۇچماق: ～千秋 ئىلەڭگۈچ ئۇچماق/ ～扑克 قارتا ئويىنماق.

12. بەرمەك: ～一个电报去 بىر پارچە تېلېگراممانى بەر- مەك / ～电话 تېلېفون بەر- مەك. 13. ھېسابلىماق، ھې- ساب كۆرسەتمەك: 精～细算 ئىنچىكە ھېساب قىلماق، يېپىدىن يىڭنىسىگىچە ھې- سابلىماق / 设备费二百元～ ئۈسكۈنە خىراجىتىنى ئىككى يۈز يۈەن قىلىپ ھېسابلا- ماق. 14. تۇزمەك، سالماق، ئويلانماق: ～下基础 ئاساس سالماق / ～主意 ئويلىنىپ يۈرمەك / ～草稿 لايىھە تۈزۈپ چىقماق. 15. ئىشلە- مەك، شۇغۇللانماق: ～杂儿 ئۇششاق - چۈشۈمەك ئىشلار- نى ئىشلىمەك، يۇگۇر - يېتىم ئىشلار بىلەن شۇغۇللانماق/ ～前站 بالدۇر بېرىپ قونالغۇ تەييارلىماق. 16. بە- دەن ھەرىكەتلىرىنى ئىپادە- لەيدۇ: ～手势 قول ئىشارە- تى قىلماق / ～战冷 تىترە- مەك، تىترەك باسماق، لاغىل- داماق / ～欠哈 ئەسنىمەك، ئەسنەك تۇتماق / ～失前 مۇدۇرۇلۇپ كەتمەك / ～儿滚

بىر قوب خەت قەلەمزى.
怛 dā ھەسرەت چەكمەك، قايغۇرماق.
妲 dá دا (كىشى ئىسمىغا ئىشلىتىلىدۇ).
Dá 笪 دا (فامىلە).
靼 dá 111 - بەتتىكى'鞑'غا قارالا (dádá).
答 dá 见另 dā ① جاۋاب، جاۋاب بەرمەك: 问～سوئال-جاۋاب / ～话 جاۋاب بەر-مەك، جاۋاب ياندۇرماق. ② جاۋاب قايتۇرماق، ئاقلىماق: 报～ جاۋاب قايتۇرماق، ئاقلىماق / ～谢 مىننەتدار-لىق بىلدۈرمەك، رەھمەت ئېيتماق / ～礼 سالامنى ئىلىك ئالماق، جاۋابىن سالام بەرمەك.
瘩 dábèi [背瘩]da 见另dá غولغا چىققان غەلۋىرەك.
打 dǎ见另dá①ئۇرماق، قاق-ماق، سوقماق، تاقىلداتماق، ئاتماق، چالماق: ～铁 تۆ-مۈر سوقماق / ～门 ئىشىكنى تاقىلداتماق / ～鼓 دۇمباق چالماق /～靶قارىغا ئاتماق/ ～劫 قىلالا سوقماق، قاقدى-ماق / ～埚 تارمار قىلماق، بەتچىت قىلماق، غۇلاتماق. (كۆچمە مەنىدە) ～枪 مىلـ-تىق ئاتماق / ～闪 چاقماق چاقماق؛ چېقىلغان چاقنـ-ماق، يېشىن چاقنىماق. [dǎjī 击打] زەربە بەرمەك، زىيانكەشلىك قىلماق: 者略侵～～ تاجاۋۇزچىلارغا زەربە بەرمەك. ② كونىكرېت مەنىسى بار پېئىللار ئوزنـ-دا ئىشلىتىلىدۇ: 1.يوقاتماق، چۈشۈرمەك، ئېلىۋەتمەك، ئـ-چىنى ھەيدىمەك: ～虫 قۇرتنى چۈشۈرمەك / ～沫 كۆپۈكنى ئېلىۋەتمەك / ～食 ئىچىنى ھەيدىمەك. 2.يېمەك، بۇزماق: ～了衣被虫 كـ-يىمىنى كۈيە يېمەك، كـيىمىگە كۈيە چۈشمەك. 3. ئالماق، ئەكەلمەك، يىغماق، چاپماق، ئوۋلىماق، تۇتماق: ～鱼 بېلىق تۇتماق / ～食粮 ئاشلىق يىغماق / ～柴 ئوتۇن چاپماق / ～水 سۇ ئەكەلمەك. 4. ئالماق، سېتـ-ۋالماق: ～车票 ئاپتوبۇس

达 dá [达] da - 211 gē·da [疙瘩] 见另 dā 疙瘩 gēda 211- بەتتىكى 'چىك' غا قارالا.

DAI

呆 dāi ① گۇمۇش، دۆت. ② ھاڭۋاقماق، ھاڭۋاقتەلمەق قىلماق، داڭقېتسىپ قالماق: 两发眼 ~ داڭقېتسىپ قالماق/ 他~~在站那里 ئۇ ئاۋۇ يەردە بۇتتەك قېتسىپ قالدى/ ~ 板 ھاڭۋاقتەسى، مۆڭ. ③ 'dāi 待' بىلەن ئوخشاش.

呔 dāi ھايت.

待 dāi见另dài تۇرۇپ قالماق، تۇرماق. '呆' مۇ دەپ ئوقۇلىدۇ: 你~~会儿再走 بىردەم تۇرۇپ كەتكىن.

歹 dǎi ياماق، ئەسكى: ~人 ياماق ئادەم / ~ 意 ياماق نىيەت / ~作非为 ئەسكىلىك قىلماق. [歹好] hǎodǎi 1. ياخشى-ياماق: ~~ 知不 ياخشى-ياماقنى بىلمەسلىك. 2. قانداقلا بولمەسۇن: ~~ 得你 قانداقلا بولمەسۇن سىز بىر بېرىپ كېلىشىڭ (dēi) 去—趟

逮 dǎi见另dài تۇتماق: ~老鼠 چاشقان تۇتماق /~蝗虫 چېكەتكە تۇتماق.

傣 Dǎi [族傣] دەيزۇ مىللىتى.

大 dài见另dà [夫大] dàifu دوختۇر، ۋراچ (dàfū دەپمۇ ئوقۇلىدۇ. 'dà 大' غا قارالا). [黄大] dàihuáng رەڭدىن. [王大] dàiwang ئالىيجاناب، ئالىيكەرەملىرى (كونا چاغچىلىقتا پادىشاھ ۋە قاراقچى باشلىقلىرىنىڭ ئاتىلىشى. dàwáng دەپمۇ ئوقۇلىدۇ، 'dà 大' غا قارالا).

软 dài ھارۋا بۇلىنى قاپلىغان مىس ياكى تۆمۈر چەمبەر.

代 dài ① ۋەكالەتەن: ~理 ۋەكالەتەن باشقۇرماق، مۇ-ۋەققەت/~办 ۋەكالەتەن بېجىرمەك /~耕 يەرگە ئىشلەپ بەرمەك. [代表] dàibiǎo 1. ۋەكالەتەن، ۋەكىللىك قىلماق، نامىدىن: ~~我 他去 مەن ئۇلىڭغا ۋەكالەتەن

ئۆمىنىماق.③ بەزى ھېسابلار بىلەن بىرىكىپ ھېسابلاش ياسىلىدۇ: ～扮 ياسانماق، ياسىنىماق، بەزداڭلىماق/ ～扫 سۈپۈرمەك، تازىلىماق / ～搅 كاشىلا قىلماق، دەخلى قىلماق؛ ئاۋارە قىلماق، پاراكەندە قىلماق/ ～扰 كاشىلا قىلماق، دەخلى قىلماق؛ ئاۋارە قىلماق، پاراكەندە قىلماق.④-دىن /-تىن: ～去年起 ئۆتكەن يىلدىن باشلاپ / ～哪来? قەيەردىن كەلدىڭ؟

大 dà见另dà①چوڭ، يوغان، كاتتا، كەڭ، يىمرىك، زور، ئۇلۇغ، بۆيۈك (ئېغىزسىز): 1. كەڭ، ئېگىز، چوڭ، يوغان: ～山 ئېگىز تاغ / ～树 چوڭ (يوغان) دەرەخ / 这间～房 بۇ ئۆي ئۇ ئۆيدىن چوڭ. 2. كۆپ، نۇرغۇن، جىق: ～众 ئاممىا، خەلق ئاممىسى، ئاۋام / ～量 كۆپ مىقداردىكى. 3. چوڭقۇر، كىچىك: ～于 干义主会社 كۆنىمىدە سوتسىيالىزم ئىلىپ بارماق / ～快人心 كىشىنى شادلاندۇرماق (خۇرسەن قىلماق). 4. ئۇنلۇك: ～声说话 ئۇنلۇك كەپ قىلماق. ⑤. چوڭى، تۇنجىسى: ～哥 چوڭاكا/ ～姐 چوڭ ئاپا / 老～ تۇنجى بالا، بالىمنىڭ چوڭى. 6. سىلى، ئۆزلىرى: ～作 سىلىنىڭ ئەسەرلىرى /尊～姓 名 ئىسىملىرى نېمە؟ [大夫] dàfū تۆرە، بەگ.(ده‌بۇ ئوقۇلمىدۇ، 'dài '大 گە قارالسۇن) dàwáng [王大] 1. شاھ، پادىشاھ ئالىيلىرى. 2. ماھىر، ئۇستا: 爆破～ ～ پارتلىتىش ماھىرى. 3. كارول، دوكار: 钢铁～～ بو-لات - تۆمۈر كارولى(dàiwáng دەپمۇ ئوقۇلمىدۇ، 'dài '大 گە قارالسۇن). ② (ۋاقىتنى ئىپادىلەيدۇ):～前年 ئۆچ يىل مۇقەددەم/ ～后天 ئىندىن. ③ ئېنىقسىزلىقنى ئىپادىلەيدۇ: ～略ئومۇمەن، قىسقىچە / ～概ئومۇمىي ئەھۋال؛ مۇلچەر، دىققەتسىزلىك / ～约 تەخمىنەن، چامامدا.④ (方) ئاتا، دادا.

哒 dā [哒圪] gēda - 211 - دە تەتىكى 'ئاغ' غا قارالسۇن.

ئەمۇ بىلەلمەك، ھەر قانداق جەڭدە يېڭىلمەيسەن.

怠 dài ھورۇن، ھورۇنلۇق قىلماق، سۈسلۇق قىلماق، بوشاشماق، بوشاڭلىق قىلماق.

带 dài ① لېنتا، بوغقۇچ: ～皮 تاسما /腰～ بەلباغ/ 鞋～بالا ئايىغ بوغقۇچى. (كۆچە مەھندە) كامېر، بالون: 外～ بالون /里～ كامېر. ② بەلباغ، جاي، ۋادا، رايون: ～温 مۆتىدىل بەلباغ /寒～ سوغۇق بەلباغ/沿海一～ دېڭىز بويى رايونى. ③ ئېلىپ ماڭماق، ئېلىۋالماق: 腰里～着盒子枪 تاپانچىنى يېنىدا ئېلىپ يۈرمەك /～着李行 يۈك - تاقىنى ئېلىپ ماڭماق. ④ ئالغاچ كەلمەك، ئالغاچ بارماق، ئالغاچ كەتمەك: 去信口个～他给你 سىز ئۇنىڭغا خەۋەر ئالغاچ بېرىڭ/ ～上把门 ئىشىكنى ياپقاچ كېتىڭ /～菜买连 خەت ئاپارغاچ سېلىپ كەلمەك. ⑤ مەلۇم كەيپىيات ياكى مەلۇم خۇسۇسىيەتكە ئىگە ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ: ～面容笑 تەبەسسۇم بىلەن/ ～色的样子 باشلىماق، ⑥ يېتەكلىمەك، تەربىيىلىمەك: ～路 يول باشلىماق /～兵 ئەسكەرلەرگە باشچىلىق قىلماق /起～用作头 باشلامچىلىق رول ئويناماق. ⑦ ئاق خۇن. [带下] dàixià خۇن كېسەللىكى.

待 dāi 见另dài ① ساقلىماق، كۈتمەك: ～人敌击出机 پەيت كۈتۈپ دۈشمەنگە زەربە بەرمەك /尚～ مۇزاكىرە قىلىش ئالدىدا تۇرماق. ② مۇئامىلە قىلماق، كۈتمەك: ～人接物 كىشىلەر بىلەن مۇئامىلە قىلماق، كىشىلەر بىلەن چىقىشماق/ 我～太好了家大 ھەممەيلەن ماڭا ناھايىتى ياخشى مۇئامىلە قىلدى /～客 مېھمان كۈتمەك. [遇待] dàiyù مۇئامىلە، تەمىنات، ماڭاش، ھوقۇق: ～政治 سىياسىي ھوقۇق /～质物 ماددىي تەمىنات /调整～ تەمىناتنى تەڭشىمەك. ③ قىلماقچى بولماق، ئويلىماق، نىيەت

باراي /他 ~~ 一个单位 ئۇ بىر ئىدارىسىگە ۋەكىللىك قىلىدۇ. 2. ۋەكىل: ~~公工 ئىشچىلار ئۈيۈشمىسىنىڭ ۋەكىلى /全权~~ ئىۋلۇق ھوقۇقلۇق ۋەكىل. [价代] dàijià باھاء، بەدەل، ھەق، ئەجىر، چىقىم. [词代] dàicí ئالماش. ② دەۋر، زامان، سۈلالە، خاندانلىق: 古~ قەدىمكى دەۋر /近~ يېقىنقى زامان /现~ ھازىرقى زامان /清~ چىڭ سۈلالىسى. [代年] 1. nián dài دەۋر، زامان: 远久~~ ئۇزاق زامان. 2. يىللار: 二十世纪五十年代 20~50 ئەسىرنىڭ يىللىرى. ③ ئەۋلاد، بوغۇن: 第二~~ ئىككىنچى ئەۋلاد / 下~~ كېيىنكى ئەۋلاد.

岱 dài قەيسىەن تېغىنىڭ باشقىچە ئاتىلىشى.

玳 dài [瑁玳] dàimào كارىتىتا.

贷 dài ① قەرز ئالماق، قەرز بەرمەك: ~款 قەرز بەرمەك، پۇل قەرز بەرمەك. ② قەرز پۇل، كرېدىت: 农~ دېھقانچىلىق قەرز پۇلى. ③ باش تارتماق، قاچماق: 置若无~ باش تارتىپ بولمايدىغان. ④ كەچۈرۈم قىلماق، كەچۈرۈم قىلماق: ~不能严 قاتتىق جازالماق.

袋 dài خالتا، تاغار، قاپ: 布~ خالتا /衣~ يانچۇق / 口面~ ئۇن خالتىسى. [烟袋] yāndài ھاكا خالتىسى: 水~~ چىلىم / ~~锅ئاكزىنىكسەيخانىسى.

黛 dài قارا بوياق، كۆكۈچ قارا: ~ 眉 قاشلىق ئەتمەك / ◇~粉 خوتۇن - قىزلار.

甙 dài گلىكوزىدلار.

迨 dài ① يەتمەك، يېتىپ بارماق. ② پايدىلانماق.

绐 dài ئالدىماق، گوللىماق.

殆 dài ① ئەخمىنەن، دېگۈدەك: 敌伤人~尽 دۈشمەنلەرنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك ئۆلدى ۋە يارىلاندى. ② خەتەرلىك، خەۋپلىك: 危~ ئىنتايىن خەتەرلىك، 已知彼知~ ئىنتايىن ئېنىق / 百战不~ ئۇزۇنغىچە، ئۇزۇنغا

热情～事做：～…地（ده） پەقەت
够不情 ئىشتا پەقەت قىزغىن-
لىقلا تاپىنىش كۆرسەتمە قىل-
ماسلىقىڭ /不～说，的别提件这
事 باشقىنى قويۇپ، پەقەت
ھۆشۇ ئىشنىلا دېيىشەيلى.
dānwèi [位单] 1. بىرلىك،
سېلىشتۇرما (ئۆلچەم بىرلە-
كى). 2. ئورۇن، تارماق، ئور-
گان：那个五有里～～ 属直
ئۇ يەردە بىۋاسىتە قاراش-
لىق ئورۇنىدىن بەشى بار.
身～ ②بىر، يالغۇز، يەككە：
تەنھا، يەككە، بويتاق، سال-
تاق/～打一 بىرنىلا قىلماق،
بىر ئىش بىلەنلا مەشغۇل
بولماق /～马匹枪 يەككە-
يېگانە/～数 بىر خانىلىق
سان. ③تاق：～日 تاقكۈنلەر/
～号 تاق نومۇر /～数 تاق
سان.[薄单] dānbó 1. يالاڭ،
نېپىز：很得穿～～ نېپىز
كىيىنمەك. 2. ئاجىز، بوش،
～～太骨子身他：كۆچسىز
ئۇنىڭ تېنىي بەك ئاجىز/
～～力人 كۆچسىز (ئادەم
كۆچى ئاز). ④(子～)：
据～ ھۆججەت /传～ تەشۋىق
ۋەرەقىسى /帐～儿 تالون/
清～ تىزدىم، ھېسابات تالو-
نى /药～ رېتسېپ. ⑤ يالاڭ：
～衣 يالاڭ كىيىم /～裤 يا-
لاڭ ئىشتان. ⑥ كىرلىك، ئە-
ددىيال：被～ يوتقان كىرلە-
كى /床～ ئەددىيال/褥～
كىرلىك.

dān 殚 سەرپ قىلماق：～力
كۆچىنىڭ باردىچە /～心 باش
قاتۇرماق /～思极虑 ئىستىتا-
يىن باش قاتۇرماق، پۈتۈن
زېھنى بىلەن.

dān 箪 چۆچەك (قەددىمكى
زامانداغا بامبۇكتىن ئىشلەنـ
گەن)：～食 (sì) 壶浆 مېھـ
مان دوستلۇق بىلەن كۈتۈ-
ۋالماق، نازۇنېمەتلەر بىلەن
كۈتۈۋالماق.

dān 眈 تىكىلمەك، تىكىلىپ
قاردىماق. dāndān [眈眈]
～～视虎：تىكىلىپ قاردىماق
يىرتقۇچلاردەك تىكىلىپ قا-
ردىماق.

dān 眈 كېچىكتۈرمەك، كې-
چىكمەك، تۇرۇپ قالدۇرماق.
dān,gē [搁眈] تۇرۇپ قال-
ماق：事件这～～久好了
今，

DAN

丹 dān ① قىزىل؛ ～心 قىزىل قەلب / ～砂 سىناب سۇلفىد رۇدىسى، گىل. ② ئۇششاق كۇمىلاچ دورا: 牛黄解毒～ ھەر خىل شەكىلدىكى جۇڭيى دورىلىرى.

担 dān见另dàn ① كۆتۈرمەك. توشۇماق: ～水 سۇ توشۇماق / ～两着菜筐 ئىككى سەۋەت چىگىدىي كۆتۈرمەك. [担心] dānxīn ئەندىشە قىلماق، ئەنسىرىمەك، غەم يېمەك، تەشۋىشلەنمەك: ～～我 了不受体身他 مەن ئۇنىڭ سالامەتلىكىدىن ئەنسىرەمەن: ② ئۈستىگە ئالماق. 不事做: زىممىسىگە ئالماق. 险风～怕 ھەر قانداق ئىشتا خەتەردىن قورقماسلىق / 要把任务～当来起 ۋەزىپىنى ئۈستىگە ئېلىش كېرەك.

① shàn，chán 见另 dān 单 ～简: ئاددىي، ئاددىيلاشتۇرۇلغان. ～纯: ساددا، ئاددىي / ～式记簿 ئاددىي خاتىرە دەپتىرى. (كۆچمە مەنىسى) 了来人有，门出～正: قىلماق: توغرا، ئىشىكتىن چىقىپ ئۆزىگە ئاتالغان ئادەم بارمۇ يوقمۇ، بىرسى كىرىپ كەلدى.

埭 dài توغان.

逮 dài见另dǎi ① كەلمەك، يەتمەك: ～不及清季 سۇلالىسىنىڭ ئاخىرقى يىللىرىدىلا كەلگەندە / ～未有力 كۈچى يەتمەسلىك. ② قولغا ئالماق، تۇتماق.

隶 dài 3 - بەتتىكى '隶书' (lìshū)گە قارالسۇن.

戴 dài ① كىيمەك، تاقىماق، قادىماق، قىستىماق، ساپماق، تارتماق: ～帽子 دوپپا (ئۇماق) كىيمەك / ～眼镜 كۆزەينەك تاقىماق / ～红巾领 قىزىل گالستۇك تاقىماق / ～笼头 نوختا سالماق / ～星披月 كەچ يېتىپ، سەھەر تۇرماق. ② ئەزىزلىمەك، ھۆرمەتلىمەك، ياخشى كۆرمەك: 推～ كۆتۈرمەك، كۆرسەتمەك / 拥～ قوللىماق، ياقلىماق، يۆلىمەك / ～爱 ئەزىزلەت، ھۆرمەت، ياخشى كۆرمەك، باشتا كۆتۈرمەك.

قالماي، ئۇنىڭ سۆيىتىنمەۋ يۇقىرى كۆتۈرۈشمەيز كېرەك. [但凡] dànfán ئەۋەھەن ... لېكىن ...، لا: ～夫工有我，我就去看他 ۋاقتىم بولسىلا، ئۇنى يوقلاپ بارىمەن. ② لېكىن، ئەمما، بىراق: 争战怕不也～，平和爱热们我 بىز تىنچلىقنى سۆيىمىز، ئەمما ئۇرۇشتىن قورقمايمىز. 担 dān见另dàn ① بالداق، ئەپكەش. ② بىر ئەپكەش يۈك: 货郎～ خۇلاگزىچىنىڭ يۈكى. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) يۈك، مەسئۇلىيەت: 重～ ئېغىر يۈك/不怕重子～ يۈكىنىڭ ئېغىرلىقىدىن قورقماسلىق. ③ دەن.

[民誕] dànmín 诞 سۆ ئۈستى ئاھالىسى.

诞 dàn ① ئالدىماق، ئالدامچىلىق، ھىيلە ئىشلەتمەك، بىمەنىلىك، ئەلۋىلەرچە، غالجىرانە، ھەددىدىن ئېشىپ كەتمەك: 荒～不经 راسا بىمەنىلىك، قاملاشمىغان. ② ئۇغۇلغان كۈن، دۇنياغا كەلمەك، ئۇغۇلماق: ～辰 تۇغۇلغان كۈن /华～ تۇغۇلغان كۈنىڭىز.

淡 dàn ① بىمەنە، بېكاۋاق- مەك. ② قىزىقتۇرماق، ئاز- دۇرماق: ～以私利 شەخسىي مەنپەئەتكە قىزىقتۇرماق.

淡 dàn ① كۆچسىز، سۇس، تۇزسىز: 太菜 ～ سېيى بەك ئازسىز ئىكەن /～水湖 تۇزسىز كۆل، تاتلىق سۇ كۆ- لى. ② سۇيۇق، شالاڭ، ئاچ: 酒～ كۆچسىز /～绿 ئاچ يېشىل 轻风～云 بۇ- لۇتلار شالاڭ، مەيىن شامال- لىق ھاۋا: سالقىن ھاۋا. ③～冷度态：مۇئامىلە سوغۇق/他～～ پوزىتسىيىسى سوغۇق 话句一了说地 ئۇ سوغۇققىنا سۆزلىدى. ④كاسات، كاساتـ لاشماق: ～月 كاساتچىلىق ئاي، قىس ئاي /～季 قىس مەزگىل، كاساتچىلىق پەسىل.

惮 dàn قورقماق، ئېغىر كۆرمەك: 不～烦 زېرىكمەس- لىك، ئېغىر كۆرمەسلىك/ 肆无忌～ ھېچبىر تەپ تارتماي، قىلچە ئەيمەنمەي.

弹 dàn见另tán ① شاردەك،

天才弄完 بۇ ئىش بىر مۇنچە ۋاقىت كېچىكىپ، بۇگۈن ئا-
ران بۇۋتتى. dānwu [误耽] كېچىكتۈرمەك، دەخلى يەتـ
كۈزمەك، دەخلى قىلماق، ئارقىغا سۈرمەك: ～～不能 产生 ئىشلەپچىقىرىشقا دەخـ
لى يەتكۈزۈشكە بولمايدۇ.
② بېرىلىپ كەتمەك، ھېرىس بولۇپ كەتمەك، مەپتۇن بول-
ماق، چۆمەك: ～乐 ئويۇنغا بېرىلىپ كەتمەك. ئاشاش
耽 dān '耽'②بىلەن ئوخ-
聃 dān قەدىمكى پەيلاسوپ لاۋزىنىڭ ئىسمى.
胆 dǎn ① ئۆت. ② يۈرەك، جىگەر: ～大心细 يۈرەكلىك ھەم ئەستايىدىل/～法 يۈرەك سىز، قورقۇنچاق، توخۇ يۈرەك، توشقان يۈرەك/小子～ قور-
قۇنچاق، يۈرەكسىز. ③كامېر، شىشە: 球～ توپ كامېرى/暖瓶～ چايدان شىشىسى.
疸 dǎn ① سېرىق كېسەل؛ سېرىقلىق چۈشمەك. ② ھال كېسىلى (زىرائەتلەرنىڭ).
掸 dǎn قاقماق، سۈرتمەك:

子巢～ جۇزا سۈرتمەك/
衣服～ كىيىمنى قاقماق.
惔 dǎn ئەقدىم قىلماق، سۆنماق؛～佛 نەزىر ئاتماق.
亶 dǎn دەرۋەقە، دېگەندەك، ھەقىقەتەن، ئەلۋەتتە.
石 dàn 另见shí ①(قاپ).
旦 dàn ① تاڭ ئاتماق، سەھەر/～暮: سەھەر شامۇ/待戈枕～ دائىم تەييار تۇر-
ماق، ھەمىشە ھوشيار تۇر-
ماق. (كۆچمە مەنىدە) كۈن: 元～ يېڭى يىلنىڭ بىرىنچى كۈنى /一～ 发现提问，立刻 想法解决 كۈنلەرنىڭ بىرىدە مەسىلە يايقالسا، دەرھال چارە تېپىپ ھەل قىلماق.
[旦夕] dànxī 1. ئەتىگەن ۋە كەچ. 2. قىسقا ۋاقىت ئىچىدە: ～～在危 خەۋپ ئاستىدا تۇرماق، خەۋپ كۆزگە كۆرۈنۈپ تۇرماق. ② چاڭچى-
لىمىدە ئايال رولىنى ئالغۇچى.
但 dàn ① پەقەت ... لا، يالغۇز ... لا: 我～不们 证保 完成任务，还要 提高质量 بىز پەقەت ۋەزىپىنىڭ ئورۇندى-
لىشىغىلا كاپالەت بېرىپ

ۋەتتىكى：～任务 ئۆزۈم تۇتقان ۋەزىپە، كۆز ئالدىدىكى ۋەزىپە. [下当] dāngxià دەرھال، دەرۋە：～～就去 دەرھال بارماق. ④ لايىق، مۇناسىپ، ماسلاشمىغان، تەڭ بولماق：相鼓旗～ كۆچتە تەپمۇ تەڭ، بىر-بىرىدىن قېلىشماسلىق. ⑤ تېگىشلىك：～ 办就办 ئىشلەشكە تېگىشلىكنى ئىشلە/不～问不的问سوراشقا تېگىشلىك بولمىغاننى سورىما. ⑥ ئوست تەرەپ：瓜～ساپاق/瓦～ كاھىش. ⑦〈声象〉声—的～ جاراڭ، جاراڭ قىلغان ئاۋاز /小锣敲得～～响جاڭنى جاراڭ - جاراڭ چالماق. [哪当]dānglāng 〈声象〉جاراڭ - جۇرۇڭ، شاراق-شۇرۇق：～～～～上,铃课了响 جاراڭ - جاراڭ قىلىپ قوڭغۇراق چېلىنىدى. [丁当] dīngdāng '丁当' غا قارالا. [心当] dāngxīn ئېھتىيات قىلماق، پەخەس بولماق.

珰 dāng ① ھالقا. ② ئاغۇات، ھەرەم ئاغىسىنىڭ باش كېيىمىگە ئوستىدىكى ئالتۇن زىننەت بويۇمى.

铛 dāng 见另dàng '⑦当' chēng 条目.

裆 dāng ئاغ：横～ تۇغرا ئاغ /直～ تۇز ئاغ/开～裤 ئېغى توچۇق كىشتان (كۆچمە مەنىدە) چاتراق.

挡 dǎng 见另dàng ① تۇسماق،دالدا بولماق：水来土～ توپا سۇنى توسىدۇ/把风住～ شامالنى توسماق/芭蕉扇拿～着太阳 باتان يەلپۈگۈچ بىلەن قۇياشنى توسماق. ② توسۇق：炉～ مەشنىڭ قاپقىقى (توسۇقى) /窗户儿～ دېرىزە قاپقىقى.

党 dǎng ① پارتىيە. ② گۇرۇھ، پىرقە：结～私营 شەخسىي مەنپەئىتى ئۈچۈن گۇرۇھ ئۇيۇشتۇرماق. [党羽]dǎngyǔ مۇرىت، مۇخلىس، شېرىك. ③جەمەت：～父 ئاتا جەمەت/～妻 ئانا جەمەت /～母 خوتۇن جەمەتى.

谠 dǎng تۇغرا، ئادىل، ھەققانىي：～言 ھەققانىي سۆز/～论 تۇغرا نەزەرىيە.

当 dāng 见另dàng ① مۇۋاپىق،

كۆمىلاچ: ~丸 رەگەتكە ئوقى، سالغا تېشى. ② ئوق، بومبا، كرانات: 炮~ تۇپ ئوقى، سىناره د/炸~ بومبا/手榴~ گرانات.

瘴 dàn ① هارغىنلىق كېسىلى. ② ئەزەپ، نەپرەت: 善~恶 ياخشىنى قەدىلەپ، يامانلىقنى نەپرە قىلەنمەك.

蛋 dàn ① تۇخۇم: 鸡~ توخۇ تۇخۇمى /鸭~ ئۆردەك تۇخۇمى/蛇~ يىلان تۇخۇمى. ② شارىك، كۆمىلاچ؛ 药~ ياڭيۇ /驴~ ئېشەك تېزىكى.

氮 dàn 〈化〉 ئازوت، نىترو-گېن (N).

澹 dàn تىنچ، جىمجىت: 恬~ تىنچ، ئاسايىشلىق.

DANG

当 dāng见另 dàng ① بولۇ-ماق: 开会~主席 يىغىنىنىڭ رەئىسى بولماق /~了民人 خەلق خوجا بولدى. (كۆچمە مەنىدە) جاۋابكار بولماق، ئۈستىگە ئالماق، كۆتۈرمەك: 担~ ئۈستىگە ئالماق. dāngxuǎn [选当] 代民人为~~ 他 سايلانماق: 他 被 ئۇ خەلق، قۇرۇلتىيىنىڭ ۋەكىلى بولۇپ سايلاندى. ② باشقۇرماق، تۇتماق: ~家 ئۆي باشقۇرماق /权~ هوقۇق تۇتماق /~局 داىره، مەھكىمە. ③ دا/- دە،- تا/- تە: 事的别做要不,候时的习学~ ئۆگىنىش ۋاقتىدا، باشقا ئىش قىلماسلىق كېرەك/~街 بازاردا /~院 قورۇدا /~中 ئوتتۇرىدا /~面 يۈزمۇ يۈز، دەرقەمتە /~初 باشتا، دەسلەپتە، ئۇ چاغلاردا. [年当] dāngrì [日当] dāngnián ئۆز ۋاقتىدا، شۇ ۋاقىتتا، شۇ كەمىدە، شۇ چاغدا: 想~~ 火有没还里这,候时的家离我 车 ئۆز ۋاقتىدا مەن ئۆيدىن چىقىپ كەتكەندە، بۇ بەردە پويىز يوق ئىدى. (يەنە dāngrì، dāngnián دە پەرق ئوقۇلىدۇ. 'dāng' غا قارالسۇن). [即当] dāngjí دەرھال، شۇ ھامان: ~~会散 يىغىن دەرھال تارالدى. [前当] dāngqián كۆز ئالدىدىكى، ئالدىدا، ئۆ-

捣 dǎo يەنچماق، 把风等～下来 لەگلەكتىلك يەرگە چۈشۈپ يەغدۇال. (كۆچمە مەنىدە) 到事件这～出来头 بۇگۈنكە قەدەر بۇ ئىشنىڭ تېگى-تەكتى ئېنىقلانمىدى.

导 dǎo ① رەھبەرلىك، ئۇستاز، يېتەكچى: 马克思是无产阶级革命的～师 ماركس پرولېتارىيات ئىنقىلابىنىڭ ئۇستازى /～言 مۇقەددىمە، كىرىش سۆز. [导演] dǎoyǎn رېژىسسور. ② باشلىماق، يېتەكلىمەك، ئۆتكۈزمەك: ～热 ئىسسىقلىق ئۆتكۈزمەك/～电 توك ئۆتمەك، توك ئۆتكۈزمەك /～体 ئۆتكۈزگۈچ جىسىم/～海人 خۇيخي دەرياسىنى دېڭىزغا باشلىماق. ③ تەلىم - تەربىيە، يول كۆرسەتمەك: 开～ نەسىھەت قىلماق.

岛 dǎo ئارال.

捣 dǎo ① يانچماق، سوقماق، ئالقانلىماق: ～蒜 سامساق چاپماق/～米 شال سوقماق، شال ئاقلىماق. (كۆچمە ئىشلەتكەندە) [捣浆] dǎojiàng داۋالغۇماق، چايقالماق. ④ لاغايلاپ يۈرمەك، بىكار يۈرمەك. ⑤ تېمىز كۆل: 花芦～ قومۇشلۇق كۆل/黄天～ خۇاڭتيەن كۆلى.

宕 dàng ئارقىغا سوزماق، كېچىكتۈرمەك.

荡 dàng 386-بەتتىكى '莫荡' (mòdàng) غا قارالسۇن.

DAO

刀 dāo ① پىچاق، قىلىچ، شەمشەر: 镰～ ئورغاق /菜～ چەيدۇ، قىغىراق /刺～ نەيزە /旋～ قىرىش پىچقى /铅笔～儿 قەلەمتىراش. ② <量> كېسىم. ③ <古> پىچاقسىمان پۇل.

叨 dāo [叨叨] tāo见另dāo

叨 dāo ۋاتىلدىماق، ۋالاقلىماق. [唠叨] dāolao ۋالاقلىماق، ۋاتىلدىماق، كاسىلدىماق.

忉 dāo [忉忉] dāodāo قايغۇ - ھەسرەت.

劻 dāo 1. تاسما بېلىق. 2. ئانچۇئۇس بېلىقى.

氘 dāo دېيتېرىي (D).

پىق، لايىق، ئۈيغۇن، جايىدا: 处理得～ مۇۋاپىق بىر تەرەپ قىلماق/不得用字个这～ بۇ خەتنىك ئىشلىتىلىشى جايىدا ئەمەس/～妥 ～适/法办的～ مۇۋاپىق چارە/息休的～ مۇۋاپىق دەم ئالماق. ② تەڭ كەلمەك، تېتىماق: 用人个俩～人个 ئىككى ئادەمكە تەڭ قىلىپ ئىشلەتمەك. ⑧ قىلماق، قاتاردا: 车～步安 پىيادە ماڭماق. (كۆچمە مەنىدە) دېمەك، قارىماق، ھېسابلىماق: 你～我不知道吗? مېنى بىلمەيدۇ دەمسەن؟ ④ شۇ (بولغان ئىشنىڭ ۋاقتىنى بىلدۈرىدۇ): 他～天就走了 ئۇ شۇ كۈنلا ماڭدى. [当年] dāngnián شۇيىلى: ～种～～收 شۇ يىلى تېرىپ، شۇيىلى ھوسۇل ئالماق/～～受益 شۇيىلىلا پايدىسىنى كۆرمەك. (يەنە dāngnián دەپمۇ ئوقۇلىدۇ. 'dāng' 当 غا قارالسۇن). [日当] dāngrì شۇ كۈنى. (يەنە dāngrì دەپمۇ ئوقۇلىدۇ، 'dāng' 当 غا قارالسۇن). ⑤ رەنىگە قويماق، ئۆرۈكە قويماق. ⑥ كۆرۈكە قويۇلغان نەرسە.

[上当] shàngdàng ئالدام خالىتىغا چۈشمەك، دامىغا چۈشمەك، ئالدانماق.

挡 dàng 见另 [挡摒] dǎng bìngdàng يىغىشتۇرماق، جابدۇنماق.

档 dàng ① قاتار تاختىپىشى: 归～ ئارخىپقا سالماق. ② ئارخىپ: 查～ ئارخىپ ئاختۇرماق. ③ مىقدار سۆز: ①一～子事 بىر ئىش.

凼 dàng كودۇك، ئورەك، كۆلچەك: 水～ سۇ ئوردىكى/～肥 ئېچىتما ئوغۇت، چىرندى ئوغۇت.

荡 dàng ① سۈپۈرۈپ تاشلىماق، قۇرۇقداپ قويماق: 产～家倾民农使削剥的主地 پومېشچىكلارنىڭ ئېكسپلاتاتسىيەسى ئاستىدا، دېھقانلار تۈزۈپ - سۇرۇلۇپ كەتتى. ② يۇماق. ③ لەڭشىماق، پۇلاڭلىماق، چايقالماق، تەۋرەنمەك: ～舟 ～秋千 قېيىق ھەيدىمەك/

的要需最国祖～ ② بارماق: 去方地 ۋەتەنتىك ئەلگە تېمىياجلىق بولغان يېرىگە بارماق. ③ ئەترالىق، ھەمىسى ئويلاپ يەتمەك: ～不有 凉原请方地的 ئەترالىق بولمىغان جايلار بولسا، ئەپۇسورايمىز. ④ ئىش - ھەرىكەتنىك نەتىجىسىنى بىلدۈرىدۇ: 办得～ قولىدىن كېلىمەك /做不～ قولىدىن كېلىمەسلىك /平水进先～达 ئىلغار سەۋىيىگە يەتمەك.

倒 dǎo见另dào ① تەتۇر، دۇم: 这面镜～了挂子 بۇ ئەينەكنى تەتۇر ئېسىلىپ قاپتۇ/把本几那～来过 ئاۋۇ كىتابلارنى ئۈرۈپ قويايلى/～数—第 ئاخىرىدىن بېرىنچى. [粪倒] dàofèn قېغ ئۈرۈمەك، قېغ ئاغدۇرماق. ② قۇيماق، تۆكمەك: ～茶 چاي قۇيماق /～水 سۇ تۆكمەك. ③ ئەكسىچە، ئەمەس، بىراق: 这～了好 بۇمۇ ياخشى بولدى /～天一了跑 不～，觉得累 بىر كۈن مېڭىپمۇ ھارغىنلىق ھېس قىلمىدۇق. ④ چېكىنىدۇرمەك، كەينىگە ياندۇرماق: ～退 چېكىنمەك، ئارقىغا قايتماق /～车 كەينىگە ھەيدىمەك (ماشىنىنى).

帱 dào见另chóu ياپماق، قاپلىماق.

焘 dào见另tāo ياپماق، قاپلىماق.

悼 dào قايغۇرماق، ھەسرەت چەكمەك: 追～ ماتەم، تەزىيە، ماتەم تۇتماق، تەزىيە بىلدۈرمەك.

盗 dào ① ئوغرىلىماق: 卖～ ئوغرىلاپ ساتماق/取～ ئوغرىلىۋالماق /掩～耳铃 ئۆزىنى ئۆزى ئالدىماق. (كۆچمە مەنىدە) ئالدامچىلىق قىلماق، كۆز بويامچىلىق قىلماق: 名～世欺 جاھانىنى ئالداپ، نام - ئاتاقنى ئىگە بولۇۋالماق. [汗盗] dàohàn ئوغرى تەر: 患～～间夜人的病肺 ئۇپكە كېسىلىگە گىرىپتار بولغانلاردىن ئاخشىمى ئوغرى تەرچىقىدۇ. ② بۇلاڭچى، قاراقچى.

道 dào ① يول: 火～车 تۆمۈر يول /水～ سۇ يولى.

مەنىدە) ھۇجۇم قىلماق: 直～ 敌巢 دۇشمەننىڭ ئۇۋۇسىغا ھۇجۇم قىلماق. ② پاراكەندە قىلماق، قالايمىقان قىلماق: ～乱 پاراكەندىچىلىك سالماق، قالايمىقانچىلىق ئۇغدۇرماق، چاتاق تېپىپ بەرمەك/～鬼 شۇملۇق قىلماق، ئاستىرتىن ھىيلە ئىشلەتمەك.

倒 dǎo ① dào见另 يىقىلماق، ئۆرۈلمەك، غۇلماق: ～塌了 تام ئۆرۈلدى/～摔 يىقىلىپ چۈشمەك. (كۆچمە مەنىدە) تاقىلىپ قالماق، يېپىلىپ قالماق: ～闭 تاقىلىپ قالماق. [倒霉] [倒楣] dǎoméi پالاكەت باسماق، نەس باسماق، دوملە باسماق، نەسلىك. ② ئالماشماق، ئالماشتۇرماق، يەڭگۈشلىمەك، يۆتكىمەك: ～手 قولدىن قولغا ئۆتمەك/～车 ماشىنا ئالماشتۇرماق، پويىز ئالماشتۇرماق/～换 ئالماشتۇرماق، يۆتكىمەك، يەڭگۈشلىمەك.

祷 dǎo دۇئا قىلماق، دۇئا - تەلەپ قىلماق: 祈～ ئىلتىجا قىلماق، تىلاۋەت قىلماق، دۇئا قىلماق، لىبا- دەت قىلماق، تىلىمەك. ھۇر- مەت سۆزى (يېزىقتا ئىشلە- تىلىدۇ): 为～ تىلىمەك/ 盼～ ئارزۇ قىلماق.

蹈 dǎo دەسسىمەك، سەكرەپ رىقىمەك: 手舞足～ سەكرەپ كەتمەك، ئوينا قلاپ كەتمەك/ ～白刃而不顾 خەتەرگە تە- ۋەككۈل قىلماق/赴汤～火 سۇ كەلسە سۇددىن، ئوت كەل- سە ئوتتىن يانماسلىق: خەۋپ - خەتەردىن باش تارتماسلىق. (كۆچمە مەنىدە) ئەمەلگە قويماق، ئەمەلگە ئاشۇرماق، يولغا قويماق، ئىجرا قىلماق، يۈرگۈزمەك: 循规～矩 قائىدە - يوسۇنغا رىئايە قىلماق.

到 dào ① يەتمەك، يېتىپ كەلمەك، يېتىپ بارماق: ～北京 بېيجىڭغا يېتىپ بارماق/～二十点 سائەت 12 بولدى/不～人万两 20 مىڭ كىشىگە يەتمەسلىك/ 坚持～底 ئاخىرغىچە داۋام- لاشتۇرماق. [到处] dàochù ھەممە يەر، ھەممىۋا يەر-

DE

得 dé ① děi，de见另dé ئالماق، ئېرىشمەك، قولغا كەلتۈرمەك، قازانماق؛ ئىگە بولماق: 大～人心ياقماق، ياردەمگە ئىگە بولماق/～奖مۇكاپاتقا ئېرىشمەك، مۇكاپاتلانماق /～胜يەڭمەك، غەلبە قازانماق. ② لايىق، مۇۋاپىق، جايىدا، ئەپلىك: ～当ئۆز لايىقىدا، مۇۋاپىق، لايىق /～法ئېھتىياتچانلىق، يولىنى تاپماق /～手ئۇ ئۇشۇلۇق بولماق، كۆڭۈلدىكىدەك بولماق /～劲ئەپچىل، ئەپلىك. ③ كېرەلمەپ كەتمەك، كۆرەڭلەپ كەتمەك: 扬扬自～كېرىلمەپ كەتمەك. ④ پۈتمەك، تەييار بولماق: 衣服做～了تامان تەييار بولدى. (كۆچمە مەنىدە بولدى، ماقۇل، خوپ: 了～，了说别بولدىلا، دەۋەرمەڭ /～，就这么办ماقۇل، شۇنداق قىلايلى. ⑤ بولمىدۇ: 不～随地يەرگە تۈكۈرۈشكە بولمايدۇ/正式表决时表示～参加ئىشتىراك قىلىشقا بولمايدۇ.

锝 dé ئېھتىياتسىي (Te).

德 dé ① ئەخلاقلىق: ～才兼备ھەم ئەخلاقلىق ھەم قابىلىيەتلىك. ② ئەخلاق. ③ نىيەت، دىل: 同心同～بىر نىيەت - بىر مەقسەت، يەكدىل.

[昂德] Dé'ánɡ دېئاڭ مىللىتى.

地 dì见另de ئۆز يېكىسۆز بىردىكمىلىرىنىڭ ئاخىرىدا كېلىپ، ئۇلارنىڭ رەۋىشلىك خاراكتېرىنى بىلدۈرىدۇ: 务任成完～利胜ۋەزىپىنى غەلىبىلىك ئورۇندىماق.

的 dì，dí见另de ① ئېنىقلىمىغۇچىلىق مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدۇ: 伟大，～荣光，～确正党产共国中～ئۇلۇغ، شەرەپلىك، توغرا جۈڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسى /英勇无敌～军放解民人国中جەڭدە ھېچكىمدىن جۈڭگو خەلق ئازادلىق ئارمىيەسى.

② يول، نىشان؛ 志同合～ مەقسىتى ۋە نىيىتى ئوخشاش بولماق، 志趣不～ مەقسەت ۋە نىشانى بىر بولماق، يولداش. ③داۋ- لى، يول: 无～ يولسىزلىق / 不世治一～ جاھاننى ئىدارە قىلىشنىڭ بولى بىرلا ئەمەس. [道具] dàojù بۇددىستلىق قورالى. (كۆچمە مەنىدە) سەھنە جابدۇقلىرى، ئويۇن قويۇش جابدۇقلىرى. ④ ئۇ- سۇل، چارە، تېخنىكا: 门～ يول، ئامال /医～ دوختۇر- لۇق تېخنىكىسى /照他的～办 ئۇنىڭ ئۇسۇلى بويىچە بىجىرمەك. ⑤تەرىقەتچىلەر. ⑥ تەرىقەت دىنى: ～观 تە- رىقەتچىلەر ئىبادەتخانىسى، تەرىقەتچىلەر بۇتخانىسى. ⑦ سۇلۇك، تەشكىلات: 一贯～ يىگانەداۋ سۇلۇكى /会门～ سۇلۇك. ⑧ گەپ قىلماق، سۆزلىمەك: 长短～说 غەيـ- ۋەت قىلماق، ئارقىددىن گەپ قىلماق/语～破 بىر ئېغىز سۆز بىلەنلا ئېچىپ تاشلـ- ماق، بىر ئېغىز سۆز بىلەن ئاشكارا قىلىپ قويماق/常言～ كونىلارنىڭ گەپـ- چە. (كۆچمە مەنىدە) گەپ بىلەن ياخشى كۆڭلىنى بىلـ- دۇرمەك: ～贺 مۇبارەكلـ- مەك، قۇتلۇقلىماق /谢～ ھەققالىلا ئېيتماق، رەھمەت ئېيتماق /歉～ ناماقۇل بولماق، ئەپۇ سورىماق/ ～喜 تەبرىكلىمەك. ⑨ مە- مۇرىي رايون: 1. ئالاھىدە- رىدە ھازىرقى ئۆلكىلەرگە تەڭ كېلىدۇ. 2. چىڭ دەۋ- رىدە ۋە مىنگونىڭ دەسلە- پىدە ھازىرقى ۋىلايەتكە تەڭ كېلىدۇ. ⑩ سىزىق- يول: 红～儿 قىزىل سىزىق/ 铅笔～儿 قېرىندىداشنىڭ سىزىقى. ⑪ مىقدار سۆز: ～一画 /河～一 بىر دەريا 红线一～ بىر قىزىل سىزىق 门～两 (سىزماق) /关～一过 ئىككى ئىشىك / بىر ئۆتكەلدىن ئۆتمەك / 三～题ئۈچ سوئال /令命～一 بىر بۇيرۇق /洗了三～ ئۈچ قېتىم يۇماق.

稻 dào شال.

راۋەر، تەڭ: 相～ ئوخشاش /一
三于～二加 بىرگە ئىككىنى
权女男 /توشسا ئوچ بولىدۇ
利平～ ئەر - ئايالنار ھو-
قۇقتا باراۋەر. [等闲]
děngxián ئادەتتىكى، ئاد-
دىي: 莫～～作看 ئاددىي
قاردىماسلىق كېرەك. ② دە-
رىجە: 立一～功 بىرىنچى
دەرىجىلىك خىزمەت كۆرسەتـ
مەك /特～英雄 ئالاھىدە دە-
رىجىلىك قەھرىمان /何～
乐快? قانچىلىك خۇشال-ھە؟
③ ئۇلار، سىلەر، قاتارلىق،
ۋ،ھاكازا، شۇنىڭغا ئوخشاش،
ۋە باشقىلار: 我～ بىز/你～
سىلەر /彼～ ئۇلار /京北،
五 ～ 州广،海上،汉武،津天
市城大 بېيجىڭ، تيەنجىن،
ۋۇخەن، شاڭخەي، گۇاڭجۇ
قاتارلىق بەش چوڭ شەھەر/
人五 ～志同王老，志同张老
لاۋ جاڭ، لاۋ ۋاڭ قاتارلىق
～～铁،煤 /بولداش بەش
富很都 تاشكۆمۈر، تۆمۈر
قاتارلىق مەدەن زاپىسى بەك
مول. ④ كۈتمەك، ساقلىماق،
说再下一～ :توختاپ تۇرماق

يەڭمەك، ئۇچىغا چىققاق.
② دەسسىمەك: ～在凳
ئورۇندۇقتا دەسسىمەك،
(كۆچمە مەنىدە) تەپچەك،
车轮三～: باسماق، دەسسىمەك
ئوچ چاقلىق ھارۋا ھەيدە-
مەك /～水车 سۇ چىغىردىقى
تەپمەك. ③ خاتىرىلىمەك،
ئېلان قىلماق، يازماق،
چىققاق، چىقارماق: ～报
～项几这把/كېزدىتكە چىققاق
在上子本在 ماۋۇ تۇرلەرنى
دەپتەرگە يېزىپ قويايلى.
[登记] dēngjì تىزىملىماق،
تىزدىمغا ئالماق، رويخەتكە
ئالماق، پۇتۇپ قويماق،
تىزدىملاتماق: ～～票买 بې-
لەت ئېلىشقا تىزىملىتىپ
قويماق. ④ پىشماق، ھوسۇل
ئالماق: 五谷丰～ ئاشلىق-
تىنىڭ مول ھوسۇل ئالماق.
[时登] dēngshí دەرھال، تېز.
噔 dēng تاق، داق، تارس،
تاراق، توككىدە.
簦 <古> dēng چىغ كولنلۇك،
چىغ قالپاق. ئاشاش.
蹬 dēng ②'登' بىلەن ئوخ-
等 ① děng ئوخشاش، با-

② ئېنىقلانغان ئادەم ياكى شەيئىلەرنىڭ ئورنىغا ئالماشتۇرۇلىدۇ: 卖菜~ سەي سائاقچى /吃~ يەيدىغان نەرسە /穿~ كىيىدىغان. ③ -نىڭ: 我~书 مېنىڭ كىتابىم /会社~ 质性 جەمئىيەتنىڭ خۇسۇسىيىتى. ④ يارىدەمچى سۆز، جۈملىنىڭ ئاخىرىدا كېلىپ، مۇئەييەنلەشتۈرۈش رولىنى ئويناپ، '是' دېگەن خەت بىلەن بىرگە ئىشلىتىلىدۇ: 来京北从刚是他~ ئۇ ئەمدىلا بېيجىڭدىن كەلدى.

底 ③ de 的' dǐ 见另 de '③ بىلەن ئوخشاش.

得 ① děi،dé见另de ① پېئىل-لارنىڭ ئاخىرىدا كېلىپ، ئىمكانىيەتنى بىلدۈرىدۇ. ئىمكانىيەت بولماق، مۇمكىن بولماق: 冲~去出 چىقىپ كېتىشكە بولىدۇ /拿~起来 كۆتۈرەلمەك /要~ بولىدۇ/ 不要~ بولمايدۇ /不说~ ئۇنى بىر دېمەك. ② پېئىل ياكى سۈپەتنىڭ ئاخىرىدا كېلىپ، ئۇنىڭ نەتىجىسى ياكى دەرىجىسىنى بىلدۈرىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 跑~快 تېز يۈگۈرۈش /急~红通脸 جىددىي بولۇپ يۈزى قىزىرىپ كەتمەك /香~很 بەك مەززىلىك

臧 388 de - بەتتەكى'肋' (lēde) غا قارالا.

DEI

得 ① de،dé见另děi كېرەك لازىم، زۆرۈر، توغرا كەلمەك 你~功用 سەن تىرىشىشىڭ كېرەك /可~注意 دىققەت قىلىش كېرەك. ② رازى بولماق، خۇشال بولماق، راھەتلەنمەك: 挺~ ياماق ئەمەس

DEN

扽 ~子绳把: dèn تارتماق ~ ئىارغامچىنى تارتماق ~线 يىپ تارتماق.

DENG

灯 ~电:لامپا، چىراغ dēnɡ ئېلېكتر چىراغ /路~ كوچا چىراغىدىكى/照探~ پروژېكتور

登 ① dēnɡ چىقماق: ~山 ئاغقا چىقماق /高~ ئېگىزگە چىقماق /极造峰~ يۇقىرى پەللىگە يەتمەك، كامالەتكە

ئېھتىمىيات قىلماق، پەخەس بولماق. [溜提] dīliu كۆ- ئۇرمەك، قولغا ئالماق، قولدا تۇتماق.

鞮 dī<古> ئۆتۈك، بەتمىكە.

滴 dī ① تامچە: 汗～ تەر تامچىسى /水～ سۇ تامچىسى. [滴点] diǎndī ئازغىنا، ئاز- تولا، ئاز - ئازدىن. ② تامچىلاش، ئاممای، تېمىتماق: 下往直水汗～ تەر تامچىلاپ ئاقماق/～眼药 كۆزگە دورا تېمىتماق. [沥滴] dīlì چىك- چىك، تىك - تىك.

[溜溜] dīliū 1. دۇپدۇگىلەك، يۇپيۇمىلاق: ～～圆 دۇپدۇگە- لەك. 2. پىر - پىر: ～～转 پىر - پىر چۆرگىلىمەك.

镝 dī 另见dí

狄 dī <古> تۇرالار. (Dy).

荻 dí مىسكانتۇس ئوتى.

迪 dí ئىلھام بەرمەك، چۈ- شەندۈرمەك، ئەقىلگە كەل- تۈرمەك.

笛 dí نەي. (كۆچمە مەنىدە) سىگنال: 汽～ گۇدۇك /警～ ئېھتىمىيات سىگنالى، ئېھتىمىيات گۇدۇكى، ساقچى ئۇشتىمكى.

的 dí 见另dì·de

～当 جايىدا، مۇۋاپىق، ئۇيغۇن، لايىق/ ～确如此ھەقىقەتەن شۇنداق.

伞 dí سېتىۋالماق (ئاشلىقنى): ～米 گۇرۇچ سېتىۋالماق.

涤 dí تۈگەتمەك، بەرھەم بەرمەك: ～除旧习 كونا ئادەتنى تۈگەتمەك.

敌 dí ① دۈشمەن: 划清～我界线 دۈشمەن بىلەن ئۆز ئوتتۇرىسىدىكى چېگرىنى ئېنىق ئايرىماق. ② تەڭ كەل- مەك: 力均势～ كۈچ تەڭ كەلمەك. ③ ئاقابىل تۇرماق: 人一如结团民军下天看试，～能谁 ئارمىيە - خەلق ئىتتى- پاقلىشىپ بولسا بىر كىشى، بولالمسۇن يەر يۈزىدە كىممۇ تەگدىشى.

觌 dí دىدار كۆرۈشمەك، يۈز كۆرۈشمەك: ～面 يۈز كۆرۈشمەك.

髢 dí يالغان چاچ.

嘀 dí [咕嘀] dígu 1. كۈ-

DI

氐 dī见另dǐ ① (DĪ) دى
مەملىكەتنىڭ قەدىمكى
مىللەت. ② 28 ئېخىتەر
بىرى: سۈرەيىيا يۇلتۇز
低 dī ① پەس، تۆۋەن
پاكار: ～太子房 这 بۇ
比 بەك پاكار ئىكەن /弟
～头 ئىنىسى ئاكا
قاردىغاندا بىر غېرىچ پاكا
② ئويمان، تۆۋەن، پەس
بوش: ～地 ئويمان يە
～声 话讲 پەس (بوش)
手高眼 /بىلەن سۆزلىمەك
نەزىرى ئۇستۇن، قوللىد
ئىش كېلەمەيدۇ/政水治平
سىياسىي سەۋىيە تۆۋەن
～年生学级 تۆۋەن
的～最 /تېخى ئوقۇغۇچىلار
钱 ئەك تۆۋەن باھا. ② تۆۋ
قىلماق، ساڭگىلاتماق:
بېشىنى تۆۋەن قىلماق.
抵 dī قوچقار، تېكە.
堤 dī توغان، قاش: 河～
دەريانىڭ قېشى /修～ توغا
سالماق. [防堤] dīfáng قاش
توسما.
提 dīfáng [防提] tí见另dī

بىر ئازدىن كېيىن بىر نەچچە دە-
يىشە يىلى /～不得 كۆتۈپ تۇرالـ
ماسلىق. ⑤ '贱' بىلەن ئوخشاش.
戥 děng ① مىسقالنىماق،
تۆلچىمەك. ② جىڭلىماق،
تارتماق: 把这包药～一～
بۇ دورىنى تارتىپ باقايلى.
邓 Dèng دېڭ (فامىلە).
磴 Dèng دېڭلار.
凳 dèng بەنددەك، ئورۇن-
دۇق: 板～ بەنددەك /小～儿
كۆرسى. كىچىك يول.
嶝 dèng تاغقا چىقىددىغان
澄 dèng见另chéng سۈزۈلـ
دۈرمەك، تىنىدۇرماق: 水～
清了再喝 سۈنسى تىنىدۇرۇپ
ئىچمەك.
磴 dèng ① تاش پەلەمپەي.
② باسقۇچ.
瞪 dèng چەكچەيمەك، كۆز
ئالايتماق: 把眼～一 كۆزىنى
چەكچەيتىمەك /作我着～你
什么? ماڭا نېمىگە چەكچە-
يىسەن؟ /～眼 كۆز ئالايتماق.
镫 dèng ئۈزەڭگە.
‹古› '灯' بىلەن ئوخشاش.

底 dǐ 另见de ①底，基础：～子 地基/～版 底版/～稿 底稿/～片 底片/～座 底座/～盘 底盘/～线 底线/～数 底数/～牌 底牌/～薄 底薄/～气 底气/～细 底细/～本 底本/～册 底册/～价 底价/～漆 底漆/～色 底色/～层 底层/～板 底板/～面 底面

سۆلداشماق، پىچىرلاشماق؛ ～两个他们俩 ئۇ ئىككىسى نېمە دەپ كۆسۆلدەشۋاتىدۇ؟ 2. ئىككىلەنمەك، ئارىسالدى بولماق، گۇمانداپ بولماق: 犯别意主定拿～ ئىككىلەنمەي بىر قارارغا كېلەيلى.

嫡 dí ① چوڭ خوتۇن، بەيبىشە. (كۆچمە مەنىدە): ～子 بەيبىشەدىن تۇغۇلغان ئوغۇل /～阁 چوڭ خوتۇندىن بولغان ئۇرۇق - ئەۋلاد. ② قېرىنداش، بىر ئانىدىن تۇغۇلغان، شەرەم، بىر ئەۋرە: ～亲哥哥 بىر ئانىدىن تۇغۇلغان ئاكا /～堂弟兄 بىر ئەۋرە ئاكا - ئۇكا. (كۆچمە مەنىدە) پۈشت، جەمەت: ～系 پۈشت، جەمەت.

镝 dí 另见 dī 与 ئوقمنىڭ ئۇچى، باشاق: 锋～ ئۆتكۈر ئوق. (كۆچمە مەنىدە) قورال - ياراغ: 鸣～ ئاۋازلىق يا ئوقى.

奚 dí 另见 ēn <方> كىمچىك.

觌 dí <古> ئۇچراق.

翟 dí 另见 zhái ① ئۇزۇن قۇيرۇقلۇق قىرغاۋۇل. ② قەدىمكى بەيلاسوپ موزىنىڭ ئىسمى

氐 dī 见别 dǐ ئۇيۇر، ئاساس

诋 dī ھاقارەتلىمەك، ئۆ ھەت قىلماق، قارىلىماق قارا چاپلىماق: 丑～ ئاغزىنى بۇزماق، تىل تەككۈزمەسلىك ئاغانەت قىلماق.

邸 dǐ 另见 dī ① تەرىمەك، تاقماق: ～挡一阵 بىردەم تەرىمەك /～刮风让别门住 ئۇرماق ئىشىكنى تەرەپ قويايلى شامال ئېچىۋەتمەسۇن. [制抵] dǐzhǐ 抵 بايقۇت قىلماق، قوشماق، رەت قىلماق، قارشى تۇرماق، قارشىلىق كۆرسەتمەك. ② ئوسمەك. [触抵] dǐchù 抵触的他 زىت، زىت كەلمەك، توقۇنۇشماق، قارشىلاشماق: ～后前 ئۇنىڭ گەپىنىڭ باش - ئايىغى بىر - بىرىگە زىت. ③ تۆلىمەك، تۆتۈپ بەرمەك: ～偿 قەرزگە ئۆتۈپ بەرمەك /～押 گۆرۈگە قويماق، رەھنگە قويماق. [诋抵] dǐchōng 冲 تۆلىمەك. ④ يەتمەك، يېتىپ بارماق، يېتىپ كەلمەك: ～京 پەيجىڭغا يېتىپ

قاتار. (كۆچمە مەنمدە) 〈古〉 ئەمەلدارلىق ئىستىھانلان تۇ- زۇمى بويىچە ئىستىھاندىن ئۆتمەك: 及～ ئىستىھاندىن ئۆتمەك /落～ ئىستىھاندىن ئۆتەلمەسلىك. ② - دىنچى: ～一 بىر دىنچى /～二 ئىككىنچى. ③ ساراي، قورۇ - جاي: 府～ ساراي. ④ ئەمەلى، ئېگىدىن، بىراق: 于益有动运 于过宜有激烈 康健，～不 كەت سالامەتلىككە پايدىلىق، ئەمما بەك قاتتىق ھەرىكەت قىلىشقىمۇ بولمايدۇ.

的 dì 另见dí，de ئىشان، قارا: ～(zhòng) 中 /قارىغاتەگمەك 有～放矢 مەقسەتسىلىك ئىش قىلماق، نىشانلىق ئوق ئاتماق. [的目] mùdì مەقسەت: 中国共产党是～～终最的实 义主产共现 جۇڭگو كومۇ- نىستىك پارتىيىسىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى مەقسىتى كومۇ- نىزمنى ئىشقا ئاشۇرۇش.

帝 dì ① خۇدا، ئىلاھ: 上～ خۇ- دا، ئاللا، تەڭرى. ② پەيغەمبەر، پا- دىشاھ، خان، شاھ. [帝国主义] dìguózhǔxì جاھانگىرلىك.

帝 dì ① زەن قويماق، سىنە- چىلىماق: ～听 قۇلاق سالماق. 谛～ دىققەت بىلەن ئاڭلىماق/ كۆزىتىمەك، سىنىچىلاپ قارا- ماق. ② ھەقىقەت، ئەممىيەت: 妙～ ئاجايىپ ھەقىقەت /真～ ھەقىقەت، ھەق سۆز.

蒂 dì ساپاق: 瓜熟～落 قوغۇن پىشسا، ساپىقىدا تۇر- ماس. [蒂芥] dìjiè [芥蒂] ～～无毫 jièdì تۇگكۇن، غۇم: ھېچقانداق تۇگكۇن يوق.

缔 dì تۇزمەك، بىرلەشمەك: ～交 1. قول ئېچىلىشماق. 2. دېپلوماتىك مۇناسىۋەت ئورناتماق /约～ شەرتنامە تۈزمەك. [缔造] dìzào قۇر- ماق، بەرپا قىلماق، ياراتماق، ئاساس سالماق: 毛泽东同志 了～～和育培们友战的他和 共国中的确正，荣光，大伟 党产 يولداش ماۋ زېدۇڭ ۋە ئۇنىڭ سەپداشلىرى ئۇلۇغ، شەرەپلىك، توغرا جۇڭگو كوم- مۇنىستىك پارتىيىسىنى بەرپا قىلدى ۋە ئۇنى يېتىلدۈردى. [缔取] qǔdì مەنئى قىلماق، چەكلىۋەتمەك، ئەمەلدىن قال-

ئايروپىلان ئەدە ئۇچۇۋاتىدۇ?/ 那高出飞机～～?. 2. ئەرەپ، يەر: ～的有话这他 ～很对 ئۇنىڭ بۇ سۆزلىرى- نىڭ بەزى يېرى ناھايىتى توغرا. 3. يەرلىك: ～～各级 公大表代民人 يەرلىك ھەر دەرىجىلىك خەلق قۇرۇلتىيى/ ～～服从中央 يەرلىك مەر- كەزگە بويسۇنۇشى كېرەك. [道地] dìdào 1. يەرئاستىدى- كى يول، لەخمە: ～～战 لەخمە ئۇرۇشى. 2. (dìdao) داگلىق، ئاتاقلىق، مەشھۇر: ～～药材 ئاتاقلىق دورا ماتېريالىرى. (كۆچمە مەنىدە) ساپ، نەق: 一口～～北京话 ساپ پې- جىڭ تەلەپپۇزىدا سۆزلىمەك. [地下] dìxia 1. يەر يۈزى: 在葬了～～ يەرگە چۈشۈپ كەتمەك. 2. يەر ئاستى- دىكى: ～～铁道 يەر ئاستى تۆمۈر- يولى. 3. مەخپىي: ～～工作 مەخپىي خىزمەت. [位] dìwèi ئورۇن، مەرتىۋە. ② چۈشەنچە، تونۇش: 见～ چۈشەنچە، تونۇش /境～ئەھ-

ۋال، ھال /心～ دىل، كۆڭ- قەلب. ⑧ تەگ: 蓝～白 تېخى كۆك، كۈلى ئاق رەڭ

弟 dì ① ئىنى، ئۇكا. [ئاكا- dìxiong ئاكا ـ ئۇكا. 兄～ ئىنى، بۇرادەر: 我们～～ بىز ئاغا ـ ئىنى ئۇچەيلەر- ② ئۇكا. 小～～ ئىنى: 师～شاگىرت ئىنى چىك ئۇكا/ [子弟] dìzǐ شاگىرت، مۇرى-

递 dì ① يوللىماق، سۇ- ماق. تاپشۇرماق، بەرمەك: 投～ يوللىماق/你～书把 كىتابىنى ماڭا سۇنۇۋېتىڭ ～眼色 كۆز ئىشارىتى بە- رمەك. ② تەرتىپ بويىچە رېتى بىلەن، دەرىجىمۇ دەرى- جە: ～补 رەت بويىچە تو- لۇقلىماق، بىر ـ بىرلەپ تو- لۇقلىماق /加～ پەيدىنپەي كۆپەيمەك /进～ تەد- رىجىي ئىلگىرىلىمەك، تەدرى- جىي ئۆرلىمەك.

娣 dì ①〈古〉 ئۆچى يەڭگە ～妯 ئۆچى يەڭگە. ② سىڭىل

睇 dì كۆز قىرىدىنى سالماق، كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قارىماق

第 dì ① تەرتىپ، رەت-

典 diǎn ① ئۇلكە، قائىدە، قانۇن؛～籍 قەدىمكى كىتابلار/ 词～ لۇغەت /字～ خەت لۇغىتى/ 引经据～ كلاسسىك ئەسەرلەردىن نەقىل كەلتۈرمەك. (كۆچمە مەنىدە) ئۆلچەم، مىزان: ～范 ئۈلگىچەم، قېلىپ /～章 قائىدە، قانۇن/ 要～为据 قائىدە قىلىۋالماق. [礼典] diǎnlǐ مۇراسىم، ئويۇش؛ 开学～～ ئوقۇش باشلاش مۇراسىمى /开幕～～ ئېچىش مۇراسىمى. [典型] diǎnxíng 1. نەمۇنە، ئۈلگە، ئۆرنەك. 2. تىپ، تىپىك. ② ئىبارىلەر: 用～ ئىبارىلەرنى نەقىل كەلتۈرمەك. ③ باشقۇرماق، رەياسەتچىلىك قىلماق: ～试 ئىمتىھانلارنى رەياسەتچىلىك قىلماق/ ～狱 تۈرمىنى باشقۇرماق. ④ رەنىگە قويماق.

碘 diǎn يود (I).

点 ① diǎn تامچا، داغ، ئىز: ～墨 سىياھ ئىزى /雨～ يامغۇر تامچىسى /斑～ داغ. (كۆچمە مەنىدە) كىچىككىنە، ئازغىنا: ～小事 كىچىككىنە ئىش /吃～儿东西 ئازغىنا بىر نەرسە يېمەك. ② نۇقتا (گېئومېتىرىيىدە). ③ نۇقتا (بەلگىلىك ئورۇن ياكى چەك): ～起 باشلىنىش نۇقتىسى/ ～终 ئاياغلىشىش نۇقتىسى/ ～焦 تايانچ نۇقتا /据～ كۆيۈش نۇقتىسى /沸～ قايناش نۇقتىسى. ④ تەرەپ، جەھەت، نۇقتا: 优～ ئارتۇقچىلىق /重～ مۇھىم نۇقتا /要～ ئاساسلىق نۇقتا/ 补充三～ ئۈچ تەرەپتىن تولۇقلىماق. ⑤ چېكىت: 三～水 ئۈچ چېكىت. ⑥ چېكىت چەكمەك: ～句 جۈملىلەرگە چېكىت قويماق /评～ باھا للماق /画龙睛～ (كۆچمە مەنىدە) دەل جايىغا قويماق. [缀点] zhuìdiǎn زىننەت، زىننەتلىمەك: ～缀 مەنزىرىگە تۈس كىرگۈزمەك. ⑦ لىكشتىماق: ～头 باش لىڭشتماق /蜻蜓～水 قولىنىڭ ئۇچىدا ئىشلەپ قويماق، يۈزە ئىشلىمەك. ⑧ تېمىتماق: ～药眼 كۆزگە دورا تېمىتماق /～种牛痘 چېچەك چەكمەك

دۇرماق، ئېلىپ تاشلىماق، بىكار قىلماق.

嵽 dī ئەزىز - چىراغ.

磾 dī تېللۇر (Te).

棣 dī ① ياپون كېرىدىسى. ② ئىنى: 贤～قەدىردان ئىنى.

DIA

嗲 diǎ 〈方〉 ئەركە، ئەركىلىك، ئەركىلىمەك: ～声～气 ئەركىلىمەك، نازلانماق/ ～得很 بەك ئەركە.

DIAN

战 diānduo [颤战] diān 'بىلەن ئوخشاش.

掂 diān دەسسەپ: ～～ دەسسەپ باقماق/ 轻不着～ يېنىك ئەمەس. [掇掂] diānduo ئەۋالغا قاردىماق، مۆلچەرلىمەك، چامىلىماق.

滇 Diān ① دېيەنچى كۆلى. ② يۇننەننىڭ يەنە بىر خىل ئاتىلىشى.

巅 diān ① باش: 华～ چار باش. (كۆچمە مەنىدە) چوققا: 山～ تاغ چوققىسى/塔～ مۇنارنىڭ چوققىسى. ②باش، باشلىنىش: باشتىن～ 末～ باشتىن ئاخىرى. ③ ئاستىن ئۈستۈن قىلماق، يەنىلىك ～扑不破 تەۋرەنمەس، چىدىمەس، سۇنماس. [癫巅] diāndǎo 1. ئاستىن-ئۈستۈن قىلىپ قويماق، ئالماشتۇرماق: 放书～～了 كىتابنى ئالماشتۇرۇپ قويماق/ 这两～不就 بۇ ئىككى خەتنى ئالماشتۇرۇپ قويسا مەنىسى ئوخشاش ～字 رۇپ قويساق مەنىسى ئوخشاش ～魂神 ئەقلىدىن ئادىشماق. [癫巅] 1. diānpèi يەنىلىماق. 2. ～～着过民人会社旧 كونا جەمئىيەتنىڭ خەلق سەرسانلىق - سەرگەردانلىقتا ياشايتتى. ④ چاڭ-تاغ قىماق، تاسقىماق، سىلكىمەك، يولى تەكشى بولمىغاچقا، ماشىنا بەك چايقىۋەتتى.

攧 diān يەنىلىپ چۈشمەك.

巅 diān چوققا، تاغ چوققىسى.

癫 diān سەۋدايى بولماق،

بەردىپ تۇرماق.

淀 diàn ① تەيىنز كۆل: 白洋~ بەيجىڭدىيەن كۆلى. ② دوغ، تىندۇرما، چۆكمە. [粉淀] fěndiàn كراخمال.

靛 diàn ① كۆك. ② قارا كۆك، تۇمۇر كۆك.

奠 diàn ① تەزدىمە: ~祭 نەزدىر-چىراغ: ~酒 نەزدرھاردىقى/ ~仪 تەزدىمە مۇراسىمى. ② ئورناتماق، مۇستەھكەم قۇرماق؛ ياراتماق، سالماق: ~基 ئۇل سالماق/~都 پايتەخت قۇرماق/共定~ كومۇنىزمغا ئۇل سالماق.

殿 diàn ① ئوردا، سارايى، قەسىر، قارشى؛ بۇتخانا، خانىقا. ② ئەڭ كەينىدىكى، ئاخىرقى: ~后 ئەڭ ئاخىرىدا ماڭماق، ھىماتچىلىق قىلماق. [军殿] diànjūn 1. ھىماتچى قوشۇن. 2. ئاخىرىدىن بەرىنچى.

癜 diàn ئاق كېسەل(بەرەس).

簟 diàn بورا.

DIAO

刁 diāo ھىيلىگەر، مەككار، خانا، 书~ كىتابخانا/零售~ 售零 بارچە سېتىش دۇكىنى/~员 مال ساتقۇچى، پەركازچىك. [饭店] fàndiàn 1. ئاشخانا. 2. مېھمانخانا. ② سارايى، دەك: 住~ سارايدا ياتماق/车大~ دەك. 惦 diàn ئەنسىرىمەك، غەم يېمەك: 勿请~念 مەندىن ئەنسىرىمەك/老里心~作工着 ھەمىشە خىزمەتنىڭ غېمىنى يېمەك.

玷 diàn داغ. [污玷] diànwū بۇلغىماق، داغ تەككۈزمەك.

垫 diàn ① قويماق، قىستۇرماق، سالماق: ~桌子 شىرەنىڭ پۇتىغا بىر نەرسە قىستۇرماق/~上两个褥子 كۆرپە سالماق/~路上面 يولغا بىر ئاز تۇپا يېيىتماق. ② تېگىگە قويۇلىدىغان نەرسىنى كۆرسىتىدۇ: 草~儿 سامان تۆشەك/鞋~子 پېتەك/椅~子 ئورۇندۇق كۆرپىسى. ③ بەردىپ تۇرماق، ۋەكالىتەن تۆلەپ تۇرماق: ~款 قەرزنى ۋەكالىتەن تۆلەپ تۇرماق/~钱 پۇل

ھەك /~播子种 ئۇرۇقنى دا-
نىلىپ تېرىماق. ⑨ ياقماق،
يانىدۇرماق، تۇتاشتۇرماق:
~火 چىراغ يېقماق /~火
ئوت تۇتاشتۇرماق. ⑩ سانا-
ماق: ~收 ساناپ ئالماق /
~数 سانىماق /~验 بىر -
بىرلەپ تەكشۈرۈپ كۆرمەك.
⑪ بۆيرۇماق، زاكاز قىلماق:
~破 پاش قىلماق، ئېچىپ
تاشلىماق /~醒 سەمىگە سې-
لىپ قويماق /~菜 سەي بۇيە
رۇماق. ⑫ سائەت، ۋاقىت:
三更三~ ئون كېچە /上的班
钟~ ئىشقا چىقىدىغان ۋاقىت/
保证不误车火~ پويىزنىڭ
كېچىكمەسلىكىگە كاپالەتلىك
قىلماق. ⑭ پېچىنە: 糕~ پېچە-
نە - پىرەنىك/早~ ناشتىلىق.

踮 diǎn ① دىڭگوسلىماق:
~脚 دىڭگوسلىماق، ئاقسا-
ماق. ② پۇتنىڭ ئۇچىدا
看前向脚着 ~: دەسسىمەك
پۇتنىڭ ئۇچىدا دەسسەپ
ئالدىغا قارىماق.

电 diàn ① ئېلېكتر، زەرەت.
[电子] diànzǐ ئېلېكترون.
② چاقماق، چېقمن. ③ تەپمەك،
ئۇرماق، سوقماق: 电门 ~ 了我
一下 ئۇنىڭغا بىر ~ ، ھېچ
تېلىدا چاتاق بولغاچقا، ھېچ
توك تېپىۋەتتى. ④ تېلېگرا-
急~ جىددىي تېلېگرامما
通~ تېلېگرامما يوللىماق
⑤ تېلېگرامما بەرمەك:
تېلېگرامما ئارقىلىق پۇل
ربۇوت قىلماق /~告 تېلې-
رامما ئارقىلىق مەلۇم قىلماق

佃 diàn 见另 tián ئىجارە
گە ئالماق: ~户 ئىجارىكەش
~农 ئىجارىكەش دېھقان.

甸 diàn <古> شەھەر
تەۋەسىدىكى جايلار. [子甸]
[草甸子]<方> cǎodiànzi ئو
لاق.

钿 diàn ① 另见tián زىننەت
لمەك: 宝~ گۆھەر زىننەت
لمكلەر /螺~ سەدەپ زىننەت
لمكلەر. ② قەدىمكى زاماق
ئالتۇن بىلەن زىننەتلەنگەن
زىننەت بۇيۇملىرى.

阽 diàn 另见 yán يېقىن
ئالدىدا (خەتەر).

坫 diàn ① <古> ئوي ئىچى
دىكى تەكچە. ② توسۇق.

店 diàn ① دۇكان، ماگىزىن

DIE

爹 diē ① دادا، ئاتا. ② بوۋا، چوڭ دادا (قېرىنلارنى ئاتاشتا): 老～چوڭ دادا، چوڭ ئاتا.

跌 diē يىقىلماق، يىقىلىپ چۈشمەك: ～了一跤 يىقىلىپ چۈشتى /～倒 يىقىلىپ كەتمەك. (كۆچمە مەنىدە) چۈشمەك، ئەرزانلىماق: ～价 باھاسى چۈشمەك، ئەرزانلىماق. [跌足] diēzú تەپىرلىماق، تەپچەكلىمەك.

迭 dié ① ئۆزۈتىلمەشمەك، ئالماشماق، ئالماشتۇرماق: 更～ ئالماشماق، ئالماشتۇرماق /～为主宾 ئۆزئارا مېھمان چاقىرماق. ② تەكرار، قايتا - قايتا، كەينى-كەينىدىن، ئۇدا: ～次会商 قايتا - قايتا مەسلىھەتلەشمەك/近来年关，～有文件下地 يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، كۆمۈلۈپ كەتكەن مەدەنىي يادىكارلىقلار كەينى-كەينىدىن تېپىلدى. ③ ئولگۈرمەك: 忙不～ يېتىشەلمەسلىك.

调 diào 见"tiáo" ① يۆتكەمەك، ئورۇنلاشتۇرماق: ～职 خىزمىتى يۆتكەلمەك/ ～兵遣将 سەركەردە - سەرۋازلارنى يۆتكىمەك. ②كۆي: 这个～子很好 بۇ كۆي بەكمۇ يېقىملىق ئىكەن. ③ ماۋۇر: C～大C ماۋۇرلۇق كۆي. ④ ئىنتوناتسىيە، تون. [调声] shēngdiào 1. تون. 2. ئىنتوناتسىيە.

掉 diào ① چۈشمەك، تۆكمەك، تۆكۈلمەك: ～泪眼 ياش تۆكمەك، يېشى تۆكۈلمەك/ ～在水里 سۇغا چۈشۈپ كەتمەك. ② ئۆچمەك، ئۆگمەك: ～色 ئۆگمەك. ③ ‹方› چۈشۈپ قالماق، يىتىلۈپ قويماق: 东西～了 نەرسە چۈشۈپ قاپتۇ. ④ قايىرىلماق، ئۆرۈلمەك: ～头 كەينىگە قايىرىلماق /～过来 بۇ ياققا قارا. ⑤ پۇلاڭلىماق، مىدىرلىماق: 不大～尾 مىدىرلىتالماسلىق.

铫 diào (～子، ～儿)چۆگۈن، داڭقان: 药～儿 دورا قاينىتىدىغان داڭقان/ 沙～ قۇم داڭقان.

قوۋ، قاقباش: ～棍 ئەسكى ئادەم /这人个这～ بۇ ئۇتۇپ كەتكەن مەككار. [刁难] diāonàn ئەگمەسلىقتاقويماق، قەستەن قىينىماق.

叼 diāo چىشلىمەك: 猫～着老鼠 مۇشۈك چاشقان تۇتۇۋالىتۇ.

凋 diāo خازان بولماق، سولاشماق: 后柏松～ قاردەغاي، ئارچىلار بالدۇر خازان بولمايدۇ.

碉 diāo پوتەي، ئىستەھكام.

雕 diāo ① قۇماي، تاش قارا، بۇركوت. ② ئويمىكارلىق، ئويمىچىلىق: 木～泥塑 ئويمىچىلىق - ھەيكەلتىراشلىق سەنئىتى /浮～ قاپارتما ئويمىچىلىقى/～版 ئويما بەت. ③ رەڭلىك نەقىش بىلەن زىننەتلىمەك: ～弓 زىننەتلەنگەن يا /～墙 تامنىزىننەتلىمەك. ④ '凋' بىلەن ئوخشاش. zhēn diāo [鲷真] 鲷 قىزىل كاراس بېلىقى، قىزىل قاۋان بېلىق.

貂 diāo بولغۇن.

吊 diào تەزىيە بىلدۈرمەك. ～丧 يەتە ئوقۇماق: ～丧 يەتە ئوقۇماق، تەسەللى بەرمەك/～唁 تەزىيە بىلدۈرمەك. ② ئاسماق. 挂四着～上梁房 ئېسىلماق: 灯红大的目夺彩光 ئورۇسقا ئادەمنىڭ كۆزىنى چاقنىتىدىغان يوغان تۆت قىرلىق پانۇس ئېسىپ قويۇلغانىدى. ③ ئېرە بىلەن ئەستەرلىمەك: ～皮 جۇۋا تاشلىماق. ④ ئېلىۋالماق، قايتۇرۇۋالماق: ～卷 ئارخىپىنى قايتۇرۇۋالماق /～执销 照 پراۋىسنى ئېلىۋالماق. ⑤ تىزىق: ～钱 بىر تىزىق يارماق (مىلك يارماق).

铞 diào 408 - بەتتىكى 'lìàodiàor' (铞儿)نى قارالا.

钓 diào قارماق بىلەن بېلىق تۇتماق: ～鱼 بېلىق تۇتماق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) بىر ئادەمنى قىلىپ قولغا كەلتۈرمەك: 沽～名 نام - ئابرويىنى قولغا كەلتۈرۈۋالماق.

窎 diào يىراق، ئۇزاق.

چاقماق قىلىپ توغرالغان نەرسىلەر: 肉～儿 كۆش تولۇ گۈرچەكلىرى /蔬菜～儿 ئوشۇشاق توغرالغان ئاچاسەي.[丁点儿] dīnɡdiǎnr كىچىككىنە، قىلچىلىك: 一～～～ 病毛 都有没قىلچىلىكمۇئەمەس. ⑤ [丁当] dīnɡdānɡ تاق - تۇق قىلغان ئاۋاز.

仃 dīnɡ [仃伶] dīnɡlínɡdīnɡ يېڭانە، غېرىب، غۇرۇا، يەكە، سالتاك، سايات: 孤苦～～ يەككە-يېڭانە، ھېلىم دۇنيا.

叮 dīnɡ ① چېكىلمەك، تاپلىماق. [咛叮] dīnɡnínɡ چېكىلمەك. ② چېقىۋالماق: 被蚊子～了一口 پاشاچېقىۋالدى. ③ سۆزۈشتە قىلماق: ～问 سۆزۈشتەقىلىپ سوردىماق.

玎 dīnɡ [玲玎] dīnɡlínɡ شاراقلىماق، شاراقشىماق.

盯 dīnɡ تىكىلمەك، تىكىلىپ قاردىماق: 大家～着他看 ھەممەيلەنىڭ كۆزى ئۇنىڭغا تىكىلدى.

盯 dīnɡ 另见 dìnɡ 665_tìnɡ.

钉 dīnɡ 另见 dìnɡ ①螺丝～儿 بۇرما مىخ، ۋىنتقا. 碰～子 (كوخشتىش مەنىسىدە) دەككىسىنى يېمەك، بۇرنىغا يېمەك. ② كەينىكە كىردۇالماق: ～住前的方对 قارشى تەرەپنىڭ ئالدىغۇچىسىنىڭ كەينىگەكىردۇالماق. ③ ھەيدەكچىلىك قىلماق؛ سۈيلىمەك.

疔 dīnɡ قوڭمۇغان، چىقان.

耵 dīnɡ [聍耵] dīnɡnínɡ قۇلاق كىرى.

酊 dīnɡ 另见 dìnɡ تىنكتۇرا: 碘～ يود تىنكتۇرىسى.

靪 dīnɡ ئاياغنى چەملىمەك.

顶 dǐnɡ ① چوققا، تۆپە؛ ئۇست: 头～ چوققا(باشنىڭ)/ 山～ تاغ چوققىسى /房～ ئۆگزە. ② بېشى بىلەن كۆتۈرمەك: 用西东～头 نەرسىنى بېشىدا كۆتۈرمەك/天～地立 زېمىنىدەستۈرماق، تىك تۇرماق: (كۆچمە مەنىدە) 1. 门把杠门用 تىرەپ قويماق: ～上 ئىشىكنى دەم بىلەن تىرەپ قويماق. 2. پەرۋا قىلماسلىق، كارى بولماسلىق: ～着雨走了 يېغىۋاتقان يامغۇرغا

昳 dié 见另 yì 〈古〉 كۆن قىيا بولماق، پېشىن ۋاقتى.
瓞 dié سويما، ھەمەك.
垤 dié توپا دۆۋىسى: 蚁～ چۈمۈله ئۇۋىسى (ئۇۋىددىن چىقىرىلغان توپا).
咥 dié 见另 xì چىشلەۋالماق، چىشلىمەك.
绖 dié 〈古〉 قارىلىق لېنتىسى: 首～ باشقا چىگىدىغان قارىلىق لېنتىسى /腰～ ئاق بەلباغ. ئېيەتكەن.
耋 dié ياشانغان، قېرىلىق
谍 dié جاسۇسلۇق: ～报 جاسۇسلۇق ئاخبارىتى، جاسۇسلۇق مەلۇماتى. [间谍] jiàndié جاسۇس. ئىمرى.
堞 dié سېپىلنىڭ چىشىمەك
喋 dié [血喋] diéxuè قانغا بويالماق، قان كەچمەك. [喋喋] diédié ۋاقىلداپماق، ۋالاقلىماق، ئاغزى بېسىلماسلىق: ～不休 توختىماي ۋاقىلداپماق.
牒 dié خەت - ئالاقە، ئىسپاتنامە: 通～ دېپلوماتىك نوتا.
碟 dié تەخسە، كىچىك تەخسە.
蝶 dié كۆپەنەك.
鲽 dié كامبالا بېلىقى.
鲽 dié [蝶鲽] diéniè ئۇچىگىز - ئېگىز تاغلار.
叠 dié ① دۆۋىلىمەك، تو چىلماق: ～床 屋架床 دۆۋىلەۋەرمەك /～山假 يالغان تاغ ياسىماق /～汉罗 پىرامىدا ياسىماق. ② قاتمۇقات. ئۈستى - ئۈستىلەپ، قەۋەت - قەۋەت، كەينى - كەينىدىن = 出～ 见层 كەينى - كەينىدىن چىقمۇەرمەك.

DING

丁 zhēng 见另 dīng ① ئون بۇرچىنىڭ تۆتىنچىسى؛ تۆتىنچى. ② بالاغەتكە يەتكەن ئەر: 壮～ يىگىت، قىرانغا يەتكەن ئەر. (كۆچمە مەنىسىدە) 1. ～人 نوپۇس. جان سانى: 人～口 جان سانى/ نوپۇس. 2. مەلۇم كەسىپ بىلەن شۇغۇللانغۇچى: 园～ باغۋەن. ③ يولۇقماق، ئۇچرىماق، دۇچ كەلمەك: ～世盛兹 جاھان ئاۋاتلاشقاندا /～忧 مۇسىبەتكە يولۇقماق. ④ (～儿) كىچىك

校～ سىلىشتۇرماق، تەھرىرلىمەك. ② تۈزمەك، تۈزۈۋۇماق: ～约 توختام تۈزمەك، كېلىشىم تۈزمەك/～婚 چاي ئىچۈرمەك. ③ تۇپلىمەك: 装～ كىتاب تۇپلىمەك/～一笔个记本儿 بىر خاتىرە دەپتىرى تىكىمەك. [(dòudìng)غا قارالسۇن.

钉 dìng 另见dīng① مىخلاپ قويماق، قاقماق: 碰～子钉个拿～一～ مىخلاپ قويغان/上墙～概木着 تامغا قوزۇق قېقىپقىلىق تىكەن. ② قادىماق، تىكمەك: ～扣子 تۇگمە قادىماق.

定 dìng ① ئۆزگەرتكىلى بولمايدىغان، بېكىتىلگەن، ئۆزگەرمەيدىغان: ～律 قانۇن، تېئورىما/～论 ھۆكۈم/～量 مىقدار، نورما، بەلگىلەنگەن سان/～期 قەرەللىك، مۇددەتلىك، ۋاقتى - ۋاقتىدا/拿～主意 بىر قارارغا كەلمەك. (كۆچمە مەنىدە) مۇقەررەر، چوقۇم، جەزمەن: ～能功成 چوقۇم مۇۋەپپەقىيەت قازىنالايدۇ. [义定] dìngyì ئېنىقلىما، تەبىر. ② بېكىتىلگەن، كەرتكىلى بولمايدىغان قارار، كېلىشىم قاتارلىقلارنى كۆرسىتىدۇ: ～案 لايىھە بېكىتىلگەن، ئەنزە بېكىتىلگەن/～胜负 يېڭىش-يېڭىلمىشى بېكىتىلمەي بولماق/否～ ئىنكار قىلماق/决～ قارار قىلماق/～章程 قائىدە - نىزاملارنى بېكىتىمەك/～制度 تۈزۈملەرنى بېكىتمەك. ③ ئەمىنلىك، تىنچ، خاتىرجەملىك، ئاسايىشلىق: 大局已～ ۋەزىيەت تىنچىدى. ④ كۆڭۈل خاتىرجەم بولماق، كۆڭلى ئەمىن تاپماق: 心不神～ پەرىشان بولماق، كۆڭۈل خاتىرجەم بولماسلىق/神～说再 كۆڭۈل توختىسىغاندىن كېيىن بىر نەرسە دېمەك. ⑤ ئالدىن زاكاز قىلماق، بۇيرۇتماق، يېزدىلماق: ～货 مال زاكاز قىلماق/～单 توختام قەغەزى، تالون/～报 گېزىتكە يېزدىلماق/～做 زاكاز قىلماق، بۇيرۇتماق.

啶 dìng 449 - بەتتىكى 'mìdìng)'啶嘧' غا قارالسۇن.

كارماي كەتتى. ⑤ يانماق، يانداۋرماق، ئاكا للاشماق: ～了两他 ئۇنىڭغا ھىككى ئېغىزگەپ يانداۋردى. ⑥ ئۇدۇل، ئالدى، قارشى: ～风 شامالغا قارشى ماڭماق. ⑦ ئاھايىتى، بەك، ئىنتايىن: ～好 ئاھايىتى ياخشى /～多 ئىنتايىن كۆپ/～会办想 ئامالى كۆپ، ئامال قىلىشقا بەك ئۇستا. ⑧ ئورنىغا دەسسەتمەك، ئورنىغا سەپلىمەك، ئورنىغا ئۆتكۈزمەك: ～名 ئورنىغا سەپلىمەك/替～名 ئەمەتنىڭ ئورنىغا سەمەتنى دەسسەتمەك. ⑦ تەڭ كەلمەك: تېتىماق: 一个人～两个人 بىر ئادەم ئىككى ئادەمنىڭ خىزمىتىگە تەڭ كېلىدىغان ئىشنى ئىشلىمەك. (كۆچمە مەنىدە) ھۆددىسىدىن چىقماق، تاقابىل تۇرماق، چىداشلىق بەرمەك، بەرداشلىق بەرمەك: 他一个人～不去事 ئۇ ئۆزى يالغۇز بۇ ئىشنىڭ ھۆددىسىدىن چىقالمايدۇ. ⑧ يەتمەك، بولماق: 天昨～二十点才到家 تۈنۈگۈن سائەت 12 بولغاندا ئاندىن ئۆيگە يېتىپ باردى. ⑨ كۆتۈرۈلمەك، بۆرتۈپ چىقماق: 出～来 ئالدىراتماسلىقتىن ئاپتوموبىلنى دامكىرات بىلەن كۆتۈرمەك /穿麦～了来土出 بۇغداينىڭ يۈمراق بەختىرى توپىدىن كۆتۈرۈلۈپ چىقتى. ⑩ مىقدار سۆز: 两～帽子 ئىككى دوپپا.

叮 dīnɡ 见另dǐnɡ 457-بەتتە-كى '酊酩' (mǐnɡdǐnɡ)غا قارالسۇن.

鼎 dǐnɡ ①داڭقان. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) 1. ئوچ تەرەپ بىر لىكتە تىكلىمەك: 三国～立 ئوچ دۆلەت بىر - بىرىگە قارشى تۇرماق/～峙ئوچ تەرەپ بىر - بىرىگە قارشى تۇرماق. 2. چوڭ، كاتتا، زور: ～力 زور كۈچ/～～大名 مەشھۇر نام، كاتتا ئاتاق. ②〈方〉 قازان: ～间 ئاشخانا. ③ھازىرقى زامانىنىڭ بىلدۈرىدۇ: ～盛 گۈللەپ ياشناۋاتقان.

订 dìnɡ ①تۈزەتمەك، تۈزىتىش كىرگۈزمەك: ～正初稿 بىرىنچى تۈرىكىنى تۈزىتىش كىرگۈزمەك /考～ تەكشۈرۈپ تۈزەتمەك؛ تەھقىقلەپ چىقماق/

(كۆچمە مەنىدە) 1. ھەرىكەت قىلالايدىغان، جانلىق: ～物 ھايۋانات. 2. كۆچمە: ～产 كۆچمە مۈلۈك. [弹动] dòngtan مىدىرلىماق، قوزغالماق. ② ئىش - ھەرىكەت، ھېگىش-تۇرۇش، قىلمىش: 举～ھەر بىر ئىش - ھەرىكىتى. [静动] dōngjing ئۇن - تىن، شەپە، ھەرىكەت: ～～有没 ھېچ شەپە يوق /侦查敌人的～～ دۈشمەننىڭ ھەرىكىتىنى كۆ-زەتمەك. [词动] dòngcí يېتىم. ③ ئىشقا سالماق، ئىشلەتمەك: ～手 قولىنى ئىشقا سالماق/ ～脑筋 كاللا ئىشلەتمەك. ④ تەسىرلەنمەك، ھېسسىياتى قوزغالماق: ～心 تەسىرلەن-مەك /～人 كىشىنى تەسىر-لەندۈرمەك. ⑤ ئىش باشلا-ماق، ئىشقا كىرىشمەك: ～工 ئىشنى باشلىماق /～身 يول-غا چىقماق، سەپەر قىلماق. ⑥ھەمىشە، ھېچنېمىدىن ھېچ-نېمە يوق: ～众观:以万计大量-شىپىنلار ھەمىشە ئونمىڭغا يې-تەتتى. [动不动] dòngbudòng ھە دېسىلا، ～～就 كىتابلارغا

ھە دېسىلا كىتابلاردىن نەقىل ئالماق/～～就争吵 ھە دېسىلا ئۇرۇشماق. ⑦ يېتىلمىنىك كەينىدە كېلىپ، ئىككان يېتىلمىنىك رولىنى ئوي-نايدۇ: 拿得～ كۆتۈرەلمەك/ 撬不～ يۆتكىيەلمەسلىك.

冻 dòng ①تۇڭلىماق. مۇزلا-ماق، قاتماق: 了冰～ مۇز قاتماق: 河 دەريا مۇز تۇتۇپتۇ/天寒地～ يەر - جاھان مۇزلاپ قېتىپ كەتمەك. ②ئۇيۇتما: 肉～儿 شور پا ئۇيۇتمىسى /果子～ ئۇيۇتما مۇرابا. ③ ئۇشۇتۇ-مەك، مۇزلىماق، تۇڭلىماق: 外面很冷,真～得慌 تالادا سو-غۇق قاتتىق ئىكەن، تۇڭلاپ كەت-تىم/小心别～着 پەخەس بول، بىر يېرىڭنى ئۇشتۇۋالما.

栋 dòng ① لىم ياغاچ، خا-لىرە. [梁栋] dòngliáng (كۆچمە مەنىدە) تايانچ؛ دۆلەتنىڭ تايانچلىرى. ② كورپۇس: 一～房 بىر كور-پۇس ئۆي.

胨 dòng پېپتون.

侗 Dòng 见另 [族侗] tóng دۇڭزۇ مىللىتى.

腚 dìng 〈方〉 كاسا، ساغ راء، قولاق، قۇيرۇق: 光～ ئىشتانسىز.

碇 dìng كېمە باغلايدىغان تاش، لەڭگەر: 下～ كېمىنى توختاتماق /起～ كېمىنى ھەيدىمەك.

锭 dìng ① ئۇرچۇق، موكا: 纱～ موكا. ②نۆكچە، قۇيما: 钢～ قۇيما پولات/ 金～儿 نۆكچە ئالتۇن/ 紫金～ خىش ئالتۇن.

DIU

丢 diū ① يىتتۈرمەك، يوقتىپ قويماق: ～了一枝钢笔 بىر كاگىبىنى يىتتۈرۈپ قويدۇم/ ～脸 شەرمەندە بولماق/～三落四 ئۇنتۇغاق، چېچىلاڭغۇ.② تاشلىۋەتمەك، چۆرۈۋەتمەك: 以可事件这 خالاس بولماق: ～不开管 بۇ ئىش بىلەن كارى يوق بولمىسۇن بولسىدۇ.

铥 diū تۇلىي (Tm).

DONG

东 dōng①شەرق، كۈنچىقىش: ～方红,升阳太 شەرق قىزارىدى، كۈن چىقىتى. [东西] dōngxi نەرسە.② خوجايىن؛ ③ ساھىبخان. [东家] Dōngxiāng دۆڭشياڭ مىللىتى

鸫 dōng سېرىق قۇچاق.

冬 dōng ① قىش: 过～ قىشنى ئۆتكۈزمەك، قىشتىن ئۆتمەك، قىشلىماق /隆～ جىمستان قىش، قارا قىش. ② كۈم - كۈم، كۈمبۈر - كۈمبۈر [冬烘] dōnghōng ھەرپخور؛ چالا مولا؛ نادان.

咚 dōng توك - توك، كۈم - كۈم (Rn).

氡 dōng رادون (Rn).

董 dǒng نازارەت قىلىپ ئۇرماق. [董事] dǒngshì باشقۇرۇش ھەيئىتى، ئىدارە قىلىش ھەيئىتى: ～～会 باشقارما جوڭقۇرۇش ھەيئىتى.

懂 dǒng بىلىمەك، ئۇقماق: 一看就～ چۈشەنمەك: 得一点～ قارا پلا بىلمەك /医学 تېببىي ئىلىملەردىن ئاز - تولا خەۋىرى بار.

动 dòng ① قىمىرلىماق، ھەرىكەتلىنىش، قوزغالماق: 站住别～! مىدىرلىماي جىم تۇرا! /风吹草～ ئوت - چۆپ لەر شامالدا مىدىرلىماق.

تمزلما يېقمن بولغان ئولى: 禾～ داللىق زىرائەتنىڭ يىلتمزى/树～ 脑 كۆزەك. [蚪坐] zuòdōu يىگىلەپ قالماق، يىگىلمەك. ②(مىقدار سۆز) تۆپ: 一～草 بىر تۆپ چۆپ/两～白菜 ئىككى تۆپ بەسەي.

兜 dōu ① (子～) تەختە راۋان. ② سېۋەت.

斗 dǒu 见另 dòu ① كۆرە. (ئوخشتىش مەنىسىدە) 1. كىچىك نەرسىنىڭ چوڭىنى كۆرسىتىدۇ: ～胆 قاپ يۈرەك، يۈرەكى قاپتەك. 2. چوڭ نەرسىنىڭ كىچىكىنى كۆرسىتىدۇ: ～室 تار ئۆي/～城 كىچىك شەھەر. ② سوقۇشنىسىمان نەرسىلەر: 漏～ ۋارۋانكا /熨～ دەزمال، ئۈتۈك. [拱斗] dǒugǒng بىناكارلىقتىكى يايمىسىمان لىنىك تەگ ياغىچى. ③چۆرگىلىمەچ (بارماق ئۇچىدىكى قايلانما سىزىقلار). ④ نەشرە يۈلتۈزىدە يەتتىكەن يۈلتۈزى.

抖 dǒu ① قاقماق، سىلكىمەك: ～床 单床 ئەدىيالنى سىلكىمەك /～～身上的雪 ئۈچەسىدىكى قارنى قاقماق.[抖搂] dǒulou 1. '抖①' بىلەن ئوخشاش: ～～土的上服衣 كىيىمنىڭ توپىسىنى قاقماق. 2. كىسراپ قىلمۇقمەك، زايە قىلماق، بۇزۇپ چاچماق: 别把钱～～了光 پۇلنى بۇزۇپ چېچىپ تۈگىتمۇقتە. 3. پاش قىلماق، ئاشكارىلىماق، چۆرۈمەك.[抖擞] dǒusǒu روھلانماق، تېتىكلەشمەك: ～～精神 روھىنى ئۇرغۇتماق /～神精 روھى كۆتۈرۈڭگۈ. ② تىترەمەك: 发得冷～ تونۇلاپ تىترەمەك. ③ قېتىۋالماق، گىدىيىۋالماق: ～起来 قېتىۋاپتۇ.

'拱斗' dǒugǒng[拱料]dǒu料 بىلەن ئوخشاش.

斜 Dǒu دۇ (فامىلە).

蚪 dǒu 358- بەتتىكى'蝌蚪' (kēdǒu) غا قارالسۇن.

陡 dǒu ① تىك، تىك يانتۇ، قىيا: 这个山太～坡 بۇ تاغ قاپتەك تىك ئىكەن. ② توساتتىن، ئۇشتۇمتۇت، بىردىنلا: 气候变～ ھاۋا ئۇشتۇمتۇت ئۆزگەرمەك.

斗 dòu 见另 dǒu ① ئۇرۇشماق: 搏～ ئېلىشماق. [斗争]

垌 dòng ① ئېتىز، يەر؛ ～田：ئېتىز. ② كۆڭدۈڭ، كۆڭ ئىلاردا يەر ئىسمىغا ئىشلىتىلىدۇ.

恫 dòng [吓恫] dònghè ھو-پوزا قىلماق، قورقۇتماق، دوق قىلماق.

峒 dòng غار، ئۆڭكۈر.

洞 dòng ① ئۆڭۈشۈك، غار، ئۆڭكۈر، كامار، ئوۋا، ئىن؛ 山～ غار، ئۆڭكۈر /老鼠～ چاشقان ئۆڭۈشۈكى /衣服破了～ 一个～ كىيىم يىرتىلىپ ئۆڭۈشۈك بولۇپ قاپتۇ. ② چوڭقۇر، ئېنىق، روشەن؛～察一切 ھەممىنى ئېنىق كۆزەتمەك/～若观火 خۇددى ئوتتەك ئېنىق كۆرمەك. ③ سانا قېتا ئۇلىنىك ئورنىغا ئىشلىتىلىدۇ.

胴 dòng ① گەۋدە. ② چوڭ ئوچەي.

硐 dòng غار، ئۆڭكۈر؛ گەمە؛ خاك.

DOU

都 ② dū见另① dōu ھەممە، تامامەن، ھەممىسى، ھەممەيلەن؛ 大小论不作工，～要做好 مەيلى ئىشنىڭ چوڭى بولسۇن، كىچىكى بولسۇن، ھەممىسىنى ياخشى ئىشلەش كېرەك. ② مەلۇم سانى كۆچەيتىش رولىدا كېلىدۇ؛ ～十二了点二十分不还 بولۇپكەتتى، تېخى ئۇخلىمىغىنىغا قارا/～睡 12 سائەت 动得搬 كىچىك بالىمۇ كۆتۈرۈپ كېتەلەيدۇ.

唗 dōu ئەيىبلەش ھەنىسىدە كېلىدۇ؛ ھەي!

兜 dōu ① خالتا، قاپ، يانچۇق. ② ئورماق، يۆگەمەك، تۇتقۇچ؛ 用～巾手绢 قولياغلىقىغا يۆگىۋالماق/～帆船 يەلكەن شاماللىدا كۆپمەك. (كۆچمە مەنىدە) قەزىدىتۇرماق، تارتماق، ئۆزىگە جەلپ قىلماق؛ ～售 قەزىدىتۇرۇپ ساتماق. ③ ئايلىنىپ ئۆتمەك، ئايلانماق، چۆرگىلەمەك؛ كولدۇرلاتماق؛ ～抄 ئوشۇمۇ تۆشتىن قورشىۋېلىپ زەربە بەرمەك/～圈子 چۆرگىلەتمەك؛ ئەگىتمەك (گەپنى).

蔸 dōu <方> ① يەرگە ئۆسۈملۈكلەرنىڭ يىلتىزى ۋە يىلـ

شەھەر. (تىنىقى.

渎 dú 见另 shú قۇۋۇق پەش-

嘟 dū دۇت-دۇت، دۇ-دۇت: 响～～叭喇 كارناي دۇت-دۇت قىلماق. [噜嘟] dūnong غۇدۇرماق، غۇدۇكشىماق، كوتۇلدىماق: 嘟囔～啦叭كو-تۇلداۋىرمەكمەك! [噜嘟] dūlu 1. كوتۇلدىماق، غۇدۇرماق. 2. تىزدى، ساپاق، شىكىمل: 一～～钥匙 بىر تىزدى ئاچقۇچ / 一～～葡萄 بىر ساپاق ئۈزۈم. 3. (～ال) تىل ئۇچىنى تەتۈرىتىپ «ر» تاۋۇشىنى چىقارماق: 打～ال «ر» تاۋۇشىنى چىقارماق.

屌 dū 〈方〉 ① ساغرا، كاسا. ② ھەرە ياكى چايانىنىڭ نەشتەرى.

督 dū ھەيدەكچىلىك قىلماق، نازارەت قىلماق، تەپتىشلىك قىلماق: ～师 قوشۇنغا قو-ماندانلىق قىلماق /～战 ئۇرۇشقا يېتەكچىلىك قىلماق/ ～促 ھەيدەكچىلىك قىلماق، سۈرلىمەك.

毒 dú ① زەھەر، ئوغا: ～气 (zhòng) 中 / زەھەرلىك گاز / ～消 / دې-زىنفېكسىيە قىلماق، زەھەر-سىزلەندۈرمەك /～有利 / 旧制法 ھەركىموش زەھەرلىك / 社会的会议 ～ كونا جەمئىيەتنىڭ زەھەرلىرىنى تازىلماق. ② زەھەرلەپ ئۆلتۈرمەك: 用药杀～虫害 زىيانلىق ھاشاراتلارنى دورا بىلەن ئۆل-تۈرمەك. ③ قەبىھ، ياۋۇز، يامان، ئوسال، قارا، قاتتىق: ～心 ئىچى زەھەر، كۆڭلى قارا / ～计 زەھەرلىك پىلان، قە-بىھ پىلان /～手 قەست.

独 dú ① يەككە، بىر، يالغۇز: ～唱 يالغۇز ناخشا ئېيتماق، يالغۇز كىشىلىك ناخشا /～幕剧 بىر پەردىلىك دراما /无～有偶 تەك ئېگى بىلەن، تېزەك قېچى بىلەن. ② بويىتاق، ئۇل، يېتىم-يېسىر. [立独] dúlì مۇستە-قىل. ③ پەقەت...لا، يالغۇز...لا: 来有没他有～，了到都家大 ھەممەيلەن كېلىپ بولدى. پەقەت ئاشۇلا كەلمىدى. [龙独] Dúlóng دۇلۇڭ مىللىتى.

سۆز - ئىبارىلەر.

逗 dòu ① تۇرۇپ قالماق، توختاپ ئۆتمەك. ② قىزىقتۇرماق، مەلىكە قىلماق، جەلپ قىلماق، ئۆزىگە تارتماق: ～笑 كۈلكىسىنى كەلتۈرمەك/～趣 قىزىقچىلىق قىلماق. ③ '读' dòu بىلەن ئوخشاش.

痘 dòu بويۇن.

痘 dòu چېچەك. [痘牛] dòuniú چېچەك.

读 dòu 〈古〉 dú 见另 dú 〈古〉 تۇرغۇچ (جۈملىدە).

窦 dòu كامار، تۆشۈك: 鼻～ بۇرۇن كاۋىكى /狗～ ئىت كامىرى. [疑窦] yídòu شۇبھە: 生顿～ بىردىنلا شۇبھە تۇغۇلماق، شۇبھىلەنمەك.

DU

乱 dū نوقۇماق، تۇر تمەك، چېچىلىپ كەت قويماق: ～一个点儿 بىر چېكىت قويماق. [乱点] diǎndū بەزمش ئۈچۈن بويالغان يەر مەك. ①dōu见另dū **都** پايتەخت، ئاستانە: 建～ پايتەخت قۇرماق. ② چوڭ شەھەر، مەركىزىي شەھەر: 通～大邑 چوڭ～级阶: dòuzhēng 1.كۈرەش: ～ سىنىپىي كۈرەش/～想思 ئىدىيەۋى كۈرەش. 2. كۈرەش قىلماق: ～恶霸地主 زومىگەر پومېشچىكلارنى كۈرەش قىلماق. 3. كۈرەشمەك: ～而政专主民民人国巩为 خەلق دېموكراتىيىسى دىكتاتۇرىسىنى مۇستەھكەملەش ئۈچۈن كۈرەشمەك. [斗奋]fèndòu كۈرەشمەك، تىرىشماق. ② سىناشماق: ～智 ئەقىل سىناشماق/～力 كۈچ سىناشماق. ③ 〈方〉 قۇراشتۇرماق، يىغماق، قۇراق قىلماق: 有没还腿子桌条那～ بۇ جوزىنىڭ پۇتلىرى تېخى قۇراشتۇرۇلمىغان /布碎用～ 成一个口袋 پارچە - پۇرات لاتىلاردىن بىر قۇراق خالتا تىكىپ چىقماق.

豆 dòu ① پۇرچاق. ② پۇرچاقسىمان نەرسىلەر: 山～ 药 /土～ ياغىيۇ. ③ ئايال. تاۋاق. [豆蔻] dòukòu قاقىلە: چوڭ لاچىندانە.

饨 dòu [饨饨] dòudìng كۆرگىلى قويۇلغان يېمەكلىكلەر. (كۆچمە مەنىدە) پاساھەتلىك

تە تۇرۇۋالما (كىيىم-شىمىش مەنىسىدە) ئىچى يۇشماق، بوغۇنماق؛ 心里～得慌 ئىچىم بەك پۇشۇپ كەتتى. ② تام: 观者如～ تاماشىبىنلار ناھايىتى قېلىن ۋە زىچ تۇرۇپ كەتمەك. [安堵] āndǔ تىنىچ، ئاسايىشلىق.

赌 dǔ قىمار، قىمار ئوينىماق؛ ～钱 پۇل تىكىپ قىمار ئوينىماق. (كۆچمە مەنىدە) بەسلەشمەك، باغلاشماق، قول باغلاشماق؛ 打～ ئۇتۇشماق، بەسلەشمەك /～输 باغلاشماق. [赌气] dǔqì باتىنماق، قېيىدىماق؛ 不要～ ～قېيىدىما /～走了 ئۇ باتىنغان پېتى چىقىپ كەتتى.

睹 dǔ كۆرمەك، چېلىقتۇرماق؛ 耳闻目～ كۆرگەن-بىلگەنلىرى / 熟视无～ كۆرۈپ تۇرۇپ كۆرمەسكە سالماق.

芏 dǔ 309- بەتتىكى '芏芏' (jiāngdǔ) غا قارالا.

杜 dù ① قوتۇر ئامۇت. ② توسماق، توسۇلۇپ قالماق، ئەتمەك، ئېتىلىپ قالماق؛ 以～流弊 يامان ئىللەتلەرگە يول قويماسلىق. [杜绝] dùjué يوقاتماق، تۈگەتمەك، خاتىمە بېرمەك؛ 洞漏～～ توسماق، ئەتمەك: ～～生证保/ يوچۇ قلارنى ئەتمەك 产全安. ～～生发敢事 ئىشلەپچىقىرىشنىڭ بىخەتەرلىكىگە كاپالەتلىك قىلىپ، ھاددىسلەرنى تۈگىتىمەك. [肺杜] dùjuān 1. كاككۇك. 2. كاككۇك گۈلى، ئازالىيا گۈلى. [杜撰] dùzhuàn ئويدۇرما، توقۇما، ياساپ چىقماق.

肚 dǔ 见另 dù ① قورساق: ～痛 قورساق ئاغرىماق. (كۆچمە مەنىدە) قاچا-قۇچا ۋە ئەسۋابلارنىڭ ئىچى: 炉～儿 مەشنىڭ ئىچى. ② قورساققا ئوخشايدىغان نەرسىلەر: 腿～子 پاقالچاق بۇلجۇڭ گۈشى / 手指头～儿 بارماقنىڭ ئۇچىدىكى گۈش.

妒 dù ھەسەت قىلماق، ئىچى تارلىق قىلماق، پەست ئۇچەيلىك قىلماق: 嫉～ ھەسەتخور لۇق، كۆزى قىزارماق، ئىچى تارلىق قىلماق.

度 dù 见另 duó ① ئۆزۈنلۇق،

顿 dùn见另dú 461 - بەتتەكى ‘顿智’ (mòdú) غا قارالا.

读 dòu见另dú ~宣：ئوقۇماق؛ ~朗 /ئىلان قىلماق؛ ~报 /گېزىت ئوقۇماق؛ ~者 /كىتابخان. 2. بىلىم ئالماق، ئىلىم تەھسىل قىلماق؛ ~大学 ئالىي مەكتەپتە بىلىم ئالماق، ئالىي مەكتەپتە ئوقۇماق.

渎 dú ① ئېرىق، ئۆستەڭ. ② مەنىستەمسلىك، كۆزگە ئىلماسلىق. [职渎] dúzhí خىزمەتتە بىخەستىلىك قىلماق، ۋەزىپە ئوتەش جەريانىدا سەۋەنلىك ئۆتكۈزمەك.

椟 dú ① جاۋەن، ئىشكاپ. ② قۇتا، قاپچۇق.

犊 dú موزاي: ~之生初不怕虎 يېڭى تۇغۇلغان موزاي يولۋاستىن قورقمايتۇ.

牍 dú تارشا پۈتۈك. (كۆچمە مەنىدە) 1. ھۆججەت، ئالاقە، خەت - ئالاقە: 文对反~主义 قەغەزۋازلىققا قارشى تۇرماق/ ~案 خەت ئۇستىلى. 2. (~尺) خەت - چەك.

黩 dú ① بۇلغىماق، داغ تەككۈزمەك. ② بېنىمكلىك قىلماق، قارا ملىق قىلماق. [武黩] dúwǔ ئۇرۇشخۇمار؛ 战备军扩，~~ 兵穷对反 ئۇرۇشچەرەسلىك قىلىش ھەربىي تەييارلىقلارنى كۆڭۈتمەسلىكە قارشى تۇرماق.

渎 dú تۆھمەت قىلماق، نارازىلىق قىلماق، غوڭشۇماق.

髑 dú [髑髅] dúlóu باش سۆڭىكى؛ قۇرۇق سۆڭەك.

牍 dú见另dǔ قېرىدىن: 羊~ قوينىنىڭ قېرىدىنى.

笃 dǔ ① سادىق؛ چىن قەلبىدىن، جان-دىلى بىلەن؛ ~学 تىرىشىماق: ئۆگەنمەك، قېتىمرقىمىپ ئۆگەنمەك / ~信 چىن ئېتىقاد قىلماق. ② ئېغىرلاشماق؛ ~病 كېسىلى ئېغىرلاشماق.

堵 dǔ① توسماق، توسۇۋالماق؛ ئەتمەك، ئېتىپ قويماق: ~住了水沟 ئېرىق سۇلۇپ قاپتۇ / ~老鼠洞 چاشقان تۆشۈكىنى ئېتىۋېلىش / ~别着站门! ئىشىك ھەك

مەنىدە) 1. ئىشنىڭ باشى: ～开 باشلىنىش. 2. خىل، تۈر: باشقىمن باشلىماق: 不一～ بىر خىلدا ئەمەس/ 举大～ ئىشنى چوڭ قىلىش. [底端] رەپتىن باشلىماق. تېگى- duāndǐ [的端] duāndǐ تەكتى: 不知～～ ئىشنىڭ تېگى - تەكتىنى بىلمەسلىك. 3. زادى: ～～是谁? زادى كىم؟ [详端] duōnxiáng تەپسىلىي،سىنچىلاپ: ～～听: تەپسىلىي ئاڭلىماق/ ～～说 تەپسىلىي ئېيتماق/ ～～地静静她 ئۇ بالىغا سىنچىلاپ قاراپ كەتتى. [牛端] Duān yáng [阳端] Duānwǔ ئاڭزۇكىزا چاغىنى.③ تۇتۇپ تۇرماق، كۆتۈرمەك: ～碗 قاچىنى كۆتۈرمەك/ ～茶 داستىنى كۆتۈرمەك/ چاي ئەكەلمەك،چاي تارتماق. 短 ① duǎn قىسقا، ئاز: 1. مۇھىتتىكى قىسقىلىق: ～离距 قىسقا ئارىلىق/ ～裤 كالتە ئىشتان/ ～视 يىراقنى كۆرەلمەسلىك. 2. ۋاقىتتىكى قىسقىلىق: ～时间 قىسقا ۋاقىت، ئاز قىمنا ۋاقىت / 天长夜～ كۈن ئۇزۇن،تۈن قىسقا/ ～工 مەددىكار. ② كەم، يېتىشسىزلىك، قەرزدار: 别人来都人～ 了,了来都人别: 他～一个人把活儿都干了 ～他三钱元我 ئۇنىڭغا ئۈچ يۈەن قەرزدار.③ كەمچىلىك: 不应该～护 كەمچىلمكنى يامىماسلىق كېرەك / 取长补～ ئارتۇقچىلمقلارنى قوبۇل قىلىپ، كەمچىلمكلەرنى تولۇقلىمەك.

段 ① duàn پارچە، بۆلەك، قىسىم: 一～话 گەپنىڭ بىر قىسمى/ 一～时间 مەلۇم ۋاقىت، بىر قىسىم ۋاقىت/ 一～木头 بىر پارچە ياغاچ. [落段] duànluò ئابزاس؛ باسقۇچ: 工作一～～ بۇ بىر باسقۇچلۇق خىزمەت ئايالغا شتى / 这篇文章可以分两～～ بۇ ماقالىنى ئىككى ئابزاسقا بۆلۈش مۇمكىن. ② مۇسابە، ئارىلىق: 工～ ئىش ئۇچاستىكا: ئۇچاستىكىسى، بىرىگادا/ 机务～ پاراۋوز ئۇچاستىكىسى.

سىنىماچانلىق، ئېغىرلىق قاتارلىقلارنى ئۆلچەيدىغان ئەسۋاب ياكى ئۆلچەم بىرلىكى: ～衡量 ئۆلچەم. ② كىراۋۇس، كىلوۋات: 瓦～ تېمپېراتۇرا / 湿～ نەملىك / 经～ مېرىدىئان/ 用了十二千～电 20 كىلوۋات توك سەرپ بولۇپتۇ. ③ دەرىجە: 高～的爱国热情يۈكسەك دەرىجىدىكى ۋەتەنپەرۋەرلىك. ④ قانۇنىيەت، ئۆلچەم. ⑤ ھېسابات، قورسىقى كەڭ: چەكسىز: ～气 ھېسابلىنىش، كەڭ قورساقلىق/ 适～ مۇۋاپىق چەكتە/ 过～ ھەددىدىن زىيادە، چەكتىن ئاشقۇرۇۋەتمەك/ ～大量 قورسىقى كەڭ/ 置之～外 كۆڭلىدە ساقلىماسلىق، كۆڭلىدىن چىقىرىۋەتمەك. ⑥ ئۆتمەك، كىرمەك، ئۆتكۈزمەك، كەچۈرمەك: ～日 كۈن ئۆتكۈزمەك، كۈن ئالماق، جان باقماق. ⑦ قېتىم، نۆۋەت: 一～ بىر قېتىم/ 再～ يەنە بىر قېتىم/ 前～ ئالدىنقى نۆۋەت.

渡 dù ① ئۆتمەك، ئۆتكۈزمەك، كەچمەك، كەچۈرمەك: ～河 دەريادىن ئۆتمەك / ～过关难 قىيىن ئۆتكەلدىن ئۆتۈۋالماق /过～时期 ئۆتكۈنچى مەزگىل. ② كېچىك، ئۆتكەل.

镀 dù يالاتماق، ھەل بېرمەك، سىرلىماق: ～金 ئالتۇن ئۆندىدىن ھەل بېرمەك، ئالتۇن يالاتماق/电～ توك بىلەن ھەل بېرمەك.

蠹 dù ① كۈيە: 木～ ياغاچ كۈيىسى / 书～ كىتاب كۈيىسى / ～鱼 كۈيە. ② كۈيە يېمەك؛ چىرىمەك، سېسىماق، ئۇپراتماق؛ 不枢户～ ئىشىك ئۈلگۈچىكى چىرىمەيدۇ.

DUAN

端 ① duān راۋۇرۇس، بېجىرىدىم، تۈز: 五官～正 بەش ئەزاسى بېجىرىدىم /～坐 تۈز ئولتۇرماق. (كۆچمە مەنىدە) دۇرۇس، ئەخلاقلىق، سالاپەتلىك: 品行～正 پەزىلىتى دۇرۇس؛ ئەخلاقلىق. ② ئۇچ، باش: 两～ ئىككى ئۇچى/ 末～ كەچىك بېشى / 笔～ قەلەمنىڭ ئۇچى. (كۆچمە

duī [肥堆] ساتىلارغا تولىدى. ئوغۇت دۆۋىلىمەك: تەڭ چىتما ئوغۇت؛ دۆۋىلەنمە ئوغۇت. duīqī [砌堆] تولدۇرۇۋەتمەك، دۆۋىلىۋەتمەك. duīzhàn [栈堆] لاپاس.

duì 队 رەت، ئوچىرەت، تەرتىپ: 乐 ~ ئورکېستىر / 生 ~ ئىشلەپچىقىرىش تەرتىبى / 排 ~ ئوچىرەتتە تۇرماق. duìwu [伍队] قوشۇن، قىسىم: 行游 ~ ~ 过来了ناماينىچىلار قوشۇنى يېتىپ كەلدى.

duì 对 ① جاۋاب بەرمەك، جاۋابلاشماق: 可词无 ~ دۆدۆلاپ قالماق، جاۋاب بېرەددىغان كەپ تاپالماسلىق/ ~ 答如流 سۆزمەك جاۋاب بەرمەك. ② -غا/-قا،-گە/-كە، قارىتا، نىسبەتەن: 面 ~ 太阳 قۇياشقا قاراپ تۇرماق / 可以 ~ 白明说他 ئۇنىڭغا ئېنىق دېيىشكە بولىدۇ. [象对] duìxiàng 1. ئوبيېكت، نىشان. 2. لايىقى، سۆيگىنى. ③ ئۆدۈل، قارشى، تەرەپ: ~ 门 ئۈدۈل ئىشىك/~ 岸 قارشى قىرغاق. ④ ئۆزئارا، قارىمۇقارشى: ~ 说 ئۆزئارا ھەمكارلاشتۇرماق / ~ 流 كونۇپكىسىيە. [比对] duìbǐ سېلىشتۇرما، [照对] duìzhào سېلىشتۇرماق. ⑤ مۇناسىۋەتلىمەك، تاقابىل تۇرماق: 我很客气 ئۇ مەندىن بەك ئەيمىنىدۇ / 刀 ~ 刀، 枪 ~ 枪 تېغىمۇتېغ تاقابىل تۇرماق. [起得对] duìdeqǐ تۇرماق. [住得对] duìdezhù يۆز كەلمەك، يۈز كېلەلمەك. ⑥سېلىشتۇرۇپ تەكشۈرمەك: ~ 笔迹 پوچېركىنى سېلىشتۇرۇپ تەكشۈرمەك / ~ 校 سېلىشتۇرماق، كوررېكتور لۇق قىلماق. ⑦ تۇغرا، دۇرۇس، مۇاس (كەلمەك)، ~ 劲 كۆڭۈلدىكىدەك: يېقىماق / ~ 症下药 كېسەلگە قاراپ دورا بەرمەك. [头对] duìtou 1. يۈز يۈزدىن چىقماق، ماس كەلمەك، چىقىشماق. 2. كۆشەنده، رەقىب، دۈشمەن؛ قارشىلىشىپ قالماق. ⑧ تۇغرا، دۇرۇس: 很话这 بۇ گەپ ناھايىتى توغرا. (كۆچمە مەنىدە) قۇ-

煅 duàn 〈方〉 كەلە تۇزلەش، تاۋار-تورقا. لمك.
缎 duàn لما ياغمچى، تار-غۇۋان.
椴 duàn ① '锻' بىلەن ئوخشاش. ② كۆيدۈرمەك: ~石膏 گىپس كۆيدۈرمەك.
锻 duàn تاۋلىماق: ~件 قۇيۇلغان دېتال، سوقۇپ تەييارلانغان دېتال/ ~工 بازغانچى، تۆمۈرچى. [铁锻] duàntiě پىششىق تۆمۈر، تاۋلانغان تۆمۈر. [炼锻] duànliàn چېنىقماق، تاۋلانماق، چېنىقتۇرماق، تاۋلىماق: ~~身体, 保卫祖国 بەدەنىنى چېنىقتۇرۇپ، ۋەتەنى قوغدايلى، / ~~的工人党产共 ئۇزاق مۇددەت چېنىققان كومۇنست.
断 duàn ① ئۈزۈلمەك، سۇنماق، ئىككى بۆلەك بولۇپ كەتمەك: ~了子棍 كالتەك سۇنسى /风~了线筝 لەگلەمكنىك يىپى ئۈزۈلدى/把绳 قەيچىنى كېسىۋەتتى. ② توختاپ قالماق، ئۈزۈلۈپ قالماق، تۈگەپ قالماق، ~奶 سۈتى توختىماق، بالىنى ئەمچەكتىن ئايرىماق/ ~关了系 مۇناسىۋەتنى ئۈزمەك. (كۆچمە مەنىدە) تاشلىماق، كەچمەك: ~酒 ھاراقنى تاشلىماق / ~烟 تاماكىنى تاشلىماق. [送断] duànsòng يوقاتماق، قولدىن بېرمەك، نابۇت قىلماق، ئايرىلماق. ③ ھۆكۈم قىلماق، قارار قىلماق، كەسمەك، ئەھمىيەتلىمەك: 诊~ دىئاگنوز قويماق / ~案 كەسمەك، ھۆكۈم قىلماق /当~立机 دەرھال ھۆكۈم قىلماق، كەسكىنلىك بىلەن بىر تەرەپ قىلماق. ④ مۇتلەق، بەرھەق، ھەرگىز، ئەسلا، زادى: 此理~无 زادى: ~然做 گەپ بۇنداق بولمايدۇ/ 得不 بۇ ئىشنى قىلمىسا زادى بولمايدۇ.
簖 duàn بامبۇك توسۇق.

DUI

堆 duī دۆۋە: 土~ توپادۆۋىسى / 草~ چۆپ دۆۋىسى، مايا/ 火柴~ گۇگۇن دۆۋىسى. ② دۆۋىلىمەك، دۆۋىلەنمەك، يىغىلماق: 粮食~满 ئاشلىق

蹲 dūn 见另 cún زوڭزايماق، زوڭزىيىپ ئولتۇرماق؛ 大家～下 چوڭ، همه‌مەيلەن ئولتۇرايلى. (كۆچمە مەنىدە) بىكار تۇرماق، بىكار تەلەپ‌لىك قىلماسلىق: 不能再～了 ئۆيدە بىكار ئولتۇرۇپ‌ئەن بولمايدۇ. [点蹲] dūndiǎn نۇقتىدا تۇرماق.

不 dǔn <方> [子不] dǔnzi ① دۆشە. ② خىشسىمان نار-فور.

盹 dǔn مۇگدىمەك: 打～儿 مۇگدەپ قالماق، مۇگدەك باسماق؛ غەپلەت ئۇيقۇسى.

趸 dǔn ① ئۇلگۇجە، دۆلەت: ～批 ئۇلگۇجە، توپ / ～卖 دۆلەت ساتماق. ② ئۇلگۇجە ئالماق: ～货 ئۇلگۇجە ئېلىنغان مال / ～菜 ئۇلگۇجە ئېلىنغان سەي / 现～现卖 ئۇلگۇجە ئېلىپ ئۇلگۇجە ساتماق.

盾 dǔn ① قالقان. [盾后] hòudǔn ئارقا تەرەك. ② قالقانسىمان نەرسىلەر: 金～ يېسىسى ئالتۇن / 银～ يېسىسى كۈمۈش. ③ رۇپىيە: كۆئىلدېر.

遁 dùn قاچماق، يوشۇرۇنماق، غايىب بولماق: ～去 قېچىپ كەتمەك / 夜～ قاراڭغۇلۇق قىچىكە يوشۇرۇنماق. [遁辞] [遁词] dùncí باھانە: كەكمتمە گەپ، يوپۇرما گەپ. ئالەن ئوخشاش.

楯 dǔn 见另 shǔn '盾' بىر

囤 dún 见另 tún بىادالق: 大～小，满～流 چوڭ بادالق تولسا، كىچىك بادالغا ئاقىدۇ؛ ئۆستەگدە سۇ بولسا، ئېرىقىمۇ قۇرۇق قالمايدۇ.

沌 dùn 281- بەتتىكى '混沌' (hùndùn) غا قارالا.

炖 dùn ① پىشۇرماق، دۆملەپ پىشۇرماق: ～鸡 توخۇنى دۆملەپ پىشۇرماق / ～肉 گۆشنى دۆملەپ پىشۇرماق. ② <方> يىلىتماق، ئىسىتماق.

砘 dùn ① تۇلۇق. ② تۇلۇق سالماق، باستۇرماق.

钝 dùn ① قاشالاق، ئۆتمەس، گال: 这把刀真～ بۇ پىچاق گاللىشىپ قاپتۇ / 了～刀镰 ئورغاق گاللىشىپ قاپتۇ، بىلەپ قويغىلى بولماس. ②

شۇلغانلىقنى بىلدۈرىدۇ: ～，你不得说～错! ھە بەللى، سەن دېگەنلىرىڭ توغرا ② قوش، جۈپ، تەڭكىلىك: ～联 مەسىلەۋى / 配～ جۈپ لىمەك. (كۆچمە مەنىدە) 1. مەسىلەۋى: 喜～ تويغا بېغىشلاپ يېزىلغان مەسىلەۋى. 2. يېرىمى، تەڭ بۆلىكى: ～开 تەڭ بۆلۈشمەك / ～成 يېرىم. ⑩ ئارىلاشتۇرماق: ～水 سۇ ئارىلاشتۇرماق.

怼 duì تەپرەت، لەنەت.

兑 duì ① ئالماشتۇرماق، تېگىشمەك: ～款 پۇل تېگىشمەك / 汇～ پېرېۋوت قىلماق / ～现 تەقەلشتۇرمەك، ئەمەلدە كۆرسەتمەك. ② پالچىلىقتىكى سەككىز سىمۋوللۇق بەلگىنىڭ بىرى: ☱، سازلىقا ۋەكىللىك قىلىدۇ.

敦 duì 见另 dūn <古> يۆگەلمە قاپ (تېرىق قاچىلايدىغان).

镦 duì <古> قاپ.

憝 duì ① تەپرەت، تۆچمەنلىك. ② يامان، بۇزۇق، قەبىھ، رەزىل، جەسىنايەت: 元凶大～ جىنايەتچىلەرنىڭ ئەڭ يامىنى. ئاقلايدىغان، 唯 duì ئوغۇر (شال، تېرىق

DUN

吨 dūn ① تونна. ②تونناژ.

惇 dūn ئاق كۆڭۈل، سەمىمىي، مۇلايىم.

敦 dūn 见另 duì ① سەمىمىي، چىن يۈرەكتىن: ～睦邦交 دۆلەتلەر ئارا مۇناسىۋەتنى ئىناقلاشتۇرماق. ② چىن يۈرەكتىن تەكلىپ قىلماق.

墩 dūn ① تۆپە. دۆڭ، تۆپىلىك. ② (～子، ～儿) كۆتەك، كۈندە: 门～儿 تاپسا / 桥～ كۆۋرۈك كۈندىسى. ③ باغلام. ～万二秧稻栽 تۇتام: 每～，五株 20 مىك باغلام شال ماسىسى تىكىلىدى، ھەر بىر باغلىمى بەش تۇپ چىقمىدۇ.

撴 dūn <方> تۇتۇۋالماق.

礅 dūn يوغان تاش: 石～ تاش ئورۇندۇق.

蹲 dūn دوققىيىپ قويماق: 把果水是里子篓～别。سۇنى مېۋە تىمكى مېۋە، ئاستىراق قوي.

قانچىلىك: 有～大？ قانچە
چوڭلۇقتا؟ duōhuir [儿会多]
قاچان؟

哆 duō [嗦哆] duōsuo دەت-
رەمەك: 打得冷～ تۇڭلاپ
تىترەمەك.

剟 duō ① سانجىماق، نو-
قۇماق. ② قىسقارتماق، ئازاي-
تماق: چەمبەردۇەتمەك، ئېلىپ
ۋەتمەك.

掇 duō ① تەرمەك: قوللان-
ماق. ② ئالماق. كۆتۈرمەك.

裰 duō ياماماق. تىكمەك.

裰 duō 138- بەتتىكى '缀战'
(diānduo)غا قارالسۇن.

夺 duó ① تارتىۋالماق، بۇ-
لىماق: 来过～抢的人敌把
دۇشمەننىڭ قورالىنى تارتىۋال-
ماق. duómù [目夺] كۆزنى
قاماشتۇرماق، كۆزنى چاقناتـ
ماق، كۆزنىڭ يېغىنى يېمەك:
～泪 كۆزنى چاقنىتمـ
ددىسان. ② قولغا كەلتۈر-
مەك، ئالماق: ～丰收 مول
ھوسۇل ئالماق. ③
ئېتىلىپ چىقماق، تۆكۈلمەك:
～而出 كۆزدىنىدن
ياش تۆكۈلمەك. ④ كەسمەك.

زە: ～～你来帮忙做成هېلىمۇ
سەن بولغاچقا ئىشىمنى پۈتـ
تۈرۈۋالدىم /～～他把一加
作工个这了动推，量力 ئۇنىڭ
كۈچى يېتەرلىك بۇ خىزمەتنى
ئالغا سۈرۈۋالدۇق. [多少]
duōshǎo 1.قانچىلىك؛ ئازدۇر-
كۆپتۇر، ئاز-تولا، ئانچە-
مۇنچە: 你要～拿～～ قانـ
چىلىك ئالسىڭ دېسەك، شۇنـ
چىلىك ئالمامسەن. 2. نەچچە،
قانچە، نەچچىلىك: 这本书～
钱？ بۇ كىتاب نەچچە پۇل؟
/这班有学生～～？ بۇ سـ
ىنىپتا قانچە ئوقۇغۇچى ئوقۇيـ
دۇ؟ 3. كۆپ قالماسلىق، قالـ
ماسلىق: 没有～～ ھېچقانـ
چىلىك قالمىدى. 4. ئانچە-
مۇنچە، ئازدۇر-كۆپتۇر: ～～
有一些困难 ئازدۇر - كۆپتۇر
قىيىنچىلىق بار. ② ～年生
草 كۆپ يىللىق ئۆسۈملۈك. ③
得好～ كۆپ ياخشى بولۇپ كەتتى/
～厚了 خېلى قېلىن. ④
ئېچىدىكەن: ～好 ئېچىدىكەن
ياخشى - ھەا /～大 ئېچىدـ
كەن چوڭ /～香 ئېچىدىكەن
مەززىلىك. ⑤ قانچە، قاچان،

مۇرەسسەس، مۆلەك، قاشالاڭ: 脑筋迟钝 ~ مېڭىسى ئۆتكۈر ئەمەس / 饶舌 ~ 舌 مۇرەسسەس.

顿 ① dùn 另见 dú ساەل تەمتەۋالماق، ساەل توختاۋالماق: 抑扬 ~ پەسەيمش، كۆتۈرۈلۈش. توختاش ۋە بۇرۇلۇش (ئاۋاز) / 向各地点头致意 ~ 下 ئوقۇپ بۇ يەردە كەلگەندە ئازراق توختاش كېرەك. ② بىردىنلا، ئۇشتۇمتۇلا، دەرھال: ~ 时来起张紧 ئۇشتۇمتۇلا جىددىيلىشىپ كەتمەك. ③ باشنى يەرگە تەگكۈزمەك: ~ 首 باش ئۇرماق. (كۆچمە مەنىدە) پۈت تەپمەك: ~ 足 پۈت تەپمەك، تېپچەكلىمەك. ④ سەرەمجانلاشتۇرماق. بىر تەرەپ قىلماق، ئورۇنلاشتۇرماق، ھەل قىلماق: 各项事情都整~好了 ئىشلارنى سەرەمجانلاشتۇرۇپ قويدۇق/ 把人员安~好了 ئادەملەرنى ئورۇنلاشتۇرۇلدى. ⑤ ئاخ، قېتىم: 一天三~饭 كۈنىگە ئۈچ ئاخ تاماق / 说一~ بىرئاخلارغىچە سۆزلەپ ئولاكەتتى/ 她了劝一~ ئۇنىڭغا بىرھازا نەسىھەت قىلىدىم. ⑥ 顿 يازغاندا قەلەمنى يېڭى بىلەن بىرئاز توختاۋالماق.

DUO

咄 duō كايماق، ئەيىبلىمەك، ۋارقىرىماق: ھەيران قالماق: ~~ 哑 ئەلمتە ئىش. [咄嗟] duōjiē ۋارقىرىماق، سۆرەن سالماق: ~~ 立办 دەرھال ئورۇندىماق، شۇنان بەجا كەلتۈرمەك.

多 duō ① كۆپ، چىق، ئۇرغۇن. 1. كۆپ: 人很~ ئادەم ناھايىتى كۆپ / 产生~ كۆپ ئىشلەپچىقارماق 2. كۆپ، ئوشۇق، ئارتۇق: 十~个 ئونددىن ئارتۇق، ئون نەچچە/ 一年~一年 بىر يىلددىن كۆپرەك / 有没~的 份五备预只 ئاران بەش كىشىلىكلا تەييارلىغان، بۇنىڭددىن ئوشۇق يوق. 3. بەھۇدە، ئارتۇقچە: ~嘴 ۋات - ۋات؛ لوقما سالماق، قوشۇق سالماق/ ~心 خۇدۇكسىنماق، خۇدۇكچان، گۇمانخور؛ كۆڭلىگە كەلمەك. [多亏] duōkuī بەختكە ياردىشى، ھېلىمۇ-

柁 duò 226-بەتتىكى '柁柄' (gǔduó) نى قارالا.

沱 duò ئۆركەش، ئۆركەشلىمەك؛ داۋالىغۇماق، چايقالماق.

柁 duò见另tuó '舵' بىلەن ئوخشاش.

舵 duò ròu:掌～ ròu ئوتقاق / ～手 roulchi.

惰 duò horun، يالقاۋ، هورۇنلۇق؛ ئەردىنچەك، لايغەزىلمىك؛ ئىنەرت، ھەرىكەتسىزلىك.

堕 duò چۈشمەك، چۈشۈپ كەتمەك؛ كەينىدە قالماق؛ يىقىلماق (يۇقىرىدىن تۆۋەنگە). (ئوخشىتىش مەنىسىدە) [堕落] duòluò چۈشكۈنلەشمەك؛ پەتىپ قالماق.

E

E

阿 ē ① 见另 ā رايىغا باقماق، ماسلاشماق، بولۇشماق؛ ～附 خۇشامەتكۈيلۈق قىلماق، يالاقچىلىق قىلماق / ～其所好 كۆڭلىنى ئالماق؛ ئەتىنا ياقمىدىغان ئىش قىلماق/ ～迎逢迎 تەخىسكەشمەك قىلماق. ② پەس، ئويمان؛ ئازگال: 山～ ئويمانلىق. [胶阿] ējiāo ئېشەك يېلىمى.

屙 ē تەرەت قىلماق: ～屎 چوك تەرەت قىلماق.

婀 ē [娜婀] nuó ē گۈزەل، لەۋەن، چىرايلىق؛ جىلۋىلىك، زىبا، لەتاپەت.

讹 é ① خاتا: 以～传～ خاتا خاتا پېتىچە قېلىۋەرمەك. ② پوپوزا قىلماق، پوپوزا، قاقتى - سوقتى قىلماق: ～人 باشقىلارغا پوپوزا قىلماق / ～诈 پوپوزا قىلماق، قاقتى - سوقتى قىلماق.

囵 é پۈستۈرما قۇش.

俄 é بىردەمدىلا، بىر پەستىلا، بىردىنسىلا. [俄罗斯] Éluósī رۇس مىللىتى. ئادەمەن.

莪 é يىڭنە يوپۇرماقلىق ئۆسۈملۈك.

哦 é 另见 ó، ò غىڭشىماق (ناخشىدىسى)، پەس ئاۋازدا ناخشا ئېيتماق.

峨 é ئېگىز، كاتتا: ～冠

هۆكۈم قىلماق، بۇيرۇپ بەر-
مەك: 定 ~ هۆكۈم قىلماق /
裁 ~ كەسمەك، بۇيرۇپ
بەرمەك. ⑤ مەھرۇم بولماق،
چۈشۈرۈپ قويماق، قولىدىن
بېرىپ قويماق: ~ 字 بىر
سۆز چۈشۈپ قاپتۇ.

度 duó见另dù ھەرەز قىل-
ماق، مۆلچەرلىمەك، چاغلىماق:
~ 德 力量 ئۆز ھالىغا يېتىپ
ئىش قىلماق، ئۆزىنى دەڭسەپ
باقماق.

踱 duó ئاستا يۈرمەك، ئال-
دىرماي ماڭماق: ~ 来 ~ 去
ئۇيان - بۇيان مېڭىپ يۈر-
مەك، ئايلىنىپ يۈرمەك.

铎 duó قوڭغۇراق.

朵 duǒ ① گۈل، غۇنچە. ②
تال، پارچە: 三 ~ 花 ئۈچ تال
گۈل /两 ~ 彩云 ئىككى پارچە
بۇلۇت.]قوغدا.

垛 duǒ 见另 duò كۈنكۈرە،

哚 duǒ 770 - بەتتىكى '唢呐'
(yǐnduǒ) غا قارالا.

躲 duǒ يوشۇرۇنماق، ئۆزىنى
چەتكە ئالماق؛ داجىماق؛
ساقلانماق: ~ 雨 يامغۇردىن
ئۆزىنى دالدىغا ئالماق/ 他 ~
在哪里？ ئۇ نەگە مۆكۈۋالىۋا-
ماندۇ؟ / 明 ~ 暗 ئاشكارا ~ يوشۇرۇن
(كۆچمە مەنىدە) يوشۇرۇنۇپ
كەلگەن ئىت پاچاقتىن ئالار-
垂 duǒ چىگدالغان توپا.

浆 duǒ زىگىلى بولغان ئات-
掸 duǒ ساڭگىلاپ تۇرماق،
تېمىلىپ تۇرماق.

驮 ②duǒ见另duò يۈك (ئات-
ئۇلاغقا ئارتىلغان يۈك): ~ 把
子 卸下来让牲口休息一会儿
يۈكىنى چۈشۈرۈۋەت، ئۇلاغ
بىردەم ئارام ئېلىۋالسۇن.

剁 duǒ چاپماق: ~ 碎
چاپماق، چاناپ قىيما قىل-
ماق / ~ 馅儿饺 جۇۋاڭا قىيما
سىنى چاپماق.

垛 ①duǒ见另duò دۆۋە: 麦
~ بۇغداي دۆۋىسى /一 ~ 砖
بىر دۆۋە خىش. ② دۆۋىلە-
مەك: 火柴 ~ 得比房还高 ئو-
ئۇننى ئۆيدەك دۆۋىلەۋەتمەك-
跺 duǒ تەپمەك، تېپىچەكلە-
مەك، تېپىرلىماق: ~ 脚 تې-
چەكلىمەك، تېپىرلىماق.

铎 226 duǒ - بەتتىكى '铜铃'
(gǔduǒ) غا قارالا.

～狗 غالجىر ئىت / ～战 شىددەتلىك جەڭ. ③ جىنايى قىلمىش، ئەسكىلىك: 无～作不 قىلمايدىغان ئەسكىلىكى يوق.

饿 è ئاچ، قورساق ئاچماق: 肚子～了 قورساق ئاچتى.

谔 è تونۇرا گەپ قىلماق، دۈرۈس سۆزلىمەك. [谔谔] è è ئۇدۇللا گەپ قىلىپ تاكالالاشماق.

鄂 è خۇبەي ئۆلكىسىنىڭ قىسقارتىلىشى. [鄂伦春] Èlúnchūn ئېلۇنچۇن-ۋون مىللىتى. [鄂温克] Èwēnkè ئېۋېنكې مىللىتى.

萼 è گۈل قاچىسى.

愕 è ئەجەبلەنمەك، ھودۇقماق، ھەيران بولماق: ～然 ھالەت - تالاڭ قالماق.

腭 è تاڭلاي.

锷 è بىس، تىمغ، ئاچقى.

鹗 è بېلىق ئالغۇچ، بېلىققۇش.

颚 è ① بەزى بوغۇم ئايافلىمىلارنىڭ ئوزۇقلىنىش ئەزاسى. ② '腭' بىلەن ئوخشاش.

鳄 è تىمساھ.

遏 è توسماق، توختاتماق، چەكلىمەك: 不可不～ھەزىمەن بىسالماي قالماق. [遏制] èzhì چەكلىمەك، مەنئى قىلماق، ئىسكەنجىگە ئالماق: ～人敌人 دۈشمەننى ئىسكەنجىگە ئالماق.

颔 è قاڭشار.

噩 è قاباھەت، شۇم، قورقۇنچلۇق: 梦～ قاباھەتلىك چۈش / ～耗 شۇم خەۋەر، قايغۇلۇق خەۋەر.

Ê

欸 ① ē ·ê ·ế ·ěi 见另 ǎi ·ê ·ế ·ěi چاقىرىش، قاردىتىشنى بىلدۈرىدىغان ئىملىق سۆز: ～，来快你! ھەي، تېز كەلگىنە!

欸 ǎi 见另 é ·ê ·ế ·ē ·ěi ئەنسىزلىنىش، ھەيران قالغانلىقنى بىلدۈرىدىغان ئىملىق سۆز: ～，他怎么走了! ھوي، ئۇنداقچە كېتىپ قاپتۇغۇ!

欸 ǎi 见另 ê ·ế ·ē ·ěi نارازىلىقنى، قوشۇلمىغانلىقنى بىلدۈرىدىغان ئىملىق سۆز: ～，你这不可话呀! ھەي، سېنىڭ بۇسۆزۈڭ توغرا ئەمەس.

ئېگىز قالپاق، كىشىتا تاج. [蝾蛾] éméi ئېچىپي قېغى.

娥 é ① چىرايلىق (قىزلار-نىڭ ھۆسن - جامالىغا قارىتىلغان). ② ساھىسىجامال. [眉娥] éméi قىسقىلەمقاش، ساھىسىجامال.

锇 é ئوسمىي (Os).

鹅 é غاز.

蛾 é پەرۋانە: 灯～ پەرۋانە / 蚕～ پىلە كېپىنىكى / 飞～投火 پەرۋانە ئۆزىنى چىراغقا ئۇرىدۇ.

额 é ① ماڭلاي، پېشانە. ② مىقدار، نورما، بەلگىلەنگەن سان: 超～ 务任成完ۋەزىپىنى نورمىدىن ئاشۇرۇپ ئورۇندىماق / 定进先～ ئاكتىپ نورما / 名～ بىرىلگەن سان. [外额] éwài ئوشۇقچە، زىيادە، ئارتۇقچە: ～～的求要ئوشۇقچە تەلەپ، زىيادە تەلەپ.

恶 ě 另见 wù,wū,è [心恶] ěxīn ھۆ قىلغۇسى كەلمەك، قۇسقۇسى كەلمەك، كۆڭۈل ئېلىشماق، كۆڭۈل ئاينىماق. (كۆچمە مەنىدە) يامان كۆرۈمەك، جاق تويماق، نەپرەتلەنمەك، بىزار بولماق.

厄 è ① كۈلپەت، موھتاجلىق، ئازاب-ئوقۇبەت، ئاپەت، بالا - قازا: ～运 شۇم تەلەي، تەتۈر پېشانە، بەختسىزلىك، كۈلپەتلىك تەقدىر. ② توسماق، توسۇلۇپ قالماق، تىقىلىپ قالماق. ③ ئەپلىك جاي، مۇھىم جاي.

扼 è ئاتىسىنافتىن.

扼 è بوغماق، چىڭ ئۇتماق: 虎～能力 كۈچ بولسا يولۋاسنى تۇتقىلى بولىدۇ. [守扼] èshǒu ساقلىماق. [要扼] èyào يىغىنچاق، ئىخچام، ھېغىزلىق.

呃 è ھېچ تۇتماق.

轭 è بويۇنتۇرۇق.

垩 è ① ئاق تۇپا: 白～ ② ئاقارتماق.

恶 è 另见 wù,wū,ě ① ئوسال، ئەسكى، يامان، قەبىھ، رەزىل: ～感 يامان كۆرمەك، ئۆچمەنلىك قىلماق / ～习 يامان ئىللەت، ئوسال ئىللەت / ～行 رەزىل قىلمىش، قەبىھەرىكەت. ② ياۋۇز، غالجىر، ۋەھشىي:

兵乓球 ~ تىكتىناك توپ/ 小狗 ~ كۆچۈك. 2. يېتىل، سۆيەت سۆزلىرىنى ئىسمىغا ئايلاندۇرىدىغان سۆز ياسىغۇچى. 3. 拐弯 / ~ ياسىلانما/ 挡着亮 ~ توسۇق / 叫好~ ھارىكالا.

而 ér ① «ۋە، بىلەن، ھەم، ھالبۇكى» دېگەندەك باغلىغۇچى بولۇپ كېلىپ، ئوخشاش خىلدىكى سۆز ۋە جۈملىلەرنى باغلايدۇ. 1. ھۆججەتنى باغلايدۇ: 通过践实而发现真理, ~ 过通践实而发现真理 ~ 过通践实而证明真理 ھەقىقەتنى ئەمەلىيەت ئارقىلىقلا بايقىغىلى ھەمدە ئەمەلىيەت ئارقىلىقلا ئىسپاتلىغىلى ۋە راۋاجلاندۇرغىلى بولىدۇ. 2. ۋاستىلىك ھالدا باغلايدۇ: 名其有~实其无 ئىسمى بار، جىسمى يوق. [已而] éryǐ ... دېگىنىدىلا ئىبارەت، خالاس: 不过如此~~ ھەقەتەن مۇشۇنىڭدىنلا ئىبارەت. [且而] érqiě بەلكى، ئۇنىڭ ئۈستىگە: 文章写得长~~空, 头摇就了见众群 ماقالە ئۇزۇن، ئۇنىڭ ئۈستىگە، قۇرۇق ھېچنېمىنى چۈشەندۈرمەيدۇ.

迅 xùn 鲁 ~~ 他, 将主的命革化文国中是 ~~, 家学文的大伟是但不革的大伟和家想思的大伟是命家 لۇشۈن جۇڭگو مەدەنىيىتى ئىنقىلابىنىڭ سەركەردىسى، ئۇ ئۇلۇغ ئەدەب بولۇپلا قالماستىن، بەلكى ئۇلۇغ مۇتەپەككۇر ۋە ئۇلۇغ ئىنقىلابچىدۇر. ② ۋاقىت ۋە ھالەتنى بىلدۈرىدىغان مۇچىلەرنى يېتىلغا باغلايدۇ: 匆匆~来 ئالدىراپ يېتىپ كەلمەك/ 侃侃~谈 مەردانە سۆزلىمەك/ 挺身~出 كۆكرەك كېرىپ چىقماق. ③ يۇنىلىش كېلىش قوشۇمچىسى «-غا/-قا، -گە/-كە» ياكى «-غىچە/-قىچە، -گىچە / - كىچە» قوشۇمچىسى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: 从上~下 يۇقىرىدىن تۆۋەنگىچە/ 由小~大 كىچىكىدىن چوڭغىچە.

鸸鹋 ér'ǎo [鹞鹞] érmiáo

尔 ěr ① سەن، سېنىڭ: ~辈 سەنلەر / ~父 ئاتاڭ/ 出~反~ تەتۈرىچە---.

欸 è 另见 ěi、ê、é、ě、ê
ماقۇل بولغانلىقنى، قوشۇلغانلىقنى بىلدۈرىدىغان ئىملىق سۆز؛ ～，我就这来！ 来就这我！ 办！ 么这就！ /～，هازىرلا كېلىمەن！ هە، شۇنداق بولسۇن！

EI

欸 éi 另见 (é)。

嗳 éi ئەجەبلەنمىش ياكى توساتتىن ئەسكە ئالغانلىقنى بىلدۈرىدىغان ئىملىق سۆز؛ ～，他怎么了？ 病了啊，قانداقلارچە كېسەل بولۇپ قالغاندۇ！ / ～，还有钟点三我！ 呢影电场—هە راست، مەن ساقىت ئۇچتە كىنوغا بارىمەن جۇمۇ！

欸 ěi 见另 (ê)

欸 èi 见另 (ê)

EN

奀 ēn 见另dī〈方〉ۋىجىك، جىۋىك، ئاۋاق، ئىنچىكىلىرۇق。

恩 ēn ياخشىلىق، ۋاپا، مېھرى - شەپقەت؛ 的党产共～情 说不完كومپارتىيىنىڭ چوڭ مېھرى - شەپقىتىنى سۆزلەپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ。

蒽 ēn ئانتراتسېن。

摁 ēn قول بىلەن باسماق؛ ～电铃 ئېلېكتر قوڭغۇراقنى باسماق。

ENG

鞥 ēng تىزگىن، چۇلۇۋۇر。

ER

儿 ér ① بالا؛ 六一～节童 «1- ئىيۇن» بالىلار بايرىمى/ 小～科 بالىلار كېسەللىكلىرى بۆلۈمى/ 别把这件事当～做 بۇنداق ئىشنى ئويۇنچۇقدەك قىلما！ ② ياش، قېرىنداش (كۆپ ھالىلاردا ياش ئېرلەرنى كۆرسىتىدۇ)؛ 健～ ئەزىمەت، قەيسەر。 ③ ئوغۇل。 (كۆچمە مەنىدە) ئەركەك؛ ～马 ئايغىر。 ④ ئاتا - ئانىلار پەرزەنتلىرىنى شۇنداق ئۇمۇمىي نام بىلەن ئاتايدۇ؛ پەرزەنتلەر ئاتا - ئانىلىرى ئالدىدا ئۆزلىرىنى شۇ نام بىلەن ئاتايدۇ。 ⑤ سۆز ئاخىرىدا كېلىپ، ئالدىنقى خەت بىلەن بىرلىشىپ، بىر تال قايرما تاۋۇشنى ھاسىل قىلىدۇ؛ 1. كىچىك ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ؛ 小～孩 كىچىك بالا/

F

FA

发 ① fā 见男 fà ئاپـشۇر-ماق، ئەۋەتـمـەك، تارقاتماق: ～选民证 سايلام كۇۋاھـنـامـىسى تارقاتماق / ～货 مال تارقاتماق / 经已信～了خەتنى ئەۋەتـمۇ. [落发] fāluò بىر تـەرەپ قـىلـمـاق، چـارە كۆرمـەك: ～轻从 يـېـنـىك چارە كـۆرمـەك. [发打] dǎfa ئەۋەتمەك، ماڭدۇرماق، يولغا سالماق: ～～办去人专 بەجـەرىشكە مەخسۇس خادىم ئەۋەتـمـەك. ② ئىپادىلىمەك، دېمەك: ～言 سۆزلىمەك، پىكىر بايان قىلماق، سۆزگە چىقماق /～问 سوئال قويماق، سوئال سورىـماق / ～誓 قەسەمياد قىلماق، قەسەم بەرمـەك. fābiǎo [表发] ئېلان قىلماق، بايان قىلماق. ③ ئاتـمـاق، تـارقـاتـمـاق، چاچماق، قويۇپ بەرمەك: ～炮 توپئاتماق / ～光 نۇر چاچـماق، نۇر تارقاتماق. (كۆچمە مەنىدە) بىر پاي ئوق ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ: 五十～子弹 ئەللىك پاي ئوق /五十～炮弹 ئەللىك پاي زەمبىرەك ئوقى. ④ چىقماق، تارقالماق: ～汗 تەرلەتمەك / ～蒸 ھورلانـماق، ھور چـىقـمـاق. [挥发] fāhuī جارى قىلدۇرماق: ئىزاھـلىماق، يەشمەك، كېڭەيتىپ چۈشەنـدۈرمـەك: 个这对家大～问题 ئۆيچـىلىك بۇ مەسىلىنى ناھـايىتى تولۇق ئىزاھلىدى / ～～众群 ئاممـىنىڭ ئەقىل - پاراسـىتى ۋە كۈچ - قۇدرىتىنى جارى قىلـدۇرۇپ، ئىشلەپچىقىرىشنى ناـشۇرماق. ⑤ كۆپتۈرمەك، كېـڭەيتمەك، نۇرلـەتـمەك، بولـدۇرماق: ～海带 خەيدەيسىنى كۆپتۈرمەك / ～了面 خـېـمـىر بولـدى. [达发] fādá تەرەققـي قىلماق، تەرەققي تاپماق، گۈللەنـمـەك، راۋاجـلانماق: ～～业工 سانائـەت تەرەققي قىلماق / ～～交通 قاتناش راۋاجـلانـمـاق. [展发] fāzhǎn تەرەققي قىلماق، راۋاجلانماق، راۋاجـلاندۇرماق: ～～产生 ئىشلەپچىقىرىشنى

ئۆز گەپىمگە ئۆزى ئىگە بولالماسلىق، گەپىدە ئۆرماسلىق، [汝尔] ěrrǔ سەن ۋە مەن، ئىككىسىمىز: 为相 ~~ ئايرىلماس قەدىرداشلار / ~~ 交 دوستانىلىك. ئۆزنارا مەھرىبانلىق. ② مۇنداق، شۇنداق، شۇ قەدەر: ~果 دەرۋەقە / 偶 ~ئاندا ـ ساندا، بەزىدە. ③ شۇ، شۇنداق (ۋاقىتنى كۆرسىتىدۇ): ~时 شۇ چاغدا / ~后 شۇنىڭدىن كېيىن، بۇنىڭدىن كېيىن. ④ '耳' ③ بىلەن ئوخشاش. ⑤ سۆز تولۇمكۇچى قوشۇمچە: 卓 ~ دانالىق بىلەن/ 率 ~ يەڭگىللىك بىلەن.

迩 ěr يېقىمسىز: ~闻 名 يىراق ـ يېقىمسىز جايلاردا نامى چىققاق / ~来 يېقىنـ ددىن بۇيان.

耳 ěr ① قۇلاق: ~聋 گاس، پالاك، ساغرۇ / ~熟 قۇلاقـقا تونۇشلۇق، قۇلاقـقا سىڭىپ قالغان / ~语 پىچىرلىماق، شۇدرلىماق. ② قۇلاققا ئوخشاش نەرسىلەر: 木 ~ مور/ 银 ~ ئاق مۇر/~房 ئىككى يانداكى ئۆي، ۋ.ئۇجرا ئۆي. ③ ئۆگىگەنلىكنى بىلدۈرىدۇ 前 ~之戏 ئالدىدىكى گەپنى ئويلىشىپ دەپ قويغانىدىم.

饵 ěr ① يېمەنلىك: 香 ~ تاتلىق يېمەنلىك / 果~ قەنت- گىزمك. ② يېمەكلۈك: 鱼 ~ بېلىق يېمى. ③ قىزىقتۇرماق. ئالدىماق، قايمۇقتۇرماق. ئېزىقتۇرماق: 以此 ~ 故 مۇشۇـ نىڭ بىلەن دۇشمەنلىنى ئالدىماق.

珥 ěr ئۇنچە، مارجان ياكى قاشتاشتىن قىلىنغان ھالقا.

铒 ěr ئېربىي (Er).

二 èr ① ئىككى، 2: 十~个 ئون ئىككى دانە / 两~元 ئىككى يۈەن ئىككى مو. ② ئىككىنچى: ~等货 ئىككىنچى دەرىجىلىك مال. ③ ئىككى خىل، ئوخشىمىسلىق: 不要三心~意 ئالا كۆڭۈللۈك قىلمىماسلىق كېرەك.

贰 èr ئىككى ('二' نىڭ چوڭ يېزىلمىشى).

贰 èr ئىككى ('二' نىڭ چوڭ يېزىلمىشى)

佴 èr 见另 Nài قويماق، توختىتىپ قويماق.

晒～ شۇدىكەر قىلىنغان يەر. ② قېتىم، رەت، تۈۋەت.

阀 fá ①دۆلەتمەن، ئولىگارخىيە: 门～ دۆلەتمەن / ～ 家之阀 دۆلەتمەن ئائىلە. ② ھوقۇق ۋە كۆچكە ئايمىنىپ ئۆزىگە ئالاھىدە ئورۇن يارئاتقان شەخس ياكى كۈرۈھنى كۆرسىتىدۇ: 军～ ھەلمتار دست/财～ مالىيە زومىگىرى، مالىيە ئولىگارخىيىسى. ③ قاپقاق، كلاپان.

筏 fá سال.

罚 fá جازا، جازالاش، جازالاش، جەرىمانە قويماق، شىتراق سالماق: 受他～了 ئۇ جازالاندى.

法 fǎ ① قانۇن: 婚姻～ نىكاھ قانۇنى / 犯～ قانۇنغا خىلاپلىق قىلماق/合～ قانۇنغا ئۇيغۇن بولماق. [法院] fǎyuàn سوت مەھكىمىسى. ② ئامال، چارە، ئۇسۇل: 写～ يېزىلىش ئۇسۇلى/办～ چارە، ئامال. ③ تەقلىد قىلماق، دورىماق: 效～ ئۈرنەك ئالماق، ئۆگەنمەك، تەقلىد قىلماق. ④ ئۇلچەم، ئۈرنەك: 书～ ئۈرنەك كىتاب / 绘～ ئۈرنەك قىلىپ سىزماق / 帖～ ھۆسن خەت ئۈلگىسى. [宝法] fǎbǎo تەنكۇشتەر: 统一战线. 国中是. 设建的党. 争斗装武革命的三大～～ بىرلىك سەپ، قورالىق كۈرەش ۋە پارتىيەنىڭ قۇرۇلۇشى جۈملىگو ئىنقىلابىنىڭ چولۇ تەنكۇشتىرى. ⑤ ئەپسۇن، سېھىر، جادۇ: 佛～ بۇددا ئەقىدىسى، بۇددا ھۆكۈمى/～术 ئەپسۇن، سېھىر، جادۇ. ⑥ (Fǎ) فرانسىيەنى كۆرسىتىدۇ.

砝 fǎ [码砝] fǎmǎ تارازا تېشى، گىر تېشى.

发 fā 见另 fà 理: ～理 چاچ ياساتماق، چاچ ئالدۇرماق/脱～ چاچ چۈشمەك / 指～人令 قۇيقا چېچى تىك تۇرماق.

珐 fà [琅珐] lángfà ئېمالىق سىر، فارفور.

FAN

帆 fān يەلكەن: 一～顺风 ئاق يوللۇق بولماق، ئوڭۇشلۇق بولماق.

番 fān ①قېتىمسانى: 三～

باشلىماق؛ ～端 باشلىماق. كىرىشمەك/ 朝～夕至 ئەتە كەلدە. يولغا چىقىپ كەچتە يېتىپ بارماق / ～机动器 ماشىنىنى ھەرىكەتكە كەلتۈرمەك/ 队出伍～قوشۇن يولغا چىقماق.

乏 fá ① كەم، ئاز: ～味 مەززىسى يوق، لەززەتسىز، تېتىمسىز، لاۋزا / 不～人其 ئۇنداقلار ئاز ئەمەس. ② چارچىماق، ھارماق، تالماق: 人困马～ ئادەملەر چارچاپ، ئاتلار ھارماق / 跑了一天路，身上有点～ بىر كۈن يول يۈرۈپ، بىرئاز چارچاپ قالماق.

伐 fá ① كەسمەك: ～树 دەرەخ كەسمەك، ياغاچ كەسمەك / 采～木材 ياغاچ ماتېرىيالىنى كەسمەك. ② جازا يۈرۈشى قىلماق، ھۇجۇم قىلماق: 北～ شىمالغا يۈرۈش قىلماق.

垡 fá ① ھەيدەمەك، ئاغدۇرماق: 秋～地 يەرنى كۈز لوك شۇددىكەر قىلماق / ～地 يەر ھەيدەمەك، يەر ئاغدۇرماق/

راۋاجلاندۇرماق. [发] fāyù ئۆسمەك، يېتىلمەك: 身体～正常 جىسمانىي جەھەتتىن يېتىلىشى نورمال بولماق. ⑥ ئاچماق، پاش قىلماق: ～揭力潜 يوشۇرۇن كۈچ. 阴的人敌～ لەرنى قازماق/ 谋 دۈشمەننىڭ سۇيىقەستىنى پاش قىلماق. [发] fāmíng ئىختىرا قىلماق، كەشپ قىلماق: 先首国我是术刷印～ 的مەنبەئە تېخنىكىسىنى ئەڭ بۇرۇن ئىلىمىزكەشىپ قىلغان. [现发] fāxiàn تاپماق، ئىختىرا قىلماق، بايقىماق، بىلمەك، سەزمەك: 马思克～～ 社会发展的规律 ماركسچە ئىجتىمائىي تەرەققىيات قانۇنىنى تاپقان. ⑦ ئايان بولماق، روشەن كۆرۈنمەك، كۆز ئالددا گەۋدىلەنمەك: 脸上～黄 يۈزى سارغايماق، يۈزى تاتارماق/～芽 بىخ سۈرمەك، بىخ چىقارماق/～病 كېسەل بولماق / ～麻 ئۇيۇشماق، كۆيۈشمەك /～烧 قىزىتماق، بويى قىزماق، ئىسسىتمىسى ئۆرلىمەك. ⑧ ھەر دىگەننى

مەسلىھەت قىلماق.③ تەخمىنەن، چامامدا، ئېھتىمال، ئېھتىمالىم، بەلكى، مۇمكىن؛ مۇھىم، مۇھىم ئۇقتا. [例凡] fánlǐ پايدىلىنىش قائىدىلىرى.④ كونا زاماندىكى نوتا بەلگىلىرىنىڭ بىرى، ھازىرقى ئاددىي نوتىدىكى «4» غا ئوخشاش.

帆 fán زەمچە. سۈمۈق.

饭 fán ۋاناددي (V).

烦 fán ① ئىچى پۇشماق، زېرىكمەك، بىئارام بولماق: 心～ 乱意 زېرىكمەك، ئىچى تىت - تىت بولماق / 有里心 点 ～ ئىچى بىرئاز تىتىلىدىماق. ② مەلۇم گەپ - سۆزنىڭ ئۇزۇن ھەم لاۋزىلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 要不言 ～ 多话 گەپ ساز بولسا زېرىكمەسلىك / 絮真 ～ گەپ تولا بولسا لاۋزىلىشىپ كەتمەك. [琐烦] fánsuǒ ئۇششاق - چۈششەك، چۈڭ الچاق، چاكىنا. ③ ھۆرمەت سۆزى بولۇپ، نەكلىپ، تەكەللۇپ، ھاۋالە قىلىش، تاپشۇرۇشنى بىلدۈرىدۇ: ～ 做你 点事 ئازراق ئىش قىلىپ بەرسىڭىز.

蕃 fán 见另 fān باراقسان بولماق، بولۇقى بولماق. بىلەن جانلىماق: 草木 ～ 盛 گۈل - گىياھلار بولۇق ئۆسمەك. باراقسان بولماق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) تولا، كۆپ. ئاۋۇن: ～ 衍 بارا - بارا كۆپەيمەك، ئاستا - ئاستا كېڭەيمەك.

蕃 fán ئېسىل قاشتاش.

番 fán قەدىمكى زامانىدا نەزىر - چىراغ ئۈتكۈزۈلگەندە ئىشلىتىلىدىغان پىششىق گۆش.

燔 fán ① كۆيدۈرمەك. ② قاقلىماق، ئوتسىنماق.

蹯 fán ھايۋانلارنىڭ تاپىنى: 熊 ～ ئېيىق تاپىنى.

樊 fán قاشا، رېشاتكا، چىتلاق. [篱樊] fánlí (ئوخشىتىش مەنىسىدە) چەكلىمەك.

繁 fán ① مۇرەككەپلەشتۈرمەك: 删就简 ～ مۇرەككەپلەشتۈرۈلگەن چىقىرىۋېتىپ ئاددىيلاشتۇرماق. ② كۆپ، جىق، مول - مۇڭ: 实有 ～ 徒 مۇنداق ئادەملەر ھەققەتەن ناھايىتى كۆپ / ～ 殖 ئاۋۇماق، كۆپەيمەك. [繁华] fánhuá ئا-

五次قايتا-قايتا،قار-قار-قارة-
دون، كەينى - كەينىدىن،
② چەت ئەللەر، ياكى ئۆزگە
مىللەتلەرنىڭ ئەرسىمىسرى
ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ:~ 茄
يەمدۇر، شوخلا/ ~ 薯 قاتلىق
كارتوچكا / ~ 椒 مۇچ، لازا،
③ ھەسسە، باراۋەر: 产量翻
了一~ ~ھەسسىلەت بىرباراۋەر
(ھەسسە) ئاشتى.④ ئورنىدا،
يېڭىلىماق، يەڭگۈشلىمەك،
ئالماشتۇرماق، يۆتكىمەك:
轮~ نۆۋەت بىلەن، كەينى-
كەينىدىن/ 更~ ئورنىدا،
يەڭگۈشلىمەك، يېڭىلىماق.
蕃 fán 见另 fān ② '番'
بىلەنئوخشاش. 1تۇغ-سوتۇق.
幡 fān ئۇزۇنچاق ئېلەم،
藩 fān قاشىلا، تۈسۈق،
چېتىلاق. (ئوخشتىش مەنىسى-
دە) بېقىندى، قارام: ~ 国
بېقىندى ئەل / ~ 属 بېقىند-
دى، قارام، ۋاسسال.
翻 fān ① ئۆرۈمەك، ئۆرۈل-
مەك، ئاغدۇرماق: قاتلىماق،
قاتلانماق: 了~车 ماشىنا
ئاغدۇرۇلدى / ~修
سېمونت يولنى قايتا ياسا-

ساق / 把了乱~都书的上桌把
ئۆستەلدىكى كىتابلارنى ئوڭ
تەي - توڭتەي ئەلەۋەتمەك.
[翻身] fānshēn ئۆرۈلمەك،
يۆنىلىماق: قەد كۆتۈرمەك:
人主做家当 ~~ 民人动劳
ئەمگەكچى خەلق قەد كۆتۈرۈپ
خوجايىن بولماق. [翻砂]
fānshā قۇيمىچىلىق. ② تە-
نەۋالماق، يەنەۋالماق، ئاغ-
دۇرماق: ~ 供 ئەكىرلىدىن
تەنەۋالماق / ~ 案 يەنەۋال-
ماق، ئەنزە ئاغدۇرماق. ③
قاتلانماق، ھەسسە، باراۋەر:
产生 ~一番 ئىشلەپچىقىرىش
بىر قاتلاندى. ④ تەرجىمە
قىلماق: 把马克思的著作翻
成文维尔 ماركس ئەسەرلىرىنى
ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە قىلماق.
凡 fán ① ئادەتتە، ئادەت-
تىكى: 平~人 ئاددىي
ئادەم / 在平~的中作工
做出惊人缀成的人 ئاددىي خىز-
مەت ئورنىدا ئاجايىپ زەھمە-
جەت يارىتىماق. ② جەمئىيە-
تومۇمەن، ھەممىسى: ~事要
量商众群跟 تومۇمەن ئىشلا
بولمىدىكەن، ئامما بىلەن

ئودالىزمغا قارشى چىققاق/ ～斯西法 فاشىستلارغا قارشى تۇرماق. [对反] fǎnduì قارشى، قارشى تۇرماق، قوللىماسلىق: 坚决～～贪污盗窃. خىيانەتچىلىك، ئوغرىلىققا قەتئىي قارشى تۇرماق. [动反] fǎndòng ئەكسىيەتچىل، ئەكسىيەتچى، ئەكسىيەتچىلىك: ～阶级 ئەكسىيەتچى سىنىپ/～～为行 ئەكسىيەتچىل ھەرىكەت/股八党,看来史历从～～个一的动运四五于对是قارىغىي جەھەتتىن قارىغاندا، پارتىيە باشقۇرۇسى «4- ماي» ھەرىكىتىگە نىسبەتەن بىر ئەكسىيەتچىلىك. ④ قايتۇرماق، يانىدۇرماق: ～攻 قايتۇرما ھۇجۇم قىلماق، قايتۇرما ھۇجۇم/～求诸已 ئۆزىگە تەلەپچان بولماق، ئۆزىگە تەلەپ قويماق. [反省] fǎnxǐng خاتالىقنى ئۇستىدە ئويلانماق.

返 fǎn قايتماق، يانماق: 往～ بارماق ـ كەلمەك، بېرىش ـ كېلىش/一去不～复 بارسا كەلمەسكە كەتمەك. [返工] fǎngōng قايتىدىن ئىشلىمەك، يېڭىباشتىن ئىشلىمەك، باشقىدىن ئىشلىمەك.

犯 fàn ① خىلاپ، خىلاپلىق قىلماق: ～法 قانۇنغا خىلاپ، قانۇنغا خىلاپلىق قىلماق/～规 تەتىقىربىيدە قائىدىگە خىلاپلىق قىلماق. ② مەھبۇس، جىنايەتچى: 战～ ئۇرۇش جىنايەتچىسى/要～ئاساسىي جىنايەتچى/贪～ خىيانەتچى. ③ دەخلى ـ تەرۇز قىلماق، چېقىلماق: 不人～ 若人，人～ 不我，我～ 人～必我，我. باشقىلار بىزگە چېقىلمىسا، بىزمۇ باشقىلارغا چېقىلمايمىز؛ باشقىلار بىزگە چېقىلمىدىكەن، بىزمۇ باشقىلارغا جەزمەن چېقىلمىمىز. ④ قوزغالماق، تۇتماق: ～病كېسەل قوزغالماق/～气脾 ئاچچىقى تۇتماق. [着不犯] fànbuzháo [上不犯] fànbushàng ھىجىتى يوق، ئەرزىمەسلىك: 你～～～气生他和 ئۇنىڭغا ئاچچىقلىنىشىڭنىڭ ھاجىتى يوق. ⑤ خاتا ئىش قىلماق: ～了主像官 بېيۇروكراتلىق خاتالىقى/不再～ قىلماق

ژات، ئاۋاتلاشماق. [荣繁] fánróng گۈللەنمەك، گۈللەندۈرمەك: ～～ بازار 市场 ئاۋات بولماق /～～ 济经 ئىگىلمكنى گۈللەندۈرمەك.

反 ① fǎn ئايلاندۇرماق، ئاستىن ـ ئۈستۈن قىلماق: ～ 败为胜 مەغلۇبىيەتنى غالىبىيەتكە ئايلاندۇرماق /～ 攻为守 مۇداپىئەلەنمەشنى ھۇجۇم قىلىشقا ئايلاندۇرماق/ 易～如掌 بەكمۇ ئاسان، ناھايىتى ئاسان. (كۆچمە مەنىدە) تەتۈر، ئەكسى، ئەكسىچە: 这张纸看出不看面正面～面反 بۇ قەغەزنىڭ ئوڭ ـ تەتۈرىنى بىلگىلى بولمايدىكەن/～ 穿皮 ئاۋ جۇۋىنى تەتۈر كىيىپ قالماق /放了～ تەتۈر قويۇۋېتىپ سالماق/图章的刻上章图～是字的 تامغىدىكى خەت تەتۈر ئويۇلمىدۇ. [复反] fǎnfù 1. تەكرار، تەكرارلانماق: ～～无常 تۇتۇرۇقسىز، تۇراقسىز، تاينى يوق، ئۆزگىرىپ تۇرماق، ئۆزگىرىشچان. 2. قايتا ـ قايتا، ياندۇرمىلاپ: ～～习练 قايتا ـ قايتا بىشىقلماق، ياندۇرمىلاپ مەشق قىلماق. [间反] fǎnjiàn ئارىنى بۇزماق. [正反] 1 fǎnzhèng ئوڭشماق، ئۆزلىمەك، ئەسلىگە كەلتۈرمەك: ～～乱拨 قالايمىقانچىلىقنى ئۆزۈپ، ۆزىدىنى ئوڭشماق. 2. ھەقىقەتەن قايتماق. 3. ئىشقىلىپ، بەرىبىر: ～～我去要你不行也去 مەن بارمىساڭمۇ مەيلى، سەن بارمىساڭمۇ مەيلى. [刍反] fǎnchú كۆشىمەك. ② نورمال ئەمەس، باشقىچە، ئۆزگىچە، غەيرىي، غەلىتە، بۆلەكچە: ～常 باشقىچە، غەلىتە، نورمال ئەمەس/画虎不成～类犬 يولۋاس سىزسا تايغان بولۇپ قالماق/～了气生而～他，劝一我 مەن ئەسەبىيلەشتىم، ئۇ ئەكسىچە خاپا بولۇپ قالدى. [倒反] fǎndào ئەكسىچە، تەتۈرسىچە: ～～了下坐 ئۇ-نى كېتەرمىكىن دېسەك، ئەكسىچە ئۇ ئولتۇرۇۋەردى. ③ قارشى تۇرماق، قارشىلىق چىقماق: ～费浪 ئىسراپچىلىققا قارشى تۇرماق /～封建 فې

گەكۆتلورمەك: 平～ كۆادرالىقا كۆتلورمەك / 立～ ئۇچىنچى دەرىجىكە كۆتىلورمەك. [方寸] fāngcùn (ئوخشىتىش مەنىسىدە) كۆكۈل، دىل: ～ ～ 已乱كۆكۈلى پاراكەندە بولماق. [方圆] fāngyuán دائىرە، ئەتراپ، ئۆپچۆرە، ئايلانما: 这个城～～有四五十里بۇ شەھەرنىڭ دائىرىسى40—50 چاقىرىم كېلىدۇ. ② تۇغرا، تۈز، تۆپتۈز، ئادىل، دۇرۇس، ھەققانىي: ～正ئاۋۇ- رۇس، ساپ دىل، تۈز كۆكۈل. ③ تەرەپ: 对～قارشى تەرەپ / 前～ ئالدىنقى تەرەپ / 四～ تۆت تەرەپ / 四面八～ھەممە تەرەپ، ھەممە يېقى. (كۆچمە مەنىدە) مەلۇم رايون، مەلۇم دائىرىنىڭ كۆرسىتىدۇ: ～言ددە- ئالىكت، شېۋە / ～志يەرلىك تەزكىرە، تەزكىرە. [向方] fāngxiàng 1. تەرەپ، يۆنىلىش: ～～的行航سەپەرنىڭ يۆنى- لىشى. 2. نىشان: 做事情要清认～～ ئىش قىلىشتا نىشانىنى ئايدىڭلاشتۇرۇۋېلىش كېرەك. ④ ئامال، چارە، ئەپ: 有导教～ تەربىيىلەشتە ئەپسى بار/ 千～百计 تۈرلۈك چارە-ئەدە- بىرلەر، ھېكمىر ھىيلە-مىكىر، خىلمۇ خىل ھىيلە-ئەيرەك. (كۆچمەمەنىدە) بوۋلەك، رېتسىپ: 偏～يان بوۋلەك/秘～ مەخپىي رېتسىپ/开～子رېتسىپ يازـ- ماق. fāngshì [式方] ئۇ- سۇل، شەكىل. ⑤ ئانىدىن: 书用到时～恨少 لازىم بولغان چاغدىلا ئاندىن كىتاب- لارنىڭ ئازلىقىدىن ئۆكۈنمەك. ⑥ ۋاقىتنىڭ بىرلىدۇرىدۇ: 日来～长 كېلگۈسى كۈنلەر تېخى ئۇزۇن، ئالدىمىزدا تېخى ۋاقىت بار.

坊 fāng 另见fáng① كوچا. (كۆچمە مەنىدە) دۇكان: ～间 دۇكان. ② خاتىرە راۋدىقى، خاتىرە سارىيى، نابىدە: 忠孝～牌 ساداقەتمەنلىك سارىيى.

芳 fāng خۇش پۇراق، خۇش بۇي. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ياخشى، گۈزەل: 流百世～ ياخشى نام مەڭگۈ قالماق.

枋 fāng [子枋] چاسا ياغاچ. fāngzi مېيىت ساندۇقى، گۈمبە- سى.

钫 fāng ① فرانسىي (Fr).

قايتا بۇرۇنقىدەك خاتا لەقىنى
ئۆتكۈزمەسلىك.

范 fàn ① قېلىپ، ئەندىزە: [畔范] ～ يۈل قېلىپى. [范
铣 fànchóu 1. كاتېگورىيە. 2.
fànwéi [围范] دائىرە، تېپ، دائىرە، مىقياس؛ چەكلىمەك،
ئىزغا سالماق، تىزگىنلىمەك:
责的任～ ～ مەسئۇلىيەت
دائىرىسى / 动活～～ پائا-
لىيەت دائىرىسى.②ئۇلگە، ئۆر-
نەك، نەمۇنە: 示～ ئۇلگە
كۆرسەتمەك/ 师～ نەمۇنە
بولماق / ～例 مىسال، ئۇلگە.

饭 fàn ئاش، تاماق، غىزا،
تائام: 午～ چۈشلۈك تاماق/
厅～ / 开～ تاماق يېمەك
تاماقخانا، ئاشخانا، رېستوران.

贩 fàn ① ئالدى - ساتتى،
ئېلىپ ساتماق: ～货 مال
ئېلىپ ساتماق / ～了一群
来羊 بىر توپ قوي سېتىۋال-
ماق. ② ئېلىپ سېتىش
بىلەن شۇغۇللانغۇچىنى بىلە-
دۇرىدۇ: 菜～ كۆكتاتچى/
摊～ ياپمچى، ھۆپكەر، مەيـ
ـدەسودىگەر.

泛 fàn ① ئېقىلمەك:

～舟 ئېقىلىپ تۇرغان قولۇاق، كېمە سەيلىسى قىل
ماق، (كۆچمە مەنىسىدە) ئا
كار بلانماق، بىمەنىلىك: ～
了 红了一层～ ئۇيۇزى ئۇللىدە قىزارماق
② تېيىمز، يالغان: ～之～ تېيىمز ئۆچىدىكى ئاغىنىدارچە
切不～浮得做章文这 / ئىق
بۇ ماقالەنىڭ مەزمۇنى ئا
ھايىتى يۈزە يېزىلغان.③ئومۇ
مىي، كەڭ: ～览 كەڭ دائىرە
لىك كۆرۈنۈش / ～问 ئومۇمىـ
سوئال/ ～论 ئومۇمىي مۇھا
كىمە/ ～称 ئومۇمىي ئاتىلىشى
ئومۇمىي نام. ④تاشقىن، يا
راش: 黄～区 خۇاڭخې دە
ياسى تاشقىن رايونى.

梵 fàn سانسكرىت، بۇددا
～宫 بۇددا ئىبادەتخانىسى
～刹 ساڭرام، بۇتخانا
ānyǔ [语梵] ئىبادەتخانا.
سانسكرىت تىلى.

FANG

方 fāng ① چاسا: 正～
چاسا / 长～ تىك ئوت بۇلۇق
见 ～ كۆادرات/ 平～米كۆا
رات مېتر/ 立～米 كۇب مېتر
(كۆچمەمەنىدە)دەرىجە، دەرىجـ

② ئەقلىد قىلىپ يېزىلغان ھۆججەت: 写一丁张 ～ بىر تاختا قەغەزگە ھۆججەت يېزىلغان. ③ [佛仿] fǎngfú خۇددى، گويا، بەلكىم، قۇيۇپ قويغاندەك: 这个字我～～ 在哪里见过 مەن بۇ خەتنى قەيەردىدۇر كۆرگەندەك قىلىمەن / ～～ 相得长俩兄弟 ئاكا ـ ئۇكا ئىككىيلەن بىر-بىرىگە قۇيۇپ قويغاندەك ئوخشايدۇ.

访 fǎng ① ئۇقۇشماق، سورىماق: ～ 查 ئۇقۇشماق / ～ 贫问苦 نامراتلاردىن ھال-ئەھۋال سورىماق / 采～新闻 يېڭى خەۋەر ئۇقۇشماق. ② ھال سورىماق، يوقلىماق، كۆرمەك: ～ 友 دوست-بۇرادەرلەرنى يوقلىماق / ～ 古 ئاسارىتەتقىلەرنى كۆرمەك / ～ 病 كېسەللەرنى يوقلىماق. [问访] fǎngwèn زىيارەت قىلماق، يوقلىماق: ～～ 动劳 范模 ئەمگەك نەمۇنىچىلىرىنى يوقلىماق ～～ 国出 چەت ئەلگە زىيارەتكە چىقماق.

纺 fǎng ① ئېگىرمەك: ～ 纱 ئېگىرمەك، يىپ قىلماق/ ～ 花棉 پاختا يىپ ئېگىرمەك / ～ 织 توقۇماق، توقۇمىچىلىق. ② پاختىچۇ، تاۋار: 杭～ خاڭجۇ تاۋىرى.

昉 fǎng ① يورۇق، يورۇماق. ② باشلىماق، باشلانماق.

舫 fǎng قولۇاق، كېمىنىڭ ～ مەپە قولۇاق، بېزەكلىك كېمە.

放 fǎng ① قويۇۋەتمەك، ئېچىۋەتمەك: 释～ قويۇۋەتمەك / 行～ قويۇپ بېرىمەك، ئۆتكۈزۈۋەتمەك، يولنى ئېچىۋەتمەك. (كۆچمە مەنىسىدە) 1. باقماق: ～牛 كالا باقماق/ ～羊 قوي باقماق/ ～鸭子 ئۆردەك باقماق. 2. چۇشمەك، قايتماق: ～工 ئىشتىن چۇشمەك/ ～学 مەكتەپتىن قايتماق. [晴放] fàngqíng ھاۋا ئېچىلماق. ② ئۆز مەيلىچە، خالىغىنىچە، ئىختىيارىيچە: ～任 مەيلىمگە قويۇپ بېرىمەك، بولۇشىغا تاشلىۋەتمەك / ～纵 يول قويماق، بەكباشلىق، ھەددىدىن ئاشماق / ～肆 تەرتىپسىزلىق، ئەيەنمەسلىك،

(2) <出>纵容，放任。

防 fáng ① مۇداپىئە، مۇداپىئەلەنمەك؛ ~ 御 مۇداپىئە، مۇداپىئە كۆرمەك / ~ 守 ساقلىماق، مۇداپىئە قىلماق، قوغدىماق / ~ 预 ئالدىنىنى ئالماق، ساقلانماق، مۇداپىئەلەنمەك / ~ 联民军 ئارمىيە ~ خەلق بىرلىشىپ مۇداپىئە كۆرمەك / 不冷 ~ بايقىماسلىق، پەخەس بولماسلىق، ددققەت قىلماسلىق. [防国] guófáng دۆلەت مۇداپىئەسى؛ ~ ~ 军 دۆلەت مۇداپىئە ئارمىيەسى/ ~ ~ 要地 دۆلەت مۇداپىئەسىدىكى مۇھىم ئورۇن. ② توسۇق، توغان، دامبا.

坊 fáng见另fāng خانا، دۇكان؛ 染 ~ بوياقچىلىق دۇكىنى/ 油 ~ جۇۋازخانا / 粉 ~ ئۇزدخانا / 磨 ~ تۇگمەن، موپالا.

妨 fáng توسقۇنلۇق قىلماق، دەخلى قىلماق، ئوسال بولماق، زىيان كەلتۈرمەك، دەخلى يەتكۈزمەك، زىيان يەتكۈزمەك؛ 无倒做样这 ~ بۇنداق قىلغانىڭغۇ زىيىنى يوق/ 非但无损而反多大会开 ~ يىغىنىنى كۆپ ئېچىش لىشلەمچىلىقىنى زىيانلىق. [不妨] bùfáng زەررى يوق، ئورۇنسىز بولماس، زىيانلىق بولماس؛ ~ ~ 试试 سىناپ باقىقانلىك زىيىنى يوق. [何妨] héfáng يامان بولماس، زىيانلىق بولماس؛ ~ ~ 你看看去 سەن كۆرۈپ باقساڭ يامان بولماس؟

肪 fáng ياغ، ماي.

房 ① fáng ئۆي، خانا؛ 楼 ~ بىنا / 瓦 ~ كاھىشلىق ئۆي. ② شەكلى ئۆيگە ئوخشايدىغان نەرسىلەرنى كۆرسىتىدۇ؛ 蜂 ~ ھەرە كۆنىكى/ 莲 ~ نېلۇپەر كاسىسى/ 心 ~ يۈرەك دالانچىسى. ③ يۇشۇت؛ 大 ~ 长 / 高大 ~ چوڭ بالا. ④ ئەينەل شۇرەس يۇلتۇزى.

舫 fáng لېش بېلىقى.

仿 ① fǎng دوردىماق، ئەقلىد قىلماق؛ ~ 造 ئەقلىد قىلىپ ياسىماق، ئوخشىتىپ ياسىماق، ئەقلىد قىلىپ ئىشلىمەك؛

هەق- ناھەقنى ئېنىق ئايرىماق/ ~为 ئەسكىلىك قىلماق/ ~刑 رەھىمسىز جازا، قاتتىق قىمىين - قىستاقتا ئالماق/ ~分 غەيرىدىي تەركىسىب، [非常] fēicháng 1. ئادەتتىكىن تاشقىرى، پەۋقۇلئىددە، ئالاھىدە، نۆۋەتتىكىن تاشقىرى: ~~时 ۋەقۇلئىددە دەۋر. 2. ناھايىتى، بەك، بەكمۇ، تولىمۇ، ئىنتايىن، ئاجايىپ: ~~光荣 ئىنتايىن شەرەپلىك / ~~高兴 بەكمۇ شادلانماق. ③ زۆرۈر لۈكنى ئىپادىلەيدۇ: ~ 组织起来能发挥力量 تەشكىللەنمەي، كۈچ - قۇدرەتنى جارى قىلدۇرغىلى بولمايدۇ / ~不去他可以不去، 他让不去他偏要去 / ~他去 بارغىلى قويمىغان بىلەنمۇ ئۇ جەزمەن بارىدۇ. ④ تۇغرا تاپماسلىق، تۇغرا دەپ قارىماسلىق: ~笑 مەسخىرە قىلماق، زاكلىق قىلماق/ ~议 ئەيىبلىمەك. [非难] fēinàn ئەيىبلىمەك، كايىماق. ⑤ (Fēi) ئافرىقا(قىسقىچە نامى).

菲 fēi 见另fěi خۇش بۇي ۋە بۇك بار اقسان؛ ~خوش بۇي گۈللەر بۇك - بار اقسان بولماق.

绯 fēi يان ئات، باندا ق ئات.

啡 fēi 350 - بەتتىكى '咖啡' (kāfēi) ياكى 433 - بەتتىكى '吗啡' (mǎfēi) غا قارالا.

绯 fēi قىزىل: 两颊~红 ئىككى مەڭزى قىزارماق.

扉 fēi ئىشىك، ئىشىك قانىتى: 柴~ كەمبەغەل ئالىلە، نامرات ئائىلە/ ~页 تىتۈل، ئىچ مۇقاۋا / ~画 تىتۈل سۈرەت.

蜚 fēi 见另fěi 〈古〉 ئۇچماق.

霏 fēi لەپىلدىمەك، لەيلىمەك: 烟~ 欲云 ئىس - تۈتەك، بۇلۇت - تۈمانلار لەيلەپ يۇرمەك. [霏霏] fēifēi لەپىلدەپ ياغماق (قار)، شاردىلداپ ياغماق (يامغۇر)، قاپلاپ كەتمەك (ئىس - تۈتەك): 大雪~~ قارلەپىلدەپ ياغماق / 雨~~ يامغۇر شاردىلداپ ياغماق.

鲱 fēi سىلىد بېلىقى.

肥 féi ① سەمىز: ~猪

بىلەن سۈرتمەك، ۋالاقشىماق. ③ تاقماق، بەرمەك، تارقاتماق: ～ 枪 مىلتىق تاقماق/ ～ 光 نۇر تارقاتماق / ～ 电 توك بەرمەك. ④ چوڭايتماق، كېڭەيتمەك: ～ 大 چوڭايتماق / ～ 宽 كەڭ قويماق/ 把子领出～寸半 يېقىسىنى بىر دىم سۈرۈپ چىقىرىپ قويماق. (كۆچمە مەنىدە) ئېچىلماق: ～, 稻香谷 قوناقشىلار پۇرايدىغان، شالنىڭ چېچەكلىمەك / 心花怒～ خۇشاللىقتا گۈلدەك ئېچىلماق. ⑤ قويماق، سالماق: 存～ ئامانەت قويماق / 手～下 قولىنى قويۇۋەتمەك / ～ 盐 تۇز سالماق. [心放] fàngxīn خاتىرجەم بولماق، كۆڭلىنى تىنچلماق: ～～吧, 一切都准备好了! خاتىرجەم بولۇڭ، ھەممىنى تەخلىپ قويدۇم! ⑥ سۈرگۈن قىلماق.

FEI

飞 fēi ① ئۇچماق: ～行 ئۇچماق/ ～鸟 ئۇچقان قۇش/ ～虫 ئۇچار قۇرت. (كۆچمە مەنىدە) ھەر خىل ماددىلار نىملىك كۆكتە ئۇچۇشىنى كۆرسىتىدۇ: ～砂石走 قۇم شامىلىدىغان ئۇچۇپ يۈرگۈچ ～ ئايروپىلان 飞机 شەرقكە قاراپ ئۇچماق. ئۇچقاندەك، تېز: ～奔 قاندەك يۈگۈرمەك، ئۇچقاندەك چاپماق / ～报 تېز خەۋەر قىلماق. ③ بەك، ناھايىتى: 这把刀～快 بۇ پىچاق ئىنتايىن ئۆتكۈر. ④ كۈتۈلمىگەن، غايىبتىن كەلگەن، ناسسىز: ～语 ئاساسسىز گەپ / كۈتۈلمىگەن ئاپەت.

妃 fēi ① شاھبانۇ. ② ئۆمىدە، تەخت ۋارىسى، شاھزادە بەگلەرنىڭ خوتۇنلىرىنىڭ نامى: 王～ بانۇ.

非 fēi ① ئەيىبلەش، يات، مەس: 莫～ قىيامىنى بىلدۈرۈش / ～卖 دەغان رەۋىش سۆز / ～但要 سېتىلمايدىغان نەرسە، سېتىلمايدىغان بۇيۇم / 最质高提要且而,多得产 كۆپ ئىشلەپچىقىرىشلا قىلماستىن بەلكى سۈپەتنى ئۆستۈرۈش كېرەك. ② ناھەق، ناتوغرا نامۇۋاپىق، خاتا: 明辨是

吠 fèi قاۋلماق، ھاۋشىماق؛ 狂～ قاۋاۋرمەك، ھاۋشىۋەرمەك / 犬～ 日 كۈن كۆرمىگەن ئىت كۈنىنى كۆرۈپ قاۋاپ كەتكەندەك؛ ھېچنېمە كۆرمىگەندەك ھەيران قالماق.

狒 fèi [狒狒] fèifèi بىاۋۇن، پاۋنان.

沸 fèi قاينىماق؛ 在标准大气压下，水的～点是一百度 表氏摄氏温度计上100℃تاقاينايدۇ/ 热血～腾 ئىسسىق قانلار ئۇرغۇماق.

费 fèi ① سەرپ قىلماق، خورىماق؛ ～力 كۈچ سەرپ قىلماق، كۈچ چىقارماق / ～心 كۆڭۈل بۆلمەك، ئاۋارە بولماق / ～神 باش قاتۇرماق، مالال كۆرمەك، ئاۋارە بولماق / ～事 ئاۋارىگەرچىلىك، قول تۇتماق / ～功夫 ۋاقىت سەرپ قىلماق / 反浪～ ئىسراپچىلىققا قارشى تۇرماق /这双鞋穿子孩太～بۇبالىغانايىغ توشمايدۇ. ② خىراجەت، سەرپىيات، ماسخوت، بەدەل؛ 学～ئوقۇش خىراجىتى / 办公～ مەمۇرىي خىراجەت / 党～ پارتىيە ئەزالىق بەدىلى.

镄 fèi فېرمىي (Fm).

废 fèi ① ئوختىتىپ قويماق، بىكار قىلماق، كېرەكتىن چىقماق، تاشلاپ قويماق؛ ～除不平等条约 تەكشىز شەرتنامىلەرنى بىكار قىلماق/ 半途而～ يېرىم يولدا تاشلاپ قويماق / ～寝忘食 ئۇيقۇ ۋە تاماقنىمۇ ئۇنتۇماق، ئۆزىنى ئۇنتۇغان ھالدا، پىداكارلىق بىلەن. (كۆچمە مەنىسىدە) كېرەكسىز؛ ～纸 كېرەكسىز قەغەز / ～物利用 كېرەكسىز نەرسىلەردىن پايدىلانماق. ② تاشلاندۇق، ئەسكى - تۈسكى، كېرەكسىزمەن چىققان. كارغا يارىمايدىغان: 修旧利～ كونىلىرىنى رېمونت قىلىپ، تاشلاندۇقلاردىن پايدىلانماق / 利用三～ «ئۈچ كېرەكسىز»دىن پايدىلانماق. ③ كونا كېسەل. 废 كونا ئاغرىق؛ ～疾 كونا كېسەل.

腓 fèi <古> پۇت كېسىمى.

菲 fēi 见另 fěi ① كىچىك، ئاز، ئازراق، سەل، بىرئاز: ～才 ئازراقلىنا سوۋغات/ ～材 ئاز ئەمگەك تەرىيال. ②〈古〉چاملىغۇر.

悱 fēi تىلى لال بولماق.

棐 fēi قوشۇمچە، يارىدەمچى، يارىدەملەشمەك.

斐 fēi يارقىن، كۆركەم-ئېسىل، بەدىئىي: ～然成章 ئېسىل ئەسەر، ماھارەت بىلەن يېزىلغان ئەسەر / ～然成绩 ياخشى نەتىجە، نەتىجىسى كۆرۈنەرلىك.

榧 fēi تورىدىكى دەرەخ.

蜚 fēi[蠜] fěi 见另 fěi [蠜] liǎn سۈۋەرەك، ماي قۇرت.

翡 fēicuì [翡翠] fěi 1. كۆكتارغاق، بىلمەنچى قۇش. 2. يېشىل قاشتاش، زۇمرۇت.

篚 fěi بامبۇك سېۋەت، بادالاڭ.

蒂 dì[芾蔽] fú 见另 fèi شالاڭ، ۋەيران، كىچىك، ناچار.

肺 fèi[腑肺] fèi ئۆپكە. (ئوخشتىش مەنىسىدە) يۈرەك: 言之～～ قەلب سۆزى، قەلبىدىن سۆزلەش.

بوردالغان تۇڭگۇز، سەيمەز چوشقا / ～肉 سەيمەز گۆش. ② مۇنبەت، ئونۇملۇك: 很地～ ناھايىتى مۇنبەت يەر /土地～沃 يەر ئونۇملۇك. ③ ئوغۇت: 上～ ئوغۇتلىماق، ئوغۇت بەرمەك / ～施 ئوغۇت چاچماق، قىغ چاچماق / 基～ ئاساسىي ئوغۇت. ④ سەمرىتمەك: 用灰草～田 ئېتىزلىقنى كۈل بىلەن ئوغۇتلىماق. ⑤ كەلگە: 袖～子 يەلكە بەك كەلگە بولۇپ كەتمەك.

蟦 fēi چۈسا.

腓 fēi پاقالچاق سۆڭىكى. [骨腓] fēigǔ كىچىك پاقالچاق سۆڭىكى.

匪 fěi ① باندىت، باسمىچى، قاراقچى: 惯～ باسمىچى / 土～ باندىت. ② ئەمەس: 获益～浅 نالىغان مەنپەئەت ئاز ئەمەس / ～夷所思 ئادەتتىكى ئادەمنىڭ خىيالى ئەمەس.

诽 fěi تۆھمەت قىلىماق، بۆھتان چاپلىماق، قارىلىماق، يالا چاپلىماق: 谤～腹 تۆھمەتخور، نىمىشى قارا.

ئۆمەك، بالدۇر قايتمىنى جېكىلمىدى.

纷 fēn كۆپ، جىق، قالايمىقان؛ ~ 纭 كۆپ، تولا / 大雪～飞 قارلەپلەپ ياغماق / 议论～～ گەپ - سۆز تولا.

氛 fēn يەل، ھاۋا، گاز. (كۆچمە مەنىدە) ھاۋا رايى، كەيپىيات؛ 战～ جەڭ ئەھۋالى / 会场充满团结的～ يىغىن مەيدانى ئىتتىپاقلىق كەيپىياتىغا چۆمگەن.

棻 fēn ئارچا. [كىسلاتاسى.

酚 fēn فېنول، كاربولكا

雰 fēn تۇمان. [雰雰] fēn fēn قويۇق تۇمان.

坟 fén قەبرە، گۆر، يەرلىك،

梵 fén تەرتىپسىز، چىگىچ، قالايمىقان: 治丝益～ ئوڭشايمەن دېگەنسېرى چىگىچلاشىپ كەتمەك.

鼢 fén قاردغۇ چاشقان.

焚 fēn كۆيمەك، كۆيدۇرمەك؛ ～毁 كۆيدۇرۇۋەتمەك، كۆيدۈرۈپ يوقاتماق / 玩火自～ ئوت بىلەن ئويناشسالا، ئۆزۈڭ كۆيىسەن.

溃 fén سۇ بويى.

豮 fén 〈方〉 ئېركەك ھايۋان: ～猪 قاۋان توڭگۇز.

粉 ① fěn پاراشوك: 药～ دورا پاراشوكى / 藕～ ھەلۋېپەر يىلتىزدىنمك تالقىنى / 白～ ئاقارتقۇچ، خلور لۇق ئاھاك / 涂抹脂～ ئۇپا- ئەتلمك سۈرمەك، پەردازلانماق. ②ئاقارتماق، ئاقلىماق: 这堵墙的～才是 بۇ تام يېڭىلا ئاقارتىلغان. [饰粉] fěnshì پەردازلىماق، بېزەپ كۆرسەتمەك، پەردازلىماق: ～太平 زۇلمەت جەمئىيەتنى بېزەپ كۆرسەتمەك. ③ كۆكۈم - تالقان قىلماق، كۆكۈم - تالقان بولماق، بەستچىست بولماق: ～身碎骨 كۆكۈم - تالقان بولۇپ كەتمەك، ۋەتۈردىكى چىقماق، مىجىقى چىقماق. ④ قىزغۇچ، ئاچ قىزىل، ئال رەڭ، توخۇڭ: 这花朵是～的 بۇ گۈلنىڭ رەڭگى ئال رەڭ، بۇ ئال رەڭ گۈل. ⑤ ئاق: ～蝶 ئاق كەپىنمك / ～墙 ئاق تام. ⑥ پۈرچاق، ماش ئۇنىدىن قىلىنغان يېمەكلىكلەر: ～条 يىنە

~化 خەلىمىلەك تەھلىل ~~ 学
~题间 مەسىلىلەرنى تەھلىل قىلماق. ② پەي
تەھلىل، ئاجراتماق ~不 白皂红青 قارا - ئاق
敌清 ~/ پەرق ئەتمەسلىك
دوست - دۇشمەنلىنى پەرق ئەتمەك. ③ ئولوشنى بىلدۇ
رىدۇ؛ 二 ~之一 ئىككىدەن بىر. [数分] fēnshù نومۇر
ئاددىي كەسىر. [分子] fēnzǐ 1. مولېكۇلا 2. (ماددا
ماتىكىدا) سۇرەت (كەسىرنىڭ
سۇرىتى). ④ پۇلۇك، تىيىن
十~是一寸 ئون پۇلۇك بىر
亩~是十/ سۇلۇك بولىدۇ
ئون پۇلۇك بىر مو بولىدۇ /十
~是一钱 ئون پۇلۇك بىر مە
钱~是十/ قال بولىدۇ
تىيىن بىر موچەن بولىدۇ
[寸分] fēncun لايىقىدا بول
~~有要话说 گەپنى
لايىقىدا قىلماق.

芬 fēn خۇش پۇراق.

吩 fēnfu [咐吩] تاپ
لىماق، چېكىلمەك، بۇيرۇ
~~亲母 他早去回
ئانىسى ئۇنىڭغا بالىدۇر

菲 fěi ئىسسىقلىق: 长 ~
ئىسسىقلىق ئۆرلىمەك.

FEN

分 fēn 见另 fèn ①بۆلمەك، ئايرىماق، ئاجراتماق: ~工 合作 خىزمەتنى بۆلۈشۈۋېلىپ، ھەمكارلىشىپ ئىشلىمەك / ~别 تۈرگە ئايرىماق/ ~类 处理 ئايرىم - ئايرىم بىر تەرەپ قىلماق. (كۆچمە مەنىدە) 1. تەقسىم بولماق: 他~了到千一斤粮食 ئۇنىڭغا 1000 جىڭ ئاشلىق تەقسىم بولدى. 2. شۆبە: ~会 ئىشىمەت/ ~队 شۆبە جەمئىيەت/ ~局 شۆبە تەرمە / ~社 شۆبە ئىدارە / [化分] huàfēn بۆلۈنمەك، بۆلۈمەك، ئايرىلماق؛ پارچىلىماق: '他'، '它'، '她'، '他' 成~~ 字، '他' خېتى '它'، '她'، '他' لارغا ئايرىلىدۇ. [解分] 1. fēnjiě ئاجراتماق، پارچىلانماق. 2. 听且: ~~回下 كېيىنكى نۆۋەتتە چۈشەندۈرمەك [析分] fēnxī تەھلىل، تەھلىل قىلماق:

FENG

丰 fēng ① كۆزەل، چىرايلىق. ② مول، كۆپ؛ ～年 مول هوسۇللاۋق يىل / ～衣足食 يېمەك - ئىچمەك، كىيىم - كېچەك مول بولماق. ③ چوڭ، ئۇلۇغ: ～功 چوڭ خىزمەت، زور تۆھپە، ئۇلۇغ خىزمەت. fēngzī [丰姿] fēngcǎi [丰采] 'سەن ئىشاش.

风 fēng ① شامال: 北～ شىمال شامىلى/ 旋～ قۇيۇن/ 一阵～ بىر پەس شامال چىقماق. (كۆچمە مەنىدە) تەز، ئۇچقاندەك؛ تارقالماق، ئومۇملاشماق، ئەۋج ئالماق: ～行 كەلگە تارقالماق، ئەۋج ئالماق. fēngtou [风头] 1. ئەھۋال، دولقۇن: 不要看～～事办 ئىشنى ئۆز پايدا - زىيىنسىغا قاراپ قىلماسلىق كېرەك. 2. شۆھرەتپەرەسلىك قىلماق، ئۆزىنى كۆرسەتمەك: ～～主 的害有是作工对义 شۆھرەتپەرەسلىك خىزمەتكە زىيانلىق. fēnghuà [化风] 1. قالىدە - يوسۇن، رەسىم، نادەت. 2. يەمىرىسلىمەك. ② خەۋەر، دېرەك، شەپە: 闻～而至 خەۋەر تېپىلا يېتىپ بارماق. ③ ئاساسسىز: ～传 مىش - مىش گەپ / ～闻 مىش - مىش پاراڭ. ④ مەنزىرە، ئىستىل، كۆرۈنۈش: ～景 مەنزىرە، كۆرۈنۈش / ～光 مەنزىرە، كۆرۈنۈش / ～度 سالاپەت، يۈرۈش - تۇرۇش، تەۋقىسى - تۇرق. fēng [采风] cǎidiē - قامەت، سالاپەت. fēngzī [姿风] سالاپەت، تەقتى - تۇرق. ⑤ كەيپىيات، نادەت: 变转～世 ئىجتىمائىي كەيپىيات/ ～气 نادەتنى ئۆزگەرتمەك/ 勤俭成～ تىرىشچانلىق، ئىقتىسادچىللىق ئىستىلى شەكىللەنمەك. ⑥ كېسەللىك ئىسمى: 抽～ تارتىشماق / 羊痫～ تۇتقاقلىق كېسىلى، سەرە. ⑦ <古> خەلق ناخشىسى: 国～ بەگلىكلەرنىڭ مۇقاملىرى / 采～ خەلقناخشا - قوشاقلىرىنى توپلىماق. ئەدەبلىماق.

沨 fēng شار - شۇر، شىلىنى.

枫 fēng ئېرەن.

砜 fēng سۇلفون: 二甲～

تۇز ا / 凉～ لەڭپۈلۈ. ⑦ چالا: 花～ گۈل چېچىش.

分 fēn 见另fèn ①نام، مەر-تىۋە، بۆرچ، ۋەزىپە، مەجبۇ-رىيەت، مەسئۇلىيەت: ～ 当所然 ئۆتەشكە تېگىشلىك مەسئۇ-لىيەت/ 身～ سالاھىيەت / 本～ بۆرچ، مەجبۇرىيەت؛ مۇمىن، قانائەتچان. ② تەركىب: 水～ سۇ تەركىبى / 糖～ قەنت تەركىبى. ③ '份' بىلەن ئوخ-شاش. [分子] fēnzǐ ئۇنسۇر؛ ئاناسىر: 极积～～ ئاكتىپ، ئاكتىپلار.

份 fèn ① ئۈلۈش، كىشىلىك، حىسسە: 分成三～ ئۈچ ئۈ-لۈشكە بۆلمەك / 每人一～ ھەر ئادەمگە بىر كىشىلىك بۆلمەك. ②(مىقدار سۆز) پار-چە، نۇسخا: 一～报 بىر پار-چە گېزىت.

忿 fèn ئاچچىقلانماق، نەپ-رەتلەنمەك، غەزەپلەنمەك، غەزەپكە كەلمەك: ～～不平 زەردىسى قاينىماق. [忿不] bùfèn قايىل بولماسلىق، ئۆزىنى باسالماسلىق. [忿不气儿] qìbùfènr ناھەق ئىشقا چىن تۇرالماسلىق.

奋 fèn روھلانماق، ھەيرەتلە-كەلمەك: ～翅 قانات كەرمەك ～斗 كۈرەش قىلماق / ～兴 خۇشاللانماق، شادلانماق ～不顾身 ھاياجانلانماق / پىداكارلىق بىلەن، جان پ-دالىق بىلەن، ھايات - ماما تىغا قارىماسلىق / ～发图强 جاسارەت بىلەن ئىشلىمەك.

偾 fèn تۆكمەك، بۇزماق بۇلغىماق: ～事 ئىشنى بۇز-ماق / ～军之将 يېڭىلگەن گېنېرال، مات بولغۇچى.

愤 fèn غەزەپ، غەزەپلەنمەك: ～气 غەزەپلەنمەك، غەزەپكە كەلمەك / ～～不平 زەردىسى قاينىماق. [愤发] fāfèn ھەيرەتكە كەلمەك ～～图强 جاسارەت بىلەن ئىشلىمەك.

粪 fèn ① قېغ، تېزەك، گەد-ە، مايماق. ② ئوغۇتلىماق / ～池 يەرنى ئوغۇتلىماق. ③ 田 ئېتىزنى ئوغۇتلىماق. ④ تازىلىماق، سۈپۈرمەك.

باقماق، ماسلاشماق. [逢迎] féngyíng خۇشامەت قىلماق، تەخسىچىلىك قىلماق.

缝 ① féng 另见另fèng تىكمەك: 把衣服的口破上～ كىيىمنىڭ يىرتىق يېرىنى تىكمەك. [缝纫] féngrèn تىككۈچىلىك: ～学习 تىككۈچىلىكنى ئۆگەنمەك.

讽 ① fěng ياد ئوقۇماق. ② كىنايە، مەسخىرە، ھەجۋى قىلماق: ～刺 زاكىلىق قىلماق، مەسخىرە قىلماق، ھەجۋىي / 冷嘲热～ مازاق قىلماق، مەسخىرە قىلماق.

唪 fěng قىرائەت قىلماق، مۇناجات ئوقۇماق.

凤 fèng سۈمۈرغ: ～毛麟角 كەمدىن كەم ئۇچرايدىغان، ئەتمۇار لىق، قىممەتلىك، قەدىرلىك.

奉 ① fèng ھۆرمەت بىلەن سۇنماق. (كۆچمە مەنىدە) ھۆرمەتلىمەك، ھۆرمەت قىلماق، بويسۇنماق: ～公守法 ئومۇم ئۈچۈن ئىشلەپ، قانۇنغا رىئايە قىلماق / ～行 ئەمەل قىلماق، بەجا كەلتۈرمەك، يولغا قويماق / ～陪 ھەمراھ بولماق، بىللە بولماق / ～劝 دەۋەت قىلماق، تەسىيەت قىلماق / ～送 ھەدىيە قىلماق / ～还 قايتۇرۇپ بەرمەك. [承奉] fèng chéng تەخسىچىلىك قىلماق، خۇشامەت قىلماق. ② تەقدىم قىلماق: 双手～上 ئىككى قولىلاپ تەقدىم قىلماق. ③ قوبۇل قىلماق: ～命 بۇيرۇقنا ئاساسەن، بۇيرۇق بويىچە، بۇيرۇق ئالماق، بۇيرۇقنا بىنائىسەن/ 昨～手书 تۈنۈگۈن مەكتۇپنى تاپشۇرۇۋالغىدەك، تۈنۈگۈن بۇيرۇق (پەرمان) ئالغىدەك. ④ ئېتىقاد قىلماق. ⑤ كۈتمەك، باقماق.

俸 fèng ماياش:～禄 مايانش/ 薪～ مايانش.

匐 fèng <方> ئىشلەتمەسلىك.

葑 fèng 另见另 fēng زىرائىيە يىلتىزى.

赗 fèng <古> ئىقتىسادىي جەھەتتە ياشقىلارنىڭ ئۆلۈم ئىشلىرىغا ياردەم بەرمەك: 赙～ ئۆلۈم ئۈزىتىشقا ياردەم قىلماق.

دىمېتىل سۇلفون / 二苯～ دىمېتىل سۇلفون.

疯 fēng سار الا، ئەلۋە، سەۋدايى. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) 1. پاك بولۇپ كەتمەك، ھارام شاخلىماق: 长～ 权 ھارام شاخلىماق/ 花棉～长了كەۋەز ھارام شاخلاپ كەتمەك. 2.غالجىر، ئەسەبىي: ～言～语 ئەسەبىي ئىغۇالار/ 打敌退的人～狂攻进دۈشمەننىڭغالجىرانە ھۇجۇمىنى قايتۇرماق.

封 fēng ① ئەتمەك، يېپمەك: ～瓶 بوتۇلكىنىڭ ئاغزىنى يېپمەكتە / ～河 مۇزلىماق. [封锁] fēngsuǒ قامال قىلماق: ～～口港 پورتنى قامال قىلۇالماق/军事～～线 ھەربىي قامال لىنىيىسى/～～消息 خەۋەرنى قامال قىلماق. ② (كونا جەمئىيەتتە) ئەيمىلەمەك، سۈيۈرغال قىلماق، قويماق: ～侯 بەگلىككە قويماق. [封建社会] fēngjiànshèhuì فېئودالىق جەمئىيەت.

葑 fēng 另见fèng چامغۇر.

犎 fēng ياۋا كالا.

峰 fēng ① چوققا: 山～ تاغ چوققىسى / 顶～ چوققا يۇقىرى پەللىلەر. ② لۆرەكە: 骆驼～ تۆگە لوككا.

烽 fēng ئوت. يالقۇن، ئال گۈلخان.

锋 fēng بىس، قىلتىرىق: 交～ تەغلاشماق، ئۇرۇش قىلماق 刀～ پىچاق بىسى. (كۆچمە نىدە) 1.ئۇچ: 笔～قەلەم ئۇچى 2.باشلامچى: 先～ ئاۋانگارد 前～ ئالدىنقى قىسىم، ئالدى ھۇجۇمچى، تۇرشاۋۇل قىسىم، چاپاۋۇل قىسىم.

蜂 fēng ① ھەرە. ② ھەسەل ھەرىسى: ～糖 ھەسەل / ～蜡 سېرىق موم/～窠 ھەسەل. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) مىغ- مىغ، قىستا- قىستاق ～起 ھەر ئەتەك قوزغىلىپ كەتمەك /～拥قىستىلىپ ماڭماق، توپ- توپ بولۇپ ماڭماق.

冯 Féng فېڭ (فامىلە).

逢 féng ① ئۇچرىماق، دۇچ لۇقماق، دۇچ كەلمەك، تۇغرا كەلمەك: ～人说便说 ئۇچرىغانلىكى كىشىگە دەۋرىمەك/ 每～星期三开会 ھەر چارشەنبىدە مەجلىس ئاچماق. ②

外～ چاناق.

孵 fū تۇخۇم باسماق.

敷 fū ① چاپلىماق، سۈرمەك: ～粉 ئۇپا سۈرمەك / 外～药 سىرتقىمغا سۈرۈلىدىغان دورا. ② ئورۇنلاشتۇرماق، ياتقۇزماق: ～设轨路 يولغا رېلىس ياتقۇزماق. ③ يېتەرلىك قاپلىماق: ～用 يېتەرلىك / 不人～出 كىردىم چىقىمىنى قاپلىمايلىماسلىق. [敷衍] fūyan ئەپلەپ - سەپلەپ ئۆتكۈزۈۋەتمەك، قولىنىڭ ئوچىدىلا ئىش كۆرمەك: ～了事 ئىشنى ئەپلەپ - سەپلەپلا بولدى قىلماق / 这人诚不～ 恳，对人总是～～ بۇ ئادەم سەمىمىي ئەمەس، ھامان ساختىلىق قىلىدۇ.

夫 fū 另见 fú ① كونا خەنزۇ ئەدەبىي تىلىدا گەپ باشلاش سۆزى: ～天地者 بۇ جاھاندا. ②ياردەمچى سۆز: 逝者～斯 ۋاقىت ئەنە شۇنداق ئۆتمەكتە.

芙 fū [蓉芙] fúróng 1. پەرەڭگۈل 2. نېلۇپەر.

扶 fū ① يۆلىمەك: 老～幼 قېرىلارنى يۆلەپ، بالىلارنى يېتەكلىمەك. ② ئىشتىياق، يۆلەنمەك، تايانماق: ～墙 تامنى تۇتماق /～栏杆 رېشاتكىغا تايانماق. [扶手] fúshou تۇتقۇچ، يۆلەنچۈك. ③ ياردەم بەرمەك، يار - يۆلەكتە بولماق: ～危救死 ئۆلۈمكە تاماللىغان، ئاغرىقتا سەۋەب قىلماق/～困济危 خەۋپىكە ئۇچرىغانلارنى، قىيىنچىلىقتا قالغانلارنى قوتقۇزماق.

蚨 fū داچەن، يارماق.

弗 fū ياق:～去 بارمايمەن/～许 رۇخسەت يوق. يول قويماسلىق.

佛 fú 另见 fū 181-بەتتىكى '佛仿' (fǎngfú)غا قارالسۇن.

莆 fū يولنى ئوت - چۆپ بېسىپ كەتمەك.

拂 fú ①سىلكىمەك، قاقماق، سۈرتمەك، سىپىماق: ～尘 توزانىنى سىلكىمەك ～风春面 باھارشامىلى يۈزنى سىپىماق. [晓拂] fúxiǎo تاڭ سەھەر، سىۋېسەھەر. [袖拂] fúxiù ② خىلاپ كەلمەك، ياقماسلىق: ～意 كۆڭۈلگە ياقماسلىق.

缝 fèng 另见 féng ① چاك، يېرىق. ② چوڭ: 裂～ چاك، يېرىق، چاك كەتمەك، يېرىلماق / 了～ 裂 تام چاك كەتمەك/ 门～ ئالا ئىشىكنىڭ چوڭقۇلۇق. ②ئۇلاش، چاك: 这道～ 不直بۇ ئۇلاش تۈز ئۇلانمايتۇ.

FO

佛 fó 另见 fú بۇت، بۇددا. [佛教] fójiào بۇددا دىنى.

FOU

缶 fǒu كۈپە ئىدىش.

否 fǒu ①pī见另 ياق، ئەمەس: 1. كۆماننى بىلدۈرىدۇ: 是～ شۇنداقمۇ؟ شۇنداقمىدۇ؟/ 可～ بولامدۇ؟ / 能～ بولارمۇ؟ 2. (قوشۇلمىغانلىقنى بىلدۈرىدۇ): ～, 此非 ياق، بۇ مېنىڭ مەقسىتىم ئەمەس. [否定] fǒudìng ئىنكار قىلماق، ئېنىقلاق، يوققا چىقارماق. [否决] fǒujué رەت قىلماق. [否认] fǒurèn ئىنكار قىلماق. ② بولمىسا، ئۇنداق بولمىغاندا: 工施法无则～, 划计定确须必 پىلاننى بېكىتىش كېرەك، بولمىسا قۇرۇلۇشنى قىلغىلى بولمايدۇ.

FU

夫 fū 另见 fú ئەر، ئەركەك: 农～ دېھقان / 渔～ بېلىقچى/ ～妻 ئەر - خوتۇن / 姐～ يېزنە (ھەددىسىنىڭ ئېرى)/ 新～ 妇 يېڭى ئەر - خوتۇن. [人夫] fūrén رەپىقە، خانىم. [子夫] fūzi 1. ئەپەندىم. 2. دادىسى (ئايالىنىڭ ئېرىنىڭ ئاتىسى). ھاشارچى.

伕 fū ئالۋانغا ئىشلىگۈچى.

呋 fū فورفۇران، فۇران. [呋喃西林] fūnánxīlín فۇراتسللىن.

肤 fū ئېرە: 色～ ئېرەنىڭ رەڭگى /肌～ ئېرە/ 痛之～切 ئېرىنى شىلغاندەك ئاغرىماق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) يۈزەتېيىز: 浅论理～ يۈزەكى نەزەرىيە.

鈇 fū ① جادو. ② پالتا.

麸 fū كېپەك.

趺 fū '跗' بىلەن ئوخشاش.

跗 fū پۇتنىڭ دۈمبىسى.

稃 fū پوستلاق، چاناق، قوغان، كاسا: 内～ قوغان /

ھەك / ～ 状 ئەسىركە ئالماق.
郛 fú قەلئە، قورغان.
莩 fú 见另 piǎo قومۇشنىڭ ئىچىدىكى نېچىز پەردە.
浮 fú ① لەيلىمەك: ～ 力 لەيلەش كۈچى / ～ 桥 سال كۆۋرۈك، لەيلىمە كۆۋرۈك/ ～ 在水面上 سۇ ئۈستىدە لەيلىمەك. ② يۇز، پوست، قاسىراق، قوۋزاق، يۇزى، سىرتى، ئېشى: ～ 面 يۇزى، ئۈستى، سىرتى / ～ 皮 پوستى، قاسىردىقى، سىرتى، ئېرد-سى / ～ 土 چاك، توزان، توپا - چاك. fúdiāo [雕浮] قاپارتما نەقىش. ③ ۋاقىتلىق، بىردەملىك: ～ 记 ۋاقىتلىق خاتىرە / ～ 支 ۋاقىتلىق چىقىم. ④ يەڭگىل، ئالدىراڭغۇ، بوشاڭ، يېنىك: ～ 气粗心 ئالدىراڭغۇ، ھولۇپ. ⑤ قوۋزۇق: ～ 名 قوۋزۇق نام /～ 华 سۆلەت، سۆلەتۋازلىق، ھەشەمەتچىلىك/ ～ 泛 يۈزە، يۈزەكى، يۈزەلىك. ⑥ كۆپ، ئىرتىۋق: 人～于事 ئىش ئاز، ئادەم كۆپ، ئىشتىمن ئادەم كۆپ / ～ 额 ئىرتىۋق

[浮屠] fútú 1. بۇددا: ساكيامۇنىنىڭ ئىسمى. 2. <古> راھىب. 3. ئاتىيا (مۇنار): 七级～ يەتتە قەۋەتلىك مۇنار. ～ 一 ئاباق چوكىسى.
桴 fú كىچىك سال. ② دۆ-
罦 fú تور. ئەك:
蜉 fúyóu [蝣蜉] fú لەيلە-
荷 fú 'ئوت' (fú) بىلەن ئوخشاش.
符 fú ① دەستەك، تەمتەك: 兵～ چېرىكلەرنىڭ دەستىكى/ 虎～ يولۇاس سۈرەتلىك تەمتەك. ② بەلگە، ئالامەت: 音～ نوتا بەلگىسى / 星～ يۇلتۇز بەلگىسى. [号符] fúhào تۇمار، تىل تۇمار. ④ ئۇيغۇن كەلمەك، توغرا كەلمەك، ماس كەلمەك: ～ 相行言 سۆز - ھەرىكىتى بىردەك بولماق/ ～ 全完这 益利的民人合 بۇ تاماماەن خەلقنىڭ مەنپەئىتىگە ئۇيغۇن. ⑤ ئەپسۇن.
服 fú 见另fú①كىيىم: 制～ رەسمىي كىيىم، فورما / ～ 装 整齐 كىيىم - كىيىمكىلىرى

佛 fú غەمكىن، مەيۈس، غەزەپلەنمەك: ～郁 غەمكىن، مەيۈس / ～然色作 غەزەپلەنگەندەك بولماق.

绋 fú ① ئارقان. ② كونا زامانىدا مەيىت سانىدۇقىنى كۆتۈرۈشتە ئىشلىتىلىدىغان چوڭ ئارغامچا: 执～ مەيىت ئۇزاتماق.

氟 fú فتور (F).

艴 fú ئاچچىقلانغاندەك.

伏 fú ① دۇم ياتماق، ئېگىشمەك، باغرلىماق: ～在上地 يەردە باغرلىماق / ～案书读 ئۈستەلگە يېتىۋېلىپ كىتاب ئوقۇماق. ② بوينىغا ئالماق، ئىقرار قىلماق: ～罪 جىنايىتىنى ئىقرار قىلماق / ～法 ئۆلۈم جازاسى بېرىلمەك. ③ يەسەيمەك: 此起彼～ بىرى كۆتۈرۈلسە، بىرى يەسەيمەك؛ پاتما ياتسا، زوھرا قوپماق/时起时～ گاھ كۆتۈرۈلۈپ، گاھ يەسەيمەك. ④ يوشۇرۇنماق، مۆكۈنمەك، پىستىرما: ～兵 پىستىرما قوشۇن /～击 يوشۇرۇنۇپ زەربە بەرمەك/潜～期 يوشۇرۇن ئۇرۇش مەزگىلى. ⑤ ئومۇز. ⑥ ئۆلت (V). [مەردىزى.

茯 fú [苓茯] fúlíng پالما

袱 fú 见另 fù 1. ئەگمەك، ئايلانماق 2. قاينام، گىرداب.

枹 fú <古> لىم، خا.

袱 fú يۆگمەك، ئوردىماق، ئاڭدىماق. [包袱] bāofú 1. كىيىم - كېچەكنى ئوراپ قويىدىغان رەخت. 2. خالتا، بوياۋ، تېڭمق: 白布～～ ئاق بوياۋ. (ئوخشتىش مەنىسىدە) يۈك، بوياۋ، توسالغۇ: ～～下放 كىچىك ئېغىرلىقنى ئالغا ئىلگىرىلىمەك.

兗 fú ① ياۋا ئۆردەك. ② <方> ئۇزمەك: ～水سۇ ئۇزمەك.

芾 fèi 见另 fú ① بولۇق. ② 'عظيم' بىلەن ئوخشاش.

茀 fúyǐ [莒茀] يىرلىق ئوت.

孚 fú ① ئىشەنچ، ئىشەنچە، ئۈمىد. ② سازاۋەر: 深～众望 كۆپچىلىكنىڭ ئىشەنچىگە سازاۋەر.

俘 fú ① ئەسىر. ② ئەسىر ئالماق: 被～ ئەسىرگە چۈشۈ-

خىزمەتچىلىرىنىڭ پاراۋانلىقى / ～ 事业 پاراۋانلىق ئىشلىرى.

蝠 fú - 40 بەتتىكى '蝙蝠' (biānfú) نى قارالا.

幞 fú '袱' بىلەن ئوخشاش.

[头幞] fútóu <古> ئەرەنچە باش ياغلىق، بوغجۇما.

父 fù 见另fǔ ① ياشانغان، بوۋاي: 田～ ياشانغان دېھقان / 渔～ ياشانغان بېلىقچى، بېلىقچى بوۋاي ② '甫' ① بىلەن ئوخشاش.

斧 fǔ ① پالتا. ② نايپالتا.

釜 fǔ <古> ① قازان: ～底抽薪 قازاننىڭ ئوتىنى تارتۋەتمەك (مەسىلىنى يىلتىزىدىن ھەل قىلماق) / 破～沉舟 قازاننى چېقىپ، قولۇاقىنى چۆكتۈرۈۋەتمەك (قەتئىي نىيەتكە كېلىمەك). ② كۆرە (ھەجىم ئۆلچىمى بىرلىكى ھەم ئۆلچەش ئەسۋابى).

甫 fǔ ① <古> ئەركەكلەرنىڭ ئىسمىغا قوشۇلىدىغان ھۆرمەت سۆزى. [甫台] táifǔ ئىسىم - شەرىپىلىرى نېمىكەن؟ ② بايىلا، ھېلىلا، ئەمدىلا، ھازىرلا: ～入门 ھازىرلا كىردىم / 年～十发 ئەمدىلا ئون ياشقا كىرمەك.

辅 fǔ ① ياردەم قىلماق، يار-دەملەشمەك: ～导 تەكرارلاشقا يېتەكچىلىك قىلماق/ 相～而行 ماسلاشتۇرۇپ ئىلىپ بارماق. [辅音] fǔyīn ئۈزۈك تاۋۇش. ② ياغاق سۆڭىكى: ～车 依相车 يۆلەك بولماق، يانداش بولماق.

脯 fǔ 见另pú ① قۇرۇتۇلغان گۆش: 鹿～ قۇرۇتۇلغان بۇغا گۆشى. ②قاق، گۆلە: 柿～ شاپتۇل قېقى / 杏～ گۆلە.

蜅 fǔ [鲨蜅鳆 shāfǔxiǎng] قۇرۇتۇلغان قارا بېلىق، قۇرۇتۇلغان مېلانوسېتوس بېلىقى.

抚 fǔ ① ھال سوراشماق، يوقلىماق: ～恤 نەپەقە بېرمەك / ～慰 ھال سوراشماق، كۆڭۈلىنى يېسىماق، كۆڭۈل ئېيتماق، بېزلىمەك، تەسەللىي بېرمەك. ② يۆلىمەك، يۆلىۋالماق، قوغدىماق: ～养 成人تەربىيىلەپ قانارغا قوشماق / ～育孤儿 يېتىملەرگە ياردەم قىلماق. ③ تۇتماق، سىلىماق: ～摩 سىلىماق. ④

ۋەتلىك. ② كىيىمەك. ③ ئۆتەمەك، بېجىرىمەك: ～兵役 ھەربىي خىزمەت ئۆتىمەك. ④ قايىل بولماق، قايىل قىلماق: 说～ سۆز بىلەن قايىل قىلماق/心悦诚～ چىن كۆڭلىدىن قوللىقويماق، چىن دىلىدىن قايىل بولماق/心不里～ كۆڭلىدە قايىل بولماسلىق/～软 خاتالىقىنى تونۇماق، سەۋەنلىكىنى بويىنىغا ئالماق. ⑤ بويسۇنماق: ～从党的领导 پارتىيە رەھبەرلىكىگە بويسۇنماق. ⑥ كۆنمەك، ماسلاشماق: 不～水土 يەرىيەكلىمىگە يېمەك، ئىچمەك: ～药 دورا يېمەك/内～药 ئىچىدىغان دورا.

䕷 fú [蕨菜] jǐáifú تۇرۇپ.

艴 fú <古> ئوقدان، ساغداق.

绂 fú <古>① (تامغىنى باغلايدىغان) تاۋار لېنتا، پۆپۈك. ②'黻' بىلەن ئوخشاش.

韨 fú <古> ماتەم كىيىمى.

祓 fú <古> زاراخەتمە قىلىپ تىلىمەك. (كۆچمە مەنىدە) تازىلىماق، چەمبەردۇەتمەك، يوقاتماق.

黻 fú ① <古> (مۇراسىم كىيىملىرىدىكى كەشتىلىنىدىغان) گۈل. ②'祓' بىلەن ئوخشاش.

绋 fú 509 - بەتتىكى '绋'(pǔfú) غا قارالا.

幅 fú ① ئەن، كەڭلىك (رەختنىڭ): 这块布的～面宽 بۇ رەختنىڭ ئېنى كەڭلىكەن/这种布是双～的 بۇ خىل توقۇلما ئەلا رەخت ئىكەن. [员幅] yuánfú يەر كۆلىمى، يەرمەيدانى. (كۆچمەمەنىدە) زېمىن، يەر: 我国大～～员 زېمىنىمىز كەڭ. [幅振] zhènfú ئاممىلىشىش. ② بوي، چەت، ياقا، تارىلىق. ③ مىقدارسۆز: 一～画 بىر پارچە رەسىم.

辐 fú گۈگۈسۇن، شادا. [射辐] shèfú تارقالماق، چېچىلماق، نۇرلانماق، راتسىيە. [辏辐] fúcòu [凑辐] بۆل. (كۆچمەمەنىدە) ممغ - ممغ، توپلانماق.

福 fú بەخت: 为人造～类 ئىنسانىيەتكە بەخت يارىتىش. [利福] fúlì پاراۋانلىق، پاراۋانلىققا ئېرىشتۈرمەك: ～～的工职 ئىشچى -

سەرپ قىلماق. ② بىر قېتىملىق؛ لىچىم (دورا).

附 fù ① قوشۇمچە قىلماق، قوشۇپ قويماق؛~录 لاۋ/ ~设 قاردىمقىدا تەسىس قىلماق / ~注 ئىزاھات، ئەسكەرتىش / 信里面~一张相片 خەتكە قوشۇپ بىر پارچە رەسىم ئەۋەتمەك. [和附] fùhè ئەگەشمەك، قوشۇلماق؛ 不要~声 ھەۋەس قىلماسلىق~~ ھەۋەس دەپ تۇرۇۋەرمەسلىك لازىم. [附会] fùhuì ئاران، زورغا؛ ~强牵 زورلاپ تاڭماق. [附议] fùyì پىكىرگە قوشۇلماق، ئەكلىپكە قوشۇلماق. [附庸] fùyōng بېقىندى. ② بېقىنىش؛ ~近 بېقىنماق / ~耳交谈 ئېغىزنى قۇلاققا يېقىپ تۇرۇپ سۆزلىمەك.

驸 fù يان ئات (ھارۋىنىڭ). [驸马] fùmǎ پادىشاھنىڭ كۈيئوغلى؛ كوراگان، ھېراقۇل، ھېراخور.

鲋 fù تاپانبېلىق؛ 涸辙之~ يارىدەمگە موھتاج ئادەم.

负 fù ① كۆتۈرمەك، يۈدۈمەك؛ ~米 كۈرۈچ يۈدۈمەك / 如释重~ ئېغىر يۈكتىن قۇتۇلغاندەك بولماق. (كىچىك مەنىدە) ئۈستىمىگە ئالماق؛ ~责 مەسئۇل بولماق. [负担] fùdān 1. ئۈستىمىگە ئالماق، زىممىسىگە ئالماق. 2. مەسئۇلىيەت، يۈك؛ 减轻~~ يۈكنى يەڭگىللەتمەك. ② پايدىلانماق؛ ~险固守 خەتەرلىك شارائىتتىن پايدىلانماق / ~顽抗 جاھىللىق بىلەن قارشىلىق كۆرسەتمەك. [负气] fùqì قېيىدىماق، باتنىماق. [负自] zìfù ئۆزىگە تەمەننا قويماق. ③ ئۇچرىماق؛ ~伤 يارىلانماق / 屈~ كۆڭلى ئازار يېمەك، رەنجىمەك. ④ ئىگە بولماق، بەھرىمەن بولماق؛ ~有名望 نام - ئابرويغا ئىگە / 素~盛名 ئۆزۈن زامان شۆھرەت تاپماق. ⑤ بوغۇلماق؛ ~债 قەرزگە بوغۇلماق. ⑥مەنپى؛ مەنپىي؛ ~数 مەنپى سان/ ~极 مەنپىي قۇتۇپ / ~电 مەنپىي ئېلېكترون. ⑦خىلاپلىق قىلماق، يەزدە قوزغاش؛ ~隅 ۋەدىگە ۋاپا قىلماسلىق / 忘恩~义 ۋاپاغا جاپا

چاۋاك چالماق.
拊 fǔ چاۋاك چالماق: ～掌大笑 چاۋاك چېلىپ، قاقاقلاپ كۈلمەك.
府 fǔ ① نامبار، ئىمكىلات، سالا: ～库充实 نامبارنى تولۇقلىماق / 天～ بايلىق كېنى. ② مەھكىمە، ديۋار: 王～خان مەھكىمە/公～مەھكىمە/相～ۋازارەت. [fǔshang 上府] ئۆيىگىز، خانىگىز. ③ ۋىلايەتكە تەۋە كېلىدىغان مەمۇرىي رايونلىق نامى.
俯 fǔ تۆۋەنسالماق، ئېگىشمەك: ～视下山 تاغ باغرىغا نەزەر سالماق / ～仰之间 باشنى ئېگىشتۈرۈپ كۆتۈرگىچىلا. كۆزنى يۇمۇپ-ئاچقۇچە.
腑 fǔ قورساق، ئىچ - باغىر.
腐 fǔ چىرىك، چىرىندىمەك؛ سېسىق، سېسىمساق: ～不水流 سېسىمايدۇ / ～鱼 ئېقمىن سۇ سېسىمايدۇ / 败肉 گۆشمۇ، بېلىقمۇ پۇراپ قالماق / 这木块～经已头朽 了不堪 بۇ ياغاچ بەك چىرىپ كېتىپتۇ. (كۆچمە مەنىدە) 他想思的～陈 ئۇنىڭ كونا ئىدىيىسى كونا. [fǔshí 腐蚀]
چىرىتىمەك: ～剂 چىرىتكۈچ. [豆腐] dòufu دوڤۇ: ～皮 دوڤۇ قېقى / ～乳 قېزىل دوڤۇ.
父 fù 见另fǔ ① ئاتا، دادا. ② چوڭ ئەر كىشىلەرنى كۆرسىتىدۇ: 叔～ تاغا / 姨～ هامما مىنىڭ ئېرى / 师～ ئۇستاز، ئۇستام / 老～ ياشانغان دەملەر، ئاقساقاللار، مويسېپىتلار.
讣 fù ئۆلۈم خەۋىرى: ～闻 مۇسىبەت خەۋىرى توغرىسىدىكى ئۇقتۇرۇش / ～告 مۇسىبەت خەۋىرى يەتكۈزمەك، قايغۇلۇق خەۋەر.
赴 fù بارماق: ～北京 بېيجىڭغا بارماق / ～宴 زىياپەتكە بارماق / ～汤蹈火 سۇ كەلسە سۇغا، ئوت كەلسە ئوتقا كىرمەك.
付 fù ① بەرمەك، تاپشۇرماق، تۆلىمەك، قويماق: ～印 / ～款 پۇل بەرمەك / ～表决 بېسىشقا بەرمەك / ～诸实施 ئاۋازغا قويماق / ～出了勤劳的动 ئەمگەك قىلىپ چارچىغانلىقىنى

ئاستىن - ئۈستۈن بولۇپ كەتمەك. [没覆] fùmò مەرق بولماق، ئۇخشىتىش مەنىسىدە) ھالاك بولماق، يوقىتىلماق. [覆灭] fùzhǐ مەغلۇبىيەت يولى. [颠覆] diānfù ئاغدۇرماق. ③ '反①②' بىلەن ئوخشاش.

馥 fù خۇش پۇراق. [郁馥] fùyù ئۇتكۇر خۇش پۇراق.

祑 fù 另见 fú ئۇزمەك: ～水 سۇ ئۇزمەك.

副 fù ① مۇناۋىدىن، ئورۇنباسار: ～主席 مۇناۋىدىن رەئىس / ～长排 مۇناۋىدىن پەيجاك. ② قوشۇمچە: ～业 قوشۇمچە كەسىپ / ～用作 قوشۇمچە تەسىر / ～产品 قوشۇمچە مەھسۇلات / ～食 قوشۇمچە يېمەكلىك. [本副] fùběn قوشۇمچە نۇسخا، كۆپەيتىلگەن نۇسخا. [词副] fùcí رەۋىش. ③ مۇۋاپىق، لايىق: 名不～实 ئىسمى جىسمىغا لايىق ئەمەس/名实相～ ئىسمى جىسمىغا لايىق. ④ پار، جۈپ: 一～碗 بىر جۈپ دانە، يۇرۇش: 一～对联 بىر جۈپ نورۇزنامە/一～担架 بىر سەرما / 全～武装 تولۇق قورالانغان. 2. چىراي ئىپادىسىنى بىلدۈرىدۇ: 一～笑容 كۈلۈمسىرەمەك/一～正面的态和而严庄孔武的样子 لۇك ئەمما مۇلايىم قىياپەت.

富 fù ① باي، بېيىماق: 新中国向繁荣昌～强 يېڭى جۇڭگو گۈللەپ ياشناشقا، بېيىپ قۇدرەت تېپىشقا باشلىدى. [丽富] fùlì ھەيۋەتلىك، ھەشەمەتلىك: ～堂皇 ھەشەمەتلىك، سەلتەنەتلىك. ② بايلىق مەنبەسى. ③ مول، باي، كۆپ: 我国人民～于创造精神 خەلقىمىز ئىجادىي روھقا باي/～含丰富很高生维种丙的柿红西 پەمىدۇرنىڭ تەركىبىدە ۋىتامىن C ناھايىتى مول.

赋 fù ① باج، باج - سېلىق: 田～ يەر بېجى. [税赋] باج. ② تەسىر، قابىلىيەت: 登高～诗 شېئىر يازماق. ④ بەرمەك، تاپشۇرماق: ～予 务任的党成完 پارتىيە

不～人民的希望 خەلقنىڭ ئارزۇسىنى يەردە قويماسلىق. ⑧ يېڭىلمىش، مەغلۇبىيەت؛ 不分胜～ يېڭىش - يېڭىلمىش ئايرىلماسلىق.

妇 fù ① ئايال: ～科 ئايال يوللار بۆلۈمى / ～女翻身 ئايالارنىڭ قەد كۆتۈرۈشى. ② خوتۇن، رەپىقە: 新～夫 يېڭى تۇي قىلغان ئەر - خوتۇنلار. ③ كېلىن: 长～ چوڭ كېلىن / 媳～ كېلىن.

服 fù 另见 fú ئىچىملىك (دورا): 吃～药 دورا ئىچىپ ساقايماق / ～了好些钱 بىر قېتىم دورا ئىچىپ كەتكەن.

阜 fù ① ئېشىش. ② كۆپ (مال): 物～民丰 مەھسۇلات كۆپ، خەلق باي.

复 fù ① قايتماق، تەكرارلانماق: 循环往～ تەكرارلىنىپ تۇرماق. ② جاۋاب قايتۇرماق: ～仇 ئۆچ ئالماق / ～命 دوكلات قىلماق / 函～ جاۋاب خەت يازماق. ③ ئەسلىگە كەلمەك: 身体～原 ساغلاملىكى ئەسلىگە كەلمەك / ～员军人 ھەربىي سەپتىن قايتقان خادىم / ～光 ئەسلىگە كەلتۈرمەك. ④ قايتا، تەكرار: ～述 ئەسلەپ سۆزلەش / 发～病 كونا كېسەل قايتا قوزغالماق / ～诊 قايتا دوختۇرغا كۆرۈنمەك. ⑤ يەنىمۇ: ～燃 يەنە باش كۆتۈرۈپ چىقىماق / 一去不～返 بارسا كەلمەسكەكەتمەك. ⑥ كۆپ، مۇرەككەپ: ～分数 مۇرەككەپ ئاددىي كەسىر / ～式记簿 مۇرەككەپ ھېساب دەپتىر / ～利 قوشما پايدا / ～杂 مۇرەككەپ.

腹 fù قورساق: ～部 قورساق / ～背受敌 ئالدى - كەينىدىن زەربە يېمەك. [腹地] fùdì ئىچكى رايون، مەركىزىي رايون.

蝮 fù چار يىلان.

鳆 fù خالىيوتس بېلىقى.

覆 fù ① ياپماق، قاپلىماق، بۈركىمەك: 天～地载 يەر - جاھاننى قاپلىماق / 大地被～着白雪层 قار قاپلىسىدى. ② ئۆرۈلمەك، ئاغدۇرۇلماق: ～舟 كېمە ئاغدۇرۇلماق / 天翻地～ يەر - جاھان

قىلىشقا تېگىشلىك ئەسكەتمەي چوقۇم قىلىش كېرەك. ② تەمبىلىك، ئەلۋەتتە: 不学习思想 ~ 就落后了 ئادەم ئۆگەنمەي تۇرمىسا، ئەلۋەتتە جەھەتتە ئەلۋەتتە ئارقىدا قالىدۇ. ③ مەزكۇر، شۇ: ~ 地 شۇ يەر/ ~ 员 مەزكۇر خادىمىز. ④ نېسى قىلماق، قەرزدار بولماق: ~ 他一块儿钱 ئۇنىڭغا بىر نەچچە كوي قەرزدار بولماق. ⑤ '赅' بىلەن ئوخشاش.

该 gāi ① پەلەمپەي، تاپسا. ② دەرىجە، قائىدە. ③ ئېتىز قىرى.

垓 gāi [下垓] Gāixià ① گەيشيا. ② <古> 100 مىليارد.

荄 gāi ئوت - چۆپ يىلتىزى.

赅 gāi مۇكەممەل، تولۇق: 言简意 ~ ئىخچام ھەم مەزمۇنلۇق.

改 gǎi ① ئۆزگەرتمەك: ~ 天换地 تەبىئەتنى ئۆزگەرتمەك. ② تۈزەتمەك، ئوڭشىماق: ~ 文章 ماقالىنى تۈزەتمەك/ ~ 衣服 كىيىم ئوڭشىماق / ~ 过知必 خاتالىقىنى بايقىغان ھامان تۈزىتىش كېرەك.

丐 gài ① تىلەمچى، قەلەندەر. ③ بەرمەك. ئىلتىماس قىلماق. ② تىلەمەك.

钙 gài كالتسىي (Ca).

芥 gài 见另 jiè 芥. [菜蓝芥] gàiláncài گەيلەنسەي.

盖 gài ① 见另 Gě 盖. ② <古> 100 مىليارد. گەيشيا.

瓶 ~ 锅 تۆۋاق / قاپاق: ~ بوتۇلكا ئاغزى. ② شاھانە كۈنلۈك: 华 ~ قەدىمكى زامانىدىكى ھارۋا كۈنلۈكى. ③ ياپماق، يېپىنماق: ~ 上锅 تۆۋاقنى ياپماق / ~ 被 يوتقان يېپىنماق. (كۆچمە مەنىدە) 1. بېسىپ چۈشمەك: ~ 双无世 دۇنيادا ھەممىنى بېسىپ چۈشمەك. 2. باسماق: ~ 章 تامغا باسماق / ~ 印 مۆھۈر باسماق. ④ سالماق: ~ 楼 بىنا سالماق/ ~ 子房 ئۆي سالماق. ⑤ قاپ: 螃蟹 ~ قىسقۇچپاقەنمەك قېچى. <古> يارىمچى سۆز: 1. سۆز بېشىدا كېلىدىغان خەۋەر / ~ 闻 خەۋەر بىر يىلنى ~ 有矣

تاپشۇرغان ۋەزىپىنى ئورۇندىماق.

傅 fù ① يارده‌مله‌شمه‌ك، تەربىيىلىمەك. ② ئۇستاز، ئۇستا. ③ سۈرمەك: ～粉 ئۇپا سۈرمەك. 东～ چاشقاك. **缚** fù باغلىماق، چاشمەك: **赙** fù بوسۇت، داستىخان: ～金 بوسۇت / ～仪 داستىخان.

咐 fu 186 - بەتتىكى '吩咐' غا قارالسۇن (fēnfu).

G

GA

夹 jiá,jiā 见另gā [宽肢夹] gāzhiwō قولتۇق.

旮 gā [旯旮] gālá بۇلۇڭ: 墙～～ تامنىڭ بۇلۇڭى/门～～ ئىشىك كەينى. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) پىنھان جاي: 山～～ تاغ ئىچى، تاغ ئارىسى / 背～～ پىنھان جاي.

咖 gālí [喱咖] kā 见另 gā كەپرى.

嘎 gǎ见另gā [吧嘎][叭嘎] gābā قاراس - قۇرۇس، قاراسلىماق. [呕嘎] gāzhī 见 gāzhī [呕嘎] چىرلىماق، غىچىر - غىچىر. [巴嘎] 1. gāba چاپلاشمان يېپىشمىماق. 2. يۇقۇندى، چاچراندى (قۇرۇپ قالغان). [渣嘎] 1. gāzha قاقاچ. 2. قىسماق، كۆمەچ: 饭～～ قاماقسىمان قىسمىقى / 饼子～～ نانىنىڭ كۆمىچى.

轧 ① 〈方〉 zhá,yà 见另 gá قىسماق، قىستىماق. ② تونۇشماق. ③ تەكشۈرمەك (ھېساباتنى).

轧 gá گادولىنىي (Gd).

尜 gà [尜尜] gàga گاگار-گۇگۇر.

生 gǎ ① 〈方〉 بىر قىسىملا، غەلىتىلا؛ مۇجەززى ئەسكى. ② شوخ، كەپسىز.

娃 gǎ 〈方〉 كىچىك: ～～ كىچىك بالا / 李～～ كىچىك لى. ئوخشاش.

嘎 gǎ见另 gā (生)

尬 gà - 205 بەتتىكى '尴尬' غا قارالسۇن (gāngà).

GAI

该 ① gāi تېگىشلىك، لازىم، كېرەك: ～做 做要定一的做

外弧中 ~ تېشى ياي - ياي، ئىچى ئال - ئال. ⑩ بىكار، بىھۇدە: ~ 急着 بىكار تىت- تىت بولماق / ~ 等 بىكار ساقلىماق / ~ 看着 قاراپ تۇرماق. ⑪ بېقىۋالغان: ~ 娘 بېقىۋالغان ئانا. ⑫ تەگ لىكتە قالدۇرماق، ئوڭايسىز- لاندۇرماق: ~ 又我，天今 了他一顿 بۈگۈن مەن ئۇنى يەنە بىر قېتىم تەگلىكتە قالدۇردۇم. ⑬ لەت قىلماق، ئوسالاشتۇرماق: 没想到他 了来起～们咱把 ئۇنىڭ بىز- نى ئوسال قىلىپ قويمىدىغان- لىقىنى ئويلىمايتىمز.

[将干] gānjiāng <古> قىسقان قىلىچ.

[环琅] gān lángguān- جانغا ئوخشايدىغان تاش.

杆 gǎn 见另 gān تۈۋرۈك، خادا: 旗～子بايراق دەستىسى/ ～ 线电 ستولبا / ～ 栏 رېشاتكا، سالاسۇن.

肝 gān جىگەر. [胆肝] gān dǎn (ئوخشىتىش مەنىسىدە) 1. سەممىيەت: ～ ～ 照相 سەممىي مۇئامىلە قىلماق. 2. جىگەر لىك، مەيرەتلىك.

矸 gān تاشلىق كۆمۈر.

竿 gān بادرا، تاياق.

酐 gān ئانگىدرىد.

甘 gān ① تاتلىق، لەززەت- لىك، ھالاۋەت: ～ 苦 ھالا- ۋەت ۋە ئوشقەقسىز / ～ 泉 بۇلاق سۈيى / 尽苦 ～ 来 جاپاسى تۈگەپ ھالاۋىتى قال- ماق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) خاسىيەتلىك: ～ 雨خاسىيەت- لىك يامغۇر. ②خالىماق، رازى بولماق: ～ 愿情心 چىن كۆڭۈلدىن رازى بولماق / 不 ～ 失 مەغلۇپ بولۇشنى خالىماسلىق.

坩 gān ساپال قاچا - قۇچا. [埚坩] gānguō تېگىلچە.

苷 gān گلىكوزىد.

泔 gān يۇندا.

柑 gān ئاپېلسىن.

疳 gān 1.ئاۋاقلىق كېسىلى. 2. نوماي، ئاكىلە. 3. شانكىر.

尴 gān [尬尴] gāngà ئوڭايسىزلانماق، مۇشكۈل ئەھۋالدا قالماق، تەڭقىسلىققا قالماق.

杆 gān 见另gǎn ① تاياق-

يىل بولۇپ قالدى، 2. ئەھمىيەتلىك ئورۇندا بولۇش: ～近 يېقىنداش بولۇش كەيپىياتى. 3. ھەممىنى بىلىش: 不知～ 也学未 ئۆگىنىشنى ئۆزىگە ئادەت قىلماق.

gài 溉 سۇغارماق، ئوسۇل ① gài ئومۇملاشتۇرماق: ～大 / ～论 ئومۇمىي بايان ～而不能 / ～论 ئومۇمەن ھەممىنى بىر تاياقتا ھەيدەيدىغانلىق بولماسلىق. [概念] gàiniàn ② ئومۇمىي ئەھۋال، مەنزىرە: ～胜 گۈزەل مەنزىرە. ③ غەيرەت - شىجائەت: 气～ غەيرەت - شىجائەت، جاسارەت. ④ كۆرەڭ، شېك ياساشقا ئىشلىتىلىدىغان تاختاي.

gài 戤 ساختىپەزلىك بىلەن پايدا ئالماق.

GAN

gān 干 ① gàn 见另 ئوناسسىز، ئالاقە: ～ 相不 ئوناسسىزلىق / 这事～? 何你与 بۇ ئىشنىڭ سەن بىلەن نېمە ئالاقىسى بار؟ ② خىلاپلىق قىلماق، چېقىلماق، 有～ 禁例 چەكلىمىگە خىلاپلىق قىلماق. [沙干] gānshā ئارىلاشماق: ～～ 政内 بىر - بىرىنىڭ ئىچكى ئىشلىرىغا ئارىلاشماسلىق. ③ ئىنتىلمەك، بېرىلمەك: ～禄 مائاشقا بېرىلمەك. ④ قالقان: 动～戈 ئەيزە - قالقان كۆتۈرۈشمەك (ئۇرۇشقا تەمسىل قىلىنىدۇ). [城干] gānchéng (كۆچمە مەنىدە) قوغدىغۇچى. ⑤ بۇرج. [支干] gānzhī بۇرج بىلەن مۆچەل. ⑥ سۇ بويى: 江～ دەريا بويى / 河～ دەريا بويى. ⑦ قۇرۇق، قۇرغاق: ～粮 قۇرۇق ئوتۇن / ～柴 قالقان، يول ئوزۇقى. [脆干] gāncuì كەسكىن، غاج - غۇچ: ～～ 也是做，～～ 话说 شۇنىمۇ، ئىشىنىمۇ غاج - غۇچ قىلماق. ⑧ قۇرۇق يېمەكلىك، 饼～ 腐豆 / پېچىنە قاتقى. ⑨ قۇرۇق، قۇرۇپ كەتمەك، قۇرۇقدىماق: 河～ 小水没河大 دەريادا سۇ بولمىسا، ئېرىقلار قۇرۇپ كېتىدۇ/～杯 رۇمكىنى قۇرۇقدىماق، قەدەھ كۆتۈرمەك /

گى باغلىنىش چاغان كېيگەدە-
دىن كېيىن لەۋزىتە تۇتۇلە-
ماسلىقى - دە.

橄榄 gǎnlǎn [橄榄] gǎn زەي-
تۇن.

感 ① gǎn سەزمەك، ھېس
قىلماق: ～ 想 ھېسسىيات/ ～
到很温暖 يېللىقلىق ھېس
قىلماق. gǎnmào [感冒] سەز-
زۇكام. gǎnjué [觉感] 1. سەز-
گۈ، تۇيغۇ. 2. سەزمەك، ھېس
قىلماق: 我 ～ ～ 事情
手顺 مەن ئىشلارنىڭ يۇرۇ-
شۇپ كېتىۋاتقانلىقىنى ھېس
قىلىۋاتىمەن. gǎnxìng [性感]
ھېسسىي: ～ ～ 认识 ھېسسىي
بىلىش. ② تەسىرلەنمەك، تە-
سىرلەندۇرمەك: 志愿军英
泪了落他得动 ئۇ پە-
داڭىي قىسىم جەڭچىلىرىنىڭ
باتۇرلۇقىدىن تەسىرلىنىپ
يىغلاپ كەتتى / 用事实
化他 ئۇنى پاكىت بىلەن تە-
سىرلەندۇرمەك. ③ ھېسسە-
يات: 百 ～ 集交 خەلىۋ
خىل ھېسسىيات ئارىلىشىپ
كەتمەك / 自豪 ～ ئىپتىخارە-
لىق ھېسسىياتى. ④ رەھمەت،

تەشەككۈر: 深 ～ 厚谊 كاتتا
رەھمەت، سەمىمىي دوستلۇق /
请带来为～ ئەۋەتىپ بەرگەن
بولسىگىز رەھمەت ئېيتاتتىم.

干 gān 见另gàn ① قول: 树
～ دەرەخنىڭ قولى / 躯
بەست، گەۋدە / ～ 线 قول
لىنىيە. gānbù [部干] كادىر.
② قىلماق، ئىشلىمەك: 这件
事可以我～ بۇ ئىشنى قىلا-
لمىغۇدەكمەن / 在你～什么? نېمە ئىش قىلىۋاتىسەن؟ (كۆچە
مە مەنىدە) ئىقتىدار، قابە-
لىيەت: ～才 قابىلىيەتلىك
ئادەم / ～员 ئىقتىدارلىق
خادىم. [练干] gànliàn قابە-
لىيەتلىك ھەم تەجرىبىلىك.
[事干] gànshi خادىم: 宣教
～～ تەشۋىقات ۋە تەلىم-
تەربىيە خادىمى. ③ <方> ئىش
بۇزۇلماق، چاتاق چىقماق:
事情要～ ئىش بۇزۇلىدە-
غان بولدى / ～了 چاتاق
بولدى. ئالماق تاماق.

肝 gān كەچ: ～食 كەچ
肝 gān ① پاچاق. ② قو-
ۋۇرغا.

绀 gàn قوڭۇرۇلۇق.

سمان نەرسىنى بىلدۈرىدۇ: 笔～ 儿 قەلەم دەستىسى / 枪 ～ 儿 مىلتىق ستۇولى / 烟袋 ～儿 ئاغزا. ② مىقدار سۆز: —～枪 بىر دانە مىلتىق/ —～ 笔 بىر تال قەلەم.

杆 gǎn غول، شاخ، شادا: 高粱 ～ 儿 قوناق شاددىسى / 物作 ～ 高 زىرائەتلەر.

赶 gǎn ① بارماق، يېتىشمەك: ～ 集 بازارغا بارماق / ～ 车火 پويىزغا يېتىشمەك / ～ 进先，进先学 ئىلغارلار-دىن ئۆگىنىپ، ئىلغارلارغا يېتىشۋالماق. (كۆچمە مەنىدە) ئالدىرىماق، قوغلاشماق: ～ 写文章 ماقالە يېزىشقا ئال-دىرىماق / ～ 任务 ۋەزىپە قوغلاشماق / ～ 活 ئىش قوغ-لاشماق. ② ھەيدەمەك، قوغ-لىماق: ～ 羊 قوي-ھەيدەمەك/ ～ 马车 ئات ھارۋىسى ھەي-دەمەك /帝国主义已力势被经 ～出中国大陆 جاھانگىرلار جۇڭگو قۇرۇقلۇقىدىن قوغلاپ چىقىرىلدى. ③ ۋاقىتنى بىلە-دۇرىدىغان ئىسىملارنىڭ ئال-

ددىدا كېچىلىدۇ؛ ～ 说再儿明 ئەۋەتە بىر نەمە دېمەك / ～ 家回再下年 يىل ئاخىرىدا ئائىلىسىگە قايتماق. ④ تۇ-را كەلمەك: 正 ～ 没他上 家在 ئۇنىڭ دەل ئۆيىدە بوق ۋاقتىدا كېلىپ قاپتىمەن.

擀 gǎn يايماق، باسماق: ～ 毡 面条 خېمىر يايماق / ～ 毡 كىگىز باسماق.

敢 gǎn ① جۇرئەت قىل-ماق: ～ 于斗争 كۈرەش قە-لىشقا جۇرئەت قىلماق / ～ 负责任 جاۋابكارلىقنى ئۈس-تىگە ئېلىشقا جۇرئەت قىل-ماق. تەكەللۇپنى بىلدۈرە-دۇ: ～ 问 دەپ بەرسىگىز/ ～ 请 مەرھەمەت. ② ئۆز-ئىمالالمقنى بىلدۈرىدۇ: ～ 了来回哥哥是؟ ئاكام كەل-گەن ئوخشىمامدۇ؟ [情敢] gǎnqing [自敢] gǎnzi .1 ～ ～ ئەسلى، ئەسلىدە: ئەسلىدە سەن ئىمكەن-سەن - دە! 2. ئەلۋەتتە: ئۇنداقتا ئەل-ۋەتتە ياخشى بولدۇ / ～～ 了好 ئۇ 那 ئۆتۈك يېڭى 新了上穿，了冷不你

كەرەلىيدۇ. ③شىياڭگالاڭ: ～ 澳间 胞间 شىياڭگاڭلىق ۋە ئاۋ-مېنلىق قېرىنداشلار.

杠 gàng كالتىسەك، توقماق: ～ 铁 ئۆمۈر توقماق / 木 ～ ياغاچ توقماق / 双 ～ قوش تورنىسك. [杆杠] gānggǎn بىشالاڭ.

钢 gāng 另见 gàng بولىمەك، كا پلىماق: 这把刀 了，要～ 了钝刀 ～ بۇ پىچاق كالللىشىپ كېتىپتۇ بولمىسا قويماق بولمۇدۇك.

〈方〉 zhuàng 见另 gàng 戆 ئالمجوقا، ھاماقەت: ～ 头 脑 ئالمجوقا، ھاماقەت.

GAO

皋 gāo سۇ بويىدىكى ئېگىزلىك: 汉 ～ خەنشۇي دەرياسى بويىدىكى ئېگىزلىك / 江 ～ دەريا بويىدىكى ئېگىزلىك.

槔 gāo 321-بەتتىكى '桔槔' (jiégāo)غا قارالا.

高 gāo ① ئېگىز، يۇقىرى، ئالىي، ئۇستۈن: ～ 山 ئېگىز تاغ / ～ 大楼 厦 ئېگىزبىنالار / ～ 年级学生 يۇقىرى سىنىپ ئوقۇغۇچىلىرى / ～ 质量/ 校学等 ئالىي مەكتەپ/ ～ 速度 سۈرئىتى يۇقىرى / ～ 价 يۇقىرى باھا / ～ 声 يۇقىرى ئاۋاز. [低高] 1. gāodī 1. ئېگىز - پەسلىك. 2. ياخشى - ياماناتلىق. 3. ئېغىر - يېنىكلىك: 不 ～～ 知 خۇش مۇئامىلىنى بىلمەيدىغان. 4. ئاخىرى: ～～ 了好做 ئاخىر ئىشلەپ بولدۇم. 5. زادى: 应答不 ～～ 他，求请三再 شۇنچە يالۋۇرسامۇ ئۇ زادى ئۇنىمىدى. ② تەكەللۇپ سۆزى: ～ 见 دانا پىكىر / 寿 قانچە ياشقا كىرىدىلىكەن؟ [山高] Gāoshān گاۋشەن مىللىتى.

膏 gāo ① 另见 gāo سېمىز گۆش ۋە ئاق ئاشلىق. [脘膏] gāoyū مۇنبەت. ② مايى، ياغ. ③ مەلھەم، پاستا: 梨 ～ ئامۇت مەلھىمى / 牙 ～ چىش پاستىسى / ～ 药 مەلھەم دورا.

篙 gāo خادا. ئالتېرە.

羔 gāo قوزا، پاقلان: ～儿

糕 gāo ئۇن ياكى گۈرۈچ

赣 Gàn ① (江～) گەنجيالاق دەريياسى. ② جيياڭشى ئۆلكىسىنىڭ يەدە بىر ئاتىلىشى.

GANG

冈 gāng دۆڭ، تۆپىلىك؛ داۋان: 山～ تاغ تۆپىسى / 井冈山 جىڭگاڭشەن تېغى.

刚 gāng ① قەيسەر: 性情～ قەيسەر، بويىنى قاتتىق. ② دەل، تازا، باپ، توپتوغرا: ～合适 دەلمۇدەل / 杯一好 توپتوغرا بىر رۇمكا چىقماق. ③ بايا، ھېلىسى، ھازىر: ～走就来 كېلىپلا ماڭماق / ～说一句话 بايا بىر ئېغىز دېۋىدى.

纲 gāng ① توركىلىك باش بېغى. (كۆچمە مەنىدە) شەيئىلەرنىڭ ھالقىلىق قىسمى: 大～ پروگراممىنىڭ / 领～ تەزىس ۋە تەپسىلات / پروگراممىنىڭ باش پرىنسىپى. ② مال توشۇيدىغان تەشكىلات: 盐～ تۇز توشۇغۇچىلار / 茶～ چاي توشۇغۇچىلار / 花石～ گۈل تاش توشۇغۇچىلار.

冈 gāng كۆك دۇب دەرىخى.

刚 gāng 见另 gāng ئولات

～铁 [钢] gāngtiě ئولاتتەك: ～意志 پولاتتەك ئىرادە. ～[种钢] gāngjīng [精钢] zhǒng ئالىيئومىن.

扛 ① káng 见另 gāng كۆتۈرمەك (قول بىلەن): ～鼎 داڭقان كۆتۈرمەك. ②〈方〉 نەرسە كۆتۈرمەك.

肛 gāng سوك، مەقئەت.

缸 gāng ئىدىش، كۇپ، كوزا.

～星 [星罡天] gāng tiān xing قۇتۇپ يۇلتۇزى.

岗 gǎng ① دۆڭ، تۆپە: 土～儿 سېرىق توپلىق دۆڭ. ② ھۇرۇنك: 门～ ھۇرۇنك. ③ پوست: 站～ پوستتا تۇرماق/ 门～/ پوست/ [位岗] 布～ پوست قويماق. ～～作工 gǎngwèi ئورۇن: خىزمەت ئورنى.

港 gǎng ① شاخابچە (دەريانىڭ). ② پورت: 军～ھەربىي پورت / 新沽塘～ تاڭگۇ يېڭى پورتىغا 万吨轮船出入 ئون مىڭ تونناملىق پاراخوت

سىياھقا چىلاپ كىتابلىماق / ～墨 قارا سىياھقا چىلىماق.

GE

戈 gē ① يالمان. ②كىراي (Cy).

[壁戈] gēbì گوبى، قۇملۇق، دەشت. ئەللىمتى.

仡 gē Gēlǎo [佬仡] گېلاۋ

圪 gē [疙圪] 1.gēda 'بىلەن ئوخشاش. 2. تۆۋلىك، دۆڭ. [节圪] 2 'gējie 'بىلەن ئوخشاش.

纥 gē见另hé [悠纥] gēda 线 ،疙 2، بىلەن ئوخشاش: ～～ يىپ تىۋگۈنسى / 头开解 ～～ ياغلىقنىڭ چەمگىشىنى يەشمەك.

疙 gē [瘩疙] 1. gēda. ھۆرەك: ～～ بېشى / 头上起了个 ～～ شىشمغا ھوررەك چىقىپ قاپتۇ. 2. كالىلەك: ～～ چالما / 冰 ～～ مۇز كاللامكى. 3. تۈگۈن، چىگىش: 思想 ～～ ئىددىيەۋى تۈگۈن / 这件事有 ～～ بۇ ئىش بىلەن چىگىش تۇرىدۇ. 4. راۋان ئەمەس، ئېغىر: 文字上 ～～ تەلى سەل ئېغىر (ماقالمىنىڭ). 5. 〈方〉 مىقدار سۆز: 一 ～～ 头布 بىر پارچە ئاش / 一 ～～ 糕 بىر پارچە تورت.

咯 gē 见另 lo·kǎ [疙咯] 声辅皮的 ～～～～ gēdēng غاچ-غۇچ قىلغان ئاياغ ئاۋازى. [吱咯] gēzhī غىچىرلىماق: ～～～～ 响 غىچىرلىماق. [嗒咯] 2 'gēda 'بىلەن ئوخشاش: 面～～ كاللەك خېمىر / 菜芥 ～～ خەردەل كاللىكى.

胳 gē①[膊胳] gēbo [臂胳] gēbei بىلەك. ②'髂' غا قارالسۇن.

袼 gē [褡袼] gēbei قاتۇرما، قاتۇرما چەم.

搁 gé另见gē قويماق، سالماق: 书把～下 كىتابنى قويۇپ قويماڭ / 盐在～水化就里 تۇزنى سۇغا سالسىلا ئېرىيدۇ. (كۆچمە مەنىدە) تۇرۇپ قالماق: 这～了一件事 بۇ ئىشنىڭ ئىشلەنمەي تۇرۇپ قالغىنىغا بىر ئاي بولدى. [浅搁] qiǎngē ئېچىز سۇدا توختاپ قالماق (كېمە). (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئىش

ئۇنىدا ھېشۇرۇلمىدىغان يەمەكـ
لمك: 蛋鸡 ~ تورت / 年 ~
ئىمەنگاۋ.

睾 gāo ~丸 ئۇرۇقدان،تاشاق.

杲 gǎo ئوچۇق، يورۇق:
~~ 日出 ناھايىتى ئوچۇق
ئاپتاپ چىقماق.

搞 gǎo قىلماق، ئىشلىمەك:
~工作 خىزمەت قىلماق /
~通 想思 ئىددىيىنى بىرلىكـ
كە كەلتۈرمەك / ~清问题
مەسىلىنى ئايدىڭلاشتۇرماق.

缟 gǎo شايى: ~衣 شايى
كىيىم. [素缟] gǎosù ھازا
كىيىمى، ئاق كىيىم.

槁 gǎo قۇرۇماق: ~木
镐 gǎo جوتۇ. [قاقشال.

稿 gǎo ① زىرائەتنىڭ
غولى: ~荐 ئېگىز. ② كۆـ
يىمە: 文~ ياكۆيىمە /
打~ ياكۆيىمە يازماق.
(ئوخشىتىش مەنىسىدە) پىلان،
ئوي - پىكىر: 准有没事做~
子不成 ھەر ئىشنى قىلىشتا
پىلان بولمىسا بولمايدۇ.

告 gào ① دېمەك، ئۇقتۇرـ
ماق، دوكلات قىلماق: ~报
我诉~你/ دوكلات تىلماق
ماڭا دەپ بېرىڭ. [自作]
gàobói ئۆلان، ئۇقتۇرۇش.
[告忠] zhōnggào ئەسكەرت
قىلماق. ② ئەرز قىلماق،
دەۋا قىلماق: ~发 ئەرز
قىلماق / 原~ دەۋاگەر /
被~ جاۋابكار. ③ سـورـ
ماق، ئىلتىماس قىلماق: ~
假 رۇخسەت سورىماق / ~
饶 كەچۈرۈم سورىماق. ④
مەلۇم قىلماق: ~辞 خوش-
لاشماق /自~奋勇 مانا مەن
دەپ ئۆزىنى مەلۇم قىلماق.
⑤ جاكارلىماق، ئېلان قىلـ
ماق: ~成 تامامىلانماق / ~
急 خەۋپ ئاستىدا قالغانلىـ
قىنى مەلۇم قىلماق.

诰 gào ئېيتماق (ئۆزۈنگە
قارىتا)؛ يازلىق، ئەمىر-پەر-
مان: ~命 ئەمىر - پەرمان/
~封 مەنسەپكە ئەيىنىلەش
يازلىقى.

郜 Gào گاۋ (فامىلە).

锆 gào زىركونىي (Zr).

膏 gāo见另gào① ياغلىماق،
مايلىماق: ~油 مايلىماق /
~车 ھارۋا چاقىنى مايلىماق.
②كاپلىماق: ~笔 موي قەلەمنى

géxià [下阁] يانلمق بولماق. 格 gé ① چاقماق، كاتەكچە، كاتەك: 方～儿 شەتلەڭكە / ～子 چاقماق سىزىقلىق قەغەز / 打～子 كاتەكچە سىزماق / 架上有四个～ جازىدا تۆت كاتەكچە بار ئىكەن. ② ئۆلچەم، نورما: ～言 ھېكمەتلىك سۆز / 合～ ئۆلچەمگە لايىق. (كۆچمە مەنىدە) خىسلەت، پەزىلەت: 人～ كىشىلىك پەزىلەت. [外格] géwài بەك، ناھايىتى، ئىنتايىن، پەۋقۇلئاددە: ～～小心 ئىنتايىن دىققەت قىلماق /～～帮忙 پەۋقۇلئاددە ياردەم قىلماق. ③ چەكلىماسلىق، سىغمىماسلىق: ～～不入 زادى سىغمىماسلىق. ④ ئېلىشماق: ～斗 ئېلىشماق/～杀 ئۆلتۈرمەك. ⑤ ئىزدەنمەك، تەكشۈرمەك: ～物 شەيئىلەرنى تەكشۈرمەك.

搁 gé 见另 gē چىداشلىق، بەرداشلىق: 沉么这住不～ بوڭچە ئېغىرلىققا بەرداشلىق بېرەلمەسلىك / 不住搓揉～ ئۇۋۇلاشقا چىداشلىق بېرەلمەسلىك. 骨～ سۆڭەك.

骼 gé ئۇستىخان، سۆڭەك: 河津～ 见另 gē 胳 [河津胳] Géjīnhé گېجىن دەريياسى.

隔 gé ① بۆلمەك، ئايرىماق: ～一着河条 ئوتتۇرىنى دەريا ئايرىپ تۇرماق / ～靴搔痒 پاقالچىقى قەچىشسا قونچىنى تاتلاپتۇ، بېشى قەچىشسا بۆكسىنى (دەل جايىنى تاپالماسلىققا تەمسىل قىلىنىدۇ). [膜隔] 1. gémó ئۇقۇشماسلىق، چىقىشالماسلىق. 2. خەۋەرسىز: 在实术技种这于对我～～ مېنىڭ بۇ تېخنىكىدىن زادىخەۋىرىم يوق. 3. ‘膈膜’ gémó [阂隔] بىلەن ئوخشاش. [隔膜1] بىلەن ئوخشاش. [离隔] gélí ئايرىپ قويماق، ئاجراتماق. ② ئارىلىق: 相～很远 ئارىلىقتى ناھايىتى يىراق.

嗝 gé كېكىرىك، ھېچ.

滆 gé [湖滆] Géhú گېخۇ كۆلى.

膈 gé كېرىگەت، دىئافراگما.

镉 gé كادمىي (Cd).

ئاقساپ قالماق.

哥 gē ① ئاكا: 大～ چوڭ ئاكا، بەرىنچى ئاكا / 表～ بىر ئەۋرە ئاكىسى. ② ئۆزى بىلەن تەڭتۇش ئەر كىشىنىڭ ئاتىلىشى: 张大～ جاڭ ئاكا.

歌 gē ① ناخشا: 诗～شېئىر/ ～山 ناغ ناخشىسى / ～唱 ناخشا ئېيتماق. ② ئېيتماق: 高～ يۇقىرى ئاۋازدا ناخشا ئېيتماق / ～咏队 ناخشا ئېيتىش ئەترىتى. [颂歌] gēsòng ～～ مەدھىيىلىمەك: ～～毛泽东和袖领大伟 ئۇلۇغ داھىيمىز ۋە ئۇستازىمىز ماۋ زېدۇڭنى مەدھىيىلىمەك.

鸽 gē كەپتەر.

割 gē كېسىمەك، ئورماق، چاپماق: ～麦 ئورما ئورماق/ ～草 ئوت - چۆپ چاپماق / ～尾阑 سوقۇر ئۆچەينى كېسىپ ئېلىۋەتمەك. (كۆچمە مەنىدە) ۋاز كەچمەك، كۆزى قىيماق: ～舍 ۋاز كەچمەك / ～爱 كۆزى قىيماق. [据割] gējù يەر بۆلۈشۈۋالماق: تەپ بولۇۋالماق، تەپرىقىچە بولۇۋالماق. [线割] gēxiàn كېسىكلىق، كېسىش سىزىقى. [交割] jiāogē ھېسابىنى ئۈزۈشتۈرمەك [收割] shōugē ئورما، يىغىم.

哥 gé 见另 gē كۆن، خۇرۇم: 制～ كۆن ياسىماق. ②ئۆزگەرتمەك، يېڭىلىماق: ～新 يېڭىلىماق / ～心洗面 ئۆزۈل - كېسىل ئۆزگەرمەك. (كۆچمە مەنىدە) ئېلىپ تاشلىماق (خىزمەتتىدىن). [革命] gémìng ～～ ئىنقىلاب: 月十 ئۆكتەبىر ئىنقىلابى / 思想～～ ئىدىيەۋى ئىنقىلاب / 义主会社～～ سوتسىيالىستىك ئىنقىلاب. ئايان ئىشمك.

阁 gé 见另 hé كەچىك ئىشمك.

颌 hé 见另 gé ئېغىز.

蛤 gé 见另 há [蛤蜊] gélí [蛤蚧] géjiè سەدەپ قۇلۇلىسى. كېلەر.

阁 gé ① راۋاق: 楼台亭～ پەشتاق - راۋاقلار. [子阁] gézi ھوجرا (ياغاچتىن ياسالغان). [阁内] nèigé كابىنەت (قىسقارتىلىپ'阁' دەپلا ئاتالمىدۇ): 组～ كابىنەت تەشكىل قىلماق /入～ كابىنەتقا كىرمەك. ②قەۋرىسى: 出～

风叫 (～) 吹开了 شامال دې-
狼让羊 / ردزدنى ډچوډتتى
(～) 了吃 قويىنى بۆرە يەپ
随你请: نى- <方> - كەتتى. ⑤
手～上关门 ئىشكنى يەپمك.
⑥ '把' بىلەن ماسلىشىپ
了开吹 (～) 户窗把风: كېلىدۇ
شامال دېرزدنى ډچوډتتى.

GEN

根 ① gēn يىلتىز، تۈۋ: 树
～ دەرەخ يىلتىزى / 草 ～
چۆپ يىلتىزى / 直 ～ ئوق
يىلتىز / 须 ～ چاچمايىلتىز/
块 ～ تۈگۈنەك يىلتىز. (كۆچ-
مە مەنىدە) 1. ئەۋلاد: 他是
刘家一条 ～ ئۇ لىيۇ ئائىلىسى-
دىكىلەرنىڭ بىرىدىنبىر ئەۋ-
لادى. 2. تۇۋ: 耳 ～ قۇلاق
تۈۋى / 舌 ～ تىل تۈۋى 墙
～ بال تام تۈۋى. 3. يىلتىز: /祸
穷断斩 ～ ئاپەت يىلتىزى /
～ نامراتلىقنىڭ يىلتىزىنى
قۇرۇتماق / ～ 绝 يىلتىزىنى
قۇرۇتماق، يىلتىزىغا پالتا-
چاپماق / ～ 治 تۈپ يىلى-
تىزىدىن ساقايتماق. [根据]
gēnjù ئاساس، ئاساسلانماق،
تايانماق: ～ ～ 什么? نېمە-
كە ئاساسلىنىش كېرەك؟/
～ 么什有 نېمە? ～ ئاساسلىق
بار؟ ② مىقدار سۆزى: 一 ～
料木 بىر تال ياغاچ / 两 ～
麻绳 ئىككى تال ئارغامچا.
③ <数> يىلتىز. [根方] fāngēn
～ 氢 يىلتىز. ④ رادىكال: ～
酸硫 /هىدروگېن رادىكالى
سۇلفات كىسلاتا رادىكالى.

跟 ① gēn تاپان، ئۆكچە.
后袜: 脚跟 ～ تاپان / 拖鞋
～ بال پايپاقنىڭ ئۆكچىسى.
② ئەگەشمەك، يېتىشمەك: ～
着共产党走 كومپارتىيىگە
会完开 /ئەگىشىپ ماڭماق ～
着就行游 يىغىندىن كېيىنلا
队部继后 / ناماينش بولىدى
了来上～也 كېيىنكى قىسىم-
لارمۇ يېتىشىپ كېلىدى. ③
一在他 ～ 我: بىلەن، بىللە
作工起 مەن ئۇنىڭ بىلەن
بىللە ئىشلەيمەن. ④ - غا/
- قا، - گە/ - كە: 已 ～ 经
他说过了 ئۇنىڭغا دېگەنمىدىم.
[跟头] gēntou 1. يىقىلماق:
～～栽 / يىقىلماق ～～ 摔
يىقىلماق. 2. مولاق: 翻 ～
～ مولاق ئاتماق.

各 gè 见另gě ھەر، ھەرقايسى، ھەر خىل كەسىپلەر / ～种职业 ھەر ھەممە يەردە بار / ～不同相不同 بىر - بىرىگە ئوخشىماسلىق. ～ 路 lù 见另gè پاتماق: ～牙 脚 پۇتقا تاش پاتماق / تاش چاينىغاندەك بولماق.

铬 gé خروم (Cr).

蛇 gézao [虫蛇]gè 811- يەتتىنچى 'ئالا (zǎo) 'ئالا قارالا.

GEI

给 gěi ① jǐ 见另 يەرمەك: ～他一本书 ئۇنىڭغا بىر كىتاب يەرمەك / ～谁是 ساڭا؟的你 كىم يەردى؟ / ～他一顿批评 ئۇنىڭغا قەنقەد يەرمەك. ② 你请: كە/ - قا، - گە/ - غا/ - كە: ～看看 كۆرۈپ بېقىڭ / ～大家帮忙 كۆپچىلىككە ياردەم بەرمەك. ③ يېتىشىنىڭ مەجبۇرىيىتىنى بىلدۈرىدۇ: ～火烧掉了كۆيۈپ كەتتى / ～下一来后 كېيىمەن بىراقلا ئەكەتتى. ④ "叫"، "让" بىلەن ماسلىشىپ كېلىپ، يېتىلمىنىڭ مەجبۇرىيىتىنى بىلدۈرىدۇ: 户窗

葛 gé 另见 Gě بويۇرادىيە چاتقىلى. ئۆز.

个 gè 另见gě zǐgěr [儿个自]gè ① hé 见另 ئۇچۇم (ھەجىم ئۆلچىمى بىرلىكى بولۇپ، بىر كاپچىنىڭ ئوندىن بىر ىرىگە تەڭ). ② بۇرۇنقى ئاشلىق ئۆلچىسى. ئەسۋابى.

各 gè 见另gě غەلىتە، باشقىچىلا. [儿各自] zìgěr ئۆز.

舸 gě چوڭ كېمە.

葛 Gě 另见gé گې (فامىلە).

盖 Gě 另见gài گې (فامىلە).

个 gě ① gè 见另 مىقدار سۆز: ～洗 يۇيۇنماق/ يۇيۇنماق ～打钟点—分钟 مىنۇتنىڭ ～八九百下 100 چە ئاتماق/ ～人 بىر ئادەم /～不留神 ئېھتىيات قىلماسلىقتىن / ～他打 水流花落 ئۇنىڭ ۋەقەسىدىن چىقىرىۋەتمەك. ② يالغۇز، ئايرىم: ～人 شەخس / ～体 خۇسۇسىي. ③ بوي، قامەت: ～高 بويى ئېگىز / ～小儿 بويى پاكار / ～小不儿 مۇمكىنلار كىچىك ئەمەس ئىكەن.

梗 gěng ① شاخ، ھول: 花～ گۈل شېخى / 荷～نېلۇپەر ھولى /梁高～ تونۇق شېخى. gěnggài[概梗] ئومۇمىي ئەھۋال. ② قاتتىقلىق: ～脖 بويۇنى قاتتىقلىق قىلماق. gěngzhí [直梗] [直鲠] [直耿] تۈز، تۈز كۆڭۈل. ③ توسماق: 从中作～ ئارىغا كىرىپ توسقۇنۇق قىلماق.

鲠 gěng ① بېلىق سۆڭىكى. ② بېلىق سۆڭىكى كالقىنا تۈرۈپ قالماق. gǔgěng [骨鲠] تۈز، دۇرۇس.

耿 gěng ① يورۇق. نۇرلۇق. ② تۈز، كۆڭۈلى تۈز: 直～ / ～介 كۆڭۈلى تۈز gěnggěng [耿耿] كۆڭۈلى تۈز. سەممىي: خىيال سۈرمەك: 心～～ سەممىي، سادىق/ ～～于怀كۆڭلىگە پۈكۈپ قويماق.

更 gēng见另gèng ① يەنە: ～上一层楼 يەنە بىر قەۋەتكە چىقماق. ② تېخىمۇ: ～好 تېخىمۇ ياخشى / ～明了 تېخىمۇ روشەنلەشمەك.

GONG

工 gōng ① ئىشچى: ～矿 كان ئىشچىسى / ～技 تېخنىك ئىشچى / 农～联盟 دېھقانلار ئىتتىپاقى. ② ساناقنىڭ خىمىيە سانائىتى: 化～ / ～商界 سودا ـ سانائەتچىلىرى / ～手 ③ ئىش، خىزمەت، ئەمگەك: 做～ ئىپادە ۋە ھەرىكەت ماھارىتىنى (چاڭچىلىدە) / 具～ ئەسۋاب، سايمان، جابدۇق / ～手 قول ئىشى، قول ئەمگىكى / ～兴 ئىش باشلىماق. [工程] gōngchéng قۇرۇلۇش: 土木～～ ياغاچ ـ تاش قۇرۇلۇشى / 水利～ سۇ ئىنشائاتى. ④ گۈنۈك: 这件～要需程工十二 بۇ قۇرۇلۇشقا 成完能才～个 20 گۈنۈك كېتىدۇ. ⑤ نەپىس، چىرايلىق: ～笔画 خېتى چىرايلىق. ⑥ ماھىر، ئۇستا: ～书善画 ئۇستا خەتتات، ماھىر رەسسام. ⑦ مەملىكىتىمىزدىكى مىللىي مۇزىكىمىنىڭ نوتا باغلىرىدىن بىرى، ئاددىي نوتىدىكى«3»كە توغرا كېلىدۇ. gōngchě [尺工] مەملىكەتلىك مىزگە خاس مىللىي نوتا.

gōngfu [夫功] [夫工] 1. بوش

艮 gén ① 〈方〉قىزىدىق، قىزىدىقسارلىق: 这话真～ بۇ گەپ ئەجەب قىزىدىق ئىكەن. ② قىزىدقچىلىق: 拌～ قىزىدقچىلىق قىلماق / 逛～ قىزىدقچىلىق قىلماق.

艮 gén 〈方〉gèn见另gěn پوور، 吃好不卜萝～ پوورلاشماق: پوورلىشىپ قالغان لوبۇ لاۋزا بولىدۇ.

亘 gén داۋاملاشماق، سوزۇلماق: 绵～ 数百里 نەچچە يۈز چاقىرىمغىچە سوزۇلماق / 古～今 ھازىرغىچە داۋاملىشىپ كەلمەك.

艮 gěn见另gèn پالچىلىقتىكى سەككىز سىمۇوللۇق بەلگە نىمىك بىرى: ䷳، قاغىنى بىلدۇرىدۇ.

茛 gèn ئېيىقتاپان.

GENG

更 gèng ① 〈方〉gēnɡ见另gèng ئۆزگەرمەك: ئۆزگەرتمەك، تۈزەتمەك، ئالماشتۇرماق: ～动 ئۆزگەرتمەك / ～新 ھەممە نەرسە ئۆزگەرمەك / ～番 نۆۋەتلەشمەك / ～正 خاتالىقنى تۈزەتمەك. ② باشتىن كەچۈرمەك: ～事 بېشىدىن ئۆتكۈزۈلمەك، ③ جىك: 三～半 ئۈچ ياريم كېچە / 打～ جىك ئۇرماق.

庚 gēnɡ ①ئون بۇرچىنىك يەتتىنچىسى؛ يەتتىنچى. ② ياش قۇرام، ياش: 同～ تەڭ ياشلىق. داۋاملاشتۇرماق.

赓 gēnɡ 鹒 gēnɡ 61- بەتتىكى '鹡鸰' غا قارالسۇن (cānggēnɡ)

耕 gēnɡ يەر ھەيدەمەك، ئاغدۇرماق: 深～细作 يەرنى تۇجۇپلاپ ھەيدەمەك.

羹 gēnɡ ئۆيۈتمە: 蛋～ تۇخۇم ئۆيۈتمىسى / 肉～ گۆش ئۆيۈتمىسى / 豆腐～ دوڭفۇ ئۆيۈتمىسى / 子橘～ ئاپېلسىن ئۆيۈتمىسى. [羹调] tiáogēnɡ قوشۇق.

埂 gěnɡ ① قىر، ئېتىز قىرى: 田～儿 قىر / 地～子 قىر. ② دۆڭ، تۆپىلىك.

哽 gěnɡ ئۆكسۈمەك: ～咽 ئۆكسۈپ يىغلىماق.

绠 gěnɡ ئارغامچا: ～短汲深 قىسقا، قۇدۇق چوڭقۇر، قابىلىيەتسىز، ۋەزىپە ئېغىر.

قىلماق، جاكارلىماق. ④خەلق ئارالىغا مەنسۇپ ئومۇمىي نەرسىلەر: ～海 ئوچۇق دېڭىز / 爱国～义 ۋەتەنپەرۋەرلىك ئومۇمىي ئەھمىيىتى / 公～理 كۆپئومۇمىيتىدىكە ئاكسىيو-مىسى. [公司] gōngsī شىركەت: ～～百货 تۇرلۈك مالالار شىركىتى / ～～运输 تراننس-پورت شىركىتى / ～～煤气 كۆمۈر گازى شىركىتى. ⑤خەلق ئارالىق ئۆلچەم بىرلىكى: ～里 كىلومېتر / ～尺 مېتر / ～斤 كىلوگرام. ⑥ ھۆكۈمەت: ～文 ھۆكۈمەت خەت - ئالاقىسى / ～办 خىزمەت قىلماق / 因～差出 ھۆكۈمەت ئىشى بىلەن كامانداروپكىغا چىقماق. ⑦ ھايۋانلارنىڭ ئەركىكىنى بىلدۈرىدۇ: ～鸡 خوراز / ～羊 قوچقار. ⑧ ياشانغان ئەركىشىگە ئىشلىتىلىدىغان ھۆرمەت نامى: 外～ بوۋا / ～～老 بوۋا. ⑨ قېيىن ئاتا: ～婆 قېيىن ئاتا - قېيىن ئانا. ⑩ كىنەز. [wúgōng(g)] غا قارالا.

蚣 gōng 682 -بەتتىكى '蚣蜈' گە قارالسۇن.

供 gōng 见另 gòng ئەمەس: بەرمەك: ～养 باقماق / 销 ～ ئەمەلىيلەشتۈرمەك / 提～ ئەمەلدىن - سودا / ～求相应 ئەمەلدىن ئەلەيدىكە ئۈيغۇن كەلمەك / ～参 پايدىلىنىش ئۈچۈن بەرمەك. [供给制] gōngjǐzhì ئەمەلدىن قۇزۇمى.

龚 Gōng گۇڭ (فامىلە).

肱 gōng بىلەك: 曲～ بىلەكنىڭ ئەگمەك. [肱股] gǔgōng يارداملىق.

宫 gōng ① ئوردا، سارايى: ～故 خان سارىيى / ～年少 ئۆسمۈرلەر سارىيى / ～化文 مەدەنىيەت سارىيى. ② ئەرش: بۇتخانا. ③ ئاختا قىلىش جازاسى. ④ قەدىمكى بەش ئاھاڭلىق نوتىسىڭ بىرىنچى ئاھاڭى، ئاددىي نوتىسىدىكى «1» گە توغرا كېلىدۇ.

恭 gōng تەبرىكلىمەك: ～贺 تەبرىكلىمەك. [恭出] chūgōng ھاجەتقىلماق، تەرەت قىلماق: ～桶 تەرەت قاچىسى.

觥 gōng مۇڭگۈزدىن ياسالغان قەدەھ، جام.

巩 gǒng مۇستەھكەم، پۈخ-

ۋاقىت، چولا: 有～～来 ～～ ۋاقتلىق يەتسە كېلەرسەن. 2. ئەجىر؛ ماھارەت: 下～～ ئەجىر سىڭدۈرمەك / 深～～ ماھارەتلى ئۇقىرى.

功 gōng ① خىزمەت، تۆھپە: 大记～一次 چوڭ خىزمەت كۆرسەتتى دەپ ئەنگە ئالاقا / 立～ خىزمەت كۆرسەتمەك. [臣功] gōngchén تۆھپىكار، خىزمەت كۆرسەتكۈچى. ② ئەجىر، كۈچ: 用～ كۈچ سەرپ قىلماق / 下苦～ جاپالىنىپ ئەجىر سىڭدۈرمەك. ③ نەتىجە، مۇۋەپپەقىيەت: 成～ مۇۋەپپەقىيەت قازانماق/ 徒劳无～ بىھۇدە ئاۋارىچىلىق. ④ 〈理〉 ئىش.

红 hóng 见另 gōng [红女] nǚgōng تىككۈچىلىك، كەشتىچىلىك.

攻 gōng ① ھۇجۇم قىلماق، زەربە بەرمەك: ～守同盟 ھۇجۇم - مۇداپىئە قىلىشماقى؛ گەپنى بىر قىلۇالماق / ～势 ھۇجۇم / ～城 شەھەرگە ھۇجۇم قىلماق. (كۆچمە مەنىدە) ئاچماق: ～人之短 باشقىلارنىڭ ئەيىبىنى ئاچماق. ② بەرداشلىق ئۆگەنمەك، ھەممە پەنلەشمەك: ～读 بەرداشلىق ئۆگەنمەك / 女～学 خەنزۇچە بىلەنلا ھەپىلەشمەك.

弓 gōng ① يا، كامالەك. كامان: 弹～ رەگەتكە / ～箭 ئوق - يا. ② كامالچە: 胡琴～子 غىجەك كامالچىسى. ③ سارجان. ④ ئېگىلمەك، ئېگىشمەك: ～腰 بەلنى ئەگمەك.

躬 gōng ① بەدەن. (كۆچمە مەنىدە) ئۆزى، شەخسەن: ～行 ئۆزى ئىجرا قىلماق/ ～耕 ئۆزى تېرىماق. ② ئېگىلمەك، ئېگىشمەك: ～身 ئېگىشمەك.

公 gōng ① ئومۇم، ئومۇمى، ئاممىۋى: 大～无私 ئومۇمنىڭ مەنپەئىتىنى كۆزلىمەك/ ～立/为党 پارتىيەنىڭ ئومۇم ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرماق. ② ئادىل: 买卖～平 ئالدى - ساتتىدا ئادىل بولماق / ～事办 ئادىل ئىش كۆرمەك. ③ ئەر: 道～ ئېلان قىلماق، جاكارلىماق: 开～告 ئاشكارىلىماق / ～布 ئېلان، ئوقتۇرۇش /

那在：gōuli ~ 天儿 ~里 ~ 这么远的路 ~ 这么点儿东西 ~ 这么点儿钱 ~ 这么点儿事 ~ 这么点儿人 ~ 这么点儿书 ~ 这么点儿字 ~ 这么点儿字 ~ 这么点儿字

تا: ~ 国人民民主专政 خەلق دېموكراتىيىسى دىكتاتۇرىسىنى مۇستەھكەملىمەك / 学把要 来起固～果成 ئۆگىنىش نەتىجىسىنى مۇستەھكەملەش لازىم.

汞 gǒng سىماب (Hg).

拱 gǒng ① قول قوشتۇرۇپ تۇرماق. ② تۇرىماق: ～抱 تۇرىماق / ～木 ئوش قوللاپ ياغاچنى تۇتماق. (كۆچمە مەنىدە) قوراشماق: ～卫 قورشاپ مۇھاپىزەت قىلماق. ③ قىسماق: ～肩膀 مۇرىسىنى قىسماق. ④ ئەگمە: ～门 ئەگمە ئىشىك / ～桥 ئەگمە كۆۋرۈك/ 连～坝 ئەكسىلىك توسما. ⑤ تۇرتىسەك: يەرىپ چىقماق: ～芽 بىخ چىقارماق/ 虫子～土 قۇرتلار يەرنى يەرىپ چىقتى / 猪用嘴～地 چوشقا تۇمشۇقى بىلەن يەرنى تۇرتتى.

拱料 [dǒugǒng] gǒng 'تاياق' بىلەن ئوخشاش.

共 gòng ① بىللە، بىرددەك: 则原项五处～平和 تەنچلىقتا بىللە تۇرۇشنىڭ بەش پرىنسىپى / ～甘同士战和部干苦 كادىرلار بىلەن جەڭچىلەر ھالاۋەتتىمۇ، جاپا - مۇشەققەتتىمۇ بىللە بولدى. ②جەمئىي، جەملىمەك: 二十～人 جەمئىي 20 ئادەم /～计 جەمئىي. ③ كومموۋنىستىك پارتىيىنىڭ قىسقىچە ئاتىلىشى: 中～ چ ك پ

供 gòng 见另 ① gōng بەرمەك، قويماق (ئاتا-بوۋىلىرىدىنمۇ روھىغا يېكى بۇۋتقا ئاتاپ): 上～ نەزىر- چىراغ يېقىپ كىلىدىغان قويماق. ② ئىقرار: 招～ ئىقرار قىلماق/ 口～ ئېغىز ئىقرارى /状～ ئىقرارنامە / ～认 ئىقرار قىلماق.

贡 gòng ① سوۋغا ئەۋەتمەك. [贡献] gòngxiàn ئۆھ-پە، ئۆھىسە قوشماق: ～一切自己的力量 ئۆزىدىنمۇ بارلىقىنى تەقدىم قىلماق / 级阶产无立创斯格恩思克马大伟的类人对是，说学的政专～～马克思 بىلەن ئېڭىلىس بەرپا قىلغان پرولېتارىيات دىكتاتۇرىسى توغرىسىدىكى تەلىمات ئىنسانىيەتكە قوشۇلغان ئۇلۇغ

力 强 سېتىۋېلىش كۈچى زور/ 采～ 原料 خام ماتېرىيال سېتىۋالماق.

诟 gòu ① ئار - نومۇس، نومۇس. ② تىللىماق، ھاقارەتلىمەك.

垢 gòu ① پاسكىنا، مەينەت، داغ: 油～ ماي دېغى/ 牙～ چىش كىرى / 藏纳污～ ئېپلاسلىس - مەينەتچىلىك بىلەن توشۇپ كەتمەك. ② ئار، نومۇس.

够 gòu ① توشماق، يەتمەك؛ بەك، تازا: 数～ سان توشماق / 用～ ئىشلىتىشكە يەتمەك / 多～ بەك جىق/ 好～ ناھايىتى ياخشى. (كۆچمە مەنىسىدە) تويماق، 听真我话个这:～了 زېرەكمەك: ھەن بۇ گەپتىن بەك تويۇپ كەتتىم. ② تەگمەك، يەتمەك: 着得～ قولى تەگمەك / 格～ لاياقەتلىك بولماق. 1ماق.

遘 gòu ئۇچراشماق، يولۇقماق.

媾 gòu توي قىلىشماق، جۈپلەشمەك: 婚～ قۇدا بولۇشماق / 交～ جۈپلەشمەك/ 和～ ياراشماق، مۇرەسسەگە كېلىشمەك.

觏 gòu ئۇچرىماق، يولۇقماق: 罕～ ئاز ئۇچرىماق.

诟 gòu ① 'ئار' بىلەن ئوخشاش. ② ئوقيانىك كىرىچىنى كۆچەپ تارتماق. [中垢] gòuzhōng ئوقيا ئوقى يېتىپ قالغان جاي. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) توزاق، قاپقان. [垢人] rúgòu (ئوخشىتىش مەنىسىدە) قاپقانغا چۈشمەك.

GU

估 gū见另gù مۆلچەرلىمەك، چاغلىماق: 计～ مۆلچەرلىمەك / ～量 مۆلچەرلەپ كۆرمەك/ ～价 باھالىماق، باھا بېرىش / 不～低要了 ئەرزان بولسا ئالمىمىز / 力量～你 ئاجىزلىقىڭنى بوش چاغلىماسلىق كېرەك / 他～不来能? ئۇنىڭچە ئۇ كېلەلەرمۇ؟

咕 gū قۇشلارنىڭ ئاۋازىنى بىلدۈرىدۇ: 鸟谷～ 地叫 كاكۇك سايرىدى. [咕咚] gūdōng پولتۇك، پولتۇلداش. 1. gūdū [嘟咕] پورۇلداش. 2. تازا پىشۇرماق، بەك پىشۇرۇۋەتمەك: 东西

شاش.

Gāogōuliǎ [高句丽] يۇقىرى گۇجيەن.

Gōujiàn [苟且] گۇجيەن.

gōulóu [佝偻] ر-ا خەت كېسەلى.

jǔ,gǒu 见另 gōu [椈枸] سېسىق ئاپېلسىن.

gōujǔ

gōu يۆپۈك، چوڭا.

<古> gōu يەڭلىك.

gōu قەپەس. [火篝]

gōuhuǒ گۈلخان. [شەن.

gōubèi [鞲鞴] gōu -يور

Gǒu گۇ (فامىلە).

gǒu ① كۆن ئۆتكۈزۈش-نى ئويلىماق. 1. جان بېقىش-نىڭ كويىدا يۈرمەك: ～安 بولۇشىغا كۆن ئۆتكۈزمەك /～延残喘 سەكراتقا چ-ۈشۈپ قالماق. 2 ناھەق: ～事之且 ناھەقچىلىك. 3. قول ئۇچىدا ئىشلىمەك، بىمىنە-رۇالمىق: 一丝不～ قىلچە بىمىنەرۇالمىق قىلماسلىق. ② ئەگەر، مۇبا-دا: ～非人其 ئەگەر ئۇ ئا-دەم بولمىسا.

Gǒulǒu[嵝岣] Gǒu 岣 تېغى. [عالچا.

gǒutuǐzi[子腿狗]. [گۆشىت-gǒu 狗

jǔ,gǒu 见另 gǒu [起枸] ئالقان.

gǒuqǐ <植> gǒu

gǒu بېلىق تۇتقۇچ. 笱

gōu ① gòu 见另 gōu 勾 كەسكىلىك، قۇۋلۇق - شۇملۇق. ② '够'②، بىلەن ئوخشاش. ③ (Gōu) گۇ (فامىلە).

gòu ① قۇرماق، تۇزمەك: ～屋 ئۆي سالماق / 图 بەدىئىي تۈزۈلۈش / 词 تېكست يازماق. [造构] gòuzào ～体人 قۇرۇلۇش، تۈزۈلۈش: ～ ئادەم بەدىنىنىڭ تۈزۈلۈ-شى / ～飞机的 ئايروپ-لانىنىڭ تۈزۈلۈشى / ～～的子句 جۈملە تۈزۈلۈشى. ② پەيدا قىلماق، ۋۇجۇدقا چىقار-ماق: ～怨 ئاداۋەت پەيدا قىلماق/ 虚～ توقۇلما. [构思] gòusī پىكىر يۈرگۈزمەك، مۇ-لاھىزە يۈرگۈزمەك (ماقالەياكى ئەسەر ئۈستىدە). ③ ئەدەبىي ئەسەر: 佳～ ياخشى ئەدەبىي ئەسەر/杰～ داڭلىق ئەدەبىي ئەسەر. ④ قەغەز دەستىسى.

gòu سېتىۋالماق: 统～ 统销 بىر تۈتاش سېتىۋېلىش. 买～ / بىر تۈتاش سېتىۋېلىش.

意好番一的他了负～ ساق：
ئۇنىڭ ياخشى كۆڭلىنى يەردە قويىدۇم.

呱 gū 见另 guǎ·guā [呱呱]

[书> gūgū ئىگە - ئىگە.

孤 gū ① يېتىم. ② يالغۇز، تەنها：～雁 يالغۇز ياۋا غاز/～鸣难掌 يالغۇز ئاتنىڭ چېكى چىقماس /～立 يالغۇز قالماق. ③ چېقىر (فېئودال پادىشاھلارنىڭ ئۆزىنى ئاتىشى)：～家 چېقىر /～王 چېقىر. ④ '辜 ②' بىلەن ئوخشاش：～负 يەردە قويماق.

轱 gū چوڭ سۆڭەك.

菰 gū ① كەڭيوپۇرماقلىق زىزانىيە. ② '菇' بىلەن ئوخشاش.

觚 gū <古> ھاراق قاچىلايدىغان ئەسۋاب. ② <古> خەت يازغاندا ئىشلىتىلىدىغان ياغاچ تاختاي：操～ ماقالە يازماق. ③ قەلەم.

骨 gū见另 gǔ [朵骨] gūduo غۇنچە، پورەك. [碌骨] gūlu دومىلىماق، دۇمىلىماق.

菇 gū 1. غۇنچىسىمان مېۋە. 2. غۇنچە، پورەك.

箍 gū ① ئوراپ باغلىماق، چەمبىرەك سالماق：～木盆 تەڭلىگە چەمبىرەك سالماق. ② چەمبىرەك：铁～ ئۆمۈرچەمبىرەك.

古 gǔ ① قەدىم، قەدىمكى：～书 قەدىمكى كىتاب /～板 كاج، تەرسا /～为今用 قەدىمكىنى ھازىرقى ئۇچۇن خىزمەت قىلدۇرماق. [古怪] gǔguài غەلىتە. ② كونىچە شېئىر：七～五 بەش خەتلىك، يەتتە خەتلىك كونىچە شېئىر.

[古董] [董骨] gǔdǒng ئاسارئەتىقە، قەدىمكى يادىكارلىقلار. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) كونىلىق تەرەپدارى.

诂 gǔ قەدىمكى تىل - يېزىقلارنى ۋە شېئىرلەرنى ھازىرقى تىل بىلەن چۈشەندۈرمەك، شەرھلىمەك：训～ شەرھلىمەك / 解～ يەشمەك / 字～ خەت مەنىسىنى يەشمەك.

牯 gǔ ئىنەك، سېمىز؛ ئۆكۈز.

罟 gǔ <古> تور.

钴 gǔ كوبالت (Co).

[钴姆] gǔmǔ دەزمال.

قويماق / ～ 置之不理 هازدر.
چه ئورۇپ ئورسۇن / ～
且试一试 ئاۋۋال سىناپ باق.
باق. [姑息] gūxī كۆڭلى يۇ-
شاقلىق قىلماق. ئورۇنسىز
يول قويماق: 对 行的误错
绝不 ～～ خاتا ئىش - ھە-
رىكەتلەرگە ھەرگىز يول-
قويماسلىق كېرەك.

菇 gū [蘑菇] gūlu 1. غا-
تىك، چاق. 2. دومىلىماق،
دومىلاتماق: 别让球 ～～ 了
توپنى دومىلاتما.

鸪 gū 832 - بەتتىكى '鸪鹋'
(zhègū)، 52 - بەتتىكى '鸪鸹'
(bógū) غا قارالا.

菇 gū مۇگۇ: 香 ～ لېنتا-
ئۇس موگۇسى / 冬 ～ لېنتا-
ئۇس موگۇسى.

蛄 gū 421 - بەتتىكى '蝼蛄'
(lóugū)، 279- بەتتىكى '蛔蛄'
(huìgū) غا قارالا.

酷 gū ① ھاراق ئالماق.
② ھاراق ساتماق.

辜 gū ① گۇناھ، جىنايەت:
～ 无余有死 / گۇناھسىز
گۇناھى ئۆچۈن ئۆلۈمگە تار-
لىق قىلمىدۇ. ② كۆتكەن يەر-
دىن چىقماسلىق، يەردە قوي-

～～ 烂了吃不消易容化消
داق نەرسىنى تازا پىشۇرۇپ
يېمە ئاسان سىڭمىدۇ. 3. دومىلا-
ماق: 他 ～～ 嘴把得不起来
ئۇ ئاچچىقىدا دومىسىپ تۇرۇ-
ۋالدى. [咕咕] gūgū پىچىرلاش-
ماق، كۇسۇلداشماق. [咕咕]
gūgū شىرىلدىماق، گۇلدۇرلە-
سەك. [咕咚] gūnong غودۇك-
شىماق، غوتۇلدىماق.

沽 gū ① ئالماق. سېتىۋال-
ماق: ～ 酒 ھاراق ئالماق/
～ 名钓誉 نام - شۆھرەتكە
بېرىلمەك. ② ساتماق: 而价待
～ 为 ماسسىغا چىققاندا ساتـ
ماق؛ ناز قىلىپ ئۆزىنى با-
زارغا سالماق.

姑 gū ① ھامما (دادىسىنىڭ
ئاچا - سىڭىلىسى). ② قېيىن
ئېگىچە، قېيىن سىڭىل (ئېرى-
نىڭ ئاچا - سىڭىلىسى): ～
嫂 قېرىنىڭ يەڭگە بىلەن قو-
شۇلۇپ ئاتىلىشى (ئىنىسىنىڭ
خوتۇنىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالـ
دۇ) / 大 ～ 子 ئېرىنىڭ چوڭ
ئاچىسى. ③ قېيىسىن ئانـا
(ئېرىنىڭ ئاپىسى): 翁～ قېيىن
ئاتا ۋە قېيىن ئانا. ④ ھازىرچە،
ۋاقتىنچە: ～ 妄言之 دەپىلا

زى، قارىنماق دەل ئوتتۇرىسى.
鼓 gǔ ① دۇمباق، بارابان، نارا. [大鼓] dàgǔ [书鼓] 大鼓 دۇمباقا تەڭكەش قىلىپ ئېيتىلىدىغان بىر خىل مەدداھلىق. ② دۇمباق چالماق. (كۆچمە مەنىدە) 1. ئۇرماق، چالماق: ～掌 چاۋاك چالماق / ～琴 چالاق چالماق. 2. قوزغاتماق: ～劲干足 روھلاندۇرماق: ～励 ئولۇق غەيرەتكە كەلمەك / ～动 ئىلھاملاندۇرماق، رىغبەتلەندۈرمەك / ～舞 ھەرىكەتلەندۈرمەك، روھلاندۇرماق. [鼓吹] gǔchuī 1. نارا ۋە سۇناي چالماق. 2. تەرغىپ قىلماق، تەشۋىق قىلماق (سەلبىي مەنىدە). ③ تومپايماق: ～的口袋装得 خالتا تومپىيىپ تۇراتتى.
臌 gǔ كۆپمەك. ئاسما، كور.
瞽 gǔ قاردىغۇلۇق: ～者
穀 gǔ بۇل؛ چاقنىمك بۇلى.
穀 gǔ ئۇجمە دەرىخى.
估 gùyi [估见另 gū] سېتىلىدىغان كونا كىيىملەر

ياكى سۇپەتسىز كىيىملەر.
故 gù ①ۋەقە، ھادىسە: 变～ ھادىسە، خېيىم - خەتەر / 事～ قازا، ھادىسە. [故障] gùzhàng چاتاق، كاشىلا، بۇزۇلۇش. ②سەۋەب، باھانە: 不知何～ نېمە سەۋەبتىن ئىكەنلىكى نامەلۇم / 无缘无～ ھېچېسىر سەۋەبسىزلا. ③قەستەن، غەرەزلىك، ئەتەي: 明知～犯 بىلىپ تۇرۇپ ئەتەي خىلاپلىق قىلماق / ～为难 قەستەن قىينىماق. ④ كونا، بۇرۇنقى: ～书 كونا كىتاب / ～人 كونا دوست، قەدىمكى دوست / ～官 كۆكۈك (خان ساردىيى). ⑤ئەسلىدىكى، ئاۋۋالقى: ～乡 يۇرت، ئەسلى جايى. ⑥ ۋاپات بولماق: ～去 ۋاپات بولماق / 病～ كېسەل بولۇپ ئۆلمەك. [故物] gùwù ئالەمدىن ئۆتمەك، ۋاپات بولماق. ⑦ شۇڭلاشقا، شۇڭا، شۇ سەۋەبتىن: 他有坚～, 志意的强 ئۆز ئىلكىدىكى ئىرادىسى مۇستەھكەم، شۇڭا قىيىنچىلىقنى يېڭەلەيدۇ.
固 gù ① چىڭ، پۇختا، مۇستەھكەم: 稳～ مۇستەھكەم.

嘏 gǔ بەخت.

蛊 gǔ خۇمرا، كومزەك: ～瓷 ～子 ساپال كومزەك / ～沙子 قۇم كومزەك.

谷 gǔ见另yù ①ساي، جىلغا: 深大万～ تېڭى يۇق ھالك. ②دانلىق زىرائەت، ئاشلىق: 五～ ئاشلىق زىرائەتلىرى. ③تېرىدى. ④〈方〉شال: 糯～ نومى گۈرۈچ / 粳～ جىڭ داۋ شېلى / 机～轧 شال ئاق لاش ماشىنىسى. ٦لىماق.

汩 gǔ شىرىلدىماق، شىلدىرلىماق.

股 gǔ ①يوتا، سان. ②1. پاي، ئۇلۇش: ～东 پايچىك / ～票 پاي چەكسى. 2. بۆلۈمچە: ～总务 خوجىلىق بۆلۈمچىسى / ～卫生 سەھىيە بۆلۈمچىسى. 3. قات، قەۋەت: 合～三 ئېشىلگەن يىپ / ～绳 ئۈچ قات ئارغامچا. ③ئۇزۇن كاتېت. ④مىقدار سۆز: 一～道 بىر يول / 一～线 بىر تال يىپ / 一～水泉 بىر بۇلاق / 一～味香 بىر خىل خۇش پۇراق / 一～劲 بىر غەيرەت / 一～残匪 بىر توپ باندىتلار.

骰 gǔ قوچقار.

骨 ① gū见另gǔ سۆڭەك: ～干 ئۇستىخان: 椎～ ئومۇرتقا سۆڭىكى. ئىسكىلىت. [胳骨] gūgé [节骨] gūjié سۆڭەك. [干骨] gūgàn ئوغۇم، ئۆكسە (كۆچمە مەنىدە) تايانچ: ～～ 分子用作～～ / تايانچلار [肉骨] gū تايانچلىق رول. ròu قېرىنداش، جان-جىگەر. ②钢 سۆڭەكسىمان نەرسە: 泥水～ ئىچىگە پولات ئېتىلغان سېمونت: پولات بېتون.

馉 gǔduò [馉馉] gū ئۇنداپ پىشۇرۇلىدىغان بىر خىل يېمەكلىك. ٦شاق كالتە ياغاچ.

榾 gǔduò [柮榾] gū ئۆشۈك

鹘 gǔzhōu [鹘鹠] hú见另gū <古>قۇش.

贾 jiǎ见另gǔ ①سودىگەر، تىجارەتچى. ②ساتماق: 可勇余～ دەرماندىن كەتمەسلىك.

蛊 gǔ زەھەرلىمەك قۇرت. [惑蛊] gǔhuò ئىزدىقتۇرماق: زىيانكەشلىك قىلماق.

鹘 hú见另gǔ نىشان، قارا. [的鹘] gǔdī نىشانلىمەك مەركىز.

挂 guà 挂念، ئويلاش. 挂号 ① تىزىملىتىش. ② تىزىملىتىش خېتى. 挂钩 ① ئېسىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان ئۈسكۈنە. ② ئۇلىنىش. 挂花 ياخشى ئىشلەنگەن ئۆمۈچ. 挂虑 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 挂面 ئۇزۇن ئېتىلغان ئۆمۈچ. 挂念 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 挂牌 ① ئېسىق تاختا. ② ئېسىق تاختا ئېسىش. 挂钳 ئېسىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان قىسقۇچ. 挂失 يوقاپ قالغان نەرسىنى مەلۇم ئورۇنغا مەلۇم قىلىش. 挂帅 باش قوماندان بولۇش. 挂图 ئېسىق رەسىم. 挂线 ① ئېسىق سىم. ② ئېسىق سىم ئېسىش. 挂心 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 挂一漏万 بىرنى ئويلاپ مىڭنى ئۇنتۇش. 挂意 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 挂职 ئىشلەپ تۇرۇپ ئىشلەيدىغان ئورۇنغا ئورۇنلاشتۇرۇش. 挂子 ① ئېسىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان ئۈسكۈنە. ② ئېسىق نەرسە. 褂 guà 褂子 كۆينەك. 诖 guà 诖误 ① خاتالىق. ② خاتالىق سادىر قىلىش. 罣 guà 罣碍 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣误 ① خاتالىق. ② خاتالىق سادىر قىلىش. 罣虑 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣念 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣牵 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 褂 guà 褂子 كۆينەك. 诖 guà 诖误 ① خاتالىق. ② خاتالىق سادىر قىلىش. 罣 guà 罣碍 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣误 ① خاتالىق. ② خاتالىق سادىر قىلىش. 罣虑 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣念 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣牵 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش.

卦 guà ① گا. ② گا بويىچە پال ئېچىش. 卦辞 گا بويىچە پال ئېچىش. 卦金 پال ئېچىش ھەققى. 卦象 گا. 卦子 گا. 诖 guà 诖误 ① خاتالىق. ② خاتالىق سادىر قىلىش. 罣 guà 罣碍 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣误 ① خاتالىق. ② خاتالىق سادىر قىلىش. 罣虑 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣念 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣牵 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش.

褂 guà 褂子 كۆينەك. 诖 guà 诖误 ① خاتالىق. ② خاتالىق سادىر قىلىش. 罣 guà 罣碍 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣误 ① خاتالىق. ② خاتالىق سادىر قىلىش. 罣虑 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣念 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣牵 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش.

诖 guà 诖误 ① خاتالىق. ② خاتالىق سادىر قىلىش. 罣 guà 罣碍 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣误 ① خاتالىق. ② خاتالىق سادىر قىلىش. 罣虑 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣念 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣牵 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش.

罣 guà 罣碍 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣误 ① خاتالىق. ② خاتالىق سادىر قىلىش. 罣虑 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣念 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣牵 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش.

罣误 ① خاتالىق. ② خاتالىق سادىر قىلىش. 罣虑 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣念 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣牵 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش.

罣虑 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣念 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣牵 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش.

罣念 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش. 罣牵 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش.

罣牵 ئويلاش، ئەندىشە قىلىش.

چىلىك. ② قەدىمىي، تەۋرەتمەس: ～守地阵 پوزىتسىيىسىنى تەۋرەتمەي ساقلىماق. ③ ئەسلىدە، ئەزەلدىن: ～有 ئەزەلدىن بار. gùrán [固然] ئەلۋەتتە: 这项工作～～有困难，但一定能完成 بۇخىزمەت ئەلۋەتتە تەس، شۇنداقتىمۇ چوقۇم ئورۇندايمىز. ④ قاتتىق: ～体 قاتتىق جىسىم.

梱 gǔn توغان، قاش.

崮 gù داۋا تەرىپى تىك قىيا، ئۈستى ئۈزلەك بولغان جاي؛ تاغ تەكچىسى.

锢 gù ①يەملىمەك.②بېكىتىپ ۋالماق؛ نەزەربەنت قىلماق.

痼 gù ساقايماس كېسەل؛ (كۆچمە مەنىدە) تۈزەلمەس ئادەت: ～习 تۈزەلمەس خۇي/～癖 ئوڭشالماس ئىللەت.

顾 gù① كەينىگە بۇرۇلۇپ قاراش: ～右左视 ئەتراپقا بۇرۇلۇپ قارىماق. (كۆچمە مەنىدە) سەپسالماق، كۆز يۈگۈرتمەك: 回～ ئۆتكەن ئىشلارنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرمەك/环～ ئەتراپىغا كۆز يۈگۈرتمەك. ② ئېتىبارغا ئالماق، دەققەت قىلماق؛ ～全大局 ئومۇمىي ۋەزىيەتنى ئېتىبارغا ئالماق / 不～身体 بەدىنىگە ئاز-تولا ئەھمىيەت بەرمەسلىك. (كۆچمە مەنىدە) خېرىدار: 惠～ خېرىدار بولماق / ～客 خېرىدار / 主～ خېرىدار ۋە سودىگەر. [照顾] zhàogù 1. غەمخورلۇق قىلماق، ئېتىبار بەرمەسلىك: ～～生的众群 ئاممىنىڭ تۇرمۇشىغا غەمخورلۇق قىلماق. 2. خېرىدار چاقىرماق. ③ لېكىن، ئەمما.

梏 gù<古>تاقاق؛ياغاچكويزا.

雇 gù ① يالىلماق: ～工 ئىشچى يالىلماق /～保姆 باللا باققۇچى يالىلماق. ② كىرا قىلماق: ～车 ھارۋا كىرا قىلماق/～牲口 ئۇلاغ كىرا قىلماق.

GUA

瓜 guā قوغۇن - تاۋۇز ۋە كاۋا-قاپاقلار؛ خەمەكلەر: 西～ تاۋۇز / 黄～ تەرخەمەك، خاۋگا / 南～ كاۋا/ 甜～ قوغۇن. [分瓜] guāfēn بۆلۈشۈۋالماق، بۆلۈۋالماق. [葛瓜] guāgé مۇناسىۋەت، چېتىلمىش، چېتىشلىق.

لمدۇ. ④ كۆرمەك، ئاغدۇرماق، 他～能不这：ره‌نجىمەك بۇنى ئۇنىڭدىن كۆرگىلى بولماي‌دۇ /你～难，他诉告有没你道知不他سەن ئۇ ئىگىنا ئېيتماپتىكەنسەن، ئۇنىڭ بىلمەسلىكىدىن ئاغدۇنمىساڭمۇ بولىدۇك.

GUAN

关 guān ① ياپماق، ئەتمەك، تاقىماق：～门ئائىشىك ياپماق/～上箱子 ساندۇقنى ياپماق.（كۆچمە مەنىدە）سولاپ قويماق، قاماپ قويماق.②ئۆتكەل：～口 ئۆتكەل /山海～ شەنخەيگۇەن.（كۆچمە مەنىدە）گۈمرۈك، تاموژنا：海～ تاموژنا. ③ موھىمدە، مۇھىم پەيت：度过难～ قىيىن موھىمتىن ئۆتمەك/紧要～头 مۇھىم پەيت. ④ بوغۇم：پەيت، ھالقا، ئۇگۇن：节～ بوغۇم /～键 ھالقا، ئۇگۇن. ⑤ ئالاقىدار، مۇناسىۋەتلىك：相不毫～ قىلچە مۇناسىۋەتسىز /心～ كۆڭۈل بۆلمەك / 无～紧要كارايىتى چاغلىق.[关系] guānxì 1. مۇناسىۋەتلىك، ئالاقىدار، چېتىشلىق：这个电灯和那个灯没有关～～ بۇ ئۆيكىلىيۇچاتىلىنىڭ ئۇ چىراغ بىلەن چېتىشلىقى يوق. 2. مۇناسىۋەت：同志～～亲戚/ مۇناسىۋەت يولداشلىق ئۇقماسلىق مۇناسىۋەت. 3. تەسىر：这事件～～大太 بۇ ئىشنىڭ تەسىرى بەكچوڭ.

[关于] guānyú هەققىدە، توغرىسىدا：～这个问题بۇمەسىلە توغرىسىدا / ～～书的蜂养 ھەرىچىلىك ھەققىدىكى كىتاب.

⑥ ماڭاش بەرمەك، ماڭاش تارقاتماق.

观 guān见另guàn ①كۆرمەك، كۆزەتمەك：天～井坐 قۇدۇق ئىچىدە ئولتۇرۇپ ئاسمانىنى كۆزەتمەك；～马走/ 摩～花 ئات ئۈستىدە گۈل كۆرمەك.

[观光] guān·guāng ئېكسكۇرسىيە قىلماق، زىيارەت قىلماق.

[察观] guānchá تەكشۈرمەك، كۆزەتمەك：～～细心 — 客切 كۆڭۈل بارلىق ئوبيېكتىپ ھادىسىلەرنى ئىنچىكىلىك بىلەن كۆزەتمەك. ② كۆرۈنۈش، قىياپەت، ئۇرۇق：～～奇 غەلىتە

GUAI

乖 guāi ① ئەلىتە، بىرنى ھېسلا. ② ئەقىللىك، زېرەك ~ 真孩子 这孩子真~。بۇ بالا ھەقىقەتەن زېرەك. 拐 guāi 另见 guǎi 拐 guǎi ① بۇرۇلماق: ~ 往大街上就走过去 بۇرۇلسىڭىز چوڭ كوچىغا چىقىسىز / ~ 个弯 بۇرۇلما، ئەگمە، دوقمۇش. ② ئالداپ ئەكەتمەك، سوقۇپ كەتمەك. ③ ئاقسىماق، دېڭگوسىلىماق: ~ 了道儿走错了 ئاقساپ ماڭماق. ④ ھاسا، قولتۇق تاياق: ~ 杖 ھاسا / ~ 棍儿 ھاسا، تاياق / 架 ~ قولتۇق تاياق.

怪 guài ① غەلىتە، ئاجايىپ؛ ئەجەبلەنمەك، ھەيران بولماق: ~ 事 غەلىتە ئىش / ~ 样儿 ئاجايىپ-غارايىپ / ~ 模~ 样 ھەيران قالماق. 大惊小~ ② ئالۋاستى. ③ بەكمۇ، تولىمۇ، ئىنتايىن: ~ 好的天气 بەكمۇ ياخشى ھاۋا / ~ 这孩子 ئىنتايىن ياخشى / 讨人~的 بۇ بالىغا كىشىنىڭ بەكمۇ ئامراقلىقىنى كەلتۈرمەك، ئۆزگەرتمەك (سەلبىي مەنىدە).

诖 guà خاتالاشماق. [误诖] guàwù 1. باشقىلارغا چېتىلىپ جازالانماق: 为人~ ~ باشقىلارنىڭ جىنايىتىگە چېتىلىپ قالماق. 2. خەزمەتتىن قالدۇرۇلماق، ئەمەلدىن بوشىتىلماق.

挂 guà ① ئاسماق، ئىلىپ قويماق؛ ئاسما: 红灯高~ قىزىل پانۇسنى ئېگىز ئاسماق / ~ 图儿 ئاسما رەسىم. ② چېتىلماق، باغلانماق: ~ 念 ئەسىرىمەك؛ سېغىنماق / ~ 虑 ئەندىشە قىلماق؛ تەشۋىشلەنمەك / 记~ ئەسلىمەك، سېغىنماق. ③ تىزىملاتماق، نومۇر ئالماق: ~ 号 زاكاز قىلماق؛ نومۇر ئالماق / ~ 失 يوقالغانلىقىنى تىزىملاتماق. ④ مىقدار سۆز: 一~ 珠 بىر تىزىق ئۇنچە / 两~ 大车 ئىككى ھارۋا.

褂 guà (子~) كىيىم-زۇل؛ كۆڭلەك: 大~子 ئۇزۇن كۆڭلەك / 小~儿 قىسقا كۆڭلەك.

馆 ～ باشلانغۇچ مەكتەپ.
琯 guǎn قاشتاشتىن ياسالغان نەي.
管 guǎn ① پۈۋلەپ چالىدىغان چالغۇلار: 丝竹 ～ ھەر خىل چالغۇ ئەسۋابلار / ～乐器 پۈۋلەپ چالىدىغان چالغۇلار. ② تۇرۇبا، نەيچە: 竹～儿 بامبۇك تۇرۇبا / 钢缝无～ ئۇلاقسىز پولات تۇرۇبا / ～见 (ئوخشىتىش مەنىسىدە)نەزەر دائىرىسى تار/ ～道 تۇرۇبا يوللىرى. ③ باشقۇرماق، ئىدارە قىلماق، دەسمۇل بولماق: 红～家 قىزىل ئائىلە باشقۇرغۇچى / ～帐 ھېسابات باشقۇرماق/ ～伙食 ئاشخانىنى باشقۇرماق. (كۆچمە مەنىدە) 1. سۆزۈشتۈرمەك، كارى بولماق: 这事我们不能不～ بۇ ئىش بىلەن كارىمىز بولماسا بولمايدۇ. 2. تەمىنلىمەك، بەرمەك: ～吃～住 تاماق ۋە ياتاق بىلەن تەمىنلىمەك / 生活用品都～我们 تۇرمۇش لازىمەتلىكلىرىنى تولۇق بەرمەك. ④ باشقۇرماق، تىزگىنلىمەك: ～山低头 تاغنىڭباشقۇرۇپ باش ئەگدۈرمەك. [管制] guǎn zhì 1. تىزگىنلىمەك: ئىدارە قىلماق، باشقۇرماق: ～～火灯 يورۇتۇش ئىشلىرىنى باشقۇرماق. 2. نازارەت ئاستىغا ئالماق، رېجىمغا ئالماق. [不管] bùguǎn (كۆچمە مەنىدە) مەيلى، قانداقلا بولمىسۇن: 多～～ قەتئىينەزەر: ～～我们都能克服困难，قەيسىلىكىمىزنىڭ قانچىلىك چوڭ بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، بىز ئۇنىڭ ھەممىسىنى يېڭىلەيمىز. ⑤ كېپىللىك قىلماق، ھۆددىگە ئالماق: 用～干活儿 كەلمەك، ئىشقا يارىماق/不好～换 ياخشى بولمىسا تېگىشىپ بېرىدىكە كېپىللىك قىلىمىز/～来保回头的有:«نى»بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: 玉米～区地 ئاي ئىچىدە ئاقىدىغان مىقدارى بويىچە ئاي پۇلى بېرىلىدىغان رايونلار.

观 guān تەرىقەتگە guàn قارالسۇن.

كۆرۈنۈش / 壮～ ھەيۋەتلىك قىياپەت. ③ قاراش، نۇقتىنىزەر: 乐～ ئۇمىدۋار نۇقتىنىزەر / 人生～ تۇرمۇش قاراش / 宇宙～ دۇنيا قاراش. guāndiǎn [点观] نۇقتىنىزەر، قاراش، كۆزقاراش. [念观] guānniàn 1. ئەسلىمە، ئالا. 2. قاراش، نۇقتىنىزەر.

纶 lún见另guān قارا يىپەك پۈپۈك. [巾纶] guānjīn قارا پۈپۈكلۈك ياغلىق.

官 guān ① ئەمەلدار، مەنسەپدار. ② بۇرۇن ھۆكۈمەت ئورۇنلىرىنى كۆرسەتتى: ～办 ھۆكۈمەت باشقۇرماق / ～款 ھۆكۈمەت پۇلى. [话官] guānhuà 1. بۇرۇن ئورتاق تىل دېگەن مەنىدە ئىدى. 2. ئەمەلدارلىق تەلەپپۇزى: 打～ ～ ئەمەلدارلىق تەلەپپۇزىدا سۆزلىمەك. ③ ئەزا، ئورگان: 五～ بەش ئەزا / 感～ سەزگۈئورگانلىرى / 消化器～ ھەزىم قىلىش ئەزالىرى.

倌 guān ① مال باققۇچى: 牛～ كالا باققۇچى. ② بەزى مەخسۇس ئىشلارغا يالاپ ئىشلىتىلى-

كۆچى: 驾～ تاكجالا، خىزمەتكار.

棺 guān گۆمسەي، تاۋۇت.

冠 guàn见另 guān ① دوپپا، بۆك، قالپاق: 衣～整齐 / 鸡～ تاج: خوراز تاجى. ② تاج.

矜 <古> qín，jīn见另 guān ① 'ھېرسمەن' بىلەن ئوخشاش. ② 'ئىزا' بىلەن ئوخشاش.

瘝 guān كېسەل؛ نازاب.

鳏 guān بويتاق: ～寡孤独 سايپى - سايات، سالتانەت - يېتىم - يېسىرلەر.

莞 Guǎn (县～东) wǎn见另 دۆڭگۈەن ناھىيىسى.

馆 guǎn ① خانا: ～宾 مېھمانخانا / ～旅 ئەلچىخانا / 使～领事 كونسۇلخانا / ～照相 رەسىمخانا / ～发理 ساقتراشخانا / ～饭 ناشخانا، ئاشپۇزۇل / ～书图 كۈتۈپخانا. ② سارايى: ～文化 مەدەنىيەت سارىيى / ～育体 تەنتەربىيە سارىيى / ～物博 مۇزەي. ③ دەرسخانا. 教～家 ئائىلە دەرسخانىسى /

guàn 罐 كومزەك، كوزا، قۇتا. ～头 [罐头] guàntou كونسېرۋا.

GUANG

guāng 光 ① نۇر، يورۇقلۇق، شولا. [光明] guāngmíng يورۇق، پارلاق. (ئوخشتىش مەنىسىدە) ئوچۇق - ئاشكارا، ئاق كۆڭۈللۈك بىلەن: 地心～～ ئاق كۆڭۈل. ② شان، شان - شەرەپ: 为国增～ ۋەتەن ئۈچۈن شان - شەرەپ كەلتۈرمەك / ～荣之家 شەرەپلىك ئائىلە. (ھۆرمەت مەنىسىدە) ～临 قەدەم تەشرىپ قىلماق / ～顾 قەدەم تەشرىپ قىلماق. ③ مەنزىرە: ～春 باھار مەنزىرىسى / 风～ مەنزىرە / 观～ مەنزىرىنى تاماشا قىلماق. [景光] jǐng guāng 1. مەنزىرە، كۆرۈنۈش. 2. ھال، ئەھۋال، ھال - ئۇقەت: 年～似好年～～ ھال - ئۇقەت يىلدىن - يىلغا ياخشىلانماق. ④ يالتىراق، سىلىق، تېپىلغاق: 磨～ سۈرتۈپ پارقىراتماق / 溜～ سىلىق، سىپىلىق. ⑤ تاما-

مەن ئۆكىمەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ: 把敌人灭消～ دۈشمەننى تەلتۈكۈس يوقاتماق. ⑧ يالغاچ، كۆرۈنۈپ قالماق: 头～ يالاڭباش / 手臂～ يالغاچ. ⑦ يالاڭ، يالغۇز، يەككە، پەقەت: 大家都走了，他下剩一个人～～ چوڭ كۆچۈپكەتتى، ئۇ يالغۇز پەقەت بولۇپ قالدى. [hánguāng] 寒光 قارائۇ.

guāng 洸 245 - يەتتىنچى '洸洋' [恍惚] guǎng见另guāng.

guāng 胱 490 - يەتتىنچى '膀胱' [pāngguāng] قارائۇ.

guǎng 广 ①ān见另guǎng كەڭلىك، ئەن: 长五十五米，～三十米 ئۇزۇنلۇقى 50 مېتر، كەڭلىكى 30 مېتر. [袤广] guǎngmào كەڭ كۆلەمدە. ② كەڭرى، كەڭ: 地～人多 يېرى كەڭ، ئاھالىسى كۆپ. [泛广] guǎngfàn كەڭ كۆلەمدە، كەڭ مىقياستا: ～～传宣 كەڭ تەشۋىق قىلماق / ～～义意 [场广] كەڭ مەنىگە ئىگە. [门安天] guǎngchǎng مەيدان: ～～ تىيەنئەنمېن مەيدانى.

چىلەرنىمك بۇتخانىسى.

贯 guàn ① ئۇزۇلمەستىن، ئارقىمۇ ئارقا: 一直～ 直～去 下去 ئۇزۇلدۇرمەي سىڭدۇرمەك / 鱼～而入 ئارقىمۇ ئارقاكىرـ مەك. [贯彻] guànchè ئىزچىل، ئىزچىللاشتۇرماق: ～～行执 ～～的党政方针和决议 پارتىيىنىڭ سىياسەت ۋە قارارلىرىنى ئىزچىللاشتۇرماق. [一贯] yīguàn دائىملىق، ھەمىشە: 艰苦朴素 ～～的作风 جاپالىغا چىداپ ئاددىي-سادىدا بولۇش ئۇنىڭ دائىملىق ئىستىلى. ② تىزدىق (مىك يارماق پۈل بىر تىزدىق بولىدۇ). ③ يۇرت، تۇغۇلغان جاي: 籍～ يۇرت.

掼 guàn 〈方〉 تاشلىماق، ئاتماق، چۈرۈۋەتمەك: 往下地～ يەرگە تاشلىۋەتمەك.

惯 guàn ① ئادەت، ئادەتـلەنمەك، كۆنمەك، ئۆگىنىپ قالماق: ～技 ئادەتلەنگەن ھىيلە، كونا ئەيرەك / ～穿了 ئادەت، رەسىم - قائىدە / 穿～了短裤 قىسقا كىيىم كىيىپ ئادەتلىنىپ قالماق. [惯性] guànxìng ئىنېرتسىيە. ② مەلۇم ئىشكە قويۇپ بەرمەك، ئەركىن قويۇۋەتمەك: ～坏了 (算了坏) ئەركىلىتىپ مىجەزدىنى يامان قىلىپ قويماق / 娇生～养 ئەركە ئۆستۈرمەك.

冠 guān 见另guàn ① كىيدۈرـ مەك (باش كىيىمىنى). ② بىرىنـ چى بولماق، ھەممىنىڭ ئالدىـ دا تۇرماق: 勇～三军 ئۈچ قوشۇننىڭ باتۇرلۇقـ قى ھەممىنى بېسىپ چۈشمەك. [冠军] guànjūn چېمپىيون. ③ باش تەرىپىگە مەلۇم نامنى يېزىپ قويماق: ～以诗人 شائىر دېگەن نام بىلەن.

盥 guàn قول يۇماق: ～洗室 قول يۇيۇش ئۆيى؛ يۇيۇنـۇش ئۆيى.

灌 guàn سۇغارماق؛ قۇيماق، توشقۇزماق: 引水～田 سۇباشـ لاپ ئېتىزلارنى سۇغارماق / ～一瓶水 چايدانغا سۇ قۇيماق. [灌木] guànmù چاتقال.

瓘 〈古〉 guàn قاشتاشتىن ياسالغان ئەسۋاب.

鹳 guàn لەيلەك (قۇش).

徫 guī سلىتمسي (Si)، كرېم-
鲑 guī سالمون بېلىقى. لىغمي.
龟 guī ① 另见 jūn ، qiū
ناشپاقا: ～ ۱ تاش-پاقا قې-
پىدا پال سالماق / ～ پال.
ره‌م؛ پال ئاچماق. [龟鉴]
guījiàn ئىبرەت ئالماق. [镜龟] guījìng
ئاياسى.
妫 Guī (河～) گويخې دەر-
规 guī ① سىزكۇل، پەركار:
两脚～ ئىككى پۇتلۇق سىز-
كۇل. ② نىزام، قائىدە، تەر-
تىپ، يوسۇن: 成～ قائىدىلە-
شىپ قالماق / 常～ دائىملىق
قائىدە - تەرتىپلەر. [模规]
guīmó كۆلەم، دائىرە، مىق-
ياس: 具略～ ～ دەسلەپكى
大宏～～厂工座这 / كۆلەم
بۇ زاۋۇتنىڭ دائىردىسى بەك
چوڭ设建济经的～～大 / كۆلەم
رۇلۇش. [规格] guīgé ئۆلچەم:
合～～ ئۆلچەمگە مۇۋاپىق.
[矩规] guījǔ 1. قائىدە، ره-
سىم، يوسۇن: 守～～ قائىدە
بويلماق / 循～ ئىدىلمك
رەسىم - يوسۇنغا بويسۇنماق.
2. ئەدەبلىك، تەرتىپلىك، قا-

ئىدە - يوسۇنلۇق: ～～老实
ئەدەبلىك ۋە ياۋاش. ③ نەسى-
هەت قىلماق: ～劝 نەسىھەت
قىلماق / ～劝 ئىلھام بەرمەك.
④ پىلانلىماق. كۆزلىمەك:
～定 بەلگىلىمەك / ～避 ئۆزدە-
نى قاچۇرۇشنى پىلانلىماق.
[划规] guīhuà پىلان: 农业
～展发 بېزا ئىگىلىكىنى
تەرەققىي قىلدۇرۇش پىلانى.
皈 guī [依皈] guīyī ئېتىقاد
قىلماق، بەيئەت قىلماق.
瑰 guī ئاجايىپ ئەنئۋارلىق:
～丽 ئاجايىپ چىرايلىق /
～异 غەلىتە، باشقىچە /～
宝 ئىنتايىن ئەنئۋارلىق
璎 guī ① قاشتاشقا ئوخشاش
تاش. ② 'ئىنچىكە بىلەن ئوخشاش.
汎 guǐ (泉～) كۆزى يان
تەرەپتە بولغان بۇلاق. ئېقى.
究 guǐ بۇزۇق ئادەم؛ مۇنا-
轨 guǐ ① ئىز، يول. ② رې-
لىس، بەلگىلەنگەن يول: 火车
～道 پويىز رېلىسى / ～钢
رېلىس / 铁～ رېلىس / 铺～
رېلىس ياتقۇزماق. (ئوخشىتىش
مەنىسىدە) رېئاكسىيە قىلىشقا تې-
گىشلىك قائىدىلەر: 正人步～

③كۆپ: 大庭 ~ 众كۆپچىلىك.
④ تارقاتماق، كېڭەيتمەك، ئومۇملاشتۇرماق: ~播 ادىئودا تارقىتىش / ~推 验经进先 ئىلغار تەجرىبىلەرنى كېڭەيتىمەك.

guǎng 犷 قوپال، ئەدەبسىز، تۇك: 粗 ~ قوپال / ~悍 مەدەنىيەتسىز.

guāng 见另guàng ① غال 桄 تەك، يىپ تۇرگۈچ. ② ئورام، يۆگەم: 一~ 线 بىر ئورام يىپ.

guàng 逛 تاماشا قىلماق، سەيلە قىلماق، ئايلانمىپ يۈرمەك: ~公园 باغچىدا سەيلە قىلماق.

GUI

guī ① قايتماق، يېنىپ كەلمەك: ~家 ئۆيگە يېنىپ كەلمەك / ~国 ۋەتەنگە قايتماق. (كۆچمە مەنىدە) قايتۇرۇپ بەرمەك: ~原物 ئەسلىگە قايتۇرۇپ بەرمەك / ~原还本 ئەسلىگە قايتۇرماق. ② يۆنىلىش؛ قاراشلىق: 殊途同~ يولى باشقا بىراق بىر /众所望所~ كۆپچىلىكنىڭ كۆڭلىدىكى. ③ يىغىماق، توپلاماق، قوشۇلماق: 书把~ 一起 كىتابلارنى بىر يەرگە توپلىماق/ 这两个机构~成一个 بۇ ئىككى ئىدارىنى قوشۇپ بىرقىلماق / ~里包 جەمئىي. [纳归] guīnà يىغىپ چاقلىماق، ئومۇملاشتۇرماق. ④ قارىشلىق، تەئەللۇق، مەسئۇلىيەت: 这事~我办 بۇ ئىش ماڭا قارىشلىق. ⑤ سەنىپەتدىكى بىر خانىملىق بۆلۈش: ~ تۇققۇزنى بۆلۈش.

guī <古>guī ① پادىشاھ، ۋەزىر لەر مۇراسىم ۋاقتىدا ئىشلىتىدىغان قاشتاش ئەسۋاب: خانتاختا. ② قۇياشنىڭ شولىسىنى ئۆلچەيدىغان ئەسۋاب: [圭臬]guīniè مىزان، ئۆلچەم. ③ مىقدار سۆز، بىر كاپچىنىڭ يۇز مىڭدىن بىرى.

Guī [邽下] Xiàguī شىياگۈي. يەرنامى، شەنشى ئۆلكىسىدە.

guī ① ئۇستى يۇمىلاق ئاستى چاسا كەچىك ئىشىك. ② قىز ھۈجرىسى: 深~ ئىچكىرى ھۈجرا. [女闺] guīnǚ قىز، قىز بالا.

سىم كىيىمى: ～服 مۇراسىم كىيىمى (شاھنامە).

滚 gǔn ① سۇ ئۆركەشلەپ ئاقماق، تولۇلوپ - تولۇلوپ ئاقماق: 白～翻浪 دولقۇن ئۆركەشلىمەك / 东～～江大去 دەريا شەرقكە قاراپ ئۆركەشلەپ ئاقماقتا. (كۆچمەمەنىدە) قايىنماق، ئۆرلىمەك: 水～了 سۇ قاينىدى. ② دومىلاق، يۇمىلىماق، ئېغىنماق: 球小～来～去 توپ دومىلىماقتا / ～铁环 تۆمۈر ھالقىنى دومىلاتماق / 打～ ئېغىنماق. ③ چىقىپ كەتمەك، يوقالماق: ～出去! يوقال! چىقىپ كەت! ④ بەك، ئىنتايىن: ～烫 بەك قىزىق / ～圆 دومىلاق.

磙 gǔn (子～) تۇلۇق.

绲 gǔn ① توقۇلغان لېنتا. ② ئارغامچا، ئارقان.

辊 gǔn رولىسىك: 花～皮 تۇز / ～轴 رولىكلىق قازان (پودشىپنىك).

鲧 gǔn ① لەھەك. ②قەدىمكى ئادەم ئىسمى، شيايۇي (尚夏) نىڭ دادىسى.

مەرتىۋىلىك، ～旗 ئاقسۆڭەك / 达官～人 مەرتىۋىلىك مەنسەپدار. (ھورمەت مەنىسىدە) ～姓 فامىلىلىرى نېمىكىن؟ فامىلىڭىز نېمە؟ / ～处 ئىدارە، رەئىلار / ～校 مەكتىپىمىزلار / ～宾 ئەزىز مېھمانلار. ③ ئالاھىدە ياخشى، ئېسىل: ～珍 的产品 ئېسىل مەھسۇلاتلار / ～宝 见意的 قىممەتلىك پىكىر. ④ ئېتىبار بەرمەك، قەدىرلىمەك: ～不精 多～少 سانىغا ئەمەس، سۈپىتىمگە ئېتىبار بەرمەك؛ ئاز بولسۇن، ساز بولسۇن / 这种义见为勇可是神精的～ 的 بۇ خىل ئادالەتنى ياقلايدىغان روھنى قەدىرلەشكە ئەرزيدۇ.

桂 guì ① دالچىن، گۈلدارچىن، دەپنە دەرەخلىرى. ② گۈاڭشى جۇاڭزۇ ئاپتونوم رايونىنىڭ باشقىچە ئاتىلىشى.

跪 guì يۈكۈنمەك، تىزلانماق: ～下 击射 تىزلىنىپ تۇرۇپ ئاتماق. ئالماك ئوكۇن.

鳜 guì ئوكۇن بېلىقى؛ تىمكەن

GUN

衮 gǔn پادىشاھلار تىكىۋ مۇرا

قەدەمنى تـوغرىلىماق؛ ئوڭرا يولغا چۈشمـەك / ～动行外 يولدىن چىقماق؛ يامان يولـغا ماڭماق. ②بېلەت ساندۇقى.

㘝 guǐ ساندۇق، قۇتا：票～

庋 guǐ ① جازا، جاۋىن. ② قويماق：～藏ساقلاپ قويماق.

诡 guǐ ① ئالدىماق، ھىيلە ئىشلەتمەك؛ قۇۋلۇق قىلماق؛ ～辩 ھىيلىگەرلىك، نەيرەڭ ۋازلىق / ～计多端 ھىيلىسى كۆپ. ② غەلىتە، ئاجايىپ، يوچۇن：～秘 سىرلىق، مەخپىي، يوچۇن.

姽 guǐhuà [姽婳] گـۈزەل ۋە نازاكەتلىك (قىز).

鬼 guǐ ① جىن، ئالۋاستى؛ ئەرۋاھ：～魅妖怪 جىن-ئالۋاستىلار. ② ياماندىكى، يامان غەرەز：～话 بىمەنە سۆز؛ يامان غەزەر يـوشۇرۇنغان گەپ / ～胎 يامان غەرەزلىك؛ نىيىتىنى يوشۇرماق. ③ زېرەك، چېچەن：这孩子真～ بۇ بالا بەك زېرەك. ④ بالىلارنى ئەركىلىتىدىغان سۆز：小～ شەيتان. ⑤ ئادەم تىلايدىغان گەپ：酒～ ھاراقكەش / 血吸～ قان ئىچەر، قانخور. ⑥ بەلەخ يۇلتۇزى.

癸 guǐ ئون بۇرجىنىڭ ئونىنچىسى؛ ئونىنچى.

皆 guǐ قۇياشنىڭ شـولىسى. (كۆچمە مەنىدە) ۋاقىت：无日～ كۈن بويى چولىسى تەگمەسلىك؛ بوش ۋاقتى بولماسلىق. [日晷] rìguǐ قۇياش-شولىسى بىلەن ۋاقىتنى بەلگىلەيدىغان ئاپپارات؛ قۇياش سائىتى.

簋 guǐ <古>يېمەكلىك قاچىلايدىغان قۇلاقلىق قاچا.

柜 guì 见另 jǔ ئىشكاپ：衣～ كىيىم ئىشكاپى؛ گاردىروپ.

刿 guì سانجىپ يارىلاندۇرغۇچ.

刽 guì كېسىپ ئۆزۈۋەتمەك. [刽子手] guìzishǒu جاللات؛ كاللا كېسەر.

桧 guì 见另 huì قارا ئارچا.

贵 guì ① قىممەت، قىممەتلىك：这书本不～ بۇ كىتاب قىممەت ئەمەس / 钢比铁～ پولات تۆمۈردىن قىممەت. ② مەشھۇر، يۇقىرى دەرىجىلىك،

ەۋە - چەۋە. ② نەتىجە، ئا-
قىۋىت: 成 ～ نەتىجە / 恶 ～
يامان ئاقىۋەت / 前因后 ～
سەۋەب- نەتىجە: سەۋەب ئالدا-
دا، نەتىجە كەينىدە/ 结～圆满
مۇۋەپپەقىيەتلىك نەتىجە. ③
كەسكىن، قەتئىي: ～ 敢 جەسۇر
ۋە كەسكىن / 他处理很情事
～ 断 ئۇ ئىشلارنى ناھايىتى
كەسكىن بىر تەرەپ قىلمىدۇ.
④ دەرۋەقە، دېگەندەك، ھە-
قىقەتەن: ～ 不出所料 ھەقىقە-
تەن ئويلىغاندەك بولدى /
～ 真来了吗? ئۇ دېگەندەك.
كەلدىمۇ؟

裸 guǒ (子～) يوغۇرساق.

蜾 guǒluǒ [蠃蜾] ھەرە.

裹 guǒ ئورماق، يۆگمەك:
～ 口供 چارلاشتۇرۇپ
ئالماق / ～ 上纸再
بىلەن ئورماق / ～ 不进 يو-
قىنى تېگىپ قويماسلىق ماڭا-
ماسلىق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە)
ئىچكە ئارىلاشتۇرۇپ كەتمەك.

椁 guǒ گۈنىسىنىڭ سىرتىغا
قاپلىنىدىغان چوڭ گۈنىسى.

过 guǒ 更另 ئۆتمەك.

ئۆتكۈزمەك: ～ 江 دەريادىن
河的去不 ～ 有没 / ئۆتمەك
ئۆتكىلى بولمايدىغان دەريا
يوق / ～ 手 قولدىن قولغا
ئۆتمەك / ～ 帐 ھېسابات-
ئۆتكۈزمەك /～电 توك ئۆتكۈز-
مەك. (كۆچمە مەنىدە)بەردەش-
كىلمىش: ～ 从 بەردەش - كې-
لمىش قىلماق. [过去] guòqù
1. ئۆتمۈش، بۇرۇن، ئىلگىرى.
2. بارماق، ئۆتمەك. ② كە-
چۈرمەك، جەريان: باشتىن
ئۆتكۈزمەك: ～ 冬 قىشتىن
ئۆتمەك، قىشنى چىقارماق /
～ 节 بايرامنى ئۆتكۈزمەك:
ھېيت قىلماق / 日子 ～ 越好
كۈندىن - كۈنگە ياخشى
ئۆرمۈش كەچۈرمەك. (كۆچمە
مەنىدە) مەلۇم بىر تەرەپ
قىلىش ئۇسۇلىنى قوللانماق:
～ 样 ئارقىپ باقماق، سى-
لماق / ～ 目 كۆزىتىش، كە-
چۈرمەك / ～ 瘾 ئادەت
چاقماق / 把 ھەۋەس
[过年] ئۆتكۈزمەك. ④ (ئىسىم)
ئۆتمىشتە، ئىلگىرى. ⑤ ئاشماق،

棍 gùn ① كالتەك، تاياق. ② مۇتتەھەم، قۇلاقكەستى؛ قىمارۋاز: 赌～ قىمارۋاز / 恶～ مۇتتەھەم؛ مۇشتۇمزور.

GUO

过 guō 见另 Guò گو (فا-مىلە).

呙 guō كىردىچنى تارتماق.

埚 guō 205- بەتتىكى '坩埚' (gānguǒ)غا قارالسۇن.

涡 guō 见另 Guō (河～) گو-

锅 guō ① قازان. [锅炉] guōlú 1. قاينات سۇ قازىنى. 2. پار قازىنى، قازانغائوخ-شاش نەرسىلەر: 饭～ غاڭ-زىنمك سەيخانىسى.

郭 guō شەھەرنىڭ سىرتقى سېپىلى. ھەيىسى.

埻 guō (县～) گوشيەن نا-

崞 guō چىرت - چىرت.

蝈 guō [蝈蝈] guōguo تو-مۇزغا، سەرەتان.

聒 guō كىشىنى بىزار قىلى-دىغان ئاۋاز، شاۋقۇن - سۆ-رەن: ～耳 قۇلاقنى يارغۇدەك ئاۋاز / ～噪 چۇرقىراشماق، ۋارالداپ - چۇرۇك قىلماق.

国 guó ① دۆلەت، مەملە-كەت، ئەل، ۋەتەن: 抗美援朝保家卫～ ئامېرىكا جاھا-گىرلىكىگە قارشى تۇرۇپ، چاۋشيەنگە ياردەم بېرىپ، ئائىلە ۋە ۋەتەننى قوغدايلى / ～内 دۆلەت ئىچى / 祖～ ۋەتەن. [国家] guójiā 1. دۆ-لەت. 2. مەملىكەت، ئەل-ئىمە [国际主义] guójìzhǔyì تەبرناتسىئونالىزم. ② مەملە-كەتتەمەس، جۇڭگوچە: ～货 مەملىكەتتەمەسزدىنشىلەنگەن مال / ～歌 دۆلەت گىمنى (دۆلەت شېئىرى). ئاغا قارالسۇن.

掴 guāi) '掴' (Guāi)-بەتتىكى 230guò

帼 guó ياغلىق: 巾～英雄 ياغلىقلىق قەھرىمان (ئايال قەھرىمان).

涸 guó دەريا ئېقمىسى.

腘 guó شىڭغالتاق.

虢 Guó گو بەگلىكى.

馘 guó <古> سول قۇلاقنى كەسمەك.

果 guǒ ① مېۋە: ～水 مېۋە-جۈس / ～干 / ھۆل مېۋە؛ يەل-يېمىش / قۇرۇق مېۋە؛ قاق قىلىنغان

量，～要保证质量 مەھسۇلاتنىڭ سۈپىتىگە كاپالەتلىك قىلىش كېرەك. ③ 天昨比天今 تېخىمۇ-تېخىمۇ: 今～热 بۈگۈن تۇنۈگۈنكىدىن ئىسسىق. ④ 好～体身 ھەر ھالدا، خېلى: 身体～好 ھەر ھالدا ياخشى / 不～得展进作工 ئىشلەپ سۈرئىتى خېلى ئىتتىك. ⑤ 咱，干么这～纪年大么那他 تېخىچىلا: تۇرۇقلۇق: 们咱：干干油加该应更 ئۇ ياشانغان تۇرۇقلۇق شۇنداق ئىشلىگەن يەردە، بىز تېخىمۇ تېرىشىپ ئىشلىشىمىز كېرەك.

[是还] hái shi 1. يەنىلا: ～～出去吧 بىز يەنىلا چىقىپ كېتەيلى. 2. ياكى: 是你去呢，～～他来？ سىز بارامسىز، ياكى ئۇ كېلەمدۇ؟ ⑥ 无～有真办法 ئۇنىڭ راستىنلا ئامالى بار ئىكەن.

孩 hái (子～) بالا. پەرزەنت: 两有他～个子 ئۇنىڭ ئىككى بالىسى بار.

骸 ① hái ئۈستىخان، سۆڭ-[狗巴哈] hǎbagǒu 1. خور-خور، پىستە. خاۋازا. 2. يالاقچى، قۇل.

哈 hà 见另 [蚂什哈] hǎ·shā hāshimǎ خاش پاقا.

HAI

咳 hāi ① ké见另 ئۇلۇغ - كىچىك تىنماق، ھەسرەتلەنمەك: ～叹气 ئاھ ئۇرۇپ ھەسرەت چەكمەك. ② ئىملىق سۆز: 1. ئەپسۇسلانغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: ～，我为什么这么糊涂！ ھەي، مەن نېمانچە دۆتلىشىپ كەتتىمكەن - تاڭ! 2. چاقىرىش، ئاگاھلاندۇرۇش مەنىلىرىدە كېلىدۇ: ～，到这儿来 ھەي، بۇياققا كەل.

嗨 hāi ① ھە - ھۇ، ھە - ھە. ② '咳' بىلەن ئوخشاش.

还 hái ① huán见另 بۇرۇنقىدەكلا، يەنىلا، تېخىلا: ～你是那样 يەنىلا شۇنداق تۇرۇپسىز / 这件事～没有 بۇ ئىشنى تېخى ئىشلەپ بولالمىدۇق. ② - ھۇ، يەنە: 外另—有～件事要做 ئۇنىڭدىن باشقا ئىشلەيدىغان يەنە بىر ئىش بار / 提高产

ماق، ئۆتمەك؛ ～半数 يېرىم-
سىدىن ئاشماق / ～了一百 يۈزدىن ئارتتى / ～分 چەك
تىمن ئاشماق، ھەددىدىن ئاش-
ماق / ～火 ئاشۇرۇۋەتمەك /
～太免未 ئېشىپ كېتەرمە-
كىن. [福过]guòfúبەخكەمۇ
تىيار. 1. <方> guòfei [费过]
ئارتۇقچە ئىسراپ قىلماق. 2.
يەردە قويماق (ئۇممدنى).
[逾过] guòyu ھەددىدىن ئاشۇ-
رۇۋەتمەك: ～～没心小 پە-
خەس بول، ھەددىدىن
ئاشۇرۇۋەتمە. ⑤ (儿 ～)
文把 قېتىم، ئۆۋەت، مەرتىۋە:
儿～好了看件 ھوججەتنى
نەچچە قېتىم ئوقۇپ چىقتىم/
儿～几好了洗服衣 كىيىم
نەچچە مەرتىۋە يۇيولدى. ⑥
خاتالىق، گۇناھ، سەۋەنلىك:
改～自新 خاتالىقىنى تۈزىتىپ
يېڭى ئادەم بولماق / ～知
改必 سەۋەنلىكنى بىلگەندىن
كېيىن چوقۇم ئۆزگەرتىش
كېرەك. ⑦ پېئىلنىڭ كەينىدە
كېلىدۇ. 1. ئۆتكەن زاماننى
بىلدۈرىدۇ: 看～ كۆرۈپ بولـ
غان / 听～ ئاڭلىغان / 用～
了 ئىشلىتىپ بولغان / 你～
来吗? سەن ئۇنى كۆرگەنمۇ
～他吗? 2. '来'، '去' بىلەن قوشۇ-
لۇپ كېلىپ، ھەرىكەتنىڭ يۈ-
نىلىشىنى بىلدۈرىدۇ: 拿～来
ئەكەل / 转～去 كەينىگە
قارا، ئۇياققا بۇرۇل.

H

HA

哈 hā 见另 hà،hǎ ھورىدە-
ماق، نەپەس چىقارماق. [哈哈]
hāhā قاقاقلاپ كۈلمەك. ②
ئېغىشمەك، ئېگىلمەك، تەزىم
قىلماق.
[喇哈] hāla 1. پۈراپ قال-
ماق، بۇزۇلۇپ قالماق (مايلىق
يېمەكلىكلەر). 2. ئۆلتۈرمەك.
[尼哈] Hānǐ خانى مىللىتى.
[克萨哈] Hāsàkè قازاقلار.
铪 hā گافنىي (Hf).
虾 xiā见另 há '蟆虾' [蟆虾] hámа
'蟆蛤' بىلەن ئوخشاش. 'پاقا-
蛤 gé见另há [蟆蛤] hámа
哈 Hǎ 见另 hà،hā خا (فا-
مىلە). [达哈] hǎdá خاداك.

يىپ بەك توم كىكەن / 根拿～杠子抬来 بىر تال توم بادىرا بىلەن كۆتۈرەيلى.

鼾 hān خورەك: ～声雷كۈلدۈرماممدەك خورەك ئاۋازى.

蚶 hān (～子) ئۇستىردىتسا.

酣 hān ھۇزۇرلۇق، خۇش كەيپ؛ قانغۇدەك: ～饮 قانغۇدەك ئىچىمەك / ～睡 قانغۇدەك ئۇخلىماق؛ ھۇزۇرلىنىپ ئۇخلىماق / ～战 پۈختادىن چىققۇدەك جەڭ قىلماق، قاتتىق ئېلىشماق.

憨 hān گومۇش، دەلدۇش، دېۋەك: ～笑 دېۋەكلىك كۈلكىسى / ～态 دەلدۇشلۇك، گومۇشلۇق. [厚憨] hānhòu سادا، مۆمىن، سەبىي.

邗 Hán [江邗] Hánjiāng خەنجياڭ ناھىيىسى.

汗 hán另见hàn خان، قاغان. 360- بەتتىكى '汗可' گە قارالسۇن.

含 hán ① شولمەك: ～着块糖 ئاغزىغا قەنت سېلىپ شولمەك. (كۆچمە مەنىدە) كۆزدىكە ياش ئالماق: ～着泪 كۆزىددىن ياش ئېگىپ تۇرماق. ② مەلۇم يوشۇرۇن مەنىنى ئىچىگە ئالماق: ～羞怒 ھەزەپ بىلەن / ～羞 خىجىل بولماق، ئۇيالماق / ～笑 تەبەسسۇم بىلەن. ③ تەركىبىدە بارلىقىنى بىلدۈرىدۇ: ～水分 نەم، تەركىبىدە سۇ بار / ～养分 ئوزۇقلۇق تەركىبى بار. [颔含] hánhu 1. تۇتۇق، مۇجمەل. 2. ئىكىكىلەنمەك، بوش كەلمەك (تولىراق بولۇشسىز شەكىلدە كېمىدۇ): ～不真 ～～ھەقىقەتەن بوش كەلمەسلىك.

涵 Hánguāng [洸涵] hán خەنگۇاڭ.

晗 hán سۇبھى، تاڭ، سەھەر.

焓 hán ئېنتالپىيە.

函 hán ① جىلد: قۇتاپ، غىلاپ: 石～ تاش قۇتا / 镜～ ئەينەكلىك پەردا ز قۇتىسى / 全书～四共 پۈتۈن كىتاب تۆت جىلد. (كۆچمە مەنىدە) ئالاقە: ～件 خەت چەك، خەت - ئالاقە / ～来 ئالاقە كەلمەك، خەت (كەلگەن) / ～公 ～ ئالاقە / ～授 ئالاقە ئارقىلىق ئوقۇتماق. ②

كەك: 尸 ~ جەسەت. ② بەدەن، گەۋدە: 病 ~ كېسەل بەدەن / 残 ~مەيىپ بەدەن.

胲 hǎi كىدروكسىي ئامىن.

海 hǎi ① دېڭىز: 黄 ~ خۇاڭخەي دېڭىزى / 渤 ~ بوخەي دېڭىزى / ~ 岸 دېڭىز ساھىلى. ② بەزى كۆل نامىدىغا ئىشلىتىلىدۇ: 青 ~ چىڭخەي كۆلى / 洱 ~ ئەرخەي كۆلى. ③ چوڭ قاچا: 墨 ~ سىياھقاچىسى. ④كۆپ: 人 ~ مۇڭ - مۇڭ ئادەملەر/ 文 ~ كۆپ ئەسەرلەر. ⑤ چوڭ، يوغان: ~ 碗 چوڭ چىنە / ~ 量 كەڭ قورساق/ 夸下~ 口 چوڭ سۆزلىمەك، لاپ ئۇرماق، پو ئاتماق.

[海报] hǎibào ئېلان.

醢 hǎi 〈古〉 ① گۆش قىيمىسى. ② قىيما - چىمما قىلىپ چاناش جازاسى.

亥 hài ① توڭگۇز يىلى (12 مۆچەلنىڭ ئون ئىككىنچىسى). ② (~时) خۇپتەن ۋاقتى.

骇 hài قورقماق، چۆچۈمەك؛ دەھشەتلىك، قورقونچلۇق: 惊涛 ~浪 دەھشەتلىك دولقۇن / ~人听闻 كىشىنى چۆچۈتىدىغان

氦 hài گېلىي (He).

害 hài ① زىيانلىق، زىيانداش: ~ 虫 زىيانداش قۇرت/ ~ 鸟زىيانداش قۇشلار. ②بالا-يىتاپەت، ئاپەت، زىيانلىق؛ 为民除~ خەلقئۈچۈن ئاپەتنى يوقاتماق/ 喝酒过多对身体有~ ھاراقنى زىيادە كۆپ ئىچىش سالامەتلىككە زىيانلىق/ 虫 ~ قۇرت ئاپىتى. ③ زىيانكەشلىك قىلماق: ~ 人不浅 كىشىلەرگە چوڭقۇر زىيانكەشلىك قىلماق / 危 ~ 国家دۆلەتنىزىيانغا ئۇچراتماق. ④ كېسەل بولماق، كېسەلگەدۇچار بولماق: ~ 病كېسەلبولماق / ~ 眼كۆزى ئاغرىماق. ⑤ بەرەخىل كەيپىياتتا بولماق:~ 羞 ئەزا تارتماق /~ 臊 خىجىل بولماق /~ 怕 قورقماق.

嗐 hài ئەمەلىي سۆز:~! 不想到他得病这样重要! ئۇنىڭ ئۇنچۇالا قاتتىق ئاغرىپ قېلىشىنى ئويلىمىپتىكەنمەن!

HAN

酣 hān ① قانداقلاي.

顸 hān توم: 这太线~ بۇ

撖 hàn قوغدىماق، مۇداپىئە كۆرمەك: ～ 卫祖国 ۋەتەننى قوغدىماق / ～ 堰海 دېڭىز دامبىسى. [格捍] hàn·gé ئوسۇش- مەك: ～～ 入不 چىقىشالماسلىق.

悍 hàn ① جەسۇر، جاسارەتلىك: 强～ جاسارەتلىك/ 精小短～ قابىل ۋە ئىقتىدارلىق؛ كۈچلۈك. ② ياۋۇز، ۋەھشىي: ～不然 顾 ياۋۇزلۇق بىلەن ھەممىگە ئېتىبار قىلماسلىق.

焊 hàn كەپشەز، كەپشەرلەمەك: 电～ توك كەپشەر /铜～ مىس بىلەن كەپشەرلىمەك.

菡 hàndàn [莟菡] hàn نەۋرەر.

颔 hàn ①ئېڭەك. ② باشنى لىڭشىتماق: ～而已之 باش لىڭشىتىپلا خالاس قىلماق، باش لىڭشىتىپلا قويماق.

翰 hàn پەي (كۆچمە مەنىدە) 1. قەلەم، مويقەلەم: ～墨 قەلەم ۋ سىياھ / 染～ قەلەمنى سىياھقا چىلىماق. 2. خەت، خەت - چەك: ～文 يېزىق / 华～ پوچېركىلىرى، خەتلىرى / 瑶～ چىرايلىق قاشتاشقا ئويۇلغان خەت.

瀚 hàn چوڭ؛ كەڭ، بىپايان: 浩～ كەڭرى، بىپايان.

撼 hàn لىڭشىتماق، تەۋرەتمەك، زىلزىلىمگە كەلتۈرمەك: 震天～地 يەر - زېمىننى زىلزىلىگە كەلتۈرمەك.

憾 hàn ئەپسۇسلانماق، پۇشايمان قىلماق، ئۆكۈنمەك: ～事 ئەپسۇسلىنارلىق ئىش / 遗～ ئەپسۇسلانماق، پۇشايمان قىلماق.

HANG

夯 bèn见另 hāng ① قاتمۇ: 木～ ياغاچ قاتمۇ. ② قاتقىلاق: ～地 يەرنى قاتقىلاق.

行 xíng见另 háng ① رەت، قاتار: 单～ تاق قاتار / 双～ جۈپ قاتار. ② كەسىپ: 同是们咱～ بىز كەسىپداش. [家行] hángjia كەسىپ ئەھلى، ئۇستا. ③ كومپانىيا، ماگىزىن: 车～ ماشىنا كومپانىيسى / 电料～ ئېلېكتر تورىدىن ماگىزىنى. [市行] hángshi سايمانلىرى ماگىزىنى. ④ ئاكا - ئۇكا، ھەمكەسىللارنىڭ

كەچۈرەرسىز، ئەپۇ قىلارسىز، ئەيىبكە بۇيرۇمىغايسىز.

涵 hán ئىچمەر ئالماسلىق، كەچۈرمەك، ئەيىبكە بۇيرۇماسلىق، ئەپۇ قىلماق: ～海 ئەپۇ قىلارسىز، كەچۈرەرسىز/ ～义 مەنە، مەزمۇن / ～养 قەربىيە كۆرگەن.

韩 Hán خەن بەگلىگى.

寒 Hán ① سوغۇق: 御～ سوغۇقتىن مۇداپىئە لەنمەك/ 天～ قەھرىتان سوغۇق. [寒噤] hánjìn لاغلدىماق، قىترەمەك. [心寒] 1. hánxīn قورقماق، ۋەھىمە يېمەك. 2. كۆڭلى سۇۋۇماق. [胆寒] dǎnhán قورقماق. ② كەمبەغەللىك، نامراتلىق: 家很里贫～ ئۆي ئىچى ناھايىتى نامرات / ～门 نامرات ئائىلە؛ مۇساپىرخانىمز / ～舍 كەلىمىز.

罕 hǎn كەم، ئاز؛ نادىر: ～见 كەمدىن كەم ئۇچرىماق، ئاز ئۇچرىماق / ～闻 كەم ئاڭلىنىدىغان خەۋەر / ～物 نادىر بۇيۇم.

喊 hǎn توۋلىماق، ۋارقىراق، چاقىرماق؛ ～口号 شوئار توۋلىماق / ～他一声 ئۇنى چاقىرۋەت.

阚 Kàn见另hǎn يولۇاسنىمك ھۆركىرىشى.

嗛 hǎn'嗛'hǎn بىلەن ئوخشاش.

汉 Hànshuǐ(～水) ① hàn خەنشۇي دەرياسى. [汉银] yínhàn ساماندولى. ② (Hàn) خەن سۇلالىسى. ③ ئەر، ئەزىمەت: 老～ بوۋاي/ 好～ ئەزىمەت، خوخەنزە / 英雄～ باتۇر. ④ خەنزۇ مىللىتى. [奸汉] hànjiān ۋەتەن خائىنى، ساتقىن.

汗 hán见另hàn ئەر.

闬 ① hàn تار كوچىسىنىمك ئىشىكى. ② سېپىل.

旱 ① hàn قۇرغاقچىلىق: ～防 قۇرغاقچىلىقتىن مۇداپىئە لەنمەك / 大～ قاتتىق قۇرغاقچىلىق. ② قۇرۇقلاۋ: 路～ قۇرۇقلاۋ يولى / ～田 بىنەم ئېتىز / ～稻 بىنەم شالى.

豪 háo ① ئالاھىدە، نورمۇ-
ما ئىگە ئالاھىتىلىق كىشىلەر:
文 ～مەشھۇر يازغۇچى / 英雄
～杰 مەشھۇر قەھرىمان، مەرد ۋە
قەھرىمان. [豪自] zìháo پەخ-
ىر لەنمەك، غۇرۇر لانماق: 我
们 ～～而士战勇英的样这有以
بىز مۇشۇنداق باتۇر جەڭچىمىز
بولغانلىقىمىزدىن پەخىر لىنىمىز.
② جەسۇر لۇق، مەردانىلىك:
爽 ～放 جاسارەت / 情性
的迈 ～ / مىجەزى خۇش خۇي
事业 ئۇلۇغۋار ئىش. ③ ئۆز-
门 ～ تەلىك، زومىگە رلىك:
士 ～绅 زەردارلار/ تۆخاۋ -
取巧 / 夺 قاقتى -
سوقتى قىلماق.

壕 háo خەندەك؛ ئاكوپ:
战 ～ ئاكوپ.

嚎 háo ۋارقىرىماق، چىرقى-
ماق. [啕嚎] [咷嚎] háotáo
ھۆكۈرمەك، ھۆكۈرۈپ يىغلىماق.

濠 háo ① '壕' بىلەن ئوخشاش.
(水～) (Há) ② خاۋشۇي
دەريا سى.

好 hǎo见另hào ① ياخشى،
ئوبدان: ～人 ياخشى ئادەم/
～汉 ئەزمەت، خوشەنزە/
～马 ياخشى ئات / ～东
西 ياخشى نەرسە / ～事
ئىش. (كۆچمە مەنىدە) ئورمۇش
بايلىشات، تىنچ ساغلام بولماق:
的他 ! 哇 ～ 你 سالامەتمۇسىز/
了 ～全完病 ئۇنمەك كېسىلى
ئەلتۆكۈس ساقايدى. [手好]
hǎoshǒu ئوستا، ماھىر. ②
ئىناق، يېقىن: 相 ～ يېقىن،
他跟我 ～ مەن ئۇ-
نمەك بىلەن يېقىن / 友～دوس-
تانە، ئىناق. ③ ئاسان، ئوڭاي؛
ئەپلىك: 这件事 ～ 办 بۇ ئىش
过好我，点开闪你请 / ئوڭاي
去 بىرچەتكىرەك قۇرغىن،
مەن ئۆتۈۋالاي. ④ تۆگ-
مەك، ئورۇندىماق: 计的们我
了 ～订经已划 پىلانىمىزتۈزۈ-
去就服衣 ～穿我 / لۈپبولدى
كىيىمىمنى كەيىپ بولۇپلا
有没了 ～备预 / باردىمەن
?تەييارلىقمىلار پۈتتىمۇ؟ ⑤
هاددىسە ۋە ھەرىكەتنىك دەرد-
جىسىنىك چوڭقۇرلۇقىنى بىلد-
دۇرىدۇ: ～冷 نېمىدېگەن سو-
ئۇق / ～快 نېمىدېگەن تېز/
～大的风ئەجەب قاتتىق بو-
ران چىقتى-ھە! [不好] hǎobù
兴高 ～～ بەكمۇ، ئىنتايىن:

HAO

蒿 hāo ئەمەن، شۇاق.

嚎 hāo چاقىرماق. [矢嚎] hāoshǐ ئۇزۇلدايدىغان ئوق (يانمىك ئوقى). (ئوخشتمىش مەنمسىدە) ئالدىن دېرەك بەرگۈچى، ئىشنىڭ باشلىنىشى.

薅 hāo ئوتماق، يۇلماق: ～草 ئوت ئوتماق.

号 hào 见另 háo ① هاي - هۇي، ۋارقىرىماق. ② ھۆر-كىرەپ يىغلىماق.

嗥 háo ھۆۋلىماق: 狼～ بۆرە ھۆۋلىماق.

蚝 háo مۇلى قۇلۇلىسى: ～油 مۇلى شىرنىسى.

毫 háo ① تۈك، يۇڭ: 狼～笔 بۆرە تۈكىدىن ياسالغان موي قەلەم. ② توقا، باغ: 头～ باش توقا / 二～ ئىككىنچى توقا. ③ ئۇزۇنلۇق ۋە ئېغىرلىق ئۆلچىمى بىرلىكى، بىر لىنىك ئوندىن بىرى. ④ 〈方〉 پۇل بىرلىكى، بىر مو، ئون پۇڭ. ⑤ قىلچە، ھېچبىر: ～无诚意 قىلچە سەمىمىيلىكى يوق/ ～不费力 قىلچە كۈچ سەرپ قىلمايلا.

ۋەت قەرتىپى: 排～ ۋەت قەرتىپىسى / 几～您？我～三 سىز نەچچىنچى بىلەن مەن ئۈچىنچى بىلەن.

绗 háng شىرىمىاق: 被～ يوتقان شىرىمىاق.

吭 háng 见另 kēng بوغۇز، تاماق، گال: 引～高歌 ئاۋازىنى ئېگىز بارىچە ناخشا ئېيتماق.

远 háng ① ھايۋان ۋەھارۋىلارنىڭ ئىزى. ② يول.

杭 Háng (市州～) خانجۇ شەھىرى.[～(xié háng)غا قارالا.

颃 háng 713- يەتتىنكى 'ئالدى'

航 háng كېمە سەپىرى: ～海 دېڭىز سەپىرى. (كۆچمىمە مەنىدە) ھاۋا سەپىرى: ～空 ئاۋىئاتسىيە؛ ئايروپىلان سەپىرى.

沆 hàng ئۇلۇغ سۇ. [瀣沆] hàngxiè شەبنەم. [沆瀣—气] hàngxièyīqì (ئوخشىتىش مەنمسىدە) بۇزۇقلار ئۆز خەلىنى تاپىدۇ.

巷 hàng 见另 xiàng 'ئالدى' بەلەن ئوخشاش. [道巷] dàohàng خاك يولى، شاختا.

ئۇلۇم خەۋىرى.

浩 hào كۆپ؛ كۆچلۈك، قۇدرەتلىك، زور؛ ھەيۋەتلىك: ～大 كۆچلۈك، قۇدرەتلىك / ～荡荡 ～ ～ 马人队大 ھەيۋەتلىك قوشۇن: ھەيۋەتلىك ئەسكەرلەر كۈچ.

皓 hào ئاپئاق؛ يوپيورۇق: ～首 ئاق باش، چاچلىرى ئاقارغان/～月当空 يوپيورۇق ئاي ئاسمان قەھرىدە تۇرماقتا.

鄗 Hào (县～) خاۋشيەن ناھىيىسى.

皜 hào يورۇق.

顥 hào ئاق ھەم پارقىراق.

灏 hào ئۇلۇغ (سۇ)؛ ھەيۋەتلىك (ئېقىن).

HE

诃 hē "呵" بىلەن ئوخشاش. [～子 hēzǐ] ھىلىلە.

呵 hē ①كايىماق، ۋارقىرىماق: ～禁 ۋارقىراپ توسماق. ② ئەپسۇنچىلارماق؛ ھورداتماق: ～冻 توڭلىغان يەرنى ھورداتماق/～欠 ئەسنىمەك. [～～] قاقاقاھ hēhē

喝 hē 见另hè ئىچىمەك: ～水 سۇ ئىچىمەك / ～酒 ھاراق ئىچىمەك / ～粥 ئۇماچ ئىچىمەك.

蠚 hē 〈方〉 چاقماق.

禾 hé ① باشاقلىقلار. داناق ئۇسۇملۇكلەر. ② سۆك، تېرىق (قەدىمكى كىتابلاردا).

和 huò, huó, hú, hè另见hé ① مۇلايىم، سىلىق؛ ئىناقلىق، چىقىشماق: ～睦 ئىناق (كۆچمە مەنىدە) تىنچ، ياۋاش، مۇلايىم: 温～ مۇلايىم، سىلىق/心平气～ مۇلايىم، چىقىشقاق / 风～日暖 شامال تىنچ كۈن ئىسسىماق. [和平] hépíng 1. تىنچلىق: ～～环境 تىنچ شارائىت. 2. كۆچلۈك ئەمەس: ～～药性 دورىلىق خۇسۇسىيىتى كۆچلۈك ئەمەس. [气和] héqi سىلىق، خۇش خۇي، مۇلايىم: 他说话～～ ئۇ گەپ-سۆزدە ھەقىقەتەن مۇلايىم. ② سۈلھ قىلىشماق، ئەپلەشمەك، ياراشماق: 讲～ ئەپلەشمەك/～解 كەلىشمەك، ياراشماق. ③ لاپ كۆلمەك. ③ ياھ، ئوھوي: ～，真不得了! ياھ، قالتىسقۇ!

把这件东西 ～上 بۇ نەرسە ～ كە نومۇر سېلىپ قويۇلا. ⑤ 令施～发 بۇيرۇق، پەرمان؛ بۇيرۇقۇازلىق قىلماق.[召号] hàozhào چاقىرىق، دەۋەت ～～的党应响决坚 پارتىيىنىڭ چاقىرىقىغا قەتئىي ئاۋاز قوشماق. [口号] kuǒhào شوئار. ⑥ 卡纳伊：吹～兵 كاناي چالماق /～ كانايچى ئەسكەر.

好 hǎo 见另 hào ئامراق؛ سۆيىمەك، ياخشى كۆرمەك: ～学 بىلىمگە ھېۋەسكار؛ ئۆگىنىشكە ئامراق / ～劳动 ئەمگەك سۆيەر / 这孩子不～哭 بۇ بالا يىغلاڭغۇ ئەمەس. ئەمان.

昊 hào (天～) چەكسىزلىك، خورماق، خۇراتماق، سەرپ قىلماق: 耗～消品 خورايىدىغان بۇيۇم / 别～了油灯 چىراغ يېغىنى خورىتما! ② سوزماق، كەينىگە سۆرىمەك: ～间时 ۋاقىتنى كەينىگە سوزماق/别～了着吧去快，بۇ يەردە تۇرۇپ ۋەقەي تېزرەك كەتكىن! ③ خەۋەر: 噩～ شۇم خەۋەر؛ بەك خۇشال بولماق.⑥ بويتۇ، ھەيلى، ماقۇل، ئوبدان: ～，雄英动劳是愧不真你 ياراي سەن، سەن ئەمگەك قەھرىمانى بولۇشقا لايىق / ～，就照你的见意做吧! بويتۇ، سېنىڭ پىكرىڭچە قىلايلى!/～，不要再讨论了! بولدى، مۇزاكىرە قىلمۇھرمەيلى!

郝 Hǎo خاۋ (فامىلە).

号 hào ① 见另 háo نام، ئىسىم: 国～ دۆلەت نامى / ～店 دۇكان ئىسمى/ 别～ لەقەمى/ 牌～ ماركا. (كۆچمە مەنىسىدە) دۇكان، ماگىزىن: 本～ ماگىزىنىمىز / 分～ شۆبە دۇكان. ② بەلگە، ئالامەت: 暗～ مەخپىي بەلگە، ئىشارە/ 信～灯 سىگنال چىرىغى/ 记做～ بەلگە سالماق. ③ نومۇر، رازمېر: 挂～ نومۇر تالماق؛ زاكاز قىلماق/ 第一～ بىرىنچى نومۇرلۇق/ 大～ چوڭ رازمېرلىكى/ 中～ ئوتتۇرا رازمېرلىكى. [码号] hàomǎ نومۇر.[外号] hàowài نۆۋەتتىن تاشقىرى سان. ④ نومۇر سالماق:

阂 hé ① 闸' بەلەن ئوخشاش.

盒 hé قۇتا، قاپچۇق: 饭 ~儿 تاماق قۇتىسى / 墨 ~儿 دۇۋات، سىياھ قۇتىسى.

颌 hé另见 gé ئېگەك، جاغ: 上 ~ ئۈستۈنكى جاغ / 下 ~ ئاستىنقى جاغ.

纥 hé另见 gē 276 - بەتتىكى '纥回'(huí hé) غا قارالسۇن.

龁 hé چىشلىمەك.

何 hé نېمە، قايسى، قانداق، نە، قەيەر، كىم؛ نېمە ئۈچۈن، نېمىشقا: ~ 人? كىم؟ / ~ 事? نېمە ئىش؟ / 为 ~? نېمە ئۈچۈن؟ / 有 ~ 困难? نېمە قىينچىلىقىڭىز بارمۇ؟ / ~ 必~ 此如必 قىلىشىڭ نېمە ھاجىتى؟ / ~ 不? نېمە ئۈچۈن؟ نېمىشقا؟ / ~ 如? قانداق؟ / 如~? قانداق؟ قانداقچە؟ / 至 ~，久好了习学他 点一于至 ~，久好了习学他 有没步进 ئۇ شۇنچە ئۇزاق ئۆگەندى، قانداقلارچە ئازراق ئۇ ئىلگىرىلەش يوق؟ / 欲 ~ 往? نەگە بارماقچىسىز؟

河 hé ① دەريا؛ ئۇستىگە: 银 ~ قانال: 运 ~ قانال / 淮 ~ 汉 ~ 江淮河 خۇەيخې دەرياسى. [河汉] héhàn ساماندولى. ② خۇاڭ خې دەريا سىمنى كۆرسىتىدۇ: ~ 西 خۇاڭخېنىڭ غەربىدىكى جايلار / ~ 套 خۇاڭخېنىڭ قىنى / 汉 ~ 淮江 چاڭجياڭ، خۇەيخې، خۇاڭخې، خەنشۇي دەريالىرى.

荷 hé 另见 hè نېلۇپەر، سۇ لەيلىسى.

菏 Hé [泽菏] Hézé خېزې ناھىيىسى.

劾 hé جىنايەتنى پاش قىلماق، گۇناھنى ئاشكارا قىلماق: 弹 ~ پاش قىلماق.

阖 hé ئارازلىق، توسالغۇ: 隔 ~ چېقىشالماسلىق، ئارازلىق، نىزا.

核 hé另见 hú ① ئۇرۇقچا، ئۇچكە؛ مېغىز. ② يادرو: 细胞 ~ ھۈجەيرە يادروسى / 子 ~ ئاتوم يادروسى.[心核] héxīn مەركەز، يادرو، ئۆزەك: 的民人国中全是党产共国中 领导 ~~ جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى پۈتۈن جۇڭگو خەلقىنىڭ رەھبەرلىك يادروسى / 用作 ~~ مەركەزلىك رولى.

五是～的三跟二：يەنمىنىدى؛ ئىككى بىلەن ئۈچىنىك يەنمىنىدىسى بەش. ④ بىلەن：～出托盘 پەتنۇسقا سېلىپ كۆتۈرۈپ چىقماق；ھەممىنى‌ڭ‌ئوتتۇرىغا چىقارماق /～面衣 كىيىم بىلەن ياتماق. ⑤ ۋە، بىلەن، ھەم：相见意他～我 同مېنىمكى‌ڭ‌ئۇنىمك بىلەن بىكىرىدىمز ئوخشاش. ⑥ بىلەن；～你 -غا/-قا ، -گە/ -كە：些俗通得讲要话讲子孩 سىز بالىغا سۆزلىگەندە، چۈشىنىشلىك قىلىپ سۆزلەڭ.

和 hé [尚和] راھىب، موناخ.

盂 hé قەدىمكى زامانداھاراق تەڭشەيدىغان ئىدىش.

合 hé 另见gě ①با پماق، يۇماماق：～眼 كۆز يۇمماق / ～抱 قۇچاقلىماق /～围 قورشىماق. [龙合] hélóng تۆتاشتۇرماق، ئۇلىماق. [呼合] hūhé ئاۋۇش. ② بىرلەشمەك، يىغىلماق؛ بىرلەشمە力：～ بىرلىكتە كۈچ چىقارماق /～办 بىرلىشىپ ئىشلىمەك /～唱 خور. [同合] tóng ئوخشام، سىقماق.

产销：～～ ئىشلەپچىقىرىش - سېتىش تۇتاشمىسى. [作合] hézuò ھەمكارلاشماق. [社作合] hézuòshè كوپېراتسىيە. ③ پۈتۈن، ھەممە：计～ / 村～ پۈتۈن كەنت. ④ مۇۋاپىق، ئۇيغۇن؛ ياتماق، توغرا كەلمەك：～格 ئۆلچەمگە مۇۋاپىق / ～法 قانۇنىي. قانۇنلۇق / ～理 ئەقىلگە مۇۋاپىق. (كۆچمە مەنىسىدە) لازىم، كېرەك：～理 بايانات ئېلان قىلىش كېرەك ئىدى. ⑤ باراۋەر، تەڭ؛ سۇندۇرماق، چاقماق：这件衣服做～多少钱? بۇ كىيىم نەچچە پۇلغا پۈتتى؟ / 一～米多少尺? بىر مېتىرنى سۇندۇرغاندا نەچچە گەزگە تەڭ كېلىدۇ؟ ⑥ بۇرۇنقى مىللىي نوتىدىكى بىر بەلگە، ھازىرقى ئاددىي نوتىدىكى (5) غا توغرا كېلىدۇ.

阂 Hé [阻郤] Héyǎng خېيالىك ناھىيىسى.

饸 hé [饸饹] héle ئۇكرە ناش، سىقماق.

～ 话 قارا گەپلەر. ③ يامان، زەھەرلىك. قارا: ～心 قارا نىيەت، يامان غەرەز.

黑 hēi ① ئىملىق سۆز: 1. ھەيران قالغانلىقىنى ياكى ماختىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: ～，这好真个 ھەي، بۇ ھەقىقەتەن ياخشى! / ～，你倒有理啦! ھەي، سېنىك يولۇق بولۇپ قالدىغۇ! [嘿嘿] hēihēi ھى - ھى: پىخىلداپ كۈلمەك. 2. چاقىرغانلىقىنى ياكى ئاگاھلاندۇرغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: ～'老张'快走吧! ھەي، لاۋجاڭ، تېز ماڭغىن! / ～，小心点，别倒滑! ھەي، پەخەس بول، يىقىلىپ چۈشمىگىن!

HEN

痕 hén ئىز، ئەسەر: 水～ سۇ ئىزى / 泪～ ياش ئىزى/ 伤～ يارا ئىزى، تاتۇق.

很 hěn ناھايىتى: ～好 ناھايىتى ياخشى/ 得好～ ناھايىتى ياخشى.

狠 hěn ① ياۋۇز، قەبىھ: 心～ زالىم، قاتتىق، رەھىمسىز: 毒～ نىيىتى يامان / ～心 قارا يۈرەك، زالىم، قاتتىق، رەھىمسىز، ئاچچىق / ～毒 زەھەرلىك، قارا: ～心 قارا نىيەت، يامان غەرەز.

呼 ～ ۋارقىرىماق / 大～一声 قاتتىق ۋارقىراپ قويماق.

[采喝] [彩喝] hècǎi بارىكالا ئېيتماق، ئالقىشلىماق.

褐 hè ① چەكمەن ياكى چەكمەن چاپان. ② جىگەر رەڭ، قوڭۇر.

赫 hè ① كۆزگە كۆرۈنەرلىك: داغدۇغا، تەنتەنە: 显～ داغدۇغىلىق، كاتتا / 声势～～ ھەيۋەتلىك، تەنتەنىلىك. ② گېرتس (Hz).

[哲赫] Hézhé خېجې مىللىتى.

嚇 hè [嚇嚇] hèhè ئاق پارقىراق پەي.

鹤 hè تۇرنا.

壑 hè يار، جىلغا: 沟～ جىلغا - يارلار.

HEI

黑 hēi ① قارا: 布～ قارا رەخت / 头发～ قارا چاچ. ② قاراڭغۇ: (كۆچمە مەنىدە) ئەكسىيەتچى، قارا: 天～了 قاراڭغۇ چۈشتى / 那间屋子太～ ئۇ ئۆي بەك قاراڭغۇ /

[核结] héjié سىل كېسەلى، ئۈيىركۈلىيوز. ③ تەپسىلىي سىلىشتۇرۇپ تەكشۈرمەك: ～实 算 ھېسابلاپ چىقماق / ～清楚 ئېنىقلىماق، تەكشۈرمەك.

曷 hé 1. نېمىشقا، قانداق. 2. قاچان.

饳 hé见另 ài ساڭزا.

鹖 hé <古> سوقۇشۇشقا ماھىر قۇش.

鞨 hé 460 - يەتتىنجى '靺鞨' (mòhé) غا قارالا.

盍 hé نېمە ئۈچۈن؛ نېمىشقا: ～往之观 نېمىشقا بېرىپ كۆرمەيسىز؟

阖 hé پۈتۈن، جەمئىي: ～家 پۈتۈن ئائىلە / ～城 پۈتۈن شەھەر. ② ياپماق: ～户 ئىشىك ياپماق / ～口 ئېغىزنى ئەتمەك.

涸 hé قۇرۇپ كەتمەك: ～辙 قۇرۇق كاتالا.

貉 hé قوڭغارچىلا: 一丘之～ (ئوخشىتىش مەنىسىدە) بىر جاڭگالنىڭ بۆرىلىرى.

翮 hé ① قۇش يېيىشىنىڭ غولى. ② قانات: 奋～高飞 قانات كېرىپ ئېگىز ئۇچماق

荷 hé见另 hè ① xiè 见另hè ② قىلماق، ھەيۋە قىلماق؛ قۇتماق. ② نارازىلىقىنى بىلدۈرگەن ئىملىق سۆز: ～这样 么能呢! ئەستا، شۇنداقمۇ قىلامدىغان!

和 hé 见另 hè xuò·huó·hú·hé جور بولماق، قوشۇلماق؛ مۇشائىرە: ～诗 مۇشائىرە يازماق.

贺 hè تەبرىكلىمەك، مۇبارەكلىمەك: ～年 يېڭى يىلنى تەبرىكلىمەك / ～功 كۆرسەتكەن خىزمىتى ئۈچۈن تەبرىكلىمەك / ～电 تەبرىك تېلېگراممىسى.

荷 hè ①见另hé مۇرىدىكە ئارتىلىدىغان، دولىسىغا ئالماق: ～包 ئوتىغۇچىنى مۇرىدىكە ئارتماق: ～正 [荷电] diànhè زەرەت: ～负 ھەدىپىي زەرەت: مۇسىبەت زەرەت: ئېلېكترون. ② ئىلتىماقتا سازاۋەر بولغانلىقىنى بىلدۈرىدىغان ئىلتىماتلىرىغا رەھمەت / ～为 مىننەتدارلىق بىلدۈرمەك.

喝 hē 见另 hè ۋارقىرىماق:

زىققى «一»: '王'字三是字～ 竖一» دېگەن «王 ھەت ئوچ كۆنددىلەك سىزدق ۋە بىر تىك سىزدقتىن تەركىب تاپقان. héngshù [横竖] بەردىمىر، ھا- ھان: ～～我也要去嘛ن بەردىمىر بارىدىمەن.

横 héng 见另 hèng ① قويال، ياۋۇز، ئوكتەم: 这个人说话很～ بۇ ئادەم ئىنتايىن قويال گەپ قىلىدۇ. ② كۆتۈلمىگەن، تاساددىپىي: ～事 بالا - قازا، بەخىتسىزلىك / ～死 بالا - قازادىن ئۆلمەك؛ قازا تاپماق.

HM

噷 hm هىم: ～，哇闹还你！هىم، يەنە كەپسىز لىك قىلىپ ۋاقىتسىزنى ئۇ! / ～，你骗了得我！هىم، سەن مېنى ئالدىيالامسەن تېخى!

HNG

哼 hēng 见另 hng هى: ～，你的他信！هى، ئۇنىڭ گېپىگىمۇ ئىشىنەمسىدىغان!

吽 hōng بۇددا دىنىدا ئەپسۇن ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان خەت.

衡 héng [量衡] hénglíáng. 1. تارتىپ باقماق. 2. ئۆلچىمەك، دەڭسەپ باقماق: 一的精成习学～ ～是只验测法办种 سىناق ئېلىش ـ ئۆگىنىش نەتىجىسىنى ئۆلچەيدىغان بىر خىل چارە.

衡 héng [衡杜] dùhéng ئاچچىق ئاسارۇن.

横 héng 见另 hèng ① كۆنددىلەك، توغرا، توغرىسىغا: ～额 توغرىسىغا ئېسىلغان ۋەۋدىكا / ～梁 توغرا لەم. ② توغرىسىغا، كېسىپ: ～渡 太平洋 تىنچ ئوكيانىنى توغرىسىغا كېسىپ ئۆتمەك / ～写 面剖～ / توغرىسىغا يازماق 道～行人 / توغرا كەسمە يول پىيادىلەر يولىنى كېسىپ ئۆتىدىغان يول / ～担扁把 来过 ئەپكەشنى توغرىسىغا قىلماق. ③ قالايمىقان، ئىرماش - چىرماش: ～草蔓 生 - چۆپ قالايمىقان ئۆسۈپ كەتمەك. ④ ئوڭۇشسىزلىق، توسقۇنلۇق: ～加阻拦 توسقۇنلۇق قىلماق. ⑤ خەنزۇچە خەتنىڭ كۆنددىلەك سىز-

يامان، ياۋۇز. (كۆچمه مەنىده) سەۋرچانلىق بىلەن: ～住止泪把心着 سەۋرچانلىق بىلەن يېشىنى ئاران توختىتىپ ۋالماق. ② قاتتىق، چىڭ، قەتئىي: ～～地打击敌人 دۈشمەنگە قاتتىق زەربە بېرىمەك. [狠命] hěnmìng جېنىنى تىكىپ: ～～地跑 جان تىكىپ يۈگۈرمەك. ③ پۈتۈن كۈچى بىلەن، تىرىشىپ: ～抓科学研究 ئىلمىي تەتقىقاتنى چىڭ تۇتماق. ④ '很' بىلەن ئوخشاش.

恨 hèn ① نەپرەتلەنمەك، يامان كۆرمەك: ～入骨髓 ئىچ - ئىچىدىن يامان كۆرمەك. ② پۇشايمان قىلماق، ئەپسۇسلانماق: 遗～ پۇشايمان قىلماق.

HENG

亨 hēng ① راۋان، ئوڭۇشلۇق، چۈشىنىشلىك: 万事～ 通 ھەممە ئىش ئوڭۇشلۇق بولماق. ② گېنرى (H).

哼 hng见另hēng ①ئىڭىرماق: 他病很重，不从却～一声 ئۇنىڭ كېسىلى ناھايىتى ئېغىر بولسىمۇ، ئەزەلدىن بىر نېمىمۇ ئىڭىراپ باقمىدى. ② غىڭشىپ ناخشا ئېيتماق: 他一面走～着歌 ئۇ غىڭشىپ ناخشا ئېيتقاچ كېتىپ بارا تتى.

哼哼 pēnghēng [哼唷] hēng قورساق كۆپمەك.

哼唷 hēng ئىملىق سۆز، چەك لەش ھەمىنىنى بىلدۈرىدۇ.

恒 héng ① ئۇزۇنغا چىدامچان، تەۋرەنمەسلىك؛ قەتئىي: ～心 قەتئىي نىيەت / ～有之行 ھەرىكىتى قەتئىي. ② دائىملىق، ئادەتتىكى: ～言 ئادەتتىكى گەپ.

Héng,é [娥姮] héng **姮** خېڭئې.

珩 héng قاشتاشتىن ياسالغان زىننەت بۇيۇمىنىك ئۈستىدىكى كۆندىلەك قاشتاش.

桁 héng لەم.

鸻 héng چىقچىق، پلوۋېر.

衡 héng ① تارازا. ② تارتماق، جىڭلىماق: 其轻重～ ئېغىر - يېنىكلىكىنى تارتىپ

鸿 hóng ① ياۋا غاز. [鸿毛] ياۋا غاز پېيى. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ھېچنېمىكە ئەرزىمەيدىغان، قەدىرسىز: 轻于～ ～ غاز پېيىدىنمۇ قەدىرسىز. ② ئۇلۇغ، كاتتا: ～图 ئۇلۇغ پىلان. [鸿沟] hónggōu قانال. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئۆتكىلى بولمايدىغان ھالك.

闳 hóng ① تار كوچا ئىشكى. ② زور، كاتتا، ئۇلۇغ.

宏 hóng بۈيۈك، زور، كاتتا، ئۇلۇغ: 要建立一支～的大无畏克思主义理论队伍 كاتتا بىر ماركسىزملىق نەزەرىيە قوشۇنىنى قۇرۇش كېرەك.

纮 hóng <古> باش كىيىمىنىڭ بوغقۇچى.

竑 hóng كەك.

洪 hóng ① چوڭ: ئۇلۇغ: ～水 ئۇلۇغ سۇ: كەلكۈن. ② كەلكۈن، قىيىن: 山～ تاغدىن كەلگەن قىيىن / ～峰 قىيىن پەللىسى / 溢～ قىيىن تارقىتىش ئېھتىمالى. ئاشاش.

薨 hóng 'تاج' بىلەن ئوخشاش.

黉 hóng 见另 hòng (～里学) ئوقۇنۇشنى يىلتىزلىق قىلىپ.

黌 hóng <古> مەكتەپ.

烘 hōng，hǒng 见另 hǒng ① ئالدىماق: 你不要～我 سەن مېنى ئالدىما. ② بەزلىمەك 他很小会～孩儿 ئۇ بالىلارنى بەزلەشكە ئۇستا.

讧 hòng قالايمىقانچىلىق، مەغلۇبىيەت، يېقىلماق: 内～ ئىچكى قالايمىقانچىلىق.

澒 hòngdòng [澒洞] hòng چەكسىز يامراپ كەتمەك.

哄 hǒng，hōng 见另 hòng ～骗 غوۋغا: ۋارقاڭ - چۇرۇق، گۇرۇلدىما: —～而散 گۇرۇلدىما تارقىلىپ كەتمەك / 起～ غوۋغا چىقارماق.

蕻 hóng 见另 hòng ① باراقسان، بولۇق. ② <方> بەزى كۆكتاتلارنىڭ غولى: 菜～ غولى، كۆكتات غولى.

HOU

齁 hōu ① ئۇشۇلدىماق: 齁～ خورەك. ② بەك، ئىنتايىن: ～咸 ناھايىتى تۇزلۇق/～苦 ناھايىتى ئاچچىق/

轰 ① hōng گۇم، گۇمبۇر، گۇلدۇر. [动轰] hōngdòng زىلزىلىگە كەلتۈرمەك، لەرزىگە كەلتۈرمەك: ～～全国 پۈتۈن مەملىكەتنى زىلزىلىگە كەلتۈرمەك. [烈烈轰轰] hōnghōng lièliè داغدۇغىلىق، دەبدەبىلىك، قايناملىق - تاشقىنلىق: 劳的～～～～ ئىشچى - خىزمەتچىلەر داغدۇغىلىق ئەمگەك مۇسابىقىسىنى باشلىۋەتتى. ③ توپقا تۇتماق، بومبارداتمان قىلماق: ～炸 بومبارداتمان قىلماق / 炮～ توپقا تۇتماق. ③ قوغلىۋەتمەك، ئۇركۈتمەك: ～出去 مۇشۇكنى قوغلىۋەتمەك.

哄 hòng - hǒng 见另 hōng ۋاراڭ- چۇرۇك، قىقاس- چۇقان: 传～ ۋاراڭ داۋراڭ بولۇپ كەتمەك / ～堂大笑 ھەممەيلەن قاقاقلاپ كۈلۈشۈپ كەتمەك.

烘 hōng قاقلىماق، نەمىستىماق، قۇرۇتماق: 衣裳～了, ～～ كىيىم ھۆل بولۇپ كېتىپتۇ، ئوتقا قاقلا. [托烘] tuōhōng ئاچماق، روشەنلەشتۈرمەك.

哄 hōng گۇلدۇر - گالاپ [句阿] ōhōng ئاخۇن.

嚣 hōng باقىمىغا سەپ قىلماق، ئالەمدىن ئۆتمەك

弘 hóng ئۇلۇغ، كاتتا: ～愿 ئۇلۇغۋار ئىرادە، بويۇك ئارزۇ. ھەم كەڭرى ئېقىن

泓 hóng ئۇلۇغ سۇ؛ چوڭقۇر

红 hóng 见另 gōng ①قىزىل. (كۆچمە مەنىدە) 1. خۇشال لىق: 办～事 توي قىلماق. 2. ئىنقىلابىي: ～军 قىزىل ئارمىيە / ～色政权 قىزىل ھاكىمىيەت / 又～又专 ھەم قىزىللىشىپ، ھەم ئىختىساسلاشماق. 3. ئوڭۇشلۇق، مۇۋەپپەقىيەتلىكنىڭ سىمۋولى: 开门～ ئالدى ئوچۇق بولماق، ئىشى ئوڭغا تارتماق. ② ئىشەنچكە سازاۋەر بولماق: ～人 ئىشەنچكە سازاۋەر بولغان كىشى. ③ دارامەت، پايدا: 分～ دارامەت تەقسىم قىلماق.

荭 hóng (草～) قامچىكول

虹 hóng ھەسەن - ھۇسەن

خۇش‌مۇئامىلە. ④ ئەھمىيەت بەرمەك، ئېتىبار بەرمەك: ～令 بەرمەك، ئېتىبار قىلما ئېتىبار بېرىپ،قەدىمكىكە سەل‌قاراشماق.

侯 hóu 见另 hòu [候]

Mǐnhòu مىنخۇ ناھىيىسى.

候 hòu ① ساقلىماق، كۈتمەك: ～车室 ماشىنا (پويىز) كۈتۈش ئۆيى / 你先～一～，他就来 سەن ئالدىن بېرىپ كۈتۈپ تۇرۇڭ، ئۇ ھازىرلا كېلىدۇ. ② يوقلىماق، سالام بەرمەك، ئەھۋال سورىماق. ③ ۋاقىت: 时～ ۋاقىت/ ～气 ئىقلىم، ھاۋا رايى / ～风 پەسىللىك شامال. [鸟候] hòuniǎo پەسىل قۇشلىرى. ④ ئالامەت، بىشارەت: 症～ كېسەللىك ئالامىتى / 火～ ئوت‌ئاپىتىنىڭ بىشارىتى.

堠 hòu تۇرا.

瘊 hòu ① ئۆمۈچۈكسىمان بېلىق. ② 〈方〉 ھەسەن-ھۈسەن.

HU

乎 hū ① قەدىمكى يېزىق تىلىدا ئىشلىتىلىدىغان يارىدەمچى سۆز: 1. '吗' بىلەن ئوخشاش: 天雨～？يامغۇر يېغىۋاتامدۇ؟ 2. '呢' بىلەن ئوخشاش: 然～？شۇنداقمۇ؟ / 否～？ ئەمەسمۇ؟ 3. '吧' بىلەن ئوخشاش: 日食饮无得衰～？ كۈنسىز يەپ-ئىچىپ تۇرسا ئاجىزلاپ كەتمەيدىغاندۇ؟ ② يېزىق تىلىدا ئىشلىتىلىدىغان ئۇندەش '啊' بىلەن ئوخشاش: 天～！يا ئاللا! ③ پېشىل ياكى سۆزلەشتىكى كەيمىدىن كېلىدىغان يارىدەمچى سۆز: 异～常寻 نادەتتىكىدىن باشقىچە / 合～情理 ئەقىل-چۈشەنچىگە ئۇيغۇن / 在～不在 بار-يوقلۇقىغا قارىماي، چىداملىق بولسىلا بولىدۇ. ～实用 چىرايلىق بولمىسىمۇ، ③ hū 呼 ① ۋارقىرىماق، توۋلىماق: 高～万岁 تەڭرىنى ئۇلۇغلاش: ～欢 ھاۋازىدۇك ئىددىيسى ياشىسۇن دەپ توۋلىماق / 称～ تەنتەنە قىلىپ توۋلاشماق. ② چاقىرماق، قىچقارماق، ئاتىماق: 来即之，～之即来 چاقىرغان ھامان ھازىر بولماق / 应～ ماقۇل بولماق، جاۋاب بەرمەك. [声呼] hūshēng ئاۋاز، سادا. [吁呼] hūyù ھۇر اجىنەت قىلماق. ③ نەپەس چىقارماق. ④ 681-بەتتىكى

～ 冷 ئىنتايىن سوغۇق.

侯 hòu 见另hóu ① بەگ. مارکىز: 封～ بەكلىك ئۇنۋان بەرمەك. ② بەگ - غوجاملار: ～门 مەرتىۋىلىك ئائىلىسى، غوجا ئائىلىسى.

喉 hóu گال، بوغۇز، تاماق. [喉白] bái hóu بوغما كېسىلى.

猴 hóu مايمۇن.

瘊 hóu (子～) سۆگەل.

篌 hóu 364- بەتتىكى '箜篌' (kōnghóu) غا قارالسۇن.

糇 hóu <古> ئوزۇق، يول ئوزۇقى.

骺 hóu (～骨) ئۇزۇن سۆكلەرنىڭ ئىككى بېشى.

吼 hǒu ھۆركىرىمەك: مۆرىدىمەك: 牛～ كالىنىڭ مۆرىشى/ 狮子～ شىر نىڭ ھۆركىرىشى، (غەزەپلىنىپ ۋارقىرىماق): 怒～ گۈركىرىمەك، غەزەپتىن ۋارقىرىماق.

后 hòu ① <古> پادىشاھ: 商之先～ شاڭ سۇلالىسىنىڭ دەسلەپكى پادىشاھى. ② خانىش. ③ ئارقا، كەين: ～门 ئارقا ئىشىك / 村～ كەنتنىڭ كەينىدە/ ～天 ئىنىدىن (ئەتىدىن كېيىنكى كۈن)/ 日～ بۈگۈندىن كېيىنكى/ 来先～到 ئىلگىرى-كېيىنلىك ～ 排 كېيىنكى قاتار/ ～十名 ئارقىدىن سانىغانىدىكى ئون نەپەر. [备后] bèihòu زاپاس: ～军 زاپاس ئارمىيە. ④ ئەۋلاد، نەۋرە - چەۋرىلىرى: ～裔 ئەۋلاد، ئۇرۇق - ئەۋلاد، پۈشت. 郈 hòu 715- بەتتىكى '酅' (xièhòu) غا قارالسۇن.

逅 hòu 715- بەتتىكى '邂逅' (xièhòu) غا قارالسۇن.

厚 hòu ① قېلىن، قېلىنلىق: ～宽长 ئۇزۇنلۇق، 厚五 كەڭلىك ۋە قېلىنلىق / 板木的～米了下/ قېلىنلىقتىكى تاختايى 雪的～三米厚 ئۇچسانتىمېتر قېلىنلىقتا قار يېغىپتۇ / 棉～ 纸 قېلىن قەغەز / ～ 衣 قېلىن پاختىلىق چاپان. ② زور، جىق، چوڭقۇر، قويۇق: ～望 زور ئۈمىد / ～礼 جىق سوۋغا/ ～情 چوڭقۇرھېسسىيات / ～味 قويۇق پۇراق / ～深 چوڭقۇر دوستلۇق. ③ 谊友的 مۇلايىم، خۇش مۇئامىلە: ～道

ھەس؛ ～来 قاردىمىغانلىقىنى قىلماق / ～闹 قالايمىقان قىلماق / ～说 كەلسە - كەلمەس سۆز-لىمەك / 说～话 ئافزىدىغا كەلگەننى دېمەك. ③ تېمىشقا، نېمە ئۈچۈن: ～不归? نېمە ئۈچۈن قايتمايدۇ؟ ④ ساقال، بۇرۇت. ⑤ ئويمەك. ⑥ [同胡] hútòng تار كوچا.]قاپاق.

葫 hú [芦葫] húlu بوغما

猢 hú [狲猢] húsūn مايمۇن.

湖 hú كۆل: 洞～ دۆڭ تىك كۆلى /太～ تەيخۇ كۆلى. [色湖] húsè ئاچ يېشىل.

瑚 hú 568 - بەتتىكى '珊瑚' (shānhú) غا قارالسۇن.

煳 hú كۆيۈپ كەتمەك: 烤头馒～了 موما كۆيۈپ كەتتى.

鹕 hú 635 - بەتتىكى '鹈鹕' (tíhú) غا قارالسۇن.

蝴 hú [蝶蝴] húdié كەپىنە

糊 hú ① hù, hū 见另 يېپىشتۇرماق، چاپلىماق: 户窗～纸 تورۇسقا قەغەز چاپلىماق / 裱～ نام-تورۇسقا قەغەز چاپلىماق، ئۆي خۇيلىماق. [涂糊] hútu مۇجمەل، تۇتۇق؛ ھاماقەت، كالۋالۇق. ② ئۇماچ. [口糊] hùkǒu جان باقماق. ③ '糊' بىلەن ئوخشاش.

瑚 hú 636 - بەتتىكى '醍醐' (tíhú) غا قارالسۇن.

壶 hú چەينەك، چۆگۈن: 酒～ ھاراق چەينىكى / 茶～ چۆگۈن، چەينەك.

核 hú 见另 hé ①② '核' بىلەن ئوخشاش. يەزى تېغىز تېلىدا ئىشلىتىلىدۇ: 杏～ يال تۆرۈك مېغىزى / 桃～ يالشاخار.

斛 hú خو.

槲 hú دۇب دەرىخى.

鹄 hú 见另 gǔ ئاقسۇ: 立～ جىم تۇرماق.

鹘 hú 见另 gǔ لاچىن.

觳 hú يوللۇق گىردىپ تېشىش.]تىترىمەك.

觳 hú [觫觳] húsù قورقۇپ

虎 hǔ ① يولۋاس. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) جەسۇر، قەيسەر: —员～ 将 بىر جەسۇر سەركەردە. [口虎] hǔkǒu 1. يولۋاس ئاغزى، خەتەر: ～～余生 خەتەردىن جېنىنى قۇتۇلدۇرماق. 2. باش بارماق

'呼鸣'(wūhū)غا قارالا.

呼白 ~ hū 鹭：كىسىلمىلەر دۇملاۋ تاتلىقچاڭچۇ دۇملاۋك.

滹沱河 Hūtuóhé [滹沱] Hū 滹：خۇتو دەرياسى.

戏 wūhū [戏於] xì 见另hū '呼鸣' بىلەن ئوخشاش.

昫 hū [昫昳] hūxīn [昫昳] hūshuǎng سۈيىمى، تاڭ، سەھەر.

忽 hū ① سەل قارىماق، دەققەت قىلماسلىق：~略 سەل قارىماق / ~视 ئېتىبار بارسىز قارىماق / ~疏 دەققەت قىلماسلىق. ② ئۇشتۇمتۇت، تاساددىيى، توساتتىن：~高~低خىز-مەتنىك كەيپىياتىنى ئۇشتۇمتۇت ئۆزلىتىپ، ئۇشتۇمتۇت پەسەيتىشكە بولمايدۇ. ③ خۇ (ئۆلچەم بىرلىكى).

唿哨 hūshào [唿哨] hū 575-بەت-تىكى '哨呼' (hūshào) غا قارالا.

惚恍 hūhuǎng 274 - بەتتىكى '恍惚' غا قارالا.

滹 hūyū 〈方〉 [浴滹] hū يۇيۇنماق.

糊 hū,hú 见另hū چاپلىماق، سۈۋىماق، ئەتمەك：用泥把墙~上 لاي بىلەن تامنىڭ يېرىقىنى چاپلىماق.

囫 hú [囫囵] húlún [囫囵] ~~ 枣吞 چىلانسىز يۇتۇن يۇتماق (تەھلىل قىلماي قا-ردىۋالچە قوبۇل قىلىشقا تەۋ-سىل قىلىنىدۇ).

和 huò, huǒ,hè, hé 见另hú ئۇتۇۋالماق (قارتا، ماجىياڭ ئويۇنىدا).

狐 hú (狸~) تۈلكە.[媚狐] húmèi ياخشىچاقلىق قىلماق، خۇشامەت قىلماق. [欺狐] hūqiān تۈلكىنىڭ قورساق ۋە قولتۇق تېرىسى. [疑狐] hūyí شۈبھە، گۇمانخورلۇق.

弧 hú ① ياغاچ يا.② ياي：~形 يايسىمان / ~线 ياي، ئەگمە سىزىق.

胡 hú ① غۇزلارنى كۆرسە-تىدۇ：人~ غۇز / 服~ غۇز-چە كىيىم. (چەت ئەلنىڭ ياكى باشقا مىللەتنىڭ نەر-سىلىرىنى كۆرسىتىدۇ)：~椒 قارىمۇچ. [胡萝卜] húluóbo سەۋزە. [琴胡] húqín قىجەك. ② قالايمىقان، كەلسە - كەلمە

ئۇلىيەتسىزلىك ھۆزۈرسىزلىك دە بولغانلىق. 2. كۆز بوي-ماق، نالدىماق: 你不要～ 人～ سەن كىشىلەرنىڭ كۆزىنى بويىما.

笏 hù خانتاختا.

瓠 hù تەرخەمەك كاۋا.

鄠 Hù (县～) خۇشيەن نا-ھىيىسى.

HUA

华 <古> huá,huá 见另 huā '花' بىلەن ئوخشاش.

哗 huá 见另huā تارا قلىمدە، تارا قلىماق؛ شالدىرلىماق، شارقىرىماق: 水～地流 سۇ شارقىراپ ئاقاتتى.

花 huā ① گۈل. (كۆچەت-كە ئەزىرە ئۆسۈملۈكلەر-ى. ② گۈل شەكىللىك نەرسىلەر: 雪～ قار ئۇچقۇنى/ 火～ ئوت ئۇچقۇنى/ 葱～ پىياز قىيىمسى/ 印～ گۈلدار، گۈللۈك. [花天] tiānhuā ياۋا چېچەك. [挂花] guàhuā ياردار بولماق. ③ ئالا-چىپار، ئالا-بۇلماچ، تاغىل، گۈللۈك: ～布 گۈللۈك رەخت /头发～白 چاچقا ئاق كىرمەك/ 边～ گۈللۈك جىيەك/那只猫是～的 ئۇ پۇچقاق مۇشۇك. [哨花] huāshào رەڭگى خىلمۇ خىل، ئالا - بۇلا، ئالىپشىل. ئالا - بۇلماچ: 这块布～真～ رەخت بەك ئالا - بۇلماچ ئىكەن. ④ ئارىلاش: 粗粮细粮～着搭吃 ئاق - قارا ئاشلىقنى ئارىلاشتۇرۇپ يېمەك. [甲花] huājiǎ ياشانغان (60 ياش). ⑤ ساختا، ياسالما: 要～招 نەيرەڭ ئۇزلىق قىلماق، نەيرەڭ ئىشلەتمەك / ～言巧语 ياغلىما سۆز، شېرىن سۆز. ⑥ غۇۋا، تۇتۇق: ～眼 كۆز تورلاشماق /眼～了 كۆزى ئالا-چەكمەن بولۇپ كەتمەك، كۆزى ئىنىر-چىنىر بولۇپ كەتمەك. ⑦ سەرپ قىلماق، خەجلىمەك: ～钱 پۇل خەجلىمەك / 一～夫工年 بىر يىل ۋاقىت سەرپ قىلماق. [销花] huāxiāo خىراجەت، راسخوت.

舭 huā 的～鸦鸟: لەپپىدە قىلىپ ئۇچۇپ كەتتى.

بىلەن بەكمۇ قولنىڭ ئاردىلىقى. ② '唬' بىلەن ئوخشاش.

唬 xià 另见 hǔ ھەيۋە قىلماق، قورقۇتماق، پوپوزا قىلماق: 别你～了人 كىشىنى ھەيۋە قىلما. ئاردۇا.

琥 hǔ [珀琥] hǔpò كەھرىۋا.

浒 hǔ سۇ بويى.

户 hù ① بىر قانات ئىشىك. (كۆچمە مەنىسىدە) ئىشىك: 闭不夜～ كېچىسى ئىشىكىنى ياپماسلىق. ② ئۆتۈن، ئائىلە: 千家万～ نۇرغۇنلىغان ئائىلىلەر. [户口] hùkǒu نوپۇس: 报～～ نوپۇسقا ئالدۇرماق/～～簿 نوپۇس دەپتىرى.

护 hù ئاسرىماق، قوغدىماق، مۇھاپىزەت قىلماق: 爱～ ئاسرىماق / ～路 يول ئاسرىماق. (كۆچمە مەنىسىدە) يان باسماق، بولۇشماق: 要不～短 يان باسماق / 他着～地味 ئۆزىنىڭغا بولۇشماسلىقى. [照护] hùzhào 1. ياسىۋورت. 2. گۇۋاھنامە. [士护] hùshi ھېمشىرا.

沪 Hù ① (淡～) خۇدۇ. ② شاڭخەينىڭ باشقىچە ئاتىلىشى: ～杭铁路 شاڭخەي خاڭجۇ تۆمۇريولى.

岵 hù ① (斗～) سوغا (ئۇچمىرىپ ئېقىزلارنى سۇغىرىدىغان ياغاچ چېلەك). ② سوغا بىلەن سۇ چىقارماق.

扈 hù (从～) مۇلازىم، غۇلام، ئۆكەر.

互 hù ئۆزئارا، بىر-بىرى: ～助 ئۆزئارا يارەم قىلىشماق، ھەمكارلاشماق. [互生] hùshēng ئۆزئالماشما يوپۇرماق.

沍 hù ئوڭلىماق، ئوڭلاپ قېتىپ قالماق.

桓 hù 37 - بەتتىكى '桓' (bǐhù) غا قارالا.

岵 hù ئوت - چۆپ ئۆسۈملىكى دەرەخلىك تاغ.

怙 hù تايانماق: ～恶不悛 يامان يولدىن قايتماسلىق.

祜 hù بەخت.

糊 hú,hū 见另hù بوتقا: 辣椒～ لازا بوتقىسى. [弄糊] hùnong 1. ئەپلەپ-سەپلەپ قول ئۆچمەدىلا: 做事～～ ئىشنى قول ئۆچمەدىلا ئىشلەپ قويۇش مەسئۇلىيەت تۇيغۇسىغا ئىگە بولماسلىق. 2. ئېغىز ئىچىدىكى تاماقنى ئېنىق چايناپ يۇتماسلىق.

很～ ئۇنىڭ گەپ-سۆزلىرى ناھايىتى قىزىق. 2 ئوينىماق، خۇاچۇەن، خۇاچۇەن hué 搳 ① huà 化 ئۆزگەرمەك، ئۆزگەرتمەك، ئايلاندۇرماق: ～整为零 پۈتۈنىنى پارچىلىماق / ～变 ئۆزگەرمەك /感～ تەسىرلەندۈرمەك / قىلماق، تەسىرلەندۈرمەك / 开～ 1. مەدەنىيلەشمەك. 2. مۇز ئېرىمەك، تولۇق ئېرىمەك/ 了～都冰 مۇز ئېرىدى.[合化] huàhé [石化] بىرىكمەك. huàshí تاشقا ئايلانغان جەسىم. ② سەدىقە تەلەپ قىلماق: ～缘 سەدىقە قىلىمەك/ ～斋 نان قىلىمەك. ③ ئىسىم ياكى سۈپەتلەرنىڭ كەينىدە كېلىپ، مەلۇم بىر خىل خۇسۇسىيەت ياكى ھالەتكە ئايلانغانلىقنى بىلدۈرىدۇ: 命革 ～ ئىنقىلابىيلاشماق /农机业～ يېزا ئىگىلىكىنى ماشىنىلاشتۇرماق /工业～代现 ～ سانائەتنى زامانىۋىلاشتۇرماق/ 科学～ ئىلمىيلاشماق / 绿～ كۆكەرتمەك، يېشىللىققا ئايلاندۇرماق.

华 Huá ① huá, huā 见另 Huà ② خۇا (قامىلىدە). ③ خۇاشەن ئېغىز. huá قېيىن

桦 ① huà, huá 见另 huà 划 ئايرىماق: ～分阶级 سىنىپ چەكلىنىش دائىرىسىنى ئايرىماق / ～清界限界线 دوست - دۈشمەننىڭ چېگرىسىنى ئېنىق ئايرىماق.[代时划] huàshídài دەۋر بۆلۈنۈش، دەۋر خاراكتېرلىك. ② پىلانلىماق: 工作计～ خىزمەت پىلانى/ ～事件这 بۇ ئىشنى سەن پىلانلا. [一划] huàyī بىردەك، ئوخشاش، بىرلىككە كەلتۈرمەك، ئوخشاش قىلماق: ～制度 تۈزۈمنى بىرلىككە كەلتۈرمەك.

画 huà ① رەسىم: 一张～儿 بىر پارچە رەسىم /年～儿 چاغانلىق رەسىم، بايرامليق رەسىم /～报 رەسىملىك ژۇرنال. ② سىزماق: ～画儿 رەسىم سىزماق /～个圈儿 چەمبەر سىزماق /～十字 كرېست بەلگىسى سىزماق، چوقۇنماق /～押 قول قويماق، بارمەقنىسى باسماق. ③ سىزىق (خەنزۇچە خەتنىڭ سىزىقلىرى): '人' 字两～ «人» دېگەن خەتنى

划 ① huai，huà 见另 huá بۆلمەك، ئايرىماق، ئاچماق، چاقماق، تىلماق：把这个瓜～开 پىچاق بىلەن بۇ قوغۇننى تىل /～了一道口子 كېسىۋەتمەك /～火柴 سەرەڭگە چاقماق. ② ھەيدىمەك، ئەشمەك：～船 قېيىق ھەيدەمەك. huázi [划子] ئولاق، قولۇاق، قېيىق. ③ پايدىلىق：～不来 ئەرزىمەسلىك، پايدىسىز، بىمەنە، بىمەۋدە.

华 ① huà，huá 见另 huá گۈزەل، چىرايلىق：～灯 نەقىشلىك پانۇس، رەڭگارەڭ پانۇس /光～ نۇر، يورۇقلۇق. (ھۆرمەتلەش مەنىسىدە) سىز، سىلى：～诞 سىلىنىڭ تۇغۇلغان كۈنلىرى/～函 سىزنىڭ خەتلىرىڭىز. ② خەنزۇچە، جۇڭگو：～夏 خۇاشيا /～侨 جۇڭگو مۇھاجىرى /～北 شىمالىي جۇڭگو.

哗 见另 huá ۋالاڭ-چۇقان سالماق، چۇقان كۆتۈرمەك، غوۋغا كۆتۈرمەك، قىيا-چىيا قىلماق：全体大～ كۆپچىلىك غوۋغا كۆتۈرىشىپ، ھەممەيلەن چۇقان سېلىشماق /～众取宠 قۇرۇق گەپ سېتىپ كىشىلەرنى ئالدىزىغا قارىتىپ گەپ پەتلىق قىلىپ باشقىلارنى جەلپ قىلماق. [哗啦] huálā چىلاپ-چىلاپ ساپاننىڭ (سوقنىڭ) چىشى.

猾 huá ھىيلىگەر، قۇۋ.

滑 huá ① سىلىق، پارقىراق：～很地后以雨下 تېيىلغاق：يامغۇر دىن كېيىن يەر ناھايىتى تېيىلغاق بولۇپ كېتىدۇ/～桌面很光 ئۈستەلنىڭ يۈزى ناھايىتى سىلىق. ② تەيىلمەك：～了一跤 تېيىلىپ كەتمەك /～雪 چاڭقا تېيىلماق /～冰 مۇز تېيىلماق. [滑翔] huáxiáng لەيلەپ پەسلەپ ئۇچماق：～～机 پلانېر. ③ ھىيلىگەر، قۇۋ، مەككار：～头 قۇۋ، قۇۋلۇق قىلماق؛ لولا، لوللىق قىلماق/狡～ قۇۋ، مەككار، ھىيلىگەر/这人很～ بۇ ناھايىتى قۇۋ ئادەم.

[猾稽] huájī ھەزىل، قىزىق، قىزىقچىلىق، ھەيران：他说话

HUAN

欢 huān ① خۇشال، خۇشال-خۇرام: ～庆 مەلۇمبىنى خۇشاللىق بىلەن تەبرىكلىمەك/ ～呼 ئالقىش ساداسىدا ئۇزۇنغىچە بىراگراپ تۇرماق/ ～天喜地 خۇشاللىق قىددىن قمن - قىنىغا پاتماي كەتمەك؛ يىيراپ كەتمەك/ ～迎贵宾 ئەزىز مېھمانلارنى قارشى ئالماق. ② جۇشقۇن، روھلۇق، تىتىمك؛ قىزىق: 真们子孩～ بالىلار ناھايىتى روھلۇق/ 很得转器机～ ماشىنا ناھايىتى تېز ئايلانماقتا. (كۆچمە مەنىدە) ئولۇپ تاشماق، ئۇرغۇپ تۇرماق، لاۋۇلدىماق: 很火的里子炉～ مەشىنىڭ ئوتى لاۋۇلداپ يانماقتا.

獾 huān بورسۇق.

还 ① hái 见另 huán قايتماق: ～家 ئۆيگە قايتماق/ ～原 ئەسلىگە قايتماق، ئەسلىگە كەلمەك/ ～以通海 دېڭىز قاتنىشى ئېچىلغاندىن كېيىمۇن قايتىپ كەلمەك. ② قايتۇرماق، ياندۇرماق: ～礼 سالام قايتۇرماق/ ～手 قول يانى-دۇرماق/ ～牙～牙以眼～眼以 كۆز ئويغانغىلى كۆزدىنى ئوي، چىش چاقىغانغىلى چىشىنى چاق؛ جانغا جان، قانغا قان ئالماق. ③ ياندۇرماق، تۆلىمەك، قايتۇرماق: ～钱 پۇل قايتۇرماق.

环 huán ① ھالقا: 连～ زەنجىرسىمان، تۆتاش/ 铁～ تۆمۈر ھالقا. ② ئايلانماق، چۆرىدىمەك: ～城马路 شەھەرنى ئايلىنىپ ئۆتىدىغان يول/ ～视 قاراپ چىقماق، كۆز يۈگۈرتۈپ چىقماق. huánjìng [境环] شارائىت، مۇھىت: ～～的美优 گۈزەل مۇھىت.

桓 Huán خۇەن (فامىلە).

貆 huán قوڭغارچىقنىڭ كۆچۈكى.

锾 huán <古> خۇەن (ئالتە سەر).

圜 yuán 见另 huán چۆرىدىمەك، ئايلانماق.

闤 huánhuì [阛阓] huán بازار، دۇكان.

寰 huán كەڭ رايون. [寰球] huánqiú پۈتۈن يەر شارى، [宇寰] huányǔ پۈتۈن دۇنيا.

ئىككى سىزىقلىق / '天'字是四～ «天» دېگەن خەت ئۆت سىزىقلىق.

婲 huà 238-بەتتىكى '婲娩' (guīhuà) غا قارالا.

话 huà ① سۆز، گەپ: 说～ گەپ قىلماق /～句几了谈 بىر قانچە ئېغىز گەپ قىلماق. [剧话] huàjù دراما. ②سۆز-لەشمەك، گەپلەشمەك، پاراڭ-لاشماق: ～别 خوشلاشماق / ～茶 سۆھبەت، پاراڭلاشماق/ ～旧 ئۆتكەن ئىشلار ئۈستىدە پاراڭلاشماق. [本话] huàběn قىسسە، تەزكىرە.

HUAI

怀 ① huái ئەسلىمەك، ياد ئەتمەك، سېغىنماق: ～友 دوست تىنىش ئەسلىمەك /～念大伟的 国祖 ئۇلۇغ ۋەتەننى سېغىنماق. ② يوشۇرماق، ئۆز ئىچىگە ئالماق: ～胎 ھامىلە دار بولماق؛ بوغاز بولماق/ ～疑 گۇمانلانماق / ～恨 ئۆچمەنلىك ساقلىماق، ئادا ۋەت ساقلىماق، غۇم ساقلىماق/ 胸～ 壮志 كۆڭلىگە ئۇلۇغ ئىرادە پۈكمەك. ③ قۇچاق، قو-يۇن، باغىر: 把～在抱孩小 把 بالىنى باغرىغا باسماق. ④ كۆڭۈل: 无介于～ كۆڭۈلگە ئالماسلىق / 中正(zhōng)～下 دەل كۆڭۈلدىكىدەك بولماق، دېگەن يەرددىن چىقماق.

徊 huái 486 - بەتتىكى '徘徊' (páihuái) گە قارالا.

淮 Huái خۇەيخې دەريا سى.

槐 huái تۇخۇمەك دەرىخى.

踝 huái ئوشۇق (سۆڭەك).

耰 huái يەر ئاغدۇرماق. [耙耰] huáibà ئاماچ.

坏 ① huài يامان، ئەسكى، بۇزۇق: 作事～人～ 向决坚 斗争 ئەسكى ئىش، يامان ئادەم-لەرگە قارشى قەتئىي كۈرەش قىلماق. ② بۇزۇلماق، كاردىن چىقماق: 自行车～了 ۋېلىسى-پىت بۇزۇلۇپ قالدى. ③ ئەسكىلىك، بۇزۇقچىلىق: 使～ئەسكىلىك قىلماق. ④ بەك، تازا، قاتتىق، ناھايىتى: 真忙我把～了 تازىمۇ ئالدىراپ كەتتىم/ ～了气 بەك خاپا بولماق.

划 huà,huá 见另huai 12-بەت-تىكى '划刮' (bōhuai) غا قارالا.

گەرلەسپ مەزمۇنىنى ئۆزگەرتىپ مەسلىك،قانام ئېيتقان بايمىقى.
唤 huàn چاقىرماق، قىچقارماق: ～鸡 توخۇنى قىچقارماق؛ توخۇنى تۇتۇلمەك/～狗 ئىتنى چاقىرماق؛ئىتنى مەھەم ھلىمەك.
涣 huàn بوشاشماق: 士气～散 جەڭگىۋارلىرى روھى ئاجىزلاشماق/～然冰释 مۇز ئېرىگەندەك بۇتۇنلەي تۈگەپ كەتمەك. [涣散] huànhuàn ئۇلۇغ سۆز.
焕 huàn يارلاق، نۇرلۇق: ～然一新 يېڭى تۈس ئالماق؛ بۇتۇنلەي يېڭى تۈسكە كىرمەك. [焕发] huànfā چاقماق، چاقنىماق،ئۇرغۇماق، كۆتۈرۈلمەك، جۇش ئۇرماق: 精神～ روھى كۆتۈرۈلمەك.
痪 huàn [痪瘫] tānhuàn ئەمەلدار، مەنسەپدار. [宦官] huànguān ھەرەم بېگى، ھەرەم ئاغىسى، ئاغۋات.
浣 huàn ① يۇماق: ～衣纱/～洗衣裳 كىيىم يۇماق/～ رەخت يۇماق. ② ئون كۈن، دېكادا.

鲩 huàn ئاق ئامۇر بېلىقى.
患 huàn ① ئازابەت. بالا-قازا: 有备无～تەييارلىق بار يەردە بالا-قازا بولماس؛ تەييارلىقسىز بولسا ئازابەت كۆرمەيسەن؛ سۆز كەلكۈچە توغان تۇت/防未然～ ئالدىنى ئالماق/免水除～ سۆز ئاپىتىدىن ساقلانماق/～难之交 ئېغىر كۈنلەردە بىللە بولغان دوست. ② ئەندىشە قىلماق، ئەسرىمەك: غەم-ئەندىشە: 不要～得～失 ئۆز پايدا-زىيىنىنىڭلا غېمىنى يېمەسلىك كېرەك. ③ گىرىپتار بولماق، مۇپتىلا بولماق: ～病 كېسەلگە گىرىپتار بولماق/～脚气 پۇت تەمرەتكىسى كېسىلىگە مۇپتىلا بولماق.
漫 mànhuàn [漫漶] huàn تۆتۈق بولۇپ قالماق، ئۆچمەك.
逭 huàn قاچماق، چەتلىمەك، باش تارتماق، ئۆزىنى قاچۇرماق.
豢 huàn مال باقماق. [养。]
擐 huàn كىيمەك: ～甲执兵 ساۋۇت كىيىپ قوراللانماق.

ئۇتۇن يەر شارى، پۈتۈن دۇنيا. يەنە '环球'، '字环' مۇ دېيىلىدۇ. (lánghuán) 廊环 قارالا.

嬛 huán 385-بەتتىكى '娴娜' سۆزىگە قارالا.

缳 huán ① سىرتماق: 投～ ئېسىلىپ ئۆلۈۋالماق. ② دارغا ئاسماق: ～首 دارغا ئاسا هالقا. ئىلماق.

镮 huán 镮 huán ① يورۇق، يورۇماق. ② گۈزەل.

缓 huǎn ① ئاستا: 急～重轻 ئىشنىڭ جىددىيلىك ۋە مۇهىملىق دەرىجىسى؛ ئېغىر ۋە يەنىكلىك، ئالدىراش ۋە ئالدىراش ئەمەسلىك / ～行而步 ئاستاقەدەم تاشلىماق / 不～ 急济 دەرىدىگە دەرمان بولالماسلىق. ② كېچىكتۈرمەك، كەينىگە سۈرمەك: ～兵之计 ئۆزىنى ئوڭشۇپلىش تاكتىكىسى / ～刑 جازانى كېچىكتۈرمەك، كېچىكتۈرۈپ جازالماق / 两～ 天 ئىككى كۈن كېچىكتۈرۈپ بېجىرمەك. huǎnhé [和缓] يەڭيەڭلەك، يەڭگىشلەك. huǎnchōng [冲缓] توقۇنۇشنى يەڭگىتمەك؛ ئارىلىق، ئوتتۇرىلىق: ～～带地 ئوتتۇرا رايون، ئارىلىق رايون. ③ ئەسلىگە كەلمەك، هوشىغا كەلمەك: ～又去 过昏人 يانماق: 刚～了来过 كېتىپ يەنە ھوشىدىن كەتتى/ ～～ 走前往在气 دەم ئېلىپ ۋېلىپ يەنە ئالدىغا قاراپ ماڭماق.

幻 huàn ① قۇرۇق، ئەمەلگە ئاشمايدىغان، يوقىلىدىغان: ～境 خىيالىي دۇنيا/ 打一切～想 ھەممە قۇرۇق خىيالدىن يوقالماق. [灭幻] huànmiè يوقاپ چىقماق، يوقالماق، غايىب بولماق. [灯幻] huàndēng پروېكسىيە ئاپپاراتى. ② ئۆزگەرمەك.

奂 huàn ① گۈللەنمەك، كەڭ ئەۋج ئالماق، ئۇلغايماق؛ كۆپ. ② رەڭگى ئوچۇق.

换 huàn ① ئايرىدۇاشلىماق، تېگىشمەك: ～互 تېگىشمەك: 件条～交/ 事办再天～两 ئالماشتۇرماق. ② ئۆزگەرتمەك، قىلىشماق: ～衣服 كىيىم يەڭگۈشلىمەك: ～不汤药 سۈيىنىلا يۆتكەپ دورىنى يۆتكىمەسلىك؛ شەكلىنىلا ئۆزگەرتىپ ماھىيىتىنى ئۆزگەرتمەسلىك.

凰 huáng ① [凤凰] fèng سۇمۇرغ، كەنقا. ② ر-ۇ ئايەللەردىكى چىشى كەنقا.

隍 huáng سېپىل خەندىكى.

惶 huáng 1. جالاڭ، دۇمباق ئاۋازى. 2. ئۇششاق بالىلار-نىڭ يىغا ئاۋازى.

徨 huáng489- بەتتىكى '徜徉' (pánghuáng) غا قارالغا.

惶 huáng تەشۋىشلەنمەك، قورقماق: 人心~ كۆڭلى دەككە - دۈككىدە بولماق/ ~恐不安 تەشۋىشلىنىپ خاتىرجەمسىزلەنمەك.

遑 huáng ① بوش ۋاقىت:不~ چولا يوق، ۋاقىت يوق.② ئالدىراپ- تېنەپ، پاتپاراق.

煌 huáng پارلاق، نۇرلۇق: 火星~~ ئۇچقۇن نۇر چاچماق / 灯火辉~ چىراغ نۇر چاقناپ تۇرماق. ئاۋازى.

锽 huáng جالاڭ، دۇمباق

蝗 huáng (虫~) چېكەتكە.

篁 huáng بامبۇكزارلىق؛ بامبۇك.

艎 huáng 787 - بەتتىكى '艕舯' (yúhuáng) غا قارالغا.

鳇 huáng كالۇگا بېلىقى.

黄 huáng ① سېرىق. [色黄] huángsè سېرىق، سېرىق رەڭ: 小说~~ سېرىق رومان. ② خۇاڭخې دەريا-سى: 引~工程 خۇاڭخې دەريا-سىنى باشلاش قۇرۇلۇشى. ③ سۇغا چىلاشماق. مۇۋەپپەقىيەتسىز بولۇپ چىقماق، ئاقماي قالماق: 这件事~了不 بۇ ئىش سۇغا چىلىشىپ قالمايدۇ.

潢 huáng ① كۆلچەك. ② قەغەزبويىماق. [装潢] zhuāng huáng بېزىمەك، بەزداز لىماق؛ بېزەك، بەزداز. (كۆچمەنسىدە) بەزداز بوخچىسى. ئاشتاش.

璜 huáng يېرىم دۇگلەك

磺 huáng گۆگۈرت؛ سۇلفات، سۇلفۇن: 硝~ سېلىترا ۋە گۆگۈرت.

镶 huáng ① چوك قوڭغۇراق. ② قوڭغۇراق ئاۋازى.

癀 huáng كۆيدۈرگەكېسىلى.

蟥 huáng434- بەتتىكى '蟒蚂' (mǎhuáng) غا قارالغا.

簧 huáng ① تىل: 笙~ شېڭ تىلى /乐器~ تىللىق چالغۇ ئەسۋابلىرى. ② پۈر-

环 huàn <古> هاروا بىلەن پارچىلاش جازاسى.

HUANG

肓 gāohuāng [膏肓] huānɡ ～～人病 سەكراتقا چۈشمەك.

荒 huānɡ ① ئاق قالماق (يەر): 备～ قەھەتچىلىككە تەييارلىق كۆرمەك؛ قەھەتچىلىكنىڭ ئالدىنى ئالماق. (كۆچمە مەنىدە) يېتەرسىز، قىيىنچىلىق: 煤～ كۆمۈر قېزىنچىلىقى /房～ ئۆي قېيىنچىلىقى. ② بوز يەر: ～地 بوز يەر /垦～ بوز يەر ئاچماق /开～ بوز يەر ئۆزلەشتۈرمەك. (كۆچمە مەنىدە) 1. تاشلۇۋەتمەك؛ تاشلىنىپ قالماق: ～废 تاشلىنىپ كەتمەك، تاشلاپ قويماق، ئاق قالماق. 2. چۆلدەرەپ قالماق، چەت، يېقا، خىلۋەت: ～村 سەھرا /～郊 سەھرا يېزى. [荒疏] huānɡshū چېقىپ قالماق، خېمىغا يېنىپ قالماق: ～～没还课功的学 ئۆگەنگەن دەرسلەر ئېستىن چىقىپ كەتكىنى يوق. ③ ئېغىز، ساختا، ئالدىغا ～谬 بەمەنە /～诞 بەمەنە، بەمەنىلىك، ئەپسانە، ئەپسانىلىك. [荒唐] huānɡtánɡ 1. بولمىغۇر، بەمەنە، ئاشۇرۇۋېتىلگەن: ～真话这 بۇ راستىنلا بەمەنە گەپ. 2. شالاق، شالاقلىق قىلماق.

慌 huānɡ <方> قېزىپ چىقىرىلغان مەدەن.

慌 huānɡ ① ھودۇقماق، ئالاقزادە بولماق: 他～太事做 ئۇ ئىش قىلسا بەك ھودۇقۇپكېتىدۇ/～张～里 تەمتىرەپ كەتمەك، ئالاقزادە بولۇپ كەتمەك. ② قورقماق، ۋەھىمە يېمەك، تەشۋىشلەنمەك: 我～心里发 دەككە - دۈككىگە چۈشمەك /～惊 قورقماق، ھودۇقماق. ③ بەك، قاتتىق: ～得累 ناھايىتى بەك چارچىماق /～得闷 قاتتىق ئىچى پۇشماق.

皇 huánɡ ① خان، پادىشاھ 著巨～～: كاتتا، زور. ② كاتتا ئەسەر. ③ <古> 'ئالدىراش' بىلەن ئوخشاش. ④ <古> 'ئالدىراش' بىلەن ئوخشاش.

بوغۇناق. ③ سۇر، كۈل رەڭ.

浍 huì قەزەقچىلىق قىلماق؛ ھەيدەش قىلماق. [كەشتىمەك.

晦 huìrhuìr[儿晦儿晦] huì كەڭ، زور؛ ~~余有كەڭكاشا. [复恢] huìfù ئەسلىگە كەلمەك؛ ~~健康 ساقلامەتلىكنى ئەسلىگە كەلتۈرمەك.

拐 huì ① قوماندانلىق قىلماق. ② كەمتەرلىك، كىچىك پېئىللىق؛ ~谦كەمتەرلىك قىلماق.

挥 huī ① يۇلاڭلاتماق، لوينا تماق؛ ~刀 قىلىچ ئويناتماق /~手 قول يۇلاڭلاتماق /大~一笔 قەلەمنى قولىغا ئېلىپلا؛ قەلبىمنى تەۋرەتتىپ قويۇپلا. [挥指]zhǐhuī قوماندانلىق قىلماق. ②چاچماق: ~金如土 پۇلنى پاخالدەك بۇزۇپ چاچماق/~汗如雨 ئادەمنىڭ تىنىمسىدىن ئۆڭ تۆكۈلۈپ بوپتۇ؛ ئادەم ~ منغ - منغ؛ تىمقما - تىمقماق. [发挥] huīfā پارلىغا ئايلانتىپ كەتمەك، ئۇچماق، ئوزۇپ كەتمەك. [翬挥] huīhuò بەرقىدەك بۇزۇپ چاچماق.

辉 huī قۇياش نۇرى: ~煌باھار قۇياشى/朝~ئالاھنۇرى.

辉 huī نۇر، جۇلا: 落日~余كەچكى شەپەقنىڭ قالدۇق نۇرى /光~四射 نۇت تەرەپكە نۇر چاچماق. [煇辉] huīhuáng پارلاق، نۇرلۇق، شانلىق؛ چاقنىماق: 金碧~~ ئالتۇن نۇر چاقناپ تۇرماق، ھەشمەتلىك، كاتتا. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئىنتايىن ياخشى، كۆزگە كۆرۈنەرلىك، ئاجايىپ: ~~的成绩 كۆزگە كۆرۈنەرلىك نەتىجە. [辉映] huīyìng نۇر چاچماق، نۇر چاقنىماق. (كۆچمە مەنىدە) سېلىشتۇرماق: 前后互相~~ باش - ئايىغىنى ئۆز ئارا سېلىشتۇرماق.

翚 huī ① پەرۋاز قىلماق، ئۇچماق. ② <古> رەڭدار پەيلىك قىرغاۋۇل.

麾 huī سوقۇلماق، ئۇرۇلماق. [喧麾] xuānhuī ياكرادىماق، شاۋقۇن كۆتۈرۈلمەك. huī <古> قوماندانلىق بايرىقى. (كۆچمە مەنىدە) قوماندانلىق قىلماق: ~军 ئارمىيىنى قوماندانلىق قىلماق.

ژەنما: قۇلۇپنىڭ ھۆرۈز- ~锁 خىسى / ~弹 ھۆرۈزەنما.

恍 huǎng ① بىردەنلا، دەر- ھال: ~然大悟 دەرھال ئۇ- سىنى قاپماق، بىردەنلا چۈ- شەنمەك. ② خۇددى، گويا، ~若置身其境 دەك/ -تەك: خۇددى ئۆزى شۇ جايدىكىدەك، گويا ئۆزى بىلمىدىغاندەك.

幌 huǎng يەردە، چىملىق. [子幌] huǎngzi ژ-ۇدىك (ئوخشىتىش مەنىسىدە) نەق- يالغان huǎng يالغان گەپ، يالغان - ياۋداق گەپ: ~ يالغان ئېيتماق. (كۆچمە مەنىدە) يالغان باھا (تېخىمۇ لىك باھادىن يۇقىرىلىتىپ ئېيتىلغان باھا): 要~ باھا قويماق، باھانى ئاشۇرۇۋ- ئېيتماق (سودا - سېتىقتا).

晃 huǎng见另 huàng لەشكە- ماق، لەپەشكىمەك، پۇلاڭلىماق، ئىرغاڭلىماق، تەۋرىمەك: 来枝树~ 回~ دەرەخ شاخلىرى ئۇياقتىن- بۇياققا ئىرغاڭلىماق.

滉 huàng [滉漾] huàngyǎng چەكسىز سۇ.

HUI

灰 ① huī كۈل، كۈيە: 炉~ ئوچاق كۈلى / 烟~ تاماكا- كۈلى / 心灰[心灰] ~/肥 كۈل ئوغۇت. [灰心] huīxīn كۆڭلى قايتماق، ئىخ- لاسى قايتماق، كۆڭلى سوۋۇ- ماق، روھسىزلانماق: 不要~ ~روھسىزلانما. [灰石] shíhuī [灰青] qīnghuī كۈل رەڭ- ھاك. ② چالما، چالما - توزان، توپا.

رۇەتمەك؛ 烧～ كۆيدۈرۈۋەتـ
مەك. ② بـۇزماق، ۋەيـران
قىلماق، نابۇت قىلماق، خـا
راب قىلماق، كېرەكسىتمەن چە
قارماق، يولدىن چىقارماق؛
的～谁子椅把这 ?بۇ ئورۇن
دۇقنى كىم بۇزۇۋەتتى؟ /旧社
كـونـا 人好少多了～知不会
جەمئىيەت قانچىلىغان ياخشى
ئادەمنى كېرەكتىن چىقاردى-
يوق قىلـ huǐmiè [灭毁] ھەا
ماق، يـوقـاتماق، ئـۆمـران
قىلماق، ھالاك قىلماق، ھالا-
كەتلىك؛ 给人敌以～～性的
打击 دۈشمەنگە ھالاكـەتلىك
زەربە بەرمەك. ③ 〈方〉 كونا
نەرسىنى باشقا نەرسىگە
ئۆزگەرتمەك؛ 这～两个小桌子的～换旧张
چىك ئـورۇندۇقـنى بىر كـونا
ئۈستەلنى بۇزۇپ يـاسـىغان.
④ تۆھمەت، قارا چاپلىماق.

卉 huì ئوت - چۆپلەر؛ 花～
گـۈل - كىياھلار.

汇 huì ① پەرىۋوت قىلماق؛
～款 پـۇل پەرىۋوت قىلماق /
～兑 پۇل ئـەۋەتـمەك، پـۇل
پەرىۋوت قىلماق. ② يـىغـىـ
لىپ چولا ئېقىنغا ئايلانماق.
③ ئوپلاش ۋە يەكـۈن يـولـى
بىلەن ۋۇجـۇدقـا چىقارغان
نەرسە؛ 总～ يىغىندى. ④ يىغـ
ماق. ئوپلىماق؛ 字～～ئۆز ئوپـ
لىماق؛ سـۆزلـۈك / ～集ئوپـ
لىماق، ئوپلاپ كىتاب قىلماق؛
ئوپلام. [汇报] huìbào دوكلات
قىلماق، مەلۇم قىلماق.

会 huì ① يىغىلـ
ماق، بىر يەرگە جەم بولماق،
بىرلىشكىتە، بىرلىشىپ؛
在～儿那吗?نەگە يىغىلىمىز؟/
就在这里 ～齐吧 مۇشۇ يەر-
گە يىغىلايلى /～审 كـوللېكـ
تىپ سوراق قىلماق، كوللېكـ
تىپ تەكشۈرمەك /～话 سـۆز-
لەشمەك (يۈز ئۈرانە). [会师]
huìshī ئۇچراشماق، قـوشـۇل
ماق. ② يىغىن، مەجـلىس؛
众群/念纪～ خاتىرە يىغىنى
～大 ئاممىۋى يىغىن /开～
يىغىن ئاچماق. ③ ئۇيۇشما.
جەمئىيەت؛ 工～ ئىشچىلار
ئۇيۇشمىسى 学生～ ئـوقۇغۇ-
چىلار ئۇيۇشمىسى. ④ شەھەر؛
都～ چوڭ شەھەر /省～ ئۆل-
كە مەركىزى. ⑤ كـۆرۈشمەك،
ئۇچراشماق؛ ～客 مېـھمان

微 huī بەلكە، ئەزناك، گېرب، كاكار؛ 国～ دۆلەت گېربى/ ～枚 مەكتەپ ئەسۆنمكى.

隳 huī خاراب قىلماق، ۋەيران قىلماق.

回 ① huí قايتماق، قايتىپ كەلمەك: ～家ئۆيگە قايتماق/ ～到 ۋەتەنگە قايتماق /～国 原单位作工 ئەسلىدىكى تىدارىدىگە قايتىپ كېلىپ خىزمەت قىلماق. ② بۇرۇلماق، ئايلانماق: ～过来身 ئۆرۈلمەك. [回头] huítóu 1. ئارقىغا قايتماق، ئارقىغا بۇرۇلماق: ～～就看 了见 ئارقىغا بۇرۇلۇپلا كۆرۈپ قالدى. 2. كېيىن، بىر دەم ئۆرۈپ، ھەيلى: ～～再说 吧 كېيىن بىر نەرسە دېيىشەيلى. 3. ئووۋا قىلماق، پەيلىدىن يانماق، خاتالىقىنى تۈزەتمەك: 在现 ～～不晚 ھازىر پەيلىگىدىن يانساڭمۇ كېچىكمەيسەن.③ ئايلانماق، چۆرگىلەمەك، بۇرۇلماق: ～形 كېلىپ /巡～ ئايلىنىپ يۈرمەك، كۆچۈپ يۈرمەك. [回避] huíbì قاچماق، ئۆزىنى قاچۇرماق، ئۆزىنى چەتكە ئالماق، جاۋاب، جاۋابەن: ～答 جاۋاب خەت /～话 جاۋاب ئۆچۈر /～敬 جاۋابەن تۆھپە قىلماق، جاۋابەن يېنىدۇرماق ⑤ قېتىم، نۆۋەت، مەرتىم 两～ ئىككى قېتىم /过来他 ～～ ئۇ بىر قېتىم كەلدى. 红楼梦 (كۆچمە مەنىسىدە) باب: ～十二百一共 ～قىسمەن، راۋاقتىكى چۈش» رومانى جەمئىي 120 باب.

[回族] Huízú خۇيزۇلار.

[纥回] Huíhé قەدىمكى ئۇيغۇرلار.

洄 huí ئېقىنغا قارشى ئايلىنىشى.

茴 huí 1. (小～) ئارپا-بەدىيان. 2. (香～) رۇم بەدىيان.

蛔 huí سازاك مەدە، يىلان.

虺 huǐ زەھەرلىك يىلان.

[虺虺] huǐhuǐ <古> گۈلدۈر.

悔 huǐ توۋا قىلماق، پۈشايمان قىلماق: ～过 گۇناھىغا توۋا قىلماق/～之已晚 پۈشايمانىنىڭ ئالغىلى قاچا تاپالماسلىق.

毁 ① huǐ كۆيمەك، كۆيدۈ-

دېمەك / 忌～ ئېغىر ئالماق، يامان كۆرمەك. ②رەھىمەتلىك. 悔 huǐ تەربىيىسىلىمەك، ئۆگەنمەك، ئەسىھەت قىلىماق: ～人不倦 ئىرادىسىمەي ئۆگىتىمەك، زېرەكمەي ئۆگەتمەك. 晦 huì ① ئۇۋا، ئۇۋۇق. [气晦] huìqì ئامەتسىزلىك، ئىش ئوڭدىن كەلمەسلىك، ئەسلىك، ياللاكەتلىك. ② ئۇن، كېچە: 如雨风～ قاتتىق جۇدۇن بولۇپ، قاراڭغۇلۇق بېسىپ كەتمەك. ③ قەھەرىمىدە ھەر لاينىك ئاخىرقى كۈنى. 恚 huì ئۆچمەنلىك؛ غەزەپ- لەنەرەت. 贿 huì ① پارا. ② (～赂) پارا بەرمەك. 彗 huì سۇپۇرگە. [彗星] huìxīng كومېتا؛ قۇيرۇقلۇق سۇلتۇز، سۇپۇرگە يۇلتۇز. 彗 huì ياۋا سۇپۇرگە. 槥 huì<古>كىچىك كۆزنەي. 慧 huì ئەقىللىك، زېرەك، چېچەن، پاراسەتلىك، زېھنى ئۆتكۈر؛ 发明的人工智～ ئىشچىلارنىڭ ئەقىل - پاراسىتى بىلەن جارى قىلدۇرماق.

秽 huì پاسكىنا، ئىپلاس؛ ～土 ئەخلەت. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) قەبىھ، يېرگىنىچ- لىك. ئوسال؛ 行～ سەت قى- لىق. بەتقىلىق، بۇزۇقچىلىق. 翙 huì [翙翙] huìhuì قۇش- لارنىڭ پەرۋاز قىلغان ئاۋازى. 惠 huì پايدا، مەنپەئەت؛ 互据根 易贸立建·则原 的～ مەنپە- ئەت يەتكۈزۈش پرىنسىپى ئاساسىدا، تاشقى سودا مۇنا- سىۋىتى ئورناتماق. (ھۆرمەت- لەش مەنىسىدە): ～赠 سوۋغا قىلماق، ھەددىيە قىلماق/ ～临 قەدەم تەشرىپ قىلماق، ئىلتىپات قىلماق. 蕙 huì(～兰) خۇيلەن گۈل. 蟪蛄 huìgū [姑蟪] huì سەر- ئان. 喙 huì ئېغىز، تۇمشۇق: 无置肩～ گەپ قىستۇرماسلىق. 阓 huì 269-بەتتىكى '阛阓' (huánhuì) غا قارالسۇن. 殨 huì جاراھەتلەنمەك، يارا: ～败 يېرىڭلىماق.

HUN

昏 hūn ① نامازشام، كەچ-

بىلەن كۆرۈشمەك، مۇھەمان قويۇل قىلىماق /～面 يۈز كۆرۈشمەك، ئۇچراشماق/ ～你 有没他过？سەن ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشۈپ باقتىڭ-مۇ؟ ⑥ پۇل تۆلىمەك، پۇل چىقارماق: ～帐 پۇل تۆلەپ قويماق (باشقىلار ئۈچۈن) /饭钱我～了过 تاماق پۇلىنى مەن تۆلەپ بولغان. ⑦ چۈشەنمەك، بىلمەك، ئۇقماق: 误～ ئۇقۇشماسلىق بولغىلى /意～ چۈشەنمەك /领～ ئۆزلەشتۈرمەك، بىلمەك. ⑧قىلالماق؛ بىلمەك، ئۇقماق، چۈشەنمەك: 他～泳游 ئۇ سۇ ئۈزەلەيدۇ. ⑨ مۇمكىن، ئېھتىمال، بەلكىسى: 我想他～不懂 مېنىڭچە ئۇنىڭ ئۇقماسلىقى ناداينىن مۇمكىن ئەمەس. 现实～定一义主产共 كومۇنىزم چوقۇم ئەمەلگە ئاشىدۇ. ⑩ ماھىر: 能说～道 گەپچى، سۆزمەن. ⑪ پەيت، پۇرسەت: 适逢其～ دەل پەيتكە توغرا كەلمەك؛ دەل ئوستىگە چۈشمەك / 趁着这～机个 بۇ پۇرسەتنى غەنىمەت بىلمەك. ⑫(～儿) ئازغىنا ۋاقىت ～儿一 بىر دەم، بىر پەس، بىر ئۇرۇپ/这～儿 ھازىر، لەمدى شۇنداق /那～儿 ئۇ چاغدا ئۇ كەملەردە /多～儿 قاچان/ 大多了不用～儿 ھېچقانچە ۋاقىت كەتمەسلىك.

荟 huì ئۆسۈملۈكلەرنىڭ بۈك - باراقسان بولۇپ ئۆسۈشى. [萃荟] huìcuì يىغىلماق، جەم بولماق، توپلانماق: ～才人 ئىختىساسلىق كىشىلەر جەم بولماق.

绘 huì سىزماق: ～图 سىزماق، سىزمىچىلىق، سىزمىچىلىق /～形～声 جانلىق سۆزلەپ بەرمەك.

桧 huì另见guì[桧柏]ئەدۇبىي سۆك سۆلالىسىدا ئۆتكەن ساتقىن.

烩 huì ئارىلاشتۇرۇپ قورۇماق: ～豆腐 دۇفۇ قورۇماق / ～饭 تاماق قورۇماق /杂～ داشقاينىاق.

讳 huì①يوشۇرماق: ～疾忌医 ئاغرىقنى يوشۇرماق؛ كەمچىلىكنى يوشۇرۇپ تۇزىتمەسلىك خالىماسلىق /不言直～ يوشۇرماي نېمە بولسا شۇنى

تۆرۇ-ۋەتمەك، قوشۇۋەتمەك؛ ～物合 ئارىلاشما، ئارىلاشما /～人 كۆز بويىاپ ما ماددا كىرىۋالماق؛ كىرىۋالماق /～充 ئۆزىنى ... قىلىپ كۆرسەتمەك /～为—谈 ئارىلاشتۇرۇۋەتمەك. ② ئەپلەپ-سەپلەپ؛ ～日子 ئەپلەپ - سەپلەپ كۈن كەچۈرمەك.

[混] hùndùn 1. ئەلەمساقتىن بۇرۇنقى دەۋر: زېمىن بىلەن ئاسمان ئاجرالمىغان چاغ. 2. پەمىسىز، پاراسەتسىز، ئاڭقاۋۇ.

溷 hùn ① پاسكىنا، مەيدە، ئىچەلاس. ② ئەرەتخانا. ③ تۇڭگۇزخانا.

HUO

和 huō (子～) ① چاغلىق غۇج. ② بوشاتماق، يۇمشاتماق: ～地 يەر بوشاتماق / ～了够就深米厘九至六个 ئالتە سانتىمېتردىن توققۇز سانتىمېتر چوڭقۇرلۇقتا بوشىتىلسا بولىدۇ.

劐 huō ① يارماق، تىلماق: ～是铧的用地 ساپان چىشى يەر ئاغدۇرۇشقا ئىشلىتىلىدۇ/用开～刀剪用 قايچا بىلەن تىلماق. ② '粘' بىلەن ئوخشاش.

嚄 huō 见另 huò ō 好.～ ياخشى؛ ～水的大库 پاك، ئېچىدىكەن چوڭ سۇ ئامبىرى!

豁 huō 见另 huò ① يۇچۇلماق، يېرىلماق، ئاجىلماق، دەز كەتمەك: ～口 يۇچۇق، يېرىق/～了一个口子 بىر يېرى يۇچۇلۇپ قاپتۇ /唇～ يېرىق كالپۇك. [豁子] huōzi يېرىق، يۇچۇق؛ شورا، ئېغىز، يۇچۇق، تۆشۈك: 碗～了折墙城 /城～～个 ئىككى ھەر سېپىلىدىن بىر شورا ئېچىلىپ قاپتۇ. ② ۋاز كەچمەك: ～出命性 جاندىن كەچمەك /天几着～时间 بىر قانچە كۈننى قۇربان قىلماق.

攉 huō ئۇسماق: ～土 توپا ئۇسماق /～煤机 ئېكسكاۋاتور (كۆمۈر ئۇسۇش ماشىنىسى).

和 huó 见另 huò hú hè hé يۇغۇرماق، ئەتمەك: ～面 خېمىر يۇغۇرماق /～泥 لاي ئەتمەك.

活 huó ① ھايات، ياشىماق،

قۇرۇن: 晚～ ئەتىسكەن ۋە كەچقۇرۇن؛ شامۇسەھەر. ② قاراڭغۇلاشماق، غۇۋا، تورلاشماق: 天～地暗 يەر-جاهان قاراڭغۇلىشىپكەتمەك/～不明白 يەرق ئېنىقلىمەسلىك، ئاڭقىرالماسلىق. ③باش قايماق، كۆز قاراڭغۇلاشماق: 发～ باش قايماق /整人病 沉沉～～天 كېسەل كۈنبويى ئەلەك - سەلەك بولۇپ ئۆتتى. (كۆچمە مەنىدە): 了去过～他 ئۇ هوشىدىن كەتتى. ④〈古〉'婚'بىلەن ئوخشاش.

惛 hūn 昏的旧字形。

阍 hūn ① ئىشىك، دەرۋازا. ② دەرۋازىدۇمن، ئىشىك باققۇچى.

婚 hūn نىكاھلانماق، تۇرمۇش قۇرماق: 已～ نىكاھلانغان، تۇرمۇش قۇرغان/未～ نىكاھلانمىغان، تۇرمۇش قۇرمىغان /证～结 نىكاھلىنىش گۇۋاھنامىسى. hūnyīn [婚姻] نىكاھ، تۇي: ～自主 ئۆزىدىنملك نىكاھ ئىشىنى ئۆزى بەلگىلىمەك.

荤 hūn ① گۆشلۈك: ～素 گۆشلۈك ۋە گۈشسىز /～吃不 گۆشلۈك سەي /不忌～ يېمەسلىك. ② سۇغىسىياز، سامساق فاتارلىق ئالاھىدە، پۇراقلىق كۆكتاتلار: 五～ بەش خىل ئالاھىدە پۇراقلىق كۆكتات.

浑 hún ① لاي، دوغ: مەيدە، پاسكىنا: ～水坑 يۇندى ئازكىلى، ئەۋرەز. ② ھاماقەت، ئەخمەق: ～人 ھاماقەت ئادەم /～话 ئەخمىقانە سۆز. ③ پۈتۈن، ھەممە: ～身是汗 پۈتۈن بەدىنى تەرگە چۆمۇلمەك. ئاچۇرە.

馄饨 húntun [馄饨] hún چۆچۈرە.

混 hún 见另 hún ①②'浑' بىلەن ئوخشاش.

魂 hún روھ: ～不附体 قورقۇپ جان - پېنى چىققىپ كەتمەك؛ قورقۇپ ئەس - ھوشىنىيوقاتماق.[魂灵]línghún (ئوخشىتىش مەنىسىدە) 1.دىل، قەلب. 2. جان.

诨 hún چاقچاق: 打～ چىلىق قىلماق /～名 لەقەم.

混 hún 见另 hún ①ئارىلاش-

هەمراھ. ② دۇكان خىزمەتچىسى؛ ~店 دۇكان خىزمەتچىسى. ③ شەرىكلەشمەك، بىرلەشمەك، ھەمكارلاشما-ق: ~伙 شېرىك لەشمەك/ ~同 بىرلىكتە، بىللە.

钬 huǒ گولمىي (Ho).

夥 huǒ ① كۆپ، جىق: 获益~ ئاھايىتى كۆپ پايدا ئالماق. ② '伙' بىلەن ئوخشاش.

或 huò ① ياكى، يا: ~远~近 يىراق بولسۇن ياكى يېقىن بولسۇن/ ~去你者~我者去我يا سەن بار، يا مەن باراي. ② مەلۇم كىشى، بەزىلەر: ~告之曰 بەزىلەر ئېيتىپ تەۋسىيە قىلدى.

惑 huò ① گۇمانلانماق، ئادا شماق، چۈشىنەلمەسلىك: 大~不解 ھېچنېمىنى چۈشىنەلمەسلىك/我很~疑 مەن ناھايىتى گاڭگىراپ قالدىم. ② ئازدۇرماق، قايمۇقتۇرماق: ~乱人心 كىشىلەرنى ئازدۇرماق/ 谣言~众 پىتنە تېرىپ باشقىلارنى ئازدۇرماق.

和 huó, hú, hè, hé 见另 huò ① ئىلەشتۈرمەك، ئارىلاشتۇرماق: ~药 دورىغا سۇ ئارىلاشتۇرماق. ② قېتىم: 衣裳已经~过了 كىيىملىرىم ئىككى قېتىم يۇيۇلدى/ ~头药 دەسلەپكى قېتىم قايىنىتىلغان دورا/ 二~药 ئىككىنچى قېتىم قايناتقان دورا.

货 huò ① مال. مەھسۇلات: 进~ مال كىرگۈزمەك/ 订~ مال زاكاز قىلماق. [货郎] huòláng تۇكراكچى. خولاڭ زىچى. ② پۇل: 通~ قەغەز پۇل، پۇل. [币货] huòbì پۇل. ③ ساتماق. ④ ئادەم تىللاشقا ئىشلىتىلمىدىغان سۆز: 好个是不他~ ئۇ ياخشى نەرسە ئەمەس/ 笨~ ھاماقەت. 蠢~ كالانپاي/

获 huò ① ئىگە بولماق، ئېرىشمەك، تۇتماق، قولغا ئالماق؛ 俘~ ئەسىرگە چۈشمەك: ~不全胜/ 兵收不决 قولۇق غەلىبە قىلمەمقۇچە، ھەرگىزمۇ ئەسكەرلەرنى يىغىۋالماسلىق. (كۆچە ھە ھەنىدە) پۇرسەت يېتىلگەن ۋاقىتتا ئېرىشمەك: 不~面辞 خوشلىشىش پۇرسىتىگە ئىگە

قىردىك: 鱼在能才里水～ بەلمق سۇدىلا ياشىيالايدۇ/祈栽 了～树棵这的 يېڭى تىكىلىگەن بۇ جىرىم قۇتۇبتۇ. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) بەدىنى: ～虎老兵一像 بىرىيولۇاس /神～现 چىراي شەكلى ئوچۇق گەۋدىلەنمەك. ② كۆچمە، ھەرىكەتچان، يۆتكىلىلى بولمىدىغان: ～期存款 قەرەلسىز پۇل ئامانەت قويماق/～本页 قۇيلەنمىگەن ۋەرەقىلىك كىتاب /方要法用～ ئۇسۇلنى جانلىق ئىشلىتىش كېرەك /～塞بوشەن /～扣 كىرتمەك، ئەركۈل [活泼] huópo شوخ، قېتىمك، جانلىق: 子孩们 很～～بالىلار ناھايىتى قېتىمك. ③ (～ىال) ئىش، خىزمەت؛ مەھسۇلات: 做～ئىش قىلماق/ 这～ىال好真得做بۇ مەھسۇلات ناھايىتى ياخشى ئىشلەنمەپتۇ.

[该活] huógāi ئۆزىنىمك شورى، خوپ بوپتۇ؛ ～此如شۇنداق بولغان بولسا، خوپ بوپتۇ.

火 huǒ ① ئوت، ئاتەش. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) جىددى: ～速 ناھايىتى تېز /～急 جىددىي، كېچىكتۈرگىلى بولمايدىغان. ② ئوق-دورا، قورال - ياراغ: 军～ قورال - ياراغ/ ～器 ئوت ئالغۇچ قوراللار /开～ ئوت ئاچماق. [药火] huǒyào پورۇخ، مىلتىق دورىسى، پارتلاتقۇچى دورا. [火线] huǒxiàn ئۇرۇش سەپى. جەڭ مەيدانى. فرونت. ③ قىزىل، قىزىل رەڭلىك: ～狐 قىزىل تۈلكە /～鸡 كۇركە توخۇ، كۇركە. ④ ئوچاق (قەدىمكى مەربىي بىرلىك بولۇپ، ئون ئادەم بىر '火' دەپ بەلگىلەنتتى). [火伴] huǒbàn شېرىك، ھەمراھ. ⑤ ئىسسىق، قىزىتما: 上～ ئىسسىقى ئاشماق/～败 ئىسسىقى يانماق. ⑥ (～ىال) ئاچچىق، جۇدۇن، ھەزىپ: 大好的～ىال! ئاچچىقى نەمەدىگەن ياماق! ⑦ ئاچچىقلانماق، ئاچچىقى كەلمەك، جۇدۇنى تۇتماق: 他～了ىال ئۇنىمك ئاچچىقى كەلدى.

伙 huǒ ① (～ىال) شېرىك، ھەمراھ: 同～ىال شېرىك، ھەمتاۋاق. [伙伴] huǒbàn شېرىك،

ماق، زائلمق قىلماق؛ 冷～热 啮 مازاق قىلماق، مەسخىرە قىلماق /～笑 مەسخىرە قىلماق، زائلمق قىلماق.

jī 叽 ۋىچىر-ۋىچىر، ۋىچىر-لىماق: 小鸟～～地叫 قۇشلار ۋىچىرلىماق. [咕叽] jīgu ۋىچىرلاشماق، شۇڭۇرلاشماق، كۆڭۈلداشماق.

jī 饥 ① ئاچ، ئاچلىق، ئاچ قالماق: ～不择食 ئاچ قالغان تاماق تاللىماس /反动迫交寒～民人动劳的下治统 ئەكسىيەتچىلەر ھۆكۈمرانلىقىدىكى ئەمگەكچى خەلق ئاچ-يالىڭاچ ئۆتەتتى. ② قەھەتچىلىك، ئاچارچىلىق: ～馑 قەھەتچىلىك، ئاچارچىلىق.

jī 玑 ① ئۇنچە، مارجان، مۇنچاق. ②سىسموگراف.

jī 机 ① تۈگۈن، ھالقا: 生～ ھايات يولى/危～ كرىزىس،بوھران/转～ئوڭشىلىشقا باشلىماق، تۈزۈلمىش تەرەپكە قاراپ ماڭماق. (كۆچمە مەنىدە) 1. مەخپىيەتلىك: 军～ ھەربىي مەخپىيەتلىك، قارا دۇئان /～密 مەخپىي، مەخپىيەتلىك، مەخپىي مەسىلە. 2. پۇرسەت، پەيت: 随～应变 ئەھۋالغا قاراپ ئىش كۆرمەك /勿失良～ ياخشى پۇرسەتنى قولدىن بەرمەسلىك / 时好 ～ ياخشى پۇرسەت. [体机] jītǐ [体机有] yǒujītǐ ئورگانىزم. [能机] jīnéng رول، ئىقتىدار، خىزمەت: فۇنكسىيە. پائالمەيەت: ～～障碍 پائالىيەتنىڭ توسقۇنلۇققا ئۇچرىشى.[机动] dòngjī مۇددىئا، مەقسەت، نىيەت: 效把要，对不对动行 看来起合结～～跟果 ھەرىكەتنىڭ توغرا بولغان ياكى بولمىغانلىقىنى پەرقلەندۈرۈشتە نەتىجە بىلەن مەقسەتنى بىرلەشتۈرۈپ قاراش كېرەك. ② ئەپچىل، چاققان، چېۋەر، ئۆتكۈر: 巧～ ماھارەت، چاققانلىق، ئۇستىلىق / ～智 چېچەن، پاراسەتلىك، پەم - پاراسەتلىك، ئۆتكۈر / ～警 ھوشيار، ئۇيغۇن، سەگەك.[动机] jīdòng ھەرىكەتچان، جانلىق: ～～理处 جانلىق بىر تەرەپ قىلماق /～～

بولالماسلىق. ② يىغىلماق. تالىماق. shōuhuò [收获] 1. ھوسۇل يىغىلماق، ھوسۇل ئالماق. 2. ئېتىزدىن چىنىدە- غان ھوسۇل. (كۆچمە مەنىدە) ئېرىشكەن نەتىجە: 这次这学次的大很有 ~~ بۇ قېتىمقى ئۆگىنىشتىمىن ناھايىتى زور نەتىجىگە ئېرىشىمەك.

祸 huò ① بالا، بالايىئا- پەت، بالا - قازا، ئاپەت، ھالاكەت: 大~临头 بېشىغا كۈن چۈشمەك /国~ بالا تې- ردىماق. ② زىيان يەتكۈزمەك، بالايىئاپەت كەلتۈرمەك: ~国殃民 دۆلەتكە ۋە خەلقكە بالايىئاپەت كەلتۈرمەك.

祸 huò گۈشنى سۆڭەكتىن ئاجراتقاندىكى قاراسلىغان ئاۋاز.

霍 huò تېز، چاقىقان، ئىتە- تىك، ئىلدام: ~然病愈 كېسە- لىدىن تېز ساقايماق. [乱霍] huòluàn خۇلپرا. [霍霍] huòhuò شارت-شۇرت، غارت - غۇرت: شارتلىدىماق، شارتلىدىتىپ بىلەمەك.

霍 huò (姓~) ھېنىنە.

霍 huò见另huō كەلگە. ئوچۇق ~达 ئوچۇق، خۇش خۇي، كە- قورساق، مەرد /~然开 قورساق، مەرد /~然 ددىلى يورۇپ كەتمەك. ② كە- چۈرۈم قىلماق، ئازاد قىلماق. خالاس قىلماق.

镬 huò ①(方) قازان: ~盖 ئوۋاق. ② قەدىمكى داش قازان: 鼎~ داڭقان (قېيناش ئەسۋابى).

蠖 huò (尺~) كېپەنلەك قۇرتى

J

Jī

几 jī 见另 jǐ ① كىچىك جوزا، كىچىك شىرە: 茶~ چاي جوزىسى. ② تاس-تاس قالماق، ئاز قالماق: ~为害所 زىيانكەشلىككە ئۇچرىغىلى تاس-تاس قالماق/~忘了我 ئۇنتۇپ قالغىلى ئازلا قالدى- مەن. ③ بىخ: 知~其神 ئازراق بەلگىلىنىلا ئۇنماق سىرىنى بىلىۋالماق.

讥 jī مەسخىرە قىلماق، مازاق قىلماق، شاغىنو قىلماق.

ال)بۇرجەك؛集~~子ال جوزا بۇرجىكى. 2. بۇلۇك؛墙~~ تامنىڭ بۇلۇگى .3.(jīlóo) مۆڭگۈز؛牛~~ كالا مۆڭگۈزى.

畸 jī تەرتىپسىز، ھەيرىدى، نورمال بولمىغان؛~~形 ھەيرىدى تەبىئىي.② قالدۇق سان؛~~零 قالدۇق. ③ يان، يانتۇ، قىيپاش؛~~轻~~重 يا يېنىك، يا ئېغىر بولۇپ كەتمەك.

唧 jī ① بۇرگۈمەك، چاچماق، چاچىرىماق؛~~筒 سۇ ناسوسى /~~他一身水 ئۇنىڭ ئۇستىبېشىغا سۇ چاچىرىدى. ② چىرت - چىرت، چىرتىلدىماق؛ چىك - چىك، چىكىلدىماق؛ جىز - جىز، جىزىلدىماق (ھاشارات لارنىڭ). [唧咕] jīgu پىچىرلىماق، شۇدرلىماق، كۈسۈلدىماق.

积 jī ① توپلىماق، توپلانماق، يىغماق، يىغىلماق؛~~少成多ئازدىن يىغىلىپ كۆپ بولماق /~~年累月 ئۇزۇن يىللار ئۆتۈپ؛ يىل ۋە ئايلارنىڭ ئۆتۈشى بىلەن /~~习 ئۆگەنگەن خۇي /~~劳 ھاردۇق يەتمەك. [极积] jījī ئاكتىپ، پائال؛~~工作 ئاكتىپ ئىشلىمەك / ~~分子 ئاكتىپلار. ② كۆپەيتمەك.

屐 jī ياغاچ كەش؛ ئاياغ.

姬 jī ① خېنىم، ئايىم، ھۇنەرچە. ② توقال، كىچىك خوتۇن. ③ خانەندە؛歌~~ خانەندە.

基 jī ① ئۇل؛地~~ ئۇل، تەگ /墙~~ تامنىڭ ئۇلى. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئاساسىي، تۈپ؛~~数 تۈپ سان /~~层组织 ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى. [基金] jījīn فوند، مەبلەغ؛~~费 ئىستېمال فوندى /生产~~ ئىشلەپچىقىرىش فوندى /~~所儿托 يەسلى فوندى/福利~~ پارا ۋانلىق فوندى. [基础] jīchǔ ئۇل، ئاساس. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئاساس، ئاساسىي، نېگىز، تۈپ؛以农业为~~工业为主导 يېزا ئىگىلىكىنى ئاساس قىلىپ، سانائەتنى يېتەكچى قىلىش لازىم / 钢铁是~~的业 پولات سانائىتىنىڭ ئاساسى. ② رادىكال؛氢~~ ھىدروگېنلىق ئاساس /氮~~ ئامونو. ③ ئاساس

作战 جاڭلىق ئۇرۇش قىلماق.
[灵机] jīling زېرەك، چېچەن، هوشيار. ② ماشىنا: 织布~ رەخت توقۇش ماشىنىسى / 发电~ گېنېراتور / 收音~ رادىئو / 拖拉~ تراكتور.
[关机] jīguān ماخانىزم (كۆچمە مەنىدە) ئورگان، ئىدارە: 行政~~ مەمۇرىي ئىدارىلەر/ 军事~~ ھەربىي ئورگان/ 作工~~ مەمۇرىي خىزمەت قىلماق. [械机] 1. jīxiè ماشىنا، ماخانىزم: ~~化ماشىنىلاشماق، ماشىنىلاشتۇرماق/ ~~工业 ماشىنىسازلىق سانائىتى. 2. ئۆلۈك، ئاڭسىز، ماخانىكىلىق: ~~地作工 ئۆلۈك ھالدا خىزمەت قىلماق/ ~~唯物论 ماخانىكىلىق ماتېرىيالىزم. [飞机] fēijī ئايروپىلان (قىسقارتىلىپ '机' دەپ ئىشلىتىلىدۇ): ~群 ئايروپىلانلار گۇرۇپپىسى /~客/ 战斗~ ياساڭبرلار ئايروپىلانى / كۆرەشچى ئايروپىلان.

肌 jī بۇلجۇلاڭگۆش، مۇسكۇل: 滑~ يۈزەك مۇسكۇلى/ ~ سىلىق مۇسكۇل.

矶 jī سۇ بويىدىكى ماڭا تاشلار: 采石~ سەيشەنجى قىر/ 燕子~ قارلىغاچ تاش قەقى.

击 jī ① ئۇرماق، سوقماق، قاقماق: ~鼓 دۇمباق چالماق/ ~析 تاك - تاك چالماق. ② ھۇجۇم قىلماق، زەربە بەرمەك: 迎头~ قاقشاتقۇچ زەربە بەرمەك/ ~游 كۆچۈپ يۈرۈپ زەربە بەرمەك. ③ ئۇرۇلماق، سوقۇلماق، تەگمەك: 撞~ ئۇرۇلۇپ كەتمەك، سوقۇلۇپ كەتمەك/ ~肩摩 قىستا - قىستا ئۆچىلىق، تىقما - تىقماق، مىخ - مىخ. (كۆچمە مەنىدە) تەگمەك: 目~口诛 كۆزى بىلەن كۆرمەك.

圾 jī 377 - بەتتىكى '垃圾' (lājī) غا قارالسۇن.

白鹭 jī [白] báijī ئوخۇ.

奇 jī 另见 qí تاق: ~偶 جۈپ ساناقلىق.

剞 jī [劂刻] jījué 1. نەقىش ئويمىدىغان ئەگرى پىچاق. 2. ئويما بەت: 用~版印刷 يافاچ بىلەن كىتابلىرى.

犄 jī [角犄] jījiǎo 1.(~)

[旅费] lǚfèi مۇساپىر پۇلۇپ ئۇرماق.

及 jí ① يەتمەك: 1. يېتىشىۋالماق، ئەگىشىمەك، ئۆتىمەك: 来得~ ئۈلگۈرمەك/赶不~ ئۈلگۈرەلمەسلىك/由表~里 تېشىدىن ئىچىگە ئۆتىمەك/将~十载 ئونغا يەتمەك/~格 (ئىمتىھاندىن) ئۆتمەك، لايىقەتلىك بولماق. ② يۇرىسەت: ~时 ۋاقتىدا/~早 بۇرۇنراق. ③ ۋە، ھەم، بىلەن: 东的性激刺有它其~酒،烟害有是都体身的童儿于对西的 تاماكا، ھاراق ۋە باشقا ھەددىدىن ئاشقان خاراكتېرلىگە ئىگە نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى بالىلارنىڭ سالامەتلىكىگە زىيانلىق. [以及] yǐjí ۋە، ھەم، بىلەن: 花园里种着状元红，菊车矢的色各~~ 桃竹夹，木花 باغچىغا قىزىل گۈل، سېرىق جۇخار، سۆگەت گۈل قاتارلىق ھەر خىل گۈللەر تىكىلگەن.

岌 jí [岌岌] jíjí ئېگىز تاغ. (كۆچمە مەنىدە) خەۋپ-لىك، خەتەرلىك.

汲 jí سۇ تارتماق: ~水 قۇدۇقتىن سۇ تارتماق. [汲引] jíyǐn تالانتلىق كىشىلەرنى ئۆستۈرمەك.

级 jí ① قەۋەت، باسقۇچ: 那台阶有~多十 ئاۋۇ پەلەمپەي ئون نەچچە قەۋەت/七~浮屠 يەتتە قەۋەت تاتىيا. (كۆچمە مەنىدە) جەنئەت. ② دەرىجە، دەرىجىلىك: 高~ ئالىي/低~ تۆۋەن دەرىجىلىك/初~ دەسلەپكى/上~ يۇقىرى/下~ تۆۋەن. ③ سىنىپ، يىللىق: 同不~班 ئوخشىمايدىغان يىللىق/三~年 ئۈچىنچى يىللىق/高~年 يۇقىرى يىللىق.

极 jí ① چوققا، يۇقىرى پەللە، ئاخىرقى نۇقتا: 登峰造~ يۇقىرى پەللىگە يەتمەك/南~ جەنۇبىي قۇتۇپ/北~ شىمالىي قۇتۇپ/阳~ مۇسبەت قۇتۇپ/阴~ مەنپىي قۇتۇپ. [南极洲] Nánjízhōu ئانتاركتىكا. ② ئەڭ، بەك، ناھايىتى: 好~了 ناھايىتى چوڭ/~大 بەك ياخشى/穷奢~ 多 راھەت-بارا-

سەن، بويىچە؛ ～于上述 由理 يۇقىرىدىكى سەۋەبلەرگە ئاساسەن.

[基诺] Jīnuò جىنو مىللىتى.

[督] Jīdū خرىستوس، قىدىس.

[基督教] Jīdūjiào خرىستىئان دىنى.

期 jī 另见 qī يىغىلىق، يىغىلغا توپلاق.

箕 jī ① (簸～) شازا. ② شازا شەكلىدىكى بارماق سىزىقى چىلىرى. ③ زاراڭ يۇلتۇزى.

赍 jī ① كۆزلىمەك، ... بىلەن: ～志而没 ئارمان بىلەن ئالەمدىن ئۆتمەك /～恨 ئۆچ-مەنلىك ساقلىماق. ② ھەدىيە قىلماق، بېرىدۇەتمەك.

稽 jī ① 另见 qǐ توختىتماق، تۇرۇپ قالدۇرماق /～迟 ئارقىغا سوزماق، كېچىكتۈرمەك، كېچىكمەك 日时延～得/不 ۋاقتىنى ئارقىغا سوزۇشقا بولمايدۇ. ② تەكشۈرمەك: ～查 تەكشۈرمەك، نازارەت قىلماق / 无～之谈 تۇتۇرۇقسىز گەپ. ③ ھېسابلاشماق، تالاشماق: 反唇相～ گەپ يېنىدۇرماق.

缉 jī 另见 qī تۇتماق، تۇتقا ئالماق: ～私 ئەنكەسچىلىك ئەنكەسچىنى تەكشۈرمەك، ئەنكەسچىنى تۇتۇپ قالماق / 通～ قاچقۇنى تۇتماق.

跻 jī كۆتۈرۈلمەك.

嵇 jī ① يۇمشاق، چانا لغان زەنجىۋىدل، سامساق ياكى جۇسەي قىيمىسى. ② ئۇۋاق، تالقان: 化为～粉 تالقان قىلماق.

激 jī ① ئۇرۇلماق، كۆتۈرۈلمەك: ～起浪花 بۇرغۇن كۆتۈرۈلمەك. ② سوغۇق تەگ-مەك: 他被雨～了病 ئۇنىڭغا يامغۇردا سوغۇق تەگدى-(كۆچمە مەنىدە) قوزغىماق. ～怒 ھەددىگە دەيدىگە سالماق: 刺～ قاتتىق تەسىر قىلماق / 他～于话用 ئۇ-نى سۆز بىلەن دەيدىگە سالماق. [激昂] jī'áng كۆتۈرەڭگۈ، جۇشقۇن: 慷慨～～ مەر-دانە ۋە جۇشقۇن. ② جىددىي، شىددەتلىك: ～变 تېز ئۆزگەر-مەك /～战 شىددەتلىك جەڭ.

羁 jī ① توختاش، يۈگەن. ② باغلانماق، بەنت بولماق: ～押 قاماپ قويماق، تۇتۇپ تۇرماق /～留 تۇرۇپ قالماق.

چىقلانماق: 没想到他到～了 ئۇنى ئاچچىقلىنىپ قالىدۇ دەپ ئويلىماپتىكەنمەن. ② ئالدىراپ، ئوپۇل-توپۇل: ～～忙忙 ئالدىراپ - سالدىراپ، ھاپىلا - شاپىلا، ئالمان - تالمان /～就 ئالدىراش، جىددىي /～于成完任务ۋەزىپىنى جىددىي ئورۇندىماق. (كۆچمە مەنىدە) تېز، شىددەتلىك، جىددىي: 水流得～ شىددەتلىك ئېقىن /～病 جىددىي كېسەل. ③ ئالدىراش، زۆرۈر، جىددىي: ئىغىر: ～事 زۆرۈر ئىش /不～ 务之 زۆرۈر بولمىغان ئىش / ～件 جىددىي ماتېرىيال/ 情况 ～紧 مەسىلە جىددىي / ～告 جىددىي مۇراجىئەت / 病～乱 医投 نېمە قىلارىنى بىلمەي قالماق، ئالاقزادە بولۇپ كەتمەك/～难ئىغىر كۆلپەت؛ بەختسىزلىك. ④ دەرھال يىرىدىم بەرمەك: ～公好义 كۆپنىڭ ئىشىغا كۆيۈنىدىغان؛ ئېھتىمالغا غېمى ئىلده.

疾 jí ① كېسەللىك، ئاغرىق- سلاق: 目～ كۆز ئاغرىقى / 积劳成～ ھاردۇق يىغىپ ئاغرىپ قالماق. (كۆچمە مەنىدە) دەرد - ئەلەم، دەرد: 关心群众的～苦 ئاممىنىڭ دەردىگە دەرمان بولماق. ② ئۆچمەنلىك: ～恶如仇 قاتتىق يىرگەنمەك، ناھايىتى بىزار بولماق. ③ تېز، ئىتتىك: ～走 تېز ماڭماق / ～风知劲草 مەردنى مەيدانىدا سىنا /～言厉色 قاتتىق تەگمەك، چىرايى ئۆگمەك. ④ ئاغرىماق: 痛心～首 قاتتىق نەپرەتلەنمەك.

疾 jí [蒺] jílì 1. ئوغرىتىكەن. 2. ئوغرىتىكەنگە ئوخشاش نەرسىلەر: ～～铁 تۆمۈر تىكەن /～～朵骨 گۈرزى، چوقماق.

嫉 jí ھەسەتخورلۇق قىلماق؛ ئىچى تارلىق قىلماق: ～才ھەسەتخور/他很羡慕你，～你妒 ئۇنىڭ. ساڭا ناھايىتى مەستلىكى كېلىدۇ، لېكىن ساڭا ھەسەت قىلمايدۇ.

嵴 jí تاغقىرى. ↑گۈج.

鹡鸰 jílíng [鸼鶺] سۇئۆ-

瘠 jí ① ئورۇق، ئاۋاق. ② ئۇنۇمسىز، كۆچسىز: ～土

غەت /穷凶～恶 ئەلۋ ئەشەددي، ئەلۋ قەبىھ. ③ كۈچلۈك بىلەرچە، چىنلىق بارچە: ～力 چىنلىق بارچە، كۈچلۈك يېتەرلىك /～且 نەزەر سالماق، قارىماق.

笈 jí كىتاب سانتۇقى.

吉 jí بەختلىك؛ خەير لىك، ساخاۋەتلىك: ～日 خەير لىك كۈن /～期 توي كۈنى.

佶 jí ساغلام.

[诘屈] jíqū ئەگرى - توقاي، ئەگرى - بۈگرى: ～聱牙 جۈملىلىرى قولاشمىغان، راۋان ئەمەس.

诘 jí 见另 [诘屈] jíqū '屈佶' بىلەن ئوخشاش.

即 jí ① -دۇر/-تۇر: 团结～力 量ئىتتىپاقلىق كۈچ دېمەكتۇر. ② شۇ چاغ ياكى شۇ جاي: ～日 شۇ كۈنى /～刻 话谈表发席 /～席شۇ جايدىلا سۆھبەت ئېلان قىلماق /～景生情 مەنزىردىنى كۆرۈپ ئىلھامى كەلمەك. ③ ... لا، دەرھال، شۇ ئان: 胜利在～ئالدىدا /毕用/还奉行～ئىشلەتمەي بولۇپ دەرھال ئىشقا قايتۇرماق. [即使]jíshǐ ئەگەر...دەمدۇ، ... دەمدۇ، ... سەمدۇ: ～ 我们的工作取得 ～ 了很大的成绩，也不能骄傲自满 خىزمەتلىرىمىز ناھايىتى زور مۇۋەپپەقىيەتلەرگە ئېرىشكەن تەقدىردىمۇ، مەغرۇرلىنىشىمىزغا، قانائەتلىنىشىمىزگە بولمايدۇ. ④ يېقىنلاشماق: ～不离 يېقىنلاشمىمۇ كەتمەي، يىراقلاشمىمۇ كەتمەي. [即位] jíwèi ئورۇن ئالماق، تەختكە چىقماق.

唧 jī 见另 jí جىددىي، تېز: ～待解决 تېزدىن ھەل قىلماق /正纠应～点缺 كەمچىلىكنى تېز تۈزىتىش كېرەك.

殛 jí ئۆلتۈرمەك: 雷～ چاقماق چۈشۈپ ئۆلتۈرمەك.

革 jí 见另 gé جىددىي، خەتەرلىك: 病～ كېسىلى خەتەرلىك.

急 jí ① ئالدىرىماق، تەقەززا بولماق: ～真 ئادەمنى بەكمۇ تەقەززا قىلماق/不要着～ ئالدىرىما. (كۆچمە مەنىدە) چېچىلماق، ئاچ

来～天了？ كەلگىلى قانچە كۈن بولدى؟ [何几] jǐhé 1. قانچە، نەچچە. 2. گېنئومېتە - ردىيە. ② بىر نەچچە، بىر قانچە: 他才十～岁 ئۇ ئەمدىلا ئون نەچچە ياشقا كىردى /所乘～无 ھېچقانچە قالماسلىق.

虮 jǐ سىركە.

麂 jǐ مۇنتجاك بۇغىسى.

己 jǐ ① ئۆز: 舍人为～ باشقىلارنىڭ مەنپەئىتى ئۈچۈن ئۆز مەنپەئىتىدىن كەچمەك/ ～求诸反 ئۆزىدىكە تەلەپچان بولماق. ② ئون بىرىنچىنىڭ ئالتىنچىسى؛ ئالتىنچى.

挤 jǐ ① سىقماق، ساغماق: ～牛奶 سۈت ساغماق /～牙膏 چىش پاستىسىنى سىقماق. ② قىستىماق، قىستالماق: 人多～不过去 ئادەمنىڭ كۆپلۈكىدىن قىستىلىپ ئۆتەلمىدىم /～进会场 يىغىن زالىغا قىستىلىپ كىرمەك. (كۆچمە مەنىسىدە) چەتكە قاقماق، يەكلىمەك: 互相～排 ئۆز ئارا يەكلەشمەك. ③ قىستالماق: 一间屋子～了十个人，太～了 بىر ئېغىز ئۆيدە ئون نەچچە ئادەم تۇرسا بەك قىستىلىپ قالىدۇ.

济 jǐ 见另 jì [南济] Jǐnán [宁济] Jǐníng [济南] jǐjǐ كۆپ، ئۇرغۇن؛ 人才～～ ئىختىساسلىق كىشىلەر كۆپ.

给 jǐ 见另 gěi ① تەمىنلىمەك، تەمىنلەنمەك: 自～自足 ئۆزىدىنى ئۆزى تەمىنلىمەك/ 补～ تولۇقلىماق، قامداماق، تەمىنلىمەك /～养 تەمىنات. ② بايلىشىش، مول: 家～人足 ھەممىنىڭ توققۇزى تەل؛ ھەممىنىڭ يېنى تۇم.

脊 jǐ ① ئومۇرتقا: ～椎骨 ئومۇرتقا سۆڭىكى/～髓 يۇلۇن/ ～梁 خار، لىم. ② ئۆگزە: 房～ بەل، يوتا، قىر: 屋～ ئۆگزە/ 山～ تاغ قىرى.

掎 jǐ ئۆتۈپ ئۇرماق.

戟 jǐ يالمانلىق نەيزە.

计 jì ① ھېسابلىماق: 不～其数 سان - سانىقسىز، ھەددى - ھېسابسىز. ② پەرەز، ئۇلچەمگۈچ ئاپپاراتلار: 时～ ۋاقىت ھېسابلىغۇچ /体温～ تېرمومېتر. ③ ئەقىل،

كۆچمەز يەر /把地土的～贫 田良成变 ئۇنۇمسىز يەرنى مۇنبەت ئېتىزغا ئايلاندۇرماق.

蹭 jī ئۇشتاق قەدەم.

棘 jī ① ئاچچىق چىلان دەرەخى. ② تىكەن: ～皮动物 تىكەنلىكلەر. [手棘] jíshǒu قىيىن، مۇشكۈل، تەس.

集 jí ① يىغىلماق، جەم بولماق، ئومۇملاشتۇرماق: ～思广益 كۆپچىلىكنىڭ ئەقىل-پاراسىتىنى جارى قىلدۇرماق، كۆپنىڭ پىكرىدىنى ئالماق / ～中 مەركەزلەشتۈرمەك، توپلىماق. [集体] jítǐ كوللېكتىپ: ～～利益 كوللېكتىپ مەنپەئىتى /～～所有制 كوللېكتىپ مۇلۈكچىلىك. ② توپلام: 诗～ شېئىرلار توپلىمى /文～ ئەسەرلەر توپلىمى، توپلام/选～ تاللانما ئەسەر. ③ بازار: 赶～ بازارغا بارماق. ④ ئۈگەتمەك، ئايالغا لاشتۇرماق: 大未业～ ئۇلۇغ ئىشنى ئايالاشتۇرالماسلىق.

楫 jí پالاق (قېيىقنىڭ).

辑 jí ① توپلىماق: ～录 توپلام قىلماق /纂～ ئۈزمەك. ② توپلام: 丛书第一～ مۇئەللىپ بىرىنچى توپلىمى. ③ ئىناقلىق: ～睦 ئىناق ئۆتمەك.

戢 jí يىغماق، يىغىشتۇرۇۋالماق: ～翼 قانىتىنى بىغماق /戢～干戈 قورالىنى يىغىۋالماق. (كۆچمە مەنىدە) توختاتماق، ھاي بەرمەك: ～怒 ئاچچىقىغا ھاي بەرمەك.

戢 jí خاتىرجەمسىزلىك بىلەن ھۈرمەت بىلدۈرمەك.

藉 jí 见另 jiè [藉狼] jíláng قالايمىقان چېچىلىپ ياتماق: 杯盘～～ قاچا-قۇچىلار چېچىلىپ ياتماق.

籍 jí ① كىتاب، دەپتەر: 古～ ئالتە دەستۇر /古六～ قەدىمكى كىتابلار. ② تەۋەلىك، مەنسۇپلۇق: 户～ نوپۇس تەۋەلىكى /国～ دۆلەت تەۋەلىكى /党～ پارتىيەلىكلىك /学～ ئوقۇش تەۋەلىكى. [籍贯] jíguàn يۇرت.

几 jī 见另 jǐ ① قانچە: 人个～ نەچچە ئادەم/ نەچچە: ～个人 نەچچە ئادەم/

قىلماق، تاشلىماق: ～酒 ھا-
راقتىن پەرھىز قىلماق /～口
پەرھىز قىلماق، پەرھىزتۇتماق/
～食生冷 خام ۋە سوغۇق يې-
مەكلىكلەردىن پەرھىز تۇتماق.
[忌讳] jìhuì 1. ئېغىر ئالماق،
يامان كۆرمەك. 2. ساقلانماق،
ئاگاھ بولماق.

跽 jì يۇكۈنمەك، تىزلانماق.

伎 jì ① ماھارەت، ئىقتىدار.
[伎俩] jìliǎng ئۇسۇل، نەيـ
رەڭ. ② خانەندە، ناخشىچى.

技 jì قابىلىيەت، ئىقتىدار،
ماھارەت؛ ھۈنەر: ～巧 ماھا-
رەت /口～ دوراش ماھارىتى/
～师 تېخنىك /一～长之 بىر-
ھۈر ئارتۇقچىلىق، بىرھۈر ما-
ھارەت. [术技] jìshù 1. تېخ-
نىكا: 大搞～～新革 زور كۆ-
لەمدە تېخنىكا يېڭىلىماق. 2.
明高很～～的球打他: ماھارەت
ئۇنىسىك تۇپ ئويناش ماھا-
رىتى ناھايىتى ئۇستۇن.

妓 jì پاھىشە ئايال.

系 ② jì 见另 xì چىگمەك:
把鞋带上～ ئاياغنىك بوغقۇ-
چىنى چىگمەك.

际 jì ① چەت، بـوي، ياقا:
林～ ئورمانلىق ياقىسى /
天～ ئاسمانىك چېتى /水～
سۇ بـويى /春夏之～ ئەتىياز
بىلەن ياز ئارىلىقى. ② ئارا:
国～ خەلقئارا /厂～竞赛
زاۋۇتلار ئارا مۇسابىقـە. ③
ۋاقىت، پـەيت: 当祖国进行
社会主义建设之～ مەملىكـ
تىمىزدە سوتسىيالىستىك قۇرۇ-
لۇش ئېلىپبېرىلىۋاتقان پەيت-
تە. ④ دەل: ～此盛会دەل مۇ-
شۇ تەنتەنىلىك يىغىندا.

季 jì ① ئاكا - ئۇكىلارنىك
تۆتىنچىسى ياكى كەنجىسىنى
بىلدۈرىدۇ: ～弟 كەنجى ئىنى/
～父 كىچىك دادا (ئاتىسـ
نىڭ كەنجى ئىنىسى). (كۆچـ
مە مەنىدە) تۆگەنچىسى، ئا-
خىرى: ～世 ئاخىر زامان /～
春 باھار پەسلىنىك ئاخىرقى
ئېيى. ② پەسىل: 一～春, 夏,
秋, 冬～四 بىر يىل ئەتىـ
ياز، يـاز، كـۈز ۋە قـىش دەپ
تۆت پەسىلگە بۆلۈنىدۇ. (كۆچـ
مە مەنىسىدە) ۋاقىت، مەزگىل:
～瓜 شاپاق - شالتاق مەز-
گىلى /这一～子很忙 بـۇ ئـا-

پىلان، تەدبىر؛ 妙～ ئەپچىل تەدبىر /百大年～ ئۇزاقىقا مۆلچەرلەنگەن ئۇلۇغ پىلان. ④ پىلانلاماق. يول كۆرسەتمەك،...ماڭچى/-مەكچى بولماق؛ 咱们～先一下 ئالدى بىلەن پىلانلاپ باقايلى /为人作工便～ خىزمەتكە قولايلىق بارتىش ئۈچۈن پىلان تۈزمەك. [较计] jìjiào 1. ھېسابلاشماق، مەسلىھەتلەشمەك؛ 咱们～～一下 كېلىڭلار، مەسلىھەتلىشىپ باقايلى. 2. تالاشماق، تالاش - تارتىش قىلماق؛ 他和有没都家大～～ كۆپچىلىك ئۈنىك بىلەن تالاشمىدى.

纪 jì مەلۇم.

记 jì ① ئەستە تۇتماق، ئېسىدە ساقلىماق؛ ～住这件事 بۇ ئىشنى ئېسىگدە ساقلا/～性 ئەستە تۇتۇش، ئەستە تۇتۇش ئىقتىدارى. ② يازماق، خاتىرىلىمەك؛ 录～ خاتىرە يازماق/把～帐 دەپتەرگە ئورناتماق/这些事情都在～上本记笔 بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى دەپتەرگە خاتىرىلەپ قوي. [记者] jìzhě مۇخبىر. ③ خاتىرە؛ 游～ ساياھەت خاتىرىسى /日～ كۈندىلىك خاتىرە/大事～ زور ئىشلار خاتىرىسى. ④ بەلگە. 以红色为～ قىزىل رەڭ بىلەن بەلگە قويماق/获～ تامغا، مۆھۈر.

纪 jì ① خاتىرىلىمەك، يازماق؛ ～事 خاتىرىلەش(ئۆتكەن ئىشلارنى). [念纪] jìniàn خاتىرىلىمەك. [元纪] jìyuán ئىرا، ھىلادىيە. ②قەرنە. [世纪] shìjì ئەسىر. ③ ئىنتىزام، قانۇن - تۈزۈم؛ 军～ ھەربىي ئىنتىزام /违法乱～ قانۇنغا خىلاپلىق قىلىپ ئىنتىزامنى بۇزماق. [纪律] jìlǜ ئىنتىزام، تەرتىپ؛ 劳动守～～ ئەمگەك ئىنتىزامىغا بويسۇنماق.

忌 jì ① ھەسەت قىلماق، كۆرەلمەسلىك؛ 猜～ قىزغانماق /～才 بىراۋنىڭ تالانتىغا ھەسەت قىلماق. ② قورقماق، تەپ تارتماق؛ 肆无～惮 ھېچنېمىدىن ئەيمەنمەسلىك، تەپتارتماسلىق. [忌顾] gùjì 不，说管尽话有：ئەيمەنمەك ～～么什有要 ئەيمەنمەيدىغىنى بولسا ئېيتسۇن. ③ يەرھەز

يەن: ～说就做 做就说 دېگەنىمىكەنسەن، قىلمىشلىك كېرەك /～来则之来 كەلگەنىمىكەنسەن، خاتىرجەم بول /～然之安 ئويلىغانىمىزدەك، ئۇنى ھەل قىلمىمىز كېرەك. ③ ھەم: ～高且大 ھەم ئېگىز، ھەم چوڭ /～快又好 ھەم تېز، ھەم ياخشى.

暨 jì ۋە، ھەم، بىلەن.

鲚 jì تاپان بېلىق، كاراس.

觊 jì [覬覦] jìyú تەمە قىلماق.

继 jì داۋاملىق، ئۇزلۇكسىز: ～任 ۋەزىپە ئوتكۈزۈۋالماق /～来开往 ئالدىنقىلارغا ۋارىسلىق قىلمىپ كېيىنكىلەرگە يول ئاچماق /前仆后～ ئالدىنقىسى يىقىلسا، كېيىنكىسى يول ئاچسۇن. [继承] jìchéng 1. ھېراسنى تاپشۇرۇپ ئالماق. 2. ۋارىسلىق قىلماق.

寄 jì ① ئامانەت: ～放 ئامانەت قويماق. ② تايانماق، يۆلەنمەك: ～居 ئۆرماق /～生 تەييارتاپلىق، تېكىنخورلۇق /～宿 قونۇپ قالماق، يېتىپ قالماق ③ ئەۋەتمەك، سالماق: ～信 خەت سالماق /～钱 پۇل ئەۋەتمەك /～包裹 خالتا ئەۋەتمەك.

祭 jì ① تەزىيە بىلدۈرمەك: 公～ ئەھرىمانلارغا تەزىيە بىلدۈرمەك. ② نەزىر-چىراغ: ～祖 ئاتا - بوۋىلار ئۈچۈن نەزىر - چىراغ ئۆتكۈزمەك /～天 روھىغا ئاتىماق.

稷 jì تېرىق، سۆك.

寂 jì تىپتىنچ: ～然无声 تىمتاس، ئۈن - تىنسىز. [寂寞] jìmò زېرىكمەك، ئىچى پۇشماق.

绩 jì ① ئەشمەك، ئەتمەك. ② نەتىجە، ئۈنۈم: 成～ نەتىجە /战～ ئۇرۇش ئۈنۈمى /功的大伟～ ئۇلۇغ ئۈنۈم.

葸 jì زەھەرلىمەك، زىيان يەتكۈزمەك. ② كۆرەلمەسلىك، ئىچى تارلىق قىلماق.

蓟 jì چوڭ خوخا تىكەن.

稷 jì ① تېرىق. ② ئاشلىق ئىلاھى. [稷社] shèjì (كۆچمە مەنىدە) دۆلەت، ئەل، ۋەتەن: 执～～卫以戈干 قولىغاقورال ئېلىپ ۋەتەننى قوغدىماق.

هايىتى نالدىراش مەزگىل.
悸 jì يۈرىكى جىغىلدىماق، دەككە - دۈكۈلدە بولماق: ～栗 يۈرىكى پوكۇلدىماق، تەنى جۈغۈلداپ كەتمەك/惊～ يۈرەك پوكۇلدىماق/犹有～余 ئاردىلدى بولۇپ قالماق، نەمە قىلىشنى بىلەلمەسلىك.
剂 jì ① دورا: 药～ دورا/ 凉清～ سالقىنلاشتۇرىدىغان دورا. [剂调] tiáojì 1. دورا تەييارلىماق. 2. تەڭشەش مەك. ② قېتىم: 一～药 بىر قېتىملىق دورا. 1شالاق.
荠 jì 见另qí(荠菜)چۆپۈر-
济 jì 见另jǐ ① ياردەم بەرمەك، قۇتقۇزماق: 救～金 يار-دەم پۇلى/～困扶危 يوقسۇل-لارنىڭ دەردىگە دەرمان بولماق. ② پايدىلىق: 无～于事 ھېچ نەرسىگە ئەسقاتماسلىق. ③ دەريادىن ئۆتمەك: 同舟共～ بىر كېمىدە دەريادىن ئۆتمەك؛ جاپا-مۇشەققەتنى تەڭ تارتماق.
霁 jì①ھاۋا ئېچىلماق: 初雪～ قار توختاپ ھاۋا ئېچىل-ماق. ② ئاچچىقى يانماق: 色～چىرايى ئېچىلماق.

鲚 jì ئانچۇۋۇس بېلىقى.
垍 jì قاتتىق تۇپراق.
洎 jì-غەچە،- فەچە/- گەچە، كەچە: 自古～今 قەدىمدىن تارتىپ ھازىرغىچە.
迹 jì ئىز: 足～ ئاياغ ئىزى/ 兽蹄鸟～ ھايۋانات ۋە ئۇچار قۇشلارنىڭ ئىزى. (كۆچمە مەنىسىدە) 1. ئىز، داغ: ～象 ئالامەت. 2. يادىكارلىق، ئاسار ئەتىقىلەر: 古～ قەدىمكى يادىكارلىق/陈～ ئۆتكەن ئىشلار، كونا ئىز.
既 jì ① ئاياغلاشقان، تۈگىگەن: 霜露～降 قىراۋ چۈشكەن/～往不咎 ئۆتكەن ئىشقا سالاۋات/保～有誉荣的有 ئابرويىنى ساقلاپ قالماق. [而既] jì·ér كېيىن: 以初起为～～，多很难的服克以可是都难困的～～看出这些 دەسلەپتە قىيىنچىلىق تاھايىتى كۆپتەك قىلاتتى، كېيىن بۇ قىيىنچىلىقلارنىڭ ھەممىسىنى تۈگەكتىلى بولىدىغانلىقىغا ئىشەنچ ھاسىل قىلىپ بولغاندىن كېيىن shíjì [既食] تۇتۇلماق (ئاي ياكى كۈن)- ②... ئىكەن،... غانلىقتىن كېيىن

ئىككى قاسىنمقىدا تۇرماق /两山
～一水 ئىككى تاغ ئارىسىدىكى
ئېقىن. 2. ئىككى تەرەپتىن
قىستىماق: ～攻ئىككى تەرەپتىن
قىستاپ ھۇجۇم قىلماق. ②
قولتۇقلىماق، قىستۇرۇۋالماق:
～着书包 سومكا قولتۇقـ
لىۋالماق /～着一枝手指间 قولتۇقـ
雪茄烟 بارماقلىرى ئارىسىغا
بىر تال سىگار قىستۇرۇۋالـ
ماق. ③ ئارىلاشتۇرۇۋەتمەك،
قوشۇۋەتمەك: ～七杂八 قالايـ
مىقان، ئوك - تەتۇر /～生
خام - خاتىلا، چالا پىشماق.
④ (～子 ، ～儿) قىسقۇچ:
皮～子 ھەمىيان، چەندازا.

浃 jiā ① چىلىق - چىلىق
ھۆل بولماق: 汗～背 قارا
تەرگە چۆممەك. ② پۈتۈن،
ھەممە: ～辰 پۈتۈن كائىنات.

佳 jiā ياخشى، گۈزەل: ～音
خۇش خەۋەر /～句 چىرايلىق
گەپلەر /～作 ئېسىل ئەسەر.

家 jiā 见另 jie ئائىلە: 勤
俭持～ ئائىلىنى تىرىشچانلىق
ۋە ئىقتىسادچىلىق بىلەن
باشقۇرماق / 张～有五口人
جاڭ ئائىلىسىدە بەش جان ئادەم
بار. باشقىلارنىڭ ئالدىدا
ئۆز ئائىلىسىدىكى چوڭلارنى
ھۆرمەتلەپ ئاتاشتا ئىشلىتـ
لىدۇ: ～兄 ئاكىمىز /父～
jiāhuo [伙家] دادىمىز.
1. سايمان، قورال. 2. قورال،
قورال - ياراغ. 3. نېمىمە،
ئەرسە. [常家] jiāchánɡ ئا-
دەتتىكى: ～便饭 ئادەتتىكى
تاماق /叙～ ئۆرمۇش ھەق-
قىسىدىكى پاراڭلار. [家畜]
jiāchù ئۆي ھايۋانلىرى.
② ئۆي: 回～ ئۆيگە قايتـ
ماق /这儿就是我的～ بۇ
مېنىڭ ئۆيۈم. ③ مەلۇم بىر
خىل كەسىپ بىلەن شۇغۇل-
لانغۇچىنى بىلدۈرىدۇ: 农～
دېھقان /酒～ شوپاڭكەش.
④ مەلۇم ئىختىساسقا ئىگە
ئادەم: 科学～/ئالىم 水稻～
专～ شالچىلىق مۇتەخەسسىسى /
政治～ سىياسەتچى. ⑤(jia)
سۆز ئاخىرىدا كېلىپ مەلۇم
بىر خىل ئادەمنى كۆرسىتىدۇ.
姑娘～ قىزلار/子孩～ بالىلار.
⑥ مىقدار سۆز: 一～人 ～
饭 بىر ئائىلە كىشىلەر /两～
馆 ئىككى ئاشخانا.

嫁 jiā گاللىي (Ga).

羁 jī ① ئۇمىد قىلماق.
② خىيىنمك باشقىچە ئاتىسى.
骥 jī قولپار. للمشى.
觊 jī كىسكىز - كېچەك.
檵 jī ئالقات.

JIA

加 jiā ① قوشماق، قوشۇلماق: ～价 باها قوشماق /三个相数～ ئۈچ سانىنى قوشماق/增工资～ماناشنى ئۆستۈرمەك. [法加]jiāfǎ قوشۇش،ئەمەلىي قوشۇش. [工加]jiāgōng پىشقىلاپ ئىشلىمەك. [加油儿]jiāyóur غەيرەت قىلماق.
② مەلۇم بىر خىل ھەرىكەتنى يولغا قويماق: 特～注意تېخىمۇ دىققەت قىلماق /不～思索 ئويلىنىپ تۇرمايلا، شۇ زامان /～以保护 قوغداشنى كۈچەيتمەك. ③ بەرمەك، قويماق: ～号引 قوش پەش ياكى يالاڭ پەش قويماق.

伽 jiā 见另 qié [伽倻]
Jiā [略利伽] jiāyē كالىياكۇم.
茄 jiā 见另 qié <古>نېلۇپەر ئولى. [雪茄] xuějiā سىگار.

迦 jiā ئاھالا ئەرجىمىسى ئىشلىتىلمىدىغان خەت.
枷 jiā ئاقاق.[锁枷] jiā suǒ كىشەن، ئاسارەت، بويۇنتۇرۇق: 被在套在压迫帝国主义的～下 جاھانگىرلارنىڭ ئېزىلگۈچى خەلقنىڭ بويىنىغا سالغان ئاسارەتنى پاچاقلاپ تاشلىماق.
痂 jiā قاقاچ.
糊 jiā 400- بەتتىكى'连枷'(liánjiā) غا قارالسۇن.
笳 jiā (～胡) ياغاچ چۆرى.
袈 jiā [裟袈] jiāshā كاسايا. ئاقان قۇرۇپ ئولتۇرماق.
跏 jiā [趺跏] jiāfū يادىشا-
嘉 jiā ① ياخشى، ئېسىل، ئەزىز: ～宾 ئەزىز مېھمان.
② ماختىماق: ～许 ماختىماق، تەقدىر لىمەك /精神可～ روھى ماختاشقا ئەرزىمەك.
夹 jiā,gā 见另 jiā ①قىستاق، قىستۇرماق: 书里～着一张纸 كىتاب ئارىسىغا بىر ۋاراق قەغەز قىستۇرۇپ قويماق. (كۆچمە مەنىدە) 1. ئارىدا ئالماق: ～道 يولنىڭ

jiǎshǐ [假使] jiǎrú [如假] مۇبادا، ئاۋادا. ② ئۆتىنە ئالماق، ئىشلەتمەك: ～人于手باشقىلارنىڭ ۋاستىسىدىن پىلەن/ ～公济私 ھۆكۈمەت نامىنى سىتىپ ئۆزى پايدا ئالماق. ③ تەسەۋۋۇر قىلماق، مۆلچەرلىمەك: ～设 قىياس قىلماق، پەرەز قىلماق/～说 پەرەز، پەرەز قىلماق.

瘕 jiǎ قورساقتا مۇنەك پەيدا بولۇش كېسىلى.

价 jie،jiè 见另 jià باھا، نەرخ: ～目 باھا/～物 مال باھاسى مۇقىم بولماق/～减 باھانى تۆۋەنلەتمەك. [格价] jiàgé باھا، نەرخ. [值价] jiàzhí 1. قىممەت. 2. ئەھمىيەت، رول، پايدا: 有～无～ ئەھمىيىتى بار. [价子原] yuánzǐjià ۋالېنتلىق.

驾 ① jià قوشماق، قاتماق: ～辕 ئىچىگە قوشماق، ئىچىگە قوشۇلماق/ ～轻就熟 يۈك يېنىك، يول تونۇش؛ بەش قولدەك بىلىمەك، پىششىق بىلىمەك. ②<古>(ھۇرمەت مەنىسىدە): 劳～ ئېغىر كۆرمەسلىك، شۇنداق ③ ھەيدەمەك، شوپۇرلانماق: ～飞机 ئايروپىلان ھەيدەمەك/～员 شوپۇر. [驭驾] jiàyù ھەيدەمەك ۋە توختاتماق. (كىچىك مەنىدە) 1. باشقۇرماق، ئىدارە قىلماق. 2. كونترول قىلماق، يېتەكلىمەك.

架 ① jià جازا، بارلىق: 书～ كىتاب جاۋىنى/葡萄～ تال باردىكى، بېددىش/笔～ بال قەلەمدان/房～ ئۆي جازىسى/担～ چىرغا. ② تىرەك: 枪把～住 پىلىموت ئورناتماق/～桥 كۆۋرۈك سالماق. 2. يۆلەمەك، قولتۇقلىماق: ～着走他 ئۇنى يۆلەپ ماڭ. [架不住] jiàbuzhù تەڭ كېلەلمەسلىك، بەرداشلىق بېرەلمەسلىك. ③ ئۇرۇشماق، جاڭجاللاشماق: 打了一～ سوقۇشماق/劝～ ئاجراتماق. ④ مىقدار سۆز: 五～飞机 بەش ئايروپىلان/～～机器 بىر ماشىنا/～～葡萄 بىر بارلىق تال. [次架] jiàcì ئايروپىلان قېتىم.

假 jiǎ 见另 jià دەم ئېلىش،

颊 jiá يەڭى ئۆسۈپ چىققان قۇموش. [掌颊] jiāfú قۇموشۇنلۇك ئىچىدىكى نەپەز يەردە. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) شىرەم تۇغقانلار.

夹 jiá 见另 jiā,gā ئەستەرلىك كىيىم: ～裤 شالۋار /～被 يازلىق يوتقان.

荚 jiá قاسىراقلىق مېۋە: 豆～ پۇرچاق قاسىرىقى / 皂～ سوپۇن دەرىخى / 树槐～ تۇخۇمەك مېۋىسى.

铗 jiá ① قىسقۇچ. ② شەمشەر. ③ شەمشەر سېپى.

颊 jiá مەڭز: 两～红绯 ئىككى مەڭزى قىپقىزىل.

蛱 jiá [蝶蛱] jiádié كەنە دەر كەپىنەكى.

恝 jiá پىسەنت قىلماسلىق، پەرۋا قىلماسلىق. [置恝] jiázhì پىسەنت قىلماسلىق، پەرۋايىغا ئالماسلىق.

戛 jiá ① ئۇرماق، زەربە بەرمەك. ② شاپىدە توختىماق. [戛然] jiárán قىيىن: ～乎～难哉 نېمىدېگەن قىيىن-ھە.

甲 jiǎ ① ئون بۇرجىنىڭ بىرىنچىسى. (كۆچمە مەنىدە) بىرىنچى: 水山林桂下天～ گۈيلىننىڭ مەنزىرىسى دۇنيا بويىچە بىرىنچى. [子甲] zǐjiǎ بىسىر قەرنە (60 ياش). ② ساۋۇت، قالقان: 盔～ دۇبۇلغا ۋە ساۋۇت. ③ قاپ، قاسىراق: 龟～ تاشپاقا قېپى / ～虫 قوڭغۇز. [鱼甲] yújiǎ يىراق شەرق تاشپاقىسى. [文骨甲] jiǎgǔwén چېنىناق - تاغاق يېزىقى. ④ تىرناق: 指～ تىرناق. ⑤ برونزا: 装车汽～ برونزىدىن. [板甲] jiǎbǎn پالۇبا ⑥ جيا.

岬 jiǎ ① تۇمشۇق. ② ئىككى تاغ ئارىسى، قىستاق.

胛 jiǎ تاغاق. [骨胛肩] jiānjiǎgǔ تاغاق سۆڭىكى.

钾 jiǎ كالىي (K).

蚧 jiǎ قوڭغۇز. (ئاله)

贾 Jiǎ 见另 gǔ جيا (فامىلە)

榎 jiǎ ① كاتالپا دەرىخى. ② <古> چاي دەرىخى.

假 jiǎ 见另 jià ① ياسالغان، ساختا، جا: ～发头 ياسالغان چاچ /～话 ياسالغان گەپ.

ئىشەيتون، جاسۇس. ③پاھا-
شۇزلىق، بۇزۇقچىلىق: 通～
بۇزۇقچىلىق قىلىماق، زىنا
قىلماق /～污 باسقۇنچىلىق
قىلماق، نومۇسسىغا تەگمەك.
歼 jiān يوقاتماق: 围～
قورشاپ يوقاتماق/ 全～入侵
之敌 تاجاۋۇز قىلىپ كىرگەن
دۈشمەننى تولۇق يوقاتماق.
坚 jiān چىڭ، قاتتىق: ～不
可破 بۇزۇلماس، مۇستەھكەم/
～壁清野 تام - تورۇسىنى
پۈختىلاپ، تالا - تۈزنى يەغمە-
تۇرماق؛ مۇداپىئە ئۈچۈن پۈختا
تەييارلانماق.(كۆچمەمەنسە)؛
قەتئىي، تەۋرەنمەي: ～强 مۇس-
تەھكەم، كۈچلۈك، چىڭ / ～
决 قەتئىي /～持 چىڭ تۇرماق،
قەتئىي داۋاملاشتۇرماق /～守
چىڭ ساقلىماق، چىڭ تۇرماق.
[中坚]zhōngjiān تايانچ، غول؛
～～分子 تايانچلار. ئاتۇس.
鲣 jiān يوغان باش تۇنە-
间 jiān 另见 jiàn①ئوتتۇرا،
ئارا: 彼此～的差别 ئوتتۇرا-
رىددىكى پەرق. ② مۇئەييەن
جاي، ۋاقىت ياكى كىشىلەر
تۇپىنى كۆرسىتىدۇ: 田～ ئې-
تىز /人～ ئالەم، دۇنيا،
كىشىلىك دۇنيا /晚～ كەچ،
ئاخشام. ③ مىقدار سۆز: —～
房 بىر ئېغىز ئۆي /广厦千
～ قاتار كەتكەن ئېگىز بىنالار.
肩 jiān ① مۇرە، دولا. ②
ئۈستىگە ئالماق، زىممىسىگە
ئالماق: 身～重任ئۇلۇغ ۋەزى-
پىنى ئۈستىگە ئالماق.
艰 jiān قىيىن، تەس: ～辛
苦 جاپا - مۇشەققەت / ～深
مۇشكۈل، ئېغىر /文字深～ گەپ
- سۆز لىرى چۈشىنىكسىز.
监 jiān 见另 jiàn ①كۆزەت-
مەك، نازارەت قىلماق: ～察
تەپتىش قىلماق، نازارەت قىل-
ماق. ② تۈرمە، قاماقخانا:
～坐 تۈرمىگە تالماق /收～
قاماقتا چۈشمەك. [监禁]
jiānjìn قامىماق، سولىماق؛
نەزەربەنت قىلماق.
兼 jiān ① ھەسسىلىمەك:
～旬 يىگىرمە كۈن /程～
تېز ماڭماق، ئىككى كۈنلۈك
يولنى بىر كۈندە باسماق.
[兼并] jiānbìng يۇتۇۋالماق،
ئۆزىنىڭ قىلىۋالماق، قوشۇ-
ۋالماق. ② قوشۇمچە: ھە-

تەتىل، رۇخسەت: 例～ بەلە-
گىلەنگەن دەم ئېلىش كۈنى/
寒～ قىشلىق تەتىل/～期 تە-
تىل، تەتىل مەزگىلى/请～
رۇخسەت سوراش.

嫁 ① jià ياتلىق بولماق،
تۇرمۇشقا چىقماق: 出～ تۇر-
مۇشقا چىقماق/～娶 ياتلىق
بولماق ۋە خوتۇن ئالماق.
[接嫁] jiējià ئۇلماق (كۆل
ۋە دەرەخلەرنى). ② دۆگىمەك،
ئارتىپ قويماق: ～怨ئۆچمە-
لىك قىلماق/～祸 人于祸 تۆھ-
مەت قىلماق.

稼 jià يەرتېرىماق. [稼穑]
[稼庄] تېرىقچىلىق. jiàsè
～～ 种 زىرائەت: zhuāngjià
زىرائەت تېرىماق.

JIAN

戈 jiān كىچىك.

浅 qiǎn 见另 jiān [浅浅]
jiānjiān شاراڭلىداش.

笺 ① jiān ئىزاھ. ② خەت
قەغىزى: 便～ ئىش قەغىزى/
信～ سالام خەت قەغىزى.
(كۆچمە مەنىدە) خەت، خەت-
چەك: 华～ خەتلىرى.

尖 ⑪ jiān (～儿) ئۇچ،
～笔 قەلەم ئۇچى/～刀
儿～ پىچاق ئۇچى/～针 يىڭنە
ئۇچى/～塔 مۇنار ئۇچى.
[锐尖] jiānruì 1. يېقىمسىز:
～～的 音声 يېقىمسىز ئاۋاز.
2. ئۆتكۈر، كەسكىن: ～的
批评 كەسكىن تەنقىد قىلماق/
～～的 斗争 ئۆتكۈر سىنىپىي كۈرەش/矛盾～
化 زىددىيەت كەسكىنلەشمەك.
[尖打] dǎjiān 1. ئۇچىنى
ئۇزمەك. 2. چاي - پاي ئىچ-
مەك. ② ئىنچىكە، ئۇچلۇق.
～削笔铅把 了 قېرىنداشنى
ئۇچلىماق. ③ ئۆتكۈر، ئىتە-
تىك: ～眼 كۆزى ئۆتكۈر/
～耳朵 قۇلىقى ئىتتىك.

奸 ① jiān مۇغەمبەرلىك
قىلماق، ئولكىلىك قىلماق:
～雄 قارا نىيەتچى، شۇھ-
رەتپەرەس/～笑 مۇغەمبىرا-
نە كۈلمەك/不～藏不滑 ھىيلە-مىكىر ئىشلەتمەسلىك.
② خائىن، ساتقىن: ～汉
ۋەتەن خائىنى، ساتقىن/
～锄 ۋەتەن خائىنلىرىنى
تازىلىماق. [细奸] xìjiān

ئوتۇن تەرمەك /把～起来
قەلەمنى يەرددن ئالماق/
～了一张画片 بىر ئاتكە
رەتكا تېپىۋالماق.

检 jiǎn تەكشۈرمەك، تاپ-
ماق: ～字 خەت تاپماق/～验
سىناپ كۆرمەك/～阅كۆزدن
كەچۈرمەك، [点检] كۆزدىن
jiǎn diǎn 1. ئىنچىكىلىك بىلەن
تەكشۈرمەك. 2. سۆز - ھەرە-
كىتىگە دىققەت قىلماق؛ 失于
～～ ئېگىز - پەس سۆزلىمەك.
[讨检] jiǎntǎo تەكشۈرمەك.
[举检] jiǎnjǔ پاش قىلماق.
[察检] jiǎnchá تەپتىش قىل-
ماق، تەكشۈرمەك.

睑 jiǎn قاپاق.

趼 jiǎn قاداق.

减 jiǎn ① كەمەيتمەك، ئا-
زايتماق، چۈشۈرمەك: 三～二
是一 ئۈچتىن ئىككىنى ئالسا
بىر قالىدۇ /～价باھانى چۈ-
شۈرمەك. [法减] jiǎnfǎ ئېلىش،
ئېلىش ئەمىلى. ② ئۆچمەك،
ئۆچمەك: ～色 رەڭگى ئۆچمەك،
ئۆچمەك.

碱 jiǎn ① شۈلتا. ② ئا-
سالار، ئىشقارلار (OH⁻).

③ شورلاشماق، شور ئۆرلە-
مەك: 好了～么怎.子哪的好好
بىر ئويدان ئورمان كوزا
نەمدەپ شورلىشىپ قالدى-
كمنا؟ /那堵墙全了～ ئاۋۇ
تامنىڭ ھەممە يېرى شور
ئۆرلەپ كېتىپتۇ.

剪 jiǎn ① قايچا. ② قايچا
شەكلىدىكى ئەسۋاب: 火～لاخ-
شىكىر /夹～ قىسقۇچ. ③
كەسمەك، قىرقماق: ～断 كې-
سىپ قىسقارتماق / ～开
قىرقىپ ئاجراتماق. [影剪]
jiǎnyǐng قىسمىما سۈرەت
(قەغەزدىن قىسىلغان). (ئوخ-
شىتىش مەنىسىدە) شەيئىلەر-
نىڭ بىرقىسمى ياكى ئومۇمىي
ئەھۋالى. ④ چىقىرىۋەتمەك،
خالاس قىلماق: ～灭 يوقاتماق/
～除 يوقاتماق، تۈگەتمەك.

谫 jiǎn يۈزە، تېيىز، كەم؛
学识～陋 بىلىمى يۈزە. ئاش.

翦 jiǎn ① '剪' بىلەن ئوخ-
شاش. ② (Jiǎn) جىيەن (فامىلە).

锏 jiǎn 见另jiàn پەرتۇنەيزە.

裥 jiǎn پۈرمە.

简 jiǎn ① بامبۇك تارشا.
(كۆچمە مەنىدە) خەت - چەك

تەرەپلىمە: ～任 قوشۇمچە ئۆتمەك /爸～才德 ھەم ئەخلاقلىق ھەم قابىلىيەتلىك.

兼 jiān پۈتۈكسىز قۇمۇش.

搛 jiān قىسماق: 用～子筷 چوكا بىلەن سەينى قىسماق.

缣 jiān سىپتا شايى.

鹣 jiān جۈپ قۇش.

鳒 jiān كامبالا بېلىقى.

菅 jiān ۋىللىوس تېمىرا. [草菅] cǎojiān (ئوخشىتىش مەنىسىدە) كىمەستمەك، كۆزىگە ئىلماسلىق: ～人命 ئادەمنىڭ جېنىنى قۇشقاچ نىڭ جېنىچە كۆرمەك.

渐 jiān 另见 jiàn ①يۇقماق: ～染 يۇقماق، يۇقتۇرۇۋالماق. ② قۇيۇلماق: 东～于海 شەرقتە دېڭىزغا قۇيۇلماق.

犍 jiān ئۆكۈز، ئۇي.

鞬 jiān ساغداق، ئوقدان.

湔 jiān يۇماق.

煎 jiān ① قاينىتماق: ～药 دورا قاينىتماق. ② مايدا قورۇماق: ～鱼 مايدا قورۇلغان بېلىق /～豆腐 مايدا قورۇلغان دوفۇ.

绒 jiān يۇمماق، ئەتلەمەك: ～口 زۇۋان سۇرمەسلىك، ئاغزىنى يۇمماق. [默绒] jiānmò جىم تۇرماق، سۈكۈت قىلماق.

珧 jiān [石珧] jiānshí قاشتاشقا ئوخشاش گۈزەل تاش.

鞯 jiān تۇقۇم: 鞍～ ئېگەر-تۇقۇم.

櫼 jiān شىنا، پانا. [楔櫼] xiējiān 另见 xiē ئۇغۇل.

囝 jiǎn ① تاللىماق: ～好 تاللىماق: 粮公纳交的 يېخىشى تاللاپ پاراق تاپشۇرماق. ② '捡' بىلەن ئوخشاش. ئاتەتىر سۆپۈن.

枧 jiǎn 〈方〉 سۆپۈن: 香～ بامبۇك نۇر.

笕 jiǎn

茧 jiǎn ①غۇزەك: 蚕～ پىلە غۇزىكى. ② '趼' بىلەن ئوخشاش. ئاباغا.

柬 jiǎn خەت - چەك: 请～ تېجىمەك، ئىقتىساد قىلماق: ～朴 ئاددىي - سادداد/ 用～吃省 ئاياپ يەپ، تېجەپ ئىشلەتمەك /社办～勤 تىرىشچانلىق، ئىقتىسادچىللىق بىلەن كوپېراتسىيە قۇرماق.

捡 jiǎn تەرمەك، تېپىۋالماق، يەرددىن ئالماق: ～柴

يېراقنى كۆرمەك / 不能执固 ~已ـ ئۆزىمكىردە چىلىك تۇرۇۋېلىشقا بولمايدۇ. ⑥ يارىدەمچى سۆز: 1. پېئىللارنىڭ ئالدىدا كېلىپ، مەجھۇل دەرىجىنى بىلدۈرىدۇ: ~笑 زاكلىق قىلماق، مازاق قىلماق /~怪 ئەيىبكە بۇيرۇماق. 2. پېئىللارنىڭ ئالدىدا كېلىپ، ئۆتۈنۈش مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: ~谅 مەنى ئەپۇ قىلىشىڭ /~告 مائا ئەيتىپ بېرىڭ /~教 مەسلىھەت، يولىيورۇق. ⑦ '听'، '看'، '闻' قاتارلىق خەتلەرنىڭ كەينىدە كېلىپ، ئۇنىۋم ۋە نەتىجىنى بىلدۈرىدۇ: 看~ كۆرمەك /听不~ ئاڭلىيالماسلىق.

舰 jiàn ھەربىي كېمە، كورابل: ~队 فلوت، ئېسكادرا /巡洋~ كرېيسېر.

件 jiàn ① مىقدار سۆزى: 一~事 بىر ئىش / 两~衣服 ئىككى پاقىلىق كىيىم /数~ سان، مىقدار. ② (~儿) بىر - بىرلەپ ھېسابلىنىدىغان شەيئىلەرنى بىلدۈرىدۇ: 1. سەپلىنىدىغان نەرسىلەر: 零~儿 دېتال. 2. خەت - چەك: 文~ ھۆججەت /来~ كەلگەن خەت.

伞 jiàn ① تىرەپ قويماق: 打正拔~ تىرەك قويۇپ تۈزلىمەك. ② توغان سالماق.

间 jiān 见另 jiàn ① يوچۇق: 当~儿 ئارىلىق، يوچۇق /团结无~ قىل سىغماس ئىتتىپاقلىق. ② ئارا، ئارىلىق: ~断 ئۈزۈلۈپ قالماق، توختاپ قالماق /隔~ ئارىلىق /相白黑~ ئاق - قارا ئارىلاش /晴~多云 ھاۋا ئوچۇق، بەزىدە بۇلۇتلۇق بولىدۇ. [接间] jiànjiē ۋاسىتە، ۋاسىتىلىك: ~~经验 ۋاسىتىلىك تەجرىبە.

涧 jiàn جىلغا.

锏 jiǎn 见另 jiàn زىنجىر، زەنجىر.

饯 jiàn ئۇزاتماق، زىياپەت بېرىپ خوشلاشماق. [饯蜜] mìjiàn تاتلىق مېۋە قېقى.

贱 jiàn ① ئەرزان، ئەرزالىماق: 这布~真布 بۇ رەخت ناھايىتى ئەرزان ئىكەن. ② پەسكەش، رەزىل: 贫~ گاداي، پەقىر، كەمىنە /~姓 كەمىنىلىك فامىلىسى /~卖

مەكتۇپ. ② ئاددىي، ئىخچام؛ ～写 قىسقارتىپ يازماق، ئاددىيلاشتۇرۇپ يازماق /删 ～就繁 مۇرەككەپلىردىنى چىقىرىۋېتىپ ئاددىيلاشتۇرماق /政～兵猪 ئەسكەرلەرنى ئىخچام قىلماق، مەمۇرىي ئورۇنلارنى ئىخچام قىلماق. [直简] jiǎnzhí زادى، زادىلا: 你若～我，事件这提不起不想 ～ 了来 مۇبادا بۇ ئىشنى ئوتتۇرغا قويمىغان بولساڭ، مەنىڭ زادىلا ئېسىمگە كەلمەس ئىكەن. ③ ئالماق، ئىختىساسلىق كىشىلەرنى تالاپ ئۆستۈرمەك: ～拔 تالاپ ئۆستۈرمەك.

戬 jiǎn ① يوقاتماق، ئۆچەتمەك. ② پۈتۈن، ھەممە: ～谷 مۇكەممەل، تولۇق. ③ بەخت، ئامەت، ياخشىلىق.

蹇 jiǎn ① ئاقسىماق. ② ئوڭۇشسىزلىق؛ راۋان بولماسلىق: ～涩 ئوڭۇشسىزلىق /～滞 توختاپ قالماق، ئاقساپ قالماق. ③ قاشاڭ ئات ياكى ئېشەك.

謇 jiǎn ① كېسكىچىلمەك، دۇدۇقلىماق. ② توغرا، تۈز، ئاق كۆڭۈل.

謭 jiǎn چاچماق؛ تۆكمەك.

謭 jiǎn كېسىپ ئۈزۈۋەتمەك.

见 xiàn 见另 jiàn ① كۆرۈنمەك: 眼～是实 كۆزۈڭگە كۆرۈنگىنى راست. (كۆچمە مەنىدە) ～风 تەگمەك، ئۇچراشماق: ～光～怕药种这/ شامال تەگمەك بۇ خىل دورا نۇرىدىن ساقلىنىشى كېرەك. [习见] jiànxí ～～员术技 پراكتىكا قىلماق: ～～ پراكتىكانت تېخنىكلار. ②بايقالماق، سېزىلمەك: 好～已病 كېسەلنىڭ ياخشىلانغانلىقى بايقالماق /～分晓 ئايدىڭلاشماق /～效 ئۈنۈم بەرمەك، ئۈنۈمى كۆرۈلمەك. ③ قارالماق، قارالسۇن: ～上 يۇقىرىغا قارالماق /～下 تۆۋەنگە قارالماق / ～《家世涉陈.记史》«تارىخنامە.چېن شې ھەققىدە قىسسە» گە قارالسۇن. ④ كۆرۈشمەك، ئۇچراشماق: ～接 يۈز كۆرۈشمەك /看多望未年的～老 ئۇزۇن يىللار كۆرۈشمىگەن كونا سەپدىشىنى يوقلىماق. ⑤ كۆز قاراش، پىكىر؛ ～地 چۈشەنچە، تونۇش /远～

مەھكىمە: 太～ئاۋات، مەرەمەت / 子国～خانلىق بەگى / 天钦～رەسەتپەيغەمبەر يۇرتى.

鉴 jiàn ① ئەينەك. (كۆچمە مەنىدە) ئىبرەت، ساۋاق: 之车后，覆之车前～ئالدىنقىلاردىن ئىبرەت ئېلىپ، كەيىنكىلەرگە ساۋاق قىلماق؛ بىر ئوكۇشسىزلىققا ئۇچرىماسلىق ئەقىل تاپمەن. [戒鉴] jiàn jiè ئىبرەت، ساۋاق. ② يورۇتماق، ئەكس ئەتمەك: 人～可光ئۇر ئادەمنى يورۇتماق. ③ تەكشۈرمەك: ～定 باھالىماق /～赏قەدىرلىمەك، قەدىرگە يەتمەك/～别真伪راست ياكالغانلىقنى ئايرىماق / 先某某生台～ پالانى ئەپەندىم ئۆقۇپ كۆرگەيلا. [于鉴 jiànyú] نەزەردە تۇتماق، كۆزدە تۇتماق: 不法方作工的旧～～造创是于，要需的新应适能法方作工的新了كىونا خىزمەت ئۇسۇلىنىڭ يېڭى ئېھتىياجىغا ماسلاشتۇرۇشنى نەزەردە تۇتۇپ، يېڭى خىزمەت ئۇسۇلىنى ئىجاد قىلدۇق.

槛 kǎn 另见 jiàn ① سالاسۇن، شادا. ② قەپەس، كۆشۈكە. [槛车] jiànchē كۆشۈگىلىك ھارۋا.

渐 jiān 另见 jiàn ئاستا - ئاستا، بىر ئاز- بىر ئازدىن: 逐～تەدرىجىي /～进 پەيدىنپەي ئالغا باسماق، تەدرىجىي ئىلگىرىلىمەك /～入佳境ئاستا - ئاستا قىزىقماق؛ تۇرمۇش تەدرىجىي ياخشىلانماق.

谏 jiàn نەسىھەت قىلماق، تەكلىپ بەرمەك.

僭 jiàn مەرتىۋىلىكىلەرنىمك نامىنى ساتماق: ～越 يۇقىرىدىنمك نامىنى ساتماق.

箭 jiàn يا ئوقى.

JIANG

江 jiāng ① دەريا: 黑～خېيلۇڭجيياڭ دەريا سى/ 松花～سۇڭخۇاجيياڭ دەريا سى. ② (Jiāng) چاڭجيياڭ دەريا سى.

茳 jiāngdù[芏 jiāng] تۇزلۇقتوت. [جيياڭدۇ، باقلا.

豇 jiāngdòu [豆豇] jiāng

将 jiāng ①jiàng 见另 jiāng

يەقىرىنىك كېسىلى. ③ پەس كۆرمەك، تۆۋەن كۆرمەك، كۆزدىگە ئىلماسلىق.

践 jiàn دەسسىمەك. [践作] zuòjiàn ۋەيران قىلماق، ئىسراپ قىلماق: ～东西 نەرسىلەرنى ئىسراپ قىلماق/～钱 پۇلنى بوزۇپ - چاچماق. ② ئىجرا قىلماق، ئەمەل قىلماق: ～约 ۋەدىگە ۋاپا قىلماق /～言 سۆزىگە ئەمەل قىلماق /～实 ئەمەلىيەت.

溅 jiàn چاچرىماق: ～了一脸水 يۈز - كۆزىگە سۇ چاچرىماق /～四花水 ھەممە تەرەپكە سۇ چاچرىماق.

建 jiàn قۇرماق: 八一～军节 1. ئاۋغۇست ئارمىيە بايرىمى/～都 پايتەخت تەسىس قىلماق /～筑铁路 تۆمۈرىول ياسىماق. [建设] jiànshè قۇرۇلۇش: 经济～ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش /文化～ مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى. [建议] jiànyì تەكلىپ، تەكلىپ بەرمەك.

健 jiàn ① كۈچلۈك، ساغلام: كۈچەيمەك، ساغلاملاشماق: ～壮 ئەزمەت، پالۋان/保～ سالامەتلىكنى ساقلىماق/身体～康 تېنى سالامەت بولۇش. [健全] jiànquán 1. ساغلام. 2. مۇكەممەل: ～组织 تەشكىلنى مۇكەممەللەشتۈرمەك /很健全 مۇكەممەل. ② ماھىر، ئۇستا: ～步 ماڭماسلىقى ياخشى /～谈 گەپچى، سۆزمەن /～饭 ئىشتىھالىق. [健忘] jiànwàng ئۇنتۇغاق.

楗 jiàn چۈلۈك، دەم.

毽 jiàn تەپكۈچ.

腱 jiàn پەي، سىكىر. [子腱] jiànzi بولجۇلۇك گۆش.

键 jiàn ① قۇلاق، بەكمەتكۈچ. [关键] guānjiàn ھالقا، تۈگۈن: مۇھىم ئۆتكەل، ھالقىلىق پەيت. ② چۈلۈك. ③ تىل، توپچا، كلاۋىش: ～盘كلاۋىشلىق تاختا.

荐 jiàn ① تونۇشتۇرماق، سايە قىلماق: ～人 ئادەم تونۇشتۇرماق. ② پاخال، ئوت - چۆپ؛ بورا.

剑 jiàn شەمشەر.

监 jiān 见另 jiàn نازارەت،

تورىيە، زېمىن / 边 ~ چېگرا رايون. (كۆچمە مەنىدە) چەك، چېگرا: 万寿无 ~ چەكسىز ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرمەك. [疆场] jiāngchǎng جەڭ مەيدانى. [疆界] jiāngyì چېگرا.

讲 jiǎng ① سۆزلىمەك، دېمەك: ~ 话 سۆز، نۇتۇق/ 你对他 ~ 什么了？ ئۇ ساڭا نېمە دېدى؟ ② چۈشەندۈرمەك: ~ 书 كىتابنى چۈشەندۈرمەك / 这话没 ~ بۇ گەپ دېيىلمەيدى. [讲究] jiǎngjiu 1. مۇلاھىزە قىلماق، تەتقىق قىلماق. 2. پۈزۈر، ھەشەمەتلىك: 这房子盖得 ~ ~ بۇ تازا ھەشەمەتلىك سېلىنغان ئۆي ئىكەن. 3. قائىدە، قادەت: 写春联写有 ~ 的 يېزىش ئۈچۈن، نورۇزنامەنىڭ قائىدىسىنى بىلمەك كېرەك. [讲义] jiǎngyì [讲演] jiǎng yàn yǎn jiǎng نۇتۇق، تۇتۇق سۆزلىمەك. ③ ئەتىبار بەرمەك، رىئايە قىلماق: ~ 卫生 تازىلىققا رىئايە قىلماق. ④ سۆزلەشمەك، كېلىشمەك: ~价儿 باھاسىنى كېلىشمەك، سودىلاشماق.

桨 jiǎng ① مۇكاپات، مۇكاپاتلاش: ~ 励 مۇكاپات، مۇكاپاتلاش. ② تەقدىرلەمەك: ~ 有功者 خىزمىتى كۆرسەتكەنلەرنى تەقدىرلىمەك. ③ مۇكاپات: ~ 状 تەقدىرنامە / 发 ~ مۇكاپات بېرمەك. ④ پۇل، بايلىق: ~ 券 مۇكاپاتلىنىش چېكى / 中 ~ مۇكاپاتقا ئېرىشمەك.

浆 jiǎng پالاق.

蒋 Jiǎng جياڭ (فامىلە).

耩 jiǎng چۆنەكلەپ تېرىماق: ~ 地 چۆنەكلەپ تېرىلغان يەر / ~ 花棉 چۆنەكلەپ تېرىلغان كېۋەز.

膙 jiǎng قاداق.

匠 jiàng ① ئۇستا، كاسىپ: 木 ~ ياغاچچى / 瓦 ~ تامچى / 铁 ~ تۆمۈرچى / 能工巧 ~ قولىدىن ئىش كېلىدىغان ئادەم. ② ئەپلىك، ئەپچىل: ~心 ئۇستىلىق، ئەپچىللىك. ③ ئۆز كەسپىگە ماھىر.

降 jiàng ① 见另xiáng چۈشمەك، تۆۋەنلىمەك: ~雨 يامغۇر

قىندا، پات ئاردىدا، بولغۇسى: ～天 明 تاڭ سۈزۈلمەك.[来将] jiānglái كەلگۈسى، كېلەچەك: ～的好美更为是动劳的们我 ～ بىزنىڭ ئەمگىكىمىز گۈزەل كېلەچەك ئۈچۈنىدۇر. ② چۈشۈم كېلىش قوشۇمچىسى «ني» بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: ～命革 底到行进 ئىنقىلابنى ئاخىرغىچە ئېلىپ بارماق. ③ شاھ بەرمەك: ～军شاھ! ④قىزدىقتۇرماق، دېيدەيگە سالماق: 他把别～了急 ئۇنى دەيدەيگە سالما. ⑤ يېتەكلىمەك، باشلىماق: ～ 雏 گۈدەكلەرنى يېتەكلىمەك/ 扶～ بېقىپ چوڭ قىلماق [军将] jiāngjūn سانئۇن، گېنېرال. ⑥ باقماق، كۈتۈنمەك: ～ 养 ئاسرىماق، كۈتۈنمەك/ ～息 دەم ئالماق. ⑦ 〈方〉 ئاۋۇماق، تۇغماق(ھايۋانات): ～驹 قۇلۇنلىماق؛ تەخسەيلىمەك /～小狗 كۈچۈكلىمەك.⑧ يارەمچى پېئىل، پېئىل بىلەن '来出'، '来起'، '去上' ئاتالغۇلار ئارقىلىق ئاردىمدا كېلىدىغان ھەرىكەتنى ئىپادىلەيدۇ: ～出来 چىقىپ كەلمەك / ～起来 چاقىرماق/赶～去上

去 يېتىشىۋالماق. [将就] jiāngjiù بىر نېمە قىلىپ، ئەپلەپ - سەپلەپ: ～着用 ئەپلەپ - سەپلەپ ئىشلەتمەك.

浆 jiāng ① قويۇلۇغان سۇيۇقلۇقلارنى كۆرسىتىدۇ: 纸～ قەغەز بوتقىسى / 豆腐～ دۇغۇ بوتقىسى/泥～ دوغاپ لاي. ② پاتلىماق، پات بەرمەك: ～衣 كىيىم - كېچەكنى پاتلىماق.

姜 jiāng زەنجۈدل.

僵 jiāng ① قاتماق، قېتىپ قالماق: ～尸 مۇردا / ～蚕 قاتقان پىلە قۇرتى /手～了 قولۇم مۇزلاپ ئەكىلىشىپ قالدى.② بىر پىكىرگە كېلەلمەسلىك، تىركىشىپ قالماق: ～了 مۇناسىۋەت يامانلىشىپ قالماق / ～局 قاتمال ھالەت / ～下不持 تىركىشىپ تۇرۇپ قالماق.

缰 jiāng چۈلۈر: 信马由～ ئەركىگە قويۇۋەتمەك.

疆 jiāng ①(～砂) قۇمتاش. ② [jiāngcā 礤礓] پەلەمپەي.

疆 jiāng چېگرا، ھودۇد: ～土 زېمىن، يەر / ～域 تەررە-

便方 ～～：قانداش 1.jiāotōng قانداش قولايلىق بولماسلىق. 2. قانداش خاددىمسى. [交通员] jiāotōngyuán ئالاقىچى. [交际] jiāojì ئالاقە. [沙交] jiāoshā يېقىن لەشمەك، مەسلىھەتلەشمەك：～～ 他跟我去过没有那件事情/ باقاي لەشىپ ～～好ئۇ ئىشنى تېخى مەسلىھەتلىشىپ بولالمىدۇق. ④ تەك، بىرلا ۋاقىتتا：风雨交加 ～ جۇدۇن-چاپقۇن / 寒饥～迫ئاچ-يالىڭاچ. ⑤ '跤' بىلەن ئوخشاش.⑥ئۇتماق：～朋友 دوست ئۇتماق. ⑦ ئاغىنىدارچىلىق، دوستلۇق：～ 深有没他和我 مېنىڭ ئۇنىڭ بىلەن ئاغىنىدارچىلىقىم قويۇق ئەمەس.

郊 jiāo شەھەر ئەتراپى، شەھەر سىرتى：西～ شەھەرنىڭ غەربىي تەرەپىدىكى جايلار/～游 سەھرا سەيلىسى.

姣 jiāo چىرايلىق، كېلىشكەن، لەۋەن.

胶 ① jiāo يېلىم：～角鹿 بۇغا مۆڭگۈزى يېلىمى / 鳔～بېلىق يېلىمى/ 桃～شاپتۇل يېلىمى/ 万能～ ھەممىباپ يېلىم.② رېزىنكا：～鞋 رېزىنكا ئاياغ / ～皮 رېزىنكا. ③يېپىشقاق، چاپلىشىشچان：～泥 يېپىشقاق لاي، سېغىز لاي. ④ يېپىشماق، چاپلاشماق：～着状态 تىركىشىش ھالىتى/ ～柱鼓瑟 مۇتەئەسسىپلىك قىلماق، جاھىللىق قىلماق.

跤 jiāo يىقىلماق：跌了一～ يىقىلىپ كەتمەك / 摔～ يىقىلىپ چۈشمەك.

鲛 jiāo ئاكۇلا، لەھەك.

浇 jiāo ① سۇغارماق：～地 يەر سۇغارماق.②چاچماق، چېچىلماق：～了一身水 ئۇستىبېشىغا سۇ چېچىلىپ كەتمەك. ③ قۇيماق：～版 خەت قېلىپى قۇيماق / ～铅字 قوغۇشۇن ھەرپ قۇيماق. ④ رەھىمسىز، باغرى تاش.

娇 jiāo ① گۈزەل، ئوماق：～娆 نازاكەتلىك، گۈزەل-كېلىشكەن. ② ئەركىلەتمەك：～生惯养 ئەركە قىلىپ ئۆستۈرۈلگەن بالا / 小孩子～ بالىنى بەك ئەركە قىلىپ ئۆستۈرۈپ قويما. ③

ياغماق / 温度下降 ～ تېمپېراتۇرا تۆۋەنلىمەك / ～ 伞落 پاراشوت. ③ چۈشۈرمەك، تۆۋەنلەتمەك: ～ 级 دەرىجىسىنى تۆۋەنلەتمەك / ～ 格 ئۇلچىمىنى تۆۋەنلەتمەك / ～低价物 مال باھاسىنى تۆۋەنلەتمەك. [动]

绛 jiàng قوق قىزىل، قىزىق

将 jiàng 见另 jiāng①

[将领] jiànglǐng قۇمانداننىڭ قىلىقى. ②قوماندانلىق قىلماق: ～ 兵 ئەسكەرلەرگە قوماندانلىق قىلماق.

酱 jiàng ① جيانگ ياكى. ② جيانگيۇغا چىلىنغان (سەي): 把萝卜～ — ～ تۇرۇپنى جيانگيۇغا چىلىماق. ① قىيام، مۇرابا: 芝麻～ كۈنجۈت قىيامى / 果子～ مېۋە مۇرابباسى / 虾～ راك مۇرابباسى.

强 jiàng ① تاختىمۇشۇك، قىسىق. ② قىسماق قۇرۇت تۇتماق.

qiǎng، qiáng 见另 jiàng ① كاج، جاھىل: 倔～ تەرسا، كاج. ② تاكاللاشماق، گەپ ياندۇرماق.

糨 jiàng قويۇق، قويۇلماق؛ 太粥 ～了 ئۇماچ بەك قويۇلۇپ كېتىپتۇ. [子糨] jiàngzi [糊糨] jiànghu شىلىم.

JIAO

交 jiāo ① تاپشۇرماق: 这事～我给了 بۇ ئىشنى ماڭا تاپشۇرۇڭ / ～货已经齐了 مال تولۇق تاپشۇرۇلدى. [代交] 1. jiāodài ۋەكىللىك قىلىش: ～～办在正他：ئۇ ھەممىسىنى ئۆزىگە ئۆتكەت ئۇ ۋەكىللىك قىلىدۇ. 2. تاپشۇرماق، تاپشۇرۇپ بەرمەك: ～～问题 مەسىلە تاپشۇرماق. ② گىرەلەشمەك، كىرىشمەك، بىرلەشمەك: ～界 چېگرىلانماق/ ～睫(jié)不目 كىرپىك قاقماسلىق، كۆز يۇمماسلىق / ～叉 گىرەلەشمەك. (كۆچمە مەنىدە) چېگرىداش، تۇتاش، ئاردىلىق: ～之夏春 ئەتىياز بىلەن ياز ئاردىلىقى. ③ ئالاقە، مۇناسىۋەت: ～流经验 تەجرىبە ئالماشتۇرماق / ～换意见پىكىر ئالماشتۇرماق/ ～平公易 ئادىل سودا قىلماق / 打～道 ئالاقەقىلماق. [通交]

سۇنىيى.② مۇڭگۇزگە ئوخشاش دېغان نەرسىلەر: 鳌 ～ سۇ يالقىقى/ 龟 ～ سوياۋ دەرىخ مېۋىسى. ③ بۇلۇڭ: 直 ～ تىك بۇلۇڭ/ 锐 ～ ئۆچەلۈق بۇلۇڭ. ④ بۇرجەك، بۇلۇڭ: 桌子～ال جوزىنىڭ بۇرجىكى/ 墙 ～ ال تامنىڭ بۇلۇڭى. ⑤ تۆمۈق: 成山 ～ چېچىشەن تۆمۈقى. ⑥ شەرت يۈلتۈز تۈركۈمى. ⑧ مىقدار سۆز: 1. 饼 ～ توغرام: 一 ～ توغرام نان. 2. پارچە(خەت ـ چەك): 一～公文 بىر پارچە ئالاقە خېتى.

侥 jiǎo [幸侥] jiǎoxìng 1. ئارمان قىلماق: 着存～～心理 ئارماندا بولماق، ئارمان قىلماق. 2. بەختكە يارىشا؛ تەلەي كەلمەك.

佼 jiǎo گۈزەل.

狡 jiǎo قۇۋ، ھىيلىگەر.

饺 jiǎo جۈۋاۋا.

绞 jiǎo ① ئەشمەك، تولغاق، سىقماق. ② دارغا ئېسىش جازاسى. ③ يۆگەم، ئورام: 一 线毛～ بىر ئورام يۇڭ يىپ.

铰 jiǎo ① قايچىلىماق، قىرقماق، كەسمەك: 把子绳～ 开 ئارىمىچىنى كەسمەك. ② قىرماق، يونمماق: ～刀 تۆشۈكنى قىرماق / ～刀 تۆشۈك قىرىش پىچىقى.

皎 jiǎo ئاق. يورۇق، ئاپئاق: ～～白驹 ئەركە ئاي؛ كېلىشكەن، چىرايلىق/ ～洁 月的亮 ئاپئاق ئايدەك.

挢 jiǎo ① كۆتۈرمەك، دەڭگايتماق: 舌～不下 ھاڭ ـ تاڭ قالماق، داڭ قېتىپ قالماق. ② تۈزەتمەك: ～邪防非 يامان ئىشلارنىڭ ئالدىنى ئالماق.

矫 jiǎo ① تۈزەتمەك، تۈزلەمەك: ～正 تۈزەتمەك/ ～枉过正 ئەگرىدىنى تۈزىگىلمەن دەپ چەكتىن ئاشۇرۇۋەتمەك؛ چاپمقىنى ئالمەن دەپ قارىغۇ قىلىپ قويماق/ ～造作 ساختىلىق قىلماق، يالغاندىن قىلىپ قويماق. [矫情] jiǎoqíng ھال تارتماق. ② باھانە قىلماق: ～命 ساختا بۇيرۇق، ياسالما پەرمان. ③ كۆچلۈك، جەسۇر: ～捷 چاققان، ئەپچىل، چەبدەس.

脚 见另jiǎo ①jué پۇت، ئا-

مەشچان، نازۇك، چىدىماس.
骄 jiāo ① تەكەببۇر، مەغرۇرلۇق
~傲: ~ 骄傲 مەغرۇرلۇق ۋە ئالدىرا قسانلىقتىن ساقلانماق / ~兵必败 مەغرۇرلانغانلار چوقۇم مەغلۇپ بولىدۇ.
[傲骄] jiāo'ào 1. تەكەببۇرلۇق قىلماق، مەغرۇرلانماق، ھاكاۋۇرلۇق قىلماق: 自满是~定要失败的 ~~ مەغرۇرلىنىپ ئۆز - ئۆزىدىن قانائەتلەنگەن ئادەم چوقۇم مەغلۇپ بولىدۇ. 2. ئېپتىخار، ئورۇر: 这些大伟业就成的~~ 我们中国人民的荣光 بۇ ئۇلۇغ نەتىجىلەر بىز جۇڭگو خەلقىنىڭ شان - شەرىپى ۋە ئېپتىخارى / 我们得值是统传的~~ شانلىق تارىخىي ئەنئەنىلەر بىزنىڭ پەخىر لىنىشىمىزگە ئەرزيدۇ. ② 火似阳 ~: شىددەتلىسىك كۈن تونۇرددەك قىزىماق، كۈن ئوتتەك قىزىپ كەتمەك.
教 jiāo见另jiào ئۆگەتمەك، ئوقۇتماق: ~书 دەرس ئۆگەتمەك / ~我历史 مەن تارىخ ئۆتتىمەن / ~做你给 مەن ساڭا ئۆگىتىپ قويايى.

椒 jiāo مۇچ.
焦 jiāo ① كۆيمەك: 饭~了 تاماق كۆيۈپ كەتتى / 衣服~了 كىيىم كۆيۈپ كەتتى / ~头烂额 ئاغزى-بۇرنى قانغا بويالماق. ② كوكس: ~煤 كوكس / 煤~ كوكس كۆيدۈرمەك. ③ چۆرۈك: ~真得炸花麻 ماخار ناھايىتى چۆرۈك پىشىپ تۇ. (كۆچمە مەنىدە) قۇرۇماق، قۇرۇپ كەتمەك: ~得晒火柴 干ئوتۇن بەك قۇرۇپ كېتىپتۇ. ④ ئالدىرىماق، تاقەتسىزلەنمەك: 心~ ئىچى تىت-تىت بولماق / 分万~灼 تاقەتسىزلەنمەك. ⑤ جوئۇل(J).
<古>jiāoyáo[僬僥] jiāo 僬 ردۇايەتتىكى پاكار ئادەملەر.
蕉 jiāo بانان.
礁 jiāo خاداتاش، سۇئاستى خادا تېشى: 暗~ يوشۇرۇن خادا تاش.
鹪 jiāo 见另jiāojiāo[鹪鹩] چىقىلىچايىنماق.
[舌嚼] jiáoshé بىلىجىرلىماق، كاپشىماق، تىلمىنى چايىنماق.
角 jué见另jiǎo ① مۈڭگۈز.
[角画] huàjiǎo لەشكەرگاھ

较 jiào ① سېلىشتۇرماق، سېلىشتۇرما: ～量 كۆچ سىنىشما: ～量 كۆچ سىنىشماق، ئېلىشماق/ 两者相～ ئىككى تەرەپنى سېلىشتۇرسا جەزمەن ئوخشىمايدۇ / 计较 ～斤斤计较 سەرلەپ - مىسقالالاپ ھېسابلىماق. (كۆچە) 应国中：ئېخىمۇ مەنىدە) 对当于人类有～ 贡献的大 جۇڭگو ئىنسانىيەت ئۈچۈن تېخىمۇ زور تۆھپە قوشۇشى كېرەك / 成绩～ 佳 نەتىجىسى خېلى ياخشى. ② ئېنىق، ئوچۇق: 彰明～著 ھەممىگە ئايان، ھەممىگە مەلۇم / 两者～不同 ئىككىسى بىر - بىرىدىن ئېنىق پەرقلىنىدۇ.

教 jiāo 见另 jiào ئۆگەتمەك، تەلىم بەرمەك: ～施 ～ئۆگەتمەك / 受～ تەربىيە ئالماق/指～كۆرسەتمەك. [教育] ～～：1. jiàoyù تەربىيىلىمەك. 部干～～ كادىرلارنى تەربىيىلىمەك. 2. ماۋزېدۇڭ. ② ئىمكان بېشىملى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: 走船～能风 شامال كېمىنى ھەرىكەتلەندۈرالايدۇ. ③ دىن: 佛～ بۇددا دىنى / 道～ تەرىقەت دىنى / ～会 چېركاۋ. [宗教] zōngjiào دىن. [教条主义] jiàotiáozhǔyì ئەقىدىسىگەدىلمك، دوگماتىزم.

酵 jiào ئېچىتماق.

窖 jiào ① گەمە، گېرىدەم، ئورا: 地～ گېرىدەم / 白采～ بەسەي ئوردىسى. ② ئوردىغا سالىدىغان تۇرۇپ: ～萝卜 ئوردىغا سالىدىغان تۇرۇپ.

酵 jiào ① قەدىمكى زامانىدا كۆرە ۋە چارەكىنى تەكشەيدىغان ئەسۋاب: كەمچەن. ② تەھرىرلىمەك، تەكشۈرۈپ تۈزەتمەك.

噍 jiào 〈方〉 پەقەت.

噍 jiào يېمەك، چاينىماق. [类噍] jiàolèi جانلىق ئادەم، ھايات ئادەم. [噍倒] [噍倒] dǎojiào كۆشمەك.

醮 jiào ① 〈古〉 نىكاھ قىلىدىغان ئادەتتىكى: 再～ قايتىدىن ياتلىق بولماق. ② نەزىر - چىراغ ئوتكۈزمەك.

徼 jiào ① چېگرا. ② چارلىماق، جېسەكچىلىك قىلماق.

噭 jiào جۇڭگو پېيىزى.

嚼 [嚼倒] jué·jiào 见另 jiào

ياغ.② تۇۋ، ئېتەك: 山~ تاغ ئېتەكى / 墙 ~ تام تۈۋى. jiǒoběn [本剛] سەھىنە ئەسىرى، سەنارىيە.

揽 jiǎo ① كاشىلا قىلماق، مالالىق كەلتۈرمەك: ~ 乱 قالايمىقانلاشتۇرماق / 他睡着了 ~ 要不 他 ئۇ ئۇخلاپ قالدى، ئويغىتمۇەتمە. ② ئىلەشتۈرمەك، قوچۇماق: ~ 把 قازاننى قوچۇۋەت / ~ 了一勺 تەكشى ئىلەشتۈرۈلدى.

湫 jiǎo 另见 qiū ئويمان. [隘湫] jiǎo'ài ئويمان ۋە تار يەر.

缴 jiǎo ① 另见 zhuó تاپشۇرماق، تۆلىمەك: ~ 公粮 - پاراق تاپشۇرماق / ~ 款 پۇل تۆلىمەك. ② تاپشۇرغۇزماق، قورالسىزلاندۇرماق: ~ 被敌人的武装 قورالسىزلاندۇرماق.

剿 jiǎo 另见 chāo يوقاتماق: ~ 匪 باندىتلارنى يوقاتماق.

叫 jiào ① توۋلىماق، ۋارقىرىماق: 大声 ~ 一 قاتتىق ۋارقىرىماق. ② چىللىماق، ھاۋشىماق، مۇرىمەك، مەمەك، سايرىماق: 鸡 ~ توخۇ چىللىماق. ③ ئاتىماق، ... دەپ ئاتالماق: ... 他~什么名字? ئۇنىڭ ئىسمى نېمە؟ / 这枪叫~ بۇ مىلتىق نېمە؟ ④ چاقىرماق، قىچقارماق: ~ 他明天来 ئۇ ئەتە كەلسۇن / 请你把他~来 ئۇنى چاقىرىپكېلىڭ. ⑤ پەيدىنپەي مەجبۇر دەرىجىلىرى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: 该应事件这~道知他 بۇ ئىشنى ئۇنىڭغا ئۇقتۇرۇش كېرەك / 容易不人~懂 ئۇ ئاسانلىقچە چۈشەنگىلى بولمايدىغان. ⑥ تەرىپلىدىن: 我们~敌人落得打花流水 دۇشمەن بىز تەرەپتىن يەر بىلەن يەكسان قىلىندى.

峤 jiào 另见 qiáo تاغ يولى.

轿 jiào تەختىراۋان. ئىلمى.

觉 jiào 另见 jué ئۇيقۇ.

校 jiào ① 另见 xiào سەھىلىشتۈرماق: ~ 场 چامباشچىلىق ماھارىتىنى كۆرسىتىش مەيدانى. ② تەكشۈرۈپ تۈزەتمەك، تەھرىرلىمەك: ~ 订稿子 / ~ 对 تەھرىرلىمەك / ~ 样 كورېكتورلۇق قىلماق.

⑤ تاپشۇرۇۋالىماق، قوبۇل قىلىماق: ～到一封信 بىر پارچە خەت تاپشۇرۇۋالماق / ～受见意的众群 ئاممىنىڭ پىكىردىنى قوبۇل قىلماق. ⑥ قارشى ئالماق، كۈتۈۋالماق: ～待客宾 مېھمانلارنى كۈتۈۋالماق / ～家眷 بالا-چاقىلىرىنى كۈتۈۋالماق / ～到站车 ئايرۇپىلىز ئىستانسىغا بېرىپ دوستىنى كۈتۈۋالماق.

揭 jiē ① ئاچماق، سويماق: ～锅盖 تۇۋاقنى ئاچماق/ 把这～下来 بۇ مەلھەمنى سويۇۋەت. ② پاش قىلماق، ئاشكارا قىلماق: ～发 پاش قىلماق / ～露 ئاشكارلىماق، ئېچىپ تاشلىماق / ～穿帝国主义的阴谋 جاھانگىرلارنىڭ سۇيىقەستىنى ئېچىپ تاشلىماق. ③كۆتۈرمەك: ～竿而起 تۇغ كۆتۈرۈپ قوزغالماق. ④ [揭櫫] jiēzhū كۆرسەتمەك، جاكارلىماق، ئېچىپ بەرمەك.

疖 jiē يەزگەك كېسىلى.

街 jiē كوچا، رەستە. [坊街] قوشنا، قوشنا-قولۇم.

jiēfang

子 jié يالغۇز، يەككە، يەككە - يېكانە: ～立 يالغۇز/ ～然一身 يەككە - يېگانە، تىكەندەك.

节 jié 另见 jiē ① كۆز، بىخ. ② بوغۇم، ئۇگە: 骨～ سۆڭەك ئۇگىسى / 两～火车 تىككى ۋاگونلۇق پويىز. ③ بۆلەك: 季～ پەسىل/ 同～ مەزگىل، ۋاقىت/章～ ئابزاس [节气] jiéqì مەۋسۇم. ④ ھېيت، بايرام: 五一国际劳动～ «1-ماي» خەلقئارا ئەمگەكچىلەر بايرىمى / 春～ باھار بايرىمى. ⑤ ئەدەب-قائىدە: 礼～ قائىدە-يوسۇن. ⑥ رەتلەم: ～奏 رەتلەم/ ～拍 تاكت، رەتلەم. ⑦ ئىقتىساد قىلماق، چەكلىمەك: ～制 ئىدارە قىلماق، باشقۇرماق/ 简精～约 تېجەشلىك ۋە ئىقتىسادچان بولماق/ ～衣食 كىيىم - كېچەك ۋە يېمەك - ئىچمەكنى تېجەمەك. (كۆچمە مەنىدە) مۇھىم مەزمۇنلارنى ئالماق: ～录 قىسقارتماق / ～译 قىسقارتىپ تەرجىمە قىلماق. ⑧ خىسلەت، پەزىلەت؛

dǔojiào كۆشمەك.

JIE

节 jié 见另 jiē [眼骨节] [结] jiéshi 1. مەۋە بولماق: 开花～～ چېچەكلەپ مەۋە بېرمەك. 2. مەزمۇن، پۈختا: 这双鞋很～～ بۇ ئاياغ ناھايىتى پۈختا. 3. 体身的他: قاۋۇل سالغلام، قاۋۇل: 很～～ ئۇ ناھايىتى قاۋۇل.

秸 jiē شاخ، پاخال: 麦～ بۇغداي پاخلىرى، مەككەجۆن/秫～ قونداق شېخى / 豆～ پۇرچاق پاخلىرى.

接 jiē ① ئۇلىماق، تۇتاشتۇرماق: ～电线 توك سىمى ئۇلىماق / ～头纱 يېپ ئۇچىنى ئۇلىماق. ② ئۇز لۇكسىز، ئۇدا: ～着往下讲 ئۇز لۇكسىز سۆزلەۋېرمەك. ③ ئورنىنى باسماق، ئۆتكۈزۈۋالماق: ～好革命班 ئىنقىلاب ئىشلىرىغا ياخشىراق ۋارىسلىق قىلماق. ④ تەگمەك، يېقىنلاشماق: ～洽 كېلىشمەك، سۆزلەشمەك / ～头交耳 پىچىرلاشماق، گۇدۇكلاشماق.

结 jié 见另 jiē مەۋە بولماق: 果树多许了～上了 دالىدا مېۋىدىن نۇرغۇن دالما بوپتۇ. [结实] jiēshi 1. مەۋە بولماق: 开花～～ چېچەكلەپ مەۋە بېرمەك. 2. مەزمۇن، پۈختا: 这双鞋很～～ بۇ ئاياغ ناھايىتى پۈختا. 3. 体身的他: قاۋۇل سالغلام، قاۋۇل: 很～～ ئۇ ناھايىتى قاۋۇل.

疖 jiē چىقان.

阶 jiē پەلەمپەي. [阶梯] پەلەمپەي ۋە شوتا. jiētī [阶段] باسقۇچ: jiēduàn 后最人进经已赛球～～ توپ مۇسابىقىسى ئەڭ ئاخىرقى باسقۇچقا كىردى. [级阶] jiējí سىنىپ. [层阶] jiēcéng قاتلام، تەبىقە.

皆 jiē ھەممە، پۈتۈن: ～大欢喜 ھەممە بىردەك خۇشال بولماق /人人～知 ھەممە ئادەمنىڭ خەۋىرى بار، ھەممىگە ئايان.

喈 jiē ①ماس ئاۋاز: 钟鼓～～ دۇمباق بىلەن قوشۇراق ئاۋازىنى تەڭكەش قىلماق. ② سايرىماق، چىللىماق: 鸡鸣～～ توخۇ چىللىماق.

楷 jiē 见另 kǎi پىستە دەرىخى.

～ 晶 كرىستال، كرىستاللاشماق. 2. بىر لەشمەك، مۇناسىۋەت ئۇتكۈزمەك: ～ 姻 نىكاھلانماق / ～ 交 دوست بولماق / ～ 会集 يىغىلىپ ئويۇشماق. ④ ئايالغالشتۇرماق، تۈگەتمەك: ～ 帐 ھېسابات ئىشنى تۈگەتمەك / ～ 局 ناقۇت. [结论] jiélùn خۇلاسە، يەكۈن. ⑤ تىلىخەت: ～ 具 تىلىخەت بەرمەك.

桔 jié [梗桔] ①jú 见另 jié [橘梗] gěng قوڭغۇراقگول. ② [桔槔] jiégāo مەنجاناق.

袺 jié ئېتەككە ئالماق.

颉 Cāng[颃仓]xié 见另 jié سائجىيى (رىۋايەتلەردە خەت ئىجات قىلغان كىشى).

捷 jié ① يەڭمەك: 大军我～ ئارمىيىمىز زور غەلىبە قازاندى/～ 报 غەلىبە خەۋىرى. ② تېز: 动作～敏 ھەرىكىتى تېز/～ 径 يېقىن يول/～足先登 ئايىغى چاققان بالدۇر يېتەر؛ ئايىغى تېتىك.

婕 jié [婕妤] jiéyú ئوردا ئايالىلىرى.

睫 jié كىرپىك: 目不交～ كىرپىك قاقماسلىق.

偈 jié ① قەھرىمان، باتۇر. ② تېز يۈگۈرمەك.

碣 jié خاتىرە تاش، ئابىدە: 残碑断～ خارابىلىك.

竭 jié ئىمكانقەدەر: ～力 كۈچىنىڭ بارىچە / ～诚 چىن كۆڭلىدىن / ～力 声嘶 كاتتىق يىرتىلغۇدەك ۋارقىرىماق / 不之用，尽不之取 ～ ئېلىۋەرمەس - تۈگىمەس.

羯 jié ① قوشقار. ② چىراكسەلەر.

截 jié ① كەسمەك، ئۈزمەك: 开木根这料 ～ بۇ ياغاچنى كەس / 长补～短 ئارتۇقچىلىقلار بىلەن كەمچىلىكلەرنى تولدۇرماق. [截然] jiérán پۈتۈنلەي، تامامەن: ～不同 پۈتۈنلەي ئوخشىماسلىق. ② بۆلەك، پارچە: 半～儿 ئوستكى يېرىمى/～头木儿 بىر پارچە ياغاچ/～路 بىر ئاز يول. ③ توماق: ～住他 ئۇنى توسۇۋال. [截止] jiézhǐ توختىماق، ئايالغالشماق: ～～名报 تىزىملىتىش تۈگىمەك / ～～日到 مۇشۇ ئاينىڭ ئاخىرىغىچە ئايالغالشماق.

革命晚 ~ ئىنقىلابىي خىس. ⑤ 把住 ئەتنى ئاخىرغىچە ساقلىماق/ 守 ~ پاكلىقىنى ساقلىماق. ⑥ قەدىمكى زامانىدا چەت ئەلگە چىققاندا ئىشلىتىلىدىغان ئىسپات: سوتۇق. [节使] shǐjié ئەلچى. ⑩كنوت (Kn).

讦 jié باشقىلارنىڭ ئەيىبىنى ئاچماق: 攻 ~ ھۇجۇم قىلماق.

劫 jié ① بۇلىماق، تالان-تاراج قىلماق: 趁火打 ~ توپىلاڭدا توغاچ ئوغرىلىماق. ② مەجبۇرلىماق، زورلىماق: ~持 تۇتقۇن قىلماق، مەجبۇردىي ئېلىپ كەتمەك. ③ ئاپەت: 遭 ~ بالا - قازاغا يولۇقماق / 浩 ~ بالايىئاپەت، كەلكۈلۈك.

杰 jié ①دانىشمەن:英雄豪 ~ قەھرىمان ئەزىمەت. ② مەشھۇر، داڭدار: ~作 مەشھۇر ئەسەر/ ~出的人材 مەشھۇر زات.

桀 jié ① قوپال. ② 〈古〉 杰، بىلەن ئوخشاش.

诘 jié另见jí سوراشتۇرمەك، سوراشتە قىلماق: 反 ~ قايتۇرۇپ سوراق / 盘 ~ سوراشتە قىلماق.

刿 jié ① مۇستەھكەم. ② ئېھتىياتچان. ③ تىرىشچان، ئىجتىھاتلىق. ┐قىسقا بولماق.

拮据 jiéjū [拮据] قۇلى جىق، پاكىز، تازا: ~净 پاكىپاكىز / ~白 ئاپئاق. (ئوخشتىش مەنىسىدە) خىيانەت قىلماي، لىللالىق بىلەن: 廉~ پاك، ددىيانەتلىك.

结 jié①另见jiē ①تۈگمەك، توقۇماق: ~网 تور توقۇماق/ ~绳 ئارغامچا چىگمەك/ 张~灯 彩 پانۇس ۋە رەڭدار لېنتىلەر بىلەن زىننەتلىمەك. [舌结] jiéshé تىلى تۇتۇلماق: 口张他得问 ~~ ئۇ جاۋاب بېرەلمەي كېكەچلەپ قالىدى. jiégòu [构结] 1. تۈزۈلۈش: ~~的章文 ماقالىنىڭ تۈزۈلۈشى. 2. قۇرۇلما، تۈزۈلمە: 钢筋混凝土~~ پولات چۈدۈق بېتون قۇرۇلمىسى. ②تۈگۈچ، تۈگۈن: 打~ چىگمەك/ 活~ كىرتمەك. ③ يىغىلماق، بىرلەشمەك: 1. قويۇلماق: ~冰 مۇز تۇتماق/

سۆز: 打～ رول ئالماق / 酒饮 ～ هاراق ئىچىش رولى.

价 jiè 另见 jie，jiǎ ۋاسىتىچى.

芥 jiè 见另 gài قىچا.

界 jiè ① جېگرا، ھودۇت: 边～ چېگرا / ～碑 چېگرا بەلگىسى / 国～ دۆلەت چېگردىسى / 省～ ئۆلكە چېگردىسى. ② دائىرە، ساھە: 眼～ نەزەر دائىردىسى / 管～ باشقۇرۇش دائىردىسى / 教育～ مائارىپ ساھەسى / 学科～ ئىلىم - پەن ساھەسى / 女妇～ ئاياللار دۇنياسى.

疥 jiè قىچىشقاق، قوتۇر.

蚧 jiè 212. jiè بەتتىكى '蛤蚧' (géjiè) گە قارالسۇن.

戒 jiè پەخىس بولماق، ساقلانماق: ～心 ھەزەر قىلماق، پەخىس بولماق / ～备森严 قاتتىق ئېھتىيات قىلماق. [戒严] jièyán ھەربىي ھالەت. ② ساقلانماق: ～骄 مەغرۇرلۇق ۋەئالدىراقسانلىقتىن ساقلانماق. ③ تاشلىماق: ～酒 ھاراق ئىچىشنى تاشلىماق. ④ ئەمرىسەرۇپ: 五～ بەش پەرھىز / 清规～律 كونا قائىدە - يوسۇن.

诫 jiè ئىبرەت، نەسىھەت: 告～ نەسىھەت قىلماق.

届 jiè ① تۇشماق: ～时 ۋاقىت تۇشماق / ～期 قەرەلى تۇشماق. ② قېتىم، نۆۋەت، قارار: 第一～ بىرىنچى قارار / 上～ ئۆتكەن قېتىم. [届应] yīngjiè بۇ نۆۋەتلىك.

借 jiè ① ئۆتنە ئالماق، قەرز ئالماق: ～钱 پۇل قەرز ئالماق / ～车 ماشىنا ئۆتنە ئالماق / ～用 ئارىيەت ئېلىپ ئىشلەتمەك. [光借] jièguāng پوش - پوش: ۋاقتىنچىلىزنى ئېلىپ قويدۇم. ② ئارىيەت بەرمەك: 钱块几他给～ قەرز بەرمەك: ئۇنىڭغا بىرقانچە سوم قەرز بەرمەك. ③ باھانە قىلماق: 故～推辞 باھانە تاپماق / ～题发挥 سەۋەب كۆرسەتمەك / ～④ پايدىلانماق، ۋاستە قىلماق، تاپالماق.

藉 jí 见另 jiè ① ئەكلىك. ② قويماق: 枕～ ئاپقاش -

姐 jiě ھەدە، ئاچا؛ 表～ بىر تۇرە ھەدە. [姐小] xiǎojiě خانىم.

解 jiě 另见 jiè ① xiè,jiè ئايرىماق، پارچىلىماق، يېرىپ كۆرمەك؛ 剖～体尸 جەسەتنى يېرىپ كۆرمەك / 分难～难 / 1. قاتتىق تۇتۇشماق. 2. ئايرىلىشقا كۆزى قىيماسلىق / 瓦～ پارچىلىماق. ② ئاچماق، يەشمەك؛ ～扣 تۇگمىنى ئاچماق / ～衣服 كىيىمنى يەشمەك. [放解] jiěfàng 1. ئازاد بولماق. 2. ئازاد قىلماق؛ ～力产生 ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرىنى ئازاد قىلماق. ③ چىقىرىۋەتمەك؛ 1. يوقاتماق؛ ～恨 دەردى چىقماق / ～渴 ئۇسسۇزلۇقى قانماق. 2. بىكار قىلماق، توختاتماق؛ ～职 ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلىماق / ～约 توختامنى بىكار قىلماق. ④ چۈشەندۈرمەك؛ ～答 جاۋاب بەرمەك، يېشىپ بەرمەك / ～劝 نەسىھەت قىلماق، تەسەللى بەرمەك. ⑤ ئۇققاق، چۈشەنمەك؛ 令人不～ئۇققىلى بولمايدىغان/ 易俗通～ ئاسان ھېساب ھەم چۈشىنىشلىك. ⑥ ئامالۇم سانالغى قىممەت. ⑦ يەشمەك؛ ～方 تەكلىمىنى يەشمەك. ⑧ تەرەت قىلماق؛ 大～چولاق تەرەت / 小～ كىچىك تەرەت.

懈 jiě قاردىماي.

介 jiè ① ئارا، ئوتتۇرا؛ ～两者间之者 ئاردىدا تۇرماق. [介绍] jièshào تونۇشتۇرماق؛ ～～人 تونۇشتۇرغۇچى / ～～工作 خىزمەتكە تونۇشتۇرماق. [介词] jiècí ئالدى قوشۇلغۇچى. [介音] jièyīn ئاردىلىق تاۋۇش. ② كۆڭۈلدە ساقلىماق، رەنجىمەك؛ 不～意 ئېغىر ئالماسلىق، كۆڭلىدىن چىقىرىۋەتمەك. ③ تۇز، جىگەرلىك؛ 耿～ تۇز، ئوچۇق. ④ 1. ساۋۇت؛ ～身在甫 ساۋۇت كىيىمەك. 2. قاسىراق؛ ～虫 قوڭغۇز. ⑤ بىر (ئادەمگە ئىشلىتىلىدۇ)؛ 一～书生 بىر تالىپ. ⑥ قەدىمكى تىياتىرلىك سەھنە كىتابىدا ھەرىكەت ھالىتىنى بىلدۈرىدىغان

仅 jǐn 见另jǐn②ئەقەت، پەقەت، يالغۇز، ... 不他：～识字·还能 ～ 写文章了 ئۇ خەت تونۇيالمايدۇ، ماقالمىسۇن، يازالايدىغان بولۇپ قالدى/ 这些意见 ～ 供参考 بۇ پىكىرلەردىن پەقەت پايدىلىنىشقىلا بولىدۇ.

尽 jǐn 见另jìn①ئەڭ：～下底 ئەڭ تېگى / ～ 里头 ئەڭ ئىچكىرى / ～ 先用录 ئەڭ بۇرۇن قوبۇل قىلماق. ② مۇمكىنقەدەر، ئىمكانقەدەر، كۆچنىڭ بارىچە. [管尽] jǐnguǎn 1. تەقەددىدەۋ، ... قەتئىينەزەر، ... غا قارىماي：～ 他向要是还我，见意个这受提 ئۇپىكرىمنى قوبۇل قىلمىغان تەقدىردىمۇ، مەن يەنە دەۋېرىمەن. 2. ئويلىنىپ ئولتۇرماسلىقتىن بىلدۈرىدۇ：有话～～说吧！گېپىڭ بولسا دەۋەرگىن! ③ ئالدى بىلەن：先 着 ئورۇندۇقتا ئالدى بىلەن تەكلىپ قىلىنغان مېھمان ئولتۇرسۇن / 先～ 着衣旧穿 ئالدى بىلەن كونا كىيىمنى كىيىمەك.

～乐道 مەۋرۇس بىلەن سۆزلىمەك. ③ [贴津] jīntiē 1. يارىدىم بەرمەك، ئەپەقە بەرمەك. 2. يارىدىم، ئەپەقە.

筋 jīn ① مۇسكۇل. ② تومۇر. ③ پەي، سىڭىر：～骨 بولجۇڭ گۆش ۋە سۆڭەك؛ 牛～ كالىنىڭ پاقالچاق سىڭىرى. ④ چۈدۇق، تومۇر：钢～ پولات چۈدۇق / 铁～ تۆمۇر چۈدۇق. [斗筋] jīndǒu مەللاق.

禁 jīn 见另 jìn① بەرداشلىق بەرمەك، پىششىق، چىداملىق：～ 得起考验 سىناقتا بەرداشلىق بەرمەك، سىناقتىن ئۆتمەك/ 这种布～ 穿 بۇ رەخت كىيىشكە چىداملىق. ② چىداشلىق بېرىشنى بىلدۈرىدۇ：他不～ 来起笑 ئۇ ئىختىيارسىز كۈلۈۋەتتى.

襟 jīn يەش：大～ چوڭ يەش / 小～ كىچىك يەش/ 对～ كىچىك يەش / 底～ ئۈدۈل يەش. [襟连] liánjīn 兄～/ 弟 چوڭ باجا：～ باجا. [怀襟] jīnhuái كىچىك باجا. قەلب، دىل.

今 jīn هازىر، ھازىرقى، ~天 بۈگۈن / ~年 بۇ يىل/ ~昔 ھازىر ۋە ئۆتمۈشۈش. 从~以后 بۈگۈنىدىن باشلاپ.

衿 jīn ① پەش: 青~ قارا نىمچە. ② كىيىم بوغچىسى، بوغچىما.

矜 jīn ① 见另 qín, guān ① ئىچى ئاغرىماق، رەھىم قىلماق. ② چوڭچىلىق قىلماق، ماختانماق: 自~其功 ماختانماق: كۆرسەتتىم دەپ ماختانماق. ③جىددىي، ئېھتىياتچان: ~持 تارتىنماق، قورۇنماق.

金 jīn ① ئالتۇن (Au). ② مېتال: 五~ ھەر خىل مېتال /合~ قېتىشما. ③ پۇل، ئاقچا: 现~ نەق پۇل / 奖~ مۇكاپات پۇلى / 基~ فوند، مەبلەغ.

津 jīn ① كېچىك: 问~ سورۇشتۇرمەك: سوروشماق. [梁津] jīnliáng كېچىك ۋە تۇڭۇرۇك: كۆۋرۈك: ۋاسىتە، چارە. ② شۆلگەي، شال: ~液 خىلىت. [津] jīnjīn زوقلانماق، ھەۋەس بىلەن: ~~有味 قىشتىما بىلەن يېمەك / ~~ سايقاش باتماق. ③ '借' ④③ بىلەن ئوخشاش.

解 jiě 见另 xiè, jiè ياپالاپ ئاپارماق: ~款 پۇلنى قوۋۇداپ ئاپارماق / ~起 ياپالاپ ئېلىپ ماڭماق. [解元] jiè yuán يۇرت ئەلاچىسى (ئەمەلدارلىق ئىمتىھانىدا).

糖 jiè ئۆكۈز.

褯 jiè زاكا.

价 jie 见另 jiè, jià سۆز ئاخىرى: 天~ 震响 ~ يەر - جاھانىنى زىلزىلىگە كەلتۈرگۈدەك ئاۋاز / 成天~ 闹 كۈن بويى قالايمىقان قىلماق.

家 jie 见另 jiā سۆز ئاخىرى: 整天~ كۈن بويى /成年~ يىل بويى.

JIN

巾 jīn ياغلىق، رومال: 手~ قولياغلىق / 头~ رومال.

斤 jīn ① جىڭ (پاتمان). ② <古> پالتا. [斤斤] jīnjīn زىدىگەر لىماق: ~~计较 سەر-لەپ - مىقالاپ ھېسابلاشماق، يېپىدىن - يىڭنىسىگىچە ھېسابلىماق.

尽 jìn 见另 jǐn ① تۈگىمەك، پۈتمەك: 用～气力 بارلىق كۈچ بىلەن / 说不～ 处好的 ياخشىلىقنى تۈگىمەيدۇ. (كۆچە- مە مەنىدە) ئەڭ: ～善～美 مۈكەممەل ۋە تولۇق / ～头 ئەڭ بېشىدىن. [尽自] zìjìn ئۆلۈۋالماق، ئۆزىدىنى ئۆلتۈر- مەك. ② كۆرسەتمەك، جارى قىلماق، چىقارماق: ～心 ～力 بېمەك، باش قاتۇرماق / ～ 心 كۈچىنىڭ بارىچە، پۈتۈن كۈچ بىلەن، بارلىق كۈچىنى چىقار- ماق، چامانىڭ يېتىشىچە / 仁至义～ قولىدىن كېلىدىغانلىكى ياخشىلىقنىڭ ھەممىسىنى قىل- ماق. (كۆچمە مەنىدە) ئۆتمەك، ھۆددىسىدىن چىقماق: ～职 ۋەزىپە ئۆتمەك. ③ ھەممە، پۈتۈن، بارلىق: ～的会到 是战斗英雄 يىغىنغا كەلگەن- لەرنىڭ ھەممىسى كوريش قەھرىمانى.

荩 jìn ① ئارتىراكسان، سىنىبرىك. ② ساداقەتلىك.

赆 jìn خوشلىشىش سوۋغا- تى: ～仪 خوشلىشىش مۇراسى- مى.

烬 jìn كۈل: 化为灰～ كۆيۈپ كولگە ئايلانماق / 烛 尽 شامنىڭ كۈلى.

进 jìn ① ئىلگىرىلىمەك، ئالغا باسماق: 前～ ئالغا باس- ماق / ～军 يۈرۈش قىلماق، ھەربىي يۈرۈش قىلماق، قوشۇن تارتماق، لەشكەر تارتماق / ～更 يەنمۇ بىر قەدەم ئىلگىرىلىمەك / ～一层 ～一步提高质量 مەھسۇلاتنىڭ سۈپىتىنى تېخىمۇ ئۆسۈ- تۈرمەك. [进步] jìnbù 1. ئالغا باسماق. 2. تەرەققىي قىلغار: ～思想 ئىلغار ئىدىيە. [进化] jìnhuà تەدرىجىي تەرەققىيات، تەد- رىجىي تەرەققىي قىلماق. ② كىرمەك: ～工厂 زاۋۇتقا كىر- مەك / ～学校 مەكتەپكە كىر- مەك. ③ كىرىم: ～款 كىرىم پۇل / ～项 كىرىم، دارامەت/ ～货 مال ئالماق، مال سا- تماق. ④ كۇرۇپۇس 这是子房 两～院 بۇ ئۈي ئىككى- كى كورۇپۇس ئىكەن. ⑤ تەقدىم قىلماق.

近 jìn ① يېقىن؛ ئوخشاپ

劲 jìn ئىوگاي، چىۋىلچ.
[劲合] hējìn ئىكاھ ئوقۇماق.
紧 jǐn ① ھىم، مەھكەم، چىك، چىڭىتماق: 捆 ~ چىك باغلىماق. (كۆچمە مەنىسىدە) يېقىن: ~ 邻 يېقىن قوشنا / ~ 靠着 يېقىن تۇرماق. ② قاتتىق، بەكرەك: ~ 常非得绷面鼓 داپنى بەك چىك كەرمەك. [紧张] jǐnzhāng جىددىي، جىددىيلەشمەك، ئالدىراش، تەمتىرىمەك، ھودۇقماق: 作工 ~ ~ قىلمەت ئالدىراش. ③ چىڭىتماق: 把弦 ~ 一 ~ تارنى چىڭ تېپ قويماق / ~ 一 带腰 بەلباغنى چىڭىتماق. ④ زىق، قىس: 功课很 ~ دەرس بەك زىق / 抓时间 ~ ۋاقىتنى چىك تۇتماق (كۆچمە مەنىدە) تېز: ~ 走 تېز ماڭماق / 手 ~ 点就能多出活 ھەرىكەت تېز بولسا، ئىشمۇ كۆپ تۈگەيدۇ. ⑤ جىددىي: ~ 要关头 جىددىي پەيت / 事情 ~ 急 ئىش بەك جىددىي. ⑥ قىسىلماق، قولى قىسقا، مۇھتاج ~ 很子日家他前放解 ئازادلىستىن بۇرۇن ئۇنىڭ ئائىلىسىنىڭ كۇنى بەك مۇھتاجلىقتا ئۆتەتتى.
堇 jǐn ① ئۇيا تېچان بىنەپ شەكىلى. ② تاج چۆپ.
谨 jǐn ① ئېھتىيات قىلماق، پەخەس بولماق: ~ 守规程 قائىدە - تۈزۈملەرگە قەتئىي رىئايە قىلماق. ② (ھۆرمەت سۆزى): ~ ××启 گەپ سۆزى / ~ 向您表示祝贺 مۇبارەك بولسۇن. 1چىلىق.
馑 jǐn قەھەتچىلىق، ئاچارچىلىق.
锦 jǐn ① كىمخاب، تاۋار. 标 ~ / 旗 لەۋھە: ~ 江山绣 گۈزەل لەۋھىسە / ~ گۈزەل ۋەتەن، گۈزەل تاغ - دەريالار/ ~ 上添花 كىمخاب ئۈستىگە گۈل چەكمەك. گۈل ئۈستىگە گۈل كەلتۈرمەك. ② گۈزەل، كۆركەم، رەڭدار: ~ 鸡 گۈزەل شەپەق، رەڭدار شەپەق / ~ 鸡 رەڭدار توخۇ.
仅 jǐn另见jìn يېقىن، دېگۈدەك: 城山~ 百层 ئاغلىق شەھەردىكى ئىمارەتلەر قەۋەت - قەۋەت كۆرۈنمەك/ ~ 士卒 万人 پۈتۈن ئەسكىرى بار.

浸 jìn پەخسەقلىق قىلماق، قىلماق، سالام بېرىپ كۆرۈشمەك (پادىشاھ بىلەن).

JING

茎 jīnɡ ① ئول، پايە. ② تال: 数～小草 نەچچە تال ئوت / 数～发白 نەچچە تال ئاق چاچ.

泾 Jīnɡ ① جىڭخې دەريا- سى. [明分渭泾] jīnɡwèifēn مىڭمىنىق،روشەن، ئايدىڭ.

经 jīnɡ ① ئۆرۈش. ② مە- ردەتسان، ئۇزۇناۋۇق. ③ كلاس- سىك: ～典著作 كلاسسىك ئەسەرلەر. ④ نۇم: 佛～ بۇددا نومى، شاستر / 圣～ ئىنجىل / 古兰～ قۇرئان. ⑤ باشقۇرماق، ئىدارە قىلماق: ～商 سودىگەرچىلىك قىلماق، سودا قىلماق، سودىگەرلىك بىلەن شۇغۇللانماق. [经理] jīnɡlǐ 1. باشقۇرماق، ئىدارە قىلماق: 他很会～～事业 ئۇ ئىش باشقۇرۇشقا ماھىر. 2. دىرېكتور. [经济] jīnɡjì 1. ئىقتىساد، ئىگىلىك. 2. ئىقتىسادىي. 3. ئىقتىساددىي ئەھۋال:

禁 jìn 见另 jīn ① مەنئى قىلماق، توسماق، رۇخسەت يوق: ～止攀折木花 گۈل ئۈزۈشكە رۇخسەت يوق. ② پەرمان ياكى ئادەت بويىچە يول قويۇلمايدىغان ئىشلارنى بىلدۈرىدۇ: ～人间国 ئەلگە كىرسەك ئېلىكچە، سۇغا كىر- سەك بېلىكچە / ～犯 چەكلىمە خىلاپلىق قىلماق. ③قاماماق، نەزەربەند قىلماق: ～闭 سولىماق، قاماماق/监～ قاماماق، سولىماق ④ قەدىمكى زامانىدا پادىشاھ- نىڭ ئولتۇراقلاشقان جايىنى كۆرسىتىدۇ: 中～ ھەرەم / 紫～城 خانئوردىسى. (كۆچە- مە مەنىدە) چەكلەنگەن جاي: ～地 چەكلەنگەن جاي. ⑤ تەقىق قىلىنىغان ئىشلار: ～忌 پەرھېز تۇتماق.

噤 jìn ئېغىز ئاچماسلىق: ～若寒蝉 ئون - تىن چىقار- ماسلىق، زۇۋان سۇرمەسلىك.

瘨 jìn ① دەپنە قىلماق. ② ئاچلىقتىن ئۆلمەك.

觐 jìn تاۋاپ قىلماق، ھەج

كەتمەك: 很路 ～ يول ئـاھا-
يمتى يەڭمن/天津北京很远 ～
قىيەنجىن بىلەن بېيجىڭ بەك
يەڭمن / ～儿天气很冷كۈن/
～ 来 يـەڭمىددىن بۇيان /亲
～ مۇناسىۋەتتى يەڭمن / 他们
是 ～ 亲 ئۇلار يەڭمن تۇغقان/
相 ～ يـەڭمچىلىق / ～似
ئوخشاپ كەتمەك / 年 ～ 十五
يېشى 50كە يەڭمن.② ئاددىي:
言 ～旨远 سۆزى ئاددىي، مە-
نىسى چوڭقۇر.

jìn ① 斤 ھاممـا، ھاممـا ئـا-
چا. ② خـەتۇننىڭ ئاكـا-ئىنىـ
لىرىنىڭ خەتۇنلىرى:大 ～子
قېيىن يەڭگە/小 ～子 قېيىن
كېلىن.

jìn ① 劲 另见 jìng كۈچ،
ماغدۇر، ھەيـرەت: 大多有 ～
大多使 ～ بارلىق غەيرەتنى
چىقارماق. (كۆچمە مەنىدە)1.
活干 روھ، ھـەۋەس، ھـەززە:
儿起 ～ ئىشنى ھەۋەس بىلەن
ئىشلىمەك/ 一子股 ～ 头 غەيـ
رەت/ 一个 ～地做 توختىماسـ
تىن ئىشلىمەك. 2. بـىـرەر
نەرسىنىڭ دەرىجىسىنى بىلـ
دۈرىدىغۇ: 你瞧这布块这白个

jìn ① 晋 كـىرمـەك: ～见
ئالدىغا كىرىپ كۆرۈشمەك،سا-
لامغا كىرمەك، زىيـارەت قىلـ
ماق: ～级دەرىجىسى ئۆسمەك،
دەرىجىسى ئۆرلىمەك، مەرتىۋە-
سى كۆتۈرۈلمەك. ② (Jìn)جىن
بەگلىكى. ③ سـەنئى ئۆلكـە
سىنىڭ باشقىچە ئاتىلىشى.

jìn 搢 سانجماق، قىستۇر-
ماق، قـاددىماق. [绅搢]
jìnshēn ئەرباب.

jìn 缙 قىزىل يىپەك توقۇل-
ما. [绅缙] jìnshēn ‘绅搢’
بىلەن ئوخشاش.

jìn ① 浸 چىلىماق، ئەملـ
مەك: ～透 ھۆل ئۆتۈپ كەتـ
مەك، ھۆل بولۇپ كەتمەك/～
水在放子种把 ئۇرۇقنى سۇدا نەم-
لىمەك. ② بارغانسېرى، پەيـ
دىنپەي: ～假 بارغانسېرى.
渐 ～/ ساختىلاشماق ئاستا-
ئاستا، بارغانسېرى.

jìn 祲 شۇملۇق.

～بال بۇ رەختنىڭ ئاقلىقىغا
قارالا / 成～بال بەك تۆزلۈك
بولماق / 香～بال بەك مەز-
زىلىك بولماق.

شال بولماق؛ هەم قورقماق هەم خوشال بولماق. ④ چۆچۈتۈۋەتمەك، ئورکۈتۈۋەتمەك: 打草~ 蛇 ئوت ئوردىسىدىن دەپ يىلاننى ئورکۈتۈپ قويماق (شەپە بېرىپ قويماق). [风惊] jīngfēng دۆلىنىپ قېلىش. [动惊] jīngdòng چۆچۈتۈۋەتمەك، ئورکۈتۈۋەتمەك.

鲸 jīng كىت. [吞鲸] jīngtūn لەھەدەك يۇتماق، يالماپ يۇتۇۋەتىدىغان، ھاپ قىلىپ يۇتۇۋەتمەك.

荆 jīng ① تېۋىلغا: 负~请罪 خاتالىقىنى تونۇپ ئەپۇ سورىماق. [棘荆] jīngjí تىكەن. (كۆچمە ھەنىدە) توسالغۇ ۋە قىيىنچىلىق. ② (Jīng) جىڭ بەگلىكى.

菁 jīng قويۇق، بولۇق، باراقسان. [华菁] jīnghuá جەۋھەر، مېغىز.

睛 jīng كۆز قارىچۇقى، كۆز: 转不目~ كۆز ئۆزمەسلىك / 画龙点~ جان كىرگۈزمەك، جانلاندۇرۇۋەتمەك.

精 jīng ① ساپ، تازا، تالالانغان، خىل: ~制 سىمقلاپ ئىشلىمەك، پىشىقلاپ ئىشلىمەك / ~选 تاللىماق / ~打细算 ئىنچىكە ھېسابقىلماق، پۈختا ھېساب قىلماق. ② ئەقىللىك، زېرەك، ھوشيار: 真~孩这 بۇ بالا ناھايىتى زېرەك / 是他 ئۇ زېرەك ~个 人的干强明 ھەم قولىدىن كىش كېلىدىغان ئادەم. ③ جەۋھەر، قىيام: 华~的中其是这 بۇ ئۇنسۇرنىڭ جەۋھىرى / 麦~ بۇغداي جەۋھىرى / 酒 ئىسپىرت / 炭~ كۆمۈر جەۋھىرى. [神精] jīngshén 1. روھ: ~~ 成变以可质物 مىددا ~~ 可 روھقا، روھ ماددىغا ئايلىنالايدۇ / 发·扬不二·苦怕不一 命革底彻的·死怕~~ جاپا-دەمنىمۇ، ئۆلۈمدىنمۇ قورقماي-ئۆزۈل - كېسىل ئىنقىلاب قىلىدىغان روھنى جارى قىلدۇرماق / 件文 ~~ ھۆججەتنىڭ روھى. 2. روھلۇق، تېتىك، جانلىق: روھىي ھال: مەنىۋى: 好很 ~~ 的他 ئۇ ئىنسانغا بەك ياخشى ھېس قىلىدىغان

～～富裕 ئىقتىسادىي ئەھ-
ۋالى ياخشى. 4. تەجەشلىك،
ئىخچام: 这样不做～～ بۇنداق قىلماندا تەجەشلىك
بولمايدۇ. jīngjì [纪经] 1. ئىدارە قىلماق، باشقۇرماق: 买卖～～ ئېلىسىپ-
سېتىشنى باشقۇرماق. 2. دەللال، ۋاسىتىچى. [营经] jīngyíng باشقۇرماق، شۇغۇل-
لانماق. ⑥ بەرداشلىق بەر-
مەك: ～雨风 بوران-
چاپقۇنلارغا بەرداشلىق بە-
رىپ، ئىسىق - سوۋۇقنى
باشتىن ئۆتكۈزمەك. ⑦ ئۆتە-
مەك، ئارقىلىق: ～他过一
说 白明才我说 ئۇنىڭ سۆزلەپ
بېرىشى ئارقىلىق مەن چۈ-
شەندىم / ～久考验 ئۇزۇن
مۇددەتلىك سىناقتىن ئۆتكۈش /
～上道 شاڭخەيدىن ئۆتە-
مەك. [验经] jīngyàn تەجە-
ربە. ③ (پېئىلنىڭ ئالدىدا
'曾', '已' دېگەن خەتلەر
يىلەن قوشۇپ ئىشلىتىلىدۇ،
ئۆتكەن زامانىنى بىلدۈرە-
دۇ): 曾～说过 بۇرۇن دې-
گەن / 的力得很个是～已他
干部 ئۇ قابىلىيەتلىك كادىر
بولۇپ چىقتى. ⑨ (～)جىل.
لۇ. ⑩ ھەيز: ～期 ھەيزمەز-
گىلى / ～停 ھەيز توختىماق.
⑪ بۇغۇپ ئۆلتۈرمەك: 自～
ئېسىلىپ ئۆلۈۋالماق / ～雉
كۆنكۈردىگە ئېسىپ ئۆلتۈرمەك.

京 jīng ① پايتەخت. ② (Jīng) بېيجىڭ شەھىرىنىڭ قىسقارتىلىپ ئاتىلىشى: ～广
路铁 بېيجىڭ - گۇاڭجۇ تۆ-
مۈر يولى / ～剧 جىڭ جۈي
تېياتىرى. ③ <古> 10 مىل-
يون. [族京] Jīngzú جىڭزۇ
مىللىتى.

猄惊 huángjīng [猄黄] jīng ① جۈركۈمەك: 马了～ ئات ئۈركۈپ كەتمەك/
车了～ ماشىنا ئۈركۈپ ھارۋە-
نى ئەپقاچماق. ② چۆچۈمەك:
受～吃 / ～چۆچۈپ كەتمەك
چۆچۈپ كەتمەك، ھەيران
قالماق / ～心魄动 ئادەمنى ھەيران
غالدۇرىدىغان / 十分～慌
بەك تەمتىرەپ كەتمەك. ③
(كۆتۈلمىگەن نۇيەنى بىلدۈ-
رىدۇ): ～喜 قورقماق ۋە خۇ-

颈 jǐng بويۇن.

景 jǐng ① مەنزىرە، كۆرۈنۈش: 良辰美～ قۇتلۇق كۈن ۋە گۈزەل مەنزىرە / ～致 ياخشى مەنزىرە بەك چىرايلىق/ 风～ 美丽 گۈزەل مەنزىرە. ② ئەھۋال، مەنزىرە: 盛～ تەنتەنىلىك مەنزىرە / 晚～ كەچلىك مەنزىرە / 幸福生活的远～ بەختلىك تۇرمۇشنىڭ كەلگۈسى مەنزىردىسى. ③ ھۆرمەتلىمەك، قايىل بولماق: ～慕 ئىززەتلىمەك، ھۆرمەتلىمەك، قەدىرلىمەك. [景颇] Jǐngpo جىڭپو مىللىتى.

憬 jǐng ئويغانماق.

璟 jǐng قاشتاشنىڭ نۇرى.

儆 jǐng ئاگاھلاندۇرماق، ئىبرەت قىلماق: ～戒 پەخەس بولماق، ساقلانماق، قوغدانماق، ئاگاھلاندۇرماق / 惩一～百 بىرنى جازالاپ، مىڭغا ئىبرەت قىلماق.

警 jǐng ① ساقلانماق، ئېھتىيات قىلماق، ھوشيار بولماق: ～戒 پەخەس بولماق، ساقلانماق، قوغدانماق، ئاگاھلاندۇرماق / ～备 ھوشيار تۇرماق، سەگەك تۇرماق، ئېھتىيات تەدبىرى /～告 ئاگاھلاندۇرماق. ئالدىن ئاگاھ بېرىپ قويماق. ئالدىن ئېيتىپ قويماق. [警察] jǐngchá ساقچى: 人民～ ～ خەلق ساقچىسى / 民～ خەلق ساقچىسى. ② تېرىۋوگا: 火～ يانغىن تېرىۋوگىسى / 告～ جىددىي ئەھۋالنى خەۋەر قىلماق / ～报 تېرىۋوگا. ③ ئۆتكۈر، ھوشيار: ～觉 سەزگۈر، ھوشيار، سەگەك / ～醒 ئۇيقۇسى سەگەك، سەگەك بولماق.

劲 jǐng 见另 jìn كۈچلۈك: ～旅 كۈچلۈك قوشۇن، خىل قوشۇن / ～敌 كۈچلۈك دۈشمەن، كۈچلۈك رەقىب. كۈچلۈك رىقابەتچى / 疾风知～草 قەيسەر گىياھ قاتتىق بوراندا سىنىلمىدۇ؛ مەردنى مەيدانداا، ئاتنى بەيگىدە سىنا.

径 jìng ① چىغىر يول، سوقماق يول: 山～ تاغ چىغىر يولى. (كۆچمە مەنىسىدە) ئۇسۇل، يول: 捷～ ئەپلىك يول / 门～ يول، ئەپ. [庭径] tíngjìng چوڭ پەرق، ئاسمان - زېمىن

1. كردىستال، كردىستالـلاشتۇرۇلغان شاماق (كۆچمە مەنىدە) جەۋھەر، نەتىجە: 这本书是作者多年研究的结晶 ~ ~ بۇ ئەسەر ئۇنىڭ كۆپ يىللىق تەتقىقاتنىڭ جەۋھىرى. [晶水] shuǐjīng كرۇستال.

粳 jīng قىسقا غوللۇق شال.

兢 jīng [兢兢] jīngjīng ئېھتىيات قىلماق؛ بېرىلىپ، قېتىرقىنىپ: 战战~~ ددە رىلدىماق، تىترىمەك، ئېھتىيات يىلىەن / ~~ 业业 بېرىلىپ، قېتىرقىنىپ، جان كۆيدۈرۈپ.

腈 jīng نىترىل.

井 jǐng ① قۇدۇق. ② قۇدۇق، خالىك: 天~ قورۇ، هويلا / 盐~ تۇز قۇدۇقى / 矿~ خالىك. ③ تەرتىپلىك، رەتلىك: ~~有条 رەتلىك، تەرتىپلىك، ئىددىتلىق / 序秩~然 رەتلىك، تەرتىپلىك. ④ رەببە يولتۇزتۇركۈمى.

阱 jǐng ئور.

肼 jǐng گىدرازىن.

刭 jǐng بوغۇزلىماق.

做有事~~ جانلىق ئىش قىلماق. [彩精] jīngcǎi تاللانغان، ئېسىل، ئاجايىپ ياخشى، قالتىس. ④ مەنى، سېھرىما. ⑤ بەرىلمەك، ئېچكىرىلمەك؛ ئۇستا: 不而博~ بىلىمى كۆپ، ئەمما مۇكەممەل ئەمەس / ~~通 پۇختا، پىشىق، كامىل. ياخشى بىلمەك / 炎针于~他 ئۇ يىگنە سانجىشقا ئۇستا. ⑥ بەك، ناھايىتى، ئىنتايىن: ~湿 ئىنتايىن ھۆل بولماق / 瘦~光 ئورۇق، بەك ئاۋاق / ~~晶 پۈتۈنلەي، ھېچنېمە قالماسلىق، تۈگەپ كەتمەك. ⑦ جىن-شەيتان: 妖~ ئالۇستى / 狸狐~ ئېزىتقۇ.

旌 jīng ① تۇغ، ئەلەم. ② تەقدىرلىمەك. [表旌] jīngbiǎo تەقدىرلىمەك.

晶 jīng يالتىراق، پارقىراق: ~莹 پارقىراق، ئۈنچىدەك، مەرۋايىتتەك / ~~亮的 پارقىراق، يالتىراق، يورۇق. [管体晶] jīngtǐguǎn كرىستال لامپا، ترانزىستور. [晶结] jiéjīng

چېكردىغا كىرمەسلىك. ② جاي، رايون: 之人无入如 ~ خۇددى ئادەم يوق جايغا كىرگەندەك بولماق. (كۆچمە مەنىدە) 1. دەرىجە: 学有进~ ئۆگىنىشتە ئىلگىرىلەش بولماق. 2. ھال - ئۇقەت، ئەھۋال: 处 ~ 不同 ھال - ئەھۋال ئوخشىماسلىق.

獍 jìng <古> يولۋاس.

镜 jìng ① ئەينەك. ② كۆزەينەك، ئەينەك، لىنزا: 微显 ~ مىكروسكوپ/ 望远~ دۇربۇن/ 眼 ~ كۆزەينەك / 凸透 ~ لوپا / 三棱 ~ ئۈچ قىرلىق لىنزا. ③ ئىبرەت ئالماق: 以人为 ~ كىشىلەردىن ئىبرەت ئالماق.

靓 jìng 见另 liàng پەردازلىماق، ياساتماق.

靖 jìng ① تىنچ، ئامان، تىنچلىق، ئامانلىق. ② تىنچلاندۇرماق.

静 jìng ① خاتىرجەم، جىمجىت، جىمجىتلىماق، بېسىلماق: 安 ~ 地坐着 جىم ئولتۇرماق/ 风平浪 ~ شامال تىرخىتاپ، دولقۇن بېسىلدى. ② ئۇنسىز، جىمجىت، تىنچ: 这个地方清 ~ 很 / 夜深更 ~ كېچىنىڭ جىمجىتلىقى / ~ 的悄悄 的 جىمجىت بولماق.

敬 jìng ① ھۆرمەت، ئېھتىرام، ھۆرمەتلىمەك، سالام: ~ 客 مېھمانلارنى ھۆرمەتلىمەك/ ~ 之以礼 ئەدەب بىلەن مۇئامىلە قىلماق / ~ 赠 تەقدىم / ~ 献 تەقدىم. ② سوۋغا - سالام: 喜 ~ تويلۇق سوۋغىسى. ③ تۇتماق: ~ 酒 ھاراق تۇتماق / ~ 茶 چاي تۇتماق.

JIONG

坰 jiōng دالا.

扃 jiōng تاقاق، ئىشىك ھالقىسى. (كۆچمە مەنىدە) 1. ئىشىك. 2. ئىشىك يېپماق.

囧 jiǒng① نۇر. ②يورۇق.

炅 jiǒng ① كۈن نۇرى، ئاپتاپ. ②نۇرى، ئاپتاپ.

窘 jiǒng ① ئۇت. ② كۈن يېراق.

迥 jiǒng يېراق: ~ 异 كۆپ

يەرق: 大相～ ئاسمان ـ زېمىن يەرقى بار. [径赛] jìngsài يۈگۈرۈش مۇسابىقىسى. ② دىئامېتر: 半～ رادىئۇس / 口～ ئېغىز دىئامېترى، كالىبىر، ئۆلچەم. ③ بىۋاسىتە، ئۇدۇل، ئوچۇق، توغرىدىن توغرا: ～者启 بىۋاسىتە ئاچقۇچى / ～向关有单位 مۇناسىۋەتلىك ئورۇن بىلەن بىۋاسىتە ئالاقىلەشمەك.

胫 jìng پاقالچاق، پاچاق.

痉 jìng تارتىشىپ قالماق.

净 jìng ① تازا، پاكىز: ～水 تازا سۇ / 脸要洗～ يۈزنى پاكىز يۇماق. ② تازىلىماق، ئېرىدغىدىماق: ～面 يۈز يۇماق / ～手 قول يۇماق. ③ تۈگىمەك، تۈگەتمەك: 钱用～了 پۇلنى تۈگەتمەك. ④ ساپ: ～利 ساپ پايدا / ～重 ساپ ئېغىرلىق / 棉花下剩了～叶树是地满 ساپلا باختا قالدى / يەردە ساپلا دەرەخ يوپۇرمىقى.

竞 jìng مۇسابىقىلەشمەك: ～走 مېڭىش مۇسابىقىسى / ～渡 1. قولۇڭاق مۇسابىقىسى. 2. سۇ ئۈزۈش مۇسابىقىسى. jìngzhēng [争竞] رەقابەت، رەقابەتلەشمەك. jìngsài [竞赛] مۇسابىقە، مۇسابىقىلەشمەك: ～～动劳 ئەمگەك مۇسابىقىسى.

竞 jìng ① ئورۇنداللىماق، تاماملانماق، تۈگىمەك: 读～ ئوقۇپ بولماق / 继承先烈未～的事业 قۇربانلارنىڭ ئورۇندىيالماي قالغان ئىشنى ۋارىسلىق قىلماق. (كۆچمە مەنىدە) 1. ئاخىر، ئاخىرقى ھېسابتا: 有志者～成事 ئىرادىلىك كىشىلەرنىڭ ئىشى ئاخىر ئۈنۈمىدۇ / 他不～毕话的错 گەپنى ھەر ھالدا جايىدا. 2. پۈتۈن، بۈيى: ～日 كۈن بويى. ② كېتىمگەن يەردىن چىققانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 短短在～，程工的大巨样这 بۇ ئىشنىڭ قۇرۇلۇشىنى قىسقىغىنا يېرىم يىل ئىچىدە پۈتۈشىمىز كېرەك بىلىشۇن.

境 jìng ① ھودۇد، چېگرا: 国～ دۆلەت چېگرىسى / 入～

هامان: 间隔～～会弄清楚的 مەسىلە هامان ئېنىقلىنىدۇ.

阄 jiū چەك، پال: 抓～儿 چەك ئالماق، پال باقماق.

揪 jiū تۇتماق، تارتماق، ئۆزمەك، سوزماق، ئېسىلۋالماق: 快赶～住他 ئۇنى دەرھال تۇتۇۋال / ～断了绳子 ئارغامچىنى تارتىپ ئۈزۈۋەتتى/ ～下块面条 پارچە خېمىرنى ئۈزۈۋالماق. [揪心] jiūxīn بىئارام بولماق، ئەسىرىمەك، ئەندىشە قىلماق.

啾 jiū [啾啾] jiūjiū ۋىچىر - ۋىچىر، چۇرۇق - چۇرۇق، چىكىلدىشىپ كەتمەك.

九 jiǔ ① توققۇز. [九数] shǔjiǔ چىللە كىرمەك، قەھرىدتان. ② كۆپ قېتىم: ～死一生 مىڭ ئۆلۈپ بىر تىرىلمەك/ ～胃 يەتتە قەۋەت ئاسمان.

久 jiǔ ① ئۇزۇن، ئۇزاق: 年深日～ ئۇزاق كېتىلىدىغان، ئۇزاق يىللار /很～没见有了 كۆرۈشمىگىلى ئۇزۇن بولماق. ① ۋاقىتنىڭ ئۇزۇنقىلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 你来了多～了 سىز كەلگىلى قانچە ۋاقىت بولدى.

玖 jiǔ ①قارا ھېچقىق. ②توققۇز ('九' نىڭ چوڭ يېزىلمىشى).

灸 jiǔ داغلىماق: 针～يىگىنە سانجىپ داغلىماق داۋالىماق.

韭 jiǔ كۆدە، جۇسەي.

酒 jiǔ ھاراق. [酒精] jiǔjīng ئىسپىرت.

旧 jiù ① كونا، كونىلىق: 守～كونىلىققا ئېسىلۋالماق/ ～会社 كونا جەمئىيەت/ ～了衣服 كىيىم كونىراپ قالماق. ② قەدىرداش، ئاغىنە، كونا دوستلۇق: ～有故 / قەدىرداش ئاغىنىسى بار ～ قەدىرداش.

臼 jiù ① ئوغۇر. ② ئوغۇر شەكىللىدىكى نەرسىلەر: ～齿 ئېزىق ئىش.

舅 jiù ① تاغا (ئانىنىڭ ئاكىسى ياكى ئىنىسى). ② خوتۇنىنىڭ ئاكا - ئۇكىسى. ③ قېيىن ئاتا (ئېرىدىنىڭ ئاتىسى).

咎 jiù ① سەۋەنلىك، خاتالىق، گۇناھ: ～由自取 ئۆزىگە ئۆزى بالا تاپماق. ②ئەيىب

jiǒngrán [纵迥] چەرقالەتمەك. 不同～～ پۈتۈنلەي، تامامەن: پۈتۈنلەي ئوخشىماسلىق.

炯 jiǒng <古> خالات، قاپلىما يالالاك چاپان.

炯 jiǒng ① نۇرچېچىپ تۇرماق، نۇر چاقنىماق، چاقناپ تۇرماق: 目光～～ كۆزدىدىن نۇر چاقناپ تۇرماق.

窘 jiǒng ① كەمبەغەل، 活生民人前放解 ئامراتلىقتىن بۇرۇن 很～ ئازادلىقتىن تۇرمۇشى ناھايىتى خەلقنىك تۇرمۇشى ناھايىتى ئامرات ئىدى. ② تەڭقىسلىقتا قالماق، ئوڭايسىزلانماق، تەڭلىكتە قالماق: 脸满他得～，语一我，言一你 红通通 ئۇنىك، بۇنىك كەپلىرى بىلەن ئۇ ئوڭايسىزلىنىپ قىزىرىپ كەتتى.

JIU

纠 jiū ①چىرماشماق: ～不清 ھەدەپ ئېسىلۋالماق. [纷纠] jiūfēn ماجىرا، تالاش-تارتىش، جاڭجال، چىگىل. ② تۈزەتمەك، ئوڭشىماق: ～偏 弊救 ئىلگىرىكى تۈزەتمەك، [正纠] jiūzhèng تۈزەتمەك، ئوڭشىماق: ～～工作中的偏向 خىزمەتتىكى بىر تەرەپلىمىلىكىنى تۈزەتمەك. [察纠] jiūchá تەرتىپ ساقلىماق، تەرتىپ ساقلىغۇچى. ③ يىغماق، توپلىماق.

赳 jiū [赳赳] jiūjiū جاسارەتلىك: 雄～～ جاسارەت بىلەن.

鸠 jiū ①پاختەك. ② ئۆيۈشتۈرماق، يىغماق، توپلىماق: ～合 ئۆيۈشتۈرماق، يىغماق.

究 jiū سوراشتۇرماق، سۈرۈشتە قىلماق: ～办 سورۇشتۇرۇپ جازالماق / 追～ سۈرۈشتە قىلماق / 推～ ئىزدەنمەك، تەكشۈرمەك، سوراشتۇرماق / 必需深～ قاتتىق سۈرۈشتە قىلىش كېرەك. [竟究] jìngjiū 1. زادى: ～～是怎么回事？ زادى نېمە ئىش؟ 2. سەۋەب، ئوچ: 大家都想个～～ كۆپچىلىكنىڭ ھەممىسى بۇنىڭ سەۋەبىنى ئۇقماقچى. [究终] zhōngjiū قانچە قىلغان بىلەن، ئاخىرى

مۇ،... تەقدىر قىلمۇ؛～不增人，也完成任务 ئادەم قوشۇلمىسىمۇ، ژەزىيە ئورۇندىلمىدۇ / 你～是不要我，来送我也要不完成。كەلمەپ بەرسەكمۇ ئالمايمەن. ⑨ پەقەت، يالغۇز：他～爱看书 ئۇ پەقەت كىتاب كۆرۈشنىلا ياخشى كۆرىدۇ / 怎么～我不能去？نېمە، مەن بارسامۇ بولمامدىكەن؟

僦 jiù ئىجارىگە ئالماق：～屋 ئۆينى ئىجارىگە ئالماق.

鹫 jiù تازقارا، قۇماي.

JU

车 jū 见另chē روخ، پەرزىن (شاھماتتا).

且 jū 见另qiě <古> ھەم：也狂之童狂～ سەۋدايى بالىنىڭ سەۋدايىلىقى ـ ھەم.

苴 jū چىشى كەندىر.

岨 jū توپىلىق تاغ.

狙 jū بىر تۈرلۈك مايمۇن.

疽 jū [击狙] jūjī مۆكۈپ تۇرۇپ زەربە بەرمەك：سنايېپر.

趄 jū 见另qiè-875 بەتتىكى 'ماڭماسلىق' (zījū) غا قارالسۇن.

拘 jū ① قولىغا ئالماق، تۇتماق：～票 چاقىرىق قەغىزى / ～留 تۇتۇپ تۇرماق، قاماپ تۇرماق / ～禁 قامىماق، نەزەربەند قىلماق. ② چەكلىمەك، چەكلەنمەك：～束 چەكلىمەك، توسماق، ئەيمەنمەك، قورۇنماق / 不～多少 سانى چەكلەنمەسلىك. ③ ئېھتىياتچان، قورۇنماق / ～太甚 تارتىنماق / ～泥成法 جاھىللىقىنى ئىشقا ئاشۇرماق. [拘挛] jūluán 1. تارتىشىپ قالماق. 2. (～～儿 jūluanr) ئۇيۇشۇپ قالماق، قېتىشىپ قالماق：～手～脚冻了 قول تۇڭلاپ ئۇيۇشۇپ قالماق.

驹 jū ① يۇگۇرۇك ئات：千里～ دۇلدۇل. ② تاي، قولۇن، غۇنان：马～子 تەخەي، خوتەك：驴～子 تەخەي.

居 jū ① تۇرمىاق：分～ ئايرىلىپ تۇرماق / 久～ 多～ ئۇزۇن مۇددەت يېزىدا تۇرماق. ② تۇرار جاي، تۇرالغۇ، ئولتۇراق جاي：新～ يېڭى تۇرار

لىمەك، سورۇشتۇرماق: 不往既 ～ ئۆتكەن ئىشنى سورۇشتۇرماسلىك، ئۆتكەن ئىشقا سالاۋات. ③ شۇملۇق: 休～ ياخشىلىق ۋە شۇملۇق.

疚 jiù ئۆكۈنمەك، خىجىل بولماق: 负～ خىجىل بولماق/ 内～ ئازابلانماق، پۇشايمان قىلماق. ئۆكۈنمەك.

柩 jiù گۆەنسەي (ئۆلۈك سېلىنغان): 灵～ تاۋۇت.

救 jiù قۇتۇلدۇرماق، ياردەم، مەدەت: ～济 ياردەم، ئىجتىمائىي ياردەم بەرمەك، قۇتۇلدۇرماق / ～援 قۇتۇلدۇرماق، ياردەم بەرمەك/ ～命 جېنىنى قۇتۇلدۇرماق، ئۆلۈمدىن قۇتۇلدۇرماق، قۇتۇلدۇرماق / ～火 ئوت ئۆچۈرمەك / ～生圈 قۇتۇلدۇرۇش بالونى (سۇدىن) / 求～ ياردەم سورىماق. [救星] jiùxīng نىجات يۇلتۇزى، نىجاتكار، قۇتۇلدۇرغۇچى.

厩 jiù ئېغىل، قوتان: ～肥 چىلە، قوتان چىقىنى.

就 jiù ① يېقىن، يېقىنلاشماق: ～着光灯看书 چىراغ ئۈستىدە كىتاب كۆرمەك. ② كىرمەك، ئورۇنلاشماق: ～学 ئوقۇشقا كىرمەك / ～业ئىشقا ئورۇنلاشماق. ③ (مەۋجۇت ئەھۋالغا قاراپ ئىش كۆرۈشنى بىلدۈرىدۇ): ～近 يېقىن، يېقىنسىن ئەتراپ / ～地解决 ئۆز جايىدا ھەل قىلماق/ ～事论事 گەپ نېمەئىش ئۈستىدە كېتمۇاتقان بولسا، شۇ ئىش ئۈستىدە سۆزلىمەك، ئىشنىلا ئۆزىدىنلا سۆزلىمەك. ④ (بىر نەرسىگە ئىككىنچى نەرسىنى قوشۇپ يېيىشنى بىلدۈرىدۇ): 炒饭～子鸡 چۆچە كاۋىدىن يېمەك. ⑤ (بىرەر ئىشنىڭ ئورۇنداغا نىلىقىنى بىلدۈرىدۇ): 造～才人 ئىختىساسلىق كىشىلەرنى يېتىشتۇرمەك. ⑥ (مۇئەييەنلەشتۇرۇش ئىنتونا تىپىنى بىلدۈرىدۇ): 1. 这～来—么 ～来 了办好 مۇشۇنداق بولغاندىلا ئىش ئوڭاي بولىدۇ. 2. 不是我去～是你去 ياسىزبارمىسىز، ياماەن بارمەن. ⑦ ھازىر، ھازىرلا، ھېلىلا: 他～来, 我～去 ئۇ كەلسە، مەن ھازىرلا بارىمەن/ 他～了军参要 ئۇ ھەربىي سەپكە كىرمەكچى. ⑧ شۇنداقتىمۇ

[咀嚼] jǔjué چاينىماق.

沮 jǔ 见另 jū ①توسماق.② بۇزۇلماق، چۈشكۈنلەشمەك.

[沮丧] jǔsàng روھى چۈشمەك، ئۈمىدسىزلەنمەك.

龃龉 jǔyǔ [龃龉] ئوناق ئوناققا كەلمەسلىك. (كۆچمە مەنىدە) كېلىشمەسلىك، ئىتتىپاقسىزلىق، ئىختىلاپ.

莒 Jǔ جۇي بەگلىكى.

筥 jǔ يۇمىلاق بامبۇك سېۋەت.

枸 jǔ 见另 gǒu·gōu [橼枸]

jǔyuán لىمون.

蒟 jǔ 1. [蒟蒻] jǔruò جىنە ياڭيۇسى. 2. [酱蒟] jǔjiàng بېتىل؛ سىمتىرات مۇرابباسى.

举 jǔ ① كۆتۈرمەك: ～手 قول كۆتۈرمەك / 高～旗红 قىزىل بايراقنى ئېگىز كۆتۈرمەك (كۆچمە مەنىدە) 1. ھەرىكەت: ～止يۇرۇش - تۇرۇش/ ～～一动 ھەر بىر ھەرىكەت. 2. كۆتۈرۈلمەك، قوزغالماق؛ ئەۋجىگە چىقماق، ئاچماق: ～义 قوزغىلاڭ كۆتۈرمەك/ ～事 ئىسيان كۆتۈرمەك/ ～办农工学余业 دېھقانلار ئىشچى - مەكتەپنى سىرت مەكتەپنى ئاچماق. ② [促局] يۇرۇكسىزلىك. ⑧ 1. júcù تار، قىستالاڭ. 2. قورۇنماق، تارتىنماق: 他初到这里，有些～～ ئۇ ئەمدىلا بۇيەرگە كەلگەچكە، سەل قورۇنۇپ قالدى.

锔 jū 见另 jú كېيۇردى (Cm).

ئۇلاپبلىمەن.

桔 jú 见另 jié ماندارىن.

菊 jú جۇخارگۈل.

鞠 jú قارقۇناق.

橘 jú ماندارىن دەرىخى؛ ماندارىن، ئالپبلىمەن. ئاراك.

柜 jǔ ① ئەگرى سىزغۇچ: 以不～尺 ئەگرى سىزغۇچ / 规能不～圆方成 ئوتتۇرىدا بۇرۇن بولمىسا، ئۇ كىۋز بۇ كۆزنى يەيدۇ. ◇ تۆزۈم، بەلگىلىمە. ② قائىدە - يوسۇن: 循规蹈～ قائىدە - يوسۇندىن چىقماسلىق؛ بىر قېلىپقا چۈشۈۋالماق.

咀 jǔ 见另 zuǐ مۇلاھىزە قىلماق: 合英～华 ئەسەرنىڭ مۇھىم نۇقتىسىنى مۇلاھىزە قىلماق؛ ئۆزلەشتۈرمەك؛ ماقالىنىڭ مېغىزىنى قوبۇل قىلماق.

جاي/ 鲁迅故~لۇشۈننىڭ ئۆز ۋاقتىدا تۇرغان جايى.③ «-دا/-دە، -تا/-تە» بىلەن ئىشلىتىلىدۇ: ~中 ئوتتۇرىدا/~间 ئارىلىقتا/ 以前举自 ~ئۆزىنى چوڭ دەپ ھېسابلىماق. ④ نېمىت قىلماق: 是何~心 قانداق نىيەت بۇ؟⑤ ساقلىماق، بېسىپ قويماق: 可货奇~ بەسمىدارلىق قىلماق/ 积囤奇~ بەسمىدارلىق قىلماق، ھايانكەشلىك قىلماق.⑥ توختىماق: 岁月不~ كۈنلەر توختاپ قالمىماسلىق. [居然] jūrán (كۈتمىگەن يەردىن چىققانلىقنى ھېسلىدۇردىدۇ): 他~~来了 ئۇ كەپ قاپتۇ.

据 jū 320 - بەتتىكى'拮据'(jiéjū) گە قارالسۇن.

腒 jū سۇرلەنگەن قۇش گۆشى.

裾 jū كىيىمنىڭ پېشى. (كۆچمە مەنىدە) كىيىمنىڭ ئالدى ۋە كەينى قىسمى.

掬 jū ئوچۇملاپ ئالماق: 以手~水 سۇنى ئوچۇملاپ ئالماق/ 笑容可~ چىرايىدىن تەبەسسۇم يېغىپ تۇرماق.

鞠 jū ① تەرىپىلىنىدىغان توپ: 蹴~ توپ تەپمەك. [蹋鞠] tàjūgōng ئەزەلدىن قىلىنماق. ② <古> توپ: 蹴~ باقماق.

娵 jū [隅娵] yújū <方,古> 见另 jū

锔 jū قادىمماق، يامىماق: ~碗 چىنە قادىماق/ ~锅 قازان يامىماق. [子锔] jūzi قادىماق.

鞫 jū ① سوراق قىلماق، سۈرۈشتە قىلمۇرمەك. ② سۈرۈشتە قىلمۇرمەك.

局 jú ① قىسمەن، جۈزئىي، قىسمەنلىك: ~部麻醉 قىسمەن نارکوز قىلماق.② ئىدارە: 教育~ ~安公/ ~ماۋاردىسى ئىدارىسى/ جاماەت خەۋپسىزلىكى ئىدارىسى / 电邮~ پوچتا-تېلېگراف ئىدارىسى.③ خانا: 书~ كىتابخانا.④ شاھمات تاختىسى (بىر قېتىم شاھمات ئويناشنى كۆرسىتىدۇ): 一~~ 棋 بىر قول شاھمات ئويناش. ⑤ ۋەزىيەت، ئەھۋال: 结~ئاقىۋەت/ 大~ ئومۇمىي ۋەزىيەت / 时~ ۋەزىيەت. [面局] jú miàn 1. ۋەزىيەت: ~的稳定 مۇقىم ۋەزىيەت. 2. <方> كۆلەم. ⑥ ئەگمەك. ⑦ [蹐局] jújí جۈرئەتسىزلىك،

俱 jù ① ھەممە: 父母存～ ئاتا - ئانىسىنىڭ ھەر ئىككىسى ھايات / 到～ 到 ھەممە تەرەپكە تەڭ ئېتىبار بەرمەك. ② بىللە بولۇش، ھەمراھ بولۇش. [俱乐部] jùlèbù كۇلۇب.

惧 jù قورقماق: 不危临～ خەتەردىن قورقماسلىق.

惧 jù ئۇلاغ كۆچى بىرلىكى (بىر ھارۋا، بىر ساپان، بىر تىرنا سۆرىيەلەيدىغان بىر ياكى بىر نەچچە ئۇلاغنى كۆزىتىدۇ).

飓 جاپقۇن، قارا بوران.

沮 jùrú [洳沮] jǔ 见另 jù

剧 jù① قاتتىق، كۈچلۈك، ئۆتكۈر، جىددىي، كەسكىن، شىددەتلىك، ئېغىرلاشماق، ناھايىتى: ～痛 قاتتىق ئاغرىماق / 病～ كېسەل ئېغىرلاشماق / 很得论争～烈 كەسكىن مۇنازىرىلەشمەك. ② تېمىاتىر، دراما، ئويۇن.

倨 jù تەكەببۇر، ھاكاۋۇر: 前恭后～ ھالىغا بېقىپ ھال تارتماسلىق.

据 jù见另 jū ① تايانماق، ئاساسلانماق: ～理力争 ئاساسقا تايىنىپ تالاشماق/ ～这是说 样 ئاڭلاشلارغا قاردىغاندا شۇنداق ئىكەن. ② ئىگىلىمەك: 盘～ ئىشغال قىلىۋالماق / ～为己有 ئىگىلەپ ئۆزىنىڭكى قىلىۋالماق. [据点] jùdiǎn تايانچ پونكىت. ③ دەلىل، ئىسپات، ئاساس: 收～ تىلخەت /～字/ ھۆججەت / 票～ چەك. تالون/ 真凭实～ ھەقىقىي دەلىل-ئىسپاتلار / 无凭无～ ئاساسسىز، پاكىتسىز.

锯 jù ① ھەرە: 拉～ھەرە تارتماق/ 手～ قولھەردىسى/ 电～ توك ھەرە. ② ھەرىدىلىمەك: ～木头 ياغاچ ھەرىدىلىمەك/～树 دەرەخ ھەرىدىلىمەك.

踞 jù ئولتۇرماق، زوكزىيىپ ئولتۇرماق: 龙蟠虎～ يەر تۈزۈلۈشى خەتەرلىك/ 箕～ پادىشاھقا قۇرۇپ ئولتۇرماق. ② ئىشغال قىلىۋالماق، بېسىۋالماق، ئىگىلىۋالماق.

聚 jù يىغىلماق، توپلانماق:

كەلتۈرمەك، كۆرسەتمەك: ～例说明 مىسال كەلتۈرۈپ چۈشەندۈرمەك / ～出一事件 来实 بىر پاكىت كۆرسەتمەك. ③ سايلىماق، تەۋسىيە قىلماق: 大家～他 كۆپچىلىك ئۇنى ۋەكىللىككە سايلىدى. ④ پۈتۈن، ھەممە، بويىچە: ～国 مەملىكەت بويىچە/ ～世名闻 پۈتۈن دۇنياغا جۈ 榉 قاراقېيىن. ئەشھۇر. جۈ 踽 [踽踽] jūjū يەككە-يېگانە، يالغۇز، تەنھا: ～独行 تەنھا ماڭماق.

巨 jù يوغان، زور، قاتتىق، غايەت، چوڭ: ～人 گىگانت، زەبەردەس ئادەم، پالۋان / ～型飞机 چوڭ تىپلىق ئايروپىلان / ～款 زور مىقداردىكى پۇل.

讵 jù كىم بىلىۋىن، كىم ئويلىمىغان: ～料 كىم ئويلىمىغان / ～知 كىم بىلىۋىن.

拒 jù قارشى تۇرماق، قارشىلاشماق. ئاقابىل تۇرماق: ～敌 دۈشمەنگە قارشى تۇرماق /～捕 قولغا ئېلىشقا قارشىلىق قىلماق / ～腐蚀，永不沾 چىرىتىشكە قارشى تۇرۇپ، مەڭگۈ ئۆز كۆزىچىگەچوڭ تارتماسلىق. [拒绝] jùjué رەت قىلماق، باش تارتماق.

苣 jù 另见 qǔ 679- بەتتىكى '莴苣'(wōjù) غا قارالسۇن.

炬 jù مەشئەل، ئوتقاش.

距 jù ① ئارىلىق، مۇسابە: 相～数里 ئارىلىقى بىرنەچچە چاقىرىم كېلىدۇ/ ～今已数年 بۈگۈنگە قەدەر بىرنەچچە يىل بولۇپ قالدى. ② دوكۇر.

句 jù 另见 gōu جۈملە.

具 jù ① قورال، سايمان، ئەسۋاب: 工～ قورال / 家～ ئۆي جاھازلىرى / 文～ يېزىق قورالىرى / 农～ دېھقانچىلىق سايمانلىرى. ② ھازىرلىماق، تەييارلىماق، ئىگە بولماق: ～备 ھازىرلىماق/ ～有 ئىگە بولماق/略～规模 چالا - بولا تەييار بولماق. [休具] jùtǐ كونكرېت: 很得订划计个这～～ بۇ پىلان ناھايىتى كونكرېت تۇزۇلدى / ～～的人 كونكرېت ئادەم / ～～的作工 كونكرېت خىزمەت.

ئالغا تىلمقىنى كۆرسىتىدۇ: 风～ 顺着风势打面饼 شامال يامغۇر تامچىلىرىنى سۈرۈپ كەلسە، كىشىنىڭ يۈزىدىكى ئۇراتتى / ～入 漩涡 قاينامغا سۈرۈپ كىرمەك. ③ يۆگمەك، يۆگەم: 烟～儿 تاماكا / 行李～儿 بىر تۈگىنى يۆگەپ - تاق/ 纸～儿 بىر يۆگەم قەغەز.

锩 juǎn قىلىچ ياكى شەمشەرنىڭ بىسى قايرىلماق.

卷 juǎn见另 juàn ① يۆگمە كىتاب، يۆگمە رەسىم: 手～ ئورىلىدىغان قول يازما كىتاب. ② تۇم، جىلد، بۆلۈم: 第一～ ～ بىرىنچى تۇم/ 上～ بىرىنچى تۇم / 二～ ئىككىنچى جىلد. ③ ئىمتىھان قەغىزى: 交～ ئىمتىھان قەغىزىنى تاپشۇرماق / 史历～ 子 تارىخنىڭ ئېلىنىدىغان ئىمتىھان قەغىزى. ④ ئارخىپ: 查一查～ ئارخىپ تەكشۈرمەك.

倦 juàn چارچىماق، ھارماق: 不人诲～ ھارماي - زېرىكمەي تەربىيە بەرمەك / 厌～ زېرىكتۈرمەك، جانغا تەگمەك، بىزار قىلماق.

屐 jué چىڭ چۆ

撅 jué ① دوم- دوردا يتماق، دەڭ

大家～在一起谈话 ھەممەيلەن بىر يەرگە يىغىلىپ پاراڭلاشماق / ～少成多 تامار-تامار، كۆپ تولۇر / 欢～ كۆڭۈللۈك يىغىلماق، خۇشال-جەم بولماق. 聚 jù ①聚集، گادايلىق. 娶 jù كەمبەغەللىك، نامراتلىق. 屦 jù ①خەي، باشماق، كەپىش. 遽 jù ①ئالدىرىماق، ئالدىراپ - تېنىپ: 不敢～ 下断语 ئالدىراپ - تېنىپ ھۆكۈم چىقىرىشقا بولمايدۇ. ②شۇنىڭ بىلەن. 醵 jù ①يىغىش قىلىپ ھاراق ئىچىمەك. ②پۇل يىغىش ئىلماق.

JUAN

捐 juān ①ياردەم بەرمەك، تەقدىم قىلماق، ئىئانە قىلماق: ～钱 پۇل ئىئانە قىلماق/～衣棉 پاختىلىق كىيىم ياردەم قىلماق / ～献 تەقدىم قىلماق. ②باج: 房～ ئۆي بېجى/车～ ھارۋا بېجى. ③ ۋاز كەچمەك، پىدا قىلماق، تاشلىماق: 为国～躯 ۋەتەن ئۈچۈن ئۆزىنى پىدا قىلماق.

涓 juān كىچىك ئېقىن. [涓滴] juāndī تامچە، قەترە: ～～归公 بىر تېمىنىمۇ قالدۇرماي ھۆكۈمەتكە تاپشۇرماق.

娟 juān گۈزەل، چىرايلىق: ～秀 چىرايلىق، گۈزەل.

鹃 juān 155 - بەتتىكى '杜鹃'(dùjuān) غا قارالسۇن.

圈 quān, juan 见另 juān قارالسۇن.

朘 juān ئازايماق، ئازايتماق.

镌 juān ئويمىماق، نەقىش ئويماق: ～刻图章 تاماشا ئويماق / ～碑 خاتىرە تاش (ئابىدە) ئويماق.

蠲 juān بىكار قىلماق، ئەمەلدىن قالدۇرماق، ئېلىپ تاشلىماق.

卷 juǎn 见另 juǎn ①تورمەك، يۆگىمەك، ئوردىماق: ～李行子帘 بۇك - تاقىنى ئوردىماق/～袖 پەردىنى تورمەك. ②بىر خىل چوك كۆچمەك بىرمۇر نەرسىگە ئۇرۇلۇپ، ئۇنى سۈرۈپ ماڭغالىلىقىنى، قامىلىپ، ئوراپ

觉 jué 见另 jiào ① سەزگۈ. سەزمەك، تۇيغۇ، تۇيماق. ھېس قىلماق: 视 ~ كۆرۈش سەزگۈسى / 听 ~ ئاڭلاش سەزگۈسى / 好很书本这得 ~ 他 ئۇ بۇ كىتابنى ناھايىتى ياخشى دەيدۇ / 不知不 ~ سەزمەسلىك. ② ئويغانماق. ئاڭلىق: 高提 ~ 悟 ئاڭلىقلىقنى ئۈستۈرمەك /如梦初 ~ قاتتىق ئۇيقۇدىن ئەمدىلا ئويغانماق.

绝 jué ① ئۈزمەك: ~ ئۇمىد ئۈزمەك، ئۇمىدسىزلەنمەك: بارلىق ئارزۇ-ئىستەكلەر يوقالماق / 不绎络 ~ ئالىغىز ئۇزۇلمەسلىك. [绝句] juéjù رۇبائى، تۆتلۈك (تۆت مىسرالىق شېئىر). ② يوقالماق، تۈگىمەك، قۇرۇماق: ~气了 جان ئۈزمەك / 想都子法 ~ ھەممە نامالارنى ئويلاپ بولدى. [境绝] juéjìng مۇشكۈل ئەھۋال، قىيىن ئەھۋال، ھالاكەت گىردابى. ③ ئەك، مۇتلەق: ~妙 كېلىشكەن، ناھايىتى ياخشى، قالتىس، ناھايىتى يېقىن، ئىنتايىن ئېسىل / ~密 مۇتلەق مەخپىي. (كۆچمە مەنىدە) ئاجايىپ چوڭقۇر، كاماللەتكە يەتكەن. ئاز ئۇچرايدىغان: ~技 پۈتۈنلىگەندە ماھارەت. تەڭدىشى يوق ماھارەت / 这画幅了 ~叫 بۇ رەسىم ئىنتايىن ئېسىل ئىكەن.

[顶绝] juédǐng 1. ئېگىز چوققا: 泰山 ~ ~ تەيشەن تېغىنىڭ ئېگىز چوققىسى. 2. بەكمۇ، ئىنتايىن: ~ ~ 巧妙 ئىنتايىن ئۇستىلىق.

[对绝] juéduì 1. مۇتلەق، قەتئىي، تامامەن، ھەرگىز: ~ ~ 可利胜以 قەتئىي يەڭگىللى بولىدۇ / ~ ~ 可到办以 بۇ ئىشنى قىلغىلى تامامەن بولىدۇ. 2. شەرتسىز: ~ ~ 是在存的界世质物 ماددىي دۇنيانىڭ مەۋجۇت بولۇشى شەرتسىز. ④ قەتئىي، ھەرگىز: ~不许允 ھەرگىز يول قويماسلىق.

倔 jué [强倔] juè 见另 jué

jiàng قەيسەر، غەيۇر؛ كاج، جاھىل، تەرسا: 人 ~ ~ 就爽直很 ئۇ ناھايىتى تۈز، ئۆزىنىڭمۇ جاھىللىقى بار قازماق، كولىماق: jué 掘 ~井渴临 / ~地 يەر قازماق

～嘴 ئاغزىنى دوسايىتماق / ～巴掌 قويىرۇقىنى دېگىلىتماق / 小辫～ چېچىنى دېگىلايتماق. ② سوندۇرۇماق، ئۈزمەك: 了断～子 ئاياقنى سوندۇرۇۋەتمەك.

孑孓 jié jué [孑孓] jié jué پاشا لىچىنكىسى.

决 jué ① يار ئېلىمپ كەتمەك: 堵～口 يار ئېلىمپ كەتكەن يەرنى توسماق. [决裂] juéliè ئالاقىنى ئۈزۈل-كېسىل ئۈزمەك، ئادا-جۇدا بولۇشماق: 谈判～～ سۆھبەت ئۈزۈل-كېسىل ئۈزۈلمەك. ② بىر قارارغا كەلمەك، بىر يەرگە كەلمەك، بەلگىلىمەك: ～心 ئىرادە، نىيەت / 不疑迟～ ئىككىلىنىپ بىر قارارغا كېلەلمەسلىك. (كۆچمە مەنىدە) جەزمەن، قەتئىي، ھەرگىز، چوقۇم، زادى: 他～败失会 ئۇ ھەرگىز يېڭىلمەيدۇ. [决议] juéyì قارار. ③ ئۆلتۈرمەك: ～枪 ئېتىپ ئۆلتۈرمەك.

诀 jué ① ئەپ، سىر: 秘～ سىر / 妙～ ئەپ. ② قول-شاقلار. ③ ئايرىلماق، ئۈزۈلۈشماق، لاشماق، جۇدالىق، ھىجران ～水 مەڭگۈ ئايرىلماق.

扶 jué تالىماق، خىللىماق، ئىلغىماق. [扶拔] juézé تالىلىماق.

驮 jué ① juétí [骍驮] ئېشەك قېچىر. ② <古> بىر خىل يۇگۇرۈك ئات.

驮 jué <动> قاراقۇناق.

觉 jué juéwàng [望觉] ئۈچ ساقلىماق، ئادا-ۋەت ئۆتەلمەك، كەلك ساقلىماق.

角 jué 见另 jiǎo ① مۇسابىقە، ئېلىشماق، ئۆتۈشماق، جاڭجاللاشماق: ～斗 ئېلىشماق، چېلىشماق / ～逐 قوراللىق جاڭجال. ② ئارتىس، رول ئالماق: 主～ باش رولچى / 他去什么～? ئۇ قايسى رولغا چىقىدۇ؟ [角色] juésè رولغا چىقماق. ③ قەدىمكى خەنزۇ مۇزىكىسىدىكى بەش پەدىنىڭ 3- سى، ئاددىي نوتىدىكى (3)غا توغرا كېلىدۇ.

桷 jué تۆت قىرلىق بادام.

珏 jué جۇپلاشتۇرۇلغان ئىككى پارچە قاشتاش.

ئىكەن.

JUN

军 jūn ① ئارمىيە، قوشۇن. ھەربىي، ئەسكەر؛ ～队 قوشۇن، ئارمىيە، ھەربىي قىسىم / 解放～ ئازادلىق ئارمىيە / 海～ دېڭىز ئارمىيىسى. ② جۇن، كورپۇس. ③ قوشۇن (تەشكىللىك كوللېكتىپ): 大动劳～ زور ئەمگەك قوشۇنى يېرىلماق. 皲 jūn

均 jūn ① تەڭ، باراۋەر؛ ～分 تەڭ تەقسىم قىلماق / ～数 ئوتتۇرىچە سان / ～势 / 敌力 كۈچى تەڭپۇتلەك بولماق. ② ھەممە: 安～小老 چوڭ - كىچىكلەرنىڭ ھەممىسى ئامان - ئېسەن / 已～布置就绪 ھەممە ئىش تەقەززا بولماق.

钧 jūn ① <古> پاتمان (ئېغىرلىق بىرلىكى، 15 كىلوگرامغا تەڭ): 千～一发◇ قىل ئۈستىدە تۇرماق. ② چاق (ساپال بۇيۇملارنى ياساشتا ئىشلىتىلىدىغان): 陶～ قاچىلارنى يېتىشتۇرمەك. ③ (ھورمەت سۆزى): ～命 بۇيرۇقلىرى، ئەمرلىرى / ～安 سالامەت بولغايلا / ～鉴 جانابلىرىغا. [بىلەن ئوخشاش.

龟 jūn 见另 qiū·guī '龟'

君 jūn ① پادىشاھ، خان. ② جاناب، جانابلار. [于君] jūnzǐ <古> ئېسىلزادە، ھەرتەۋدىلىكلەر؛ جاناب، ئالىيجاناب. [قمزىلچا.

菌 jūn [菜送菌] jūndàcài 菉 jūn 见另 jùn 菌 jūn 见另 qún

麇 jūn ئاققۇيرۇق.

俊 jūn ① تالانتلىق: ～杰 تالانت ئىگىسى / ～士 تالانتلىق زات. ② چىرايلىق، گۈزەل: 那个小～姑娘真～ ھېلىقى قىزچاق بەك چىرايلىق ئىكەن.

峻 jùn ئېگىز، تىك (تاغ) 高山～岭 ئېگىز تاغ ۋە چوققىلار. (كۆچە ھەنىسىدە) 法～严刑 قاتتىق، جىددىي: 法～刑严 قاتتىق جازا ۋە جىددىي قانۇن.

馂 jùn قالدۇق يېمەكلىكلەر، ئاشقان - تاشقان.

浚 jùn راۋانلاشتۇرماق، قازماق.

ئۇسسىغاندا قۇدۇق كولىماق، 崛 jué چوقچىيىپ تۇرماق، كۆتۈرۈلۈپ تۇرماق: ～起 باش كۆتۈرمەك. 2چى. 脚 jué 另见 jiǎo 趫، رول، 厥 jué ① ھوشىدىن كەتمەك، باش قېيىپ يىقىلماق، ئايلىنىپ كەتمەك، ھوشىنى يوقاتماق: 晕～ بېشى قېيىپ يىقىلماق / 痰～ بەلغەم تۇتقاقلىقى. ② ئۇ، ئۇنىڭ: ～父 ئۇنىڭ دادىسى / ～后 ئۇنىڭ ئەۋلادى. 劂 jué 286 - بەتتىكى '刷劂' (jīnjué) غا قارالسۇن. 蕨 jué قىرىققۇلاق، سارچە. 獗 jué [猖獗 chāngjué] قۇتۇرماق، ھەددىدىن ئاشماق، ئەسلىدىلەشمەك، ئەزۇ يىلمەك: ～～一时بىر مەھەل قۇتۇرماق. 橛 jué قوزۇق. 蹶 jué 另见 juě يىقىلماق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) مەغلۇپ بولماق، ئوڭۇشسىزلىققا ئۇچرىماق: 一～不振 بىر يىقىلىش بىلەنلا ئورنىدىن قوپالماسلىق.

谲 jué ئالدامچىلىق، ھىيلىگەرلىك؛ ئالدىماق، ھىيلە ئىشلەتمەك: 诡～ ئۆزگەرمەس چان؛ غەلىتە. 镢 jué قاغمىتۇمشۇق. 噱 jué 另见 xué قاتتىق كۈلمەك. 爵 jué ① <古> جام، قەدەھ. ② ئۇنۋان: 侯～ مارکىز / 封～ ئۇنۋان بەرمەك، ئوتۇغات بەرمەك. 嚼 jiào/jiáo 另见 jué مەنىسى '嚼①(jiáo)' بىلەن ئوخشاش: 咀(jǔ)～ چاينىماق. 爝 jué ئوتقاش، مەشئەل؛ ئوت پارچىسى. 矍 juéshuò [铄矍] تېتىك، روھلۇق (قېرىلار). 攫 jué چاڭگاللىماق. (كۆچمە مەنىدە) بۇلىماق، تارتىۋالماق. 钁 jué جوتۇ، مېتىن. 子蹶孙 [子蹶孙] jué 见另 juě liàojuězi تەپمەك.

倔 jué 另见 juè چوس، توك: 那老头子真～بۇ تازا ئوتلۇپ كەتكەن چوس مىجەز بوۋاي

مەك. كۆلمەك،چىراي ئېچىلىش
كەتمەك: ～花 گۈل ئېچىلماق /
～颜 كۆلمەك. 2. فورمات:
三十二～本 32 فورمات. 3.
ئېرىمەك: ～冻 توك ئېرىمەك/
～河 دەريانىڭ مۇزى ئېرى-
مەك. [刀开] kāidāo ئوپېراتسىيە قىلماق: 这病得～～ بۇ
كېسەل ئوپېراتسىيە قىلىشقا
توغرا كېلىدۇ. [关开] kāi guān [呼口开] ئوكلیوچاتېل. ü、u、i kāikǒuhū باشلىق تاۋۇشلار. [交开] kāijiāo ئايرىلماق، ئاجرالماق، تۈگىمەك، ئاياغلاشماق، ھەل بولماق: 忙得不能～～ تۈگىمەيدىغان ئالدىراشلىق. ②
ئاچماق، ئۆتكۈزمەك: ～眼
كۆز ئاچماق / 不想～ كالا
لىسىدىن ئۆتكۈزمەسلىك /
～先路 يول ئاچقۇچى
ئاۋانگارت. [通开] kāitong كونىلىق ساقلىماسلىق. ③ ئاچ
ماق، قازماق، سالماق: ～矿
كان ئاچماق / ～采石 نەپ
ئەت قازماق. [发开] kāifā ئۆزلەشتۈرمەك، پايدىلانماق،
ئاچماق. ④ ئاشۇرماق، قانات
يايدۇرماق. ئاچماق. ئۆزلەشتۈرمەك: ～拓道路 يول ئاچماق / ～源节流 كىرىمنى ئاشۇرۇپ، چىقىمنى تېجىمەك /
～展工作 خىزمەتنى قانات
يايدۇرماق. ⑤ ھەرىكەتلەندۈرمەك، ھەيدىمەك، ئاتماق،
ئىشقا سالماق، باشقۇرماق:
～车 ماشىنا ھەيدىمەك /
～炮 توپ ئاتماق / ～船 پاراخوت باشقۇرماق / ～动脑筋 مېڭىسىنى ئىشقا سالماق.
[火开] kāihuǒ ئوت ئاچماق.
(كۆچمە مەنىدە) ئىككى تەرەپ
توقۇنۇشماق. ⑥ باشلىماق،
باشلانماق: ～端 باشلىنىش /
～春 باش ئەتىياز، باش
باھار / ～学 ئوقۇش باشلىماق / ～工 ئىش باشلىماق /
戏～演了 ئويۇن باشلاندى.
⑦ تەسىس قىلماق، قۇرماق:
～医院 دوختۇرخانا قۇرماق.
[国开] kāiguó دۆلەت قۇرماق. ⑧ پەرمەك: ～方子 رېتسەپ پەرمەك / ～计 ھېسابلاپ پەرمەك. (كۆچمە مەنىدە) ～支 چىقىم قىلماق /
～销 خىراجەت. ⑨ قايناق،

كارست. kāsītè

揩 kā قىرماق (پىچاق بىلەن)، يونماق.

卡 kǎ 见另 qiǎ قارا ماشىنا، يۈك ئاپتوموبىلى: 十轮～ ئون چاقلىق ئاپتوموبىل. ② كارتا، كارتوچكا: 资料～ ماتېرىيال كارتىسى / 书图～片 كىتاب كارتوچكىسى. ③ كالوردىيە.

咖 kā [佧伽] Kǎwā <旧> ۋازۇ مىللىتى.

咔 kǎ كاجى. kǎjī [叽咔]

胩 kǎ كاربىلئامىن.

咯 kǎ 见另 gē، lo خىق قىلماق (تامىقىنى قىرماق): 来出～ بىلىق قىلتىرىقىنى / ～血 قان تۈكۈرمەك / ～痰 بەلغەم تۈكۈرمەك.

KAI

开 kāi ① ئاچماق، ئېچىلماق: ～门 ئىشىكنى ئاچماق / ～幕 پەردە ئېچىلماق / ～口说话 ئاغزىنى ئېچىپ گەپ قىلماق. (كۆچمە مەنىدە) 1. چېچەكلىمەك، گۈللىمەك، ماق. ئادالىماق، كولىماق: ～井 قۇدۇق قازماق / ～河 دەريا ئادالىماق. ئاچماق.

骏 jùn چاپقۇر ئات، ئارغىماق. 烇 jùn 见另 qū كۆيدۈرمەك.

畯 jùn <古> ئەمەلەكدار.

浚 jùn پۈتمەك، تامامىلاماق، تۈگمەك: ～事 ئىش پۈتتى / 大工告～ چوڭ قۇرۇلۇش تامامىلاندى.

郡 jùn ۋىلايەت، ئىنانچىلىق.

捃 jùn تەرمەك، يىغىۋالماق: ～摭 توپلىماق، يىغماق.

珺 jùn چىرايلىق قاشتاش.

隽 jùn 见另 juàn ‘俊’①بىلەن ئوخشاش. ئېجۇرۇغ

菌 jūn 见另 jùn موگۈ، زەمبىرەك.

K

KA

咖 kā [啡咖] gā 见另 kāfēi قەھۋە، كوفې.

喀 kā [察喀] kāchā قىسقا راس - قۇرۇس، قارسىلدىماق، تارسىلدىماق. [特斯喀]

KAN

刊 kān ① ئويماق، باسماق: ～石 تاش ئويماق / ～印 باسماق.(كۆچمه مەنىده) نەشر قىلماق: ～行 نەشر قىلىپ تارقاتماق / 停～ نەشر قىلىشنى توختاتماق. [物刊] kānwù مەتبۇئات، ژۇرنال، ماتېرىيال: 周～ ھەپتىلىك ژۇرنال / 月～ ئايلىق ژۇرنال. ② تۆزەتمەك، ئۆزگەرتمەك: 不～之论 ھېچ مەقىلىك سۆز / ～误表 توغرىتىش جەدۋىلى.

看 kān另见kàn باقماق، قاراماق: ～门 دەرۋازا باقماق/ ～家 ئۆيگە قاراۋماق / ～守 قاراۋماق، ساقلىماق.(كۆچمه مەنىده): نازارەت قىلماق، كۆزەتمەك: 把他～起来 ئۇنى نازارەت ئاستىغا ئېلىش كېرەك. [护看] hùkān 1. خەۋەر قالماق، باقماق، قاراۋماق. 2. ‹旧› سېپىترا.

勘 kān ① سېلىشتۇرماق: ～误 تۆزەتمەك، تۈزىتىش بەرمەك / ～正 سېلىشتۇرماقۇە تۆزەتمەك. ② تەكشۈرمەك: ～探 چارلىماق / ～验 تەكشۈرۈپ سىنىماق / ～测 تەكشۈرۈپ ئۆلچىمەك / 推～ مۆلچەرلىمەك / 查～ ئەمەلىي تەكشۈرمەك.

堪 kān بولىدۇ، مۇمكىن، كۆپايە، مۇناسىپ: ～以告慰 كۆڭۈل ئىمىن تاپماق /不～设想 تەسەۋۋۇر قىلىپ بولماس. ② چىدىماق، بەرداشلىق بېرەلمەك: 难～ يەرگە قاراماق، ئۇڭايسىزلانماق / 狼狈不～ تازا رەسۋاسى چىقماق، شەرمەندە بولماق.

戡 kān باستۇرماق، تىنچىتماق (تۇپلاڭنى).

瓮 kān تەكىيە،بۇت‌تەكچىسى.

坎 kǎn ① ئازگال، ئويمان. ②پالچىلىقتىكى سەككىز سىمۋولنىڭ بەلگىسىنىڭ بىرى: «☵» سۈنى بىلدۈرىدۇ. ③ بوسۇغا ('jiàn槛' بىلەن ئوخشاش). ④ كاندىلا (cd). [坷坎] kēkǎn 1. ئېگىز-پەس، ئويمان - دۆڭ، ئوڭغۇل دوڭغۇل. 2. ئوڭۇشسىزلىق.

砍 kǎn كەسمەك، چاپماق، يارماق: ～柴 ئوتۇن كەسـ

قاينىماق: ~ 水 قاينىاق سۇ/水~了 سۇ قاينىدى. ⑩ ئوتكۈز-مەك: ~ 会 يىغىن ئوتكۈزمەك. ⑪ يازماق، كەسمەك، بەرمەك: ~发票 ئىسچوت يازماق/~药方 رېتسېپ يېزىپ بەرمەك. ⑫ يېتىلىنىك ئارقىسىدا ئولتۇرىدىغان ئېپادىلەشكە ئىشلىتىلىدۇ: 这话~传了 بۇ گەپ تارقىلىپ كەتتى / 小子屋~不坐 ئۆي كىچىك. پاتمايدىكەنمىز/~眼 كۆز ئاچماق / 打~窗子 دېرىزىنى ئېچىۋەت/~张嘴 ئاغزىنى ئاچماق. ⑬ كارات: 十四~金 14 كاراتلىق ئالتۇن. ⑭ كېلىۋەتن (K). 镉 kāi كالىفورنىي (Cf). 揩 kāi سۈرتمەك، ئېرتماق: ~鼻 پوتلىسىنى ئېرتماق/~背 دۈمبە سۈرتمەك / ~油 ◇ ھەققىنى يەۋالماق. 剀 kǎi [切凯] qiè 1. باب، مۇۋاپىق، ئۈيغۇن: ~~中理 ئەقلىگە مۇۋاپىق. 2. ئەمەلىي: ~~教导 ئەمەلىي تەربىيە. 凯 kǎi غەلىبە، زەپەر: 奏~ زەپەر مارشى ياڭرىماق/~旋 غەلىبە بىلەن قايتماق. 铠 kǎi ئېگىز ۋە قۇرغاق. 恺 kǎi خۇشاللىق، شادلىق. 闿 kǎi ئاچماق. ئىسناقلىق. 铠 kǎi ساۋۇت، زىرىھ. 皆 kǎi كاران. 楷 kǎi ① 见另 jiē ① ئولگە، ئۈسخا، نەمۇنە، ئۈرنەك. ② كەيشۇ: 小~كىچىك كەيشۇ/正~تۈز كەيشۇ (خەنزۇچە خەت شەكلى). 锴 kǎi ياخشى تۆمۈر. 慨 kǎi ① غەزەپلەنمەك، نەپرەتلەنمەك: ~慷 昂◇激 مەردلىك-مەردانىلىك تۇلۇپ تاشماق. ② ھەسرەتلەنمەك، ھەسرەت چەكمەك، تەسىرلەنمەك: ~感 تەسىرلەنمەك. ③ مەردانە، جەسۇرانە: مەرد، سېخىي، ئوچۇق قول: ~允 مەردلىك بىلەن رۇخسەت قىلماق/~然赠 مەردلىك بىلەن تەقدىم قىلماق. 忾 kài نەپرەتلەنمەك: 同仇敌~ دۈشمەنگە بىرلىكتە نەپرەت ياغدۇرماق. 欬 kài يۆتەل، يۆتەلمەك.

مەتلىكى ياخشى / ～乐 شاد-لىق. ② بوش، بوراڭ، بوراڭ-ساق: 萝卜～了 تۇرۇپ پورلىشىپ قاپتۇ. kāngzhuāng [康庄] داغدام: ～～大道 داغدام يول.

慷 kāng 1. kāngkǎi [慨慷] مەردانە، جەسۇرانە: ～～ 词陈 مەردانىلىك بىلەن سۆز-لىمەك. 2. مەرد، سەخىي، ئو-چۇق قول، ھىممەتلىك: 他待人很～～ ئۇ كىشىلەرگە ناھايىتى مەردلىك قىلىدۇ.

糠 kāng 385-بەتتىكى '糠椤' (lángkang) غا قارالسۇن.

糠 kāng توپان.

鱇 kāng 4 - بەتتىكى '鳉鲉' (ānkāng) غا قارالسۇن.

扛 káng 见杠 gāng يۇدۇمەك، كۆتۈرمەك، ئۈستىگە ئالماق، مۇرىدىگە ئالماق: ～食粮 ئاشلىق يۇدۇمەك / ～着一杆枪 مىلتىق ئېسىۋالغان، مىلتىق كۆتۈرۈۋالغان/～活 بىللىقچى بولماق.

亢 kàng ① ئېگىز، ئۇستۇن، يۇقىرى. (كۆچمە مەنىدە): 不卑不～ ھەم تەكەببۇرلاشماسلىق، ھەم ئۆزىنى كەمسىتمەسلىك. ② ئىنتايىن، ناھايىتى، بەك: ～旱 ئىنتايىن قۇرغاق. ③ بەتتەر يۇلتۇز. تۇركۈمى.

伉 kàng ① تەڭىمۇ تەڭ، ماس، مۇناسىپ، مۇۋاپىق كەلمەك. [伉俪] kànglì ئەر-خوتۇن. ② تونۇغرا، تۇز، تۇپتۇز، ئادەل، دۇرۇس، ھەققانىي.

抗 kàng ① قارشى چىقماق، تاقابىل تۇرماق، قارشى تۇرماق: ～日战争 ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى ئۇرۇش/～美援朝 ئامېرىكا تاجاۋۇزچىلىرىغا قارشى تۇرۇپ، چاۋشيەنگە ياردەم بەرمەك/～旱 قۇرغاقچىلىققا قارشى تۇرماق / ～涝 ھۆلچىلىككە قارشى تۇرماق. (كۆچمە مەنىدە) 1. مۇرەسسە قىلماسلىق، ئاقلىماق: ～辩 ئاقلىماق. 2. رەت قىلماق، باش تارتماق، قوبۇل قىلماسلىق: ～命 بۇيرۇقنى رەت قىلماق / ～粮 غەللە - پاراق تاپشۇرماسلىق/～税 باج تاپشۇرماسلىق. [抗菌素] kàngjūnsù ئانتىبىئوتىكلار، باكتېرىيىگە قارشى دورىلار. [抗议] kàngyì ئېـ

来下 ～ 枝树把 / ھەك شاخ-لارنى كەسمەك.

砍 kǎn كامغان.

侃 kǎn [侃侃] kǎnkǎn كەسكىن ۋە مەردانە: ～ ～ 而谈 كەسكىن ۋە مەردانە سۆزلىمەك.

槛 kǎn 见另 jiàn بوسۇغا.

颔 kǎnhàn [颔颌] ئاچارچىلىق.

看 kān见另kàn ① كۆرمەك، نەزەر سالماق، قاراپماق؛ ئوقۇماق: ～ 书 كىتاب ئوقۇماق/ ～ 影电 كىنو كۆرمەك. ② كۆزەتمەك، قاراپماق: ～ 脉 تومۇر تۇتماق / ～ 透 كۆزى يەتمەك، تېگىگە يەتمەك.(كۆچ-مە مەنىدە): ～ 病 كېسەل كۆرمەك، دوختۇرغا كۆرۈنمەك/ 大夫～病的我把了好 دوختۇر مېنى داۋالاپ ساقايتتى. ③ يوقلىماق، ھال سوراپماق: 到医院～人病 دوختۇر-خانىغا كېسەل يوقلىغىلى بار-ماق. ④ مۇئامىلە قىلماق، قاراپماق: 另～相眼 باشقىچە قاراپماق / ～重 قەدىرلىمەك، ئەززىتىنى قىلماق. ⑤ قارا-ماق، ھېسابلىماق، تونۇماق: 我～应该这么办 مۇنداق قىلىش كېرەك. ⑥ باقماق، كۆرمەك (يارىدەپ ھېسىل): 声一间 ～ سۇراپ بېقىلىك / 做做～ ئىشلەپ كۆر-مەك. ⑦ ئېھتىيات بولماق ۋە ساقلانماقنى بىلدۈرىدۇ: 跑别，～摔着 يۈرگۈرمە، يىقىلىپ چۈشمىسەن.

衍 kàn ① خۇشاللىق، شادـ خۇراملىق. ② قەيسەر، جا-سارەتلىك.

堪 kàn 〈方〉 ئېگىز قاش. [堪上] Kànshàng كەنشاك.

磡 kàn يار (تاغنىڭ). [磡].

阚 Kàn 见另 hǎn كەن(فامـ-

瞰 kàn ئېگىزدىن نەزەر سالماق، يۇقىرىدىن قاراپماق. [瞰鸟] niǎokàn 1. يۇقىرـ-دىن قاراپماق، ئېگىزدىن نە-زەر تاشلىماق. 2. نەزەر سال-ماق: 世界大～～ دۇنيا ۋەزىيىتىگە بىر نەزەر.

KANG

康 kāng①ساقلىق، ساغلاملىق، سالامەتلىك: 身体～ سالا-

قاقلاپ پىشۇرماق. ② ئوتقا قاقلانماق، ئوتسىنماق: ～手 قولنى ئوتقا قاقلىسىماق / 火～炉围 مەشىنىڭ يېنىدا ئوتسىنماق.

铐 kào ① كويزا. ② كويزا سالماق: 把人犯～起来 جىنايەتچىگە كويزا سېلىپ قويماق.

犒 kào زىياپەت بەرمەك، بەزمە قىلماق: ～劳 زىياپەت بەرمەك، بەزمە قىلماق.

靠 kào① يۆلەنمەك، يېقىنلاشماق: ～着站墙着 تامغا يۆلىنىپ تۇرماق / 船～岸 كېمە قىرغاققا يېقىنلاشتى. ② تايانماق: 要～自己们我 ئىشىنىشكە بەختىيارلىقىمىز ئۆزىمىزگىلا تايىنىش كېرەك / ～众群依 ئاممىغا تايانماق. kàoshān [山靠] يۆلەنچۈك، ھىمايە، ھامىي، ئارقا تىرەك. ③ ئىشەنچلىك: 可～ئىشەنچلىك / ～得住 ئىشەنچلىك. [牢靠] 1. چىڭ، پۇختا، مۇستەھكەم، مەزمۇت. 2. ئىشەنچلىك: 这人做事最～ ～ بۇ كىشى ئىشەنچلىك ئىش قىلمىدۇ.

KE

坷 kē 见另 kě [垃坷] kēlō چالما، داڭگال.

苛 kē ① ئېغىر، شەپقەتسىز، قاتتىق: ～求 ئىنتايىن قاتتىق تەلەپ / ～责 قاتتىق ئەيىبلىمەك. ② قاتتىق ۋە مۇرەككەپ، ئېغىر، چىدىغۇسىز: ～政 قاتتىق قوللۇق سىياسەت / ～捐杂税 ئېغىر ئالۋان - ياساق.

珂 kē ① قاشتاش. ② نوختىنىڭ ئۈستىدىكى زىيۇزىنە كولىتىلىدىغان [版罗珂] kēluóbǎn.

柯 kē ① پالتىنىڭ سېپى. ② ئۆسۈملۈكلەرنىڭ غول ۋە شاخلىرى. [孜克尔柯] Kē·ěrkèzī قىرغىزلار.

轲 kē 见另 kě

牁 Zāngkē [牂牁] كۆپ (1. قەدىمكى دەريا نامى. 2. قەدىمكى يەر نامى).

تىراز بىلدۇرمەك، قارشىلىق كۆرسەتمەك، نارازىلىق بىلدۇرمەك. ② قارشىلاشماق، تىركىشىشمەك، تەڭ كەلمەك، قارىمۇ قارشى تۇرماق: ～衡 قارشى تۇرماق، تەڭ كەلمەك/ 分庭～礼 ئۆزەكلىشىپ سوقۇشتۇرماق.

炕 kàng ① كالا. ② قاقلىماق، قۇرۇتماق: 把衣湿～放服 ～在火边 ～～ھۆل كىيىمنى ئوتقا قاقلاپ قۇرۇتماق.

钪 kàng سكانىدىي (Sc).

KAO

尻 kāo قوڭ، كۆت، ساغرا، كاسا، قۇيرۇق.

考 ① kǎo ئىمتىھان، ئىمتىھان ئالماق (بەرمەك): 期～ مەۋسۇملۇق ئىمتىھان/～文语 تىل - ئەدەبىيات دەرسىدىن ئىمتىھان ئالماق (بەرمەك). ② تەكشۈرمەك: 勤～ يوقلىما قىلماق/～绩 خىزمەت نەتىجىسىنى تەكشۈرمەك. [验考] kǎoyàn [语考] سىناق، سىنىماق. ③ ئىزدەنمەك، مۇلاھىزە قىلماق، تەتقىق قىلماق: ～古 ئاسارئەتىقە لەرنى تەتقىق قىلماق، ئارخېئولوگىيە / ～证 ئاساسلىماق، ئىسپاتلىماق. [虑考] kǎolǜ ئويلانماق، مۇلاھىزە قىلماق، مۇھاكىمە قىلماق: ～～～再下定决 مۇھاكىمە قىلىپ بېقىپ ئاندىن قارار قىلماق / ～～问题 مەسىلە ئۈستىدە ئويلانماق. [究考] kǎojiu 1. تەتقىق قىلماق. 2. بېرىلىپ كەتمەك. ④قەرى، ～丧如 ياشانغان. ⑤ ئاتا: 妣～ ئانا - ئانىسى ئۆلگەندەك/先～ رەھمەتلىك ئاتا.

拷 kǎo قىيناش، قىينىماق، قىستاققا ئالماق، ئازابلىماق: ～问 قىيناپ سوراق قىلماق. [贝拷] kǎobèi كوپىيە.

栲 kǎo سەتەل دەرىخى. [栲栳] kǎolǎo كارىزىنىڭ قاچىلاش ئەسۋابى.

烤 ① kǎo قاقلىماق، پىشۇرماق، ياقماق، كاۋاپ قىلماق: ～馒 نان ياقماق/～白薯 تاتلىقىياڭگىيۇنى

磕 kē ئۇرماق، ئۇرۇلماق: ～头了破 باش ئۇرۇلۇپ يېرىلماق / 碗～了碎 چىنە ئۇرۇلۇپ چېقىلدى / ～头 باش ئۇرماق، سەجدە قىلماق.

瞌 kē [睡瞌] kēshuì ئۇيقۇسىرىماق، ئۇيقۇ باسماق: 打～ ～ ئۇخلىماق.

壳 ké 见另 qiào پوست، قاسىراق، شاكال، قاپ، قوۋزاق؛ جەز: 桃核～儿 ياڭاق شاكىلى/ 鸡蛋～儿 تۇخۇم شاكىلى.

咳 ké 另见 hāi يۆتەل، يۆتەلمەك.

搕 ké 〈方〉 ① قىسىلىپ قالماق، قىسماق: 抽屉～住了، 开不拉 تارتىپا قىسىلىپ قېلىپ ئېچىلمايۋاتىدۇ / 小鞋～了脚 كىچىك ئاياغ پۇتنى قىسىدۇ. ② قەستەن قىسىنچىلىق كەلتۈرمەك: ～人 كىشنى قەستەن قىسىنماق / 我～来事这拿别你 بۇ ئىش ئارقىلىق مېنى تەڭقىسىلىققا قويما.

可 kě ① 见另 kā قوشۇلماق، ماقۇل بولماق: 许～ ماقۇل بولماق / 认～ رازىلىق بىلدۈرمەك. ماقۇل بولماق / 否～加不 يا ماقۇل، يا ياق دېمەسلىك. [可以] kěyǐ 1. 去你，～～ ماقۇل، بولىدۇ: 吧！ ماقۇل، سەن بار！ 2. -گىلى / كىلى: -غىلى /-قىلى: -سا / -سە: -غا/-قا ، -گە /-كە) بولىدۇ: 在现～～ 了衣棉穿 هازىر پاختىلىق كىيىم كىيسە بولىدۇ / 当～～吃饭 ياغىيۇمۇنى تاماق ئورنىدا يېيىشكە بولىدۇ. 3. قالتىس، كۈچلۈك، ئۆتكۈر: 这几天真得冷～～ بۇ بىر نەچچە كۈن قالتىس سۇغۇق بولۇپ كەتتى. 4. ياخشى، يامان ئەمەس، ياراملىق: 这篇文章还～～ بۇ ماقالە يامان ئەمەس ئىكەن. [可小] xiǎokě 1. ئادەتتىكى: 非～～ ئادەتتىكى ئىش ئەمەس، سەل چاغلىغىلى بولماسلىق. 2. ② 〈旧〉 پېقىر، كەمبەغەلنى. 谊友的破～ 不牢: بولماق بۇزۇلماس دوستلۇق / 大～

kēchen [磕碜] 〈方〉 kē 硌 سەت، كۆرۈمسىز.

kē كولۇمبىي (نىشۇبىيە- نىڭ كونا ئاتىلىشى).

kē 疴 كسەل، كېسەللىك: ～沉 ئېغىر كېسەل. ～染 كېسەل بولۇپ قالماق.

kē ① 科 پەن؛ بۆلۈم؛ ئالـ ئىلىم: 1. 的类肉食于属子狮 ～猫 شىر گۆشخور ھايۋانـ لار تۇركۈمىدىكى مۇشۇك ئالـ 豆是树槐 كىرىدۇ / ～植物 تۇخۇمسىمەك پۈرچاق ئائىلىسىگە تەۋە ئۆسۈملۈك. 2. 秘书～ كاتىبات بۆلۈمى/ 总务～ خوجىلىق بۆلۈمى. 3. 文～ ئىجتىمائىي پەنلەر/ 理～ تەبىئىي پەنلەر/内～ ئىچكى كېسەللىكلەر بۆلۈمى/ 外～ تاشقى كېسەللىكلەر بۆلۈمى. [举科] kējǔ ئەمەلـ دارلىق ئىمتىھانى تۇزۇمى. [学科] kēxué 1. ئىلىم، پەن، ئىلىم - پەن. 2 ئىلمىي، پەنـ نىسبىي: 这种做法不～～ بۇ ئىلمىي ئۇسۇل ئەمەس. ② كەسىمەك، ھۆكۈم قىلماق: ～以 刑徒 مۇددەتلىك قامىق جاـ زاسى ھۆكۈم قىلىنىدى. /～以 金罚 جەرىمانە تۆلەشىكە ھۆكۈم قىلماق. ③ 〈古〉 رول ئالماق: ～白 رولالارنىمك ھەر رەكمتى ۋە چىراي ئىپادىسى.

kēdǒu [蝌蚪] kē 蝌 قۇمـ چاق.

kē 棵 تۈپ، تال: 一～树 ber تۈپ دەرەخ. [棵儿] kēr بوي: 这～树棵 بۇ دەرەخنىمك بويى ئېگىز. [棵子] qīngkēzi كۆك زىرائەتلەرـ ياۋا ئوت - چۆپلەر.

kē 棵 يالىڭاچ ئارپا.

kējiù [窠臼] kē 窠 ئۇۋا، چاڭگا، ئىسنـ دە) قېلىپ، ئەندىزە، نەمـۇـ نە؛ كونا قېلىپ.

kē 颗 دانە، تال؛ مۇنچاق، تارام: 一～子珠 بىسىر تال مارجان / 一～心 يۈرەك، ئەلب.

kē 髁 ئوشۇق.

kē 颏 ئېگىمك.

kē 搕 ئۇرۇپ قاقماق: ～烟袋锅子 ئاغزىدىكى ئىسۇرۇپ قاقماق.

kē 榼 〈古〉 ھاراق قاچىسى.

克 kè ① ئىمكانىسىيەت: 不～分身 ئىككى قولىنى تۆت قىلالماسلىق. ② يەڭ ھەلىبە قىلماق، ئالماق: ～不无攻 ھەممىلا جەڭدە ھەلىبە قىلماق /～数连城 ئارقا - ئارقىدىن بىر نەچچە شەھەرنى ئالماق. [复克] kèfù قايتۇرۇۋالماق. ③ تۇتۇۋالماق، يەڭمەك، تاۋگەتمەك، خاتىمە بېرمەك: ～己奉公 ئۆز نەپسىدىن كېچىپ، ئومۇم ئۈچۈن ئىشلىمەك / 以柔～刚 يۇمشاقنىڭ قاتتىقنى يېڭىشى. ④ بەلگىلەنگەن، بېكىتىلگەن (مۇددەت، مۆھلەت): ～期 بەلگىلەنگەن مۇددەتتە / ～日完戚 بەلگىلەنگەن ۋاقىتتا بۇتتۇرمەك. [扣克] kèkòu قىسىپ ئەپقالماق: 旧社会～～的人工 كونا جەمئىيەتتە بۇتۇكلار دائىم ئىشچىلارنىڭ ئىش ھەقىنى قىسىپ ئەپقالاتتى. ⑤ 食～ھەزىم قىلماق: ～食 تاماق ھەزىم قىلماق. ⑥ كې (زائد بۆلارنىڭ سىڭىم بىرلىكى شۇنداقلا يەر كۆلىمى بىرلىكى). ⑦ گرام.

氪 kè كرىپتون (Kr).

刻 kè ① ئويماق: 题～图章 تامغا ئويماق. [刻深] shēnkè ～～的讨检 چوڭقۇر چوڭقۇر تەكشۈرمەك / 批得很～～ ناھايىتى چوڭقۇر تەنقىد بەرمەك. ② چىرىك. ③ دەم، ۋاق، ۋاقىت: 即～即 شۇئان / 顷～ بىردەمدىلا. ④ بېخىل، پىخسىق: ～太人待 بېخسىق ئادەم. [苦刻] kèkǔ ئاددىي - سادداۋ مۇشەققەتكە چىدىماق، جاپاغا چىدىماق: ～～用功 قېتىرقىنىپ تىرىشماق / 生活很～～ تۇرمۇشتا ناھايىتى ئاددىي - سادداۋ. ⑤ ‘④克’ بىلەن ئوخشاش.

恪 kè رەنجايە قىلماق، ئەمەل قىلماق، ساقلىماق، ئېھتىيات قىلماق: ～遵 رەنجايە قىلماق.

客 kè ① مېھمان: 来了～ مېھمان كەلدى / 人～待招 مېھمان كۈتمەك. [观客] guān kè ئوبيېكتىپ: 人属识意类

～小 چوڭ بولسمۇ، كىچىك بولسمۇ بولماق. [能可] kěnéng مۇمكىن، ئىمكان، ئىمكانىيەت؛ ئېھتىمال، بەلكىم: 这计划～实前提 现 بۇ پىلان مۇددەتتىن بۇرۇن ئەمەلگە ئېشىشى مۇمكىن. ③ ئەرزىمەك: ～怜 ئىچىنى ئاغرىتمىشقا ئەرزىمەك؛ بىچارە / ～爱 سۆيۈشكە ئەرزىمەك؛ ئوماق، سۆيۈملۈك / ～恶 (wù) يىرگىنچلىك. ④ كۆڭۈلگە ياقماق، تەسىرلىمەك: ～心 كۆڭۈلگە ياقماق / 这饭正～口 بۇ تاماق مەززىلىك ئىكەن. (كۆچمە مەنىدە)لايىق، باب: ～着花钱 لايىقىدا پۇل خەجلىمەك / ～着脑袋做帽子 باشقا لايىق دوپپا تىكمەك. ⑤ لېكسىن، ئەممىا، بىراق: 大家很～累 كۆپچىلىك بەك چارچىغان بولسىمۇ، ئەممىا ھەممىسى خۇشال بولىدى. ⑥ ناھايىتى، تازا، بەك، راسا، ئاخىر: 这工具～使得 بۇ قورال بەك ئەپلىك ئىكەن / 他～快字写得 ئۇ خەتنى ناھايىتى تېز يازىدۇ / 这篇文章～写完了 بۇ ماقالە ئاخىر پۈتتى. ⑦ سوئالدا ئىشلىتىلىدۇ: 你～知道? سەن بىلەمسەن؟ / 这话～是真的? بۇ گەپ راستمۇ؟ ⑧ قايتۇرما سوئالدا ئىشلىتىلىدۇ: ～不是吗! راقنى بىلدۇرىدۇ: ～不就不了 شۇنداق ئەمەسمۇ / ～糟了 ئىش چاتاق بولاتتى ئەمەسمۇ! ⑨ تەخمىنەن: 30 许十三～年 ئەخمىنەن ئۈزۈنلۇقى تەخمىنەن ئالتە مېتر. ⑩ بولىدۇ؛ ياخشى، ياماق ～食 ئەمەس، يارامسىز: 根～苗 يىلتىزىنى يېيىشكە بولىدۇ / 尚～ ياماق ئەمەس بولدى. 坷 kē 见另 kě 353 kē ئېتتىكى '坷坎' (kǎnkě) غا قارالغا.

渴 kě ئۇسسىزلىق؛ ئۇسسىماق: 我～了 مەن ئۇسساپ كەتتىم. (كۆچمە مەنىدە) تەشنا بولماق، ئىنتىزار بولماق، تەقەززا بولماق: ～望 ئارزۇ قىلماق. 克 kè خاقان، خان. 可 kěhǎn [汗可]kě 另见kè

قازىنىسىدەن / 首 ~ ماقۇل بولماق. [定肯] 1. kěndìng 2. ~~: مۇئەييەنلەشتۈرمەك: ~~ 成.缺口指,缺点 نەتىجىلەرنى مۇئەييەنلەشتۈرۈپ، كەمچىلىكىنى كۆرسىتىپ بەرمەك. 2. ~~: سۆزسىز، جەزمەن، شۇبھىسىز: 成完额超能~~ 划计的们我 پىلانىمىز جەزمەن ئاشۇرۇپ ئورۇندىلىدۇ② ئۈستىخانغا چاپلىشىپ تۇرغان گۆش. [紧肯] kěnqǐng ئۈستىخان بىلەن سىڭىرنىڭ تۇتاشقان يېرى. [肯中] zhòngkěn دەل جايىدا: 说话 ~~ گەپنى دەل جايىدا.

啃 kěn غاجىماق: ~ 老米玉 سوتى قاچقان كۆكبا شىنى غاجىماق/~ 老鼠抽把了坏 چاشقان تارتمىنى غاجاپ بۇزۇپ قويۇپتۇ.

垦 kěn ① يەر ھەيدەمەك، يەر ئاغدۇرماق. ② يەر ئاچماق، يەر ئۆزلەشتۈرمەك: ~荒 بوز يەر ئۆزلەشتۈرمەك، بوز يەر ئاچماق / ~殖 يەر ئاچماق، بوز يەر ئۆزلەشتۈرمەك/ ~区 بوز يەر ئۆزلەشتۈرۈش رايونى، بوز يەر رايونى.

恳 kěn سەمىمىي: ~求 ئۆتۈنۈپ سوردىماق، چىن كۆڭلىدىن تەلەپ قىلماق / ~托 سەمىمىي ھاۋالە قىلماق.

措 kěn باسماق، قىمىنىچىلىق سالماق: 勒~ زورلىماق، قىمىنماق، تەڭلىككە سالماق.

裉 kěn قولتۇق (كىيىمنىڭ): 抬 / 杀~ قولتۇقنى تىكمەك / ~ يەلكە ئورنىتىددىغان ئورۇنىنىڭ رازمېرى.

KENG

坑 kēnɡ ① ئورا، ئوردەك، ئازگال، گۇدالك: 水~ سۇ ئوردىسى / 泥~ پاتقاق ئازگىلى. ② تىردىك كۆممەك: ~杀 تىردىك كۆممەك. ③ زىيانغا ئۇچراتماق، زىيانكەشلىك قىلماق، تۆزاققا دەسسەتمەك: ~人 كىشىنى زىيانغا ئۇچراتماق. ④ خالاس يولى، يەر ئاستى يولى: 道~ يەر ئاستى يولى / ~孔 خالاس يولى، شاختا.

吭 kēnɡ 见另 háng ئۇن. چىقارماق، زۇۋان سۇرمەك:

于属界质物，观主于 ～ ～ ئىنسانلارنىڭ ئېڭى سۇبيېكتىپقا، ماددىي دۇنيا ئوبيېكتىپقا تەۋە / 他很题问看～～ ئۇ مەسىلىگە ناھايىتى ئوبيېكتىپ قارايدۇ。 [家客] kèjiā فۇجيەن، گۇاڭدۇڭ ئۆلكىلىرىنىڭ يەنە بىر خىل ئاتىلىشى。[客气] kèqì نازاكەتلىك، ئېھتىرام بىلەن، ئەدەبلىك。 ② ياقا يۇرتقا چىققان ئادەمنى كۆرسىتىدۇ: 旅 ～ يولۇچى / ～居 ۋاقىتلىق تۇرماق / ～籍 ياقا يۇرتلۇق / ～商 سەييارە سودىگەر، ياقا يۇرتلۇق سودىگەر。 ③ مەلۇم پائالىيەت بىلەن شۇغۇللانغۇچىنى كۆرسىتىدۇ:说 ～ ئەسمەتچى، پولتۇشتۇرگۈچى / 侠 ～ پالۋان。 [岁客] kèsuì بۇلتۇر، ئۆتكەن يىلى。

课 kè ① دەرس، ساۋاق: 没天今/ ～上 دەرس ئۆتمەك/ ～ بۈگۈن دەرس يوق。 [题课] ～ تېما。 ② ‹旧› ئوقۇتماق: ～徒 شاگىرت ئوقۇتماق / ～ ‹旧› دەرس ئۆتمەك。 ③ باج، سېلىق。 ④ باج تاپشۇرماق، سېلىق سالماق: ～ 以重税 ئېغىر باج سالماق، ئېغىر باج ئالماق。 ⑤ بۆلۈم: 会计 ～ بوغالتىر بۆلۈمى / 教务 ～ ئىلمىي بۆلۈمى。 ⑥ رەم، پال: 起 ～ پال ئاچماق。

骒 kè بىيە، بايتال。

锞 kè نۆكچە。

缂 kè كەشتىچىلىك، كەشتە。

嗑 kè چىش قاقماق، چاقماق: ～瓜子 گازىر چاقماق。

溘 kè تۇيۇقسىز، ئۇشتۇمتۇت، تاساددىپىي: ～逝 ئۆتمۈتۇت ئۆلمەك。

KEI

剋 kēi ① ئۇرماق، ئەدىبنى بەرمەك؛ تىللىماق، كايىماق。 [架剋] kēijià ئۇرۇشماق، سوقۇشماق。 ② ئەرز قىلماق، ئەرز تۇتماق。

KEN

肯 kěn ① خالىماق، ئۇنماق: 来 ～ 不他 ئۇ كېلىشنى خالىمىدى / 只要你～ 做就能成功 ئىشلەشنى خالىساڭ چوقۇم مۇۋەپپەقىيەت

ۆ قىلماق، چۆچۈتمەك، ئۇرۇكۇتمەك، پوپوزا. [恐慌] kǒnghuāng 1. سارايسىمىكە چۈشمەك، ۆەھىمىگە چۈشمەك، ئالاقزادە بولماق. 2. كردزدس: 经济～～ ئىقتىسادىي كرىزىس. ② ئېھتىمال، بەلكىم، تەخمىنەن: ～不可信 ئىشەنچلىسىك بولمىسا كېرەك.

倥 kǒng [偬倥] 1. ئالدىراش، ئالدىراشلىق، ھاپىلاشاپىلا ئالدىراپ - تېنەپ. 2. ئامراتچىلىق.

空 ① kōng 见另 kòng ئوشاتماق: ～一个格 بىر كاتەكنى بوشاتماق / ～一出子房间 بىر ئېغىز ئۆينى بوشاتماق/ ～一出些时间 ئازراق ۋاقىت بوشاتماق. ② بوش، بىكار: ～房 بوش ئۆي / ～地 بىكار جاي/ 有～再来 بوش ۋاقتىڭ بولسا يەنە كېلىسىك / 利用～的期假 كانىكولدىكى بوش ۋاقىت (xī) [空子] پايدىلانماق. 1. بوش جاي. 2. ئۇرۇق: ～～钻 ئۇرۇقتىن پايدىلانماق. ③ زىيان تارتماق، چىقىم كىرىدىمەدىن ئېشىپ كەتمەك، تەرز.

控 ① kòng تەرز قىلماق. [诉控] 1. شىكايەت قىلماق. 2. دەرد تۆكمەك، دادلىماق. ② چاڭگىلىغا ئالماق، تىزگىنلىمەك، كونترول قىلماق. [制控] kòngzhì كونترول قىلماق، تىزگىنلىمەك، چاڭگىلىغا ئالماق. ⑤ ساڭگىلاق يۇگەن. [鞚] kòng ئۇقتماق.

KOU

芤 ① kōu ‹古› سۇڭپىياز. ② ‹医中› پور تومۇر.

抠 ① kōu كوچىلماق، كولىماق: ～了个小洞 كوچىلاپ تۆشۈك قىلىپ قويماق / ～出来的里缝砖在 يوچۇقىغا چۈشۈپ كەتكەن پۈرچاقنى كوچىلاپ چىقارماق. (كۆچمە مەنىدە) ئېسىلمۇالماق: ～字眼 سۆزلەرگە ئېسىلمۇالماق / ～死本书 كىتابقىلا ئېسىلمۇالماق. ② ئويماق. ③ بېخىل، پىشىق، پەخسىق، پىششىقلىق قىلماق. [喽眍] kōulǒu ئولۇ kōu 眍

声～不也他么什他问 ئۇنىڭ ددىن نېمىلا سوردىما ئۇ ئۇنى چىقارمايدۇ تۇرۇۋالدى / 一声也不～理 - جىم دېمىدى.

空 kēng تالاڭ - تالاڭ (تاش چاققان چاغدىكى ئاۋاز).

铿 kēng تاقىر - تۇقۇر، تاراق - تۇرۇق، تاراقلىماق. [铿锵] kēngqiāng ئاۋازلىنىڭ ياڭراق ۋە يېقىملىقلىقىنى بىلدۈرىدۇ: ～～悦耳 جاراڭلىك ھەم يېقىملىق ئاۋاز.

KONG

空 kōng ① قۇرۇق، بوش: ～房子 بوش ئۆي / ～碗 قۇرۇق چىنە / ～话 قۇرۇق گەپ / ～想 خىيال، ئوتۇپىيە / ～谈 قۇرۇق پاراڭ. [洞空] kōngdòng 的说他 مەنىسىز: ～～ئۇ ناھايىتى 很都话 مەنىسىز گەپ قىلىدۇ. [头空] kōngtóu قۇرۇق، سۆپرىدىسى قۇرۇق: ～～支票 قۇرۇق چەك، قۇرۇق ۋەدە. [空凭] píngkōng ئاساسسىز، قۇرۇق: ～～造捏 ئاساسسىز ئويدۇرۇپ چىقىماق. [空真] zhēn

ۋاكۇئۇم. ۋاكۇئۇم بوشلۇق: ～～管 ۋاكۇئۇم لامپا/ ～～带地 بوشلۇق رايونى. ②بىكار: ～跑了一趟 بىكار بېرىپ كەلدىم. ③ ھاۋا. ئاسمان: ～军 ھاۋا ئارمىيىسى / ～航 ھاۋا قاتنىشى. [空间] kōngjiān ماكان، بوشلۇق، ھاۋا بوشلۇقى. [气空] kōngqì ھاۋا. ④ ئىز - دېرەكسىز، ئەتىجىسىز: ～落 يوققا چىقماق، ئەھمىيەتسىز ماسلىق / 个了扑 ～ بىكار بېرىپ كەلدى. ئاغزىقا.

箜 kōng [篌箜] kōnghóu

孔 ① kǒng كامار، تۆشۈك، سۇئىكوچ: 鼻～ بۇرۇن تۆشۈكى / 针～ يىگنە تۆشۈكى. ② 急～款需 ناھايىتى: ھاجەتمەن پۇلغا ناھايىتى ھاجەتمەن بولماق. ③ 交～道 مۇھىم: مۇھىم قاتناش يولى.

恐 ① kǒng قورقماق، ئەندىشە قىلماق، تەشۋىشلەنمەك، ۋەھىمىگە چۈشمەك: 唯～完 ۋەزىپىنى ئورۇنداشقا ئەندىشە قىلماق. [吓恐] kǒnghè ھەيۋە

قويماق: 把碗 ～在桌上 چىنە ئۈستىدە قويۇلغان جوزىدا كۆمۈرۈپ قويماق / 把鱼 ～在盆里用 بېلىقنى جاۋۇر بىلەن يېپىپ قويماق.(كۆچمە مەنىدە) ئۆيغۇن، ماس كەلمەك: 这话 ～在问题上了 بۇ جۈملە سۆز تېمىغا ماس كەپتۇ. ⑤ ئېھتىياتلىماق، ئۆتۈپ قالماق، قامالماپ قويماق: ～起来 قامالماپ قويماق. ⑥ ئون پىرسەنت كېمەيتمەك: 九～ 90 پىرسەنت / 七八～ ئۇنى - بۇنى دەپ كېمەيتىۋەرمەك (ئۆتۈپ قالماق).

筘 kòu تاغاق.

寇 kòu ①باندىت، باسقۇنچى، قاراقچى، تاجاۋۇزچى، باسمىچى. ② تاجاۋۇز قىلماق: ～边 چېگرىدا تاجاۋۇز قىلماق.

蔻 kòu قاقىلە.

叩 kòu قۇشلارنىڭ تۇخۇمىدىن يېڭى چىققان بالىسى.

KU

矻 kū [矻矻] kūkū هارماي-تالماي؛ ئارام ئالماي.

刳 kū تىلماق، يارماق؛ ئويماق: ～木为舟 ياغاچنى ئويۇپ قولۇاق قىلماق.

枯 kū قۇرۇق، قاقشال؛ قۇرۇماق، سولاشماق: ～树 قاقشال دەرەخ / ～草 قۇرۇق ئوت - چۆپ / ～井 سۇسىز قۇدۇق، قۇرۇق قۇدۇق.[燥枯] kūzào قۇرۇق، مەنىسىز، مەزىسى يوق: ～～乏味 مەنىسىز، تېتىقسىز / 这种游戏太～～ بۇ ئويۇن بەك مەنىسىز. ئالمىت، سۆڭەك.

骷 kū [髅骷] kūlóu ئىسكىلىت

哭 kū يىغلىماق، يىغا: ～流涕 ھۆركىرەپ يىغلىماق/～～啼啼 يىغلاڭغۇلۇق قىلماق؛ يىغا - زار قىلماق.

窟 kū ئۇڭكۇر: 石～ تاش ئۇڭكۇر / 狡三～ قوۋۇ توشقانلىنىڭ ئۇۋۇدىسى ئۇچ. [窿窟] kūlong كامار، تۆشۈك. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) زىندان، قەرز: 拉～～ قەرز سوردىماق.

苦 ①kǔ ئاچچىق: ～胆ئۆت/～药良口 病于利口 ئاچچىق دورا كېسەلگە داۋا. [水苦] kǔshuǐ زەردار؛ شورلۇق سۇ، ئاچچىق سۇ،تۇزلۇق سۇ: ～～井

ئۆرۈشۈپ كەتمەك: ～～眼 ئولتۇرۇشۇپ كەتكەن كۆز / 了～～都瞎眼，场一了病他 ئۇ ئاغرىپ قېلىپ، كۆزى ئولتۇرۇشۇپ كەتتى.

口 kǒu ئېغىز. [舌口] kǒu 1. shé جەدەل، ماجىرا، گەپ تالىشىپ قالماق، تاكالىشىپ قالماق، ئېيتىشىپ قالماق. 2. گەپ، سۆز. [吻口] kǒu 1. wěn تۇمشۇق. 2. گەپ، گەپنىمك ئورامى. ② ئېغىز: 碗～ ئىدىشنىمك ئاغزى / 缸～ چىنىنىمك ئاغزى / 瓶～ بوتۇلكىنىمك ئاغزى. ③ ئىشىك: 门～ ئىشىك ئاغزى / 胡同～ يار تار كوچا ئاغزى / 河～ دەريانىمك قۇيۇلۇش ئاغزى / 海～ دېڭىز بويى / 关～ ئۆتكەل، ئېغىز. سەددىچىن سېپىلىنىمك ئۆتكەللىرى، قوۋۇق: ～北 قوۋۇقنىمك شىمالى / ～蘑 جاڭجياكۇ موگۇسى / ～马 كۆپىچە ئېتى. ④ يار ئېلىپ كەتكەن جاي؛ يىرتىق؛ جاراھەت (يارا) ئاغزى: 衣服 撕了个～ يار كىيىمنىمك بىر يېرى يىرتىلىدى / 伤～ يارا ئاغزى / 决～ يار ئېلىپ كەتكەن جاي؛ يار ئېلىپكەتمەك. ⑤ چاقلىماق: 没辽刀有开～ چاقلانمىغان پىچاق. ⑥ يۇماش، چىرىش: 这匹马～还轻 بۇ ئاتنىمك يېشى تەخمىكچىك ئىكەن / 六岁～ئالتە ياشلىق ئۇلاغ. ⑦ 〈量词〉: 一家五～ بىر ئائىلىدىكى بەش جان / 一～～猪 بىر توڭگۇز / 一～～锅 بىر قازان / 一～～钟 بىر قوڭغۇراق.

叩 kòu ① تاقىلداتماق، چەكمەك، قاقماق: ～门 ئىشىك قاقماق. ② باش ئۇرماق، سەجدە قىلماق. ③ سوردىماق، سۈرۈشتۈرمەك، ئۇقۇشماق، تىلىتىمگىلىماق: ～问 سوردىماق، سۈرۈشتە قىلماق، سۈرۈشتۈرمەك.

扣 kòu ① زەنجىرلىمەك، ئىلمەك؛ ئەتمەك، تۇڭمىلىمەك: 把门～上 ئىشىكنى زەنجىرلىمەك / 好子钮扣～ تۇڭمىنى ئوبدان ئەتمەك. ② تۇڭمە: 衣～ كىيىم تۇڭمىسى. ③ تۇڭغۇن: 活～儿 كىرتمەك. ④ يېپىپ قويماق، ئۇستىگە كۆمتۇرۇپ

小孩 ～着 槛门 كىچىك بالا بوسۇغىدا ئولتۇراتتى. ③ هال قىلماق، ئاتلىماق، ئۆتۈپ كەتمەك: ～年 度年 يىل ئاتلى ماق / ～省两 ئىككى ئۆلكە ددن هالقىماق. ④ يانداش ماق، يانداش، يان: ～着 边旁 يانداش هويلا / 行— 字小 (háng) يېنىسىدا بىر قۇر ئۇششاق خەت بار.

KUAI

扯 ① kuǎi قاشلىماق، تا تلىماق: ～ 痒 قىچىشقان يەرنى قاشلىماق. ② ئىلۇ ماق (بىلەكنى): ～着 子篮 سېۋەتنى ئىلىۋالماق (بىلە كۈمۈش. كنى) kuǎi 蒯

会 huì 见另 kuài [计会]

1. kuàijì بوغالتىرىدىغان، ھېسا باتچىلىق. 2. بوغالتىرىغان ھېسا باتچى.

侩 kuài دەللال، يېسىسكى shì kuài [侩市] مىشچان.

郐 kuài كۆيى يېسىسكى ～风 قامى / 国 ～ لىكىدىن كېيىن يېسىسكى

لەن ئۇنى تېز ئالغا باسىتى دەپ ماختايدۇ.

侉 kuǎ يات تەلەپپۇز، نا توغرا تەلەپپۇز: 点有话说他 ～ ئۇنىڭ تەلەپپۇزى باشقىچىرەك.

垮 kuǎ يىقىلماق، غۇلماق، ئۆرۈلمەك: 房 ～了 ئۆي ئۆرۈلۈپ چۈشتى. (ئوخشتىش مەنىسىدە) گۇمران قىلماق، بۇزماق: 这件事让他 ～了 ئۇ بۇ ئىشنى بۇزۇپ قويدى.

挎 ① kuà ئىسىلىۋالماق (جەينەككە ياكى بىلەككە): 他 ～上膊胳 سېۋەتنى بىلىكىگە ئىلىۋالغانىدى. ② ئېسىۋالماق (بىلەكە ياكى مۈرىگە)؛ 包件文着 ～上肩 مۈرىسىگە ھۆججەت سومكىسى ئېسىقلىق.

胯 kuà سان، يانپاش.

跨 ① kuà ئاتلىماق، قەدەم تاشلىماق، ئىرغىماق: —步 ～ 过 بىر قەدەم تاشلاپ ئۆتمەك/ ～着大步 چوڭ قەدەم بىلەن ماڭماق. ② يۆتنى ئالماق، پۇتنى ئارتماق، مىنمەك: ～在马上 ئاتقا مىنمەك/

تۆزلۈق سۇ قۇدۇقى. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) دەرد، ئازاب: 吐 ～ ～ دەرد تۆكمەك. ② جاپا - مۇشەققەت، دەرد - ئەلەم، ئازاب - ئوقۇبەت: ～境 مۇشكۈل ئەھۋال / ～日子过了 جاپا - مۇشەققەتلىك كۈنلەر ئۆتۈپ كەتتى/ 吃～耐劳 جاپا - مۇشەققەتلەرگە چىدىماق. [主苦] kǔzhǔ دەردمەن. ③ سەل، قاتتىق؛ دەردىنى تارتماق، ئازابلانماق: ～雨 سەل يامغۇر / ～旱 قاتتىق قۇرغاقچىلىق / ～夏 ياز ياقماس لىق / 从前～他不识字 ئىلگىرى ئۇ ساۋاتسىزلىقنىڭ دەردىنى تارتقان. ④ تاقەتسىزلىك، چىداملىق، سەۋرلىك: ～劝 سەۋرچانلىق بىلەن نەسىھەت قىلماق / ～学 چىداپ ئۆگەنمەك / ～战 مۇشەققەتكە چىداپ كۆرۈش قىلماق / ～求 تاقەت بىلەن ئىزدەنمەك. ⑤ ئازابلانماق، ئازاب چەكمەك، دەرد تارتماق، قىينالماق: 这件事～了他 بۇ ئىشتىن ئۇ خېلى قىينالدى.

库 kù ① ئامبار، ئىسكىلات: 入～ ئامبارغا كىرگۈزمەك/ 水～ سۇ ئامبىرى. ② كۈلون (C).

裤 kù ئىشتان، شىم، تامبال.

喾 kù كۇ (رىۋايەتتە قەدىمكى پادىشاھنىڭ ئىسمى).

酷 kù ① رەھىمسىز، شەپقەتسىز، دەھشەتلىك: ～刑 رەھىمسىز جازا. ② ئىنتايىن، قاتتىق: ～暑 قاتتىق توموز كۈنلىرى / ～似 ئىنتايىن ئوخشىماق / ～爱 ئىنتايىن قىزغىنلىق، قاتتىق بېرىلمەك.

KUA

夸 kuā ① مۇبالىغە قىلماق، لاپ ئۇرماق، پوپۇلماق: ～口 چوڭ گەپ قىلماق، لاپ ئۇرماق / 要不～就成大 نەتىجىنى كۆپتۇرۇپ كۆرسەتمەسلىك كېرەك / ～～其谈 قۇرۇق گەپ ساتماق. [张夸] kuāzhāng مۇبالىغە قىلماق، ئاشۇرۇۋەتمەك، كۆپتۇرمەك. ② ماختىماق، تەقدىرلىمەك: 人～都人快步进他 ھەممەيلەن

筷 kuài جوكا.

KUAN

宽 ① kuān كەڭ: ~ 度 كەڭلىك؛ ~ 带 بوي ناھايىتى كەڭ. [阔] kuānchuo 1. كەڭ. كەڭ - كۆشادە. قازاندە. 2. كەڭكاشا. باياشات. ② خاتىرجەم بول ماق: ~ 心 كۆڭلى خاتىرجەم. (كۆڭچە مەنسىدە) 1. يەڭمەك. ياڭماق: 请 ~ 了 بەك بەك تۇنى سېلىۋېتىڭلار! 2. تۇزۇلۇپ جاق. ~ 限 مۇددەتنى تۇزارتىپ جاق. 3. كەڭچىلىك قىلماق: ~ 容 كەڭ تۇرمۇشلىق قىلماق / 从 ~ 论 كەڭچىلىك بىلەن چارە كۆرمەك. ③ كەڭلىك: 长是东西南北方长 乘 ~ تىك تۇت بۇيۇملىرىنىڭ مىقدارى تۇرۇشلۇقتا كەڭلىكنى كۆزدە تۇتۇش.

髋 kuān ياشاش. يىگىتەك.

款 ① kuǎn تارماق: 二 第一条 ~ 2 ~ 项 1 ماددا 1 تارماق. ② پۇل: 存 ~ ئامانەت پۇل / 汇 ~ پۇل ئاجرىتىپ بېرىش. ③ ئويما خىش: 阴 ~ (zhì) قوشغۇراق ۋە دانىشمەنلەرنىڭ ئويۇلغان خىش ۋە يېزىقلىرى.

KUANG

匡 ① kuāng تۈزەتمەك: ~ 正 تۈزەتمەك، تۈزۈكەرتمەك، تۈزۈلدۇرماق، تۈزىتىۋېلىش. ② قۇتۇلدۇرماق، ياردەم قىلماق: ~ 救 قۇتۇلدۇرماق / ~ 助 ياردەم قىلماق، ياردەملىشىپ ياشاش.

غانلىرى ئاچارراق بولىدى دېگەن مەنىدە). 一个~ بىر كىشى. 哙 kuài يۇتماق، يۇتۇۋەتمەك. 狯 kuài قۇۋ، تولۇقسىلىمەك، ھىيلىگەرلىك. 浍 kuài ئېرىدىغىچە، چۆنمەك. 脍 kuài قىيما گۆش: ~炙人口 كىشىنى ھۇزۇرلاندۇرىدىغان، لەززەت بېغىشلايدىغان. 鲙 kuài ئاق قاسىراقلىق بېلىق.

块 kuài ① كاللەك، پارچە، تۇگۇرچەك: 糖~ ماي كاللەك قەنت / 土~ كاللەك توپا / ~根 تۇگۇرچەك يىلتىز/ ~茎 تۇگۇرچەك غول. [一块儿] yīkuàir بىللە، بىرگە، بىرلىكتە: 我们天天在~~~工作 بىز ھەر كۈنى بىللە ئىشلەيمىز. ② كاللەك، بۇردا، پارچە، تال، توقاچ؛ كوي، سوم: 一~地 بىر پارچە يەر/ 一~钱 بىر سوم پۇل/ 一~布 بىر پارچە رەخت/ 一~肥皂 بىر توقاچ سوپۇن.

快 kuài ① تېز، ئىتتىك، چاپسان، ئىلدام: ~车 تېز ماشىنا / 进得很~ تېز ئالغا باسماق. ② تېزرەك، چاپسانراق، ئىلدامراق، پاتراق؛ ~上学吧! چاپسانراق مەكتەپكە بارغىن! / ~回去吧! ئىلدامراق قايت! ③ يېقىنلاشماق، ئاز قالماق، كۆپ ئۆتمەي، يېقىندا، پات ئارىدا، بىر ئازدىن كېيىن: 天~亮了 تاڭ ئاتاي دەپ قالدى / 他~五十岁了 ئۇ 50 ياشقا يېتىلمىشىپ قالدى/ 我~毕业了 مېنىڭ مەكتەپ پۈتتۈرۈشۈمگە ئاز قالدى. ④ ئۆتكۈر، ئىتتىك: 刀不~了，该磨一磨了 ◇ پىچاق گاللىشىپ قالدى، بىلەپ قويۇش كېرەك / ~刀斩麻 ئىشنى غاجـ غۇچ قىلماق، لايىھەزىلىك قىلماسلىق. ⑤ تۇز، ئوچۇق: ~人~语 كۆڭلى تۇزنىڭ گېپى ئوچۇق / 这人真爽~ ئۇ ئوچۇق ئادەم ئىكەن. ⑥ خۇشال، شاد، خۇشال بولماق، شادلانماق: ~乐 خۇشاللىق / ~活 خۇرسەن بولماق، خۇشال / ~事 كۆڭۈللۈك ئىش / 大~人心 كىشىلەرنىڭ كۆڭلىنى شادلاندۇرماق / 不子身~ھىجەزى بوش.

② كان (ئورۇن): ～井 كان قۇدۇقى، شاختا / ～坑 خالا / 下～ خاڭغا چۈشمەك.

况 kuàng ① ئەھۋال، ھالەت: 近～ يېقىنقى ئەھۋال. ② تەقلىد قىلماق، ئوخشاتماق: 以古～今 قەدىمكىنى ھازىرقىغا تەقلىد قىلماق. ③ ... يەردە، ... تۇرۇقلۇق: ～仓卒不能安,言吐皆是? ئالدىراپ - تېنەپ گەپ قىلغان يەردە، ھەممىنى توغرا دېيەلمەس مۇمكىنمۇ؟ / 此人成事～,为能不尚乎? بۇنداق ئىش چوڭ ئادەملەر قىلالمىغان يەردە، كىچىك بالىلار قانداقمۇ قىلالىسۇن؟ [且况] kuàng qiě ئۇنداق ئۇستىگە، شۇنداق تۇرۇقلۇق، يەنە كېلىپ، بۇ ھالدا: 这本书内容很好,～也很便宜,吧本一买 بۇ كىتابنىڭ مەزمۇنى ناھايىتى ياخشى، ئۇنداق ئۇستىگە ناھايىتى ئەرزان، بىرنى ئېلىڭ. [况何] hékuàng ... ئەمۇرۇقلۇق، ... يەردە، ... تۇرسا، ۋە ھالەتكى، ئۇنداق ئۇستىگە، يەنە كېلىپ، شۇنداق ئىكەن: 我是小孩能办到得～～,都该～呢? كىچىك بالىلار قىلالىغان تۇرسا، مەن قىلالمامدىم؟

贶 kuàng ئەقدىم قىلماق، ھەدىيە قىلماق.

框 kuàng ① كېشەك. ② رام، رامكا: 镜～儿 ئەينەك رامكىسى / 镜眼～子 كۆزەينەك رامكىسى. (ئوخشىتىش ھەسسىدە) 有要不～～～儿 كونا رامكىغا قاردىماي سۆزلەك. ③ رامكا ئېچىگەئالماق: 来起～字个几这把 بۇ بىر نەچچە خەتنى رامكا ئېچىگە ئېلىپ قويايلى. ④ چەكلىمەك: 严太得～要不,灵有要 چەكلىمەي، جانلىقلىق بولۇش كېرەك.

眶 kuàng چاناق، كۆز چانىقى: 眼～子发青 كۆز چانىقىنىڭ ئەتراپى كۆكىرىپ قالماق / 出而～夺泪 ◇ كۆزدىن تارام - تارام ياش قۇيۇلماق.

KUI

亏 kuī ① يېڭى ئاي، تازە زەيان: 盈有月～ تولۇن ئاي

诳 kuāng ئالدىماق، گول لىماق.

劻 kuāngráng [勧劻] kuāng تاقەتسىزلىك ۋە خاسىرجەھەسىزلىك.

哐 kuāng تاراڭ - تۇرۇڭ، تاراڭلىماق: ～地一声脸盆掉在上了地在掉了上地在掉 داس تاراڭلاپ يەرگە چۈشۈپ كەتتى.

筐 kuāng سېۋەت.

狂 kuáng ① ئەقلىدىن ئازماق، غالجىرلاشماق: ～人 تەلۈە، مەجنۇن، سەۋدايى / ～发 غالجىرلاشماق. ② ئۆز ھېسسىياتىنى بېسىۋالالماسلىقنى بىلدۈرىدۇ: ～不放 拘不放 ئۆز بېشىمچىلىق قىلماق، ئۆز زىدىنى قويۇۋەتمەك / ～言 يوغان گەپ، پوپ، لاپ / ～欢 قاتتىق خۇشال بولماق، تەنتەنە قىلماق. [狂妄] kuáng wàng تەلۈلەرچە، غالجىرانە، تەكەببۇر، ھاكاۋۇر. ③ كۈچلۈك، قاتتىق، شىددەتلىك: ～风暴雨 شىددەتلىك بوران-چاپقۇن / ～澜 غايەت زور دولقۇن / ～飙 شىددەتلىك بوران، دەھشەتلىك بوران.

诳 kuáng ئالدىماق، گوللىماق: ～语 يالغان گەپ.

亦 kuǎng 〈方〉 ئويمان، ئويمانلىق.

邝 Kuàng كۇالا (فامىلە).

圹 kuàng ① گۆر، قەبرە. ② دالا. [圹野] kuàngyě پايانسىز دالا.

纩 kuàng سەينەك.

旷 kuàng ① كەڭ: ～野 كەڭ دالا، بىپايان دەشت / ～地 بىھۇدە يېرى كەڭ، ئاھالىسى شالاڭ. [世旷] kuàngshì دۇنيادا تەڭدىشى يوق، تەڭداشسىز: ～～功勋 دۇنياداتەڭدىشى يوق ئۇلۇغ. ② كۆڭۈل ئازادە: ～神怡 كۆڭۈل ئازادە ۋە كەيپ چاغ / ～达 ئىچى كەڭ، قورساقى كەڭ، كەڭ قورساق. ③ بىكار ئۇتكۈزمەك، سەۋەبسىز قالماق، بوشقا ئۇتكۈزۈۋەتمەك: ～工 ئىشتىن قالماق / ～课 دەرستىن سەۋەبسىز قالماق.

矿 kuàng ① كان (رۇدا): 铁～ تۆمۈر كېنى / 煤～ كۆمۈر كېنى / 油～ نېفىت كېنى.

～步不离 يېرىم قەدەممۇ ئايرىلماسلىق.

匮 kuì كەم، كەمچىل.

聩 kuì <古> سامان سېۋەت.

愦 kuì ئېلىشىپ قالماق. بىر خودلاشماق. ئاددىيلاشماق.

馈 kuì تەقدىم قىلماق، ھەدىيە قىلماق.

溃 kuì①يار ئېلىپ كەتمەك. ② توزۇپ كەتمەك، تىرىدىپىرەن بولماق، گۇمران بولماق: ～散 توزۇپ كەتمەك، ۋەتىۋەردەكى چېقماق / 敌军～败 دۈشمەنلەر تارمار بولدى / 不～不成军 تىرىدىپىرەن بولماق / 经济崩～ ئىگىلمىكى گۇمران بولماق. [围溃] kuìwéi مۇھاسىرىدىن بۇزۇپ ئۆتمەك. ③<医> چىرىمەك، سېسىماق، يىرىڭلىماق: ～烂 يىرىڭلىماق. [溃疡] kuìyáng يارا، جاراھەت.

愧 kuì ① <方> تۇگۈن: 活～ 儿 كىرتىمەك / 死～儿 قارىغۇ كىرتمەك. ②باغلىماق، چىگمەك: ～个 儿愧 كىرتمەك / 上～口牲把 ئات-ئۇلاغنى باغلاپ قويماق.

kuíwěi [伟魁] بەستەلىك، قامەتلىك. ③ يەتمىگەن يۇلتۇزى.

葵 kuí 1. ئاپتاپپەرەس. 2. يىمكەن.

揆 kuí ① مۆلچەرلىمەك، قىياس قىلماق، پەملىمەك، پەرەز قىلماق: ～度 (duó) 揣情理 توغرا ھۆكۈم قىلماق. ② مىزان، قائىدە. ③ ئىش: 百～ يۇرتدارچىلىق ئىشلىرى. (كۆچمە مەنىدە): 阁～ باش ۋەزىر، زۇكىلى. ئەمەن ئات.

喹 kuí [骙骙] kuíkuí تېتىك ئايرىلماق: ～违 ئايرىلماق، جۇدا بولماق / ～离 ئايرىلماق، ۋىدالاشماق، خەيرلەشمەك، جۇدالاشماق.

睽 kuí ① خىلاپ، خىلاپلىق قىلماق، چېقىشالماسلىق، كېلىشەلمەسلىك، ماس كەلمەسلىك. ② [睽睽] kuíkuí تىكىلىپ قارىماق: 众目～～ ھەممە تىكىلىپ ردماق.

傀 kuǐ [儡傀] kuǐlěi قورچاق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە): ～～政府 قورچاق ھۆكۈمەت.

跬 kuǐ <古> يېرىم قەدەم:

ۋە يېڭى ئاي / 气衰血～ هالسىرداماق ۋە قان ئازلاماق / 营业～本 ئوقەتتە زدىيان تارتماق. (كۆچمە مەنىدە) 1. ئاز، كەم، بىكار، زايا: 功～一资 ئەمگىكى زايا كەتمەك / ～秤 كەم تارتىپ بەرمەك (مالنى) / 理～ ◇ تىلى تۇتۇلماق 2. زىيان، زىيان تارتماق: 吃～ زىيان تارتماق. ② ئۇۋال قىلماق، ۋاپاسىزلىق قىلماق، ۋىجدانسىزلىق قىلماق؛ يۈز كېلەلمەسلىك، يەرگە قاراپ قالماق، دېگەن يەردىن چىقماسلىق، زىيانغا ئۇچراتماق: 人不～地,地不～人 ئادەم يەرنى ئۇۋال قىلمىسا، يەر ئادەمنىمۇ ئۇۋال قىلمايدۇ / ～负好的人 خەقنىڭ ئاق كۆڭلىگە ۋاپاسىزلىق قىلماق. ③ بەختكە ياردىشا، ھېلىمۇ ياخشى: ～了我,我醒提你了 才来起想 ھېلىمۇ ياخشى سەن ئېسىمگە سېلىپ قويدۇڭ، ئانىدىن ئېسىمگە كەلدى. ④ 你～帐的单简么这连,术算过学还 ھەسخورنى بىلدۇرىدۇ: 都不会算 ھېساب ئۆگەنگەنمەن دەيسەن تېخى، شۇنچە ۋالا ئادەمنى ھېساباتنى چىقىرالمايۋاتىسەنغۇ. 1چاپماق.

刽 kuī كەسمەك، ئورۇماق، kuī ئېگىز.

岿 kuī

悝 kuī [李]kuī[悝]لى كۆي.

盔 kuī①دۇبۇلغا، قالپاق،كاسكا،: 甲～ دۇبۇلغا ۋە ساۋۇت钢～ كاسكا، پولات قالپاق. ②كوزا.

窥 kuī ماردىماق: ～探 پايلىماق، ماردىماق، كۆزەتمەك / ～见真情 ھەقىقىي ئەھۋالنى بايقىماق / ～管而测豹 بۇرنىنىڭ ئۇچىنىلا كۆرمەك، كەم ئەقىللىك، كالتە پەملىك، نەزەرى تارلىق.

奎 kuí ئەپرايۇلتۇز تۇركۈمى.

喹 kuí [啉喹] kuílín خىنولىن.

蝰 kuí زەھەرلىك قارا يىلان.

逵 kuí يول.

馗 kuí يول.

魁 kuí ① كاتتىباش، باش: 手祸～罪 باش جىنايەتچى. ② قاۋۇل، بەستىلىك: 身～力壮 قاۋۇل ئادەم. [梧魁]

هه مه‌نده) قاپسۇالماق، ئوردۇالماق: 把敌人 ~ 在城 里 دۇشمەننى شەھەر ئىچىگە قاپسۇالماق. ② كەمبەغەل، نامرات، مۇشكۈل، قىيىن: ~ 难 قىيىن بولماق، قىيىنچىلىق / ~ 境 مۇشكۈل ئەھۋال. ③ چارچىماق: ~ 了觉睡该 了 چارچاپ قالدى، ئۇخلىسۇن. ④ <方> ئۇخلىماق: ~ 觉 ئۇخلىماق.

KUO

扩 kuò كۇچەيتمەك، چوڭايتماق، كېڭەيتمەك: ~ 音机 مىكروفون ئاۋاز كۇچەيتكۈچ) / ~ 充机构 ئاپپاراتنى كېڭەيتمەك / ~ 大范围 دائىرىنى كېڭەيتمەك.

括 kuò ① 见另 guā ② بوغماق، چىگمەك: ~ 发 چاچنى بوغماق / ~ 约 ◇ بۇرمە مۇسكۈل، قورۇغۇچى گۈش. ② ئۆز ئىچىگە ئالماق: 总 ~ ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالماق.

蛞 kuò [蝼蛞] kuòlóu مولۇزا يېبىشى. [榆蛞] kuòyú ماڭقا قۇرتى.

适 kuò تېز.

阔 kuò ① كەڭ، بىپايان: 广 ~ 天地 كەڭ زېمىن / 高谈 ~ 论◇ مەمەدانىلىك قىلماق. (كۆچمە مەنىدە) ئۇزاق: ~ 别 ئۇزۇن ۋاقىت ئايرىلماق. ② سۈلەتىلىك، ھەشەمەتلىك، بايۇەچچىلىك، ياسانچۇقلۇق: ~ 气 ھەشەمەتلىك، بايۇەچچىلىك / ~ 人باي، بايۇەچچە.

廓 kuò ① دائىرە، ئىزنا، ئومۇمىي كۆرۈنۈش، سۈپۈرا: 耳 ~ قۇلاق سۈپۈردىسى / 轮 ~ ئىزنا، دائىرە، ئومۇمىي كۆرۈنۈش. ② كەڭ، زور، بىپايان: 寥 ~ بىپايان، پايانسىز. ③ كېڭەيمەك، كېڭەيتمەك.

[清廓] qīngkuò تازىلىماق، ئايدىڭلاشتۇرماق، ئېنىقلىماق: 经已匪土余残 ~ ~ قالدۇق باندىتلار تازىلاندى.

L

LA

垃 lā [圾垃] lājī ئەخلەت.

拉 lā 见另 lá ①تارتماق، سۆ-

聩 kuì كۇاس، پاسالا: 昏 ~ ئالجىغان، دۆت؛ چوشكۈن.

篑 kuì <古> سېۋەت (تۇپا قاچىلايدىغان): 功亏一 ~ ◇ ئەجرى بىكارغا كەتمەك؛ ئوتتۇز كۈن روزا تۇتۇپ پوقتا ئېغىز ئېچىپتۇ.

喟 kuì ھەسرەتلەنمەك: ~ 然叹长 ھەسرەتلىنىپ ئاھ ئۇرماق.

愧 kuì ئۇيالماق، ئىزا تارتماق، خىجالەت بولماق، خىجىل بولماق: 问心无 ~ خىجالەت بولماسلىق /他不真~是劳动 范模 ◇ ئۇ ھەقىقەتەن ئەمگەك ئەھمىيىتىنى بولۇشقا مۇناسىپ.

KUN

坤 kūn ① پالچىلىقتىكى سەككىز سىمۋوللۇق بەلگىنىڭ بىرى: '☷' يەر - زېمىنغا بېلىدۇردۇ. ② ئايال، ئايالچە: ~鞋 ئايالچە ئاياغ/ ~车 ئايالچە ۋېلىسىپىت.

堃 kūn '坤' بىلەن ئوخشاش.

昆 kūn ① كۆپ، جىق. [昆虫] kūnchóng ھاشارات. ② ئەۋلاد، نەۋرە - چەۋرە: 后 ~ كېيىنكى ئەۋلاد. ③ ئاكا: ~弟 ئاكا - ئۇكا / ~仲 ئاغا - ئىنى. ④ [昆仑] Kūnlún كۈنلۈن تېغى.

琨 kūn قاشتاش.

焜 kūn يورۇق، يورۇماق.

醌 kūn خىنون، كۆينون.

鲲 kūn <古> چوڭ بېلىق.

裈 kūn ئىشتانە شىم.

髡 kūn <古> چېچىنى كېسىۋېتىش جازاسى.

捆 kǔn ① چۈشمەك، باغلىماق، چىگمەك، تاڭماق: 把行李~上 شىكىلى تاڭماق. ② باغ، باغلام: 一~儿火柴 بىر باغلام ئوتۇن / 一~儿竹竿 بىر باغلام بامبۇك / ~报纸 بىر باغلام گېزىت.

悃 kǔn چىن كۆڭۈل، سەمىمىي نىيەت.

阃 kǔn ① بوسۇغا. ② ھەرەم، ئىچكى ھۇجرا. ئايوللار.

壶 kǔn ساراي ئىچىددىكى

困 kùn ① قىسىلىپ قالماق؛ چىرمالماق: 为病所~ كېسەل چىرمىۋالماق. (كۆچ-

癞 lài قەلسىلە.

癞皮狗 lài pígǒu ياردەمچى سۆز بولۇپ، كىشىنى (lè) بىلەن 'ئادەمگە ئوخشىمايدىغان' ئادەمنى كۆرسىتىدۇ.

癞蛤蟆 lài·ha·ma [癞蛤蟆] لاما.

赖 lài <古> قەلبىتە، بىمەنە، قىسمىلا؛ 乖 ~ بىر قىسمىلا/ ~ غەلبىتە خاتالىق.

辣 là ئاچچىق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) قەبىھ، ۋەھشىي، زەھەرلىك: 手段 ~ قىلمىشى قەبىھ.

癞 là [癞癞] làlà قومۇلۇق تاز، سېرىق تەمرەتكە.

落 là 见另 luò,lào چۈشۈپ قالماق، چالا قالماق: 丢三~四 ◇ ئۇنتۇغاق، شاللاق، چېچىلاڭغۇ/ ~了一个字بىر خەت چۈشۈپ قاپتۇ /大快得走家الدى. 他把了下~ كۆڭلىنى تەسكە ماڭغاچقا، ئۇ قاتارلىقلارنى چۈشۈپ قالدى.

腊 là 另见xī <古>12- ئايدا ئۆتكۈزۈلىدىغان بىر خىل نەزىر - چىراغ (كۆچمە مەنىدە) قەھەرىسىدە 12 - ئاي: ~八 قەھەرىسىدە 12 - ئاينىڭ 8 - كۈنى / ~肉 ◇ سۇر گۆش. ②1 شام.

蜡 là 另见zhà ① مۇم.

蜡笔 làbǐ مۇم قەلەم.

蜡烛 làzhú مۇم شام.

蜡纸 làzhǐ مۇم قەغىز.

蜡烛 làzhú مۇم شام.

镴 là قەلەي.

啦 la ياردەمچى سۆز بولۇپ، '了' (le) بىلەن '啊' (a) نىڭ بىرلىكمىسىدىن شەكىللەنگەن. رولى ئومۇمەن '了' (le) ②'بىلەن ئوخشايدۇ: 已经他来~ ئۇ ئاللىقاچان كەپ بولدى/ 他早就走~ ئۇ خېلى بۇرۇنلا كېتىپ قالدى.

鞡 la 684 - بەتتىكى 'wùla)غا قارالا.

LAI

来 lái ① كەلمەك: 我~北京三年了 مەن بېيجىڭغا كەلگىلى ئۈچ يىل بولدى/ ~信 خەت كەلمەك / ~源 كېلىش مەنبەسى. [往来] láiwǎng بارىدى - كەلدى قىلماق. ② جەريانىنى بىلدۈرىدۇ: 1. بۇيان، بېرى، ئېتىبارەن:自古以~ قەدىمدىن بۇيان/ 从~这 زېلدىن/ 向~ ئەزېلدىن / 大很步进的他~年— بۇ بىر يىلدىن بېرى ئۈنىڭدا خېلى زور ئىلگىرىلەش بار. 2. كېلەچەك، كېلەر، كېلگۈسى:未~ كېلەچەك، كېلگۈسى/ ~年

رەمەك؛～车ھارۋا سۆرەمەك/把
来上～网鱼 بېلىق تورىنى تار-
تىپ چىقماق. (كۆچمە مەنە-
دە) 1. سوزماق، ئۇزارتماق؛
～长声儿 ئاۋازنى سوزماق.
2. ئۆزدىكە تارتماق، ئالاقە-
لەشمەك، ئالاقە باغلىماق؛ ～
系关 مۇناسىۋەت باغلىماق،
ئالاقە باغلىماق.[倒拉]lādǎo
مەيلى، بوپتۇ؛ 他不来～～
ئۇ كەلمىسە مەيلى. [杂拉]
lāzá چېچىلاڭغۇ، كىچماچ. ②
چىچماق، چوك تەرەت قىلماق؛
～屎 چىچماق. ③ توشۇماق؛
～货 مال توشۇماق / ～料肥
ئوغۇت توشۇماق. ④ ياردەم-
لەشمەك، يار - يۆلەك بول-
ماق، ياردەم قولىنى سوز-
ماق؛ 他～了该应,难困有他
—把 ئۇنىڭ قىينىچىلىقىنى بار
ئىكەن، ئۇنىڭغا ياردەملىشە-
شىمىز كېرەك. ⑤ چىشلەپ
تارتماق، چاتماق؛ 人～事做
—人别上～要不,当人كىم
قىلغان بولسا شۇ جاۋابكار،
باشقىلارنى چىشلەپ تارتما-
لمق كېرەك. ⑥ (lɑ) بەزى
چېشىللارنىڭ ئارقىسىغا قويۇ-
لۇپ، بىرىدىكمە سۆز ياسىلە-
دۇ. مەسىلەن: '拉扯'، '拉扒'، '拉拔'
قاتارلىقلار.

[拉拉] lālā لاخۇ مىللىتى.

[美拉] lāměi <简> لاتسىن
ئامېرىكىسى.

邋 lā [邋遢] lāta مەينەت،
پاسكىنا، ئىپلاس؛ تەرتىپسىز،
شاللاق، چېچىلاڭغۇ، رەتسىز؛
那去过像不,齐整很着穿他
了～～样 ئۇ بۇرۇنقىدەك
رەتسىز ئەمەس، بەلكى خېلى
رەتلىك كىيىنىدىغان بولدى.

晃 lá 202 - بەتتىكى '晃荡'
(gālá) غا قارالسۇن.

拉 lā 见另 lá ①كەسمەك،
كېسىلمەك، تىلماق، تىلىنماق؛
～下一肉块 بىر پارچە گۆش
كەسمەك / ～了一手 —子口个
قول تىلىنىپ كەتمەك. ②
پاراڭلاشماق، ۋاتىلىدىماق؛
～家常话 / ～家常
مۇڭداشماق،

喇 lǎ [叭喇] lǎba 1. كار-
نای (ساز). 2 سىگنال، گۈ-
دۈك؛ 汽车～～ ئاپتوموبىل

ردىنچىددىن رەھىمدىللىك تۇغرا بولدى، ئىككىنچىددىن ئۆزۈم تەرىشچانلىق كۆرسەتتىم، شۇڭا ۋەزىپىنى ھەلىبسىلىك ئورۇندىدىم. ⑩ شېئىرىدىتتە، ماقال - تەمسىللەردە ۋە خەتىردار چاقىرىپ تۇۋلىغاندا سۆزنى قايىسىگە چۈشۈرۈش ئۈچۈن قوللىنىلىدۇ: 正月里～是新春 نورۇز كەلدى يېڭى باھار باشلاندى.

莱 lái لويلا. [莱服] láifú تۆۋۈپ، لوبو. (qiónglái)غا قارالا.

崃 lái 538 - بەتتىكى '峡邛'

徕 lái [徕摇] zhāolái چاقىرماق، ئۆزىدىگە تارتماق، جەلپ قىلماق: 以广～～ خېرىدارلارنىڭ كۆپ چاقىرماق.

铼 lái رېنىي (Re).

赉 lài ئىنئام قىلماق، ھەددىيە قىلماق؛ ئىنئام، ھەددىيە.

睐 lài ① ئالىغاي. ② قارىماق، چەتكە قارىماق: 青～ ياخشى كۆرمەك، ياقتۇرماق؛ ئېتىبار بەرمەك.

赖 lài ① تايانماق، يۆلەنمەك، باغلىنىش: 不要存～ 依～的心理 باشقىلارغا تايىنىپ دېگەن سىلىك كەبى/ 同共于～有成完前提的务任 力努 ۋەزىپىنى ئۈددەتتىن بۇرۇن ئورۇنداپ بولۇش ئورىتاق تەرىشچانلىق كۆرسىتىش ھەمكە باغلىق. ② يېنىۋالماق، تېنىۋالماق: 事实俱在，～是不掉的 پاكىت تۇرۇپتۇ، تېنىۋېلىش مۇمكىن ئەمەس. ③ ئارتىپ قويماق، دۆگدەپ قويماق: 错做己自 قويماق: 人别～能不，了 ئۆزۈڭ خاتا قىلغاندىكىن، باشقىلارغا ئارتىپ قويماسلىقىڭ كېرەك. ④ كۆرمەك، ئەيىبلىمەك: 学习不己自～能只步进不 ئۆگىنىشتە ئالغا باسالمىساڭ، ئۆزۈڭنىڭ تەرىشمىغانلىقىدىن كۆرۈشۈڭ كېرەك. ⑤ ياخشى ئەمەس، يامان، ئەسكى، ناچار: 今年庄稼长得不～ بۇ يىل زىرائەتنىڭ ئۆسۈشى يامان ئەمەس. ⑥ ئۇتقان سۆز.

濑 lài ناھايىستى تېز ئېقىم

癞 lài ① ماخاۋ، جۆزام. ② قوماقلىق تاز، باش تەرەتكىسى. (ئوخشىتىش مەنىسى)

كېلەر يىلى. ③ مۆلچەر سانى بىلەن ئوخشاش بولىدىغان سۆز، مەسىلەن: 十～人个 十个人; 三～长 三米长; 五～十 五十岁; 50 ياشلار- دا بار. ④ قىلماق، ئەتمەك، ئويىنماق، ئىشلىمەك: 再～— 可这样! 这个～得! 不～! 吧～你, 了不办我/ 我们～打球, 不～? 你～, 我们～ 吧! مەن ئىشلىيەلمەيمەن، سەن ئىشلە/ بىز توپ ئويناي- مىز، سەن ئويناماسەن؟ ⑤ پېئىلنىڭ ئالدىدا كېلىپ، مەلۇم ئىشنى قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 我～你问 سەن سەندىن سورىماقچىمەن/ 家～大 想法办 كۆپچىلىك بىر ئامال قىلايلى/ 我～念 —遍吧! مەن بىر قېتىم ئوقۇپ بېرەي! ⑥ پېئىلنىڭ ئارقىسىدا كېلىپ مەلۇم ئىش قىلغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 昨天你跟谁会开～论辩? 这～话我儿哪说? بۈگەپنى نەدە دېگەن بولغىيتتىم؟[着来] lái zhe جۈملىنىڭ ئايغىسىدا مەلۇم ئىش يۈز بېرىۋاتقانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 我们～在才刚 这儿会开～～ هېلى بىز بۇ يەردە يىغىن ئاچقانىدۇق/ 我昨天上天津去～～ تۈنۈگۈن تىيەنجىنگە بېرىپ كەلدىم. ⑦ پېئىلنىڭ ئارقىسىدا كېلىپ، ھەرىكەتنىڭ يۆنىلىشىنى بىلدۈرىدۇ: 一只燕子飞过～ بىر قارلىغاچ ئۇچۇپ كەلدى/ 大哥托人捎～一封信 چوڭ ئاكام بىر كىشى ئارقىلىق بىر پارچە خەت ئەۋەتتى/ 拿～进 ئەكەل/ 上～ چىقىڭ. ⑧ يېتىپ كەلمەك، دۇچ كەلمەك، چىقماق: 一天夏, 修失屋房～了 ئۈي رەمونتسىز قاپتۇ، يازكۈنلىرى قاتتىق يامغۇر يېغىپ، چاتاق چىقىدۇ/ 问题～了 مەسىلە چىقتى/ 困难～了 قىيىنچىلىققا دۇچ كەلدى. ⑨ ‘一’, ‘二’, ‘三’ نىڭ ئارقىسىدا كېلىپ، مىسال كۆرسىتىشنى بىلدۈرىدۇ: 一～二, 确正导领 努己自 务任成完利胜能以所, 力

蓝 lán ① قامچىتوت. ② كۆك. [蓝本] lánběn ئاساس، نۇسخا.

褴 lán [褴褛] lánlǚ جۇل - جۇل، تىتما - تىتما.

篮 lán سېۋەت: 菜～كۆكتات سېۋىتى /网～ تور سېۋەت.

览 lǎn كۆرمەك، ئوقۇماق: 书报 /～سەيلە قىلماق ◇ 游～ كىتاب - گېزىت قىرائەتخانىسى /一～表 كۆرسەتكۈچ جەدۋەل.

揽 lǎn ① قولىغا ئېلىۋالماق، ئىگىلىۋالماق، چاڭگىلغا ئېلىۋالماق: 大权独～ چوڭ ھوقۇقنى قولغا ئېلىۋالماق. ② ئۆز ئالدىغا تارتماق؛ ئۆز ئۈستىگە ئالماق: ～包 ھەممىنى ئۆز ئۈستىگە ئالماق/ 推功～过 تۆھپىنى باشقىلارنىڭ، سەۋەنلىكىنى ئۆزىنىڭ قىلماق. ③ قۇچاقلىماق، باغرىغا باسماق - (ئالماق)؛ باغرىغا باسماق: 母亲～着孩子睡觉 ئانا بالىسىنى باغرىغا ئېلىپ ئۇخلىتىماق/ 用～着把子绳火柴 ئازراق ئارغامچا بىلەن ئوتۇنى باغلاپ قويماق.

缆 lǎn ① كېمە ئارقانلىرى: 解～ كېمە ئارقانلىرىنى يەشمەك. (كۆچمە مەنىدە) ئارقامچا: 钢～ پولات سىملاردىن توقۇلغان ئارغامچا. [缆电] diànlǎn كابېل. ② باغلىماق (كېمىنى): ～舟 قولۇاقىنى باغلاپ قويماق.

榄 lǎn 207- بەتتىكى 橄榄 (gǎnlǎn) غا قارالسۇن.

罱 lǎn ① تور سۈزگۈچ. ② سۈزۈپ ئالماق: ～河泥田肥 لاتقا بىلەن يەر ئوغۇتلىماق.

漤 lǎn ① ھالۋابىدىتىنىڭ قېرىقلىقىنى چىقىرىدىغان سەي چىلىماق. ② سەي چىلىماق.

壈 lǎn [壈坎] kǎnlǎn قاتمۇقات چارچىماق، ھالسىرىماق، ھالىدىن كەتمەك؛ موھتاجلىق، غۇربەتچىلىك؛ مۇراددىغا يېتەلمەسلىك.

懒 lǎn ھورۇن: 做～吃好 ھورۇن ◇ 要不得 تىرىكتاپلىق قىلماسلىق كېرەك /～汉 ھورۇن، يالقاۋ. [懒得] lǎnde خۇش ياقماسلىق، ئېرىنمەك، زېرىكمەك: 我都～～说了 گەپ قىلغۇمۇ يوق.

烂 làn ① يۇمشاق پىشماق،

سده) 1. ～狗 قوتـۇر ئىت. 2. ～蛎蛤 چارپاقا، چـۆلـ چاقا / ～瓜 ئاچچىق تاۋۇز.

赖 lài <古> نەي. (كـۆچمە مەنىدە) ئاۋاز: 万～无声 جىمى جاھان جىمجىت.

LAN

兰 lán <植> 1. كـەتـمەن. 2. ياۋاكەشمىر.

拦 lán توسماق، تـوردىماق: ～住他不让要来进 ئـۇنى توسۇۋال، كىرگۈزمە.

栏 lán ① ۋادەك، سالاسۇن، رېشاتكا، تـوسما: 木～ ياغاچ رېشاتكا / 花～ گـۈلزارلىق رېشاتكىسى. [杆栏] lángān سالاسۇن، رېشاتكا، توسما، ۋادەك: 桥～ ～ كـۆۋرۈك سالاسۇنى. ② قوتان، ئېغىل: 牛～ كالا قوتىنى. ③ ستون: 新闻～ يېڭى خەۋەر ستونى/ 广告～ ئېلان ستـونـى / 每页两分～ ھـەر بـەر بـەت ئىككى ستونغا بۆلۈندى.

岚 lán ماتان، تۇمان.

婪 lán ئاچكۆزلۈك، نەپسانىيەتچىلىك، تويماسلىق: 贪～成性 ئاچكۆزلۈك قىلماق.

澜 lán ① '栏①' بىلەن ئوخشاش. [干澜] lángān 1. گـەرىلىشىپ كەتمەك: 星斗～～ يۇلتۇزلار گىرىلىشىپ كەتمەك. 2. '杆栏' بىلەن ئوخشاش. ② '拦' بىلەن ئوخشاش. ③ تۇگەپ قالماق، ئاخىرلىشىپ قالماق: 夜～人静 ◇ ئەل ئايىغى بېسىقماق. [珊澜] lánshān ئاياغلاشماق، تۇگىمەك، زاۋالغا يۈز تۇتماق. [人澜] lánrù ئۇسۇپ كىرمەك، كىرىۋالماق: 无场人～～得不券场 بىلىتى يوقلار نىڭ كىرىشىگە رۇخسەت يوق.

澜 lán تۆھمەت قىلماق، قارا چاپلىماق، بوھتان چاپلىماق: 诬～ تانماق، بويىنىغا ئالماسلىق: 肆无忌惮的～者 جاھانگىرلارنىڭ پەسكەش ئويدۇرمىلىرىغا رەددىيە بەرمەك.

澜 lán چوڭ دولقۇن، دەھشەتلىك دولقۇن.

斓 lán [斑～] bānlán رەڭگارەڭ: 五色～～ رەڭگارەڭ.

镧 lán لانتان (La).

襕 lán <古> خالات، پىلاتى.

لمز، ئايۇان، يۆلەك: 游～ ئايۇان /长～ ئۇزۇن كاردەۋر. ② پەشايۇان.

郎 láng [狼狈] lángbèi 1. هالى خاراب بولماق، چاردىسز قالماق، رەسۋاسى چىقماق: 不堪～～ تازا رەسۋاسى چىقماق؛ ئىنتايىن پەردىشان بولماق. 2. بىرلىشمە ۋېلىپ ئەسكىلىك قىلماق: 为虎作～～ بىرلىشۋېلىپ ئەسكىلىك قىلماق؛ ئېغىز - بۇرۇن يالاشماق. [烟狼] lángyān ئۇرۇش ئوتى، ئۇرۇش سەۋەبى.

郎 láng [狼藉] lángjí چېچىلىپ ياتماق: 杯盘～～ قاچا - قۇچىلار چېچىلىپ ياتماق /～～名声 ◇ رەسۋا بولماق؛ ئابرويى تۆكۈلمەك.

琅 láng [琅琅] lángláng ياڭراق، جاراڭلىق: 声书～～ جاراڭلىق كىتاب ئوقۇش ئاۋازلىرى.

[琅玕] lánggān مارجان تاش.

锒 láng [铛锒] lángdāng 1. زەنجىر، ئىشكەل، كىشەن. 2. جالدىر - جۇلدۇر؛ جاراق - جۇرۇق.

稂 láng <古> چۆچەكۇن ئوت.

朗 lǎng ① يورۇق، ئوچۇق، يارقىن، ئايدەك: 晴～ ھاۋا ئوچۇق / 开然豁～ بىرددىنلا ددىلى يورۇپ كەتمەك /～天 清气 ھاۋا ئوچۇق ھەم ساپ. ② جاراڭلىق: ～诵 ◇ دېكلاماتسىيە، دېكلاما تسىيە قىلماق/～读 ئۇنلۇك ئوقۇماق، دېكلاما تسىيە قىلماق. [ئوچۇق.

烺 lǎng يورۇق، روشەن.

埌 làng 372- بەتتىكى '垠埌'

ئېزىلمەك؛ 稀饭～粥 سۇيۇق-سەلىك غىزالار /豌豆真得煮～ دادۇر پىشىپ ئېزىلىپ كېتىدۇ. (كۆچمە مەنىسىدە) پىشىشىق، پۇختا؛ 台词背得～熟 سەھنە سۆزىنى پىشىشىق يادلىۋالماق. ② چىرىمەك، سېسىماق؛ 易容葡萄和桃～ شاپتۇل بىلەن ئۈزۈم ئاسان سېسىيدۇ. (ئوخشىتىش مەنىدە) زاۋالغا يۈز تۇتماق؛ 敌人天天一们我,去下～天天一 来起好 دۇشمەنلەر كۈندىن-كۈنگە زاۋالغا يۈزتۇتۇۋاتقىدۇ، بىز كۈندىن-كۈنگە ياخشىلىنىۋاتىمىز. ③ يىرتىلماق، ئەسكىرىمەك، كونىرىماق؛ 破铜～铁 ئەسكى-تۆسكى تۆمۈر - تەسكىلەر/～纸 يىرتىق قەغەز/～了衣服穿 كىيىم كونىراپ كەتتى. ④ قالايمىقان، باش-ئايىغى يوق؛ ～摊子◇جۇلۇقى چىقىپ كەتكەن يايما؛ ئەبجىقى چىقىپ كەتكەن يايما؛ 慢烂 [漫烂] [熳烂] [漫烂] lànmàn 1. گۈزەل، چىرايلىق؛ 花山～～◇ تاغ گۈللىرى ھۆپپىدە ئېچىلماق. 2. گول، گۈدەك، سەبىي؛ 天真～～ سادداۋ، گول. 滥 làn ① سۇ تاشماق، يامراپ كەتمەك؛ 解冻时河黄前旗泛滥 ～ ئازادلىققىتىن ئىلگىرى، خۇاڭخې دەرياسىنىڭ سۇيى دائىم تاشاتتى. [滥滥] lànshāng (كۆچمە مەنىدە) بېشى، مەنبەسى. ② كەلسە-كەلمەس، قالايمىقان؛ ～交كەلسە-كەلمەس دوست تۇتماق /～用كەلسە-كەلمەس ئىشلەتمەك، قالايمىقان پايدىلانماق / 宁缺毋～◇ ئاز بولسا بولۇن، ساز بولسۇن. (كۆچمە مەنىدە) بىمەنە، تۇتامى يوق، تايىنى يوق؛ ～调 بىمەنە سۆز، مۇقامدا يوق گەپ.

LANG

啷 lāng 123- بەتتىكى '当啷'(dāngliāng)غا قارالسۇن.

郎 láng ① ئەسرادىم، يېگىتتىم. ② ئېرىم، كۈيئوغلىم. ③ ئەمەل نامى؛ 侍～ياندىش ئامبال. [中郎] lángzhōng <方> 1. تېۋىپ؛ ئەمچى. 2. كاتاۋۇل.

廊 láng ① كاردىدور، دەھلىز.

发～～ھودۇڭشماق، ھودۇردماق.

酵 lào ① دۇغ ھاراق. ② كۆچلۈك ھاراق، ساپ ھاراق.

老 lǎo ① قېرى، قېرىماق، ياشانماق. 1. ～人 قېرى ئادەم، ياشانغان ئادەم. (ھۆرمەتلىگەن ئاددىيلىنىك ئىسمىنىك ئارقىسىغا قوشۇلىدۇ): 吴～ ۋۇ ئاقساقال / 范～ فەن ئاقساقال. 2. كونا: ～房子 كونا ئۆي. 3. پەيشەنبە، ھەپتىلىكدىكى ئىككىنچى كۈن: 星期～ ھەپتىنىڭ ئىككىنچى كۈنى. 4. قېرىپ قالماق: 笋～了 بامبۇك سويىسى قېرىپ قاپتۇ/ 菜～了 پالەك قېرىپ قاپتۇ. 5. ئۆزۈن، ئۇزاق: ～没见面了 ئۇزاق كۆرۈشمىگىلى ئۇزۇن بولدى. 6. دائىم، ھەمىشە: 怎家人～么? نېمىشقا خەق ۋەزىپىنى ھەمىشە مۇددەتتىن بۇرۇن ئورۇندىيالايدۇ؟ ② خېلى، ناھايىتى: ～早 خېلى بالدۇر / ～远 ناھايىتى يىراق. ③ كەنجى، ئەڭ كىچىك: ～儿子 كەنجى ئوغۇل / ～妹子 ئەڭ كىچىك سىڭىل. ④ (سۆز ياسىغۇچى ئالدى قوشۇمچە) 1. كىشىلەرنى ئاتاشتا: ～弟 ئۇكام/ ～师 ئۇستاز، مۇئەللىم / ～张 لاۋجاڭ / ～大 چوڭ بالا /～二 ئىككىنچىبالا. 2. ھايۋانلارنى ئاتاشتا: ～虎 يولۋاس / ～鼠 چاشقان.

佬 lǎo ياش قۇرامىغا يەتكەن ئادەم (كەمسىتىش مەنىسىدە ئىشلىتىلىدۇ).

姥 lǎo[姥姥] mǔ 另见 lǎo 1. مومۇ، چوڭ ئانا (ئانىسىنىڭ ئانىسى). 2. كىشىدىكى ئانا. (kǎo)lǎo]غا قارالسۇن.

栳 lǎo 356- بەتتىكى'栲栳'.

铹 lǎo رودىي (Rh).

潦 lǎo 另见 liáo ①قاتتىق يامغۇر سۇيى. ② يول ئۈستىدىكى ئاققان سۇ، يىغىلىپ قالغان سۇ.

络 lào 另见 luò ①'luò络' بىلەن ئوخشاش. [子络]làozi 1. تورخالتا. 2. يىپ غالتىكى.

烙 lào ① دەزمال سالماق: ～衣服 كىيىمگە دەزمال سالـ

(kuànglàng)غا قارالا.

莨 lángdàng [若莨] làng ممكددۇانه، بمزۇرۇلبه‌نجى.

浪 làng ① دولقۇن، ئۆر-كەش: 在打～海上石岩 دېڭىز دولقۇنلىرى قىيا تاشقا ئۇرۇلماق. ② دولقۇن: 声～ئاۋاز دولقۇنى /麦～بوغداي دولقۇنى. ③ ئۆز بېشىچىلىق، ئۆز مەيلىچە: ～游 لەلەكلەپ يۈرمەك، لاغايلاپ يۈرمەك / ～费◇ ئىسراپچىلىق؛ ئىسراپ قىلماق.

LAO

捞 lāo ① سۈزمەك: 打～ چىقىرىۋالماق، سۈزۈۋالماق (سۇدىن). ② سوقۇۋالماق: 把一～ پۈرسەتتىن پايدىلىنىپ سوقۇۋالماق.

劳 lāo ① ئەمگەك، مېھنەت: 按配分～ ئەمگىكىگە قاراپ تەقسىم قىلماق / ～力体动 جىسمانىي ئەمگەك / ～力脑动 ئەقلىي ئەمگەك. ② جاپا، ھارماق: 任～任怨 جاپا ۋە تاپا - تەنگە چىدىماق. ③ ھالال كۆرمەسلىك، ئېغىر كۆر-مەسلىك، خاپا بولماسلىق. [劳驾] láojià كەچۈرۈڭ، رەنجىمىگەيسىز؛ خاپا بولماسسىز؛ پوش-پوش: ～～开门 خاپا بولماي ئىشىكنى ئېچىپ بەرسىڭىز-چۇ. ④ ھال سوردىماق: ～军 ئارمىيىدىن ھال سوردىماق. ⑤ كۆرسەتكەن خىزمەت، تۆھپە، سىڭدۈرگەن ئەمگەك (ئەجىر): 汗马之～ چوڭ تۆھپە.

铹 láo لاۋرېنسىي (Lr).

痨 láo سىل كېسىلى.

牢 láo ① قوتان، ئېغىل: 亡羊补～ قوي يىتكەنىدىن كېيىن قوتىنى ياسىماق؛ جان چىققاندىن كېيىن ياسىنى ئوقۇماق. (كۆچمە مەنىدە) قۇر-بانلىق: 太～ قۇربانلىق كالا / 少～ قۇربانلىق قوي. ② زىندان، تۇرمە، ھەپس: 坐～ تۇرمىدە ياتماق. ③ مۇس-تەھكەم، چىڭ، مەھكەم، پۇختا: ～不可破 بۇزۇلماس / ～党纪的教导 پارتىيىنىڭ تەلىم-تەربىيىسىنى ئىستە چىڭ ساقلىماق.

[牢骚] láosao نارازىلىق؛ غودۇكشىماق. غىڭشىماق:

له‌زمه‌ت، هۇزۇر ~事 خوشاللىق ئىش / ~而忘返 خۇشاللىقىدىن ئۇيگە قايتىشنىمۇ ئونتۇپ قالىماق. ② خالىماق، ياقتۇرماق، ياخشى كۆرمەك: ~此疲不堪 خالىغان ئىشنى هارماي ئىشلىمەك. [得乐] lèdǎ خۇش ياقماق، خالىماق: ~~这做样 شۇنداق قىلىشنى خالىماق. ③ كۆلدۇرمەك: 取~ كۆڭۈل ئاچماق / 逗~ ال كۆلدۇرمەك، چاقچاق قىلماق. ④ كۇلمەك: 可~都人子屋一把 / كۆلكىلىك ~了 ئۆيدە ئولتۇرغانلارنىڭ هەممىسىنى كۇلدۈرۈۋەتتى / 你~什么? نېمىشقا كۇلىسەن؟

了 le 另见 liǎo)(يېتىل يا- كى سۆيەتنىڭ ئارقىسىدا «تام» مەنىدە ئىشلىتىلىدۇ): 买~一本书 بىر كىتاب سېتىۋالدى / 低位水~两米سۇ چۆنى ئىككى مېتر تۆۋەن تۇرىدۇ. ② (ياردەمچى سۆز بولۇپ، جۈملىنىڭ ئايىغى ياكى جۈملە ئىچىدىكى توختىغان يەردە ئىشلىتىلىدۇ). 1. بولغان ياكى بولىدىغان ئەھۋالنى ئىپادىلەيدۇ: 下~雨 ~ ياغماقتا يامغۇر ياغدى / 明天就是星期天~ ئەتە يەكشەنبە. 2. تونۇش، ئوي، تەشەببۇس ۋە هەرىكەتلەردە ئۆزگىرىش بارلىقىنى ئىپادىلەيدۇ: 我现在明白~他的意思 مەن ھازىر ئۇنىڭ دېمەكچى بولغىنىنى ئەمدى چۈشەندىم / 他今年暑假不回家~ ئۇ بۇ يىل يازلىق تەتىلدە يۇرتىغا قايتماي دىغان بولدى / 我算打没来本去是还来后,去~ مېنىڭ ئەسلىدە بارغۇم يوق ئىدى، كېيىن يەنىلا بېرىشقا توغرا كەلدى. 3. قىياسەن شارائىتقا ئەگىشىپ ئۆزگەرگەنلىكنى ئىپادىلەيدۇ: 你~什么见就天一来早 سەن بىر كۈن بالدۇر كەلگەن بولساڭ، ئۇنى كۆرۈۋالالايتىڭ 4. ئالدىرىتىش ياكى توسۇشنى ئىپادىلەيدۇ: 走~, 走不~,等再能不~! ماڭايلى، ماڭمايلى، ساقلاۋەرمەيلى! / 说老要不~,事些这~! بولدىلا، بۇ ئىشلارنى تەرگەۋەرمەيلى!

饹饸 le 252 - بەتتىكى 'hèle' غا قارالسۇن.

ماق. [印烙] làoyìn ئەن، تامغا بېسىلىدىغان مۆھۈر (مالغا بېسىلىدىغان): 阶级 ～ سىنىپىي تامغا. ② پىشۇرماق: ～饼 قوتۇرماچ پىشۇرماق.

落 lào 另见 luò(落) ① بىلەن ئوخشاش: ～炕<方> ئورۇن تۆتۈپ يېتىپ قالماق/～枕 بويۇنغا يەل تۇرۇپ قالماق.

酪 lào ① قېتىق: ～奶 قېتىق. ② پىشلاق: ～杏仁 ئۆرۈك پىشلىقى / ～桃核 يانگاق پىشلىقى.

唠 lào <方> پاراڭلاشماق، سۆزلەشمەك: ～～来咱们 كەل، پاراڭلىشايلى.

涝 lào ھۆلچىلىك، سۇ بېسىپ كەتمەك: 防旱防～ قۇرغاقچىلىق ۋە ھۆلچىلىكتىن ساقلانماق.

耢 lào ① سۆرەم. ② سۆرەم سالماق.

嫪 Lào لاۋ (فامىلە).

LE

肋 lē 另见 lèi [臞肋] lēde كېلەكسىز؛ پاسكىنا، رەتسىز: ～～个这得穿你瞧不上 نېمە دېگەن رەتسىز كىيىنگەنسەن!

仂 lè <古> قالدۇق سان، ئوشۇق سان.

叻 Lè [石叻] Shílè سىنگاپور.

泐 lè ① تاشنىك سىزدىقچىلىرى (سۇنىك يالىشى بىلەن بولغان). ② '勒'④(lè) بىلەن ئوخشاش: 手～ ئۆز قولى بىلەن يازماق.

竻 lè ① بامبۇك يىلتىزى. ② بامبۇك.

勒 lè 另见 lēi ① تېزگىن. ② تېزگىننى (چۈلۈۋرنى) تارتماق: 悬崖～马 يار لېۋىدىن ئاتنىك تېزگىننى تارتماق، جەۋېلىك يولدىن قايتماق. ③ مەجبۇرلىماق، زورلىماق: ～令 مەجبۇردىي بۇيرۇق قىلماق / ～索 قاقتى - سوقتى قىلماق. ④ ئويماق، نەقىش سالماق: ～石 تاش ئويماق / ～碑 ئابىدە ئويماق.

簕 lè [箣竹] <方> لەجۇ بامبۇكى.

鳓 lè ئاق‌قاسىراقلىق بېلىق.

乐 lè 另见 yuè ① خۇشال، شادلىق، خۇرسەنلىك: ～趣◇

قوۋۇرغا، قوۋۇرغا سۆڭمكى.

泪 lèi ياش: 眼～ كۆزيېشى.

类 lèi ① تۈر، خىل: 分～ تۈركە ئايرىماق / ～型 تىپ/ 以此推～ شۇنداق ئاناـلوگىيە بويىچە خۇلاسە چىقارماق. ② ئوخشىماق: 画虎～犬 يولۋاس سىزىمەن ددپ ئىتقا ئوخشىتىپ قويماق. ③ تەخمىنەن: 此如多～ تەخمىنەن شۇنداق. ئۇقسان.

颣 lèi كەچىلمك: ئىللەت، 累 lèi另见 lěi, léi هارماق، چارچىماق، تالماق: 我今天～了 بۈگۈن ھېرىپ كەتتىم.

酹 lèi هاراق سەپمەك.

擂 lèi另见 léi: چامباشچىلىق سەھنىسى: 摆～ مۇسابىقىگە چاقىرماق / 打～ مۇسابىقىگە چىقماق.

嘞 lei يارەمچى سۆز، 'ئۇخشاپ كېتىدۇ' (luo) 'بىلەن 雨不下了,走～ ياماغۇر توختىدى، ماڭايلى.

LENG

塄 léng يانتۇلۇق.

ئىنتايىن خۇپلىك ئەھۋال، قىل ئۇستىدە تۇرماق / 积年～月 كۆنلەر - ئايلار ئۆتمەك. [累累] lěi lěi 1. تەكرار - تەكرار، قايتا - قايتا. 2. ھەددى - ھېسابسىز: 行罪～～ جىنايىتى ھەددى - ھېسابسىز. [累进] lěi jìn ھەسسىلەپ ئاشماق، ھەسسىلەپ ئېشىپ بارماق، پروگرېسسىيلىمك ئۆسۈپ بارماق: ～率 پروگرېسسىيلىمك ئۆسۈش نىسبىتى/ ～税 پروگرېسسىيلىمك ئۆسۈپ بارىدىغان باج. ② چاتماق، چېتىلىپ قالماق، ئاۋارە قىلماق: ～及 كاساپىتىگە ئۇچرىماق، چېتىلىپ قالماق / 受～ چېتىلماق / ～心操你 سىزنى ئاۋارە قىلىپ قويدۇم.

磊 lěi كۆپ تاش.

[落磊] lěi luò ئوچۇق، ئاشكارا، پاك، ساپ، تازا.

蕾 lěi غۇنچە: 蓓～/ غۇنچە گۈل.

儡 lěi 375 - بەتتىكى '傀儡' (kuǐ lěi) غا قارالسۇن.

肋 ① lèi另见 lē بېقىن: 胁～ ئىككى بېقىن/ ～骨

LEI

勒 lēi 另见 lè 勒紧，捆紧了散得免，点紧：～紧绳子。

累 léi 另见 lěi [累累] léilěi 累累：果实～～。[累赘] léizhuì 累赘：这事多～～。

雷 léi ① 打雷：～响了。[雷雨] léiyǔ 春～。[雷霆] léitíng 雷霆万钧之势：～～之势。② 姓。

擂 léi 另见 lèi ① 擂台：打～。② 擂鼓：～起鼓来。

羸 léi 另见 luǒ 羸弱：体～。

蕾 lěi 花～。

磊 lěi 磊落：光明～落。

垒 lěi ① 堆砌：～墙。② 军营：兵～。

诔 lěi ① 哀悼死者的文章：作～文。② 用文章哀悼死者：～死者。

累 lěi 另见 léi 累积：～起来。

儡 lěi 傀儡：～戏。

蕾 lěi 蓓～。

檑 lěi 檑木。

礌 lěi 礌石。

镭 léi 镭(Ra)。

羸 léi 羸弱：体～。

未 lěisì [耜] 耒耜。

诔 lěi ① 诔文。② 诔悼：～死者。

垒 lěi ① 堆砌：～墙。② 军营：兵～。

累 lěi 另见 léi 累积：～起来。

儡 lěi 傀儡：～戏。

蕾 lěi 蓓～。

檑 lěi 檑木。

礌 lěi 礌石。

镭 léi 镭(Ra)。

羸 léi 羸弱：体～。

未 lěisì [耜] 耒耜。

诔 lěi ① 诔文。② 诔悼：～死者。

垒 lěi ① 堆砌：～墙。② 军营：兵～。

累 lěi 另见 léi 累积：～起来。

儡 lěi 傀儡：～戏。

蕾 lěi 蓓～。

檑 lěi 檑木。

礌 lěi 礌石。

镭 léi 镭(Ra)。

羸 léi 羸弱：体～。

未 lěisì [耜] 耒耜。

诔 lěi ① 诔文。② 诔悼：～死者。

垒 lěi ① 堆砌：～墙。② 军营：兵～。

累 lěi 另见 léi 累积：～起来。

儡 lěi 傀儡：～戏。

蕾 lěi 蓓～。

檑 lěi 檑木。

礌 lěi 礌石。

镭 léi 镭(Ra)。

羸 léi 羸弱：体～。

未 lěisì [耜] 耒耜。

诔 lěi ① 诔文。② 诔悼：～死者。

·شۇرقىرىماق، شۇرۇلداپ ئاقماق، ·سۇرىلىپ، سۇرىلىشىپ، بىرە- ·بىرە: 地～～～～了漏子瓶. 地一了洒 بوتۇلكا تېشىلىپ كېتىپتۇ، سۇ شۇرۇلداپ ئېقىپ كەتتى /雨～～～～了下 —天 يامغۇر بىر يېغىپ، بىر توختاپ، بىر كۈن داۋام قىلدى.

丽 ١٢ 另见 ١٢ [高丽] Gāolí

骊 ١٢ 纯黑的马. كۆرىيە.

鹂 ١٢ سوپىسوپىياك

鱺 ١٢ 436 - بەتتىكى '鰻鱺' gǎ qārāk (mánlí).

厘 ١٢ ① 1. ئۇزۇنلۇق ئۆلچەم بىرلىكى بولۇپ، 0.33 مىللىمېتر غا باراۋەر. 2. ئېغىرلىق ئۆلچەم بىرلىكى بولۇپ، 0.05 گرامغا باراۋەر. 3. يەر كۆلىمىنىڭ ئۆلچەم بىرلىكى بولۇپ، مۇنىڭ 100 ددىن بىرى. ② ئونلۇق كەسىرنىڭ نامى: 1. بىرنىڭ 100 ددىن بىرى. 2. يىللىق ئۆسۈمنىڭ 100 ددىن بىرى. ئايلىق ئۆسۈمنىڭ 1000 ددىن بىرى. ③ رەتلىمەك، ئىدارە قىلماق، باشقۇرماق: ～正 رەتلەپ قويماق /～定 بەلگىلىمەك، تۆزۈپ چىقماق. ٦(gōlí)غا قارالا.

喱 ١٢ 202 - بەتتىكى '嘻咖'

狸 ١٢ ① قۇڭغارچاق. ② موـ لۇن.

离 ١٢ ① ئاردىلىق: 北京～天津一百多公里بېيجىڭ بىلەن تيەنجىننىڭ ئاردىلىقى 100 نەچچە كىلومېتر كېلىدۇ/～国庆节很近了 دۆلەت بايـ رىدىمغا ئازلا ۋاقىت قالـ دى. ② ئايرىلماق، جۇدا بولماق، خوشلاشماق: ～家 ئۆيدىن ئايرىلماق /～婚 نىكاھتىن ئاجراشماق /～散 ئايرىلماق، تارقىلىپ كەتمەك، چېچىلىپ كەتمەك، تاراپ كەتمەك. [间离] jiànlí ئـا ـرىنى بۇزماق، ئاردىغا بۆلگۈنـ چىلىك سالماق. [子离] zǐlí ئۇنۇن: 阴～～مەنپىي ئۇنۇن/阳～～مۇسبەت ئۇنۇن. ③ ... سىز، بولمىسا، كەم بولسا: 不～业工展发了钢 铁 سانائەتنى راۋاجلاندۇـ رۇشتا پولات بولمىسا بولمايـ دۇ. ④ پالچىلىقتىكى سەككىز سىمۇئوللۇق بەلگىنىڭ بىرى: '三' ئوتنى بىلدۈرىدۇ.

楞 léng ‘棱’ بىلەن ئوخشاش.
棱 léng ① قىر، گىرۋەك: 见～角 قىرى ئاھايىتى ئوبدان چىققان. ② دۆمبەلەچەك: 瓦～ كاھرىشنىڭ دۆمبەلەچىكى / 搓板的～ كىرىيۇغۇچنىڭ دۆمبەلچىكى.
崚 léng [嶒崚] léngcéng ئاسمان ئېلىك تاغ.
冷 lěng ① سوغۇق: 天昨下了雪，今天真～ تۈنۈگۈن قار ياغقاچقا، بۈگۈن بەك سوغۇق بولدى. ② جىمجىت: ～清清سۈس، سۆرۈن، جىمجىت، تىمتاس / ～落 ھۇۋۇلداپ قالماق، چۆلدەرەپ قالماق.③ يات، خام، تونۇش بولمىغان، ئاز ئۇچرايدىغان: ～字ئاز ئۇچرايدىغان خەت/～货 ئۆتمەس مال، كاسات مال. ④ سوغۇق، توك: ～脸 سوغۇق چىراي، سوغۇق تەلەت، قاپمقىددىن قار يېغىپ تۇرماق / ～言～语 سوغۇق گەپ / ～酷无情 رەھىمسىزلىك، شەپقەتسىزلىك، تاش يۈرەكلىك. [静冷] lěngjìng ئېغىر بېسىق، سوغۇققان، سالماقلىق، ئۆزىنى تۇتۇۋالماق: 该应脑头～～ سوغۇققان بولۇش كېرەك. [笑冷] lěngxiào ⑤. سوغۇق كۈلمەك بايقىماسلىق، پەخەس بولماسلىق، ددققەت قىلماسلىق، ئېھتىيات قىلماسلىق: ～不防 بايقىماسلىق / ～枪 يوشۇرۇن ئوق، غايىب ئوق.
睖 lèng [睁睖] lèngzheng ئاڭقىيىپ قالماق، ھاڭۇپقىپ قالماق، داڭقېتىپ قالماق.
愣 lèng ① ھالۋ - تالۋ بولۇپ قالماق، داڭقېتىپ قالماق: 两眼发～ ئىككى كۆزى داڭقېتىپ قالماق / 吓得他～～ ئۇ قورقمىددىن داڭقېتىپ قالدى. ② قارامىلىق بىلەن زورمۇ زور ئىش قىلىشنى بىلدۈرىدۇ: ～头～脑 قارامىلىق قىلماق/ 他做话说得太～ ئۇ ھەرقاندىق ئىشتا قارامىلىق قىلىدۇ / ～干～对不知明 قارامىلىق قىلماق / 他～那么说 خاتا ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ يەنە شۇنداق دەۋېرىدۇ.

Ll

哩 lī 另见li,lǐ [啦啦哩哩]

ئەستەرلىك: 衣装 ～儿 كىيىم ئەستەرى / 被 ～ يوتقان ئەستەرى / 鞋 ～儿 ئاياغ-نىڭ ئەستەرى / 子箱 ～ چا-مادانىڭ ئەستەرى. ⑤ ئىچى، ئىچكى، ئىچكەرى: 屋子～ ئۆي ئىچى / 手 ～ قولىدا / 碗 ～ قاچىدا / 箱子～面 ساندۇق-نىڭ ئىچى (كۆرۈنمە مەنىدە) 夜 ～ كەچتە / 这 ～ بۇ يەردە / 哪 ～ نەدە؟ [手里] lǐshǒu 1. سول تەرەپ. 2. كەسپ ئەھلى.

俚 ㄐㄧ خەلق، ئەل، خەلق ئىچى، ئاممىباب: ～歌 خەلق قوشاقلىرى / ～语 لەھجە.

哩 ㄐㄧ另见ㄌㄧ ئىنگلىزچىلى.

浬 ㄐㄧ دېڭىز ميلى.

娌 ㄐㄧ 857 - يەنتىكى '娌妯' (zhóuli) گە قارالا.

理 ㄐㄧ ① سەزدىق، يول، يۆ-گەم، تالا: 肌 ～ مۇسكۇل تالالىرى / 木 ～ ياغاچ يولى. ② پەرىنسىپ، يول، قائىدە، داۋلى: 讲 ～ داۋلى سۆزلە-مەك / 合 ～ يوللۇق، ئەقلى-گە سىغىماق. تەبىئىي پەن: ～学 科 تەبىئىي پەنلەر / ～院 تەبىئىي پەنلەر شۆيۈەنى. [论理] lǐlùn 1. نەزەرىيە، نەزەرىيىۋى: 基础 ～ ئاساسلىق نەزەرىيە. 2. نەزەرىيە بويىچە مۇنازىرە قىلماق. [理性] lǐxìng ئىدراك، ئەقىل، ئەقلىي. ③ باشقۇرماق، بەر تەرەپ قىلماق: ～家 باشقۇرماق / 管～工厂 زاۋۇت باشقۇرماق. (كۆچمە مەنىدە) تەرتىپكە سالماق، رەتلىمەك، تۈزەشتۈرمەك: ～发 چاچ ياسىماق / 把书～一～ كىتابلارنى رەتلەپ قويماق. ④ باشقىلارنىڭ سۆزىنى ھەرىكىتىگە قانداق مۇناسىۋەتتە بولغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 答～ جاۋاب بەرمەك / ～不之置 / 睬 قاراپ قويماق / ～ ئېتىبار قىلماسلىق، پەرۋا قىلماسلىق، كارى بولماسلىق. [会理] lǐhuì دەققەت قىلماق: ～～没也,会开顾 只 天 两这 这件事 ئىككى كۈندىن بېرى يىغىن بىلەنلا بولۇپ كېتىپ، بۇ ئىشقا دەققەت قىلماپتىمەن.

锂 ㄐㄧ لىتىي (Li). ㄌㄧ بىلمەن.

鲤 ㄐㄧ سازان بېلىق، كاراپ

[离奇] ئايرىق غەلىتە، غەيرىي، ئاجايىپ - غارايىپ.

漓 ئا ① 411- بەتتىكى '淋漓' (ئىنئا) غا قارالا. ② [江漓] ئىjiāng ئا لىجيالا دەريا سى.

缡 ئا ياغلىق، شال، رومال: 结～ ئەرگە تەگمەك، ياتلىق بولماق.

篱 ئا چىتلاق، چىت، قاشا. 竹～茅舍 بامبۇك چىتلاق ۋەقوموش كەپە. ئەسز هاراق.

醨 ئا بوش هاراق، كۆچە

梨 ئا ئاموت دەردەخى، نەشپۈت دەردەخى، ئاموت، نەشپۈت.

犁 ئا ① ساپان، بۇقۇسا، سوقا. ② ھەيدەمەك، ئاغدۇرماق: 用新式犁～地 يېڭىچە ساپان بىلەن يەر ئاغدۇرماق.

篱 ئا تۇل خوتۇن.

藜 ئا قوناز. ئەقارالا.

黧 ئا 83- بەتتىكى 'chí' غا

黎 ئا بۇدۇن، ئاۋام: ～民 پۇقرا، ئاۋام، ئاممىا / ～庶 پۇقرا، ئاۋام.

[黎族] ئىzú لىزۇ مىللىتى.

[黎明] ئىmíng ئا تاڭ سەھەر، سۈبھى، تاڭ.

黧 ئا لويلا.

黧 ئا قارىماتاق، قارىلاق.

罹 ئا ① دۇچ كەلمەك، ئۇچرىماق، دۇچار بولماق، يولۇقماق، گىرىپتار بولماق: ～难 زىيانكەشلىككە ئۇچرىماق، قازاغا يولۇقماق. ② كۆلپەت، ئازاب - ئۇقۇبەت.

鱷 ئا نوگاي، چۆمۈچ: 以～测海 دېڭىز سۈيىنى نوگاي بىلەن ئۆلچىمەك. ئاسپ كەتمەك.

鬻 ئا تىلىنىپ كەتمەك، كېسىلمەك.

礼 ئا ① مۇراسىم: 典～ مۇراسىم / 婚～ توي مۇراسىمى. ② سالام: 敬～ سالام بەرمەك / 有～貌 ئەدەبلىك. ③ سوۋغا، سوۋغات، تارتۇق: 五一献～ «1 - ماي» بايرىمىغا سوۋغا قىلماق / 一份～ بىر كىشىلىك سوۋغات.

李 ئا ئالۇچا دەردەخى.

里 ئا ① چاقىرىم، يول. ② يۇرت، ماكان: 故～ ئەسلى ماكانى / 返～ يۇرتىغا قايتماق / 同～ بىر يۇرتلۇق. ③ قوشنا، كوچا: 邻～ قولۇم - قوشنا / ～弄 مەھەللە، تار كوچا. ④ ئەستەر

ساد قىلىشنى قاتتىق يولغا قويماق / ～禁 قاتتىق مەنىي قىلماق. ② كەسكىن، جىددىي: 正言～色 كەسكىن هالدا. ③ شىددەتلىك، يامان. lìhài [厉害] [害利] 1. ددەشەتلىك، مۇدھىش، ۋەھشىي، يىرتقۇچ: 老虎很～ ～ يولۋاس بەك ۋەھشىي. 2. قاتتىق، ناھايىتى: 疼得～ ～ قاتتىق ئاغرىماق / 闹得～～ ھەددىدىن بەك ئاشماق. ④ بىلىمەك: 马秣～兵 ◇ جەڭگە جىددىي ھازىرلىق كۆرمەك.

励 lì ردغبەتلەندۈرمەك، ئىلھاملاندۇرماق: ～志 ئىلھام بەرمەك، ردغبەتلەندۈرمەك، روھلاندۇرماق / ～奖 مۇكاپات: تەقدىرلىمەك.

砺 lì ① بىلەي. ② بىلىمەك.

蛎 lì مۇلى قوڭۇلمىسى.

粝 lì تازا ئاقلانمىغان گۈرۈچ.

立 lì ① تۇرماق: ～正 تىك تۇرماق: ددققەت. (كۆچمە مەنىدە) ～柜 ◇ ئىشكاپ / 把～伞 在门后头 كۈنلۈكنى ئىشكىنىڭ كەينىگە تىكلەپ قويماق. [方立] lìfēng كۆپ. [立体] lìtǐ ستېرېئو: گېئومېترىيىلىك جىسىم. [立场] lìchǎng 1. بوزىتىسىيە. 2. مەيدان، مەۋقە: 站稳工人阶级～～ ئىشچىلار سىنىپىنىڭ مەيدانىدا چىڭ تۇرماق. ② تىكلىمەك، تۇرغۇزماق، تۇزمەك: 1. قۇرماق، تەسىس قىلماق: ～学校 مەكتەپ تەسىس قىلماق/ 建～厂工زاۋۇت قۇرماق. 2. خىزمەت كۆرسەتمەك: ～功 خىزمەت كۆرسەتمەك. 3. تۇزمەك: ～合同 توختام تۇزمەك. 4. تىكلىمەك، بەل باغلىماق: ～志 ئىراده تىكلىمەك. ③ مەۋجۇت بولۇش، ئۆز ئالدىغا تەرەققىيلىك قىلىش مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: 自～ ئۆز ئالدىغا تۇرمۇش كەچۈرمەك / 独～ مۇستەقىل بولماق، مۇستەقىللىك. ④ دەرھال، شۇئان: ～行 止停 دەرھال توختاتماق/ ～即 做去 دەرھال قىلىۋەتمەك.

莅 lì كەلمەك: ～会 يىغىنغا

粒 lì ① دان، دانىچە:

逦 ا 761 - يەتتىكى '迤逦' (ilyi) غا قارالسۇن.

醴 ا مۇسەللەس، تاتلىق

鱧 ا قارا بېلىق.

力 ا ① كۈچ، قۇۋۋەت: 身强～ ساغلام ھەم كۈچلۈك. (كۆزچەم مەنىدە) 1. 目～ كۆز-رۇش قۇۋۋىتى / 脑～ ئەقلىي قابىلىيەت. 2. 电～ ئېلېكتر قۇۋۋىتى، ئېلېكتر كۈچى / 药～ دورىنىڭ تەسىرى، دورا-نىڭ ئۈنۈمى / 浮～ لەيلەش كۈچى / 说服～ قايىل قىلار-لىق / 生产～ ئىشلەپچىقىرىش كۈچى. ② كۈچ چىقارماق، تىرىشماق: ～战 تىرىشىپ كۈرەش قىلماق / 理据～ داۋالى قويۇپ تالاشماق / ～争上游 ئالغا ئىلگىرىلەش ئۈچۈن تىرىشماق. ③ كۈچ.

荔 ا [枝荔] lìzhī لىجى، لىچىنىڭ مېۋىسى.

历 ا ① ئۆتمەك، كەچۈر-مەك: ～尽苦甘 ھالاۋەت ۋە مۇشەققەتلەرنى باشتىن كە-چۈرمەك / 十时年～ ئون يىلنى ئۆتكۈزمەك. ② ھەر، ھەر بىر: ～年 ھەر يىلى / ～代 ھەربىر دەۋر / ～史 تارىخ، تارىخىي. [来历] láilì بۇرۇن-دىن، ئەزەلدىن بۇيان، ئەزەل-دىن تارتىپلا: 中民人国～ 就是勤劳勇敢的 جۇڭگو خەلقى ئەزەلدىن تارتىپلا ئەمگەكچان، باتۇر. [历历] lìlì ئوچۇق، ئېنىق، ئۆپۈ-چۈق: ～～在目 تۇنۇگۈنكە-دەك. ③ بىر-بىرلەپ، بىرياننا-دىن: ～览 بىر-بىرلەپ كۆز-مەك. ④ كالېندار، تەقۋىم.

坜 ا ئازگال، ئورمەك.

苓 ا 644 - يەتتىكى '苓萼' (tíngli) غا قارالسۇن.

呖 ا [呖呖] lìlì چاكىلداق: ～～莺声 بۇلبۇلنىڭ چاكىلداپ سايرىغان ئاۋازى.

沥 ا ① تامماق، تامچىلاق. [沥青] lìqīng قارامايى، ئاسفالت. ② سۈزمەك.

栎 ا ئوقۇر.

疬 ا 430 - يەتتىكى '疬癧' (luǒ) غا قارالسۇن.

雳 ا 497 - يەتتىكى '霹雳' (pī) غا قارالسۇن.

厉 ا ① قاتتىق، قەتئىي، ئەمەلىي: ～行节约 ئىسراپ-

تا بەك چاققان. 2. رەتلىك، تەرتىپلىك، جاي - جايىدا: 东西拾收 ~ ~ 了 نەرسە - كېرەكلەر رەتلىك يىغىشتۇرۇلدى. [害利] 1. lìhài پايدا - زىيان، مەنپەئەت: 不计 ~~ پايدا - زىيان بىلەن ھېساباشماسلىق. 2. lìhai '害厉' بىلەن ئوخشاش. ئاغاقارا.

俐 lì 413 - بەتتىكى '伶俐' (líng lì)

莉 lì ئادەم ئىسمىغا ئىشلىتىلىدۇ.

猁 lì 575 - بەتتىكى '狸猁' (shēlì) غا قارا.

痢 lì ①تولغاق. ②379- بەتتىكى '痢痢' (lìlì) غا قارا.

例 lì ① مىسال: 举一个 ~ 子 بىر مىسال كۆرسەتمەك/ 前无史 ~ مىسلىسىز، مىسلى كۆرۈلمىگەن. ② قائىدە، تۈزۈلۈش، بەلگىلىمە: 条 ~ نىزام، قائىدە / 发凡起 ~ بەلگىلىمىگە ئاساسلانما. [外例] lìwài مۇستەسنا، ئىستىسنا، بۇنىڭ سىرتىدا: 全 加参体会, 没有一个 ~~ 有没 مە كىشى تولۇق قاتنىشىدۇ/ 遇到 ~ ~ 的事 ئۇچرايدىغان ئادەتتىن

理 ◊ بەۋقۇلئادە، ئىشقا دۇچ كەلگەندە، ئۇنى چاتاقسىز بىر نەرسە قىلىشقا توغرا كېلىدۇ. ③ مىسال، ئۈرنەك: 病 ~ كېسەللىك. ④ نىزام بويىچە ياكى كونا قائىدە بويىچە ئېلىپ بېرىلغان ئىشنى كۆرسىتىدۇ: ~ 会 قەرەللىك يىغىن / ~ 行公事 رەسمىيەتچىلىك، شەكىلۋازلىق.

疠 lì ① ۋابا. ② ياماڭچاقا.

戾 lì ① خاتالىق، سەۋەنلىك، گۇناھ. ② غەلىتە، بىر قىسىملا: زوراۋان. ئۆكتەم، زالىم: 暴 ~ زالىم، زوراۋان.

唳 lì سايرىماق (قۇشلار): 鹤 ~ تۇرنىنىڭ سايرىشى.

隶 lì ① قاراشلىق، قاراملىق: 直 ~ 中央 مەركەزگە بىۋاسىتە قاراشلىق. ② يايىس، چاپارمەن. ③ لىشۇ شەكىلى. ④ مالاي. 傈僳: 傈 ~ 僳 مالاي. [傈僳]

栎 lì دۇب دەرىخى، ئىسمىدىن

粝 lì ھارۋا چاقى ئىسمىدىن ياسىلىدىغان ئەزمەك. (ئوخشاش ئىشى مەنىسىدە) بوزەك قىلماق،

蛎 lì ئىشقىلى باش پارچىلىرى. ئىسمىدىل: 牡 ~ 蛎

米～ال كۆرۈچ دانلىرى/ 豆～ال پۇرچاق دانلىرى/ 盐～ال تۇز دانچىلىرى، تۇز ئۇۋاقلىرى. ② تال، دانە، پاي: 一～米 بىر تال گۈرۈچ / 两～丸药 ئىككى دانە كۇملاچ دورا / 三～弹子 ئۈچ پاي ئوق. اقالپاق.

笠 ii چىغ قالپاق، بامبۇك

吏 ii ئەمەلدار، مەنسەپدار: 贪污官～ پارىخور ئەمەلدارلار.

俪 ii 另见 li ① چىرايلىق، گۈزەل: 美～ چىرايلىق/ 秀～ گۈزەل / 壮～ كۆركەم، ھەيۋەتلىك / 富～ سەلتەنەتلىك/ 日和风～ مەيىن شامال ۋە يىللىق قۇياش. ② چاپلاشماق، قونماق، يېپىشىۋالماق.

俪 ii ① جۈپ، قوش، جورا: ～词 قوش سۆز / ～句 قوش جۈملە. ② ئەرخوتۇن.

俐 li لى (فامىلە).

利 ii ① پايدا، پايدىلىق، مەنپەئەت، نەپ: 对事件这～ 人民有益 / 从服务～ 人个 集体～ ئىخلاسمەنپەئەتكە بويسۇنمۇرۇش كېرەك. ② نەپ بەرمەك، مەنپەئەت يەتكۈزمەك: 不～己 门专 / 人～ قىلىچە ئۆز مەنپەئەتىنى كۆزلىمەي، باشقىلارغىلا مەنپەئەت يەتكۈزمەك. [用利] liyòng پايدىلانماق، ئىشلەتمەك، ئىشقا سالماق: 废物～ / ～他的长处 / ～这个机会 / ～一切可以利用的人 / ～一切可以利用的时间 / ～一切可以利用的条件 / ～一切可以利用的机会 / ～一切可以利用的力量 / ～一切可以利用的资源 / ～一切可以利用的人力 / ～一切可以利用的物力 / ～一切可以利用的财力 / ～一切可以利用的技术 / ～一切可以利用的设备 / ～一切可以利用的场地

联 lián ① بىرلەشمەك، بىرلەشمە؛ باغلىماق، ئۇلاماق، تۇتاشتۇرماق؛ 工农～盟 ◇ ئىشچى - دېھقانلار ئىتتىپاقى / ～会席 بىرلەشمە يىغىن. [联绵] liánmián ئۇزۇلمەسلىك، توختىماسلىق، تۇتىشىپ كەتمەك، ئۇزلۇكسىز. [联络] liánluò ئالاقە، ئالاقە باغلىماق. [国合联] liánhéguó بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى (ب د ت). ② مەسئۇلىيەت: 上～ مەسئۇلىيەتنىڭ 1 - مەسىراسى / 下～ مەسئۇلىيەتنىڭ 2 - مەسىراسى / 挽～ مەرسىيە، تەزىيەنامە / 春～ باھار مەسئۇلىيىتى.

廉 lián ① پاك، ديانەتلىك، ساپ، تازا: ～洁، 素朴 风作作工的 پاك، ساددا خىزمەت ئىستىلى. ② ئەرزان: ～价 باھاسى ئەرزان. ③ تەكشۈرمەك، ئېنىقلاش: ～得其情 ئەھۋالنى ئېنىقلاۋالماق.

臁 lián پاچاقنىڭ ئىككى يان تەرىپى: ～骨 پاچاقنىڭ ماق. ③ ھەتتا، بولغاندىمۇ: 在现，得认不都字 ～前从他 了信写会 ئۇ ئىلگىرى ھەتتا ئىلمپنىڭ سۈنۈقىنىمۇ بىلمەيتتى، ھازىر سالام خەت يازالايدىغان بولدى / 耕精 田良成变能也地荒 ～，作细 تۇجۇپىلەپ يەر ھەيدەش، بوز يەرلەرنىمۇ مول ھوسۇل لۇق يەرگە ئايلاندۇرغىلى بولىدۇ. ④ لىيەن، روتا: ～长 لىيەنجاك / 范模 ～ نەمۇنىچى لىيەن. ئالىسى.

莲 lián ئىلۇپەر، سۇ لەيلىسى. 涟 lián ① جىمىر - جىمىر؛ مەيىن دولقۇن. ② يېشى - تاراڭ - تاراڭ تۆكۈلمەك: ～～ يېشى تاراڭ - تاراڭ تۆكۈلمەك / ～而 تاراڭ - تاراڭ ياش تۆكمەك.

鲢 lián چىپارسۇختا بېلىق.

怜 lián ① ئېچىنماق، ئىچ ئاغرىتماق: 我们不决 ～惜人坏 ياماڭ ئادەملەرگە ھەرگىز ئىچ ئاغرىتمايمىز. ② كۆيمەك، كۆيۈنمەك.

帘 lián ① ۋۇدۇسكا. ② پەردە، ملەگزە.

شەخسىل / 瓦 ~ خىش - كىسەك پارچىلىرى.

跹 lí 另见 luò ماڭماق: 骤骐— ~，不能千里 دۆلدۈل بىر چېپىشىدا مىڭ چاقىرىم يول ياسالمايدۇ.

鬲 lì 另见 gé داڭقان.

栗 lì ① كاشتان. ② تىتىرىمەك: 不寒而~ سوغۇقتىن كۆرمەي تۇرۇپ تىترىمەك؛ تەنى جۇغۇلداپ كەتمەك.

傈 lì Lìsù [傈僳] لىسۇ مىللىتى.

篥 lì 39 - بەتتىكى '篥觜' غا قارالسۇن. (bìlì)

詈 lì تىللىماق.

哩 li 另见 lǐ·lī 'lī(ne)呢' بىلەن ئوخشاش.

蜊 li 212 - بەتتىكى '蜊蛤' غا قارالسۇن. (gélì)

璃 li 50 - بەتتىكى '玻璃' غا، 418 - بەتتىكى '琉璃' غا قارالسۇن. (bōlí، liúlí)

LIA

俩 liǎ 另见 liǎng ئىككى، ئىككىيلەن: 夫妇 ~ ئەر - خوتۇن ئىككىيلەن/ 买~卖 ئىككىلەپ جىڭمومۇ ئالماق.

LIAN

妆 liān پەرداز قۇتىسى. [妆] zhuāngliān قىزمەلى سەپ.

连 ① liān تۇتاشماق. باغلانماق، تۇلانماق، ئۇدا، ئۇزلۇكسىز، ئارقا - ئارقىدىن: 天~水，水~天 ئاسمان - زېمىن تۇتاشقان / 骨~肉 سۆڭەك بىلەن گۆشتەك باغلانماق / 地土把 يەر - يەر片成~ نى تۇتاشتۇرماق / 接~不断 ئۇزلۇكسىز، ئارقىدىن ئارقا / ~年 ئۇدا بىر نەچچە يىل. [忙连] liánmáng ئالدىراپ - تېنەپ، تېز، شۇ ھامان، ھاپىلا - شاپىلا، ئالمان - تالمان: ~~让坐 دەرھال ئورۇن بېرىمەك. [词连] liáncí باغلىغۇچى. [枷连] [枷连] liánjiā دان سوقتۇچ. [夜连] liányè كېچىلەپ، كېچىچە؛ بىر قانچە كېچە: ~~造赶 كېچىلەپ ياسىماق. ② - غاچ / - قاچ، - گىچ / - كەچ؛ بىلەن؛ - دىن / - تىن: ~说笑带 كۈلگەچ سۆز قىلماق/ ~拔根 يىلتىزىدىن يۇلۇ

滥 liàn [滥滥] liànyàn لۇ-لۇغ سۆ.

链 liàn ① زەنجىر؛ 表～ سائەت زەنجىرى / 铁～ تۆ-مۇر زەنجىر. ② كابېلتۆۋ.

楝 liàn مېلىنىيە، ئازادى دەرەخ.

裢 liàn 111- بەتتىكى '裢裢' (dāllan) غا قارالا.

LIANG

良 liáng ① ياخشى، ئوبدان، ئېسىل؛ ～药 ياخشى دورا / ～田 مۇنبەت يەر / 优质品 / ～不化消 سۆيىتى ياخشى ～ھەزىم قىلىشى ياخشى ئەمەس. ② خېلى؛ ～久 خېلى ۋاقىت، خېلى ئۇزۇن / 益获～ 多 خېلى كۆپ نەپ ئالماق.

粮 liáng ① ئاشلىق؛ 食～ ئاشلىق، ئوزۇق / 杂～ قارا ئاشلىق. ② ھەللە - پاراق؛ 公交～ پاراق تاپشۇرماق.

跟 liáng 见另 liàng [跟跳] liàngtiào ھەركەتلىك، ئالدىراق.

凉 liáng 另见 liàng سالقىن، سۆرۈن، سوغۇق؛ سوۋۇماق؛ 饭～了 ئاش سوۋۇدى / 立秋之后天气～了 باش كۆزدىن كېيىن ھاۋا سوۋۇپ قالدى. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) كۆڭلى سوۋۇپ قالماق، كۆڭلى سوۋۇپ قالماق؛ كەيپىي ئۇچماق، مەيۇسلەنمەك، ئۈمىدسىزلەنمەك؛ 听这到消息，我心里～了 بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ، كۆڭلۇم سوۋۇپ قالدى. [快凉] liángkuai 1. سەل سوۋۇن. 2. سەگىمەك، سالقىنلىماق، سايىدىماق؛ 到外头～～～～去 تالاغا چىقىپ ھاۋايىپ كېلەيلى.

椋 liáng قاغا جىنىسى.

梁 liáng ① بالا ياغاچ، خام، لەرە؛ 上～ ئۆستە بالا ياغاچ. ② كۆۋرۈك؛ 开山～ تاش كۆۋرۈك / 桥架～ تاغ يېرىپ، تۆپا ئوشۇپ كۆۋرۈك ياسىماق. ③ ساپ، ئوتقۇچ؛ 壶～儿 چەينەك سېپى / 提的子篮～坏了 سېۋەتنىڭ ئوتقۇچى بۇزۇلۇپ قالدى. ④ قىرە؛ 山～ تاغ قىرى / 鼻～ ◇ قاۋۇشار. ⑤ (Liáng) لىياڭ ئۇرۇدىسى.

梁 liáng ئەلا سورتلۇق

如平江 liàn ① شايىي: 练 ~ دەريا سۇيىي خۇددى شا- يىدەك ئاقماقتا. ② پىشۇر- ماق (مەشۇنىي). ③ مەشىق قىلماق: ~ 跑 يۈگۈرۈشنىي مەشىق قىلماق / ~ 领本 ◇ ماھارەت ئۆگەنمەك. ④ تەج- ربىلىك، پىششىق، ئىش كۆرە- گەن: ~ 达 تەجربىلىك / 老 ~ ئىش كۆرگەن / 熟 ~ پىش- شىق، ئۇستا، ماھىر.

炼 liàn ① تاۋلىماق، كۆيە- دۈرمەك: ~ 钢 پولات تاۋلە- ماق / ~ 焦 كوكس كۆيدۈر- مەك. ② سىلىقلىماق، ئىخچام: ~ 字 سۆز سىلىقلىماق / ~ 句 ئىخ- چام جۈملە. ③ پىشۇرماق: ~ 乳 قۇيۇلدۇرۇلغان سۈت.

恋 liàn ئايرىلغۇسى كەل- مەسلىك، قىيماسلىق: 留 ~ قىيماسلىق / 不舍 ~~ كۆڭ- لى قىيماسلىق. [爱恋] ài liàn مۇھەببەت، مۇھەببەتلەشمەك، سۆيگۈ.

殓 liàn كېچە نلىمەك: 人 ~ كېچەنلەپ تاۋۇتقا سالماق / 大 ~ تەنتەنە بىلەن كې- چەنلىمەك.

疮 ~ ئىككى يان سۆڭمىكى پاقالچاق يارىسى.

镰 lián ئورغاق.

蠊 184 lián - بەتتىكى "蜚蠊" (fěilián) غا قارالا.

琏 liǎn ئىبادەت قاچىسى.

裣 liǎn ① يىغمىاق، توپ- لىماق: توختىماق: ~ 足 توختاپ قالماق، تۇرۇپ قال- ماق / ~ 钱 پۇل يىغمىاق، يىغىش قىلماق، ئىئانە توپ- لىماق. ② چەكلىمەك، ئۆزە- نى تارتماق: ~ 迹 تۇغۇلۇ- ۋالماق، ئۆزىنى تارتماق، ئۆزىنى قاچۇرماق.

脸 liǎn يۈز، چىراي. (كۆچە- مە مەنىدە) 1. باشلىق، تە- ئىي: 鞋 ~ بال ئاياغ باشلىقى / 门 ~ بال ئىشلىدى تەرەپ؛ يۈزى تەئىي. 2. يۈز، ئابروي: 有错改正就好,不怕丢 ~ خا- تالىقنى تۈزەتكەن دۇرۇس، يۈزۈم چۈشۈپ كېتەرمىكىن دەپمەسلىك كېرەك.

检 <旧> liǎnrèn[衽捡]liǎn قەزىم قىلماق (ئايالنىڭ).

蔹 bái liǎn [蔹白] liǎn يا- ۋۇنىمە ئامپېلوپسىسى.

凉 liàng ① ئەپۇ قىلماق، كەچۈرمەك: 体～◇ ھالىغا يەتمەك /原多请～ كۆپلەپ ئەپۇ قىلغايلا. [谅解]liàngjiě چۈشەنمەك، چۈشىنىپ قىلىشماق، ②ئىشەنچلىك، ئەمەلىي، سەمىمىي: ～言斯哉 ئۇنىڭ سۆزى ئىشەنچلىك. ③ پەرەز- نى بىلدۈرىدۇ: ～不能他来 ئۇ كېلەلمەيدۇ.

晾 liàng ئاپتاپقا سالماق، ئاپتاپقا يايماق؛ قۇرۇتماق، شامالداتماق: ～衣服 كىيىم- نى شامالداتماق.

辆 liàng ئاپتوموبىل، ھار- ۋىلارنىڭ سانىنى بىلدۈرىدە- غان مىقدار سۆز: 一～汽车 بىر ئاپتوموبىل /一～大车 بىر ھارۋا.

靓 liàng 见另 jìng ‹方› گۈ- زەل، چىرايلىق، كېلىشكەن.

量 liàng 见另 liáng①ئۆل- چەم ئەسۋابلىرى.[量词]liàng cí مىقدار سۆز. ② چەكنى بىلدۈرىدۇ: 酒～ ھاراق كۆتۈرۈشى /气～ كۆڭۈل، قورساق، ئىچى /饭～ ئىش- تىها /胆～ يۈرەك، جىگەر، ئەيرەت. ③ سان: 重并～质 سۈپەت بىلەن سانغا تەڭ ئېتىبار بەرمەك /大～新产生 式农具◇ يېڭىچە دېھقانچە- لىق سايمانلىرىنى كۆپلەپ ئىشلەپ چىقارماق. [分量]fènliang ئېغىرلىق، ۋەزىن، سالماق: 不够～～ ئېغىرلىقى تۇشماسلىق /～～均匀配分 تەڭ بۆلمەك. ④ چاغلىماق، قاردىماق، باقماق، يارىشا، مۆلچەرلىمەك، دەڭسىمەك: 行而力～ ئۆز كۈچىگە يارى- شا ئىش كۆرمەك /～出为人 كىرىمگە قاراپ چىقىم قىلماق.

跟 liáng 另见 liàng [跄跟]liàngqiàng دەلدەڭلىمەك، سەنتۈرۈلمەك.

LIAO

撩 liáo ① 见另 liāo كۆ- تۈرمەك، تاشلىماق، قايىر- ماق: ～服衣长把要候时的跑 来起 يۇگۈرگەندە ئۆزۈن چا- پانىنى قايرىپ قويۇش كېرەك/ ～子帘把 来起 پەردىنى قايە- رىماق. ② سەپسەك، چاپە-

gāoliáng [梁高] قېيىرىقىلار. قوناق، گاۋلياك.

量 liáng 见另 liàng ①ئۆلچەملىك: 用斗～米 گۇرۇچنى كۆردە ئۆلچەملىك/布～尺用◇ رەختنى مېتىرلىماق. ② مۆلچەرلەش مەنىسىدە: 思～ ئويلانماق /打～ سەپسالماق.

两 liǎng ① ئىككى؛ قوش. 书本～ ئىككى كىتاب /马匹～ ئىككى ئات /～个月 ئىككى ئاي /～半 ئىككى يېرىم / ～万 ئىككى تۆمەن، 20 مىڭ. ② ئىككى تەرەپ: ～便 ھەر ئىككى تەرەپ ئۆچۈن قولايلىق /～可 ئۇمۇ بولىدۇ، بۇمۇ بولىدۇ /～全 ئىككى قەرەپكە ئېتىبار بەرمەك /～相愿情 ھەر ئىككى تەرەپ رازى بولۇشماق. ③ نامەلۇم سانىنى بىلدۈرىدۇ: 过～天再说吧 بىر-ئىككى كۈندىن كېيىن بىر-نەرسە دېيىشەيلى /他有真～下子 ئۇنىڭ قولىدىن خېلى ئىشلار كېلىدىكەن. ④ سەر.

俩 liǎng 见另 liǎ[俩伎] jì نەيرەڭ، ھىيلەگەر.

唡 liǎng ئونسىيە: ئىنگلىز

纲 liǎng بىر جۈپ، بىر پار (ئايىغ).

魉魉 liǎng 668-بەتتىكى'魍魉' (wǎngliǎng) غا قارالسۇن.

亮 liàng ① يورۇق؛ يورۇق-ماق، يالتىراق؛ پارقىرىماق، ئاللىدىماق: 天～了 تاڭ يورۇدى /敞～ ئازادە، يورۇق/刀真得磨～ پىچاقنى بىلەپ تازا ئاللىدىتىپ ئۆتمەك. ②نۇر، يورۇق: 屋里一点儿～也没有 ئۆي ئىچى قاپقاراڭغۇ. (كۆچمە مەنىدە) شام، چىراغ: 拿个～来 بىر تال شام ئەكەل. ③ كۆرسەتمەك، ئاشكارىلىماق، بىلدۈرمەك: ～相 پۈتۈنزېتسىيە بىلدۈرمەك. ④ يورۇماق؛ ئوچۇق، ئېنىق، روشەن: 你这一说，我心里就～了 سەن بۇنداق دېگەندىن كېيىن، دىلام يورۇپ كەتتى/打开窗户说～话 كېپىنمىك ئوچۇقمىنى قىلايلى. ⑥ يالتىراق، جاراڭلىق: 洪～ ئاۋازى جاراڭلىق.

晾 liàng [晾晾] liàng liáoliàng جاراڭلىق، ياڭراق.

凉 liáng 另见 liàng سوۋۇتقا

缭 liáo ① ئولغانماق؛ ئەمر - چىمىر، قالايمىقان، چىگىچ؛ ～乱 ئەمر - چىمىر / 烟饮～绕 ئەس ئولغىنىپ كۆڭۈلدەك. ② يۆمىمەك، يۆمەپ تىكمەك؛ ～缝(fèng) سۆكۈلگەن جايىنى يۆمىمەك/ 边贴～ تىكمەك. پەۋازنى يۆمەپ liǎo 见另 liáo 了كۆيمەك، يالقۇن، يانغىن: 星星之火，可以～原 ئۇچقۇندىن يانغىن چىقىدۇ. ㄌ(jiǎo|liáo)غا قارالسۇن. 鹩 liáo 341- بەتتىكى '鹪鹩'. 寥 liáo كەم، ئاز، شالاڭ؛ 星晨若～ جىمجىت؛ قۇرۇق؛ تالاڭ يۇلتۇز لەردەك شالاڭ، ناھايىتى ئاز /几无～～ يوق دېيەرلىك، بىر نەچچىلا. 飉 liáo 见另 liù [戾飉] 1. liáolì شامالنىڭ ئاۋازى. 2. تېز، چاپسان. 镣 liáo پەللە نامى. '穿'بەلەن ئوخشاش.

了 liǎo 见另 le چۈشەنمەك؛ چۈشىنىشلىك، ئېنىق، روشەن، ئوچۇق: 明～ ئېنىق، چۈشىنىشلىك /一目～然 ئوچۇق /不甚～～ ئانچە چۈشەنمەسلىك. [解了] liǎojiě چۈشەنمەك، بىلمەك، ئۇقۇشماق: ～～情况 ئەھۋال ئۇقۇشماق. ② تاماملانماق، ئۆتمەك، پۈتمەك: 事已经～ 未犹话 / ئىش پۈتتى (le)了 不以～ كەپ ئۆگىمىگەندەك / ～之◇ ئىشىنىك ئايىغىنى چىقارمايلا تاشلاپ قويماق / 说没完没～来话起事～衍数能不 / ئالالايتتى ئىشنى ئەپلەپ - سەپلەپ ئۆتكۈزمەسلىك كېرەك. [当了] liǎodàng تۇز، ئوچۇق: 直捷～～ تۇز، ئوچۇق. ③ پېئىلنىڭ ئارقىسىدا '不'، '得' بىلەن قوشۇپ ئىشلىتىلىدۇ، مۇھىمىچىلىك مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: 这本书我～不看 بۇ كىتابنى ئوقۇيالمايمەن / 这事你办～得 بۇ ئىشنى قىلالايسەن. [得不了] liǎobùde ئاجايىپ، ھەقىقەتەن، ئالاھىدە؛ قالتىس، بەك؛ بامان بولدى: 他的本事～～～ ئۇ ھەقىقەتەن قولىددىن ئىش كېلىدىغان ئادەم جۇمۇ / ～了火了着，了～ ياماڭ بولدى، ئوت كەتتى! / ～～得疼

ماق: 先～ 上点水再扫 ئاۋ-ۋال ئازراق سۇ سەپسەپ ئاندىن سۈپۈر.

蹽 liáo 〈方〉 يۈگۈرمەك، ماڭماق: 他～了一气一万米 ئۇ بىراقلا 10 مىڭ مېتر يۈگۈردى.

辽 liáo ئايان، كەڭ.

疗 liáo يىراق: ～阔 بىپايان، كەڭ.

病～ داۋالماق: ～诊 /كېسەل داۋالماق (ئوخشىتىش مەنىسىدە) پەسەيتمەك، باسماق؛ قۇتۇلدۇرماق: ～饥◇ قورساقنى توقلىماق /贫～ كەمبەغەللەرنى قۇتۇلدۇرماق.

窎 liáo سۆزىمەك ئوغۇلىدىغان ئىسىم ئارىسى.

聊 liáo ① ۋاقتىنچە، ھازىرچە، دېرمەھەللىكتە؛ ئاز، سەل: ～胜一筹 سەل ئۈستۈن تۇرماق /～无于胜 يوقتىن سەل ياخشىراق. ② كۆن كەچۈرمەك، تاياندىماق: 反动统治时生～不民.代 ئەكسىيەتچىلەر ھۆكۈمرانلىق قىلغان دەۋردە، خەلق كۈن كەچۈرەلمەيدىغان بولۇپ قالغانىدى. [聊无] wúliáo

1. ئىچ پۇشماق، زېرىكمەك. 2. تېتىقسىز، بىمەنە، مەنىسىز، ئەھمىيەتسىز. ③ 〈方〉 پارالۋ سالماق، مۇڭداشماق: 别～了,赶快干吧! پاراڭنى قويۇپ، چاپسان ئىشلەيلى!

僚 liáo ① ئەمەلدار. [僚官] guānliáo تۆرە، بېشۇروكرات. ② ھەنسەپداش. [机僚] jīliáo يارده‌مچى ئايروپىلان.

撩 liáo见另 liāo جەلەپ قىلماق، مەپتۇن قىلماق، زومقىنى كەلتۈرمەك.

嘹 liáo [亮嘹] liàngliáo جارانگلىق، ياڭراق.

獠 liáo ياۋۇز، يىرتقۇچ: ～面 يىرتقۇچ بەشىرە. [牙獠] yáoliáo ھىڭگاك چىش.

潦 liáo见另 lǎo [倒潦] dǎolǎo ئىش ئوڭسىدىن كەلمەسلىك، پالاكەت باسماق. [草潦] cǎoliáo قول ئۇچىدا، چالا-بۇلا؛ قالايمىقان: 工作～～ 不能太～～ قول ئۇچىدىلا ئىشلەشكە بولمايدۇ /字写得～～ خەتنى بەك قالايمىقان يازماق.

寮 liáo ھوجرا.

ئەمەس جوزدىغا قويۇپ قويماق.
廖 liào لياۋ (فامىلە).
镣 liào كىشەن، ئىشكەل، ئاسارەت.

LIE

咧 liě,liē 见另 liē [咧咧] liēliě <方> ۋات - ۋات، كاپ كاپ؛ ۋاتلىدىماق، كاپىلدىماق: 瞎～ قاردىسىغا ۋاتلىدىماق.
咧 liě 见另 liě,liē كالچايتماق، كالچايماق، ھەجايماق: ～嘴 ئاغزىنى كالچايتىماق /～着嘴笑 ھەجايماق.
裂 liě 见另 liē <方> ئېچىلىپ قالماق: 衣服没扣好，～着怀 چاپانىنىڭ تۈگمىسى ئېتىلمىگەنلىكتىن، مەيدىسى ئېچىلىپ قاپتۇ.
列 liè ①رەت، قاتار، سەپ، ئەستىروي: 站在前～ ئالدىنقى قاتاردا تۇرماق. ② تىزماق، تىزىلما-ق: 后～名姓 ئىسىم - فامىلىسى ئارقىغا تىزىلماق/～队 رەتكە تىزىلماق/开～帐目 ھېسابات-قا تىزىلماق. (كۆچمەنىدە): 1. كىرگۈزمەك: ～入甲等 بىرىنچى دەرىجىگە كىرگۈزمەك. 2. خىيال، تۇر: 不在～之论讨论 مۇزاكىرە قىلىدىغان تۇر ئەمەس. [席列] liè xí چەتئەل قاتناشماق. ③ ھەر قايسى، - لار / - لەر: ～国 بەگلىكلەر/～位 ھەر قايسىلىرى. ④ ئېشىلون (ھەقدار سۆز): 一～火车 بىر ئېشىلون.
冽 liè سوغۇق، زېمىستان: 北风凛～ شىمال شامىلى. ھاراق).
洌 liè سۈزۈك، تىنىق (سۇ، ھاراق).
烈 liè ① كۈچلۈك، قاتتىق، شىددەتلىك: ～火 شىددەتلىك ئوت /～日◇ ئوتتەك قۇياش. ② داغدۇغا، تەنتەنە: 轰～～ داغدۇغا بىلەن. ③ قەيسەر، كەسكىن: ئىنقىلابىي قۇربان، شېھىت: 向刘胡兰～士学习 ئىنقىلابىي قۇربان لىيۇ خۇلەنداندىن ئۆگىنەيلى / 先～ قۇربان بولغان قەھرىمان، شېھىتلەر.
鸾 liè تۇمۇر تۇمشۇق.
裂 liè 见另 liě يىرتىلماق،

～ بەك ئاغرىپ كەتتى。[了得] liǎode 1. قاندىق بولماق، تاندىق قىلماق (ئىشنىڭ ئۇ - خىر ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ): 这～！ بۇ قاندىق بولغىنى! 2. قالتىس، تالانتلىق: 真～ ھەقىقەتەن قالتىس.

钌 liǎo 见另 liào (Ru).

蓼 liǎo سۇ قامچىئوتى؛ سۇ لازىسى؛ كېلىن تىلى.

燎 liáo 见另 liǎo كۆيمەك، قۇيقىلانماق، ئۆتلىمەك، ئۆت - لەنمەك: 把了～发头 چېچىنى قۇيقىلمۇالدى.

瞭 liào قارىماق، كۆزەتمەك، نەزەر تاشلىماق، سەپ - سالماق: 你在～着点儿 سەن يىراقتا تۇرۇپ سەپسەلىپباققىن /～望台 رەسەتخانا.

钌 liǎo 见另 liào [钌铞儿] liàodiàor ئىلمەك، ئىلگەك: 门～～～ ئىشىك ئىلگىسى.

尥 liào [子蹶尥] liàojuězi تەپمەك، مۆكۈمەك.

料 liào ① ئويلىماق، قىياس قىلماق، پەرەز قىلماق: 预～ ئالدىن پەرەز قىلماق/不出所～ ئويلىغىنىدەك بولماق / 他～事很得准 ئۇ ئىشنى ناھايىتى توغرا قىياس قىلىدۇ. ② ماتېرىيال: 原～ خام ماتېرىيال /木～ ياغاچ ماتېرىيال /衣～子◇ كىيىملىك رەخت /肥～◇ ئوغۇت /燃～◇ يېقىلغۇ /这种加是药丸的～ بۇ كۈمىلاچ دورىغا ئايرىم ماتېرىيال ئىلاشتۇرۇلغان. ③ يەم، بوغۇز: ～豆儿 يەم پۇرچاق/草～◇ سامان /喂得口牲～才能肥 چارۋا مالغا يەم بەرگەندىلا ئاندىن سەمرىتكىلى بولىدۇ. ④ شېشە، ئەينەك. ⑤ بولاق دورا.

[理料] lǐliào بىر تەرەپ قىلماق، تەييارلىماق، ھازىرلىماق: ～～家务 ئۆي ئىشلىرىنى بىر تەرەپ قىلماق / ～～丧事 ئاخىرەتلىكلەرنى تەييارلىماق.

[照料] zhàoliào قارىماق، خەۋەر ئالماق، غېمىنى يېمەك: 病人需要～～ كېسەللەدىن خەۋەر ئېلىش كېرەك.

摞 liào قويماق، تاشلاپ قويماق: 把碗～在桌子上 چىن

دەھقانچىلىق، ئورمانچىلىق، چارۋىچىلىق، قوشۇمچە كەسىپ ۋە يېلىقچىلىق.

啉 lín 374 - بەتتىكى "唻" (kuílín) غا قارالا.

淋 lín另见lìn ① چاچماق، سەپمەك: 花了，～ 上点水 吧 چاچراق سولىشىپ قاپتۇ. ئازراق سۇ چېچىپ قويايلى. [淋巴] línbā لىمفا. [淋漓] línlí چېچىلداپ ئاقماق، چېچ-چېچ تېمىپ تۇرماق: 墨迹～～ سىياھ چېچ-چېچ تېمىپ تۇرماق/ 大汗～～ قارا تەر چېچىلداپ ئاقماق. (كۆچمەنسىدە) پۈختادىن چىقماق، ئارماندىن چىقماق: تەپسىلىي، تولۇق، تەلتۆكۈس: ～～尽至 تەلتۆكۈس/痛快～～ پۈختادىن چىقماق.

琳 lín گۈزەل قاشتاش. [琅琳] línláng 1. ئۇنچە-مەرۋايىتلار: ～～满目◇ كۆزنى چاقنىتىدىغان خىلمۇخىل نەرسىلەر. 2. قاشتاشسىنىك ئاۋازى.

霖 lín ئاق يېغىن. ئاق يامغۇر. [甘霖] gānlín خاسىيەتلىك يامغۇر. (كۆچمەنسىدە) مەنپەئەت-شەپقەت.

临 lín ① كەلمەك، يېتىپ كەلمەك: 喜事～门 خۇشاللىق كەلمەك/ ～其境◇ ئۆزىنى شۇ مۇھىتتا بولغاندەك. (كۆچمەنسىدە) يولۇقماق، ئۇچرىماق: ～井焖渴◇ ئالدىدا: چاڭقىغاندا قۇدۇق قازماق. [临时] línshí 1. ۋاقتى كەلگەندە، ئەينى ۋاقتىتا: 事先有准备，～～不会 就乱忙 ئالدىن تەييارلىق كۆرۈلمىسە، ۋاقتى كەلگەندە ئالدىراپ قالمايسىز. 2. ۋاقىتلىق، ھازىرچە، ۋاقتىنچە، دەرھال: 你～～先理一下 ئاۋۋال ۋاقتىنچە ئۇكالىستەن بېجىرىپ قوي/ ～～会议 ۋاقىتلىق يىغىن. ② يېقىن، بويىدا، يېنىدا: ～河 ئالدىدا/ 走～ كوچىغا يېقىن/ 别～ ئايرىلىش ئالدىدا. [临盆] línpén بوشانماق، يەڭگىمەك. [临床] línchuáng كلىنىكا. ③ ئوردىغا چىقماق: ～朝 خان ئوردىغا چىقماق/ ～政 خان ئوردىغا

چاك كەتمەك، دەز كەتمەك: ～痕 دەز /～缝 چاك، يېرىق/ 手冻了～ قولۇم سوغۇقتىن يېرىلىپ كەتتى /感情破裂～ مۇھەببىتى بۇزۇلماق/四分五～ پارچە-پارچە بولۇپ كەتمەك.

趔 liè [趔趄 lièqie] دەل دەڭشىمەك، سەنتۈرۈلمەك.

劣 liè ① ئوسال، ناچار، يامان، ئەسكى: 不分优～ ياخشى بىلەن يامانىنى ئايرىماسلىق /土豪～绅 يەرلىك مۇشتۇمزورلار /品质恶～ ئەخلاقى ناچار. ② پەقەت، ئاران.

埒 liè ① پاكار تام. ② تەك، ئوخشاش، باراۋەر.

捩 liè بۇرۇلماق: 转～点 بۇرۇلۇش نۇقتىسى.

猎 liè ① ئوۋ قىلماق، شىكارغا چىقماق، ئوۋلماق: ～虎 يولۋاس ئوۋلماق /渔～ بېلىقچىلىق ۋە ئوۋچىلىق. ② ئوۋچى، ئوۋ، شىكار: ～人 ئوۋچى/～狗 ئوۋ ئىتى، تايغان.

躐 liè ① ھالقىپ كەتمەك، ئوزۇپ كەتمەك، ئۆتۈپ كەتمەك: ～等 دەرىجە ئاتلىماق /～进 ھالقىپ كەتمەك.

② ئاياغ ئاستى قىلماق، دەپسەندە قىلماق.

躐 liè 马～ئات يالى.

咧 lie 另见 liě، liē <方> مەنىسى '了'، '啦'، '哩'، غا ئوخشايدۇ: 好～ بولدى /他来～ ئۇ كەلدى.

LIN

拎 līn <方> ئالماق، كۆتۈرمەك: ～着一篮子菜 بىر سېۋەت سەي كۆتۈرۈۋالماق.

邻 lín ① قوشنا، قولۇم - قوشنا: 东～ كۈنچىقىش تەرەپ قوشنىسى /四～ قولۇم-قوشنىلار. ② يېقىن، يانداش، قوشنا: ～国 قوشنا دۆلەت /～居 قوشنا/～舍 قولۇم - قوشنىلار. ③ <古> بىرئۆم(مەش ئولتۇن).

林 lín ① ئورمان، ئورمانزارلىق: 树～ ئورمان /竹～ باممۇكزارلىق /防护～ قوغداش ئورمىنى /～立 قويۇق ئورمانلىق قەد كۆتۈرۈپ ئۆرمەك. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) 之族民～ مىللەتلەرنى ئارىسىدا/之作者～ ئەسەرلەر ئارىسىدا. ② 渔副牧～农: ئورمانچىلىق:

赁 lìn ئىجارىگە ئالماق، كىراغا ئالماق: ～房 ئۆينى ئىجارىگە ئالماق /～车 ماشىنىنى كىراغا ئالماق/出～ ئىجارىگە بەرمەك.

淋 lìn 另见 lín ①：ئوزمەك: ～盐 تۇز ئوزمەك /～硝 سىلىتىرا ئوزمەك. ② ئوزنەك.

蔺 lìn [藺马] mǎlìn چىمەن غىرتىياق، پىچان. ئاغا قاراك.

蹸 lìn 557 - بەتتىكى '蹂躏'

膦 lìn فوسفىن.

LING

○ líng سانىنىڭ بوش ئورنىنى تولدۇرىدۇ: 三～六号 306- نومۇرلۇق /一九七～年 1970- يىلى/一百～八人 108 كىشى.

伶 líng چاققىلىكەش: 坤～ ئايال چاققىلىكەش. [仃伶] língdīng يەككە-يېگانە، يالغۇز، تەنھا: 孤苦～～ يەككە-يېگانە، ھېلىم دۇنيادا غېرىب-مىسكىن.

[俐伶] línglì ئەقىللىك، زېرەك، چېچەن: ～～很 ئەقىللىق بالا /～牙 گەپدان، گەپكە چېچەن.

[俜伶] língpīng مىسكىنلىك، غۇربەتچىلىك، يېقىرلىق.

苓 líng پالما مەدىزى.

聆 líng 502- بەتتىكى '聆嘱' (pīdòlíng)غا قاراك. ئازدىندان.

囹 líng [圄囹] língyǔ <古>

泠 líng سالقىن، سۇرۇن: ～风 سالقىن شامال. [泠泠] línglíng 1. سالقىن، سۇرۇن. 2. ياقىراق ئاۋاز.

玲 líng جارانگلىق: جارانگلىق ئىماق: ～～耳盈 قۇلاقنىڭ يارغۇدەك جارانگلىق ئاۋاز. [珑玲] línglóng 1. جارانگلىق ئاۋاز. 2. نەپىس، نازۇك (نەرسە). 3. تېتىك، چاققان، چەبدەس: ～～活泼 تېتىك ۋە شوخ.

◇～建屋 高 شىشە: ئېگىزدە تۇرۇپ يىراقنى كۆرمەك. (كۆچە، مەيدانىدە) ئالدىنى كۆرەلمەك.

铃 líng قوڭغۇراق، زىل، كولدۇرما: 摇～ 班上 قوڭغۇراق چېلىپ ئىشقا چىقماق/～车/电～ بال ۋېلىسىپىت قوڭغۇردىقى/电～

ددا ئىشلارنى بىر تەرەپ قىلماق. ④ دوردماق، تەقلىد قىلماق: ～帖 ھۆسن خەت دوراپ يازماق /～画 تەقلىد قىلىپ رەسىم سىزماق.

粼 lɪ̈n [粼粼] lɪ̈nlɪ̈nسۇزۇك ھەم پاكىز (سۇ، تاش): ～～碧波 سۇزۇك دولقۇن سۇيى.

嶙 lɪ̈n [嶙峋] lɪ̈nxʊ̈n چوقۇ-چىيىپ تۇرماق، تىك كۆتۈرۈلمەك.

遴 lɪ̈n تاللىماق: ～选人材 ئىختىساسلىق كىشىلەرنى تاللىماق.

璘 lɪ̈n قاشتاشنىڭ نۇرى.

辚 lɪ̈n [辚辚] lɪ̈nlɪ̈n غىر-چىرلىماق، تاراقلىماق، غىل-دىرلىماق: ～～车 马萧萧 ھارۋىلار غىچىرلايدۇ، ئاتلار كىشنەيدۇ.

磷 lɪ̈n فوسفور (P).

瞵 lɪ̈n تىكىلىپ قاردماق.

鳞 lɪ̈n ① قاسىراق، تەڭ-گىچە. [爪鳞] lɪ̈nzhǎo (ئوخ-شىتىش مەنىسىدە) 1. ئۇششاق-چۈششەك ئىشلار. 2. ئىشلار-نىڭ ئاز بىر قىسمى. ② تەڭ-گىچسىمان نەرسىلەر كۆزدە تۇتۇلمدۇ: ～茎 پىياز باش-لىقلار /芽～ بىخ /逾～伤 پۈتۈن بەدىنى تىلىم - تىلىم بولۇپ كەتمەك.

麟 lɪ̈n ابوبراكىمىك، ياككاتاخ: 凤毛～角 كىم ئۇچرايدىغان قىممەت نەرسىلەر (سۈمۈرغ بى-لەن ۋە بوبراكىمىك مۇڭگۈزى).

凛 lɪ̈n ① ئىزغىرىن سوغۇق، قەھرىتان سوغۇق، ئاچچىق سوغۇق، زىمىستان سوغۇق: 北风～冽 شىمالدىن ئىزغىرىن سوغۇق شامال چىقماق. ② قاتتىق، سۇرلۇك، قەتئىي: 威风～～ ھەيۋىسى سۇرلۇك/大义～然 مەردانىلىك بىلەن قەتئىي تۇرماق. ③ '懔' بىلەن ئوخشاش.

廩 lɪ̈n ئاشلىق سېلىش.

懔 lɪ̈n قورقماق، ئەيمەنمەك.

檩 lɪ̈n لىم، لەرە.

吝 lɪ̈n ئايماق، ئايانماق؛ بەخىل، پىخسىق، پىشىشىق: ～惜 ئايماق /一点也不～ ئىنچە ئۇ قىلچە پىخسىقلىق قىلمايدۇ.

秽～ تاۋۇتىنى يۇتكەمەك.

棂 líng پەنجىرە.

凌 líng ① مۇز، شۇرمەل: 了化都～的里河 دەريادىكى مۇزلار ئېرىدى /～成水滴 سۇ تامچىلىرى يەرگە چۈشۈپلا مۇز بولۇپ قالماق. ② تەگمەك، بوزەك تاپماق؛ خورلىماق: ～辱 ھاقارەت قىلماق، خارلىماق /盛气～人◇ چوڭچىلىق قىلماق، داخۇڭگەيلىك قىلماق. ③ كۆتۈرۈلمەك، ئۇرلىمەك: ～云 پەلەككە ئۇرلىمەك /～空而过 ھاۋاغا كۆتۈرۈلۈپ ئۇچۇپ كېتىمەك. ① يېقىنلاشماق، قالماق: ～晨 تاڭ سەھەر، تاڭغا يېقىن.

陵 líng ① دۆڭلۇك، تۆپىلىك. ئېدىر. [谷陵] línggǔ ئېدىر ۋە جىلغا. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ۋەزىيەتنىڭ ئۆزگىرىشى. ② قەبرە، مەقبەرە، قەبرىستان: 帝黄～ خۇاڭدى قەبرىسى /中山～ سۇن جۇڭشەنىنىڭ قەبرىسى. [陵穴] língxíng رومبا.

菱 líng سۇ يانغىقى. [菱形] 峻 líng 392 - بەت تېتىكى (léng) غا قارالا.

凌 líng ②③ 'ئېشىش' بىلەن ئوخشاش.

绫 líng شايى: ～罗绸缎 تاۋار-دۇردۇن، شايى- ئەتلەس.

鲮 líng [鱼鲮] língyú ئېتىس بېلىقى. [鲤鲮] línglǐ تاغقېشەر. ئېسىل ھاراق.

<古> língliú [醽醁] líng 灵 líng 另见 líng 令 (500 تاختا قەغەز).

岭 lǐng تاغ تىزمىلىرى؛ تاغ، تاغلار؛ چوققا، داۋان: 五～ بەش تاغ /秦～ چىنلىنىڭ جەنۇبى/翻山越～ تاغ-داۋانلارنى ئاشماق.

领 lǐng ① بويۇن: 引～而望 بوينىنى سوزۇپ قارىماق. ② ياقا. (كۆچمە مەنىدە) مۇھىم نۇقتا، پروگراممىنىڭ ئاساسلىق نۇقتىسى: 得要～ مۇھىم نۇقتىنى تۇتۇش. [袖领] lǐngxiù (كۆچمە مەنىدە) داھىي، رەھبەر، يولباشچى. ③ يېتەكلىمەك، باشلىماق: ～队 باشلاپ بارماق /～头 باشلىماق. ④ تەۋە، تەۋەلىك: ～海 دېڭىز تەۋەلىكى /～空 ھاۋا تەۋەسى. [土领] lǐngtǔ زېمىن،

مال توك قوغۇرىقى.

鸰 líng 291 - بەتتىكى '鸰鹡' (jílíng) غا قارالا.

聆 líng ئاڭلىماق: ~教 تەلىم ئالماق، تەربىيە ئالماق.

蛉 líng [蜻蛉] qīngdīng بىلەن ئوخشاش. ④ نۆل. (كۆچمە مەنىسىدە) يوق، نۆل؛ 一减一得~ بىرىدىن بىرنى ئېلىۋەتسە نۆل قالىدۇ /等划计的他于~ ئۇنىڭ پىلانى يوق بىلەن باراۋەر. ⑤ نۆل گرادۇس: ~下五度 نۆلدىن تۆۋەن بەش گرادۇس.

龄 líng ① ياش: 高~ ھۆرمەت يېشى. ② ستاژ: 工~ ستاژ، ئىشچىلىق ستاژى، خىزمەت ستاژى /党~ پارتىيىلىك ستاژى.

灵 líng ① شىپالىق، ئۇنۇملۇك: 这种药吃下去很~ بۇ دورا بەك شىپالىق. ② ئەپچىل، چېچەن. ئەقىللىك: 这个孩子心很~ بۇ بالا بەك چېچەن /心~手巧 پىكرى ئوتكۇر، قولى ئەپچىل /耳朵很~◇ قۇلىقى بەك ئاڭلايدۇ. ③ ئەقىل، زېھىن: ~机 ئەقىل. ④ سەزگۈر، ئەپچىل، چاقىقان: 这种器械架最~ بۇ ئاپپارات بەك سەزگۈر /失~◇ كاراددىن چىقماق. ⑤ ئىلاھ، خۇدا. ⑥ تاۋۇت: ~柩 تاۋۇت/~床 جەسەت تاختىسى. (كۆچمە مەنىسىدە) گۆرنىسەي، تاۋۇت؛

翎 líng پەي: 雁~ ياۋاغاز پېيى /野鸡~ قىرغاۋۇل پېيى.

零 líng ① تۆكۈلمەك، چۈشمەك. 1. خازان بولماق، توزۇماق. 2. چۈشمەك، تۆكۈلمەك: 感冒~ ھاياجانلانغانلىقىدىن ياش تۆكۈلمەك. ② پۈتۈن سانىنىڭ ئارقىسىدا كېلىپ، پارچىسى بارلىقىنى بىلدۈرىدۇ: ~数 پارچە سان /一千~几 مىڭ نەچچە /一年~天 بىر يىل ئۈچ كۈن. ③ پارچە: ~件◇ دېتال /~钱 پارچە پۇل /~用 پارچە خەجلىمەك/~活 پارچە-پۇرات ئىش. [丁零] língdīng '仃伶' بىلەن ئوخشاش. ④ نۆل. (كۆچمە

秒～ تاۋۇتىنى يۇتكىمەك.

棂 líng ياغاچ پەنجىرە.

凌 líng ① مۇز، شۇرمەل: 了化都～的里河 دەريادىكى مۇزلار ئېرىدى /～成水滴 سۇ تامچىلىرى يەرگە چۈشۈپلا مۇز بولۇپ قالماق. ② تەگمەك، بوزدەك تاپىماق؛ خورلىماق: ～辱 ھاقارەت قىلماق، خارلىماق /盛气～人◇ چوڭ چىلىق قىلماق، داخۇگىيە لىك قىلماق. ③ كۆتۈرۈلمەك، ئۇرلىمەك: ～云 پەلەككە ئۇرلىمەك /～空而过 ھاۋاغا كۆتۈرۈلۈپ ئۇچۇپ كېتىمەك. ① يېقىنلىشىپ قالماق: ～晨 تاڭ سەھەر، تاڭغا يېقىن.

陵 líng ① دۆڭلۈك، تۆپىلىك، ئۆدۈر. [谷陵] línggǔ ئېدىر ۋە جىلغا. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ۋەزىيەتنىڭ ئۆزگىرىشى. ② قەبرە، مەقبەرە، قەبرىستان: 黄帝～ خۇاڭدى قەبرىسى /中山～ سۇن جۇڭشەنىڭ قەبرىسى. [陵墓] língmù روما.

菱 líng سۇ ياڭغىقى. [菱形] língxíng ئالماس شەكىل.

峻 líng 392 - بەتتىكى (lǐng) غا قارالا.

凌 líng ③② 'lǐng بىلەن ئوخشاش.

绫 líng شايى: ～罗绸缎 تاۋار-دۇردۇن، شايى- ئەتلەس.

鲮 líng [鲮鲤] língyú ئېتلىس بېلىقى. [鲮鲤] línglǐ تاغتېشەر. ئېسىل ھاراق.

鬷 líng <古> líng [鬷鬷] línglú 500 لىك 另见 lǐng 令 (تاختا قەغەز).

岭 lǐng تاغ تىزمىلىرى: تاغ، تاغلار؛ چوققا، داۋان: 五～ بەش تاغ /秦～چىنلىك تېغى/翻山越～ تاغ-داۋانلارنى ئاشماق.

领 lǐng ① بويۇن: 引～而望 بوينىنى سوزۇپ قاراۋماق. ② ياقا. (كۆچمە مەنىسىدە) مۇھىم نۇقتا، پروگراممىنىڭ: 不得要～ مۇھىم نۇقتىنى تۇتالماسلىق. [袖领] xiùlǐng (كۆچمە مەنىدە) داھىي، رەھبەر، يولباشچى. ③ يېتەكلىمەك. باشلىماق: ～队 باشلاپ بارماق /～头 باشلىماق. ④ تەۋە، تەۋەلىك: ～海 دېڭىز تەۋەلىكى /空～ ھاۋا تەۋەسى. [领土] lǐngtǔ زېمىن،

مال توك قوغۇرىقى.

鸰 líng 291 - بەتتىكى '鹡鸰' (jílíng) غا قارالا.

聆 líng ئاڭلىماق: ~教 تەلىم ئالماق، تەربىيە ئالماق.

蛉 líng [子蛉白] báilíngzi كۆماتا.

笭 líng [箸笭] língxīng سەۋەت.

羚 líng بۆكەن.

翎 líng پەي: 雁~ يانۋاغاز پېيى /野鸡~ قىرغاۋۇل پېيى.

零 líng ① تۆكۈلمەك، چۈشمەك. 1. خازان بولماق، توزۇماق. 2. چۈشمەك، تۆكۈلمەك: 感冒掉~ ھايا جانلانغانلىقىدىن ياش تۆكۈلمەك. ② پۈتۈن سانىنىڭ ئارقىسىدا كېلىپ، پارچىسى بارلىقىنى بىلدۈرىدۇ: ~数 پارچە سان /一千挂~儿 مىڭ نەچچە /一年~三天 بىر يىل ئۈچ كۈن. ③ پارچە: ~件◇ دېتال /~钱 پارچە پۇل /~用 پارچە خەجلىمەك/~活 پارچە - پۇرات ئىش. [丁零] língdīng '仃伶' بىلەن ئوخشاش. ④ نۆل. (كۆچمە مەنىسىدە) يوق، نۆل: 一减~得 بىرددىن بىرنى ئېلىۋەتسە، نۆل قالىدۇ /~于筹划计的他 ئۇنىڭ پىلانى يوق بىلەن باراۋەر. ⑤ نۆل گرادۇس: ~下五度 نۆلدىن تۆۋەن بەش گرادۇس.

龄 líng ① ياش: 高~ ھۆرمەت يېشى. ② ستاژ: 工~ ستاژ، ئىشچىلىق ستاژى، خىزمەت ستاژى /党~ پارتىيىلىك ستاژى.

灵 líng ① شىپالىق، ئونۇملۇك: 这药种~很 بۇ دورا بەك شىپالىق. ② ئەپچىل، چېچەن. ئەقىللىك: 这个孩子~很心 بۇ بالا بەك چېچەن /心~手巧 پىكرى ئوتكۇر، قولى ئەپچىل /耳朵很~◇ قۇلىقى بەك ئاڭلايدۇ. ③ ئەقىل، زېھىن: ~机 ئەقىل. ④ سەزگۈر، ئەپچىل، چاقىقان: 最~的机器 بۇ ئاپپارات بەك سەزگۈر /失~◇ كارىدىن چىقماق. ⑤ ئىلاھىي خۇدا. ⑥ تاۋۇت: ~柩 تاۋۇت/~床 جەسەت تاختىسى. (كۆچمە مەنىسىدە) گۆرنىسەي، تاۋۇت:

قىلىپ تىكىشۈەتتىسى. ③ '灿' ئوخشاش.

熘 liū قورۇماق (پىشۇرمىدىن سەلىپ): ~肉片 گۆش قورۇسا.

刘 liú لیۇ (فامىلە). [ماق.

浏 liú سۈزۈك (ئېقىن سۇ). [浏览] liúlǎn كۆز يۈگۈرتۈپ چىقماق، ئۇستىددىن قاراپ چىقماق.

留 liú ① قېپقالماق، تۇرۇپ قالماق: 他在~津天了 ئۇ تىيەنجىندە قېپقالدى/ ~学◇ چەت ئەلدە ئوقۇماق. (كۆچمە مەنىدە) پەخەس بولماق، ددقىقەت قىلماق: ~神心 پەخەس بولماق/ ~神 ددقىقەت قىلماق. [留连] [流连] liúlián قىيماسلىق، تارتىشماق. ⑤ قالدۇرماق، ئېپقالماق، تۇتۇپ قالماق: 慰~ خاتىرجەم قىلىپ ئېپقالماق/ 不~我,走要定一他 他住 ئۇ كېتىمەن دەپ تۇرۇۋالغاچقا، مەن ئۇنى ئېپقالالمىدىم/ ~难 ئەتەي تەكلىكتە قالدۇرماق. ⑧ ئېپقويماق: 把礼物~下 سوۋغاتنى ئېپقويماق. ④ قويماق، قالدۇرماق: ~余地 ئىمكانىيەت قالدۇرماق/ ~子拥 ساقال قويماق/ 今天~我给请饭 بۈگۈن ماڭا تاماق ئېپقويۇڭ. ⑤ مىراس قالدۇرماق: 文的富丰了下~们我给先祖 ئەجدادلىرىمىز بىزگە مول مەدەنىي يادىكارلىقلار قالدۇردى.

馏 liū 见另 liù ددىستىلەنگەن ماددا؛ جەۋھەرماددا.

骝 liú تورۇق ئات.

榴 liú ئانار. ئاشامال.

飗 liú [飗飗] liúliúliúmèisēn

镏 liú 见另liù ئالتۇن بىلەن ھەل بەرمەك، ئالتۇن يالاتماق.

瘤 liú ئۆسمە، ئىششىق.

流 liú ① ئاقماق: 水往低处~ سۇ پەسكە قاراپ ئاقماق/ 腐不水~ ئېقىن سۇ سېسىمايدۇ/ ~汗 تەر تۆكمەك/ ~血 قان ئاقماق. [浪流] liúlàng سەرگەردان بولماق، سەرسان بولۇپ يۈرمەك. [利流] liúlì راۋان؛ سۈدەك: ~~很得写字笔钢的他 ئۇ گاڭبى بىلەن بەك راۋان

تەرىپىدىكى تەرەپتە ئورۇنلاشقان. ⑤ ئالماق، تاپشۇرۇۋالماق: ～教师学生 مەسلەھەت ئالماق /～款 پۇل تاپشۇرۇۋالماق. ⑥ چوشەنمەك، ئۆزلەشتۈرمەك، بىلمەك: ～会 چوشەنمەك /～悟 بىلىۋېلىش. ⑦ مىقدار سۆز: 1. كىيىمگە ئىشلىتىلىدۇ: ～青衫 بىر قارا كۆڭلەك. 2. پەردە ۋە بۇرىغا ئىشلىتىلىدۇ: ～席 بىر بورا/～箔 بىر پەردە.

另 lìng باشقا؛ باشقىدىن؛ ئايرىم: بۆلەك: ～买一个 باشقىدىن بىرنى ئالماق/～是那一件事 ئۇ باشقا بىر ئىش.

令 lìng 见另 lìng ①بۇيرۇق، پەرمان، ئەمر: 明～ ئىلگىرى چوڭ بۇيرۇق بىلەن بەلگىلىمەك /遵守法～ قانۇن - پەرمانغا رىئايە قىلماق. ② بۇيرۇماق، بۇيرۇق بەرمەك: 校长～全体师生遵行一个教学计划 مەكتەپ مۇدىرى مەكتەپتىكى بارلىق ئوقۇتقۇچى - ئوقۇغۇچىلار بىر-دەك رىئايە قىلىشى لازىم دەپ بۇيرۇق چۈشۈردى. ③ <古> ئامبال. ھاكىم: 县～ ناھىيە ھاكىمى. ④ پېئىلنىڭ مەجبۇرىي دەرىجىسى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: ～人起敬 كىشىنى ھۆرمەتلەندۈرمەك /～人奋兴 كىشىنى خوشاللاندۇرماق. ⑤ ۋاقىت، پەسىل. مەزگىل: 月～ ئاي پەسلى /夏～ ياز پەسلى. ⑥ ياخشى، گۈزەل: ～石 ياخشى ئاتاق. كىشىنى ھۆرمەت بىلەن ئاتىغاندا ئىشلىتىلىدۇ: ～兄 ئاكىلىرى /～尊 ئاتىلىرى. ⑦ شېئىرنىڭ بىر ژانىرى، قىسقا شېئىرلار «لىك» دەپ ئاتىلىدۇ: 调笑～ تياۋشياۋلىك /十六字～ شىلىيوزدىلىك.

LIU

溜 liū 见另 liù ①تېيىلماق، سىيرىلماق: ～冰 مۇز تېيىلماق /从上梯滑下来～ تېيىلغۇچ شوتىدىن تېيىلىپ چۈشمەك. (كۆچمە مەنىدە) سىلىق، پارقىراق: 这块石很～滑 بۇ تاش بەك سىلىق. ② تىكىۋەتمەك، غىپ قىلىپ تىكىۋەتمەك، سوغۇرۇلۇپ چىقىپ كەتمەك: 一眼不见他就～了 ئۇ تۇيدۇرماي غىپ

قىلىپ تىكىشۈەتتى. ③ '煳' ئوخشاش.

熘 liū قورۇماق (پۈخمەدىزە سېلىپ): ～肉片 گۆش قورۇ-

刘 liú لېۋ (فامىلە). ئماق.

浏 liú سۈزۈك (ئېقىن سۇ). [浏览] liúlǎn كۆز يۈگۈرتۈپ چىقماق، ئۇستىددىن قاراپ چىقماق.

留 liú ① قېچىقالماق، تۇ-رۇپ قالماق: 他在～了津天 ～学◇ چەت ئەلدە ئوقۇ-ماق.(كۆچمە مەنىدە) پەخەس بولماق، ددقىقەت قىلماق: ～神 پەخەس بولماق /～心 ددقىقەت قىلماق. [留连] [连流] liúlián قىيماسلىق، تارتىشماق. ⑤ قالدۇرماق، ئەپقالماق، تۇتۇپ قالماق: 慰～ خاترجەم قىلىپ ئەپ-قالماق /～我,走要定一他 不住他 ئۇ كېتىمەن دەپ تۇرۇ-ۋالغاچقا، مەن ئۇنى ئەپقا-لالمىدىم /～难 ئەتىي تەگ-لىكتە قالدۇرماق. ⑥ ئەپقوي-ماق: 把礼物～下 سوۋغاتنى ئەپقويماق. ④ قويماق، قال-دۇرماق: ～余地 ئىمكانىيەت قالدۇرماق /～子胡 ساقال قويماق /今天给请～我饭 بۈگۈن ماڭا تاماق ئەپقويۇڭ. ⑤ مىراس قالدۇرماق: 文的富丰了下～们我给先祖 祖先遗产 ئەجدادلىرىمىز بىزگە مول مەدەنىي يادىكارلىقلار قالدۇردى.

馏 liú 见另 liù ددىستىلە-لەنگەن ماددا؛ جەۋھەرماددا.

骝 liú تورۇق ئات.

榴 liú ئانار. ئشامال.

飗 liú [飗飗] liúliúامەيمن

馏 liù 见另liú ئالىتۇن بىلەن ھەل بەرمەك، ئالتۇن يالاتماق.

瘤 liú ئۆسمە، ئىششىق.

流 liú ① ئاقماق: 水往底～处 سۇ پەسكە قاراپ ئاقماق /～脓 ئېقىن سۇ سېسىمايدۇ /～汗 تەر تۆكمەك /～血 قان ئاقماق. [浪流] liúlàng سەرگەردان بولماق، سەرسان بولۇپ يۈرمەك. [利流] liùlì راۋان؛ سۈ-دەك: ～～很得写字笔钢的他 ئۇ گاڭىبى بىلەن بەك راۋان

تەپرەتتۇرىدۇ. ⑤ ئالماق، تاپ-شۇرۇۋالماق: ~教 مەسلەھەت ئالماق /~款 پۇل تاپشۇرۇ-ۋالماق. ⑥ چۈشەنمەك، ئۆز-لەشتۈرمەك، بىلمەك: ~会 چۈ-شەنمەك /~悟 بىلىمەك. ⑦ مىقدار سۆز: 1. كىيىمگە ئىشلىتىلىدۇ: ~~青衫 بىر قارا كۆڭلەك. 2. پەردە ۋە بۇرىغا ئىشلىتىلىدۇ: ~~席بىر بورا/ ~~箔 بىر پەردە.

另 lìng باشقا؛ باشقىدىن؛ ئايرىم: بۆلەك: ~买~个باش-قىدىن بىرنى ئالماق/那是~ ~件事 ئۇ باشقا بىر ئىش.

令 lìng 另见lìng① بۇيرۇق، پەرمان، ئەمىر: 明~规定ئۇ-چۇق بۇيرۇق بىلەن بەلگىلە-مەك /遵守法~ قانۇن - پەر-مانغا رىئايە قىلماق. ② بۇي-رۇماق، بۇيرۇق بەرمەك: 校长 ~ 全体师生遵行مەكتەپ مۇدىرى مەكتەپتىكى بارلىق ئوقۇتقۇچى - ئوقۇغۇچىلار بى-رەك رىئايە قىلىشى لازىم دەپ بۇيرۇق چۈشۈردى. ③ <古> ئامبال. ھاكىم: 县~ ئامبال. ④ پېئىلنىڭ مەجبۇرىي دە-رىجىسى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ؛ ~人敬起 كىشىنى ھۆرمەت-لەندۈرمەك /~人奋兴 كىشى-نى خۇشاللاندۇرماق. ⑤ ۋاق-قىت، پەسىل. مەزگىل: 月~ ئاي پەسلى /夏~ ياز پەسلى. ⑥ ياخشى، گۈزەل: ~石 ياخ-شى ئاتاق. كىشىنى ھۆرمەت بىلەن ئاتىغاندا ئىشلىتىلىدۇ: ~兄 ئاكىلىرى /~尊 ئاتە-لىرى. ⑦ شېئىرنىڭ بىر ژا-نرى، قىسقا شېئىرلار «لىك» دەپ ئاتىلىدۇ: 调笑~ تياۋ-شياۋلىك /十六字~ شىلىۋزد-لىك.

LIU

溜 liū 另见liù① تېيىلماق، سىيرىلماق: ~冰 مۇز تېيىل-ماق /从~上梯滑来下 تېيىل-غۇچ شوتىدىن تېيىلىپ چۈش-مەك. (كۆچمە مەنىدە) سىر-لىق، پارقىراق: 这块石很~头 بۇ تاش بەك سىلىق. ② تىكىۋەتمەك، غىپ قىلىپ تىكىۋەتمەك، سۇغۇرۇلۇپ چې-قىپ كەتمەك: 他见不~眼 —了 ئۇ تۇيدۇرماي غىپ قىلىپ

LONG

龙 lóng ① ئەجدىها، ناگا: 恐～◇دىنوزاۋر/翼手～پتېروداكتىل[头龙] lóngtóu جۈمەك. ② خان، شاھ، پادىشاھ: ～袍 شاھانە لىباس. شاھانە تون/～床 شاھ سۇپا.

[钟龙] lóngzhōng ھالسىزلانماق، دەرمانسىزلانماق.

茏 lóng [葱茏] lóngcōng بۇك - باراقسان، ياپيېشىل.

咙 lóng كېسكىرتەك، گال، بوغۇز، تاماق.

泷 lóng ئىتتىك ئېقىن.

珑 lóng 413- بەتتىكى'珑玲' (línglóng) غا قارالسۇن.

栊 lóng ① دېرىزە. ②قاشا.

咙 lóng [咙曚] ménglóng خىرە، تۇتۇق.

胧 lóng 446-بەتتىكى'胧朦' (ménglóng)غا قارالسۇن.

砻 lóng ① ئوغۇر. ② ئاق-لىماق: ～谷 米舂谷- تېرىق ئاقلىماق.

胧 lóng [胧蒙] ménglóng ئۇيقۇسىرىماق، ئۇيقۇسىزدەمەك، ئۇيقۇدىن كۆزنى ئاچالماسلىق:

碌 lü 另见 lù [碰碌] pèng zhou تۆلۈق تاشى، تۆلۈق.

馏 lü 另见 liú ھوردا ئىسسىتماق: 把头慢慢～～ جىگىدەكنى ھوردا ئىسسىتماق.

溜 lü 另见 liū ① ئېقىن: 大～ چوڭ ئېقىن/今天河水很大 بۈگۈن دەريا ئېقىنى بەك زور. ② ئۆگزىدىن ئېقىپ چۈشكەن سۇ: 檐～ ئۆگزىدىن چۈشكەن سۇ. ③ نەسىر. ④ قاتار: 三～房间 ئۈچ بىسىر قاتاردا ئۈچ ئېغىز ئۆي بار.

遛 liù① تاماشا قىلماق، سەيلە قىلماق، چۆگىلەپ (ئايلىنىپ) كەلمەك. ② سۈرۈتماق (ئاتنى): 他～了去马 ئۇ ئاتنى يېتىلەپ سۈرۈتۈۋاتىدۇ.

镏 liù 另见 liú<方>ئۇزۇك.

飗 liù 另见 liáo غەرب شامىلى.

鹨 liù ئانتۇس.

LO

咯 lo 另见 kǎ·gē يارىدەمچى سۆز، '了' بىلەن ئوخشاش: 好倒那～ئۇنداق بولسا بوپتۇ.

خەت يازمىدۇ /他说一口～～ 语尔吾维的ئۇ ئۇيغۇر تىلىنى سۆزلەيدۇ. [型线流] سۆزلەش سۈيۇر شەكىل. liúxiànxíng ② ئوبوروت؛ ئۆتۈشمەك: /通～币货پۇل مۇئامىلىسى 象现～对的气空هاۋانىڭ ئۆتۈشۈش ھادىسىسى. كۆچمە مەنىدە 1. ئاقار: ～星ئا-قار يۇلتۇز. 2. ۋاقىت، ئاي-كۈنلەر: ～光يىللار /～年ئاي - كۈنلەر. 3. نەشانسىز، غايىب: ～矢نەشانسىز ئە-تىلغان ئوق (يانمىق) /～弹غايىب ئوق. 4. تارقالماق، ئېقىپ يۈرمەك: ～行كەلگە تارقالماق /～传تارقالماق. [产流] liúchǎn بويىدىن ئاجرىماق، بالا چۈشۈپ كەتمەك. ③ ئېقىم: 河～دەريا ئېقىمى /电～توك ئېقىمى /寒～سوغۇق ئېقىمى /气～ھاۋا ئېقىمى. ④ ئايلىنىپ قالماق: 式形于～要不会开يىغىن شەكىلگە ئايلىنىپ قالماسلىقى كېرەك. ⑤ دەرىجە، سورت، خىل، قاتار: 1. ئېقىم: 九～توققۇز ئېقىم. 2. دەرىجە، سورت: 第一～产品بىرىنچى دەرىجىلىك مەھسۇلات. ⑥ <旧> سۈرگۈن: ～放سۈرگۈن قىلماق.

琉 liú [琉璃] liúlí بىلىلۇر، سىر: ～瓦～سىرلىق كاھىش.

硫 liú گۈڭگۇرت (S).

旒 liú ① جالا. ② <古> تىزدىق قاشتاش(پادىشاھنىڭ).

瘤 liú ① ياخشى ساپ ئالتۇن. ② '镏' (liú) بىلەن ئوخشاش.

镏 liú ياخشى ساپ ئالتۇن.

柳 liǔ ① تال، سۆگەت. ② سەندە-سۈئۈد يۇلتۇز تۈركۈمى.

绺 liǔ تۈتام، ئۆرۈم، سىقىم، باغلام: 两～儿ئىككى باغلام يىپ /五～儿بەش ئۆرۈم ساقال /一～头发بىر ئۆرۈم چاچ.

镏 liù داشقال. [ئۆرۈم چاچ.

六 liù ① ئالتە. ② <旧> جۇڭگوچە نوتا بەلگىلىرىدىن بىرى، ئاددىي نوتىدىكى '5' غا تەڭ كېلىدۇ)

陆 liù另见lù ئالتە('六' نىڭ چوڭ يېزىلمىشى).

箱～ ساندۇق - چامادان. ③ [统笼] lǒngtǒng تومتاق. يۇمىلاق، تۇمىلەك، قاردەقويۇق: 的切确明表能不，了～～太话意思 دېگەنلىرى بەك تومتاق، ھەرچەنھەمنى ئۇققىلى بولمىدى.

弄 lòng 另见 nòng<方> تار-

巷 lòng تۇزلەكلىك. لەكوچا.

LOU

搂 lōu 另见 lǒu① يىغماق: ～火柴 ئوتۇن يىغماق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) شىلۋالماق، قاقتى - سوقتى قىلماق: ～ 会专吏污官贪的府政动反钱 ئەكسىيەتچى ھۆكۈمەتنىڭ خىيانەتچى - پاراخور ئەمەلدارلىرى قاقتى-سوقتى قىلىشىنىلا بىلدۇ. ② باسماق، تارتماق: ～枪 مىلتىقنى باسماق. 我让～～ مەن كۆرۈپ باقاي.

耍 lōu <方> شوراش، سۆگۈچ، سۇ يولى: ～口 شوراش سۇ چىقىرىش ئاغزى /～嘴 سۆگۈچ، سۇ كىرىگۈزۈش ئاغزى.

娄 lōu ①زابانا يۇلتۇز تۈركۈمى. ② (Lóu) لۇ(فامىلە).

偻 lóuluō [佝偻]lǔ见另lóu 'لوڭبۇڭ' بىلەن ئوخشاش. يەنە 222-بەتتىكى '偻佝'(gōulóu)غا قارالسۇن.

蒌 lóu بېتىل. قارالسۇن.

嵝 lóu 见另 lou [喽啰] lóuluo قولىچوماق، ئاتارمەن-چاپارمەن، غالچا.

溇 Lóu لۇشۇي دەريا سى.

楼 lóu ① بالىخانا، قەۋەتلىك بىنا: ～房 قەۋەتلىك بىنا، ئىمارەت /大～ چوڭ بىنا. ② قەۋەت (بىنانىڭ): 一～ بىرىنچى قەۋەت /三～ ئۈچىنچى قەۋەت. ③ 229 - بەتتىكى '楼栝'(guālóu) غا قارالسۇن.

耧 lóu چاناق. ئېچىشى.

蝼 lóugū [蛄蝼] lóu موزايى

髅 lóu 367 - بەتتىكى '髑髅'(kūlóu)، 154-بەتتىكى '髑髅'(dúlóu) غا قارالسۇن.

搂 lōu 见另 lǒu ① قۇچاقلىماق، باغرىغا باسماق: 把孩子～在怀里 بالىنى باغرىغا باسماق. ② قۇچاق (مىقدار سۆز): 一～大的粗树 بىر قۇچاق كېلىدىغان يوغان دەرەخ.

睡眼～ ئۇيقۇدىسىن كۆزنى ئاچالماسلىق.

聋 lóng گاس، پاك، ساغرۇ؛ گاس بولۇپ قالماق، پاك بولۇپ قالماق: 他～了耳朵 ئۇنىڭقۇلىقى گاس بولۇپ قالدى.

笼 lóng 见另 lǒng ① قەپەز: 鸟～子 قۇش قەپىزى /鸡～子 كاتەك /蝈蝈～ ساراتسان قەپىزى. (كۆچمە مەنىدە) قەپەز، تۇزاق، قاپقان: 囚～ مەھبۇس قەپىزى. ② قاسقان: 蒸～ قاسقان /屉～ قاسقان.

隆 lóng ① تەنتەنىلىك، داغدۇغىلىق، كاتتا: ～冬◇ زىمىستان قىش ۋاقتى /～寒 قاتتىق سوغۇق /～重的典礼 تەنتەنىلىك مۇراسىم. ② گۈللەنمەك، راۋاج تاپماق. ③ تومپىيىپ چىقماق، ھۇررەك پەيدا بولماق: ～起 تومپىيىپ چىقماق.

癃 lóng ① <古> ئاجىز ۋە كېسەلچان (قېرىلار). ② سىيەلمەسلىك كېسىلى.

窿 lóng <方> خالتا يولى.

陇 lǒng گەنسۇ ئۆلكىسىنىڭ قىسقارتىلما نامى: ～海铁路 لىيەنيۈنگاڭ - لەنجۇ تۆمۈر يولى.

垄 lǒng ① قىر. [垄断] lǒngduàn مونوپول. ② ئارىلىق: 宽～密植 كەڭ ئارىلىق قويۇپ قويۇق تېرىماق. ③ قىرلىق نەرسىلەر: 瓦～ كاھىشنىڭ قىرى.

拢 lǒng ① جەمئىي، ھەممىسى بولۇپ: ～共 جەمئىي/～总 ھەممىسى بولۇپ. ② يېقىنلاشماق، يەتكۈزمەك: 靠～ تەشكىلگە يېقىنلاشماق/～岸 قىرغاققا يەتكۈزمەك /拉～◇ ئۆزىدىگە تارتماق /他俩们总不谈～◇ ئۇ ئىككىيلەن ئىناق گەپنى زادى بىر يەردىن چىقمايدۇ. ③ تاڭماق، باغلىماق. يىغىپ قويماق: ～紧 چىڭ باغلىماق /～火柴把子绳用 ئارغامچا بىلەن ئوتۇننى تېڭىپ قويماق. ① تارىماق: ～一发头 چېچىنى تاراپ قويماق. ② يۇمماق، ياپماق: ～不合都嘴得笑了 كۈلۈپ ئاغزىنى يۇمالماي قالماق.

笼 lǒng 见另 lóng ① قاپلىماق، پۈركىمەك: 黑云～着罩天空 قارا بۇلۇتلار ئاسمانىنى قاپلىدى. ② چوك سىلاندۇق:

بايان قىلماق. ٦ ئۆردەك، قارنا.

鸬 lū [鸬鹚] lúcí غار - غار

颅 lū باش سۆڭكى، باش، كاللا: ~骨 باش سۆڭكى.

舻 lū 860- يەتتىنكى "舳舻" (zhúlú) غا قارالا.

鲈 lū ئوكۇن، ئالا بۇغا بېلىق.

芦 lū قومۇش. لىق.

庐 lū ئاددىي ئۆي، كىچىك: 茅~ قومۇش كەپە.

炉 lū ئوچاق، مەش، پىلىتا، پېچ: 电~ توك ئوچاق/煤气~ كۆمۈر گازى ئوچىقى /煤球~ 子 مەش/ 炼钢~ پولات تاۋلاش پېچى.

卤 lū ① گالۋگىنلىق تۇز. [卤素] lǔsù گالۋگىنلار. ② قېغىق، قويۇق: شورپىلىق سەي: ~茶 قېنىق چاي / 打 ~ 面 شورپىلىق سەي لەگمىنى. ③ تۇزلۇق سۇ ياكى جىياگىيودا پىشۇرماق: ~鸡 جىياگىيودا پىشۇرۇلغان دوخۇ / ~ 煮豆腐 تۇزلۇق سودا دوفۇ پىشۇرماق.

碛 lū [砂碛] lǔshā تەبىئىي ئاممونىي خلورىد، نۇشادۇر.

虏 lǔ ① ئەسىرگە ئېلىنماق (چۈشۈرمەك): ~获甚众 كۆپ ئەسىر تۇتماق / 俘~敌军十万人 دۈشمەن ئارمىيىسىنىڭ 100 مىڭ ئادىمىنى ئەسىرگە ئېلىنماق. ② ئەسىر: 释放俘虏 ~待 ئازادلىق ئارمىيىسى ئەسىرلەرگە كەڭچىلىك بېرىدۇ.

掳 lǔ بۇلىماق. بۇلاپ تالان-تاراج قىلماق: 烧杀~掠 ۋە بۇلاڭچىلىق قىلماق.

鲁 lǔ ① قاشاڭ، دۆت، كالۋا: 粗~ قوپال. [鲁莽] lǔmǎng تەۋەككۈلىگە، پەلىپەتمەن، قارا-ئامالىق، ئويلىمايلا. ⑤ لۇ بەگلىكى. ③ شەندۇڭ ئۆلكىسىنىڭ باشقىچە ئاتىلىشى.

橹 lǔ پالاق (كېمىنىڭ): 摇~ پالاق ئۇرماق.

镥 lǔ لىيوتېتسىي (Lu).

陆 lù 另见 liù قۇرۇقلۇق: 登~ قۇرۇقلۇققا چىقماق /~路 قۇرۇقلۇق يولى /~军 قۇرۇقلۇق ئارمىيىسى. [陆离] lílí رەڭگارەڭ، ھەرخىل-ھەرياقلىما: 光怪~~ ئاجايىپ-غارايىپ.

嵝 lǒu 222- بەتتىكى '峁峋' (gǒu|ǒu) غا قارالا.

篓 lǒu كۆمۈزمەك؛ سېۋەت: 纸字～ تاشلاندۇق قەغەز سېۋەتى /油～ ماي كومۇزدكى.

陋 lòu ① سەت، كۆرۈمسىز، بەتبەشىرە؛ مەدەنىيەتسىز، ئوسال، ئەسكى: ～规 ئەسكى قائىدە - يوسۇن /～习 قالاق ئادەت. ② تار، كىچىك: ～室 كۆلبە /～巷 تار كوچا. ③ ئاز، كەم؛ قىسقىچە، ئاددىي: 浅识学～ بىلىم سەۋىيىسى تۆۋەن /因～就简 ئاددىي شارائىتقا يارىشا ئىش كۆرمەك/孤～寡闻 كۆرگەن - بىلگىنى ئاز.

镂 lòu ئويماق، نەقىش سالماق: ～花 گۈل ئويماق /～骨铭心◇ قەلبىدە چىڭ ساقلىماق.

瘘 lòu ئاقما، ئاقما كانال. سوك ئاقمىسى، ئانۇس ئاقمىسى.

漏 lòu ① تېشىلىپ كەتمەك: 壶水～了 چۆگۈن تېشىلىپ كەتتى /箱油～了 باك تېشىلىپ قاپتۇ. [斗漏] [洞漏] lòudǒu ۋارونكا. [漏斗] lòudòu تۆشۈك، نۇقسان: ～塞 نۇقساننى تۆكەتمەك. ② ئاشكارىلاپ قويماق: ～了风声 ئاشكارىلاپ قويماق /走～消息 خەۋەرنى ئاشكارىلاپ قويماق. ③ چۈشۈپ قالماق، قېچىپ قالماق: 这一项不～千万 بۇ بىر ئىشنى ھەرگىز چۈشۈپ قالمىسۇن. ④ سۇ سائىتى.

露 lù 见另 lòu ③(lù)'露' بىلەن ئوخشاش.

喽 lou 见另 lóu ياردەمچى سۆز، 'ئا' بىلەن ئوخشاش: 够～, 别说～! بولدىلا، كەپ قىلما!

LU

噜 lū [苏噜] lūsu 'ۋاراڭ' بىلەن ئوخشاش.

卢 lú لۇ (فامىلە).

[比卢] lúbǐ رۇپىيە.

[布卢] lúbù رۇبلىي.

泸 lú ① قارا تۇپراق. ② <旧> مەيخانا.

[泸州] lúzhōu لۇجۇ

胪 lú بىر - بىرلەپ بايان قىلماق: ～情 قەلب سۆزىنى

社走 يۆنىلىش، يول، لىنىيە: 会主义道～ سوتسىيالىزم يولىدا ماڭماق /思～ پىكىر-خىيال /生～ ئىجاتىلىق يول. ② رايون، تەرەپ: 南～货 جەنۇبىنىڭ مەھسۇلاتى /外～货 سىرتىنىڭ مەھسۇلاتى. ③ خىل، تۈر، دەرىجە، سورت: 两～货 ئىككىنچى سورتلۇق مال.

露 lü چۈچۈك بۇيا.

璐 lü گۈزەل قاشتاش.

鹭 lü قۇتان، قاقىر. [鸬鹚] lüsī ئاق قۇتان.

露 lü另见lòu شەبنەم.(كۆچمە مەنىدە:) تالا، دالا:风餐～宿 تالادا يېتىپ - قوپماق/～营 دالىدا قونماق. ② شەربەت: 枇杷～ پىپا شەربىتى / 玫瑰～ مۇڭ شەربىتى / ～ ئەتىرگۈل شەربىتى. ③ كۆرۈنۈپ قالماق، ئاشكارىلىنىپ قالماق: 暴～思想 ئىددىيىسى ئاشكارىلانماق /揭～恶丑人敌 目面的 دۈشمەننىڭ ئىپلاس بەشىرىسىنى پاش قىلماق /不～面 كۆرۈنمەسلىك.

僇 lü ① خارلىماق، خورلىماق، يۇنىلىش، يول، لىنىيە: 社走

لماق، ھاقارەتلىمەك. ② 戮' بىلەن ئوخشاش.

戮 lü ئۆلتۈرمەك.

[戮力] lülì بىر ياقىدىن باش چىقارماق، بىرلىككە بىلەن.

铹 lu 424 - بەتتىكى '辘轳' (lúlu) غا قارالسۇن.

鲁 lu 510- بەتتىكى '鲁莽' (pǔlu) غا قارالسۇن.

LÜ

驴 lü ئېشەك.

闾 lü ① كوچىنىڭ ئىشىكى. ② <古> 25 تۆتۈن.

榈 lü 47 - بەتتىكى '棕榈' (bīnglǘ)، 881-بەتتىكى '榈棕' (zōnglǘ) غا قارالسۇن.

吕 lü ئاھاڭ، كۈي.

侣 lü ھەمراھ.

铝 lü (Al)؛ رو. ئالۇمىنىي.

稆 lü غودۇرا: ～生 غودۇر

捋 lü另见luō سىلىماق، سىرماق: ～胡子 ساقىلىنى سىلىماق.

旅 lü ① سەپەرگە چىقماق؛ مېھمان بولماق: ～行 سايا-ھەت قىلماق /～馆 مېھمان-

[绿陆] lüxü ئارقا - ئار-
قىدىن، ئۆزۈلمەي، كەينى -
كەينىدىن: 一～人的会开 ～
地到了مەجلىسكە قاتنىشىدى-
غانلار ئارقا - ئارقىدىن يې-
تىپ كەلدى.

录 lü ① خاتىرىلىمەك، يېزى-
ۋالماق، كۆچۈرمەك: ～音 لېنـ
تىغا ئاۋازنى ئالماق / 这把
文公份 ～ 下来 بۇ ئالاقىنى
كۆچۈرۈپ بېرىڭ. ② ئۆزۈندى،
خاتىرە، ئەستىلىك، ئەسلىمە:
语～ سۆز ئۆزۈندىلىرى / 备
忘～ مەمورانداۇم، خاتىرەدې-
تىرى، بلوكنوت /革命回忆～
ئىنقىلاب ئەسلىمىلىرى. ③قوبۇل
قىلماق، ئىشقا قويماق: 收～
كىرگۈزمەك /～用 ئىشقا قوي-
ماق/～取 قوبۇل قىلماق.

箓 lü تۈزلەڭلىك (دۆڭلۇك-
لەر ئارىسىدىكى).

渌 lü لۈشۈي دەرياسى.

逯 lü لو (فامىلە).

绿 lü 另见 lü '绿(lü)' بىلەن
ئوخشاش. [林绿] lülín 1.لۇ-
لىنلىقلار. 2. <旧> قاراقچى،
باندىت؛ توپىلاڭچىلار.

禄 lü <古> مائاش؛ تەمە-
نات: 高官厚～ يۇقىرى مەر-
تىۋە، ئۈستۈن مائاش.

碌 lü 见另 lü ① ئاددىي،
ئادەتتىكى: 庸～◇ جىگىسىز
يوق. [碌碌] lülü ھاماقەت،
قابىلىيەتسىز: 庸庸～～ قا-
بىلىيەتسىز. ② جەبىر - جاپا،
مۇشەققەت: 忙～ ئالدىراش.

盝 lü <古> ① قاپ. ②سۈز-
مەك. [تىلتۇمار.

箓 lü ① دەپتەر. ② تۇمار،
醁 lü 415 - بەتتىكى '醽醁'
(lülín) غا قارالسۇن. [② ھارۋا.

辂 lü <古> ① سالاسۈزن.

赂 lü ① پارا. ② مال -
鹿 lü بۇغا. [مۇلۇك.

漉 lü سىڭمەك.

辘 lü [轳辘] lülu 1. چىغ-
ردىق. 2. غالتەك.

簏 lü بامبۇك ساندۇق.

麓 lü ئۆتەك: 泰山之～ تەي-
شەن تېغىنىڭ ئۆتىكى.

路 lü ① يول: 公～ ناشىيول/
津浦～ تيەنجىن - پۇكـ
تۇ مۇريولى. (كۆچمە مەنىدە)

⑧ <古> ئاساسىي ئاۋاز.

葎 lü ياۋا قوڭلاق.

虑 lü ① ئويلىماق، پىكىر قىلماق: 深思远~ يىراقنى كۆزلەپ چوڭقۇر ئويلىماق. ② غەم - ئەندىشە، غەم يە- مەك. [虑顾] gùlü ئەندىشە قىلماق، غەم يېمەك، غەم - غۇسسە. lü سۈزمەك.

滤 lü 另见 shuài

率 lü نىسبەت، نورما: 速~ تېزلىك نىسبىتى/ 长增~ ئۆسۈش نىسبىتى/ 出勤~ ئىشقا چىقىش نىسبىتى.

绿 ④ lü 另见 lü يېشىل: 叶~ 花红 يوپۇرماق.

氯 lü خلور (Cl).

LUAN

峦 luán ① كىچىك تىك تاغ. ② تۆتاش كەتكەن تاغ: 山~起伏 ئېگىز - پەس تاغ چوققىلىرى. قوشكېزە كىلەر.

孪 luán قوشكېزەك: ~生子

娈 luán ساھىبجامال، گۈل چىرايلىق، گۈزەل، سۈمبا تىلىق.

栾 luán سوپۇن دەرىخى.

挛 luán تارتىشىپ قالماق: 痉~ تارتىشىپ قالماق.

鸾 luán <旧> ئەنقا.

脔 luán ئۇششاق توغرالغان گۆش: ~割 بۆلمەك، توغرىماق.

滦 luán لۇەنخې دەرياسى.

銮 luán قوڭغۇراق.

卵 luǎn تۇخۇم: 鸟~ قۇش تۇخۇمى /鸡~ توخۇ تۇخۇمى/ ~生 تۇخۇمدىن تۇغۇلماق.

乱 luàn ① قالايمىقان، مالىماتاك، رەتسىز: 不要~说 قالايمىقان سۆزلىمەسلىك كېرەك / 这篇文章写得太~ بۇ ماقالە بەك رەتسىز يېزىلىپتۇ. ② توپىلاڭ، ئۇرۇش: 兵~ توپىلاڭ /叛~ توپىلاڭ، ئىغىزلىك /避~ توپىلاڭدىن قاچماق. ③ قالايمىقانلاشتۇرماق، ئاردىلاشتۇرۇۋەتمەك: 真~假 راست بىلەن يالغاننى ئاردىلاشتۇرۇۋەتمەك. ④ خالىغانچە، كەلسە - كەلمەس، قارىسىغا: ~吃 خالىغانچە يېمەك /~跑 كەلسە - كەلمەس يۈگۈرمەك. ⑤ پاھىشۋازلىق، بۇزۇقلۇق:

خانا /～途 سەپەر/～居 باشقا يۇرتتا تۇرماق، مۇھاجىرلىقتا تۇرماق /～客 يولۇچى، پاسساژىر. ② لۈي، بىردىگادا، ③ قوشۇن: 军～ ھەربىي قوشۇن /劲兵强～ كۈچلۈك قوشۇن. ④ ئورتاق، بىرلىكتە: ～进～退 ئىلگىرىلەشتىمۇ، چېكىنىشتىمۇ بىللە بولماق. ⑤ '积' بىلەن ئوخشاش: ～生 غۇدۇر ئۇنمەك /～蓑 غۇدۇر ئاپتاپپەرەس.

膂 lǚ ئومۇرتقا. [力膂] lǚlǚ جىسمانىي كۈچ: ～～人过人 ئىنتايىن كۈچلۈك.

偻 lǚ 另见 lóu ① دۇمچەك، دوك. ② تېجەز، شۇ ھامان، دەرھال: 不能～指 دەرھال كۆرسىتىپ بېرەلمەسلىك.

屡 lǚ كۆپ قېتىم، دائىم، بىر قانچە قېتىم، ئۇدا، قايتا-قايتا: ～见不鲜 دائىم كۆرۈنۈپ تۇرماق، ھەسەلنى كۆپ يېسەك، ئەمەن تېتىمىدۇ /～战～胜 جەڭدە قايتا - قايتا غەلبە قىلماق.

缕 lǚ ① يىپ: 一丝一～ قىلچىلىك. ② بىر - بىرلەپ، تەپسىلىي: ～述 تەپسىلىي بايان قىلماق /～析 تەپسىلىي تەھلىل قىلماق. ③ تۈتام، ئورام: 一～烟 ◇烟欲～～ئۈزۈلمەي تىك چىقىۋاتقان ئىس/一～线 بىر ئورام يىپ.

褛 lǚ 383 - بەتتىكى '褴褛' (lánlǚ) غا قارالسۇن.

履 lǚ ① ئاياغ، ئاياغ كىيىم، خەي، كەش، كىگىز: 革～ خۇرۇم ئاياغ /削足适～ پۇتنى شىلىپ، خەيگە لايىقلاشتۇرماق. ② دەسسىمەك، ماڭماق: 如～薄冰 نېپىز مۇزدا ماڭغاندەك. (كۆچمە مەنىدە) ئەمەل قىلماق، ئورۇندىماق، ئادا قىلماق: ～约 ۋەدىگە ئەمەل قىلماق /～行同合同توختامنى ئىجرا قىلماق. [历履] lìlǚ 1.تەرجىمھال. 2.ئانكىت.

律 lǜ ① قانۇن، قائىدە، تەرتىپ. [诗律] shīlǜ بەش ياكى يەتتە خەتلىك تۇراقلىق شېئىر. [规律] guīlǜ قانۇن، قانۇنىيەت. [一律] yīlǜ پۈتۈنلەي، بىردەك، مۇستەسنا-سىز. ② تۇتماق: ～己严 ئۆزىگە قاتتىق تەلەب قويماق

مەك: ～亡 مۇنقەرز بولماق.

纶 lún 见另 guān ①قارماق يىپى: 垂～ قارماق سالماق. ② بىردىكمە تالا: 锦～ جىنلۇن /涤～ تېرىلمەن.

轮 lún ①چاق: 齿～儿 چىشلىق چاق، شېستېرىيا/飞～儿 سۆرىگۈچى چاق /偏心～儿 ئېكسسېنتىرىك. ② چاقسىمان نەرسىلەر: 日～ قۇياش /年～ هالقا (دەريدىكى يېشىنى بىلدۈرىدىغان). [轮廓] lúnkuò 1. دائىرە. 2. ئومۇمىي ئەھۋال. ③ نۆۋەت: ～班 نۆۋەتلەشمەك /～值 نۆۋەت بىلەن دېجورنىلىق قىلماق /这～回我到了 بۇ دو ماڭا نۆۋەت كەلدى.

论 lùn ① 见另 lún ①مۇلاھىزە، مۇنازىرە: 不能一～ ◇而概～ بىر قاتارغا قويماسلىق كېرەك /大家讨～一下吧! كۆپچىلىك مۇزاكىرە قىلىپ باقسۇن ② نەزەرىيە؛ پىكىر؛ ماقالە؛ توغرىسىدا، ھەققىدە: ～践实 ئەمەلىيەتتوغرىسىدا/辩证唯物～ دىئالېكتىك ماتېرىيالىزم /舆～ جامائەت پىكرى. ③ بويىچە، بىنائەن: ～此 قائىدە بويىچە /～件事 بويىچە /～天 كۈن بويىچە.

LUO

罗 luō 见另 luó [啰嗦] luō·luo 1. ئەزمىلىك قىلماق، كاساللىماق، قىرتماق. ؤالاقلىماق. 2. كاشىلا قىلمىدىغان، ئاۋارە قىلمىدىغان، قول تۇتمىدىغان.

捋 luō 见另 lǚ سىيرىمەك، سىلىماق: ～榆钱 قارا ياغاچ ئۇرۇقىنى سىيرىمەك /～虎须 يولۇاسنىك بۇرۇتىنى سىلىماق، تەۋەككۈلچىلىك قىلماق.

罗 luó ① تور: 天～地网 ئاسمانىدا تور، يەردە قاپقان. ② تور بىلەن تۇتماق: ～门可雀 ئىشىكىگە قۇشقاچ ئۇۋلاپتۇ. [罗致] luózhì (قابىللارنى) يىغماق، توپلىماق، جەلپ قىلماق. ③ تىزماق، يايماق، تارقالماق: ～星布棋 يۇلتۇزدەك تارقالماق /～列事实 پاكىتلارنى تىزىپ قويماق. ⑤ ئەلىگەك. ④ تاسقىماق: ～面 ئۇن تاسقان.

渥～ پاھىشۇازلىق قىلماق.

LÜE

掠 lüè ① بۇلماق، بۇلاڭ چىلىق قىلماق، تالان - تاراج قىلماق، تالىشۇالماق: ～取 تالان - تاراج قىلماق/ ～人之美 خەقنىڭكىنى ئۆزۈنىڭ قىلىۋالماق. ② سەل-پەل تېگىپ (سىلاپ) ئۆتمەك: 燕子～过画檐 قارلىغاچ لەمپىگە تېگىپ ئۇچۇپ كەتتى.

略 lüè ① ئىخچام، قىسقىچە، ئاددىي: ～图 ئاددىي خەرىتە/～表 ئاددىي جەدۋەل/～二一知 ئانچە-مۇنچە بىلىمەك/～大述 意 مەنىسىنى قىسقىچە بايان قىلماق/～算计地 瓶 下一 ئەخمىنەن ھېسابلاپ باقماق/ ～过述叙 بەك ئىخچام سۆزلىمەك. ② قىسقارتىۋەتمەك: ～去 قىسقارتىۋەتمەك/忽～◇ سەل قاراشماق. ③ قىسقىچە بايان: 史～ قىسقىچە تارىخ/ 要～ قىسقىچە پروگراممىسى. ④ تاكتىكا، تەدبىر، ستراتېگىيە: 方～ ئومۇمىي تەدبىر/ 策～ تاكتىكا/战～ ستراتېگىيە/大才雄～ يۇكسەك قابىلىيەت ۋە دانا تەدبىر. ⑤ تارتىۋالماق، بېسىۋالماق: 攻城～地 شەھىرنىڭ ھۇجۇم قىلىپ، يېرىنى بېسىۋالماق.

LUN

抡 lūn 见另 lún پۇلاڭلاتماق، ئويناتماق، چاپماق: ～刀 قىلىچ ئويناتماق/～拳 مۇشت ئويناتماق.

仑 lún ① تەرتىپ، رەت. ② (kūnlún) '仑昆' گە تەتىمكى 376 - بەتتىكى غا قارالسۇن.

伦 lún تەڭداش: 无与～比 تەڭداشسىز. ② تەرتىپ، رەت: 无～次 سۆزدىنىڭ رېتى يوق. ③ رەسىم - قائىدىلەر: ～常 ئۆزگەرمەس قانۇن.

论 lún 见另 lùn «مۇھاكىمە ۋە بايان» (كىتاب نامى).

抡 lún 见另 lūn تالىماق، ئىلغىماق: ～材 قابىلىلارنى تالىماق. (húlún) غا قارالسۇن.

囵 262 - بەتتىكى '囫囵'

沦 lún ① دولقۇن، ئۆركەش. ② غەرق بولماق، چۆكۈ-

跞 luò [踔跞] zhuōluò ھەسسىلىمسىز، ھەسسىلى كۆرۈلمىگەن، ئاجايىپ.

荦 luò [荦荦] luòluò ئۇپۇچۇق، ناھايىتى ئېنىق: 出类拔萃的举止端庄大～～是都市男女们应有的风度。

洛 Luò ① لوخې دەريياسى. ② لوشۇي دەريياسى.

骆 Luò لو (فامىلە).

[骆驼] luòtuo تۆگە.

络 luò 见另 lào ① يىپچە؛ تومۇر: 脉～ قان تومۇرلىرى/ 橘～ ماندارىن تېلىمىلىرىدىكى يىپچىسى/ 丝瓜～ ئاغما يۇغۇچ يىپچىسى. ② تورسىمان نەرسىدىكى ئېچىگە ئالماق: 套住～子 (lào) 络用 تور خالتا ئېچىگە ئالماق. [络筐] lǒngluò ئۆزدىگە تارتماق، ئۆزدىگە جەلپ قىلماق. ③ يۆگىمەك: ～纱 يىپ ئوردىماق/～线 يىپ يۆگىمەك. [络绎] luòyì ئايىغى ئۈزۈلمەسلىك، ئۈزلۈكسىز: 参观的人～～不绝 كەلگەنلەرنىڭ ئايىغى ئۈزۈلمىدى.

珞 luò 772- بەتتىكى '璎珞' (yīngluò) بىلەن ئوخشاش. [巴珞] Luòbā لوبا مىللىتى.

烙 luò 见另 lào 491- بەتتىكى '烙炮' (páoluò) غا قارالا.

硌 luò 见另 gè تاغ ئۈستىدىكى قۇرام تاش.

落 luò 见另 lào ①چۈشمەك، تۆۋەنلىمەك؛ قونماق: 降机飞～ ئايرو پىلان قونماق/ 太阳～了 كۈن پاتتى. ② ۋەيران، زاۋال: 没～地主 زاۋال تاپقان پومەشچىك/ 破～户 ۋەيران بولغان ئائىلە. ③ ئارقىدا قالماق، چۈشۈپ قالماق: ～后 ئارقىدا قالماق، قالاق/ ～伍 سەپتىن چۈشۈپ قالماق/ ～选 سايلانماي قالماق. ④ قونماق، تۇرماق؛ ◇户～队插 دۇيدە ماكانلاشماق/ ～脚着～上树在鸟小/ قونماق قۇشقاچ دەرەخكە قوندى. (كۆچمە مەنىدە) قالدۇرماق: 不～痕迹 ئىز قالدۇرماسلىق. ⑤ توختىغان ياكى توپلىشىپ ئولتۇراقلاشقان جايىنى كۆرسە-

قىماق. ⑥ ھىلىھىلە: ～衣 ھىلىھىلە كىيىم /～扇 ھىلىھىلە يەلپۈگۈچ. ⑦ گىروس. ⑧ '蜗' بىلەن ئوخشاش.

[盘罗] luópán كومپاس.

[汉罗] luóhàn ئارخات.

萝 luó ① يىمئىنە يوپۇرماق- لىق ئەمەن: 莴～ كۆمۈس/ 女～ ئۇشنە. ② [萝卜] luóbo تۇرۇپ.

啰 luó 另见 luō,luo [咯啰] جېدەل قىلماق، جاڭ- جاللاشماق، غەلۋە - ماجرا چىقارماق. luózào

猡 luó <方> چوشقا، توڭگۇز.

逻 luó چارلىماق، تەكشۈرمەك. [逻辑] luóji 1. ھەنتىق: 这几句话不合～～ بۇ گەپلەر مەنتىقە ئۇيغۇن ئەمەس. 2. لوگىكا. 3. قانۇنىيەت.

椤 luó 618 - بەتتىكى '椤桉' (suōluó) غا قارالسۇن.

锣 luó جاڭ: ～鼓喧天 جاڭ، داۋا - دۇمباق ئاۋازى كۆككە يامىراپ. ئېۋك سېۋەت.

箩 luó بامبۇك بىلەك؛ بامبۇك سىلىي بايان قىلماق.

脶 luó بارماق ئىزى، بار-

骡 luó قېچىر، ئاماق سىزدقى.

螺 luó ① قۇلۇلە: 田～ تاتـ لىق سۇ قۇلۇلىسى /海～ دېـ ڭىز قۇلۇلىسى. [螺蛳] luósī 1. luóxuán [旋螺] قۇلۇللەر. 2. پىرقىرىدىغۇچ: ～～ ئۇدىتا. [丝螺] luósī پىرقىرىدىغۇچ. ② '蜗' بۇرما مىخ، ئۇدىتا.

倮 luǒ '裸' بىلەن ئوخشاش.

裸 luǒ ئوچۇق، ئاشكارا، يالىڭاچ: ～体 يالىڭاچ بەدەن /～～的 قىپيالىڭاچ / ～线 يالىڭاچ سىم /～物植子 يالىڭاچ ئۇرۇقلۇق ئۆسۈملۈكلىرى.

蠃 luǒ <古> خەمەك.

瘰 luǒ [疬瘰] luǒlì چاشـ قان يارىسى؛ لىمفا تۇبېركۇلېزى.

蠃 luǒ 241- بەتتىكى '蜾蠃' (guǒluǒ) غا قارالسۇن.

泺 luò ① لوشۇي دەرياسى.

姑～ 妈妈妈妈吧，妈妈。

[蚂蚁] mà·mǐ 见另 mā 蚂

[方] mālong 蚂蚱.

[方] zī 见另 mā 孖 孖生子.

抹 ① mò,mǒ 见另mā 涂抹.～桌子抹桌子：～布擦布.～干净擦干净. ② 涂抹.～掉抹掉.

～子帽把 把帽子戴上：～下来把下来 ◇脸不～ 不要脸.

[摩挲] mósa 见另 mā 摩 抚摸，摩挲.

[方] ma,mǎ 见另má 吗 [方]疑问助词：～呢？

麻 ① má 芝麻.

[烦麻] máfan 麻烦，麻烦事：这～～真麻烦，他不～别人 [麻脂] zhīmá [麻芝] 芝麻酱. ② 麻木.～了腿腿麻了/手～ 手麻了. ③ [痹麻] 1. mábì 麻醉.2. 麻木，麻痹大意：大～～ 麻痹大意 [风麻] máfēng 麻疯.

[醉麻] 1. mázuì 麻醉.

[麻子] mázi 麻子.

[疹麻] mázhěn 麻疹.

麻 ③麻' má 麻烦.

马 mǎ 马.

[力马] mǎlì 马力.

[脚马] mǎjiǎo 马车.

出露 出露：～来了 [上马] mǎshàng 马上.

就～～我：～来到 [达马] mǎdá 马达.

[虎马] mǎhu 马虎，草率.

[马] 能不可事这：～～ 这事不可能 [啡吗] ma,má 见另 mǎ 吗 [猛犸] mǎ 犸 [玛瑙]mǎ 玛 [码] ① mǎ 码.

明～儿货售 售货员～.

تەدۇ: 村~يېزا، كەنت /下~ ئەز - دېردىكى /省~ ئورۇن، تايىن.[落部] 1bùluò .قەبىلە. 2.<史> ئازسانلىق مىللەت. ⑥ 权政天今: چۈشمەك، ئۆتمەك 了里手民人在~ مەيەت خەلقنىڭ قولىغا ئۆتتى. (كۆچمە مەنىدە) ئېردىشمەك؛ مۇپتىلا بولماق،دۇچ كېلمەك: ~不是◇ ئەيىبلەنمەك /埋~◇ باشقىلارنى رەنجىتىپ قويماق/~好个了名誉 ياخشى نامغا ئېردىشمەك. ⑦ <古> قۇرۇ- لۇشنىڭ تامامىلا نابۇد بولمىغىنى تەبرىكلىمەك: 成~屋新 يېڭى ئۆينىڭ پۈتكەنلىكىنى تەبرىكلىمەك. ⑧ يازماق، خاتىرىلىمەك: ~款ئىمزا يازماق/ ~帐 ھېساباتقا قوندۇرماق. ⑨ [泊落] luòbó نامراتچىلىق، موھتاجلىق، غېرىبەتچىلىك. ⑩ [拓落] luòtuò پالاكەتلىك، ئىخلاسى قايتماق، زېردىكمەك.

摞 luò ① دەستىلىمەك، تىزىپ قويماق: 把书~来起 كىتابلارنى دەستىلەپ قويماق. ② دەستە، دۆۋە: 砖~ خىش دۆۋىسى. ③<口> كۆپ، ھەمرى.

漯 Luòhé [河漯] لوخې

倮 luo 421- بەتتىكى '倮偻' (lóuluo) غا قارالغا.

啰 luō،luó见另luo ① يار- دەمچى سۆز، ئاساسەن '了(le)' بىلەن ئوخشاش: 就去你 成~ بارساڭلا بولدى. ② 421 - بەتتىكى '啰嗦' (lóuluo) غا قارالغا.

M

M

呒 m <方> يوق.

唔 m 见另 m ئۇندەش سۆز، سوراق مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: ~什么 ھەي، نېمە؟

唔 m 见另 m ئۇندەش سۆز، جاۋاب مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: ~我知道了 ھە، ئوقتۇم.

MA

妈 mā ① ئانا، ئاپا. ② چوڭ ئايالىلارنى ئاتاشتا ئىشلىتىلىدۇ: 大~ چوڭ ئاپا/

ىبسىپ ئولتۇرۇپ ئىشلىمەك، 霾 mái ئىس - تۈتەك.

买 mǎi ئالماق، سېتىۋالماق: ～戏票 ئويۇن بېلىتى ئالماق /～了一头牛 بىر كالا سېتىۋالماق. (كۆچمە مەنىدە) پارا بېرىپ سېتىۋالماق. [办买] ①mǎi bàn مال ئالغۇچى ئادەم، دەللال. ②كومپرادور. [卖买] mǎimai سودا، سودا - سېتىق، تىجارەت: 做～～ سودا سېتىق بىلەن شۇغۇللانماق. (كۆچمە مەنىدە) ماگىزدىن، سودا دۇكىنى.

劢 mài تىرىشماق.

迈 mài ①ئاتلىماق: ～过去了一大步 ئاتلاپ ئۆتمەك /～向前 چوڭ قەدەم تاشلىماق/～进 ئالدىغا قاراپ ئىلگىرىلىمەك. ②年～ قېرىپ قالماق، ياشىنىماق. ③ئۆزۈن سەپەرگە چىقماق.

麦 mài بۇغداي.

卖 mài ①ساتماق: ～国贼 ۋەتەن خائىنى، ساتقۇن. ②كۆچ چىقارماق، كۆچىنىمك باردىچە: ～力 كۆچ چىقارماق، كۆچ سەرپ قىلماق، كۆچىمەك. ③بازارغا سالماق، كۆز - كۆز قىلماق: ～功 كۆز - كۆز قىلماق، تۆھپىسىنى كۆز - كۆز قىلماق /～乘 دانىشمەنلىمك /～弄才能 ئىقتىدارىنى كۆز - كۆز قىلماق.

脉 mài ①mò见另 تومۇر: ～诊 تارتىپ كۆرۈش، قىزىل تومۇر/静～ ۋىسنا، كۆك تومۇر. ②تومۇرنىڭ سوقۇشى: ～诊 تومۇر تۇتماق. ③تىزما: 山～ تاغ تىزمىلىرى /叶～ يوپۇرماق تومۇرلىرى.

霢 màimù [霂霂] mài سىم - سىم يامغۇر.

荬 mai 543 - بەتتىكى 'maicài)'菜荬 غا قارالسۇن.

MAN

颟 mān [顸颟] mānhan 1. ئىشنىمك يولىنى چۈشەنمەسلىك: 糊涂～～ ھاماقەت، گالۋالىك. 2. پەرۋاسىز، مۇجمەل: ～～太人那不靠都事么什做 ئۇ ئادەم ھېچقانداق ئىشقا پەرۋاسىز ياندىمايدۇ.

تىپ مال ساتماق. ② نۇمۇر. ③ بىرخىلنى ياكى بىر ئىشنى كۆرسىتىدۇ: 这两是~事 بۇ ئىككىسى ئوخشاش بولمىغان ئىككى ئىش. ④ يارد (ئەنگلىيە ۋە ئامېرىكىدا ئۇزۇنلۇق بىرلىكى. بىر يارد 0.9144 مېتر-غا تەڭ). ⑤ تىزماق، دەستىلىمەك: ~头砖 خىشنى تىزىپ قويماق / 小孩儿~木积 بالىلار مودېل تىزىپ ئويناماق. [码头] mǎtou پىرىستان.

蚂 mǎ 见另 mā [蟒蚂] mā·mā سۇلۇك. [蚁蚂] mǎyǐ چۈمۈلە.

祃 mà <古> نەزىر - چىراغ.

蚂 mǎ 见另 mà [蚱蚂] mǎ·mā چېكەتكە. [蚂蚱] màzha

骂 mà ① تىللىماق. ② كالىماركا.

吗 ma ①mǎ,má见另 ma ① يارىمچى سۆز، سوئال مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: 你听白明了~? سەن چۈشەندىڭمۇ؟ ② تەكىتلەش رولىنى ئويناپ يىدۇ: 天要下雨~, 我就坐车去 يامغۇر يېغىپ قالسا، ماشىنا بىلەن بارىمەن.

嘛 ma يارىمچى سۆز، بىر نەرسە ئىشىنىك ئوچۇق كۆرۈنۈپ تۇرغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 有理就~ پىكىرىڭلار بولسا ئوتتۇرىغا قويۇڭلار/ 不会不会~, 以可定一, 紧要~学边干边 会学 بىلىمسىزلىكىمىز يوق، بىر تەرەپتىن ئىشلەپ بىر تەرەپتىن ئۆگەنسەك، چوقۇم ئۆگىنىپ كېتىمىز.

蟆 ma 242 - بەتتىكى "蟆蛤" غا قارالسۇن (hámа).

MAI

埋 mái 见另 mán كۆمۈمەك: ~地雷 مىنا كۆمۈمەك. (كۆچمە مەنىدە) يوشۇرۇنماق: 姓~名 ئەسلى ئىسمىنى يوشۇرماق. [没埋] máimò كۆمۈلمەك، كۆمۈلۈپ قالماق: ~~要不 ئىختىساسلىق كىشىلەر كۆمۈلۈپ قالماسلىقى كېرەك. [伏埋] máifu مۆكۈمەك، يوشۇرۇنماق، پىستىرما قىلماق. [头埋] máitóu بېشىنى ئولتۇرماق، باش كۆتۈرمەسلىك: ~~苦干 باش كۆتۈرمەي جاپالىغا چىداپ ئىشلىمەك،

قۇزماق: ～上一杯 بىر رۇمكىغا تولۇقلاپ قۇيماق. ④ پۇتۇنلەي، تاماملاش: ～不在乎 پۇتۇنلەي پەرۋا قىلماسلىق /～口应答 تاماملاپ ماقۇل بولماق.

Mǎnzú [族满] مانجۇلار.

mǎn 螨 سالجا.

màn ① 曼 سوزماق؛ ～声而歌 ئاۋازنى سوزۇپ ناخشا ئېيتماق. ② لەززان: 轻～舞 موڭلۇق ناخشا - لەززان ئۇسسۇل.

màn 谩 见另 mán 骂；～骂 ھاقارەتلىمەك، ئاھانەت قىلماق.

màn 墁 khmish (تاش) ياتقۇزماق: 花地～砖 يەرگە گوللۇك خىش ياتقۇزماق.

màn,mán 蔓 见另 wàn '蔓'；[延蔓] mànyán بىلەنئۇخشاش. يامراپ كەتمەك، يېيىلىپ كەتمەك، تارالماق.

màn 幔 پەردە، پوست.

màn 慢 ① ئاستا：～车 ئاستا يۈرگۈزمەك /～～地走 ئاستا ماڭماق/ 我的表～五分钟 / سائىتىم بەش مىنۇت ئاستىلاپ قالىتۇ. [慢条斯理] màntiáosīlǐ ئالدىرىماي-تېنىمەي؛ سالماقلىق بىلەن. ② سوغۇق مۇئامىلىدە بولماق. قىزغىن بولماسلىق؛ تەكەببۇر، ھاكاۋۇر：怠～ سوغۇق مۇئامىلە قىلماق / 傲～ تەكەببۇر.

màn 漫 ① تاشماق：河水～出了来 دەريا سۈيى تېشىپ كەتتى. (كۆچمە مەنىدە) چۆكۈپ كەتمەك، غەرق بولماق، سۇ ئاستىدا قالماق：水不深，只到～面 ◇ سۇ ئوشۇققىچىلا كەلدى /水大～过了子房 سۇ بېسىپ كەتتى. ② ياسماق، قاپلاپ كەتمەك：～山遍野 تاغ - دالىلارنى قاپلاپ كەتمەك / 天～雾大 ئاسماننى تۇمان ياسماق. ③ چەك قويماسلىقنى بىلدۈرىدۇ：～谈 بەخىراماندا پاراكلاشماق /～不经心 پەرۋاسىزلىق قىلماق / 无～际边 چەكسىز. [画漫] mànhuà ھەجۋىي رەسىم، كارىكاتۇرا. [长漫] mànchán ئۇزۇن：～～岁月的 ئۇزۇن يىللار / ～～路道的 ئۇزۇن يولىلار.

埋 mán 见另 mái [埋怨] mányuan ره‌نجه‌مه‌ك، ئاغرىنماق: ～～还，心小不已自他 人别 ئۆزىدىن ئۆتكەن تۇرۇقلۇق، باشقىلاردىن رەنجىپتۇ تېخى.

蛮 mán ① مۇتەھەمملىك، ئۆكتەملىك، يولسىزلىق: ～不讲理 يولسىزلىق قىلماق /缠～扰胡 مۇتەھەمملىك قىلماق، كۆكەرمىلىك قىلماق. (كۆچمە مەنىدە) قارامىلىق قىلماق، قاردىغا ئىشلىمەك: ～小不劲 قارام كۆچى خېلى بار ئىكەن /只是～干 قاردىغا ئىشلەۋەرمەك. ② <古> ياۋايىلار، ۋار - ۋارلار، بەدەۋىلەر. ③ <方> ناھايىتى، بەك: ～好 بەك ياخشى /～快 ناھايىتى تېز.

谩 màn 见另 mán ئالدىماق، گوللىماق؛ قايمۇقتۇرماق.

蔓 [蔓菁] wán,màn见另 mán [蔓延] mánjing ئاش چاغۇر.

馒 mán [头馒] mántou جېڭىۋما.

鳗 mán [鳝鳗] mánlí يىلانبېلىق.

满 mán يوشۇرماق: 这不事～他 بۇ ئىشنى ئۇنىڭدىن يوشۇرۇشنىڭ زۆرۈرىيىتى يوق.

满 ① mǎn تولماق، توشماق، توشقۇزماق؛ پۈتۈن، تاماممەن: 会场都人里了～ يىغىن مەيدانى كىشىلەر بىلەن تولدى /～地都是绿油的庄稼 پۈتۈن يەردە يېپيېشىل زىرائەتلەر ئۆسمەكتە. [满足] 1. mǎnzú قانائەتلەنمەك، قانائەتلىنىش: ～～不并他 ئۇ قولغا كەلگەن نەتىجىلىرى بىلەن قانائەتلەنمىدى. 2. قاندۇرماق، قانائەتلەندۈرمەك: ～～要需的民人 خەلقنىڭ ئېھتىياجىنى قاندۇرماق. [意满] mǎnyì مەمنۇن بولماق، رازى بولماق: 办样这:他～很 ئۇ بۇنداق قىلىشتىن رازى بولدى. [满自] zìmǎn ئۆز - ئۆزىدىن قانائەتلەنمەك: كىچىك پېئىل بولماسلىق، مەغرۇرلانماق. ② توشماق، تولماق: 已期假～ تەتىل ۋاقتى توشتى /～了一年 بىر يىل توشتى (بولدى). ③ توش-

氓 máng چىمار ئات.
牻 máng ئالا كالا.
莽 mǎng ① قويۇق ئۆسكەن ئوت - چۆپ: 草～ چۆپلۈك. ② دوپال، قارا ملىق: 这人太～ بۇ ئادەم بەك قوپال / ～汉 قارام.
漭 mǎngmǎng [漭漭] mǎng بەك كەڭ، چەكسىز.
蟒 mǎng بوغما يىلان.

MAO

猫 māo见另māo مۇشۇك.
毛 máo ① تۈك، يۇڭ. ② تۈكسىز ئوخشايدىغان نەرسىلەر 1: 不～之地 زىرائەت: بۇز يەر 2. كىيىم - كېچەك: 了～长都阳太见没老 كۆرمىگەچكە پاختىلىشىپ كېتىپتۇ. ③ تېخى سىلىقلاپ ئىشلەنمىگەن: ～坯 چالا مەھسۇلات. ④ ئالدىراش: ～手～脚 ئالدىراڭغۇ/ بىخەستەلىك، ئېھتىياتسىزلىق. ⑤ ساپ ئەمەس: ～重十吨 ئومۇمىي ئېغىرلىقى ئون تونا /～利 ئومۇمىيپايدا. ⑥ ھودۇقۇپ نېمە قىلىشنى بىلمەي قالماق: 把他把了个～吓 ئۇنى قورقۇتۇپ كاساكسىرتىپلا قويدى. ⑦ كىچىك: ～孩子 شاكىچىك / ～～雨 سىم - سىم يامغۇر. ⑧ يۇل پاخالىلىقى. ⑨ يىرەم (يۇلبىرلىكى). [猫耳] Máonán ماۋنەن مىللىتى.

牦 máo (牛～) قوتاز.
旄 máo <古> قوتازنىڭ قويرۇقىدىن ياسالغان بايراقلار.
酕 máotáo [酗酕] máo بەك مەست بولۇپ كەتكەنلىك.
髦 máo <古> يۇقىسىنىڭ ماڭلاي چېچى. [髦时] shímáo مودا.
矛 máo نەيزە. [矛盾] máo dùn زىددىيەت.
茅 máo ئىمپېراتا.
蝥 máo ئالا قوڭغۇز.
蟊 máo ھايۋانلارنىڭ يىلتىزىنى يەيدىغان زىيانداش ھاشارەت: máozéi [贼蟊] يەر يولۇدىسى. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) بۇزغۇنچى، خەلق دۈشمىنى.

慢 màn خارلىماق، خورلـ ماق، ھاقارەت قىلماق؛ سوغۇق مۇئامىلىدە بولماق، بەھۇرمەت لىك قىلماق. ئاقۇلسىلار.

缦 màn سىدام يىپىك تو-

熳 màn [烂漫 lànmàn] ‘漫烂’ بىلەن ئوخشاش.

镘 màn ھاندۇگا.

MANG

牤 máng <方> بۇقا.

邙 Běimáng [北邙] máng بېيماڭ تېغى.

芒 máng ① قىلتىرىق. ② قىلتىرىققا ئوخشايدىغان نەرسە: 光～ نۇر. ③ چۈجگۈن.

忙 máng ① ئالدىراش؛ ئالدىرىماق؛ بىكار بولالماسلىق: 白天黑夜作工～ كېچە-كۈندۈز ئالدىراش ئىشلىمەك /～～碌碌 ئالدىراپ يۈرمەك. ② ئالدىراپ - تېنەپ؛ بەند بولماق: 大家都～着生产 كۆپچىلىك ئىشلەپچىقىرىش بىلەن بەند بولماقتا.

杗 máng [果杗 mángguǒ] ھاڭگو، ئەنبەھ.

盲 máng كور، قارىدىغۇ. ～文 (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ساۋاتسىز /～色 رەڭ قارىدىغۇسى /扫～运动 ساۋاتسىزلىقنى تۈگىتىش ھەرىكىتى. [目盲] mángmù قارىدىغۇ، قارىدىغۇلارچە: ～～果结好有会不是动行的 قارىدىغۇلارچە ھەرىكەت قىلغاندىن ياخشى نەتىجە چىقمايدۇ. [从盲] mángcóng قارىدىغۇلارچە ئەگەشمەك.

氓 méng 见另 máng [氓流] liúmáng لۇكچەك، لۇكچەك-لىك.

茫 máng ① خەۋەرسىز بولماق، باش-ئايىغىنى تاپالماسلىق: ～然无知 ھېچنېمىدىن خەۋەرسىز /～无头绪 باش-ئايىغى يوق، تېگى-تەكتىگە يېتەلمەسلىك. ② ئۇلۇغ سۇ. [茫茫] mángmáng بىپايان، چەكسىز: ～～大海 بىپايان دېڭىز /～～雾气 چەكسىز تۇمانلىق.

硭 mángxiāo [硭硝] máng مىرابىلىت، تۇز مۇرگىسى، سەلىترا. [芒硝] ئوچى.

铓 máng بىس، تمغ، ئۇچ.

ME

么 1. me سۆزنىڭ ئاخىرقى خېتىدە: 怎～ نېمىشقا/ 多～ ئۇنداقتا / 那～ نېمىدېگەن / 这～ مۇنداق/ 什么 نېمە. ② يارىدەمچى سۆز: 去要又你.～去你让不 سېنى بارما دېسەمۇ، يەنە بارىمەن دەپسەن.

嘛 me يارىدەمچى سۆز، 'ئەمە' بىلەن ئوخشاش.

MEI

没 méi 另 mò见① 1.يوق: 他～哥哥 ئۇنىڭ ئاكىسى يوق / 我～那本书 مېنىڭ ئۇنداق كىتابىم يوق. 2. يەتمەسلىك، بولماسلىقنى بىلدۈرىدۇ: 他～一米高 ئۇنىڭ بويى بىر مېتردىن يېرىم مېتر- غا توشمايدۇ / 汽车～飞快 ماشىنا ئايروپىلاندىن تېز ئەمەس. ② پېئىلنىڭ بولۇشسىز شەكلى بىلەن ئىپادىلەنىدۇ (جۈملە ئاخىرىدا كەلگەندە '有没' دەپ كېلىدۇ): 他们～做完 ئۇلار قىلىپبولغا قارالسۇن. (dàlmào)

贸 mào ① تەرسە - كېرەك ئالماشتۇرماق: 丝～布抱 رەخت - تاۋارلانى ئالماشتۇرماق. [易贸] màoyì سودا / 国际～ خەلقئارا سودا. ② قاردىسىغا، يەڭگىللىك بىلەن: ～然参加 قاردىسىغىلا قاتناشقان / ～～然来 قاردىسىغىلا كەلمەك.

袤 mào جەنۇبتىن شىمالغىچە: 广～数里千 جەنۇبتىن شىمالغا نەچچە مىڭ چاقىرىم كېلىدۇ.

瞀 mào ① ئېنىق كۆرەلمەسلىك. ② كالىلىسى ئېلىشىپ كەتمەك.

懋 mào تەنتەنىلىك، كاتتا، داغدۇغىلىق.

貌 mào ① قىياپەت: 容～ چىراي، تۇرقى: 不能以～取人 ئادەمنىڭ تۇرقىغا قاراپباھا بەرمەسلىك كېرەك / 工的厂～全 زاۋۇتنىڭ ئومۇمىي قىياپىتى. ② سىياق، كۆرۈنۈش: 离神合～ تىماي بىر، دەلى باشقا / 他有人对～礼 ئۇ قائىدە - يوسۇنلۇق.

茅 máo 'ئېلەن ئوخشاش.
猫 māo 见另 máo [腰猫] máoyāo ئېگىشمەك.
锚 máo لەڭگەر.
冇 mǎo <方> يوق.
卯 mǎo ① تۇشقان يىلى (12 - مۆچەلنىڭ تۆتىنچىسى). ② بامدات ۋاقتى. ③ چىشى تۇرۇم: 对～眼 چىشى تۇرۇم قارىغا توغرىلاپ / ～个榫 چىشى تۇرۇم تەشمەك.
峁 mǎo <方> تۆپىلىك: 下了一道～，又上了一道坡 بىر دۆڭدىن چۈشۈپ، يەنە بىر تۆپىلىككە چىقماق.
昴 mǎo قەلب يۇلتۇز تۈركۈمى.
铆 mǎo پەرچىنلىمەك: ～钉 پەرچىن مىخ / ～眼 مىخ تۆشۈكى / ～接 پەرچىنلىمەك / ～工 پەرچىنلەش ئىشچىسى.
茂 mào باراقسان، قويۇق، بۈك: 根深叶～ يىلتىزى چوڭ قۇر، يوپۇرماقلىرى قويۇق.
耄 mào كۆز خىرەلەشمەك.
冒 mào 另见 mò ①چىقماق، كۆتۈرۈلمەك: ～泡 كۆپۈك لەشمەك / ～烟 تۈتۈن چىقماق / ～火 ئوت چىقماق. ② قارىماستىن، قارىماي (خەتەرلىك ئەھۋالغا ياكى ياماق شارائىتقا): ～雨 يامغۇرغا قارىماي / ～险 خەۋپ-خەتەرگە قارىماستىن. ③ قارامايلىق، قارىسىغا: ～昧 ئۆزىنى چاغلىماسلىق، ھالىغا باقماسلىق / ～犯 چىشىغا تەگمەك، زىتىغا تەگمەك. [冒进] màojìn قارىسىغا ئىلگىرىلىمەك، قارامايلىق بىلەن ئىلگىرىلىمەك. [失冒] màoshī تەنتەكلىك، قارامايلىق. ④ ساختا، جا: ～牌 ساختا، يالغان، جا / ～名 كىشىنىڭ نامىنى ساتماق، ساختىلىق بىلەن، كۆز بويىماق. ⑤ نەپسانىيەتچىلىك.
帽 mào ①باش كىيىم. ②شەكلى ياكى رولى باش كىيىمگە ئوخشاش كېتىدىغان نەرسىلەر: 螺丝～ بالا گايكا، ۋېنتا قالپىقى / ～钉 قالپاقلىق مىخ / 笔～ بالا قەلەم قالپىقى.
瑁 mào 116-بەتتىكى '玳瑁'

煤 méi ① تاش كۆمۈر، كۆمۈر. [油煤] méiyóu كىر-سمن. ② (子～) قارا كۆيە: 锅子～ قازان كۆيىسى.

糜 méi 见另 mí تەرىدق.

每 měi ھەر: ～人 ھەر كىشى / ～回 ھەر دورام / ～次 ھەر قېتىم / 天三～ / 钱分一～ ھەر ئۈچ كۈن / ～战必胜 ھەر بىر پۈك پۈل / ھەر جەڭدە چوقۇم غەلىبە قىلىدۇ / ～逢十五日出版 ھەر 15 - چېسلا نەشىردىن چىقىدۇ. [每每] měiměi ھامان، كۆپىنچە، ھەمىشە.

美 měi ① گۈزەل، چىرايلىق، ئوبدان، ئۇز: ～德 گۈزەل ئاخلاق / ～意 ھىممەت، ياخشى نىيەت / 尽善尽～ مۇكەممەل، تولۇق، قۇسۇرسىز / ～貌 ساھىبجامال، گۈزەل سۈمبات، چىرايلىق، گۈزەل / ～景 گۈزەلمەنزىرە / 物～价廉 مال ئوبدان، باھاسى ئەرزان. ② خۇشال بولماق؛ كۆڭلىمەك: ～滋滋的 خۇشال بولماق. ③ ماختىماق، مەدھىيىلىمەك. ④ (Měi) ئامېرىكا قىسقىسى.

镁 měi ماگنىي (Mg).

浼 měi ① بۇلغانماق. ② ئۆتۈنمەك، ھاۋالە قىلماق.

妹 mèi سىڭىل: 表～ بىر نەۋرە سىڭىل.

昧 mèi ① كالۋا، نادان: 愚～ نادان / 蒙～ جاھالەت، نادانلىق / 冒～ ئۆزىنى چاغلىماسلىق، ھالىغا باقماي. ② يوشۇرماق: 拾金不～ تېپىۋالغان پۇلنى يوشۇرۇپ قويماسلىق.

寐 mèi ئۇخلىماق، ئۇيقۇ: 夜不能～ كېچىچە ئۇخلىيالماسلىق / 夙兴夜～ سەھەر تۇرۇپ كەچ ياتماق، تىرىشچانلىق بىلەن ئىشلىمەك / 梦寐以求 多年来我国人民是河黄治情事的求～ خۇاڭخې دەريا-سىنى تۇپتىن تىزگىنلەش ئىلىمىز خەلقىنىڭ كۆپ يىللاردىن بۇيان كېچە - كۈندۈز ئارزۇ قىلىپ كەلگەن ئىشى ئىدى.

魅 mèi جىن - ئالۋاستى: 鬼～ جىن - ئالۋاستى، جىن-

حىدى / 你上过去海～有？سەن شاڭخەيگە بېرىپ باقتانمۇ؟

玫 méi [瑰玫] ئە- تىرگۈل، قىزىلگۈل، گۈلسۇرۇخ.

枚 méi ① دەرەخ ھولى: 其条～ دەرەخنىڭ شاخلىرى- نى كەسمەك. ② چوكا: 衔～ 疾走 ◇ تېز ماڭماق. ③ دانە: 三～勋章 ئۈچ دانە ئوردېن. (كۆچمە مەنىسىدە) مەس تەڭگە: 一大～ بىر داچەن. [举枚] méijǔ بىرىدىن- بىر- دىن كۆرسەتمەك: 不胜～～ ھەددى - ھېسابسىز.

眉 méi ① قاش (كۆزنىڭ قېشى): ～飞色舞 ئاغزى قو- لىقىغا يەتمەك، ئېچىلىپ يا- رىماق / ～开笑眼 خۇشال بولماق، ئاغزى قولىقىغا يەت- مەك، گۈلقەلبلىرى ئېچىلىپ كەتمەك. [目眉] méimù (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئىش- نىڭ باش - ئايىغى، قاش - كىرپىكى: 有点～了 باش - ئايىغى چىقىپ قالدى / ～～ 不清楚 تەپسىلاتى ئېنىق ئە- مەس. ② كىتاب قېشى (كىتاب جىلىنىڭ ئوستىدىكى ئاق يې- رى): ～批 قاش ئىزاھى.

嵋 méi 166 - بەتتىكى '峨嵋' (éméi) غا قارالا.

猸 méi بورسۇق.

湄 méi دەريا بويى، قىرغاق.

楣 méi ماڭلاي ياغاچ، ئىشك ماڭلاي ياغچى.

镅 méi ئامېرىتسىي (Am).

鹛 méi بۇلبۇل.

莓 méi بۆلجۇرگەن.

梅 méi ① قارىمۇرۇك دەرىخى. ② مېيخۇا گۈلى. ③ قارا- مۇرۇك مېۋىسى.

脢 méi ئومۇرتقا گۆشى، سىرت گۆشى.

酶 méi فېرمېنت.

霉 méi ① كۆكىرىپ كەتمەك، چىرىمەك، پاختىلىشىپ كەتمەك، ئېچىماق، بۇزۇلماق: ～烂 كۆكىرىپ كەتمەك، بۇ- زۇلماق /发～ پاختىلىشىپ قالماق، كۆكەرمەك. ② كۆ- كەرتكۈچى باكتېرىيە.

媒 méi توي ئىشلىرىدىكى ئەلچى. [介媒] méijiè ۋا- سىتىچى: 传是子蚊：ئارقىلىق ～～ 的疾疟染 پاشا بەزگەك يۇقتۇرىدىغان ۋاسىتە.

ئۆز - ئۆزدىگە سوئال قويماق.

们 men مەندىلىيەۋدي (Md).

闷 mēn 见另 mèn ① ئىچ پۇشماق، زېرىكمەك؛ ～得慌 زېرىكسىپ تەت - تەت بولماق/ ～不～乐 بەئارام بولماق. ② چۈمكىلىگەن، يېپىق؛ ～子车 يېپىق ۋاگون.

焖 mèn دۈملىمەك: ～饭 ئاش دۈملىمەك.

懑 mèn زېرىكمەك، ئىچ پۇشماق، خاپىلىق.

们 men كۆپلۈك قوشۇمچىسى: 你～ سىلەر / 咱～ بىز / 他～ ئۇلار / 学生～ ئوقۇغۇچىلار / 徒师～ شاگىرتلار.

MENG

蒙 mēng, méng 见另 mēng ① قايمۇقتۇرماق، ئالدىماق، ئېزدىقتۇرماق؛ 别～人 خەقنى قايمۇقتۇرما / 谁也～不住他 ئۇنى ھېچكىم ئالدىيالمايدۇ. ② ئېسىنى يوقاتماق، خۇددىنى يوقاتماق، ئايلىنىپ كەتمەك، ھوشىدىن كەتمەك؛ 他被打球了～ ئۇ توپ تېگىپ ھوشىدىن كەتتى. ③ پەرەز قىلماق، قاراسىغا دېمەك، قىياس قىلماق؛ 这叫我～回了对 بۇنداق پەرەز قىلماق توغرا بولۇپ چىقتى.

氓 <古> máng 见另 méng ① پۇقرا (سىرتتىن كەلگەنلەرگە قارىتىلىدۇ).

虻 méng كۆكۈيۇن.

萌 méng ① بىخ. ② ئۇنۇق، بىخ، تۇرەلمە. (كۆچمە مەنىدە) باشلانما؛ 有者知～ 未于见(人的识见)بىلىملىك ئادەملەر تېخى ئالدىن كۆرىدۇ/ ～ 复态故 ئەسلى ھالىتى ئەسلىگە كېلىشكە باشلىماق.

盟 méng ① قەسەم بېرىپ شەرتنامە تۈزمەك، ئىتتىپاق (سىنىپلار ياكى دۆلەتلەر ئارىسىدىكى)؛ 工农～ ئىشچى - دېھقانلار ئىتتىپاقى / 缔结～好友 دوستانە ئىتتىپاقلىشىش، ئۆزئارا يارەملىشىش شەرتنامىسى تۈزمەك. ② ئايماق (ئىچكى موڭغۇل ئاپتونوم رايونىدىكى مەمۇرىي بىرلىك). ③ قەسەم بەرمەك؛ ～个誓 قەسەم بەرمەك.

شەيتان. [魅力] mèilì سەھـ
ـرىي كۈچ، جەلپ قىلىش كۈچى.
[魅惑] chīmèi ئالـۋاستـى،
ئىبلىس، ئازازۇل.

袂 mèi چاپان بىلەن يەگـ
ـنىڭ مۇناسىۋەتلىدەك يېقىن:
联～ 津赴 بىللە نېمەنسجىنگە
بارماق. [袂分] fènmèi ئايـ
ـرىلماق، جۇدالاشماق.

媚 mèi ① خۇشامەت قىلماق،
② گۈزەل، چىرايلىق، ئوماق:
～春光明 ئىللىق باھار.

MEN

闷 mēn 见另 mèn ① دىمىق،
تىنجىق: 天气～ ھاۋا تىنـ
ـجىق بولۇپ كەتتى / 这屋子
窗有没又,矮 了～ 太 بـۇ
ئۆي پاكار ھەم دېرىزىسـى
يوق ئىكەن، شۇڭا بەك دىمىق
بولۇپ كېتىدىكەن. ② تىقىلـ
ـماق، چىقماسلىق: 一～人总个
闷开不就胸心,里家在 بىر
ئادەم ئۆيىدىن چىقماي ئول
تۇرۇۋەرسە بۇرۇخىتۇرما بولۇپ
كېتىدۇ. ③ دۇملىپ قويماق،
دەملەپ قويماق: 茶泡刚上,
～一会再喝 چاينى ھېلـ
ـراق سالدىم، بىردەم تـۇرغۇ-
زۇپ ئاندىن ئىچـەيلى. ④
خىـرقىرىماق، غـوڭۇلدىماق:
这个人气～闷～说话 بۇ ئا-
دەم خىرقىراپ سۆزلەيدۇ.

门 mén ① ئىشىك، دەرۋازا.
(ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئەپ،
يول: 摸不着儿～ ئىشـنىڭ
ئېچىنى تاپالماسلىق /找～
儿 ئىشنىڭ يولىنى بىلمەس-
لىك. ② قاپقاق، ئېغىز: 电～
铃 ئاچقۇچى / 水～ سۇ ئېـ
غىزى. ③ فېئودال ئائىلە ئۇ-
رۇقداشلىقى، جەمەت: 一～
小老 بىر جەمەتتىنلىك ئادەم-
لىرى / 长～子长 چوڭ جە-
مەتنىڭ تۇنجىسى ئوغلى. ④
تۈر، خىل: 分～别类 تۈرلەرگە
ئايرىماق / ～专 مەخسۇس،
ئالاھىدە. ⑤ مەزھەپ، تەلـ
ـىمات، گـورۇھ: 佛～ بـۇددا
دىنى /教～ دىنىي مەزھەپ.
⑥ مىقدار سۆز: 一～炮 بىر
زەمبىرەك /一～课功 بىـر
دەرس. [门巴] Ménbā مېنـبا
مىللىتى.

扪 mén مەيدىسىنى تۇتماق:
～心自问 خاتالىقى ئۈستىدە

méng,měng 见另 měng 蒙 موڭغۇل مىلـ Měnggǔ [古蒙] لىتى. Nèiměnggǔ [古蒙内] ئىچكى موڭغۇل ئاپتونوم رايـ يونى.

měng 446 - بەتتىكى (méng) غا قارالسۇن. 獴

měng كۆمۈتا. 蠓

měngdǒng [懵懂] měng 懵 گومۇش.

mèng ① تۇنجى، چوڭ (ئاكا - ئۇكا، ئاچا - سىڭىلـ لارنىڭ رېتى): ～ 兄 چوڭ ئاكا / ～ 孙 تۇنجى نەۋرە. ② باش: ～ 春 باش باھار. [浪孟] mènglàng قارام: ～～ 可不事此 بۇ ئىشتا قاـ راملىق قىلمىشقا بولمايدۇ. 孟

mèng ① چۈش. ② چۈش كۆرمەك: ～ 游 چۈشەكىپ مېڭىپ كەتمەك / ～ 见 چۈـ شىمەك، چۈشىدە كۆرمەك. ③ خام خىيال: ～ 想 خام خىيال، خىيال سۈرمەك. 梦

MI

mī ① مىياۋ - مىياۋ، مىياۋلىماق. ② كۆلـ 咪 ۈمسىرىـ مەك: 笑 ～～ كۈلۈمسىرىمەك.

mí 见另 mī ① كۆزنى يېرىم يۇمماق، سەل - پەل يۇمماق: 在床上～儿会 كارىۋاتتا كۆزىنى سەل يۇـ مۇپ ئارام ئالماق. ② خۇمـ لاشتۇرماق، قىسماق: 天半了看睛眼 ئۇ كۆزىنى خۇمالاشتۇرۇپ خېلىسىچە قارىدى / ～着笑眼 كۆزىنى خۇمالاشتۇرۇپ كۈلۈپ كەتمەك. 眯

mí ① توشماق، تولماق: ～月 ئېيىغاتوشماق (بوۋاق)/ ～天大罪 ئىنتايىن چوڭ جىنايەت. ② تولۇقلىماق: ～补 تولىدۇرماق، تولۇقلىماق. ③ تېخى مۇ: ～坚 تېخىمۇ قەتئىي / ～盖欲 جىنايىتىنى يۇشۇرۇشقا تىرىشماق. ④ [漫弥] (mímàn) 1. سۇ تولماق. 2. يامراماق، قاپلىماق: ～烟硝 ئىسـ تۈتەك قاپلاپ كەتتى. 弥

mí مى (فامىلە). 祢

mí ماكاكا. 猕

mí ① ئازماق، ئېزىقـ ماق، ئادىشماق: ～了路 يولـ 迷

①měng·mēng见另 méng 蒙 ناداق، بىلىمسىز؛ ~昧 مەرد- پەتلىك قىلماق، ئاقارتماق، مەردپەتە مەردپەتچىلىك / ~发 ساۋات چىقارماق / جاھالەت، نادانلىق. ② ياپماق، توسۇۋالماق: ~头盖脑 بېشىنى پۈركۈۋالماق / ~上一张纸 بىر ۋاراق قەغەز بىلەن يېپىپ قويماق. [蔽蒙] méngbì قايمۇقتۇرماق، كۆز بويىماق. ③ ئۈچرىماق، يولۇقماق، دۇچار بولماق: ~承至之谢感,待招 كۆتۈۋېلىشىڭىزغا مۇيەسسەر بولدۇم، سىزگە ئىلالاھىدە رەھمەت ئېيتىمەن / ~难(nàn) بالا-قازاغا ئۈچرىماق. ④ 蒙~ سىم-سىم يامغۇر ~~雨细 سىم-سىم يامغۇر.

艨 méng 505 - بەتتىكى '艨艟'(píngméng) غا قارالا.

獴 méng بورسۇق. ئاشاش.

濛 méng ④'蒙' بىلەن ئوخ- شاش: ~~山色 تاغ مەنزىرىسى غۇۋا كۆرۈنمەك.

檬 méng 479 - بەتتىكى 'méngchóng [艨艟] méng 艨 جەڭ كېمىسى.

礞 méng [石礞] méng 礞 مىنىگان

懞 méng ئۈگزىنىڭ ئۈستى.

勐 ① měng باتۇر، جەسۇر. ② تۇزلەڭلىك.

猛 ① měng شىددەتلىك، كۈچلۈك: ~将 باتۇر سەركەر- دە / ~虎 يىرتقۇچ يولۋاس / ~~过力用 ھەددىدىن زىيادە كۈچىمەك / ~力药 دوردىنىڭ كۈچى كۈچلۈك / ~火 ئوت كۈچى شىددەتلىك. ② بەر- دىنلا، تۇيۇقسىزدىن: ~然惊醒 بىردىنلا ئويغىنىپ كەتمەك / ~进 ئۇچقاندەك ئالغا باسماق.

锰 měng مانگان (Mn).

蜢 měng 808-بەتتىكى '蚱蜢'(zhàměng) غا قارالا. ئقولۇاق.

艋 méng [艋舺] měng zéměng

弭 mǐ توختماق. توختاتماق: 消思水 ～ سۇ ئاپەتنى توختىدى.

靡 mǐ 见另 mí ① يوق: ～日不思 ئويلىمىغان كۈنى يوق. ② تىردەپىرەن بولماق، تارمار بولماق: 望风披 ～ شەپسىنى ئاڭلاپلا تىردەپىرەن بولماق.

觅 mì ئىزلىمەك: ～食 يەم ～路 يول ئىزلىمەك/～ئىزلىمەك.

泌 mì ئاجراتماق، ئاجرىتىپ چىقارماق: 尿 ～ سۇيدۇك چىقارماق.

宓 mì تىنچ، جىمجىت.

秘 mì 见另 bì مەخپىي، مەخپىيەت، سىر: ～方 مەخپىي رېتسېپ / ～诀 ئەپ، يول، سىر. [秘书] mìshū كاتىپ. [秘便] biànmì قەۋزىيەت.

密 mì ① زىچ، قويۇق: 株小～ كۆچەتلەرنى قويۇق تىكمەك / 我国沿海人口～ ئېلىمىزنىڭ دېڭىز ياقىسىدا ئاھالە ناھايىتى قويۇق / 越来越声枪 ～ مىلتىق ئاۋازى بارغانچە قويۇقلاشتى. (كۆڑچىمە مەنىسىدە) 精 ～ نازۇك، سىپتا، زىل: 细 ～ نازۇك، سىپتا، زىل / ～ سىپتا. ② يېقىن (مۇناسىۋەت): ～友 يېقىن دوست / 他们俩个人很亲 ～ ئۇلار ئىككىسى ناھايىتى يېقىن. [切密] qièmì زىچ، قويۇق، يېقىن: ～～地合配 يېقىن ماسلاشماق. ③ مەخپىي، سىر: ～谋 قەستلىمەك. 电码 ～ مەخپىي سۆيىقەست / ～报 شىفىرلىق تېلېگراممىا. (كۆچە مەنىسىدە) 保 ～ مەخپىيەتلىكنى ساقلىماق.

谧 mì تىنچ، ئاسايىشلىق.

蜜 mì ① ھەسەل، بال. ② 言甜 ～语: تاتلىق شېرىن، شېرىن سۆزلەر.

幂 mì ① ياپقۇچ، يوپۇق. ② ياپماق، قاپلىماق. ③ دەرىجە (ماتېماتىكىدا).

MIAN

眠 miàn ئۇيقۇ، ئۇخلىماق:

ھدن ئاددىشىپ كەتمەك. [迷信] míxìn خۇراپاتلارچە چوقۇنماق، قارمۇلارچە ئىشەنمەك. ② مەسلىكى كەلمەك، مەستانە بولماق، مەپتۇن بولماق؛ ～不恋舍 مەپتۇن بولۇپ مەھەمنى ئۇزەلمەسلىك. ③ مەستانە؛ 棋～ شاھمات مەستانىسى / 球～ توپمەستانىسى / 戏～ ئويۇن مەستانىسى. ④ مەسلىكى كەلمەك؛ 色～人 مەنزىرىسى كىشىنى مەپتۇن قىلماق.

眯 mí 见另 mĭ كۆزگە تۇپا كىرىپ ئاچالماسلىق، ئاچقىلى بولماسلىق.

谜 mí تېپىشماق؛ 灯～ تېپىشماق / ～底 تېپىشماقنىڭ جاۋابى. (ئوخشىتىش مەنىسىدە)

醚 mí ئېفىر. [乙醚] ئېسىرلىق ئىش.

糜 mí 见另 méi ① ئۇماچ. ② شەلۈدەپ كەتمەك، چىرىمەك، چىرىدىكلەشمەك؛ ～不烂 چىرىدىكلىشىپ-چېكىگە يەتمەك. ③ ئىسراپ قىلماق، بەزۈپ چاچماق؛ ～财费 پۇلنى ئىسراپ قىلماق.

靡 mí ① كالا چۇلۇۋۇرىنىڭ يېپى. ② باغلىمىسا، تاڭماق، چىڭىچ. [羸靡] jīmí (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئۇتۇپ تۇرماق، ئۇزىدىگە تارتماق، ئۇزىدىگە جەلىپ قىلماق.

靡 mĭ 见另 mí ئىسراپ قىلماق، بەزۈپ چاچماق؛ 不要～费公共财物 جامائەت مال-مۈلكىنى بۇزۇپ چاچماسلىق كېرەك.

靡 mí [芜靡] míwú كاشىنىڭ مايىسى.

靡 mí [蘼芜] qǐmí قايتا ئىشلەنگەن ھاراق.

靡 mí قانداغاي.

米 mǐ ① مېغىز، دان (پوسىتىدىن ئاجرىتىلغان)؛ 小～ تېرىق، سۇك / 生花～ خاسىلىق مېغىزى. گىرۋەك؛ 买十斤～ ئون جىڭ گىرۋەك سېتىۋالماق. [米虾] xiǎmǐ قۇرۇتۇلغان راك، راك. ② مېتر (m).

敉 mǐ خاتىرجەم قىلماقچە كۆڭلىنى ياسىماق، تىنچلاندۇرماق.

脒 mǐ گۇئانىدىن.

之改则有 / ~ 无加则 ~ 有 / 改变事物的性质或形状：改邪归~ / 改~ 不了吃屎的 / 改变原来的样子：改头换~ / 改~ 不了吃屎的 / 改变原来的样子：改头换~ / 改~ 不了吃屎的 / 改变原来的样子：改头换

安～ خاتىرجەم ئوخلىماق / 失～ ئويقۇسىزلىق / 长～ مەڭگۈلۈك ئويقۇغا كەتمەك (ئۆلمەك) / 初～ دەسلەپكى ئويقۇ / 三～了 پىشلەپ ئۇيقۇسىچى قېتىملىق ئويقۇغا كىرىدى. [冬眠] dōngmián ئۇچەك.

绵 mián ① سەرخىل، مەشئەت. ② خۇسۇسىيىتى سەرخىلغا ئوخشايدىغان: 1. ئاجىز، بوش، يالاك: ～薄 ئاجىز. 2. سوزۇلۇپ كېتىدىغان، بىر - بىر رەتكە تۇتىشىپ كېتىدىغان: ～延 سوزۇلۇپ كەتمەك.

棉 mián ① كېۋەز. [木棉] mùmián ياغاچپاختا. ② پاختا: ～衣 پاختىلىق كىيىم/ ～线 پاختا يىپ.

丏 miǎn توسۇۋالماق.

免 miǎn ① قالدۇرماق، ئېلىپ تاشلىماق، خالاس قىلماق: ～冠 يالاڭباش / ～职 خىزمەتتىن بوشاتماق، ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلىماق / ～费 ھەقسىز، پۇلسىز/ ～税 باجىنى كۆتۈرۈۋەتمەك، باج ئالماسلىق. ② ساقلانماق، خالىي بولماق: ～疫 ئىممۇنىتېت / 备准好做前事 / 以，临时抓瞎 ۋاقتى كەلگەندە تەمتىرەپ قالماسلىق ئۈچۈن، ئالدىن تەييارلىق قىلمۇۋلىش كېرەك. ③ بولمايدۇ، رۇخسەت يوق: 闲～进 باشقىلار كىرىشكە بولمايدۇ.

勉 miǎn ① كۈچمەك، زورۇقماق: ～为其难 زورلانماق، كۈچمەك، قولىدىن كېلىشىچە ئىشلىمەك. [强勉] miǎnqiǎng ئەپلەپ - سەپلەپ، بىر ئامال قىلىپ. 1. ئامال قىلىپ، ئەپلەپ - سەپلەپ: ～～支持下去 بىر ئامال قىلىپ داۋاملاشتۇرماق. 2. ئاران، زورمۇزور، ئاساسى يوق: 这种说法～～很 بۇنداق دېيىشنىڭ ئاساسى بوش / 勉强及格 ئارانلا ئۆتمەك (ئىمتىھاندىن). 3. ئىلاجسىزلىقتىن، ئامالسىز: ～～答应 ئامالسىز ماقۇل بولماق. 4. مەجبۇرلىماق، زورلىماق: 不要～～他 ئۇنى زورلىمايلى. ② روھلاندۇرماق، ئىلھاملاندۇرماق، ئۇندىمەك: 互～ ئۆزئارا

MIE

乜 Niè 见另 miē [斜乜] 1. miēxie. ئۇيقۇ باسماق، ئۇيقۇسىمەك: ～～眠 ئۇخلىماق. 2. كۆز قۇيرۇقىدا قارىماق.

咩 miē مەدەمەك.

灭 miè ① يوقاتماق، ئۆچۈرمەك، قۇرۇتماق: ～消 ～人敌 دۈشمەننى يوقاتماق/ ～磨会不绩功 ئۇتۇق يوقاپ كەتمەيدۇ / ～志气的己自长، ～敌人的风威 ئۆز دىنىڭجاسارىتىنى ئاشۇرۇپ، دۈشمەننىڭ ھەيۋىسىنى يوقاتماق. ②ئۆچەك، ئۆچۈرمەك: ～火器 ئوت ئۆچۈرۈش ئەسۋابى / ～了灯 چىراغ ئۆچۈرمەك / ～了火 ئوت ئۆچۈپ قالدى. ③ غەرق بولماق، چۆكۈپ كەتمەك: ～顶 غەرق بولماق، چۆكۈپكەتمەك.

蔑 miè ① يوق: ～加复以 ئۇنىڭدىن ئۈشۈقى يوق. ② مەنسىتمەسلىك، پەس كۆرمەك: ～视 كەمسىتمەك، مەنسىتمەسلىك. ③ بۇلغىۋەتمەك، بويۇۋەتمەك. [蔑污] wūmiè [蔑诬].

پۇرچاق سۇيۇقئىشى / 一～碗 ～ بىر قاچا سۇيۇقئاش / ～杂 پۇرچاق ئۇنى سۇيۇقئىشى. ⑪ بوش، يۇمشاق: 很瓜种这～ بۇ خىل قوغۇن يۇمشاق ئىكەن.

眄 miàn يانتۇ قاردماق، بۇرۇلۇپ قاردماق، قايرىلىپ قاردىماق: 顾～ بۇرۇلۇپ قاردىماق.

MIAO

喵 miāo مىياۋ-مىياۋ، مىياۋلىماق.

苗 miáo ① مايسا: 麦～ بۇغداي مايىسى / 树～ كۆچەت. [条苗] miáotiáo زىلۋا. ② ساپ، يالقۇن: 管帚～ بال سۇپۇرگە سېپى / 火～ يالقۇن. [苗矿] kuàngmiáo رۇدا بەلگىسى. ③ بېلىمجان: 鱼～ بېلىمجان. ④ ۋاكسىنا: 牛痘～ چېچەك ۋاكسىنىسى. ⑤ ئەۋلاد. [族苗] Miáozu مياۋزۇ مىللىتى.

描 miáo بېسىپ چىقارماق، چۈشۈرمەك: 花～ گۈل بېسىپ چىقارماق. [写描] miáoxiě

تەسۋىر، تەسۋىرلىمەك، سۈرەتلىمەك: ～劳动人民很会他 ئۇ ئەمگەكچىلەرنى تەسۋىرلەشكە ئۇستا.

瞄 miáo چەنلىمەك، قاردىغا ئالماق: ～准枪 مىلتىق بىلەن دەل قاردىغا ئالماق. [瞄准] miáozhǔn چەنلىمەك، نىشانغا ئالماق، قاردىغا ئالماق. 儿瞄(érmiáo)غا قارالماق.

鹋 miāo 169-بەتتىكى '鹂鹋'

杪 miǎo دەرەخ ئۇچى. (كۆچمە مەنىدە) ئاخىرى: 岁～ يىل ئاخىرى. / 月～ ئاي ئاخىرى.

眇 miǎo ① يەكچەشمە؛ قاردغۇ. ② ئۇششاق، ئىنچىكە.

秒 miǎo ① قىلىنمىردىق. ② سېكۇنت.

渺 miǎo ① ئەرزىمەس، كىچىككىنە: ～小 كىچىككىنە، ئەرزىمەس، كۆزگە چېلىقمىغۇدەك. ② بىمپايان، پايانسىز، چېكى يوق (سۇنىڭ): 浩～ پايانسىز. [茫渺] miǎománg غۇۋا، تۇتۇق، قارانغۇ. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئىستىقبالىنى كۆرەلمەس

抿 mǐn ① سۈرمەك: ～发头 چاچقا سۈرمەك. ② يۇمۇلاق، يۇمشاق، يېمشاق: ～着嘴笑 ئاغزىنى يۇمۇۋېلىپ كۈلمەك / 水鸟一～翅往一扎里水 سۇ قۇشلىرى قانىتىنى يېغىپلا سۇغا شۇڭغۇشتى. (كۆچمە مەنىدە) ئېغىز تەڭكۈزمەك، تېتىماق: 他不真～酒喝 راستلا ھاراق ئىچمەيدۇ، ھەتتا تېتىپمۇ قويمايدۇ.

泯 mǐn يوقالماق، يوقاتماق.

悯 mǐn ②悯 'mǐn بىلەن ئوخشاش.

黽 mǐn [勉黽] mǐnmiǎn تىرىشماق؛ رىغبەتلەندۈرمەك.

敏 mǐn ① زېرەك، تۇيغۇن، سەزگۈر: ～感 زېرەك، سەزگۈر، تۇيغۇن / ～锐 سەزگۈر، ئۆتكۈر / 灵觉～ سېزىمى ئۆتكۈر / 不谢～ ئەدەب بىلەن رەت قىلماق. ② تىرىشماق.

鳘 mǐn يا پىلاق قوڭغۇر بېلىق.

MING

名 míng ① ئىسىم، ئات: 您给他个起～吧 سىز ئۇنىڭغا بىر ئىسىم قويۇپ بېرىڭ. míngcí [词名] ئىسىم (گرامماتىكىدا)، ～学 مەسىلەن: 生物～ ئوقۇغۇچى / 北京～ بېيجىڭ دراما / 京剧～ ئۆستەل. ② ئاتماق، ئېيتماق: 无以～之 ئىسمىنى ئاتماق تەس/ 莫～其妙 ئەجەبلىنەرلىك، ھېچ چۈشىنىپ بولماسلىق. ③ نام، داڭق، ئاتاق: 有～ داڭقى بار / 出～ داڭلىق / 不为～，不为利 نام - مەنپەئەتنى كۆزلىمەسلىك. (كۆچمە مەنىدە) داڭلىق، مەشھۇر: ～医 مەشھۇر دوختۇر / ～将 ئاتاقلىق جياڭجۈن / ～胜 مەشھۇر يادىكارلىقلار، مەشھۇر ئاسارە ئەتىقىلەر / ～言 ھېكمەتلىك سۆز / ～产 داڭلىق مەھسۇلات. ④ نەپەر: 学生四～ تۆت ئوقۇغۇچى.

茗 míng ① چاي دەرىخىنىڭ يۇمشاق نوتىسىدىن ياسالغان چاي: 香～ خۇش پۇراق چاي/ 品～ چاي ئىچمەك.

铭 míng ① ئويما خەت: 墓志～ قەبرە تەزكىرىسى/ 座右～ قىبلىنامە، دەستۇر،

تۆھمەت، تۆھمەت قىلماق، بۆھتان، بوھتان چاپلىماق.

麂 mǐ 1 بامبۇك يېرىندىسى، شېشىق: 竹～子 بامبۇك يېرىندىسى / 芦～儿 قومۇش يېرىندىسى. 2 كۆمۈتا.

蠛 miè [蠛蠓] mièměng

MIN

民 mín ① خەلق. [主民] zhǔmín دېموكراتىيە، دېموكراتىك، خەلقچىل: 作风～～ ئىستىلى دېموكراتىك / 既有要～～，又要有集中 دېموكراتىسىمۇ بولۇشى، مەركەزلەشتۈرۈشمۇ بولۇشى لازىم. [公民] gōngmín گىراژدان، پۇقرا. [国民] guómín خەلق، مىللىي. ② ئادەم ۋە ئادەملەر توپى. [民居] mínzú مىللەت. [族民] jūmín ئاھالە. ③ خەلق: ～间疾苦 خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى / ～歌 خەلق ناخشىسى. ④ ھەر خىل كەسىپ سىكى ئادەملەر: 农～ دېھقان/ 牧～ چارۋىچى / 渔～ بېلىقچى. ⑤ ھەربىي ئىشلاردىن باشقا: ～用 خەلق، ئاھالە / ～航 خەلق ھاۋا قاتنىشى. ⑥ '首' بىلەن ئوخشاش.

苠 mín كەنجى (زىرائەتلەر). ～穆 كەنجى تېرىق: 黄～高粱 كەنجى قوناق / ～谷比子谷白子谷～سېرىق تېرىق ئاق تېرىققا قارىغاندا كېيىن پىشىدۇ.

珉 mín قاشتاشقا ئوخشاپ كېتىدىغان تاش.

缗 mín ① قەدىمكى دەۋرلەردە داچەن پۇلغا ئوتكۈزۈلىدىغان يىپ. ② قارماقنىڭ يىپى.

旻 mín ① ئاسمان، كۆك: ～天 كۆك ئاسمان / 苍～ كۆك ئاسمان. ② كۈز كۈنى.

皿 mǐn قاچا. [器皿] qìmǐn

闵 mǐn كۆلپەت، ئازاب-ئوقۇبەت.

闽 Mǐn فۇجيەن ئۆلكىسىنىڭ باشقىچە ئاتىلىشى.

悯 mǐn ① ئىچى ئاغرىماق، ئېچىنماق: 可情其～ ئۇنىڭ ئەھۋالىغا ئېچىنمىش كېرەك. ② قايغۇ، ھەسرەت، غەم-ئەندىشە: 哀～ قايغۇرماق، غەم قىلماق.

كەلمەيدىغان كالۋا. ② چوڭقۇر: ～思苦想[成语] خىيالغا پاتماق. ③ باقمي ئالەل.

冥 míng [冥冥] míngjiū ردۇايەتلەردىكى قۇتلۇق ئوت.

溟 míng ① دېڭىز: 北～有鱼 شىمالىي دېڭىزدا بېلىق بار. ② [濛溟] míngméng ئىس - تۈتەك قاپلاپ كەتمەك.

暝 míng ①كۆز ئولتۇرماق، قاراڭغۇ چۈشمەك. ② كۈگۈم.

瞑 míng كۆزدىنى يۇمماق، كۆزى يۇمۇلماق.

螟 míng يېشىل قوۇرت. [蛉螟] míngléng يېشىل قوۇرت.(كۆچمە مەنىدە) ئاسراندى ئوغۇل.

酩 mǐngdǐng [酊酩] mǐng ھەرق مەست بولۇپ كەتمەك: ～～大醉 ھەرق مەست بولۇپ كەتمەك.

命 mìng ① جان: 救～ قۇتۇلدۇرماق / 拚～ جان تىكىپ، جېنىنىڭ بارىچە. ② تەقدىر، قىسمەت، پال: 算～打卦瞎胡说 پال ئېچىپ دېگەنلىك ھەممىسى يالغان گەپ. ③ بۇيرۇق: 奉～ بۇيرۇقنا بىنائەن / 遵～ بۇيرۇقنا ئىتائەت قىلماق / ～军大令 前进 قوشۇنغا ئالغا ئىلگىرىلىشىگە بۇيرۇق چۈشۈرمەك. ④ بەرمەك: ～名 نام بەرمەك/ ～题 تېما چىقارماق، ماۋزۇ بەلگىلەپ بەرمەك. [中命] mìngzhòng تەگكۈزمەك، تەگكۈزمەك.⑤ ئىشلەتمەك،قىلدۇرماق: ～笔 ھارۋا قوشتۇرماق، ھارۋا بىلەن يولغا چىقماق / ～笔 قەلەم تەۋرەتمەك، قولغا قەلەم ئالماق.

MIU

谬 miù سەپسەتە، بىمەنە گەپ: ～论 سەپسەتە / 荒～ بىمەنە. ② خاتالىق، نۇقسان، يېڭىلىشىش: 差～，～以千里 ◇ قىلدىن كەتسە، قەرىدىن كېتىسەن.

缪 móu,Miào 见另 miù [缪纰] pīmiù خاتالىق.

MO

摸 mō ① سىلىماق: ～小头的儿孩 كىچىك بالىنىڭ بېشىنى سىلىماق / ～～光多

ئۇنتۇلماس خاتىرە. ② نەرسە-لەرنىڭ ئۆستىگە نويۇلغان خەت: ～ 诸肺腑 كىشىگە ئۇنتۇلغۇسىز، مەڭگۈ ئۇنتۇلماسلىق.

明 míng ① يورۇق، يورۇ-ماق: 天～了 تاڭ يورۇدى/ ～晃晃的刀刺的 يالتىراپ تۇرغان نەيزە. ② چۈشەندۈر-مەك؛ ئېنىق: 说～ چۈشەندۈر-مەك/表～ بىلدۈرمەك، ئىزھار قىلماق/ 分白黑 ～ ئاق-قارا ئېنىق ئاجراتماق/ 情况不～ ئەھۋال ئېنىق ئەمەس/ ～～是他的搞 ئۇنىڭ قىلغانلىقى ئېنىق. (كۆچمە مەنىدە) چۈشەنمەك، بىلمەك: 深～大义 ھەقىقەتنى چوڭقۇر چۈشەنمەك. ③ ئوچۇق، ئاشكارا: 有话～说 گېپىڭ بولسا ئوچۇق قىل / ～码货售 باھاسىنى كۆرسىتىپ ساتماق/ ～讲 ئوچۇق-ئاشكارا سۆزلىمەك / ～箭暗，躲易枪 防难 ئاشكارا ئوقتىن ساقلانماق ئاسان، يوشۇرۇن قەستىتىن ساقلانماق قىيىن. ④ ئەتە، كېلەر: ～日 ئەتە/ ～年 كېلەر يىلى. ⑤ كۆرۈش قۇۋۇەتى: 火～ كۆزدىن ئايرىلماق. ⑥ ئېنىق كۆرمەك: 眼～手快 كۆزى ئۆتكۈر، قولى ئەپچىل، چېۋەر / 英～ دانا، داھىيانە / 聪～ ئەقىللىك، زېرەك، چېچەن / 精～ ئەقىللىك، چېچەن. ⑦ ئىلاھ، خۇدا، [明器] míngqì ئاخىرەتلىك بۇيۇملار. ⑧ (Míng) مىڭ سۇلالىسى.

鸣 míng ① ئۈچار قانات ۋە قۇرت - قوڭغۇزلارنىڭ ئاۋازىنى بىلدۈرىدۇ: 鸟～ قۇش سايرىماق / 驴～ ئېشەك ھاڭرىماق / 蝉～ تۇمۇزغا چىرىلدىماق. ② چالماق، ئاۋاز چىقارماق، ئاۋاز چىقىرىشنى كۆرسىتىدۇ: 自～钟 قوڭغۇراقلىق سائەت / 孤掌难～ بىر قول بىلەن چاۋاك چالغىلى بولمايدۇ / ～炮 زەمبىرەك ئاتماق. ③ ئىپادىلىمەك، ئېيتماق (ھېسسىياتنى، پىكىرنى، تەشەببۇسنى): ～谢 رەھمەت ئېيتماق.

冥 míng ① قاراڭغۇ، غۇۋا-(كۆچمە مەنىدە) نادان، نادانلىق: ～顽不灵 كارغا

نەپىز قەۋەت: 橡皮 ~ بال رەزىنكە قەۋىتى.

麽 mó [麼幺] yāomó كىچىك چىكىكىنە: ~~ 小丑 كىچىك كىنە سولتەك.

摩 mó 另见 mā ① سۈركىمەك، سۈركەلمەك، ئۈۋۈلمىماق: ~拳擦掌 يەڭنى تۇرۇپ تەييار تۇرماق، يەڭنى شىمايلاپ تەق بولۇپ تۇرماق. [摩挲] mósuō سىلىماق، سىلاپ - سىيپىماق. ② سىلىماق: ~ 弄 سىيپىماق. ③ئۆزئارا مەسلىھەت ئېلىشماق. [摩观] guānmó كۆرەك، كۆرەك قىلماق: ~~ 学教 ئوقۇتۇش كۆرىكى. [托摩] mótuō ماتور: ~~ 车 موتسىكلىت ~ 船 ماتورلۇق قېيىق / ~~ 化部队 ماتورلاشقان قىسىم.

磨 mó 另见 mò ① سىلىق - سىلىماق، ئەزمەك، بىسلىمەك: ~刀 پىچاق بىسلىمەك / ~墨 سىياھ ئەزمەك. [练磨] móliàn چېنىقتۇرماق، تاۋلىماق. ② قىيىنچىلىق، قىينالماق، ئازابلانماق: 好(hǎo) ~多事 ياخشى ئىش كۆپ ئەجىرىدىن كېلىدۇ. (كۆچمە مەنىدە) يېپىشىۋالماق، بىزار قىلماق: 小孩~人 كىچىك بالا كىشىنى بىزار قىلىدۇ ③ ئۆتكۈزمەك، زايە قىلماق: ~工夫 ۋاقىت ئۆتكۈزمەك. ① يوقالماق، ئۆچمەك: 百世不~ ئەبەدىي ئۆچمەيدۇ / 这是永不~灭的真理 بۇ مەڭگۈ يوقالمايدىغان ھەقىقەت. [磨消] xiāomó 1. يوقاتماق. 2. زايە قىلماق، بىكار ئۆتكۈزمەك: 掉~~白白能不阴光好大 ياخشى ۋاقىتلارنى بىكار ئۆتكۈزۈۋەتسەك بولمايدۇ.

磨 mó موگۈ.

嬤 mó [嬤嬤] mómo 1. ئىنىمكىنانا. 2.〈方〉چوك ئاپا(ياشانغان ئايالىلارنى ئاتاشتا).

魔 mó ① ئالۋاستى: ~妖 ئالۋاستى - ئىبلىسلار، جىن - شەيتانلار /恶~ ئالۋاستى، يالماۋۇز. [魔人] rùmó مەپتۇن بولماق، شەيدا بولماق، مەجنۇن بولماق: 他被电线无搞~了人 ئۇ رادىئو ياساشقا مەپتۇن بولۇپلا قالدى. ② غەيرىدىي، غەلىتە: ~力 سېھرىدي كۈچ، مەپتۇن قىلىش كۈچى/

滑 قانچىلىك سىلىقكىن دەپ سىلاپ باقماق. ② ئىزدىمەك، ئاختۇرماق: 出～ 里袋口由 ئاختۇرماق: 由口袋里 —张钞票 来票钞张 يانچۇقىدىن پۇل چىقارماق / ～鱼 بېلىق تۇتماق. (كۆچمە مەنىسىدە) 1. بىلىمەك، بىلىۋالماق: ～底 تېگى - تەگتىنى بىلىمەك، تو-ھۇردىنى تۈتۈپ باقماق / 我～了气脾的他 مەن ئۇنىڭ مىجەزىنى بىلىۋالدىم / 不～ 思意么什是他清 ئۇنىڭ مەقسىتىنىڭ نېمىلىكىنى بىلگىلى بولمىدى. 2. قارا-ئۇدا ماڭماق. 营 يول ئىزدىمەك: ～ گازارمىغا يوشۇرۇن بېسىپ كىرمەك /～到敌人地阵 دۈشمەن ئىستېھكامىغا بېنىقا بارماق / ～黑 قارا-ئۇدا يول يۈرمەك / ～半夜才到家 يېرىم كېچىگىچە تەمتىرەپ يۈرۈپ ئاران ئۆيگە كەلمەك. [索摸] mōsuo ئىزدەنمەك، ئىزلىمەك، ھاسىل قىلماق: ～～ 家大靠验经作工 خىزمەتتىكى تەجرىبىلەر كۆپچىلىكنىڭ ئىزدىنىشىدىن كېلىدۇ. ③ '摹' بىلەن ئوخشاش.

[摸棱] mōléng '棱模' بىلەن ئوخشاش.

谟 mó پىلان، تەدبىر: 宏～ ئۇلۇغۋار پىلان.

馍 mó جېڭمومۇ، ھورنان.

嫫 mó [母嫫] mómǔ رەڭ-ۋايىتەلەرددىكى بەتبەشىرە خوتۇنلار.

模 mú 见另 mó ① نەمۇنە، ئۈلگە: 楷～ ئۈلگە، نەمۇنە. [型模] móxíng مودېل، ئۈلگە، ئەندىزە، نۇسخا. ② دورىماق، تەقلىد قىلماق: 儿童常 作动止举的人成仿～ دائىم چوڭلارنىڭ ھەرىكىتىنى دورايدۇ. [糊模] móhu مۇجمەل، تۇتۇق، غۇۋا، ئوچۇق ئەمەس. [棱模] móléng تۈتامى يوق، لىگىمىتاختاق، تۈتۈرۇقسىز: ～～两可 لىگىمىتاختاق، ئىككى بىسلىق.

摹 mó دورىماق، تەقلىد قىلماق: 来下～字个这把 بۇ خەتنى تەقلىد قىلىپ يازغىن.

膜 mó ① پەردە: 肋 كۆكرەك پەردىسى / 耳～ قۇلاق پەردىسى. / 膈横～ دىئافراگما/ 菲～ قومۇش پەردىسى. ②

没 mò ① 见另 méi چۆكەمەك، غەرق بولماق: ～入水中 سۇغا چۆكۈپ كەتمەك. (كۆچمە مەنىدە) يوشۇرماق، سۆقۇنماق، غايىب بولماق، يوقاپ كەتمەك: ～深有虎猛出山 تاغدا يولۋاس بار. [没落] mòluò زاۋالغا يۈز تۇتماق: ～时期已经资本主义了 كاپىتالىزم زاۋاللىققا يۈز تۇتۇش دەۋرىگە يېتىپ قالدى. ② تېشىپ كەتمەك: 水～了顶头 سۇ ئادەم بويىدىن ئېشىپ كەتتى / ～得长都稼庄人 زىرائەتلەر ئادەم بويىدىن ئېگىز ئۆسۈپ كەتتى. ③ مۇساپىرە قىلماق: ～收款 زاكا پۇلىنى مۇساپىرە قىلماق. ④ ئاخىرەت: ～世 ئاخىرەت، ئاخىرەتمان.

殁 mò ئۆلمەك، تۇگىمەك.

陌 mò ئېتىز يولى: ～柳杨头 ئېتىز يولى ياكى سۇ گەت ۋە مەجنۇنتالدىكى سۆھبەت. [生陌] shēngmò، يوچۇن، ناتونۇش.

貊 mò قەدىمكى دەۋردە ئېلىمىزنىڭ شەرقىي شىمالىدىكى مىللەتلەر مۇشۇنداق ئاتىلاتتى. dú باتۇر تەگرىتۇت.

冒 Mò 见另 Mào [顿冒] Mò [脉脉] 见另 mò [脉脉] màimò ئىزھار قىلماق، بىلدۈرمەك: ～～含情 ھېسسىياتىنى ئىزھار قىلماق.

莫 mò ① پېئىلنىڭ بولۇشسىز شەكلىنى بىلدۈرىدۇ: ～人闲 ئىشى يوق كىشى كىرمەسۇن. ② يوقلۇقنى بىلدۈرىدۇ: ～不欣喜 خۇشال بولمىغىنى يوق/～大的荣光 غايەت زور شان - شەرەپ. [莫非] mòfēi رەۋىش بولۇپ كېلىدۇ، كۆپىنچە قىياس قىلغانلىقنى، ياكى ياندۇرۇپ سوراشنى بىلدۈرىدۇ: ～～是他来回了吗? ئۇقايىتىپ كەلگەنمىدۇ - يە؟ [逆莫] nì يېقىن، ئىناق، سىرداش: ～～之交 ئىناق مۇناسىۋەت. [莫须有] mòxūyǒu يوقلاش، بەلكىم. ③ يوقلۇقنى بىلدۈرىدۇ: 测～化变 ئۆزگىرىشىنى بىلىپ بولمايدۇ. ① [邪莫] móyé

～术 سېھىرگەرلىك، جادۇگەرلىك.

mó 嬤 يوڭۇماق.

mǒ,mā 见另 mò ① 抹 سۈرتمەك: 药点上～上口伤 جاراھەتكە دورا سۈرمەك / ～上灰石 هاك سۈركىمەك، ئاقارتماق. ② ～手灰 سۈرتمەك: ～～泪眼 كۆز يېشىنى سۈرتمەك. ③ تاشلىۋەتمەك، چىقىرىۋەتمەك: ～零儿 پارچە سانىنى هېسابلىماسلىق (چىقىرىۋەتمەك). mǒshā [煞抹] يوققا چىقارماق، كۆز يۇمماق: 一笔～～ پۈتۈنلەي يوققا چىقارماق، بىر تەرەپ قىلىۋەتمەك.

Mò 万 [俟万] wàn 见另 موچى (فامىلە). Mòqí

mò ① 末 مۇھىم ئەمەس، ئاساسىي بولمىغان: 本～置倒 مۇھىملىرى بىلەن مۇھىم ئەمەسلەرنى ئالماشتۇرۇپ قويماق / 秋之～ قىلچىمۇ ئاساسىي يوق / 枝细～节 ئۇششاق-چۈششەك، پارچە پۇرات. ② ئاخىر، ئاياغ: 十二月三十日—一年最后一天叫～天。ئايىنىڭ 31- كۈنى بىر يىلنىڭ ئەڭ ئاخىرقى بىر كۈنى. ③ ئۇۋاق: 笔～ قەلەم ئۇۋىقى / 把～儿 چاي ئۇۋىقى / 叶茶～儿 دورىنى يانچىپ ئۇۋاق قىلماق. ④ ئەنئەنىۋى شەچۋي تېياتىرلىرىدا ئوتتۇرا ياشلىق ئەرنىڭ رولىنى ئالىدىغانلار.

mò 茉 [莉茉] mòlì 1. يەمىشەن (ئاقچايگۈل). 2. ھەپ رەڭگۈل (نامازشامگۈل).

mǒ,mā 见另 mò 抹 سۈۋىماق: 正在往墙上～灰石 تامنى هاك بىلەن سۈۋىماق.

mò 沫 كۆپۈك، ماغزاپ: 肥皂～儿 سوپۇن ماغزىپى / 唾～(mo) شالۋاق.

mò 妹 قەدىمكىلەر ئىسىمدا ئىشلەتكەن خەت.

mò ① 秣 يەم - خەشەك، بوغۇز: 粮～ ئوزۇق - تۇلۇق ۋە يەم - خەشەك. ② بوغۇز بەرمەك: ～马厉兵 جەڭگە جىددىي ھازىرلىق كۆرمەك.

Mò 蛨 [蝞蛨] Mòhé<古>موغال.

糖 mò سۆرەم.

MOU

哞 mōu مۆ، مۆرىمەك.

牟 móu 旧社会: ئالماق، 利～取利، 借～机会، 价物抬哄商机 جەمئىيەتتە ھايانكەش سودا- گەرلەر مال باھاسىنى ئۆستۈ- رۈپ، پۈرسەتتىن پايدىلىنىپ پايدا ئۈندۈرۈۋالاتتى. ٦تەك.

侔 móu ئوخشاش، بىردەك،

眸 móu كۆز قارىچۇقى، كۆز: 凝～远望 يىراقتا كۆز تىكـ مەك.

蝥 móu 782- يەتتىنچى '蝥贼' (yóumóu) غا ئارالاش.

谋 ① móu ئەقىل، پاراسەت، پەم: 有勇无～ جاسارىتى بار- يۇ، پاراسىتى يوق. ② كۆزلە- مەك، ئىزلىمەك، تاپماق: 为人民～福幸 خەلق ئۈچۈن بەخت ئىزلىمەك. ③ مەسلىھەتلەش- مەك: 不～而合 پىكسىز بىر يەردىن چىقىپ قالماق.

缪 miù,Miào 见另 móu [缪绸] chóumóu 1. ئوگلە- ماق، ياسىماق، رېمونت قىلـ ماق: 雨未～～ ئالدىن تەيـ يارلىق قىلىپ قويماق. 2. چىرمالماق، كېسەلنىڭ قوتۇل- دۇرغىلى بولمايدىغان دەرىجـ گە يېتىپ قالغانلىقىنى بىلـ دۈرمەك.

鍪 móu <古> قازان. [钖鍪] dōumóu دۇبۇلغا.

某 mǒu مەلۇم، پالانى: ～人 مەلۇم ئادەم /～国 مەلۇم دۆلەت / ×× 张 ～ جاڭ / ～～学校 مەلۇم مەكتەپ.

MU

牟 mú بىر خىل پۇرۇ.

模 mó 见另 mú قېلىپ: 字～儿 خەت قېلىپى / 铜～儿 مىس قېلىپ. [子模] múzi قېـ لىپ. [样模] múyàng قـ ياپەت، تۈرۈق.

母 mǔ ① ئانا، ئاپا: ～系 ئانا جەمەت / 性～ ئانا مېھـ رى، ئانىلىق. ② چوڭ ياشـ تىكى ئايالارنى ئاتاشتا ئىشـ لىتىلىدۇ: 姑～ ئاممىما ئاچا/ 舅～ كىچىك ئاپا، چوڭ ئانا (تاغىنىڭ ئايالى) / 姨～ ھاممىما ئاچا، ھاممىما، چوڭ ئاپا،

قەدىمكى چاغلاردىكى شەھەر-
زىمىن دۈسمى.

漠 mò ① چۆل، دەشت- با-
ياۋان، قۇملۇق. ② [广漠]
guǎngmò كەڭ، يىپ-ياپيان،
چەكسىز. ③ ئېتىبارسىز قارا-
ماق، پەرۋاسىز قاردماق، سەل
قاردماق: ～视 ئېتىبارسىز
قاردماق / ～不关心 قىلچە
ئېتىبار بەرمەسلىك، كۆڭۈل
بۆلمەسلىك.

寞 mò كىشىنىڭ، خالىي، ئازا-
دە، جىمجىت: ～～ جىمجىت /
～然 ئازادە، خالىي، جىمجىت.

蓦 mò تۇيۇقسىز، ئۇشتۇم-
تۇت: 他～地站起来 ئۇ ئۇشت-
تۇمتۇت ئورنىدىن تۇرۇپ
كەتتى.

瘼 mò كېسەل، ئازاب: 民～
خەلقنىڭ ئازابى.

貘 mò تاپىر.

墨 mò ① قارا سىياھ: 一锭
～ بىر نۆكچە قارا سىياھ
(سۇدا ئېزىپ ئىشلىتىدىغان) /
～汁 قارا سىياھ. ② ھەر
خىل سىياھلار: 红～ قىزىل
سىياھ / 蓝～ كۆك سىياھ. ③
داغلىق ئادەملەر يازغان ھۆسن
خەت ياكى سىزغان رەسىم:
～宝 ئېسىل ھۆسن خەت، ئې-
سىل رەسىم. ④ قارا رەڭلىك
ياكى شۇنىڭغا يېقىن رەڭدە-
كى: ～锦 قاراكۆارتىس / ～菊
قارا جۇخاركۈل. ⑤ خىيانەت،
خىيانەتچىلىك: ～吏 خىيا-
نەتچى ئەمەلدار. ⑥ قەدىمكى
چاغلاردىكى ئادەمنىڭ يۈزى-
نى يېگىنە بىلەن چېكىپ قارا
سىياھ سۈركەپ قويىدىغان-
بىر خىل جازائۇسۇلى.

默 mò جىم، سۈكۈت قىلماق:
沉～ جىم بولماق، جىمجىتلىق،
～不语 سۈكۈت قىلماق / ～～
گەپ قىلماي جىم تۇرماق /～
读 ئىچىدە ئوقۇماق / ～写
يادقا يازماق / ～认 كۆڭلىدە
ئېتىراپ قىلماق.

磨 mò ① 另见mó تۈگمەن:
石～ تاشتۈگمەن، / 电～ توك
تۈگمىنى. ② تارتماق: ～豆
腐 دۇفۇ تارتماق / ～面 ئۇن
تارتماق. ③ بۇرىماق، بۇرالـ
ماق، ئايلانماق: 小不同胡
能～车 تاركوچىدا ماشىنى
بۇرغىلى بولمايدۇ.

～射击 نىشانغا توغرىلاپ ئېتىش/不要暴露～～نىشانىنى ئاشكارىلاپ قويماڭلار. [目前] mùqián [目下] mùxià هازىر، هازىرقى، نۆۋەتتىكى. ② كۆرمەك، قارىماق: 一～了 كۆرمەكلا بىر كۆرۈپلا چۈشەنمەك. ③ 大纲 تۈر، كىچىك ماددىلار: 细～ پروگراممىنىڭ تارماقلىرى.

苜蓿 mù xu [苜蓿] بەدە.

目 mù ئىناق، يېقىن، ئامراق: ～邻 ئىناق ئۆتمەك، چېقىشىپ ئۆتمەك (قوشنا ۋە قوشنا دۆلەتلەر بىلەن).

钼 mù مولىبدېن (Mo).

牟 Mù [佬幺] Mùlǎo مۇلاۋ مىللىتى.

牧 mù باقماق، ئوتلاتماق: ～羊 قوي باقماق / ～童 پادىچى بالا / ～场 ئوتلاق، چارۋىچىلىق مەيدانى /～畜业 چارۋىچىلىق ئىشلىرى، چارۋىچىلىق / 游～ كۆچمەن چارۋىچىلار. [牧师] mùshī پاستىر.

募 mù يىغماق، توپلىماق: ～捐了 ئىئانە توپلىماق / ～一笔款 ئىئانە توپلىدۇق.

幕 mù ① قەبرە، گۆر: 公～ قەبرىستانلىق، مازار/烈士～ قۇربانلار قەبرىسى. ② قەبرە بىلەن مۇناسىۋەتلىك نەرسىلەر: ～碑 قەبرە تېشى / ～地 قەبرىستان، مازار، گۆرلۈك/～道 قەبرە يولى.

幕 mù ① پەردە، ئېكران: 银～ ئېكران /开～پەردە ئاچماق. [幕内] nèimù ئىچكى ئىشلار، ئىچكى ئەھۋال، ئىچكى سىر. [黑幕] hēimù قارا پەردە، سىر، ئىچكى سىر. ② قەدىمكى ۋاقىتلاردا ھەربىي قوماندانلارنىڭ تۇرغان جايى: ～府 قارارگاھ، بارگاھ. ③ دراملاردىكى پەردە-كۆرۈنۈش: 独～剧 بىر پەردىلىك درامما.

暮 mù ① گۈگۈم، نامازشام، كەچقۇرۇن، كەچ: 朝(zhāo)～ ئەتىگەندىن كەچكىچە [暮气] mùqì (ئوخشىتىش مەنىسىدە) روھسىزلىق، چۈشكۈنلۈك، روھسى چۈشكەن. ② ئاخىرى: ～春 ئەتىيازنىڭ ئاخىرى / ～年 قېرىغان ۋاقىت، ئۆمۈرنىڭ ئاخىرى/天寒～岁 يىلنىڭ ئاخىرىدىكى سوغۇق

كىچىك ئاپا. ③ چىشى، ئۇرۇغاچى: ～ 鸡 مېكىيان / 猪口这 的～是 بۇ مېكىنىڭ ئىكەن. ④ شەيئىي پەيدا بولغانلىق مۇناسىۋىتىنى كۆرسىتىدۇ: ～ 校 ئانا مەكتەپ / ～株 ئانىلىق تۇپ / ～作工 机 ئىشلەش ئانا ستانوكى / 失败为成功 之～ مەغلۇبىيەت غالىبىيەتنىڭ ئانىسى. (كۆچمە مەنىدە) بىر يۇرۇش‌نەرسە ئىچىدە باشقا قىسىملار بارلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 子～环 زەنجىر، 螺 / 扣～子 پاسلداق / 丝～ گايكا، ۋىنتا قالپىقى. [音母] mǔyīn سوزۇق‌تاۋۇش.

拇 mǔ باش بارماق، باش‌ 姆 mǔ بالاباقۇچى. لاما لتاق.

牡 mǔ كالا.

牡 mǔ ئەركەك، ئاتىلىق: ～ 麻 ئەركەك كەندىر.

亩 mǔ مو. 1ئايال.

姥 lǎo 见另 mǔ ياشانغان

木 mù ① دەرەخ. [木植物] mùběnzhíwù ياغاچ قولۇق ئۆسۈملۈك. ② ياغاچ: ～材 ياغاچ، ياغاچ ماتېرىيال/ ～杉 چىلان ياغىچى / ～شەمشاد ياغىچى. ③ ياغاچتىن ياسالغان نەرسىلەر: ～器 ياغاچ جاھاز، ياغاچ جابدۇق/ ～犁 ياغاچ سوقا. ④ گۈنسەي: 棺 ～ گۈمبەنسەي ياغىچى، 就将行 / بىر ～ پۈتى گۆرگە ساڭگىلىماق. ⑤ 脚手 كۆيۈشمەك، ئۇيۇشما: ～麻 پۈت - قولى ئۇيۇشۇپ قالماق / 发头舌 ～ تىلى كۆيۈشمەك.

◇ 雨～风栉 mù يۇماق: 沐 چۆل - جەزىرىدە جاپا چېكىپ ئىشلىمەك. [浴沐] mùyù يۇيۇنماق، چۆمۈلمەك.

霂 mù 435- بەتتىكى'霖霂' (màimù)غا قارالسۇن.

目 mù ① كۆز: ～空 قاراپ تۇرۇپلا قالماق / 一切～ ھەممىنى كۆزگە ئىلماسلىق. [标目] mùbiāo .1 نىشان: 我们的～～是建设社会主义生产 قۇرۇش بىزنىڭ كۆزدىن نەقادىمىز. 2. قارغا ئېتىشتەكى، ھۇجۇم قىلىش يا كى ئىزدەشتىكى نىشان: 准对 ～

قايسى، قانداق: 读欢喜你 ~ 种书? سەن قانداق كىتابلارنى ئوقۇشنى ياخشى كۆرىسەن؟ [哪儿] nǎr [里哪] nǎlǐ نەه، قەيەر: 在你 ~ 住? سەن قەيەردە ئولتۇرىسەن؟ / ~~ 有困难,就到 ~~去 قەيەردە قىينىچىلىق بولسا، شۇ يەرگە بارماق. (كۆچمە مەنىدە) قانداقمۇ: 我 ~ 知道? مەن قانداقمۇ بىلەي؟ / 他 ~~ 笨啊? ئۇ قانداقمۇدۇت بولسۇن؟/ 做能 ~~ 人个一作工项这好? بۇ خىزمەتنى بىر ئادەم قانداقمۇ قىلىپ كېتەلەيدۇ؟ ② نەدە: 没有耘耕有,~ 有收获? تېرىقچىلىق قىلمىسا، نەدە ھوسۇل بولسۇن؟

那 nà 见另Nā، nèi ھېلىقى، ئاۋۇ، ئۇ، بايىقى: ~ 里 ئاۋۇ يەر، ئۇ يەر / ~ 个 ھېلىقى، بايىقى، ئاۋۇ / ~ 样 ئۇنداق، شۇنداق / ~ 些 ئاشۇ، ئاشۇلار / ~ 时 ئۇ چاغدا، ئۇ كەمدە. [么那] [末那] nàme 1. ئۇنداق، مۇنداق: 就 ~~ 不要 / 吧办 شۇنداق قىلايلى / 了 ~~ 多 ئۇنداق جىقمىغىلى لازىمى يوق، ئۇنداق جىق كەتمەيدۇ / ~~ 人个 شۇنداق ئادەم /~~ 个脾性شۇنداق مىجەزى بار. 2. ئۇھالدا، ئۇنداق بولسا، ئەمسە: 果如他灭消就~~ 降投不人敌 ئەگەر دۇشمەن تەسلىم بولمىسا، ئۇنداقتا ئۇنى يوقىتىش كېرەك.

娜 Nà 见另nuó ئادەم ئىسمىغا ئىشلىتىلىدۇ.

呐 nà چۇقان سالماق.

纳 nà ① كىرگۈزمەك: 出~ 故吐 / 新~ كونىنى چىقىرىۋېتىپ، يېڭىسىنى قوبۇل قىلماق. (كۆچمە مەنىدە) قوبۇل قىلماق: 采~建议 تەكلىپنى قوبۇل قىلماق. 2. بەھرىمەن بولماق، مەنپەئەتدار بولماق: ~凉 سەكمىدىمەك، سالقىنلىماق. ② تاپشۇرماق، تۆلەمەك: ~税 باج تاپشۇرماق، باج تۆلىمەك / 缴~公粮 غەللە - پاراق تاپشۇرماق. ③ شىردىماق: ~底鞋 خەي چەمىنى شىردىماق.

كۆنلەر.

慕 mù ① ھەۋەس قىلماق، قىزىقماق، زوقى كەلمەك: ～名 نامغا ھەۋەس قىلماق. ② ئەسلىمەك، سېغىنماق.

穆 mù ① مۇلايىم. ② ھۆرمەتلىك، ئىززەتلىمەك.

N

N

嗯 ·ńg 见另 ň

嗯 ·ǹg 见另 ǹ

嗯 ·ng 见另 ń

NA

那 Nā 见另 nèi,nà (فامىلە).

拿 ná ①ئالماق: ～笔قەلەم ئالماق / ～枪 مىلتىق ئالماق / ～来纸张 بىر ۋاراق ئېلىپ كەلمەك / ～着镰刀割麦 قولىدا ئورغاق تۇتۇپ ئورماق. ② ئىگىلىمەك، تۇتماق، ئىشەنچ قىلماق: ～主意 بىر قارارغا كەلمەك / 好不做好做 قىلالمامدىم، مەن بىر نەرسە دېيەلمەيمەن. náshǒu [手拿] ئۇستا، ماھىر: ～～好戏 ئۆز ئۇستىلىقىنى كۆرسەتمەك / 做～～ بۇنداق ئىشنى قىلىشقا ئۇ ناھايىتى ئۇستا. ③ قىيىنماق، قىيىنچىلىق سالماق، قىيىنچىلىق كەلتۈرمەك: 这～事的样 بۇنداق ئىش ھېچكىمگە قىيىنچىلىق سالالمايدۇ. ④ كۆچلۈك تەسىر ئاستىدا ماددىلارنىڭ بۇزۇلۇشىنى كۆرسىتمەك: 这块木头让药水～白了 بۇ ياغاچنى دورا سۈيى ئاقارتىۋەتتى. ⑤ تۇتماق: ～获 تۇتۇۋالماق، قولغا چۈشۈرمەك (جىنايەتچىنى) / ～猫老鼠 مۇشۇك چاشقاننى تۇتتى. ⑥ چۈشۈم كېلىش قىلمىشى «نى» بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: 我～你当回事 مەن سېنى يولداش دەپ قارايمەن. ⑦钱笔这～ ئارقىلىق: بىلەن. 服制身做 بۇ پۈل بىلەن بىر قۇر فورما تىكتۈرۈۋالغىلى.

镎 ná (Np) نېپتۇنىي.

哪 ① něi,Né,na 见另 nǎ

nán 喃[喃喃] nánnán 象声词，呢喃：～自语 ئۆزىچە پىچىرلىماق، سۆلدىماق.

nán 楠 ماخىل دەرەخنى.

nán 难 ① nàn 见另 قىيىن، مۇشكۈل، قىيىنچىلىق：～事 قىيىن ئىش / ～写 يازماق قىيىن / ～产 قىيىن تۇغۇت/ ～得 كەم ئۇچرايدىغان، ئاسان تېپىلمايدىغان. ② تەس：～免 ساقلىنىش تەس، خالى بولۇش تەس. / ～保 كېپىللىك بېرىش تەس، بەرسە دېيىش تەس. [道难] nándào قايتۇرما سوراقنى كۆچەيتىش رولىنى ئويناپدۇ：水河～～会流倒吗？ دەريا سۈيى كەينىگە ئاقا دېگەن؟ / 们我～～，务任成完能们他就不吗能？ ئۇلار ۋەزىپىنى ئورۇندىيالايدىكەنۇ، بىز ئورۇندىيالمامدىكەنمىز؟ ③ قىيىنسىماق، قىيىن ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويماق، قىيىنچىلىق سالماق، قىيىن چۈشمەك：～了他住 بۇ راستىنلا ئادەمنى قىيناپ قويدى. [为难] nánwei 1. خىجىل قىلماق،

nài 奈 ئامال، ئىلاج：无～ ئىلاجسىز، ئامالسىز، ئاجىزلىق/ 怎～ نېمە چارە، نېمە ئامال، نېمە ئىلاج / 无～何 ئامالسىز، ئىلاجسىز.

nài 柰 نىل كۆكى.

nài 萘 نافتالىن. [煤]

Nài 佴 nài 见另 èr نەي (ئاتا-چىدامسىزلىق، بەرداشسىزلىق：～劳 جاپاغا چىدىماق./ ～用 چىدامسىزلىق، پىشىشىق، پۇختا، چىك / ～火砖 ئوتقا چىدامسىزلىق خىشى. [心耐] nàixīn سەۋرسىزلىك، سەۋرچانلىق：～～说服 سەۋرچانلىق بىلەن قايىل قىلماق.

nài 鼐 داڭقان.

NAN

nān 囝 〈方〉 كىچىك بالا.

nán 男 ① ئەر：～女平等 ئەر - ئايال باراۋەر / ～学生 ئوغۇل ئوقۇغۇچى. ② ئوغۇل：长～ چوڭ ئوغۇل. ③ بارون.

nán 南 جەنۇب：～方 جەنۇب / ～风 جەنۇب شامىلى/ 指～针 كومپاس.

[纳西] Nàxī ناشى مىللىتى.

肭 nà 661 - به‌تتىكى '肭腻' (wànà) غا قارالا.

钠 nà ناتردي (Na).

衲 nà ① راهىبلىق تونى. (كۆچمە مەنسەب) راهىب: 老～ قەبرى راهىب. ② '纳③' بىلەن ئوخشاش.

捺 nà ①باسماق. ②خەنزۇچە خەتنىڭ ئوڭغا قىيپاش سىزىقى.(丿):人字是一撇—～«人» خەتنىدە بىر سولغا قىيپاش سىزىق، بىر ئوڭغا قىيپاش سىزىق بار.

哪 nǎ, Né, nǎ 见另 na ئاخىرى «n» بىلەن تۈگىگەن يۇنمولارغا 'a 啊' نىڭ ئۈلىنىپ كېلىشى بىلەن ئۆزگەرگەن تاۋۇش: 同志们,加油～干! 孩子们,～去! 老大爷,～儿去? 你～儿? 他～儿? 这～儿? 那～儿? 谁～儿? 什么～儿? 怎么～儿? 多～儿? 几～儿? 这么～儿? 那么～儿? 哪儿 nǎr ① 哪里 nǎlǐ ② 哪个 nǎge ③ 哪些 nǎxiē ④ 哪样 nǎyàng ⑤ 哪怕 nǎpà ⑥ 哪儿的 nǎrde ⑦ 哪儿的话 nǎrdehuà ⑧ 哪儿的事 nǎrdeshì ⑨ 哪儿的事儿 nǎrdeshìr ⑩ 哪儿的事情 nǎrdeshìqing ⑪ 哪儿的事物 nǎrdeshìwù ⑫ 哪儿的事务 nǎrdeshìwù ⑬ 哪儿的事业 nǎrdeshìyè ⑭ 哪儿的事项 nǎrdeshìxiàng ⑮ 哪儿的事宜 nǎrdeshìyí ⑯ 哪儿的事由 nǎrdeshìyóu ⑰ 哪儿的事理 nǎrdeshìlǐ ⑱ 哪儿的事情 nǎrdeshìqing ⑲ 哪儿的事物 nǎrdeshìwù ⑳ 哪儿的事务 nǎrdeshìwù ㉑ 哪儿的事业 nǎrdeshìyè ㉒ 哪儿的事项 nǎrdeshìxiàng ㉓ 哪儿的事宜 nǎrdeshìyí ㉔ 哪儿的事由 nǎrdeshìyóu ㉕ 哪儿的事理 nǎrdeshìlǐ ㉖ 哪儿的事情 nǎrdeshìqing ㉗ 哪儿的事物 nǎrdeshìwù ㉘ 哪儿的事务 nǎrdeshìwù ㉙ 哪儿的事业 nǎrdeshìyè ㉚ 哪儿的事项 nǎrdeshìxiàng ㉛ 哪儿的事宜 nǎrdeshìyí ㉜ 哪儿的事由 nǎrdeshìyóu ㉝ 哪儿的事理 nǎrdeshìlǐ ㉞ 哪儿的事情 nǎrdeshìqing ㉟ 哪儿的事物 nǎrdeshìwù ㊱ 哪儿的事务 nǎrdeshìwù ㊲ 哪儿的事业 nǎrdeshìyè ㊳ 哪儿的事项 nǎrdeshìxiàng ㊴ 哪儿的事宜 nǎrdeshìyí ㊵ 哪儿的事由 nǎrdeshìyóu ㊶ 哪儿的事理 nǎrdeshìlǐ ㊷ 哪儿的事情 nǎrdeshìqing ㊸ 哪儿的事物 nǎrdeshìwù ㊹ 哪儿的事务 nǎrdeshìwù ㊺ 哪儿的事业 nǎrdeshìyè ㊻ 哪儿的事项 nǎrdeshìxiàng ㊼ 哪儿的事宜 nǎrdeshìyí ㊽ 哪儿的事由 nǎrdeshìyóu ㊾ 哪儿的事理 nǎrdeshìlǐ ㊿ 哪儿的事情 nǎrdeshìqing

NAI

乃 nǎi سەن، سېنىڭ: 父～ سېنىڭ دادالا /～兄 سېنىڭ قېرىندىشىڭ. ② ئانىدىن، ئاران: 晋求之久,矣～得之 مەن ئۇنىسى ئۇزۇنىدىن بۇيان ئارزۇ قىلىپ كەلگەنىدىم، بۈگۈن ئاران ئېرىشتىم. ③ 如至 ～ هەتتا، هەتتاكى: 此 ～ هەتتا شۇنداق ئىكەن. ④ '是','就是' بىلەن ئوخشاش: 失败 ～ 成功之母 مەغلۇبىيەت مۇۋەپپەقىيەتنىڭ ئانىسى. ⑤ شۇنىڭ بىلەن، شۇنداق قىلىپ: 老教进走师 ～ 后敬致立起学同,室坐就 مۇئەللىم سىنىپقا كىرىپ كەلدى، ئوقۇغۇچىلار ئورنىدىن تۇرۇشۇپ سالام قىلدى، شۇندىن كېيىن ئورۇنلىرىغا ئولتۇرۇشتى. 1.مەقياڭيۇ.

芳 nǎi [芳芋] yùnǎi تاتا

奶 nǎi ① ئەمچەك، يېلىن. ② سۈت: 牛～ كالا سۈتى/～油 خام قايماق /～粉 سۈت پاراشوكى.③ ئىمىتمەك: 孩～ بالا ئىمىتمەك. [奶奶] nǎinai 1. موما، چوڭ ئانا. 2. ياشانغان ئايالارنى ھۆرمەت بىلەن ئاتاش: 老～～ چوڭ ئانا.

氖 nǎi نېئون (Ne).

NAO

孬 nāo ① <方> يامان، ئەسكى؛ 旧社会穷人吃的～，穿的～ كونا جەمئىيەتتە كەمبەغەللەرنىڭ يەيدىغىنى ناچار، كىيىدىغىنى ئەسكى ئىدى. ② جۇرئەتسىز، قورقۇنچاق، توخۇ يۇرەك: 这人太～ بۇ ئادەم بەك قورقۇنچاق.

呶 náo سۆزلەۋەرمەك: ～不休 تىنماي ۋالاقلىماق، ھەدەپ كاپشىماق.

挠 náo ① دەخلى قىلماق، قالايمىقان قىلماق، پاراكەندە قىلماق. ② تەز پۈكمەس: 不屈不～ ئېگىلمەس - سۇنماس، تەز پۈكمەس، باش ئەگمەس - سۇنماس، ئېگىلمەس، پۈكۈلمەس. ③ تاتىلماق، قاشىلماق: ～痒痒 قىچىشقان يەرنى تاتىلماق.

铙 náo ① مىستىن ياسالغان چوك جاڭ. ② قەدىمكى چاغلاردىكى ھەربىيلەرنىڭ قوڭغۇراقسىمان ئوخشاش ئايدىغان چالغۇ ئەسۋابى. فورتى.

蛲 náo تۆتۈلمەددە، چۆچەك

怃 náo قاتتىق تەۋرىنىش قىلماق، قاتتىق ئۆكۈنمەك.

猱 náo مايمۇن.

硇 náo [砂硇] náoshā نۇشۇدۇر.

恼 nǎo ① تەرىكمەك، خاپا بولماق. ئاچچىقلانماق: ～羞成怒 ئۇيالغىنىدىن ئاچچىقلانماق، شەرمەندە بولغىنىدىن غەزەبلەنمەك / 你别～我 ماڭا خاپا بولما. ② زېرىكمەك، ئىچى پۈشماق، خاپىلىق. [mǎnǎo]غا قارالسۇن.

瑙 nǎo 433- بەتتىكى '玛瑙'

脑 nǎo ① مېڭە. [筋脑] nǎozi [子脑] nǎojin مېڭە. (كۆچمە مەنىدە) چۈشەنچە، قاراش، ئالاڭ: ～～动开 مېڭە ئىشلەتمەك. ② شەكىل ياكى رەڭ جەھەتتە مېڭىگە مۇناسىۋەتلىك نەرسىلەر بىلەن ئوخشاپ كېتىدىغانلار: 豆～ سېرىل دۇفۇ قېتىقى.

NANG

囊 [膪囊] náng 见另 nāng چوشقىنىڭ پەش nāngchuāi گۆشى.

曩 nāngnang [囔囔] nāng پەچىرلىماق، كۆسۈلدىماق.

囔 ② nāng见另 náng خالتا، قاپ: 探～取物 ئاسان، بەك ئوڭاي. [括囊] nángkuò چاڭگىللىغا ئېلىنماق، ھەممە نەرسىنى ئۆز ئىچىگە ئالماق: ～四海 ھەممە ئەتراپنى ئۆز ئىچىگە ئالمىدۇ.

饢 nāng 见另 náng نان.

囔 nǎng بۇرۇنقى، ئۆتكەن كۈن: ～日 بۇرۇنقى كۈنلەر/～者 بۇرۇنقىلار.

攮 nǎng سانجىماق، تەقماق: 一刀刺～死人 دۈشمەننى نەيزىلەپ ئۆلتۈردى. [攮子] nǎngzi خەنجەر.

饢 náng 见另 nǎng ئاغزىغا تەقماق (يېمەكلىكنى).

齉 nāng پۇتۇپ قالماق، ئېتىلىپ قالماق (بۇرۇن): ～鼻子 قاگىرۇقى.

يەرگە قارىتماق. 2. ئاۋارە قىلماق: 这～～天冷么 还你 ～～ 天冷么这 قىلماق: 我看来 مۇشۇ سوغۇق كۈندە ئاۋارە بولۇپ مېنى كۆرگىلى كەلدىمۇ / ～～你把机 修器 了好 ئاۋارە بولۇپ ماشىنىنى ياساپ قويۇپسەن. ④ سەت، كۆرۈمسىز: ～听 سەت ئاڭلىنىدىكەن / ～看 كۆرۈمسىز.

赧 nǎn يۈزى قىزارماق، يۈزى چىمىلدىماق.

腩 nǎn 〈方〉 سېمىز كالا گۆشى. [كىسى.

蝻 nǎn چېكەتكە لىچىنكە

难 ② nán 见另 nàn ① بەختسىزلىك، بالا-قازا، ئاپەت: ～民 مۇساپىرلار، ئاپەتكە ئۇچرىغانلار / 遭～ بەختسىزلىككە ئۇچرىماق، پالاكەتكە يولۇقماق، بالا-قازاغا يولۇقماق / 逃～ ئاپەتتىن قاچماق. ② ئەيىبلىمەك، تەگمەك: 非～ ئەيىبلىمەك، كايىماق / 责～ تەكمەك، خىجالەت قىلماق، تاپا-تەنە قىلماق.

冻 ～ ئاچ - يالىڭاچلىق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) بوشاشماق، مەيۇسلەنمەك، بېلىنى قويۇۋەتمەك: 气 ～ 泄 لاسسىدە بولۇپ قالماق، بوشىشىپ قالماق: /胜不骄，败不馁。～不败 غەلىبە قىلغاندا مەغرۇرلانماسلىق، مەغلۇپ بولغاندا مەيۇسلەنمەسلىك. ② سېسىماق، پۇراپ قالماق (بېلىق گۆشى).

内 nèi ① ئىچ، ئىچكى، ئىچكىرى: ～ 室 ئىچكىرى ئۆي / ～ 衣 ئىچ كىيىم / ～ 科 ئىچكى كېسەللىكلەر بۆلۈمى/ ～ 情 ئىچكى ئەھۋال / ～ 国 دۆلەت ئىچى / ～ 党 پارتىيە ئىچىدە. nèihán [内涵] كەسىپ ئەھلى. nèiwù [务内] 1. كوللېكتىپ هايات تتىكى، ئۆي ئىچىدىكى كۈندىلىك ئىشلار: ～～ 理整 ئۆي ئىچىنى رەتلىمەك. 2. دۆلەتنىڭ ئىچكى ئىشلىرى: ～～ 部 ئىچكى ئىشلار مىنىستىرلىكى. ② خوتۇن تەرەپنىڭ تۇغقىنى: ～ 兄 قېيىنئاغا / ～ 侄 جىيەن (خوتۇننىڭ ئاكىسى يېكى ئۇكىسىنىڭ بالىسى).

那 nà، nā见另 nèi، ئاۋۇ، ھېلىقى: ～ 个 ئاۋۇ، ھېلىقى / ～ 些 ئاشۇ / ～ 年 ئاشۇ يىلى/ ～ 三年 ئاشۇ ئۈچ يىل.

NEN

恁 nèn ① 〈方〉 ئاشۇنداق، ئانداق: ～ 大 ئاشۇنداق، يوغان / ～ 高 ئاشۇنداق ئېگىز / ～ 些 ئۇنچە كۆپ كەتمەيدۇ. ② شۇ، ئۇ: ～ 时 شۇ چاغ / ～ 节时 شۇ مەزگىل.

嫩 nèn ① يۇمران، يۇمشاق: ～ 芽 يۇمران مايسا / ～ 皮肉 تېرىسى يۇمشاق. (كۆچمە مەنىدە) ئوتتا قىسقا ۋاقىت پىشۇرۇلغان: ～ 得煮蛋鸡 تۇخۇم يۇمشاق پىشۇرۇلۇپتۇ. ② سۇس: ～ 黄 ئاچ سېرىق، سۇس سېرىق / ～ 绿 سۇس يېشىل، ئاچ يېشىل.

NENG

能 néng ① قابىلىيەت، قابىل: 各尽其～ ھەر كىم ئۆز قابىلىيىتىنى جارى قىلماق/ 他很有

NE

[吶哪] nèi,na,nǎ 见另Né哪 Nézha 哪吒 (رۇايەتلەر-دىكى بىر ئىلاھىنىڭ ئىسمى).

nè 讷 دۇدۇقلىماق.

ne 呢 nǐ见另 ياردەمچى سۆز: 1. سوئالىنى بىلدۈرىدۇ: ~? 去儿哪到你 نەگە بارد-سەن؟ / ~? 办么怎 قانداق قىلىمىز؟ 2. ئېنىقلىقنى بىلدۈرىدۇ: ~ 着早 تېخى ئەتىگەن / ~ 来有没还 تېخى كەلمىدى. 3. ھەرىكەتنىڭ داۋاملىشىۋاتقانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: ~ 觉睡他 ئۇ ئۇخلاۋاتىدۇ. 4. جۈملە ئوتتۇرىسىدا كېلىپ، سەل تىنىۋېلىشنى بىلدۈرىدۇ: ~ 欢喜 خۇشال بولۇش، ~ 就，买不就 ياراتساك ئال، ياراتمىساك ئالما.

NEI

Né,na,nǎ 见另 nèi 哪 قايسى، قانداق: ~ 个 قايسى / ~ 些 قايسىلار / ~ 年 قايسى يىلى / ~ 几年 قايسى يىللار.

nèi ① ئاچ، ئاچلىق؛ 馁 ② شاۋقۇن، ۋارالاڭ-چۇرۇك: 1. شاۋقۇن، ۋارالاڭ-چۇرۇك: ~ 市 ئاۋات بازار. 2. جېدەل قىلماق، غوۋغا قىلماق: 不要~了 جېدەل قىلماڭلار! (كۆچمە مەنىدە) چاقىچاق قىلماق، ئويناشماق: ~着儿玩 چاقچاق قىلماق، ئويناشماق. ② بۇز بەرمەك، پەيدا بولماق: ~眼睛 كۆزى ئاغرىماق / ~子嗓 كانىيى ئاغرىماق / ~水灾 سۇ ئاپىتى يۈز بەرمەك / ~虫蝗 چېكەتكە ئاپىتى پەيدا بولماق، چېكەتكە يامراپ كەتمەك. ③ چىقارماق: ~情绪 خۇيى تۇتماق / ~气脾 خاپا بولماق، تاچچىقى كەلمەك. ④ قىلماق: ~产生 ئىشلەپچىقىرىش بەك ~命革 شۇغۇللانماق / ~题问把 قىلماق / 把~清楚再发言 مەسىلىنى ئېنىق سورۇغاندىن كېيىن پىكىر بايان قىلىش كېرەك.

nào 淖 پاتقاق، پاتقاقلىق. [尔淖] nào'ěr دور، كۆل.

nào 臑 پاچاق (ھايۋانلىق).

[呢喃] nínán ۋدىمىرلىماق(قا-لمىغاچلارنىڭ ئاۋازى).

怩 nì 481 - بەتتىكى '忸怩' (niǔnì)غا قارالسۇن.

泥 nì见另nì ① لاي،پاتقاق. ② لاي، پاتقاقلىقا ئوخشاش نەرسىلەر: 印～سۇرۇق/枣～چىلان قىيمىسى/山药～پەچەككۇل قىيامى.

铌 nì نىئوبىي (Nb).

倪 nì ئۇچى، چېتى. [倪端] duānnì باش - ئايىغى، ئىز - تەرىزى: 已略有～～باش - ئايىغى كۆرۈنۈپ قالدى.

猊 nì 614 - بەتتىكى '狻猊' (suānnì)غا قارالسۇن.

霓 nì ھەسەن-ھۈسەن شولىسى. [灯虹霓] nínhóngdēng نېئون.

鲵 nì مېگالا بېلىقى. ئۇچمراغ.

麑 nì ① مەقسەت پېئىل قوشۇمچىسى «-ماقچى/-مەكچى» بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: ～上往海 شاڭخەيگە بارماقچى. ② تۇزمەك، ئىشلەپ چىقىماق: ～定计划 پىلان تۇزمەك/～稿 ماقالىنى تۇزۇپ چىقماق/这是一个～议 بۇ بىر پەرەز. ③ دوردىماق، تەقلىد: 别学他的～相 تەقلىدچى ئەسەر.

你 nǐ سەن.

旎 nǐ [旖旎] yǐnǐ مۇلايىم ھەم چىرايلىق.

泥 nì见另nǐ① سۇۋدىماق: ～墙 تام سۇۋدىماق /～子炉 ئوچاق سۇۋدىماق. ② تەرسا، جانسىز، ئۆلۈك.

昵 nì يېقىن، ئامراق، يېقىنلاشماق.

逆 nì ① قارشى،تەتۇر:～水行舟 كېمىنى سۇنىڭ ئېقىشىغا قارشى ھەيدەمەك/～风 تەتۇر شامال، شامالغا قارشى /～境 ئوڭۇشسىز ئەھۋال، ئوڭۇشسىز شارائىت/ 倒行～施 تەتۇر يولغا ماڭماق، تەتۇر يول تۇتماق،تەتۇر ئىش قىلماق. ② زىت،زىت كەلمەك، ياقماسلىق: 忠言～耳 ياخشى گەپ قۇلىقىغا ياقماسلىق. ③ خائىن ياكى خائىنلىق: ～产 خائىنلار مۈلكى. ④ قارشى ئالماق. (كۆچمە مەنىدە) ئالدىن، ئالدىنئالا: ～料 ئالدىن مۆلچەرلىمەك، پەرەز قىلماق.

～力 ئۇنۇمايىتى قابىلىيەتلىك. nénɡnài [耐能] قابىلىيەت، ئىقتىدار. ② قابىلىيەتلىك، ئىقتىدارلىق. قابىل: ～人 تالانت ئادەم، قابىلىيەتلىك ئادەم، ئىقتىدارلىق ئادەم /～劳多者 ئىقتىدارلىقلار كۆپ ئىشلەيدۇ /～手 ماھىر. ③ ئىمكانىيەتنى بىلدۈرىدۇ: 他～耕地 تېرىقچىلىق قىلالايدۇ /～完成任务 ۋەزىپىنى ئورۇندىغىلى بولىدۇ. [能] [动] nénɡdònɡ پائالىيەتچان، پائالىيەت～～观 主观: پائالىيەتچانلىق /～～地争取胜利 پائالىيەتچانلىق بىلەن غەلىبىنى قولغا كەلتۈرمەك. ④ ئىش - ھەرىكەتنىڭ جەزمەن بولىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 他还～不去吗? ئۇ بارماي قالامدۇ؟ ⑤ ئىش - ھەرىكەتنىڭ جەزمەن بولۇشى كېرەكلىكى ياكى شەرتلىكنى بىلدۈرىدۇ: 不～这样负责任 مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلساڭ بولمايدۇ. ⑥ ئېھتىمال: ～下雪 قار يېغىدىغان ئوخشايدۇ.

原子～ ئاتوم ئېنېرگىيىسى.

NG

嗯 ng ئۇندەش سۆز بولۇپ، سوئالىنى بىلدۈرىدۇ: ～什么说你? ھەا نېمە دەۋاتىسەن؟

嗯 ② ng ئۇندەش سۆز بولۇپ، ئېرىن قىلماسلىقنى ياكى كۆتىگەن يەردىن چىققانلىقنى بىلدۈرىدۇ: ～! 事回么那是定一不看我 ھەم! مېنىڭچە ئۇنداق بولۇشى ناتايىن /～! 你怎么还没去? ھوي! سەن نېمىشقا تېخىچە بارمىدىڭ؟

嗯 ng ئۇندەش سۆز بولۇپ، ماقۇل كۆرگەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ: ～! 就这么办吧 ھەا شۇنداق قىلايلى.

NI

妮 nī قىز بالا، قىزچاق.

尼 ní راھىبە.

坭 ní '泥' بىلەن ئوخشاش.

〈方〉 hónɡ máonǐ [坭毛红] سېمونت.

呢 nǐ 另见ne مۇۋۇت، سوكنا.

بىر ھەسسە كۆپ مول ھوسۇل ئالمىدىغان بولدۇق. ② ياش: ～老 يېشى چوڭ / ～轻 ياش، يېشى كىچىك. (كۆچمە مەنىدە) ئادەتتىن ھالىتىدىكى مەزگىللەر: 青～ ياشلىق/ 壮～ ئوتتۇرا ياشلىق. ③ يىل: 丰～ مول ھوسۇللۇق يىل، مەمۇرچىلىق يىل.

粘 nián 另见 zhān يېپىشقاق، چاپلاشقاق: ～液 شىلىمشىق سۇيۇقلۇق / 这米很～江 بۇ جاڭمى كۆرۈچى بەك يېپىشقان ئىكەن.

鲇 nián پىلىك بېلىق.

捻 ① niǎn ئەشمەك، تۇلغىماق: ～线 يىپ ئەشمەك/ ～麻绳 ئارغامچا ئەشمەك. ② (～子، ～儿) پىلىك، پىلتىسىمان نەرسىلەر: 纸～儿 پىلتە / 药～儿 دورا پىلتىسى / 灯～儿 پىلىك.

辇 nián <古> قول ھارۋىسى، مەپە.

撵 ② niǎn قوغلىماق: ～出去 ھوغلاپ چىقارماق. ② يېتىشمەك، قوغلاپ يېتىشمەك: 他～不上我 ئۇ مانا يېتىشەلمەيدۇ.

碾 ① niǎn يارغۇچاق، لەگزە: 石～ تاش - يارغۇچاق / 汽～ ماتورلۇق تۇغمەن. ② يانجىمەك، ئەزمەك، ئاقلىماق: ～米 گۈرۈچ ئاقلىماق / 药 دورا يانجىمەك.

蹍 nián 〈方〉 دەسسەمەك.

廿 niàn يىگىرمە: ～四史 يىگىرمە تۆت تارىخ.

念 ① niàn سېغىنىماق، ياد ئەتمەك: 我们深切怀念毛泽东同志和周恩来总理 بىز ئۇلۇغ رەئىس ماۋزېدۇڭنى ۋە جۇ ئېنلەي زۇڭلىنى چوڭقۇر ئەسلەيمىز.[念头] niàntou نىيەت، ئوي-پىكىر، مۇددىئا: 不该有这种～～ بۇنداق ئوي-پىكىر بولماسلىقى كېرەك. ② ئوقۇماق: ～书 كىتاب ئوقۇماق/ ～诗 شېئىر ئوقۇماق. ③ يىگىرمە (چوڭ يېزىلمىشى).

埝 niàn قىر (سۇ تۇسىدىغان).

NIANG

娘 ① niáng چوكان: 渔～ بېلىقچى چوكان / 新～ كېلىن.

匿 nì يوشۇرماق: ～名 信名 ئىزاسىز خەت.

睨 nì 38 - بەتتىكى '睥睨' (bìnì) غا قارالا.

腻 nì ① كۆڭلىگە تەگمەك: 油～ مايلىق / 肥～ سەمىز. [腻细] xìnì 1. سىلىق، نەپىس، سەپتا. 2. تەپسىلىي، ئىنچىكە. ② بىزار بولماق، زېرىكمەك، تويماق: 玩了～ ئويناپ زېرىكمەك / 听了～ ئاڭلاپ زېرىكمەك، ئاڭلاپ تويماق. ③ كىر، پاسكىنا.

溺 nì 另 niào见 ① تۇنجۇقماق: ～死 تۇنجۇقۇپ ئۆلمەك. ② ھەددىدىن ئارتۇق: ～信 ئىشىنىپ كەتمەك / ～爱 ھەددىدىن زىيادە ئەركىلەتمەك.

NIA

嚏 niā <方> جۇملەنى خورداپ كېلىدىغان ئىنتونا تىسىنى سۆزى بولۇپ، ئۇمىد، ئارزۇنى بىلدۈرىدۇ: 来～ كەلگىن.

NIAN

拈 niān قىسىپ ئالماق، ئالماق؛ ～须 ساقالنى چاڭگاللىماق / ～花 گۈلنى ئالماق / ～阄 چەك تاشلىماق (چەك ئالماق).

蔫 niān سولاشماق، سولماق؛ 花～了 گۈل سولىشىپ قالدى / 菜～了 سەي سولىشىپ كەتتى. (كۆچمە مەنىدە) سالپىيىپ قالماق.

年 nián ① يىل. (كۆچمە مەنىدە) 1. چاغان، باھار؛ 过～ چاغاننى ئۆتكۈزمەك / ～画 باياراملىق رەسىم، چاغانلىق رەسىم. 2. ۋاقىت، يىللار؛ 光～ 间 گۈلكۈشۈنمك يىللىرىدا / 初～ مىنگونمك دەسلەپكى يىللىرىدا. [儿头年] tóurnián 1. پۈتۈن بىر يىل: 三是已看看～～～～个 قاراپ باقساق ئۈچ يىل بولۇپ قاپتۇ. 2. 人穷～～～那会社旧 دەۋر: 可真苦哇 كونا جەمئىيەتتىكى ئاشۇ دەۋرلەردە كىمبىغەللەر ھەقىقەتەن جاپا - مۇشەققەتتە ئىدى. 3. 今～～～好真，年比丢 ھوسۇل: 收一倍 بۇ يىل ھوسۇل بەك ياخشى بولدى، بۇلتۇرقىدىن

孽 niè گۇناھ: 造～ كۆناھ قىلماق / 罪～ گۇناھ.

蘖 niè بىخ، شاخ: 萌～ بىخ لماق. [分蘖] fēnniè بىخلىماق (بۇغداي قاتارلىقلار).

糵 niè ھاراق.

NIN

您 nín سىز.

NING

宁 nìng ① 见另 níng تىنچ، خاتىرجەم [宁归] guīníng كونا جەمئىيەتتە قىزلارنىڭ ياتلىق بولغاندىن كېيىن قايتىپ كېلىپ ئاتا - ئانىسىنى يوقلىشى. ② نەنجىك شەھەرنىڭ باشقىچە ئاتىلىشى.

苧 níng لىمونچى.

拧 nìng·níng 见另 níng سىقماق، ئەشمەك: ～巾手 قول ياغلىقنى سىقماق/～绳子 ئارغامچا ئەشمەك.

(dīngníng) غا قارالسۇن.

咛 níng 145-بەتتىكى '咛叮'

狞 níng 838- بەتتىكى '狞狰' غا قارالسۇن(zhēngníng).

柠 níng [檸檬] níngméng

泞 nìè ① قارا رەڭ ياساشتىكى سۈيۇق. ② قاردىما بويماق: ～泥 چىشى قاردىن كەتمەك. [白涅] báinièbái ئاق.

聂 Niè نيې (فامىلە).

嗫 nè [嚅嗫] rúnièrú تىتىلىنى چاينىماق. ازىپچىك.

镊 nè موچىن، جۇپتەك، 颞 nè [颞颥] rúnièrú چېكە.

蹑 nè ① ماڭماق: ～足 间其 مېڭىپ تىچمگە كىرمەك. [蹑手蹑脚] nièshǒunièjiǎo ئېھتىيات بىلەن، ئاۋايلاپ. ② ئەگەشمەك: ～踪 ئىزقوغلىماق، ئىزىدا چۈشمەك.

臬 nè ① ئوقيا نىشانى. ② قەدىمكى ز امانىدا كون نۆرى ئارقىلىق ۋاقىتنى ئۆلچەيدىغان كالىتەك. ③ ئۆلچەم، شەكىل: 圭～ ئۆلچەم، مىزان. (diénè) غا قارالسۇن.

蜺 nè 144- بەتتىكى '蜺蜺'

镍 nè نىكېل (Ni).

啮 nè غاجىماق: ～鼠咬虫 قۇرتلار چېقىپ، چاشقانلار غاجاپ كەتمەك.

[姑娘] gūniáng [子娘] قىز. 1. خانىم. 2. خوتۇن. niángzǐ ② ئانا، ناپا. ② يېشانغان ئايالنىڭ چاقىرىدىغان ئىسمى: 大～ چوڭ ئانا، چوڭ ئاپا / 婶～ كىچىك ئاپا، كىچىك ئانا.

酿 niàng ① تەييارلاش: ～酒 ھاراق تەييارلاش / 造～ تەييارلاش. (كۆچمە مەنىدە) 1. ھەسەل ھەرىسىنىڭ بال چىقىرىشى: 蜜～蜂蜜 ھەسەل ھەرىسى بال چىقىرىدۇ. 2. ھارا - ھارا پەيدا بولۇش: 水～成冰 سۇ ئاپتىمگە ئايلانىدۇ. ② ھاراق: 佳～ تېسىل ھاراق.

NIAO

鸟 niǎo قۇش.

莺 niǎo [萝莺] كۆمۈس. niǎoluó كۆموس.

袅 niǎo [袅袅] niǎoniǎo 1. تولغىنىپ يۇقىرى كۆتۈرۈلۈش: ～～烟饮 مورىدىن چىقىقان ئىس تولغىنىپ يۇقىرى كۆتۈرۈلەتتى. 2. لىڭشىپ تۇرۇش: 垂杨～～ مەجنۇنتال شاخلىرى لىڭشىپ تۇراتتى. 3. ئۇزۇلمەي سوزۇلۇش: 余音～～ ئاۋازنىڭ ئاخىرى ئۇزۇلمەي سوزۇلىدى.

娜 niǎonuó [袅娜] يۇمران.

嬲 niǎo ئەخمەق قىلماق. ئېسىلمۇالماق.

尿 niào ① suī 见另 ② سۈيدۈك. ② سىيمەك.

脲 niào كارباميد.ئوخشاش.

溺 niào 另见 nì ‘尿’ بىلەن

NIE

捏 niē ① قىسىپ تۇتماق: ～着一粒糖 بىر تال كەمپۈتنى قىسىپ تۇتماق. ② تۇلگەك، ياسىماق: ～饺子 جۇۋا ئۇ / ～人泥儿 تۇلگەك قورچاق ياسىماق. ③ يالغان، ئويدۇرما: ～造 ئويدۇرما/ ～报 يالغان مەلۇم قىلماق.

茶 nié ‹方› چارچىماق، روھسىز: 发～ چارچاپ كەتمەك / 的呆呆～～ ھاڭۋېقىپ قېلىپ تۇرۇپ قالماق. (ھال).

乜 Niè 见另 miē (فامىلە) خىتاي wùniè [陧杌] niè

陧

ھەك / ～了腰 بېلى قايرىلىپ كەتمەك. 8. ئۆزگەرتمەك، ئوڭشىماق: ～转面局 ۋەزىيەتنى ئوڭشىماق.

狃 niǔ ۋارىسلىق قىلماق، يېپىشىۋالماق، ئېسىلىۋالماق: ～于俗习 ئۆرپ - ئادەتكە ۋارىسلىق قىلماق / ～于见成 ئاداۋەتكە ئېسىلىۋالماق، ئاداۋەت ساقلىماق، ئاداۋەتچى.

忸 niǔ [忸怩 niǔní] تارتىنچاق، تارتىنچاقلىق قىلماق.

纽 niǔ ① باغ، تۇتقۇچ، ساپ: 秤～ تارازا توقىسى/ ～印 تامغىنىڭ تۇتقۇچى.② (子～) تۇگمە. ③ ۋاسىتە، رىشتە: ～带 رىشتە، ۋاسىتە.

钮 niǔ '纽'②بىلەن ئوخشاش.

拗 niù 见另 ào،ǎo جاھىل، كاج، تەرسا: 执～ كاج، تەرسا/ ～气脾很 مىجەزى ناھايىتى جاھىل.

NONG

农 nóng ① دېھقانچىلىق: 务子送～ ئوغلىنى دېھقانچىلىق قىلىشقا ئۇزاتماق (ئەۋەتمەك) / ～业 يېزا ئىگىلىكى، دېھقانچىلىق. ② دېھقان: 工～联盟 ئىشچى - دېھقانلار ئىتتىپاقى / 中下贫～ كەمبەغەل، تۆۋەن ئوتتۇرا دېھقان.

侬 nóng ① <方> سەن.② مەن (كۆپىنچە قەدىمكى شېئىرلاردا ئىشلىتىلىدۇ). ↑پىچىرلىماق.

哝 nóng [哝哝] nóngnong

浓 nóng ① قويۇق، قېنىق: ～茶 قېنىق چاي/ ～烟 قويۇق ئىس. ② كۆچلۈك، چوڭقۇر: ～兴正趣 ھەۋىسى كۆچلۈك / ～情感厚 ھېسسىياتى چوڭقۇر.

脓 nóng يىرىڭ.

秾 nóng گۈل - گىياھلار قويۇق ئۆسىمەك.

弄 nòng 另见lòng①ئويناتماق: 不要～火ئوت ئويناتما.② قىلماق، ئەتمەك، ئامال قىلماق: ～好 سۈتنى ياخشى قىلماق / ～点水喝 چېي ئىچمەك / ～饭 تاماق ئەتمەك. ③ قىلماق (بىئارام قىلماق): 这消息～得人心不安 بۇ خەۋەر ئادەمنىڭ كۆڭلىنى بىئارام قىلۋەتتى.

لمون. ②قۇلاق كەرى.
拧 níng [拧耳] dǐngníng قىستۇرما.
凝 níng ① قېتىپ قالماق، ئۈيۈشمەك: 油还没凝住～ ماي تېخى قاتماپتۇ. ② يىغماق، مەركەزلەشتۈرمەك: ～神 پۈتۈن دىققىتى بىلەن/～视 زەن قويۇپ قاراش/～望 يالغۇز ئولتۇرۇپ زەن قويۇپ پىكىر قىلماق.
拧 níng ① 另见 nǐng，nìng ② 另见 nǐng·nìng 条 جا-هەل، كاج: ～脾气 كاج مىجەز.
泞 nìng [泞泥] nínìng 1. پاتقاق بولۇپ كەتمەك: 路～～ يول پاتقاق بولۇپ كەتمەك. 2.پاتقاق: 陷入～～ پاتقاقتا پېتىپ قالماق.
佞 nìng ① ئەقىل - پاراسەتلىك: 不～ پاراسەتسىز. ② خۇشامەت قىلماق، خۇشامەتچىلىك، تىل ياغلىمىچى: ～口 تىل ياغلىمىچىلىق/～人 خۇشامەتچى ئادەم.

NIU

妞 niū (儿 ～) قىز بالا.
牛 niú ① كالا. ② تەرپە يۇلتۇز تۇركۈمى.
扭 niǔ بۇرىماق، ئۆرۈمەك: ～过来 يۈزىنى بۇرىماق/～转身子 بەدىنىنى بۇرىماق. (كۆچمە مەنىدە) 1.ئىرغاڭلاپ ماڭماق: ～秧歌 يانگىر ئۇسۇلى ئويناماق/—～走 ئىرغاڭلاپ ماڭماق. 2. تولغىماق، قايىرىلماق: ～了筋 پەي تولغىنىپ كەتكەن.

日和风～ ھەيىن شامال يېللىق قۇياش. (كۆچمە مەنىدە) ئىستىماق: ～一～手 قولنى ئىستىماق.

NÜE

疟 nüè 另见 yào ～疾كېسىلى.
虐 nüè خارلىماق: ～待 خارلىماق.

NUO

挪 nuó يۆتكىمەك: 把桌子～～一～ جوزىنى يۆتكەپ قويماق / ～用款项 پۇلنى ئىشلىتىۋالماق.
娜 nuó另见nà[娜袅]nuóniǎo ئەۋرىشىم، يۇمران.
傩 nuó بۇرۇنقى ۋاقىتلاردىكى ئىلاھنى قارشى ئېلىش مۇراسىملىرىنى كۆرسىتىدۇ.
诺 nuò ① ھە، خوپ، لەبەي، خوش: 唯唯～～ خوپخوپ دەپ تۇرماق. ② ماقۇل بولماق، رازى بولماق: ～言ۋەدە / 懦～ مەردلىك بىلەن ۋەدە بەرمەك.
喏 nuò ① 另见 rě ئۇنىدەش سۆز، ھوي: ～，你是就不这的伞把那？ ھوي، بۇ سېنىڭ ھېلىقى كۇنلۇكۈك ئەمەسمۇ؟ ② '诺' بىلەن ئوخشاش.
锘 nuò نوبېلىي (No).
搦 nuò تۇتماق. تالىماق: ～管 قەلەم تۇتماق.
懦 nuò توخۇ يۈرەك، قورقۇنچاق: ～夫 قورقۇنچاقلىق.
糯 nuò نومى شال: ～米 نومى گۈرۈچى.

O

O

噢 ō 'ھە' بىلەن ئوخشاش.
哦 ó，é见另ò ئۇنىدەش سۆز بولۇپ، گۇمانلانغانلىقنى ھەيران قالغانلىقنى بىلدۈرىدۇ: ～，是这样的吗？ ھوي، شۇنداق-مۇ؟ / ～，是回一么事？ ھە، شۇنداق ئىش ئىكەن-دە.
噢 huō见另ǒ ئۇنىدەش سۆز بولۇپ، تەئەججۇپلەنگەنلىكنى بىلدۈرىدۇ.
哦 ò，é见另ó ئۇنىدەش سۆز بولۇپ، چۈشەنگەنلىك ۋە ئويلانغانلىقنى بىلدۈرىدۇ: ～，

④ ئىشلەتمەك، قىلماق: ~手段 ۋاستە ئىشلەتمەك/ ~文舞墨 قەلەمكەشلىك قىلماق.

NOU

耨 nòu ① ئوتمەۋج. ② ئوت ئوتماق: 深耕易~ يەر چوڭقۇر ئاغدۇرۇلسا، ئوتاش ئاسان بولمدۇ.

NU

奴 nú قۇل: 农~ يانچى/家~ ئۆي قۇلى nùlì [奴隶] قۇل. núyì [役奴] قۇل قىلماق. núcái [才奴] مالاي، غالچا.

孥 nú ئوغۇل ياكسى بالا - چاقا: 妻~ بالا - چاقا.

驽 nú قاشاك ئات. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) گومۇش: ~钝 گومۇش.

努 nǔ ① كۈچمەك، تىرىشماق: ~力 تىرىشماق. ② ئىملىماق، ئىشارەت قىلماق: ~嘴 ئاغزىنى ئىملىماق. ③ زورۇقماق: 别你~箱子太重，我来帮你一把 ئېغىر، كۆتۈرمە، زورۇقۇپ قالىسەن. ئاداقلىق ئوقيا.

弩 nǔ قوندۇراقلىق يا، قوناق گۆش (بىر خىل كۆز كېسەللىكى).

怒 nu ① ئاچچىق، غەزەپ: 发~ئاچچىقلانماق/冲发~冠 قۇيقا چېچى تىك تۇرماق/ ~容面溯 غەزەپلىك چىراي. ② غەزەپنىمك ئۈرلىگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ: ~涛 غەزەپ دولقۇنى/ ~潮 غەزەپ دولقۇنى/ ~草木 ◇生~ بۇك - باراقسان دەل - دەرەخلەر. Nùzú [怒族] نۇزۇ مىللىتى.

NÜ

女 nǚ ① ئايال: ~士 خانىم/ ~工 ئايال ئىشچى/ 男~平等 ئەر - ئايال باراۋەر. ② قىز: 一儿一~ بىر ئوغۇل بىر قىز. ③ جىنىمە يۇلتۇز تۈركۈمى.

钕 nǚ نېئودىمى (Nd).

恧 nǜ خىجىل بولماق.

衄 nǜ بۇرۇن قانىماق.

朒 nǜ كەم، تولۇق ئەمەس.

NUAN

暖 nuǎn يىلمان، يىللىق:

枪放 يېتىپ مەلتىق ئاتماق. ② يېتىۋالماق، ئارتىلىۋال ماق: ～在桌子写上字写 ئۈستەلگە يېتىۋېلىپ خەت يازماق.

啪 pā تالا - تۆلا پالا - پۇلا. پاق - پۇق.

葩 pā گۈل.

扒 pá (丁ba见男) يەر غماق، يەغمىشتۇرماق: ～草 چۆپنى يەغمىشتۇرماق / ～土 توپا يەغماق. ② تاتىلماق: ～痒 قىچىشقان يەرنى تاتىلماق. ③ سۇس ئوتتا پىشۇرماق: ～猪头 چوشقا بېشىنى سۇس ئوتتا پىشۇرماق.

杷 pá 497 - بەتتىكى '枇杷' غا قارالا (pípa).

爬 pá ① ئۆمىلىمەك: 小孩子学～ كىچىك بالا ئۆمىلەشنى ئۆگەنسىدى / 苍蝇吃要不过～ چىۋىن قونغان نەرسىنى يېمەسلىك كېرەك. [虫] 爬 páchóng ئۆمىلىگۈچىلەر (ئۆمىلەپ ماڭغۇچى ھايۋانلارنىڭ كونا ئاتلىشى). ② ياماشماق، چىقماق: ～山 تاغقا چىقماق / ～树 دەرەخكە يامىشماق / 猴子～竿 ھايمۇن غادىغا يامىشماقتا.

耙 ② pá بېرنا. bà见男 تىرنا.

筢 pá (～子) تاماق (بامبۇكتىن ياسالغان).

琶 pá 497 - بەتتىكى '琵琶' غا قارالا (pípa).

舅 pá [手舅] يانۇقچى. páshǒu

帕 pà ① (子～) يېغلىق، ～首 يېغلىق / 手～ قول يېغلىق. ② بار.

怕 pà ① قورقماق: 老鼠～猫 چاشقان مۇشۇكتىن قورقىدۇ. ② گۇمانسىراش يېكى قىياس قىلىش، مۆلچەرلەشنى بىلدۈرىدۇ: 他～了来不 ئۇ كەلمەسمىكىن / 恐～有别他 ئۇنىمىڭ باشقا مەقسىتى بولۇشى مۇمكىن.

PAI

拍 pāi ① ئۇرماق (ئالقان بىلەن): ～球 توپ ئۇرماق/ ～手 چاۋاك چالماق (كۆچەمە مەنىدە) (子～)رىتىم، ئۇدار: 这首歌每节有四～ بۇ ناخشىنىڭ ھەر بىر تاكىتىدا تۆت ئۇدار بار. ② (儿～، 子～) پالاق: 蝇～儿 چۈۋىن پالىقى/ 球～子 توپ پالىقى. ③ تارتا

我明白了 ھە، بىلدىم.

OU

区 ōu ئۇۋ (فامىلە). qū见另ǒu

讴 ōu ئېيتماق، ئوقۇماق. [歌讴] ōugē كۈيلىمەك، مەدھىيە ئوقۇماق. ئاكۆپۈك.

沤 ōu见另ǒu كۆپۈك: 浮～ ǒu见另ōu

瓯 ōu ① كىچىك تەشتەك. ② ئىستاكان: 茶～ چاي ئىستاكانى. ③ ئوۋجيالك دەريا. ئياۋروپا.

欧 ōu ① ئوۋ (فامىلە). ②

殴 ōu ئۇرماق: ～伤 ئۇرۇپ ياردار قىلماق.

鸥 ōu بېلىقچى قۇش.

呕 ǒu ياندۇرماق، قۇسماق: ～血 قان قۇسماق. [呕作] zuǒǒu قۇسقۇسى كەلمەك.

偶 ǒu ① قورچاق. ② جۈپ: ～数 جۈپ سان / 无独有～ يالغۇز بۇلا ئەمەس، جۈردىسى بار. [偶对] duìǒu جۈپلەش ئۇسۇلى. ③ تاسادىپىي، تۇيۇقسىز: ～发事件 ئۇشتۇمتۇت يۈز بەرگەن ۋەقە. [偶然] ǒurán تاسادىپىي، تۇيۇقسىز، ئۇشتۇمتۇت: ～一次去 تاسادىپىي بىر قېتىم بېرىپ قالغان / 这些成就的取得不是～～ بۇ نەتىجىلەر ھەرگىزمۇ تاسادىپىيلا قولغا كېلىپ قالغان ئەمەس.

藕 ǒu ① ئىككى ئادەم بىر-لىكتە يەر ھەيدىمەك. ② 'ئوقا②' بىلەن ئوخشاش.

藕 ǒu نېلۇپەرنىڭ يەر ئاستى غولى. [藕荷] [合藕] ǒuhé ئاچ سۆسۈن رەڭ.

怄 ǒu جىلە قىلماق، چىشمىغا تەگمەك: 你别～人了 سەن ھېنىمنىڭ چىشىمغا تەگمە / 得～直他 ئۇ جىلە بولۇپ ئاچچىقلىنىپ كەتتى. [气怄] ǒuqì قېيىندىماق، قورسىغى كۆپمەك: 不要～～ قېيىندىما. **沤** ōu见另ǒu سۇغا چىلىماق: ～麻 كەندىرنى سۇغا چىلاپ قويماق.

P

PA

趴 pā ① دۇم ياتماق: ～下

派 pài ① شاخاپ (دەريا-ئېقىم)، ② ئېقىم، بىر سىستېما ئاجرىلىپ چىققان: 流～ ئېقىم / 生～ بۆلۈنۈپ چىققان، ھاسىلىي. ③ كۆرۈنۈش، مەزھەپ. ④ ئىستىل: 正～ توغرا، ئوچۇق - ئاشكارا / 官僚～ بيۇروكراتلىق ئىستىل 气～ سالاپەت. ⑤ ئەۋەتمەك، تەيىنلىمەك: ～人去办事 بەلگىلەنگەن ئادەم ئەۋەتمەك / ～定作风 خىزمەت تەيىنلىمەك.

派 pài پەيغەمبەرلىك.

湃 pài [澎湃] pēngpài دولقۇن مەۋج ئۇرۇپ تۇرماق.

PAN

番 pān [禺番] pānyú پەنيۈ ناھىيىسى.

潘 pān ① كۆرۈچ سۆيى. ② (Pān) پەن (فامىلە).

攀 pān ① ياماشماق، چىقماق: ～登 يامىشىپ چىقماق / ～树 دەرەخكە چىقماق. ② پاراڭلاشماق، تۇغقانچىلىقنى سۆزۈشتۈرمەك: ～谈 پاراڭلاشماق / ～亲道故 تۇغقانچىلىقنى سۆزۈشتۈرۈپ سۆزلەشمەك.

片 pán ① يېرىپ قويۇلغان ئوتۇن. ② <方> ماگىزىنىنىڭ مىقدار سۆزى: 一～水店果 بىر مېۋە - چېۋە دۇكىنى.

胖 pán 见另 pàng

盘 pán ① لەگەن، پەتنۇس، تەخسە: 托～子 پەتنۇس / 茶～儿 چاي پەتنۇسى / 和～托出来 مەسىنى ئوتتۇرىغا چىقارماق. [盘通] tàngpán ئومۇمىيۈزلۈك، ئەتراپلىق: ～算打 ئەتراپلىق ئويلانماق. ② (～儿) تەخسە شەكىلدىكى نەرسىلەر: 脸～儿 يۈز / ～磨 تۈگمەن تېشى / 棋～ شاھمات تاختىسى / 算～ چوت / 字～ ھەرپ تەخسىسى. ③ ئايلانما، ئايلىنىش، يۆگمەچ: 香～ يۆگمەچ ئىسرىق / 子母～ تورنىكتا ئايلانماق / 来起～子绳把 ئارغامچىنى يۆگمەك / ～山路公 تاغدىكى ئايلانما تاشيول / ～根错节 ئىرماش- چىرماش بولۇپ كەتمەك. [盘剥] pánbō سىمىرمەك، ئالماق، شىلمۇشلىماق. [旋盘] pánxuán ئايلانماق، چۆرگىلەش

了很久 ئۇ شۇ يەردە خېلى ئىچە ئايلىنىپ يۈردى. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئىككىلەنىمەك، ئاردىسالدى بولماق: 右左～～ نېمە قىلىشنى بىلمەي ئىككىلىنىپ قالماق.

牌 pái ①(～子، ～儿) ۋەسكا، تاختا: 招～ ۋەسكا، تاختا / 路指～ يول كۆرسەتكۈچ تاختا /存车～子 ۋېلسىپىت ساقلاش تاختىسى. (كۆچمە مەنىدە) ماركا: 解放～汽车 ئازاد ماركىلىق ئاپتوموبىل. [牌楼] páilou زىننەت دەرۋازىسى. [价牌] páijià تاختاي باھاسى. ② قالقان، سىپەر: 挡箭～ قالقان / 藤～ قالقان. ③ قارتا: 扑克～ قەغەز قارتا. ④ ئۇسلۇب: 词～ناخشا تېكىستى/曲～ مۇزىكا ئۇسلۇبى.

簰 pái سال.

迫 pǎi 见另 pò (炮击～) ممناميوت.

排 pái 见另 pǎi [车子排] <方> pǎizichē قول ھارۋىسى.

哌 pàiqín [嗪哌] pái پەيرازىن.

ھاق: ～片照 رەسىم تارتماق. ④ بەرمەك، ئەۋەتمەك: ～电报 تېلېگراممىا بەرمەك.

俳 pái <古> ھەييارلىق، ھەزىلكەشلىك.

排 pǎi 见另 pái ①تىزماق، تىزدىلماق: ～队 رەتكە تىزدىلماق. [排行] páiháng رەت، قاتار (ئاكا - ئۇكا، ئاچا - سىڭىللارنىڭ ياش تەرتىپىنى بىلدۈرىدۇ). [排场] páichang سۆلەت، ھەشەم، سۆلەتۇازلىق. ② رەت، قاتار: 我在坐～前 مەن ئالدىنقى رەتتە ئولتۇرىمەن. ③'牌' بىلەن ئوخشاش. ④پەي(ھەربىيلەرنىڭ تەشكىلىي بىرلىكى، بەزىدىن يۇقىرى). ⑤～水 چىقىرىپ تاشلىماق: ～出海倒 سۇنى چىقىرىپ تاشلىماق/ تاغنى تالقان قىلماق / ～难 (nán) قىيىنچىلىقنى يوق قىلماق. [排泄] páixiè چىقارماق. ⑥ رېپېتىتسىيە قىلماق: ～戏 تىياتىر رېپېتىتسىيە قىلماق /彩～ گىرىملىق رېپېتىتسىيە.

徘 pái [徘徊] páihuái ئايلىنىپ يۈرمەك: 他在那里～～ 。

大雨～～ قارا يامغۇر شارقىراپ ياغماق. (ئوخشتىش مەنىسىدە) كۆز يېشى يامغۇردەك تۆكۈلمەك: 泪～～ كۆز يېشى يامغۇردەك تۆكۈلمەك.

膀 pǎng, bǎng 见另 pāng

有脸，病有脏肾他：～点 ئىشىماق: ئۇنىڭ بۇرنى كېسىلى بولغاچقا، يۈزى بىرئاز ئىشىپ قاپتۇ.

彷 pánghuáng [徨彷] páng

تەڭمرقىماق، گاڭگىرداماق.

庞 ① páng ناھايىتى زور، ناھايىتى چوڭ: 大～数字 ساننى بەك چوڭ / ～然大物 ② ناھايىتى يوغان نەرسە. ③ خىلمۇ خىل، قالايمىقان. يۈز، يۈزى.

逄 Páng پاك (فامىلە).

旁 ① páng يان، تەرەپ: 两～都是楼 ئىككى يېنىدا بىنالار بار / 站在～两侧 ئىككى يانداتۇرماق / 观～无人 چەتتە قاراپ تۇرماق /～的话 ئادەم يوق. ② باشقا: ～人 باشقا ئادەم /～话 باشقا گەپ.

膀 pāng, bǎng 见另 páng

拚 pàn 见另 pīn تاشلىۋەتمەك، ۋاز كەچمەك: ～命 ھايات ئۈچۈن ۋاز كەچمەك.

盼 pàn ① كۈتمەك، تىلەت كۆز بىلەن كۈتمەك، ئارزۇ قىلماق. ② قارىماق: 左～右顾 ئۆياق - بۇياقنى قارىماق.

鎊 pàn <古> تۆتقۇچ، ساپ، قۇلاق (سايمان - جابدۇقلارنىڭ).

襻 pàn ① (～儿) ئىزما، پەتلە ② (～儿) شەكلى ياكى ئىشلىتىلىشى ئىزمىغا ئوخشايدىغان نەرسىلەر: 鞋～儿 ئاياغنىڭ ئىزمىسى. ③ يۆمەمەك: ～上几针 بىر نەچچە يىرىدىن يۆمەپ قويماق.

PANG

乒 pāng تالاڭ، تالاڭ - تۇلاڭ، تاراققىدە (ئاۋاز): ～的一声 تاراققىدە قىلغان ئاۋاز.

雱 pāng قېلىن ياغقان قار.

滂 pāng سۇنىڭ ئۆركەشلەپ تۇرغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. pāngpài [浿滂] مەۋج ئۇرماق، ئۆركەشلىمەك. [沱滂] pāngtuó شارقىراپ ياغماق:

مەك. ④ سالماق، ياسىماق: ～灶 كالا ياسىماق / ～灶 ئوچاق سالماق. ⑤ تەكشۈرمەك، ھېسابىنى ئالماق، سۈرۈشتۈرمەك، كۆڭلىكە پۈكۈپ قويماق: ～帐 ھېساباتنى تەكشۈرمەك /～货 قالغان مالنىڭ ھېسابىنى ئالماق /～问 سۈرۈشتۈرمەك / ～算 كۆڭلىگە پۈكمەك، كۆڭلىدە چوت ～وقماق. ⑥ پۈتۈشۈش باھاسى: 开～ال باھا قويماق /收～ ئاخىرقى باھا. ⑦ مىقدار سۆز: —～机器 بىر دانە ماشىنا. [盘费] pánfèi [缠盘] pánchán يول خىراجىتى. [桓盘] pánhuán تۇرماق، تۇرۇپ قالماق.

槃 pán '盘①③' بىلەن ئوخشاش.

磐 pán ئۇيۇل تاش: 如安～石 خۇددى ئۇيۇل تاشتەك مەزمۇت تۇرماق.

蟠 pán ئايلانماق، چۆرگىلەمەك.

蹒 1. pánshān [跚] pán مىدىگوسلاپ ماڭماق. 2. ئاستا، ئىرغاڭلاپ ماڭماق.

判 pàn ④ بەرق قىلمەك، ～别 非地 ھەق - ناھەقنى پەرق قىلمەك. [判批] pīpàn پىشىپەن قىلماق، تەنقىد قىلماق؛ ～～资产阶级思想 بۇرژۇئازىيە ئىدىيىسىنى پىشىپەن قىلماق. ② ئاجرىتماق. (كۆچمە مەنىدە) پۈتۈنلەي ئوخشمايدىغان ئىككى ئادەم. ③ ھۆكۈم قىلماق. ھۆكۈم چىقارماق: ～案 دېلو توغرىسىدا ھۆكۈم چىقارماق/～处 刑徒 قامىماق جازاسى ھۆكۈم قىلماق.

泮 pàn ① تارقالماق، چېچىلماق، ئاچماق، يەشمەك. ② كۆل (قەدىمكى چاغلاردىكى مەدرىسەلەرنىڭ ئالدىدىكى كۆل).

叛 pàn خائىنلىق قىلماق، ئاسىيلىق قىلماق: ～国 子分国 ۋەتەنگە خائىنلىق قىلغان ئۇنسۇر.

畔 pàn پاسىل. (كۆچمە مەنىدە) ياقا، بوي: 河～ دەريا بويى / 篱～ چىتىلاقنىڭ ياقىسى.

袢 pàn '襻' بىلەن ئوخشاش.

还有人俩 ئۇنى چىقىرىۋەتسەك يەنە ئىككى ئادەم قالمايدىكەن / 十天五去只剩下十天了 ～ ئون بەش كۈندىن بەش كۈننى ئېلىۋەتسەك، ئاران ئون كۈن قالمايدىكەن.

咆 Páoxiāo [哮咆] páo ھۆركىرەمەك. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) دەريا سۈيىنىڭ گۈركىرەپ ئېقىشى: 黄河在～～ خوڭخې دەرياسى گۈر كىرەپ ئاقماقتا / ～～如雷 گۈلدۈرماما-مدەك گۈركىرەمەك.

狍 páo (子～) جۇر.

庖 páo ئاشخانا (تاماق ئېتىدىغان جاي): ～人 ئاشپەز. [庖代] pàodài (كۆچمە مەنىدە) باشقىلار ئۈچۈن ۋەكالەتەن ئىشلىگۈچى.

炮 pào,bāo 另见 páo كۆيدۈرمەك. [烙炮] páoluò [格炮] páogé <古> قاخلاپ كۆيدۈرۈش جازاسى. [制炮] páozhì 法如 ياسىماق، تەييارلىماق: ～～ئوخشىتىپ ياسىماق.

袍 páo (子～، 儿～) تون، چاپان: 棉～儿 پاختىلىق تون/ ～衩 سەھنىگە چىقىپ ئويۇن قويماق (تەخمىكە ئولتۇرۇپ ئەمەلدار بولماق).

匏 páo قاپاق.

跑 páo 另见 pǎo چاپچىماق، تارپىماق: ～楦 ئوقۇرنى تارپىماق.

跑 pǎo ① يۈگۈرمەك: 赛～ يۈگۈرۈش مۇسابىقىسى /～步 يۈگۈرمەك. (كۆچمە مەنىدە) چاپماق: 汽车在路上飞～ ئاپتوموبىل تاشيولدا ئۇچقاندەك چاپماقتا. ② قاچماق: 鸟儿关在笼里不了～ قۇشنى قەپەزگە سولاپ قويسا قاچالمايدۇ. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) قېچىپ كەتمەك، ئېقىپ كەتمەك: 电～了 توك قېچىپ كەتمەك / 油～了 ماي ئېقىپ كەتمەك. ③ قاتناشماق: 外～的 سىرتقا قاتناشقۇچى.

袍 pào يوغان، چوڭ، پور.

泡 pāo ①(儿～) 见另 pào كۆپۈك، ماغزاپ: 置～儿 كۆپۈك چىقماق. ② (儿～) كۆپۈك چىقماق: 起上脚～了一个～儿 پۇتۇمغا بىر قالپارتقۇ چىقىپ قالدى / 电

膀胱 pángguāng دوۋسىاق.

磅 bàng 见另 páng [磅礴] ～～气大：كەڭ 1. pángbó كەلك ئاتموسفېرا. 2. ھەۋج ئال. 共独惟：جەۋلان قىلماق، ھاق، 制会社和系体想思的义主产 万遍雷·势之海倒山排以正·度 葆而，界世全于～～，力之钩 其美之妙 春青 پەقەت كومۇ- ئىدىيە سىستېمىسى ۋە ئىجتىمائىي تۈزۈملا تاغنى تال- قان قىلمىدىغان كۇچ ۋە يەر - جاھاننى زىلزىلىگە كەلتۈرىدى- غان قۇدرەت بىلەن پۈتۈن دۇنيادا جەۋلان قىلىپ، ئۆزى- نىڭ گۈزەل ياشلىق باھارىنى گۈللەندۈرىدۇ.

螃 páng [蟹螃]pángxiè قىس- قۇچاقا، پەنجېپاي. ابىلمىقى. 鳑 páng [鲅鳑] pángpí كارپ 滂 <方> pāng چوڭ گەپ قىلماق، پو ئاتماق، ئاغزىغا كەلگەننى دېمەك: 你听别～ 瞎 ～ ئۇنىڭ قۇرۇق گېپىگە قۇلاق سالما / 好是向一他 胡吹乱～的 ئۇ ئەزىلىدىن پو ئېتىپ چوڭ گەپ قىلىشقا ئامراق.

膀 pāng چاغلىماق، پۈمشاتماق: ～地 بەر پۈمشاتماق. 胖 pán 见另 pàng سېمىز، سەمرەدەك: 很得长他～ ئۇ ناھايىتى سېمىز.

PAO

抛 pāo ① ئاتماق: ～球 توپ ئاتماق. [抛锚] pāomáo لەڭگەر تاشلىماق (كۆچمە مەنىدە) 1. بۇزۇلۇپ قالماق. 2.چاتاق چىقماق. [抛售] pāo shòu تۆكمە قىلىپ ساتماق.② ۋاز كەچمەك، تاشلىۋەتمەك.

泡 pào 另见 pāo ① كۆپ- چەك: 豆腐～儿 دۇ فۇ كۆ- پۈكى. ② پورلاشماق: 这块木料～发 بۇ ياغاچ پورلىشىپ قاپتۇ.③ 'ۋاقىت' بىلەن ئوخشاش. 脬 pāo ① دوۋسىاق. ② مىقدار سۆز (سۇيدۇكنىڭ مىقدارى سۆزى): 一～尿 بىر قېتىملىق كىچىك تەرەت.

刨 bào 另见 páo ① كولىماق، قازماق: ～生花 خاسىنى كولىماق / ～坑 ئورا كولىماق. ② چىقىرىۋەتمەك، ئېلىۋەتمەك، كېمەيتمەك: 他去～

يەردىن ئوقۇشقا ئەرزىيدۇ / 劳动人民模范 ~ 服 ئەمگەك نەمۇنچىسىغا ھەممە كىشى‌ئايىل. ③ قەدىمكى زامانىدا كىيىملەرگە قادۇالىدىغان قاشتېشىدىن ياسالغان زىننەت بۇيۇمى.

配 pèi ① جۈپلەشمەك، باش قوشماق؛ 1. توي قىلماق، تۇرمۇش قۇرماق: 婚 ~ تۇرمۇش قۇرماق. 2. نەسىللەندۇرمەك: ~ 种 نەسىللەندۇرمەك، ئۇرۇقلاندۇرماق / ~ 猪 نەسىللىك چوشقا. [偶配] jiǒu pèi جۈرا، جۈپ. ② تەڭشىمەك: ~ 色颜 رەڭ تەڭشىمەك / ~ 药 دورا تەڭشىمەك. ③ تەقسىم قىلماق، تاجىرىتىپ بەرمەك: 分 ~ تەقسىم قىلماق / ~ 备人力 ئادەم كۈچىنى تاجىرىتىپ بەرمەك. ④ سۇركۇن، سۈركۈن قىلماق: 发 ~ سۈركۈن قىلماق. ⑤ تولۇقلىماق، سەپلىمەك: ~ 零件 ئۈسكۈنىلەرنى سەپلىمەك / ~ 把钥匙 بىر دانە ئاچقۇچ ياساتماق (تولۇقلاپ ياساتماق)/ ~ 一块玻璃 بىر پارچە ئەينەك سالماق. [套配] tào pèi

يۇرۇشلەشتۇرمەك. ⑥ ئاچماق، بەزمك بولماق. قوشۇمچە بولماق: 花红 ~ 叶绿 قىزىل‌گۈلنى يېشىل يوپۇرماقلار ئېچىپ تۇراتتى/ ~ 角 قوشۇمچە رول. ⑦ مۇناسىپ. لايىق. ماس‌كەلمەك، مۇۋاپىق: 他 ~ 称为先进工作者 ئۇ ئىلغار خىزمەتچىسى دەپ ئاتىلىشقا مۇناسىپ.

辔 pèi تىزگىن، يۈگەن: 鞍 ~ ئېگەر - يۈگەن. [辔头] pèitóu تىزگىن، يۈگەن.

PEN

喷 pēn 见另 pèn 喷 چاچراپ چىقماق، ئېتىلىپ چىقماق: ~ 壶 سۇ سەپكۈچ / ~ 泉 بۇلاق/ ~ 气式飞机 رېئاكتىپ ئايروپىلان / 火 ~ 山 يانار تاغدىن ئوت ئېتىلىپ‌چىقماق. [喷嚏] pēntì چۈشكۈرۈك.

盆 pén (儿 ~ ، 子 ~) داس. تەشتەك: 花 ~ گۈل تەشتىكى/ 脸 ~ داس، تەلەڭگە. [地盆] ~ ~ 川四 ئويمانلىق: péndì سىچۈەن ئويمانلىقى / 塔坦 木 ~ ~ تارىم ئويمانلىقى.

喷 pēn 见另 pèn ① ئۇرۇلماق

灯 ～ لامپۇچكا. ③ دەملىمەك، چىلىماق: ～ 茶 چاي دەملىمەك / ～ 饭 ئاشقان كۆرۈچ تاماقنى قاينىتىپ قىلىماق.

炮 ① páo，bāo 见另 pào توپ، زەمبىرەك. ② پوچاقلىزا.

疱 páo قاپارتقۇ، قاپارتما.

PEI

呸 pēi تۈفى: ～！胡说八道 تۈفى! جۆيلۈمە.

胚 pēi تۆرەلمە. [胎胚] pēitāi تۆرەلمە. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) باشلانما.

衃 pēi قاتقان قان.

醅 pēi سۈزۈلمىگەن ھاراق.

陪 péi ھەمراھ، ھەمراھ بولماق: 我～你去 مەن سىلىگە ھەمراھ بولۇپ باراي / ～客人 مېھمانغا ھەمراھ بولماق. [衬陪] péichèn بېزەك.

培 péi يۆلمەك (زىرائەتلەرنىڭ تۈۋىگە توپا يۆلەپ قويماق). 1 péiyǎng [养培]. 部干 ～～: تەربىيلىمەك. كادىر تەربىيلىمەك. 2. كۆپەيتىمەك: ～～ 真菌 باكتېرىيە كۆپەيتىمەك. [育培] péiyù

پەرۋىش قىلىماق: ～～ 苗树 كۆچەتلەرنى پەرۋىش قىلماق.

赔 péi ① تۆلىمەك: ～ 款 تۆلەم تۆلىمەك / 照价～ ئۈز باھاسى بويىچە تۆلەم بەرمەك / ～礼 ئەپۇ سورىماق. ② زىيان تارتماق: ～钱 زىيان تارتماق / ～本 دەسمايىسىنى يوقىتىپ قويماق.

锫 péi بېركېلىي (Bk).

裴 Péi پېي (فامىلە).

沛 pèi ئۇرغۇپ تۇرماق: 精力充～ كۈچ - قۇۋۋەت ئۇرغۇپ تۇرماق.

旆 pèi تۇغ - ئەلەمدار.

霈 pèi ① قارا يامغۇر. ② ھۆل - يېغىنلىق كۆپلۈكىنى بىلدۈرىدۇ.

帔 pèi <古> مۇرىسىگە قويۇۋالىدىغان يېپىنچا.

佩 pèi ① تاقىماق، ئاسماق: 腰间～着一支手枪 بەلگە بىر تاپانچا ئېسىۋالىتۇ / ～带勋章 ئوردېن تاسماق. ② قايىل بولماق، قوبۇل قىلماق، ئاپىرىدىن ئوقۇماق: 这种精神十分～ بۇنداق روھ تازا ئا-

péng 膨 péng [膨胀] pénghēng يوغىنماق، كۆپمەك. [膨胀] péngzhàng كېڭەيمەك: 空气 热涨 ～～ ھاۋا ئىسسىقتا كېڭىيىدۇ. (كۆچمە مەنىسىدە) پاخالالشماق، ئۆرلىمەك: 通货 ～～ پۇل پاخالالشماق.

péng 蟛 [蟛蜞] péngqí قىسقۇچپاقا.

péng 篷 ① قامىماق. ② پاخپايماق، پاخپايتماق: ～头 散发 چاچلىرى پاخپەيمەپ كەتكەن / ～～乱 草茅的 چۆپلەر. [篷松] péngsōng پاخپايماق. [篷勃] péngbó جۇشقۇن، قايناملاشقىنلىق، جۇش ئۇرۇپ: ～～发展 جۇش ئۇرۇپ راۋاجلانماق/ ～～气朝 جاسارەت جۇش ئۇرۇپ تۇرماق.

péng 篷 ① سايۋەن. ② يەلكەن: 来 ～起扯 يەلكەننى ئاچماق.

péng 搒 另见 bāng توقماق ياكى بامبۇك پالىقى بىلەن ئۇرماق.

pěng 捧 ① ئىككى قولبىلەن كۆتۈرمەك: ～着一个坛子 بىر خۇمدانى كۆتۈرمەك. [捧腹] pěngfù ئۆچەيلىرى ئۈزۈلگۈچە كۈلمەك، تېلىقىپ كۈلمەك: ～～人令 ئادەمنى تېلىقىپ كۈلدۈرىدىغان. ② 话好用 ماختىماق، ئۆچۈرماق: 他～场(chǎng)面 ماختىماق/～روھنى كۆتۈرۈپ قويماق. ③ 生花 بىر ئوچۇم: 一～ ～چۇم خاسلىق.

pèng 碰 ① ئۇرماق، سوقۇشتۇرماق: ～杯 رومكا سوقۇشتۇرماق / ～破了皮 تېرە سوقۇلۇپ سويۇلۇپ كەتمەك / ～钉子 ～ميخ دەككە يېمەك / ～壁 دەككە يېمەك، تۇمشۇقىغا يېمەك. ② 见 يولۇقماق، ئۇچرىماق: 上路半在我～见他 مەن يېرىم يولدا ئۇنىڭ بىلەن ئۇچرىشىپ قالدىم. ③ 会机 بىر سورۇنغا ～～مۇددىئا: بىر سورۇنغا باقماق.

PI

pī 丕 چوڭ، ئۇلۇغ: ～业 ئۇلۇغ ئىش / ～变 چوڭ

(بۇرۇنغا)؛ ～儿 鼻孔 دېماغ-
قا خۇش پۇراق ئۇرۇلماق. ②
(～儿) 瓜西؛ ～儿 تۆكمە
تاۋۇزنىڭ تۆكمە مەزگىلى/
在正虾对 ～儿上 راكىنىڭ
تازا تۆكمە مەزگىلى. ③ (～
儿) 花 ～头开子麦؛ قېتىم
了儿 بۇغداي باش يېرىدىشقا
了角 ～二结豆绿 / 绿
ماش ئىككىنچى قېتىم دان
تۇتقىسى / 头 ～花棉 تۇنجى
قېتىم ئېچىلغان كېۋەز / 二
～花棉 ئىككىنچى قېتىم ئې-
چىلغان كېۋەز.

PENG

抨 pēng سوقماق، زەربە
بەرمەك.

怦 pēng پوك - پوك، پوكۇل-
دىماق (يۈرەكنىڭ سوقۇشى).

砰 pēng ئىملىق سۆزبولۇپ،
نەرسىلەرنىڭ بىر - بىرىدىگە
ئۇرۇلغاندا چىققان ئاۋازىنى
ياكى ئېغىر نەرسىلەر يەرگە
چۈشكەندە چىققان ئاۋازنى
تەسۋىرلەشتە ئىشلىتىلىدۇ.

烹 pēng ① تەمىنى تەڭ-
شىمەك؛ ～调 تەمىنى تەڭشىمەك
(دورا - دەرمەك سېلىپ). ②
قورۇماق، پىشۇرماق، ئەتىمەك؛
～虾对 راكىنى سەي تەييار-
لىماق.

荒 péng [荒芜] ئوت -چۆپ-
لەر باراقسان ئۆسمەك.

朋 péng دوست، ئاغىنە؛ 要
～是谁，人敌是谁楚满识认
友 كىمنىڭ دۈشمەن، كىمنىڭ
دوست ئىكەنلىكىنى ئېنىق
تونۇۋالىش كېرەك.

堋 péng سۇ ئايرىش تۇغىنى.

棚 péng چەللە، لاپاس، كەپە؛
～凉 / 天 ～لاپاس، سايەۋەن
لەمپە / 牲口 ～ ئات - ئۇلاغ
لاپىسى / 窝 ～ كەپە، گەمە/
帐 ～ چېدىر.

硼 péng بور (B).

鹏 péng ئەنقا (رەۋايەتلەر-
دىكى ئەڭ زور قۇش). [程鹏]
péngchéng ئىستىقبال.

膨 péng چاچ چۆۋۈلماق.

彭 Péng پېڭ (فامىلە).

澎 péng چاچرىماق؛ ～了一
身水 ئۇستىبېشىغا سۇ چاچراپ
كەتتى. [澎湃] péngpài جۇش-
قۇنلىماق، مەۋج ئۇرماق.

～木头 يا ماچ يارماق.② ...كه، ... ما: ～脸 يۈزدكه / ～雨大 来 يامغۇر ئۈنىلك ئۈستـ بېشىغا قۇيۇلاتتى. ③ ئۇرماق، سوقماق، ۋەيران قىلماق: 大树让雷 ～了 چاقماق چۈشۈپ چولۇدەرەخنى ۋەيران قىلىۋەتتى. ④ شىنا شەكلىدىكى نەرسىلەر. ⑤[啪劈] pīpā پاق-پۈق، پاك-پۈك، قاراس -قۇرۇس.ا چېقىش. 霹 pī [霹雳] pīlì چاقماق، 皮 pí تېرە، پوست، قوۋزاق: ～牛 كالا تېرىسى / 树～ قوۋزاق / 荞麦～ قارا بۇغداي پوستى/ ～箱 چامادان/ ～鞋 توپلىمەي. ② يۈز: 地～ يەر يۈزى (يەر). ③ 包 قاپ، مۇقاۋا: ～书 كىتاب مۇقاۋىسى/ 封～ مۇقاۋا. ④ نەچەز نەرسىلەر: 铅～ نەچىز قوغۇشۇن / 粉～ فېنىچىسى/ 海蜇～ مېدۇزا تېرىسى. ⑤ چۈرۈك ئەمەس، سوزۇلۇشچان نەرسىلەر: 了～糖 تاسما كەمپۈت/ 饼～ قازان ئېنى بەزلىشىپ قاپتۇ. ⑥ كەپسەز، شوخ: 这孩子真～ بۇ بالا ھەقىقەتەن نەمۇ شوخ ئىكەن.⑦ كاۋچۇكتىن ياسالغان نەرسىلەر: 橡～ئۆچۈرگۈچ/ ～筋 رېزىنكە.

铍 pí بېرىللىي (Be).

疲 pí چارچىماق. ھاردۇق يەتمەك: 精～力尽 ھېرىسىپ ھالسىزلىنىش كەتمەك / 于～奔命 پايپاسلاپ يۈرۈپ ھېرىسىپ كەتمەك. [疲] [塌疲] píta [沓疲] ئېزدىلەڭگۈلۈك، ئەزىملىك: 除消 工作中的～～现象 خىزمەتتىكى ئېزدىلەڭگۈلۈك ھالەتنى يوقىتىش كېرەك. [癃疲] píló ng قېرىپ ماغدۇرسىزلىنىپ كېسەلچان بولۇپقالماق.

鲅 pí 490 - بەتتىكى '鳑鲏' (pángpí) غا قارالا.

枇 pí [杷枇] pípa چارتال.

毗 pí ① ئالىشىلىق قىلماق. ② تۇتاشماق، چېگىرلانماق: ～邻 تۇتاشماق، چېگىرلانماق.

蚍 pí [蜉蚍] pífú چۈمۈلە.

琵 pí [琶琵]pípa پەنجىتار، ئۇد.

陴 pí كۆنگۈرە.

埤 pí كۆپەيتمەك: ～益 پايدىنى كۆپەيتمەك.

啤 pí [酒啤] pījiǔ پىۋا

ئۆزگىرىش. 2قۇدرەتلىك.

伾 pī [伾伾] pīpī كۆچلۈك، قۇدرەتلىك.

坏 pī ① پەزا (خىسىش، كاھىش، فارفور قاتارلىقلارنىڭ ياسىلىپ تېخى پىشۇرۇلمىغان ھالىتى)، كېسەك: 打～ كېسەك قۇيماق / 墙～土 كېسەك تام. ② (～子، ～儿) تېخى پىشۇرۇلمىغان نەرسىلەر: 面～ ياڭجىزا (ئاشلىق).

狉 pī ياۋايى ھايۋانلارنىڭ ئۆمىلىشى: ～～豕鹿 ھايۋانلار ئۆمىلەپ يۈرمەكتە.

批 pī ① شاپىلاق بىلەن ئۇرماق. ② تەستىق، تەستىقلىماق. رەت قىلماق، رەددىيە بەرمەك. كۆرۈپ تۈزەتمەك: ～示 تەستىق / ～准 تەستىقلىماق / ～驳 رەت قىلماق، رەددىيە بەرمەك / ～改文作 ماقالىنى كۆرۈپ تۈزەتمەك. ③ (～儿) ئىزاھات، پىكىر: 眉～ قاش ئىزاھى (كىتابنىڭ ئوستى تەرىپىگە يېزىلمىدىغان) / 在文后加一条～儿 ماقالىنىڭ ئاخىرىدىغا بىر ئىزاھات يېزىپ قويماق ④ تۇركۇم: 一～货 بىر تۇركۇم مال/ 一～人 بىر تۇركۇم كىشىلەر. [批发]pīfā توپ ساتماق، ئۇلگۇجە ساتماق.

纰 pī چۈۋۈلمىاق. [纰缪] [纰漏] pīmiù خاتالىق. [纰漏] pīlòu سەۋەنلىك.

砒 pī ① مىشياك. ② [砒霜] pīshuāng مەرگىمۇش، سەنگىيا.

铍 pī <古> ئوقيا.

披 pī ① يېپىنماق، ئورۇنۇۋالماق: ～红 شەلپەر ياپماق / ～衣大着 پەلتۇنى يېپىنچاقلىۋالماق/ ～星戴月 سەھەر قوپۇپ كەچ ياتماق. ② ئاچماق، ۋاراقلىماق: ～襟 چاپانىنىڭ پېشىنى ئاچماق / ～卷 كىتابنى ۋاراقلىماق / ～肝沥胆 سەمىمىي. [劈披] pīmǐ چېچىلىپ ياتماق (ئوت - چۆپلەر). (ئوخشىتىش مەنىسىدە) تەلەكچىلەلمەسلىك: 向所～～ھېچقانداق كۇچ تەلەكچىلەمەسلىك. [披露] pīlù ئېلان قىلماق، جاكارلىماق. ③ يېپىرىلماق: ～荆斩棘 توسالغۇلارنى سۈپۈرۈپ تاشلىماق.

劈 pī 另见 pǐ ①.

كۆممەوناق ئۇزمەك.

癣 pǐ خۇمار؛ 烟～ تاماكا خۇمارى/酒～ ھاراق خۇمارى.

屁 pì ئوسۇرۇق.

脾 pí 38 - بەتتىكى 'bì' غا قارالا.

辟 pì 另见 bì ① ئاچماق: 开天～地 ئالەم بىسمنا بولغاندىن بۇيان / 在那里开～一片新地 ئۇ يەردە يېڭى بىر پارچە يەر ئاچماقچى. ② رەددىيە بەرمەك: ～邪说 بولمىغۇر گەپ-سۆزلەرگە رەددىيە بەرمەك /～谣 پىتنە - پاساتلارغا رەددىيە بەرمەك. ③ مۇكەممەل، چوڭقۇر: 精～ مۇكەممەل، مۇپەسسەل، چوڭقۇر. ④ قانۇن، مىزان. [大辟] <古> dàpì ئۆلۈم جازاسى.

僻 pì ① چەت، يېقا، خىلۋەت: 静～ خىلۋەت / 乡穷～壤 كەمبەغەل، چەت جايلار. ② ئاز ئۇچرايدىغان: 冷～ ئاز ئۇچرايدىغان (خەت، نام، كىتابلار). ③ غەلىتە مىجەز، كىشىگە ئاردىلاشمايدىغان: 孤～ كىشىگە ئاردىلاشمايدىغان، ئۆزىنى قاچۇرۇپ يۈرمەك.

瓣 pàn 505 - بەتتىكى '瓣(瓣)' غا قارالا.

瓣 pàn خىش. ئۆردەك.

鹎 pī [鹎鹎] pītī چۆمكەك

鹎 pī مەسىلەن: ～如游泳, 就书的术泳游讲看看光是不的会 مەسىلەن سۇ ئۆزۈشىنى ئالىددىغان بولساق، ئۇ پەقەت سۇ ئۆزۈش تېخنىكىسىنى ھەقىقىددىكى كىتابنى كۆرۈپلا بىلمۇ ئالىددىغان ئىش ئەمەس.

媲 pì سېلىشتۇرۇش مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: ～美 گۈزەللىكتە قېلىشمايدىغان، ھۆسن تالاشماق.

PIAN

片 piàn 见另 piān (～子～儿) '①(piàn)片' بىلەن ئوخشاش، رەسىم، سۈرەت، پىلاستىنكا، كىنو لېنتىسى قاتارلىق مەنىلەرنى بېرىدۇ.

扁 piān 另见 biǎn قولۇاق: 一叶～舟 قېيىق، قولۇاق.

偏 piān ① يانتۇ، قىيسىق، قىيسايماق: ～了挂子镜 ئەينەك يانتۇ ئېسىلىپ قالدى/太阳～了西 كۈن غەربكە

脾 pí تال. [脾气] píqi 1. خۇلق، مىجەز: ～气好 مىجەزى ياخشى. 2. خۇي، ئاچچىقسىق: 有～气 خۇيى بار /发～～ ئاچچىقلانماق. [胃脾] píwèi(ئوخشىمىتىش مەنىسىدە) دىت، خۇي-پەيل: 不合他的～～ ئۇنىڭ دىتىغا ياقمايدۇ / 两人～～相投 ئىككىسىنىڭ خۇي-پەيلى ئوخشاش.

裨 pí 见另 bì يارىدەمچى، مۇئاۋىن، ياندىش: ～将 يانداش

蜱 pí سالجا. [蜱虱] سانئوغۇن.

鼙 pí <古> ھەربىي دۇمباق.

黑 pí قوڭۇر ئېيىق، كۆپىسە ئېيىق.

貔 pí رەۋايەتتىكىدەك بىر خىل ياۋايى ھايۋان. [子貔] pízi <方> ئاغمىخان. [貅貔] píxiū رەۋايەتتىكىدەك بىر خىل يىرتقۇچ ھايۋان. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) جەسۇر لەشكەرلەر.

匹 pǐ ① مىقدار سۆز: 1. تۇياق(ئات، خېچىرلارنىڭ سانىغا ئىشلىتىلىدۇ): 三～马 ئۈچ تۇياق ئات. 2. توپ(رەختلەر ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ): 一～～布 بىر توپ قەزىل رەخت. ② تەڭ كەلمەك. [配匹] pǐpèi جۈرا بولماق، جۈپ بولماق. [匹配] pǐdài باراۋەر، تەڭ، ئوخشاش.

苤 pǐ تاش كۆمۈر يېغىدا بولىدىغان بىر خىل ئورگانىك بىرىكمە. ئاكە سالماق.

庀 pǐ تەييارلىماق، تەرتىپ-

圮 pǐ ئۆرۈلۈپ كەتمەك، ئۆرۈلمەك.

仳 pǐ [离仳] pǐlí ئەر - خوتۇنىنىڭ ئايرىلىپ كېتىشى.

否 pǐ 见另fǒu ۋەھشىي، يامان: 臧～人物 شەخسىلەرگە باھا بەرمەك.

痞 pǐ ① مەنىسىز، گادايزا (قورساق ئىچىدىكى). ② لۇكچەك: 地～ لۇكچەك، جەبدەلخور /～棍 ئۇششۇق، مۇتتەھەم.

噼 pǐ چوك، زور، يوغان.

劈 pǐ 见另pī ئاجراتماق، يارماق، بۆلمەك: ～柴 ئوتۇن يارماق / 两成儿～～半 ئىككى بۆلەككە ئاجراتماق / 我给半～～吧 ماڭا بەرگىنى يېرىمىنى بۆلۈپ بەرگىن. 一～～棒 ئۇزۇن-: ～

分～开儿 بۆلەكلەرگە بۆ-لۇنۇپ يەغىن ئاچماق. ⑤ 油油绿～大 مىقدار سۆز: 稼庄的 ئۆتاش كەتكەن ياپيم-شىل زىرائەتلەر / ～草地 بىپايان ئوتلاق / ～两儿 ئىككى دانە تابلىتكا دورا.

骗 piàn ① ئالدىماق: ～人 ئادەم ئالدىماق. ② ئالدامچى-لىق، قاقتى - سوقتى قىلماق: ～钱 پۇلنى قاقتى - سوقتى قىلىپ ئېلىۋالماق /～局 ئالـ دامچىلىق، ئالدام خالىتا. [骗子] piànzi ئالدامچى. ③ ئۇرغۇپ چىقماق، ئۇرغۇسپ ھەيدەمك: 一～～了上腿 بىر ئۇرغۇپلا ۋېلىسىپىتكە مىنىـ ۋالماق.

PIAO

剽 piāo ① كۆچۈرۈۋالماق، ئوغرىلىماق. [窃剽] piāoqiè (ئوخشىتىش مەنىسىدە) كۆ-چۈرۈۋالماق. ② چاققان، يې-نىك: 性情～悍 مىجەزى يېنىك.

漂 piào ، piǎo 见另 piāo 着～上水在叶浮 لەيلىمەك:

يوپۇرماقلار سۇ ئۈستىدە لە-يلەپ يۈرمەكتە. [泊漂] piāobó (ئوخشىتىش مەنىسىدە) سەر-گەردان بولۇپ يۈرمەك: ～～外在 سىرتلاردا سەرگەردان بولۇپ يۈرمەك.

[飘渺] piāo 见另 piāo 飘 piāomiǎo تۇتۇق، غۇۋا، بىلىـ نەر - بىلىنمەس: 山在虚无～ تاغ تۇمان ئىچىدە خىرە كۆرۈنۈپ تۇراتتى.

飘 piāo لەپىلدىمەك، ئۇچـ قۇندىماق: 五星红旗～风迎 ئالا بايراق شامالدا لەپىلدىمەكتە/ ～雪花 قار ئۇچقۇندىماقتا/ ～起烟吹了 ئىسنى ئۇچۇرـ ماقتا. [零飘] piāolíng تۆ-كۈلمەك (دەرەخ يوپۇرماقلىـ رى). (ئوخشىتىش مەنىسىدە) سەرسانلىقتا يۈرمەك. [摇飘] piāoyáo چايقالماق، [飘飘] piāopiāo تەۋرەنمەك: 中风微在杨白～ ئاق تېرەك مەيىن شامالـ داتەۋرەنمەكتە.

[藻大] piāo 又 piāo 漂 dà پىستىيە ئوتى.

[蛸螵] piāoxiāo 蛸

قىيسايدى. (كۆچمە مەنىسىدە) ئاغماق: ～ 手 端 بىر تەرەپ- كە ئېغىپ كەتمەك. [间偏] piānxiàng 1. ئاغماق، يان باسماق. 2. خاتا خاھىش: 正纠～～ خاتا خاھىشنى تۈزەتمەك. [差偏] piānchā 策政握掌: 偏～～ سىياسەتنى ئىگىلەشتە چەتلەپ كېتىشكە بولمايدۇ. ② قېرىشقاندەك، كۆتمىگەندە: 巧凑不～～ قېرىشقاندەك.

骗 piān ئارغۇن كالا.

篇 piān ② ماقالە، ئەسەر: 三十子孙～ سۈنزىنىڭ ئون ئۈچ ئەسىرى. ② (～ال) مىقدار سۆز: 1. پارچە: 一～ 文论 بىر پارچە ئىلمىي ماقالە. 2. ژاراق [幅篇] piānfú ھەجىم.

翩 piān پەرۋاز قىلماق. [翩翩] piānpiān پەرۋاز قىلماق، لەپىلدىمەك. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) خۇش تەبىئەت.

便 [便便] biàn 见另 pián دۇمبايغان: 大腹～ piánpián ～قورسىقى دۇمبايغان. [宜便]

很都布花些这: piānyī ئەرزان: ～～ بۇ گۈللۈك رەختلەر بەك ئەرزان ئىكەن. (كۆچمەمەنىدە) پايدا؛ نەپ: 不要占～～ پايدىنى كۆزلىمەسلىك كېرەك.

骈 pián قوش، جۈپ: ～句 جۈپ جۈملە. piánwén [文骈] جۈپلۈك يېزىش ئۇسۇلى.

胼 piánzhī [胝胼] pián قاداق. ئەرزان.

蹁 piánxiān [跹蹁] pián

谝 piǎn كۆز - كۆز قىلماق، پەش قىلماق، ئۆزىنى كۆرسەتمەك: ～能 ماختانچاقلىق.

片 ①piān 见另piàn ياپىلاق ھەم تۇز نەرسىلەر: ～信明 ئاتكرىتكا / 铁～子 قاغالتىسى. ② يالپاقلىماق: ～片肉 يالپاق پاقلانغان گۆش / ～干腐豆把 ～～ دۇفۇ قېقىنى يالپاقلىماق. ③ ئاز، پارچە - پۈرات: ～言 بىرنەچچە ئېغىز سۆز / ～纸只字 پارچە - پۈرات يازماقتىرىيال / ～刻 بىر دەم، بىر پاس. [面片] piànmiàn بىر تەرەپلىمە: 题问看～～ 要不 مەسىلىگە بىر تەرەپلىمە قارىماسلىقى كېرەك. ④ بۆلەك:

撇 piǎ 另见 piē ① ئسرغىتماق، چۆرۈۋەتمەك: ～头砖 خىشنى چۆرۈمەك / ～球 توپنى ئىرغىتىپ بەرمەك. ② (～儿) خەتنزۇچە خەتتىكى سولغا قىيچاش سىزىقى: 八字先写一～儿 «八» خېتىنى يازغاندا ئالدى بىلەن سولغا قىيچاش سىزىقىنى يازىمىز.

PIN

拚 pīn 另见 pàn '拼' بىلەن ئوخشاش.

拼 pīn ① چاتماق، قوشماق، يىغىشتۇرماق: 东～西凑 ئو يەر - بۇ يەردىن يىغىشتۇرماق / 把～两块板子 来起 ئىككى تال تاختاينى جۈپلىمەك / ～音 تاۋۇشلارنى قوشۇپ ئوقۇماق. ② تىكمەك. تىرىكەشمەك: ～命 جان تىكمەك / ～到底 ئاخىرغىچە تىرىكەشمەك. ئۈينىماق.

姘 pīn ئاشنا: ～居 ئاشنا بولۇپ ئولتۇراقلىشىش.

玭 pín مەرۋايىت.

贫 pín ① كەمبەغەل، نامراتلىق: 旧社会里会过人工～ 的生活 كونا جەمئىيەتتە ئىشچىلار ئامراتچىلىقتا ئۆتۈمۈش كەچۈرەتتى. ② ئازكەم، يېتەرسىز: ～血 قان ئازلىق. pínfá [乏贫] كەمچىل، يېتەرسىز: 经验～ تەجرىبىسى يېتەرسىز. ③ كاس: كاس: 要～ 嘴 كاس - كاس، ۋالاقتەكلىك / 太啥的他～ ئۇ بەك كاس - كاس.

频 pín قايتا - قايتا، كەينى - كەينىدىن، ئۈستى - ئۈستىگە: 报捷～传 غەلىبە خەۋەرلىرى كەينى - كەينىدىن يېتىپ كەلمەك. [率频] pínlǜ چاستوتا؛ قېتىم.

蘋 pín پاۋمۇت، جامكا.

颦 pín قاپمقىنى تۇرمەك. [效颦] xiàopín (كۆچمە مەنىدە) دوراپ قاتىلاشتۇرالماسلىق.

嫔 pín ئوردا ئايىملىرى.

品 pǐn ① بۇيۇم، مال، مەھسۇلات: ～名 مال نامى / 商～ مال/ 非～卖 سېتىلمايدىغان بۇيۇملار. ② دەرىجە، سورت، سۈپەت: 上～ ئالىي دەرىجىلىك / 下～ ناچار،

سۆزۈمدك تۇخۇم كالىسكى.

朴 pǔ，pò，pō 见另 Piáo ياماۋ (قاسماق).

嫖 piáo جالاپ ئويناماق.

飘 piáo نوكاي، چۆموچ.

孱 piǎo 'chán' fú 见另 piǎo بەلەن ئوخشاش. ئادەم.

殍 piǎo ئاچلىقتىن ئۆلگەن

漂 ①piào,piāo 见另 piǎo ئاقارتماق: ～白 ئاقارتماق. ② چايقاماق: ～水用 ～～سۇ بىلەن چايقۇدەتمەك / ～珠砂 سىماپ سۇلفات مەددىسى چايقاماق.

缥 piǎo 见另 piāo كۆكۈش.

瞟 piǎo كۆزدىنمك قۇيرۇقىدا قارىماق: ～了一眼 ئۇنىڭغا كۆزدىنمك قۇيرۇقىدا قاراپ قويدى.

票 ① piào (～儿，子～) پۇل. ② بىلەت: 车～ ماشىنا بىلىتى / 股～ پاي چېكىسى / 选举～ سايلام بىلىتىسى. ③ چاكچىلە ھەۋەسكارى: ～友 چاكچىلە ھەۋەسكارى / 玩～ ئويۇن قويماق. ④ قاراقچىلار-نىڭ كۆرۈكە تۇتۇپ كەتكەن ئادەمسى: 绑～ بال كۆرۈك تۇتۇپ كەتمەك. ⑤ پۇرىن.

piàolíng [伶嘌] piào 嘌

piǎo,piāo 见另 piào 漂

[亮漂] piàoliang 1. گۈزەل. چىرايلىق. 2. كىلىشتۇرمەك. قاملاشتۇرماق.

骠 ① biāo见另 piào باتۇر: ～勇 باتۇر. ②قىران.[骑骠] piàoqí <古> قىران.

PIE

气 piē پروتىي (¹H).

撇 piē 见另 piě ① ئاتماق، تاشلىماق: ～开 تاشلىماق، قايىرىپ قويماق / ～弃 تاشلىۋەتمەك. [脱撇] piētuō <方> 1. ئاددىي. 2. خۇشخوي، ئوچۇق. ②سۆزۈۋالماق: ～油 ماينى سۆزۈۋالماق.

瞥 piē نەزەر، نەزەر تاشلىماق، قاراپ قويماق: 只是～了一眼 پەقەتلا بىر قاراپ قويدى.

苤 piělan [蓝苤] piě چەي ئىلىك.

评 píng باھا. باھالىماق، سېلىشتۇرماق، ئايرىماق: 时～ ئېقىم مەسىلىلىرى توغرىسىدىكى باھا / ～语 باھا / ～理 ئايرىماق/ ～比سېلىشتۇرماق. [评价] píngjià باھا، باھا بەرمەك: ～的新以予 يېڭى باھا بەرمەك. [评批] píngpī 1. تەنقىد، تەنقىد بەرمەك: ～我自与～ تەنقىد ۋە ئۆزئۆزىنى تەنقىد قىلماق /～～ مۇتەئەسسىپ ئىدىيىنى تەنقىد قىلماق. 2. ئوبزور: 文学～ ～ ئەدەبىي ئوبزور. [评介] píngjiè باھالاپ تونۇشتۇرماق. [评判] píngpàn باھالىماق. [评阅] píngyuè ئوقۇپ باھالىماق. [剧评] píngjù خېۋىي چاقچىلىسى.

坪 píng تۈزلەك: 草～ چىمەنلىق.

苹 píng [果苹] píngguǒ ئالما.

枰 píng شاھمات تاختىسى.

萍 píng پاقىئوت، جامكا. ◇ ～踪 يۇرتمۇ يۇرت كېزىپ يۈرمەك / ～水相逢 تاسادىپىي تونۇشۇپ قالماق.

鲆 píng كالكان بېلىقى.

凭 píng ① يۆلەنمەك: ～栏 رېشاتكىغا يۆلىنىپ تۇرماق / ～几 جوزدىغا يۆلەنمەك. ② تايانماق: 劳动人民～双着 خەلق دۇنياسىنى ئىگىلىگۈچى قولىغا تايىنىپ يارىتىش/ ～武器不能打胜仗 قورالغا تايىنىپلا غەلىبىلىك ئۇرۇش قىلغىلى بولمايدۇ. ③ ئاساسەن، بىلەن: ～票 ئورۇن مەيدانغا بېلەت بىلەن كىرەيلى / ～大家的意见作出决定 كۆپچىلىكنىڭ پىكرىگە ئاساسلىنىپ قارار چىقارماق. ④ دەلىل، ئىسپات: 真～实据 ھەقىقىي ئىسپات. ⑤ مەيلى: ～你怎么说也不信 مەيلى سەن نېمە دېسەڭ مۇ، مەن ئىشەنمەيمەن.

饼 píng [蒙饼] píngméng <古> چىمىلدىق.

洴 píng [澼洴] píngpì چايقاپ يۇمۇق (سەرىساق رەختلەرنى).

屏 píng 见另 ①bǐng توسۇپ

ئەلۋەتتە. ③ مەجبۇرلىق. ئەلۋەتتە، چەزمەن: 人 ～چەزمەن / ～ 质 چەزمەن، ئەخلاق. ④ تېتىپ باقماق بىلىپ بولماق: ～茶چاينى تېتىپباقماق/ 我 ～出来人为的他了来了解 ئۇنىڭ ئادەمچىلىكىنى بىلىپ بولدۇم. ا(ئۆي).

楹 pín مىقدار سۆز: ئىككى ～ چىشى: ～马 بايتال/ ～鸡 مېكىيان.

聘 pìn ① ئەكلىپ قىلماق: ～请老人工当顾问 پىشقەدەم ئۇستىلارنى مەسلىھەتچىلىككە ئەكلىپ قىلماق. ② ياتلىق قىلماق، ئۇرۇق بەرمەك: 行 ～ ئەلچى قويماق / 出～ ياتلىق قىلماق.

PING

乒 pīng ① تاللا، پاك (ئاۋاز). ② تىكتاك توپ: ～队 تىكتاك توپ ئەترىتى /～坛 تىكتاك توپ ساھەسى. [乒乒] pīngpāng 1. تىكتاك، تاراق-تۇرۇق، تاراس-تۇرۇس (ئاۋاز). 2. تىكتاك توپ.

俜 pīng [娉婷] pīngtíng غېرىبلىق.

平 píng ① تەكشى، تۆز 样一面水像 /～地 تۆز يەر/ ～把 سۇ يۈزىدەك تەكشى /纸铺 了～ قەغەزنى تۆز يايغىن. (كۆچمەمەنىدە) تەلۋىلمەك: ～分 تەلۋىلمەك/～公理合 ئادىل ۋەئەملىكە مۇۋاپىق. [平行] píngxíng 1. پارالللىل: ～～线 پارالللىل سىزىق/ ～面 پارالللىل تەكشىلىك. 2. تەلۋىدەرىجىلىك، تەڭمۇ تەلۋى: ～～机 关 تەلۋى دەرىجىلىك ئۇرۇنلار. [平天] tiānpíng تەڭپۇلۇق، تارازا. ② تىنچ-ماق، بېسىقتۇرماق. تىنچ: ～心静气 ئىچىر - بېسىقلىق / ～风浪静 بوران توختاپ، دولقۇن پەسەيمەك؛ تىنچتىنچ. ③ تۆزلىمەك: ～乱 قالايمىقانچىلىقلارنى تۆزلىمەك/ ～地把 يەرنى تۆزلىمەك. ④ ئادەتتىكى: ～日 ئادەتتىكى كۈنلەردە / ～淡无奇 ئادەتتىكىدەكلا. ⑤ تەكشى ئاۋاز (خەنزۇ تىلىدىكى تۆت تونىنىڭ بىرى).

幡 pō ئاق، تاغارماق: 白发～然 چاچلىرى ئاپئاق.

叵 pǒ بولماسلىق: ～测心居 قەلبىنى تۇرغىلى بولمايدىغان /～不及待 ئالدىراپ - تېنەپ، تاقەتسىزلىك بىلەن.

钷 pǒ پرومېتىي (Pm).

笸 pǒ [箩～] pǒluo سېۋەت.

朴 pǔ,pō,piáo 见另 pò كارىكاس.[厚～] hòupò ماگنولىيە،

迫 pò ① زورلىماق، مەجبۇرلىماق: ～害 زىيانكەشلىك قىلماق / 饥寒交～ ئاچ - يالىڭاچلىق ئازابى /～使敌人投降 (xiáng) دۈشمەننى تەسلىم بولۇشقا مەجبۇر قىلماق. ② قىستاپ كەلمەك، يېقىنلىشىپ كەلمەك: ～近 يېقىنلىشىپ كەلمەك. ③ جىددىي، زۆرۈر: ～需要 جىددىي ئېھتىياج / 从容不～ تەمكىنلىكى، تەمكىن /～不及待 ئالدىراپ - تېنەپ، تاقەتسىزلىك بىلەن.

珀 pò 264 - بەتتىكى "琥珀" (hǔpò) غا قارالسۇن.

粕 pò تېرىپ.

魄 pò ① ئەرۋاھ (خۇراپاتىلىق): 丢魂落～ ئەرۋايى قاچقاندەك، ئەس - ھوشى جايىدا بولماسلىق. ② شىجائەت، جاسارەت، روھ: 气～ شىجائەت، جاسارەت، روھ /体～全键 ساغلام بەدەن / 做工作要有～力 خىزمەت ئىشلەشتە شىجائەت بولۇشى كېرەك.

破 pò ① يىرتىلماق، سۇندۇرماق، قاناپ كەتمەك، بۇزۇلماق: 打碗～了 چىنە سۇنۇپ كەتتى /衣服～了 كىيىم يىرتىلىپ كەتتى / 手～了 قول قاناپ كەتتى / 不可不牢～ بۇزۇلماس. [绽～] pòzhàn يىرتىق (ئوخشتىش مەنىسىدە) چاندىڭ، زددىيەتلىك: 他有里话 ～～ ئۇنىڭ سۆزى زددىيەتلىك. ② سۇپەت بولۇپ، ئەسكى، قاملاشمىغان دېگەن مەنىلەرنى بېرىدۇ: ～的样这 干事差不也谁愿意 بۇنداق قاملاشمىغان ئىشنى ھېچكىم قىلغۇسى كەلمەيدۇ /～戏货 قاملاشمىغان تېياتىر /～如势 ئەسكى مال. ③ بۆلمەك: 竹～ ئوگۇشلۇق بولماق، توسالغۇسىز بولماق /～两半

قويىدىغان نەرسىلەر: ～瓶 يەر - زېمىن /～坡 تۈسۈق، دالدا /～风 دەرىپەردە، شىرما/ 围～ شىرما، دەرىپەردە. [障屏] píngzhàng تۈسۈق، دالدا. ② ئاسما سوردت.

瓶 píng بوتۇلكا، شىشە: 酒～子 هاراق بوتۇلكىسى /花～ بال گۈل لوغقىسى /油～子 بىر بوتۇلكا ياغ.

蹦 píng ‘屏’ (píng) بۇيرۇن ش‌شخ-ll

PO

朴 pǔ, pò, piáo 见另 pō [朴刀] pōdāo قىلىچ.

卟 pō پولونىي (Po).

陂 pō [陀陂] pí,bāi 见另 pō túo تەكشى ئەمەس.

坡 pō دۆڭ، تۆپىلىك: 山～ تاغ باغرى / 高～ ئېگىز دۆڭ (تۆپىلىك) / 上～ دۆڭگە چىقماق / 下～ دۆڭدىن چۈشمەك. [度坡] pōdù يانتۇلۇق.

颇 pō ① قىيسىق، يانتۇ: 偏～ ناھەق. ② ناھايىتى، بەك: ～久 ناھايىتى ئۇزۇن ۋاقىت /～不易 بەكلا ئاسان ئەمەس.

泊 pō 见另 bó كۆل: 湖～ كۆل/血～ قان (لەختە - لەختە قان).

泼 pō ① چاچماق، سەپمەك: 水～ سۇ چاچماق /～街 كوچىغا سۇ سەپمەك. ② كۆكەرمىلىك، بىشەملىك: 撒～ كۆكەرمىلىك قىلماق، بىشەملىك قىلماق. [泼辣] pōlà كۆكەرمەلىك، ئۇششۇقلۇق. (كۆچمە مەنىدە) كەسكىن، جىگەرلىك: 他做事很～～ ئۇ ئىشتا ناھايىتى كەسكىن. ئۇورغاق.

钹 pō ① <方> ئۇرماق. ② 酸 pō هاراق ئېچىتماق.

婆 pó مومای: 老～太 قېرى مومای /苦口～心 مېھرىبان لىق ۋە سەمىمىيەتلىك بىلەن جان كۆيدۈرمەك. (كۆچمە مەنىدە) 1. قېيىن ئانا. 2. مومای. [老婆] lǎopo 1. مومای، كەمپىر. 2. خوتۇن. [婆婆] pósuō ～～ چۆرگىلىمەك، پىرقىرىماق: ～起舞 چۆرگىلەپ ئۇسسۇلغا چۈشمەك.

濮 Pú 濮阳 [Púyáng] پۇ - يۇ - ياڭ.

噗 pū پۇ، پۇر - پۇر (ئا - ۋاز). [噗嗤] pūchī پەسلەشتۈرۈش، پەس، پەسسەگدەك.

仆 pū见另pú①مالاي، چاكار: ～人مالاي، چاكار/女～دېدەك، چۆرە. [仆从] púcóng چاكار، مالاي. (ئوخشتىش مەنىسىدە) بېقىندى: ～～国 بېقىندى دۆلەت. ② يېقىر، كەمىنە.

铺 pū [铺子] pùzi يەر بېغىرلاپ ئۆستەلسىمەك: ～～前进 يەر بېغىرلاپ ئالغا ئىلگىرىلىمەك.

葡 pú [葡萄] pútao ئۈزۈم.

莆 Pú [莆田] Pútián پۇ - تيەن ناھىيىسى

脯 fǔ见另 pú ② كۆكرەك، ئۆش: 挺着胸～ كۆكرىكىنى كېرىپ، pú يېپكەن. لكەرمەك.

蒲 Pú <古> جەم بولۇشۇپ ھاراق ئىچمەك. ئاساتۇا.

菩 Púsà [菩萨] پۇدە -

璞 pú قاشتېشى: ～玉 تەبىئي گۈزەل، زاتى ياخشى.

镤 pú پروتاكتىنىي (Pa).

濮 Pú Púyáng [阳濮] پۇ - يۇ - ياڭ.

多益～ لانماق. ② ئازايماق: ～ ئاي تۇغقىنى ئېلىپ كېھىنى تولدۇرماق. ئەمەك.

捊 pǒu زەربە بەرمەك، سۆكۈش.

PU

仆 pū见另 pú يېقىلىپ چۈشمەك (ئالدىغا): 前～后继 ئالدىدىكىلەر يېقىلسا كەينىدىكىلەر ئىز باسماق.

扑 pū ① سۇرمەك، قاقماق: ～粉 ئۇپا سۈرمەك / ～打 土的上服衣打～ كېيىمدىكى توپىنى قېقىۋەتمەك. ② تاشلانماق، ئېتىلماق، ئۇرۇلماق: 猛～向敌人 دۈشمەنگە ئېتىلماق / ～鼻香气 خۇش پۇراق دىماغقا ئۇرۇلماق.

铺 pū见另pù يايماق، سالماق: ～平轨道 يەلپىس يادىقۇزماق / ～直叙述 ئوڭلا بايان قىلماق / ～为现实主义社会道路 كوممۇنىزم جەمئىيىتىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن يول ئاچماق. [铺张] pūzhāng زۇپ - چاچماق: ～～对反 بوزۇپ - چېچىپ تىراپ قىلىشقا قارشى تۇرماق.

بەرنى ئەكىكى قىلىپ بۆلمەك. (كۆچمە مەنىدە) پارچىلىماق: 的角五张两成～子票的元— بىر يۈەنلىك پۇلنى بەش مو- لۇقتىن ئەكىكىگە پارچىلىماق. ④ بۇزماق: ～舟沉没 قەتـ ئىي نىيەتكە كەلمەك، بەل باغلىماق. (ئوخشتىش مەنـ سىدە) بۇزماق، تەنقىد قىلماق: ～旧立新 كونىسىنى بۇزۇپ يېڭىسىنى تىكلىمەك/ 不～立 بۇزمىغۇچە قۇر- غىلى بولمايدۇ. ⑤ دەرىجـ ددىن تاشقىرى: ～例 تۈزۈم- نى بۇزماق، قائىدىسىنى بۇز- بۇزماق / ～格 دەرىجـە ئاتلاپ، پەۋقۇلئاددە / ～纪打 录 رېكورتنى بۇزۇۋەتمەك / 突～额定ئورمىنى ئاشۇرۇۋەتمەك. ⑥ چىقىم قىلماق، سەرپ قىل- ماق: ～费 چىقىم قىلماق / ～工夫 كۈچ سەرپ قىلماق، ئەجرسىڭدۈرمەك. [产破] pòchǎn ۋەيران بولماق، سۇن- ماق. (كۆچمە مەنىدە) خانـ ۋەيران بولماق. (ئوخشتىش مەنىسىدە) بەربات بولماق، بەتچەت بولماق: 敌人的谋阴 بەرنى ئەكىكى قىلىپ بۆلمەك. (كۆچمە مەنىدە) پارچىلىماق: 的角五张两成～子票的元— بىر يۈەنلىك پۇلنى بەش مو- لۇقتىن ئەكىكىگە پارچىلىماق. ④ بۇزماق: ～舟沉没 قەتـ ئىي نىيەتكە كەلمەك، بەل باغلىماق. (ئوخشتىش مەنـ سىدە) بۇزماق، تەنقىد قىلماق: ～旧立新 كونىسىنى بۇزۇپ يېڭىسىنى تىكلىمەك/ 不～立 بۇزمىغۇچە قۇر- غىلى بولمايدۇ. ⑤ دەرىجـ ددىن تاشقىرى: ～例 تۈزۈم- نى بۇزماق، قائىدىسىنى بۇز- بۇزماق / ～格 دەرىجـە ئاتلاپ، پەۋقۇلئاددە / ～纪打 录 رېكورتنى بۇزۇۋەتمەك / 突～额定ئورمىنى ئاشۇرۇۋەتمەك. ⑥ چىقىم قىلماق، سەرپ قىل- ماق: ～费 چىقىم قىلماق / ～工夫 كۈچ سەرپ قىلماق، ئەجرسىڭدۈرمەك. [产破] pòchǎn ۋەيران بولماق، سۇن- ماق. (كۆچمە مەنىدە) خانـ ۋەيران بولماق. (ئوخشتىش مەنىسىدە) بەربات بولماق، بەتچەت بولماق: 敌人的谋阴

～～了 دۇشمەننىڭ سۇيـ قەستى بەربات بولدى. ⑦ مەد لۇپ قىلماق، بەتچەت قىلماق: ～阵 ئىستىھكامنى بەتچەت قىلماق / 大～敌军 دۇشمەن ئارمىيىسىنى مەغلۇپ قىلماق. ⑧ پاش قىلماق، ئېچىپ تاش- لىماق، تۆگەتمەك: ～案 ئەد- زە پاش قىلماق / ～谣 ئۇ- چىپ تاشلىماق / ～除迷信 خۇراپاتلىقنى تۆگەتمەك.

椑 pō 677- بەتتىكى '椑楹' غا قارالسۇن. (wēnpo)

POU

剖 pōu ① يارماق، تىلماق: 瓜把开～ تاۋۇز تىلماق. [面剖] pōumiàn كەسمە يۈز: ～～ كەسمە يۈز / 纵～～ ئۇزۇنىغا كېسىلگەن يۈز. ② ئىنچىكە تەھلىل قىلماق: ～析 ئىنچىكە تەھلىل قىلماق / ～明事理 ئىشنىڭ بولىنى- تەھلىل قىلىپ بىلىۋالماق.

抔 pōu ① ئوچۇملىماق: ～饮 ئوچۇملاپ ئىچمەك. ② ئۇ- چۇم: 一～土 بىر ئوچۇم توپا.

裒 pōu ① يىغىلماق، توپ-

بىر قەۋەپ ئون سوۋۇپ كەتـ
مەك.

Q

Qi

七 qī يەتتە.

柒 qī يەتتە ('七'نىڭ چوڭ يېزىلىشى).

沏 qī دەملىمەك: ～茶 چاي دەملىمەك.

漆 qī ① سىر، لاك. [树漆] qīshù سىر دەرىخى. ② سىرلىماق، لاك بەرمەك. ئايال.

妻 qī ① (子～) خوتون، ئايال.

凄 qī ① سوغۇق: ～风苦雨 پاجىئەلىك ئىھتىلىك. ② ئىچىنىشلىق، پاجىئەلىك. ③ چۆلدەرەپ قالغان، ۋەيران، غەمكىن، مۇڭلۇق: ～清凉 / ～凉 مۇڭلۇق، چۆلدەرەپ قالغان، ۋەيرانە.

萋 qī [萋萋] qīqī قويۇق، باراقسان، بولۇق.

栖 qī 另见 xī قۇشنىڭ دەرەخكە قونۇشى. (كۆچمە مەنىـ
دە) ياشىماق، ماكان تۇتماق: 两～ قوش ماكانلىشىق / ～身处之地 قونالغۇ جاي.

槭 qī زىرىق دەرىخى.

戚 qī ① تۇغقان. ② ھەسـرەت، ھەسرەت چەكمەك: 休～相关 خوشاللىقتىمۇ، قايغۇدىمۇ بىللە بولماق.

嘁 qī [嘁嘁] qīqī كۈس-كۈس: ～～地窃窃私语 پىچىرلاپ گەپلەشمەك.

期 qī ① مۇددەت، ۋاقىت، قەرەل: 定～ بەلگىلىمە، قەرەللىك تۈتكۈزمەك / 如～完成任务 ۋەزىپىنى تۈز ۋاقتىدا تاماملىماق / 分～付款 پۈلنى مۇددەتكە بۆلۈپ تۆلـ
مەك. (كۆچمە مەنىدە) سان (ژۇرنالىنىڭ سانى). ② ئاز-زۇ، ئۈمىد: 不负众望 كۆپچىلىكنىڭ ئۈمىددىنى ھەرگىز يەردە قويماسلىق / ～待 ئۈمىد قىلماق، ئارزۇ قىلماق / 以～的好良到得 ئۈمىد قىلماق، ئارزۇ قىلغان ياخشى ئۇنۇم ئېلىشنى ئۈمىد قىلماق.

欺 qī ① ئالدىماق، ئالدامچىلىق: 自～人 ھەم ئۆـ

يالا ناھەيىسى.

朴 pò，pō，piáo 另见 pǔ سەلىقلانمىغان ياغاچ. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئاددىي - ساددا.

埔 Huángpǔ [埔黄] pǔ ① خوا ئىچۇ.

圃 pǔ كۆچەتزارلىق، كۆكتاتلىق، گۈللۈك: 花～ گۈللۈك، گۈلزارلىق.

浦 pǔ سۇ بويى ياكى دەريالارنىڭ دېڭىزغا قۇيۇلىدىغان رايونى. ازلوك.

溥 pǔ ① كەڭ ② ئومۇمىيۈزلۈك، پۈتۈن، ئەتراپلىق: ～天同庆 پۈتۈن دۇنيا بىرەدەك تەبرىكلىمەك، پۈتۈن جاھان بىرەدەك تەنتەنە قىلماق / ～查 ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرمەك. [通普] pǔtōng ئاددىي. ئادەتتىكى: ～～读物 ئادەتتىكى ئوقۇشلۇق. [普及] pǔjí ئومۇملاشتۇرماق: ～～教育 ماارىپىنى ئومۇملاشتۇرماق.

[普米] Pǔmǐ پۇمى مىللىتى.

谱 pǔ ① شەجىرە، نەسەپنامە: 年～ يىللىنامە / 家～ ئائىلە شەجىرىسى / 食～ تاماق تەرتىپلىكى. ② نوتا، ردسالە: 歌～ ناخشا نوتىسى / 乐(yuè)～ مۇزىكا نوتىسى / 棋～ شاھمات ردسالىسى. ③ ناخشا نوتىسى بويىچە زىشىنى بىلدۈرىدىغان نوتا يازماق (مۇزىكا يازماق). ④ (～儿) دەرىجە، ئىشەنچ: 有事做他不在～儿 ئۇنىڭ ئىشتا دەتى بار.

瀑 pù [瀑布] pùlu پۇرۇ.

镨 pǔ پرازېئوددىمىي (Pr).

噗 pū ئۇزۇش پەردىسى.

铺 pū 见另 pù ① (～子，～儿)دۇكان: 饭～ ئاشپۇزۇل، ئاشخانا / 货杂～ مەلىشمال دۇكىنى. ② كارىۋات، نورۇن: 临时搭～ ۋاقىتلىق ياتىدىغان ئورۇن تەييارلىماق. ③ <古> ئۆتەڭ.

堡 bǔ，bǎo 见另 pù يەرنامىلىرىدا ئىشلىتىلىدىغان خەت: 十里～ شىلىپۇ.

瀑 pù 见另 bào شارقىراتما.

曝 pù 见另 bào قاقلىماق، ئاپتاپقا سالماق: 一～十寒

一～力用 بىرلىكتە كۈچ چىقارماق. ④ تولۇق، پۈتۈن- لەي: 材料都备齐了～ ما- تېرىياللار نىمك ھەممىسى تو- لۇق بولدى / 代表都到齐了～ ۋەكىللەر پۈتۈنلەي كېلىپ بولدى. ⑤(Qí) چى بەگلىكى.

脐 qí ① كىندىك. ② قىس- قۇچىقانمنىڭ قورسىقىدىكى پوستلىقى: 尖～ئۇچلۇق پوست- لاق / 团～ يۇمۇلاق پوستلاق.

蛴 qí [蠐螬] qícáo قىزىل- باش قۇرت.

祁 qí قاتتىق، قەھرىتان: ～寒 قاتتىق سوغۇق.

圻 qí يەر چېگرىسى.

祈 qí ئىبادەت قىلماق، تىلىمەك. (كۆچمە مەنىدە) ئۆتۈنمەك: 敬～照准 رۇخ- سەت قىلىشنى ئۆتۈنمەك.

颀 qí ئېگىز بوي، دارازا.

蕲 qí تىلىمەك، ئىلتىجا قىلماق.

芪 qí كەتمرا.

祇 qí <古> يەر ئىلاھى.

岐 Qí ① چىشەن تېغى. ② '歧' بىلەن ئوخشاش.

歧 qí ① ئاچا يول: ～路 亡羊 نىشاندىن ئاداشماق، خاتا يولغا كىرىپ قالماق. [歧途] qítú ئۆيۈق يول، خاتا يول: 误入～～ خاتا يولغا كىرىپ قالماق. ② باشقىچە، ئوخشاشماسلىق: ～视 كەم- سىتمەك، خورلىماق / ～议 باشقىچە پىكىر.

跂 qí 见另 qǐ قوش بارماق، ئالتە بارماق (پۇتنىڭ).

其 qí① ئۇ، ئۇلار، ئۆز: 不能不～自 流自 ئۆزى ئۆز مەيلىگە قويۇۋېتىشكە بولمايدۇ/ 劝～努力学习 ئۆزىنىڭغا تە- رىشىپ ئۆگەنگىن دەپ نە- سىھەت قىلماق / 各～所得 ھەركىم ئۆز جايىنى تاپماق/ 人尽～才，物尽～用 ئۆز قا- بىلىيىتىنى جارى قىلماق، ئۇسكۇنىلەرنى تولۇق پايدە- لانماق. ② باشقا، ئۆندىداق، ئاشۇنداق: ～他 باشقا/ 次～ ئۆنىڭدىن قالسا / 无本～事 ئەسلىدە ئۇنداق ئىش يوق/ 中～因原个有 ئۇنىڭدا بىر سەۋەب بار، qíshí [实其] ئەمەلىيەتتە، راستىنى ئېيتە- قاندا: 他故意说～懂，～～

زەنى ھەم باشقىلارنى ئىلدە-
ماق. ② بىرەك قىلماق: 仗
势 ~人 ئۆزىچىگە تايىنىپ
خەقنى بوزەك قىلماق.

颀 qí [头颀] <古> qítóu
باخشىلارنىڭ نىقابى.

敧 qī قىڭغىر، يانتۇ: ~侧
قىڭغىر / ~倾 يانتۇ.

缉 qī 另见 jī قىيىپ تىكە-
مەك: ~鞋口 خەي ئاغزىنى
قىيىپ تىكمەك.

溪 qī 689 - بەتتىكى 'xī' غا
قارالسۇن.

蹊 qī 另见 xī [蹊跷] qīqiāo
<方> سىر، سىرلىق، ئاجايىپ،
غەلىتە.

曦 qī <方>① نەملىشىپ
قالماق: 一来出阳太，了过雨
晒，路上就渐渐～了 يامغۇر
توختىدى، كۈن چىقىپ يول-
لار قۇرۇشقا باشلىدى. ②تو-
پىنىڭ سۈنى سۈمۈرۈۋېلىشى:
地有上，水有上铺，沙儿子点～
～ يەردە تېخى سۇ بار
ئىكەن، ئاۋراق قۇم چېچىپ
قويايلى.

齐 qí ① رەتلىك، تەكشى،
تۈز: 很得长椽庄～ زىرائەت
لەر ناھايىتى تەكشى ئۆستى/
队形整～ سەپ ناھايىتى
رەتلىك / 很得叠纸～ قە-
غەزلەر ناھايىتى تۈز قاتلى-
نىپتۇ. [齐截] 1. رەتـ
لىك: 字写得～～ خەتنى
رەتلىك يازماق. 2. تولۇق:
东西都预备～～ نەرسىلەر-
نى تولۇق تەييارلىماق. [齐齿
呼] qíchǐhū 1 باشلىق تا-
ۋۇشلار. [齐看] kànqi سەپكە
توغرىلانماق. (ئوخشىتىش مە-
نىسىدە) ئۆگەنمەك، ئۇلگە
ئالماق: 大家向～ 范模动劳
～ كۆپچىلىك ئەمگەك نەمۇ-
نىچىلىرىدىن ئۇلگە ئالماق.
① ھەلۋم نۇقتىغا تەڭ بولغان-
لىقنى بىلدۈرىدۇ: 水河～
深腰 سۇنىڭ چوڭقۇرلۇقى
بەلگىچە كېلىدۇ. ③ بىرلىك-
تە، تەڭ: 百花～放，推陈出
新 ھەممە گۈللەر تەڭ ئېچىلسۇن،
كونىلىرىنى چىقىرىپ تاشـ
لاپ، يېڭىلىرىنى بارىتايلى/～
声高唱 ناخشىنى ھەممەيلەن
تەڭ ئېيتىماق / ～心 يەكـ
دىل، ھەممە بىر نىيەتتە/

/ 铁～ ئاتىلىق تەسكەر. ③ ئات - ئۇلاغ: 坐～ ئات - ئۇلاغ.

骑 qí ئېسىل قاشتاش. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئەتىۋارلىق.

锜 qí ① <古> ئوچ پوتلۇق قازان. ② ئىسكىنە.

俟 qí 另见sì [俟万] (Mòqí) موچى (فامىلە).

耆 qí قېرى، ياشانغان ئادەم: ～年 ياشانغان.

鳍 qí پالاقچە (بېلىق ۋە سۇدىكى باشقا ھايۋانلارنىڭ).

鬐 qí ئاتنىڭ يالى.

旂 qí ① <古> قوڭغۇراقلىق تۇغ. ② '旗' بىلەن ئوخشاش.

旗 qí ① بايراق، تۇغ، ئەلەم: 国～ دۆلەت بايرىقى/ 校～ مەكتەپ بايرىقى. ② مانجۇ: ～人 مانجۇلار/ ～袍 چېپاۋ / ～装 مانجۇچە كىيىم. ③ خوشۇن.

畦 qí تاختا: 种一～菜 بىر تاختا سەي قېرىماق.

乞 qǐ سوردىماق، تىلىمەك: ～怜 رەھىم - شەپقەت سوردىماق، يېلىنىپ يالۋۇرماق / ～食 كەچۈرۈم سوردىماق / ～食 سەدىقە سوردىماق، تىلەمچىلىك قىلماق.

屺 qǐ قاقاس تاغ.

岂 qǐ رەۋىش بولۇپ، قايتۇرما سوراقنى بىلدۈرىدۇ: 1. قانداق، نەدە، شۇنداقمۇ: ～敢! قانداق جۈرئەت قىلالايدىكەن؟ / ～有此理? شۇنداقمۇ گەپ بولامدىكەن؟ 2. ئەجەبا: ～有意乎? شۇنداق مەنە بارمىكىنا؟

杞 qǐ ① ئۆسۈملۈكلەرنامى: 1. [枸] gǒuqǐ ئالقات. 2. [柳杞] qǐliǔ قىرچىن تال، قىزىل تال. ② Qǐ چى بەگلىكى.

企 qǐ ئۈمىد قىلماق، ئارزۇ. تىلەك، كۈتمەك: ～望 ئۈمىد قىلماق، ئارزۇ / ～待 كۈتمەك، ئارزۇ / ～盼 ئارمان قىلماق. [企图] qǐtú قىلماقچى بولماق، ئۇرۇنماق، قەست، غەرەز.

[业] qǐyè كارخانا.

启 qǐ ① ئاچماق: ～封 پېچەتنى ئاچماق / ～门 ئىش

他惯得 ئۇ قەسىنەن بىلمەيمەن دەۋالىدى، ئەمەلىيەتتە ئۇ بىلمىدۇ. ③ 1. يارىدەمچى سۆز بولۇپ، يانىدۇرۇپ سوراشنى بىلدۈرىدۇ: 岂～乎? ئۇنداقمۇ بولامدىغان? / ～奈我何? مېنى نېمە قىلالايتتىڭ؟ 2. بۇيرۇق مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: 子～之勉! تىرىشقىن! ④ سۆز تۈرلىگۈچى فوشۇمچە بولۇپ، رەۋىشنىڭ كەيپىنى كېلىدۇ: 极～快乐 ئىنتايىن خوشاللىنارلىق / 尤～大伟 تېخىمۇ ئۇلۇغ.

其 qí <方> پۇرچاقنىڭغولى.

祺 qí تاغىل ئات.

琪 qí ① قاشتاش. ② ئېسىل، قىممەتلىك: ～花瑶草 ئېسىل گۈل - گىياھلار.

棋 qí شاھمات، دامكا.

祺 qí تەقدىر، قىسمەت، ئامەت.

蜞 qí 495- بەتتىكى '螨蜞' (péngqí) غا قارالا.

綦 qí ① قارا: ～巾 قارا ياغلىق. ② ئىنتايىن: ～难 ئىنتايىن قىيىن.

麒 qí [麟] qílín ياكىكال. تاخ، بوبراكمېيمك.

奇 qí另见 jī ① ئاجايىپ غەلىتە، كارامەت: ～事 ئاجايىپ ئىش / ～闻 ئاجايىپ خەۋەر. (كۆچمە مەنىدە) ئۇششۇمتۇت، تۇيۇقسىز: ～兵 ئۇششۇمتۇت ھۇجۇم قىلغۇچى قوشۇن / ～计 ئويلىمىغان يەردىن چىققان يېسلان / 出～制胜 كۈتمىگەن يەردىن چىقىپ غەلىبە قازانماق. ② ھەيران بولماق. ئەجەبلەنمەك: 世人之～ كىشىلەرنى ھەيران قالدۇرماق.

埼 qí ئەگرى - بۈگرى قىرغاق. ئاغۇل - دوڭغول.

崎 qí [岖] qíqū ئوڭ-سول، قىممەتلىك: ～花瑶草 ئېسىل گۈل - گىياھلار.

骑 qí ① مىنمەك: ～马 ئات مىنمەك / ～自行车 ۋېلىسىپىت مىنمەك. (كۆچمە مەنىدە) چەك (ھۆججەت، بەلگىلىمىدىكىدەك ۋە كۆتىكىگە ئۇلانغان يېرى): ～缝盖章 چېكىگە تامغا باسماق. ② ئاتلىق، ئاتلىق ئەسكەرلەر: ～车 ھارۋىلىمقىلار / 轻～ چەۋەندازلار

قەللىي، ئاز دېگەندە، ھېچ بولمىغاندا: ～～要十天才能 完工 ئىشنى ئاز دېگەندە ئون كۈندە ئاندىن تۈگەتكىلى بولىدۇ. ⑤ پەيدا بولماق، چىقماق، كەتمەك: ～疑 مان پەيدا بولماق / ～意 ئىچىمتى بۇزۇلماق /～火 ئوت كەتمەك /～风 شامال چىقماق. [起义] qïyï قوزغىلاك. ⑥ يازماق، تەييارلىماق: ～草 كوپىيە يازماق، لايىھەتەييارلىماق. ⑦ قۇرماق، ياسىماق، سالماق، تىكلىمەك: ～子房 ئۆي سالماق / 白手～家 قۇرۇق قول بىلەن ئىگىلىك تىكلىمەك. ⑧ چىقىش كېلىش قوشۇمچىسى «دىن، تىن» ۋە «باشلاپ، ئېتىبارەن» دېگەن شەكىللەر بىلەن ئىپادە قىلىنىدۇ: 1. ئىسىمنىڭ كەينىدە كەلگەندە: 今天～بۈگۈندىن باشلاپ / 从这里～بۇ يەردىن باشلاپ. 2. ئىسىمنىڭ ئالدىدا كېلىدۇ: ～南到北 جەنۇبتىن شىمالغا / ～这里开剪 بۇ يەردىن باشلاپ كېسىمىز. ⑨ تۈركۈم، توپ: 一～人 走了.又来一～ بىر تۈركۈم ئادەم كېتىپ، يەنە بىر تۈركۈم ئادەم كەلدى. ⑩ قېتىم: 三～案件 ئۈچ قېتىملىق ئەنزە/ 两～事故 ئىككى قېتىملىق ۋەقە. ⑪ پېئىللىدىن كېيىن كەلسە، ھەردىكە تىنىك يۇنىلىشىنى بىلدۈرىدۇ: 抱～ قۇچاقلاپ كۆتۈرمەك / 拿～ قولغا ئالماق (ئالماق) / 扛～大旗 بايراق كۆتۈرمەك / 提～精神 روھىنى كۆتۈرمەك / 引～大家注意 كۆپچىلىكنىڭ دىققەت قىلىشىغا ئېگىشىلىك/ 不～什么地方见过他 ئۇنى قەيەردە كۆرگەنلىكىمنى ئەسلىيەلمىدىم. ⑫ پېئىللىنىڭ كەينىدە «来» بىلەن بىللە كېلىپ، ئىش - ھەردىكە تىنىڭ باشلانغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 大～念声 ئۇنلۇك ئوقۇماق/ 唱～来歌 ناخشىنى باشلاۋەتمەك. ⑬ پېئىللىنىڭ كەينىدە كېلىپ، «不»، «得» بىلەن بىللە كېلىپ: 1. كۆچمىنىڭ يېتىدىغان - يەتمەيدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 不买～ 不～经验/考～得过/ئالالماسلىق

شىكنى ئاچماق. (كۆچمە مەنىدە) قوزغىماق، قىلماق: ～ 蒙 مەردىپە تېچىلىك قىلماق. qǐfā [发启] ئويغاتماق، رەھبەتلەندۈرمەك، ئىلھام بېرىمەك. قوزغىماق: ～～ 育教 رەھبەتلەندۈرۈپ تەربىيە بېرىمەك / ～～ 悟觉治政的他 ئۇنىڭ سىياسىي ئاڭ - سەۋىيىسىنى قوزغىماق. [示启] qǐshì يول كۆرسەتمەك، دېڭىقمتنى قوزغىماق، ۋەھى. ② باشلىماق: ～ 用 ئىشلىتىشكە باشلىماق. ③ تەگىۋن: 敬～ 者 تەگىۋن (خەت) / ～ 某某 پالانچىغا تەگىشىۋن (خەت). [启事] qǐshì ئۇقتۇرۇش، ئېلان. ④ خەت - چەك: 书～ خەت-چەك / 小～ ئەرزىمەس خەت.

棨 qǐ <古> تەمتەك (ياغاچ تىن ياسالغان يول خېتى). [棨戟] qǐjǐ <古> ئەمەلدارلىق مۇراسىم ئاختىبىي.

肇 qǐ <古> ياقىلچاق بۇلۇجۇك كۆشى.

起 qǐ ① ئۇرماق، قوپماق: ～床 ئورۇنىدىن تۇرماق / ～立 ئورۇنىدىن تۇرۇپ سالام بەرمەك. (كۆچمە مەنىدە) يۆتكىمەك، يۆتكەلمەك: 1. بىر ئورۇندىن قوزغالغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: ～身 يولغا چىقماق، ئورۇندىن ئۇرماق / ～运 توشۇشقا باشلىماق. 2. چىقىرۋالماق، يۇلماق، تارتماق: ～钉子 مىق يۇلماق / ～货 مال يۆتكەمەك. [起居] qǐjū كۈندىلىك تۇرمۇش يېتىپ - قوپۇش: ～～有 恒 كۈندىلىك تۇرمۇشتا ئادەتلەنمەك. ② كۆتۈرۈلمەك، ئۆرلىمەك: ～～— 落 بىر كۆتۈرۈلۈپ بىر پەسەيمەك / ～劲 كۆچەپ كەتمەك / 面～了 خېمىر بوپتۇ. [起色] qǐsè ياخشى تەرەپكە قاراپ يۈزلەنگەنلىكنى بىلدۈرىدۇ: ～～有病 كېسىلى ياخشى بولۇپ قالدى. ③ چىقماق: ～泡 كۆپۈك چاپمىرىپ كەتتى / ～疹子 ئىسسىقلىق چىقىپ كەتتى. ④ باشلىماق: ～笔 باشلىماق (ماقالىنى) / ～点 باشلىنىش نۇقتىسى. [码起] qǐmǎ ئەسلەش

-گىچە/ - كىچە» قوشۇمچىلىرى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: ～ 未今 至 بۇگۈنگىچە كەلمىدى. ② زادى، پەقەت: ～ 未成功زادى نەتىجە چىقىرالماسلىق.

弃 qì تاشلىماق، تاشلىۋەتمەك، ۋاز كەچمەك: 抛～ تاشلىۋەتمەك / 逝～ تاشلىماق/ ～权 ھوقۇقتىن ۋاز كەچمەك/ ～置不顾 ئېتىبارسىز تاشلاپ قويماق.

妻 qì 见另 qī <古> قىزنى ياتلىق قىلماق.

炁 qì '气' بىلەن ئوخشاش.

泣 qì ①يىغلىماق، كۆز يېشى قىلماق: ～不成声 يىغلاپ ئۇنى پۈتۈپ كەتمەك. ③ياش: 饮～ ياش تۆكمەك.

亟 qì 另见 jí بىر قانچەقېتىم، قايتا - قايتا: ～来讯问 بىر قانچە قېتىم كېلىپ-سوراشتۇرماق.

契 qì ① خەت، كېلىشىم: 地～ يەر خېتى / 房～ ئۆي خېتى / 卖身～ سېتىلىش خېتى. ② چىقىشماق، كېلىشمەك، ئەپلەشمەك: 默～ ئۆز ئىچىدە بىلىشمەك، يەك ئىچىدە كېلىشمەك / 相～ ئۆز ئارا چىقىشماق / 友～ قەدىناس دوست. ③ ئويماق (تاشقا). ④ ئويۇلغان خەت: 书～ خەت ئويماق.

砌 qì قوپۇرماق، سالماق، ياسىماق: ～墙 تام قوپۇرماق / ～炕 كاڭ سالماق.

碛 qì سۇ ئىچىدىكى قۇم. [沙碛 shāqì چۆل، چۆل-باياۋان، قۇملۇق.

跂 qì 见另 qí پۇتنىمك ئۇچى بىلەن دەسسەپ تۇرماق: ～望 بويىنىنى سوزۇپ قاردماق.

葺 qì ئوت - چۆپ بىلەن ئۆي ياپماق: 修房屋 ئۆيىنى رېمونت قىلماق.

碶 qì زەرەك دەرىخى.

器 qì ① جابدۇق، ئەسۋاب، قورال: 武～ قورال (ھەربىي)/ 容～ قاچىلاش ئەسۋابى. [器官 qìguān ئەزا: 消化～ ～ ھەزىم قىلىش ئەزاسى / 生殖～ جىنسىي ئەزا. ② كۆكس - قارنى كېڭ، ئىقتىدارلىق، يارامللىق: ～量 ئىچ، قورساق / 成～ يارامللىق. ③ قەدىرلىمەك، ئەتىۋارلىماق.

ناقتنى ئۆتەلمەك. 2.ئىشنىڭ مەلۇم دەرىجىگە يەتكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ: 君不～ كۆزگە ئىلماسلىق / 得瞧～ قەدىرلىمەك.

绮 qǐ ① گۈللۈك دارايى: ～罗 گۈللۈك دارايى. ② گۈزەل، چىرايلىق، كۆركەم: ～丽 چىرايلىق، گۈزەل / ～思 گۈزەل خىيال.

稽 qǐ 另见 jī [首稽] qǐshǒu باش ئۇرماق، باش قويماق، سەجدە قىلماق.

气 qì ① گاز، ھاۋا، يەل: 煤～ كۆمۈر گازى / 蒸～ ھور، پار / ～压 ھاۋا بېسىمى / 给自行车打～ ۋېلسىپىتكە يەل بەرمەك. ② ～(儿) دەم، نەپەس، تىنىق: 没～了 نەپىسى توختاپ قالدى / 上～不接下～ نەپىسى يەتمەي قالماق، تىنالماي قالماق. ③ ھاۋا رايىسى. ھاۋا. مەۋسۇم: 天～ ھاۋا رايى / 节～ مەۋسۇم. ④ (～儿) پۇراق، ھىد: 香～ خۇش پۇراق / 臭～ بەد بۇي (سېسىق پۇراق) / 烟～ ئىس پۇرىقى. ⑤ ئادەمنىڭ روھىي ھالىتىنى بىلدۈرىدۇ: 勇～ جۇرئەت / 朝～ كۆتۈرەڭگۈ روھ، جانلىق، تېتىكلىك. [气派] qìpài قىياپەت، كۆرۈنۈش. ⑥ خاپا بولماق، خاپا قىلماق: 生他的～了 ئۇ خاپا بولۇپ قالدى / 不要～我了 مېنى خاپا قىلمىغىن. ⑦ بوزەك، بوزەك قىلماق: 受～ بوزەك بولماق. ⑧ كۇچ، ماغدۇر، قۇۋۋەت: ～血 كۇچ ۋە قۇۋۋەت (جۇڭيىدا) / ～虚 ماغدۇرسىزلىق، تەن ئاجىزلىقى (جۇڭيىدا) / 元～ ماغدۇر، دەرمان. ⑨ جۇڭيىددىكى بەزىبىر كېسەللىك ئالامەتلىرى: 漏～ تەمرەتكە / 脚～ پۇت تەمرەتكىسى / 痰～ تۆكرۈك، خەپرۈك.

汽 qì ھور، پار: ～船 ماتورلۇق كېمە.

讫 qì ① ئىشنىڭ تۈگىگەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ: 收～ تاپشۇرۇۋېلىندى / 付～ تاپشۇرۇپ بېرىلدى / 验～ تەكشۈرۈلدى. ② ئاخىرلاشماق، ئۈزۈلمەك: 起～ باشلىنىش-ئاخىرلىشىش.

汽 qì دېگۈدەك، يېقىن.

讫 qì ②ھ- غىچە/ - قىچە.

千锤百炼 راسا تاۋلىماق.[万千] qiānwàn ھەرگىز،ئەسلا،زادى: ～～不要 قىلىشقا بولمايدۇ. ③539- بەت- تىكى'千秋' گە قارالسۇن.

仟 qiān ممك('千'نىڭ چوڭ يېزىلمىشى). ۱قەبرە يولى.

阡 qiān ① ئېتىز يولى. ② ～陌 ～郁郁 بارا-قسان: 郁郁～ [绵芊] ～بۇك - بارا-قسان. [眠芊] qiānmián بارا-قسان، زىچ، قويۇق، بولۇق.

扦 qiān ① (儿 ～，子～) سۇمبە. ②<方> قادىماق،سانجماق، سالماق: ～花 گۈلنى سېلىپ قويماق / ～针用 يىگنە بىلەن سانجىپ قويماق.

迁 qiān ① كۆچمەك، كۆچۈرمەك، يۆتكەلمەك، يۆتكىمەك: ～都 پايتەختنى كۆچۈرمەك / ～居 كۆچمەك. [就迁] qiānjiù يول قويماق، رايىغا باقماق، مادارا قىلماق: ～～不能 مادارا قىلىشقا بولمايدۇ / ～～应该 ئەسلى يول قويۇشتەك بولۇشى كېرەك.[迁延] qiānyán ئارقىغا سوزماق، كېچىكتۈرمەك: 一了～～月多个 ئايدىن ئارتۇق كېچىكتى. ② ئۆزگەرمەك، ئۆزگىرىپ كەتمەك: 事境过～ ۋاقىت ئۆتۈپ، شارائىت ئۆزگىرىپ كەتمەك.

佥 qiānwǎ كىلوۋات.

钎 qiān لوم، سۇمبە.

佥 qiān <古> ھەممە.

签 qiān ① قويماق: ～名 ئىمزا قويماق / 请～个 ئىمزا قويۇپ بېرىڭ. ② يازماق:～注 يازماق (بىكار). ③ (～子，～儿) ياغاچ، بامبۇكتىن ياسالغان كىچىك ياغاچچاقلار: 牙～儿 چىش كولىغۇچ / 竹～儿 بوياپيكا توقۇيدىغان بىگىز. ④(～儿) خەتكۈچ (كىتاب ۋە باشقا نەرسىلەرنىڭ ئارىسىغا قىستۇرۇپ قويىدىغان ياغاقچە): 书～ خەتكۈچ / 标～ ماركا (بۇيۇمنىڭ نامى، ياھاسى ۋە ئېمبگە ئىشلىتىلىدىغانلىقى يېزىلغان ياغاقچە)/ 浮～ ماركا. ⑤ يۆمەپ تىكمەك، تۆممەك. ⑥ بۇرۇنقى چاغلاردا

ۋارلىماق.

憩 qì دەم ئالماق، ھاردۇق ئالماق: 少～ ئازراق ھاردۇق ئالماق.

荠 qi 另见 jì 33 - بەتتىكى '荠孪' (bíqi) غا قارالا.

QIA

掐 qiā ① ئۇزمەك. (كۆچەت) كەسمەك: ～电线 توك سىمىنى كېسىۋەتمەك. ② بوغماق، سىقماق: 一把～住 كاپلا قىلىپ سىقىۋالماق. ③ سىقىم. 葱一小～ تۇتام — بىر سىقىم جۇسەي—大～菜 بىر تۇتام چىگسەي.

袷 qiā [伴袷] qiāpàn چاپان.

葜 qiā 10 - بەتتىكى '藤葜' (báqiā) غا قارالا.

卡 qiǎ 另见 kǎ ① چازا: 关:～ چازا (چېگرا باجخانىسى). ② (子～) قىسقۇچ، چازا: 头子～发 چاچ چازىسى. ③ تۆرۈپ قالماق، قىسىلىپ قالماق: 刺鱼在～里子噪 بېلىقنىڭ قىلتىرىقى كېلىنىڭ تۆرۈپ قالغان / 在～边里不拿出来了 ～ / 马～了 قۇدرەتلىك قوشۇن ～ ئىچىدە قىسىلىپ قېلىپ ئالغىلى بولمىدى.

恰 qià ① دەل، توپىتوغرا: ～到好处 دەل جايىدابولماق/ ～巧 دەل / ～好来他了 ئۇ دەل پەيتىدە كەلدى. ② مۇۋاپىق، لايىق: 这里个几有不字～当 بۇيەر نەچچە خەت تازا لايىق بولماپتۇ / ～如其分 ئۆز لايىقىدا بولماق.

洽 qià بىرلىككە كەلمەك، كېلىشمەك: 接～事情 ئىش توغرۇلۇق سۆزلەشمەك / 他和～商 ئۇنىڭ بىلەن مەسلىھەتلەشمەك. ② ئىناق، يېقىن: 感情融～ كۆڭلى يېقىن.

髂 qià يانپاش سۆڭىكى.

QIAN

千 qiān ① مىڭ (سان). ② نۇرغۇن، تولا، كۆپ دېگەن مەنىلەرنى بېرىدۇ. بۇنداق چاغلاردا '万'، '百' دېگەن خەتلەر بىلەن بىرگە كېلىدۇ: ～言万语 تۆگىمەس - پۈتمەس گەپ - سۆزلەر / ～军万马 قۇدرەتلىك قوشۇن /～

پۇقرا. ② (Qiàn) كۆيجۇ ئۆلكىسىنىڭ باشقىچە ئاتىلىشى.

前 qián ① ئالدى، ئالددىدا: ~门 ئالد تەرەپى: 天安~ تيەنئەنمېن ئالددىدا /大楼~ ئالدىدىكى بىنانىڭ ئالدى / ~床 ئالدى كارىۋات ئالددىدا / 在~面 ئالدىدا / 向~走 ئالدى تەرەپتە ئالدىغا ماڭماق. 2. ۋاقىتنى بىلدۈرىدۇ: 天~ ئۆلۈشكەن/ 例~无史 مىسالى كۆرۈلمىگەن. 3. ئالددىنقى: ~五名 ئالددىنقى بەشنەچچى. ② ئالغا باسماق، ئىلگىرىلىمەك: 直~ باتۇرانە ئالغا باسماق/ 不缩退~ قورقۇپ ئالغا باسماسلىق.

虔 qián ئىززەتلىمەك، ئىخلاسمەن: ~诚 ئىززەتلىمەك/ ~心 تەقۋادارلىق، ئىخلاسمەنلىك.

钱 qián ① پۇل، ئاقچا: 铜~ يارماق، داچەن. (كۆچمە مەنىدە) ھەق، پۇل: 车~ كىرا ھەققى / 饭~ تاماق پۇلى. ② يۇمىلاق تەڭگىگە ئوخشايدىغان نەرسىلەر: 榆~ قارىياغاچ پوستىكى. ③ مال-دۇنيانى بىلدۈرىدۇ: 有~有势 پۇللۇق نوپۇزلۇق. بايا ھەم ئابرويلۇق. ④ مىسقال.

钳 qián ① قىسماق. [制钳] qiánzhì ئىسكەنجىگە ئالماق. ② (~子) قىسقۇچ، ئامبۇر: 老虎~ ئامبۇر.

乾 qián پالچىلىقتىكى سەككىز سىمۇللۇق بەلگىنىڭ بىرى: 三, ئاسمانغا بىلدۈرىدۇ.

捐 qián يۇدۇمەك، مۇرەسسىگە ئالماق. [客捐] qiánkè <方> دەللال.

潜 qián ① سۇ ئاستىدا ھەرىكەت قىلىشنى بىلدۈرىدۇ: ~水艇 سۇ ئاستى پاراخوتى/ ~鱼~鸟 بېلىق سۈدا ئۇزار، قۇشلار كۆكتە پەرۋاز قىلار. ② يوشۇرۇن، يوشۇرۇنماق: ~伏 مۆكمەك، يوشۇرۇنماق/ ~在掘挖 量力 يوشۇرۇن كۆچلەرنى قازماق. [潜心] qiánxīn باش قاتۇرماق، قەتئىي قىلىپ، بىرىدىلىپ: ~~研究 قېتىرقىنىپ تەتقىق قىلماق. ③ مەخپىي، ئوغرىسىققچە: ~行 مەخپىي يۈرمەك، يوشۇرۇن يۈرمەك / ~逃 ئوغرى-

پال ئاچقاندا باكى قىمار ئويـ
ناشتا ئىشلىتىلىدىغان نەپىمز
بامبۇك تاياقچىلار.

牵 qiān ① يېتىلىمەك: ～
着一条牛 بىر كالىنى يېتىلـ
ۋالىتۇ /～口牲 ئۇلاغ يېتىلـ
مەك /手～着手 قولىنى قولغا
تۇتۇشماق. ② باغلانماق، چې-
تىشماق، چېتىلماق، ئىسكەنجىگە
ئالماق: 不要～扯别的问题 باشقا مەسىلىلەرگە باغلاپ
كەتمەيلى /～累受 چېتىلىپ
قالماق /～制人敌人 دۈشمەننى
ئىسكەنجىگە ئالماق. [强牵]
qiānqiǎng زورمۇزور چېتىپ
قويماق، زورمۇزور: 这话太～
～بۇگىپ بەك زورمۇزور بولۇپ
قالدى. ③ ئۆزەلمەسلىك:
意惹情～ مېھرىنى ئۆزدىگە
تارتىشنى ئويلىماق.

铅 qiān ① قوغۇشۇن (Pb).
[铁铅] qiāntiě سىنكىلانغان
تۆمۈر. [铅字] qiānzì قوغۇشۇن
ھەرپ. ② قېرىندىاش قەلەم:
～笔 قېرىندىاش قەلەم.

悭 qiān بېخىل، پىخسىق،
پىشىق.

谦 qiān كەمتەر، كەمتەر-
لىك: ～虚 كەمتەر/～让 كەمـ
تەرلىك قىلماق. تەكەللۇپقىلـ
ماق /～词 كەمتەرلىك سۆزى.

愆 qiān ① گۇناھ، سەۋەنـ
لىك، خاتالىق. ② ئۆتكۈزۈ-
ۋەتمەك، قولدىن بېرىپ قويـ
ماق: ～期 مۇددەتتىدىن ئۆتـ
كۈزۈۋەتمەك.

鹐 qiān چوقۇلماق، دانـ
لماق: 鸟鸦把瓜了～ قاغا
كاۋدىنى چوقۇلاپ كەتتى.

骞 qiān ئېگىز كۆتۈمەك.

搴 qiān ① يۇلۇپ ئالماق:
将斩～旗 سەركەردىلەرنىڭ
ئۆلتۈرۈپ، بايراقلىرىنى يۇ-
لۇۋەتمەك. ② '褰' بىلەن ئوخ-
شاش.

褰 qiān كىيىم ـ كېچەكلـ
رىنى كۆتۈرمەك: ～裳 چاپانـ
نى كۆتۈرۈپ تۇرماق.

荨 xún 见另 qián [荨麻]
qiánmá چاققاق ئوت.

钤 qián ① تامغا، مۆھۈر.
② باسماق: ～印 تامغا باسـ
ماق /～章 مۆھۈر باسماق.
[钤记] qiánjì كونا جەمئىـ
يەتتىكى ئىدارە تامغىسى.

黔 qián ① قارا (رەڭ): ～首

بولماق، نەپرەتلەنمەك.

溅 qiàn ① ئەپۇ سورىماق، كەچۈرۈم سورىماق. نامراقۇل بولماق: 抱 ～ خىجىل بولماق/ 致深 ～ نامراقۇل بولماق/ 道 ～意 تۆۋەنچىلىك بىلەن كەچۈرۈم سورىماق. ② كەم: ～收 كەم ھوسۇل ئېلىستماق/ ～年 كەم ھوسۇللۇق يىل.

QIANG

羌 Qiāng <古> چانسلار. [羌族] Qiāngzú چياڭزۇ مىللىتى.

蜣 qiāng [螂蜣] qiānglāng تولۇقچى قوڭغۇز، تېزەكچى.

抢 qiǎng 见另 qiāng ‘戗’

呛 (qiāng) ①،بىلەن ئوخشاش. qiàng 见另 qiāng ① قاتقىلىپ كەتمەك، قاقالماق: 了着～水喝 سۇ ئىچىپ قاقىلىپ كەتمەك / ～了吃饭吃 تاماق يەپ قاقالماق. ② <方> يۆتەلمەك.

玱 qiāng قاشقاشلارنىڭ بىر-بىرىگە سوقۇلغان ئاۋازى.

枪 qiāng ① نەيزە: 长～ كەمە xiān 见另 qiàn ① **纤** ئارغامچىسى (كەمە سۆرەيدىغان). [手纤] qiànshǒu [纤拉] lāqiàn 1. ئارغامچا بىلەن كېمىنى سۆرىمەك. 2. سۈرىدىكى دەللال.

茜 qiàn ① رويسان. ئوردان (ئۇسۇرۇملۇك). ② قىزىل.

倩 qiàn ①چىرايلىق، گۈزەل. ② ئۆتۈنمەك، مۇراجىئەت قىلماق: ～人代笔 باشقىلارنىڭ يېزىپ بېرىشىنى ئۆتۈنمەك.

堑 qiàn خەندەك، ئاكوپ، يار: 长～天江 چاڭجىياڭ دەرياسى تەبىئىي تۇسۇق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئوگۇشسىزلىق: 吃一～，长一智 بىر ئوگۇشسىزلىقتا ئوچرىساڭ، بىر ئەقىل تاپمىسەن. تۇمۇشقىغا يىغىلىپ، بۇرۇنقىغا سۇ كىرمەپتۇ.

椠 qiàn ① قەدىمكى چاغلاردىكى ئىش خاتىرىلەيدىغان تاختاي. ② كىتاب نۇسخىسى: 古～ قەدىمكى كىتاب نۇسخىسى / 宋～ سۇڭ سۇلالىسى دەۋرىدىكى كىتاب نۇسخىسى.

慊 qiè 见另 qiàn نارازى

لىقچە قىچىپ كەتمەك، قاچماق.

欠 qiàn بېقىن (كۆپ ھالـ لاردا ھايۋانلارغا قارىتىلىـ دۇ): ～ 窝 بېقىن.

浅 qiǎn 见另 jiān ① تېيىز، تاشقىرى: 这河忽～很 بۇ دەريا بەك تېيىز / 这个院子太～ بۇ ھويلا بەك تاشقىرى ئەكەن. ② ئۇزۇن ئەمەس، قىسقا: ～代年 يىلى ئۇزۇن ئەمەس / ～相处的时间还不长 بىللە بولغان كۈنلەر يەنىلا قىسقا بولۇپ قالدى. ③ ئاز، كەم، ئاددىي، يۈزە: 这篇文章很～ بۇ ماقالە ناھايىتى ئاددىي يېزىلغان/ ～的理论 ئاددىي نەزەرىيە/ ～见 يۈزە قاراشىم، چالا مۇلاھىزەم /历阅不～ كەچۈرمىشلىرى ئاز /～夫功 گۇمپىسى ئاز/ ～交情 مۇناسىۋىتى ئاز. ④ سۇس، ئاچ (رەڭ): ～红 ئاچ قىزىل /～绿 سۇس يېشىل.

遣 qiǎn ① ئەۋەتمەك: 特～ ئالاھىدە ئەۋەتمەك /～送 ئاپارماق. ② چىقارماق: ～闷 ئىچ پوشۇقىنى چىقارماق / 消～ كۆڭۈل ئاچماق، ئىچ پوشۇقىنى چىقارماق.

谴 qiǎn ئەيىبلىمەك، سۆكمەك.

缱 qiǎn [绻缱] qiǎnquǎn ئىچ ئاغرىتىش - تاشقىرى.

繾 qiǎn قوۋۇز (مايمۇننىڭ).

欠 qiàn ① قەرزدار بولماق: 我～他十块钱 مەن ئۇنىڭغا ئون يۈەن قەرزدار. ② كەم، ئاز، يېتەرسىز: 文章～通 ماقالە دېگەندەك تولۇق ئەمەس ئىكەن) / 身体～安 سالامەتلىكى دېگەندەك ياخشى ئەمەس. ③ ئەدەپلاپ قويماق، قوزغىلىپ قويماق: ～身 ئەدەپلاپ قويماق /～脚 پۇتىنى ئەدەپلەتىپ قويماق. ①ئەسنەمەك: 打～ ئەسنەپ قويماق/ ～伸 ئەسنەپ كېرىلمەك.

芡 qiàn ① سۇ لەيلىسى. ② سۇ لەيلىسى قىيامى: 勾～ سەينىك تەمىنى تەڭشىمەك /汤里加点～ شورپىغا ئازراق سۇ لەيلىسى قىيامى سالايلى.

嵌 qiàn سالماق، قويماق: ～入 سالماق /镶～ قويماق، سالماق /～上子匣雕牙象着花的 قۇتىغا پىل چىشىدىن نەقىش سېلىنىپ گۈلچىقىرىلغان.

يەخشى؛ 要～ تىرىشچان، ئىنتىلىشچان / 很稼庄～ زېرائەتلەر ناھايىتى ئوبدان/ 你比字的写他～ ئۇنىڭ خېتى سېنىڭكىدىن ياخشى.

墙 qiáng تام؛ 砖～ خىش تام / 城～ سېپىل.

蔷薇 qiángwēi [薇蔷] qiáng ئەتىرگۈل.

嫱 qiáng <古> ئاغىچى؛ 妃～ ئاغىچى.

樯 qiáng يەلكەن مومىسى، ماچتا.

抢 qiǎng见另 qiāng ① بۇلاڭ-تالاڭ، تالىماق، تارتىۋالماق؛ ～球 توپنى تارتىۋالماق (توپ تالاشماق) /～劫 بۇلاڭچىلىق قىلماق / 信的我把他～了去 ئۇ مېنىڭ خېتىمنى تارتىۋالدى. ② تالاشماق، بەس-بەس بىلەن، تېز: ～着活把 تېز ياسماق. ③ بىلىمەك، چاقلىماق: سۈرۈلۈپ كەتمەك: 子刀～磨剪子 قايچا-پىچاقلارنى بىلەپ چاقلىماق/ 皮肉把～去一块 بىر پارچە گۆشنى بىلەپ چوڭچوپ، تېرەم سۈرۈلۈپ كەتتى.

羟 qiǎng گىدروكسىل، گىدروكسى.

强 qiǎng,jiàng 见另 qiǎng زور-ۇزور؛ ～词夺理 يولسىز تاكالالىشماق، مەمەدانىلىق قىلماق / 难所人～能不 كىشىنى قىلالمايدىغان ئىشقا زورلاماسلىق كېرەك.

镪 qiǎng <古> 见另 qiāng بىر تىزدىق پۇل. [镪白] bái كۈمۈش.

襁褓 qiǎngbǎo [褓襁] qiǎng يۆگەك، زاكا؛ 在～～中 يۆگەكتە، زاكىلاپ قويغان.

呛 qiàng 见另 qiāng قاقالماق، دەم ئالالماي قالماق؛ 子噪～烟 ئىس ئۆپكەمگە كەتتى/ 辣椒过难得～味 پۇرىقىدا دەم ئالالماي قالماق.

戗 qiàng 见另 qiāng تىرەك؛ 子杠拿，倒要墙住～ ئۆرۈلەي دەپ قالدى، كالتەك بىلەن تىرەپ قويايلى. [够戗] gòuqiàng ئەھۋالىمىزغا بەك ئېغىر ئىكەنلىكىنى ياكى ئىش-

نەيزە. ② مىلتىق، قورال: 手~ تاپانچا /枪杆 ~ پىلىمۇت. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) قورالىق كۈچ مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: 决而枪挥指党是则原的们我 不容许枪挥指党挥指枪许容不 سېپىمىز شۇكى، پارتىيە مىلىتقا قوماندانلىق قىلىدۇ، مىلتىقنىڭ پارتىيىگە قوماندانلىق قىلىشىغا ھەرگىز يول قويۇلمايدۇ.

戗 qiāng 见另qiàng ① قارىشى، تەتۈر: ~风 شامالغا قارشى/ ~水 تەتۈر ئېقىن. ② تارىشىپ قالماق، نالىشىپ قالماق (سۆزدە): 说了~ نالىشىپ قالماق.

戕 qiāng ئۆلتۈرمەك: 自~ ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋالماق. [贼戕] zéiqiāng زىيان يەتكۈزمەك، زىيان - زەخمەت يەتكۈزمەك.

斨 qiāng <古> پالتا.

腔 qiāng ① (子~) بوشلۇق: 胸~ كۆكرەك بوشلۇقى/ ~口 ئېغىز بوشلۇقى. (كۆچمە مەنىسىدە) ئىچ: 炉子~ مەش ئىچى / 锅~ ئوچاق ئىچى. ② (一儿) تەلەپپۇز، ئاھاڭ: 离~板 ئاھاڭىدىن قېيىپ كەتمەك / 枪子儿~ تاڭ - تاڭ. (كۆچمە مەنىسىدە) گەپ: 开~ گەپ قىلماق/ 南~北调 ئەبجەش مۇقام. [京腔] jīngqiāng بەيجىڭچە تەلەپپۇزى: 一口~~ بەيجىڭچە تەلەپپۇزدا ئۆزلەيدۇ.

锖 qiāng [色锖] داتلىق رەڭگى.

锵 qiāng جاڭ - جاڭ (ئاۋاز).

锵 qiāngshuǐ [水锵] ئۆتكۈر كىسلاتا: 硝~~ نازوت كىسلاتاسى.

强 qiáng 另①jiàng见 qiǎng ① ساغلام: 身~力壮 تېنى ساغلام ھەم كۈچلۈك / 大~ كۈچلۈك. (كۆچمە مەنىدە) كۆپ ئارتۇق، كۆپرەك: 四分之~ تۆتتىن بىرىدىن ئارتۇقراق. [调强] qiángdiào (ئۇخشىتىش مەنىسىدە) تەكىتلىمەك. [梁强] qiángliáng زومىگەرلىك. زالىملىق، ياۋۇزلۇق. ② كۆچلۈك، قۇدرەتلىك: 很心任责~ مەسئۇلىيەتچانلىقى كۈچلۈك. ⑤ ئوبدان،

سىقابلانماق، ياسىنىپ يالغان قىسىياپەتكە كىرىۋالماق.

侨 qiáo ① مۇھاجىر: ～居 مۇھاجىر بولۇپ تۇرماق. ② جۇڭگو مۇھاجىرلىرى: 华～ جۇڭگو مۇھاجىرلىرى.

荞 qiáo (荞麦)قارا بۇغداي.

峤 qiáo 另见 jiào ئۇچلۇق ھەم ئېگىز.

桥 qiáo كۆۋرۈك: 南京长江大～ نەنجىڭ چاڭجىياڭ كۆۋرۈكى/ 天～ ئاسما كۆۋرۈك / 独木～ يالغۇز ئاياغ كۆۋرۈك.

鞒 qiáo ئېگەرنىڭ ئارقىلىقى.

荛 qiáo①<古> تۇغمىگۇل. ② '荞' بىلەن ئوخشاش.

翘 qiáo 见另 qiáo ① كۆتۈرمەك: ～首 بېشىنى كۆتۈرمەك / ～望 بېشىنى كۆتۈرۈپ قارىماق. ② قېيىپ قالماق: 桌面～了 (leng) جۇزىنىڭ يۈزى قېيىپ قاپتۇ.

谯 qiáo 谯楼 سېپىل مۇنارى.

憔 qiáocuì [悴憔] qiáo چىرايى يادائغۇ، سۇلغۇن: 面容～～ چىرايى يادائغۇ.

樵 qiáo ① <方> ئوتۇن. ② ئوتۇن كەسمەك: ～夫 ئوتۇنچى.

瞧 qiáo قارىماق. كۆرمەك: ～书 كىتاب كۆرمەك / ～得起 قەدىرلىمەك / ～不起 كۆزگە ئىلماسلىق.

巧 qiǎo ① ماھارەت. ئۇستىلىق. ② ئەپچىل، چېۋەر. ماھىرلىق: 心灵手～ زېھنى ئوتكۇر، قولى ئەپچىل / 他很～ ئۇ ناھايىستى چېۋەر ③ ساختا، يالغان (سۆزكە قارىتىلغان): ～言花语 ياغ لىما سۆز. ④ دەل، تازا: ～凑 ئۇمىد قىلغان ياكى قىلمىغان ئىشنىڭ دەل ۋاقتىدا يولغا لەغىنى بىلدۈرىدۇ/碰～ ۋاقىت سائىتى توغرا كېلىپ قالغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

悄 qiāo 见另 qiǎo ① غەم، قايغۇ، ھەسرەت. ② ئاستا، پەس (ئاۋاز): 低～语 پەس ئاۋاز بىلەن / 无然～声 جىمجىت.

愀 qiǎo چىرايى ئۆزگىرىك: ～色作然 چىرايى تۇرۇلمەك، قاپىقى سېلىنماق.

ھەرىكەتنىڭ يېتەرلىك بولماسلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 忙他 ~ ~ 真得 ئۇنىڭدىن ھالى قالماپتۇ / 他病得~ ~ ئۇ قاتتىق ئاغرىپ قاپتۇ.

炝 qiàng قورۇماق.

跄 qiàng [跄踉] liàngqiàng دەلدەڭلىمەك، سەنتۈرۈلمەك.

QIAO

悄 qiǎo 见另qiāo جىممىدە، ئاستاغىنا: 静~ ~ تىپتىنچ/ ~ 动出地 قوشۇن تۈيدۇرماي قوزغالدى.

硗 qiāo تاقىر، تاقىراك (يەر): 肥~ ئوغۇتسىز تاقىراك.

跷 qiāo ① كۆتۈرمەك، ~ 脚 پۇتنىڭ ئۇچىدا دەسسىمەك/ ~ 腿 پۇتىنى كۆتۈرمەك. [跷高] gāoqiāo ياغاچ ئاياغ ئويۇنى، ياغاچ ئاياغ. ② كۆرسەتمەك، چىقارماق: ~ 起大拇指 拇大起 ماختاش تەمكۈرۈش. [跷跷] qiāoqi سەرلىق، سەرلەق، ئاجايىپ، غەلىتە: 这~ ~ 点有事 بۇ ئىش غەلىتەرەك تۇرىدۇ.

雀 qiāo 见另 què·qiǎo سەپكۈن.

锹 qiāo كۈرجەك، تۆمۈر كۈرجەك.

劁 qiāo پىچاق: ~ 牛 ئۆكۈز پىچاق / ~ 羊 قوچقار پىچاق.

敲 qiāo ① تاقىلداتماق، چەكمەك، قاقماق، چالماق، ئۇرماق: ~ 锣打鼓 ئۇرماق / ~ 边鼓 ياں باسماق، بولۇشۇپ بەرمەك. ② قاقتى - سوقتى قىلماق، باپلىماق.

橇 qiāo ① <古> پاتقاق يوللاردا ماڭغاندا ئولتۇرىدىغان نەرسە. ② چانا.

缲 qiāo پۈكمەك، پۈكۈپ تىكمەك: ~ 一根子带 子带根 بوغۇچ تىكمەك / ~ 边 پەۋازنى پۈكۈپ تىكمەك.

乔 qiáo ① ئېگىز. [木乔] qiáomù غولسىمان دەرەخ. [迁乔] qiáoqiān يېڭى جايغا كۆچمەك، يېڭى ئۆيگە كۆچمەك. ② نىقابلانماق. [乔妆] [装乔] qiáozhuāng

茄 qié 见另 jiā (～子)ﭘﻪﻣﻪ ﮔﻪﻥ. [番茄] fānqié ﭘﻪﻣﻪ دۇر، شوخلا.

且 qiě 见另 jū ① هەم: 既高～大 هەم ئېگىز هەم چوڭ. ② سەل، بىرئاز، ئازراق: ～慢 سەل نالدىرىماي تۇرغىن/～住 سەل توختا. ③يەنە، ئەمدى: 然～不可 يەنە بولمايدۇ، ئەمدى بولمايدۇ. ④ كەلگۈسىدىكى ئىشنى بىلدۈرىدۇ: ～九～年 90 ياشقا كىرەي دەپ قالدى. ⑤ بىر تەرەپتىن ... بىر تەرەپتىن ...، ... ۋېتىمپ ...: ～走～说 ماڭغاچ سۆزلەشمەك /～行～想 كېتىمپ بېرىپ خىيال قىلماق. ⑥ چىداشلىق، چىدامسىزلىق: 这双鞋～穿 بۇ ئاياغ چىداملىق.

切 qiè 见另 qiē ①باغلانغان، زىچ، ئۇيغۇن: ～身利害 بىۋاسىتە پايدا - زىيان / 不～实际 ئەمەلىيەتكە ئۇيغۇن ئەمەس. [切齿] qièchǐ چىشىنى غۇچۇرلاتماق، چاينap پۈركۈۋەتكۈسى كەلمەك. ② چىدىمى، زۇرۇر: 迫～需要 چىدىمى ئېھتىياجلىق /回心～ ۋەتەنگە قايتىشقا تەقەززا /急不～待等不得 ئالدىراپ ساقلىيالماسلىق. ③ ئەمەلىي، سەمىمىي، ھەقىقىي، چىن، قاتتىق: 言辞恳～ سۆزى سەمىمىي / ～记 ئەستە چىڭ تۇتماق/～忌 قاتتىق ساقلانماق. ④ قەدىمكى چاغلاردىكى خەتنۇچە خەتلەرگە ئاھالە بەلگىلەش ئۇسۇلى.

[一切] yīqiè باراۋلىق، ھەممە.

窃 qiè ① ئوغرىلىق قىلماق: ～案 ئوغرىلىق ئەنزىسى. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) نامۇۋاپىق ئۇسۇل بىلەن ئىگىلۇۋېلىشنى بىلدۈرىدۇ: ～位～国 ئورۇننى ئىگىلۋالماق/～ دۆلەت ھاكىمىيىتىنى چاڭگىلىغا ئېلىۋالماق. ② يوشۇرۇنچە، ئوغرىلىقچە: ～笑 يوشۇرۇنچە كۈلمەك.

妾 qiè ① كىچىك خوتۇن، توقال. ② مەن (كونا زاماندا ئايالىرىنىڭ ئۆزىنى ئاتىشى).

怯 qiè ① قورقۇنچاق، توخۇ يۈرەك: 胆～ يۈرەكسىز، قورقۇنچاق / ～场 تارتىنىپ چاقىلىق قىلماق، ھودۇقۇپ

雀 qiǎo 见另 'què, qiāo' (què) بىلەن ئوخشاش.

壳 qiào 见另 ké پوست، قاپ، قاسىراق، شاكال: 甲～ قاسىراق / 地～ يەر پوستى.

俏 qiào ① چىرايلىق، گۈزەل: 俊～چىرايلىق، كېلىشكەن. ② بازىرى ئىتتىك: ～货 بازىرى ئىتتىك. ③مال <方>سەي قوروغاندا تەم ئۆزگەرتىش ئۈچۈن ساماق، ئاشكۆكى قاتارلىق نەرسىلەرنى سېلىشنى بىلدۈرىدۇ.

诮 qiào ئەيىبلىمەك، كايىماق: 讥～ تەنە قىلماق، مەسخىرە قىلماق.

峭 qiào تىك: ～壁 تىك قىيالار. (ئوخشتىش مەنىسىدە) قاتتىق: ～直 پۈختا، مەزمۇت.

鞘 qiào غىلاپ: 刀～ قىلىچ غىلاپى، پىچاق غىلاپى.

窍 qiào ① تۆشۈك: 七～ بەش ئەزا (قۇلاق، كۆز، ئېغىز، بۇرۇن) / 一～不通 ھېچنېمىنى بىلمەيدۇ. ② (～儿) ئىشنىڭ ئېچى، ئىشنىڭ يولى: 诀～儿 ئەپ، ئېچى (ئىشنىڭ ئېچى)/ ～门儿 ئىشنىڭ يولى، ئىشنىڭ ئېچى، ئېچى - جېچى.

翘 qiáo 见另 qiào كۆتۈرۈلۈپ قالماق، دىڭگايتماق: 板凳～了来起 بەندىگىنىڭ پۇتى كۆتۈرۈلۈپ كەتتى. [翘巴尾] qiàowěibā قۇيرۇقسىنى كۆتۈرۈۋالماق.

撬 qiào قومۇرماق: 把门～开 ئىشىكنى قومۇرۇپ ئاچماق.

QIE

切 qiē 见另 qiè ① توغرىماق. كەسمەك، تىلماق: ～成片 يا-پىلاق توغرىماق / 把瓜～开 قاۋۇزنى تىلىغمان. [磋切] qiēcuō (ئوخشتىش مەنىسىدە) ئۆزئارا مەسلىھەت ئېلىشماق، بىر - بىرىدىن مەسلىھەت سورىماق. ② ئۇرۇنما (گېئومېتردىمىدە): 两相圆 ～ئىككى چەمبەر ئۆزئارا ئۇرۇنغان / ～点 ئۇرۇنما / ～线 ئۇرۇنمىسا.

伽 qié 见另 jiā [香南伽] qiénán[蓝伽] ئەنجەر. بۇتخانا، ساكرام (سامگارامما).

تاڭغا يەتمەن، تالا ئالدىدا.
骎 qīn [骎骎] qīnqīn ئۇچقاندەك. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئۇچقاندەك: ～～日上 ئۇچقاندەك راۋاجلانماق.
亲 qīn见另qìng ① تۇغقان، يەتمەن كىشىلەر: ئاتا - ئانا: ～人 ئۇرۇق - تۇغقان، يەتمەن كىشىلەر، يار-بۇرادەر/～兄弟 بىر تۇغقان ئاكا - ئۇكا/双～ ئاتا - ئانا / 养～ ئاتا - ئانىنى باقماق. ②توي-تۆكۈن: 定～ چاي ئىچۈرۈپ قويماق / ～事 توي - تۆكۈن. ③ كېلىنىنى كۆرسىتىدۇ: 娶～ خوتۇن ئالماق. ④ تۇغقانلىق مۇناسىۋەتنى بىلدۈرىدۇ: 姑表～ بىر نەۋرە تۇغقان. ⑤ ئۆز: ～笔信 ئۆز قولى بىلەن يازغان خەت/～眼见 ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن /～手做 ئۆز قولى بىلەن ياسىغان (ئەتكەن). ⑥ يەتمەن، قويۇق: 很们他～密 ئۇلار ناھايىتى يەتمەن/相弟兄～ بىر تۇغقاندەك يەتمەن. ⑦ سۆيىمەك: 他～了 孩子的小脸蛋 ئۇ بالىنىڭ مەڭزىنى سۆيۈپ قويدى.
衾 qīn يوتقان: ～枕 يوتقان - ياستۇق.
芩 qín چىگىسەي.
芩 qín ① <古> قومۇش. ② قالقانگۇل.
矜 qín见另jīn,guān <古> نەيزىنىڭ سېپى.
琴 qín ① قانۇن (قەدىمكى چالغۇ ئەسۋابى). ② ساز. چالغۇ ئەسۋابلىرى.
秦 Qín ① چىن بەگلىكى. ② چىن سۇلالىسى. ③ شەنشى ئۆلكىسىنىڭ باشقىچە ئاتىلىشى.
嗪 qín 486 - يەتتىنچى '嗪哌' (pàiqín)غا قارالسۇن.
螓 qín <古>تومۇزغا.[مىسال].
覃 Qín 见另tán چىن(فامىلە).
禽 qín ① قۇش، ئۇچار قانات: 家～ ئۆي قۇشلىرى/飞～ ئۇچار قاناتلار. ② <古> ئۇچار قانات ۋە ھايۋانلار.
擒 qín تۇتماق، قولغا ئالماق: ～先贼 王～ ئوغرى تۇتسا چوڭىنى تۇت.

قالماق. ② زامانىغا ماس كەلمەسلىك، چاكىنا: 褴～ چېنىپ قالماق / 色颜的服衣 点有～ كىيىمىنىڭ رەڭگى تازا قاملاشماي قاپتۇ.

揭 qiè ① كېيىنىپ قالماق. ② قەھرىمان، جاسارەت.

挈 qiè ① كۆتۈرۈپ ماڭماق: 领～纲 يېتەكلەپ ماڭماق، يېتەكلەپ مېڭىزىنى كۆرسەتمەك. ② ئېلىپ ماڭماق: ～眷 بالا - ۋاقىلىرىنى ئېلىپ ماڭماق.

锲 qiè ئويماق، نەقىش چىقارماق: ～金玉 مېتال ۋە قاشتاشنى ئويماق / ～而不舍 نەقىش پۈتمىگۈچە نوكەشنى قويماسلىق.

惬 qiè مەمنۇن بولماق، رازى بولماق: ～意 رازى بولماق، كۆڭلىگە ياقماق، مەمنۇن بولماق/～心 قانائەتلەنمەك، رازى بولماق. [当惬] qiè dāng دەل جايىدا، ئۆز لايىقىدا.

箧 qiè ساندۇقچە، چامادان.

趄 qiè 另见 jū يانتۇ، قىيچاش، سىڭايان: ～着身子 بەدىنىنى سىڭايانتۇلۇق/～着 بالا يانتۇ-يان قىلماق.

慊 qiè 另见 qiàn رازى بولماق، مەمنۇن بولماق، قانائەتلەنمەك: 不～نارازى بولماق.

QIN

钦 qīn ① قايىل بولماق، قول قويماق، ھۆرمەتلىمەك، ئىززەتلىمەك: ～佩 قول قويماق، قايىل بولماق /～仰 قايىل بولماق، ھۆرمەتلىمەك، ئىززەتلىمەك. ② پادىشاھلارنىڭ ئەلچىسى: ～定 ھۆكۈمدار تۆرۈلگەن، ھۆكۈمدار بەكىتىلگەن (پادىشاھلارنىڭ)/～赐 ئىلتىپات / ～差大臣 خان مۇپەتتىش. [تاغ.

嵚 qīnyín [崟] ئېگىز

侵 qīn ① زىيانكەشلىك قىلماق، ئۆزىنىڭ قىلمۇالماق: ～害 زىيانكەشلىك قىلماق/～吞 ئۆزىنىڭ قىلمۇالماق، يۇتۇۋالماق. [略侵] qīnlüè تاجاۋۇز قىلماق: 帝国主义的～～ جاھانگىرلارنىڭ تەبىئىتى تاجاۋۇزچىلىق قىلىش. ② يېقىنلاشماق: ～晨

～天 كۆك ئاسمان. 3. قارا: ～布 قارا رەخت / ～线 قارا يىپ. ② يېشىل نەرسىلەر (كۆپىنچە يېشىل يوپۇرماقلىق زىرائەتلەر، گۈل - گىياھلارنى كۆرسىتىدۇ): 看～ مايسا باقمىاق، زىرائەتكە قارىماق / ～不黄 接 ئۇزۇك چىلىك ۋاقتى، سېرىقتال ۋاقتى. ③ 共～ 团 كوممۇنىستىك ياشلار ئىتتىپاقى/ 中老～相合结 ياشانغانلار، ئوتتۇرا ياشلىقلار ۋە ياشلارنى بىرلەشتۈرمەك.

圊 qīnɡ 土～ ھاجەتخانا: 肥～ / ھاجەتخانا توپىسى ھاجەتخانا ئوغۇتى.

清 qīnɡ ① سۈزۈك، پاكىز: ～水 سۈزۈك سۇ/ 天～朗 ھاۋا ئوچۇق، ھاۋا سۈزۈك. (كۆچمە مەنىدە) 1. ئاددىي: ～唱 چىگچاك (چاگىلمىدە گىرىمىسىز ناخشا ئېيتىلىدىغان). 2. تىنىچ: ～夜 تىنچ كېچە. ② ئېنىق، ئوچۇق: 分～ ئېنىق ئايرىماق/ 说～楚 ئېنىق، ئوچۇق / 不～ ئېنىق چۈشەندۈرۈپ بەرگىلى بولمايدۇ. ③ تەلىتۆكۈس، پۈتۈنلەي: ～除 چىقىرىۋەتمەك، تازىلىۋەتمەك. ④ تەرتىپكە سالماق، رەتلىمەك، تازىلىماق: ～党 پارتىيىنى پاكلاشتۇرماق. ⑤ ئېنىقلىماق، تەكشۈرمەك: ～仓 ئامبارلارنى تەكشۈرمەك. ⑥ پاك، ساپ، ئاددىي: ～官 پاك ئەمەلدار. ⑦ (Qīnɡ). چىڭ سۇلالىسى. ئىناغۇچ.

蜻 qīnɡ[蜓蜻]qīnɡtíngيىڭ

鲭 qīnɡ ماكرېل بېلىقى.

轻 qīnɡ ① يېنىك، يېڭىگىل: 这～木块很头 بۇ ياغاچ بەك يېنىك/他很作工的 ～ ئۇنىڭ خىزمىتى ناھايىتى يېڭگىل.[轻工业]qīnɡɡōnɡyè يېنىك سانائىتى. ② كەم، ئاز: 口～ ئوزى كەم، ئوزى ئاز / ～伤不下火 线 يېنىك يارىدارلار سەپتىن چۈشمەسلىك. ③ كىچىك: ～纪年 يېشى كىچىك. ④ ئاستا: 注意：ئاستا！ ～放 دەققەت！ ئاستا قويۇڭ/ ～手 —点儿 قولۇڭنى يەنىمۇ ئەستايىدىل. ⑤ سەل قارىماق

寝 qǐn ئالماق: 睡～了 里呀～口水 تاغزىدا بىر يوتۇم سۇ ئالماق / 睡～里眼泪 كۆزىدىكە ياش ئالماق.

寝 qǐn (寝林) زاراڭزا.

勤 qín ① تىرىشچان، ئىشچان، ئايمغى يېمەك: ～劳 ئەمگەكچان، ئىشچان/～快 ئىشچان، ئايمغى يېنىك / ～学 تىرىشچان. (كۆچمە مەنىدە) پات - پات، دائىم: 扫打～要房子 ئۆيىنى دائىم تازىلاپ تۇرۇش كېرەك / ～洗澡 پات - پات يۇيۇنماق / 夏天～雨 يازدا دائىم يامغۇر ياغىدۇ. ② ئىش، خىزمەت، ئەمگەك: 出～ ئىشقا چىقماق / 缺～ ئىشقا كەلمەسلىك [勤后] hòuqín 1. ئارقا سەپ تەمىناتى. 2. خوجىلىق ئىشلىرى. ③ خىزمەت، ۋەزىپە: 内～ئىچكى خىزمەت، ئىچكى ۋەزىپە/外～سىرتقى خىزمەت، سىرتقا چىقىپ ۋەزىپە ئۆتىمەك. ④ 768 - بەتتىكى'殷勤'(yīnqín)غا قارالسۇن.

侵 qǐn <古> دالجىن.

馑 qǐn ئويماق، ئويما، چاپىن قىلماق؛～版 ئويما ئوسما.

寝 qǐn ① ئۇيقۇ: 废～食忘 ئۇيقۇ ۋە تاماقنى ئۇنتۇپ قالماق. ② ئۇخلايدىغان ئورۇننى بىلدۈرىدۇ: 就～ ئۇخلىماق، ياتماق / 正终寿～ قېرىپ ئۆز ئەجىلى بىلەن ئۆلمەك، ئۆمرى تۈگەپ بارار يېرىگە بارماق. ③ توختىماق: 事～ ئىشنى توختاتماق. ④ سەت: 貌～ چىرايسى سەت، ئەپتى سەت، قىياپىتى سەت.

沁 qǐn ئىت، مۇشۇكلەرنىڭ قۇسۇشى.

沁 qǐn ① سىڭمەك: ～人心脾 كىشىلەر قەلبىگە چوڭقۇر سىڭمەك. ② <方> سۈغا چىلىماق، ھۆل قىلماق. ③ تۆۋەن قىلماق. ساڭگىلاتماق: ～着头 بېشىنى ساڭگىلاتماق.

揿 qǐn <方> باسماق: ～电铃 توك قوڭغۇرىقىنى باسماق.

QING

青 qīng ① رەڭ: 1. يېشىل: ～草 يېشىل ئوت. 2. كۆك:

ئادەم قويماق / 求～يالۇۋرماق، يېلىنىپ ئەپۇ سورىماق. ④ ئەھۋال، ھالسەت: 实～ئەھسلىي ئەھۋال / 真～ھەقىقىي ئەھۋال / 军～ھەربىي ئەھۋال. [报情]qîngbào ئاخبارات، مەلۇمات، خەۋەر. [况情]qîngkuàng ھال، ئەھۋال، ھالەت: 报告大会～～قۇرۇلتاي ئەھۋالىدىن دوكلات بەرمەك. [形情]qîngxîng ئەھۋال، ھالەت، ۋەزىيەت: 决解步逐～～际实据根ئەمەلىي ئەھۋالغا ئاساسەن تەدرىجىي ھەل قىلماق.

晴 qîng ئوچۇق، سۈزۈك: ئېچىلماق: 天～了ھاۋا ئېچىلىپ كەتتى / ～天ئوچۇق ھاۋا. ئىنگە بولماق.

赔 qîng (مال - مۈلۈككە) سېتىۋېتىش.

氰 qîng

繁 qîng ① چىراغپاي، چىراغ. ② ئوقيانىس توغرىلايدىغان ئەسۋاب.

擎 qîng كۆتۈرمەك: 众～易举 ئادەم كۆپ بولسا كۆتۈرمەك ئاسان بولىدۇ / ～天柱 تاياقچ تۈۋرۈك.

苘 qîng (麻～) كەۋەز ئاپتۇلى.

顷 qîng ① كېچكىنە. ② بىر دەمدىلا، ھەش - پەش دېگۈچە: 去即～俄 / 有～بىر دەمدىلا ھازىرلا بارىمەن، بىردەمدىلا بارماق / ～刻之间大雨倾盆 ھەش - پەش دېگۈچە يامغۇر شارقىراپ يېغىپ كەتتى. (كۆچمە مەنىدە) بايا، ھېلىي: ～接 ھېلى ئاڭلىماق / ～来信 خەتنى بايا تاپشۇرۇۋالدىم.

庼 qîng كىچىك ساراي.

请 qîng ① سورىماق: ～假 رۇخسەت سورىماق / ～示 يوليورۇق سورىماق. مەرھەمەت قاتارلىق ھۆرمەت مەنىسىدە كېلىدۇ: ～坐ئولتۇرۇڭ / ～教 مۇزاكىرىنى قىلماق، مەسلىھەت سورىماق / ～来进 كىرىڭ. ② تەكلىپ قىلماق: ～老农作报告 پېشقەدەم دېھقانىنى دوكلاد قىلىشقا تەكلىپ قىلماق / ～医生 دوختۇر تەكلىپ قىلماق، دوختۇر چاقىرماق.

ماق، ئېتىبارسىز قارىماق: ～视 سەل قارىماق، كۆزگە ئىلماسلىق، كەمسىتمەك: ～敌 دۈشمەننى سەل چاغلىماق، دۈشمەنگە سەل قارىماق / ～之人皆 ھەممە ئادەم كۆزگە ئىلمايدىغان. ⑥ يەڭباشلىق، يېنىكلىك، قارامليق: ～薄 يېنىكلىك قىلماق / ～率 يېنىكلىك قىلماق، شالاقلىق قىلماق / ～举妄动 قارامليق قىلماق، يېنىكلىك قىلماق. [轻易] qīnɡyì ئاسانلا، ئوڭايلا، ئوڭايلىقچە: ～下结论 ئۇ ئوڭايلىقچە يەكۈن چىقارمايدۇ.

氢 qīnɡ ھىدروگېن (H).

倾 qīnɡ ① قىڭغىر، قىيا، يانتۇ، قىيسايماق، قىڭغايماق: 身体前向稍～ ◇ ئالدىغا سەل ئېگىلمەك. ② مايىل بولماق، كۆڭلى تارتماق: ～心 كۆڭلى چۈشمەك، كۆڭلىنى تارتماق. [倾左] zuǒqīnɡ سولچىل، سولچىللىقى. ['左倾] «سول» چىل، «سول» چاللىق. [倾右] yòuqīnɡ ئوڭچىل. ③ گۇم بولماق، غۇلاپ چۈشمەك: ～颓 غۇلاپ چۈشمەك. [轧倾] qīnɡyà چەتكە قاقماق، يەكلىمەك، پۈت تېپىشمەك. ④ بىر نەرسىنى قاچىدىن تۆكىۋەتمەك: ～盆大雨 چېلەكلەپ قۇيغاندەك ياغقان قاتتىق يامغۇر / ～箱倒箧 ساندۇقنى دوم كۆمۈۋەتمەك، ئىسچ - قارىنسىنى تۆكمەك. (كۆچمە مەنىسىدە) تۆكمەك، ئېيتماق، ئىزھار قىلماق: ～吐 ئېيتماق، ئىزھار قىلماق. [销倾] qīnɡxiāo تۆكمە قىلىپ ساتماق، تۆكۈپ ساتماق.

卿 qīnɡ ① ئەركان بەگ: 上～ يۇقىرى دەرىجىلىك ئەركان بەگ / 三公九～ ئۈچ ئەمىر، توقۇز ئەركان. ② <古> سىز، سىلى.

勍 qīnɡ كۈچلۈك: ～敌 كۈچلۈك دۈشمەن. ئاچكۆزلۈك.

黥 qīnɡ <古> يۈزدىگە بەلگە سېلىش.

情 qínɡ ① ھېسسىيات، تۇيغۇ. ② مۇھەببەت. ③ يۈز-خاتىر، يۈز: 说～ ئىلتىماس

زاۋالغا يۆز تۆتماق، زاۋالغا يۆز تۆتۈپ، ماڭمدىغان يولنى قالماسلىق. ⑤ سۈرۈشتىه قىلماق: ～物之理 شەيئىنىڭ ھەقىقىتىنى ئىزلىمەك.

蒶 qiǒng 722 - بەتتىكى '蒶芎'(xiōngqiǒng)غا قارالسۇن.

茕 qiǒng ① قېرىندىشىسىز يوق؛ يېگانە. ② ھەسرەت، پىغان.

穹 qiǒng گۇمبەز: ～苍◇ ئەرش، ئاسمان.

琼 qiǒng قاشتاش. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئېسىل، نالىي: ～浆 ئېسىل شاراب.

蛩 qiǒng <古> ① قارا چېكەتكە. ② چېكەتكە.

跫 qiǒng ئاياغ تىۋىشى: 足音～然 ئاياغ تىۋىشى ئاڭلىنىپ تۇرماق.

QIU

丘 qiū ① تۆپىلىك، دۆڭ: 土～ دۆڭ، تۆپىلىك / 陵～带地 ئېدىرلىق جاي، ئېدىرلىق. ② قەبرە، مازار، گۆر. ③ <方> پارچە(مىقدار سۆز): 一～五亩大的田 بەش مو كېلىدىغان بىر پارچە شالىلىق. ④ گۆر ئاغزىنى خىش - تاش بىلەن ئېتىمەك.

邱 Qiū چىيۇ (فامىلە).

蚯 qiū [蚯蚓] qiūyǐn سانجاق.

龟 Qiū 另见 [兹龟]jūn·guī

Qiūcí كېيۇجە، كۇسەن (كۆچا).

秋 qiū ① كۈز. [秋三] 1. sānqiū كۆزلۈك يېمىشىم، كۆزلۈك تېرىدىش، كۈزلۈك تېرىم. 2. ئۇچ يىل. ② زىرائەت پىشىدىغان چاغنى بىلدۈرىدۇ: 麦～ ئۇرما ۋاقتى. ③ يىل: 千万～ ئەبەدىلئەبەد. ④مەزگىل، ۋاقىت پەيت: 多事之～ مالىمان زامان، ئەنسىز زامان. ⑤[千秋]qiūqiān گۈلەكگۈچ. ئۇاق.

萩 qiū <古> ئەمەن، شىنجاڭ.

湫 qiū 另见 jiǎo كۆلچەك.

Dàlóngqiū [大龙湫] دالۇڭچىيۇ شارقىراتمىسى.

楸 qiū قارا كاتالپا.

磬 qìng يۆتەلمەك، يۆتەل. [欬磬] qìngkài كۆكۈلۈك سۆزلەشمەك، قىزمەچىلىق قىلىشماق: 亲聆～ ئۆز قۇلاقى بىلەن كەپنى ئاڭلىماق.

庆 qìng ① قۇتلۇقلىماق، تەبرىكلىمەك: ～功大会 خىزمەت كۆرسەتكەنلەرنى تەبرىكلەش يىغىنى / 五祝～ —چىلەر بايرىمنى تەبرىكلىمەك. ② تەبرىكلەشكە تېگىشلىك ئىشلار: 国～ دۆلەت بايرىمى / 大～ تەنتەنىلىك بايرام، تەنتەنىلىك مەرىكە.

亲 qìn 见另 qīng [家亲] qìngjiā قۇدا.

箐 qìng <方> تاغ ئارىسىدىكى بامبۇكزارلىق؛ دەرەخلىك جىلغا.

綮 qìng بىرىككەن يەر، توقاشقان يەر. [綮肯] kěnqìng توقاشقان يەر، مۇھىم يەر.

磬 qìng ① <古> قىيپاش جاك. ② راھىبلار چالىدىغان ھىجىرغا ئوخشايدىغان مىس ئەسۋاب.

罄 qìng تۈگىمەك، قالماسلىق: 告～ سۆزلەپ بولماق، ئېيتىپ بولماق / 鞠竹难书～ ئېيتىپ تۈگەتكىلى بولماسلىق، يېزىپ تۈگەتكۈسىز.

QIONG

Qiónglái[蛩邛] Qióng 邛 چيۈڭلەي تېغى.

筇 qióng <古> بامبۇك.

穷 qióng ① كەمبەغەل، نامراتلار: ～人大翻身 كەمبەغەللەر قەددىنى كۆتۈردى/ 他过去很～ ئۇ بۇرۇن نامراتلار ئىدى. ② نامراتچىلىق، يوقسۇللۇق: ～困 نامراتچىلىق، يوقسۇللۇق، كەمبەغەلچىلىك. ③ ئەڭ، ئۇچىغا چىققان: ～凶极恶 ئەڭ ئەشەددىي، ئەڭ قەبىھ، ئۇچىغا چىققان ياۋۇزلۇق. ④ تۈگىمەك، پۈتمەك: 理屈辞～ داۋلىسى پۈت تېرەپ تۈرالماي تىلى تۈتۈلماق، ئېغىز ئاچالماي قالماق / 无～尽 پۈتمەس- تۈگىمەس/ 日暮途～ كۈنى تۈگىمەك،

瞿 qú قاشتاش.

糗 qiǔ ① ئوزۇق، يول ئوزۇقى. ② ئۇيۇپ قالماق (ئۇن تاماق).

QU

区 qū 见另 ōu ① يەرق ئەتمەك، پەرقلەندۈرمەك. ② رايون: 工业～ سانائەت رايونى. ③ مەمۇرىي رايونلار. [区区] qūqū ئازغىنا، كىچىككىنە، ئەرزىمەس.

岖 qū [崎岖] qíqū ئوڭغۇل-دوڭغۇل.

驱 qū ① ھەيدىمەك: ～马前进 ئاتنى ھەيدەپ ماڭماق. (كۆچمە مەنىدە) ھەيدەپ چىقارماق، قوغلاپ چىقارماق: ～逐敌人出境دۈشمەننى چېگرىدىن قوغلاپ چىقارماق. [驱使] qūshǐ مەجبۇر قىلماق، زورلىماق. ② ئالدىدا ماڭماق، چاپماق: 并驾齐～ بىر-بىرىدىن قېلىشماسلىق، تەڭ تەڭ ماڭماق / 前～ باشلامچى، پېشىۋا، باشلامچىلىق.

躯 qū بەدەن، گەۋدە، بوي: 七尺之～ ئېگىز بوي / 为国捐～ ۋەتەن ئۈچۈن ھاياتىنى تەقدىم قىلماق.

曲 qū 见另 qǔ ① ئەگرى، ئەگرى - دوڭاي: ～线 ئەگرى سىزىق / 山间小路～～弯弯 تاغدىكى چىغىر يول ئەگرى - بۈگرى. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) يولسىزلىق، بۇرمىلىماق: ～解 بۇرمىلىماق، خاتا چۈشەندۈرمەك / 非是～直 ھەق-ناھەق ۋە يوللۇق - يولسىزلىق. ② ئەگمە: 河～ دەريا ئەگمىسى. ③ چەت يەر، يىراق يەر: 乡～ چەت يېزا، يىراق سەھرا. ④(Qū)چۈي (فامىلە). ⑤ئېچىتقۇ: 中～发酵 料饲 ئېچىتىلغان يەم - خەشەكلەر.

蛐 qū ① [蛐蛐] qūqur [儿] قارا چېكەتكە. ② [蟋蟀] qūshuai سازاك.

诎 qū ① قىسقا، چاقىقان. ② تىلى كالۋا. ③ باش ئەگمەك، ئىتائەت قىلماق.

屈 qū ① پۈكمەك: 可指～数 بارماق بىلەن ساناشقا بولىدىغان، بارماق پۈكۈپ سانىغۇدەك. [戌屈] qūxū [儿] qūqur ئىلمەك (ئىشمەك، دېرىزە، سان-

鹫 qiū لەيلەك.

鳅 qiū (泥～) لايىچىگەك.

鞦 qiū ① (后～) قۇشقۇن. ② <方> تۆگۈلمەك؛ 大马辕～ تۆگۈلۈۋېلىپ كەينىگە داجىپ كەتتى. 退后向股屁着 ٦دەل.

犰 qiū [猱犰] qiūyū ئارمالان.

愆 qiū مەجبۇرلىماق، زورلىماق.

囚 qiū ① قاماقتا ئالماق، تۇتقۇن قىلماق. ② مەھبۇس، تۇتقۇن.

泅 qiū سۇ ئۈزمەك.

求 qiū ① قوغلاشماق، ئىزدىمەك، تاپماق، ئېھتىياج؛ 不～名 نام قوغلاشماسلىق/ 不～利 مەنپەئەت قوغلاشماسلىق/供～应相 تەمىنات بىلەن تەلەپ ئۈزۈل ئارا ماسلاشماق / ～学 بىلىم ئىزدىمەك/ ～出分百比 پىرسەنتنى تاپماق. ② سورىماق، تىلىمەك، ئۆتۈنمەك؛ ～教 سورىماق، ئۆگەنمەك، مۇراجىئەت قىلماق / ～人 يالۋۇرماق، ياردەم سورىماق.

俅 qiū ① ھۆرمەت بىلەن باش ئېگىپ تۇرماق. ② (～人) چىۋىلار.

迷 qiū جۇپتى، جۇپى، جورا.

球 qiū ① شار. ② توپ؛ 足～ پۇتبول / 乒乓～ ئالتمىك تاك توپ. ③ يەر شارى؛ 金～ پۇتۇن يەر شارى، پۇتۈن جاھان / 北半～ شىمالىي يېرىم شار / 星～ ئاسمان جىسىملىرى / 月～ ئاي، ئاي شارى.

赇 qiū پارا بەرمەك؛ پارا.

裘 qiū جۇۋا. ◇～成腋集 تاما ـ تاما كۆل بولۇر، ئازئازدىن كۆپ بولۇر. ٦ئەجدىھا.

虯 qiū رىۋايەتلەردىكى

酋 qiū ① قەبىلە باشلىقى، شېيىخ. ② ئاتامان، كاتتىباش؛ 匪～ باندىتلار ئاتامانى/ 敌～ دۈشمەنلەرنىڭكاتتىبېشى.

遒 qiū ساغلام، كۈچلۈك.

蝤蛴 qiū [蛴螬] yǒu 见另 qiúqí لىچىنكا، قۇرت لىچىنكىسى.

巯 qiū مېركاتېپو، سۇلفگىدرىل.

瞿 qú <古> ھالقا، سەرغا.

蘧 qú ① (～麦) چىنىكۈل. ② قورقماق، چۆچۈمەك. ③ (Qú) چۈي (فامىلە).

籧 qú [篨篨] qúchú <古> چۈي(فامىلە).ابورا.

戵 qú [戵戵] qúshū زىلپاڭ، گىلەم.

臞 qú ئورۇق، يادا‌ڭغۇ.

癯 qú ئورۇق: 清～ ئورۇق.

蠼 qú [蠼螋] qúsōu ئوخوۋ- يورتكا.

衢 qú جەڭ يول، داغدام يول: 通～ چوڭ يول.

曲 qū 见另 qǔ ① ناخشا، غەزەل: 唱～儿 ناخشا ئېيتماق / 戏～ چاڭچىلە / 小～儿 خەلق ناخشىسى. ② ئاھاڭ، مۇزىكا، مۇقام: 这歌支的作他是～ بۇ ناخشىنىڭ مۇزىكىسىنى ئۇ ئىشلىگەن.

苣 jù 见另 qǔ [莜麦菜] qǔmàicài قۇشقوناس.

取 qǔ ① ئالماق: ～书 كىتاب ئالماق / 到银行～款 بانكىغا بېرىپ پۇل ئالماق. [消取] qǔxiāo ئەمەلدىن قالدۇرماق، بىكار قىلماق. ② 1. تالىلماق: 录～ قوبۇل قىلماق (خىزمەتكە، مەكتەپكە) / ～天津 تيەنجىن ئارقىلىق. 2. بىرەر نەرسىنى ھوزۇر ئالغانلىقىنى بىلدۈرۈش: ～暖 ئىسسىنماق/～笑 زاكىلىق قىلماق، مازاق قىلماق، چاقچاق قىلىشماق. 3. قوبۇل قىلماق: 众群～听 见意的 ئاممىنىڭ پىكرىنى ئاڭلىماق / 吸～经验 تەجرىبىلەرنى قوبۇل قىلماق. ③باغلىق، باغلىق بولماق، تەڭ قىلماق: ～决 بىناغلىق بولماق / ～齐 تەڭ قىلماق.

娶 qǔ ئالماق، ئۆيلەنمەك: ～妻 خوتۇن ئالماق.

龋 qǔ [齿龋] qǔchǐ چىرىگەن چىش.

去 qù ① بارماق، ئەۋەتمەك: 我～厂工 مەن زاۋۇتقا بارىمەن/ 就上马～ھازىرلا بارىمەن / 给他～信封 ئۇنىڭغا بىر پارچە خەت ئەۋەتتىم/ 已经～了一个电报 بىر تەي报电.

دۇق قاتار لمقلارنىڭ)。② باش ئەگمەك: 低头不武威 ～ كۆچ ئالدىدا تىز پۈكمەسلىك / 不死宇～ ئۆلسەمۇ باش ئەگمەسلىك。③ ناھەقلىق، ئۇۋاللىق: 受～ ئۇۋال بولماق。(كۆچمە مەنىدە) زارلانماق: 叫～ زارلانماق، قاقشىماق، ۋايسىماق。

胠 qū ① قومۇرماق، قوپۇرماق: ～箧 ساندۇقنى قومۇرماق (ئوغرىلىق قىلىش مەنىسىدە)。② قولتۇق。

祛 qū قوغلىۋەتمەك، ھەيدەۋەتمەك: 驱～ يوقاتماق: 疑～ مانىنى يوقاتماق / ～附疫 بەلغەم بوشتمىش دورىسى。

袪 qū ① يەڭ。② '祛' بىلەن ئوخشاش。

蛆 qū چۈمۈن لىچىنكىسى。

焌 qū 见另 jùn ① ئۆچۈرمەك (كۆيۈۋاتقان نەرسىنى)。② چوغدا كۆيدۈرمەك。③ قورۇماق: ～儿锅 ياغ داغلىماق。

黢 qū قاپقارا: ～黑发 قاپقارا چاچ / 黑里子屋 ～ قاپقارا ئۆي 见不看也么什的 ئۆچى قاپقارا ئىغۇ، ھېچنېمىنى كۆرگىلى بولمىدى。

趋 qū ① ئىنتىلمەك، چاققان، ئىلدام (ماڭماق): ～之迎而 ئىنتىلمەك ئالدىغا چىقىپ قارىشى ئالماق。② يۆزلەنمەك: ～势 يۆزلەنمەك، يۆزلىنىش/ 所势人～ ۋەزىيەتنىڭ تەقەززاسى / 致一于～见意 پىكىرلەر بىرلىككە كېلىشكە باشلىدى。③ چىشلىمەك(غاز): 鹅～ چاقماق (يىلان)。

劬 qū چارچاپ كەتمەك، ھېرىپ كەتمەك。

朐 qū [胸临] línqū لىنچۈي ناھىيىسى。

鸲 qū [鹆鸲] qúyù چىگدىچى。

鼩 qū [鼩鼱] shùqú ئىپار كۆزەن。

渠 qū ① ئېرىدق، ئۆستەك: 红旗～ قىزىل بايراق ئۆستىكى/ 成～到水 سۇ بار يەرگە ئېرىدق بار。② ئۇ: 不知～为何人 ئۇنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى بىلمىدىم。③ چوڭ، يوغان: ～帅 باش قوماندان/ ～魁 كاتتىباش。

蕖 qū [菡萏] fúqú ئىلۇپەر。

磲 qū 见 chēqú '砗磲'。

مۇاۋ بىر پارچە يەرنى دائىرە-
لەش كەرەك.

权 quán ① ھوقۇق، ھاكى-
مىيەت: ～政 ھاكىمىيەت / 有～处理这事件 بۇ ئىشنى
بىر تەرەپ قىلىش ھوقۇقى
بار. ② ھوقۇق: 选举～ سايە-
لام ھوقۇقى. ③ تەشەببۇس-
كارلىق، ئۇستۇنلۇك، ئۆزلۇ-
كىدىن: 主动～ تەشەببۇس-
كارلىق / 制海～ دېڭىزنى
كونترول قىلىش ھوقۇقى. ④
ھازىرچە، ۋاقتىنچە: ～且让
他住下 ئۇ ۋاقتىنچە تۇرۇپ
تۇرسۇن. ⑤ دەڭسىمەك، چامە-
لىماق: ～其轻重 ئېغىر-
يېنىكلىكىنى دەڭسەپ باقماق.
⑥ <古> جىمك تېشى.

全 quán ① تولۇق: 百货
公司很～的货 تاۋارلۇك مالنار
شىركىتىنىڭ مالنىرى ناھا-
يىتى تولۇق / 不～书部这了
بۇ كىتاب تولۇق ئەمەس. ②
پۈتۈن، پۈتۈنلەي: ～国إپۈ-
تۈن مەملىكەت / ～校 پۈتۈن
مەكتەپ. [面全] quánmiàn
ئومۇمىي، ئومۇميۈزلۈك، ئەتە-
پىلىق: ～～规划 ئومۇميۈز-
لۈك پىلانلىماق / 看问题要
～～ مەسىلىگە ئەتراپلىق
قاراش كەرەك. ③ ھەممە:
代表们～来了 ۋەكىللەرنىڭ
ھەممىسى كەلدى. ④ ئىككى
تەرەپكە ئېتىبار بەرمەك: ～两
美其名曰 زېخىۋ كۆيمىسۇن، كا-
ۋاپىۋ كۆيمىسۇن.

诠 quán ① چۈشەندۈرمەك،
ئىزاھلىماق. ② ماھىيەت،
داۋالىق: 真～ ھەقىقىي داۋالى.

荃 quán <古> خۇش پۇراق
ئوت.

铨 quán ① گۇگۇسۇنى
يوق چاق. ② يۇزە، تېيىز،
ئاز، چاغلىق، كەم؛ ئىقتىدا-
رى كەم، ئىقتىدارى چاغلىق.

牷 quán <古> قۇربانلىق
كالا.

铨 quán①ئېغىر-يېنىكلىكنى
ئۆلچىمەك. ② <古> ئە-
مەلدار تالىماق: ～选 ئەمەل-
دار تالىماق. [叙铨] quánxù
<古> ئەمەلدارلىق دەرىجە-
سىنى بېكىتمەك.

痊 quán ساقايماق.

筌 quán قارماق: ～忘鱼得
ئېلىقنى قۇتقۇزۇپلىپ، قارماق-

ئىش / 没讨～ بىمىسەپ ئەھ-
ۋالغا چۈشۈپ قالماق. ◆
觑 qū 趋向: باقماق. قارىماق:
偷～ يەر تەكشىدىن قارىماق/
面面相～ بىر - بىرىگە
قارايلا قالماق. [觑小] xiǎoqū
كۆزگە ئىلماسلىق، ئېتىبار-
سىز قارىماق.

QUAN

惓 quān ئۆزگىرىشچانلىق: 不恶(hù)～ جەمئىيەتتىن قول
ئۈزمەسلىك.
圈 ① juàn، juān见另 quān
儿～个一画 چەمبەر، ھالقا:
～铁 / بىر چەمبەر سىزماق
～了跑 تۆمۈر چەمبىرى. (كۆچمە مەنە)
儿. ئايلانماق: 子～大个了兜
儿 يۈگۈرۈپ بىر ئايلىنىپ
～出了儿 چىقماق / بىر ئايلىنىپ كەلمەك. 2.
得说话这 دائىرە، سىزىق: 出～儿了 بۇ گەپ دائىرىدىن
چىقىپ كەتتى. ② سىزماق:
～个红圈记作号 قىزىل چەم-
بىرەك سىزىپ بەلگە قىلماق.
墙道一打 ③ دائىرىلىمەك: 来起～地块这把
تام سوقۇپ

پارچە تېلېگرامما ئەۋەتمەك-
كەن. ② ئايرىلىش، پەرق:
远不～相 ئايرىلىشى ئۇزۇن
ئەمەس. ③ ئۆتكەن، ئاۋۇال:
～年ئۆتكەن يىل، بۇلتۇر. ④سو-
يۇۋەتمەك، ساقايتماق، كەسمەك،
ئېلىۋەتمەك: ～皮 پوستىنى
(تېرىسىنى) سويۇۋەتمەك،
ئاقلىماق / 病～ كېسەلنى
ساقايتماق / 太长了，～一段 بەك ئۇزۇن بولۇپ كېتىپتۇ،
بىر ئاز كېسىۋەت. ⑤ رول
ئالماق (چاڭچىلىمىدە). ⑥
پېئىلغا ئۇلىنىپ كېلىدۇ: 上～
چىقماق / 进～ كىرىپ كە-
تمەك / 走步信～ سەيلىمە قە-
لىپ ماڭماق / 让他说～سۆز-
لەۋەرسۇن.
阒 qù جىمجىت، جىمجىتلىق:
～无一人 ئىنسۇ جىن يوق.
趣 ① qù مەقسەت، ئىنتى-
لىش، قىزىقىش، ئىرادە: 旨
～ تۈپ مەقسەت / 志～ ئىنـ
تىلىش، قىزىقىش، ئىرادە.
② قىزىقارلىق، قىزىق، مە-
ۋەس: 有～ قىزىقارلىق،
قىزىق / ～味 مەۋەس، قىزى-
قىش / ～事 قىزىقارلىق

كەمچىلىك، نۇقسان، ئەيىب، يېتىشسىزلىك. [陷缺] quēxiàn يېتىشسىزلىك. نۇقسان، ئەيىب. ③ بوش ئورۇن (خىزمەت ۋەزىپىسىدىكى): 补～ بوش ئورۇننى تولۇقلىماق. ④ كەلمەسلىك، قاتناشماسلىق: ～席 قاتناشماسلىق، كەلمەسلىك.

阙 quē <古> ① 见另 què '缺' بىلەن ئوخشاش. [疑阙] quāyí گۇمانلىق ئىشلارنى قالدۇرۇپ تۇرماق. [如阙] quērú كەمچىل، كەم: 付尚～～ كەم يەرلەر تېخى تولۇقلانمىغان. ② سەۋەنلىك، كەمچىلىك: ～失 سەۋەنلىك، كەمچىلىك.

瘸 qué ئاقساق، تۇكۇر: ～～拐 دېگۈسلاپ، ئاقساقلاپ / 他～的 ئۇ يىقىلىپ تۇكۇر بولۇپ قالغان.

却 què ① چېكىنىدۇرمەك: 打得人敢夜连～退 دۈشمەن زەربە يەپ كېچىدە چېكىنىپ كەتتىسى / 望而～步 كۆرۈپلا كەينىگە داجماق. ② قايتۇرماق، قوبۇل قىلماسلىق: 难倒堂～ كۆڭلىنى قايتۇرالماسلىق. ③ بىراق، ئەمما: 不～他,白明都家大理道个这道知 بۇ داۋلىنى ھەممىسە چۈشىنىدۇ، بىراق ئۇ ئۇقمايدۇ. ④ يوقاتماق، يوق قىلمەك: 了～一件心事 بىر ئىشنى پۈتتۈرۈپ يۈرەك بوشاپ قالدى / 失～ كۈچىنى يوقاتماق.

埆 què كۆچسىز يەر.

确 què ① راست، ھەقىقەتەن شۇنداق: 千真万～ ھەقىقەتەن پۈتۈنلەي شۇنداق، مۇتلەق شۇنداق / 正～ شۇنداق / 他很步进是～快 ئۇ ھەقىقەتەن ناھايىتى تېز ئالغا باسىدۇ. ② ئېنىق، شەكسىز، ھەقىقىي: ～不定 ئېنىق شەكسىز / ～保收丰 مول ھوسۇلغا ھەقىقىي كېپىللىك قىلماق. ③ '埆' بىلەن ئوخشاش.

悫 què سەمىمىي، ئېھتىياتچان.

雀 què 见另 qiǎo، qiāo قۇشقاچ. [斑雀] quèbān سەپكۈن. [盲雀] quèmáng ئامازشام قاردەكۈسى. [跃雀] quèyuè (ئوخشىمىش مەنىسىدە) سەكرىشىپ كەتمەك.

ئى ئۇنتۇيۇستۇ.

醛 quán ئالدېگىد.

泉 quán ① بۇلاق: ～滑 سۇزۇك بۇلاق / ～甘 تاتلىق بۇلاق. ② سۇ مەنبەسى. [泉九] huángquán [泉黄] <古> jiǔquán ئۇ دۇنيا. ③ پۇل، ئاقچا.

鲸 quán سارىكو خېيىلىخت

拳 quán ① مۇشت: 双手握～ ئىككى مۇشتىنى تۇگمەك. ② چامباشچىلىق: 打～ چامباشچىلىق قىلماق / ～极太 تەيجىچۇەن. ③ بەدەشقان: ～起来 بەدەشقان قۇرماق.

惓 quán [倦] quánquán سەمىمى: 忱之～～ سەمىمى نىيەت بىلەن، چىن كۆڭلىدىن بىلەن.

蜷 quán تۇگۇلمەك، پۇكۇلمەك. [蜷局] quánjú يىغىلىۋالماق، يىغماق، تۇگۇلمەك.

蠸 quán ① سۇمبۇل چاچ. ② بۇدۇر، بۇجۇغۇر.

颧 quán يانئاق سۆڭىكى.

犬 quǎn ئىت. [犬齿] quǎnchǐ قوزۇق چىش.

吠 quǎn ئۈرىقلار (ئىتنىڭ ئۈرىقى). [吠声] quǎnshēng.

绻 quǎn - 524 بەتتىكى '绻缩' (qiǎnquǎn) گە قارالسۇن.

劝 quàn ① نەسىھەت قىلماق، ئۇندىمەك، يەند - نەسىھەت: ～酒不要喝 ئۇنمىغاچا ھاراق ئىچمە دەپ نەسىھەت قىلىپ قويۇش. ② رىغبەتلەندۈرمەك، ئىلھاملاندۇرماق: 一炮～一番 راسا رىغبەتلەندۈرمەك، تازا ئىلھاملاندۇرماق.

券 quàn 见另xuàn ①بىلەت: 入场～ زاپىۇم بىلىتى / 公债～ كەرىش بىلىتى.

QUE

炔 quē ئالكىن.

缺 quē ① يېتىشمەسلىك، ئۆكسۈپ قالماق، كەم، كەمچىل: 东西准备全齐，什么也～了 نەرسىلەر تولۇق تەييارلانمىپ بولدى، ھېچ نەرسىمۇ كەم ئەمەس. ② يوچۇق، تولۇق ئەمەس، كەمتۈك، پۈچۈق: ～口 يوچۇق، كەمتۈك، پۈچۈق / 全不～残 تولۇق ئەمەس. [缺点] quēdiǎn

染 rǎn ① بويماق: ～布 رەخت بويماق. ② يۇقماق، يۇقتۇرماق: 传～ يۇقماق/ 病～尘 كېسەل بولماق/ 不～ ئۆزدىگە تېپا قوندۇرماسلىق. [指染] rǎnzhǐ (كۆچمە مەنىدە) باشقىلارنىڭ داستىخىنىغا سۆقۇنۇپ كىرىۋالماق.

RANG

瓤 [嚷嚷] rǎng 见另 rāng 1. ۋاراڭ - چۇرۇك، قېيما - چېيا: 闹～～的 多许人 ۋاراڭ - چۇرۇك قىلىشىپ ۋاتقان كىشىلەر/ 乱家大～ ھەممەيلەن قېيما - چېيا قىلىشىپ كەتتى. 2. داۋراڭ سالماق: 别～～去出 بۇ ئىشنى داۋراڭ سالماڭلار.

勷 rāng 372 - بەتتىكى kuāngráng) 'ǎ 'ǎ) ھا قاراڭ.

蘘 ráng [蘘荷] ráng كىچىك زەنجۇبۇل، مېيوگىا زەنجۇبۇلى.

禳 ráng بالايىمىشاپەتنى يوقىتىش توغرىسىدا تائىەت - دۇمبادەت قىلماق.

داقلا بولسا، ئۇ ھالدا، ئاقىۋەتتى قانداق بولار؟ [而然] rán'ér لېكىن، ئەمما: 他虽然～～，次多了败失心灰不并 ئۇ كۆپ قېتىم مەغلۇپ بولغان بولسىمۇ بەل قويۇۋەتمىدى. ③ سۆز ياسىغۇچى قوشۇمچە بولۇپ، تۇرلۇك ھالەتلەرنى بىلدۈرىدۇ: 突～ تۇيۇقسىز/ 忽～ ئۇشتۇمتۇت/ 显～ ئېنىق، روشەن/ 欣～ خوش، خۇشال.

燃 rán ① يانماق، كۆيۈمەك: ～料 يېقىلغۇ/ 自～ ئۆز - ئۆزىدىن يانماق. ② ياقماق، ياندۇرماق: ～灯 چىراغ ياندۇرماق/ ～炮花放 پوجاكىزا ئاتماق.

冉 Rǎn رەن (فامىلە).

[冉冉] rǎn rǎn ئاستا - ئاستا: 旗红～～升上 قىزىل بايراق ئاستا - ئاستا يۇقىرى كۆتۈرۈلدى.

苒 rěn rǎn [荏苒] rǎn بىلىنمەيلا ئۆتۈپ كەتمەك: 光阴～～ ۋاقىت بىلىنمەيلا ئۆتۈپ كەتمەك.

缺 quē ① ئاخىرلاشماق، ئايانغلاشماق: 乐~ مۇزىكا ئايانغلاشماق. ② مىقدار سۆز (پەردە، پارچە، كۆپلىت).

阙 <古> ① quē 见另 què ئوردا دەرۋازىسىنىڭ ئىككى ياقىسىدىكى پەشتاخلار. ② قەبرە تېشى، ئابىدە.

鹊 què سېغىزخان.

榷 què ① چەكمەك،قاقماق: ② مەسلىھەتلەشمەك: 商~ مەسلىھەتلەشمەك.

榷 què ① پاتمىنت، مەخسۇس سودا. ② مەسلىھەتلەشمەك.

QUN

囷 qūn <古> ئاشلىق ئامبىرى.

逡 qūn چېكىنمەك. [巡逡] qūnxún غەم - ئەندىشىدە ئىككىلىنىپ قالماق.

裙 qún يوپكا.

群 qún ① توپ، پادا: 人~ كىشىلەر توپى /一~羊 قوي پادىسى /~岛 تاقىم ئارال- لار. ② كۆپ: ~策~力كۆپ- نىڭ ئەقىل - پاراسىتى ۋە كۈچ - قۇۋۋىتىنى جارى قىلدۇرماق /~起而攻之 ھەممە ھەيلەن بىرلىشىپ ھۇجۇم قىلماق.

麇 jūn见另 qún توپلاشماق، يىغىلماق. [麇集] qúnjí ئۇيۇلاشماق، يىغىلماق.

R

RAN

蚺 rán [蛇蚺] ránshé بوغما يىلان.

髯 rán ساقال.

然 rán ① توغرا، دۇرۇس: 不以为~ توغرا تاپماسلىق. ② شۇنداق، مۇنداق: 当~ شۇنداق/ ئەلۋەتتە / 所以~ شۇنداق ئىكەن، ئۇ ھالدا: 可后而何之如~~? مۇشۇنداق ئىكەن، بۇ ھالدا: [然则] ránzé دېمەك، شۇنداق بولغانىكەن، ئۇ ھالدا: [后然] ránhòu كېيىن قالمىز. 去再~~,他知通先 ئاندىن: 他请 ئۇقتۇرۇپ قويۇپ ئاندىن تەكلىپ قىلىش.

把他～了 بۇ كىشىنى ئۆلتۈرۈپ قويدى. ② 他把我～了 مېنى ئۆلتۈرۈپ قويدى.

RAO

荛 ráo ئوتۇن.

饶 ráo① كۆپ، مول: 丰产物～舌 مول مەھسۇلات / ～有兴趣 قىزىقارلىق. ② 宽～ كەچۈرۈم قىلماق: ～了他这一次 بۇ قېتىم كەچۈرۈم قىلدى. ③ 可不～人 ئادەمنى ئۆلتۈرمەي قويماق. ④ <方> 不～ ئۇنداق قىلماي بولمايدۇ: 不～这么检查 شۇنچە تەكشۈرمەي بولمايدۇ.

娆 [娆妖] rǎo 见另 ráo [娆娇] yáoráo

扰 rǎo ئارىلاشماق، ئارىلاشتۇرماق: 打～ ئارىلاشتۇرماق / ～乱 ئارىلاشتۇرۇۋېتىش.

娆 rǎo 见另 ráo

绕 rào ① ئوراش: ～线 يىپ ئوراش. (كۆچمە مەنىدە) 这一下子～话 بۇ قېتىم ئىش چىرمىۋالدى. ② ئايلانما، ئەكسىچە ئۆتمەك: ～到后方敌人 دۈشمەننىڭ ئارقىسىغا ئايلىنىپ ئۆتۈۋالماق / ～远儿 ئايلانما يولدا يۈرمەك / ～了一个大圈子 بىر ئايلىنىپ چىقماق / 鸟～着树飞 قۇش دەرەخنى ئايلىنىپ ئۇچماقتا / 运动员～场一周 تەنھەرىكەتچىلەر مەيدانغا بىر ئايلىنىپ چىقتى.

RE

嗫 rě <古> nuò 见另 niè

惹 rě تېرىماق، قوزغىماق: ～事 ئىش تېرىماق / 注人～意 كىشىلەرنىڭ دىققىتىنى قوزغىماق.

热 rè ① ئىسسىق، ھارارەت. ② ئىسسىق: ～天 ھاۋا ئىسسىق / ～饭 ئىسسىق تاماق. ③ ئىستىماق: 把菜～～ سەينى ئىستىماق

穰 ráng ① شال، بۇغدايلار-نىڭ غولى. ② مول هوسۇل: 五谷熟～～ 满家 زىرا-ئەتلەر پىشىپ، مول‌هوسۇل ئالماق. ③ '瓤' بىلەن ئوخشاش.

瓤 ráng ① ئىچى، گۆش: 西瓜～儿 تاۋۇزنىڭ گۆشى/ 橘子～儿 ئاپېلسىننىڭ ئېتى. (كۆچمە مەنىدە) ئىچ-دىكى نەرسىلەرنى كۆرسىتىدۇ: 秸秆～儿 كاۋۇلياڭ شېخىنىڭ پوردى / 信～儿 (كونۋېرت ئىچىدىكى) خەت. ② ياماق، ئاجىز: 病了一场，身子骨～了 ئاغرىپ قالغاچقا تېنىم ئاجىزلاپ كەتتى/ 你的地锄不真术～ يەرنى ياماق ئىشلەيدىكەنسەن. ئەمەس.

瓤 ráng پاسكىنا، كىر، مەيلەش

壤 rǎng ① توپا، تۇپراق. [土壤] tǔrǎng تۇپراق. ② يەر، زېمىن: 天之别～ ئاسمان - زېمىن پەرق قىلماق.

攘 rǎng ① تارتىۋالماق. ② قوغلىماق، سىقىپ چىقارماق: ～除 ئارىدىن سىقىپ چىقارماق. ③ ئوغرىلىماق.

[攘攘] rǎngrǎng قالايمىقان-چىلىق.

嚷 rǎng 见另 rāng ۋارقىراش-چۇرۇك قىلماق، چۇقان سالماق: 大～大叫 ۋارقىراپ-جارقىرىماق / 别你～大，了 چۇرۇك - ۋارقىراش了觉睡都家 قىلما، باشقىلار ئۇخلاۋاتىدۇ.

让 ràng ① ئۆتۈنۈپ بەرمەك، يول قويماق: ～步 يول قويماق / 谦～ ئۆتۈنۈپ بەرمەك. (كۆچمە مەنىدە) تەكلىپ قىلماق: 把他～进屋来 ئۇنى ئۆيگە تەكلىپ قىلغىن. ② مەلۇم بەدەل ئېلىش ھەسىبىغا مال - مۈلۈكنىڭ ئىگە-دارلىق ھوقۇقىنى باشقىلارغا ئۆتۈنۈپ بېرىش: 出～ سېتىپ بېرىش / 转～ ئۆتۈنۈپ بېرىش. ③ پېئىللىنىش بۇيرۇق رايى ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ: 不～他来 ئۇنى كەلمەسۇن/ ～他去取 ئۇ بېرىپ ئەكەلسۇن / ～他去闹 جەدەل قىلماسلىقىلىۋېتىڭ. ④ پېئىللىنىش مەجھۇل دەرىجىسى ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ: 了摔他～碗个那：ھېلىقى چىنىنى ئۇ چېقىۋەتتى/

ماق. (كۆچمە مەنىدە) يىمل؛ ～五凡 جەمئىي بەش يىمل. ② تونۇش، تونۇشماق: ～知 تونۇشماق / ～素 بىلمىگەنلىك، ئەزەلدىن تونۇشماق.

刃 rèn ① بىس، تمغ؛ 这刀～儿有口缺了 بۇ پىچاقنىڭ بىسى ئۇچۇپ كەتكەن. ② پىچاق، قىلىچ: 手持～ قولىغا ئىككى پىچاق ئالماق / 白～战 قىلىچ ئويناپ جەڭ. ③ چېچىپ ئۆلتۈرمەك: 若遇此盗，必～之 كىمدە كىم بۇ ئوغرىنى ئۇچراتسا، دەرھال كاللىسىنى ئالسۇن.

仞 rèn <古> سەككىز گەز ياكى يەتتە گەز.

纫 rèn ① يىگنىمگە يىپ ساپماق؛ 针～ يىگنىنىڭگە يىپ ساپماق. ② تىكمەك: 缝～ كىيىم تىكمەك.

韧 rèn ئەۋرىشىم، سوزۇلغاق؛ ～性 ئەۋرىشىملىك/ ～坚 ئېگىلمەس، قەتئىي.

韧 rèn تەرەك (ھارۋا چاقىنىڭ)؛ [韧发] fārèn تەرەكنى ئېلىۋەتمەك، ھارۋىنى ماگدۇرماق؛ (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئىش باشلىماق.: 把河黄治根～，根治 的伟大事业已经开始 دەريانىنى تۈپتىن تەزگىنلەشتەك ئۇلۇغ ئىشنىمۇ باشلىماندى.

韧 rèn تولۇق، تولماق.

认 rèn ① تونۇماق: ～字 خەت تونۇماق / ～明 ئېنىق تونۇماق/～出不 تونۇيالماسلىق.[认真] rènzhēn ئەستايىدىللىق. ② ئېتىراپ قىلماق، ماقۇل بولماق: ～可 ماقۇل بولماق / ～错 خاتالىقنى ئېتىراپ قىلماق / ～公～私 ھەممە ئېتىراپ قىلمىدىغان/ ～否 ئىنكار قىلماق. ③ تۇرمۇشى، بولماق: ～师老 ئۇستازنى تۇتماق / ～亲于 (قانداشلىق ياكى نىكاھلىق مۇناسىۋىتى بولمىغان) تۇغقان بولۇشماق.

任 rèn ① ئىشەنمەك، ئىشەنچ قىلماق. ② تەيىنلىمەك: ～用 تەيىنلىمەك. ئۈستىگە تالماق، ئۈستىگە ئالماق؛ ～课 دەرسنى ئۈستىگە ئالماق / 连选连～ ئۈدا ساپلىنىپ ئۈدا ئەزىيەت ئۆتكۈزمەك/ ～劳～怨 جاپا ـ

ماق. ④ قەزغەن: 亲～ قەزغەنلىك/情～ قەزغەنلىك/～心 ئىنتىلىش قەلب. ⑤ كۆزى قەزارماق: 眼～ كۆزى قەزارماق. ⑥ بازىرى ئىنتىلىش: ～门儿 بازىرى ئىنتىلىش/～货 بازىرى ئىنتىلىش مال.

REN

人 rén ① ئادەم، كىشى. [人口] rénkǒu ئاھالە، نوپۇس. [人事] rénshì 1. ھاياتتىكى ئىشلار. 2. كادىرلار، كادىرلىرى، كادىرلار. [人手] rénshǒu ئادەم كۈچى: ～～齐全 ئادەم كۈچى تولۇق. [次人] réncì ئادەم - قېتىم. ② باشقىلار: 乐为～助 باشقىلارغا ياردەم بېرىشنى خۇشال-لىق دەپ بىلمەك. ③ مۇجەز، خۇلق: 这位同志～不错 بۇ يولداشنىڭ مۇجەزى ياخشى. (كۆچمە مەنىدە) يۈز- ئابرۇي: 丢～ ئابرويى چۈشمەك، ئۇياتقا قالماق. ④ كەيپ، تاۋ: 我今天～不大舒服 بۈگۈن ئانچە تاۋۇم يوق.

壬 rén ئون بۇرجىنىڭ تۆۋەنچىسى؛ توققۇزىنچى.

仁 rén ① مېھرىبانلىق، رەھىمدىللىك: ～心 مېھرىبانلىق / ～至义尽 قولىدىن كېلىدىغانلىكى مېھر - شەپقەتنى كۆرسەتمەك. ② مېغىز: 杏～儿 ئۆرۈك مېغىزى. [仁不] 1. bùrén رەھىمسىز: ～～义 رەھىم-شەپقەتسىز. 2. ئۈيۈشۈپ قالماق، سەزمەس بولۇپ قالماق: ～～木麻 ھېچنېمىنى سەزمەسلىك / 四体～～ پۈت-قول ئۈيۈشۈپ قالماق.

忍 rěn ① سەۋر - تاقەت قىلماق، چىدىماق: ～痛 ئاغرىقنا چىدىماق / ～受 چىداپ تۇرماق / ～～容能不在实 ھەقمەقەتەن چىداپ تۇرغىلى بولماسلىق. [禁不俊忍] rěnjùnbùjìn ئىختىيارسىز كۈلۈۋەتمەك. ② تاش يۈرەكلىك، باغرى قاتتىقلىق: ～心 تاش يۈرەكلىك قىلماق.

荏 rěn ① زەرۋىچ. ② ئاجىز، ھالسىز: 色厉内～ تېشى پال-پال، ئىچى غال - غال.

稔 rěn ① زىرائەت پىشـ

/纪念～ خاتىرە كۈنى/ 生～ تۇغۇلغان كۈن. [千日] rìzi 1. كۈن: 这些～～忙很作工 بۇ كۈنلەردە ئىش ئالددىراش / 今天是～～的节过 بۈگۈن بايرام كۈنى. 2. تۇرمۇش: 美好的～～万年长 ياخشى كۈنلەر مەڭگۈ داۋاملاشسۇن. [日作工] gōngzuòrì ئىش كۈنى. ④ كۈن، ۋاقىت: 春～ باھار، ئەتىياز / 往～ ئۆتكەن كۈنلەر / 来～长方 زامان تېخى ئۇزاق.

RONG

戎 róng ① ھەربىي، قوشۇن، ئەلسەم: 从～ قوللىغا ئېلىلماق / ～装 ھەربىيچە كىيىنمەك. ② (Róng) <古> رۇڭلار (تۇرالار).

绒 róng ① تۈك، يۇڭ: ～毛 تۈك/驼～ تۆگە يۇڭى/棉～ تەۋىت. ② تەۋىتلىك رەخت.

茸 róng يۇمران ھايىسسا؛ 绿～～ يېڭىپىشىل ھايسا. [鹿茸] lùróng يۇمران بۇغا ھۆڭگۈزى.

荣 róng ① گۈللىسەنمەك، راۋاج تاپماق: 欣欣向～ گۈللىنىپ راۋاج تاپماق. ②شان - شەرەپ: ～誉 شان - شەرەپ / ～军 شەرەپلىك ھەربىي. 嵘 róng 838-بەتتىكى '嵘峥' (zhēngróng) غا قارالسۇن.

蝾螈 [蠑螈] róngyuán سەمەندەر.

容 róng ① سىغىماق، پاتماق: ～器 قاچا / 量～ سىغىمچانلىق / 小子屋～不下 ئۆيى كىچىك، پاتمايدۇ. ② يول قويماق، كەچۈرمەك: ～不能忍 سەۋر قىلماق / ～不能说人话 ئادەمنى كەچىلمەك قىلمىشقا بولمايدۇ / 不～他做样这决 ئۇنىڭ بۇنداق قىلمىشىغا ھەرگىز يول قويۇشقا بولمايدۇ. ③چىراي، قىياپەت: 笑～满面 كۈلكە چىراي / 军～ قوشۇننىڭ قىياپىتى / 市～ شەھەر قىياپىتى. ④ بەلكىم، ئېھتىمال: ～或有之 بەلكىم باردۇ.

蓉 róng 193 - بەتتىكى '芙蓉' (fúróng)، 102- بەتتىكى

قەتتىنمۇ، تاپا ~ تەڭدەشمۇ قورقماي ئىشلىمەك. ④ خىز-مەت، ئىش، ۋەزىپە: 到～ خىزمەتكە كىرىشمەك / 受挨～ ۋەزىپە تاپشۇرۇۋالماق/ 身兼二而～ ئۆزى يالغۇز ئىككى ۋەزىپىنى ئۈستىگە ئالماق. ⑤ خالىغانچە، مەيلىچە: ～意 ئۆزى خالىغانچە/ ～性 ئۆزى يالغىنىچە، ئۆز بېشىمچىلىق / 放～ مەيلىگە قويۇپ بەرمەك /不能～自其然 发展 خالىغانچە تەرەققىي قىلىۋېرىشىگە يول قويماسلىق لازىم. ⑥ ھەرقانداق، ھېچ-قانداق، ھېچقانداق، ھېچنېمە: ～何 怕不也难困 ھەر-قانداق قىيىنچىلىقتىن قورق-ماسلىق / ～么什都懂 ھېچنېمە بىلمەسلىك / ～人皆知 ھەممە ئادەم بىلىدۇ.

任 rèn ئاشپەزلىك.

妊 rèn ھامىلىدار بولماق، ئېغىر ئىياغ بولماق: ～妇 ھامىلىدار ئايال.

纫 rèn ① <古> يىپەك. ② نوقۇمچىلىق.

衽 rèn ① چاپانىنىڭ پېشى، چاپانىنىڭ ئېتەكسى. ② بورا، rènr[儿葚] shèn 见另 rèn 葚 ئۇجمە.

RENG

扔 rēng ① ئاتماق: 球～ توپ ئاتماق / 砖～ خىش ئاتماق. ② تاشلىۋەتمەك، چۆرۈۋەتمەك: 把这些破东烂西～了吧 بۇ ئەسكى-تۈسكى نەرسىلەرنى تاشلىۋەتكىنە.

仍 réng يەنىلا: ～须努力 يەنە تىرىشىشقا توغرا كېلىدۇ / 虽他有病，～不放肯 ئۇ كېسەل بولسىمۇ يەنىلا خىزمەتىنى تاشلاپ قويمۇشقا ئۇنىمايۋاتىدۇ.

礽 réng بەخت - سائادەت.

RI

日 rì ① قۇياش، كۈن. [食 rìshí] كۈننىڭ تۇتۇلۇشى، ② كۈندۈز: ～班 كۈندۈزلۈك سمېنا / ～场 كۈندۈزلۈك سمېنا. ③ كۈن، بىر كۈن: ～五十六百三年一年平历阴 شەمسىيە يىلنىڭ ئادەتتىكىسى بىر يىلى 365 كۈن بولىدۇ

لاپ ئەگرى قىلماق.

糅 róu قوشۇۋەتمەك، ئارىلاشتۇرۇۋەتمەك: ～合 قوشۇۋەتمەك / 杂伪真～ راست ـ يالغىنىنى ئارىلاشتۇرۇۋەتمەك.

蹂 róulìn [蹂躏] róu دەپسەندە قىلماق، ئاياغ ئاستى قىلماق: 帝国主义非常残暴～～殖民地人民 جاھانگىرلار مۇستەملىكە ئەللەر خەلقلىرىنى ناھايىتى دەھشەتلىك دەپسەندە قىلىدۇ.

鞣 róu ئاشلىماق، ئەيلىمەك: ～皮子 تېرە ئاشلىماق / 这张皮子～得不够 بۇ تېرە ئانچە پىشىق ئاشلانمايتۇ.

肉 ròu ① گۆش، ئەت. [搏肉] ròubó ئېلىشماق، توقۇشماق: ～～敌人 دۈشمەن بىلەن ئېلىشماق. ② ئەت، گۆش: ～桂圆 لۇڭيەنئەت، گۆش ئېتى. ③ چۈرۈك ئەمەس، يۇمشاق: ～瓜 西瓤 يۇمشاق گۆشلۈك تاۋۇز. ④ <方> ئەزمە، ئېزىلمەگكۈ: ～真事做 ئەمەس ـ ئەمەس، ئەزمە / ～气脾 ئېزىلمەگكۈ ئەجەز.

RU

如 rú ① بويىچە، ئىمانىدا، ～法 قانۇن بويىچە ئۇيغۇرچە جىنايى ئىش / ～期成完 ۋاقتىدا بەلگىلەنگەن مۇددەتتە ئورۇنلىماق. ② ئوخشاش، ـ دەك / ـ تەك: ～此 مۇشۇنداق / 坚强～钢 پولاتتەك قەيسەر / 新～旧 كونا نەرسىنى يۇرۇنقمەدەك يېڭى ھالەتكە كەلتۈرمەك. [今如] rújīn ھازىر، بۈگۈنكى كۈندە. ③ ～不我 يەتمەك، يېتەلمەمەك: 他～不为以自与 / 这张皮子～不得样 ئۇ مېنى يېتەلمەيمەن / بۇ تېرە ئۇنداق قىلغاندىن ئاندا ياخشى. ④ ـ غا / ـ قا، ـ كە / ـ كە: ～所之舟纵 كېمىنى سۈنمەك ئېقىشىغا قويۇپ بەرمەك. ⑤ ئەگەر، مۇبادا: ～不同意提可，意见 ئەگەر قوشۇلمىسائلار، پىكىر بەرسەڭلار بولىدۇ. ⑥ سۆز ياسىغۇچى قوشۇمچە بولۇپ، ئەھۋالنىڭ بىلدۈرۈپ كېلىدۇ، 突～其来 تۇيۇقسىز. ⑦ مەسىلەن، ئالايلى

بىلەن بەنت بولۇپ قالماق/ ～ 拔 ③ ئۇششاق-چۈششەك، پارچە-پۈرات: ～ 浆 پارچە - پۈرات مۇشكۈل ئىش.

酕 rǒng يۇمران تۈك، سېرىق تۈك.

ROU

柔 róu ① يۇمشاق، يۇمران، ئەۋرىشىم: ～ 枝 ئەۋرىشىم شاخ / ～ 软体操 يۇمشاق گىمناستىكا. ② يېقىملىق، مۇلايىم: 性情温 ～ مېجەزى مۇلايىم / 刚～相济 قەيسەرلىك بىلەن مۇلايىملىق بىرىنى بىرىنى تولۇقلايدۇ.

揉 róu ① ئۇۋۇلماق: ～ 面 خېمىر ～ يۇغۇرماق. ② ئەگمەك، ئەگرى قىلماق: ～ 以为轮 ئېگىپ چاق شەكلىكە كەلتۈرمەك.

蹂 róu ① چاقنىماق ئۇلتىگى. ② ئەمگەك.

煣 róu ياغاچنى ئوتقا قاقىغا(cōngróng) 'عۇڭ' قارالغا.

溶 róng ئېرىمەك: ～ 脑樟 ～于水 نافتالىن سۇدا ئېرىمەيدۇ، بەلكى ئىسسىقتا ئېرىمەيدۇ. ئاخ.

榕 róng ياۋا ئەنجۈر دەرىخى.

熔 róng ئېرىمەك، سۈيۈقلانماق: ～点 ئېرىش نۇقتىسى.

融 róng ① ئېرىمەك: 太阳～雪 كۈن چىقىپ ئوسىدى، قار ئېرىگىلى تۇردى/ 蜡烛遇热就～化 شام ئىسسىقتا ئېرىپ كېتىدۇ. ② ئارىلاشماق، سىڭىشىپ كېتىمەك، بىرىكمەك: ～洽 ئىتتىپاقلىق، ئىناقلىق / 水乳交～ سۇ بىلەن سۈتتەك ئارىلىشىپ كەتمەك / ～会贯通 تولۇق ئۆزلەشتۈرمەك. ③ ئايلىنىپ تۇرماق. [融金] jīnróng پۇل مۇئامىلىسى.

冗 rǒng ① ئارتۇق، ئوشۇق: 文词～长 سۆز - جۈملىلىرى ئوشۇقچە / ～员 ئارتىۋىلىش خادىم. ② ئالدىراش ئىش: ～务缠身 ئالدىراش ئىش

奇耻大～ غايەت زور ئار-
نومۇس. ② ھاقارەتلەمەك،
人国中 ھاقارەت كەلتۈرمەك:
可不民～ جۇڭگو خەلقىنى
ھاقارەتلەشكە بولمايدۇ. ③
نامىغا داغ چۈشۈرمەك:
～命 بۇيرۇقنى ئورۇندىيال-
ماسلىق. ④ تەشەككۇر بىلد-
ۇرمەك، مىننەتدار بولماق:
～承 تەشەككۇر بىلدۇرمەك/
～蒙 مىننەتدار بولماق.

襦 rú <方> تەقماق: 棍把
～子在草堆里 ياغاچنى ئوت-
چۆپ ئارىسىغا تىقماق.

入 rù ① 1. كىرمەك: ～场
مەيدانغا كىرمەك / ～夜
كەچ كىرمەك / ～会 يىغىنغا
كىرمەك/ ～轨道 ئىزغا
چۈشۈرمەك. 2. كىرىم: 量～
出为 كىرىمگە قاراپ چىقىم
قىلماق / ～不敷出 كىرىم
چىقىمنى قاپلىيالماسلىق. ②
قاتناشماق، كىرمەك: ～学
مەكتەپكە كىرمەك / ～会
جەمئىيەتكە ئەزا بولماق. ③
مۇۋاپىق كەلمەك، لايىق كەل-
مەك: ～情～理 قائىدە - يو-
سۇنغا مۇۋاپىق كەلمەك /～
时 زامانغا لايىق كەلمەك.

洳 rú [洳沮] jùrú سازلىق.

濡 rú پاخال بىلەن، پاخال
تۇشەك. [濡坐] zuòrú قۇغۇش
ئالدىدا تۇرماق.

濡 rú نەم، ھۆل: ～暑 دە-
مىق ھاۋا.

缛 rú مۇرەككەپ، چۈۋالچاق:
～礼 مۇرەككەپ قائىدە - يو-
سۇن / 繁～节 چۈۋالچاق
قائىدە - يوسۇن.

褥 rú كۆرپە.

RUAN

阮 ruǎn ① رۇەنشيەن (چال-
غۇ ئەسۋاب). ② (Ruǎn)
رۇەن (فامىلە).

朊 ruǎn ئاقسىل.

软 ruǎn ① يۇمشاق، يۇم-
ران: 绸～布比子 تاۋار پاخ-
تا رەختتىن يۇمشاق. ② يىل-
لىق، يېقىملىق: 风～ يىللىق
شامال / 语～ يۇمشاق گەپ.
③ ئاجىز: ～能无弱 ئاجىز،
ئىقتىدارسىز / 不要～ ئاجىزلىق
قىلما. ～货 كۆچمە بۇيۇم ئۈچۈن
ئۇكتىن قورقۇش يارىمايدۇ.

许了现涌中争斗产生在：ru 儒 ① 人范模多物，～焦，禄裕王，进喜等ئۇشلەپچىقمىرىش كۆرەشىدە نۇرغۇن نەمۇنىچى شەخسلەر بارلىققا كەلدى، مەسىلەن جياۋ يۈيلۈ، ۋاڭ جىنشى قاتارلىقلارغا ئوخشاش.

茹 rú يېمەك：～素 گۆشسىز غىزا يېمەك / ～毛饮血 يۇڭدىماي خام يېمەك. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) بەرداشلىق بەرمەسلىك، چىدىماسلىق：～痛 ئاغرىنماسلىق / 含辛～苦 جاپا - مۇشەققەتكە چىدىماق.

铷 rú <化> رۇبىدىي (Rb).

儒 rú ① ئۇلىما：～生 زىيالىي/腐～ كونىلىققا ساقلىنىۋالغان ئۇلىما. ② كۆكۈزدىچىلىق ئېقىمى.

薷 rú [藿香] xiāngrú يالغان رەيھان.

嚅 rú 479 - بەتتىكى'嚅嗫' (nièrú) غا قارالسۇن.

濡 rú ① ھۆللىمەك، نەملىمەك، چىلىماق：～笔 قەلەمنى سىياھقا چىلىماق / 耳～目染 تەدرىجىي كۆنۈپ قالماق. ② تۇرۇپ قالماق، ھايال بولۇپ قالماق. ③ چىدىماق، سەۋر قىلماق：～忍 سەۋر قىلماق.

孺 rú بالا، سەبىي بالا：妇～ خوتۇن - بالىلار.

襦 rú كالتە كىيىم.

颥 rú 479 - بەتتىكى'颞颥' (nièrú) غا قارالسۇن.

蠕 rú لۆمۈلدىمەك، لۆمشىمەك：～动 لۆمۈلدىمەك. [蠕形动物] rúxíngdòngwù لۆمۈلدەپ ماڭغۇچىسى قۇرتلار؛ سازاكسىمانلار.

汝 rǔ سەن：～等 سىلەر/～将往何? سەن نەگە بارىسەن؟

乳 rǔ ① ئەمچەك، يېمەن：钟～◇ قوڭغۇراق تىلى. ② سۈت：豆～ پۇرچاق سۈتى. ③ كۆپەيمەك، نەسىل قالدۇرماق：孳～ كۆپەيمەك. ④ يېڭى تۇغۇلغان ھايۋانلارنىڭ كۆرسىتمىدۇ：～燕 ئۇچۇرما بولمىغان قارلىغاچ / ～鸭 سېرىق تۈكى چۈشمىگەن ئۆردەك.

辱 rǔ ① نومۇس، خورلۇق؛

كەم؛ 三分之二～ سەل كەم ئۈچتە ئىككى.② <古> گۆدەك: 老～ قېرىلار ۆە گۆدەكلەر. ③ ئۆلمەك : 又～一个 يەنە بىرى ئۆلمەك.

蒻 ruò <古>يۇمران يىلتىز. **蒻** ruò ئوت قويماق، كۆيدۈرمەك.

S

SA

仨 sā ئۈچ: 哥儿～ ئاكا - ئۆكا ئۈچەيلەن.

撒 ① sǎ 见另 sā يايماق، تارتماق، ئالماق: ～网 تور يايماق / ～手 قولنى تارتماق / ～腿 ◇ پەرتتىدە قاچماق. ② ئەركىلىمەك: ～娇 ئەركىلىمەك.

Sālā [拉撒] سالار مىللىتى.

洒 sǎ چاچماق، چېچىلماق: 先地扫～水些 يەر سۈپۈرۈشتىن بۇرۇن ئازراق سۇ چاچماق / 了～地一食粮 يەرگە ئاشلىق چېچىلىپ كەتمەك. [脱洒] sǎjiā [家洒] مەن.

团成～条纸把 قەغەزنى مەجمۇلاپ كاللەك قىلىپ قويماق. ② پۈرلەشتۈرمەك: 了～那张纸 ئۇ قەغەز پۈرلىشىپ كېتىپتۇ.

若 ruò ① ئەگەر، مۇبادا: ～不努力学习，就要落后 ئەگەر تىرىشىپ ئۆگەنمىسەك، ئارقىدا قالمىسەن. ② ئوخشاش، - دەك / - تەك: 相～ ياش قۇرامى ئوخشاش / ～有无～ بىر تۇرۇپ بارمايدۇ، بىر تۇرۇپ يوقتەك. ③ سەن: ～辈 سەن دېمەتلىكلەر. [干若] ruògān بىر نەچچە، بىرقانچە.

偌 ruò بۇنچە، شۇنچە: ～大年纪 ياش بۇنچە چوڭىيىپ قالغاندا.

Ruòqiāng [羌婼] Ruò **婼** چاقلىق ناھىيىسى، ھازىر '羌若' شەكلىدە يېزىلىدۇ.

箬 ① ruò روجۇ بامبۇكى. ② روجۇ بامبۇكىنىڭ يوپۇرمىقى.

弱 ① ruò ئاجىز، زەئىپ: 小～身体 تېنى ئاجىز / ～小孩 ۆسمەك. (كۆچمە مەنىدە) سەل

养精蓄～ كۆچ توپلىماق. ④ 减：～少 تېز كەمەيتىش / ～增 جەددىي كۆپەيمەك.

瑞 ruì 雪～ خاسىيەتلىك：～兆年丰 خاسىيەتلىك قار مول ھوسۇلدىن دېرەك بېرىدۇ.

睿 ruì 明聪～智 يىراقنىڭ كۆرمەك؛ دانا، چۈشەر：～智 ئەقىل - پاراسەت.

RUN

闰 rùn كەبىسە.

润 rùn ① ھۆل، نەم：湿～ نەم، ھۆل / ～泽 ھۆل، نەم. ② ھۆللىمەك، نەملىمەك：～肠 ئۇچەينى نەملىمەك /～～ 子嗓很上脸他 سىلىق، پارقىراق：他～光 ئۇنىڭ يۈزى پارقىراپ تۇرىدىكەن. ④ تۈزەتمەك، ئىشلەپ چىقماق：～色 تۈزەتمەك (ماقالىنىڭ). ⑤ پايدا، مەنپەئەت：分～ دارامەت تەقسىم قىلماق / 利～ پايدا.

RUO

若 ① ruò مەجھۇلىماق؛ (كۆچمە مەنىدە) يۇمشاق：心～ كۆڭلى يۇمشاق/ 耳朵～ قۇلىقى يۇمشاق / ～磨 يۇمشاتماق / ～求 يالۋۇرماق. ④ ئاجىزلىماق، تىترىمەك：两腿发～ پۇتىدا جان قالماسلىق. ⑤ تۆۋەن：工夫～ ماھارىتى تۆۋەن.

RUI

蕤 ruí [蘼蕪] wēiruí بۇك- باراقسان.

蕊 ruǐ گۈلنىڭ ئاتلىق ۋە ئانلىقى.

芮 Ruì رۇي بەگلىكى.

汭 ruì دەريا ئەگمىسى، دەريا قولتۇقى.

枘 ruì <古> ئەركەك تۈرۈم. [凿枘] zuòruì چاسا ئۇلگۈ- جەك دۆگلەك مۇجۇققا چۈش- مەپتۇ؛ قارمۇ قارشىلىق.

蚋 ruì پاشا، بەزگەك پاشما- سى.

锐 ruì ① ئىتتىك：其锋甚～ شەمشىرى بەك ئىتتىك. ② ئۆتكۈر، سەزگۈر：感觉敏～ سەزگۈسى ئۆتكۈر / 眼光～利 كۆزى ئۆتكۈر. ③ كۈچ؛

قىتىم، تەكرار: ～令五申 قايتا ـ قايتا تەكىتلىمەك/ ～次五番 كۆپ قېتىم.

叁 sān ئۈچ ('三' نىڭ چوڭ يېزىلىشى).

毵 sān sānsān [毵毵] ئىنچە چېكە ئۈزۈن تۈك.

伞 sǎn ① كۆنلۈك، يامغۇر- لۇق: 雨～ يامغۇرلۇق. ② پاراشوت: 降落～ پاراشوت.

散 sàn 见另 sǎn ① جۇڭلۇ- ماق، چۈۋۈق: 发头～ چاچلىرى چۈۋۈق / 了～ ئارغامچا چۈۋۈلۈپ كەتتى. (كۆچمە مەنىسىدە) تارقاقلىق، تارقاق: 兵～ تۇراقلاشماق // 开～ قىسمىنى تارقىتىۋەتمەك. [漫散] sànmàn چېچىلاڭغۇ: 自由～～ باشباشتاقلىق ۋە چېچىلاڭغۇلۇق / 生活～～ تۇرمۇشتا چېچىلاڭغۇ. [文散] sǎnwén نەسىر. ② پارچە: 装～ پاراشوك، تالقان: 丹膏～ كۈمىلاچ، پاراشوك، مەلھەم / 健胃～ ئاشقا زاننىي ساغلام- لاشتۇرۇش پاراشوكى.

馓 sǎn ساگزا.

糁 shēn <方> 见另 sǎn گۈ- رۇچ دېگى (پىشىق).

散 sàn 见另 sǎn ① تارقال- ماق. تارقاتماق: ～会 يىغ- ىنىنى تارقىتىۋەتمەك / 彩云～了 بۇلۇتلار تارقىلىپ كەتتى/ ～瘟 ئەنىۋېنى ۋەرەق- سى تارقاتماق / 盒～ ئورۇق چاچماق ۋە ئىوغۇتلا- ش. ③ ئاچماق، چىقارمىق: ～心 كۆڭۈل ئاچماق / 闷～ ئاچ يۈرۈشنى چىقارماق. ④ ئىشنى بوشاتماق: 本要去～～ 便回来了 ئىككى كۈن بولۇپ- تا-ئىستار ئىشلارنى خالى- ئاچە ئىشنى بوشىتىۋې- تەتتى.

SANG

丧 sàng 见另 sāng ماتەم، مۇسىبەت: ～事 مۇسىبەت ئىشى/ ～治会员委 دەپنە قىلىش ھەيئىتى.

桑 sāng گۈجمە.

搡 sǎng 用力～ 一～他把 头碰个一～ گۈجمە

～很人个这 sǎtuo ئۇچۇق: ～بۇ ئادەم ناھايىتى ئۇچۇق ئادەم ئىكەن.

撒 sǎ <方> ئايىغىنىڭ سۇ- ئېغىدەسسەپ ماڭماق. [靴撒] sǎxié سەندەل، ساپما ئىياغ.

撒 sǎ 见另 sā ① چاچماق: ～种 ئۇرۇق چاچماق. ② تۆكمەك، تۆكۈلمەك: 小点心，～了汤把别 دەققەت قىل، شورپا تۆكۈلۈپ كەتمەسۇن.

卅 sà ئوتتۇز.

飒 sà غۇر - غۇر: ～～秋风 غۇر - غۇر چىقىۋاتقان كۈز شامىلى. [爽飒] sàshuǎng جەسۇر، مەردانە: ～～英姿 جەسۇر قىياپەت.

脎 sà ئوسازون. ئۇرماق.

趿 sà قولىنىڭ قىرى بىلەن ساڭ (فاملە).

萨 Sà

挲 sa 见另 suō，shā [摩挲] māsa سىلىماق.

SAI

腮 sāi (sāi) '塞' بىلەن ئوخشاش.

腮 sāi يۇز، مەڭز.

鳃 sāi ساقاق، ژابرا.

塞 sāi ① sè，sāi 见另 sāi ئەقەلمەك: 把门～住 تۆشۈكنى تۆشۈكتىن ～ 堵 / 洞漏 كامارنى ئەتمەك. ② ئېغىز، پۇرۇپكا: 子瓶儿～ بوتۇلكىنىڭ ئاغزى/ 木软儿～ پۇرۇپكا. ئازول.

噻 sāi [噻噻] sāizuò تىنىغان، چىچىرا: 要～ مۇھىم ئەمەس / 外～ چىچىرا سىرتى.

赛 sài ① مۇسابىقە: ～跑 يۈگۈرۈش مۇسابىقىسى / 田径～ يېنىك ئاتلېتىكا مۇسابىقىسى. ② بەسمىچ چۈشمەك: 一个～一个 بىر - بىرىنى بەسمىچ چۈشمەك. (كۆچمە مەنىدە) سىلىشتۇرماق: 不～真的 چىنلىقىنى سىلىشتۇرماق. ③ ئەزىر - چىراغ: ～神 ئەزىر - چىراغ / 会～ ئەزىر-چىراغ. [赛璐璐] sàilùluò سىللۇلوئىد.

SAN

三 sān ① ئۈچ. ② كۆپ

لاشماق، 油点上该～发轴轮 了 چاق داتلمشىپ كەتمەتۇ، مايلاپ قويساق بولغۇدەك. ② 很于柿这：قىمرتاق، قاغسىق ～ بۇ ئەبنوس بەك قىمرتاق ئىكەن. ③ چۈشىنىكسىز، ئېغىر：文章艰～ تىلى ئېغىر.

sè 啬 بېخىل، پىخسىق：不浪费也吝～ ئىسراپچىلىقنىڭ قىلماسلىق، بېخىللىقنىڭ قىلماسلىق.

sè 穑 ئورما ئورماق.

sè 瑟 چالغۇ.

sāi)塞'sài، sāi 见另 sè 塞 ①'بىلەن ئوخشاش.'闭塞'،'阻塞'،'责塞'، دېگەندەك كىتابىي سۆزلەردە ئىشلىتىلىدۇ.

SEN

sēn 森 دەرەخلىك، ئورمان：～林ئورمان. [森森] sēnsēn قويۇق：～～木林 قويۇق ئورمان. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) قورقۇنچلۇق، سۇرلۇك：阴～的 سۇرلۇك. [严森] sēnyán قاتتىق، مۇستەھكەم：～～备戒 قاتتىق مۇداپىئە.

توفان.

sào 臊 قىچىشقاق.

sāo 见另 sào 臊 ئىزا تارتماق خىجىل بولماق：～得脸通红 ئىزا تارتقىنىدىن يۈزى قىزارماق /不知羞～ خىجىل بولۇشنى بىلمەيدىغان.

SE

sè 色 ① shǎi 见另 sè ره‌ڭ：七有光日～ كۈن نۇردا يەتتە خىل ره‌ڭ بار / 红～ قىزىل. ② چىراي：和颜悦～ ئۇچۇق چىراي / 喜形于～ چىرايىغا كۆلكە يۈگۈرمەك. ③ ھالەت، ھال：行～匆匆 مېڭىشى تېز. ④ تۈر، خىل：各～品用 تۈرلۈك بۇيۇملار/ 货～齐全 مالنىڭ تۈرى تولۇق. ⑤ سۈپەت، ساپا：足～银纹 سۈپەتلىك كۈمۈش/ 这货～很好 بۇ مالنىڭ سۈپىتى ياخشى. ⑥ ھۆسن - جامال：姿～ ھۆسن - جامال. ⑦ جىنسىي تەلەپ.

sè 铯 <化> سېزىي (Cs).

sè 涩 ① قوتۇرلاشماق، داتلاشماق：油点上该～发轴轮了 چاق داتلمشىپ كەتمەتۇ، مايلاپ قويساق بولغۇدەك. ② 很于柿这：قىمرتاق، قاغسىق ～ بۇ ئەبنوس بەك قىمرتاق ئىكەن. ③ چۈشىنىكسىز، ئېغىر：文章艰～ تىلى ئېغىر.

بىر ئىتتىرىۋەتتىم، ئۇ يىقىلىپ چۈشتى.

嗓 sǎng ① كال، بوغۇز. ② ئاۋاز: 哑～ال بوغۇق ئاۋاز.

磉 sǎng تۈۋرۈك ئاستىدىكى تاش؛ ئۇل تاش.

颡 sǎng پېشانە، ماڭلاي.

丧 sāng 见另 sàng يوقاتماق، ئايرىلماق: ～命 ھاياتىدىن ئايرىلماق / ～失立场 مەيدانىنى يوقاتماق. [气丧] sàngqi نەس باسماق.

SAO

搔 sāo تاتىلىماق، قاشلىماق: ～痒 قىچىشقان يەرنى تاتىلىماق.

骚 sāo ① پاراكەندىچىلىك، قالايمىقانچىلىق: 动～ پاراكەندە قىلماق. ② '臊①' بىلەن ئوخشاش. ③ چۆي يۇمۇنلۇق «جۇدالىق زارى» «离骚» ناملىق ئەسىرىنى كۆرسىتىدۇ. [人骚] shāorén شائىر. [体骚] sāotǐ «جۇدالىق زارى» ئۇسلۇبىدىكى ژانىر. [风骚] fēngsāo 1. ئەدەبىيات. 2. شاللاق (ئايال).

缫 sāo تارتماق: ～丝 يىپەك تارتماق / ～车 يىگىرمە تارتمىش ماشىنىسى.

臊 sāo 见另 sào بەدبۇي، سېسىق پۇراق: 尿～气 سۈيدۈك پۇرىقى / 狐～ تۈلكە پۇرىقى.

扫 sǎo ① 见另 sào سۈپۈرمەك: ～地 يەر سۈپۈرمەك. ② سۈپۈرۈشكە ئوخشاش ھەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ: 1. يوقاتماق، تۈگەتمەك: ～兴 كەيپىنى ئۇچۇرماق / ～文盲 ساۋاتسىزلىقنى تۈگەتمەك. 2. ئىش - ھەرىكەتنىڭ ھەممە تەرەپكە يەتكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ: ～射 قاتمۇقات ئوق ئۇزماق / 眼睛四下里一～ ئەتراپقا كۆز يۈگۈرتمەك. 3. ھەممە، بارلىق: ～数还归数 ھەممىسىنى قايتۇرۇپ بېرەمەك.

嫂 sǎo يەڭگە.

扫帚 sǎozhou 见另 sào سۈپۈرگە.

埽 sào ① توغان سالماق، توسما ياسىماق. ② توسما،

沙 Shā 另见 suō جاي ناملىرىدىغا ۋە كىشى ئىسىملىرىدىغا ئىشلىتىلىدۇ.

痧 shā ئۆتكۈر كېسەللىك.

裟 shā 298- بەتتىكى '袈裟' (jiāsha) غا قارالسۇن.

鲨 shā ئاكۇلا.

纱 shā ① پىلتە، يىپ. ② توقۇلما بۇيۇملارنى كۆرسىتىدۇ: ~羽 يىپەك رەخت / 窗~ دېرىزە تورى. (كۆچمە مەنىدە) تورغا ئوخشاش نەرسىلەرنى بىلدۈرىدۇ: 铁~ سىم تور.

砂 shā 沙' shā (shā)②' بىلەن ئوخشاش: ~石 قۇم / ~糖 شېكەر / ~布 قۇم قەغەز.

煞 shā 见另 shà ① '杀' ③ ⑤ ⑥ ⑦' بىلەن ئوخشاش. ② '刹' (shā) بىلەن ئوخشاش.

啥 shá <方> نېمە: 你~姓? نامىڭ نېمە؟ / 他~地方人? ئۇ نەلىك؟

傻 shǎ ① دۆت، ساراڭ: ~话 ساراڭدەك گەپ قىلىش / 吓~了 قورقۇپ ساراڭ بولۇپ قالماق. ② جاھىل: 点有真~,干不都你事的好样这 犯~ شۇنچە ياخشى ئىشنىمۇ قىلغىلى ئۇنىمىساڭ، ئەجەبمۇ جاھىل ئىكەنسەن.

沙 shā 见另 shà تاسقىماق: ~一~ تېرىدىكى قۇمنى تاسقۇۋەتمەك.

唼 shàzhá [嗦唼] shà كىرىس - كىرىس، كىرىدىلىماق.

厦 shà ① 见另 Xià بىنا، ئىمارەت: 千万间~广 ساڭ بىنالار / 高楼大~ ئېگىز - ئېگىز ئىمارەتلەر. ② ئارقا تام: 前廊后~ ئالدى كارىدور، ئارقىسى تام.

嗄 shà ئاۋازى بوغۇلۇپ قالماق.

歃 shà سۆيۈرمەك. [血歃] <舌> shéxuè كالپۇكىغا ھايۋانلارنىڭ قېنىنى سۈركىمەك.

煞 shā ① 见另 shà بەك، ئىنتايىن: ~费心 ئىنتايىن باش قاتۇرماق. ② ياۋۇزلۇق، شۇملۇق: ~气 ياۋۇزلۇق/凶~ شۇملۇق.

箑 shà يەلپۈگۈچ.

霎 shà سىم - سىم يامغۇر.

SENG

僧 sēng راهىب؛ سامغا.

SHA

杀 shā ① ئۆلتۈرمەك؛ ~ 功立敌 دۈشمەننى ئۆلتۈرۈپ خىزمەت كۆرسەتمەك / ~ 虫药 ھاشارات ئۆلتۈرۈش دورىسى/ ~ 鸡用焉刀牛用 توخۇ ئۆلتۈرۈشكىمۇ كالا بوغۇزلايدىغان پىچاقنى ئىشلەتكەن بارمۇ. ② ئۇرۇش، جەڭ؛ ~ 出重围 ئۇرۇشتا قاتمۇ قات مۇھاسىرىنى بۆسۈپ چىقماق. ③ باسماق، ئازايتماق، چەكلەمەك؛ ~ 风景 كەيپىنى ئۆچۈرمەك/ ~ 暑气 ئىسسىقنى پەسەيتمەك / ~ 人别拿气 ئاچچىقنى باشقىلاردىن ئالماق، ئاچچىقنى باشقىلاردىن چىقارماق. ④ ئېچىشماق، ئېچىشتۇرماق؛ 这药在上口疮~上 得慌 بۇ دورىنى يارىغا سۈركىسە ئېچىشتۇرۇۋېتىدىكەن. ⑤ يىغماق، بوغماق، قىسماق؛ ~ 尾 قۇيرۇقىنى قىسماق / ~ 帐 ھېساب بىغماق. ⑥ چەكلەمەك، چەك باغلىماق؛ ~ 车 ھارۋىدىكى يۈك - تاقىنى چەك باغلىماق / ~ 一 ~ 带腰 كەمەرنى چىڭىتماق. ⑦ پېتىلغا ئۇلىنىپ كېلىپ، دەرىجىنىڭ چوڭقۇرلۇقىنى بىلدۈرىدۇ؛ 人~气 ئادەمنىڭ ئوغىسىنى قايناتماق / 笑~人 ئادەمنى كۈلدۈرۈۋەتمەك.

刹 chà 见另 shā تورمۇزلىماق، توختاتماق؛ ~ 车 ماشىنىنى تورمۇزلىماق.

铩 shā ① <古> ئۇزۇن نەيزە. ② زەخمىلەنمەك، زەخمىلەندۈرمەك؛ ~ 鸟之羽 قانىتى سۇنغان قۇش.

杉 shān 见另 shā ھەنىسى 'shan) 杉' بىلەن ئوخشاش، '杉木'، '簟杉' دېگەندەك سۆزلەردە ئىشلىتىلىدۇ.

沙 shà 见另 shā ① قۇم؛ ~土 قۇم توپا / ~滩 قۇملۇق. ② قۇمغا ئوخشاش نەرسىلەرنى كۆرسىتىدۇ؛ ~糖 شېكەر / 豆~ پۇرچاق يارمىسى / ~瓤西瓜 قۇم تاۋۇز. ③ ئۇنى پۈتۈپ قالماق؛ ~哑 ئۇنى پۈتۈپ قالماق.

(pánshān) گه قارالا.

苫 shàn 见另 shān بورا.

疝 shān <古> بەزگەك.

扇 shān 见另 shàn ① يەلپۇ-مەك؛用扇子～ يەلپۇگۈچ بىلەن يەلپۈمەك. ② كۈشكۈرتمەك، قۇتراتماق: ～动 كۈشكۈرتمەك / ～惑 قۇتراتماق.

煽 shān '扇②' بىلەن ئوخشاش.

潸 shān يىغلىماق: ～然下泪 كۆزىگە ياش ئالماق.

膻 shān تېكە پۇرىقى.

闪 shǎn ① چاقماق چاقماق: 打～ چاقماق چاقماق. ② يورۇماق، كۆز چاقناتماق: 灯光～ چىراغ ۋاللىدەيورۇماق/ ～得眼花 كۆزنى چاقنىتىۋەتمەك. ③ پارقىرىماق، نۇر چاچماق: 金光～ ئالتۇندەك پارقىرىماق. ④ ئۆزىنى دالدىغا ئالماق: ～开 ئۆزىنى ئېلىپ قاچماق. ⑤ چىم بولۇپ كەتمەك: 腰～了 بېلىنى چىم بولۇپ كەتمەك.

陕 Shǎn شەنشى ئۆلكىسى.

陕 shǎn كۆزنى يۇمۇپ ئاچ-ماق: ～一眼就不见了 ئۇ ئايروپىلان 那飞机飞得很快, 一～ شۇنچە تېز ئۇچقىنىدا، كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە غايىب بولدى.

讪 shàn ① مەسخىرە قىلماق: ～笑 مەسخىرە قىلىپ كۈلمەك. ② [讪搭] dāshàn ئۇنىمسىزلانماق: 他～～着问道 ئۇ ئۇنىمسىزلانغان هالدا سورىدى.

疝 shàn گىرىژ، چوقۇق، پور-قويماق: 拿～点上 بورا بىلەن يېپىپ قويماق.

钐 shān ئۇرماق: ～草 ئوت ئورماق / ～麦 ئورما ئورماق. [镰钐] shàndāo [刀钐] lián چالغا.

单 chán,dān 见另 shàn (فامىلە).

埏 shàn <古> نەزىر-چىراغ ھەيدانى.

禅 chán 见另 shàn <古> پادىشاھلارنىڭ تەخت ئۆتۈنۈپ بېرىشى.

掞 shàn ئاچماق، يايماق.

扇 shàn 见另 shān ① يەلپۇ-

海 ممغ ـ ممغ ئادەم. ② ئەشـ
لىك: 接 ～了 ئىلە ئەشلىمـ
كە چىقماق. ③ ئاساسىي تام:
墙 ～ ئۆيىنىڭ ئاساسىي تېمى.
shānbǎn[板舢] shān 舢 قە-
يىق.
shān ئوت ئورماق. (كۆچـ 芟
مە مەنىدە) يوقاتماق.
shā 见另 shān 杉 شەمشاد.
shuǐshān [杉水] چوڭ شـەـ
شاد دەرىخى.
<化> shàn 见另 shān 钐
ساماريي (Sm).
shān كـۆڭـلـەك: 衫 ～ 长
衬 / ئەرەنچە ئۈزۈن كـۆڭلەك
～ ئەرەنچە كۆڭلەك.
shān 删 چىقىرىۋەتمەك، ئۆز-
گەرتمەك: ～ 改ئۆزگەرتمەك/
去 ～ بۇ خـەتنى 应字个这
چىقىرىۋېتىش كېرەك.
shān 姗 بەخىرامان ماڭماق:
～～ 迟来 كېچىكىپ كەلمەك.
shānhú [瑚珊] shān 珊
مارجان.
[栅极] zhà 见另 shān 栅
shānjí سېتكىملىق ئېلېكترود.
shān 488-بەتتىكى '跚蹒' 跚

shāshí [时篩] بىرەمدىلا.
[挲挓] suō, sā 见另 sha 掌
zhāsha ئۇچماق، يـايماق: ～
着～ قۇچىقىنى ئۇچماق.

SHAI

shāi ① ئەلىكەك، غەلۋىر. 筛
② تاسقىماق: ～ 米 گـۈرۈچ
تاسقىماق / ～ 煤 كۆمۈر تاسـ
قىماق. ③ چىلماق: ～ 了三
下锣 ئۈچ قېتىم جاڭ چىلـ
ماق: [酒筛] 1. shāijiǔ هـا-
راق قۇيماق. ②. هاراقنى
ئىسسىتماق.
① 色' sè 见另 shǎi 色'
بەلەن ئوخشاش، جانلىق تەلـ
دا ئىشلىتىلمىدۇ 落 ～儿
红包一买 / ئۆكـۈپ كەتمەك
～ بىر خالتا قىزىل رەڭ سېـ
تمۇالماق.
shài 晒 قاقلىماق، قـۇرۇتـ
ماق: ～衣服 كىر يايماق / ～
太阳 ئاپتاپسىنماق.

SHAN

shān ① تاغ: 山 ～深 خىلـ
ۋەت تاغ / ～高水深 ئېگىز
تاغ، چوڭقۇر دەريا / ～人人

دىنقى سەپتىن يانمايدۇ. ② ◇骨筋 ئ ~ تەسىر يەتمەك: سىگىرى زەخمىلەنمەك / ~ ◇筋脑 باش قاتۇرماق. ③ تەگمەك: ~ 风 شامال تېگمەك / ~ 寒 سوغۇق تەگمەك. ④ زېرىكمەك، چىقىپ قالماق: 吃糖吃 ~ ئ كەمپۈتتىن چىقىپ قالماق. ⑤ دەخلى قىلماق، دەخلى يەتكۈزمەك: 无大体 ئومۇملۇققا دەخلىسى يوق. ⑥ كۆڭۈل يېرىم بولماق، كۆڭۈل بوزۇلماق: ~ 感 كۆڭۈل يېرىم بولماق/ ~ 心 كۆڭۈل بوزۇلماق. ⑦ رەنجىتمەك، كۆڭۈل ئاغرىتماق: ~ 众 ھەممەيلەننىڭ كۆڭلىنى رەنجىتمەك / 开口 ~ 人 كىشىنى رەنجىتىدىغان گەپلەرنى قىلماق. ⑦ كەتمەك.

殇 shāng كىچىكىدىلا ئۆلۈپ

觞 shāng جام، قەدەھ: ~ 举 贺称 قەدەھ كۆتۈرۈپ تەبرىكلىمەك.

商 ① shāng مەسلىھەتلەشمەك: 有要事相 ~ مەسلىھەتلىشىدىغان مۇھىم ئىش بار ئىدى / 面 ~ يۈز تۇرانە مەسلىھەتلەشمەك. ② سودا، ئوقەت: ~ 业 سودا - سېتىق/ 通 ~ خەلقئارا سودا / 经 ~ ئوقەت قىلماق. [商品] shāngpǐn تاۋار. ③ ئوقەتچى، سودىگەر: ~ 人 سودىگەر/ ~ رەخت سودىگىرى، گەزمالچى/ 富 ~ باي سودىگەر. ④ 除二被八，بۆلمەك، بۆلۈنمە: ~ 数是四 سەككىزنى تۆتكىگە بۆلسەك تۆت بولىدۇ / 二除八 ~ 四 سەككىزنى تۆتكىگە بۆلسەك تۆت بولىدۇ. ⑤ (Shāng) شاڭ سۇلالىسى. ⑥ <古> بەش ئاھاڭنىڭ بىرى. ⑦ ھۆقۇق يۈلتۇز تۈركۈمى.

墒 shāng نەملىك، ئوسا: ~ 够 ئوسا بولماق / ~ 验 نەملىكنى تەكشۈرمەك / ~ 抢 ئوسىنى كەتكۈزۈۋەتمەسلىك/ ~ 保 نەملىكنى ساقلىماق/ ~ 情 ئوسا.

熵 shāng ئېنتروپىيە.

垧 shāng شاڭ.

晌 shǎng ① بىرەدەم، ئازراق ۋاقىت: 工作了半 ~ ئازراق ئىشلىمەك / 停了一 ~ بىرەدەم

ئاھىيىسى.

墒 shāng ئاق نەم توپا.

缮 shàn ① تۆزىمەك، ئوڭشىماق. ② كۆچۈرمەك: ～写 خەت كۆچۈرمەك.

膳 shàn تاماق: ～晚 كەچلىك تاماق /～费 تاماق پۇلى.

鳝 shàn يىلانبېلىق.

擅 shàn ① ئۆز بېشىمچىلىق: ～自处理 ئۆزى بىلگەنچە بىر تەرەپ قىلماق. ② ماھىر، ئۇستا: ～长学致长 ماتېماتىكىغا ～ ئالاقماق.

赡 shàn ئۆزگەرمەك، ئايلىنىش

赡 shàn ① باقماق: ～养 بېقىنىدىغان تۇرۇق - تۇغقانلىرىنى باقماق. ② مول، كۆپ. ئازاك.

蟮 qūshan [蟠蛐] shan سا-

SHANG

伤 shāng ① يارا، يارىلانماق، جاراھەت: 枪块—有上腿～ پۇتۇمدا ئوق تەككەن يارا /轻～不下火线 ئىزى بار، ئىنسانلارنىڭ يارىسىدارلار ئالـ

ۋۇكۇچ: 折～ قاتلاق يەرـ ۋۇكۇچ /褥～ يىگەندە توقۇلغان يەلپۇگۈچ. ② مىقدار سۆز: 一～门 بىر ئىشىك/两～窗子 ئىككى دېرىزە /一～磨 بىر تۇگمەن.

骗 shàn پىچماق، ئاختا قىلماق: ～马 ئاتنى ئاختا قىلماق /～猪 چوشقىنى پىچماق.

善 shàn ① ياخشى، ياخشىلىق، ساۋابلىق: ～举 ياخشى ھەرىكەت /～事 ياخشى ئىش/行～ ساۋابلىق قىلماق /过～规 ساۋابلىق قىلىشقا دەۋەت قىلماق. ② دوستلۇق، ئىناقلىق: 友～ دوستلۇق/相～ ئىناقلىق. ③ ئاقىلانە، دانا: ～策 ئاقىلانە سىياسەت. [后善] shànhòu ئاخىرەتلىك. ④ ئۇستا، ماھىر: 敢勇～战 قەھرىمان، ئۇرۇشقا ماھىر /～辞令 گەپدان/～变 ئۆزگىرىشچان /～疑 كۆمانخور.

鄯 Shàn ① <古> پىچان. ② Shànshàn [善鄯]

كەچىك /~知可不، ھازىرچە بىلگىلىسى بولمايدۇ. [且尚] shànggiě - غان /- قان، - گەن /- كەن يەردە: ~~你 ~~ 我是况何,行不 سەن قىلالمايۋاتقان يەردە، ھەن قاندىاق قىلالايمەن؟ /细心~~难 ئىنچىكە ئىشلەپمۇ سەۋەنلىكتىن خالىسى بولالمايۋاتقان يەردە، بىخەستەلىك قىلمىسا تېخىمۇ بولمايدۇ. ② ھۆرمەتلىمەك، ئىززەتلىمەك. [高尚]gāoshàng ئالىي، ئالىيجاناب. ~تىكمەك. 绱 shàng تىكمەك: ~鞋 خەي 裳 [衣裳] cháng 另另 shang كىيىم. yīshang

SHAO

捎 shāo ئالغاچ بارماق: ~封信去 خەت ئالغاچ بارماق.

梢 shāo، شاخ ئۇچى. (كۆچە مەدىنىدە) ئاخىر، ئۇچ: 眉~ قاش ئۇچى.

稍 shāo 见另 shāo سەل - پەل، بىر ئاز: ~有不同 سەل پەرقلىنىدۇ.

سەنمەك كەينىدە كېلىدۇ: 1. تەرەپ، جەھەت: 领导~ رەھبەرلىك تەرەپتىن / 理论~ نەزەرىيە جەھەتتە. 2. «- دا /- تا، - دە /- تە» بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: 半路~ يېرىم يولدا /心~ كۆڭۈلدە /车~ ھارۋىدا / 墙~ تامدا / 桌子~ ئۈستەلدە/ 会~ يىغىندا/ 书~ كىتابتا. ⑦ پېئىلغا ئۇلىنىپ كېلىپ، ئىش - ھەرىكەتنىڭ ئىياغلاشقانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 选~ 表代 ۋەكىل سايلاپ چىقىماق / 排~ 队 ئوچىرەت بولۇپ تىزىلماق. ⑧ پېئىلغا ئۇلىنىپ كېلىپ، 1. يۆنىلىشنى بىلدۈرىدۇ: 骑~来 ~去 مىنىۋالماق / 爬~ ئۆملەپ چىقماق. 2. مەقسەتنى بىلدۈرىدۇ: 锁~ قۇلۇپ سالماق / 沏~茶 چاي دەملىمەك / 考~大学 ئالىي مەكتەپكە ئۆتمەك. ⑨ سان - سانىقسىز: 千成~万 مىڭلىغان ئون مىڭلىغان. ⑩ <古> نوتا بىلگىلىرىدىن بىرى، ئاددىي نوتىدىكى «دو»غا تەڭ.

尚 shàng ① تېخى، ھازىرچە: 小~纪年 يېشى تېخى

توختتماق. ② چۈش: 睡～觉 چۈشلۈك دۇيقۇ / ～欹 چۈشلۈك دەم ئېلىش.

赏 shǎng ① ئىنئام قىلماق: ～给他一匹马 ئۇنىڭغا بىر ئات ئىنئام قىلماق. ② تەكەللۇپ سۆزى: ～光 قەدەم تەشرىپ قىلماق. ③ مۇكاپاتلىماق: ～罚分明 مۇكاپات-جازالاشنى ئېنىق بىلەن ئايرىماق. ④ ئىنئام، تارتۇق: 领～ ئىنئام ئالماق/悬～ ئىنئام بەرمەك. ⑤ تاماشا قىلماق، بەھر ئالماق: 欣～ بەھر ئالماق / 鉴～ تاماشا قىلماق (سەنئەت بۇيۇملىرىنى). [识赏] shǎngshí ماختىماق، ئەھمىيەت بېرەمەك.

上 shàng ① ئۈست، يۇقىرى: 山～ تاغ ئۈستىدە / ～面 يۇقىرىدا. (كۆچمە مەنىدە) 1. ئالدىنقى، ئۈتكەنكى: ～篇 ئالدىنقى ماقالا / ～卷 1 - توم / ～期星 ئۆتكەن ھەپتە. 2. ئالىي، يۇقىرى: ～等 ئالىي دەرىجىلىك / ～级 يۇقىرى دەرىجىلىك. 3. ياخشى، سۈپەتلىك: ～策 ياخشى تەدبىر / ～等货 سۈپەتلىك مال. ② چىقماق: ～山 تاغقا چىقماق / ～楼 بىناغا چىقماق. (كۆچمە مەنىدە) 1. بارماق: ～哪儿? نەگە بارىسەن؟ / ～北京 بېيجىڭغا بارماق / ～街 بازارغا بارماق. 2. ئالغا ئىلگىرىلىمەك: ～快! 同志们啊! يولداشلار، ئالغا! 3. سۇنماق: ～书 مەكتۇپ سۇنماق / 谨～ سۇنماق. ③ قوشماق: 1. تولۇقلىماق: ～水 سۇ قوشماق / ～货 مال كەلتۈرمەك. 2. ئورناتماق: ～刀刺 شتىك ئورناتماق / ～丝螺 گايكىنى چىڭىتماق. 3. سۈرۈكىمەك: ～色颜 رەڭ بەرمەك/～药 دورا سۈرتمەك. 4. خاتىرىلىمەك: ～报 يۇقىرىغا مەلۇم قىلماق / ～帐 ھېسابقا كىرگۈزمەك. ④ چىقماق: ～课 دەرسكە چىقماق / ～班 ئىشقا چىقماق. ⑤ بۇرماق، چىڭىتماق: ～弦 تارنى چىڭىتماق/表～了 سائەتنى بۇرايدىغان ۋاقىت بوپتۇ. ⑥ ئەت

ئۇندىمەك. ② كۆزەل، پەيزى، ياخشى.

绍 shào داۋاملاشتۇرماق.

哨 shào ① پوست، قاراۋۇل: ～兵 پوست قويماق ～放 كۆزەتچى ئەسكەر前～ ئالدىنقى قاراۋۇل. ② پۈشتەك: 合集～吹 يىغىلىشقا پۈشتەك چالماق. [哨呼] [哨嘟] hūshào ئىسقىرتماق: 打～～ ئىسقىرتماق. ② سايرىماق.

稍 shāo 见另 shào [息稍]

shàoxī راھەت!

潲 shào ① يامغۇر قىيپاش ياغماق: 南往雨～ يامغۇر جەنۇبقا قاراپ يېغىۋاتىدۇ. (كۆچمە مەنىدە) سۇ سەپمەك: 马路上～些水 يولغا ئازراق سۇ سەپمەك. ② <方> يۇندى: ～水 قازان يۇندىسى / ～猪 چوشقا يېمى.

SHE

奢 shē 'سەل' <古> ③ ئەسراپ، ھەددىدىن زىيادە: ～华 ھەشەمەتچىلىك /～侈品 زىنھار بۇيۇملىرى. ② زور: ～望 زور ئۈمىد.

赊 shē ① نەسىيە: ～帐 ھېسابات دەپتىرىگە يېزىپ قويماق /～购 نەسىيە ئالماق. ② يىراق: 江山蜀道～ يىراق.

畲 shē [族畲] Shēzǔ شېزۇ

猞 shē [猞猁] shēlì سۈلەۋسۈن.

畲 yú 见另 shē ئوت قويۇپ ئاچقان، ئۆرتىمەك.

舌 shé ① تىل. [舌锋] shéfēng ئۆتكۈر تىل. ② مايا تىنىك.

折 zhé ، zhē 见另 shé ① ～子绳 ئۇزۇنلىمەك، سۈنمىماق: 了～子棍 ئارغامچا ئۇزۇلۇپكەتتى/ 了～ تايىماق سۇنۇپ كەتتى. ② زىيان تارتماق: ～本 دەسمايىنى قولدىن بېرىمەك. shéhào [耗折] خور-زىيان بولماق: 菜青～～大太 كۆك بەسەي بەك تېخىلىك قىلماق: ～华 ھەشەمەتچىلىك /～侈品 زىنھار بۇيۇملىرى. ② زور: ～望 زور ئۈمىد.

赊 shē ① نەسىيە: ～帐 ھېسابات دەپتىرىگە يېزىپ قويماق /～购 نەسىيە ئالماق. ② يىراق: 江山蜀道～ يىراق. ～ سەچۈەنىنىڭ يولى يىراق. ③ <古> '奢' بىلەن ئوخشاش. ئاسىلمىتى.

畲 shē [族畲] Shēzǔ شېزۇ

猞 shē [猞猁] shēlì سۈلەۋسۈن.

畲 yú 见另 shē ئوت قويۇپ ئاچقان، ئۆرتىمەك.

舌 shé ① تىل. [舌锋] shéfēng ئۆتكۈر تىل. ② مايا تىنىك.

折 zhé ، zhē 见另 shé ① ～子绳 ئۇزۇنلىمەك، سۈنمىماق: 了～子棍 ئارغامچا ئۇزۇلۇپكەتتى/ 了～ تايىماق سۇنۇپ كەتتى. ② زىيان تارتماق: ～本 دەسمايىنى قولدىن بېرىمەك. shéhào [耗折] خور-زىيان بولماق: 菜青～～大太 كۆك بەسەي

奢 shē ① بۇزۇپ - چاچماق، ئىسراپ قىلماق، ھەددىدىن زىيادە: ～华 ھەشەمەتچىلىك /～侈品 زىنھار بۇيۇملىرى. ② زور: ～望 زور ئۈمىد.

赊 shē ① نەسىيە: ～帐 ھېسابات دەپتىرىگە يېزىپ قويماق /～购 نەسىيە ئالماق. ② يىراق: 江山蜀道～ يىراق. ～ سەچۈەنىنىڭ يولى يىراق. ③ <古> '奢' بىلەن ئوخشاش. ئاسىلمىتى.

shāo 蛸 [蛸蜞] xiāo 见另 shāo
xiāoshāo سەككىز ئىياغ.

shāo 筲 ① بامبۇك تۈرلۈك. [筲箕] shāoqī بامبۇك سەپ-
ۋەت. ② مالتاق: 水 ～ سۇ مالتىقى / — ～ 水 بىر مال-
تاق سۇ.

shāo 艄 كېمىنىڭ قۇيرۇقى. [公艄] shāogōng رول تۇت-
قۇچى كىشى. (كۆچمە مەنىدە) كېمىچى.

qiào 见另 shāo 鞘 قارسىلداق. [岭鞘乌] Wūshāolǐng ۋۇشاۋ چوققىسى.

shāo ① كۆيدۈرمەك: ～ 烧 炭 كۆكس كۆيدۈرمەك. ② قاينىتماق: ～ 水 سۇ قاينىتماق. ③ پىشۇرماق: ～ 砖 خىش پىشۇرماق / ～ 子茄 چەيزە پىشۇرماق. ④ قىزىتماق: 不 ～了 قىزىتماسلىق. ⑤ قىزىتما: ～ 了退 قىزىتمىسى يانماق. ⑥ زەرداپ ئۆلمەك.

shāo ① چۆمۈچ، قوشۇق: 饭 勺 ～ / 铁 ～ تۆمۈر قوشۇق. ② قوشۇق (چاڭگال) چوغلۇق.

shāoyào [芍药] shāo 芍

shǎo 构 '① 勾' بىرلەن ئوخشاش.

<方> tiáo 见另 shǎo 苕 تاتلىقياڭىيۇ.

shǎo 韶 光 ～: كۆزەل كۆز-
زەل ياشلىق / 华 ～ ياشلىق.

shǎo ① 见另 shào 少 1. ئاز: ～ 数多从服数 ئازچىلىق كۆپچىلىككە بويسۇنماق/ ～ 有 ئاز كۆرۈلمەيدىغان. 2. 尾无头 ～: يوق، بولماسلىق: 活娱文 / باش - ئايىغى يوق 他了不 ～ 动 مەدەنىي كۆڭۈل ئېچىش پائالىيىتىدە ئۇ بولمىسا بولمايدۇ / 怪多见 ～ ئىش كۆرمەسلىك. 3. يەتمەس لىك: ～ — 半 يېرىمىدىمۇ يەتمەسلىك. ② قىسقا ۋاقىت: ～ 等 سەل تۇرۇپ تۇرماق/ ～ 待 بىر ئاز كۈتۈپ تۇرماق. ③ يېتمەك، يوقىماق: 屋里 西东了 ～ ئۆيدە بىر نەرسە يوقىماق.

shǎo 见另 shào 少 ياش، ئۆسمۈر: ～ 人年 / ～ 女男 / ئەر-ئايال، قېرى - ياش.

shào ① دەۋەت قىلماق،

～位 مۇۋەققەت ئورۇن.

慑 shè قورقماق: ～服 قورقۇپ ئىتائەت قىلماق.[威慑] wēishè قورقۇتماق، ھەيۋە قىلماق.

SHEI

谁 shéi 604- بەتتىكى'shuí' گە قارالسۇن.

SHEN

申 shēn ① مايمۇن يىلى (12 مۇچە لىنىڭ توققۇزىنچىسى).② چاشگاھ ۋاقتى. ③ بايان قىلماق، سۆزلىمەك، ئىزھار قىلماق: ～请 ئىلتىماس قىلماق / ～明理由 سەۋەبىنى چۈشەندۈرمەك /～辩 مۇنازىرىلەشمەك. [Shēnchì [斥申] ئەيىبلىمەك.

伸 shēn ① ئۇزاتماق، كېرەمەك: ～手 قولىنى سۇنماق/～缩 كېرىلمەسلىك تارايماق.② ئاقلىماق: ～冤 ناھەقچىلىكىنى ئاقلىماق.

呻 shēnyín [吟呻] shēn ئىڭرىماق: ～～ بىمكار ئىڭرىماق: 无痛～ دىن بىمكار ئىڭرىماق.

～四芒光 ھەر تەرەپكە نۇر چاچماق. ④ دارىتىلماق: 暗～ دارىتىلماق/影～ دارىتىلماق.

麝 shè ئىپار كىيىك.

涉 shè ① سۇ كەچمەك: 跋山～水 تاغ - دەريالاردىن ئۆتمەك. ② باشتىن كەچۈرمەك: ～险 خەتەرنى باشتىن كەچۈرمەك /～世 ئىسسىق- سوغۇقنى باشتىن كەچۈرمەك. ③ چاتماق، چېتىلماق: 这件事～牵到很多 面方 بۇ ئىش نۇرغۇن تەرەپلەرگە چېتىلىدۇ /不要～及 لەرگە باشقا مەسىلىلەرگە چاتمايلى.

赦 shè كەچۈرۈم قىلماق: 大～ چوڭ كەچۈرۈم قىلماق/～罪 گۇناھىنى كەچۈرۈم قىلماق.

摄 shè ① ئالماق، قوبۇل قىلماق: ～影 سۈرەتكە ئالماق /～取 分养取 ئوزۇقلۇق قوبۇل قىلماق ② ئاسرىماق: 珍～ گۆھەرنى ئاسرىغاندەك ئاسرىماق. ③ مۇۋەققەت: ～政 مۇۋەققەت ھاكىمىيەت /

راتنى بىلدۇرمىدۇ؛ 合作～ ھەمكارلىق كوپپراتىپى / 通讯～ ئاخبارات ئاگېنتلىقى / 结会集～ تەشكىلاتلارغا ئۇيۇشماق. [会社] shèhuì جەمئىيەت: 建封～ فېئودال جەمئىيەت / 主义会社～ سوتسىيالىستىك جەمئىيەت / 族贵～ ئاقسۆڭەكلەر جەمئىيىتى / 层上～ جەمئىيەتنىڭ يۇقىرى قاتلىمى. [义主会社] shèhuìzhǔyì سوتسىيالىزم. [交社] shèjiāo ئىجتىمائىي ئالاقە.

舍 shě 见另 shè ① ئۆي، ياتاق: 旅～ مېھمانخانا / ～ ياتاق. ② ئۆتەك: 退避三～ ئۆچ ئۆتەك چېكىنمەك؛ 亲～ يول قويماق. ③ تەكە-للۇپ سۆزى: ～弟 تۇغقىنىمىز / ئىنىم / ～侄 جىيەنىم.

射 shè ① ئاتماق: ～箭 ئوقيا ئاتماق / 扫～ ئوققا تۇتماق / 高～炮 مىنامىيوت. ② ئېتىلمىچ چىقماق (سۇيۇقلۇق): 喷～注 / ～ ئوكۇل ئۇرماق. ③ نۇر چاچماق: 反～ نۇر قايتۇرمەك (Shé) ⑫ شې (قامىلە)

蛇 shé 见另 yí يىلان.

[梨閣] dū 见另 shé 阇 ئاساريا.

舍 shě ① ؤاز كەچمەك، تاشلىماق؛ ～为己 人 ئۆز مەنپەئىتىدىن كەچمەپ باشقىلارنى كۆزلىمەك / ～近求远 يېقىننى تاشلاپ يىراقنا كەتمەك / 四～五入 پۈتۈنلىمەك. ② سەدىقە.

厍 shè <方> كەنت.

设 shè ① قۇرماق، تەسىس قىلماق: ～立学校 مەكتەپ قۇرماق. [备设] shèbèi ئۈسكۈنە: 很～～善完厂工个这 بۇ زاۋۇتنىڭ ئۈسكۈنىلىرى ناھايىتى مۇكەممەل. [计设] shèjì لايىھىلىمەك. ② پەرەز قىلماق: ～ $x=a$ $a=x$ دەپ پەرەز قىلماق. ③ ئەگەر، مۇبادا.

社 shè ① <古> زېمىن-چىراغ سۇپىسى. [火社] shèhuǒ كوچا ئويۇنى. ② بىرەر تەشكىلات ياكى ئاپپا-

هېچقانداق: 没有～困难 هېچقانداق قىيىنچىلىق يوق/ ～～ 事都难不住他 ئۇنىڭ هېچقانداق ئىش تەڭلىكتە قالدۇرالمايدۇ.

神 shén ① خۇدا، ئىلاھ، روھ، ئەرۋاھ: 无～论 خۇدا-سىزلىق/ 不信～鬼 جىن-ئەرۋاھلارغا ئىشەنمەسلىك. (كۆچمە مەنىدە) 1. خاسىيەتلىك: ～力 خاسىيەتلىك كۈچ/ ～医 خاسىيەتلىك دوختۇر. 2. چۈشەنمەسلىك، سىرلىق: 故～其说 ئەتەي گەپ-سۆزنى سىرلىق قىلماق. [通神] shéntōng ماھارەت، كارامەت: ～～显大 كارامەتنى كۆرسەتمەك / ～～大广 ماھارەتنى تولا. [话神] shénhuà ئەپسانە. ② ئەقلىي كۈچ، زېھنى: 劳～ زېھنى سەرپ قىلماق/ 留～看 زېھنى قويماق / 了～ قارىغان پېتى ھاكاۋپ قىلماق / 会精聚～ پۈتۈن زېھنى بىلەن. [经神] shénjīng ئەرۋا. ③ تەقدىر، قىسمەت، چىراي: 你～儿这个瞧不 پەس گەپ قىلمىدۇ. ② چوڭقۇرلۇق: 这口井双～ بۇ قۇدۇقنىڭ چوڭقۇرلۇقى كىشىنى غۇلاچ كېلىدۇ. ③ ۋاقىت-نىڭ ئۇزاقلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 半～夜 يېرىم كېچە / 更～久日 تۈن كېچىسە / 年～夜 ۋاقىت ئۆتكەنسېرى. ④ دەرىجىنىڭ يۇقىرىلىقىنى بىلدۈرىدۇ: ～信 قاتتىق ئىشەنمەك / ～知 بەش قولدەك بىلمەك / ～谋远虑 تازا باش قاتۇرماق / ～谊情命革 ئىنقىلابىي دوستلۇق مۇستەھكەم/ 这书本太～ بۇ كىتابنىڭ مەزمۇنى بەك چوڭقۇر ئىكەن/ 该应论理讲出浅人～ ئەزەرىيىنى ئاددىي، چۈشىنىشلىك قىلىپ چۈشەندۈرۈش كېرەك. ⑤ قېنىق، توق: ～红 توق قىزىل / 太色颜～ رەڭگى بەك قېنىق.

藥 shēn 见另 shén 什 [么什] shí 1. shénme 想: قانداق، نېمە ～～？ نېمە ئۈچۈن ئىسىڭدىن چىقماي؟ 2. ～～人？ قانداق ئادەم؟

绅 shēn ① <古> بەلباغ. ② مۆتەۋەر، تۆرە: 乡～ يېزا مۆتەۋەري / 土豪劣～ يەرلىك مۇشتۇمزور ئەمەلدارلار / 开明士～ ئوقۇمۇشلۇق ئەربابلار.

砷 shēn قاشتاش.

砷 shēn ئارسېن (As).

身 shēn ① بەدەن، تەن، ۋۇجۇد، جىسمانىي: 全～ پۈتۈن ۋۇجۇد / 上～ بەدەنىنىڭ يۇقىرىقى يېرىمى / 人～康健体 تېنى ساغلام / 由自～ جىسمانىي ئەركىنلىك. (كۆچمە مەنىدە) گەۋدە: 船～ كېمىنىڭ گەۋدىسى / 树～河 دەريا / دەرەخنىڭ گەۋدىسى. ② ھايات، جان: 以～职殉 خىزمەت ئۈستىدە ھايات تېنى قۇربان قىلماق / 舍～炸碉堡 پوتەينى پارتلىتىش ئۈچۈن ئۆز جېنىدىن كەچمەك. ③ ئۆزى: ～临其境 ئۆزى شۇ يەرگە بارماق / ～体力行 ئۆزى تىرىشىپ ئەمەلگە ئاشۇرماق / 以～作则 ئۆزى ئۈلگە بولماق. ④ يۇز-ئابرۇي: ～败名裂 يۈز-ئابرۇيى تۆكۈلمەك. [分身] shēnfèn ⑤ ئىغىر سالاھىيەت. ⑥ ئايال، ھامىلدار: 有了～子 ھامىلدار بولۇپ قالماق. ⑦ بىر قۇر: 做了一～儿新衣 مەن بىر قۇر يېڭى كىيىم تىككۈزدۈم.

参 ① cēn，cān 见另 shēn [商参] بەلدە يۇلتۇز تۇرىكۇمى. shēnshāng (كۆچمە مەنىدە) 1. يۈز كۆرۈشلىمەسلىك. 2. ئەپ ئۆتمەسلىك، چەتنەشلىماسلىق. ② ئادەمگىياھ.

糁 shēn 见另 sǎn پومزەك: 玉米～儿 قوناق ئۇنى پومزىكى.

莘 shēn [莘莘] shēnshēn ئۇرغۇن، ھېچ - ھېچ.

娠 shēn ھامىلدار بولماق.

深 ① چوڭقۇر، تەرەن: ～水 تەرەن سۇ / 这条河很～ بۇ دەريا بەك چوڭقۇر / 这个院子很～ بۇ ھويلا بەك ئىچكىرىدە ئىكەن. [浅深] shēnqiǎn چوڭقۇرلۇق. 2. ئېگىز پەس: ～～不知道说他 ئۇ ئېگىز-

كۆكتاتلارنىمۇ يېيىلمەيتتى. ② ئېشىپ كەتمەك، ئاشۇرۇۋەتمەك: 更 ～有者 تېخىمۇ ياممانىشۇكى / 日～一日 كۈندىن - كۈنگە ئېغىرلاشماق. ③ '什么' بىلەن ئىشلىتىلىپ: ～作它要？ ئۇنى نېمە قىلماقچى؟ ～姓？ 谁名 ئىسمى - فامىلىسى نېمە؟ ئاجۋجەم.

甚 shèn 见另 rèn ئۇجمە، 堪 '甚' zhēn 见另 shèn بىلەن ئىشلىتىلىپ. ئاسان.

肺 shèn مەركىمۇش؛ ئارزۇ

渗 shèn سىڭمەك: ～水 到土里去了 سۇ يەرگە سىڭىپ كەتتى/天很热，汗～透衣服了 ھاۋانىڭ ئىسسىقلىقىدىن كىيىملىرىمىدىن تەر تېپچىرەپ چىقتى.

瘆 shèn قورقۇتماق: ～人 ئادەمنى قورقۇتماق / ～得慌 قورقۇپ كەتمەك.

蜃 shèn كېلى. [景蜃] jǐnɡ shèn سەراپ، ئېزىتقۇ.

慎 shèn ئېھتىيات قىلماق: 不～重 ئېھتىياتسىزلىقتىن/办事要～ ئىش قىلىشتا ئېھتىياتچان بولۇش كېرەك/谦虚谨～ كەمتەر، ئېھتىياتچان بولماق.

SHENG

升 shēnɡ ① لىتىر، شېلك ② چىقارماق، چىقىماق: ～旗 بايراق چىقارماق/方东，红太阳～ شەرق قىزارىدى، كۈن چىقتى. ③ ئۆستۈرمەك: ～级 دەرىجىسىنى ئۆستۈرمەك.

生 shēnɡ ① تۇغۇلماق، تۇغما: ～辰 تۇغۇلغان كۈن / 马克思～于1818年5月5日 ماركس 1818 - يىل 5 - ماي دا تۇغۇلغان. ② چىقارماق: ～芽 بىخ چىقارماق/～根 يىلتىز چىقارماق. (كۆچمە مەنىدە) 1. تېرىماق: ～事 ئىش تېرىماق. 2. بولماق، چىقماق: ～病 كېسەل بولماق / ～疮 جاراھەت چىقماق. [产生] shēnɡchǎn 1. ئىشلەپچىقىرىش. 2. تۇغماق. ③ تېرىك، جانلىق: ～

ته‌قى - تۇرقىغا قاراپ باققا/ ～色 چىراي ئىپادىسى.

沈 Shěn ① شېن (فامىلە). ② Shěnyáng [沈阳] شېنيالك شەھىرى.

审 shěn ① ئىنچىكە، ئىتتىراپلىق: ～慎 ئەتراپلىق / ～ئىنچىكە، تەپسىلىي. (كۆچمە مەنىدە) تەكشۈرمەك، ئېنىقلاش: ～查 تەكشۈرمەك / ～核 تەكشۈرمەك / 这份子稿～完了 بۇ ماقالىنىڭ تەكشۈرۈپ بولدۇم. [定审] shěndìng بېكىتمەك. ② سوراق قىلماق، سوراق قىلماق، سوتلاماق: ～案 ئىدارىنى بىر ياقلىق قىلماق / ～判 سوراق قىلماق / 公～ ئوچۇق سوت. ③ بىلمەك: 不～此人近况 كىشىنىڭ ئەھۋالىنى قانداق؟④ دەرۋەقە، دېگەندەك: ～其如言 دېگەندەك. ئاشۇ.

谂 shěn ③ '审' بىلەن ئوخشاش.

渖 shěn ① شەربەت، شىرە، سىياھ: 墨～ سىياھى قۇرۇمىسى تۇرۇپ، '沈②' بىلەن ئوخشاش.

婶 shěn ① ھاممام. ② ئايال، يەڭگە: 张大～ چاك يەڭگە.

哂 shěn كۈلۈمسىرىمەك: ～纳 كۈلۈمسىرىمەك / 博闻强记而～之 سۆزغانىنى قوبۇل قىلغايسىز/ قويماق.

矧 shěn يەنە كېلىپ، ئۇنداق ئۇستىگە.

谂 shěn ① '审' ③ بىلەن ئوخشاش. ② نەسىھەت قىلماق.

肾 shèn بۆرەك.

甚 shèn ① بەك، ئىنتايىن: 快～步 تېز بولدى / 他说得～是 ئۇ بەك ئاشۇرۇۋەتتىغۇ دەيمەن. [至甚] shènzhì [于至甚] shènzhìyú هەتتا: 不学习会～～,后落会就 ئادەم ئوقۇمىسا ئاخىرىدا قالىدۇ، 旧社会 خالىمىسىدۇ / ～～,难困端极活生民人动劳 ～连饭都菜糠上不吃 كونا جەمئىيەتتە ئەمگەكچى خەلقنىڭ تۇرمۇشى ئىنتايىن قىيىن ئىدى، ئۇلار ھەتتا توپان بىلەن

ماسلىق. ② شېكمۇ. ③ تون. ④ ئېلان قىلماق، جاكارلىماق؛ ～明 باياناتات ئېلان قىلماق / ～讨 ئەيىبلىمەك/ ～张 داۋراڭ سالماق / ～东击西 شەرقتىن شەپە بېرىپ قويۇپ غەربتىن ھۇجۇم قىلماق. ⑤ يۆز - ئابروي: ～望 يۆز - ئابروي.

绳 shéng ① ئارغامچا، تاناش. [墨绳] shéngmò قارا تارتىش تانمىسى. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) يول، تاپ. ② چەكلىمەك، تىزگىنلىمەك: ～之以法 قانۇن بويىچە جازالىماق.

省 shěng ① 见另 xǐng ئۆلكە. ② تېجىمەك، ئىقتىساد قىلماق؛ ～钱 پۇلنى تېجىمەك / ～工夫 ۋاقىتنى تېجىمەك / ～事 ئىشنى ئاسانلاتماق. ③ قىسقارتماق؛ ～称 قىسقارتىلىپ ئاتىلىشى / ～写 قىسقارتىپ يازماق.

省 shěng ① كۆزگە چۆشكەن ئاق. ② بالا - قازا، ئاپەت. ③ سەۋەنلىك.

圣 shèng ① مۇقەددەس؛ ～地 革命ئىنقىلابىي مۇقەددەس جاي. ② ئۇستا، پىشقان؛ ～手 پىشقان. ③ پادىشاھ ئالىيلىرى؛ ～旨 پادىشاھ ئەمرى. [圣人] shèngrén ئەۋلىيا، ئەنبىيا، پەيغەمبەر، خىزىر.

胜 shèng ① ئۇتماق، غەلىبە قىلماق؛ 打～仗 ئۇرۇشتا غەلىبە قىلماق / 得～ غەلىبىگە ئېرىشمەك. ② يەڭ جەھەت: 以少～多 ئەسكەرى كۆپ دۈشمەننى ئاز ئادەم بىلەن يەڭمەك. ③ بېسىپ چۈشمەك، ئېشىپ كەتمەك: 今～昔于 بۈرۈنقى ھازىرقىغا يەتمەيدۇ / 一个～一个似 بىرىدىن بېسىپ چۈشمەك. ④ گۈزەل، مەنزىرىلىك: ～地 مەنزىرىلىك جاي / 景～ گۈزەل مەنزىرە. ⑤ ھۆددىسىدىن چىقماق؛ بەرداشلىق بەرمەك، چىدىماق؛ ～任 خىزمەتنىڭ ھۆددىسىدىن چىقماق / 不～烦其 ئاۋارىچىلىكتىن زېرىكمەك. ⑥ ئىنتايىن، بەك؛ 不～感激 ئىنتايىن مىننەتدار بولماق / 不～枚举 ئىنتايىن كۆپ. ⑦ <化> پىششىق.

搬 تەرمك تۇتماق / ～ 龙活虎 جانلىق، تېتىك. (كۆچمە مەنىدە) 1. تەرەكچىلىك، كۇن؛ 营谋 ～ تەرەكچىلىك قىلماق/ ～ كۇن ئالماق. 2. ھايات، جان - جانۋار؛ 杀～ جان - جانۋارلارنى ئۆلتۈرمەك / 丧 جېنىدىن جۇدا بولماق. 3. ھاياتلىق؛ 众～ ھاياتلىق. 4. ئۆمۈر، ھايات؛ 平～ ئۆمۈر /一～ ھايات. ④ ياقماق، قالماق؛ ～ 火 ئوت قالماق / ～ 子炉 مەشكە ئوت ياقماق. ⑤ پىشمىغان، خام؛ 夹～ 饭 خام ئاش / ～ 肉 خام گۆش / 不可以喝～ 水 خام سۇنى ئىچىشكە بولمايدۇ. ⑥ توك؛ ～ 瓜 توك تاۋۇز. ⑦ ناتونۇش، يات؛ 陌～ 人 / ～ 人 ناتونۇش ئادەم/ ～ 字 خام خەت. ⑧ قوپال؛ ～ 手 قوپال قول. ⑨ ئاشلانمىغان، قايىنىتىلمىغان؛ ～ 皮子 ئاشلانمىغان تېرە / ～ 药 قايىنىتىلمىغان دورا. ⑩ زەردىغا، مەجبۇرىي، قەتئىي؛ 不～ 拉硬拽 زورمۇزور / ～ 不承认 قەتئىي ئېتىراپ قىلماسلىق. ⑪ قاتتىق، ئىنتايىن؛ ～ 疼 قاتتىق ئاغرىماق/ ～ 怕 ئىنتايىن قورقۇپ كەتمەك. ⑫ رەۋىشلەرنىڭ كەينىگە قوشۇلۇپ كېلىدۇ؛ 好～ 好甚? ياخشى / 怎～ قانداق قىلساق بولار؟ ⑬ ئوقۇغۇچى، شاگىرت؛ 学～ ئوقۇغۇچى / 师～ ئوقۇتقۇچى - ئوقۇغۇچى/ 习练～ مەشق قىلىۋاتقان ئوقۇغۇچى.<古> 书～ تالىپ. ⑭ ئەرلەر رولى؛ 老～ 老 قېرى ئەر رولىنى ئالغۇچى / 小～ يىگىت رولىنى ئالغۇچى.

牲 shēng ھايۋان، ئۇلاغ.

笙 shēng نەي.

甥 shēng ① جىيەن ئوغۇل (ئاچا - سىڭلىنىڭ ئوغلى). ② نەۋرە ئوغۇل (قىزنىڭ ئوغلى).

声 shēng ① ئاۋاز، سادا؛ 如洪钟～ قوڭغۇراقنىڭكىدەك ئاۋاز / 大～ 说话 يۇقىرى ئاۋازدا سۆز لىمەك. [气声] shēngqì ئۇچۇر، خەۋەر؛ 不通～～ ئۇچۇرىنى ئالالا

④ shìbāi ھەغلۇپ بولماق. ~一败涂地 كەتكۈزۈپ قويماق: ~一局 ئاقىلمۇ بىرەر يەردە كەتكۈزۈپ قويمىدۇ. ⑤ ئورمال ھالاتنىڭ بۇزۇلغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: ~色 تاتارماق، ~声痛哭 ئۆكسۈپ ئۆكمەك / يىغلىماق.

师 shī ① ئۇقۇتقۇچى، ئۇستاز. (كۆچمە مەنىدە) ئۈلگە: 前事不忘，后~之事 ئالدىنقى كېيىنكىگە ئىبرەت قىل. [傅师] shīfù ئۇستا، ئۇستام. ② ياش جەھەتتە ئۆزىدىن چوڭ كەسىپداشلارنى ئاتاشتا قوللىنىلىدۇ: ~兄 ھەمكاسۋاق ئاكا. ③ ھەلۋىم بىر كەسىپنىڭ ئىگىسىنى كۆرسىتىدۇ: 工程~ ئىنژېنېر / 医~ ۋراچ / 发理~ ساتسىراش. ④ ئۇگەنمەك، دورىماق. ⑤ ھەربىي قوشۇن: 誓~ ھەربىي قوشۇننىڭ قەسەم بېرىشى / 百万雄~ مىليونلىغان قۇدرەتلىك ھەربىي قوشۇن. ⑥ شى.

狮 shī شىر.

鸦 shī ياۋروپا سىتتا قۇشى.

诗 shī شېئىر، نەزمە، قوشاق.

虱 shī پىت.

绌 <古 shī> يىرىك تاۋار.

施 ① shī ئىشلىمەك، ئىشلەتمەك: ~工 قۇرۇلۇش قىلماق / 无计可~ ئىشلەتكىلى چارە تاپالماسلىق / 倒行逆~ تەتۈر يول تۇتماق. [施展] shīzhǎn رولىنى جارى قىلدۇرماق. ② بەرمەك، سۈرتمەك: ~肥 ئوغۇت بەرمەك/ ~粉 ئۇپا سۈرتمەك. ③ 礼~ سالام بەرمەك، قىلماق: ~恩 شاپائەت قىلماق. ④ سەدىقە بەرمەك.

湿 shī زەي، نەم: 很地~ يەر بەك زەي / 手~了 قول نەملىشىپ قالماق.

蓍 shī مىگيوپۇرماق.

酾 shī ① ھاراقنى سۈزۈلدۈرمەك. ② ھاراق قۇيماق.

嘘 shī 见另 xū قارىشىلمىقنى بىلدۈرىدىغان ئۇندەش سۆز.

十 shí ① ئون. ② دەرىجىنىڭ چوڭقۇرلۇقىنى بىلدۈرىدۇ: ~全~美 مۇكەممەل/ ~分看好 بەك چىرايلىق/

～货 ئاشقان مال.

SHI

尸 ① ئۆلۈك، جەسەت، تاپ. ② تەرىكىتاپلىق قىلماق: ～位 تەرىكىتاپلىق قىلماق.

鸤 shī [鸤鸠] <古> shījiū چوك كاككۇك.

失 ① shī يەتمەك، يەتكۈزمەك / 可不机 ～ 招领 يەتكەن نەرسىنىڭ ئىگىسىنى ئىزدىمەك / ～ 信 پۈرسەتنى قولدىن بەرىشكە بولمايدۇ. (كۆچمە مەنىدە) 1. خىلاپلىق قىلماق: ～ 约 ۋەدىسىدە تۇرماسلىق / ～ 之群 لەۋزىدە تۇرماسلىق. 2. ئايرىلماق، ئاداشماق: ～ 雁 توپىدىن ئايرىلغان يالۋا غاز / 迷～ ئاداشماق. ② ئازماق، كەتكۈزۈپ قويماق، كېتىپ قالماق: ～ 足 يولدىن ئازماق / ～ 言 گەپتە كەتكۈزۈپ قويماق / ～ 火 ئوت كەتمەك. ③ مەقسەتكە يەتەلمەسلىك: ～ 意 ئارزۇسىغا يەتەلمەسلىك / ～ 望 ئۈمىدسىزلىنىمەك / ～ 着(zhāo) كەتكۈزۈپ قويماق. [败失]

晟 shèng نۇرلۇق، پارلاق.

盛 ① chéng 见另 shèng گۈللىمەك، پورەكلىمەك، بولۇق، قويۇق؛ 昌荣繁～ گۈللەپ - ياشنىماق / 花梅开～ مېيخۇا گۈلى پورەكلىپ ئېچىلدى / 旺～ ئۇرغۇپ تاشماق / 茂～ بولۇق ئۆسىمەك. ② ئۇرغۇپ تۇرماق، ئۇلۇغ: ～气轻年 ياشلىقى ئۇرغۇپ تۇرماق / 很势火～ ئوت ئۇلۇغ. ③ كاتتا، پۇزۇر: ～宴 كاتتا زىياپەت / ～装 پۇزۇر ياسانماق. ④ تەنتەنىلىك، داغدۇغىلىق: ～会 تەنتەنىلىك يىغىن / ～况 داغدۇغىلىق كۆرۈنۈش. ⑤ چوڭقۇر، چىن، ھەقىقىي: ～意 چىن كۆڭۈل / ～情 چوڭقۇر مۇھەببەت. ⑥ (Shèng) شېك (فامىلە).

乘 ① chéng 见另 shèng تۆت ئاتلىق جەڭ ھارۋىسى: 千～之国 قۇدرەتلىك ئەل، كۈچلۈك مەملىكەت. ② تارىخ: ～史 تاريخ كىتاب.

剩 shèng ئاشماق، ئېشىپ قالماق: ～饭 ئاشقان تاماق/

克思主义 ھەقىقىي ماركسىزم بىلىمىن ساختا ماركسىزمنىڭ پەرق ئىەتمەك. ② ساۋات، بىلىم: 常 ~ ساۋات / 知 ~ 丰富 بىلىمى مول. ③ كۆرگەن ~ بىلگىنى: 卓 ~ دانا پىكىر.

实 shí ① پۈتۈن، ئۈيۇل، ئەمەلىي، چىن: ~ 据 بوش ~ 球铁的心~ / 龄年足 ~ تۈيۇل تۈمۇر توپ / ئەمەلىي ياش. ② چىن، ھەقىقىي، راست، ئەمەلىي: ~心 ~意 چىن نىيەت / ~话~说 راست گەپ قىلماق / ~事求是 ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزلىمەك. [际实] shíjì ئەمەلىيەت، ئەمەلىي: 系联 ~~ ئەمەلىيەت بىلەن بىرلەشتۈرمەك / ~~查调 ئەمەلىي تەكشۈرۈش. [践实] shíjiàn ئەمەلىيەت، ئەمەلىيەتتىن ئۆتكۈزمەك. [在实] 1. (shízài) ھەقىقەتەن: ~好 ھەقىقەتەن ياخشى. 2. (shízai) مول، جىق: 货车这 ~~得装 بۇ ماشىنىغا يۈك لىق قاچىلىنىپتۇ / 他学

很问~~ ئۇنىڭ بىلىمى مول. [词实] shící مۇستەقىل سۆزلەر. [实老] shílǎoshi سەممىي، راست: ~~说八~ ~话 سەممىي ئادەم راست گەپ قىلىدۇ. ③ دان، مېۋە: 开结花~ چېچەكلەپ مېۋە بەرمەك.

拾 shí ① تەرمەك، تېپىۋالماق: ~麦子 باشاق تەرمەك/ ~了一笔枝 بىر قەلەم تېپىۋالماق. ② ئون ('十' نىڭ چوك يېزىلىشى).

[掇拾] 1. shíduo يىغىشتۇرماق، رەتلىمەك: 把屋子~ ~下 ئۆيىنى يىغىشتۇرۇپ قويماق / 把书架~~~~ كىتاب جازىسىنى رەتلىمەك. 2. رېموئنت قىلماق، ئۆڭشىماق: 钟表~~ سائەت رېموئنت قىلماق / ~~机器 ماشىنا رېموئنت قىلماق / ~~房 ئۆيىنى ئۆڭشىماق.

食 shí ① يېمەك: ~肉 گۆش يېمەك. [指食] shízhǐ بىمكىز قول. (كۆچمە مەنىدە) جان سانى: 众~~ جان سانىكۆپ. [言食] shíyǎn

～足 تولۇق.

什 shí ①十' ① shén 见另 'بىلەن ئوخشاش. (كۆپىنچە كەسىر سان ياكى ھەسسە سانلاردا ئىشلىتىلمەيدۇ): ～一 ئوندىن بىر / ～百 ئون ھەسسە ياكى 100 ھەسسە. ② تۇرلۇك، ھەر خىل: ～物 تۇرلۇك نەرسە ـ كېرەكلەر/家～ ئۆي لازىمەتلىكلىرى. [什锦] shíjǐn ئەبجەش، ئارىلاش: ～～糖 ئارىلاش كەمپۇت / ～～素 گۆشسىز ئىبجەش يېمەكلىك.

石 shí ① 另见 dàn ① تاش. ② تاشتىن ياسالغان: ～砚 تاش سىياھدان / ～磨 تاش تۇگمەن. ③ نەقىش، ئويما: 金～ نەقىش، ئويما. ④ شى (قەدىمكى سىغىم بىرلىكى، بىر شى ئون كۈرەگە تەڭ؛ قەدىمكى ئېغىرلىق بىرلىكى، بىر شى 120 جىڭغا تەڭ).

祏 shí <古> تاش ئۆي.

鉰 shí <古> تۇشقان باش چاشقان.

时 shí ① ۋاقىت، چاغ، ھەل: 平～ ئادەتتىكى چاغلاردا / 盛极一～ بىر مەھەل كۆتۈرۈلۈپ كەتمەك / 准～起飞 دەل ۋاقتىدا ئۇچماق. ② دەۋر: 古～ قەدىمكى دەۋر/唐～ تاڭ سۇلالىسى دەۋرى. ③ پەسىل: 四～ تۆت پەسىل. ④ كېچە: 子～ تۇن كېچە. ⑤ سائەت: 上～八 班 سائەت سەككىزدە ئىشقا چىقماق. ⑥ 照～～ 倾 دائىم، ھەر دائىم: 发～～难困生 دائىم غەمخورلۇق قىلماق/而学之～习 ئۆگىنىشنى دائىم مەشق قىلىپ تۇرماق/待～～而动 ھەرىكەت قىلمىشقا پۇرسەت كۈتۈپ تۇرماق. ⑧ 发～～ھازىرقى، ئۆۋەتتىكىسى: ～事 مودا / ～～ ئېغىم مەسىلىلىرى. ⑨ بەزىدە، گاھىدا: 天～气 ھاۋا ～晴～阴 گاھ ئېچىلىپ گاھ تۇتۇلۇپ تۇرماق.

塒 shí <古> توخۇ كاتمىكى.

鲥 shí سېلد بېلمىقى.

识 shí 另见 zhì ① تونۇماق، پەرق ئەتمەك: ～字 ئەت تولۇماق / ～别真假 马

开～报告 دوكلاتنى باشلىماق/ 自～至终 باشتىن - ئاياغ / ～祖 پېشىۋا / 原～会社 باش-لانغۇچ جەمئىيىەت. [始末] wèishǐ جۇملىدە ئىشكارنى ئىنكار قىلىشنى بىلدۈرىدۇ: ～不可 بولمايدۇ دېگىلى بولماس. ② ئاندىن، ئاران: 游行至午下五时～毕 ناماينىش چۈشتىن كېيىن سائەت بەشتە ئاران ئاياغلاشتى.

屎 shǐ گەندە، پوق. (كۆچە-مە مەنىدە) چاپاق، كىر: 眼～ چاپاق / 耳～ قۇلاق كىرى.

士 shì ① <古> ئوتتۇرا تەبىقە. ② زىيالىي، تالىپ، ئالىم: 学～ زىيالىي / 农工商～ زىيالىي، دېھقان، ئىش-چى، سوددىگەر. ③ يىگىت، ئەر: ～女 ئەر - ئايال. ④ ئادەمگە قوللىنىلىدىغان ھۆر-مەت نامى: 志～ ئىرادىلىك كىشى / 壮～ قەھرىمان / 烈～ ئىنقىلابىي قۇربان. ⑤ ھەربىي ئۇنۋانىنىڭ نامى، ئومۇ-مەن ھەربىيلەرنىمۇ كۆرسىتىدۇ: 上～ شاگىشى(سىتارشىنا) / 中～ جۇگىشى (سېرژانت)/～气 جەڭ-گىۋارلىق پوھ. ⑥ بەزى كەسىپ خادىملارنى كۆرسىتىدۇ: 护～ : سېسترا助产～ ئاكۇشېر.

仕 shì <旧> ئەمەل تۇتماق، مەنسەپ تۇتماق: 出～ مەنسەپ تۇتماق / ～途 مەنسەپ تۇتۇش يولى.

氏 shì 见另 zhī ① فامىلە. [族氏] shìzú ئۇرۇقداشلىق. ② <旧> تۇي قىلغان ئايال-لارنى ئاتاشتا ئىشلىتىلىدۇ: 王～ ۋاڭ يەڭگە / 张～ جاڭ خانىم. ③ مەشھۇر شەخسلەر-نى ئاتاشتا ئىشلىتىلىدۇ: 史太/农神～ دېھقانچىلىق پېرى ～ مەشھۇر سالنامە ئەمەلدا-رى / 摄～表 سېلسىيە تېر-مومېترى.

舐 shì يالىماق: 老～牛 ئۆنەك ھوزىيىنى يالىغاندەك.

示 shì كۆرسەتمەك، ناماياں قىلماق، ئىپادىلىمەك، بىلدۈر-مەك: ～众 سازايى قىلماق / ～威 ھەيۋە كۆرسەتمەك / 表～意 见,意～ پىكىر بەرمەك / ～范 用作 نەمۇنىلىك رول /

ۆەددىسىدە تۇرالماسلىق: 决不～～ ۆەددىسىگە چوقۇم ۋاپا قىلماق. ② يېمەكلىك: 素～ گۆشسىز غىزا / 零～ ئۇششاق-چۈششەك يېمەكلىك / 面～ ئۇندىن قىلىنغان يېمەكلىك / 丰衣足食～ كىيىم - كېچەكسى پۈتۈن، يېمەك - ئىچىمىكسى مول. ③ تۈتۈلماق: 日～كۈن تۇتۇلماق /月～ئاي تۇتۇلماق/全～ تولۇق تۇتۇلماق.

蚀 shí ① چىرىمەك، چىرىتمەك: ～侵 چىرىمەك / ～腐 چىرىتمەك. ② '食③' بىلەن

湿 shī سۇزۇك سۇ، ئۇخشاش.

寝 shī قويماق.

史 shǐ ① تارىخ. ② <古> سالنامىچى.

驶 shǐ ① چاپماق، يۈگۈرمەك. ② قاتناش ۋاستىلىرىنى ھەيدىمەك: 驾～机拉拖 تراكتور ھەيدىمەك / 轮～船 ئامبار ئاغزى ～ كېمىرىدى.

矢 shǐ ① ئوق: 放(dī)的有～ نىشانلىق ئوق ئاتماق. ② قەسەم ئىچمەك: ～口抵赖 قەتئىي تەنھۇالماق. ③ <古> '屎' بىلەن ئوخشاش: 遗～ چوك تەرەت قىلماق.

豕 shǐ توڭگۇز.

使 shǐ ① ئىشلەتمەك، سەرپ قىلماق: ～劲 كۈچ سەرپ قىلماق / ～用种耕机拉拖 تراكتور بىلەن تەرەقچىلىق قىلماق/这支笔很好～بۇقەلەم ئىشلىتىشكە ياخشى. ② ئەۋەتمەك، بۇيرۇماق: ～支 بۇيرۇماق / ～人往前 ئادەم ئەۋەتمەك. ③ مەجبۇر قىلماق (ياكى پېئىلنىڭ مەجبۇرىي دەرىجىسى ئارقىلىق ئىپادىلىنىدۇ): ～人兴高采烈 كىشىنى شادلاندۇرماق /～人敌前下放 دۈشمەننى قورال تاپشۇرۇشقا مەجبۇر قىلماق. ④ مۇبادا، ئاۋادا. ⑤ ئەلچى: 大～ باش ئەلچى / 公～ ئەلچى. [命使] shǐmìng ۋەزىپە، بۇرچ: 工人阶级肩负着创造新世界的～～ ئىشچىلار سىنىپىنىڭ زېمىمىسىدە يېڭى دۇنيا يارىتىش ۋەزىپىسى بار.

始 shǐ ① باشلىماق، باشلانماق، باش، دەسلەپكى:

هان ئالماق؛ ～烟 ئىستەمان سوئالى / 口～ ئېغىزچە ئىستەمان.

拭 shì سۈرتمەك، ئېرتىماق؛ ～泪 كۆز يېشىنى سۈرتمەك / ～目以待 كۆز تىكىپ كۈتۈپ تۇرماق. ئاتۇتقۇچى.

弒 shì <古> ھاڑۇستىمەك

弑 shì <古> ئۆلتۈرمەك؛ (ئەمەلدارلار پادىشاھنى ياكى بالىلار ئاتا-ئانىسىنى) ～君 پادىشاھنى ئۆلتۈرمەك / ～父 ئاتىسىنى ئۆلتۈرمەك.

似 sì 见另 shì [的似]

[的是] shìde ～ دەك / ～ تەك؛ ～ غا / قاۋ ～ گە / كىم ئوخشاش: 雪～～那白么 قاردەك ئاپئاق / 泼瓢～～大雨 چېلەكلەپ قويغاندەك يېغىۋاتقان يامغۇر.

僿 shì سەمەنىيەتسىزلىك.

势 shì ① كۈچ: 欺人～ كۈچىگە تايىنىپ ئادەمنى بوزەك قىلماق. ② شارائىت؛ قىيابەت؛ ۋەزىيەت: 1. شارائىت: 地～ يەر شارائىتى / 山～险峻 تاغ خەتەرلىك. 2. قىيابەت: 姿～ قىياپەت، تۇرق / 手～ قول ئىشارىتى. 3. ۋەزىيەت: 时～ ئېقىم مەسىلىسىرى / 大～所趋 ۋەزىيەتنىڭ يۈزلىنىشى / ～乘 追击逃敌 قاچقان دۈشمەنگە پۈرسەتتىن پايدىلىنىپ قوغلاپ زەربە بېرىمەك. ③ ئەركەكلىك جىنسىي ئەزاسى: 去～ پېچاق، ئاختا قىلماق.

事 shì ① ئىش: 现他在做什么～？ ئۇ ھازىر نېمە ئىش قىلىۋاتىدۇ؟ / 你回去吧，没有～的 بولدى قايتىپ كەتكىن، سېنىڭ ئىشىڭ تۈگىدى. [变事] shìbiàn ۋەقەسى: 七～～ 7 ～ ئىيۇل ۋەقەسى. [态事] shìtài ۋەزىيەت: ～～严重 ۋەزىيەت ئېغىر. ② چاتاق، مەسىلە: 这件案子还里～呢 بۇ دېلودا تېخى ئۇنىڭمۇ مەسىلىسى بار / ～出～无安平 چىقماق / تىنچلىق، ئامانلىق؛ چاتاق يوق. [故事] shìgù ھادىسە. ③ ئىشلىمەك: 改～不造成 ئىشلەپچىقىرىش ئىشلىمەك ئىشلەپچىقىرىش 子流二的

以目～意 كۆز ئىشارىتى قىلىش. [示暗] ànshì ئىما قىلىش، شەپە بەرمەك.

际 shì <化> پروتوشۇزا.

世 shì ① دەۋر: 近～ يېقىنقى دەۋر. ② مىراس قالىش: ～袭 مىراس قالماق / ～医 ئاتا مىراس تەۋپ. ③ ھايات، ئۆمۈر: 一～为人 ئۆمۈر بويى باشقىلارنىملا كۆزلىمەك. ④ ئاتا - بوۋىلىرىدىن تارتىپ دوست بولۇپ ئۆتكەن كىشىلەرنى كۆرسىتىدۇ: ～伯 تاغا / ～兄 ئاكا. ⑤ دۇنيا، ئالەم، جاھان: ～上 دۇنيادا / ～人 دۇنيادىكى كىشىلەر.

贳 shì ① ئارىيەتكە بەرمەك، ئۆتنە بەرمەك. ② نەسىيە قا بىر نەرسە ئالماق. ③ كەچۈرۈم قىلماق، كەچىلمەك قىلماق.

市 shì ① بازار: 开～بازار ئاچماق/菜～كۆكتات بازىرى/口牲～ ئۇلاغ بازىرى. ② ئالماق، سېتىۋالماق: ～恩 ئىشىگە ياخشى كۆرۈنمەك / 沽～脯 ھاراق ۋە گۆش سېتىۋالماق. ③ ساتماق. ④ شەھەر: 城～ شەھەر / 北京～ پېچىمك چوڭ شەھەر / 山唐～ تاغشەن شەھىرى. ⑤ جۇغگونمك ئۆلچەم بىرلىكى: ～尺 گەز / ～斤 كاپچى/～升 چەم.

柿 shì ئەبنوس، ھالۋابەك

铈 (Ce) سېرىي <化> shì

式 shì ① تىپ: 新～ يېڭى تىپ. [形式] xíngshì شەكىل. ② ئۇسۇل، قېلىپ: 格～ ئۇسۇل/程～ قېلىپ. ③ مۇراسىم: 开幕～ ئېچىلىش مۇراسىمى/阅兵～ پاراتتىن ئۆتكۈزۈش مۇراسىمى. ④ تەڭلىمە: ～子分 / 程方～ تەڭلىمە مولېكۇلا تەڭلىمىسى. [式公] ～～数代 gōngshì فورمۇلا: 济经～～的上学ئالگېبرالىق فورمۇلا / لمقتمسادشۇناسلىقتىكى فورمۇلا.

试 shì ① سىناپ باقماق، كۆرۈپ باقماق: ～用 سىناق تەرىقىسىدە ئىشلىتىپ باقماق/～～看 سىناپ كۆرۈپ باقماق. ② ئىمتىھان، ئىمتى-

دەل جايىغا قويماق. ⑤ ھەر-
قانداق، قانداقلىكى: ～儿活
他都干肯 ئۇ ھەرقانداق ئىشنى قىلمۇيدۇ / ～毒就草
必须进行批判 زەھەرلىسىك چۆپلا بولىدىكەن، ئۇنى تەن-
قىد قىلىش كېرەك. ⑥ سوراق
جۈملىلەردە ئىشلىتىلىدۇ:
～你坐船轮坐车火？ سەن
كېمىگە ئولتۇرامسەن، پويىزغا-
مۇ؟ ⑦ ئىنتوناتسىيىنى كۆ-
چەيتمىشتە ئىشلىتىلىدۇ: ～谁
告诉你的？ ساڭا كىم ئېيتتى؟
～天气冷 ھاۋا ھەقىقەتەن
سوغۇق. ⑧ ھەق، راست،
توغرا: 懂得～非 ھەق - نا-
ھەقنى پەرق ئەتمەك / 他说得
～ ئۇنىڭ دېگىنى توغرا.
(كۆچمە مەنىدە) توغرا تاپ-
ماق: ～其是所以 توغرا دەپ
قارىماق. ～非是[shìfēi] جە-
دەل، ماجىرا: 挑～拨～ ما-
جىرا تۇغدۇرماق / ～～惹 جە-
دەل تېرىماق. ⑨ بۇ، مۇشۇ:
～今日天气晴朗 / مۇشۇنداق
ئوچۇق ھاۋا شۇ كۈنى.

适 shì ① مۇۋاپىق، لايىق، باب: ～宜 مۇۋاپىق، لايىق /
～用 خوش ياقماق / ～意
ئۈيغۇن كەلمەك، باب كەلمەك.
② دەل: ～逢其会 دەل پەي-
تىمگە توغرا كېلىپ قالماق.
③ تاۋ، ساقلىق: 不～觉稍
سەل تاۋىم يوق. ④ بايا،
ھېلى: ～从何处来？ بايا قە-
يەردىن كەلگەنىدىڭىز؟ ⑤
所无：-غا / قا، - گە / - كە
～从不为人所知 نېمىگە مۇراجىئەت قى-
لمىغىنى بىلمەسلىك. (كۆچمە
مەنىدە) <旧> ياتلىق بولماق،
ئەرگە تەگمەك.

室 shì ① ئۆي، خانا: ～内ئۆي-
دە / 教～ دەرسخانا. ② بۆلۈم:
人事～ كادىرلار بۆلۈمى.
③ ئاۋا يۇلتۇز تۇركۈمى.

莳 shì كۆچۈرۈپ تىكمەك:
～秧 شال مايسىسىنى كۆچۈ-
رۈپ تىكمەك.

逝 shì ① ئۆتمەك (ۋاقىت،
سۇ): 光阴易～ ۋاقىت ئاسان
ئۆتۈپ كېتىدۇ. ② ۋاپات
بولماق: 不幸病～ بەختكە
قارشى كېسەل بىلەن ۋاپات
بولماق.

誓 shì ① جان پىدا قىلماق:
～为共产主义事业而奋斗 قەسەم بەرمەك:

بىلەن شۇغۇللانمايدىغان لۇكچەكلەرنى ئۆزگەرتمەك. ④ <旧> كۆتمەك، ھالىدىن خەۋەر ئالماق.

侍 shì كۆتمەك، ھالىدىن خەۋەر ئالماق، ھەمراھ بولماق: ～立 ھەمراھ بولماق/服～人 كېسەلنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئالماق.

恃 shì تايانچ، ھىمايە: 有～无恐 ھىماتسىم بار دەپ غەم تارتماسلىق.

饰 shì ① زىننەتلىمەك، بېزەمەك: 油～窗门 ئىشىك - دېرىزىلەرنى سىرلىماق. (كۆچمە مەنىدە) يوشۇرماق، يالىماق: ～辞 باھانە / 文过～非 خاتالىقنى يوشۇرماق. ② زىننەت بۇيۇمى، بېزەك: 首～ زىننەت بۇيۇملىرى. ③ رول ئالماق.

视 shì ① قارىماق، كۆرمەك: 近～眼 يىراقنى كۆرمەسلىك/～而不见 كۆزۈپ تۇرۇپ كۆرمەسكە سالماق. ② كۆزەتمەك، چارلىماق: ～巡～周 ئەتراپنى قارىماق / 监～ كۆزەتمەك، پايلىماق، نازارەت قىلماق. ③ قارىماق، بىلمەك، تونۇماق: 重～ ئەھمىيەت بەرمەك / ～死如归 ئۆلۈمگە پىسەنت قىلماسلىق. ④ ياشىماق، ھايات كەچۈرمەك: 莫～长生欲不 ئۇزاق ياشاشنى خالىمايدىغان كىشى يوق.

是 shì ① چۈشەندۈرۈش ياكى تۇرگە ئايرىشنى بىلدۈرىدۇ: 他～工人/这～花朵的红 بۇ گۈل قىزىل. ② مەۋجۇتلۇقنى بىلدۈرىدۇ: 满身～汗 پۈتۈن ئەزاسى تەرگە چۆمگەن / 山上～树 تاغ پۈتۈنلەي دەل - دەرەخ بىلەن تولغان. ③ تەقەززالىقنى مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: 东西～旧的，可～用能还是 بۇ نەرسە كونىلىقىغۇ كونا، بىراق يەنە ئىشلەتكىلى بولىدۇ / 话～说得很对，可(děi)得～ 话 ئېيتقان بىلەن توغرا، لېكىن ئىشنى ئەستايىدىل قىلمىش كېرەك. ④ دەل، جايىدا: 来的～时候 دەل ۋاقتىدا كەلمەك / 放的～地方 جايىدا قويماق.

ماق، يىغىم؛ 秋～ كۈزلۈك يىغىم / ～麦子 بۇغداي يىغماق. ④ يىغمىشتۇرماق، ئايلاندۇرماق، توختاتماق؛ ～兵 尾～ ئۇرۇشنى توختاتماق / ～工 ئىشنى ئاخىرلاشتۇرماق/ ～场 ئىشنى يىغماق، ئىشتىن چۈشمەك / ⑤ پۈتمەك، تۈگىمەك. 了口～疮 يارا پۈتۈپتۇ. ⑥ يىغمىشتۇرماق، يىغمۇالماق؛ 心平似原～ 易放难 كۆڭۈل دېگەن تۈزلەڭلىكتەكى توسۇن ئاتقا ئوخشايدۇ، ئۇنى ئاسان يىغمىتۇرۇۋالغىلى بولمايدۇ. ⑦ تۈتۈۋالماق، سولاپ قويماق؛ ～监 سولاپ قويماق.

熟 shú 见另 shóu.

手 shǒu ① قول. [足手] shǒuzú ئاكا - ئۇكا، قېرىنداش. ② ھەر بىر؛ 人～一册 ھەر بىر كىشىدە بىردىن كىتاب بولماق. ③ ھۈنەر؛ 有～儿 خېلى ھۈنىرى بار. ④ ئۆز قولى بىلەن؛ 书～ ئۆز قولى بىلەن يازماق / 植～ ئۆز قولى بىلەن تىكمەك. ⑤ مەلۇم ھۈنەرى بار ياكى مەلۇم ئىش بىلەن شۇغۇللىنىدىغان ئادەمنى بىلدۈرىدۇ؛ 逃～ تاللايغان تەنھەرىكەتچىلەر/ 生产能～ ئىشلەپچىقىرىش ماھىرى / 水～ ماتروس، دېڭىزچى / 枪神～ مەرگەن. ⑥ چاققان، ئەپچىل ئەرسىلەرنى بىلدۈرىدۇ؛ ～册 قولالنما.

[手段] shǒuduàn ۋاستە.

守 shǒu ① ساقلىماق، قوغدىماق، مۇھاپىزەت قىلماق؛ ～城 شەھەرنى قوغدىماق / 地阵～坚 لاپ قالماق. [守墨] mòshǒu (كۆچمە مەنىدە) كونا قائىدە-ئۇسۇلغا چىڭ تۇرۇۋالغانلىق؛ ～成规 كونا قائىدە - يوسۇنلارغا ئۇمۇمىلىشىپ كېتىۋالغانلىق. ② قارىماق، باقماق؛ ～门 ئىشىك باقماق / ～着人病 كېسەلگە قارىماق. ③ رەئىيە قىلماق، بويسۇنماق؛ 反～循因旧 كونا قائىدە - يوسۇنلارغا يېپىشىۋېلىشقا قارشى تۇرماق/ ～时间 ۋاقىتقا رىئايە قىلماق / ～纪律 ئىنتىزامغا بويسۇنماق / 爱国～～ 爱

义奋斗终身 كومۇنىزم ئۇ-
چۈن جان پىدالىق بىلەن
كۈرەش قىلماق. ② قەسەم،
ئانت: 宣～ قەسەم ئىچمەك،
قەسەم بەرمەك.

释 shì ① ئىزاھلىماق، چۈ-
شەندۈرمەك، يېشىپ بەرمەك:
解～字句 سۆز - جۈملىلەرنى
چۈشەنىدۈرمەك / 古诗浅～
قەدىمكى شېئىرلارنى ئاددىي
ئىزاھلىماق. ② يېشىلمەك:
冰～ مۇز ئېرىمەك / 疑～
كۈمان يېشىلمەك. ③ چۈشمەك،
چۈشۈرمەك: 手～不卷 قولـ
دىن كىتاب چۈشمەسلىك. ④
قويۇپ بەرمەك، بوشاتماق،
ئازاد قىلماق: 开～ بوشاتـ
ماق / ～放 قويۇپ بەرمەك/
如～重负 ئېغىر يۈكتىن
قۇتۇلغاندەك بولماق. ⑤ بۇد-
دا دىنىنى كۆرسىتىدۇ: ～氏
بۇددىست / ～子 راھىب /～
教 بۇددىزم.

谥 shì <古> ئۇنۋان.

嗜 shì ياخشى كۆرمەك: ～
学 ئوقۇشنى ياخشى كۆرمەك.
shìhào [好嗜] خۇمارىولماق.

筮 shì <古> پال ئاچماق.

噬 shì چىشلىمەك: 吞～
يۇتماق / ～及莫脐 پۇشايمان
قىلماق. ئەۋغىلمق.

奭 shì تەنتەنىلىك، داڭ-
袒 52 shì - بەتتىمكى'袒被'
غا قارالا. (bóshì)

螯 zhē 见另 shì 螫 chāmáng.

匙 yào [匙钥] chí 见另 shi
shi ئاچقۇچ.

殖 gǔshi[殖骨] zhí 见另 shi
جەسەت سۆڭمكى.

SHOU

收 shōu ① تاپشۇرۇۋالماق:
قوبۇل قىلماق: يىغماق: ～发
تاپشۇرۇۋېلىش - تارقىتىش /
～信 خەت تاپشۇرۇۋالماق /
～到 تاپشۇرۇۋالماق / ～条
تاپشۇرۇۋېلىش ھۈججىتى /
～接 资物 ماددىي بۇيۇم تاپـ
شۇرۇۋالماق / 招～新生 يېڭى
ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلماق /
～账 قەرزنى يىغماق. ②
ساقلىماق: 这要，西东要重是这
～好了 بۇ مۇھىم نەرسە، ئوبـ
دان ساقلا. ③ ھوسۇل يىغـ

书 shū ① كىتاب. ② خەت، مەكتۇپ: 家～ ئائىلىدىكى خەلىگەن خەت / 来～ 悉已 خەتنى تاپشۇرۇۋالماق / 上～ يۇقىرى مەرتىۋىلىك كىشىگە خەت سۇنماق. ③ نامە: 申请～ كۆۋاھنامە / 证明～ ئىلىم تىماسنامە. ④ يازماق: 法～ خەتتاتلىق. (كۆچمە مەنىدە) خەت شەكلى: 楷～ كەيشۇ خەت شەكلى / 隶～ لىشۇ خەت شەكلى.

抒 shū بايان قىلماق، ئىزھار قىلماق: ～情诗 لىرىكىلىق شېئىر / 各抒己见 ھەرىكىم ئۆز پىكرىنى بايان قىلماق.

纾 shū قۇتۇلۇزماق: ～难 قىيىنچىلىقتىن قۇتقۇزماق (nàn).

舒 shū ① ئاچماق، ئېچىلماق: ～眉展眼 چىرايى ئېچىلماق. [舒服]shūfu [坦舒] shūtǎn راھەتلەنمەك، ھۇزۇرلانماق. ② بىمالال، تەمكىن، تەمتىرىمەي.

枢 shū ئۇلگۈچەك، مۇچۇق: 售 shòu ساتماق، بازارغا سالماق: ～票 بېلەت ساتماق / 零～ پارچە ساتماق / 销～ ساتىلىش. (كۆچمە مەنىدە) ئىشلەتمەك: 以其好～ ھېيلە ئىشلەتمەك.

兽 shòu ① ھايۋان. ② ھايۋانلارچە، يۇۋاش: ～欲 شەھۋانىي تەلەپ / ～行 ھايۋانلارچە قىلىق.

瘦 shòu ① ئورۇق، جۇدەك: 身体很～ ناھايىتى ئورۇق. ② تار، كىچىك (كىيىم-كېچەك): 这件衣裳穿～了 بۇ كىيىم كىچىك كېلىپ قالدى. ③ ئۇنۇمسىز، كۆچسىز: 耕归合～田 ئۇنۇمسىز ئېتىزغا پەرۋىشنى ئوبدان قىلمىش كېرەك. ④ ئىنچىكە (خەتنىڭ سىزدىقلىرى): ～硬 ئىنچىكە ھەم جانلىق / 体书钟～劲 ياۋنىڭ خېتىنىڭ سىزدىقلىرى ئىنچىكە.

SHU

殳 shū <古> قىرلىق بامبۇك تاياق.

تەننى سۆيۈپ، قانۇنغا رىئا-
يە قىلماق. ④ يانداش، يە-
قمىن: ～种多姿,方地的水着
稻子 سۇغا يانداش جايغا
شالنى كۆپرەك تېرىش كېرەك.
首 shǒu ① باش، كاللا:
昂～ باشنى كۆتۈرمەك /～饰
زىننەت بۇيۇملىرى. [首领]
shǒulǐng يولباشچى، سەردار.
(ئوخشىتىش مەنىسىدە) باش-
لىق. ② باشلىق، رەھبەر:
～长 باشلىق. ③ تۇنجى،
بىرىنچى: باش: ～要任务
باش ۋەزىپە / ～代表席
ۋەكىل / ～次 تۇنجى قېتىم /
～ 创 نۇجاد قىلماق. ④
مەلۇم قىلماق: 自～ ئۆزىنى
مەلۇم قىلماق / ～出 پاش
قىلماق. ⑤ مىقدار سۆز:
一～诗 بىر شېئىر.
寿 shòu ① ئۇزاق ئۆمۈر
كۆرمەك: 人～年丰 كىشىلەر
ئۆزۈن ئۆمۈر كۆرمەك، ھوسۇل
مول بولماق. ② ئۆمۈر، جان:
～命 ئۆمۈر، جان. ③ تۇغۇل-
غان كۈن، مەۋلۇت كۈنى. ④
خىرەتلىك: ～木 كۆەنسەي/
～衣 ئاخىرەتلىك كىيىم.

受 shòu ① تاپشۇرۇۋالماق:
قوبۇل قىلماق: ～人信 خەت
تاپشۇرۇۋالغۇچى / 接～别
的见意 باشقىلارنىڭ پىكىر-
نى قوبۇل قىلماق. ② بەر-
داشلىق بەرمەك، چىدىماق:
忍～痛 ئازاب - ئوقۇبەتكە
چىدىماق / ～不了 چىدىيال-
ماسلىق. ③ ئۆچرىماق، تارت-
ماق: ～罪 جاپا تارتماق /
～批评 تەنقىدكە ئۇچرىماق /
～害 زىيانكەشلىككە ئۇچ-
رىماق / ～风 ئۆزدىگە شامال
تەككۈزۈۋالماق / ～暑 ئۆز-
گە ئىسسىق ئۆتكۈزۈۋالماق.
④ ياقماق: 他很是倒话这
～听 ئۇنىڭ بۇ گەپنى قۇلاقغا
يېقىمپ قالدى.
授 shòu ① بەرمەك، تەق-
دىم قىلماق: ～旗 لەۋھە
تەقدىم قىلماق / ～奖 مۇكا-
پات بەرمەك / ～意 يول كۆر-
سەتمەك. ② ئۆتمەك: ～课
دەرس ئۆتمەك.
绶 shòu <古> پۆپۈك، چۈچا،
لېنتا (تامغىنىڭ).
狩 shòu ئوۋ ئوۋلماق، شە-
كارغا چىقماق.

قارا ئاشلىق. ⑥ ناتونۇش، يات: 生～ يات / 人生地～ ئادەمدىمۇ، يەرمۇ يات. ⑦ بايانناما: ئىزاھات: 注～ ئىزاھات / 奏～ ئالمي ھەزىرەتكە مەلۇماتنامە (ۋەزىرلەر پادىشاھقا).

蔬 shū كۆكتات، سەي، ئوتياش: ～食 گۆشسىز تاماق.

据 shū بايان قىلماق: 各～己见 ھەركىم ئۆز پىكرىنى بايان قىلماق.

输 shū ① چەتكە چىقارماق، سىرتقا چىقارماق: ～出 چەتكە چىقارماق. ② ئىئانە قىلماق، تەقدىم قىلماق، بەرمەك: ～血 قان بەرمەك / 捐～ ئىئانە قىلماق. ③ يەڭلمەك، ئۇتتۇرماق: ～了两个球 ئىككى توپ ئۇتتۇرماق.

舒 shū 543 ـگە بەتتىكى '毹' (qúshū) غا قارالسۇن.

秫 shū جۇگەرى، قوناق: ～米 قوناق (دېنى) / ～秸 قوناق شېخى، قوناق شادىسى.

孰 shū ① كىم: ～可不谓？ كىم بولمايدۇ دەيدۇ؟ ② قانداق: 是可忍，～不可忍？ قانداقمۇ چىداپ تۇرغىلى بولسۇن؟ ③ قايسى: ～胜～负 قايسىسى ئۇتتى، قايسىسى ئۇتتۇردى؟

塾 shú مەكتەپ: 私～ خۇسۇسىي مەكتەپ / 村～ كەنت مەكتىپى.

熟 ① shóu 又 shú پىشىشقان، پىشماق: 饭～了 تاماق پىشتى / 菜～ پىشىشقان سەي/ 麦子～了 بۇغداي پىشتى / 深思～虑 پىشىشقان ئويلىنماق. ② قاتتىق: ～睡 قاتتىق ئۇخلىماق. ③ تونۇش: ～悉 تونۇش / 人～ تونۇشكىشى/ 这条路我～ بۇ يول ماڭا تونۇش. ④ ماھىر، پىشقان: 生能～手 ئۇستا، ماھىر / 巧～不如生 ئىشقا پىشقان ئادەم تاماڭ پىدۇ. ⑤ پىشىشقلاپ ئىشلەنگەن: ～铁 تۆمۈر / 皮子～ ئاشلانغان تېرە.

赎 shú ① ھەق تۆلەپ يانداۇرۇۋالماق: ～当 (dàng) گۆرۈۋدىن ياندۇرۇۋالماق. ② يۇماق: 立功～罪 خىزمەت كۆرسىتىپ جىنايىتىنى يۇماق.

户～不懈 ئۆلگۈچەكنى چىرىسمەيدىغان. shū niǔ [纽枢] ～～的输运: قۇرۇن، مەركەز: قاتناش مەركىزى. [中枢] ～～经神 zhōngshū مەركەز: نېرۋا مەركىزى.

叔 shū ① كىچىك دادا (ئاكا - ئۇكىلارنىڭ ياش تەرتىپى بويىچە ئۇچىنچىسى). ② تاغا (ئاتىنىڭ ئىنىسى ياكى ئاتىسى بىلەن قوردىش، ئەمما يېشى كىچىكرەك كىشى): ～父 تاغا. ～伯 چوڭ ئاتا.

菽 shū پۇرچاق.

淑 shū ھۆلايىم، ئاق كۆڭۈل، گۈزەل.

姝 shū گۈزەل، ياخشى.

殊 shū ① پەرق، پەرقلەنمەك: ～况情 پەۋقۇلئاددە: ～途同归 پەۋقۇلئاددە ئەھۋال / ～途 ئۇسۇلى باشقا - باشقا، ئەتىجىسى بىر. ② ناھايىتى، ئىنتايىن: ～佳 ناھايىتى ياخشى / ～乐 بەك خۇشال بولۇپ كەتمەك / ～可钦佩 ناھايىتى ئىزززەتلىك. ③ ئۆزۈلمەك: ھايات - ماماتلىق: ～死战 ھايات - ماماتلىق جېڭى.

倏 shū ناھايىتى تېز، كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە: ～忽 تۇيۇقسىز / ～尔 逝而 كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە يوقاپ كەتمەك.

梳 shū ① تارغاق. ② تارماق: ～头 چاچ تارماق.

疏 shū ① راۋانلاشتۇرماق، ئادالماق: ～导 راۋانلاشتۇرماق. ② تارقاقلاشتۇرماق: ～散 تارقاقلاشتۇرماق. ③ شالاڭ، تارقاق: ～林 شالاڭ - ئورمان / ～不密 均 شالاڭ - قويۇقلۇقى تەكشى بولماسلىق/ ～ 稀 声枪的 شالاڭ - شالاڭ مىلتىق ئاۋازى. (كۆچمە مەنىدە) 1. يىراق: ～亲 近远 يىراق - يېقىنلىق / 他们 ～向很远 ئۇلار بىر - بىرى بىلەن ئەزەلدىن يېقىن ئەمەس. 2. بېپەرۋالىق، بوشاڭلىق قىلماق: ～神 بېپەرۋالىق / 这人太～了忽 بۇ ئادەم بەك بوشاڭ ئىكەن. ④ يوقلۇق، بولماسلىق: ～志 才 ئىستەككە تۇشلۇق دەستەك يوق. ⑤ قارا: ～食

～武 چامباشچىلىق / ～技 تېخنىكا / 美～ گۈزەل سەنئەت. [语术] shùyǔ تېرمىن، ئاتالغۇ. ② ئۇسۇل: تاكتىكا: 战～ تاكتىكا / ～之御防 مۇداپىئەلىنىش ئۇسۇلى.

述 shù بايان قىلماق، سۆزلەپ بەرمەك: 口～ ئېغىزدا بايان قىلىپ بەرمەك.

钵 shù ① ئۇزۇن يىڭنە. ② تىكەن. ③ يېتەكلىمەك.

戍 shù مۇھاپىزەت قىلماق، قوغدىماق: 卫～ قوغدىماق / ～边 چېگرىنى مۇھاپىزەت قىلماق.

束 shù ① باغلىماق، چىگمەك، بوغماق، چۈشمەك: ～发 چېچىنى بوغۇۋالماق / ～手脚 پۇت ـ قولىنى چۈشەپ قويماق. [束缚] shùfù بوغماق، چۈشەپ قويماق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) جەكلىمەك: 官僚不如义主义群众的创造性～～会发动起来 تاياقنى تىكلىمەك. ② ئۇزۇنغا، تىمك: ～着沟道挖 تىمك يازماق / ～着写 ئۇزۇنغا بىر ئېرىق قازماق. ③ تىمك سىزىق (خەنزۇچە يەزىقتا): 十字是一横一竖 «十» خېتى بىر توغرا سىزىق بىلەن بىر تىمك سىزىقتىن تەركىب تاپقان. ④ <古> تەڭكەچلەمەك.

恕 shù كەچۈرمەك: 饶～ كەچۈرمەك.

庶 shù ① مول، جىق: ～民 ئاۋام خەلق / 富～ باي، ئاۋات. ② شۇنداق بولغاندىلا، شۇ چاغدىلا: ～乎可行 شۇ چاغدىلا مۇمكىن بولىدۇ.

裋 shù <古> چەكمەنكىسىم.

چەكلىمەك: 整～ تەدەب بەرمەك. ③ دەستە: 一～花 بىر دەستە گۈل.

树 shù ① دەرەخ. ② تىكمەك، ئۇستۇرمەك. ③ تىكلىمەك، ئورناتماق، تۇرغۇزماق: ～雄心，立壮志 ئۇلۇغۋار ئىرادە تىكلىمەك.

竖 shù ① تىك، ئۇزە، تىكلىمەك، ئۇزە قىلماق: 把棍子～起来 تاياقنى تىكلىمەك. ② ئۇزۇنغا، تىمك: ～着写 ئۇزۇنغا بىر ئېرىق قازماق. ③ تىك سىزىق (خەنزۇچە يەزىقتا): 十字是一横一～ «十» خېتى بىر توغرا سىزىق بىلەن بىر تىك سىزىقتىن تەركىب تاپقان. ④ <古> تەڭتە.

暑 shǔ ئىسسىق، قومۇز: 中～ ئىسسىق ئۆتۈپ قالماق / ～天 قومۇز كۈنلىرى.

署 shǔ ① مەھكىمە. ② ئو-رۇنلاشتۇرماق: 部～ ئورۇنلاشتۇرماق. ③ ئىمزا قويماق، قول قويماق: 签～ ئىمزا قويماق / 名～ قول قويماق. ④ ۋاقىتلىق باشقۇرۇپ تۇرماق: ～理 ۋاقىتلىق باشقۇرۇپ تۇرماق.

薯 shǔ ياڭيۇ، تاتلىقياڭيۇ قاتارلىق زىرائەتلەرنىڭ ئو-مۇمىي نامى. [薯蓣] shǔyù پىچەككۈل.

曙 shǔ تاڭ، سۈبھى: ～色 تاڭ يورۇقى / ～光 تاڭ نۇ-رى، تاڭ شەپسى.

黍 shǔ تېرىق. [黍蜀] shǔshǔ قونداق. [玉黍] yùshǔshǔ كۆممەقونداق.

属 shǔ 见另 shú ① zhǔ ئائىلە تەۋەسى: 家～ ئائىلە تەۋە-سى. ② تۇر، خىل: 金～ مېتال. ③ قاراشلىق، قارا-ماق: 直～ بىۋاسىتە قاراش-لىق / ～局 قول ئاستىدىكى ئىدارە / ～员 قول ئاستىدا-كىلەر، قارىمىقىدىكىلەر. ④ كىرمەك: ～于自然科学 تەبە-ئىي پەنگە كىرمەك. ⑤ خاس، مەنسۇپ: 这本书～你 بۇ كى-تاب ساڭا خاس. ⑥ بولۇشلۇقنى بىلدۈرىدۇ: 查明实～ راست ئىكەنلىكى ئېنىقلاندى. ⑦ مۇ-چەل (12 مۆچەل بويىچە تۇغۇل-غان يىلنى بەلگىلەيدۇ): 我～马 مەن ئات يىللىق.

蜀 Shǔ ① شۇ بەگلىكى. ② شۇ پادىشاھلىقى. ③ سىچۈەن-نىڭ باشقىچە ئاتىلىشى.

鼠 shǔ چاشقان. [鼠疫] shǔyì چۇما كېسىلى.

数 ① shuò، shù 见另 shǔ ～一～ ساناق، ھېسابلىماق: ～～ ～ ساناپ باقماق. (كۆچمە مەنىدە) ئالدىنقى قاتاردا تۇرماق: 就～他有本领 قابى-لىيەت جەھەتتە ئۇ ئالدىنقى قاتاردا تۇرىدۇ. ② ئەيىبلە-مەك: ～落 (luo) ئەيىبلىمەك / ～说 ئەيىبلىمەك.

术 ① zhú 见另 shù تېخنى-كا، ھۈنەر؛ سەنئەت؛ بىلىم:

～老 قەرىپ ماغدۇرىدىن كەتمەك / ～经神 نېرۋا ئاجىزلىق. [衰变] shuāibiàn ‹化› يىمىرىلىش، بۆلۈنۈش، ئاجىرىلىش.

摔 shuāi ① چۈرۈمەك، تاشلىماق: ～在床上往子帽把 شەپكىنى كارىۋاتقا تاشلىماق. ② يىقىلماق: 小要树上～下来 دەرەخكە ئاۋايى لاپراق چىققىن، يىقىلىپ كەتمە / 他～倒了 ئۇ يىقىلىپ كەتتى / ～了一跤 يىقىلىپ كەتمەك. ③ چېقىلماق، سۇنماق: 把碗～了 چىنىنى چېقىۋەتتى.

甩 shuǎi ① تاشلىماق، ئاتماق، قاقماق: ～袖子 پېشىنى قاقماق / ～手榴弹 گرانات ئاتماق. ② ئاجراتماق: ～车 ۋاگون ئاجراتماق.

帅 shuài ① باش قوماندان: 元～يۈەنشۇەي، مارشال، ئەمىرلەشكەر/统～باش قوماندان. ② ‘率’⑦ بىلەن ئوخشاش.

率 shuài 见另 lǜ ① باشلىماق، باشچىلىق قىلماق: ～队 قوشۇننى باشلىماق / ～领 قوشۇنغا باشچىلىق قىلماق. ② يېنىكلىك قىلماق: 不轻率 ～地处理问题 مەسىلىلەرنى بىر تەرەپ قىلمىشتا يېنىكلىك قىلماسلىق كېرەك. ③ تۈز، ئوچۇق. ④ ئېھتىمال، بەلكىم: ～皆如此 بەلكىم شۇنداقتۇر. ⑤ رېئايە قىلماق: ～由旧章 كونا قائىدە بويىچە. ⑥ نەمۇنە، ئۈرنەك: 一方表～ بىر تەرەپ نەمۇنە كۆرسەتمەك. ⑦ ‹方› چىرايلىق: 这真得写字～ بۇ خەتنى ئەجەپ چىرايلىق يېزىلىپتۇ.

蟀 shuài 689-بەتتىكى ‘蟋蟀’ (xīshuài) گە قارالسۇن.

SHUAN

闩 shuān ①تاقاق، لوك، دەم. ②تاقىماق: 上～门把 ئىشىكنى تاقىماق.

拴 shuān باغلىماق: ～马 ئاتنى باغلىماق / ～车 ھارۋىنى باغلىماق.

栓 shuān ① چاقماق: 枪～ زاتتۇر / كران، جۇمەك: 枪～ زاتتۇر /

腧 shù پەللە: 肺～ ئۆپكە پەللىسى / 胃～ ئاشقازان پەللىسى.

数 ① shuò، shǔ 见另 shù سان: 基～ ساناق سان / 序～ دەرىجە سان / 岁～ياش/ 次～ قېتىم سانى / 人～太 كۆپ، 坐不下 ئادەم بەك جەق بولغاچقا ئولتۇرالمىدىم. ② shùcí [词数] سان. ③ نەچچە، بىر نەچچە: ～次 بىر نەچچە قېتىم / ～日 بىر نەچچە كۈن / ～人 بىر نەچچە ئادەم. ③ تەقدىر، قىسمەت: 在～难逃 تەقدىردىي قىسمەتتە شۇنداق پۈتۈلگەن.

墅 shù (别～)داچا: چارباغ.

漱 shù ئېغىزنى چايقىماق.

澍 shù ۋاقتىدا ياغقان يامغۇر.

SHUA

刷 ① shuā 见另 shuà چوتكا. ② چوتكىلىماق، يۇماق، ئاقارتماق: ～牙 چىش چوتكىلىماق / ～鞋 ئاياغ مايلىماق / ～锅 قازاننى يۇماق/ 用～灰石 تام ئاقارتماق. (كۆچمە مەنىدە) شاللىماق: 被就赛比轮一第在～了掉 بەرىنچى قېتىملىق دۇسابقىدىلا شاللىنىپ قالدى. ③ شىلدىرلىماق.

唰 shuā سىم - سىم: 小雨～ ～地下来起了 سىم - سىم يامغۇر يېغىشقا باشلىدى.

耍 ① shuǎ ئويناماق: 子孩们在院里～ بالىلار ھويلىدا ئويناۋاتىدۇ. ② ئويناتماق: ～猴 مايمۇن ئويناتماق / ～大刀 قىلىچ ئويناتماق. ③ ئەخمەق قىلماق، كولدۇرلاتماق: ～别人 ئادەمنى كولدۇرلاتما. ④ كۆرسەتمەك، ئىشلەتمەك: ～艺手 ھۈنەرنى كۆرسەتمەك / ～腕手 ھىيلە ئىشلەتمەك.

刷 [白刷] shuā 见另 shuà تاتارماق.

SHUAI

衰 cuī 见另 shuāi ئاجىز، زەئىپ، ماغدۇرسىز، ئاجىزلاشماق: ～败 خارابلاشماق/

قانداق ئادەم: ～做以可都 هەر قانداق ئادەم قىلالايدۇ.

水 shuǐ ① سۇ: ～通交陆 سۇ - قۇرۇقلۇق قاتنىشى/～海 دېڭىز سۇيى. [水平 shuǐpíng] 1. سەتە. 2. سەۋىيە: ～文化 ～ مەدەنىيەت سەۋىيىسى. ② دەريا: 湘～ شياڭشۇي دەريا سى / 汉～ خەنشۇي دەريا سى. ③ سۇيۇق نەرسىلەرنى بىلدۇرىدۇ: 药～ سۇيۇق دورا/ 子橘 ～ ئاپېلسىن شەربىتى. ④ قوشۇمچە كىرىم، ئۇستەك: 贴～ ئۇستەك بەرمەك. ⑤ 穿，洗了破就～两了 بۇ كىيىم چىدىمايدىكەن، بىر-ئىككى قېتىم يۇسىلا يىرتىلىپ كېتىدىكەن.

[水族 Shuǐzú] شۇيزۇ مىللىتى.

说 shuō 见另 shuì نەسىھەتلەشكۈيلۈك: 游～ نەسىھەتكۈيلۈك قىلماق.

悦 shuì <古> ياغلىق، لۆكۈشۈرماق /营业～ تىجارەت باجى.

税 shuì باج: 纳～ باج تاپ-

着～ shuì ئۇخلىماق: 睡 丁(zhe)ئۇخلاپ قالماق / ～半觉 چۈشتە ئۇخلىماق.

SHUN

吮 shǔn شورماق، ئەمەك: ～乳 سۈت ئەمەك. 2ربشاتكا.

楯 shǔn 见另 dùn سالاسۇن، 顺 shùn ① ئوك، ئەپلىك، راۋان، بويىچە: ～风 ئوڭ شامال / ～水 سۇنىڭ ئېقىشى بويىچە/ 通～ راۋان. ② بويلاپ: ～走边河 دەريا بويلاپ ماڭماق. (كۆچمە مەنىدە) رەت بويىچە، تەرتىپ بويىچە: بويلاپ: ～着梯楼 بىناننىڭ پەلەمپەينى بويلاپ / ～着台阶 پەلەمپەي بويلاپ / ～着雨遇 ياققا بويلاپ / ～着坡 دۆڭنى بويلاپ / ～着延 يامغۇر يېغىپ قالسا كەينىگە سۈرۈلمەيدۇ. ③ مەلۇم ئىشنىڭ ۋاستىسى بىلەن يەنە بىر ئىشنى قوشۇمچە بېجىرگەنلىكنى بىلدۈرىدۇ: ～手 关门 كىرگەچ (چىقىقاچ) 说口～ / ئىشىكنى ياپماق بېجى.

消火～ ئوت ئۆچۈرۈش كرانى ② كەپلىمەك: پۈرۈپكا، پۈ- گەت: ～塞 <医> كەپلىشىش/ ～剂 كەپلىمە دورا، شامچە دورا / 血～ قان توكچىسى، تورمىپا.

涮 shuān ① چايقىماق: ～手～把 قولنى چايقىماق / ～衣服～～ كىيىمنى چايقى- ماق / ～瓶子 بوتۇلكىنى چايقىماق. ② قاينات سۇدا پىشۇرماق: ～锅子 يەل قازان تامىقى / ～肉羊 يەل قازان گۆشى.

SHUANG

双 shuāng ① قوش، جۈپ، ئىككى: 一～鞋 بىر جۈپ ئا- ياغ / ～数 جۈپ سان / ～管下齐 ئىككى تەرەپتىن تەڭ قول سالماق / 取得～方同意 ئىككىلا تەرەپنىڭ رازىلىقىنى ئالماق. [筷双] shuāngkuài شۇاڭخۇاڭ ئويۇنى. [双生儿] shuāngshēngr قوشكېزەك. ② ئىككى بارلاۋەر، ھەسسە- لەپ: ～货料 ئىككى ھەسسە ماتېريالدىن ياسالغان مال.

SHUI

谁 shuí ① كىم: ～来啦? كىم كەپتۇ؟ ② ھەركىم، ھەر-

داشمز زور. [士硕] shuòshī ماگستر.

数 shù 见另 shǔ、shù كۆپ

قېتىم: ～不见鲜 كۆپ كۆرۈپ كۆزگە سىغمىپ قالماق.

SI

ㄙ '私' sī بىلەن ئوخشاش.

私 sī ① شەخسى، خۇسۇسىي: ～信 / ～事 شەخسىي ئىش / ～心 خۇسۇسىي خەت / ～自 شەخسىي غەرەز / ～破公立 خۇسۇسىيلىقنى يوقىتىپ ئومۇمىي مەنپەئەتنى كۆزلىمەسلىك. ② قانۇنسىز، ئەتكەس، ئوغرىلىقچە: ～自拿了走 ئوغرىلىقچە ئەكەتتى / ～货 ئەتكەس مال. ③ خۇپىيانە، يوشۇرۇن: ～语 يوشۇرۇن گەپ.

司 sī ① باشقۇرماق، قوماندانلىق قىلماق: ～帐 ھېساب باشقۇرماق / ～令 قوماندان / ～法 ئەدلىيە. ② مەھكىمە، دېپارتامېنت: 礼宾～ مېھمان كۈتۈش مەھكىمىسى / ～长 دېپارتامېنت باشلىقى.

丝 sī ① يىپەك، مەشئۇت. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ھەلچە، قىلچىمۇ: 不～动纹 قىلچە تەۋرىمەسلىك / 有没上脸 / ～容笑 چىرايىدا قىلچىمۇ كۈلۈمسىرەش ئىپادىسى يوق. ② سىم، تور. يىپ: 铁～ تۆمۈر سىم / 萝卜～ لوبۇ قەلەمچىسى. ③ سى (ئۇزۇنلۇق ئۆلچىمى بىرلىكى، بىر چەنمك 100 مىكرون بىرىنگە تەڭ). [丝毫] sīháo قىلچە، زەررىچە: ～不错 قىلچە خاتالىسى يوق.

嘶 sī غوڭۇلدىماق، ۋىزىلدىماق: 旁身从地～～弹子 نامايان قىلىپ ئۆتۈپ كەتتى.

鸶 sī 425 - بەتتىكى '鹭' (lùsī) غا قارالسۇن.

思 sī ① ئويلىماق، باش قاتۇرماق، مېڭە ئىشلەتمەك: 事要三～ ھەممە ئىشنى ئويلاپ قىلمىش كېرەك / ～加不 / ～前后想 ئويلىماسلىق / 索～ ئويلىماسلىق

出来 ئاغزىدىن چىقىپ كەتمەك. ④ تۇزىمەك، ئوگۈشمەماق: ～～头发 چاچنىڭ تۇزىمەك / 文乱太章，得～～ بۇ ماقالە بەك چۈۋالچاق ئىكەن، ئۇنى ئوقۇشاشقا تۇغرا كەلمەيدىكەن. ⑤ ئىتائەت قىلماق: ～从 ئىتائەت قىلماق. ⑥ كۆڭۈلگە يېقىماق، دىققا ياقماق: ～心 دىققا ياقماق / ～眼 كۆزگە ئىسسىق كۆرۈنمەك: كۆزگە سىغماق.

瞬 shùn قاپاق تارتماق.

舜 Shùn شۈن.

瞬 shùn كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە، ھەش - پەش دېگۈچە: ～息万变 ھەش - پەش دېگۈچە نەچچە خىل ئۆزگەرمەك / ～即逝 كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە غايىب بولماق.

SHUO

说 shuō ① 见另 shuì گەپ قىلماق، سۆزلىمەك، ئېيتماق. ② سالاھ قىلماق، كېلىشتۇرمەك. ③ نەزەرىيە، كۆز قاراش: 学～ تەلىمات / 著书立～ كىتاب يېزىپ تەلىمات يارىتماق. ④ ئەيىبلىمەك، كايىماق: 他了～挨 ئۇ بىر مۇدىچە كەپ ئاڭلىۋالدى / 了～顿一他 ئۇنىڭغا بىر مۇدىچە كايىدى.

妁 shuò <旧> ئەلچى.

烁 shuò پارقىرىماق، چاقنىماق: 闪～ پارقىرىماق.

铄 shuò ① ئېرىتمەك: ～金 ئالتۇن ئېرىتمەك / ～金流石 ھاۋا كۆيدۈرگۈدەك ئىسسىق. ② ئۈپرىماق، خورىماق. ③ 'ئاز' بىلەن ئوخشاش.

朔 shuò ① <天> ئايىنىڭ بىرىنچى كۈنى (قەمەرىيە كالېندارى بويىچە). ② شىمال: ～风 شىمال شامىلى / ～方 شىمال تەرەپ.

蒴 shuò <植> (～果) چانىقلىق مېۋە، غوزا مېۋە.

搠 shuò سانجىماق.

槊 shuò <古> ئۇزۇن دەستىلىك نەيزە.

硕 shuò مول، زور: ～果 مول مېۋە / ～大无朋 تەڭ

始 sī ① <古> مەھكەمە: 太常～ مۇراسىم مەھكىمىسى. ② ئىبادەتخانا، بۇتخانا، مەسچىت. [清真寺] qīngzhēnsì مەسچىت.

似 sī 见另 shì ① ئوخشاش، ئوخشاق: ～ دەك/ تەك: 非而是～ / 相～ ئوخشىماق / 是而非 ھەم شۇنداق، ھەم شۇنداق ئەمەسلەك / 究研行再应～ قايتا مۇھاكىمە قىلىشقا تېگىشلىكلەك / 这个建议～乎 ئوخشاش بولۇش ۋاقتىنى بىلەن چۈش ۋاقتىنىڭ ئارىلىقى (سائەت 9 - 11 بولغان چاغلار).

巳 sī ① يىلان يىلى (12-مۆچەلنىڭ ئالتىنچىسى). ② چاشگاھ ۋاقتى بىلەن چۈش ۋاقتىنىڭ ئارىلىقى (سائەت 9 - 11 بولغان چاغلار).

祀 sī ① نەزىر - چىراغ قىلماق. ② <古> يىل: 十有三～ ئون يىلنىڭ ئوچ يىلى.

四 sī ① تۆت. ② جۇڭگو-چە نوتا بەلگىلىرىدىن بىرى، ئاددىي نوتىدىكى «6»غا توغرا كېلىدۇ. ئۆه ماڭقا.

泗 sī ماڭقا: 涕～ يېش

驷 sī تۆت ئاتلىق: 既言～出، ～马难追 ◇ يولۇاس ئىزدەدىن، يىگىت سۆزىدىن قايتماس.

姒 sī <古> ئەرنىڭ يەڭگىسى: 娣～ ئەپچى يەڭگە.

兕 sī <古> چىشى كەركىدان.

伺 sī 见另 cì كۆزەتمەك: ～敌 تاپماق (پۇرسەتنى)： / ～隙 دۈشمەننى كۆزەتمەك 进击敌人 پەيتىنى تېپىپ

ئالدى - كەينىنى ئويلىماق. sīxiǎng [思想] 1. ئىدىيە: ～～改 ئىدىيەئۆزگەرتمەك/ 工人的级阶 ～ ～ ئىشچىلار سىنىپىغا خاس ئىدىيە. 2. پىكىر. [思维] sīwéi تەپەككۇر: پىكىر قىلماق. ② سېغىنماق: ～念战友 سەپداشىنى سېغىنماق. ③ تەپەككۇر قىلماق، پىكىر يۈرگۈزمەك: 文～ بەدىئىي تەپەككۇر/ 构～ پىكىر يۈرگۈزمەك.

偲 sī [偲偲] cāi 见另 sī

缌 sī سىپتا كاناپ.رقىلماق.

颸 sī سالقىن شامال، مۆيمن شامال.

锶 sī <化> سترونتسىي(Sr).

斯 sī ① بۇ، بۇ يەردە: ～人 بۇ ئادەم / ～时 بۇ ۋاقىت / ～于生，～于长 مۇشۇ يەردە تۇغۇلۇپ ئۆسكەن. ② شۇ چاغدىلا: 有备～可以无患 تەييارلىق بولغاندىلا ئاپەتنىمۇ ئالدىنى ئالغىلى بولىدۇ.

撕 sī ① <古> چاكار، ما. لاي (ئەر): 小～ كىچىك چاكار / ～养 چاكار باقماق. (كۆچمە مەنىدە) بىر نەرسە: ～这 بۇ بىر نەرسە / ～那 ئاۋۇ بىر نەرسە. ② ئۆز ئارا، بىر - بىرى بىلەن: ～守 بىر-بىرىنى قوغدىماق / ～打 ياقا سىقىشماق، ئۇرۇشماق.

澌 sī شۇرمەل.

撕 sī يىرتماق: 成～布把 两块لاتىنى يىرتىپ ئىككى پارچە قىلماق.

嘶 sī ① كىشنەمەك: 人或马～ ۋاراڭ- چۇرۇك ۋە كىشنەش ئاۋازلىرى. ② ئۇنسىز پۈتمەك: 声～力竭 كارنىيى يىرتىلغۇچە ۋارقىرىماق.

澌 sī تۇگىمەك: ～灭 تۈگىمەك.

蛳 sī [螄螺] luósī قۇلۇله.

死 sī ① ئۆلمەك، ئۆلۈك: ～水 ئۆلۈك سۇ. (كۆچمە مەنىدە) 1. جان تىكمەك: ～守 جان تىكىپ قوغدىماق / ～战 جان تىكىپ ئېلىشماق. 2. ئاجايىپ، بەك، ناھايىتى:

كىشىنى ھالاك - تالاك قالدۇرماق.

悚 sǒng قورقماق، چۆچۈمەك، 竦 sǒng ① ھۆرمەتلىمەك، ئىززەتلىمەك. ② '悚' بىلەن ئوخشاش.

讼 sòng ① دەۋالاشماق (سوراقتا)، ئەرز قىلماق: ～事 دەۋا ئىشلىرى / 成～ دەۋا ئادا ئۇتۇپ چىقماق. ② مۇنازىرىلەشمەك، تالاشماق: 聚～纷纭 تالاش - تارتىش قىلماق.

颂 sòng ① مەدھىيىلىمەك: ～歌 مەدھىيىلىمەك. ② تەلىمەك، ئارزۇ قىلماق: 敬～时绥 سىزنىڭ ھەر ۋاقىت ئامان بولۇشىڭىزنى تىلەيمەن. ③ <古> نەزىر - چىراغ مۇزىكىسى: 周～ جۇنەغمىسى/ 鲁～ لۇنەغمىسى. ④ قەسىدە.

宋 Sòng ① سۇڭ بەگلىكى. ② سۇڭ سۇلالىسى. ③ سۇڭ تىزى (سۇڭ سۇلالىسى دەۋرىدىكى خەتنۇچە خەت شەكلى): 影～ ئۇلگە سۈكتىزى / 仿～ تەقلىدىي سۈكتىزى.

送 sòng ① توشۇماق، ئاپىرىپ بەرمەك: ～信 خەت توشۇماق / ～公粮 پاراق تاپشۇرماق. ② تەقدىم قىلماق، ھەدىيە قىلماق: 把～上门来 ئۇ ماڭا بىر قەلەم ھەدىيە قىلدى. ③ ئۇزاتماق، ئاپىرىپ قويماق: ～上千孩学去 بالىنى مەكتەپكە ئاپىرىپ قويماق / 把客～到门口 مېھمانىنى ئىشىكىگىچە ئۇزىتىپ قويماق / 会～欢开 ئۇزىتىش يىغىنى ئاچماق.

诵 sòng ① دېكلاماتسىيە قىلماق، ئوقۇماق: 朗～ دېكلاماتسىيە قىلماق ～诗 شېئىر ئوقۇماق. ② بايان قىلماق، سۆزلىمەك.

SOU

鄋 Sōumán [瞒鄋] sōu سۇمەن بەگلىكى.

搜 sōu ① ئىزدىمەك: ～集 توپلىماق، يىغماق / 罗～ توپلىماق. ② ئاختۇرماق: ～身 يېنىنى ئاختۇرماق.

嗖 sōu غۇيۇلدىماق، ۋىزىلدىماق: 了去过两一的～车汽 ئاپتوموبىل غۇيۇلداپ ئۆتۈپ

حۇشمەنگە ھۇجۇم قىلماق.

饲 sì باقماق: ～鸡 تۇخۇ باقماق / ～蚕 پىلە باقماق.

觇 sì مارمماق.

笥 sì چاسا سېۋەت.

嗣 sì ① ۋارىسلىق قىلماق. ② ئۇرۇق - ئەۋلاد: 后～ ئۇرۇق - ئەۋلاد.

俟 sì 另见 qí كۈتمەك، ساقلىماق: ～机 پۇرسەت كۈتمەك / ～该书即后版出书去寄 بۇ كىتاب نەشرىدىن چىققاندا ئەۋەتىپ بېرەي.

涘 sì دەريا بويى. 见另 shì

食 sì <古> ① گۈرجەك. ② ساپانمك چىشى.

肆 sì ① ھەدەپ، خالىغانچە: ～无忌惮 قىلىچە تەپ تارتماق / ～意妄为 خالىغانچە تەلۈلمك قىلماق. ② خانا: 酒坊茶～ چايخانا ۋە مەيخانا. ③ تۆت ('四' نىڭ چوك يەزىلمىشى).

SONG

松 sōnɡ 见另 sōnɡ - 718 zhōnɡ

① قارىغاي. ② بوش، يۇمشاق، بوشاك: 捆得～太～ بەك بوش تېڭىلمىپتۇ / 土质～ تۇپراق يۇمشاق ئىكەن / 不～劲 قۇزۇم بەك بوش ئىكەن / 不～懈怠 كىز بوشاڭلىق قىلماسلىق. ③ بوشاتماق: ～手 قولىنى قويۇۋەتمەك / ～绑 يەشمەك، بوشاتماق / ～一～带肚马 قۇلاڭنى بوشاتماق. ④ تالقان: 肉～ كۆش تالقىنى.

淞 sōnɡ[淞雾]wùsōnɡ-ۋۇگە.

菘 sōnɡ <方> بەسەي.

嵩 sōnɡ ① ئېگىز چوڭ تاغ. ② ئېگىز.

倥 sǒnɡ ① تىمك تۇرماق. ② <方> ئىتتەرمەك. 见另 kōnɡ

怂 sǒnɡ چۆچۈمەك، ئۇركۈتۈرماق [愚怂]yúsǒnɡ.

耸 sǒnɡ ① چوقچىيىپ تۇرماق: 高～ چوقچىيىپ تۇرماق / ～立 قەد كۆتۈرۈپ تۇرماق. ② چۆچۈتمەك: 危言～听 قىزغىماق: ～人听闻 بەتتەكى '恫'(xǐnɡsǒnɡ)غا قارالسۇن.

چۈرۈك كەمپۈت. ③ يۇمشاق پېچىنە: 桃～ ياڭاق ئارد- لاشتۇرۇلغان يۇمشاق پېچىنە. ④ لاسسىدە بوشمشىپ كەتمەك.

酥 sū ②'苏' بىلەن ئوخشاش.

窣 sū [窸～] xīsū شىلدىر- شىلدىر، شىر - شىر، كىتىر - كىتىر، شىتىر - شىتىر.

俗 sú ① ئۆرپ - ئادەت: 移风易～ ناچار ئۆرپ - ئا- دەتلەرنى ئۆزگەرتمەك. ② ئاممىباب، چۈشىنىشلىك: ～ 语 چۈشىنىشلىك تىل / 通～ 读物 ئاممىباب ئوقۇشلۇق. ③ 得画画张这: چاكىنا، قوپال 太～ بۇ رەسىم بەك قوپال سىزىلمىپتۇ. [俗庸] yōngsú چاكىنا.

夙 sù ① سەھەر، ئەتىگەن: ～兴夜寐 كەچ يېتىپ سەھەر تۇرماق. ② ئەزەلدىن بار، بۇرۇنقى: ～愿 ئارزۇ، مۇراد/ ～志 ئارزۇ، ئىنتىلىش.

诉 sù ① ئېيتماق: 告～ ئېيتماق/ 苦 ھال ～ئېيتماق. ② ئەرز قىلماق، شىكايەت قىلماق: ～起 ئەرز قىلماق/ ～上 يۇقىرىغا ئەرز قىل- ماق / 控～ شىكايەت قىلماق.

肃 sù ① ھۆرمەت بىلەن: ～立 سۆكۈتتە تۇرماق / ～敬起然 ئالمي ئېھتىرام بىلە- دۇرمەك. ② جىددىي، سۈرلۈك. [清肃] qīngsùq تازىلىماق: ～～反革命分子 ئەكسىلىنە- قىلابچىلارنى تازىلىماق.

素 sù ① تەبىئىي رەڭگى، ئەسلى رەڭگى: ～服 ئاق: ئاق كىيىم / ～丝 ئاق يې- پەك. (كۆچمە مەنىدە) سىدام: ～净 بۇ سىدام رەخت 很布块这 ئىكەن. ② تەبىئىي: ～质 تەبىئىي خىسلەت / ～性 تەبە- ئەت. (كۆچمە مەنىدە) مادداد: ～色 پىگمېنت / 毒～ توك- سىن / 因～ ئامىل. ③ گۆش- سىز: ～食 گۆشسىز تاماق/ ～吃 گۆشسىز تاماق يېمەك. ④ئادەتتە، ئەزەلدىن: ～日 不～ ئادەتتىكى كۆزلىرەدە / 相识 ئەزەلدىن تونۇش ئە- مەس. ⑤ <古> ئاق شايى: ～尺 شايىغا يېزىلغان خەت.

过飞地～～弹子 / كەتتىسى
ئوق ئۇرۇلدىپ ئۆتۈپ كەتتى.
嗖 sōu پۈراپ قالماق، تېز-چىپ قالماق: 饭～了 ئاش ئېچىپ قاپتۇ.
廋 sōu يوشۇرماق.
搜 sōu ① تەرەت قىلماق؛ سىمىمەك. ② چىلىماق.
飕 sōu ① شامالدىماق: 洗了干～风被服衣的كىيىم - كېچەك شامالدا قۇرۇپتۇ. ② 'ھۇ' بىلەن ئوخشاش.
螋 sōu ئويماق، نەقىش قىلماق (ياغاچنى): 是花的背椅～出来的 ئورۇندۇقنىمك يۆلەنچۈكمدىكى گۈللەر ئويۇپ چىقىرىلغان.
螋 sōu 543- بەتتىكى '蝴蝠' (qúsōu) غا قارالا.
艘 sōu مىقدار سۆز (كېمە-لەرگە ئىشلىتىلىدۇ): 大船五～ چوڭ كېمە / بەش ئون ھەربىي پاراخوت.
叟 sǒu بوۋاي، چال.
瞍 sǒu ① كۆز قارىچۇقى يوق ئادەم. ② ئەما، قارىغۇ.
嗾 sǒu ① كۆش - كۆش، ھۆشت - ھۆشت. ② كۆشكۈرتمەك.
数 sǒu ① ئوت - چۆپلۈك كۆل. ② توپلاشقان جاي: 渊～ ماكان.
[擞抖] sǒu 见另 sǒu 擞
薮 sǒu ئۇرغۇتماق، كۆتۈرمەك، كۆتۈرە كۆگۈ: 精神～～ روھنى ئۇرغۇتماق / 精神～～ روھى كۆتۈرە كۆگۈ. 1قارالا.
嗽 sòu 359- بەتتىكى '咳' غا قارالا.
擞 sǒu 见另 sòu كۆچىلىماق: 把～～子炉 مەشنى كۆچىلىماق.

SU

苏 sū ① زىسۇ، رەيھان. ② ھوشىغا كەلمەك، تىرىلمەك: 死而复～ ئۆلۈپ تىرىلمەك. ③ (Sū) جياڭسۇ ياكى سۇجۇ كۆزدە تۇتۇلمدۇ: ～剧 جياڭسۇ تېياتىرى / ～绣 سۇ كەشتىسى. ④ سوۋېت: ～联 سوۋېت رايونى. ⑤ 422- بەتتىكى '苏噜' غا قارالا.
酥 sū ① سېرىق مايى. ② چۆرۈك (يېمەكلىكلەر): ～

كۆڭۈلده چوت سوقماق: 失～ يېڭىلىشماق. (كۆچمه مەنىده) 天今他着～我: پەرەز قىلماق: 该来 مېنىڭچه ئۇ بۇگۈن كېلىشى كېرەك ئىدى. ③ ھېساب، 的我～个这: ھېساب بولماق: 了说能不 / ماڭا ھېساب بۇ 不～ گەپتىن تېنىۋېلىشقا بولمايدۇ. ④ بولدى، بولدىلا: ～了، 不要哼哼了 بولدى، ئەزۇبىلەۋەرمەڭمىنە. ⑤ ئىشقىلىپ: 清弄题问把～天今 了楚 ئىشقىلىپ بۇگۈن بۇ مەسىلە ئايدىڭلاشتى.

SUI

尿 suī 见另 niào سۈيدۈك. [脬尿] suīpāo دوۋساق.

虽 suī گەرچە: 为民人死而，死犹生 خەلق ئۈچۈن ئۆلۈش～ گەن كىشى گەرچە ئۆلسىمۇ ئەسىردۇ / 工作～忙，能不决习学是可 خىزمەت گەرچە ئالدىراش بولسىمۇ، ئۆگىنىشنى ھەرگىز بوشاشتۇرۇپ قويۇشقا بولمايدۇ.

荽 suī [芫胡] yánsuī يانۇساق.

ئارسلان، شىر. ئۇخشاش.

痠 suān، 酸، ③ بىمارلىق.

酸 suān ① <化> كىسلاتا: ～硝 / تۇز كىسلاتاسى ～果苹 / ئالما كىسلاتاسى. ② ئاچچىق: ～菜 ئاچا سەي/ 这个梨真～ بۇ نەشپۈت ئاچچىق ئىكەن. ③ تېلىش ئاغرىماق، سىرقىراپ ئاغرىماق: 腰～腿 بەل تېلىپ، پۇت ئاغرىماق / 发点有腰～ بېلىم سىرقىراپ ئاغرىۋاتىدۇ. ④ ئېچىنماق، قايغۇرماق، ئىچى سىيرىلماق: 心～分十/ ئىچى سىيرىلماق بەك قايغۇرماق. ⑤ 悲～ قاتتىق قايغۇرماق. ⑤ ھەسىمىيەتچى، ھەسكەن؛ تەجرىبىلىسىز. [酸寒] hánsuān چۈپەيلىك.

蒜 suàn سامساق.

算 suàn ① ھېسابلىماق: ～多～少钱 قانچە پۇل ئىكەنلىكىنى ھېسابلىماق / ～帐 ھېساب ـ كىتاب قىلماق. ②

嗉 sù ① پوكان، داڭلىق: 鸡子～ توخۇنىڭ پوكىنى. ② هاراق چەينەكى.

㶯 sù ھەقمىي مۇھەببەت.

速 sù ① تېز، ئىتتىك، چاققان: ～成 تېز پۈتتۈرمەك / 火～ ناھايىتى تېز. [度速] sùdù تېزلىك، سۈرئەت (قىسقارتىلىپ 速 مۇ دېيىلىدۇ): 加～行进 سۈرئەتنى تېزلەتمەك. [记速] sùjì تېز خاتىرىلىمەك. ② چاقىرماق: 不～之客 چاقىرىلمىغان مېھمان.

觫 sù 263 - بەتتىكى '觳觫' غا قارالسۇن (húsù).

宿 sù 见另 xiù، xiǔ ①قونماق، ياتماق: 住～ قونماق / ～舍 ياتاق. ② يېشىقەدەم، مۆتىۋەر: ～将 يېشىقەدەم سەركەردە. ③ ئەسلى، كونا: ～愿 ئارزۇسىغا يەتمەك.

缩 sù 见另 suō [缩砂密] sùshāmì تۆكلۈك قاقىلە.

粟 sù چۆجگۈن قوناق، سۆك.

僳 sù 400 - بەتتىكى '傈僳' غا قارالسۇن (lìsù).

溯 sù تۇرماق، قوپماق.

塑 sù ياسىماق (ھەيكەلنى): ～像 ھەيكەل / 泥木雕 لايدىن ياسالغان ۋە ياغاچقا ئويۇلغان ھەيكەل. [塑料] sùliào سۇلياۋ، پلاستماسسا.

溯 sù قارشى (ئېقىنغا): ～河而上 ئېقىنغا قارشى ماڭماق. (كۆچمە مەنىسىدە) 源～本推: سۈرۈشتە قىلماق - تەكتىنى سۈرۈشتە قىلماق / 不～往既 ئۆتكەن ئىشلارنى سۈرۈشتۈرمەسلىك.

蔌 sù كۆكتات: ～野肴山 تاغ يېمەكلىكلىرى ۋە ياۋايى كۆكتاتلار.

簌 sù [簌簌] sùsù 1. شىلدىرلىماق، شىلدىر - شىلدىر: ～地响 قورۇقلۇق ئېچىدىن تۆيۈقسىز شىلدىر - شىلدىر قىلغان ئاۋاز ئاڭلانىدى. 2. تارام - تارام: 热泪～～落下往地 ئىسسىق كۆز ياشلىرى تارام - تارام ئاقماق.

SUAN

狻 suān [猊狻] suānní

شۇكتەك تەمەسقىلاپ يۈرمەك: ～动行 ئوغرى مۇشۇكىتەك تەمەسقىلاپ يۈرمەك. [作祟] zuòsuì ۋەسۋەسىگە سالماق: 从中～ ۋەسۋەسىگەسالماق.

遂 suì 另见 suí ① كۆڭۈلگە ياقماق: ～心 كۆڭۈلگە ياقماق / ～愿 كۆڭۈلدىكىدەك بولماق. ② شۇنىڭ بىلەن: 止痛腹后药服～ دورا ئىچكەندىن كېيىمن قورساق ئاغرىقى توختىدى. ③ ئىشقا ئاشماق: 未～ ئىشقا ئاشماسلىق.

隧 suì (～道) تۇنىل.

燧 suì <古> ① چاقماق. ② ئوت سىگنالى.

邃 suì يىراق، چوڭقۇر: ～古 يىراق قەدىمكى زامان/ 精～ چوڭقۇر.

襚 suì <古> كىيىم - كېچەك (ئۆلگۈچىگە ياكى باشقا ھايات كىشىلەرگە سوۋغا قىلىنغان).

繀 suì يىپەك تارتماق.

穗 suì ① باش، باشاق: 高粱～儿 قوناق بېشى / 麦～儿 بۇغداي باشىقى. ② يۇپۇك چوچا: 大红满上旗 拉着～的黄金 子 قىزىل چايراقنىڭ چۆردىسىگە ئالتۇن رەڭلىك چوچا تۇتۇلغان. ③ (Suì) گۇاڭجۇ شەھىرىنىڭ باشقىچە ئاتىلىشى.

SUN

孙 sūn ① نەۋرە: 外～ نەۋرە (قىزنىڭ بالىلىرى) /～侄 جىيەن نەۋرە ئوغۇل / ～玄 چەۋرە. ② تايىتا ئۆسكەن مايسا (نوتا): 稻～ قايىتا ئۆسكەن شال مايسىسى / ～竹 بامبۇك يىلتىزىدىن ئۆسۈپ چىققان نوتا. ئوت.

荪 sūn <古> خۇش پۇراق

狲 sūn 263- بەتتىكى'猢狲' (húsūn) غا قارالا.

飧 sūn كەچلىك تاماق.

损 sǔn ① كېمەيمەك: ～益 كېمەيمەك ۋە كۆپەيمەك / 增～ ئاشماق ۋە كېمەيمەك. [失损] sǔnshī زىيان: 免避～外意 تاسادىپىي زىيانىدىن ساقلانماق. ② زىيان يەتكۈزمەك: ～人利己 ئادەم

缓 suí ① ئاسان - ئېسەن: 顺颂台～ ئاسانلىقىمىزنى تىلەيمەن. ② تىنچلاندۇرماق: ～靖 تىنچلاندۇرماق.

隋 Suí سۇي سۇلالىسى.

随 suí ① ئەگەشمەك؛ بىللەن بىللە: 走起一家大着～我 مەن كۆپچىلىك بىلەن بىللە ماڭماي/ ～说～记 سۆزلىگەچ خاتىرىلىمەك. [随即] suíjí دەرھال، شۇئان. ② ئىختىيار، مەيلى: ～便的他 ئۇنىڭ ئىختىيارى/ ～意 ئۆز مەيلىچە. [随和] suíhe رايىش، چىقىشقاق. ③ مەلۇم ئىشنىڭ ۋاستىسى بىلەن يەنە بىر ئىشنى قوشۇمچە بېجىرگەنلىكنى بىلدۈرىدۇ: ～手关门 كىرگەچ (چىققاچ) ئىشىكنى ياپماق. ④ <方> ئوخشىماق: 他～他父亲 亲父他～得(zhǎng) دادىسىغا ئوخشايدۇ.

遂 ①(suì) 遂'suì 见另suí'، بىلەن ئوخشاش، '半身不遂' (يان پالەچ)كە ئىشلىتىلىدۇ.

髓 suǐ ① يىلىك: 吸骨敲～ ئۈستىخاننىڭ چېقىپ يىلىك كىنى شورىماق. [髓精] jīnɡ suǐ جەۋھەر، مېغىز: 无产主思克马是说学的政专级阶义的～～ پرولېتارىيات دىكتاتۇرىسىنى تەلىماتى ماركسىزمنىڭ جەۋھىرى. ② يىلىككە ئوخشايدىغان نەرسىلەرنى كۆرسىتىدۇ.

岁 suì ① ياش: 子孩的～三 ئۈچ ياشلىق بالا. ② يىل: 去～ ئۆتكەن يىل / ～月يىللار ۋە ئايلار. ③ ھوسۇل: 歉～ كەم ھوسۇل ئېلىنغان يىل/ 富～ مول ھوسۇل ئېلىنغان يىل.

谇 suì ① تىللىماق. ②سوراماق. ③ نەسىھەت قىلماق.

碎 suì ① چېقىلماق، پارچىلانماق: 粉～ پارچە - پارچە قىلىۋەتمەك / 了～打碗 چىنە چېقىلىپ كەتتى. ② پارچە - پۇرات، ئۇششاق - چۈششەك: ～布 پارچە رەخت/ ～琐情事 ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار. ③ ۋالاقلىماق، كاپشىماق: ～嘴 ۋالاقتەكشۈر.

祟 suì زىيانكەشلىك (خۇراپات). [祟鬼] suìɡuǐ ھۇ-

ئىشلىتىلمىدۇ)：阳海～ خەيياڭسو。④ مىقدار سۆز：两～房子 ئىككى قورۇ جاي。⑤ پەيمانىنىڭ ئالدىدا كېلىپ، ئىش ـ ھەرىكەتنى قوبۇل قىلغۇچى شەيئىسىنى بىلدۈرىدۇ：耳～闻，目～见 ئاڭلىغان ـ كۆرگەن ئىشلار/ 我们人民对党～有要献贡的 خەلق ئۈچۈن ئاز ـ تولا تۆھپە يارىتىشىمىز لازىم / 各尽所能，按劳分配 ھەركىم قابىلىيىتىگە يارىشا ئىشلەش، ھەركىمگە ئەمگىكىگە قاراپ تەقسىم قىلىش / 吾～家有者 ئۆيۈمدە تېپىلمايدىغان / 这是我们的～对反动派 بىزنىڭ قارشى تۇرىدىغىنىمىز ئۇنىڭ شۇ / 他～提的意见 ئۇ ئوتتۇرىغا قويغان پىكىرلەر / 为人～笑 خەقنىڭ كۈلكىسىگە قالماق。[所以] suǒyǐ 1. شۇڭا، شۇنىڭ ئۈچۈن：他要有～，事情的紧～，你不能等了 ئۇنىڭ مۇھىم ئىشى چىققىلى قالدى، شۇڭا سىزنى ساقلىيالمايمىدىغان بولدى /他～进步这样快，是因为他肯努力学习的缘故 ئۇ تىرىشچانلىقى ئۈچۈن گەلگەچكە مۇشۇنداق مېڭ ئىلگىرىلىمدى。2. تەتبىقلىماق، ئىشلەتمەك：～～贵自～，～～贵人宽 ئۆزىگە قاتتىق، باشقىلارغا بوش تەتبىقلىماق。索 suǒ ① ئارغامچا：زەنجىر ～麻～ كەندىر ئارغامچا/ 桥～铁～ كېمە زەنجىرى / زەنجىر ئاسما كۆۋرۈك。② ئىزدىمەك، ئاختۇرماق：行～ 得不～遍 / 搜～ ئىزدىمەك / ئىزدىمەكتىن يەر قالماسلىق。[引索] suǒyǐn ئاچقۇچ، ئىندېكس。③ سورىماق：钱～ پۇل سورىماق / 价～ باھا سورىماق /～欠 قەرزسورىماق。④ يوق：～然无味 ھەززىسى يوق。⑤ يالغۇز، يەكلەنگەن：离群～居 ئەلدىن ئايرىلىپ يەكلە ـ يېكانە ياشىماق。[性索] suǒxìng ئاخىرقىسىدە قىلىش ھەلىسىنى بىلدۈرىدۇ：～～走了 كېتىپ قالدى، راي。唢 suǒ [呐呐] suǒnà ～呐 ئۇسۇل ① قاشتاشقىلىك ئاۋازى。② ئۇششاق ـ چۈششەك، پارچە ـ پۈرات：～碎 ئىنچىكە

阶级思想 باشقىلارغا زىيان يەتكۈزۈپ، ئۆزى پايدا ئېلىش ئېقىمىغا قارشى كۈرەش قىلىشنى تەشەببۇس قىلىش. ③ 别人～ زېتىغا تەگمەك؛ ئادەمنىڭ زېتىغا تەگمىگىنى! ④ 要不话说 ～太要不 زەھەر خەندە، قەبىھ؛ ～真子法这 بۇ تازىمۇ قەبىھ ئۇسۇل ئىكەن.

笋 sǔn بامبۇك نوتىسى.

隼 sǔn لاچىن.

榫 sǔn ئەركەك تۈرۈم.

SUO

莎 suō 见另 shā كىمىكئوت.

娑 suō 506- بەتتىكى'婆娑' غا قارالا. (pósuō)

桫 suō [椰桫] <植> suōluó

掌 suō 见另 shǎng [擎掌] سلىماق. mósuō

唆 suō كۆشكۈرتمەك، قۇتراتماق؛ ～使 كۆشكۈرتمەك/ ～讼 ئەرز قىلمىشقاقۇتراتماق/ 受～人调 كۆشكۈرتۈلمەك.

梭 suō موكا.

嗦 suō كۆزنىك قۇيۇرۇقىدا قارىماق.

羧 suō <化> كاربوكسىل.

蓑 suō يامغۇرلۇق.

嗍 suō شورىماق، شۇممەك.

趖 suō تېز ماڭماق.

缩 suō 另见 sù ① چېكىنمەك؛ 不要畏～ قورقۇنچاقلىق قىلماسلىق كېرەك / 遇到困难不退～ قىيىنچىلىققا يولۇققاندا ھەرگىز چېكىنمەسلىك. ② تارايماق، قىسقارتماق، قىسقارماق؛ 热胀冷～ ئىسسىقتىن كېڭىيىپ، سوغۇقتىن تارايماق / 了～半尺 يېرىم گەز قىسقىراپكەتتى / ～短战线 سەپنى قىسقارتماق. [缩影] suōyǐng ئىختىچام كۆرۈنۈش، كىچىك لەتتىلىكەن كۆرۈنۈش.

所 suǒ ① جاي، ئورۇن، ماكان؛ 住～ تۇرار جاي / 各得其～ ھەر قايسىسى ئۆز ئورنىنى تاپماق. ② خانا، ئورۇن؛ 研究～ تەتقىقات ئورنى / 出派～ پەيچۇسو / 诊疗～ شىپاخانا. ③ قاراۋۇلخانا (ھازىر جاي ئىسمىغا

子～了 ئوگزه ئۇرۇلۇپ چۈشـ
مەك / 墙～了 تام ئۇرۇلدى/
人瘦两了都胖 ～ 下去了 ئا-
ددم ئورۇقلىسا، ئىكىسى قو-
ۋۇزى ئىچمىگە كىرىپ كېتىدۇ.
② ئۆۋەن چۈشمەك، ساڭگـ
لاپ قالىماق: 这棵花得晒～
了秧 بۇ گۈل ئاپتاپتا سولـ
شىپ قاپتۇ. ③ تىنىچىماق،
خاتىرجەم بولماق: 来～下心
كۆڭلى خاتىرجەم بولماق.

溻 tā تەرلەپ چىلىق ـ
چىلىق سۇ بولۇپ كەتمەك:
天太热，我的衣服都～了 ھاۋا!
بەك ئىسسىق بولغاچقا، كـ
يىملىرىم چىلىق ـ چىلىق
سۇ بولۇپ كەتتى.

褟 tā <方> كىيىم ئۈستىگە
تىكىمەك (جىيەك ياكى چىلـ
تەك): ～一道(tāo)绦子 جـ
يەك تۇتماق. [hāntār儿褟汗]
جۇڭگوچە كۆڭلەك.

塔 tǎ ① تاتىيا (بۇتخانا
مۇنارى). ② مۇنار: 水～ سۇ مۇ-
نارى / 灯 ～ مايا‌ك / 念纪 ～
خاتىرە مۇنارى.
[塔塔儿] Tǎtǎr تاتارلار.
[塔吉克] Tǎjíkè تاجىكلار.

溻 tà دىوكوت: سىمولا.
獭 tà (～水) قاما، سۇسەر؛
(旱～) سۇغۇر.
鳎 tà كوسوروت (بېلىق).
拓 tà 见另 tuò نۇسخا چۈ-
شۈرۈۋالماق، چاپى قىلماق.
沓 tà 见另 dá كۆپ؛ تەكـ
رارلانماق، قايتىلانماق: 杂～
来～至纷 / 磨磨蹭蹭的 ئارقا-
ئارقىدىن كېلىمەك.
踏 tā 见另 tà دەسسىمەك،
地步～大: قەدەم تاشلىماق
前进 چوڭ قەدەم تاشلاپ
ئالغا مارش! (كۆچمە مەنىدە)
看～ نەق مەيدانغا بارماق:
بېرىپ كۆزدىن كەچۈرمەك /
～勘 كۆزدىن كەچۈرمەك،
چارلىماق.
鿎 tà 639 ـ بەتتىكى '饧'
(tiāotà) غا قارالا‌ك.
挞 tà ئۇرماق، ساۋىماق،
دۇمبالىماق: 鞭～ قامچا بە-
لەن ئۇرماق، ساۋىماق.
闼 tà ئىشىك، كىچىك
ئىشىك: 排～直入 ئىشىكنى
ئېچىپلا كىرمەك.
沓 tà سىلىق.

شاق - چۇشىدىغان ئىشلار / 繁碎～很事些这/ ～چۇۋالچاق بۇ بەك پارچە - پۈرات ئىشلار. ③ قاشتاشنى تۆگىگە شەكلىدە قىلىپ ئويۇلغان.

锁 suǒ ① قۇلۇپ: 门上的～ ئىشىككە قۇلۇپ سالماق. ② قۇلۇپلىماق: 把门上～ ئىشىكنى قۇلۇپلىماق / 拿锁～上箱子就锁上了 ساندۇقنى قۇلۇپلىماق. ③ زەنجىر، كىشەن: 枷～ كىشەن / ～镣 كىشەن. ④ تورلىماق: ～扣眼 يەتتە تورلىماق / ～边 يەۋاز تورلىماق.

嗦 suo 163- بەتتىكى '嗦哆' (duōsuo) غا، 429 - بەتتىكى '啰唆' (luōsuo) غا قارالسۇن.

T

TA

他 tā ① ئۇ. ② باشقا، ئۆزگە، يات: ～人 باشقا ئادەم / ～乡 يات يۇرت. [其他] qítā باشقا، يات. ③ ئىبىس تراكت ئۇقۇمىنى كۆرسىتىدۇ: 睡～觉 ئىبىس ئۇخلىغۇالاي/ 干～场 ئىبىس قىلىغۇالاي. ④ باشقا جاي، يات يەر: 久已往～ باشقا جايغا كەتكەنلىكە ئۇزاق بولماق.

她 tā ئۇ (ئايالالارنى كۆرسىتىدۇ).

它 tā ئۇ (شەيئىلەرنى كۆرسىتىدۇ). [它其] qítā '他其' بىلەن ئوخشاش.

铊 tā <化> تاللىي (Tl).

跋 tā (拉～)ئەبگا، خەينىك سوۋنى دەسسەپ يۇرمەك: ～拉着旧双一鞋布 كونا لاتا خەينىك سوۋنى دەسسەپ يۇرمەك/～着拉鞋板木 ياغاچ كەش كىيىپ يۇرمەك. [跋儿拉] tālar چېچۈك، سوۋسىز كەش.

踏 tà 见另 tā
tāshi[实踏] 1. پۈختا، ئەستايىدىل: 他工作很～ ئۇ خىزمەتنى ناھايىتى ئەستايىدىل ئىشلەيدۇ. 2. كۆڭلى ئارام تاپماق، خاتىرجەم بولماق: 事情办完就～了 ئىشنى تۈگىتىپ كۆڭلى ئارام تاپماق.

塌 tā ① ئۆرۈلمەك، غۇلماق، چۈشۈپ كەتمەك: 房顶～了 ئۆي ئۆستى ئۆرۈلۈپ كەتتى. ② ئېگىلمەك، پەسكە كىرمەك: 鼻子～了 بۇرنى پەسكە كىرىپ كەتكەن. ③ ئاستا-ئاستا ئازىيىپ كېتىش: 这几天～了两斤 بۇ بىرنەچچە كۈن ئىچىدە ئىككى جىڭ ئازىيىپ كەتتى. ④ ئىشەنچلىك ئەمەس: 这个人很～ بۇ ئادەم ئىشەنچلىك ئەمەس. ⑤ ئىشەنچلىك قىلىپ: 这件事～给我办 بۇ ئىشنى ماڭا ئىشەنچلىك قىلىپ قويۇڭ.

榻 tà ① كارىۋات: 床～ كارىۋات. ② ئۇخلىماق: 下～ ئۇخلىماق.

TAI

胎 tāi ① ھامىلە: 怀～ ھامىلە بولماق. ② ھايۋان ياكى ئادەمنىڭ ھامىلىدىكى بالا: 双～ ئىككىز. ③ ئانا قورسىقىدىن چىققان بالا: 头～ بىرىنچى بالا. ④ ئاساس، ئاساسىي قىسىم: 车～ ماشىنا ئاساسى / 轮～ ئاۋتوموبىل شىنىسى. ⑤ ئۇرۇق: 种～ ئۇرۇق. ⑥ ئۇرۇق ئېلىش: 选～ ئۇرۇق تاللاش.

苔 tāi ئۆسۈملۈك: 地～ يەر ئۆسۈملۈكى / 青～ يېشىل ئۆسۈملۈك.

抬 tái ① كۆتۈرمەك: ～轿子 كىشى كۆتۈرمەك / ～担架 نوسۇلكا كۆتۈرمەك. ② يۇقىرى كۆتۈرمەك: ～头 بېشىنى كۆتۈرمەك / ～价 باھانى يۇقىرى كۆتۈرمەك. ③ ئالدىراش ماڭماق: 快～脚走 ئالدىراش ماڭماق. ④ ئۆتكۈزمەك: ～桥 كۆۋرۈك ئۆتكۈزمەك. ⑤ ئۆتكۈزۈپ بېرىش: 把他～回家 ئۇنى ئۆيىگە ئۆتكۈزۈپ بېرىش.

台 tái ① سۇپا: 讲～ سۇپا / 舞～ ئويۇن سۇپىسى. ② ئۆستەل: 写字～ يېزىق ئۈستىلى / 梳妆～ ئاينا ئۈستىلى. ③ ئۆستەل شەكلىدىكى نەرسە: 灯～ لامپا ئۈستىلى / 窗～ دېرىزە ئۈستىلى. ④ ئورۇن: 转～ ئورۇن ئالماشتۇرماق. ⑤ ئىستانسا: 车～ ئاپتوموبىل ئىستانسىسى / 电～ ئېلېكتر ئىستانسىسى. ⑥ ئىستانسا: 气象～ ھاۋا ئىستانسىسى / 天文～ ئاسترونومىيە ئىستانسىسى. ⑦ ئۆستەل شەكلىدىكى ئۆسكۈنە: 电视～ تېلېۋىزور ئۆستىلى / 录音～ ئاۋاز يازغۇچ ئۆستىلى. ⑧ ئۆستەل شەكلىدىكى ئۆسكۈنە: 电视～ تېلېۋىزور ئۆستىلى / 录音～ ئاۋاز يازغۇچ ئۆستىلى. ⑨ ئۆستەل شەكلىدىكى ئۆسكۈنە: 电视～ تېلېۋىزور ئۆستىلى / 录音～ ئاۋاز يازغۇچ ئۆستىلى.

ئى كۆتۈرمەك. (كۆچمە مەنىدە) ئۈستۈرمەك: ～价 باھانسى ئۈستۈرمەك. [头抬] tóitái. (ئوخشتمش مەنىسىدە) قەد كۆتۈرمەك: 抬了翻 ～～ 能才民人动劳，度制削剥ئېكسپىلاتاتسىيە تۈزۈمى ئاغدۇرۇپ تاشلانغاندىن كېيىن، ئەمگەكچى خەلق ئاندىن قەد كۆتۈردى. 2. (～ال) باش قۇرۇدىن يازماق. 3. ئىسچوت، ھۇججەتلەردىكى خېرىدارنىڭ ئىسمى يېزىلمىدىغان يېرى. ② كۆتۈرمەك، يۆتكىمەك: 一个人 ～人个两动不搬 يېرى ئادەم يۆتكىيەلمەسە ئىككى ئادەم يۆتكىسۇن / 把桌子来过 [杠抬] tàigàng (ئوخشتمش مەنىسىدە) تاكالالاشماق، گەپ تالاشماق.

驼 tái قاشاق ئات. [骆驼] nàtái قىرچاڭغۇ ئات، قاشاق ئات. (ئوخشتمش مەنىسىدە) قامبلىيەتسىزلىك، كالتا پەملىك، چاكسىنا.

煤 tái قۇرۇم، قارا كۆمۈر: ～ قۇرۇم، كۆمۈر /松～ قارا ھاي ئىسى.

鲐 tái ماكرىل (بېلىق).

薹 tái ① قىياق. ② سۈرەنتەيزە.

太 tài ① بەك، بەكمۇ، ناھايىتى: ～长 بەكمۇ ئۇزۇن/ ～热 ناھايىتى ئىسسىق. ② ئىنتايىن، ئەڭ: ～好ئىنتايىن ياخشى / ～古 ئەڭ قەدىمكى / 人 ئەڭ خەلقنىڭ ئىشلىرى ئىنتايىن ئۇلۇغ. [太平] tàipíng ئىنچ، خاتىرجەم، ئەمەن. [太阳] tàiyáng 1. كۈن، قۇياش. 2. چېكە. ③ ئۇزۇنغا سوزۇلۇپ ھومىسى دېمەكچى بولغان ئاخىرقى ئىككى ھەرىپنى ئاتا: ～伯 ئىشلىتىلىدۇ: ～老 چوڭ دادا، چوڭ تاغا. ④ ئاسمان، يۇقىرى، چوڭ: ～空 ئالەم بوشلۇقى / ～学 داشۆ، ئۇنىۋېرسىتېت. [太监] ئاققاللىماق.

汰 tài (～淘) شالاللىماق، شالاللىماق.

肽 tài بېپتىد.

态 tài شەكىل، ھالەت، تۇرقى: 丑～ يىرگىنچىلىك قىياپەت / 变～ ھالەت ئۆزگىرىش. (كۆچمە مەنىسىدە)

塔 tà 另见 dā كۆكۈلسىز-لەنمەك، ئۇمىدسىزلەنمەك: ～丧 كۆكۈلسىزلەنمەك، ئۇمىدسىزلەنمەك / ～然失若 كۆكۈلسىزلەنمەك، مەيۇسلەنمەك، رايى قايتماق.

遝 tà [遝杂] zátà قالايمىقان، تمتما - تمتما.

闼 tà [茸闼] tàróng ناچار، tà 榻 كارىۋات. لېپەسكەش.

蹋 tà 811 - بەتتەكى '蹋糟' غا قارالسۇن.(zāota)

遢 tà 378 - بەتتەكى '邋遢' غا قارالسۇن.(lāta)

TAI

苔 tāi 另见 tái تىل گېزى.

胎 tāi ① تۆرەلمە، ھامىلە، بالا: 怀～ بويىدا قالماق / ～儿 تۆرەلمە، ھامىلە، بالا/ ～生 تەرىدىك تۇغماق.(كۆچمە مەنىدە) باشلىنىش، مەنبە: 祸～ جېدەلنىڭ باشلىنىشى. ② قاتۇرما، تور: 这个帽子是软的～儿 بۇ شەپكىنىڭ قاتۇرمىسى يۇمشاق ئىكەن / 泥～ خام ساپال قاچا / 铜～ مىس ھەيكەل. ③ چاق، كاھىر: 内～ كامېر / 外～ بالالون.

台 tái ① سەھنە، مۇنبەر: 戏～ سەھنە / 讲～ مۇنبەر / 主席～ رەئىس مۇنبىرى.(كۆچمە مەنىدە) 1. تەكچىسىمان نەرسىلەر: 井～ قۇدۇق سۇپىسى / 窗～儿 دېرىزە تەكچىسى. 2. زاپچاسلارنىڭ تەكلىكى: 灯～ قەندىل، چىراغ پاي / 蜡～ شامدان، قەندىل. ② ھۆرمەت سۆزى: ～鉴 مەلۇم بولغايكى / 启～ ھۆرمەت بىلەن. ③ مىقدار سۆزى: 唱一～戏 چاڭچىلە ئويىنىماق، كومېدىيە ئويىنىماق / 一～～机器 بىر ماشىنا. ④ ئۇستەل، جوزا: 写字～ يېزىق ئۇستىلى / 柜～ پوكەي. ⑤[风台] 1. táifēng تەيفېك بورىنى. ⑥ (Tái) تەيۋەن ئۆلكىسىنىڭ قىسقارتىلىپ ئاتىلىشى.

苔 tāi 另见 tái مۇخ.

抬 tái ① كۆتۈرمەك: ～起手 كۆتۈرمەك / ～来头 باش كۆتۈرمەك / ～脚 پۇت قېل كۆتۈرمەك /

مۇنبەر: 天～ تىەنستەن / 先农～ شىەنئۇگتەن. (كۆچمە مەنىدە) ساھە: 文～ ئەدەبىيات ساھەسى / 兵～ تىكتىاك توپ ساھەسى / 工论兵农～ ئىشچى - دىھقان ۋە ئەسكەرلەر مۇنبىرى/ 花～ گۈللۈك، گۈلزار. ② كۆپ، خۇمرا.

昙 tán بۇلۇتلۇق، بۇلۇت قاپلىمىسى. [花昙] tánhuā ھۆرەگۈل.

谈 tán ① سۆز لەشمەك، مۇڭداشماق، پاراڭلاشماق، گەپلەشمەك: 面～ يۈزمۇيۈز سۆزلەشمەك / 请来你～～ سىز سۆزلەپ باقسىڭىز / ～天 پاراڭلاشماق، قۇرۇق پاراڭلاشماق. ② سۆز، پاراك، گەپ، سۆھبەت: 无稽之～ تۈتۈرۇقسىز گەپلەر.

锬 tán ئۇزۇن نەيزە.

痰 tán تۇكۈرۈك، خەپرۈك، بەلغەم.

弹 tán ① 见另 dàn چەكمەك، قاقماق: 用～指手 他把/ 一下 ئۇنى چېكىپ قويۇ 去下～土的上子帽 شەپكەنى دەككى توپىنى قېقىۋەت. ② چالماق، چەكمەك، ئاتقىلى: ～琴 ساز چالماق / ～棉花 بەرباب چالماق / ～ پاختا ئاتقىلى. [弹] tánzi تەڭسى. ③ ئېلاستىكلىق، ئېلاستىك: ～射 ئېلاستىك كۈچ بىلەن ئاتقىلى. [性弹] tánxìng ئېلاستىكلىق، ئېگىلىشچانلىق. (كۆچمە مەنىدە) ئېگىلىشچانلىق، سوزۇلۇشچانلىق. ④ (～劾) پاش قىلماق.

覃 tán ① 见另 qín چوڭ قۇر: ～思 چوڭقۇر ئويلانماق. ② سوزۇلماق: ～之葛兮 پويىرادىيەك سوزۇلماق. ③ (Tán) تەن (فامىلە).

谭 tán ① '谈①②' بىلەن ئوخشاش. ② (Tán) تەن (فامىلە).

潭 tán ① چوڭقۇر كۆل: 玉渊～ يۈيىۋەن كۆلى. ② ئازگال، ئۆرەك: 泥～ لاي ئازگىلى. (كۆچمە مەنىدە) چوڭقۇر: ～渊 چوڭقۇر ۋە سۈزۈك.

檀 tán 1. پېتروسېلىنىس دەرىخى. 2. ئاق ساندال. 3.

ئەھۋال، ۋەقە: ～扩大 ۋەقە چوڭايىتىش. tàidù [泰态] 1. خۇلق، يۈرۈش - تەۋرۈش: ～～方大 يۈرۈش - تەۋرۈشى چايمدا. 2. مەيدان، قاراش: ～～明鲜 مەيدانى ئېنىق / 表明～～ ئىپادە بىلدۈرمەك.

钛 tài تىتان (Ti).

酞 tài فتالېئىن.

泰 tài ① ئاماناتلىق، خاتىرجەملىك: ～然处之 خىرامان يۈرمەك. ② ئەڭ: ～西◇غەربىي ياۋروپا. Tàishān [山泰] 1. تەيشەن تېغى. 2. tàishān (كۆچمە مەنىدە) <旧> قەيسەر ئاتا.

TAN

坍 tān ئۆرۈلۈپ چۈشمەك، غۇلىماق: 墙～了 تام ئۆرۈلۈپ چۈشتى.

贪 tān ① ئۆرۈنماق، كۆزلىمەك، كويمدا بولماق: ～玩 ويۇنغا تويماسلىق / ～便宜 (pián) پايدىنى كۆزلىمەك / ～不得厌 ئىنتايىن ئاچكۆزلۈك. ② خىيانەت، خىيانەتچىلىك: ～墨 خىيانەت قىلماق.[污贪] tānwū خىيانەت قىلماق.

<方> tān ئۇ.

摊 ① tān يايماق، سالماق: ～场 ئۆڭچە يايماق(خاماندا) / 把问题～到来上子桌 مەسىلىنى ئوتتۇرىغا قويماق. (كۆچمە مەنىدە) پىشۇرماق، ياقماق: ～蛋鸡 تۇخۇم پىشۇرماق / ～饼薄 ئاۋا كاكچىسى پىشۇرماق. ② يايمچىلىق قىلماق: ～子水果 / ～儿 مېۋە - چېۋە يايمىسى. ③ بۆلمەك، چاچماق: 每人～五元 ئادەم بېشىغا بەش سوم دىن چاچماق. ④ باشقا كەلمەك، يولۇقماق: 他一向爱～了上静潘 ئۇ دائىم ئۆزىنى قاچۇرۇپ يۈرەتتى، قەرىشقانىدەك بۇ ئىش ئۇنىمك بېشىغا كەلدى.

滩 tān ① ساھىل. ② دۆمبەل: ～险 خەتەرلىك دۆمبەل. [簧滩] tānhuáng تەنخۇاڭ.

瘫 tān [痪瘫] tānhuàn پالەج.

坛 tān ① سۇپا، پەشتاق:

TANG

汤 tāng ① ئىسسىق سۇ، قايىناق سۇ: 赴～火蹈 ئوت دېگىزغا كىرىشتىن يانماس لىق. ② ئاش سۇيى: 米～ گۈرۈچ سۇيى/～药 سۇيۇق دورا. ③ شورپا: 菜白～ بەسەيتاڭ.

钖 tāng كەچمەك مىس جاڭ.

嘡 tāng جاڭ، جاڭلىدىماق: ～的一声，锣响了 جاڭ جاڭگىدە قىلماق. ↑تاڭلىدىماق.

镗 tāng 见另 tǎng تاڭ.

瞠 tāng ①كەچىپ ئۆتمەك: 他～了一步 ئۇ سۇ كەچىپ ئۆتۈپ كەتتى. ② ئاغدۇرماق، ھەيدىمەك: ～地 يەر ھەيدىمەك.

羰 tāng كاربونىل (CO).

唐 táng ① مۇبالىغە قىلماق، پو ئاتماق: 荒～之言 قۇرۇق پو ئاتماق، ئورۇنسىز بىلجىرلىماق /大～无边 ئېتى ئۇلۇغ، سۆيۈرىسى قۇرۇق؛ زەي سالماي پو ئاتماق. ② بىكار، ئورۇنسىز، قۇرۇق: ～捐 بىكار كەتمەك. ③ (Táng) 1. تاڭ سۇلالىسى. 2. تاڭ پادىشاھلىقى. [唐突] tángtū ھەدىجىتمەك.

塘 táng ① تىرىكەن، قاش، قىرغاق: 河～ دەريا قېشى/海～ دېڭىز قىرغىقى. ②كۆل چەك: 荷～ نېلۇپەر گۈلى /苇～ قومۇشلۇق كۆل. ③ كۆل چەك (مونچىدا): 洗澡～ مونچا.

搪 táng ① چىدىماق، بەرداشلىق بېرەلمەك: ～饥 ئاچلىققا چىدىماق. ② كۆز بويىماق، ئەپلەپ - سەپلەپ ئۆتە

قىزىل سانداك.

忐 tǎn [忑忐]tǎntè دەككە - دۈككە بولماق: ～不安 ～ دەككە - دۈككە بولۇپ ئەنسىرەيدىغان.

坦 tǎn ① تۈز، تەكشى: ～途 تۈز يول. ② كۆڭۈل خاتىرجەم: ～然 خاتىرجەم، بىمالال، ئەنسىرىمەي. [白坦] tǎnbái 1. ئاق كۆڭۈللۈك، سەمىمىيلىك: 怀襟～ قەلبى ئاشكارا؛ نىيىتى تۈز. 2. ئىقرار قىلماق، بويىنىغا ئالماق.

钽 tǎn تانتال (Ta).

袒 tǎn ① ئاچماق، ئېچىۋەتمەك: ～胸露臂 مەيدىسىنى ئېچىۋەتمەك. ② يان باسماق، بىر تەرەپلىمىلىك قىلماق: 左～ سولچىللىق قىلماق / 偏～ بىر تەرەپكە يان باسماق.

菼 tǎn قومۇش.

毯 tǎn گىلەم، زىلچا، ئەدىيال: 地～ زىلچا، گىلەم / ～子 يوك ئەدىيال.

黮 tǎn تۇم قارا.

叹 tàn ① خورسىنماق؛ ～三唱 قەدەمدە بىر ئاھ ئۇرماق، قاتتىق خورسىنماق. ② ئاھ ئۇرماق، ئۇھ تارتماق: ～了一口气 ئېغىر ئۇھ تارتماق، خورسىنماق / 气～声咳 قاتتىق خورسىنىپ-ساقلاش. ③ زوقلانماق، ئاپىرىن ئوقۇماق، شادلانماق: 欢喜赞～ شاد-خۇراملىق بىلەن مەدھىيىلىمەك. [词叹] tàncí ئۇندەش، ئۇندەش سۆز.

炭 tàn ① ياغاچ كۆمۈر. ② كۆمۈرسىمان نەرسىلەر: 山楂～ دولانا كۆمۈرى. ③ تاشكۆمۈر: 阳泉大～ ياڭچۈەن كۆمۈرى.

碳 tàn ئۇگلەرود: 炭(C).

探 tàn ① ئىزدىنىمەك، چارلىماق: ～源 مەنبە ئىزدىنىمەك. ② چارلىماق، تەكشۈرمەك: ～矿 كان تەكشۈرمەك. ③ تەكشۈرمەك، رازۇيدكا قىلماق: ～案子 دېلو تەكشۈرمەك / ～听消息 خەۋەر ئۇقماق. ④ سىنىماپ باقماق: 先～一口气 ئاۋۋال چېكىپ باقماق، ئال

螳 tángbì 当胸～：～臂当车 (dāng) 螳臂当车，比喻不自量力。

螗 táng 一种蝉。

棠 1. táng 海棠，果木名。2. 姓氏。

溏 táng <古> 稀软。

傥 ① tǎng 同"倘"，用于口语词"～或"、"～使"。② [倜傥] tìtǎng 见"倜"。

帑 tǎng <古> 钱财。

倘 tǎng 又 cháng 假使，如果：～或，～使，～若 / 力所能及，量力而行：～力 / 功成能定，力努若 / 心小～大！

惝 tǎng 又 chǎng 惝恍，失意的样子。

淌 tǎng 流动，流出：～眼泪 / 汗珠～下来 / 直往下～。

耥 tǎng 用耥子平整土地：～平 / ～地 / ～麦田。[耥耙] tǎngbà 耥子。

躺 tǎng 卧，倒：～在床上 / ～下休息。

傥 ① tǎng 同"倘"，用于口语词"～或"、"～使"。② [倜傥] tìtǎng 见"倜"。

帑 tǎng <古> 钱财。

倘 tǎng 又 cháng 假使，如果：～或，～使，～若 / 力所能及，量力而行：～力 / 功成能定，力努若 / 心小～大！

惝 tǎng 又 chǎng 惝恍，失意的样子。

淌 tǎng 流动，流出：～眼泪 / 汗珠～下来 / 直往下～。

耥 tǎng 用耥子平整土地：～平 / ～地 / ～麦田。[耥耙] tǎngbà 耥子。

躺 tǎng 卧，倒：～在床上 / ～下休息。

TAO

叨 dāo 见另 tāo 话多：～唠 / ～扰 / ～光 / ～陪客。

叨 tāo 说话多：～唠 / ～扰 / ～光 / ～陪客。

كۆزۈۋەتمەك: ～差事 ئەپلەپ-سەپلەپ ئۆتكۈزۈۋەتمەك. [搪塞] tángsè ئەپلەپ-سەپلەپ قۇتۇلماق، كۆز بويىماق، ئالدىماق: 做事情认不真,～要 ئىشنى پوختا قىلمىش كەبەرەك، ئەپلەپ-سەپلەپ ئۆتەكۈزۈۋېتمىشكە بولمايدۇ. ③ 炉子～ سۇۋىماق، سىرلىماق: ～瓷 [搪瓷] ئۈچاق ～-ۋۇلىماق. [搪] tángcí ئېمال، سىر (قاچا-قۇچىلاردىكى). ④ تۆشۈك تەشمەك، يوندۇماق: ～床 تۆشۈك يوندۇش ستانوكى.

溏 táng يېرىم سۇيۇقلىق، قويۇق سۇيۇقلۇق: ～心蛋 يېلىتىلغان تۇخۇم.

瑭 táng <古> قاشتاش.

螗 táng <古> تومۇزغا.

糖 táng ① شېكەر. ② كار-بون سۇ بىرىكمىلىرى: ئۈگلىۋۇد.

糖 táng قىزىل: 猩～脸 جىگىر رەڭلىك يۈز، قىزىل يۈزلۈك.

堂 táng ①ئۆي، خانا: 屋～ تۆر ئۆي /课～ دەرسخانا /礼～ زال. [令堂]lìngtáng ئانا-كىمز؛ ئانىلىرى. ② زال: 礼～ زال /课～ دەرسخانا. ③ دا-تالىق: 大～ داتالىق /过～ سو-راق قىلماق. ④ شەرەم، بىر ئەۋرە: ～兄弟 بىر ئەۋرە ئاكا - ئۇكىلار /～姐妹 شەرەم ھەمشىرىلەر.

[堂堂] tángtáng ھەيۋەتلىك، سالاپەتلىك: 相貌～ تەقى-تۇرقى سالاپەتلىك.

[皇堂] huángtáng ھەشەمەت-لىك، ھەيۋەتلىك: 冕～ تاج دەبدەبىلىك، سەلتەنەتلىك، ھەيۋەتلىك /富丽～ سەل-تەنەتلىك، ھەشەمەتلىك، كۆز-كەم.

樘 ①táng رام: 门～ ئىشىك رېمى /窗～ دېرىزە رېمى. ② ھىسابلاش سۆز: 一～玻璃门 بىر قانات تالما ئەينەك ئىشىك.

膛 ①táng قورساق، بەدەن بوشلۇقى: 胸～ كۆكرەك بوشلۇقى/ 开～ قورساقنى يېرماق. ② زاپچاسلاردىكى بوش جايلار: 炉～ مەش (ئوچاق)-نىڭ ئىچى / 枪～ مىلتىقنىڭ ئوقلۇقى. ابىلەن ئوخشاش.

镗 táng 见另 tāng ⑧'搪'

ئاق مېغىزى؛ شاپتۇل مېغىزى /~酥 ياكاق مېغىزلىق چۆرۈك پەرەنمك.

桃 táo <方>táoshù [黍秫] قونداق.

陶 táo ① yáo 见另 ساپال، ساپال قاچا. [土陶] tǔtáo ساپال لەيلى، ساپال توپىسى. ② ساپال ياسىماق: ~甄 كاھىش /~冶 تاۋلىماق. ③ شادلىق، خۇشال - خوراملىق: ~醉 مەپتۇن بولماق، بەرداشلىق كەتمەك.

萄 táo ئۈزۈم: ~糖 ئۈزۈم شېكىرى؛ گلۇكوزا.

淘 táo ① يۇماق، چايقاماق: ~米 گۈرۈچ يۇماق /~金 ئالتۇن يۇماق، ئالتۇن چايقىماق. [淘汰] táotài شاللىماق، تاللىماق: 自然~ تەبىئىي تاللىنىش. ② تازىلىماق، كولىماق: ~井 قۇدۇق كولىماق /~缸 ئىدىش تازىلىماق. ③ شوخ، كەپسىز: 这~真子孩 بۇ بالا بەك كەپسىز.

陶 táo [酗酊] máotáo غەرق مەست بولماق.

椿 táo [杭椿] tāowù ئەشە دەرىخى يەرتقۇچ ھايۋا... قەتسىز ئادەم. ② <مەخ...

鼗 táo كولدۇرما. [ت...

讨 tǎo ① سۆزلۈشتە... سۆزلۈشتۈرمەك: جاز... (كۆچمە مەنىدە) جازا ب... قىلماق: 南征北~ جە... شىمالغا جازا يۈرۈشى ق... [讨声] shēngtǎo شى... قىلماق، لەنەت ئوقۇ... ② مۇھاكىمە قىلماق: ~ تەپسىلىي مۇھاكىمە... ماق. ③ ئالماق: 向敌~ 债血 دۈشمەندىن قان ئ... ئالماق. ④ سوردىماق، قىلماق: ~饶 كەچۈرۈ... رىماق/ ~教 مۇراجىئە... ماق، ئەقىل سوردىماق. ... تۈرۈپ چىقارماق، پەي... ماق، قوزغىماق: ~厌 قىلماق، ئۆچلۈكىنى ك... مەك/ ~人欢喜 ئامراق... كەلتۈرمەك. زوقىنى ك... مەك.

豁 tǎo [黍豁] tǎohuò

～光 مەنپەئەتدار بولماق، بەھرىمەن بولماق /～教مەسلىھەت ئالماق، تەربىيىگە مۇيەسسەر بولماق.[扰叨] tāorǎo ئاۋارە قىلدىم، جۇۋاتتىم.

涛 tāo چوڭ دولقۇن.

焘 tāo 又 dào كۆپسىنچە ئادەم ئىسمىغا ئىشلىتىلىدۇ.

绦 tāo لېنتا، جىيەكلىك. [绦虫] tāochóng تاسماقۇرت، لېنتسىمان قۇرت.

掏 tāo ① كولىماق، قازماق، ئاچماق: 在墙上～个洞 تامدىن بىر تۆشۈك ئاچماق. ② ئالماق، تازىلىماق، كوچىلىماق، چىقارماق: 把口袋里的钱～出来 يانچۇقۇڭدىكى پۇلنى چىقار /～麻雀 قۇشقاچ ئالماق.

滔 tāo تاشماق، مەۋج ئۇرماق: ～天浪波 دولقۇنلار مەۋج ئۇرماق /～天罪恶 جىنايىتى چېكىددىن ئاشماق. [滔滔] 1. tāotāo ئۇركەشلەپ ئاقماق، دولقۇن مەۋج ئۇرماق: ～水海 دېڭىز سۈيى مەۋج ئۇرماق. 2. توختىماي، ئۇزلۇكسىز: ～不绝 توختىماي گەپ قىلماق /议论～ مۇنازىرە ئۇزلۇكسىز داۋاملاشماق.

韬 tāo ① غىلاپ، قاپ. [略韬] tāolüè ھەربىي سەنئەت، تاكتىكا. (كۆچمە مەنىدە) ھەربىي ماھارەت. ② يوشۇرماق: ～晦 يوشۇرماق.

饕 tāo [餮饕] <古> tāotiè يەرتقۇچ ھايۋان. (ئوخشىتىش مەنىسىدە): 1. ياۋۇز، قەبىھ. ② ئاچكۆز، ھوزناپ.

啕 táo 249- بەتتىكى'嚎啕'غا قارالسۇن.(háotáo)

逃 táo ① قاچماق، قېچىپ كەتمەك: 追～开敌 قاچقاننى دۈشمەننى قوغلاپ يۇرۇپ يوقاتماق. ② قاچماق، ئۆزىنى قاچۇرماق، دالدىلانماق: ～荒 قەھەتچىلىكتىن قاچماق، تەبىئىي ئاپەت دەستىدىن قاچماق / ～难 بالايىشاپەتتىن قاچماق.

桃 táo ① شاپتۇل دەرىخى؛ شاپتۇل (مېۋىسى). ② خوزاھ غوزەك. ③ ياڭاق؛ ～仁 ياڭاق يادروسى.

头 جىگىمىما ئىسسىتماق.

誊 tēng دۇك - دۇك، دۇگۇلدىماق.

疼 téng ① ئاغرىماق: 肚子～ قورساق ئاغرىماق/腿～摔了 پۇتى ئاغرىماق. ② ئىچ ئاغرىتماق، كۆيۈنمەك: 他～最奶奶 موماسى ئۆنىگىغا بەك كۆيۈنىدۇ.

腾 téng ① يۇگۇرمەك، چاپماق: 万马～奔 ئۇچقاندەك چاپماق /欢众万～ ئومۇميۈزلۈك خۇشاللىق، ئومۇم خەلقنىڭ خۇشاللىقى داغدۇغىسى. ② ئۆرلىمەك، كۆتۈرۈلمەك: 空～ ئاسمانغا كۆتۈرۈلمەك / 雾驾云～ بۇلۇتلارنى يېرىپ ئۆتۈپ ئاسمانغا كۆتۈرۈلمەك، ئاسماندا پەرۋاز قىلىپ ئۇچماق. [腾腾] téngténg پۇر-قىراپ چىقماق، كۆتۈرۈلمەك: 雾气～～ ئۇمان كۆتۈرۈلمەك/热气～～ ئىسسىق ھور - ئۇتەكلەر پۇرقىراپ چىقماق. ③ 来房间两出～ بوشاتماق: ئىككى ئېغىز ئۆي بوشاتماق/来空出不～ ۋاقىت چىقمىرالماي دۇكىكە بولماق: ～～不安 دەككە - دۇككە بولۇپ ئەنسىرىمەك.

忒 tè 见另 tuī خاتالىق، نۇقسان: 差～ خاتالىق، قۇسۇر، نۇقسان.

铽 tè تېربىي (Tb).

慝 tè ئوسال، رەزىل، قەبىھ.

特 tè ① ئالاھىدە، پەۋقۇلئادە، ئادەتتىن تاشقىرى: ～色 ئۆزىگە خاسلىق، ئۆزگىچىلىك، ئالاھىدىلىك /～效 الاھىدە ئۇنۇملۇك /～产 ئالاھىدە مەھسۇلات. [别特] tèbié 1. ئالاھىدە. 2. بولۇپمۇ. [务特] 1. tèwù ئالاھىدە ۋەزىپە. 2. tèwù ئىشپىيون، جاسۇس. ② مەخسۇس، بىرىدىنبىر، يالغۇز، ئاتاپ: ～为 مەخسۇس/～设 مەخسۇس ئورۇنلاشتۇرۇلماق /我～意来 你看来 مەن مەخسۇس سىزنى يوقلاپ كەلدىم. ③ پەقەت، يالغۇز: 不～此也 پەقەت بۇلا ئەمەس.

TENG

誊 tēng ئىسسىتماق: ～馒

套 tào ① قاپ: 裤～كۆرپە قېپى /外～سىرتقى قاش كىيىم /手～قولقاپ، پەلەي /书～كىتاب جىلىتى. [套河] Hétào خېتاۋ. ② كىيىمەك، قاپلاپ كىيىمەك: 衣毛件一上～ تېشىغا بىر يۈك پوپايكا كىيىم ۋالماق /鞋～كالاج، كەش. ③ ئىچىگە پاختا ئېلىنغان بۇيۇمنى كۆرسىتىدۇ: 被～يوتقان كىرلىكى /袄～كەمزۇل، پەشمەت /棉花～پاختا قېپى. ④ يۈرۈش، قۇر: 一～制服 بىر قۇر كاستۇم-بۇرۇلكا /一～茶具 بىر يۈرۈش چىنە - چىنەك /全～ يېڭى ماشىنا /他说了一大～ ئۇ بىرمۇنچە بىر نەرسىلەرنى دېدى /他是总一那～ ئۇ داىىم شۇنداق. ⑤ دوراما، تەقلىد قىلماق: 这是那篇文章上～下来的بۇ ھېلىقى ماقالىنىڭ ئەندىزىسىگە تەقلىد قىلىنغان. [套语] tàoyǔ. ئادەتتىكى رەسىم بولۇپ قالغان تەكەللۇپ سۆزلەر؛ ئادەتتىن رەسىمىي قالغان تەكەللۇپ. 2. كونا ئەندىزە، كونا قېلىپ. ⑥ خامۇت، جابدۇق: 绑～双活个做子绳用 /用قوش خامۇت جابدۇقىدا ئېيىلمىك～儿 ئارغامچىدا ئېيىلمىك /牲口～كىرتىمەك ياسىماق /大车～هايۋانات جابدۇقى /[套圈] ئات ھارۋا جابدۇقى. quāntào قاپقان، قىلتاق: 他心小不上了～～ ئۇ دېققەتسىزلىكىدىن قاپقانغا چۈشۈپ قالدى /那是人敌的～ ئۇ بولسا دۈشمەننىمىك قىلىدىغان. ⑦ قاتماق، قوشماق: 车～ ھارۋا قاتماق. (كۆچمە مەنىسىدە): 他～话用 گەپ بىلەن سىز ئالماق/出～话的他 گەپ ئۇنىڭدىن كېيىن ئالماق. ⑧ 来 يانداۋرمىلماق، قايتىلماق: 耕～种 يانداۋرمىلاپ ھەيدىمەك/～种 قايتىلاپ تېرىماق، قۇر ئارىلىرىغا تېرىماق. ⑨ يېقىنلاشماق، يېقىنچىلىق قىلماق: ～交情 يېقىنچىلىق، يېقىنچىلىق قىلىپ ئۆزىنى تارتىماق/ ～近乎 يېقىنلاشماق.

TE

忑 tè [忐忑] tǎntè دەككە-

蹄 tí 见另tí ① يۇڭى ئۆسۈپ چىققان بىخ. ② كۆرمەك.

绨 tí 另见 tì قېلىن شايى.

鹈 tí [鹕鹈]tíhú ساقا قۇش: ساقا ئۆردەك.

提 tí 另见 dī ① كۆتۈرمەك (قولدا ساڭگىلىتىپ كۆتۈرمەك): ～着一个篮子 بىر سېۋەت كۆتۈرۈۋالماق / ～吊心 ئەت-ۋىجدانى بىلەن دەككە - دۈككە بولماق، قاتتىق ئەنسىرىمەك / ～纲挈领 يېغىنچاقلىماق، يىغىنچاقلاپ مېغىزىنى كۆرسەتمەك. ② ئۆستۈرمەك، يۇقىرى كۆتۈرمەك: ～升 ئۆستۈرمەك، يۇقىرى كۆتۈرمەك / ～高 يۇقىرى كۆتۈرمەك، ئۆستۈرمەك، ئۆرلەتمەك / ～前 مۇددەتتىن بۇرۇن، قەرەلدىن بۇرۇن. ③ ئىلگىرى سۈرمەك: ～早 ئىلگىرى سۈرمەك. ④ كەمچەن: تەزە: 油～ ماي كەمچىنى / ～烟 ھاراق تەزىسى. ⑤ تىلغا ئالماق، ئېغىزغا ئالماق: 经～他一来起想都家大了 ئۇ تىلغا ئېلىشىغىلا، كۆپچىلىكنىڭ ئېسىگە كەلدى / 见意～ پىكىر بەرمەك / ～供材料 ماتېريال بىلەن تەمىنلىمەك. [醒提] tíxǐng ئەسلەتمەك، ئېسىگە سالماق، يادىغا كەلتۈرمەك: 幸亏～～你 我然不忘了 ئېسىمگە سېلىپ قويمىغان بولساڭ، ئۇنتۇپ قالمىدىڭمىكەن. [倡提] tíchàng تەشەببۇس، تەشەببۇس قىلماق: 要～～顾全局大 ئومۇمىي ئۆقنى نەزەردە تۇتۇشنى تەشەببۇس قىلماق. [议提] tíyì تەكلىپ بېرمەك. ⑥ ئالماق: 把款～出来 پۇلنى ئالماق / ～单 تالون.

缇 tí قىزغۇچ سېرىق، كاۋا چېچەكى سېرىق.

骶 tí 346- بەتتىكى '骟驮'(juètí)غا قارالسۇن.

啼 tí ①يىغلىماق: 悲～ قېيىنىپ يىغلىماق / ～～ يىغا - زار قىلمىشىنىڭ نەمە ھاجىتى. ② چىللىماق: چىرقىرىماق، ھۆركىرىمەك: 猿～ توخۇ چىللىماق / ～鸡 ئادەمسىمان مايمۇن چىرقىرىماق.

蹄 tí تۇياق: 马停不～ توختىماسلىق، داۋاملىق ئىلگىرى

ھاسلىق. ④ (teng) پىشىل ئاخىرى، قوشۇمچىسى: 倒～ ئاختۇرماق، ئىلەشتۇرمەك/ ～ ھەپىلەشمەك؛ ئازابلىماق/ 闹～ غەلۋە قىلماق، شاۋقۇن-سۇرەن كۆتۈرمەك.

誊 téng كۆچۈرۈپ يازماق، كۆچۈرمەك: 清～ ئىلاقا كۆچۈرمەك/ ～要,乱太子稿这 一遍 بۇ ماقالە بەك قالايمىقان ئىكەن، ئاقما كۆچۈرۈش كېرەك.

滕 Téng تېك بەگلىمكى.

腾 téng <古> ئۇچار يىلان.

誊 téng ① ئەتمەك، قاپلىماق. ② چەكلىمە.

腾 téng يۈلتۈزباقار بېلىق.

藤 téng ① پىشىلەك. ② يا-ماشقۇچىلار: 葡萄～ ئۈزۈم پىلىكى/ 瓜模～颗 چۆنەك يا-قىلاپ قوغۇن ئىسىزدىمەك؛ ئىز ھەپ ئىن تاپماق؛ ئىز قوغ-لىماق.

Tl

体 tT 见另 tǐ [已体] tǐji ① شەخسىي مال-مۈلۈك ۋە پۇل-پۈچەك. ②. مەھرەم، سىرداش؛ ～话 كۆڭلىدىكى گەپ.

剔 tT ① شىلماق: ～肉骨 لوق گۆش /把净干干得～肉 سۆڭەكتىن گۆشنى پاك-پاكىز شىلماق. (كۆچمە مەنە-دە) كوچىلىماق: ～牙 چىش كوچىلىماق/ ～甲指 تىرناق تازىلىماق. ② تاللاپ چىقما-ردۇەتمەك، ئىلغىۋەتمەك: 把～出来的伤有 بۇزۇلغان مېۋىلەرنى تاللاپ چىقىرىۋەت-مەك/ ～压 بىراك مالالارنىڭ باھاسىنى چۈشۈرۈپ ساتماق.

踢 tT تەپمەك: ～球 توپ تەپمەك/ ～毽子 جاڭزا تەپ-مەك/ 一脚～开 بىراقلا يۇز ئۆرۈمەك، بىر يولى ۋاز كەچ-مەك.

梯 tT ① شوتا، پەلەمپەي: 楼～ پەلەمپەي/ 软～ ئارغا-چا شوتا. ③ پەلەمپەيسىمان: ～形 پەلەمپەيسىمان. ③ شو-تىغا ئوخشاش ئىشلىتىلىدى-غان: 电～ لىفت.

鹈 tT سۇرمە، ستىبىي (Sb).

鹕 tT 499 ～ بەتتىكى'鹈鹕' غا قارالسۇن.(pítí)

خى چوڭقۇر ئەمەس.

屉 tì قاسقان، قاسقان قەپ ۋېتى: تارتما: 抽～ تارتما/ ～笼 قاسقان.

剃 tì چۈشۈرمەك، قىرماق: ～头 چاچ چۈشۈرمەك/～光 ھەممە چاچنى چۈشۈرۋۈۋەتمەك، تاقىر باش قىلمۇەتمەك.

悌 tì ئىنى ئاكىسىغا ھۆرمەت قىلماق. ②ماڭقا.

涕 tì ① ياش، كۆز يېشى.

绨 tì 见另 tí يىپەك بىلەن پاختا يىپ ئارىلاش توقۇلغان يىرىك گەزمال.

倜 tì [傥倜] tìtǎng ئەدەبكەن، بىمالال.

逖 tì يىراق.

惕 tì ئېھتىيات قىلماق. [警惕] jǐngtì ھوشيارلىق، سەزگۈرلۈك: ～～ 资产阶级的思想侵蚀 بۇرژۇئا ئىدىيىسىنىڭ چىرىتىشىدىن ھوشيار بولماق.

裼 tì 见另 xī بوۋاق كىيىمى.

替 tì ① ۋەكالەتەن، ئورنىدا: 我～你洗衣服 كىيىمىڭنى مەن يۇيۇپ بېرەي/ ～班 باشقىلار ئۈچۈن سەپنىغا چۈشمەك. ② ئۈچۈن: 大家都～他高兴 كۆپچىلىك ئۈچۈن خوشال بولدى. ③ئالماشماق، زەخمىلەشمەك: 兴～ گۈللەنمەك ۋە خارابلاشماق / 隆～ كۈللىنىشمەك ۋە چۈشكۈنلەشمەك.

殢 tì ھېرىپ ئۇيقۇسى كەلمەك، ئۇيقۇ باسماق.

薙 tì ئوتمماق.

嚏 tì [喷嚏] tìpen چۈشكۈرمەك.

趯 tì سەكرىمەك.

TIAN

天 tiān ① ئاسمان. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) 1. يۇقىرى قى، ئۈستۈنكى: ～头 بېشى/～桥 ئاسما كۆۋرۈك. 2. ئەڭ، بەك، ئىنتايىن: ～好，样这是能只也 ئەڭ ياخشىسى، مۇشۇنداقلا بولىدۇ-دە. [文天] tiānwén ئاسمان جىسىملىرى ۋە ئادىسىملىرى. ② تەبىئىي، تۇغما: ～生 تەبىئىي، تۇغما / ～险 تە-

ردلىمەك.

题 tí ① <古> تاختا: 雕～ تاختىغا ئەقىش ئويمىلىمەك. ② تېما: ～命 تېما چىقارماق، ماۋزۇ بەلگىلەپ بەزمەك/出～ سوئال چىقارماق/难～ قىيىن ئىش/离～太远 تېمىدىن بەك چەتلەپ كەتمەك. (كۆچمە مەنىدە) مەسىلە، سوئال: 试～ ئىمتىھان سوئالى/算～ ھېساباش مەسىلىسى/几～何 گۇمۇمىتېرىيىلىك مەسىلە/问～答 سوئال - جاۋاب سوئاللىرى. [题材] tícái تېما، تېماتىكا. ③ يازماق: ～名 ئىسىم - فامىلىسى يېزىلماق/～字 ئۇستىگە يازماق، يېغىشلىما يازماق/～词 بېغىشلىما.

醍 tí [醍醐] tíhú قايماق.

鳀 tí ئانچوۋۇس بېلىقى.

体 tǐ 见另 tī ① بەدەن، تەن، گەۋدە، بەدەن/重～ بەدەن ئېغىرلىقى/温～ تېمپېراتۇرىسى. (كۆچمە مەنىدە) ئەزا: 四～ تۆت ئەزا/上～ يۇقىرى ئەزا/肢～ پۇتقول. [面体] 1. سالاھىيەت. 2. ئىلىرۋي، شەرەپ. 3. چىرايلىق. [官体] tǐyù ھەرىكەتلەندۈرۈش: 发动运～～展发 تەنتەربىيە قىلىش ئارقىلىق خەلقنىڭ ساغلاملىقىنى كۈچەيتىش. ② جىسىم: 物～ جىسىم/全～ پۈتۈن، بارلىق، ھەممە/个～ يەككە/～积 ھەجىم، سىغىم. ③شەكىل، ژانىر، ئۇسۇل: 文～字/ژانىر، خەت شەكلى/得～ لايىق، مۇۋاپىق. ④ ئۇسلۇب: 题～ ساۋتى ژانىرى/骈～ جۈپلۈك ئۇسلۇبتا يېزىلغان ماقالە/古～ كلاسسىك ئۇسلۇب. ⑤ شەخسەن، بىۋاستە: ～谅 چۈشەنمەك، ھالىغا يەتمەك/～验 كەچۈرمەش، بېشىدىن كەچۈرمەك/～味 چۈشەنچە، ئۆزلەشتۈرۈش. [贴体] tǐtiē كۆيۈنمەك ۋە غەمخورلۇق قىلماق. [会体] tǐhuì چۈشەنمەك، ھېس قىلماق، ئۆزلەشتۈرمەك: 我～～你到的意思 مەقسىتىڭنى چۈشەندىم/对这件文个的～～还很浅肤 بۇ ھۆججەتكە چۈشەنچەم تە-

ھەززىلىك. (ئوخشىتىمش ھەدە-سىدە) تاتلىق، شېرىن؛ ~ 言蜜语 شېرىن سۆزلەر/ 真得睡 ~ تازا تاتلىق ئۇخ-لىماق.

舔 tiǎn tiǎn [添添] tiǎn تىپتىنچ سۇ.

恭 tiǎncài [菜恭] tiǎn قىزىلچا.

填 tián ① تىنىدۇرماق: ~ 平洼地 ئازگالنى تىندۇر-ماق. ② تولدۇرماق: ~ 志 愿书 ئىلتىماسنى تولدۇرماق/ ~ 表 جەدۋەل تولدۇرماق.

阗 Hétián [阗和] tián <旧> خوتەن ناھىيىسى.

忝 tiǎn ئۇيالماق، خىجىل بولماق: ~ 属已知 ئۇيلىمش ئۆزىنى بىلگەنلىكتۇر/ ~ 列门墙 سىزكە شاگىرت بولۇشقا خىجالەتمەن.

舔 tiǎn يالىماق.

殄 tiǎn قۇرۇتۇۋەتمەك، توزۇتۇۋەتمەك: ~ 暴物天 ۋۇزۇپ-چېچىپ توزۇتۇۋەتمەك.

腆 tiǎn خىجىل بولماق، ئۇيالماق، ئىزا تارتماق.

觍 tiǎn ① خىجىل بولماق، ئىزا تارتماق: ~ 颜 نومۇس، ئار، ئۇيات. ② قېلىنلىق قىلماق: ~ 着脸 يۈزى قېلىنلىق قىلماق، داپيۈزلۈك قىلماق.

腆 tiǎn ① مول، ھەشەمەتلىك. ② چىقارماق، تومپايتماق، كەرمەك: ~ 着胸脯 كۆكرەك كەرمەك/ ~ 着大个子肚 قورسىقىنى تومپايتماق. ③ 451 - بەتتىكى '腆腼' (miǎntiǎn) گە قارالسۇن.

靦 tiǎn ① '觍' بىلەن ئوخشاش. ② <古> چىراي: ~ 然人面 ئادەمنىڭ چىرايىدا.

掭 tiàn كاپلىماق (موي قەلەم): ~ 笔 موي قەلەم ئۇچىنى كاپلىماق.

TIAO

佻 tiāo يېنىكلىك قىلماق، تەنتەكلىك قىلماق. [佻佻] tiāotà يەڭگىل ئويلىماق، قىسقا پەملىك قىلماق.

挑 tiǎo ① 见另 tiāo كۆتۈرمەك، توشۇماق: ~ 水 سۇ توشۇماق/ 他担一~人别 ~

ئەبەمشي. ③ كۈن، كۈندۈز: 今～ بۈگۈن/ 一整～ پۈتۈن بىر كۈن/ 白～ 黑夜工作忙 كېچە-كۈندۈز خىزمەتتى ئالدىراش بولماق. (كۆچمە مەنىدە) ۋاقىت، مەھەل: ～不早了 ۋاقىت بىر يەرگە بېرىپ قالدى. ④ ھاۋا: ～冷 ھاۋا سوغۇق/ ～热 ھاۋا ئىسسىق. 1. tiānqì [气天]. ھاۋا، ھاۋا رايى: ～～好 ھاۋا ياخشى/ ～～要变 ھاۋا ئۆزگەرمەك. 2. ۋاقىت: ～～不早了 ۋاقىت بىر يەرگە بېرىپ قالماق. ⑤ پەسىل، مەزگىل، ۋاقىت: 春～ ئەتىياز پەسلى/ 热～ ئىسسىق مەزگىل. ⑥ جەننەت، ئەرش: ～堂 جەننەت/ 老～爷خۇدا، تەڭرى. <古> tiānzǐ [子天] پەغپۇر، پادىشاھ.

添 tiān كۆپەيتمەك، قوشماق: 再～几台机器 يەنە بىرقانچە ماشىنا كۆپەيتمەك/ 锦上～花 كىمخاپ ئۈستىگە گۈل باسماق؛ گۈل ئۈستىگە گۈل كەلتۈرمەك.

黇 tiān [鹿黇] tiānlù بۇغا.

田 tián ① ئېتىز: 水～ سۇلۇق ئېتىز، ئۆلكە يەر/ 稻～ شاللىق، شال ئېتىزى/ 种～ يەر تېرىماق. (كۆچمە مەنىدە) تېرىقچىلىق: ～家 دېھقان. [地田] tiándì 1. 'ئېتىز' بىلەن ئوخشاش. 2. ئەھۋال، ھالەت: 怎么到弄这步田地 نېمە بولۇپ بۇ ھالەتكە كېلىپ قالدىڭ؟ [赛田] tiánsài يېنىك ئاتلېتىكا مۇسابىقىسى. ② 'مەيدان' بىلەن ئوخشاش.

佃 tián 见另 diàn-يەر تې-

畋 tián ئوۋ ئوۋلىماق، شىكارغا چىقماق.

钿 tián <方> 见另 diàn ھېتال پۇل: 铜～ يارماق، پۇل / 洋～ چەت ئەل پۇلى.

恬 tián تىنچ. (كۆچمە مەنىدە) بىھالال، بېھۇزۇر، تىنچ - ئامان: ～不知耻 نومۇس قىلماسلىق، ئەزا تارتماسلىق/ ～不为怪 غەلىتە تۇيۇلماسلىق.

甜 tián تاتلىق، شېرىن،

ئارا ئادەم كۆچمىنى تەڭشەشكە بولمىدۇ. ② بۆلگۈنچىلىك سالماق، ئارىنى بۇزماق: ～ 讼架词 دەۋا قىلىشقا كۈشكۈرتمەك/ ～ 笑 چاقچاق قىلماق، ئويناشماق/ ～ 戏 خوتۇن - قىزلارغا چېقىلماق. [皮调] tiáopí شوخ، شوخلۇق قىلماق.

蜩 <古> tiáo تومۇزغا.

蓧 tiáo تۇياقسىمان ئوت.

挑 tiāo 见另 tiǎo ئىلىپ كۆتۈرمەك، كۆتۈرمەك، قايرىماق: ～ 来子帘起 دېرىزە پەردىسىنى قايرىماق/ 把旗子～来起 بايراق كۆتۈرمەك. ② كوچىلماق، چۇقچىلماق، كولىماق: 把～火 ئوتنى چۇقچىلىۋەت/ ～了心灯 چىراغ پىلىكىنى چۈقچىلاپ قويماق/ ～刺 تىكەنىنى كوچىلماق. ③ ئارىنى بۇزماق، بۆلگۈنچىلىك سالماق: ～衅 ئىغۋاكەرلىك ئىغۋا-گەرچىلىك قىلماق/ 非是拨～ ماجىرا تۇغدۇرماق. [战挑] zhànzhāo 1. جەڭ ئېلان قىلماق. 2. زىتىغا تەگمەك.

迢 tiáo يىراق: 千里～～ يىراق يوللار. ئاسۇپۇركە.

笤 tiáozhou [帚笤]

龆 tiáo چىش يەڭگۈشلىمەك (بالىلار): ～年 ئۆسمۈرلەر؛ گۆدەكلەر.

髫 tiáo كوكۈلا (بالىلارنىڭ): 垂～ ئۇرۇمە چاچ، كوكۈلا (بالىلارنىڭ)/ ～年 بالىلىق ۋاقتى.

调 ① diào 见另 tiáo ماسلاشماق، تەڭپۇڭلۇق، تەڭشىلىك: ～色 رەڭ تەڭشىمەك/ ～味 تەمىنى تەڭشىمەك/ 风～雨顺 ھاۋا رايى ئوبدان بولۇپ بەرمەك؛ يامغۇر-يېشىن ئوبدان بولۇپ بەرمەك. (كۆچمە مەنىدە) تەڭشىمەك، تەڭشەلمەك: ～解 يارىشتۇرماق، كېلىشتۈرمەك، ئەپلەشتۈرمەك/ ～整 تەرتىپكە سالماق، رەتلىمەك. [停调] tíng tiáo ۋاستىچىلىك قىلماق. [剂调] tiáojì 1. رېتسىپ بويىچە دورا تەييارلىماق. 2. tiáoji 力人间之组与组: تەڭشىمەك 可以相互～～ گۇرۇپپىلار

两担 باشقىلار بىر ئەپكەش كۆتۈرسە، ئۇ ئىككى ئەپكەش كۆتۈردۇ. ②بالداق، ئەپكەش: 空着挑子 ~ قۇرۇق ئەپكەش كۆتۈرمەك. ③ تاللىماق: ~ 好的给送他 ئۇنىڭغا ياخشى- سىنى تاللاپ بەر /~ 错 خاتا تاللاپ قويماق/ ~ 毛病 قۇسۇر ئىزدىمەك. [剔挑] tiāo tī پۇتاق چىقارماق، قۇ- سۇر ئىزدىمەك، تىرناق ئاس- تىدىن كىر ئىزدىمەك.

祧 tiāo <古> ئەجدادلار ئىبادەتخانىسى: 承~ ۋارىس- لىق قىلماق.

条 tiáo ① چۈدق: 柳~ لار تال چۈدق/ 荆~ تېۋىلە- غا. ② باغاق، پىلتە: 面~ لا/ ئۇزەرە، كەسمە چۆپ/ 布~ پۇرۇچ، لېنتا/ 纸~ لا باغاق، قەغەز لېنتا، ئىككىلمك خەت. ③ يول، سىزىق: ~ 纹 يول، سىزىق/ 花~ لا 布 يوللۇق رەخت/ ~ 呢 يوللۇق سوكنا. ④ تۈر، ماددا: ~ 第法宪— ئاساسىي قانۇننىڭ بىرىنچى ماددىسى/~ 例 نىزام، قائىدە، تۈرىنىسىپ. [件条] tiáojiàn

1. شەرت. 2. ئامىل، شەرت- شارائىت: 然~ تەبىئىي شارائىت/ 利有~~ پايدىلىق ئامىل/ 一切事物都依~~ 着 ئامىل، 化变起间时和点地, بارلىق شەيئىلەر شەرت - شارائىت، جاي ۋە ۋاقىتقا قاراپ ئۆزگە- رىدۇ. [约条] tiáoyuē شەرت- نامە، كېلىشىم. ⑤ تەرتىپ، رەت، سىستېما، تەرتىپ، قە- ئەت: 井有~ رەتلىك، تەر- تىپلىك، ئىددىتلىق/ 不~ 有 素 تەرتىپلىك. ⑥مىقدار سۆز: 1. ئۇزۇنچاق: 一~河 بىر دەر- يا/ 两~大街 ئىككى كوچا/三 ~绳 ئۈچ ئارغامچا/ 四~鱼 تۆت بېلىق / 一~腿 بىر پاقالچاق. 2. ماددا، تارماق: 这一~新闻有五~上版 بۇ سەھە- پىدە يېڭى خەۋەردىن بەشى بار.

鲦 tiáo خېمىكۈلتېر بېلىقى.

苕 tiáo ① shāo见另 شە- پەقگۈل. ② (~子) تۈكلۈك ياۋا پۇرچاق. ③ قومۇش پۈپۈكى.

岩 tiáo [峣岩] tiáoyáo ئېگىز تاغ.

TING

厅 tīnɡ ① خانا، زال: 客～ مېهمانخانا /餐～ ئاشخانا. ② نازارەت، ئىش بېجىرىش ئورنى (ھۆكۈمەتنىڭ): 公办～ بەنگۈگىتىمك (ئىشخانا).

汀 tīnɡ ساھىل، قىرغاق. [汀] tīnɡxiàn دېڭىز ساھىلى.

听 tīnɡ ① تىڭشىماق، ئاڭلىماق: 广播～ رادىئو ئاڭلىماق/ 你外面响么什有声音～～ چىقىۋاتقان ئاۋاز نېمىكىن، تىڭشاپ باق. ② سۆزىگە كىرمەك، ئۇنىماق، قوبۇل قىلماق: 行动～指挥 ھەرىكەتتە قوماندانغا ھويسۇنۇش كېرەك/ 我告诉他了，他不～ مەن ئۇنىڭغا ئېيتسامۇ، ئۇ گەپكە كىرمەيدى. ③ ئىختىيار، ئەرك، مەيلى: 其自然～ ئۆز كەيپىگە قويۇپ بەرمەك/ 随便～怎么办 مەيلىگىزە ئىختىيار ئىگىز/ 凭～的决定办 ئۆزئىگىزنىڭ قانداق قىلىشىگىز ئىختىيارى. ④ باشقۇرماق، ھۆكۈم قىلماق، ～政 ھاكىمىيەت ئىشلىرىنى باشقۇرماق. ⑤ قوتاس، قاپ: 一～烟 بىر چەكىم، 字～儿 ئىككى ئىلىمك خەت؛ 两～茶 ئىككى چەينەك چاي. ② باغاق: 请～ تەكلىپنامە/ 喜～ توي باغىقى.

铁 tiě تۆمۈر (Fe). (ئوخشىتىش مەنىسىدە) 1. قاتتىق، پۇختا، چىڭ: ～蚕豆 قورۇلغان دادۇر/ ～拳 تۆمۈر مۇشت. 2. پولات: ～道 قەتئىي، ～人 قەتئىي ئادەم/ ～姑娘队 پولات قىزلار ئەترىتى؛ باتۇر قىزلار ئەترىتى. 3. قەتئىي، مۇستەھكەم: ～的纪律 مۇستەھكەم ئىنتىزام/ ～案如山 ئاغدۇرۇپ بولمايدىغان تاغدەك ھۆكۈم؛ ئۆزگەرتىشكە بولمايدىغان قارار. 4. جەبىر، زۇلۇم: ～蹄 تۆمۈر تاپان، زۇلۇم، جەبىر / ～骑 ئاتلىق قىسىم. 5. قورال، قورال - ياراغ: 手无寸～ قولسىدا تۆمۈرنىڭ سۈتۈمۇ بولماسلىقى؛ ھېچقانداق قورال بولمىغان؛ قورالسىز.

帖 tiě, tiē 见另 tiè ئىسىم، ئۆرنەك، ئۇلگە: 碑～ مۇنار نۇسخىسى /字～ خەت ئۇلگىسى.

餮 tiè 630- بەتتىكى '饕餮' (tāotiè) غا قارالسۇن.

TIE

帖 tiē ① tiē,tiě 见另 tiě ① مۇ-ۋاپىق، دەل جايىدا، لايىق / 安～ تەمكىن. ② ئىتائەتچان، رايىش: ～伏 ئىتائەتمەن، گەپكە كىرمەك: بويسۇنماق/ 俯首耳～ باش ئېگىپ ئىتائەت قىلماق: توقۇز تەزىم بىلەن ئەدەل قىلماق؛ خوش-خوش دەپ تۇرماق.

怙 tiē تىنچ، تېتىنچ.

贴 tiē ① چاپلىماق، يېپىشتۇرماق: ～布告 ئېلان چاپلىماق /～邮票 پوچتا مارکىسى چاپلىماق. ② ئىچكى ياقىلىماق: ～身服衣 ئىچكى كۆڭلەك/～着墙走تام ياقىلاپ ماڭماق. [切贴] tiēqiè تېگىشلىك، مۇۋاپىق، جايىدا. ③ تولۇقلىماق، ماددىي ياردەم بەرمەك: 煤～ كۆمۈر قوشۇمچە ياردەم پۇلى /每月～他给一些钱 ئۇنىڭغا ھەر ئايدا بىر-ئاز پۇل ياردەم بېرىلىدۇ. ④ مۇۋاپىق، جايىدا.

萚 tiē تېرىپېن.

帖 tiě,tiē 见另 tiē ① خەت-گەپتە چېقىۋالماق. 3. مۇسابىقىگە چاقىرماق، قىزدىقتۇرماق: ～～ 相互队产生个两 ئىككى ئىشلەپچىقىرىش دۈيى ئوڑ ئارا مۇسابىقىلەشتى.

跳 tiǎo <古> ئاي غەربتە كۆرۈنمەك.

窕 tiǎo 750-بەتتىكى '窈窕' (yǎotiǎo) غا قارالسۇن.

眺 tiào يىراقتا ئەزەر سالماق، يىراقتا قارىماق: 登高远～ ئېگىزگە چىقىپ يىراقتا قارىماق.

跳 tiào ① سەكرىمەك، ئاتىلىماق: ～高 ئېگىزگە سەكرىمەك/～远 يىراقتا سەكرىمەك/～绳 ئارغامچا سەكرىمەك. (كۆچمە مەنىدە) ھالقىماق، ئاتلاپ ئۆتۈپ كەتمەك: 这一课不去过～书 بۇ دەرسنى ئوقۇمىغانلار ئاتلاپ ئۆتۈپ كېتىمىز. [板跳] 1. tiàobǎn كۆچمە كۆڭۈلۈك-چە. (كۆچمە مەنىدە) يول. 2. سۇغا سەكرەش تاختىسى. ② سوقماق، تارتماق: 心～ يۈرەك سوقماق/ 眼～ قاپاق تارتماق.

粜 tiào ئاشلىق ساتماق.

町 tǐnɡ 另见 dǐnɡ <古> پا-سمل، يەر پاسىلى.

侹 tǐnɡ تۇز.

挺 tǐnɡ ① تۇز، ئېلىپتەك، تىك: 笔～ تۇز/ ～进 ئىلگىرىلىمەك /直～地躺着不动 دىرالىمەي تۇپتۇز ياتماق. [拔挺] tǐnɡbá 1. رەت - رەت ۋە ئېگىز. 2. چىڭ، مۇستەھكەم، كۈچلۈك: 笔力～～ قەلەمنىڭ كۈچلۈك. ② كەرمەك، چىقارماق، سوزماق: ～起来 بېلىنى سوزماق، بېلىنى رۇسلىماق /～身出而 كۆكرەك كېرىپ مەيدانغا چىقماق. (كۆچمە مەنىدە) چىدىماق، قەتئىي بەرداشلىق بەرمەك: 他虽然伤了～硬，不着火线 ئۇ ياردەم بولغان بولسىمۇ، جەڭ مەيدانىدىن چۈشمەي قەتئىي بەرداشلىق بەردى. ③ ئاھايىتى، بەك: ～好 ئاھايىتى ياخشى/～和气 بەك مۇلايىم /～爱学习 بەك تىرىشچان /这花～香 بۇ گۈل ئاھايىتى خۇش پۇراقلىق ئىكەن. ④ دانە: ～枪 مىلتىق بىر پەلمۇت.

挺 tǐnɡ قاشتاش دەستەك.

梃 tǐnɡ 另见 tìnɡ تاياق، كالتەك.

铤 tǐnɡ تېز شاپاشلاپ ماڭماق: ～而走险 ئامالسىزلىقتىن خەتەرگە تەۋەككۈل قىلماق.

颋 tǐnɡ تۇز، توغرا، ئادىل.

艇 tǐnɡ كېمە، قېيىق: 游～ سەيلە كېمىسى / 汽～ ماتور-لۇق كېمە، ماتورلۇق قېيىق. [艇水潜] qiánshuǐtǐnɡ سۇ ئاستى كېمىسى.

梃 tǐnɡ 另见 tìnɡ ① پۈۋ-لەپ تۆكى قىرىلغان توڭگۇز. ② تۆمۈر تاياق.

TONG

通 tōnɡ ① تو-ساللۇسىز، راۋان: ～行راۋان يۈرمەك/ ～路大条条 چوڭ يوللارنىڭ ھەممىسى بىيە-تىگىشمچە بارىدۇ/ 四～八达 ھەممە تەرەپكە ئېلىپ بار-ماق/ ～车 ماشىنا قاتنىماق/ ～风شامال ئۆتۈشمەك. (كۆچە-مە مەنىدە) 1. راۋان، چۈشە-

قاپ تاماكا /—～煤油 بىر قۇتا كىرىسىن/— ～饼干 بىر قاپ پېچىنە.

烃 tīng گىدروكاربون، كاربون گىدرىدى.

桯 tīng ساپ، تۇتقۇچ: 锥～子 پىچىز سېپى (تۇتقۇچى).

鞓 tīng كەمەر، بەلباغ.

廷 tíng [廷宫] gōngtíng 1. ئوردا، ساراي. 2. خاندانلىق، رەسمىي، قارشى.

莛 tíng غول: 麦～ بالىۋۇغداي غولى/ 油菜～ بال قىچا غولى.

庭 tíng ① ھويلا، قورۇ: 前～ ئالدى ھويلا. [庭家] jiātíng ئائىلە. ② زال: 大～广众 خەلقئالەم ئالدىدا. ③ سوت: 开～ سوراقنى باشلىماق/ 长～ سوت رەئىسى، باش سوتچى.

蜓 tíng 535- بەتتىكى '蜻蜓' (qīngtíng) غا، 742 - بەتتىكى '蜿蜒' (yǎntíng) غا قارالسۇن.

霆 tíng دەھشەتلىك گۈلدۈرماما، چاقماق.

亭 tíng ① شىپالىق، ئايۋان. (كۆچمە مەنىسىدە) بوتكا، دۇكانچە: 书～ كىتاب بوتكىسى/ 邮～ پوچتا بوتكىسى. ② دەل، توپتوغرا: 很得配调～ 勾 توپتوغرا تەڭشەلمەك، دەل بولماق.

[亭当] tíngdāng تەق بولۇپ تۇرماق، تەييار تۇرماق.

[午亭] tíngwǔ چۈش، چىگقى چۈش، دەل چۈش ۋاقتى.

停 tíng ① توختىماق، توختاتماق: 车汽辆～在门口 بىر ماشىنا ئىشىك ئالدىدا توختىدى /钟～了 سائەت توختاپ قالماق. ② تۇرماق، ھالىال بولماق: 我去天津在，北京～了两天 مەن تيەنجىنگگە بېرىشىمدا، بېيجىڭدا ئىككى كۈن تۇرۇپ قالدىم. ③ دەل، جايىدا، مۇۋاپىق: ～妥 تەييار بولماق، تەق بولماق. ④ ئۇلۇش: 三～儿 ئۈچ ئۇلۇشنىك ئىككى ئۇلۇشى /～儿两的好是九～儿有十～儿 ئون ئۇلۇشنىك توققۇز ئۇلۇشى ياخشى.

葶 tíng [苈葶] tínglì غەيرىنا كۆك، ئورمان دېرابا سى.

渟 tíng سۇ توختاپ قالماق.

婷 tíng گۈزەل، لاتاپەتلىك.

شاش. ئايرىم تەرەپلەردىن چەرقلىق بولماق.

[化同] tónghuà ئاسسىمىلياتسىيە قىلماق، ئاسسىمىلياتسىيە قىلدۇرماق. [情同] tóngqíng ھېسداشلىق قىلماق، خەيرىدىخاھلىق قىلماق: 殖反切一持 支并 ～～ 们我 争斗的义主民 بىز مۇستەملىكىچىلەرگە قارشى بارلىق كۈرەش قىلغۇچىلارغا ھېسداشلىق قىلمىمىز ۋە ئۇلارنى قوللايمىز. [志同] tóngzhì يولداش، پىكىرداش. [时同] tóngshí 1. تەڭ، بىرلا ۋاقىتتا. 2. شۇنىڭ بىلەن تەڭ، شۇ ۋاقىتتا، ھەمدە، ۋە: 好修 还 ～～，灾水止防 以可河淮 可以防止早灾 خۇيخې دەرياسى رېمونت قىلىنسا، سۇ ئاپىتىدىن ساقلانغىلى بولىدۇ، ھەمدە قۇرغاقچىلىق ئاپىتىدىنمۇ ساقلانغىلى بولىدۇ. ② ئوخشاشماق؛ خۇددى، گويا، ～ 貌相的他：تەڭ / ـ دەك 样 — 哥哥他 ئۇنىڭ چىرايى ئاكىسىغىلا ئوخشايدىكەن. ③ ئوخشاش: ～ 上 يۇقىرىدىكى كەمگە ئوخشاش / ～ 前 ئالدىدىكىگە ئوخشاش. ④ ئوقۇتاق، بىللە: ～ 学 ساۋاقداش/ ～ 事 خىزمەتداش. ⑤ بىلەن، تەڭ: 我—你～路 مەن سەن بىللەن بىللە بارايلى.

侗 tóng بالىلىق، بىلىمسىزلىك، نادانلىق. Dòng 见另

茼 tóng [蒿茼] tónghāo ئەركەك ئەمەن.

桐 tóng 1. پاۋلوۋنىيە، دەرەخى. 2. تۇڭگۇ دەرەخى. 3. توغراق؛ چىنار.

铜 tóng مىس (Cu).

酮 tóng كېتون.

彤 tóng قىزىل.

童 tóng ① بالا، ئۆسمۈر: ～ 谣 بالىلار قوشىقى.(كۆچمە مەنىدە) 1. يېتىلمىگەن، ئۆسۈۋاتقان: ～ 牛 موزاي. 2. توي قىلمىغان، نىكاھلانمىغان. 3. تاقىر، قاقاس: ～ 山 قاقاس تاغ. [童话] tónghuà بالىلارغا خاس چۆچەك، بالىلار ھېكايىسى. ② غۇلام، مالاي بالا: 家 ～

ئەشلىمك. 2. ئۇقماق، بىلمەك: 他～业 كەسىپنى بىلمەك/精～三国字文 ئۇ ئۇچ دۆلەتنىمك تىل - يېزىقىنى بىلمدۇ. 3. ھەممە تەرەپتە بار-يوقلىقان، ئوچۇق: ～都 چوڭ شەھەر. [过通] tōngguò 1. ئۆتەمەك: 火车～～南京长江大桥 پويىز نەنجىڭ - چاڭجياڭ كۆۋرۈكىدىن ئۆتىدۇ. 2. ئارقىلىق ئۆتكۈزۈش: ～～学习提高政治觉悟 ئۆگىنىش ئارقىلىق سىياسىي ئېڭىنى ئۆستۈرمەك. 3. ماقۇللىماق: ～～一项议案 بىرتەكلىپ لايىھىسىنى ماقۇللىماق. [通慰] tōngróng يول قويماق. (كۆچمە مەنىدە) مۇڭاپىق يار دەملەشمەك، ھەمكارلاشماق: 农式新～～家大，够不具用着 يېڭى تېخنىكىنى دېھقانچىلىق قورالىلىرى يېتىشمىسە، كۆپچىلىك ئارىسىدە ئېلىشىپ ئىشلەتسۇن. ② يەتكۈزمەك، ئۇقتۇرماق: ～报 ئومۇمىي ئۇقتۇروش قىلماق، ھەممىنى خەۋەردار قىلماق. [知通] tōngzhī 1. ئۇقتۇرماق: ～一他 ئۇنىڭغا ئۇقتۇرۇپ قوي. 2. ئۇقتۇرۇش: 发～～ ئۇقتۇروش تارقاتماق /开～～会 يىغىن ئېچىش ئۇقتۇروشى. ③ مۇئامىلە قىلىماق، ئالاقە قىلماق، ئالماشتۇرماق: ～商互 سودا مۇئامىلىسى قىلماق /～情报 ئۇز-ئارا ئەھۋال ئۇقۇشماق. ④ ئومۇمىي، ئادەتتە: ～病 ئومۇمىي كېسەل/～盘共 ھەمىسى، جەمىسى /～合力 بىرلىكتە ھەمكارلاشماق، ھەر تەرەپلىمە ھەمكارلىق. [俗通] tōngsú ئاممىباب، ھەممە چۈشىنەلەيدىغان: ～读物 ئاممىباب ئوقۇشلۇق.

桶 tōng پاۋلونىيە دەرىخى.

痛 tōng ئاغرىماق: ～癍 ھېسداشلىق قىلماق، ئەچىرسىمەك.

砼 tóng بېتون. لرىلماق.

同 tóng ① ئوخشاش، بىر، بىر خىل؛ تەڭ: ～岁 等 تەڭ - بارابەر /～感 تەڭتۇش، تەڭ ياشلىق /～大小异 ئوخشاش ھېسسىيات /～一 ئومۇمىي جەھەتتىن ئوخ-

قاردماق،ماردماق/～～了走地
بەلمەندۇرمەي كەتمەك/ ～
懒 هورۇنلۇق قىلماق. ⑧
كۇن ئۆتكۈزۈشنىلا ئويلىماق:
～ 安 ۋاقىتلىق خاتىرجەم-
لىككە بەرىلمەك/ ～ 生 جان
ساقلاشنىمك كويىدا بولماق،
ئۆز بەشىنىمك ئامانلىقىنىلا
كۆزلىمەك. ④ چىقارماق،
ئاجراتماق: ～ 空 بوش
ۋاقىت چىقارماق / ～ 闲ئالـ
ددىراشلىققا قاردىماي ۋاقىت
چىقارماق.

偷头 tōu سېرىق مىس؛ جەز. tóu ① باش، كاللا.(كۆچـ
ـەمەنىدە) چاچ: 留想不他 ～了 ئۇ چاچ قويۇشنىخالـ
ـمايدۇ. 1. tóunǎo [脑头] ئەقىل، باش، مېڭە، ئەس-
ھوش: ～～ 楚清 سەگەك
كاللا، ئەس - هوشى جايىدا/
～～ 昏冲利胜被 不要
بە قىلدۇق دەپ ئەس - ھو-
شۇڭنى يوقىتىپ قويىما. 2.
～～着不摸我事这:يول، ئەپ
مەن بۇ ئىشنىمك يولىنى بـ
ـەلەمىدىم. ② چوققىسى / 笔
山 ～ تاغ

لاماق. ② قايغۇرماق: ～
心 ئەچىنىشلىق، يۈرەكسىزلـ
ـىدىغان. ③ قاتتىق، كۈچـ
لۈك، قانغۇچە، پۈخادىن چىقـ
قۇچە: ～ 恨 قاتتىق نەپرەت-
لەنىمەك / ～ 饮 قانغۇچە
ئىچمەك/ ～ 惜 قاتتىق ئە-
چىنماق، قاتتىق ئۆكۈنمەك/
～ 改前非 خاتالىقىنى ئۆزگـ
كىسىل تۈگەتمەك، خاتالىقىنا
تۈۋا قىلماق. tòngkuai[快痛]
1. ئوچۇق- ئاشكارا: جايىدا:
～～ 人 ئۇ بىمر ئو-
چۇق- ئاشكارا ئادەم. 2. خۇ-
شال، خۇشال - خۇرام، كەك-
كۈشادە، ئازادە: هۇزۇرلانماق:
～～ 真得干活这 بۇ ئىش
تازا كۆڭۈل ئازادىلىكىى بىلەن
ئىشلەندى/ 看 他 像好子样的
～～ ئۇنىك ئەلىپا-
زدىغا قارىغاندا، ئانچە خۇشال
ئەمەستەك كۆرۈنىدۇ.

TOU

偷 ① tōu ئوغرىلىماق.
[偷小] xiǎo tōu ئوغرى. ②
ئوغرىلىقچە، يوشۇرۇن، يوشۇ-
رۇنچە: ～ 看 ئوغرىلىقچە

ئۆي غۇلىمى.

僮 tóng 见另 Zhuàng غۇلام، مالاي: ～书 ～ بالا مالاي.

瞳 tóng [曈昽 tónglóng] سۇبەي كۆتۈرۈلمەك.

瞳 tóng كۆز قاردىچۇقى، قاردىچۇق.

统 ① ب،ر تۈتاش، تامامەن: ～率 باشچىلىق قىلماق، يېتەكچىلىك قىلماق/ ～一 بىرلەشتۈرمەك، بىرلىككە كەلتۈرمەك/ ～筹兼顾 تۈتاش پىلانلىماق. ② شەيئىلەرنىمك ئۇزلۇكسىزلىمك مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدۇ: 血～ قانداشلىق/ 传 ～ ئەنئەنە.

捅 tóng سانجىماق، تەشمەك: ～破了 尸窗把 تەشىمەك / ～马蜂窝 ھەرە ئۇۋۇسىغا تەگمەك، بالاغا قالماق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئاشكارىلىماق، پاش قىلىۋەتمەك: 把问题全～出来了 ھەممە مەسىلىنى ئاشكارىلىۋەتمەك.

桶 tóng چېلەك، ئوك، سوغا: 水 ～ چېلەك، سۇ چېلىمكى / 煤油 ～ كېرىسىن تۇڭى. [皮桶 pítǒngzi] كۆرپە، ئەلتەرە.

筒 tǒng كانايى، بىمامجۇك. (كۆچمە مەنىسىدە) 1. زۇرىمان ئەسۋاب، ئۇزۇنچاق، ئىچى كاۋاك ئەسۋاب: 烟～ كانايى، تۈرخۇن/ 邮～ پوچتا ساندۇقى/ 笔～ قەلەمدان. 2. كىيىم ـ كېچەكنىمك كانايسىمان قىسمى: 袖～ يەڭ/袜～ پايپاق قونجى / 靴～ ئۆتۈك قونجى.

同 tóng 见另 tóng [同胡 hútòng] خالتا كوچا، كۆرتال.

恸 tóng ئىنتايىن قايغۇرماق، قاتتىق يىغلىماق.

通 tōng 见另 tòng قېتىم، مەرتىم: 打了三～鼓 ئۈچ قېتىم دۇمباق چالماق/ 说了～～ بىر مەرتىم ئېيتماق.

痛 ① tòng ئاغرىماق: 头不～不～ باش ئاغرىماق/ 痒～ سىيىپ چالا ـ بۇلا، سىلاپ ـ سىيپاپ: ئېغىزنىمك ئۇچىدىلا/ ～定思～ ئۆتكەنكى قايغۇ-ھەسرەتلىرىنى ئەسلىمەك. [苦痛 kǔtòng] ئازاب، ئازابلا-

ددا / 上 ～ يۇقىرىدا، ئۈستىدە / 外 ～ سىرتىدا.

投 tóu ① تاشلىماق، ئاتماق: ～ 石 تاش ئاتماق/ ～ 入中江 دەريانغا تاشلىماق. (كۆچمە مەنىدە) سەكرىمەك: ～ 河 دەريانغا سەكرىمەك / ～ 井 قۇدۇققا سەكرىمەك / ～ 火 ئوتقا سەكرىمەك. [票投] tóupiào ئاۋازبېرمەك. [资投] tóuzī مەبلەغ سالماق. ② چۈشمەك، چاچماق: 影子～ 在上户窗 دېرىزدىكە شولا چۈشمەك. ③ تاپماق، چىقماق، ئىزدىمەك: ～ 宿 قونالغۇ تاپماق/ 弃暗～明 قاراڭغۇلۇقتىن قۇتۇلۇپ، يورۇقلۇققا چىقماق/ ～ 入新战斗 يېڭى جەڭگە ئاتلانماق. [奔投] tóubèn پاناھ ئىزدىمەك، تاياندىماق: ～～ 解放区 پاناھلىق ئىزدەپ ئازاد رايونغا بارماق/ ～～ 国祖 ۋەتەنگە تاياندىماق. ④ ئەۋەتمەك، يوللىماق: ～ 书信 كىتاب ۋە خەت ئەۋەتمەك / ～ 稿 ماقالە ئەۋەتمەك. ⑤ چىقىشماق، ئەپلەشمەك: 1. ئۆز ئارا چىقىشماق، ئەپلەشمەك، ياراشماق: 情～合意 ئىپىقىدا بىر يەردىن چىقماق: بىر دىل- بىر نىيەتتە بولماق. 2. چىقىشماق، ئەپلەشمەك، كېلىشمەك: ～ 其所好 ياشقىلارنىڭ رايىغا ياقماق. [投机] tóujī 1. بىر يەردىن چىقماق، بىمەردەك بولماق: ئۇ ～～ 很就见 他俩 ئىككىسىنىڭ پىكرى بىر يەردىن چىقمىدۇ. 2. پۇرسەتتىن پايدىلانماق، پۇرسەتپەرەسلىك قىلماق: ～～ 巧取 پۇرسەتپەرەسلىك قىلماق/ ～～ 分子 ئىككىيۈزلىمچى، مۇناپىق، پۇرسەتپەرەس. ⑥ ئالدىدا، ئىلگىرى: ～ 明 تاڭ يورۇش ئالدىدا/ ～ 暮 قاراڭغۇ چۈشۈشتىن ئىلگىرى. tóu شەشمىخال.

骰 tóu <方> ئاچماق، يېشمەك.

透 tòu ② ئۆتمەك: 钉～了 مىخ ئۆتتى/这不扎纸厚块 ～ بۇ قەلىن قەغەزدىن سانجىپ ئۆتكۈزگىلى بولمايدۇ/ ～ 光 نۇر ئۆتمەك / ～ 气 ھاۋا ئۆتمەك / ～ 过 看象现

قەلەم ئۇچى/ 从～儿说起 باشتىن باشلاپ سۆزلىمەك/ 提个～儿 ئۇچىنى چىقارماق. (كۆچمە مەنىدە)قالدۇق، كۆتەك: 烟卷儿 قالدۇقى/ 蜡～儿 قالدۇقى (كىگىز) / 布～儿 قالدۇق رەخت، پۇرۇچ.[头] ～出不找我 tóuxū ئەپ، يول: ～来ئېيتقىنى تاپالمايۋاتىمەن. ③ ئالدىنقى، دەسلەپكى، ئىلگىرىكى: ～两年 دەسلەپكى ئىككىسى يىل / 我在～里走 مەن ئالدىدا مېڭىپ تۇراي. ④ بىرىنچى: ～等 بىرىنچى دەرىجىلىك / ～号 بىرىنچى، ئەڭ چوڭ / ～班 بىرىنچى قېتىملىق، دەسلەپكى نۆۋەتلىك. ⑤ يېقىن قالغاندا،好最觉睡 ئىلگىرى، بۇرۇن:～洗脚 ئاۋۇخلاشتىن بۇرۇن ئەڭ ياخشىسى پۇتنى يۇيۇش كېرەك. ⑥ باشلامچى، كاتتا باش: 反动～子 ئەكسىيەتچىلەر كاتتىباشى / 特务～子 ئىشپىيونلار باشلىقى / 娼妓～子 لۇكچەكلەر كاتتىباشى. ⑦ تەرەپ، جەھەت: 他们俩一是个两～儿的 ئۇلار ئىككىسى بىر تەرەپ. ⑧ ممف دار سۆز: 1. كالا، ئېشەك قاتارلىق ھايۋانلارنى كۆرسىتىدۇ: 一～牛 بىر كالا / 两～驴 ئىككى ئېشەك. 2. باشلىق، يەنى باشلىمان جىسىملارنى كۆرسىتىدۇ: 两～蒜 ئىككى باش سامساق. ⑨ تەخمىنەن ھېسابلاشنى كۆرسىتىپ، سانىنىڭ تۇراقسىز لىقىنى بىلدۈرىدۇ: 三～五百 تۆت - بەش يۈز ئون پارچە ⑩ (tou) ئىسىم ياسىغۇچى ئارقا قوشۇمچە: 1. ئىسىم ئاخىرىدا كېلىدۇ: 木～ ياغاچ/ 石～ تاش/拳～ مۇشت. 2. سۈپەت ئاخىرىدا كېلىدۇ: 甜～儿 تاتلىق، تاتلىقلىق / 苦～儿 ئازاب، ئازاب - ئوقۇبەتلىك. 3. پېئىل ئاخىرىدا كېلىدۇ: 有听～儿 ئاڭلىغۇچىلىكى بار، ئاڭلاشقا ئەرزىمەك/ 没看个～儿 كۆرگۈچىلىكى يوق، كۆرۈشكە ئەرزىمەسلىك. ⑪ (tou) ئورۇن سۆزلىرىنىڭ ئاخىرىدا كېلىدۇ: 前～ ئالدى

خەتەردىن ساقلانماق.

蒸 tū 225 - بەتتىكى '荼蓼' (gūtū) غا قارالا.

图 tú ① سۈرەت، رەسىم، خەرىتە: ～ 画 كارتىنا، سىزما رەسىم، سۈرەت/ 地 ～ خەرىتە / 蓝 ～ سىنكا/ 插 ～ قىستۇرما رەسىم. [图解] tú jiě رەسىم بىلەن چۈشەندۈرمەك. ② كارتىنا، سۈرەت: 画影 ～ 形 شەكىل چۈشۈرمەك. ③ ئوي، غەرەز، نىيەت، پىلان: 良 ～ ياخشى نىيەت/ 鸿 ～ ئۇلۇغۋار پىلان. ④ بەرىلمەك، ئىنتىلىمەك، كۆزلىمەك: 是利唯 ～ پايدا - مەنپەئەتكە ئىنتىلمەك. [图腾] túténg توتېم.

荼 tū ① <古> ئاچچىق كۆكتات. [荼毒] túdú (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ھالاك قىلماق، زەھەرلىمەك، زىيانكەشلىك قىلماق. ②سەركىچۈپنىڭ كۈلى: 如火 ～◇ ئوتتەك قىزىماق.

涂 tú ①سۈركىمەك، سۈرمەك: ～上一层油 بىر قەۋەت ماي سۈركىمەك. ② قالايمىقان سىزماق، كەلسە-كەلمەس يازماق: ～鸦 قاغا پۇتى خەت؛ سەت يازماق. ③ ئۆچۈرۈۋەتمەك، سىزىۋەتمەك: 写错了可以～掉 خاتا يېزىلسا قالسا ئۆچۈرۈۋېتىشكە بولىدۇ/～ 改 ئۆچۈرۈپ ئۆزگەرتمەك. ④ پاتقاق بولۇپ كەتمەك. [炭途] tútàn (ئوخشىتىش مەنىسىدە) 1. قىيىنچىلىق، مۇشكۇل ئەھۋال. 2. ئىپلاس، مەينەت، پاسكىنا. ⑤ '途' بىلەن ئوخشاش.

途 tú يول، مۇساپە، سەپەر: 坦 ～ تۈز يول / 道听～说 سۆز - چۆچەك؛ مىش - مىش گەپ؛ ئەپقاچتى گەپ/ 半 ～而废 يېرىم يولدا توختاپ قالماق. [前途] qiántú (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئىستىقبال. [用途] yòngtú ئىشلىتىلىشى، لازىم، كېرەك.

酴 tú ① ھاراق ئېچىتقۇسى. ②قايتىمدىن ئېچىتىلغان ھاراق.

徒 tú ① پىيادە ماڭماق: ～行 پىيادە ماڭماق. ② قۇرۇق قول. (كۆچمە مەنىدە) بىھۇدە، بىكار: ～劳往返 بىكاردىن - بىكار:

质本 ھادىسىدىن ئۇتۇپ ماھىيەتنى كۆرمەك. (كۆچمە مەنىدە) 1. چۈشەنمەسلىك، ئۇقۇملۇق: 彻～ 分十得说话 گەپنى ناھايىتى چۈشەنمەسلىك سۆزلىمەك/ 理讲 ～ 了 داۋالىنى ئېنىق سۆزلىمەك. 2. پاش قىلىپ قويماق، ئاغزىدىن چىقىرىۋەتمەك: ～露风声 ئاشكارىلاپ قويماق، پاش قىلىپ قويماق. 3. يەتكۈزمەك: ～ 个信儿 خەۋەر يەتكۈزمەك. [支透 tǒuzhī] ئۇنۇكول. ② ناھايىتى، بەك، ئىنتايىن: 恨 ～ 了 بەك ئۆچ بولماق. ③ كۆرسەتمەك، كۆرۈنمەك، چىقىپ قۇرماق: 实老很着～他 ئۇ ناھايىتى ياۋاشتەك كۆرۈنەتتى/ 这朵花 白里 ～ 红 بۇ گۈل قىپقىزىل ئىكەن. ④ تازا، بولىدى دېگۈچە: 下雨 ～ 了 يامغۇر تازا ياغدى.

TU

凸 tū كۆپمە، بۆرتمە، دۆڭ، دۆمبىلاق: 凸出 تۇمپەيمە تۇرماق/ ～ 透 لىنزا، لۈپا،

ئەينەك.

秃 tū ① تاز، تاقىر: ～顶 تاقىر باش. ② قاقشال، قاقاس: ～树 قاقشال دەرەخ /山是的 تاغلار قاقاس. ③ كۆتمەك: ～ 尾巴鸡 كۆتمەك توخۇ/～ 针 كۆتمەك يىگنە. ④ چولتا، چالا: 这篇文章写得有点～ بۇ ماقالە چولتا يېزىلىپ قاپتۇ.

突 tū ① ئۇشتۇمتۇت، تاسادىپىي، بىردىنلا: ～ 变 ئۇشتۇمتۇت ئۆزگەرمەك/ ～ 然停止 ئۇشتۇمتۇت توختىماق. [突击 tūjī] ئۇشتۇمتۇت زەربە بەرمەك. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) زەربىدار، زەربىدار لىق بىلەن: ～～ 队 زەربىدار ئەترەت، زەربىدار گۇرۇپپا/ ～～ 工作 زەربىدارلىق بىلەن ئىشلىمەك. ② گەۋدىلىك، ئالاھىدە: بۆسۈپ ئۆتمەك، بۆزماق: 出～个是这的 例子 بۇ بىر گەۋدىلىك مىسال/ ～ 破 ئەسلىدىكى رېكورتنى بۆزماق/ ～ 围 مۇھاسىرىنى بۆسۈپ ئۆتمەك. ③ تۇرخۇن: 出～曲 خەۋپ-

قۇرت پىلە چىقارماق.

钍 tǔ تورىي (Th).

吐 tǔ 见另 tù قۇسماق، قەي قىلماق، ياندۇرماق؛ ~上~下 泻 قۇسماق ۋە ئىچى سۇرۇمەك / ~血 قان قۇسماق.

兔 tù توشقان.

堍 tù كۆۋرۈك بېشى؛ 桥~ كۆۋرۈك بېشى.

菟 tù 另见 tú سەردىق يۆگەي.

TUAN

湍 tuān تېز ئاقىدىغان سۇ، ئۇچقۇر ئېقىم.

团 tuán ① يۇمىلاق؛ ~扇 يۇمىلاق يەلپۈگۈچ. / 雌是蟹~ چىشى پەنجىپاينىڭ قورسىقى يۇمىلاق بولىدۇ. ② مونەك، كاللەك؛ كۇمىلاچ، پوم؛ 饭~儿 مونەك تاماق/ 菜~子 مونەك سەي. (كۆچمە مەنىدە) قوپلىشىۋالماق؛ — ~ 气和 گەپ بولۇپ يۇرمەك، پىرقىراپ-سىز ئىناقلىشىۋالماق/ — ~ 糟 قالايمىقان، ماسلاشمىغان، ھەممىۋالسىق. ③ جەم بولماق، ھەمكارلىشىپ ئۆلەشمەك؛ ~聚 يىغىلماق، جەم بولماق/ ~结 圆 جەم بولماق. [结团] tuán jié ئىتتىپاقلاشماق؛ ~来起~利胜的大更取争，تىپاقلىشىپ، تېخىمۇ زور غەلىبىنى قولغا كەلتۈرەيلى. ④ ئۆمەك؛ 文 سەنئەت ~ / 代表~ ئۆمەكتىلەرئۆمەكى. [团体] tuántǐ تەشكىلات، كوللېكتىپ؛ 工会，妇女联合~ ~民人是都会 ئىشچىلار ~~ ئۇيۇشمىسى، ئايالار بىرلەشمىلىرى خەلق تەشكىلاتىدۇر. ⑤ ئىتتىپاق. ⑥ تۇمان (پولك).

抟 tuán يۇمىلاقلىماق، كۇمىلاچ قىلماق، يۇمىلاقلىماق؛ ~饭 تاشنى يۇمىلاقلىماق/ ~泥球 لاينى كۇمىلاچ قىلماق/ ~纸团 قەغەزنى يۇمىلاقلىماق.

疃 tuǎn ① ئىز. ② مەھەللە، يېزا.

彖 tuàn (辞~) رەم توغرىسىدا چۈشەندۈرۈش.

TUI

忒 tuī 另见 tè <方> بەك؛ 大~风 شامال بەك قاتتىق/ 滑~路 يول بەك تېيىلغاق.

بەردىپ كەلمەشكە بەكار ئاۋا-
ردىكەرچىلمك تارتماق / ~
劳无益 بىھۇدە ئاۋاردىكەرچى-
لمك، قۇرۇق ئاۋاردىكەرچىلمك.
③ پەقەت، پەقەتلا: ~ 空托
言 قۇرۇق گەپ سېتماق،
قۇرۇق گەپ / 不 ~ 无益,
反而有害 قىلچە پايدىسىز
بولۇپلا قالماي، بەلكى زىيان-
لىق. ④ شاگىرت: 学 ~ شا-
گىرت بولماق. ⑤ مۇرىت،
مۇخلىس: 教 ~ دىندار، مۇرىت،
مۇخلىس. ⑥ ئۇنسۇر: 匪 ~
بانىدت / 不之法 ~ قانۇن-
سىز ئۇنسۇر. ⑦ قاماق جازاسى.

菟 wǔtú [菟於] tù 见另 tú
<古> يولۋاسى.

屠 tú سويماق، بوغۇزلماق،
ئۆلتۈرمەك: ~ 狗 ئىت ئۆلـ
تۈرمەك/ ~ 户 قاسساپ.
(كۆچمە مەنىدە) قىرغىن قىلـ
ماق: 反帝对帝国主义者 ~ 杀
民人地民 جاھانگىرلارنىڭ
مۇستەملىكە ئەل خەلقلىرى-
نى قىرغىن قىلىشىغا قارشى
تۇرىمىز.

腯 tú سېمىز (چوشقا).

土 ① tǔ توپا، تۆپراق:
沙 ~ قۇم / ~ 山 دۆڭ،
دۆڭلۇك. ② زېمىن، تېررىتو-
رىيە: 国 ~ دۆلەت زېمىنى/
领 ~ تېررىستورىيە. ③
يەرلىك، مەھەللىۋى: ~ 产
يەرلىك مەھسۇلات /~ 语 يەر-
لىك تىل. ④ خەلق تەرىپە-
دىن ئىجاد قىلىنغان، خەلق
ئارىسىدىن چىققان: ~ 家专
خەلق ئارىسىدىن چىققان
مۇتەخەسسىس / ~ 布 ماتا،
بۆز. ⑤ نەزەر دائىرىسى تار،
كۆرگەن - بىلگىنى چەكلىك،
كۆزى ئېچىلمىغان: ~ 里 ~
气 سەھرالىقچە /~ 头 ~
سەھرالىقچە، قارىقورساقلارچە.
[土族] Tǔzú تۈزۈ مىللىتى.
[土家] Tǔjiā تۈجيا مىللىتى.

吐 ① tù 见另 tǔ تۆكۈ-
مەك: 不要 ~ 地随 痰 خالىغان
يەرگە تۈكۈرمەك. (كۆچمە
مەنىدە) 1. دېمەك، ئېيتماق:
~ 露实情 ھەقىقىي ئەھۋال-
نى دەۋەتمەك/ 不坚 ~ 实 ھەق-
قىي ئەھۋالنى قەتئىي ئېيتە-
ماسلىق. 2. چىقارماق: 呑 ~
了 ئۇرماق، قۇسماق: 高粱 ~ 丝
قوناق باش چىقىرىپتۇ/ 蚕 ~ 丝

لۇغلىماق.

颓 tuí ① غۇلىماق، ئاغدۇرۇلماق، ~ 垣断壁 كۆمران بولماق، تەلىتۆكۈس غۇلىماق. [废颓] 1. tuífèi غۇلىماق، ئاغدۇرۇلماق. 2. سۇلغۇن، روھسىز، چۈشكۈن. ② يامان، ئەسكى، ئوسال: ~ 风败俗 يامان ئۆرپ - ئادەت، ئەسكى قىلمىش. [颓唐] tángtuí سولغۇن، روھى سۇنۇق، چۈشكۈن.

腿 tuǐ ① پۇت، پاقالچاق: 大~ يوتا، سان/ 前~ ئالدى پۇت/ 后~ ئارقا پۇت. [火腿] huǒ tuǐ سۇرلەنگەن توخۇ سېنى. ② نەرسە كۆرەكلەرنىڭ پۇتى: 桌子~儿 جوزا پۇتى / 凳子~儿 بەنددىكنىڭ پۇتى.

退 tuì ① چېكىنمەك، داجماق: 敌人已经了~ دۈشمەنلەر چېكىنىدى/ ~刀刺 دۈشمەننى چېكىندۈرمەك/ ~步 ئارقىغا قايتۇرماق. [退步] 1. tuìbù ئارقىدا قالماق، كۆرىنمىگە كەتمەك: 不能才，力努习学，极积作工~~ خىزمەتتە ئىلگىرلەپ ئۆگىنىشتە تىرىشچان بولماغاندىلا، ئادەم ئارقىدا قالمايدۇ. 2. ئىمكانىيەت، كۆرىنىلمەك: 话说有没~了留.死 سۆكىنىلمەكنى ئويلاپ، گەپنى چورتلا كېيىن ئۆتىمەسلىك. [退化] tuìhuà رۇددىمېنتلاشماق، تەدرىجىي رولىنى يوقاتماق، تەدرىجىي ئاجىزلاشماق. ② ئايرىلماق، چېكىنمەكە كەتمەك: ~席 زىياپەتتىن چېكىنىپ كەتمەك/ ~职 خىزمەتتىن بوشانماق، خىزمەتتىن چېكىنمەك. ③قايتۇرماق، يانداۋرماق، ئەمەلدىن قالدۇرماق: ~货 مالنى قايتۇرماق /~票بېلەتنى قايتۇرماق/ ~钱 پۇلىنى قايتۇرماق. ④ ئۆڭمەك، ئۆچمەك: ~色 رەڭگى ئۆڭمەك. ٦ماق.

煺 tuì يۇڭدىماق، تۇكىنى قىرىۋېتىش ئۈچۈن ئىسسىق سۇغا سېلىپ ئېلىش.

褪 tuì [色褪] tùn 见另 tuì sè ئۆڭمەك، ئۆچمەك.

蜕 tuì ① قاسىراق، پوست. ② قاسىراق تاشلىماق، پوست تاشلىماق، تۈلمەك. [化蜕] tuìhuà (كۆچمە مەنىدە) ئايرىلماق، چېكىنمەك.

推 tuī ① ئىستتەرمەك: ～车 ھارۋا ئىستتەرمەك/ ～了他一把 ئۇنى ئىستتىرىۋەتمەك /～ 磨 ئۇن تارتماق. (كۆچمە مەنىدە) ئورماق، چۆشۈرمەك، قىرماق: ～草 چۆپ ئورماق/ 用～子刨光 رەندىلەپ سىلىقلىماق/ ～头 چاچ چۆشۈرمەك. [推敲] tuīqiāo ～细仔 مۇلاھىزە يۈرگۈزمەك: ～～ تەپسىلىي مۇلاھىزە يۈرگۈزمەك /一字～费 ھەر بىر خەت ئۈستىدىمۇ مۇلاھىزە يۈرگۈزمەك. ② كېچىكتىمەك، ئومۇملاشتۇرماق: ～广 ئومۇملاشتۇرماق، كېچىكتىمەك/ ～销 ساتماق، بازارغا سالماق/ ～动 ئالغا سۈرمەك، ئالغا سىلجىتماق، ئىلگىرى سۈرمەك، تۈرتكە بولماق. ③ تەخمىن قىلماق، مۆلچەرلىمەك، مۇلاھىزە قىلماق: ～求 ئىزدەنمەك/ ～测 تەخمىن قىلماق، مۆلچەرلىمەك/ ～理 ئەقلىي خۇلاسە چىقارماق/ ～算 ھېسابلىماق، ھېسابلاپ چىقارماق/ 类～ قىياس قىلماق، پەرەز قىلماق، مۆلچەرلىمەك. ④ تەكەللۇپ قىلماق، باش تارتماق، ئۆزىنى قاچۇرماق، قاچماق، چەتكە چىقۋالماق: 1. رەت قىلماق، باش تارتماق: ～辞 رەت قىلماق، باش تارتماق، قوبۇل قىلماسلىق/ ～让 ئۆتۈنمەك. 2. مەسئۇلىيەتتىن ئۆزىنى قاچۇرماق: ～三阻四 ئۆزىنى دەپ، بۇنى دەپ باش تارتماق، رەت قىلماق، ئۆزىنى قاچۇرماق/ ～不到病 كېسەلنى باھانە قىلىپ كەلمەسلىك/ ～给别人委屈 باشقىلارغا ئىتتىرىپ قويماق. ⑤ ئارقىغا سۈرمەك، كېچىكتۈرمەك، كەينىگە تارتماق: 往再～几天 بىر نەچچە كۈن ئارقىغا سۈرمەك. ⑥ كۆرسەتمەك، سايلىماق: 公～一个人 ئەكىل قىلىپ سايلىماق، بىرەيلەننى ۋەكىللىكىگە كۆرسىتىمەك. ⑦ تەرىپلىمەك، قەدىرلىمەك، ئەتىۋارلىماق، يۇقىرى باھالىماق: ～许 تەرىپلىمەك/ ～重 قەدىرلىمەك، ئەتىۋارلىماق/ ～崇 چوقۇنماق، ئۈ-

TUO

托 tuō ①كۆتۈرمەك، تۇتماق: ～着枪 مىلتىق كۆتۈرۈۋالماق. ② تېگىمگە قويىماق، ئاچماق، رەك بەرمەك، تۈس بەرمەك، روشەنلەشتۈرمەك، تېخىمۇ ئاچىدىغان قىلماق، گەۋدىلەندۈرمەك، قويماق، قىستۇرماق، سالماق، يېيىتماق، تەندۈرماق: 烘云～月 گەۋدىلەندۈرۈپ كۆرسەتمەك. ③ تەگ، پايە، تەگلىك: 茶～ال خونچا / ～花～ال گۈل پايىسى. ④ ۋاقتىتلىق قويماق، تاپشۇرماق: ～ال所 يەسلى. ⑤ ھاۋالە قىلماق: ～你买书本 بىر كىتاب ئالغاچ كەلمىگىن. ⑥ باھانە قىلماق: ～病 ئاغرىقنى باھانە قىلماق/ ～故 باھانە كۆرسەتمەك.

拖 tuō ① تارتماق، سۆرەمەك: ～车 ھارۋا سۆرىمەك/ ～泥水带 ئېزىمىلىك قىلماق، سۆرەلمىلىك قىلماق. ③ كېچىكتۈرمەك، ئارقىغا سۈرىمەك: 这件事快赶应～束，不能再～ بۇ ئىشنى دەرھال ئايالاشتۇرۇش كېرەك، يەنە ئارقىغا سۈرىشكە بولمايدۇ.

脱 tuō ① چۈشمەك، سويۇلماق، تاشلىنىماق: ～皮، ～节 تۆلمەك، تېرە چۈشمەك/ ～走 ئاجرىماق، ئاجرالماق، ئايرىماق/ ～逃 قاچماق/ ～误 خاتا كەتمەك. (كۆچمە مەنىدە) چۈشۈپ قالماق، خاتا كەتمەك: ～误 خاتا كەتمەك/ 这中间～去了几个字 بۇ ئىبارىلىمىدىن بىر نەچچە خەت چۈشۈپ قاپتۇ. [离脱] tuōlí ئايرىلماق، ئاجرالماق، قۇتۇلماق، ئۇزمەك: 一～不也刻 ～能 ئاممىدىن بىر مىنۇتمۇ ئايرىلماسلىق. ② يەشمەك، سالماق، ئالماق: ～衣 كىيىم سالماق/ ～帽 باش كىيىمىنى ئالماق. ③ [脱通] tuōngtuō ئەرسىلەرنى چوڭايتىپ كۆرسەتمەك.

驮 tuó 见另 duò كۆتۈرمەك، ھاپاش قىلماق: 马匹那～着两袋粮食 ئاۋۇ ئات ئىككى تاغار ئاشلىق كۆتۈرىدۇ.

ئىماق، ئۆزگىرىپ كەتمەك.

TUN

吞 tūn يۇتماق: 囫囵 ~ 枣 چىلاننى پۈتۈن يۇتماق، چاينىماي يۇتماق، تەھلىل قىلماي قارىسىغا قويۇل قىلماق / 狼~虎咽 ئالمان - تالمان يۇتماق، ئىشتىها بىلەن يېمەك، يالماپ يۇتماق. (كۆچمە مەنىدە) 1. دېمەنى ئىچمەگە يۇتماق: 忍气~声 لېۋدىنى چىشلەپ چىداپ تۇرماق، دېمەنى ئىچمەگە يۇتۇپ چىداپ تۇرماق، غەلىتە قىلماسلىق. 2. يۇتۇۋالماق، قوشۇۋالماق، ئىسكىلىۋالماق: ~ 没 يەۋالماق، ئۆزىدىكى قىلىۋالماق، (سۇ) بېسىپ كەتمەك/ ~ 并 يۇتۇۋالماق، ئىشغال قىلىۋالماق، بېسىۋالماق، قوشۇۋالماق.

屯 tún ① zhūn 见另 تۇپلىماق، يىغماق، غەملىمەك: ~ 粮 ئاشلىق تۇپلىماق، ئاش غەملىمەك. (كۆچمە مەنىدە) ھەسكەر تۇرغۇزۇپ قوغدىماق: ~ 兵 ئەسكەر تۇرغۇزماق. ② مەھەللە، يېزا: 屯 ~ خۇاگكۇ مەھەللىسى.

囤 tún 见另 dùn يىغماق، جەملىمەك، توپلىماق، ساقلىماق: ~ 货 مال يىغماق.

饨 tún 280- بەتتىكى '馄饨' (húntun) غا قارالسۇن.

鲀 tún دېلفىن، دەريا دېلفىنى، سېمىرويىدىس بېلىقى.

豚 tún تۇراي، توڭگۇز. 臀 tún ساغرا، كاسا: ~部 ساغرا، 木头 tún ① <方> لەيلىمەك: ~在水上 ياغاچ سۇ ئۈستىدە لەيلىمەك. ② قورۇماق: 油~花生米 خاسمك مېغىزىنى مايدا قورۇماق.

褪 tùn 见另 tuì سالماق، يەشمەك: ~子把手下来 ~了狗 / 了跑套 ئىت سىرتماقتىن بوشىنىپ قېچىپ كەتتى. (كۆچمە مەنىدە) تىقماق، سولىماق: ~在袖子里 قولنى يەڭ ئىچىگە تىقىۋالماق/袖子里~着一封信 يەڭ ئىچىگە بىر پارچە خەتنى تىقىۋالماق.

ئاسانلا قولغا كەلتۈرۈش كەتمەك.

娃 wá ① بوۋاق، بالا: ～女 بالا قىزچاق / 胖～儿 سېمىز بالا، بۇدرۇق بالا. ② گۈزەل قىز: 娇女 ～ ساھىبجامال. ③ ھايۋانلارنىڭ بالىسى: 猪～ تۇراي / 鸡～ چۈجە.

瓦 wǎ ① 见另 wà ساپال: ～盆 ساپال جاۋۇر، تەشتەك/ ～器 ساپال بۇيۇملار. ② 房～ كاھىش، ۋا: 解瓦 [wǎjiě] پارچىلىنىش، پارچىلاپ تاشلىنىماق، يىمىرىلمەك، يىمىرىلدۈرۈلمەك: 土崩～～ كۈمران بولماق، يىمىرىلمەك، چاك چېكىدىن بۆسۈلۈپ كەتمەك. ③ ۋات.

佤 Wǎzú [族佤] wǎ ۋازۇ مىللىتى.

瓦 wà 见另 wǎ يا ياپىماق، يا تۇزلىماق: ～瓦 كاھىش يا تۇزلىماق. [瓦刀] wàdāo ۋادا.

袜 wà پايپاق.

腽 wà [肭腽] wànà دېڭىز ئىتى.

弃～ تۆكۈرۈپ تاشلىماق، ئىسىرغىمىچە تاشلىماق، چۆرۈۋەتمەك.

W

WA

挖 wā كولىماق، قازماق، ئويماق: ～个坑 ئازگال كولىماق/ ～战壕 ئاكوپ قازماق. [苦挖] kǔwā زەردە قىلماق، چېقىۋالماق، زىتىغا تەگمەك، چىشىغا تەگمەك، سانجىۋالماق: ～～人 زەردە قىلماق/ 这话真～～ بۇ نەپسىدىكەن زەردىلىك گەپ.

哇 wā 见另 wa ۋار - ۋۇر، غار- غۇر، ھۆ: 得哭～～的ۋار- ۋۇر يىغلىماق/ ～地一声 ئۇ غاررىدە قۇسۇۋەتتى.

洼 wā ① ئازگال: 水～儿 سۇ ئازگىلى / 这有个～儿 بۇ يەردە بىر ئازگال بار ئىكەن. ② ئويمان، چوڭقۇر: 这地太～ بۇ يەر ئويمان/ 这～地真不平 بۇ يەر ئويمان ئىكەن/ 眼睛～进去 كۆزى ئول-

佗 tuó ئۇستىمكە ئالماق،كۆتۈرۈش.مىقدارى.٦پىلدىرەك چاق.

陀 tuó [螺陀] tuóluó نۇر،

坨 tuó ① كاللەك، مۇنەك، دۆۋە: 泥 ~ 子 لاي دۆۋىسى، لاي كاللىكى، كۆمىلاچ لاي. ② ئۇستى ئوچۇق توزدۆۋىسى.

驼 tuó ① تۆگە. ② دۇمچەيمەك، مۇكچەيمەك: ~ 背 دۇمچەك، دوك.

柁 tuó 另见 duò لەرە.

砣 tuó ① تارازا تېشى. ② موپاك تېشى. 又 620 - بەتتىكى '铊' (tā) غا قارالسۇن.

鸵 tuó [鸟驼] tuóniǎo تۆگە قۇش.

酡 tuó قىزارماق (ھاراق ئىچكەندە): ~ 颜 يۈزى قىزىرىپ كەتمەك.

跎 tuó 108- بەتتىكى '蹉跎' (cuōtuō) غا قارالسۇن.

橐 tuó تاغار.

[橐驼] tuótuó تۆگە.

鼍 tuó (龙~) تىمساھ.

妥 tuǒ ① ئوبدان، مۇۋاپىق: 了 ~ ئوبدان مەسلىمەت قىلىندى، ئوبدان مەسلىمەت بولدى/ ~ 存保为 ئوبدان ساقلىماق/ 这样做不~当 بۇنداق قىلىش مۇۋاپىق ئەمەس. [妥协] tuǒxié مۇرەسسە، مۇرەسسە قىلماق، كېلىشىمەك: 在原则性问题上不能~~ پرىنسىپالىق مەسىلىلەردە ھەرگىزمۇ مۇرەسسە قىلىشقا بولمايدۇ. ② بولماق، پۈتمەك: 事已~ ئىش پۈتمەك.

庹 tuǒ غۇلاچ.

椭 tuǒ (圆~) ئىللىپس.

拓 tà ① 见另 tuò ئاچماق، كېڭەيمەك. ② 432 - بەتتىكى '拓落' (luòtuò) غا قارالسۇن.

柝 tuò <古> تاكتاك (جەڭ ئوردىدىغان كالتەك).

跅 tuòchí [驰跅] tuò شالاق، شاللاقلىق قىلماق.

蘀 tuò دەل-دەرەخ، كۆلگە چۈشكەن قوۋزىقى ياكى غازىنى. قوۋزىقى.

箨 tuò بامبۇك نوتىسىنىڭ

唾 tuò ① شۆلگەي، تۈكۈرۈك. ② تۈكۈرمەك: ~手可得 ◇

پۈرچاق.

丸 wán ① يۇمىلاق، كۆملاچ شەكىلدىكى نەرسىلەر: 弹～ شا-ردك/药～كۆملاچ دورا/肉～子 گۆش كۆملىچى. ② مىقدار سۆز: 一～药 بىر كۆملاچ دورا.

完 wán گۆلنەپشە.

纨 wán شايى: [裤纨] wánkù يىغلامسىرداق.

汍 wán [澣汍] wánlán

完 wán ① تولۇق، مۇكەممەل، پۈختا: ～美 مۇكەممەل، نۇقسانسىز، بېجىرىم/ 善～ تەييارلىق پۈختا بوپتۇ، تەييارلىق مۇكەممەل بوپتۇ. ② تۈگىمەك: 用了～ ئىشلىتىپ بولماق/ 卖了～ سېتىپ تۈگەتمەك/ 做了～事情 ئىشنى قىلىپ بولماق. ③ ئورۇنلىماق، تامام لىماق، ئاخىرلاشتۇرماق: ～成任务 ۋەزىپىنى ئورۇندا-ماق/ ～工 ئىش تامامىلا-ماق/ ～婚 ئۆيلەنمەك. ④ تاپشۇرماق، تۆلىمەك: ～粮 غەللە - پاراق تاپشۇرماق/ ～路 ئەگىم: يول. ② ئەگمەش، ئەگرى: 转～角抹 ئەگرى - بۈگرى، ئەگرى-توقاي/这根竹 ～ 儿 بۇ بامبۇك خادىنىك بىر ئەگمەش جايى بار ئىكەن. ③ كەرمەك، تارتماق: ～弓 ئوقيا تارتماق.

湾 wān ① ئەگىم: 河汾～ قېنىچە دەريانىڭ ئەگمىسى. ② قولتۇق: 州胶～ جياۋجۇ قولتۇقى/ 港～ پورت قولتۇقى. ③ توختاتماق: 把船～在那边 كېمىنى ئۇ تەرەپ-كە توختىتىپ قوي.

剜 wān ئويماق، ئويۇۋالماق، ئويۇپ ئېلىۋەتمەك، كەسىۋېتىك: ～肉补疮 ساق گۆشنى كېسىپ ئېلىپ يارە-نى يامىماق، مەسىلىنى تۆپ-تىن ھەل قىلالماسلىق.

畹 wān پارچە-پۈرات رەخت، پۈرۈچ.

蜿 wānyán [蜒蜿] wān ئەگرى - بۈگرى، ئەگرى - توقاي: 一～ 条 ئەگرى - بۈگرى چىغىر يول.

豌 wāndòu [豆豌] wān گۆك

wa 哇 见另 wā ~ 哈，~ 呼，~ 哭别你哭~！/ 好多 ~ 啊！快走 ~ 啊！

WAI

wāi 歪 ① 不正，倾斜，~ 着头 ~ 着脑，~ 戴帽子；这张画 ~ 得厉害/ 挂 ~ 了 一幅画 ~ 得太厉害了 [歪曲] wāiqū 歪曲事实；~ 曲事实 ② 不正派，不规矩，~ 风邪气；~ 门邪道 ③ 不顺利，不幸，~ 运/ 不要见 ~ 人 这里没 ~ 人 ~ 风 ~ 门邪道 ④ 坏，不好，~ 点子/ 不要见 ~ 人 这里没 ~ 人 ~ 风 ~ 门邪道 ⑤ 不正确，~ 论/ 不要见 ~ 人 这里没 ~ 人 ~ 风 ~ 门邪道 ⑥ 不正当，~ 门邪道 ⑦ 不正常，~ 风 ~ 门邪道 ⑧ 不正直，~ 门邪道 ⑨ 不正确，~ 门邪道 ⑩ 不正常，~ 风 ~ 门邪道 ⑪ 不正直，~ 门邪道 ⑫ 不正确，~ 门邪道 ⑬ 不正常，~ 风 ~ 门邪道 ⑭ 不正直，~ 门邪道 ⑮ 不正确，~ 门邪道 ⑯ 不正常，~ 风 ~ 门邪道 ⑰ 不正直，~ 门邪道 ⑱ 不正确，~ 门邪道 ⑲ 不正常，~ 风 ~ 门邪道 ⑳ 不正直，~ 门邪道

外 wài ① 外面，外边，~ 国 ~ 头/ 伤 ~ 不伤内/ [行外] wàiháng 这些人 ~ 行，你是内行 ② 外表，~ 貌 ~ 表/ 不可以貌取人 ③ 外国，~ 交 ~ 语/ 对 ~ 贸易 ④ 外甥，~ 孙/ 姑 ~ 婆 ⑤ 外甥女，~ 孙女/ 姑 ~ 婆 ⑥ 外甥，~ 孙/ 姑 ~ 婆 ⑦ 外甥女，~ 孙女/ 姑 ~ 婆 ⑧ 外甥，~ 孙/ 姑 ~ 婆 ⑨ 外甥女，~ 孙女/ 姑 ~ 婆 ⑩ 外甥，~ 孙/ 姑 ~ 婆 ⑪ 外甥女，~ 孙女/ 姑 ~ 婆 ⑫ 外甥，~ 孙/ 姑 ~ 婆 ⑬ 外甥女，~ 孙女/ 姑 ~ 婆 ⑭ 外甥，~ 孙/ 姑 ~ 婆 ⑮ 外甥女，~ 孙女/ 姑 ~ 婆 ⑯ 外甥，~ 孙/ 姑 ~ 婆 ⑰ 外甥女，~ 孙女/ 姑 ~ 婆 ⑱ 外甥，~ 孙/ 姑 ~ 婆 ⑲ 外甥女，~ 孙女/ 姑 ~ 婆 ⑳ 外甥，~ 孙/ 姑 ~ 婆

WAN

wān 弯 ① 弯曲，~ 腰 ~ 曲/ 不要见 ~ 人 这里没 ~ 人 ~ 风 ~ 门邪道 ② 弯曲，~ 腰 ~ 曲/ 不要见 ~ 人 这里没 ~ 人 ~ 风 ~ 门邪道 ③ 弯曲，~ 腰 ~ 曲/ 不要见 ~ 人 这里没 ~ 人 ~ 风 ~ 门邪道 ④ 弯曲，~ 腰 ~ 曲/ 不要见 ~ 人 这里没 ~ 人 ~ 风 ~ 门邪道 ⑤ 弯曲，~ 腰 ~ 曲/ 不要见 ~ 人 这里没 ~ 人 ~ 风 ~ 门邪道 ⑥ 弯曲，~ 腰 ~ 曲/ 不要见 ~ 人 这里没 ~ 人 ~ 风 ~ 门邪道 ⑦ 弯曲，~ 腰 ~ 曲/ 不要见 ~ 人 这里没 ~ 人 ~ 风 ~ 门邪道 ⑧ 弯曲，~ 腰 ~ 曲/ 不要见 ~ 人 这里没 ~ 人 ~ 风 ~ 门邪道 ⑨ 弯曲，~ 腰 ~ 曲/ 不要见 ~ 人 这里没 ~ 人 ~ 风 ~ 门邪道 ⑩ 弯曲，~ 腰 ~ 曲/ 不要见 ~ 人 这里没 ~ 人 ~ 风 ~ 门邪道

莞 wǎn ① (～草) يۇلتۇز كۆل. ② باراقسان.

惋 wǎn ھەيران بولماق، ھەيران قالماق: ～惜 ئېچىنماق، ئىچى ئاغرىماق.

婉 wǎn ① سىلىق، يۇمشاق، ئەۋرىشىم، يېقىملىق: ～言 سىلىق سۆزلەر، يۇمشاق گەپلەر/ 委～ يۇمشاق، مۇلايىم، سىلىق. [转婉] zhuǎn wǎn سىلىق، يېقىملىق، مۇڭلۇق، تەسىرلىك، يۇمشاق: 词措～ گەپنى سىلىق. ② گۈزەل، چىرايلىق، ئۇز. [玮～] ئاتاش.

琬 wǎn دۇپىدۇگىلەك قاشا-

碗 wǎn ① چىنە، قاچا. ② قاچىغا ئوخشايدىغان نەرسىلەر: 茶～ چاي كاسا: 轴～ مالشارىك كاسىسى.

畹 wǎn <古> ئوتتۇز مۇ بىر ۋەڭگە توغرا كېلىدۇ. [町畹] tǐng wǎn ۋەندىك يازىرى.

[尔莞] ěr wǎn 见另 wǎn 莞 تەبەسسۇم.

皖 wǎn ئاشقازان بوشلۇقى.

皖 wǎn ئەنخۇي ئۆلكىسىنىڭ ياشقىچە ئاتىلىشى.

挽 wǎn ① تارتماق، كەرمەك: ～弓 ئوقيا تارتماق، يانسى كەرمەك/ 手～着手 قولنى قولغا تۇتۇشماق. ② قۇتقۇزماق، قۇتۇلدۇرماق: ～救 قۇتقۇزماق، قۇتۇلدۇرماق/ ～力狂澜 دولقۇنلار بىلەن ئېلىشماق. ③ ماتەم، ماتەم تۇتماق: ～歌 مەرسىيە، ماتەم ناخشىسى/ ～联 ئىككى مىسرالىق مەرسىيە، مۇسىبەتنامە. ④ '绾' بىلەن ئوخشاش.

晚 wǎn ① كەچ، كەچقۇرۇن، ئاخشام، كېچە: 从早到～ ئەتىدىن كەچكىچە، 吃～饭 كەچلىك تاماق يېمەك/ 开～会 كېچىلىك يىغىن ئاچماق/ 好睡没上～天昨 كېچە ياخشى ئۇخلىيالمىدىم. ② ۋاقچە، كېچىكىپ، كەچ بولۇپ كەتمەك، كېچىكمەك، ۋاق قالماق: 来～了 كېچىكىپ قالماق/ 间时～了 ۋاقىت كەچ بولۇپ كەتمەك/ 不还力努快赶～ دەرھال تۇتۇش قىلىشقا يەنە كەچ قالمايسەن/ ～年 ئاخىرقى ئۆمۈر، ئۆمرىنىڭ ئاخىرى/ ～秋 كەچ كۈز. ③ كېيىنكى،

税 باج تۆلىمەك.

玩 wán ① ئويۇنماق، تاماشا قىلماق: 出去 ~ سىرتقا چىقىپ ئويۇنماق/ ~ 球皮 توپ ئويۇنماق. [弄玩] wánnòng 1. ئەخمەق قىلماق، ئويۇنچۇق قىلماق. 2. ئويۇنماق: 不要 ~~ 火柴 سەرەڭگە ئويۇنما. 3. ئىشلەتمەك، ئىشقا سالماق: ~~ 手段 ھىيلە ئىشلەتمەك. [笑玩] wánxiào ئويۇن قىلماق، ئويناشماق، چاقچاق قىلماق: 不要 ~~ 开 ئويناشماڭلار، چاقچاقلاشماڭلار. [玩意儿] wányìr 1. ئويۇنچۇق. 2. ئويۇن. 3. نەرسە. ② ئىشلەتمەك، ئويناتماق: ~ 腕手儿 ھىيلە ئىشلەتمەك. ③ بېرىلمەك: 游 ~ تاماشىغا بېرىلمەك/ ~ 物丧志 بولمىغۇر ئىشلارغا بېرىلىپ، كۆڭ - غەيرىتىنى يوقاتماق. ④ كۆرۈشكە، ئويناشقا بولمىدىغان نەرسىلەر: 古 ~ قەدىمكى نەرسە. ⑤ سەل قاراش، بىخەستەلىك، يەڭگىللىك قىلماق: ~ 世不恭 زامانغا باقماسلىق، ئويناشقاندەك ئىش قىلماسلىق، (بۇرۇن ③ - ⑤ لەرده wàn دەپ ئوقۇلاتتى).

顽 wán ① ئەخمەق، ھاماقەت، دۆت، نادان، بىلىمسىز، قاششاق: ~ 石 ھاماقەت، دۆت / 愚 ~ نادان ھەم جاھىل. ② جاھىل، تەرسا، كاج: / ~ 梗 جاھىل، كاج/ ~ 癖 جاھىل تەمرەتكە، سايماس تەمرەتكە. [固顽] wán,gù 1. تەرسا. 2. جاھىل. [强顽] wán qiáng قەيسەر، قەيسەرلىك: ~~地 قەيسەرلىك بىلەن خىزمەت ئىشلىمەك/ ~~很他 ئۇ ناھايىتى قەيسەرىولۇغاچقا، قىيىنچىلىقتىن قورقۇپ قالمىدى. ③ كەپسىز، شوخ: ~ 童 شوخ بالا، كەپسىز بالا. ④ '玩' ②① بىلەن wán ئالكان. [ئوخشاش.

宛 wǎn ① ئەگرى - توقاي. [转宛] wǎnzhuǎn 1. ئۆرۈلمەك، چۆرۈلمەك، ئايلانماق. 2. '婉' بىلەن ئوخشاش. ② گويا، خۇددى، بەكەيىنى: 在 ~ 容音 ئۆزىنى كۆرگەندەك بولماق.

مەك: ~ 命 قاچماق، قېچىپ كەتمەك، جاندىن تويماق/ 流 ~ قاچقۇن، قاچاق. (كۆچمە مەنىدە) يوقاتماق، مەھرۇم بولماق: ~ 羊补牢 ئۆلكەندىن كېيىن ياسىنى ئوقۇماق. ② ئۆلمەك: 伤 ~ 很少 يارىدار بولغانلار ۋە ئۆلگەنلەر ناھايىتى ئاز. (كۆچمە مەنىدە) مەرھۇم: ~ 弟 مەرھۇم ئىنىم. ⑤ يوقالماق، مۇنقەرز بولماق: ~ 国 دۆلەت مۇنقەرز بولماق، دۆلەت ھالاك بولماق، مۇنقەرز بولغان دۆلەت/ 唇~齿寒 كالا ۋۇك بولمىسا چىش توڭلاپتۇ.

王 wáng ①wàng见另wáng<古>پادىشاھ، خان. ② بىر تۈردىكى لەرنمك باشلىقى، كاتتىبېشى: 兽 ~ ھايۋانات پادىشاھى/ 蜂 ~ ئانا ھەرە/ 花中之 ~ گۈللەر شاھى. ③ چوڭ: ~ 父 چوڭ دادا/ ~ 母 چوڭ ئانا.

网 wǎng ① تور: 鱼 ~ بېلىق تورى. [网罗 wǎngluó] تور، تۇزاق، قىلتاق؛ يىغىۋالماق، ئۆزىگە تارتىماق، ئەزلەپ تاپماق: ~ ~ 才人 قابىلىيەتلىك ئادەملەرنى يىغىۋالماق. ② تورغا چۈشۈرمەك، تۇتماق: ~ 鱼 بېلىق تۇتماق/ ~ 鸟 قۇشقاچ تۇتماق. ④ تورغا ئوخشايدىغان نەرسىلەر: ~儿兜 سومكا/ 铁丝 ~ سىم تور/ 通信 ~ ئالاقە تورى/ 交通 ~ قاتناش تورى.

枉 wǎng ① ئەگرى، ئەگمەچ: 矫 ~ 必须过正 ئەگرىنى تۈزلەش ئۈچۈن چەكتىن ئاشۇرۇۋەتمەك. ② بۇرمىلماق، بۇزماق: ~ 法 قانۇننى بۇرمىلماق، قانۇننى بۇزماق. ③ ئازار يېمەك، ئۇۋالچىلىققا ئۇچرىماق. ④ قۇرۇق، بىكار، بىھۇدە: ~ 然 بىكار، قۇرۇق، پايدىسىز/ ~ 费心机 بىكار ئاۋارە بولماق، بىھۇدە ئاۋارە بولماق.

罔 wǎng ① قايمۇقتۇرماق، بوھتان قىلماق، قارىلىماق، كۆز بويىماق، تۆھمەت چاپلىماق: 欺 ~ ئالدىماق، ئالداپ قايمۇقتۇرماق. ②يوق: 置若闻~ قۇلاق سالماسلىق،

ئاخىرقى: ～ 末 كىچىمىنىڭ خەۋلاد، يۇش ئەۋلاد.

绾 wǎn ① تۈگمەك، تۈگۈۋال- ماق: ～结 تۈگمە/扣个～ تۈگمەك/把 تۈگمە ～发头起来 چاچ- نى تۈگۈۋالماق. ② تۈرمەك: ～起袖 يەڭنى تۈرمەك.

万 wàn ① 见另 mò تۈ- مەن، ئون مىڭ. (كۆچمە مە- نىدە) كۆپ، جىق، ھەممە: ～物 ھەممە شەيئى، بارلىق شەيئى، ھاياتلىق، كائىنات / ～象 千 رەڭگارەڭ، خىلمۇ خىل ～能 床铁 ئۇنىۋېرسال يونۇش ئىستانوكى. [岁万] wànsuì ياشىمۇن، ياشىسا: 泽毛义主宁列思克马的大伟 东思万岁! ياشىمۇن ئۇ- لۇغ ماركسىزم - لېنىنىزم، ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسى! [一万] wànyī (كۆچمە مەنىدە) ئۇيۇ- لىمىغاندەك كۆتمىگەندە، تاسا- دىپىي، ئەگەرچەندە، ئاۋادا: 防以～～ تاسادىپىي ئىھ- تىماللىق ئالدىنى ئالماق/～～ 失败 ناۋادا مەغلۇپ بولساق، كۆتمىگەن مەغلۇبىيەت، تاسا- دىپىي مەغلۇبىيەت. ② ناھا- يىتى، ئىنتايىن، مۇتلەق، ھەرگىز، زادىلا، پەقەت: ～难 ناھايىتى تەس، ئىنتايىن قىيىن / ～全 پۈختا، مۇكەم- مەل، شامال كىرمەيدىغان / ～不能行 زادىلا ئىمكانىيەت بولماي قالغاندا.

腕 wàn بېغىش.

蔓 wàn 另见 màn,mán ېپە- لەك: 瓜～儿 قوغۇن-قاپاق- لارنىڭ پېلىكى/豆扁爬～儿了 پۇرچاق پېلەك تارتمېتۇ.

WANG

旺 wāng ئاقسىماق.

汪 wāng ① كەڭ، بىپايان، كۆز يەتكۈسىز: ～洋大海 بىپايان دېڭىز - ئوكيان. ② تولماق، يىغىلىپ قالغاق: ～着水 سۇ يىغىلىپ قالغاق. [汪汪] wāngwāng 1. تولماق: ～～泪 لىققىدە ياش، كۆزگە ياش تولماق. 2. ھاۋ - ھاۋ، كاك - كاك. ③ مىقدار سۆز. —～水 بىر كۆل چەك سۇ.

亡 wáng 另见 wú ① تۈ- غاق، قاچماق، قېچىپ كەتـ

⑦ قوشۇمچە: - غا/ - قا؛ -گە/- كە: ～ 东 走 شەرقىگە قاراپ ماڭماق/ ～ 上 跳 يۇقىرىغا قارىماق.

妄 wàng قالايمىقان، قاملاشمىغان، ئەپلەشمىگەن، كەلسە-كەلمەس، ھەددىدىن ئاشقان: ～ 动 ئويلانماستىن ھەرىكەت قىلماق، يېنىكلىك قىلماق، قارامىلىق قىلماق/ ～ 想 خام خىيال، خام خىيالدا بولماق/ 勿～言 قالايمىقان سۆزلىمە.

忘 wàng ئۇنتۇماق، ئېسىدىن چىقارماق، ئۇنتۇلۇپ قالماق: 别 ～了拿书 كىتابنى ئېلىۋېلىشنى ئۇنتۇپ قالما/ ～不水喝 سۇ ئىچكەندە قۇدۇق قازغۇچىنى ئۇنتۇماسلىق كېرەك/ 不～身翻 共产党 قەد كۆتۈرگەندە كومپارتىيىنى ئۇنتۇماسلىق لازىم.

WEI

危 wēi ① خەۋپ، خەۋپ-خەتەر، خەتىرە: 转～为安 خەۋپ-خەتەرنى تىنچ-ئامانلىققا ئايلاندۇرماق. [言危] wēiyán ۋەھىمىلىك گەپ، قورقۇنچلۇق سۆز: ～～ 听 قورقۇنچلۇق قىلىپ ئېيتماق، ۋەھىمىلىك گەپ-سۆزلەر. بىلەن ئادەمنى چۆچۈتمەك. [危临] wēilín سەكراتقا جۈشمەك، خەۋپكە دۇچ كەلمەك.

② زىيان سالماق، خەۋپ كەلتۈرمەك: ～及国家 ئانىلىكىمۇ، دۆلەتكىمۇ زىيان كەلتۈرمەك. ③ ئېگىز، تىك: ～楼 ئېگىز بىنا. ④ راۋۇرۇس، رۇس، تۇپستۇز: 正襟～坐 كىيىملىرىنى تۈزەشتۈرۈپ راۋۇرۇس ئولتۇرماق. ⑤ سەرپە يۇلتۇز تۇركۈمى.

委 wěi 见另 wēi [蜿委] wěiyí 1. ئەپلەپ-سەپلەپ ئۆتكۈزۈۋەتمەك، قولسىنىك ئۆچمەدىلا ئىشى كۆرمەك: 与虚～～ ئاغزىدىلا ھە دەپ قويماق، سېپىنىك راست دەپلا قويماق 2. '逶迤' بىلەن ئوخشاش.

逶 wēi [逶迤] wēiyí ئەگرى، ئەگرى-بۈگرى، ئەگرى-ھەم ئۇزۇن: 山路～～ تاغ

惘 wǎng يەرىشان، ~ 然 يەرىشانلىق. ئۈلتىگى.

辋 wǎng چاق تاپىنى، چاق 辋 wǎng [魍魉] wǎngliǎng ئالۋاستى، ئىبلىس.

往 wǎng ① بارماق: ~ 返 بارماق-كەلمەك، بېرىش-كېلىش/ ~ 北京开会 جىڭغا يىغىنغا بارماق/ 此车 ~ 上海开 بۇ پويىز شاڭخەيگە بارىدۇ. ② ئۆتكەنكى، ئۆتۈپ كەتكەن: ~ 年 ئۆتكەن يىللار، ئىلگىرى/ ~ 事 ئۆتكەن ئىشلار. ③ «-غا/-قا-گە/-كە» بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: ~ 东走 شەرقىگە ماڭماق/ ~ 前看 ئالدىغا قارىماق.

[往往] wǎngwǎng كۆپىنچە، كۆپ ۋاقىتلاردا، كۆپ هاللاردا: 这些小事情~~被忽略了 بۇ كىچىك ئىشلارنى كىشىلەر كۆپىنچە ئۇنتۇپ قالىدۇ.

王 wáng 见另 wàng①دۇنيانى بىرلىككە كەلتۈرمەك: 以德行者仁~天下 مېيانەت بىلەن ئىش كۆرگۈچى ئالەمنى بىرلىككە كەلتۈرەلەيدۇ. ② هۆكۈمرانلىق قىلماق، هۆكۈمران بولماق؛ ~ 此大邦 چوڭ دۆلەتكە هۆكۈمران بولماق.

旺 wàng ئۇلۇغ، قويۇق، بولۇق، مول، هۆپپىدە: 火很~ ئوت ناھايىتى ئۇلۇغ/ ~ 季 مولچىلىق پەسلى.

望 wàng ① قارىماق، نەزەر تاشلىماق، باقماق: 登高~远 ئېگىزگە چىقىپ يىراقنى قارىماق/ ~ 尘莫及 قارىسىمۇ كۆرەلمەيقالماق، يېتەلمەسلىك، بەكمۇ ئارقىدا قالماق. ② يوقلىماق: 看~ يوقلىماق. ③ ئۈمىد: 丰收有~ مول هوسۇلدىن ئۈمىد بار/ 出~外 خۇشاللىقىدىن قىلىنغا پاتمايكەتمەك، خۇشاللىقىدىن يايراپ كەتمەك. ④ يامان كۆرمەك، نەپرەتلەنمەك، ئۆچمەنلىك، ئەيىبلىمەك. ⑤ ئاتاق، شۆھرەت، ئابرۇي: 德高~重 ئالىي پەزىلەتلىك ۋە چوڭ ئابرۇيلۇق/ 威~ شۆھرەت، ئابرۇي. ⑥ئايىنىك ئون بەشى.

تەرەپنىڭ ھەممىسى تاغ/这块地方周围大多有～? ② يۇتەتراپ قىنچىلىك كىلىدۇ؟ ③ سۇيام: 腰大十 ～ يېلى ئون سۇيام كىلىدۇ. ④ غۇلاج. 树大十～ دەرەخنىڭ تومۇقى ئون غۇلاچ كېلىدۇ. ⑤ قاشا.

帏 wéi چىمىلدىق.

闱 wéi <古> ① يان ئىشىك: 宫～ ئوردىنىڭ يان ئىشىكى. ② ئىمتىھان ھەيدانى.

违 wéi خىلاپلىق قىلىماق، ئەمەل قىلماسلىق، خىلاپ: ～法 قانۇنغا خىلاپ، قانۇنغا خىلاپلىق قىلماق/ 阳奉阴～ كۆرۈنۈشتە ئەمەل قىلغان بولۇپ، ئاستىرتىن خىلاپلىق قىلماق. ② جۇدالىق، ئايرىلماق: 久～ ئايرىلغىلى ئۇزۇن بولماق.

为 wéi 见另 wèi ① قىلماق، ئىشلىمەك، ئەتمەك: 事在人～ ئىش ئادەمنىڭ ئىشلىشىگە باغلىق/ 所做所～ قىلغان - ئەتكەنلەر، قىلمىش - ئەتمىشلەر. (كۆچمە مەنىدە): 有年青～ ياشلارئىقتىدارلىق. ② قىلماق، بولماق: 他被选～人民代表 ئۇ خەلق ۋەكىللىكىگە سايلاندى/拜知识分子～ 师 زىيالىيلارنى ئۇستاز تۇتماق. ③ ئايلانماق، ئۆزگەرمەك: 一分～二 بىرنىمىك ئىككىگە بۆلۈنۈشى/高岸～谷，深谷～陵 ئېگىز يار جىلغا بولىدۇ، چوڭقۇر جىلغا ئېدىر بولىدۇ. ④ بولماق: 十二～一打 ئون ئىككىسى بىر دۇژنا بولىدۇ. ⑤ مەجبۇرلۇق مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: ～人所笑 خەقنىڭ كۈلكىسىگە قالماق. ⑥ سوراق مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: 何以～家? ئۆيىڭىز قايسى؟ ⑦ تاق بوغۇملۇق سۈپەتلەرنىڭ كەينىدە كېلىپ، دەرىجىنى، دائىرىنى بىلدۈرىدۇ: 大～色 كۆپلەپ رەڭ بەرمەك/～广传播 كەڭ تارقالماق. ⑧ تاق بوغۇملۇق دەرىجە رەۋىشلىرىنىڭ كەينىدە كېلىپ، ئىنتاسىنى بىلدۈرىدۇ: 极～重要 ئىنتايىن مۇھىم.

圩 wéi 见另 xū ① دامبا،

يولى ئەگرى - بۇگرى، تىاغ يولى ئەگرى ھەم ئۇزۇن.

巍 wēi ئېگىز، ھەيۋەتلىك، ئاسمان - پەلەك: ～峨 ھەيۋەتلىك.

威 wēi ① ھەيۋەت، جاسارەت، قۇدرەت، ھەيۋەتلىك: 示～游行 كۆچ كۆرسىتىپ ئاماييش قىلماق/ ～力 كۈچ - قۇۋۋەت، قۇدرەت/～望 شۆھرەت، ئاتاق، ئابروي/ 权 ～ نوپۇز. ② تەھدىت، تەھدىت سالماق، قورقۇتماق: ～胁 تەھلىكە، تەھلىكە سالماق، خەۋپ سالماق، تەھدىت سالماق، تەھدىت/～逼 مەجبۇرلىماق، قىستىماق. ٦بارا قسان.

葳 wēi [蕤葳] wēiruí بۇك.

崴 wēi 另见 wǎi [嵬崴] wēiwěi ئېگىز، ھەيۋەتلىك.

偎 wēi يېپىشىپ، چاپلىشىپ تۇرماق: 小孩儿～在母亲的怀里 بالا ئانىسىنىڭ باغرىغا يېپىشىپ تۇراتتى.

隈 wēi دوقمۇش، ئەگىم.

煨 wēi ① قوقاسقا كۆمىمەك: ～白薯 قوقاسقا تاتلىقياڭ ۋە كۆمىمەك. ② كۆچسىز ئوت بىلەن پىشۇرماق: ～鸡 تۇخۇنى كۆچسىز ئوت بىلەن پىشۇرماق / ～肉 گۆشنى كۆچسىز ئوت بىلەن پىشۇرماق.

微 wēi ① كىچىك، كىچىك كىنە، ئاز: 防～杜渐 بىخ ھالىتىدە يوقاتماق، كېڭىيىپ كېتىشنىڭ ئالدىنى ئالماق. ② ئازراق، سەل، بىر ئاز: ～笑 كۈلۈمسىرىمەك، تەبەسسۇم قىلماق/ ～感不适 سەل تاۋى يوق بولۇپ قالماق، سەل جاڭداپ قالماق. ③ خاراپلاشماق، چۈشكۈنلەشمەك: 衰～ چۈشكۈنلەشمەك. ④ نازۇك، نەپىس، ئىنچىكە، سىرلىق ～ 妙 سىرلىق. ⑤ مىكروسكوپ: ～米 مىكرومېتر.

薇 wēi سىم - سىم يامغۇر.

薇 wēi ئوسمۇندا پاپوروتنىكى. ٦بىشۇ.

韦 wēi ئاشلانغان تېرە؛

围 wéi ① قورشاۋ، مۇھاسىرە، قورۇق، توسما، قورشىماق: ～墙 قورۇق / ～巾 شارپا / 敌人～包 دۈشمەننى قورشىماق. ② تەرەپ، ئەتراپ: 四～都是山 تۆت

尾 wěi 见另 yǐ ①قۇيرۇق: 羊～ 巴 قويىنىڭ قۇيرۇقى. [尾交] jiāo wěi چېتىشماق، جۈپلەشمەك (ھايۋانلار). ② ئاخىرى، ئايىغى: 排～ رەتنىڭ ئاخىرى. ③ ئەگەشمەك: ～其后 ئارقىسىدىن ئەگەشمەك. ④ دانە: 一～鱼 بىر دانە بېلىق.

娓 wěiwěi [娓娓] wěi-wěi قىممىلىق: ～～动听 يېقىملىق ئاڭلانماق

委 wěi 见另 wěi ① تەيىنلىمەك، ئەۋەتمەك، تاپشۇرماق: ～以重任 مۇھىم ۋەزىپە تاپشۇرماق. ② تاشلىۋەتمەك، چۆرۈۋەتمەك: ～之于地 يەرگە تاشلىۋەتمەك. ③ دۆگىمەك، ئىتتىرىپ قويماق: ～人于过 خاتالىقنى باشقىلارغا ئىتتىرىپ قويماق/ 推～ ئۆزىنى چەتكە ئالماق. ④ ئەگەرى، ئەۋرىشىم، ئەگىم، مۇلايىم: 话说得很～婉 سۆزى ناھايىتى سىلىق.[委屈] wěiqu ئازار، ئەلەم، ئۇۋال، ئۇۋالىق، ئۇۋال قىلماق، ئەلەم سىلىق، ئازار بەرمەك: 心里有说不又～～ ئۇۋالىنى لىققا ئۆچۈرمەن تۇرۇقلۇق ئېيتقىلى ئۇنىمايۋاتىدۇ.⑤ئاخىرى، قۇيرۇقى: 原～ باش - ئاخىرى. ⑥راست، ھەقىقەتەن: ～实系情 ئەھۋالنى ئەھۋال ھەقىقەتەن شۇنداق/不实错 ھەقىقەتەن ياخشى. [委靡] wěimǐ چۈشكۈن، سولىغۇن: 精神～～ روھىي چۈشكۈن.

诿 wěi ③委' بىلەن ئوخشاش: 互相推～ ئۆز ئارا ئەتىتىرىشمەك، ئۆز ئارا دۆگىگەشمەك.

萎 wěi قۇرۇماق، چۈشمەك، خازان بولماق: 枯～ قۇرۇپ كەتمەك/ ～谢 تۆكۈلمەك، خازان بولماق/ 气～ روھىي چۈشمەك، روھىي سۇلغۇنلاشماق. [萎缩] 1. wěisuō قورۇلماق، يىغىلىپ كىچىمەك. 2. كېيىنكى كەتمەك، چېكىنىپ كەتمەك: 趋日济经义主本资～～ كاپىتالىستىك ئىقتىساد كۈندىن - كۈنگە كېيىنىگە چېكىنمەكتە.

痿 wěi قورۇلۇپ قالماق، يىغىلىپ قالماق.

痏 wěi تاتۇق، يارا ئىزى.

توسما. ② قاشالىماق: ～田 ئېتىزنى قاشالىماق/ 盐～ قاشالاڭغان تۇزلۇق. قاشا، قۇرۇق. : 土～子 قورۇق/树～子 چىت، چىتلاق.

椯 wéi ماچتا، موما.

唯 wéi ① '惟' ① بىلەن ئوخشاش. ② خۇپ - خۇپ، ھەھە: ～～诺诺 خوپ-خوپ دەپ تۇرماق، ئىمە دېسە خوپ دەپ تۇرماق.

帷 wéi پەردە، چىملدىق.

惟 wéi ① يالغۇز، پەقەت:～有病因饱不能去 پەقەت ئۇلا كېسەل بولغاچقا بارالمايدۇ/ ～恐落后 ئارقىدا قېلىشتىنلا ئەنسىرىمەك. ② لېكىن، بىراق، ئەمما: 雨虽止，～泥甚仍途路 يامغۇر توختىمىدى، لېكىن يوللار يەنىلا بەك پاتقاق. ③ تەپەككۇر قىلماق، ئويلىماق. ④ <书> 既月二～ 望 ھېۋرالنىڭ 16-كۈنىدە.

维 wéi ① باغلىماق، باغلاپ تۇرماق. [护维] wéihù قوغدىماق. [持维] wéichí ساقلىماق، قامداشماق.

[维吾尔] wéiwú'ěr ئۇيغۇر.

鬼 wěi ھەيۋەت ئېچىنىش، بۇيۇك.

伟 wěi ① ئۇلۇغ، بۇيۇك، زور، چوڭ: 身体魁～ بەستى قامەتلىك/ ～大 国祖的 ئۇلۇغ ۋەتەن/ ～人 ئۇلۇغ ئادەم، ئۇلۇغ ئەرباب.

苇 wěi قومۇش.

纬 wěi ① ئارقاق. ② پارالەل، كەڭلىك.

玮 wěi قاشتاش.

炜 wěi نۇر يورۇقلۇق.

㶉 wěi نۇر، يورۇقلۇق، گۈللەنمەك.

韪 wěi راست، توغرا، بەرھەق: 不大冒～ چوڭ خاتالىقتىن قورقماسلىق.

伪 wěi ① جاھا، يالغان، ساختا: 去～存真 ساختىلىقنى ئېلىپ تاشلاپ چىنلىقىنى ساقلاپ قالماق/ ～造 يالغاندىن ياسىماق، ئويدۇرۇپ چىقارماق، ساختا/ ～装 ئەقىلانماق، يالغاندىن ... بولۇۋالماق. ③ قورچاق، قانۇنسىز: ～政府 قورچاق ھۆكۈمەت.

② بۇراق، ھىدە، بۇي؛ 蚕～ سېرىق خوش پۇراق/ 臭～ سېرىسىق پۇراق. ③ مەنە، تەرىم، پۇراق، لەززەت، مەززە؛ 趣～ قىزىقىش، قىزىقارلىق، ھەۋەس، لەززەت/ 意～ 长深 مەنىسى چوڭقۇر. ④ مۇلاھىزە، قىلماق؛ 细～ 其盲 كىچىك مەنى تەپسىلىي مۇلاھىزە قىلماق. 必须细细体～，才懂能 理道的中其得 ئىنچىكە مۇلاھىزە قىلغاندىلا، بۇنىڭ داۋاملىنىنى چۈشەنگىلى بولىدۇ. ⑤ خىل، تۈر (دورا)؛ 这～药 七共一子 ھەممىسى يەتتە خىل دورا بار.

位 wèi ① ئورۇن، جاي؛ 座～ ئورۇن / 职～ خىزمەت ئورنى. ② پادىشاھلىق ئورۇن، تەخت؛ 即～ تەختكە ئولتۇرماق/ 篡～ تەختىنى تارتىۋالماق. ③ خانا (ھېسابلاش)؛ 个～ بىرلەر خانىسى/ 十～ ئونلار خانىسى. ④ ھەقدار سۈزە؛ 座～ 底图 بولداش/ 五～ 客 ئۈچ مېھمان.

慰 wèi ① تەسەللىي، ھۇزۇر؛ 无大

～ 的精神 قورقماس روھ/ ～ 首 尾 توخۇ يۈرەكسىلىك قىلماق، قورقماق، يۈرەكسىزلىك قىلماق. ② قايمۇل بولماق؛ 可生后 ～ ياشىلار ھەممىتەنمۇ قايمۇل بولۇشىغا ئەرزيدۇ.

喂 wèi ① ئوندەش بولۇپ، چاقىرغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ؛ ～，谁是？ ھەي، سىز كىم؟ ～，快来呀！ ھەي، تېز كەلسەڭچۇ! ② بەرمەك، يېگۈزمەك؛ ～小孩子 بالىنى ئېمىتمەك، بالىغا نان يېگۈزمەك/ ～口牲 ئۇلاغقا بوغۇز بەرمەك. ③ باقماق؛ ～鸡 توخۇ باقماق/ ～羊 قوي باقماق.

碾 wèi <方>ئۇن تارتماق.

胃 wèi ① ئاشقازان. ② ئەكىلمۇل يۇلتۇز ئۇركۈمى.

谓 wèi ① ئېيتماق، دېمەك؛ 人～日予 ھاڭسىرى ماڭا شۇنداق دېدى. ② دېگەن، ئاتىماق، ئاتاش، ئاتىلىش؛ 何～称 ئاتاش، ئاتىلىش/ ～工人 法吸呼 سۈلئىي نەپەسلەندۈرۈش دېگەن نېمە؟[所谓]

鲔 wěi <古>ئوستمر بهلمقى.
颉 wěi تمنچلانماق، تمپتمنچ، چمچيت، شۇك تۇرماق.
猥 wěi ① چاكمناء، چۇپەي. [猥亵] wěixiè پەسكەشلمك، پەسكەشلمك قىلماق، بەدقىلمق؛ ～～语 پەسكەش گەپ/ ～～行为 پەسكەش قىلمق، بەدقىلمق. ② ئەبجەش، كۆپ.
卫 wèi ① قوغدىماق؛ 自～ ئۆزىنى قوغدىماق/ ～家保 يۇرتىنى ۋە ۋەتەنىنى قوغدىماق. [卫生] wèishēng سەھىيە، ساقلمقنى ساقلىماق، ھېچىز سەھەت، تازلىق؛ 个人～～ شەخسىي تازلىق، /环境～～ مۇھىت تازلىقى. ② مۇھاپىزەتچى؛ 警～ مۇھاپىزەتچى /后～ ھىماتچى قوشۇن؛ 防～ ساقلىغۇچى. ③ گېيشەك؛ 双～来迎 ئىككى گېيشەكنى ھەيدەپ ئالدىغا چىقماق. ④ <古> گازارما.
为 wèi ① ئۈچۈن، 见另 wéi ① بولماق؛ 人民服～ خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلماق. ② مەقسەتنى بىلدۈرىدۇ؛ ～进一步巩固无产阶级专政而斗争 پرولېتارىيات دىكتاتۇرىسىنى يەنمۇ مۇستەھكەملەش ئۈچۈن كۈرەش قىلماق/ ～了解放全人类而奋斗پۈتۈن ئىنسانىيەتنى ئازاد قىلىش يولىدا كۈرەش قىلماق. ③ 诺～且：كەـ/ـقاـ/ـغا 君之言听～～ ھەر قايسىلىرىغا دېيىلىدى. ④ ياردەم قىلماق، ھىمايە قىلماق.
未 wèi ① (12 مۆچەللىك سەكىزىنچىسى). ② پېشىن ۋاقتى. ③ ئىنكار سۆزىبولۇپ، بىلمەسلىكنى، بولمايدىغانلىقنى بىلدۈرىدۇ؛ ～知可否 بولۇش-بولماسلىقنى بىلىپ بولمايدۇ/ ～成年 تېخى ياش - قۇرامغا تولمىدى. ④ جۈملىنىڭ ئاخىرىدا كېلىپ، سوراق مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ، 君其知～意吗 ～～ جانابلىرى ئۇنىڭ مەنىسىنى بىلەملىكىن؟
味 wèi ① تەم؛ 五～ بەش خىل تەملىك/ 甜带～儿 تاتلىق. [口味] kǒuwèi تەم، ھەۋەس. ھېسسىيات، دىت؛ 这件事正合他的～～ بۇ ئىش ئۇنىڭ دىتىغا تازا ياقىدۇ.

～酒 هاراق يىمىلمىماق. ④ پىششىقلىماق، تەكرارلىماق، تەكرارلاپ تۇرماق: 常时～ ئۆگەنىش 认知和论理的过学习 ئەقىل نەزەريىسىنى دائىم تەكرارلاپ تۇرۇش كېرەك. ⑩ ۋابا.

瘟 wēn ۋابا. 防～疫 ۋابانىڭ ئالدىنى ئالماق.

鳁 wēn [鰮鳁] wēnjīng كىلۇ-پانۇدون.

文 wén ① شەيئىي ھادىسىلەرنىڭ مۇرەككەپلىكى كەلتۈرۈپ چىقارغان سىزىق، يول ۋە ئوبراز: 天～ ئاستىرونومىيە. ② گۈل چەكمەك. ③ يېزىق، خەت: 甲骨～ چىغنانى-تاغاق يېزىقى / 外～ چەت ئەل يېزىقى، چەت ئەل تىلى / 除扫盲～ ساۋاتسىزلىقنى يۇمۇ-ساق. [献文] wénxiàn ھۆججەت. [学文] wénxué ئەدەبىيات. [章文] wénzhāng ماقالە، ئەسەر، گەپ، مەنە: ～古 / ماقالە يازماق～作 قەدىمكى ئەسەر. [言文] wényán كونا خەنزۇ يازما ئىەدەبىي تىلى. ④ <古> مۇراسىم: 虚～ ساختا مۇراسىم/ 繁～ مۇرەككەپ رەسىم - يوسۇنلار. [明文] wénmíng مەدەنىيەت، مەرپەت، مەدەنىي، مەدەنىيەتلىك، مەرپەتلىك: 中国是国～之一 جۇڭگو دۇنيا بويىچە مەدەنىيەتنى ئەڭ بۇرۇن تەرەققىي قىلغان دۆلەتلەرنىڭ بىرى. [化文] wénhuà مەدەنىيەت، مەدەنىيەتلىك، بىلىم، ساۋات. [物文] wénwù مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرى. ～质 ⑤كۆرۈنۈش، قىياپەت: 彬彬～ نازاكەتلىك. ⑥ مەۋ-ردي، مۇلكي: ～人 مۇلكي خادىم/ 将武臣～ قەلەمگىمۇ، ئەلەمگىمۇ ماھىر. (كۆچمە مەنىدە) نازاكەتلىك، سىپايە: ～雅 نازاكەتلىك/ 绉绉～ سۇس سىپايە. [火文] wénhuǒ ئوت. ⑦ يارماق، تىيىن: 一～不值 بىر يارماق/一～钱 بىر تىيىنغىمۇ ئەرزىمەيدىغان. ⑧ يۇ-شۇرماق، يېپىماق: ～过 ناتالىقنى يوشۇرماق، ناتالىقنى يېپماق.

ياسىماق، كۆڭۈل ئېچىتماق، ~ 伤脑筋 يارىدارلاردىن ھال سورىماق، يارىدارلارنى يوقلىماق/ ~ 慰问伤员 ئالدىنقى سەپتىكى جەڭچىلەردىن ھال سورىماق. ② خاتىرجەم بولماق، كۆڭۈل تىنچ دۇرماق، كۆڭلى تىنماق: 欣慰 ~ خوشاللىق، خاتىرجەملىك، كۆڭلى خوشلۇق.

遗 yí 见另 wèi

~书以之慰 قىلىماق، جەرمەك: كىتاب تەقدىم قىلماق.

魏 Wèi ① ۋېي دەۋلىكى. ② ۋېي پادىشاھلىقى. ③ ۋېي سۇلالىسى.

WEN

温 wēn ① يىللىق، يىلمان، مۆتىدىل: ~ 水 يىلمان سۇ. [饱温] wēnbǎo كىيىم پۈتۈن ۋە قورساق توق بولماق. [度温] wēndù ئىسسىقلىق، ھارارەت، تېمپېراتۇرا: 气~ ھاۋانىڭ تېمپېراتۇردىسى/ 低~ تۆۋەن تېمپېراتۇرا/ 体~ بەدەن تېمپېراتۇرىسى. ② سىيلىق، مۇلايىم. ③ يىلتىماق؛ suǒwèi دېمەك، ئاتالمىش: 所谓 的物事析分是就，析分 ~~ 盾矛 تەھلىل قىلىش دېگەنلىك شەيئىلەرنىڭ زىددىيەتلىرىنى تەھلىل قىلىش دېمەكتۇر. [无谓] wúwèi بىمەنىلىك، بولمىغۇر، بىھۇدە، ئورۇنسىز: 这句话太~~了 بۇ بەكمۇ بولمىغۇر گەپ، بۇ تولىمۇ مەنىسىز گەپ.

猬 wèi كىرپە.

渭 Wèi ۋېيخې دەرياسى.

尉 yù 见另 wèi <古> ① ئەھەل نامى: 太~ ئەمرلەشكەر، ② لېيتېنانت. ③ [氏尉] Wèishì ۋېيشى ناھىيىسى.

蔚 wèi ① بۇك - باراقسان، بولۇق. (كۆچمە مەنىسىدە) ھەشمەتلىك، ھەيۋەت، كۆركەم: ~ 为大观 كۆركەم، ھەشمەتلىك. [蔚蓝] wèilán كۆك، زەڭگەر: ~ 空天的 كۆك ئاسمان، زەڭگەر ئاسمان. ② گۇزەل، چىرايلىق: 云蒸霞~ يارقىن ۋە گۇزەل.

慰 wèi ① بەزلىمەك، تەسەللىي بەرمەك، كۆڭلىنى

سوت قىلماق، سۆرۈشتۈرمەك؛ ～口供 تەكرار قىلدۇرماق. (كۆچه مه مەنىده) جاۋالسماق، سۆرۈشتۈرمەك: 从不 دائىم ～ ئەگەشكۈچىلەرنى سۆرۈشتۈرمەسلىك. ④ ئاردىلاشماق، كارى بولماق؛ 过不 概 ～ قىلچە كارى بولماسلىق. ئالمەن ئوخشاش.

纹 wén 另见 wèn 'wēn' 'تۇز' بەزى سۆزلەمەك.

揾 wèn 有碗这：～ چاك، دەز：一道 ～ بۇ چىنىنىڭ بىر يېرىدە دەز بار ئىكەن/ 打破 沙锅～底到 ئىشنى تېگى - تەكتىگىچە سۆرۈشتۈرمەك، ئۇجۇر - بۇجۇرىگىچە سۆرۈشتۈرمەك.

WENG

翁 wēng ① بوۋاي：渔 ～ بېلىقچى بوۋاي /老～بوۋاي. ② ئاتا، دادا. ③قېيىن ئاتا：～ 姑老 قېيىن ئاتا - قېيىن ئاتا/ ～ 婿 قېيىن ئاتا ۋە كۈيئوغۇل.

嗡 wēng غوۋك - غوۋك، غو- دىماق، غىڭ - غىڭ، غىڭ- دىماق：～～ 响 ئىنايى- روپىلان گۈركىرىمەك/ 蜜蜂 ～～ 飞地 ھەسەل ھەرىلىرى غوۋك - غوۋك قىلىپ ئۇچماق.

鹟 wēng چۈمۈلىخور تورغاي.

鹈 wēng <方> قونچ، ئۆتۈك قونچى.

蓊 wěng بۇك - باراقسان：～郁 بۇ- لۇق/ ～茸 بۇك - باراقسان.

滃 wěng ① لىپىلدىق. ② بۇلۇت كۆتۈرۈلمەك.

瓮 wèng كۆپ، ئىدىش. [坛～] قۇۋۇقلۇق سېپىل.

蕹 wèng كاۋاك سەي.

鼇 wèng ئېتىلىپ قىلىسماق (بۇرۇن).

WO

挼 wō [挼老] zhuā 见另 Lǎowō لاۋوس.

莴 wō [苣莴] wōju ئوسۇك.

涡 wō 见另 guō قايىنام：～卷 旋人 قالماق، زەخمىسىمەت - ئىسزاغا

纹 wén 见另 wèn سىزىقچە، سىزىق، يول: 水 ~ سۇ سىزىقچىلىرى / 指 ~ قول سىزىقچىلىرى/ 这木头 ~ 很理 بۇ ياغاچنىڭ يولىرى ياخشى چىرايلىق ئىكەن.

蚊 wén <方> سۈس ئوتتا ياشا. | پەشۈرماق.

雯 wén گۈل ـ نەقىشتەك كۆرۈنگەن بۇلۇت.

闻 wén ① ئاڭلىماق: 耳~不如目见 ئاڭلىغان كۆرگەنگە يەتمەيدۇ، ھەك ئاڭلىغاندىن بىر كۆرگەن ئەلا. ② خەۋەر: 新~ يېڭى خەۋەر/ 奇~ ئاجايىپ خەۋەر. ③ ئاتاقلىق، داڭدار، مەشھۇر: ~人 ئاتاقلىق ئادەم. ④ نام، ئاتاق: 令~ ئاتاقلىرى/ 丑~ سېسىق نام. ⑤ پۈرىماق: 这~~什么味? پۈراپ باقە، بۇ قانداق پۈراق؟ /我~见了味香 مېنىڭ بۇرنۇمغا خۇش بۇي پۇراۋاتىدۇ.

刎 wěn بوغۇزلىماق: 自~ ئۆزىنى بوغۇزلىماق.

吻 wěn ① لەۋ، كالىپۇك: 接~ سۆيۈشمەك. [合吻] wěnhé ماس كەلمەك. ②سۆيمەك.

抆 wěn سۈرتمەك: ~泪 ياشنى سۈرتمەك.

紊 wěn قالايمىقان، تەرتىپسىز: 不条有~ رەتسىزلىك ھەم تەرتىپلىك.

稳 wěn ① چىڭ، پۇختا، مۇستەھكەم: 站~场立 چىڭ تۇرماق، ئۆز مەيدانىدا چىڭ تۇرماق/ ~步前进 پۇختا قەدەم بىلەن ئىلگىرىلىمەك. (كۆچمە مەنىدە) ئېغىر ـ بېسىق، تەمكىن: ~重 سالماق، تەمكىن، ئېغىر ـ بېسىق، ۋەزىن.② توغرا، ئىشەنچلىك: 九拿十~ 90 پېرسەنت ئىشەنچلىك، خېلى ئىشەنچلىك.

问 wèn ① سورىماق: 到~处享 ~ ~ ئىش سوراش ئورنىغا بېرىپ سوراپ كۆرگىن. [题问] wèntí مەسىلە، سوئال. ② ھال سورىماق، سالامىلاشماق: ~候 سالام، سالام ئېيتماق، تەنچلىق سورىماق. ③ سوراق قىلماق،

握 wò تۇتماق: ~ 手 قول
幄 wò چېدىر. [ئېلىشماق.
渥 wò ھۆل بولماق، نەم-لەشمەك. [渥优]yōuwò ياخشى، ئوبدان.
龌 wò <方> wòchuò [龊龊] پاسكىنا، مەينەت، ئىپلاس.
沃 wò <方> پاسكىنا بولماق، مەينەت بولماق.
俄 wò (~子) خالىغان.
斡 wò ئايلانماق، چۆرگىلەمەك، پىرقىرىماق. [旋斡] wòxuán سالا قىلماق، كېلىشتۈرمەك، ياراشتۇرماق: 从中~ ~ ئارىغا چۈشۈپ سالاقىلماق.

WU

乌 wū ① قاغا. [合乌]wūhé (ئوخشىتىش مەنىسىدە) قالايمىقان، ئالامان: ~~之从 قالايمىقان ئالامان. ② قارا: ~云 قارا بۇلۇت/ 木~ قارا دەرەخ، قارىياغاچ. ③ <古> 语助词: ~足道哉 قانداقمۇ تىلغا ئېلىشقا ئەرزىمەسمۇ؟ Wūzībiékè [克别孜乌] ئۆزبېكلار.

邬 Wū ۋۇ (نامىلە).

呜 wū ① كۆر - كۆر، كۆر-كۆرۇلدىمەك، ھۇ، ھۇ-ھۇ، ھۇ-ھۇ قىلماق: ~~笛汽厂工 كۆدۈكى كۆرۈلدىمەكتە. ② [呜呼]wūhū ۋاھ-ۋاھ، ئاھ، ئېھ: 命~~ جان ئۈزمەك.

钨 wū ۋولفرام (W).

坞 wū ① ئەسكى ئۆي. ② سۇ-ئۆمماق (تامنى).

污 wū ① نىجىس، ناپاك، ئىپلاس، پاسكىنا: ~泥 نىجاسەت. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ناپاكلىق، خىيانەتچىلىك: 贪~ خىيانەت قىلماق. [辱污] wūrǔ ھاقارەت، ھاقارەتلىمەك، بۇلغىماق، داغ تەگكۈزمەك.

巫 wū داخان، باخشى، پېرىخون.

诬 wū بوھتان قىلماق، قارىلىماق: ~告 تۆھمەت چاپلاپ ئەرز قىلماق /赖~人 كىشىگە قارا چاپلىماق.

於 yú ،yū (于) 见另 wū
1. ئاھ-ئۇھ.
[菟於] wūtú <古> يولۋاس.

ئۇرۇلمىشىپ قالماق.

窝 wō ① ئۇۋا، چاڭكاك، كاتەك: 鸡～ توخۇ كاتمىكى/ 蜂马～ ھەرە كۆنىكى، ھەرە ئۇۋىسى/ 狼～ بۆرە ئۇۋىسى. ② يوشۇرماق، تىقىپقويماق: ～赃 ئوغرىنى يوشۇرماق/ ～赃 زاڭ مالنى يوشۇرۇپ قويماق /～藏 يوشۇرماق. ③ بۇزۇقلار ئۇۋىسى: 贼～ ئوغرىلارنىڭ ئۇۋىسى. ④ زىننىخ. ⑤ ئەگمەك: 把铁丝～个圈圆 سىمنى ئېگىپ چەمبەر قىلماق. ⑥ تولماق، كۆپمەك: ～火 قورساق كۆپمەك، ئىچىگە دەرد تولماق. /～心 قورساق كۆپمەك. [工窝] wōgōnɡ ئىش توختاپ قالماق، بىكار تۇرۇپ قالماق. ⑦ مىقدار سۆز: 一～下了五 بەش مۇشۇك بىر قېتىمدا بەشنى تاسلانلىدى.

蜗 wō(牛～)قولۇله. [居蜗] wōjū تارچوق ئۆي، كىچىك كىنە ئۆي.

倭 Wō <古> ياپونىيە.

踒 wō قايرىلمىپ كەتمەك: 手～了 قول قايرىلمىپ كەتمەك.

涡 wō قى - قىيىقىق (قورخۇنمىك چىللىشى).

我 wǒ مەن، بىز، بىزنىڭ، ئۆز: ～国 دۆلىتىمىز/ 自～ 评 批 ئۆزىنى ئۆزى تەنقىد قىلماق/ 忘～ 神精 ئۆزىنى ئۇنتۇغان ھالدا ئىشلەشتەك پىداكارلىق.

肟 wò ئوكسىم.

沃 wò ① مۇنبەت، ئۇنۇملۇك: ～土 ئۇنۇملۇك يەر/ ～野 مۇنبەت دالا. ② سۇغارماق.

卧 wò ① ياتماق: 仰～ ئوڭدا ياتماق/ ～倒 ياتماق/ ～病 ئاغرىپ يېتىپ قالماق. ئاغرىپ ئورون تۆتۈپ يېتىپ قالماق/ 猫～在炉旁边 مۇشۇك ئوچاق بېشىدا ياتىدۇ/ ～在鸡窝里 توخۇ كاتىكىدە ياتىدۇ. ② ياتاق: ～室 ياتاقخانا، ياتاق ئۆي /～铺 كارىۋات (پويىزدا). ③ ياتقۇزماق: 把小孩～在床上 بالىنى كارىۋاتقا ياتقۇزماق.

握 wò ئىسسىلاردا تولۇلمىدۇ.

wǔyì يەرىم كېچە، تۈن نىسپى.

Wǔ 仵 ۋۇ (姓氏). [作伍]

wǔzuò <古> جەسەت تەكشۈرگۈچى.

wǔ 忤 ئىتائەت قىلماسلىق. چىقىشالماسلىق.

wǔ ① ئۇچرىشىپ قالماق، يولۇقماق. ② تەتۈر، قارشى، خىلاپ، خىلاپلىق قىلماق: 违~ خىلاپلىق قىلماق.

wǔ <古> ھۈجرا، يىغىن ھۈجرىلار.

wǔ ① چۆچۈپ داڭقېتىپ قالماق، ھاڭ - تاڭ بولۇپ قالماق. ② ئىخلاسى قايتماق، رايى يانماق.

wǔ [娼妩] wǔmèi يېقىملىق، مېھرى ئىسسىق، دىلبەر، جەزبىلىك.

wǔ ① ھەربىي ئىشلارغا دائىر؛ قورال، قورالللانماق: ~ 装 قورالللىق، قورالللانماق/ ~ 器 قورال - ياراغ /~ 术 چاماباشچىلىق. ② جەسۇر، باتۇر: 英~ جەسۇر، باتۇر. [断武] wǔduàn قارىسىغا ھۆكۈم قىلماق، ئۆزبېشىمچىلىق قىلماق. ③ يېرىم قەدەم: 行不数~ بىر نەچچە قەدەممۇ ماڭالماسلىق.

wǔ [鹉鹏] yīngwǔ شاڭتۇتى، تۇتقۇش.

wǔ 侮 خار لىماق، خور لىماق، ھاقارەتلىمەك، بوزەك ئەتمەك: 中国人民是不可~的 جۇڭگو خەلقىنى بوزەك قىلىش مۇمكىن ئەمەس /抵御外~ چەت ئەلنىڭ بوزەك قىلىشىغا قارشى تۇرماق.

wǔ 捂 ياپماق، ئەتمەك: 用嘴着~手 قول بىلەن ئاغزىنى يېپىۋالماق. 放在罐子里~ 味了走得免来起 ئىددىشقا سېلىپ ئاغزىنى ئېتىپ قويۇپ پۇرىقى يوقاپ كەتمىسۇن.

wǔ 牾 زىددىيەت، زىت، زىت كەلمەك، توقۇنۇشماق، قارشىلاشماق.

wǔ ① ئۇسسۇل، تانسا؛② ئويناتماق، ئويناتقۇلاشتماق: 手~足蹈 ئويناشقاشىپ كەتمەك. ~剑 قىلىچ ئويناتماق/ 歌~ ياڭگار ئۇسسۇل

东在住他：خانا، ئۆي wū 屋
～北的族 ئۇ شەرقىي ئۆيىنىڭ شىمالىي خانىسىدا تۇرىدۇ.
①<古>wù，è，ě见另 wū 恶
③'乌' بىلەن ئوخشاش. ② ئاھ：～，何也言！ ئاھ، بۇ قانداق گەپ!
亡 wú <古>wáng见另 wú يوق.
有到 ～ 从：يوق ① wú 无
样这乎须～：بولمايدۇ. ② بۇيرۇقتەك بىرلەققا كەلمەك. بولمايدۇ/ ～ 试试妨 سىناق قىلىپ كۆرگەنمىك زىيىنى يوق. [非无] wúfēi...：دىن باشقا... يوق، ...تىن باشقا ئەرسە ئەمەس، پەقەت... خالاس：他评批你，～～ 是 ئۇنىڭ سېنى تەنقىد قىلىشى سېنىڭ ئىلگىرىلىشىگە يارىدىم قىلىشتىن باشقا نەرسە ئەمەس. [论无] wúlùn：مەيلى، قەتئىينەزەر：～～ 是 律纪守遵要都谁 كىم بولۇشتىن قەتئىينەزەر، ھەممە ئادەم ئىنتىزامغا رىئايە قىلىشى كېرەك.
芜 wú ئوت - گىياھ بىلەن

كەتمەك：～城 ئۇرت - چۆپ بىلەن كەتكەن شەھەر. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) قالايمىقان.
毋 wú بولۇشسىزلىقنى بىلدۈرىدۇ：宁缺～滥 ئاز بولسىمۇ ساز بولسۇن.
吾 wú مەن، مېنىڭ.
梧 wú چىنار.
鼯 wú ئۇچار تىيىن.
吴 Wú ① ۋۇ بەگلىكى. ② ۋۇ پادىشاھلىقى.
蜈 wú [蜈蚣]wúgong قىرىقئاياغ، كىركە قۇرت.
五 wǔ بەش.
伍 ① wǔ ① سەپ، قاتار، قوشۇن، قىسىم：人 ～قوشۇنغا كىرمەك، ئەسكەرلىككە كىرمەك. ② شېرىك، ھەمراھ، چۆپقەت：为与相 ～ چۆپقەت بولۇۋالماق. ③ بەش ('五' نىڭ چوڭ يېزىلىشى).
午 wǔ ① ئات يىلى. (12 مۆچەلنىڭ يەتتىنچىسى). ②چۈش：～饭 چۈشلۇك تاماق/ ～前 چۈشتىن بۇرۇن، ～下 چۈشتىن كېيىن ساڭگىت بىرده يەتتەن بار. [夜午]

雾 wù ① تۇمان، تۇتەك، ما-نان. ② تۇمانسىغا ئوخشىتىش نەرسىلەر: 喷～器 تۇمانلاش-تۇرغۇچ.

坞 wù ①توسۇق، ئاكوپ. ② ساي، سايلىق: 山～ تاغ ئارىسىدىكى سايلىق /花～◇ گۈلزار. [坞船] chuánwù دوك، پردىستان.

误 wù ① خاتا، خاتالىق، سەۋەنلىك: ～解 خاتا چۈ-شەنمەك، خاتا چۈشىنىپ قال-ماق، خاتا بىلىپ قالماق/ ② كېچىكتۈرمەك، دەخلى يەتـ-كۈزمەك: ～事 ئىشقا دەخلى يەتـكۈزمەك / 火～车点 پويىز كېچىكمەك / 生产学习两不～ ئىشلەپچىقىرىشقىمۇ، ئۆگـ-نىشكىمۇ دەخلى يەتكۈزمەس-لىك. ③ زىيانغا ئۇچراتماق، زامىن بولماق: ～人子弟خەق-نىڭ بالىلىرىنىڭ ئىستىقبا-لىغا زامىن بولماق. ④ بايقـ-ماي زىيان يەتكۈزمەك: ～伤 بايقىماي ياردەم قىلىپ قويـ-ماق، دەققەتسىزلىكتىن يارد-ەم قىلىپ قويماق.

恶 wù 另见 è، ě بىر-زار بولماق. نەپرەتلەنمەك: 可～ يىرگىنچىلىك، لەنىتى، نەپرەتلىك/ 深～痛绝 قاتتىق يىرگىنمەك.

悟 wù بىلمەك، چۈشەنمەك، ئويغانماق: ～出这个道理 بۇ داۋلىنى چۈشەنمەك / 恍然大～ بىردىنلا ھوشىنى تاپماق. [悟觉] juéwù 1. چۈ-شەنمەك، ئويغانماق 2. ـ ئاڭ سەۋىيە. ئاڭ: ～级 سىنىپ ئاڭ /共产主义～～ كوم-مۇنىستىك ئاڭ.

晤 wù يولۇقماق. ئۇچراش-ماق، كۆرۈشمەك: ～面 يۈز كۆرۈشمەك، دىدارلاشماق /～谈 كۆرۈشۈپ پاراڭلاشماق/ 会～ ئۇچراشماق، كۆرۈشمەك.

焐 wù ئىسسىتماق، ئىسسىق ئۇتكۈزمەك: ～～袋水热用 手 گىرىلكا بىلەن قولنى ئىس-سىتماق.

瘴 wù [瘴子] wùzi خىل، 瘴 wù ئۇيقۇدىن ئويغانماق.

骛 wù ① قالايمىقان يۈر-گۈرمەك. ② '③务' بىلەن

سۆلى.

[鼓舞] gǔwǔ ئىلھام بەرمەك، رىغبەتلەندۈرمەك: ～人心的众群 ئاممىنىڭ قىزغىنلىقىغا ئىلھام بەرمەك. ② ئىشلەتمەك، ئويناتماق: ～弊 ھىيلە ئىشلەتمەك، كۆز بويىماق /～文弄墨 قەلەم ئويناتماق.

兀 wù ① ئېگىز ئەمما تۆز. ② چوقچىيىپ تۇرماق: 突～ چوقچىيىپ تۇرماق.

杌 wù ① كۆرسى، بەندىك. ② [陧杌] wùniè خاتىرجەمسىزلەنمەك.

靰 wù [鞮靰] wùlo چورۇق.

勿 wù رەۋىش بولۇپ، دەملىماسلىق، ئەتمەسلىك»نى بىلدۈرىدۇ: 请～动手! قولۇڭنى پۇلاڭلاتما! قولۇڭنى جىم تۇت! 闻声～惊 بەرەر ئاۋازنى ئاڭلىغاندا چۆچۈپ كەتمەسلىك كېرەك.

物 wù ① نەرسە، مال - مۈلۈك، مال، شەيئى: 价～ مال باھاسى /万～ بارلىق شەيئى ئىلىمى/ 新事～ يېڭى شەيئى. (كۆچمە مەنىدە) مەزمۇن، ماھىيەت: 言之～ سۆزنىڭ مەزمۇنى بار، سۆزى مەزمۇنلۇق. [质物] wùzhì ماددا، ماددىي. ～不灭 ماددا يوقالمايدۇ. [色物] wùsè ئىزلىمەك، تاللىماق، دەتلىماق. ② «مەن»دىن باشقا بارلىق ئادەم: 待人接～ كىشىلەر بىلەن مۇئامىلە قىلماق/ ～所望 ئۇمىدى. 归～ ئۇن بۇرجىنىڭ بەشىنچىسى؛ بەشىنچى.

务 wù ئىش، خىزمەت: 任～ ۋەزىپە/公～ ھۆكۈمەت خىزمىتى/工作者～ سەھىيە خىزمەتچىسى، تەببىي خادىم. ② شۇغۇللانماق: 农～ دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللانماق. ③ تىرىشماق: 不要好高～远 كۆرەڭلىك قىلماي، كۆرەڭلىمە. ④ زۆرۈر، لازىم، كېرەك، شەرت، چوقۇم، جەزمەن: ～请准时出席 چوقۇم بۇرۇن ۋاقتىدا قاتنىشىپ بەرگەيسىز/ 你～去一趟 سىزنىڭ بىر قېتىم بېرىشىڭىز لازىم.

～烟 تاماكا چەكمەك.② شۇمۇرمەك، ئۆزىگە تارتماق: ～药 水 دورا پاختىسى ～能花棉 سۇنى شۇمۇرۇۋالمىدۇ / ～墨纸 سىياھ شۇمۇرگۈچى قەغەز /～铁石 ماگنىت. xīshōu [收吸] شۇمۇرمەك، قوبۇل قىلماق، تارتماق: ～根由物植 分养 ئۆسۈملۈكلەر يىلتىزى ئارقىلىق ئوزۇقلىنىدۇ/ ～～先进经验 ئىلغار تەجرىبىلەرنى قوبۇل قىلماق.

希 xī ① نادىر. ئاز، كەم ئۇچرايدىغان: 物以～为贵 كەم ئۇچرايدىغان نەرسىلەر قىممەتلىك بولىدۇ.② ئۈمىد قىلماق، ئارزۇ قىلماق، ئارزۇ-لىماق، سورىماق: ～望出时准 ئۆز ۋاقتىدا كېلىپ قاتنىشىپ بېرىشىڭىزنى سورايمىز / ～望你快回来 تېزرەك قايتىپ كېلىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمىز.

唏 xī ئۇھ. [嘘唏] xīxū '欷欻' بىلەن ئوخشاش.

晞 xī قۇرۇق، قۇرغاق، قۇ-رۇماق: 晨露未～ ئەتىگەنكى شەبنەم تېخى قۇرۇمايتۇ.

欷 xī [欷欻] xīxū ئۇكسۇ-مەك.

烯 xī ئولېفىن (بىر خىمىل ئورگانىك بىرىكمە).

稀 xī ① شالاڭ: 棉种花得太～了不好 كېۋەز بەك شالاڭ تېرىلسا ياخشى بولمايدۇ/～客 ئاندا ـ ساندا كېلىدىغان مېھمان. [松稀] sōngxī ناچار، بوش، ئادەتتىكىدەك. ② سۇ-يۇق: ～饭 سۇيۇق تاماق/سۇ-يۇق سۇلۇغات كەسلاتاسى/～酸 泥 سۇيۇق لاي/～释 سۇ-يۇقلاندۇرماق. ③ نادىر، ئاز، كەم: ～有金属 نادىر مېتال-لار.

豨 xī <古> چوشقا، توڭگۇز. [豨苓] xīlíng تومۇردان.

昔 xī بۈرۈن، بۈرۈنقى، ئۆتكەن، ئۆتكەنكى، ئۆتمۈش: ～者 日～ ئۆتكەنكىلەر /今～比对 بۈ-گۈنكى بىلەن بۈرۈنقىنى سېـ-لىشتۇرماق.

惜 xī ① قەدىرلىمەك، غەنىيـ-مەت بىلمەك: ～阴 ھەر بىر دەقىقىنىمۇ غەنىيمەت بىلمەك/

ئوخشاش.

鹜 wù ئۆردەك؛ 趋若之～ ئۆردەكتەك توپ بولۇپ چېچىلىشاق.

鋈 wù ① ئاق مېتال. ② ھەل بەرمەك، يالاتماق.

X

Xī

夕 xī ① كەچ، ئاخشام، زاۋال ۋاقتى: 朝～شامۇ سەھەر، ئەتىگەن ۋە ئاخشام /～照 كەچكى قۇياش نۇرى. ② ئاخشام: 前～ ئاخشام،ھارپا.

汐 xī دېڭىز سۈيىنىڭ كېچىدىكى ئۆرلىشى.

矽 xī سىلىتسىي (كرېمنىي-نىڭ كونا نامى).

夕 xī [夕宅 zhūnxī] گۆر.

西 xī ① غەرب، كۈنپېتىش، مەغرىپ. قىبلە: 东往～由 غەربتىن شەرققە، مەغرىبتىن مەشرىققە، كۈنپېتىشتىن كۈن چىقىشقىچا /～房 غەربتىكى ئۆي /～南上角 غەربىي جەنۇپ بۇرجەكتە. ② غەربچە، ياۋروپاچە، چەت ئەلچە: ～餐 ياۋروپاچە تاماق /～服 كاستۇم - بۇرۇلكا.

栖 xī [惶栖 xīhuáng] تەشۋىشلەنمەك، تەشۋىشكە چۈشمەك، ئالاقزادە بولماق.

栖 xī 另见 qī [栖栖 xīxī] كۆڭۈل تىنماسلىق، كۆڭۈل توختىتالماسلىق، پاراكەندە بولماق.

氙 xī كسېنون (xiān 氙) نىمك بۇرۇنقى ئاتىلىشى.

牺 xī قۇربانلىق. [牺牲 xīshēng] قۇربان قىلماق، قۇربان بەرمەك، پىداكارلىق.

硒 xī سېلېن (Se).

硒 xī كېچە ئۇسكۇنىلىرىنىڭ ئومۇمىي ئاتىلىشى. [硒装 xīzhuāng] 1. كېچە ئۇسكۇنىلىرى. 2. كېچىنى سەرەمجانلاشتۇرماق.

栖 xī ئۇۋاق گۆرۈچ: (粳～) تورپان.

吸 xī ① شورىماق، چەكمەك؛ تارتماق: ～气 نەپەس ئالماق/

熄 xī ئۆچۈرمەك، ئۆچمەك: ～灯 چىراغ ئۆچۈرمەك / ～火炉 ئوچاقتىكى ئوت ئۆچۈپ قالماق.

螅 xī [蜎水] shuǐxī گىدرا.

奚 xī ① <古> نىمشىلەمچى. ② <古> نىمە. 1. ئۇچۇن 也去不～? نىمە ئۈچۈن بارمايلا؟ 2. نىمە، قانداق: 子～将? 水～自至? سۇ نەدىن جاشلىنىپ نەدە توختايدۇ؟ xīluò [奚落] زاڭلىق قىلماق، مازاق قىلماق، مەسخىرە قىلماق.

傒 xī [傒倖] ددىققەت بولماق، تىمتىت ـ تىمتىت بولماق.

徯 xī ① كۈتمەك. ② '踩' بىلەن ئوخشاش.

溪 xī 另见 qī ئېقىرىق: ～水 ئېقىرىق سۇيى. [溪卡] xīkǎ <旧> شىزاڭددىكى ئاقسۇ گەكلەرنىڭ قورۇقلىرى.

蹊 xī 另见 qī چىغىر يول، يالغۇز ئاياغ يول.

鹝 xī [鹝鹒] xīchī قەدىمكى كىتابلاردا سۇقسۇرغانوخشايدىغان بىر خىل سۇ قۇشى.

觿 xī [觽虫] xīshū چاشقان، ئۇي چاشقىنى.

悉 xī ①بىلمەك، ئۇقماق: 获～ بىلمەك/ 熟～此事 بۇ ئىشنى ئوبدان بىلمەن. ② بارلىق، پۈتۈن، ھەممە: ～心 پۈتۈن زېھنى بىلەن. قېتىمرقىنىپ/ ～数捐献 سانىنى پۈتۈنلەپ ئىمزانە قىلماق.

窸 xī [窣窸] xīsū ئىنچىكە ئاۋاز، نازۇك ئاۋاز.ئاچىقتەكە.

蟋 xī shuài [蟀蟋] xī قارا

翕 xī مۇۋاپىق، مۇۋاپىق كەلمەك، ئۇيغۇن، مۇلايىم.

嘻 xī '吸' بىلەن ئوخشاش.

歙 xī نەپەس ئالماق، تىنماق، نەپەسلەنمەك.

犀 xī ① كەركىدان. ② پۈختا، ئۆتكۈر: ～利ئۆتكۈر. [犀木] mùxī ئوسمانتۇس گۈلى. دالا-چىن گۈلى.

樨 xī ئوسمانتۇس گۈلى، دالا-چىن گۈلى، دالچىن چېچىكى.

锡 xī ① قەلەي (Sn) ② ئىنئام، تارتۇق، ھەدىيە.

爱～公物 ئومۇمنىڭ مۇلكىنى قەدىرلىمەك. [惜怜] xīlián ② قەدىرلىمەك. ② كۆزى قىيماسلىق، ئايىماق: ～别 ئايرىلغۇسى كەلمەسلىك / 不～牺牲 قۇربان بېرىشتىن ئايانماسلىق ～指失掌 بارمىقىنى ئايا ئاپ قولدىن ئايرىلماق. ③ ئەپسۇسلانماق: ～未成功 غەلىبە قازىنالمىغانلىقىغا ئەپسۇسلانماق.

腊 ② xī 另见 là قۇرۇتۇلغان گۆش.

析 xī ① ئاجرىتىپ چىقماق، بۆلۈپ چىقماق: 条分缕～ بىرلەپ بىرلەپ ئاجرىتىپ تەھلىل قىلماق/ 分崩离～ چاك - چېكىدىن بۆسۇلۇپ كەتمەك. (كۆچمە مەنىدە) ② ئىزاھلىماق، يەشمەك، يېشىپ بېرمەك: ～疑 مۇجمەل مەسىلىنى يەشمەك، گۇمانىنى يەشمەك/ 分～تەھلىل قىلماق.

薪 xī [莫薪] xīmíng بىر-سىلغاقىمۇ ئاز (گۈرۈچنى).

浙 xī چايىقىماق، يۇماق [沥浙] xīlì شىر - شىر، شىلدىر - شىلدىر.

晰 xī ئايدىڭ، ئېنىق، روشەن: 看得～ ناھايىتى روشەن كۆرۈنمەك / 十分明～ بەكمۇ ئايدىڭ، تولۇق ئايان.

暂 xī ئادەم تېرىسىدىكى ئاقلىقى. ئۆك.

蜥 xī [蜴蜥] xīyì كەسلەنمە.

膝 xī تىز.

息 xī ① نەپەس، دەم، تىنىق: 鼻～ بۇرۇن بىلەن نەپەسلەنمەك / 喘～ ھاسىرىماق، ھۆمۈدىمەك. ② ياسىماق، توختاتماق، پەسەيتمەك: ～怒 غەزەپنى ياسىماق / 不久经～ ئۇزاققىچە توختىمايلا ئىشلىمەك/ 按时按～作 ئۇز ۋاقتىدا ئىشلىمەك ۋە دەم ئالماق. ③ ئۇچۇر، خەۋەر: 信～ خەت- خەۋەر. ④ ئۆسۈم: 年～ يىللىق ئۆسۈم. ⑤ بالا - چاقا، پەرزەنت: 子～ بالا - چاقىلار. ⑥ كۆپەيمەك، كۆپەيتمەك: 生～ ياشىماق، تىرىك چىلىك قىلماق /灾～祸 ئارقا - ئارقىدىن بالا - قازا كەلمەك.

ھاۋادىن ئۇشتۇمتۇت ھۆجۈم قىلماق. ② مىقدار سۆز: 衣一 ～ بىر قۇ كىيىم. ③ ئۆز پېتى ئىشلىمەك، ئۆزىچىتى ئىشلەۋەرمەك: 图 ～ ئىشلەۋەرمەك/ 滑～داۋاملاشتۇرماق/ 世 ～ ئەۋلادمۇ ئەۋلاد داۋاملاشماق.

媳 xÍ كېلىن. [妇媳] xÍfù كېلىن. [儿妇媳] xÍfur. ئايال، خوتۇن: 兄弟 ～～ ئاكا-ئۇكىلارنىڭ خوتۇنلىرى، يەڭگىلەر. 2. چوكان، جۈۋان.

隰 xÍ زەي ئازگال.

檄 xÍ <古> 1. چاقىرىقنامە، يارلىق. 2. ئەيىبنامە.

洗 xÍ 另见 xiǎn ① يۇماق، تازىلىماق: ～衣服 كىيىم يۇماق/ ～脸 يۈز يۇماق. [手洗] xÍ shǒu قول يۇماق، قول ئۆزەك، يامان يولدىن قايتماق. ② تازىلىماق، پاكىزلىماق: 酒～ تازىلىماق. ③ يۇماق: ～胶卷 فوتو پىلىوكىسىنى يۇماق/ ～片相 رەسىم يۇماق. ④ ئاقلىماق: ～冤 ئۈۋالىنى ئاقلىماق. ⑤ قىرماق، يۇلماق: ～城 شەھەرنى قانغا بويىماق/ ～劫一空 قۇرۇق قىلىپ قويماق. [洗礼] xÍlÍ 1. چوقۇنماق، چوقۇنۇدۇرماق، يۇيۇندۇرماق، چوقۇندۇرۇش مۇراسىمى. 2. سىناق، چېنىقىش: 战～ ئۇرۇش ئىچىدە چېنىقماق، جەڭدە چېنىقماق.

铣 xÍ 另见 xiǎn قىرماق، يونۇماق: ～床 يونۇش ستانوكى/ ～刀 يونۇش پىچىقى/ ～汽缸 سىلىندىر قىرماق.

枲 xÍ ئەركەك كەندىر.

玺 xÍ مۆھۈر، تامغا (پادىشاھلارنىڭ). ئاكۆچۈرمەك.

徙 xÍ يۆتكىمەك، كۆچمەك.

蓰 xÍ بەش بارا ۋەدە، بەش ھەسسە: 倍～ ھەسسىلەپ.

屣 xÍ كەش، خەي.

喜 xÍ ① خۇشاللىق، شادلىق، خۇشال ～خۇراملىق، خۇشال بولماق، شادلانماق، شادلىققا چۆممەك: ～出望外 خۇشاللىقتىن قىمن - قىمنغا پاتماي كەتمەك، خۇشاللىقتىن ياش راپ كەتمەك. ② توي، مەرىكە.

[伯锡] XTbó شىبە مىللىتى.
[杨] xī 见另 yáng ۋەزىم يالما ئاج بولماق.
[熙] xī ① نۇر، يورۇقلۇق. ② ئىناق ۋە شاد - خۇرام.
[熙攘] xīrǎng مەغمۇمقاينىماق، قاينىاپ كەتمەك.
[僖] xī شاد - خۇرام، شاد-خۇر املىق.
[嘻] xī ھەجايماق، كۈلمەك: ~笑 كۈلۈمسىرەمەك / ~皮笑脸 ھەجايماق، كۈلمەك.
[嬉] xī ئويناماق، ئويناشماق.
[熹] xī نۇر، يورۇقلۇق، يورۇماق، سۆزلىمەك. [微熹] xīwēi كۈننىڭ غۇۋا نۇرى، سۇس كۈن نۇرى، خىمرە-شىمرە.
[戏] xī خەتەرلىك، جاپالىق، مۇشكۈل.
[曦] xī نۇر، كۈن نۇرى: 晨~ تاڭ قۇياشنىڭ نۇرى، تاڭ نۇرى.
[羲] xī "曦" بىلەن ئوخشاش.
[蟢] xī ① ئاچچىقسۇ، سىركە. ② ئاتسىل.
[习] xí ① مەشق قىلماق، پىشىقلماق، تەكرارلىماق: 自~ ئۆزلۈكىدىن ئۆگىنىش، تەكرارلىماق. / 复~ تەكرارلىماق. / ~惯 خەسلەتلىشىش / ~气 يېزىشنى مەشق قىلماق/~题 مەشق، كۈنۈكمە، تاپشۇرۇق. ② بىلىمەك، كۆنىمەك: ~兵 ھەربىي ئىشلارنى بىلىمەك. (كۆچمە مەنىدە) دائىم~见 دائىم كۆزگە چېلىقىدىغان، ئادەتتە كۆپ ئۇچرايدىغان/ ~闻 دائىم ئاڭلاپ تۇرماق. ③ ئادەت، ئادەتلەنمەك: 积~ ئۆگەنگەن خۇي / 除~ يامان ئادەتنى تاشلىۋەتمەك/ 恶~ يامان ئادەت.
[鳛] xí <古> لايىمگەك.
[席] xí ① بورا. ② ئورۇن، ئورۇندۇق. ③ قاتناشماق: 出~ قاتناشماق / 缺~ كەلمەسلىك / 入~ كىرىلمەك. ④ زىيادە، غەزا: 摆了两~菜 ئىككى جوزا غەزا تەييارلاندى.
[觋] xí باخشى، پېرىخون (ئەر).
[袭] xí ① ئۇشتۇمتۇت زەربە بېرىمەك، تۇيۇقسىز ھۇجۇم قىلماق: 夜~ كېچىسى تۇيۇقسىز ھۇجۇم قىلماق/ 空~

ناسۇەتقىلماق: 时常和他～
ئۇنىڭ بىلەن دائىم ئالاقىلىشىپ تۇرماق. ⑤ ھە، شۇنداق. ئۇيغۇرچە: 确实 ～ ئەھۋال ھەقىقەتەن شۇنداق. ئەھۋال ئەمەلىيەتكە ئۇيغۇن. ⑥ باغلاپ تۆۋەنگەچۈشۈرمەك ياكى ئۈستىگە تارتماق: 房从上把东西～下来ئۆگزىدىكى نەرسىنى باغلاپ تۆۋەنگە چۈشۈرمەك.

细 xì ① ئىنچىكە: ～竹 ئىنچىكە بامبۇك/～线 ئىنچىكە يىپ /～铁丝 ئىنچىكە سىم. ② كىچىك، ئۇششاق، يۇمشاق: ～沙 يۇمشاق قۇم /～末 ئۇۋاق. ③ نازۇك، نەپىس: 西江～瓷 جياڭشىنىڭ نەپىس چىنە - قاچىلىرى /这块布真～ بۇ زەخت بەك سىپتا ئىكەن. ④ زىل: 嗓音～ ئاۋازى زىل. ⑤ ئەستايىدىل، ئىنچىكە، ئەتراپلىق، تۇجۇپىلىشىدىغان: 胆～心大：يۈرەكلىك ۋە ئەستايىدىل/打算～算 ئىنچىكە ھېساب قىلماق، يېپىدىن يىگىنسىغىچە ھېسابلىماق/作～耕深 جۇڭقۇر ھەيدەپ، تۇجۇپىلىپ تېرىماق. ⑥ ئادەتتىن ئاددىي - سادداﻫ: 他和我过日子很～ ئۇ مەن بىلەن ئاددىي - ساددا تۇرمۇشنى ئاددىي - ساددا ئۆتكۈزىدۇ. ⑦ كونكرېت، تەپسىلات: ～节 دېتال، كونكرېت دېتاللار، ئۇششاق ۋەقەلەر، تەپسىلات.

盼 xì غەزەب بىلەن تىكىلمەك، ئالايماق، كۆز ئالايتماق.

唑 xì ① 另见 qiáqiàng قاقاقلاپ كۈلمەك.

郤 xì ① ئاردىلىق، ئارا. ② ش (姓).

绤 xì كاناپ رەخت.

阋 xì ① گەپ تالاشماق، زوكۇنلاشماق، دەتالاش. [墙阋] xiángqiàng قېرىنداشلار سوقۇشماق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئىچكى ئىناقسىزلىق.

舄 xì ① كەش، ئاياغ. ② '潟' بىلەن ئوخشاش.

潟 xì زەي يەر، شورلۇق يەر: ～卤 شورلۇق يەر.

隙 xì ① ئاردىلىق، يېرىق، چاك، يوچۇق: 墙～ تامنىڭ يېرىقى / 门～ ئىشىكنىڭ يوچۇقى. (ئوخشىتىش مەنىسىدە)

要节约办事～ توي-مەرىكىنى ئىقتىسادچىللىق بىلەن ئۆتكۈزۈش كېرەك. ③ بويسۇنۇش، قالماق، ھامىلىدار بولماق: 她有～了 ئۇنىڭ بويسۇنۇپ قاپتۇ. ④ ياخشى كۆرمەك، ياقتۇرماق: ～闻乐见 ياقتۇرماق، قىزىقماق، ياخشى كۆرمەك. ⑤ ماسلاشماق. ماس كەلمەك، باپكەلمەك. 带海～ ئوخشاش بىلەن ماسلاشمايدىغان گۆش بىلەن ماسلاشمايدۇ.

禧 xǐ ① بەخت، بەختسىزلىك. ② قۇتلۇقلىماق، مۇبارەكلىمەك: 年～ يېڭى يىلىڭىزغا قۇتلۇق بولسۇن.

蟢 xǐ ئۆزۈن پۇتلۇق ئۆمۈچۈك.

葸 xǐ قورقماق، قورقۇنچ: 畏～不前 قورقۇنچاقلىق قىلىپ ئالغا ئىلگىرىلىمەسلىك.

戏 xì 另见 hū ① ئويۇن، ئويىنىماق: 集体游～ كوللېكتىپ ئويۇن / 不要当做儿～ ئويۇنغا ئايلاندۇرۇپ قويماسلىق كېرەك. ② چاقچاق، ھەزىل: ～言 چاقچاق گەپ. ③ ئويۇن، تىياتىر، دراما: 看～ تىياتىر كۆرمەك/ 唱～ تىياتىر ئويىنىماق/ 听～ تىياتىر ئاڭلىماق/ 马～ سېرك ئويۇنى/ 皮影～ تېرە قورچاق ئويۇنى.

饩 xì ① <古> قۇربانلىق. ② تەقدىم قىلماق.

系 xì 另见 jì ① سىستېما، بىر قاتار: ～统 سىستېما/ ～列 بىر قاتار پاكىتلار / 水～ سۇ سىستېمىسى / 世～ نەسەپ، شەجەرە. ② فاكۇلتېت: 中文～ جۇڭگو تىل - ئەدەبىيات فاكۇلتېتى / 化学～ خىمىيە فاكۇلتېتى. ③ ئالاقىدار، مۇناسىۋەتلىك، باغلىنىش: 干～ مۇناسىۋەتلىك، ئالاقىدار، جاۋابكارلىق، جەمئىيلىك. ④ باغلىماق: ～马 ئاتنى باغلىماق. (كۆچمە مەنىدە) سېغىنماق: ～念 سېغىنماق. [系联] xìlián باغلىنىش، ئالاقە، ئالاقە قىلماق، ئالاقە باغلىماق، بىر لەشتۈرمەك، مۇ-

ۆەرلىك / ～ 路相逢 قاريولدا ئۇچرىشىپ قالماق.

遐 xiá ① يىراق: ～迩 يىراق يېقىنلىق / ～方 يىراق جاي. ② ئۇزۇن: ～龄 ئۇزۇن ئۆمۈر.

瑕 xiá داغ. (كۆچمە مەنىدە) ئەيىب، نۇقسان: ～瑜互见 كەمچىلىكسىز بار، ئار تۇقچىلىقمۇ بار.

暇 xiá بوش ۋاقىت، بىكار ۋاقىت: 得～ بوش ۋاقىت چىقارماق / 无～ بوش ۋاقىتى يوق بولماق/ 自顾不～ ئۆز مەشغۇلىتىگە ۋاقتى بولماسلىق.

霞 xiá شەپەق: 朝～ تاڭ شەپەقى / 晚～ كەچكى شەپەق.

辖 xiá ① قولاق (ھارۋا ئوقىنىڭ قولقى). ② قارا ئىشلىق، ئۆي، قارىمىقىدىكى: 直～ بىۋاستە قارا ئىشلىق / 统～ بىر ئورۇنغا باشقۇرماق.

黠 xiá قولۇق، مۇغەمبەر، تادان، كاززاپ: 狡～ ھىيلىگەر / 慧～ ئۆزۈك، مەككار.

下 xià ① پەس، تۆۋەن: 楼～ بىنا ئاستىدا / 山～ تاغ باغرىدا / ～面 تۆۋەن، تۆۋەندە / ～部 پەستە، ئاستىنقى قىسىمدا، تۆۋەندىكى قىسىم، (كۆچمە مەنىدە) 1. كېيىنكى، ئىككىنچى، كېيىنكىسى: ～篇 كېيىنكى قىسىم /～卷 ئىككىنچى جىلد / ～月 كېيىنكى ئاي. 2. تۆۋەن دەرىجىلىك: ～级服从上级 تۆۋەن دەرىجىلىك قىسىم ئۈستىگە بويسۇنماق. ～午 سۆز: ～情 يېقىنراق ئەھۋالى /正中～ 杯 يېقىنراق ئويلىشىدىغان بويتۇق. 3. ناچار، ئوسال: ～品 ناچار مال / ～策 ئامالسىزلىق، ئوسال تەدبىر، ئوسال سىياسەت. ② چۈشمەك: ～山 تاغدىن چۈشمەك / ～楼 بىنادىن چۈشمەك. (كۆچمە مەنىدە) 1. كىرمەك: ～狱 تۇرمىگە كىرمەك / ～水 سۇغا كىرمەك. 2. چۈشمەك: ～乡 يېزىغا بارماق/ ～江南 جىياڭنەنگە بارماق: 3. قايتىماق: ～课 دەرس تەمن قايتماق / ～班 ئىشتىن قايتماق. 4. چۈشۈرمەك، بەرمەك: ～书 بۇيرۇق ئېلان قىلماق / ～令 بۇيرۇق چۈشۈرمەك/～达 چۈشۈرمەك/～力权/

1. ھېسسىيات جەھەتتىكى جا-
راھەت: 有～ كۆڭۈل يارىسى.
2. پۇرسەت: 乘～ پۇرسەتتىن
پايدىلانماق. ② بىكار، بوش:
～地 بىكار يەر.

裌 xiá <古> نەزىر- چىراغ،
زاراخەتمە.

瑕 xiá شار-شۇر،شارقىرىماق.

XIA

呷 xiā ئوتلىماق، ئىچمەك:
～茶 چاي ئوتلىماق / ～～
口酒 بىر يۇتۇم ھاراق ئىچمەك.

虾 xiā 另见 há (بىر
خىل دېڭىز ھايۋىنى).

瞎 xiā ① قارىغۇ،ئەما، كور.
② قارىغۇلارچە،كەلسە-كەلمەس، بىكاردىن-بىكار، بىھۇ-
دە، قالايمىقان، قاردىسىغا: ～
忙 بىكاردىن-بىكار غىلا ئاۋارە
بولماق / ～说八道 ۋالاقلى-
ماق، قاردىسىغا سۆزلىمەك،
ئاغزىغا كەلگەننى دېمەك. ③
چىگىشلەشتۇرمەك، بۇزۇپ قويى-
ماق: 把线～了 يىپنى چى-
گىشلەشتۇرۇپ قويماق. ④<方>
ھۇجەك: ～稻 پۇچەك شال/
～高粱 پۇچەك قوناق.

匣 xiá قۇتا، ساندۇقچە.[话]
1 huáxiázi [千匣] 1. پاتېفون-
نمك يەرلىك تىلدا ئاتىلمىشى.
2. تولا گەپ قىلغۇچى، گەپچى،
گەپ خالتىسى،

狎 xiá قىلمىقسىزلىق، بەتمە-
دەبلىك: ～侮 ئاياغ ئاستى
قىلماق، ھاقارەتلىمەك.

柙 قەپەز (ۋەھشىي ھايۋان-
لارنى ياكى گۇناھكارلارنى
سولايدىغان).

侠 xiá پالۋان ،ئوچى، سا-
خاۋەتچى. 武～ چاملىشىچى
پالۋان / ～客 ئەل كېزىپ
پالۋان / ～义 مەردلىك /～骨
مەردانىلىك، جاسارەت.

峡 xiá بوغۇز: 三～ سەن-
شيا بوغۇزى. [峡地] xiá
بويۇن (ئىككى قۇرۇقلۇقنىك
تۇتاشقان يېرى): 马来半岛克有
拉～～ مالاي يېرىم ئارىلىدا
كرا بويىنى بار. [海峡] بوغۇز:
台湾～～ تەيۋەن بوغۇزى.

狭 xiá تار: 地方太～ يەر
يەك تار، يەك تار جاي / ～
隘的主国爱义 تار ۋەتەنپەر-

پوپوزا قىلىما.

夏 xià ① ياز، يازلىق، ياز پەسلى. ② (X) جۇڭگونىڭ كونا ئىسمى(«خۇاشيا»دىيىلىدۇ). ③ شياسۇلالىسى. [万夏] xiàlì ئاي كالېندارى، قەمەرىيە.

厦 shà 见另 X xià [门厦] X iàmén شيامېن شەھىرى.

唬 xià 见另 hǔ "吓" بىلەن ئوخشاش.

罅 xià يوچۇق، يېرىق.

XIAN

仙 xiān ئەۋلىيا.

氙 xiān كسېنون (Xe).

籼 xiān قارا شال (گۈرۈچنىڭ بىرخىلى).

先 xiān ① ئالدى، ئالدىن، ئاۋۋال، بۇرۇن: 占～ ئالدىدا تۇرماق / 首～ ئالدىدى بىلەن / 抢～一步 ئالدىدا كەتمەك / 恐后◇争～ بەس-بەس بىلەن. [天先] xiāntiān تەبىئىي، تۇغما، ئەزەلدىن بولغان، ئەزەلدىن بار: ～～不足 تۇغما ئەيىب. [进先] xiānjìn ئىلغار، ئالدىنقى قاتاردىكى [生先] xiānsheng 1. ئوقۇتقۇچى، مۇئەللىم. 2. ئەپەندى. 3. دوختۇرلارنىڭ ئاتىلىشى. ④ ئەجدادلار، چوڭلار. ⑤ ئۆلۈپ كەتكەنلەرنىڭ ھۆرمەتنامىسى: 革命烈先 ئىنقىلابىي قۇربانلار.

酰 xiān ئاتمسل(رادىكال).

纤 qiàn 见另 xiān ئىنچىكە. [纤维] xiānwéi ئالا، [尘纤] xiānchén چاڭ، چاڭ - توزان: ～不染 چاڭ - توزان قونمايدىغان.

跹 piān xiān [翩跹] xiān لەرزان، ئىشادلانماق.

忺 xiān خۇشال بولماق، ئىشتىياق ئاچماق، قايىرماق: ～盖锅 قازانغا قاپاق ئاچماق / ～于帘 پەردىنى قايىرماق، پەردىنى ئاچماق. (كۆچمە مەنىدە) قوزغالماق، قوزغىماق، كۆتۈرمەك، كۆتۈرۈلمەك: ～起高命革潮 ئىنقىلابنى يۇقىرى دولقۇنغا كۆتۈرمەك، ئىنقىلابنى يۇقىرى دولقۇنىنى كۆتۈرمەك.

锨 xiān گۈرجەك، كۈرەك.

放 ھوقۇقنى تۆۋەنگە چۈشۈرمەك. 5. ياغماق: ～雨 يامغۇر ياغماق / ～雪 قار ياغماق. ③ 意同都里～两 تەرەپ، يساق: ھەر ئىككى تەرەپ قوشۇلماق/ 四向～一看 تۆت تەرەپكە (ئەترابقا) قارىماق. ④ تارتما ۋەتمەك، ئېلىۋەتمەك: 1. چۈشۈرمەك: ～货 يۈك چۈشۈرمەك. 2. ئېلىۋەتمەك: ～火 ئوتنى تارتىۋەتمەك/～泥 لايىنى ئېلىۋەتمەك. ⑤ چىقارماق: ～工夫 كۈچ چىقارماق. ⑥ ئالماق، بېسىۋالماق: 连～数城 ئۇدا بىر نەچچە شەھەرنى ئالماق / 巩～ ئىشغال قىلماق. ⑦ يول قويماق: 各不相～ بىر - بىرىگە يول قويماسلىق. ⑧ ئىسمىنمەك كەيىنىدە كېلىپ، 1. «ئىچىدە» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ: 言～意 سۆزدىكى/ 都～在 تەخىتە. 2. ۋاقىتنى بىلدۈرىدۇ: 年～ چاغىدا ۋاقىتتا / 节～ بايرامدا. ⑨ پېئىلنىڭ كەيىنىدە كېلىپ، 1. مۇناسىۋەتنى بىلدۈرىدۇ: 培养(之)～ تەربىيىلىمەك / 指导(之)～ يېتەكچىلىكىدە/ 效舞～ ئىلھامىدا. 2. تامامىلانغانلىقنى ياكى نەتىجىنى بىلدۈرىدۇ: 打～基础 ئاساس سالماق/ 准备～材料 ماتېرىيال تەييارلىماق. 3. '跟'، '来' بىلەن بىلەن كېلىپ، ھەرىكەتنىڭ يۆنىلىشىنى ياكى داۋاملاشقانلىقنى بىلدۈرىدۇ: 滑～去 سىيرىلىپ چۈشمەك / 慢慢停～来 ئاستا - ئاستا توختىماق / 念～去 ئوقۇۋەرمەك. ⑩ قېتىم، نۆۋەت: 打～十 ئون قېتىم ئۇرماق / 把轮子～转 چاقنى ئىككى قېتىم ئايلاندۇرماق. ⑪ تۇغماق (ھايۋانلار): 猫～了小猫 مۇشۇك ئاسلانلىدى / 鸡～蛋 مىكىيان تۇخۇم تۇغدى. ⑫ 不～三百人 كەم ئەمەس: ئادەم 300 دىن كەم ئەمەس.

吓 xià 另见 hè چۆچۈتمەك، قورقۇتماق: 困难英倒不～汉 قىيىنچىلىق باتۇر - ئەزىمەتنى قورقۇتالمايدۇ. [唬吓] xià hu قورقۇتماق، چۆچۈتمەك، ئۇركۈتمەك، پوپوزا قىلماق: 别你～～人 سەن ئادەمنى

لمك). ② يېرىم تو لغان ئاي: 上～ ئايىنىڭ ئالدىنقىسى يېرىم چەمبەر ھالىتى/ 下～ ئايىنىڭ كېيىنكى يېرىم چەمبەر ھالىتى. ③ (ھاتىمھاتمكمدا) خوردا. ④ تار (چالغۇ ئەسۋابلار- نىڭ تارى). ⑤ پورژىنسا (سا- ئەتنىڭ) :表～ 了断 سائەتنىڭ پورژىنسىسى ئۆزۈلۈپ كەتتى.

舷 xián كېمىنىڭ ئىككى يېقىنى.

挦 xián يۇلماق، يۇلغۇلماق: ～鸡毛 توخۇنى يۇلغۇلماق / ～扯 كۆتىنى كو- لماق، تىرناق ئاستىدىن كىر ئىزلىمەك.

咸 xián ① ھەممە، پۈتۈنلەي، تاماميەن: 少长～集 قېرى - ياش ھەممىسى يىغىلماق / ～ 知不其可 بۇنىڭ مۇمكىن ئەمەسلىكىنى ھەممە بىلىدۇ ② تۇزلانغان، تۇزلۇق.

涎 xián شۆلگەي، شال: 尺三～垂 / ～ شالى ئاقماق. كۆز سالماق.

衔 xián ① ئېغىز دۇرۇق. ② يىشلىمەك: 泥～子燕 قار- لىغاچ لاينى چىشلىمەك. (كۆچ- مە ھەنسىدە) 1. ئۆچمەنلىك ساقلىماق: ～恨 ئۆچمەنلىك ساقلاشماق 2. تو بۇل قىلماق، تاپشۇرۇپ ئالماق: ～命 بۇيرۇق تاپشۇرۇۋالماق. [接衔] xiējiē ئۇلاشماق، ئۇلاشماق، توتاشماق، باغلاشماق. ③ دەرىجە، ئۇنۋان: 职～ كەسپىي ئۇنۋان / 军～ ھەربىي ئۇنۋان.

嫌 xián ① شۈبھە، گۇمان، گۇمانلانماق: 避～. گۇماندىن ساقلانماق. ② ئاغرىنماق، رەنجىمەك، بىزار بولماق: 人讨～ ئادەمنى بىزار قىلماق/ 这种布很结实，就是太厚 ～ بۇ رەخت پىششىق بول- غىنى بىلەن سەل قېلىن ئىكەن. ③ئاداۋەت: 仇无夙～ ھېچ قانداق ئۆچ - ئاداۋىتى يوق.

猃 xián <古> كۆزلۈك شىكارا، كۆزلۈك ئوۋ.

洗 Xiǎn شىيەن (فامىلە).

洗 xiǎn 见另 xǐ '洗' بىلەن ئوخشاش.

铣 xiǎn 见另 xǐ چويۇن. [铁铣] xiǎntiě چويۇن.

ئاتەش دىنى، ئاتەشپەرەسلىك، زەردەشتىزم.

忺 xiān تۆمۈردان.

锨 xiān ① قەدىمكى بىر خىل ھەربىي قورال. ② ئۆتكۈر، ئىتتىك.

鲜 xiān 见另 xiǎn ① يېڭى، ھۆل: ~果 يېڭى مېۋە، يېڭى مېۋە-چېۋە، ھۆل يەل - يېمىش/~花 يېڭى ئېچىلغان گۈل، خۇش پۇراق گۈل / ~肉 يېڭى گۆش / ~血 ئىسسىق قان. ② تەملىك، تاتلىق، مەززىلىك: 这汤~真 بۇ شورپا راستىنلا مەززىلىك بوپتۇ. ③ ئېنىق، روشەن، ئوچۇق: ~红的旗 قىپقىزىل تۇغ، قىپقىزىل بايراق / ~分十色颜 رەڭگى ناھايىتى ئوچۇق. ④ يېڭىلىق: 尝~ يېڭىلىققا ئېغىز تەگمەك.

[鲜卑] xiānbēi سىيانپى.

暹 xiān[罗暹]xiānluó سىيام(تايلاندنىڭ بۇرۇنقى نامى).

闲 xián ①jiàn، jiān 见另 xián 夫工 ~ 有没: بوش، ئىشسىز؛ ~房 بوش ئۆي / 别~着 ماشىنىلار بىكار تۇرۇپ قالمىسۇن. ② قۇرۇق، مۇناسىۋەتسىز: ~谈 قۇرۇق پاراڭ / 人~进免 مۇناسىۋەتسىز كىشىلەرنىڭ كىرىشىگە رۇخسەت يوق. [闲话] قۇرۇق گەپ، غەيبەت. پاراڭلاشماق: ~~的人别讲 خەقنىڭ غەيبىنى قىلماق. ③ قاشا، رېشاتكا، چىتلاق. ④ مۇداپىئە-لەنمەك، مۇداپىئە: 防~ چەكلىمەك، ئاسارەتتە تۇتماق.

娴 xián ① پىشىقلىق، ئۇستا، ماھىر: 技术~熟 ھۈنەرگە پىشىقلىق. ② ئىدەبلىك، نازاكەتلىك، سىپايە.

鹇 xián ئاق قىرغاۋۇل.

痫 xián تۇتقاقلىق كېسىلى، ھىستېرىيە كېسىلى.

贤 xián ① دانىشمەن، دانا: ~明 دانا / 选与~能 دانا ۋە ئىقتىدارلىقلارنى تاللىماق. ② قەدىردان، ئەزىز، قەدىرلىك: ~弟 قەدىرلىك ئىنىم/~侄 قەدىرلىك ئىنىم.

弦 xián ① كىرىش (ئوقيا-

ھەندە) نەق، تەييار: ～遥 ～卖 ئولگۈچە ساتماق / ～成 的 تەييار. ② كۆرۈنمەك، كۆرسەتمەك: ～出 پەيدا بولماق / ～了 ئەسلى قىياپەتنىڭ كۆرسەتمەك، ئەسلى قىياپەتنىڭ ئاشكارلىماق. [现象] xiànxiàng. ئەھۋال. [现实] shí xiàn ئىشقا ئاشۇرماق، ئەمەلگە ئاشۇرماق: 又一～年五个计划 ～了 يەنە بىر يەش يىللىق پىلان ئىشقا ئاشماق / ～～共产主义 كومموئىزمنى ئىشقا ئاشۇرماق. ③ نەق: ～金 نەق پۇل / ～货～买钱 نەق پۇلغا نەق مال ئالماق.

县 xiàn ناھىيە.

限 xiàn ① مۆھلەت: 你给～三天 ساڭا ئۈچ كۈنلۈك مۆھلەت بېرىمەن. ② چەك، چەكلىمەك: ～三天工完 ئۈچ كۈن ئىچىدە تۈگەتمەك/ ～不数字文作 ماقالە يازغاندا خەت سانى چەكلەنمەيدۇ.

线 xiàn ① يىپ، سىم: ～棉 پاختا يىپ/ 电～ تۈك سىمى / 毛～ يۇلۇق يىپ. (كۆچمە مەنىدە) ناھايىتى ئاز، تولىمۇ كىچىك، ئازغىنا: 一～希望 كىچىككىنە ئۈمىد. [索线] xiànsuǒ يىپ ئۈچى: 那～～了有情事件 ھېلىقى ئىشنىڭ يىپ ئۈچى تېپىلدى. ② سىزىق: 直～ ئوڭ سىزىق/ 曲～ ئەگرى سىزىق. ③ يول، لىنىيە، سەپ: 光～ نۇر، ئىسپىرا بىنەپشە-نۇر/ 航～ ھاۋا يولى/ 广京～ بېيجىڭ-گۇاڭجۇ تۆمۈر يولى/ 战～ ئۇرۇش سېپى، ئرونت/ 生命～ جان تومۇر. ④ چېگرا، سىزىق: 防～ مۇداپىئە سىزىقى / 国境～ دۆلەت چېگرىسى.

宪 xiàn ① پەرمان، ئەمىر-پەرمان، قانۇن: ～章 قانۇن-لار توپلىمى. ② ئاساسىي قانۇن: 立～ ئاساسىي قانۇن تۈزمەك.

[宪法] xiànfǎ ئاساسىي قانۇن.

陷 xiàn ① چۇشۇپ كەتمەك، پېتىپ كەتمەك، پېتىپ قالماق: ～到泥里了 لايغا پېتىپ كەتمەك/ 地～下了

筅 xiǎn يۇغۇچ.

跣 xiǎn يالىڭاياغ.

显 xiǎn ① ئوچۇق، ئاشكارا، روشەن، ئېنىق: ～而易见 كۆزگە كۆرۈنۈپلا تۇرىدىغان / ～很理道个这 بۇ داۋلى ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇرۇپتۇ. ② كۆرسەتمەك، كۆرسىتىپ بېرىدىغان: ～微镜 مىكروسكوپ / 没有山高不～地平 ئېگىز تاغقا چىققىنىڭچە تۆۋەنكى تاغنى كۆرگىلى بولمايدۇ. ③<旧> ئېسىلزادە: ～宦 ئېسىلزادە تۆرىلەر. ④ رەھمەتلىك: ～考 رەھمەتلىك ئاتام / ～妣 رەھمەتلىك ئانام.

险 xiǎn ① خەتەر، خەۋپ، خەتەرلىك، خەۋپلىك: 冒～ تەۋەككۈل قىلماق، خەتەرگە كۆز يۇمماق، قارا ملىق، خەۋپ-خەتەرگە قارىماي /保～ 1. ستراخوۋانىيە، سۇغۇرتا، بىخەتەر، بىخەتەرلىك. 2. جەزمەن، چوقۇم، ئىشەنچلىك/脱～ خەتەردىن قۇتۇلماق / ～症 خەتەرلىك كېسەل /～境 خەتەرلىك ئەھۋال / ～好 ئاھايىتى خەتەرلىك. ② توسۇق: 天～ تەبىئىي توسۇق. ③ ئىچى يامان، ھىيلىگەر: 刚～ ئىچى يامان/ ～诈ھىيلىگەر. ④ تاس قالماق: ～不遑幸 بەختسىزلىككە ئۇچراشقا تاس قالماق/～些掉在河里 دەريا غا چۈشۈپ كەتكىلى تاس قالماق.

猃 xiǎn <古> ئۇزۇن تۇمشۇقلۇق ئىت. Xiǎnyǔn [猃狁] شىيەنيۈن (ھونلارنىڭ بۇرۇنقى ئاتىلىشى).

蚬 xiǎn دەريا قۇلۇلىسى.

鲜 xiǎn 另见 xiān ئاز، كەم: ～见 كەم كۆرۈلمەك / 有～ ئاز ئۇچرىماق.

藓 xiǎn موخ.

癣 xiǎn ئوت، يانغىن، دالا يانغىنى. 兵～ ئۇرۇش ۋەيرانچىلىقى.

见 xiàn ② 另见 jiàn 现'ئىك ①② مەنىسى بىلەن ئوخشاش.

苋 xiàn قامچىگۈل.

现 xiàn ① ھازىر، ھازىرقى: ～况 ھازىرقى ئەھۋال، ھازىرقى ھالەت / ～代化工业 زامانىۋى سانائەت. (كۆچمە

كۆرۈشمەك/ 行～ 符～ سۆز-
ھەرىكىتى بىردەك بولماق/
～信 ئىشەنمەك. [当相] xiāng
1. dāng 纪年: تەڭ، باراۋەر:
～～ يېشى تەڭ. 2. خىلى:
这首诗写得～～好 بۇ شېئىر
خېلى ياخشى يېزىلىپتۇ.[对相]
xiāngduì پىسخىي. ② كۆرمەك،
باقماق: ～中 كۆرۈپ ياراتـ
ماق/左～右 كىككى تەرەپنى
كە قاراپ باقماق.

厢 xiāng ① يان ئۆي، ھوجرا
ئۆي: 东～房 ئوڭقول ھوجرا
ئۆي/ 西～ سولغول ھوجرا.
(كۆچمە مەنىدە) تەرەپ: 这～
بۇ تەرەپ / 两～ ئىككى تە-
رەپ. ② يېقىن جايلار: 城～
شەھەرگە يېقىن جايلار/
关～ شەھەر دەرۋازىسى سىر-
تىدىكى چوڭ كوچىلار ۋە
شەھەرگە يېقىن جايلار. ③
لوژا. ④ ۋاگون، كوزۇپ.

湘 xiāng ① شيا ئىجيانىڭ دەر-
ياسى. ② خۇنەن ئۆلكىسىـ
نىڭ باشقىچە ئاتىلىشى.

缃 xiāng سۇس سېرىق رەڭ.

缃 xiāng ① ساندۇق، كىچىـ
كىچەك ساندۇقسى. ② ئا-
ۋۇقتا ئوخشايدىغان نەرسە:
信～ خەت سانىدۇقى /风～
كۆرۈك. ③ 厢 ④ بىلەن
ئوخشاش.

香 xiāng ① خۇش پۇراق:
خۇش پۇراق: ～花 خۇش
پۇراق گۈل. (كۆچمە مەنىدە)
1. مەززىلىك، لەززەتلىك،
ھۇزۇرلۇق: 睡得～ ھۇزۇر-
لىنىپ ئۇخلىماق. تاتـ
لىق ئۇخلىماق / 真得吃～
بەك مەززىلىك بولماق. ئاغـ
زىدا قالماق. 2. ئىتتىك،
بازىرى ئىتتىك، بازارلىق،
بازارلىقى بار: 这在物货种
很得～村农 بۇنداق مالنىڭ
يېزىدا بازىرى بەك ئىتتىك.
② تەملىك: 饭～ تاماق تەمـ
لىك ئىكەن. ③ ئىسرىق.
كۆجە: 线～ ئىسرىق، كۆجە/
蚊～ پاشا ئىسرىقى.

襄 xiāng ھىماتچىلىق قىلـ
ماق، ياردەملەشمەك، كۆچ چىقار
ماق: ～办 ياردەملەشمەك،
ياردەمچى /～理 ياردەمچى.

镶 xiāng ئات چاپماق.

镶 xiāng سالماق، قويماق،
ئويۇپ بېكىتمەك، ئويۇپ

يەر ئولتۇرۇشۇپ كەتمەك. [陷阱] xiànjǐng ئورا، تۇزاق، قىلتاق. ② ئولتۇرۇشۇپ كەتمەك، ئويمان بولۇپ قالماق: 两眼深陷 كۆز ئۇلتۇرۇشۇپ كەتمەك. ③ بالاغا تىقىلىق، زىيانكەشلىك قىلماق: ～害 زىيانكەشلىك قىلماق: 诬～ قارا چاپلاپ زىيانكەشلىك قىلماق. ④ ئىشغال قىلماق، ئالماق؛ قولدىن كەتمەك: 冲锋～阵 دۈشمەن پوزتسىيەسىنى ھۇجۇم بىلەن ئالماق / ～落 قولدىن كەتمەك.

馅 xiàn قىيما.

羡 xiàn ① ھەۋەس قىلماق، ھەۋەسى كەلمەك، قىزىقماق، زوقلانماق. ② ئارتۇقچە، ئوشۇقچە. ～余 ئوشۇقچە.

线 xiàn 'سىم' بىلەن ئوخشاش.

腺 xiàn بەز: 汗～ تەر بەزى / 泪～ ياش بەزى.

镟 xiàn سىم.

献 xiàn تەقدىم قىلماق، بەخشىلماق، سۇنماق: ～花 گۈل تەقدىم قىلماق /～礼 سوۋغا تەقدىم قىلماق /献把 图祖给～春 يىلشلىق باغىنى ۋەتەنگە بەخشىلماق. (كۆچمە مەنىدە) كۆرسەتمەك، ئىپادىلىمەك: ～技 ھۈنىرىنى كۆرسەتمەك /～殷勤 سەمىمىي يېقىنلىنى ئىپادىلىمەك.

霰 xiàn قار تۇكۈنچەكلىرى، قار تۇگىمچىلىرى.

XIANG

乡 xiāng ① يېزا. سەھرا: 下～了 ئۇ يېزىغا چۈشتى، ～城/ ئۇ سەھراغا كەتتى /交流 يېزا بىلەن شەھەر ئوتتۇرىسىدىكى ئالماشتۇرۇش. ② يۇرت، ماكان: 故～ يۇرت، تۇغۇلغان يۇرت، ئانا ماكان /还～ يۇرتىغا قايتماق /同～ يۇرتداش. [老乡] lǎoxiāng يۇرتداش.

芗 xiāng ① يۇمشاقسۇن، ئاشكۆكى. ② '香' بىلەن ئوخشاش.

相 xiāng 见男 xiàng ① ئۆز ئارا، بىر - بىرى: ～助 ئۆز-ئارا ياردەملەشمەك /～亲～爱 بىر - بىرىنى ياخشى

应 تەز ئەكس ئىنتىمەك.

饷 xiǎng ماتاش، ئايلىق: 领～ ماتاش ئالماق /关～ ئايلىق بەرمەك. ② '粮①' بىلەن ئوخشاش.

鲞 xiǎng توەۋزغا.

飨 xiǎng ① ①-بىلەن قىلماق، كۆتۈۋالماق (ھاراق-شاراب بىلەن)، قانداۋرماق: 以～读者 كىتابخانلارنىڭ ئېھتىياجىنى قاندۇرماق. ② '享' بىلەن ئوخشاش.

想 xiǎng ① ئويلىماق، خىيال قىلماق، باش قاتۇرماق: 我～出一个办法来了 مەن ئويلاپ بىر ئامال تاپتىم. (كۆچمە مەنىدە) 1. مېنىڭچە، پەرىزىمچە: 我～他不会来了 مېنىڭچە ئۇ كەلمەيدۇ/我～这么做好才好 مېنىڭچە مۇنداق قىلغان تۈزۈك. 2. ئۇمىد قىلماق، خالىماق، ئىستىمەك: 他～去学习 ئۇ ئۆگىنىشكە بېرىشنى خالايدۇ /要～就得努力学 ياخشى ئۆگىنەي دېگەن كىشى تىرىشىشى كېرەك. ② سېغىنماق، ئەسلەش: 常时～战士的方前着 ئالدىنقى سەپتىكى جەڭچىلەرنى دائىم ئەسلەپ تۇرماق.

鲞 xiǎng قۇرۇتۇلغان بېلىق، قاق بېلىق.

向 xiàng①-غا/-قا،-گە/-كە، -دىن-تىن-قوشۇمچىلىرى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: 这房间～东 这 بۇ ئۆينىڭ ئالدى كۆنچىقىش تەرەپكە قارايدۇ /～前看 ئالدىغا قارا/～工农兵学习 ئىشچى، دېھقان، ئەسكەرلەردىن ئۆگىنىشىلى! [导向] xiàngdǎo يولباشچى. ② نىشان، تەرەپ: 我～了 (zhuǎn) 转 مەن نىشاندىن ئادىشىپ قاپتىمەن/方～错了 نىشانىڭ خاتا. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئارزۇ، خاھىش، ئىرادە، نىشان: 志～ ～ ئارزۇ /意～ ئىرادە. ③ يېقىن، ئەتراپ: ～晚 كەچكە يېقىن، ئاخشام /～晓 تاڭ يورۇشقا يېقىن قالدى. ④ دەردىگەيەتمەك، ئاقلىماق، يان باسماق: 偏～ يان باسماق. ⑤ 日～ ئالدىنقى: ～者 كۆنى، قايسى كۈنى /ئالدىنقىلار. (ئوخشىتىش

ئورناتماق، تۇتماق: ～牙 چىش سالماق/ 在～上服衣 ～道 كىيىمگە بىر قۇر قىزىل جىيەك تۇتماق / 金～玉嵌 ئالتۇن جابدۇقلا قاشتاشتىن كۆز سالماق.

洋 xiáng ① تەپسىلىي، مۇپەسسەل، ئوجۇر - بوجۇر ئەھۋال: ～谈 تەپسىلىي سۆزلىمەك /～解 تەپسىلىي چۈشەندۈرمەك / 不知～情 تەپسىلىي ئەھۋالنى بىلمەسلىك. ② ئېنىق، روشەن، مەلۇم: 内容不～ مەزمۇنى ئېنىق ئەمەس. ③ چۈشەندۈرمەك، تەپسىلىي يازماق: 余～再 قالغان گەپ - سۆزنى كېيىنكى خەتتە تەپسىلىي يازماق. /内～ تەپسىلاتى ئىچىدە.

祥 xiáng ① قۇتلۇق، ياخشىلىق، خەيىرلىك. ② بەختسائادەت ياكى بالا - قازا-نىڭ بېشارىتى.

降 xiáng ① جىàng 见另 تەسلىم بولماق. تىز پۈكمەك: 不死宁～ ئۆلسەمۇ تىز پۈكمەسلىك. ② باش ئەگدۈرمەك، بويسۇندۇرماق، كۆندۈرمەك: ～龙伏虎◇ خېيىم - خەتەرنى تۇكتىپ، مۇشكۈللۈكلەرنى يەڭمەك.

翔 xiáng پەرۋاز قىلماق: 滑～ پەرۋاز قىلماق. [实翔] xiángshí تەپسىلىي ۋە ھەقىقىي، تەپسىلىي ۋە پاكىتلىق، تەپسىلىي ۋە ئېنىق.

享 xiǎng بەھرىمەن بولماق: ～福 راھەت كۆرمەك، ھالاۋەت كۆرمەك، بەخت كۆرمەك /每个公民都有～选举权 ھەر بىر پۇقرا سايلام ھوقۇقىدىن بەھرىمەن بولماق.

响 xiǎng ① ئاۋاز، سادا، ئۇن: 听不～了儿 ھېچ سادا يوق.

② گۈمبۈرلىمەك، جاراڭلىماق، ئاۋازچىقارماق: 大～了炮/ 钟～了 زەمبىرەكلەر گۈلدۈرلىمەك/ قوڭغۇراق جاراڭلىماق / 不声～ لام - جىم دېمەسلىك. ③ ياڭراق، جاراڭلىق: 这个铃真～ قوڭغۇراق تازا جاراڭلىق ئىكەن / 音声～亮 ئاۋازى ياڭراق. ④ جاۋاب، ئەكس سادا، ئۇن قايتماق: 如～斯

xiàngzi دوب ياكمتى، چوشقا ياكمتسى، بىه لىلىوت. [皮橡] xiàngpí رېزىنكا، ئۆچۈركۈچ. [胶橡] xiàngjiāo كاۋچۇك.

XIAO

肖 xiāo 见另 xiào '萧' خېتى فامىلە بولۇپ كەلگەندە '肖' دەپ يېزىلمىدۇ.

削 xiāo 另见 xuē يونۇماق، ئاقلىماق، سويىماق، ئۇچلىماق: ～铅笔 قېرىندىاش ئۇچلىماق /～皮梨把 نەشپۈتنىڭ شۆپۈكىنى ئاقلىماق.

消 xiāo ① ئېرىمەك، يوقالماق، غايىب بولماق: ～冰 مۇز ئېرىمەك / ～火 ئىس يوقاپ ئوت ئۆچمەك. [化消] xiāohuà ھەزىم قىلماق، سىڭدۈرمەك، ھەزىم بولماق، سىڭمەك. (كۆچمە مەنىدە) ئۆگەنگەن بىلىملەرنى ئۇزلىشتۈرۈۋالماق. ② يوقاتماق، تۈگىتمەك، ئۆچۈرمەك، چىقىرىۋەتمەك، تازىلاۋەتمەك: ～毒 زەھەرسىزلەندۈرمەك، دېزىنفېكسىيە قىلماق/ ～炎 يالۇغنى قايتۇرماق /～灭人敌 دۈشمەننى يوقاتماق. [费消] xiāofèi ئىستېمال، ئىستېمال قىلماق. [极消] xiāojí پاسسىپ، سەلبىي، سۇسلاشمىپ قالماق: ～因素 پاسسىپ ئامىل/ ～态度 پاسسىپ پوزىتسىيە. [消息] xiāoxī خەۋەر، دېرەك. ئىز - دېرەك، سىرتىق. ③ ئۆتكۈزمەك، ئىچ پۇشۇقىنى چىقارماق: ～夜 كېچىنى ئۆتكۈزمەك /～夏 يازنى ئۆتكۈزمەك. ④ ھاجەت، زۆرۈر، كۆپايە: ～不说 سۆزلەپ ئولتۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوق.

宵 xiāo كېچە، تۈن: /～通 تۈن بويى. [宵元] yuánxiāo 1. يۈەنشياۋ. 2. يۈەنشياۋ بايرىمى.

逍 xiāo [逍遥] xiāoyáo ئەركىن يۈرمەك، ئۆز بىلگىنىچە يۈرمەك، خالىغىنىچە يۈرمەك، ئۆز ئەركىچە يۈرمەك: ～自在 ئەركىن - ئازادە يۈرمەك.

绡 xiāo خام يىپەك، مەشۇت.

硝 xiāo ① سېلىترا: ～石

ھەمسىدە) ئەزەلدىن: 本处 ~无此人 بۇ يەردە ئەزەلدىن مۇنداق ئادەم بولمىغان. [来向] yīxiàng [一向] xiàngliái بۇرۇندىن، ئەزەلدىن: 他~不喝酒 ئۇ ئەزەلدىن ھاراق ئىچىپ باقمىغان.

项 xiàng ① گەدەن، گەجگە. ②تۈر، تارماق: ~八大三纪律 ئۈچ چوڭ ئىنتىزام، سەككىز دىققەت /事~ ئىش /~目 تۈر. (كۆچمە مەنىدە) پۇل، خىراجەت: 用~ كىپتىددىغان پۇل /进~ كىرىم /欠~ قەرز.

巷 xiàng 另见 hàng كوچا: 小街大~ كوچا ـ كوچىلار.

相 xiāng 另见 xiàng ① قىياپەت، چىراي: (zhǎng)长~ 得很喜~ خۇش چىراي /凶~儿 ۋەھشىي قىياپەت، يامان ۋۇزچىراي /照~ سۈرەتكە چۈشمەك. ② قارىماق، باقماق، سىنچىلىق قىلماق: 马~行机 ئاتنى كۆرمەك /~事 ئەھۋالغا بىپەقسىپ ئىش قىلماق / 貌以可不人~ ئادەمنىڭ چىرايىغا قاراپ باھا بەرمەسلىك كېرەك. ③ ناھىپ، ياردەم بەرمەك، يار بولماق، پاناھ بولماق، ۋەزىر.

[相声] xiàngshēng كۈلدۈرگۈ.

象 xiàng ① پىل. ② ھالەت، قىياپەت: 景~ مەنزىرە، ئەھۋال /万~更新 ھەممە نەرسە يېڭىسى تۈس ئالماق. [象征] xiàngzhēng بەلگە، ئالامەت، سىمۋول، ئىپادىلىمەك، كۆرسەتمەك، بىلدۈرمەك.

像 xiàng ① ئوخشىماق: 很他~亲母他 ئۇ ئانىسىغا بەك ئوخشايدۇ / 太~党产共 كومپارتىيە قۇياشقا ئوخشايدۇ. [像好] hǎoxiàng بەلكىم، ئېھتىمال، قىياسەن، پەرەز: 我~~见过他 مەن ئۇنى كۆرگەندەك قىلمەن. ②سۈرەت، رەسىم، ھەيكەل: 画~ رەسىم سىزماق / 塑~ ھەيكەل. ③ مەسىلەن. ـ دەك/ـتەك: 注意的~这样的事得值 مۇنداق ئىشلار دىققەت قىلمىشقا ئەرزيدۇ.

橡 xiàng ① كاۋچۇك دەرىخى. ② دۇب دەرىخى، ئېھەن، كاشتان دەرىخى. [子橡]

جىرلاشماق، كۆزەتكىلىمەك، نو-خۇلىسى ئۆسىمەك.

嘵 xiāo هۆركۈرىمەك، هۆۋلىماق، نەرە تارتماق.

骁 xiāo هۆركۈرىمەك.

萧 xiāo چۆلدەرەپ قالماق، هۆۋۈلداپ قالماق: ～然 جىمجىت / ～瑟 سۆرۈن،چۆلىمەرىمەك، شىلدىرلىماق، شىلدىرلاتماق / ～索 سۆرۈن، چۆلىمەرىمەك،كۆرۈمسىز.[萧条] xiāotiáo كاساتچىلىق، كاساتلىشىپ كەتمەك.

[萧萧] xiāoxiāo ئاتنىڭ كىشنىمشى، شاما لنىڭ ۋىزىلدىشى.

潇 xiāo سۇزۈك ۋە تىمەن.

[洒潇] xiāosǎ ئىەركىن، ئۆزىدنى ئەركىن تۇتماق،بىمالال.

蟭 xiāo [蛸蟭] xiāoshāo ئۈزۈن پۇتلۇق ئۆمۈچۈك.

箫 xiāo نەينىك بىر تۈرى.

淆 ×iáo شياۋخې دەرياسى.

淆 xiáo ئارىلىشىپ كەتمەك، ئارىلاشتۇرۇۋەتمەك: 混～不清 قالايمىقان، چىگىش، مۇرەككەپ.

嵣 xiāo شياۋشەن تېغى.

小 xiǎo ① 1. كىچىك: 山～ كىچىك تاغ /地方～ يەر كىچىك / 他比你～ ئۇ سەندىن كىچىك / 我是他～的 مېنىڭ كىچىك ئىنىم/ 弟弟 ～家 بىر ئائىلىدىكى چوڭ - كىچىك ھەممەيلىسەن. 2. ئاز: 数目～ سانى ئاز / ～半 ئاز يېرىم. 3. يۇزە؛ باشلانغۇچ: 学问～ بىلىمى يۇزە ◇ 学 باشلانغۇچ مەكتەپ. 4. پەس: ～声说话 پەس ئاۋازدا سۆزلىمەك. 5. تەكەللۇپ سۆزى: ～弟 ئىنىلىرى. [小看] xiǎokàn مەنسىتمەسلىك، سەل قاراشماق: 别～～人 ئۇنىڭغاسەل قارىسما [小说] xiǎoshuō رومان. ② قىسقا ۋاقىت، بىرىدەم: ～坐 بىرىدەم ئولتۇرماق / ～住 قىسقا ۋاقىت تۇرماق.

晓 xiǎo ① سەھەر، تاڭ، سۇبھى:～行 宿夜 سەھەردە يولغا چىقىپ كەچتە يېتىپ بارماق / ～报鸡鸣 خوراز چىللاپ تاڭدىن خەۋەر بەرمەك. ② بىلمەك، خەۋەر تاپماق،

سېلىشتۇرۇ/ 芒～ شور، گلاتۇ بىر تۈزى. ②ئەيلىمەك، ئاشلىماق: ～一块子皮 بىر پارچە تېرىنى ئاشلىماق.

销 xiāo ① ئېرىتمەك(مېتالنى). [毁销] xiāohuǐ يوقىتىۋەتمەك، كۆيدۈرۈۋەتمەك. ② بىكار قىلماق، ئەمەلدىن قالدۇرماق، كۈچتىن قالدۇرماق: ～假 رۇخسەتنى كۈچتىن قالدۇرماق / 报～ ھېسابتىن كۆتۈرۈۋەتمەك / 撤～ ئەمەلدىن قالدۇرماق، ئېلىپ تاشلىماق، بىكار قىلماق / 开～ چىقىم قىلماق، سەرپ قىلماق، خەجلىمەك، خىراجەت. ③ ساتماق، سودا قىلماق، سودا: 一天～了不少的货 بىركۈندە نۇرغۇن مال ساتماق / 供～ 社作合 تەمىنات-سوداكوپېراتىپى / 脱～ سېتىپ بولماق. ④ چىقىم، خىراجەت: 开～ چىقىم، خىراجەت / ～ چىقىم قىلماق. ⑤ قېۋلاق، چاتمامىق (ماشىنىسلاردىكى). [插销] chāxiāo 1. شتېپسىل: 电灯～ شتېپسىل. 2. ئىسلىق ئۇچ. ⑥ ئىلىپ قويماق، چېتىپ قويماق.

蛸螵 ①shāo 见 xiāo [蛸螵] piāoxiāo ياچۇەكنىڭ لېچىنكەسى.

宵 xiāo ① بۇلۇت ② ئاسمان، كۆك: 重～ يەتتە قات ئاسمان /九～ئاسمان - پەلەك/～壤 ئاسمان - زېمىن.

魈 ①shānxiāo[魈山] xiāo قاغ مايمۇنى. ② رىۋايەتلەردىكى تاغلاردا ياشايدىغان جەن - شايتانۇن.

枭 xiāo ① قاردغۇ ياپىلاق، ھۇقۇش، ئۇگە. ② ئەزىمەت، نوچى: ～将 ئەزىمەت/～雄 نوچى.

梟 xiāo ① بوش، قۇرۇق: ～腹 ئاچ قورساق. ② شالاڭ: ～薄 شالاڭ نېپىز (رەخت). ئابايقۇش.

鸮 chīxiāo [鸱鸮] xiāo

哓 xiāoxiāo [哓哓] xiāo ۋارقىرىماق، چىرقىرىماق.

骁 xiāo① ياخشى ئات. ② باتۇر، ئەزىمەت: ～将 ئەزىمەت.

器 xiāo ۋالاق - چۇلاق، ھوۋغا، شاۋقۇن، سۇرەن. [张器] zhāng xiāo ھەددىدىن ئاشماق، غالىلىق قىلماق.

ئۆزۈلۈپ كۆپلۈكنى بىلدۈرىدۇ: 好～ 人 نۇرغۇن ئادەم/ 这么～ 天 شۇنچە كۆنلىك / 制出这么～的机器 مۇشۇنچىۋالا ماشىنا - ئۇسكۇنە ئىشلەپچىقارماق. ③ د- راق/ - رەك» بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: 病轻了 ～ كېسەل ئازراق ياخشىلانماق / 学习认真～，了解就深刻～ ئەستايىدىللىراق ئۆگەنسە، چۈشەنچىسۇ سەل چوڭقۇرلىشىدۇ. [些微]xiēwēi بىر ئاز، بىرەر، سەل، سەل - پەل، ئاز - پاز.

楔 xiē قاقماق: 在墙上～ 子钉子تامغا مىخ قاقماق/桌把 ～—～ ئورۇندۇقنى مىخلاپ قوي.

楔 xiē شىنا، پانا، قوزۇق: 这个加了动活腿凳板儿～，吧بۇ ئورۇندۇقنىڭ پۇتى بوشاپ قاپتۇ، شىنا قېقىپ قويغىن. [楔子]xiēzi 1. شىنا، قوزۇق. 2. مۇقەددىمە.

歇 xiē ① ئارام ئالماق، دەم ئالماق، ھاردۇق چىقارماق: 坐下～一会儿ئولتۇرۇپ بىر دەم ئارام ئالماق. ② توختاتماق: ～ 工 ئىشنى

تاپ. ② ھەربىي ئۇنۇڭان، مايور.

歇 xiē ① ئىسسىقىرتماق، ئۇشقىيتماق: 长～ 一声، 山鸣谷应 قاتتىق ئىسسىقىرتسا تاغ-دالا لەرزىگە كەلمەك. ② ھۇۋلىماق، چىرقىرىماق: 虎～ 狼～/ يولۋاس ھۆركۈرىمەك مايمۇن چىرقىرىماق. ③ شاۋقۇنلىماق، ۋىزىلدىماق، غۇڭۇلدىماق: 海～ دېڭىز شاۋقۇنى /子弹从头上～过着 ئوق بېشىم ئۈستىدىن ۋىزىلداپ ئۆتۈپ كەتتى/飞机在高空向目的地～着飞ئايروپىلان غۇڭۇلداپ ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى.

歇 xiē تەلىم بەرمەك، ئۆگىنى ئويغاتماق.

XIE

些 xiē ① سەل، ئازراق، ئاز - تولا، بىر ئاز، بەزى: 有～人 بەزى ئادەملەر، 炉子里要添～煤 مەشكە بىر ئاز كۆمۈر سالماق / 看～书 بىر ئاز كىتاب كۆرمەك. ② '好'، '这么' دېگەن سۆزلەر بىلەن

ئۇقىماق: 户喻家 ～ ھەممە ئادەم خەۋەر تاپماق.③ بىلە دۇرمەك، ئۇقتۇرماق، چۈشەندۈرمەك: ～以利害 پايدا - زىيانىنى چۈشەندۈرمەك.

筱 xiǎo ① يۇمۇرلۇق باھۇك. ② '小'(Xiǎo)بىلەن ئوخشاش بولۇپ، كۆپىنچە كىشى ئىسىملىرىغا قوللىنىلىدۇ.

孝 xiào ① ئاپا قىلماق، ئاپادار. ② ھازا. ③قاردىلىق، قاردىلىق كىيىمى: 戴～ قاردىلىق كىيىمى كىيمەك.

嘵 xiào ھۆركۈرىمەك، نەرە تارتماق. xiàochuǎn [喘嘵] دەم سىقىلماق، زىققا.

肖 xiào 另 xiāo见 ئوخشىماق، ئوخشاپ كەتمەك: 子～ 其父 بالىسى دادىسىغا ئوخشىماق. xiàoxiàng [像肖] رەسىم، سۈرەت، پورتىرت.

笑 xiào ① كۈلكە، كۈلمەك: 逗～ كۈلدۈرمەك/ 开眼～ كۈلقەقەسى ئېچىلىپ كەتمەك، قاش - كۆزلىرى ئويناپ كەتمەك / 非～ 啼 يەنە يىغلاشنى، يە كۈلۈشنى بىلەلمەي قالماق.[话笑]xiàohua 1. كۈلكىلىك گەپ، قىزىق پاراڭ، لەتىپە، چاقچاق. 2.(xiàohua) ھەسىرە قىلىماق: 别～人 ئادەمنى ھەسىرە قىلما. ② زاكلىق قىلماق: 见～ زاكلىق قىلماق، ھەسىرە قىلماق، /耻～ زاكلىق قىلماق، ھەسىرە قىلماق. / 别嘲～人 ئادەمنى زاكلىق قىلما.

效 xiào ① دورىماق، تەقلىد قىلماق: 上行下～ ئۆۋەندىكىلەر يۇقىرىدىكى ھەرىكىتىنى دورىماق. ② ئۇنۇم، نەتىجە: 这药吃了很见～ بۇ دورىنىڭ ئۇنۇمى ياخشى / ～果好良 نەتىجىسى ياخشى بولماق / 无～ ئۇنۇمى يوق. نەتىجىسى يوق.[效率]xiàolǜ ئۇنۇم: 生产～～ ئىشلەپچىقىرىش ئۇنۇمى / 工作～～ خىزمەت ئۇنۇمى. ③ قىلماق، ئەتمەك، كۈچ چىقارماق: ～力 خىزمەت قىلماق، كۈچ چىقارماق، كەتمىنىنى چاپماق، تەسىر، ئۇنۇم، نەتىجە /劳～ خىزمەت قىلماق، كۈچ چىقارماق.

校 xiào 另 jiào ① ھەكتەپ

器武带~/بىللەئېلىپ يۈرمەك/~ قورالنى ئېلىۋالماق، قورالنى ئۆزى بىلەن بىللە ئېلىپ يۈرمەك. xièshǒu [手械] قول تۇتۇشماق، قولغا قول تۇتۇشماق. (كۆچمە مەنىدە) ھەمكارلاشماق.

斜 xié يانتۇ، قىڭغىر، سەگەكلىك، قىيسىق، قىيپاش: ~ 坡 يانتۇدۆڭ/~ 裁纸 了 قەغەز قىيسىق كېسىلىپ قالماق / ~对过 سەگەكلىك بولۇپ تۇتمەك.

偕 xié بىللە، تەڭ، بىرلىكتە: ~ 老 تەڭ قېرىماق / 行 ~ بىللە ماڭماق/~同观参宾贵 ھېھمانلارغا ھەمراھ بولۇپ ئېكسكۇرسىيە قىلماق.

谐 xié ① دەل، ماس؛ كارغا ~ 和调音 مۇزىكىلار ماسلاشماق. ② قىزىق، قىزىقارلىق: ~ 谈 قىزىق پاراڭلاشماق / 亦庄亦 ~ ھەم تەنتەنىلىك ھەم قىزىقارلىق.

絜 xié جىسمىنىڭ ئايلانمىسىنىڭ ئۇزۇنلۇق نامى.

颉 xié 另见 jié [颃颉] xiéháng. يۇقىرى تۆۋەن ئويناقشىپ ئۇچماق، مۇللاقلىماق (قۇشلار). 2. قېلىشماسلىق، تەڭ كېلەلمەك، تەڭلىشەلمەك: 书的他 ~~ 相家名与法 خەتتاتلىقتا ئۇ ئاتاقلىق خەتتاتلاردىن قېلىشمايدۇ. (كۆچمە مەنىدە) 用作 قارىدۇ قارشىلىق: ~~ قارىدۇ قارشىلىق رولى.

撷 xié ① ئۈزمەك، ئالماق. ② ئېتەككە ئالماق.

缬 xié گۈللۈك يىپەك روخت.

鞋 xié كەش، ئاياغ كىيىم.

写 xiě ① يازماق، يۆتمەك. ② سىزماق، تەسۋىرلىمەك، سۈرەتلىمەك: ~ 生 جانلىق مەنزىرىنى سىزماق، رېئاللىقنى سىزماق / ~实 رېئاللىقنى تەسۋىرلىمەك، رېئاللىقنى يازماق.

血 xiě 另见 xuè جانلىق تىل بولۇپ، '(xuè)血' بىلەن ئوخشاش.

灺 xiè قالدۇق شام. [灺灯] شام.

泄 xiè ① ئاقماق، چىقماق. ② قويۇۋەتمەك، قويۇپ بەرمەك: ~ 气 ئاشكارىلىماق: بوشاشقانلىقنى قويۇپ بەرمەك، بوشاشقانلىقنى

توختاتماق/ ～ 业 تىجارەتنى توختاتماق، ئوقەتنى توختاتماق، كەسپنى توختاتماق. [枝歇] xiēzhī دەم ئالماق (مېۋىلىك دەرەخلەرنىڭمەلۇم يىللاردا مېۋىلىمەسلىكى ياكى ناھايىتى ئاز مېۋىلىشى). ③ <方> بىر ئاز ۋاقىت: 了过～ بىر ئاز ۋاقىت ئوتكەندىن كېيىن. [里底斯歇] xiēsīdǐlī ھەستەرىيە. (كۆچمە مەنىدە) ئەسەبىيلەشمەك.

蝎 xiē چايان، سېرىقمۇشەك.

叶 xié 另见 yè ماس، ماس كەلمەك، جور بولماق: ～ 韵 قاپىمەداش.

协 xié ① بىرلىكتە، بىللە، تەڭ: ～商 问题 مەسىلەنى بىللە مەسلىھەتلەشمەك/～办، بىرلىكتە ئىشلىمەك. [会协] xiéhuì 好友外对 جەمئىيەت: ～～ چەت ئەللەر بىلەن دوستانە ئالاقە باغلاش جەمئىيىتى. ② بىتەمەن: ～下 بىتەمەن.

胁 xié ① تەھدىت، تەھدىت سالماق: 威～ قورقۇتماق. [从胁] xiécóng

ئەكەشمەك، مەجبۇرلىمي ئەكەتمەك. ③ قىسماق: ◇～肩笑谄 خوشامەتكۆيلۈق قىلماق.

邪 xié ① 另见 yé يامان ئەسكى، سەت، بولمىغۇر: 歪风～ 气 ناچارلىقىيىسىيات / 改正归～ يامان يولدىن قايتماق. (كۆچمە مەنىسىدە) قىزغىنلىق: يامانلىق: ～门 قىزغىن يول / 一股～劲 يامانلىق. ③ <医中> داۋالماق، تەگمەك: 风～ شامال داۋالماق /寒～ سوغۇق تەگمەك.

挟 xié ① قولتۇقلىماق، قولتۇققا قىسماق: ～山跨海 逞英雄 تاغنى قولتۇققا قىسىپ دېڭىزدىن ئاتلىغان پالۋان. ② پوپۇزا قىلماق. ھەيۋەقىلماق: 要～ پوپۇزا قىلماق /～制 ھەيۋە قىلماق/ قورقۇتماق. ③ ساقلىماق: ～嫌 كۆڭانخورلۇق قىلماق/～恨ئاداۋەت ساقلىماق.

携 xié ① ئېلىپ يۈرمەك، ئېلىۋالماق. كۆتۈرۈۋالماق، تۆۋزى بىلەن بىللە ئېلىپ يۈرمەك: ～眷 بالاچاقىسىنى

كەچۈرۈم سورىماق، ئەپۇ سورىماق. ③ رەت قىلماق، قوبۇل قىلماسلىق: ～绝参观ئېكسكۇرسىيە قىلىشنى رەت قىلماق. ④ خازان بولماق، سولاشماق، توزۇماق، ئالماشماق: 花～了گۈللەر سولاشماق، گۈللەر خازان بولماق/新陈代谢～ماددا ئالماشماق.

榭 xiè كۆتۈرمە ئۆي: 水～سۇ ئۈستىدىكى ئۆي.

解 xiè 另见 jiě، jiè ① چۈشەنمەك، بىلمەك، ئۇقماق: ～不开这个道理بۇ ئىشنى چۈشىنەلمىدىم. ② (×jiè) شېيى (فامىلە). ③ (×jiè) شېيىشىيەن ناھىيىسى.

薤 xiè [薤白] xièbái سۇ ياغمىقى.

獬 xiè قەدىمكى رىۋايەتلەردىكى غەلىتە ھايۋان.

廨 xiè <古> مەھكىمە (ھۆكۈمەت ئورگانلىرىنىڭ ئومۇمىي ئاتىلىشى).

懈 xiè بوشاڭلىق، بوشاپ كەتمەك: 始终不～باشتىن-ئاياغ بوشاشماسلىق.

瀣 xiè ① سۈيۇقلاشماق. 涕泗～了ئۈماچ سۈيۇلماق: ～ئۈماچ سۈيۇلۇپ كەتمەك. ئۈماچ سۈيۇلۇپ قالماق. ② سۈيۇلدۇرماق: 添油加醋儿点加,稀汤～水～～ئۈماچ بەك قويۇق ئىكەن،بىر ئاز سۈيۇلدۇرايلى. ③ [瀣流] bóxiè <古> دېڭىز. بوغىدىي دېڭىزدىنمۇ كۆرسىتىدۇ.

邂 xiè [逅] xièhòu تاسادىپىي،تۇيۇقسىز. ئۇشتۇمتۇت: ～相遇تاسادىپىي ئۇچرىشىپ قالماق. ئاقا، كراپ.

蟹 xiè پەنجىپاي،قىسقۇچپاقا.

薤 xiè جۇڭگو پىيىزى.

燮 xiè ياراشتۇرماق، ئەپلەشتۇرمەك.

XIN

心 xīn ① يۈرەك. [腹心] xīnfù (ئوخشىتىش مەنىسىدە) 1. كۆڭۈل: 患之～～كۆڭۈل يارىدى. 2. يېقىن ئادەم. [胸心] xīnxiōng (ئوخشىتىش مەنىسىدە) كۆكس - قارنى: ～～宽كۆكس - قارنى كەڭ. ② كۆڭۈل، دىل، قەلب:

ساق / ～密秘漏 مەخپىيەتنى ئاشكارىلاپ قويماق / ～底 سىرنى پاش قىلماق.

绁 xiè ① ئارغامچا، تانا، ئارقان. ② باغلىماق، چىگمەك.

渫 xiè يوقاتماق، ئېھتىيات قىلماق.

泻 xiè تېز ئاقماق، ئىنتىك ئاقماق: 一～千里 ئىنتايىن تېز ئاقماق. ② ئىچى سۈرمەك: ～肚ئىچى سۈرمەك.

瀣 xiè [沆瀣] hàngxiè كېچىدىكى نەملىك.

契 xiè 另见qì ① شائ سۈلالىسى پادىشاھلىرىنىڭ ئەجدادى: رىۋايەتلەردىكى پادىشاھ شۇننىڭ ئەركانى.

卸 xiè ① ئېلىۋەتمەك، ئېلىپ تاشلىماق، چۈشۈرمەك، چۈۋۈماق: ～货 يۈك چۈشۈرمەك / ～车 يۈك چۈشۈرمەك، ئۇلاغنى ئات ـ ھارۋىدىن چىقارماق / 大～大折 تاماما ـ مەن چۈۋۈپ تاشلىماق. ② بوشاتماق، بوشىماق، قاچماق، باش تارتماق: ～任 ۋەزىپىدىن بوشاتماق، ئىشتىن بوشىماق/～责 جاۋابكارلىقتىن قاچماق، مەسئۇلىيەتتىن باش تارتماق/～ 推 باش تارتماق.

屑 xiè ئۇۋاق، تالقان، كېپەك: 烟～ كۆمۈر ئۇۋىقى/ 木～ قومۇش ـ ياغاچ كېپەكى [琐屑]suǒxiè ئۇششاق چۈششەك. [不屑] bùxiè ئەرزىمەسلىك، ياراتماسلىق، كۆزگە ئىلماسلىق: 他～～于做这件事 ئۇ بۇ ئىشلارنى ياردىتىپ كەتمەيدۇ.

械 xiè ① جابدۇق ـ سايمان، ئەسۋاب ـ ئۇسكۇنە. ② قورال ـ ياراغ: 的人敌缴～ دۈشمەننى قورالسىزلاندۇرماق / ～斗 قورالنىق توقۇنۇشماق، قورالنىق ئۇرۇشماق. ③ جازا قورالى.

亵 xiè ① شالاق، تەنتەك: ～渎 بىھۇرمەتلىك قىلماق، ھۆرمەتسىزلىك قىلماق. ② <旧> بەدەنگە يېقىشىپ تۇرىدىغان كىيىم. ③ شەھۋەتپەرەس، شالاق: 狎～ شالاقلىق قىلماق.

谢 xiè ① رەھمەت، تەشەككۈر، مىننەتدارلىق، ھەشقالا: ～～你! سىزگە رەھمەت! ② ئەپۇ سورىماق، سەۋەنلىكىنى بويىنىغا ئالماق: ～罪

سې.

新 xīn ئوتۇن، تۇتۇرۇق: ～水杯 ◇ جالغا ئەسقاتماسلىق، ساقالدىكى ئاشقا قۇرساق [水饺] xīnshuǐjiǎo. [金薪] xīnjīn مائاش. ئايلىق، ئىش‌ھەققى: 月～ئايلىق/发～ مائاش تارقاتماق.

歆 xīn ئامراقلىق، خۇشتارلىق: ～羡 زوقمەنلىك.

馨 xīn ① خۇش پۇراق، خۇش بۇي.

囟 xìn مېڭە لىپىلدىقى.

芯 xìn 见另 xīn ① پىلىك، پىلتە. ② يىلاننىڭ تىلى.

信 xìn ① ئىشەنچ، لەۋزە: ～用 ئىناۋەت / 失～ لەۋزىدە تۇرماسلىق. ② ئىشەنچ، ئىشەنچنامە: ～赖 ئىشەنچ / 这不我话～ مەن بۇ گەپىكە ئىشەنچىمەن. (كۆچمە مەنىدە) ئېتىقاد قىلىماق: ～徒 مۇرىت. ③ سۆيگۈ: 报～ خەۋەر يەتكۈزمەك / 喜～儿خۇش خەۋەر. [号信]xǐnhào سىگنال: 放～～枪 سىگنال ئوقى ئاتماق. ④ خەت، سالام خەت: 给他写封～ئۇنىڭغا خەت يازماق. ⑤ خالىغانچە، ئىختىيارىيچە: ～步 خالىغانچە مېڭىپ يۈرمەك / 河开口～ مېڭىپ يۈرمەك ئاغزىدا كەلگىنىچە سۆزلىمەك. ⑥ مەركىمۇش. ⑦ '芯②' بىلەن ئوخشاش.

衅 xìn ① جېدەل، چاتاق، ماجىرا، ئېغۇا: 挑～ ئېغۇا كەلتۈرمەك / 寻～ جېدەل تاپماق. ② <古> ھايۋانلارنىڭ قېنى بىلەن يەملىمەك: ～钟 قوڭغۇراقنىڭ دەزمىنى يەملىمەك/～鼓 دۇمباق يەملىمەك.

XING

兴 xīnɡ 见另 xìnɡ ① باشلىماق؛ راۋاجلاندۇرماق: 振～ غۇللانماق: ～工 ئىش باشلىماق / ～利除弊 پايدىلىق ئىشلارنى راۋاجلاندۇرۇپ، زىيانلىق ئىشلارنى يوقاتماق/～水利 سۇ ئىنشائاتلىرى بىلەن شۇغۇللانماق. ② تۇرماق، قوزغالماق: 风雨大作夜～ سەھەر تۇرۇپ كەچ ياتماق/闻风～起 شەپىنى ئاڭلاپلا قوزغالماق. ③ كۆللەنمەك.

～思 نەيەت، ئوي / ～得 تەسىرات/ 用～ كۆڭۈل قويماق/ ～情 ھېسسىيات/ 开～ كۆڭۈل ئاچماق/ 伤～ كۆڭلى يېرىم بولماق/ 谈～ كۆڭلىدىكىنى ئېيتماق/ 全～全意 جان - دىل بىلەن. [理心] xīnlǐ پسىخىكا: 这是～人般的 بۇ ئادەتتىكى كىشىلەرنىڭ پسىخىكىسى. [心小] xiǎoxīn ئېھتىيات قىلماق: ～～火烛 ئېھتىيات قىل، ئوت تۇتىشىپ كەتمىسۇن. ③ مەركەز، ئوتتۇرا: 掌～ ئالقان/ 江～ دەريانىڭ ئوتتۇردىسى/ 圆～ چەمبەر مەركىزى. [心中] zhōngxīn مەركەز، مەركىزىي: ～～治政 سىياسىي مەركەز/ 文化～～ مەدەنىيەت مەركىز/ ～～环节 مەركىزىي ۋەزىپە/ ～～区 مەركىزىي ھالقا. ④ ھۇقۇ يۇلتۇز تۇركۈمى.

芯 xīn 见另 xīn 条：灯～ چىراغ پىلىكى.

辛 xīn ① ئاچچىق. ② جاپا - مۇشەققەت：～勤 جاپا - مۇشەققەت. ③ دەرد - ئەلەم：～酸 دەرد - ئەلەم. ④ ئون بۇرجىنىڭ سەككىزىنچىسى：سەككىزىنچى.

锌 xīn سىنك (Zn).

忻 xīn "欣"بىلەن وەزىش.

昕 xīn سۈبھىدەم.

欣 xīn خۇشاللىق، شادلىق، خۇش بولماق：鼓舞～欢 شادلىقتا چۆمەك/ ～然往前 خۇشاللىق بىلەن بارماق. [欣欣] xīnxīn 1. خۇشال：～～有喜色 خۇشال كەيپىيات. 2. گۈللەنمەك：～～向荣 گۈللەپ ياشنىماق. [赏欣] xīnshǎng ھۇزۇر ئالماق، بەھر ئالماق.

煞 xīn كۆيمەك، ئۆرتەنمەك.

新 xīn ① يېڭى، يېڭىلىماق：～万象 يېڭى ئۇسۇل/ 更～事物 يېڭى شەيئى / ～书 يېڭى كىتاب / ～房子 يېڭى ئۆي. [新自] zìxīn يېڭىدىن ئادەم بولماق. ② بايا، ھېلى：他是～来的 ئۇ ھېلى كەلدى. ③ توي ۋاقتىدىكى شەيئىلەر：～郎 يىگىت/ ～房 قىز - يىگىت ھۇجرىسى؛ سەككىزىنچى.

2. ۋەزىيەت: 国际～ خەلقئارا ۋەزىيىتى. ② كەۋدە. ۋۇجۇد: ～影不离 ◇ سايىدەك ئەگىشىپ يۈرمەك. ③ بىلىنمەك، ئىپادىلەنمەك: 不怒自～ ھېچ چىرايىدىن خۇشال لىقىمۇ، خاپىلىقىمۇ بىلىنمەيدىغان. [容形] xíngróng ئۇچراي. رەڭگىسىزلىك: ～枯 سولغۇن چىراي. 2. تەسۋىرلىمەك. [词容形] xíngróngcí <语> سۆزلەم. ④ سىلىشتۇرماق: 相～ سىلىشتۇرغاندا / 相～见 سىلىشتۇرسا ئاچارلىقى بىلىنمەيدۇ.

型 xíng ① قېلىپ، ئەندىزە، ② تىپ: 小～车 كىچىك تىپتىكى ئاپتوموبىل /新～ يېڭى تىپ.

研 xíng <古> قەدەھ، جام.

硎 xíng بىلەي.

行 xíng 另见 háng ① يۈرمەك، ماڭماق: 日～千里 كۈنىگە مىڭ چاقىرىم يول يۈرمەك / 步～ پىيادە ماڭماق. (كۆچمە مەنىدە) يول، سەپەر: ～装 يول ھازىرلىقلىرى / ～囊 سەپەر چامادانى. [口] yíxíng سەپەرداش. [书] xíngtou سەپەر كىيىم-كېچەك، [行李] xíngli يۈك - تاق. ② تارقاتماق، ساتماق: ～销 ساتماق / 通～全国 پۈتۈن مەملىكەتكە تارقاتماق /发～ 报刊،书籍 كېزىت - ژۇرنال ۋە كىتاب تارقاتماق. ③ سەيياره؛ ۋاقتىلىق: ～灶 ۋاقتىلىق ئوچاق / ～商 سەيياره سودىگەر / ～营 بارگاھ. ④ قىلماق: بەرمەك؛ يۈرگۈزمەك، يولغا قويماق: 另～通知 ئايرىم ئۇقتۇرۇش قىلماق / 即～ 处查 دەرھال تەكشۈرۈپ بېرىپ قىلماق / ～礼 سالام بەرمەك / 举～ ئۇتكۈزمەك / 实～ يولغا قويماق. ⑤ ھەرىكەت، قىلىق: 言～ سۆز-ھەرىكەت / 品～ ئەخلاق / 罪～ جىنايى قىلمىش. ⑥ بولماق: 不习惯～不习惯 ئۆگەنمىسە بولمايدۇ. ⑦ يارىماق، يارىملىق، 真～ يارايسەن. ⑧ پاك ئاددا: ～为 پاك ئاددا ئۇقۇش بويۇملۇرمەك.

陉 xíng ① قىسىم، تاغلىق،

[兴奋] xīngfèn هاياجانلانماق. ④ ئەۋج ئالماق؛ 时～ بىر مەزگىل ئەۋج ئالماق. ⑤ رۇخسەت قىلماق؛ 不～胡闹 ئەسكىلىك قىلىشقا رۇخسەت يوق. ⑥ <方> بەلكىم، ئېھتىمال؛ 他～来，～不来 ئۇ كېلىشىمۇ، كەلمەسلىكىمۇ مۇمكىن.

星 xīng ① يۇلتۇز؛ ئاسمان جىسملىرى: 人造～卫球地 يەر شارى سۈنئىي ھەمرا /～布棋罗 يۇلتۇزدەك تارقالماق/ 稀～明月 ئاي ئايدىك، يۇلتۇزلار شالاڭ. ② ئۇششاق نەرسىلەرنى كۆرسىتىدۇ: ～火原燎 ئۇچقۇندىن يانغىن چىقىدۇ / 火～儿 ئوت ئۇچقۇنى / 冰～子 تۇكۇرۇك، شال. ③ سەھرا ئەخلىتىدىغان يۇلتۇز تۇركۈمى.

猩 xīng 红猩 ئورانگوتان. [热猩] xīnghóngrè سىكارلاتىنا.

惺 xīng ئويغاندىماق، ئويغاق. [惺惺] xīngxīng ئەقىللىك، زېرەك. [假惺惺] jiǎxīngxīng ساختىلىق؛ يالغاندىن.

[松怪] xīngsōng 1. سەگەكلىك. 2. ئۇيقۇلۇق.

腥 xīng ① سەسىق پۇراق، بەدبۇي: 血～ قان پۇرىتى / ～臊 تېكە پۇرىقى. ② گۆش، بېلىق: 他吃不～ ئۇ گۆش، بېلىق يېمەيدۇ.

猩 xīng چىلانتۇرۇق ئات ياكى كالا.

刑 xíng ① جازا: 死～ ئۆلۈم جازاسى /徒～ قاماقجازاسى / 缓～ جازانى كېچىكتۈرۈپ ئىجرا قىلماق. ② تەن جازاسى، قىينىماق: 受～ قىينالماق، قىيىن- قىستاقتا ئوچرىماق / 动～ قىيىن - قىستاقتا ئالماق.

邢 Xíng شەك (فامىلە).

形 xíng ① شەكىل، ئوبرازى: 三角～ ئۈچبۇلۇڭ تۆزۈلۈش: 地～ يەر تۈزۈلۈشى / ～式 شەكىل ئوبراز. [成形] xíngchéng شەكىللەنمەك: 种～～已物公护爱 جانلىقلارنى ئاسراش ھەم خىل كىيىمياتقا ئايلانىدى. [势形] xíngshì 1. يەر شەكلى.

خان هالدا كېتمپ قالماق.

婶 xǐng تەرسا، كاج، جاھىل.

性 xìng ① خاراكتېر، خۇسۇسىيەت، خۇلۇق، مەجبۇرىيەت، خۇي: 急~ ئىشقارلىق خۇسۇسىيەت. / 弹~ ئېلاستىكلىق خۇسۇسىيەت / 日向~ ئاپتاپپەرەسلىك خۇسۇسىيەت / 药~ دورىلىق خۇسۇسىيەت / 斗争~ كۈرەشچانلىق. [性命] xìngmìng ھايات، جان. [性个] xìnggé [格性] gèxìng ئىندىۋىدۇئال للىق. [子性] xìngzi خۇي، مەجبۇرىيەت: 他很~~的 ئۇنىڭ ئالدىراش ئېتىلىشى. ② جىنس، جىنسىي: ~别 جىنسىي پەرق/ 男~ ئەر / 女~ ئايال.

姓 xìng فامىلە. ~名 ئىسىم-فامىلە.

荇 xìng ھىندى نېلۇپەرى.

XIONG

凶 xiōng ①شۇم، يامان: ~事 شۇملۇق ئىش / ~吉 ياخشى - يامانلىق. ② قەھەتچىلىك: ~年 قەھەتچىلىك يىلى. ③ ۋەھشىي، يىرتقۇچ: ~狠 ۋەھشىي / 穷~极恶 ئىنتايىن قەبىھ. ④ قاتىللىق قىلماق: 行~ قاتىللىق قىلماق / 手~ قاتىل. ⑤ بەك، ناھايىتى، قاتتىق: 你太得闹~了 سەن بەك جېدەل قىلىپ كەتتىڭ / 雨很得来~ ياماقۇر قاتتىق يېغىپ كەتتى.

匈 xiōng [奴匈] Xiōngnú X مۇن، ھۇنلار.

讻 xiōng تالاشماق، مۇناقىزىدىلەشمەك، غوۋغا قىلماق. [讻讻] xiōngxiōng غوۋغا كۆتۈرمەك.

汹 xiōng [汹汹] xiōngxiōng 1. شارقىرىماق: ۋاراڭ - چۇرۇك كۆتۈرمەك. 2. دەھشەتلىك: 来~~势 دەھشەتلىك ئەلپاز بىلەن. [涌汹] xiōng 涛波: yǒngtāo~~ دولقۇن ئۇرۇكەشلىمەك.

胸 xiōng مەيدە. كۆكرەك، كۆكس، تۆش. [襟胸] xiōngjīn (كۆچمەمەنسدە) كۆكىس-قارنى.

兄 xiōng ئاكا: ~嫂 ئاكا ۋە يەڭگە. ھۆرمەت سۆزى: ~仁 / 老~ ئاغىنە. ھۆرمەتلىك دوستۇم / 某某~ يالانى

② ئۇيرىمەك، يومشىماق، يۇمشاپ كەتمەك: 糖～了 شېكەر ئۇيرىپ كەتتى. ③ روھسىزلىق، پۇرۇشۇپ كەتمەك: 发睛眼～ كۆز لىرى پۇرۇشۇپ كەتمەك.

陉 xíng كېسىك، تىك قىيا، (تاغنىڭ كېسىلگەن يېرى).

省 xǐng 另见 shěng ① ئويلانماق (ئۆز قىلمىشلىرى ئۈستىدە): ～反 قىلمىشلىرى ئۈستىدە ئۆز - ئۆزىدىن ئويلانماق. ② ھوشىنى بىلمەك. 不～人事 ھوشىنى بىلمەسلىك: ③ ئويغانماق، چۈشە نەمەك: 猛～前非 گۇناھىنى بىردىنلا چۈشەنمەك. ④ يوقلىماق: ～亲 تۇغقان يوقلىماق.

醒 xǐng ① ئويغانماق. ② سەگەكلەشمەك: ～清 سەگەك، سەگەكلەشمەك / ～惊 چۆچۈمەك. [目醒] xǐngmù [眼醒] xǐngyǎn 印字行一这: ئۇچۇق، ئوچۇق ئېنىق، يۇقىرقۇر خەت بەك ئوچۇق بېسىلىپتۇ. ③ 以～酒 مېۋە مەستلىكنى يېيىشىدۇ.

擤 xǐng مەشقەرماق، بۇرنىنى تاشلىماق: ～鼻涕 مەشقەرماق، بۇرنىنى تاشلىماق.

兴 xīng 见另 xìng ئىشتىياق، خۇمار، پەيز: ～高采烈 گۈلگەدەلىرى تېچىلىپ كەتمەك. [兴高] xìnggāoxīng خۇشال بولماق.

杏 xìng ئۆرۈك.

幸 xìng ① بەختكە يارىشا: ～免于难 بەختكە يارىشا بالا - قازادىن قۇتۇلۇپ قالماق. [亏幸] xìngkuī [而幸] ～～ xìng'ér ھېلىمۇ ياخشى: ～了来你 ھېلىمۇ ياخشى كەلدىڭىز. ② بەخت - سائادەت. ③ خۇشال بولماق: 庆～ خۇشال بولماق / 欣～ خۇشال بولماق. ④ ئۈمىد قىلماق: ～勿推却 رەت قىلمىغايسىز. ⑤ ئىلتىپات: 旧> ئىلتىپات: 庞～ ئىلتىپاتقا ئېرىشمەك / 得～ ئىلتىپاتقا ئېرىشمەك. ⑥ <古> پادىشاھ بىرەر يەرگە بارماق: ～巡 پادىشاھ يۈرت ئايلىنىپ بارماق.

悻 xìng ئاچچىقلانماق، جۇدۇنى ئۆرلىمەك، كەيپى ئۇچماق: ～～而去 ئاچچىقلانغان

朽 xiǔ ① چىرىك، پور: ～木 پور ياغاچ. [朽不] bùxiǔ ئۆلمەس، مەڭگۈ ھايات: 永垂～～ مەڭگۈ ھايات. ② قېرىماق: 老～ قېرىماق.

宿 xiù, sù 见另 xiǔ كېچە: 住了一～ بىر كېچە قوندۇم/ 谈了半～ يېرىم كېچىگىچە پاراڭلاشتىم.

潚 xiù يۇندى.

秀 xiù ① باش چىقارماق، باش تارتماق: 高粱～穗了 ئاقىۋاتقان باش چىقاردى/ 六月六看谷～ ئالتىنچى ئايدىكى ئالتىسى زىرائەت باش چىقىرىدۇ. ② كۆلىشكەن؛ مۇنەۋۋەر: 挺～ كۆلىشكەن / 拔～ كۆلىشكەن / 优～党员 مۇنەۋۋەر كومپارتىيە ئەزاسى. [秀才] xiùcai مولا، ئۇقۇمۇشلۇق؛ زىيالىي. ③ گۈزەل: 山明水～ گۈزەل تاغ - دەريا ～外分河山的国祖 / 丽 ئۆتمىشىمىزنىڭ تاغ - دەريالىرى ئاجايىپ گۈزەل. [气秀] xiùqi 1. گۈزەل. 2. نەپىس، سىپتا؛ 这东西做很得～ بۇ نەرسە بەك سىپتا ياسالمىغان.

岫 xiù تاغ: 云～ تاغ بۇلۇتى.

绣 xiù ① كەشتە: 刺～ كەشتە تىكىش / 十字～ چاپراس كەشتە / 双面～ ئىككى تەرەپلىك كەشتە / 苏～ سۇجۇ كەشتىسى / 湘～ خۇنەن كەشتىسى / 蜀～ سىچۇەن كەشتىسى / 粤～ گۇاڭدۇڭ كەشتىسى / 顾～ گۇ كەشتىسى. ② كەشتە تىكىش: ～花 كەشتە تىكىش / ～枕头 كەشتە ياستۇق تىكىش. ③ گۈزەل: ～丽 گۈزەل.

锈 xiù ① داتا: 铁～ تۆمۈر داتا / 生～ داتا باسماق. ② داتا باسقان: ～铁 داتا باسقان تۆمۈر / ～钉 داتا باسقان مىخ. ③ ئاغرىق: 铁～病 تۆمۈر ئاغرىقى.

嗅 xiù ① پۇراش: ～花 گۈل پۇراش / ～味儿 پۇراش. ② پۇراپ بىلىش: 狗～出了野兔的踪迹 ئىت ياۋا توشقاننىڭ ئىزىنى پۇراپ بىلدى.

溴 xiù 化 خىمىيە: 氯～银 خلورلۇق كۈمۈش.

臭 xiù ① ياسىماق، رېھونتقىلماق: ～美 ياسىمىلىق / ～理 ياسىمىلىق / ～名昭著 ياسىمىلىق / ～味相投 رېھونت قىلماق / ◇骄～ ستىلىستىكا / ～本 ماشىنا رېھونت قىلماق. ② ياسىماق: ～铁路 تۆمۈر يول ياسىماق/ ～桥 كۆۋرۈك ياسىماق. ③ تۇزمەك، يازماق: ～书 كىتاب يازماق / ～史 تارىخ يازماق. ④ ئۆگەنمەك، ئوقۇماق: ～自 ～业 ئۆگەنمەك / ئۆزلۇكىدىن ئۆگىنىش. ⑤ ئۇزۇن: 茂林～竹 قويۇق ئۇزۇن كەن ئۇزۇن قومۇشلار. ⑥ شۈجىيى، رېئۇزىمۇنىزم.

羞 xiū ① نومۇس، نومۇس قىلماق: ～与为伍 بىلىلە يۈرۈشكە نومۇس قىلىماق. ② خجىل بولماق، ئىزا تارتماق: 害～ ئىزا تارتماق / ～得脸通红 خجىللىقتىن يۈزى قىزارماق. (كۆچمە مەنىدە) تەكىلمەكتە قالماق، تەكىلمەكتە قالدۇرماق: 我～别你 مېنى تەكىلمەكتە قالدۇرما. ③ نازۇنېمەت، ئېسىل تاماق.

馐 xiū نازۇ - نېمەت، ئېسىل تاماق: 珍～ نازۇ - نېمەت.

ئاكام. [兄弟] 1. xiōngdi 2. ئاكا - ئۇكا. ئۇكا، ئىنى. (كۆچمە مەنىدە) قېرىنداش: ～家国 قېرىنداش دۆلەتلەر xiōngqiōng [芎芎] xiōng 芎 [川芎] chuānxiōng چۇەنشيۇك.

雄 xióng ① ئەركەك، ئاتىلىق: ～鸡 خوراز / ～蕊 ئاتىلىق. ② كۆچلۈك، قۇدرەتلىك: ～师 قۇدرەتلىك قوشۇن / ～辩 كۆچلۈك تالاش-تارتىش. ③ ئۇلۇغ، ئۇلۇغۋار: ～心 ئۇلۇغۋار ئىرادە / ～伟 ئۇلۇغۋار. ④ قەھرىمان، باتۇر: 英～ باتۇر، قەھرىمان/ 两～不并立 ئىككى باتۇر تەڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرمايدۇ.

熊 xióng ئېيىسىق. [熊熊] xiōngxiōng لاۋۇلدىماق.

詗 xiòng تەڭ - تېڭىلماق.

夐 xiòng يىراق، ناھايىتى ئۇزاق، كەڭ، بىپايان: ～古 ناھايىتى يىراق ئۆتمۈشتە.

XIU

休 xiū ① دەم ئالماق: ～假 دەم ئالماق / ～养 ئارام ئالماق. ②توختاتماق ،توختىماق، توختىتىپ تۇرماق:～业 تىجارەتنى توختاتماق/ ～学 ئوقۇشتىن توختاپ قالماق/ ～会 يىغىنىنى توختاتماق/ ～不论争 توختىماي بەس-مۇنازىرە قىلماق. ③ تالاق، تالاق قىلماق: ～书 تالاق خەت / ～妻 تالاق قىلماق. ④ «-ما / -مە» قوشۇمچىلىرى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: ～想 خام خىيال قىلما /～要 急性样这 مۇنداق ئالدىراڭغۇلۇق قىلما. ⑤ بەخت - سائادەت، خۇشاللىق، ياخشىلىق:～咎 ياخشىلىق ۋە يامانلىق / ～戚 خۇشاللىق ۋە قايغۇ.

咻 xiū تىللاشماق، سۆزلەشمەك، ئاغزىغا كەلگەنىنى دەۋرىمەك، كۆزىنى يۇمۇۋېلىپ ئۇرۇشۇۋرىمەك.

麻 xiū يان باسماق، ھامىلىق قىلماق، قانات ئاستىغا ئالماق.

鸺 xiū ئۇكە، ئۇكە قۇش.

修 xiū ① ئوڭشىماق، تۈ-

بۇرۇتقاتوخشايدىغان نەرسىلەر: ～触 ئانتېننا (ھاشاراتلارنىڭ سەزگۈ ئەزاسى) /～花 كۆل يۈزىدىكى / ～根 چاچما يىلتىز. [须臾] xūyú بىر دەم، ھەش - پەش دېگۈچە.

嘘 xū <古> ھەدە.

胥 xū ① <古> كىچىك ئەمەلدار: ～吏 كىچىك ئەمەلدار. [钞胥] chāoxū مىرزا. (كۆچمە مەنىدە) كۆچۈرمەكەش. ② ھەممە، بارلىق: 矣然～民 ھەممە خەلق توغرا تاپماق / 万事～备 ھەممە تەييار بولماق.

谓 xū ① ئەقىل - پاراسەت، زېھىن. ② پىلانلىماق، ئويلىماق، قىلماق.

虚 xū ① بوش، بىكار: 弹发～不 ئاتقان ئوق بىكار كەتمەسلىك / 座～无席 بوش ئورۇن قالماسلىق. [心虚] xūxīn كەمتەرلىك: ～～使人 后落人使傲骄，步进 كەمتەرلىك كىشىنى ئالغا باستۇرىدۇ، مەغرۇرلۇق كىشىنى ئارقىدا قالدۇرىدۇ. ② ساختا، قۇرۇق: ～名 قۇرۇق ئاتاق / ～荣 شۆھرەتپەرەسلىك / ～张声势 ساختا پوپوزا قىلماق. [虚词] xūcí <语> ياردەمچى سۆزلەر. ③ دەككە - دۈككە بولماق: ～心贼做 ئوغرىدىنمۇ يۇرىدىكى پوك - پوك. ④ ئاجىز. زەئىپ: 体～弱 تېنى ئاجىز / 了～太子身他 ئۇنىڭ تېنى بەك ئاجىز. ⑤ سىياسىي ئىدىيەۋى ئىشلار، نەزەرىيە: ～务سىياسىي ئىدىيەۋى مەسىلە ئۇستىدە مۇزاكىرىلەشمەك / 以～带实 نەزەرىيىنى ئەمەلىيەتكە يېتەكچى قىلماق. ⑥ زەبرى يۇلتۇز قۇركۇمى.

墟 xū ① خارابە، خارابلىك ～废 خارابە. [墟里] xūlǐ [落墟] xūluò كەنت، مەھەللە. ② <方> بازار.

嘘 xū ① shī 见另 ئاغزىدىن ھور چىقارماق. ② ئاھ ئۇرماق: 而天仰～ ئاسمانغا قاراپ ئاھ ئۇرماق. ③ كۆيدۈرمەك. قورۇماق: 小心别～ 手着 ددقققت قىل، قولۇڭ كۆيۈپ قالمىسۇن / 把干粮放在里锅～～ تالقانىنى قازاندا قورۇماق.

绣 xiù ① كەشتە تىكمەك، كەشتىلىمەك ~花 گۈل كەشتىلىمەك / ~字 خەت كەشتىلىمەك. ② كەشتە: ~湘 خۇنەن كەشتىسى / ~苏 سۇجۇ كەشتىسى.

琇 xiù ئېسىل تاش.

锈 xiù ① دات: 铁~ تۆمۈر دېتى / 铜~ مىس دېتى. ② داتلاشماق: 这长子刀把~了 بۇ پىچاق داتلاشماپ كېتىپتۇ / 门上的锁~了住 ئىشىكنىڭ قۇلۇپى داتلاشماپ كېتىپتۇ.

岫 xiù ① غار، ئۆڭكۈر. ② تاغ.

袖 xiù ① يەڭ. [珍袖] zhēn xiù يانچۇقتا سېلىۋالىدىغان، كىچىك: ~典 يانچۇق لۇغىتى. ② قوۋۇشتۇرماق (يەڭ ئىچىگە): ~手旁观 قول قوۋۇشتۇرماق / ~着手 قول قوۋۇشتۇرۇپ قاراپ تۇرماق.

臭 xiù ① 见另 chòu. ② '嗅' بىلەن ئوخشاش.

嗅 xiù پۇرىماق، ھىدلىماق.

溴 xiù بروم (Br).

宿 xiǔ·sù 见另 xiù ئەختەر، تۇركۈم (ئاستىرونومىيىدە): 二十八~ يۇلتۇزلارتۇركۈمى/ 星~ 28 ئەختەر.

XU

圩 xū 见另 wéi <方> بازار.

吁 xū ① ئۇھ تارتماق، ئاھ ئۇرماق: 长~短叹 ئۇلۇغ - كىچىك تىنماق. ② 何是~，~歌! ھوي، بۇ قانداق گەپ! ئاناھىيەسى.

盱 xū [眙吁] xūyí شۆيى

戌 xū ① ئىت يىلى (12 ھۆچە لىنماق ئون بىرىنچىسى). ② ناماز شام.

须 xū ① لازىم، كېرەك، تېگىشلىك: 这事~自动手 بۇ ئىشنى ئۆزى قول سېلىپ ئىشلىشى لازىم. / ~务必注意 دەققەت قىلىش زۆرۈر / ~努力 تىرىشىش كېرەك. ② ساقلىماق، كۈتمەك. ③ ساقال - بۇرۇت. ④ ساقال -

姁 xǔ خاتىرجەم، شادخۇرام، كۆڭۈللۈك، مۇلايىم، يېقىملىق.

湑 xǔ سۈزۈلگەن ھاراق. (كۆچمە مەنىدە) سۈزۈك. ② باراقسان، بولۇق.

糈 xǔ ① ئاشلىق. ② <古> نەزىرئۇچۇن ئىشلىتىلىدىغان، تاللاپ تازىلانغان گۈرۈچ.

醑 xǔ ① ئېسىل مەي، نوچى شاراپ. ② ئېچىتىلغان سۈيۇقلۇق: 樟～ كامفورلىق ئىسپىرت / 氯仿～ خلوروفورم سۈيۇقلۇقى.

旭 xù نۇر، يورۇقلۇق، يېڭى كۆتۈرۈلگەن قۇياش. [日旭] xùrì ئەتىگەنكى قۇياش، ئەزىل قۇياش.

序 xù ① تەرتىپ، رەت، قاتار: 顺～ تەرتىپ / 工～ ئىش تەرتىپى / 前有后～ تەرتىپلىك. ② ياش قورامى بويىچە: ～齿 ياش قورامى بويىچە. ③ مۇقەددىمە، كىرىش: ～曲 مۇقەددىمە، كىرىش مۇزىكىسى / ～幕 مۇقەددىمە (تىياتىرنىڭ) / 写一～篇 كىرىش سۆز يازماق. ④ <古> مەكتەپ.

叙 xù ① ئېيتماق، سۆزلەمەك، دېمەك: 把事情经过～清楚 ۋەقەنىڭ جەريانىنى ئېنىق سۆزلەپ بېرىڭ / ～家常 پاراڭلاشماق. ② '序'③②①. بىلەن ئوخشاش.

恤 xù ① ھېسداشلىق قىلماق، ئىچ ئاغرىتماق: 体～ ھېسداشلىق قىلماق. ② قوزغۇماق: ～ 金 نەپىقە، نەپىقە بېرمەك. ③ غەم - ئەندىشە قىلماق.

溆 xù ئېرىقچە، ئېتىزئېرىقى.

蓄 xù 另见 chù 储蓄: ～产 چارۋىچىلىق، چارۋا مەھسۇلاتلىرى / ～牧业 چارۋىچىلىق ئىشلىرى.

蓄 xù توپلىماق، جۇغلىماق، يىغماق: ～财 بايلىق توپلىماق. (كۆچمە مەنىدە) 1. ساقلىماق: ～池电 ئاككۇمۇلياتور لۇق باتارىيە / ～洪 كەلكۈن سۇلارنى ساقلىماق / 精～锐 كۈچ توپلىماق. 2. كۆڭۈلدە ساقلىماق: ～意已久 ئۇزاقتىن بېرى كۆڭ

歔 xū [欷歔] xīxū ئۆكسۈپ يىغلىماق.

欻 xū 另见 chuō ئۇشتۇمتۇت، توساتتىن، تاسادىپىي.

需 xū ① ئېھتىياج، ھاجەت، زۆرۈرىيەت: ～款 كېرەكلىك پۇل /按～分配 ئېھتىياجغا قاراپ تەقسىم قىلىماق. ② لازىملىق، لازىمەت: 军～ ھەربىي لازىمەتلىكلەر.

繻 xū ① شايى - ئېتلەس، تاۋار - دۇردۇن. ② <古> يول خېتى.

鬚 xū قاراڭغۇ، زۇلمەت: 黑～ قاپقاراڭغۇ.

徐 xū ئاستا، ئاستا-ئاستا، لەززان: ～步 ئاستا دەسسەك / ～车列开了动 ～～ پويىز ئاستاقوزغالدى/清风～来 لەززان سالقىن شامال.

许 xǔ ① رۇخسەت قىلماق: ～特 ئالاھىدە رۇخسەت قىلماق / 不～反革命分子乱说乱动 ئەكسىلىنقىلابچىلارنىڭ قالايمىقان سۆز - ھەرىكىتىگە رۇخسەت يوق (كۆچمە مەنىدە) ئېھتىياتسىزلىق، مەسئۇلىيەتسىزلىك قىلماق (ئۇتۇقنى)، مەدھىيىلىمەك: 赞～ مەدھىيىلىمەك / 作佳为～ تەرىپلىمەك / 推～ ياخشى ئەسەر دەپ ماختىماق. ② ۋەدە قىلماق: ئاتىماق: 书本—他给～我 مەن ئۇنىڭغا بىر كىتاب بېرىدىغىنى ۋەدە قىلدىم / 以身～国 ۋەتەن ئۈچۈن ئۆزىنى ئاتىماق. ③ بەلكىم، ئېھتىمال: يا-كى: 也～ بەلكىم / 或～ يا-كى / 他下午～来 ئۇچۇشتىن كېيىن كېلىشى مۇمكىن. ④ يەر، جاي: 先生也人～何知不生先 جانابلىرى قەيەرلىك بولسىلا؟ ⑤ قانچە؛ تەخمىنەن: 几～ قانچە / 少～ ئاز - پاز / 十三年～ ئوتتۇز يىلچىلىرداي. ⑥ مۇشۇنداق: 如～ مۇشۇنداق. [多许] xǔduō كۆپ جىسق. [久许] xǔjiǔ ئۇزاق ۋاقىت

栩 xǔ چولۇ كەپ قىلماق، پو ئاتماق، ماختانماق: 自～ ئۆزىنى ماختىماق.

栩栩 xǔxǔ[栩栩] جانلىق: ～如生 جەنىي بارەكلا، تىرىكتەكلا، ناھايىتى جانلىق.

玄 xuán ① ھېكىمەت، سىرلىق، تېگىگە يەتكىلى بولمايدىغان؛ ～妙 سىرلىق نەزەرىيە/ ～理 سىرلىق، چۈشىنىكسىز. ② ساختا، لاپ، مۇبالىغە: 那话～了، 太不能信 ئۇ بەك لاپ گەپ بولۇپ قاپتۇ. ئىشەنگىلى بولمىغۇدەك. [玄虚] xuánxū 1. ساختا. 2. نەيرەڭ: 故弄～ نەيرەڭلىق قىلماق. ③ قارا: ～狐 قارا تۈلكە / ～青 تۈم قارا، قاپقارا.

炫 xuán شانكىر خاراكتېرلىك لېمفا تۈگۈنى يالىلىغاندا (يىرىڭقا بەز چۈشۈش).

悬 xuán ① ئېسىپ قويماق، ئاسماق، ئېسىلىپ تۇرماق؛ ～灯结彩 پانۇس ئېسىپ شەلپەر تارتماق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ھەل بولماسلىق، بىر تەرەپ بولماسلىق: ～案件 ھەل بولمىغان دېلو / 那事～着呢 ئۇ ئىش تېخىچە ھەل بولماي تۇرىدۇ. [悬念] xuánniàn 1. ئەسلىمەك، سېغىنماق. 2. كۆڭۈل بۆلمەك (كىنو ياكى ئەدەبىي ئەسەردىكى ۋەقەلىك تەرەققىياتىغا)-لىمىدى. [传宣] xuānchuán تەشۋىق، تەشۋىقات، تەرغىبات، تەشۋىق - تەرغىبات قىلماق؛ 思东泽毛义主列马～情热 ماركسىزم - لېنىنىزم، ماۋزېدۇك ئىدىيەسىنى قىزغىن تەشۋىق قىلماق. ② ئاققۇزماق؛ ～泄 ئاققۇزماق، چىقىرىۋەتمەك، تۆكمەك.

萱 xuān نەغەزگۈل.

揎 xuān چىقارماق؛ ～拳袖衿 يېڭىنى تۈرۈپ مۇشتنى چىقارماق.

喧 xuān ژاراڭ - چۇرۇك، 暄 xuān ① قۇياش تەپتى، تەپ، ئىسسىقلىق تەپتى، ئىسسىق. [暄寒] hánxuān ھال - ئەھۋال سوراشماق. ② يۇمشاق، بوش: ～土 يۇمشاق توپا / ～又大又头馒 جىگىموما ھەم يوغان ھەم يۇمشاق ئىكەن.

谖 xuān ① ئالدىماق، گول لىماق. ② ئۇنتۇماق، ئۇنتۇپ كەتمەك.

儇 xuān 翾 xuān بەگىباش ۋە مەمە-پىسىرۋاز، پىسىرۋاز قىلماق، جەۋلان قىلماق.

ڭۇلده ساقلاپ كەلسەك.

酗 xù مەست بولۇپ ساراڭ-لىق قىلماق: ～酒 مەست بولۇپ ساراڭلىق قىلماق.

勖 xù روھلاندۇرماق، ئىلھاملاندۇرماق، ئۇندىمەك، رىغبەتلەندۈرمەك.

绪 xù ① ئۇچ، باش: 千头万～ چىگىش. [论绪] xùlùn مۇقەددىمە، كىرىش سۆز. ② ئىش: 绪之竟未续～ قىپقالغان ئىشنى داۋاملاشتۇرماق. ③ روھ، كەيپىيات: 思～ كەيپىيات / 情～ كەيپىيات. ④ قىپقالماق: ～余 قالدۇق.

续 xù ① داۋاملاشتۇرماق: ～假 (jià) دەم ئېلىشنى داۋاملاشتۇرماق. ② جىقلاماق: 把～茶 چاينى جىقلاپ قۇي/了煤～炉子 كۆمۈر جىقلاپ قويۇش كېرەك. [续手] shǒuxù رەسمىيەت.

絮 xù ① تور پاختىسى: كەۋەز: 被～ يوتقان تورى / 吐～ غوزا ئېچىلماق. ② توزغاق: 柳～ قالا توزغىسى / 芦～ قومۇش توزغىسى. ③ پاختا سالا ماق: ～被子 يوتقاغا پاختا سالماق / ～袄 چاپانغا پاختا سالماق. ④ ئەز-مىلمەك قىلماق، قىلىنى چاينىماق: ～烦 تىلىنى چاينىماق. [叨絮] xúdao ئەزۇبىلەۋەرمەك.

婿 xù ① كۆيئوغۇل. ② ئېرى.

煦 xù ئىللىق: 春风和～ ئىللىق باھار شامىلى.

蓿 xu بەدە، كۆك.

XUAN

轩 xuān ①<古>مەپە. [昂轩] 1. xuān,áng ھەيۋەتلىك، دەبدەبىلىك. 2. كۆتۈرەڭگۆ روھلۇق: 态度～～ كۆتۈرەڭگۈروھلۇق. [轻轩] xuānzhì ئېگىز - پەس، ئويۇن - دوڭقۇل. (ئوخشىمىغان مەنسەدە) ياخشى - يامان: 不分～～ ياخشى يامان دەپ ئايرىماسلىق. ② كارىدور، دەھلىز.

宣 xuān ② بىلدۈرمەك، جاكارلىماق، ئېلان قىلماق: ～誓 قەسەم بەرمەك / ～会员委革命 立成告 ئىنقىلابىي كومىتېتنىڭ قۇرۇلغانلىقى جاكارلانىدى/ 会开布～席主 رەئىس يىغىنىنىڭ باشلانغانلىقىنى جاكار-

券 xuàn 见另 quàn ئەگمە، ئەگىم.

绚 xuàn شانلىق، پارلاق، نۇرلۇق، چىرايلىق، گۈزەل، كۆزنى چاقنىتىدىغان: ～烂 شانلىق، پارلاق /～丽 گۈزەل، چىرايلىق.

旋 xuán 见另 xuàn ① پىرقىرىماق، چۆرگىلىمەك: ～风 قۇيۇن/ ～个脑有发头的他 ئۇنىڭ بېشىدا ئىككى چۆرگىلىمەچ بار ئىكەن. ② ۋاقىتلىق، ئۇدۇللۇق: ～做～吃 ئۇدۇللۇق يەپ ئۇدۇللۇق ئىشلىمەك. ③ ھاراق يىلىتقۇچ. ④ قىرماق: 用于床车件零～ ستانوكتا دېتال قىرماق. xuànchuáng[旋床] قىرىش ستانوكى.

璇 xuán ئەگمە ئىشىك، ئەگمە، ئەگىم.

渲 xuàn رەڭ بەرمەك (رەسىم سىزغاندا). [渲染] xuànrán رەڭ بەرمەك. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) مۇبالىغە قىلماق، كۆپتۈرۈپ كۆرسەتمەك.

禅 xuàn①قەلەم (ئاياغ قەلەمپى). ② قەلەمپقا ئالماق، قەلەمپقا سالماق: 用鞋楦～鞋 ئاياغنى قەلەمپقا سالماق.

XUE

削 xuē 见另 xiāo ئازايتماق، كېمەيتىمەك، قىسقارتماق، ئاجىزلاتماق: ～除 قىسقارتماق / ～减 كېمەيتىمەك/ ～弱 ئاجىزلاتماق / ～剥 ◆ ئېكسپىلاتاتسىيە قىلماق.

靴 xuē ئۆتۈك: 马～ ئۆتۈك / 皮～ ئۆتۈك / 雨～ ياماق ئۇرلۇق ئىياغ.

穴 xué ① ئۆڭكۈر، غار، تۆشۈك، ئۇۋا: 不入虎～，焉得虎子 يولۋاسنىڭ ئۇۋىسىغا كىرمەي تۇرۇپ، يولۋاسنىڭ بالىسىنى تۇتقىلى بولماس. ② ئۆڭ: 坟地里有五个～ قەبرىستانلىقتا بەش گۆر بار ئىكەن. ③ (جۇڭيىدا) پەللە: 太阳～ چېكە.

学 xué باداك، بورا.

学 xué①ئۆگەنمەك، ئوقۇماق: 活到老，～到老 قېرىغىچە ئۆگەنمەك. [生学]

② پەرەز قىلماق، ئويلىماق: ～拟 گەپ توقۇماق / ～揣ئويلاپ تاپماق. ③پەرق چوڭ، ئارىلىق يىراق: ～隔 ئارىلىق ناھايىتى يىراق / ～殊 چوڭ پەرق.

旋 xuán 见另 xuàn ①ئايلانماق، ئەگمەك، چۆرگىلىمەك، پىرقىرىماق: 螺～ ۋىنتا/回～ ئايلانماق، ئەگمەك. ② قايتماق، يانماق: ～里 يۇرتىغا قايتماق / 凯～ غەلىبە بىلەن قايتماق. ③ ئۇزۇن ئۆتمەي، بىردەمدىلا، تېزئارىدا: ～即离去 بىردەمدىلا كەتمەك.

漩 xuán قاينام، گىرداب.

璇 xuán ئېسىل قاشتاش. [玑璇] xuánjī <古> ئاستروئومىيە ئەسۋابى.

选 xuǎn ① تاللىماق، ئىلغىماق: ～种 ئۇرۇق تاللىماق. [选举] xuǎnjǔ سايلام، سايلىماق: ～代表 ۋەكىل سايلىماق. ② سايلانماق، تاللانماق: 入～ نامزات / 入～ سايلانماق. ③ تاللانغان، تاللانما: 诗～ تاللانغان شېئىرلار/ 文～ تاللانغان ئەسەرلەر.

垣 xuǎn ① قۇياش نۇرى. ② يورۇقلۇق، نۇر. ③قۇرۇتماق، ئاپتاپقا سالماق.

烜 xuǎn ① يالقۇنلاپ كۆيگەن ئوت. ② نۇر، يورۇقلۇق. [赫烜] xuǎnhé دەۋران سۈرمەك، ھۆركىرەپ يۈرمەك. ③ ئاپتاپقا سالماق.

癣 xuǎn تەمرەتكە.

泫 xuàn تامچىلىماق، تامماق، تارامىلىماق، تارام - تارام: ～然涕流 تارام - تارام ياش تۆكمەك.

炫 xuàn ① چاقناتماق، قامماشتۇرماق: ～目 كۆز چاقناتماق. ② ماختانماق، كۆز - كۆز قىلماق. [耀炫] xuányào 1. چاقناتماق. 2. ماختانماق، كۆز كۆز قىلماق.

眩 xuàn ① قاراڭغۇلاشماق: ～目晕头 بېشى قېيىپ كۆزى قاراڭغۇلاشماق. ② مەستانە بولۇپ كەتمەك، بېرىلىپكەتمەك: 利名于～ مەنپەئەتكە مەستانە بولۇپ كەتمەك.

ھىمە، قورقۇنچ.

询 xún ھەقمەقەتەن: ～可厌 敬 ھەقمەقەتەن ھۆرمەتكە لايىق.

寻 xún ① ئىزدىمەك، ئىزدىمەك، ئىزدەنمەك: ～人启事 ئىزدىمەك / ～求真理 ھەقىقەت يولىدا ئىزدەنمەك.[思寻] xúnsi باش قاتۇرماق. ئويلىماق. [死寻] xúnsǐ ئۆلۈۋالماق. <古> شۇن (ئۇزۇنلۇق ئۆلچىمى بىرلىكى، بىر شۇن سەككىز چىغا تەڭ). [常寻] xúnchángdiǎnr (كۆچمە مەنىدە) ئادەتتىكى، ئادەتتىكىدەك: ～是不这事情بۇ ئادەتتىكى ئىش ئەمەس. **荨** xún qiān见另条 ئېشەكچىمى.

浔 xún ياقا، بويى: 江～ دەريا بويى.

鲟 xún ئوسېتر بېلىقى.

巡 ① xún چارلىماق، كۆزەتمەك: 夜～ كېچىدە قىلماق: ～哨 چارلىماق. [回巡] xúnhuí كۆچمە، سەييارە: ～～队疗医 سەييارە داۋالاش ئەترىتى / ～～演出 سەييارە ئويۇن قويماق. ② قېتىم: 三过酒～ ھاراق يۇرماق؛ 人～气质 بۇرۇنسىغا سېسىق بۇراق ئۇرۇلماق. ③ يىغىلىق: ～风 يىغىلىق شامال.

薰 xūn <古> لاۋاندا. (كۆچمە مەنىدە) گۈل ـ گىياھلارنىڭ خۇش پۇرىقى.

獯 xūn [獯猃]xūnyǔ ھۇنلارنىڭ بۇرۇنقى ئاتىلىشى.

曛 xūn كۈگۈم، ناماز شام: ～黄 ناماز شام.

醺 xūn مەست بولماق.[醺醺]xūnxūn مەست بولماق: 喝得～～的 ئىچىپ غەرق مەست بولماق.

窨 xūn 另见 yìn خۇش پۇراق بېرىلگەن چاي.

旬 xún ① ئون كۈن. ② ئون ياش: 三～上下年纪 ئوتتۇز ياشلاردا / 六过年～ يېتىشى ئاتمىشتىن ئاشماق.

询 xún سورىماق، سۇرۇشتۇرماق: 探～ سۇرۇشتۇرمەك/ 查～ سۇرۇشتە قىلماق.

荀 Xún شۇن (فامىلە).

峋 xún 412- بەتتىكى'嶙峋'(línxún)گە قارالسۇن.

恂 xún ① ئەستايىدىل. ② ۋەھىمە، قورقۇنچ.

雪 xuě ① قار؛ ～花 قار-ئۇچقۇنى / 冰～地 يەر-جاھاننى قار - مۇز قاپلىماق. ② يۇماق، ئاقلىماق، ئالماق؛ ～耻 نومۇسىنى ئاقلىماق/ ～恨 ئۆچىنى ئالماق.

鳕 xuě تورىسكا بېلىقى.

血 xiě 见另 xuè ① قان. 泊～ / 压～ قان بېسىمى / ～出 لەختە - لەختە قان / ～统 قانىماق. ② قانداشلىق؛ ～族 قانداشلىق / ～性 ۋىجدانلىق. ③ جىگەرلىك، ۋىجدانلىق: ～谑 چاقچاق قىلماق.

XUN

勋 xūn تۆھپە، كۆرسەتكەن خىزمەت: ～章 ئوردېن / 丰～奇建 كۆپ قېتىم ئالاھىدە خىزمەت كۆرسەتمەك.

埙 xūn <古> چورا (بىر خىل چالغۇ ئەسۋابى).

熏 xūn 见另 xūn ①ئىسلىماق، سۇرلىمەك: ～豆腐 سۇرلەنگەن دوڤۇ / ～肉 سۇرلەنگەن گۆش / ～得黑了墙把 تام ئىسلىشىپ كېتىپتۇ. ②

xuétú[徒学]·ئوقۇغۇچى. shēng شاگىرت. ② دوردىماق، تەقلىد قىلماق: 他～赵体字 خەت ئۇسۇلىنى تاھايىتى ياخشى شەكىلنى ئاھايىتى ئۆچە خەت قىلىدۇ. ③ بىلىم: 博～多能 / ～渊博 بىلىملىك ۋە قابىلىيەتلىك. xuéshù [术学] ئىلىم، پەن. xuéshì [士学] 1.باكالاۋر.<古> ئۆلما؛ پۇدۇكچى دورغاپ. ④ تۈرلۈك پەنلەرنى كۆرسىتىدۇ: 哲～ پەلسەپە/ 物理～ فىزىكا/ 言语～ تىلشۇناسلىق. ⑤ مەكتەپ: 中～ ئوتتۇرا مەكتەپ / 大～ ئالىي مەكتەپ / 上～ مەكتەپكە بارماق.

踅 xué ① ئەگىمەك، ئايلانماق: ～来～去 ئەگىپ يۈرمەك / 这群鸟向东飞去又～回来在树上了 بۇ قۇشلار شەرق تەرەپكە كەتكەنسىرى، يەنە قايتىپ كېلىپ دەرەخكە قوندى. ② <方> بىلەن ئوخشاش.

噱 xué 见另 jué كۈلمەك: 发～ كۈلمەك. xuétóu[头噱] <方> قىزىقچىلىق.

熏 xün ئاغزىداسوپۇركۈمەك.
熏 xün ئىس ئالماق.
熏 xün زەھەرلۇرغۇ، مۇكۇز: ～松 قارىغاي مۇنۇسى / ～香 مۇكۇز، زەھەرلۇرغۇ.

Y

YA

丫 yā ئاچا، ئاچماق: ～杈 ئاچا، ئاچىسماق / 巴～树 ئاچىسماق / ～头[丫] دەرەخ ئاچىمىقى. ② yātou (كۆچمە مەنىسىدە) 1. قىز، قىزچاق. 2. دېدەك، چۆرە.

压 ⑧ yā باسماق: ～住 باسماق / ～碎 بېسىپ ئېزىۋەتمەك / ～住气 ئاچچىقىنى باسماق / ～不住火 ئاچچىقىنى باسالماي قالماق. (كۆچمە مەنىسىدە) بېسىپ قويماق: 积～资金 مەبلەغنى بېسىپ قويماق. ② باستۇرماق، بوغماق: 镇～ باستۇرماق / ～制 بوغماق. [压倒]yādǎo (كۆچمە مەنىسىدە) بېسىپ چۈشمەك. ③ توختاتماق: ～咳嗽 يۆتەلنى توختاتماق. ④ يېقمىلاپ كەلمەك، باستۇرۇپ كەلمەك: ～境 چېگرىدىغا باستۇرۇپ كەلمەك / 稍树～阳太 ◇كۈن نەيزە بويى ئۆرلىمەك. ⑤ تىكمەك، قويماق (قىمارda).

呀 yā 见另 yɑ ① ئاپلا، ئەستا: ～,这么怎办! ئاپلا، ئەمدى قانداق قىلارمىز! ② غىچ، غىچىلدىسماق: 门～的一声开了 ئىشىك غىچىچىدە قىلىپ ئېچىلدى.

鸦 yā 雀无声(نۇخۇشمەس مەنىسىدە) جىمجىت، تىمتاس.

[鸦片] yāpiān ئەپيۇن.

押 yā ① ئىمزا قويماق، قول قويماق: 画～ قول قويماق / 签～ ئىمزا قويماق. ② رەنە قويماق، گىرۋەكە قويماق: ～金 گىرۋە پۇلى، زاكالەت. ③ توختىتىپ قويماق، تۇتۇپ تۇرماق، قاماپ قويماق؛ 看～ قاماپ قويماق / ～来起 تۇتۇپ تۇرماق، قاماپ قويماق. ④ كۆزىتىپ ماڭماق، يالاپ ماڭماق: ～车 ماشىنا

ئۇچ قېتىم ئايلاندى.

循 xún رەتلىيە قىلماق، بويىچە: ～规蹈矩 ◇ قائىدە-يوسۇندىن چىقماسلىق / ～序渐进 تەرتىپ بويىچە تەدرىجىي ئىلگىرىلىمەك / ～环 رەتلىيە قىلماق. [循环] xúnhuán ئايلانما: ～液 قان ئايلانماق / ～出演 ئايلىنىپ يۇرۇپ ئويۇن قويماق.

训 xùn ① تەربىيە، مەشق: ～练 مەشق قىلماق. ② نەسىھەت: ئۆلگە؛ ئۈمىيەت: 遗～ ئۈلگە قالدۇرماق. ③ شەرھلىمەك: ～诂 شەرھلىمەك.

驯 xún كۆندۈرمەك، بويسۇندۇرماق: ～马 ئات كۆندۈرمەك / ～服 بويسۇندۇرماق / ～养兽畜 ياۋايى ھايۋانلارنى كۆندۈرمەك.

讯 xùn ① سوراق قىلماق: 审～ سوراق قىلماق. ② خەۋەر، ئاخبارات: 通～ خەۋەر / 新华社～ شىنخۇا ئاگېنتلىقى خەۋىرى.

汛 xùn كەلكۈن، سەل؛ 防～ كەلكۈندىن مۇداپىئە كۆرمەك/ 秋～ كۈزلۈك سەل.

迅 xùn تېز، چاققان: ～雷不及掩耳 چاقماق تېزلىكىدە/ 光阴～ ۋاقىت تېز ئۆتمەك.

徇 xùn ① باش ئەگمەك، بويسۇنماق: ◇弊舞私～不绝 ھەرگىز ئۆز كۆڭلىگە چوغ تارتماسلىق. ② '①殉' بىلەن ئوخشاش.

殉 xùn ① قۇربان بولماق: ～国 ۋەتەن ئۈچۈن قۇربان بولماق / ～难 ھەقىقانىيەت يولىدا قەستىكە ئۆچراپ ئۆلمەك. ② ھەمدەپنە قىلماق: ～葬 ھەمدەپنە قىلماق.

逊 xùn ① ئۆتۈنۈپ بەرمەك. ② كەمتەرلىك قىلماق، تەكەللۇپ قىلماق: 出言不～ ◇ قوپال گەپ قىلماق. ③ ناچار؛ تەك كېلەلمەسلىك: 稍～一等 سەل بوش كەلمەك.

巽 xùn پالچىلىقتىكى سەككىز سىمۋوللۇق بەلگىنىڭ بىرى: '☴'، شامالنى بىلدۈرىدۇ.

كەم. ③ ھۆرمەت سۆزى: ～签 ئىمزايىڭىز / ～教 تەلىمىڭىز. ④ ئادەتتىكى: ～善鼓琴 ئادەتتە ساز چېلىشنى ياخشى كۆرمەك. ⑤ بەك، ئىنتايىن: ～以为美 بەك چىرايلىق دەپ ھېسابلىماق. ⑥ دوستلۇق، يېقىنچىلىق: 无一日之～ ھېچقانداق يېقىنچىلىق قىلمىپ باقمىغان.

轧 yà ① 见另 gá,zhá ② باسماق، چىگدىرماق؛ ئاتماق: ～路马把了平 يول چىگدالدى/～棉花 پاختا ئاتماق /～花机 چىغىرىق،چىگىت ئايرىش ماشىنىسى. ② چەتكە قاقماق، يەكلىمەك: 倾～ چەتكە قاقماق.

亚 yà ① ئىككىنچىسى: ～军 ئىككىنچىلىك / ～热带 سۈبتروپىك بەلباغ. ② ئاسىيا.

拶 yà 〈方〉 زورلاپ بەرمەك ياكى زورلاپ ساتماق.

娅 yà باجا، قۇدا - باجا.

氩 yà ئارگون (Ar).

讶 yà ھەيران قالماق، چۆچۈمەك: 十分～ بەك ھەيران بولماق.

迓 yà قارشى ئالماق، كۈتۈۋالماق: ～之门于 ئىشىك ئالدىدا چىقىپ قارشى ئالماق/未曾迎～ ئالدىدا چىقمىغان.

砑 yà ھۆررە سۈرمەك (تېرە ياكى رەختنى پارقىرىتىش ئۈچۈن).

揠 yà تارتماق؛ يۇلماق: ～苗助长 مايىسىنى تارتىپ ئۆستۈرمەك؛ ئالدىراپ قىلغان ئىشنىڭ پېرىدىمى يەردە.

猰 yà[貜]yǎyǔ〈古〉 يەتتىكى بىرخىل ۋەھشىي ھايۋان.

呀 yā 见另 ya ئۇتۇنۇش، ئۈندەش، تەكىتلەش مەنىسىنى بىلدۈرىدىغان ئۇلانمىلار: 大家～来快来! تېزرەك كەلسەڭلار-چۇ! ～学一学不么怎你؟سەن نېمىشقىمۇ ئۆگەنمەيدىغانسەن - ھە؟ 这个瓜～，甜很得多! ماۋۇ قوغۇنزە تاتلىق ئىكەن.

YAN

咽 yān 见另 yè,yàn يۇتقۇنچاق.

胭 yānzhi[脂胭]yān ئەڭلىك.

ئەنى كۆزىتىپ ماڭىماق / ～货运物 يۈكنى كۆزىتىپ ماڭىماق.

鸭 yā ئۆردەك.

哑 yā 见另 yǎ 755 - بەتتە- تىلسىز '哑吧'(yǎyā) غا قارالسۇن.

牙 yá ① چىش ② چىشسىمان نەرسىلەر: 抽～子 قارتىنىڭ چىشسىمان بېزىكى. ③ <旧> بېدەك، دەللال: ～行 بېدەك.

伢 yá <方> بالا، كىچىك بالا.

芽 yá ① بىخ: ～儿 پۇرچاق ئۇندۇرمىسى / 豆～麦子发了～儿 بۇغداي بىخ چىقىرىپتۇ/ ～茶 ◇ يۇمران چاي. [萌芽] méngyá بىخ، بولجا، ئۇندۇرمە. ③ بىخسىمان نەرسىلەر: 肉～ ئۆسىمە گۆش.

蚜 yā خىمىيىۋى ئېلىمېنت، ئېينىشتەينىي (Es) نىسىل بۆرۈنقى نامى.

蚜 yá ئۆسۈملۈك پىتى.

崖 yá يار: 山～ تىك يار / 悬～勒马 يارنىڭ لېۋىددىن ئاتنىڭ تىزگىنىنى تارتماق.

涯 yá سۇ بويى. (كۆچمە مەنىسىدە) چەك، چەت: 天～ 海角 ئالەمنىڭ نۇ چېتىدىن / 一望无～ چېكسىز يوق، پايانسىز.

睚 yá كۆزنىڭ قۇيرۇقى. [睚眦] yázì كۆز ئالايتماق. ھومايماق. (كۆچمە مەنىدە) ئۆچ، ئىنتىقام.

衙 yá يامۇل.

哑① yǎ ①另见 yā كاچا: ～聋 گاس - گاچا / ～口无言 تىلى تۇتۇلۇپ قالماق. [哑巴] yǎba گاچا. ② ئاۋنى پۈتۈپ قالماق: 喊子嗓～了 ۋارقىراۋەرىپ ئاۋنى پۈتۈپ قالماق. ③ ئاۋازسىز، تىلسىز: ～铃 گاڭ تېۋىل، گىر (بىر خىل تەڭنەرىبىيە سايمىنى). ④ كۈلكە، كۈلمەك: 笑～然 پىخىلداپ كۈلۈپ كەتمەك.

疋 yǎ 'شۇ' بىلەن ئوخشاش.

雅 yǎ ① ئۇلۇچەملىك، قېلىپلاشقان: ～声 / ～言 ئۇلۇچەملىك، تىل. ② سىلىق، سىپايە، نازاكەتلىك: 致～ نەپىس، كۆركەم: ～观 چىرايلىق، كۆز-

ھەك، غەرق بولماق: 被水～了 سۇ بېسىپ كەتتى. ② ئېچىش ماق (ئەيدىن). ③ مول، كەڭ، توشقان: ～博 مول، توشقان.

腌 ā 见另 yān چىلىماق، تۇزلىماق: ～肉 كۆش تۇزلىماق / ～咸菜 سەي چىلىماق.

湮 yān كۆمۈلۈپ قالماق: 没～了 بەزى ئاسار ئەتىقىلەر كۆمۈلۈپ قالغان.

燕 yàn 见另 yān ① يەن بەكلىكى. ② (Yān) يەن (فامىلە).

延 yán ① ئۇزارماق، ئۇزۇنغا سوزۇلماق: ～长 ئۇزارتماق / ～年 ئۆمرىنى ئۇزارتماق / 蔓～ يامراپ كېتىمەك. ② كېچىكتۈرمەك، كەيىنگە سۈرمەك: ～期 ۋاقتىنى كەيىنگە سۈرمەك / 遇雨顺～ يامغۇر يېغىپ قالسا كەيىنگە سۈرمەك/迟～ كېچىكتۈرمەك. ③ تەكلىپ قىلماق: ～师 ئۇستاز تەكلىپ قىلماق / ～聘 تەكلىپ قىلماق / ～医 دوختۇر تەكلىپ قىلماق.

蜒 yán 781- بەتتىكى '蜿蜒' (yóuyán) گە ، 663 - بەتتىكى '蜿蜒' (wānyán) گە قارالسۇن.

筵 yán ① بوران. ② زىياپەت: مەرىكە: 喜～ توي مەرىكىسى.

芫 yán 见另 yuán [芫荽] yánsui يۇمغاقسۇت.

严 yán ① مەھكەم، چىڭ، ھىيىم، زىچ: 把盖子～了 ئىدىشنىڭ ئاغزىنى ھىم ئەت/ 了～长都草的上房 ئۆگزىدىكە قويۇق ئوت ئۇۇنۇپ كېتىپتۇ. ② قاتتىق، چىڭ. يامان: 规矩～ قائىدە - يوسۇنى چىڭ / ～厉 يامان / ～格 قاتتىق / ～办 قاتتىق بىر تەرەپ قىلماق. (كۆچمە مەنىدە) دادا، ئاتا: 家～ دادام. [严肃] yánsù جىددىي، ئەستايىدىل: ～～很度态 پوزىتسىيىسى ناھايىتى جىددىي. ③ قەھرىتان، قاتتىق: ～冬 قەھرىتان قىش / 寒～ قاتتىق سوغۇق. [严重] yánzhòng جىددىي، ئېغىر: ～～态事 ۋەزىيەت جىددىي / ～～的错误 ئېغىر خاتالىق.

言 yán ① گەپ، سۆز، نۇ-

烟 yān ① ئىس، تۈتەك، تۈتۈن: 冒～ ئىس چىقماق، ئىس يانماق / ～筒 مورا، تۈرخۇن. [弹幕烟] yānmùdàn تۈتەك بومبىسى، تۈتەكلەش تۈركۈچى بومبا. (ئوخشتىش مەنىسىدە) نىقاب، ئالدامچىلىق. [火烟] yānhuo ② تاماق، ئىسسىق تاماق: 不食～◇ بۇ دۇنيالىق ئىشلاردىن ۋاز كەچمەك؛ ئەمەلىيەتتىن چەتلىمەك. 2. (yānhuo) رەڭدار پوچاقزا. ② قۇرۇم، كۆيە: 锅子～ قازان كۆيىسى. ③ تۈتەكسىمان نەرسىلەر: 过云眼～◇ ھەش-پەش دېگۈچە غايىپ بولدىغان / ～霞 ئىس - تۈتەك ۋە بۇلۇتلار. ④ ئېچىشتۇرما: 烟子屋～، 睛眼～ ئۆيگە ئىس توشۇپ كېتىپ، كۆزۈم ئېچىشىپ كەتتى. ⑤ كۆك تاماكا. ⑥ تاماكا: 香～ پاراسكا، سىگارېت / 旱～ سەرىق تاماكا / 请勿吸～ تاماكا چەكمەيسىلى. ⑦ ئەپيۇن: ～土 خام ئەپيۇن.

妖 yān [妖妖] yānyān دەرمانسىز، ماغدۇرسىز.

殷 yān 见另 yīn جىگەررەك، توق قىزىل: 红～ توق قىزىل/ 朱～ توق قىزىل.

焉 yān ① «- دا/ -تا، -دە/ تە» بىلەن ئىپادىلىنىدىغان: 心不在～ كۆڭۈل بىر يەردە بولماسلىق. ② ئاندىن: 知必～起自所之疾能～之攻 كېسەلنىڭ سەۋەبىنى بىلگەندىلا، ئاندىن ئۇنى داۋالىغىلى بولىدۇ. ③ قانداقمۇ: 此如能～? بۇنداق بولسا قانداقمۇ بولىدۇ؟ /其子～往? ئۇنىڭ بالىسى نەگە بارىدۇ؟ ④ يارەمچى سۆز: 有厚望～ زور ئۈمىدىم بار.

嫣 yān ئۇماققىنە كۆلەك، يېقىملىق كۆلەك.

阏 yānzhī [氏阏] yān ئالچى (ھۈنلار تەڭرىقۇتىنىڭ خانىشى).

阉 yān ① پىچاق ئاختا قىلماق: ～鸡 ئاختا خوراز / ～猪 پىچاق بىلەن قوشقا. ② <古> ھەردەم بېكى، ئاغۇات.

淹 yān ① سۇ بېسىپ كەت-

كەتمەك. ② رەڭ، دەياق: ～料 بويياق / 五～六色 رەڭگا رەڭ.

檐 yán ① لەمپە: 房～ئال لەمپە / 前～ ئالدى لەمپە. ② گىر-ۆك: 帽～ئال◇ شەپكىنىڭ چېكىلمىگى.

奄 yǎn ① ياپماق، قاپلى-ماق. ② تۇيۇقسىز، ئۇشتۇم-تۇت: ～忽 ئۇشتۇمتۇت.

[奄奄] yǎnyǎn تىنمىقى بوش: ～～一息 جان تۇمشۇقىغا كەل-مەك، سەكراتقا چۈشمەك.

掩 yǎn ① ياپماق، ئەتمەك، يوشۇرماق: ～鼻 بۇرنىنى ئەتمەك / ～不自己的误错 خاتالىقىنى يوشۇرماسلىق / ～上门把 ئىشىكنى ياپ /～卷 كىتابنى يېپىپ قويماق. [护掩] yǎnhù قوغدىماق، مۇھاپىزەت قىلماق؛ ھىمايە قىلماق. ② قىسمۇالماق: ～住了手关门 ئىشك قولۇمنى قىسمۇالدى. ③ تۇيۇقسىز: ～杀 تۇيۇقسىز ھۇجۇم قىل-ماق ～取 تۇيۇقسىز ئېلىۋالماق.

罨 yǎn ① ئۇتكۈزمەك: ～法 ھوغۇق ئۇتكۈزۈش ئۇسۇلى / 热～法 ئىسسىق ئۇتكۈزۈش ئۇسۇلى. ② تور (بېلىق ياكى قۇش تۇتىدى-غان).

俨 yǎn ساماق، تەمكىن. (كۆچمە مەنىدە) خۇددىي، گويا: ～如昼白 خۇددى كۈن-دۈزدەك يورۇق. [俨然] yǎnrán ① ھەيۋەتلىك، سۆلەتلىك. ② رەتلىك، تەرتىپلىك: 屋舍～ رەتلىك ئۆيلەر. ③ بەئەينى، خۇددى: ～～是大个人 خۇددى چوڭ ئادەم-دەك.

弇 yǎn ياپماق، ئەتمەك، توسماق.

渰 yǎn بولۇت پەيدا بولماق.

衍 yǎn ① قانات يايدۇرماق ئەۋج ئالدۇرماق: 推～ قانات يايدۇرماق. ② ئارتۇق، ئو-شۇق: ～文 ئارتۇقچە خەتلەر.

剡 yǎn <古> shàn 见另 ① ئىتتىك، ئۆتكۈر. ② قىرماق، شىلماق، ئوچلىماق.

厣 yǎn قۇلۇلە قېپى.

魇 yǎn قارا باسماق.

توق: 发～ سۆز قىلماق /格～ ھېكمەتلىك سۆز / 名～ ئەقلىيە سۆز / 谣～ سۆز - چۆچەك، ئېغىز. ②-ۆزلىمەك، دېمەك، ئېيتماق: 有～在先 ئالدىدىن ئېيتىپ قويماق/ 不无知～ بىلگەنلىكنى ئېيتماي قويماسلىق. ③ خەت: 五～诗 بەش سۆزلۈك شېئىر.

妍 yán چىرايلىق، گۈزەل؛ ھۆسن: 百花争～ رەڭمۇ رەڭ گۈللەر بىر- بىرى بىلەن ئۆن تالاشماق.

研 yán ① ئەزمەك، سوقماق: ～药 دورا سوقماق / ～墨 سىياھ ئەزمەك. ② تەتقىق قىلماق، ئىزدەنمەك، مۇھاكىمە قىلماق: 钻～ تەتقىق قىلماق / ～求 ئىزدەنمەك.

岩 yán ① چوققا، تاغ چوققىسى. ② تاش، تاغ جىنسى: 水成～ چۆكۈندى جىنسلار / 火成～ ئېگمىنتىس.

炎 yán ① تومۇز، ئىسسىق ～夏 قىزدۇرۇپ ئاپتاپ / ～署 يازنىڭ ئىسسىق ئاپتاپسىز / ～凉 ئىسسىق ۋە سوغۇق. ② يالۇغ، يالۇغلانماق: 发～ يالۇغلانماق / 脑～ مېڭە يالۇغى /皮～ تېرە يالۇغى.

沿 yán ① بويلاپ: ～社着 会主义道路胜利前进 سوتسىيالىزم يولىنى بويلاپ غەلبىلىك سېپىرى ئالغا باسماق. ② داۋاملاشماق: 相习积～ كونا ئادەت داۋاملىشىپ كەلمەكتە. [沿革] yán gé تەرەققىيات، قاردىخىي جەريان. ③ بوي، ياقا، قىرا: 炕～儿 كانىمىك قىرى / 缸～儿 كۆپنىمىك قىرى/ 盆～儿 جاۋۇرنىمىك قىرى/ 河儿 دەريا بويى / 井～儿 قۇدۇق بېشى. ④ جىيەك تۇتماق، زىغزىدق چىقارماق: ～口鞋 خەينىمىك ئاغزىغا جىيەك تۇتماق / ～个边 زىغزىدق چىقارماق.

盐 yán ① ئاش تۇزى. ② <化> تۇز.

阎 yán ① ئىچكىرىكى كوچىنىڭ ئىشىكى. ② (Yán) يەن (فامىلە).

颜 yán ① چىراي، يۈز: 无～见人◇ بەتنى كۆتۈرۈپ يۈرەلمەسلىك / 喜～开 خۇشاللىقتىن چىرايى ئېچىلىپ

咽 yān 见另 yàn 咽 yè。 يۇتماق: 慢咽细嚼～ يۇمشاق چايناپ ئاستا - ئاستا يۇتماق / 狼吞虎咽～ يالماپ يۇتماق. [咽气]yānqì جان ئۈزمەك.

嫣 yān تەزىيە بىلدۈرمەك: ～电 تەزىيە تېلېگراممىسى.

彦 yān <古> بىلىملىك، ھەم ئەخلاقلىق ئادەم.

谚 yān ماقال، تەمسىل.

艳 yān ①گۈزەل، چىرايلىق، پارلاق: ～丽 گۈزەل / ～阳天 يېقىملىق باھار كۈنلىرى. ② <旧> مۇھەببەت، سۆيگۈ. [艳羡]yànxiàn زوقلانماق، ھەۋەس قىلماق.

晏 yàn ① چىكمەك، ۋاقچە: ～起 ئورنىدىن ۋاقچە تۇرماق. ② '③宴' بىلەن ئوخشاش.

宴 yàn ① كۈتمەك، مېھمان قىلماق: ～客 مېھمان كۈتمەك. ② زىياپەت: ～会 زىياپەت. ③ زىياپەت بەرمەك: 设～ زىياپەت بەرمەك. ④ بەھۈزۇر، ئارامخۇدا، راھەت - پاراغەت: ～安鸩毒 راھەت - پاراغەتكە بېرىلمىش - زەھەر ئىچىش دېگەنلىكتۇر.

腌 yān توسما، تۇغان.

验 yàn ① تەكشۈرمەك: ～血 قان تەكشۈرمەك /～收 تەكشۈرۈپ ئۆتكۈزۈۋالماق. ② كۆتكەن يەردىن چىقماق: 屡试屡～ نۇرغۇن سىناقلاردا كۆتكەن يەردىن چىقماق.

雁 yān ياۋا غاز.

赝 yàn يالغان، ساختا: ～品 ساختا مەھسۇلات.

焰 yàn يالقۇن: 火～ يالقۇن. [焰气]qìyàn نوخۇلا: ～～丈万 نوخۇلىسى ئۈسۈپ كەتمەك.

焰 yàn يالقۇن.

酽 yàn قېنىق: 这茶碗太～ بۇ چىنىدىكى چاي بەك قېنىق ئىكەن.

谦 yān جىنايەتنى بويىتمەك: 定～ جىنايەتنى بويىتمەك.

燕 yān 见另 yàn قارلىغاچ.

YANG

央 yānɡ ① ئوتتۇرا، مەركەز: 水中～ سۇنىڭ ئوتتۇرىسى.

魇 yǎn مەڭ، خىال.

眼 yǎn ① كۆز: [光眼] 放～～把 yǎn guāng نەزەر: ◇点远 يىراقنىڭراق كۆرۈش كۆزەك. ② تۆشۈك، كاماز، كۆز: 炮～ زەمبىرەك ئاغزى/ 耳朵～儿 قۇلاق تۆشۈكى /针～儿 يىڭنىنىڭ كۆزى. ③ هالقا: پەيت: 节骨～儿 هەل قىلغۇچ پەيت. ④ تاكت: پەدە.

偃 yǎn ① ئۇخلىدىغا يېقىلماق، ئۇخلىدا ياتماق: يېغىشتۇرۇپ قويماق: ～旗息鼓 بايراقنى چۈشۈرۈپ، دۇمباقنى توختاتماق: يىغىشتۇرۇپ قويماق. ②توختاتماق، تاشلىماق: ～武修文 ئەلەمنى تاشلاپ قەلەم بىلەن شۇغۇللانماق.

蝘 yǎn <古> تومۇزغىغا ئوخشاش قۇرتلار. [蜓蝘] yǎntíng

琰 yǎn ئېسىل قاشتاش.

厌 yǎn [奄厌] yǎnyí دەم، تاقاق.

演 yǎn ① قويماق، ئورۇنلىماق، ئويناتماق: ～剧 تىياتىر قويىماق ～奏 مۇزىكا چالماق / ～唱 ناخشا ئېيتماق. ② بايان قىلماق، سۆزلىمەك: ～说 نۇتۇق سۆزلىمەك / ～义 قىسسە سۆزلىمەك، قىسسە. [绎演] yìyǎn <逻> دېدۇكسىيە. ③ مەشق، مەشق قىلماق: ～武 ھەربىي مەشق قىلماق / ～算习题 ھېساب مەشقى ئىشلىمەك. ④ ئۆزگەرمەك، ئايلانماق: ～变 ئۆزگەرمەك، ئۆزگەرتمەك / ～进 ئۆزگىرىپ بارماق/ ～化 ئۆزگەرمەك.

缘 yǎn ئۇزارتماق، سوزماق.

鼹 yǎn قاردىغۇ چاشقان.

厌 yàn ① زېرىكمەك، بەزمەك، تويۇپ كەتمەك. ياماندىن كۆرمەك: 讨～ ياماندىن كۆرمەك/ ～弃 زېرىكىپ تاشلىۋەتمەك. ② تويماق: 餍～无得贪 قانائەتسىزلىك تاپماق: ～烟 تويماس، بالاخور، ئاچ كۆز، نەپسى ياماق، نەپسانىيەتچى.

餍 yàn تويماق. (كۆچمە مەنىدە) قانائەتلەنمەك.

砚 yàn سىياھدان.

ھەنىدە) 1. قارقىالماق: ～名 نامى چىقماق. 2. مەدھىيىلەمەك، ماختىماق: 赞～ ماختىماق/ 颂～ مەدھىيىلەمەك. ④ (Yáng) ياڭ (فامىلە).

yángchángérqù [去而长扬] پۇشمىنى قېقىپ كېتىپ قالماق.

杨 yáng تېرەك.

旸 yáng ① كۈن چىقماق. ② ھاۋا ئوچۇق.

炀 yáng ① مەستال ئېرىتمەك. ② ئۇلۇغ ئوت.

疡 yáng جاراھەت، يارا: 胃溃～ ئاشقازان يارىسى.

羊 yáng قوي.

佯 yáng يالغاندىن: ～攻 يالغاندىن ھۇجۇم قىلماق/ ～不作知 بىلمەس بولۇۋالماق.

徉 yáng 见下 ～徜徉 يالغاندىن غا قارالا.

洋 yáng ① ئوكيان: 海～ دېڭىز - ئوكيان. / 太平～ تىنچ ئوكيان. ② كۆپ، نۇرغۇن: ～溢 ◇ تولۇپ تاشماق، ئۇرغۇپ تۇرماق / ～～大观 ناھايىتى كۆپ ۋە خىلمۇ خىل. ③ چەت ئەل: ～为中用 چەت ئەلنىڭكىنى جۇڭگو ئۇچۇن خىزمەت قىلدۇرماق. ④ زامانىۋى: 土～结合 يەرلىك ئۇسۇل بىلەن زامانىۋى ئۇسۇلنى بىرلەشتۈرمەك. ⑤ تەڭگە.

烊 yàng 见另 yáng مەستال ئېرىتمەك. (كۇچمە مەنىدە) <方> ئېرىتمەك: 糖～了 كەمەپۇت ئېرىپ كەتتى.

蛘 yáng <方> ھەتتە. قۇرت.

阳 yáng ① يورۇق. ② 1. ئەركەك. 2. كۈن، قۇياش: ～历 كۈن كالېندارى. 3. مۇسبەت: ～电 مۇسبەت ئېلېكتر/ ～极 مۇسبەت قۇتۇپ. 4. ئوچۇق، ئاشكارا: ～奉阴违 كۆرۈنۈشتە ئەمەل قىلغان بولۇپ ئاستىرتىن خىلاپلىق قىلماق. 5. قاپارتما: ～文章图 قاپارتما خەتلىمك تامغا. 6. بۇ دۇنيا، پانىي دۇنيا (خۇراپاتتا): ～间 بۇ دۇنيا، پانىي ئالەم. ③ ئەرلىك

② يالۇۇرماق، يەلمىماق: 只去人～好 تەپمپ بەرمەك دەپ خەققە يالۇۇرۇشقا مەجبۇر بولدۇم / ～告了半天，去不是还他 شۇنچە يەلمىماسمۇ، ئۇ بارغىلى ئۇنمىدى. ③ 未夜～ كەچە ئاخىرلاشمىدى.

泱 yāng كەك، بىپايان، چوڭ: 水河～～ بىپايان دەريا/～～大国 شۇنچە چوڭ دۆلەت.

殃 yāng ① بالا، بالا - قازا، بالايىئاپەت: 遭～ بالاغا قالماق / 火失门城，～及鱼池 شەھەر دەرۋازىسىغا ئوت كەتسە، كۆلچەكتىكى بېنمۇقمۇ بالا كەپتۇ؛ بىرنىمگە كاسا پىتسە مىڭغا. ② زىيان يەتكۈزمەك، بالايىئاپەت كەلتۈرمەك: 祸国～民 دۆلەت ۋە خەلقىگە بالايىئاپەت كەلتۈرمەك.

秧 yāng ① كۆچەت، نوتا، مايسا: 树～ دەرەخ كۆچىتى/ 茄子～ چەيزە مايسىسى/ 插～ مايسا تىكمەك. [歌秧] yāngge ياكىگار ئۇسسۇلى. ② غولە پىلەك: 瓜～ قوغۇن پىلىكى / 豆～ بۇرچاق غولى. ③ يىگى تۇغۇلگەن جانۋارلارنى كۆرسىتىدۇ: 鱼子～ بېلىق جان. ④ تىكىمپ ئۆستۈرمەك، باقماق: 树棵儿～ بىر نەچچە تۈپ كۆچەت تىكمەك / 他～了一鱼池 ئۇ بىر كۆلچەك بېلىق باقتى.

鸯 yāng 795- بەتتىكى '鸳鸯' غا قارالسۇن (yuānyāng).

鞅 yāng 见另 yàng <古> خاموت، بوغا.

扬 ① yáng كۆتۈرمەك، چىقارماق: ～帆 يەلكەن چىقارماق / ～手 قول كۆتۈرمەك / ◇～气高趾 كۆڭۈلسىپ كەتمەك. [扬汤止沸] yángtāngzhǐfèi قاينىۋاتقان سۇنى سوروپ توختاتماق: 学习要善于运用矛盾的对立统一规律，[扬弃]地批判地继承一切优秀的文化遗产 ئۆگىنىشتە دىئالېكتىكا قانۇنىيىتىنى ياخشى قوللىنىپ، ئىلغار مەدەنىيەتنىڭ بارلىق مىراسلىرىغا تەنقىدىي كۆز بىلەن قارىشىمىز كېرەك. [扬场] yángchǎng كۆڭۈلسىپ كەتمەك. ② لەپىلدىمەك، جەزلان قىلماق: 飘～ لەپىلدىمەك / ～飞 ئۇچماق، جەزلان قىلماق. ③ سورۇماق: ～场 خامان سورۇماق. (كۆچمە

YAO

么 yāo ①<方> كەنجە، كىچىك؛ ～叔 كىچىك تاغام / ～妹 كەنجە سىڭلىم / ～儿 كەنجە ئوغۇل. ② بىر '1' نىڭ باشقىچە ئاتىلىشى.

幺 yāo [喝吆] yāohe ۋارقىرىساق، قاتتىق توۋلىماق (نەرسە - كېرەك ساتقاندا، ھايۋانلارنى ھەيدىگەندە، چاقىرغاندا، كىشىلەرنى ئەيىبلىگەندە).

夭 yāo ①بوۋاقنىڭ باراقسان، تازا ئايىنىماق. ② ۋاقتىسىز ئۆلۈم ئۆلمەك: ～亡 ۋاقتىسىز ئۆلمەك/ ～折 ياش تۇرۇپ ئۆلۈپ كەتمەك.

妖 yāo ① جىن - ئالۋاستى: ～魔鬼怪 جىن - شەيتانلار؛ نەجىس، يارىماس. ② غەلىتە كىيىنىپ ياسىنىماق: ～里～气 ئۇياتسىز - ئەدەبسىزلەرچە نازلانماق، ئۇياتسىزلارچە نازۇخۇلۇق قىلىپ يۈرمەك. ③ جەلىپكەر، گۈزەل: ～娆 زىبا، زەلۋا، ساھىبجامال، دىلبەر، مەپتۇن

样 yàng ① شەكىل، ھالەت، تۈرى: 模～ تۈرۈق / 这～◇ ھۆندىداق / 不像～儿◇ قاملاشمىغان. ② خىل، تۈر: 一～儿 بىر خىل / 两～儿 ئىككى خىل / 各～～儿 ھەممە خىلى يارايدىكەن. ③ ئۈلگە، ئۈرنەك، نۇسخا، ئەۋرىشكە: ～品 ئەۋرىشكە / 货～ مال ئەۋرىشكىسى / 本～ نۇسخا، ئەۋرىشكە.

烊 yàng 见另 yáng [烊打] dǎyáng <方> ئىشتىن چۈشمەك (دۇكانلار).

恙 yáng كېسەللىك: 无～ ساق - سالامەت؛ ساغلام / 微染偶～ تۇيۇقسىز يەڭگىل كېسەلگە گىرىپتار بولماق.

羹 yàng ئۇزۇنغا سوزۇلغان سۆز.

漾 yàng ① سۇ داۋالغۇماق، چايقالماق. ② تەبىشىپ چىقماق، تەبىشىپ كەتمەك، يانماق: ～奶 سۈت يانىدۇرماق (بوۋاقلار)/ ～酸水 سېرىق سۇ يانماق /～出来了 都满太汤 - يا بەك لىق ئىكەن، تەبىشىپ كەتتى.

جەنسىي ئەزا، مۇسپى، مۇزەككەر.
仰 yǎng ① ئوڭدىسىغا، يۇقىرىغا، ئاسمانغا قاراپ: ～起头来 بېشىنى يۇقىرى كۆتۈرمەك / ～天大笑 ئاسمانغا قاراپ كۈلۈپ كەتمەك/ ～人翻马◇ ئوڭتەي - توڭتەي قىلمۇەتمەك. ② ئىشەنمەك، ئېتىقاد قىلماق، ھۆرمەتلىمەك: ～敬 ئېتىقاد قىلماق / ～信 ھۆرمەتلىمەك. ③ تايانماق، يۆلەنمەك، بېقىنماق: ～人鼻息 خەقنە بېقىندى بولۇپ قالماق. ④ <旧> ئۈمىد قىلماق (خەت - ئالاقىلەردە).
养 yǎng ① باقماق، ئۆستۈرمەك: ～家 ئائىلىنى باقماق / 抚～女子پەرزەنتلەرنى باقماق / ～鸡 توخۇ باقماق/ ～鱼 بېلىق باقماق / ～花 گۈل ئۆستۈرمەك. ② تۇغماق. ③ بېقىۋالغان، ئاسرىندى: ～女 بېقىۋالغان قىز / ～父 بېقىۋالغۇچى ئاتا. ④ كۆتۈنمەك، ئاسرانماق، ئاسرىماق، دەم ئالماق: ～精神 روھىي جەھەتتە كۆتۈنمەك / ～精蓄锐 كۈچ توپلىماق، ماغدۇر يەتمەي / ～病 كېسەل سەۋەبىدىن دەم ئالماق / 休～ ئارام ئالماق / ～路 يول ئارىماق. ⑤ ئادەتلەنمەك، ئېتىلدۇرمەك: 动劳了成～他 ئۇ ئۆزىدە ئەمگەك قىلىش ئادىتىنى ئېتىلدۇرۇپتۇ. ⑥ مەدەت بەرمەك، ئىلگىرى سۈرمەك: 以农以，牧～农 农促牧，牧促农: دېھقانچىلىق بىلەن چارۋىچىلىققا مەدەت بەرمەك، چارۋىچىلىق بىلەن دېھقانچىلىقنى ئىلگىرى سۈرمەك.
氧 yǎng ئوكسىگېن (O).
痒 yǎng قىچىشتۇرماق، قىچىشماق: 直上身得咬子蚊～～ پاشا چېقىپ پۈتۈن بەدىنىنى قىچىشتۇرۇۋەتتى. [痒技] jì yǎng ماھارىتىنى كۆرسەتكۈسى كېلىپ كەتمەك.
漾 yàng 274- بەتتىكى '滉漾' (huàngyǎng) غا قارالسۇن.
快 yǎng ناراز بولماق، خاپا بولماق: ～～不乐 ناراز بولماق / ～然不悦خاپا بولماق.
鞅 yàng 另见 yāng بوغا، بوينۇنتۇرۇق، خامۇت.

窑 yáo ① خۇمدان. ② خالا: 煤～ كۆمۈر خېڭى. ③ گەمە. ④ <旧> پاھىشخانا.

谣 yáo ① قوشاق: 民～ خەلق قوشىقى /童～ بالىلار قوشىقى. ② پىتنە - پاسات، پىتنە - ئىغۋا، ئۆسەك سۆز: 造～ پىتنە - ئىغۋا تارقاتماق/ 辟～ پىتنە - ئىغۋالارغا رەددىيە بەرمەك.

摇 yáo لەڭشىتماق، تەۋرەتمەك، ئىرغاڭلاتماق، پۇلاڭلاتماق: ～头 باش چايقىماق/ ～船 قېيىق ھەيدىمەك.

[曳摇] yáoyè ئىرغاڭلىماق. [摇动] dòngyáo تۇراقسىزلىق، تەۋرەنمەك: 想思～～ ئىدىيىدە تەۋرەنمەك.

徭 yáo ھاشار، سېلىق، ئالۋان.

遥 yáo يىراق، ئۇزۇن: ～望 يىراقتا قارىماق/ ～路知马力 ئاتنىڭ كۈچى يىراق يولدا بىلىنەر/ ～～相对 يىراقتىن بىر - بىرىگە قارىشىپ تۇرماق.

瑶 yáo ئېسىل قاشتاش. (ئوخشىتىش مەنىسىدە)

窑 yǎo كۆزەل: ～函 چىرايلىق يېزىلغان خەت - ئالاقە.

[瑶族] Yáozu ياۋزۇ مىللىتى.

飘 yáo چايقالماق، تەۋرەنمەك. 501- بەتتىكى '飘飘' (piāoyáo) غا قارالسۇن.

鳐 yáo سىكاتى بېلىقى.

杳 yǎo ئىز - دېرەكسىز 信音无～: يوقاپ كەتمەك: ～无 خەت - خەۋەرسىز، ئىز - دېرەكسىز /～已容 ئاۋازى ۋە چىرايى ئەستىن كۆتۈرۈلۈپ كەتمەك.

咬 yǎo ①چىشلىمەك: ～了一口馒头 ②مومنى بىر چىشلىمەك. ③چىشلەشمەك: 螺丝～不了 چىشلەشمەيۋاتىدۇ. ④چىشلەپ تارتماق، تارتماق: 不～人好 ياخشى ئادەملەرنى كەلسە - كەلمەس چىشلەپ تارتمىقا يول قويۇلمايدۇ. 扣住不～ ئۆنتا ئۈپراپ كېتمەيتۇ، 不～乱许 تارتماق، تارتماق: 狗叫鸡～ قاۋماق، ھاۋشىماق: توخۇ قاقاقلىماق، ئىت ھاۋشىماق. ⑤ تەلەپپۇز قىلماق، 我字个这～准 بۇ خەتنى مەن توغرا تەلەپپۇز قىلالمايمەن.

قىلمىدىغان.

约 yāo 见另 yuē تارتماق، جىڭلىماق: 你重多有～～？ تارتىپ بېقىڭا، قانچىلىك چىقارىكىن؟

要 yāo ① yào 见另 yāoqiú [求要] تەلەپ قىلماق: ～～大家认真学习 كۆپچىلىكنىڭ ئىخلاس بىلەن ئۆگىنىشىنى تەلەپ قىلىمىز/ ～～人党 پارتىيىمگە كىرىشنى تەلەپ قىلماق. ② ...دەپ تۇرۇۋالماق: ～扶 زورلىماق، قىستىماق. ③ <古> '邀'، '腰' بىلەن ئوخشاش.

腰 yāo ① بەل. [子腰] yāozi بوۋرەك. ② لەپەز: 裤～ ئىشتان لەپىزى. ③ شەيئىنىڭ ئوتتۇرا قىسمى: 山～ تاغ قاپتىلى. ④ تار داۋىرە: 土～ تاغ بېلى/海～ دېڭىز بوغۇزى.

邀 yāo ① تەكلىپ قىلماق: ～他来谈谈 ئۇ سۆزگە تەكلىپ قىلىندى/ ～特代表 ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان ۋەكىل. ② ئالماق، ئېرىشمەك: ～赏 مۇكاپات ئالماق/ ～准 رۇخسەت ئالماق. ③ توسماق، 拦～截 يېرىم يولدا توسۇۋالماق.

爻 yáo پالچىلىقتىكى ھەر بىر پالنىڭ ئۇزۇن - قىسقا، توغرا قۇرلىرى. مەسىلەن: '—'، '– –'.

肴 yáo گۆش ۋە بېلىقلاردىن قورۇغان سەي: 佳～ ئەسىل سەيلەر/酒～ ھاراق ۋە گۆشلۈك سەي.

尧 Yáo يېۋ (رېۋايەتتىكى قەدىمكى زامانىدا ياشىغان پادىشاھنىڭ ئىسمى).

侥 yáo 见另 jiǎo 314- بەتتىكى '侥僥' (jiāoyáo) غا قارالسۇن.

峣 yáo [峣岩] tiáoyáo ئەگىز تاغ.

轺 yáo كىچىك ھارۋا.

姚 yáo ياۋ (فامىلە).

珧 yáo ئاتىرىسىنا (بىر خىل دېڭىز ھايۋىنى).

铫 yáo ①diào见另yáo <古> چوڭ ئوتسۇغۇچ. ②(Yáo) ياۋ (فامىلە).

陶 yáo 见另 táo [陶皋] Gāoyáo رېۋايەتتىكى قەدىمكى زامانىدا ياشىغان بىر ئادەم.

曜 yào ① نۇرلانماق، يورۇتماق. ② كۈن، ئاي، ئوت، سۇ، ياغاچ، مېتال، تۆپراق دېگەنگە ئاساسەن دەپ ئاتىلىدىغان بىر ھەپتىنىڭ يەتتە كۈنىنىڭ ھەر قايسىسى: 星期日～ يەكشەنبە كۈنى.

耀 yào ① نۇر چاچماق، چاقناتماق: ～眼 كۆزنى چاقماق. ② ئۆزىنى كۆرسەتمەك: ～武扬威 ھەيۋە قىلماق. ③ شەرەپ: 荣～ شان - شەرەپ.

YE

耶 yē 另见 yé ئاھاڭ تەرجىمىسىدە ئىشلىتىلىدۇ.

椰 yē [椰子] jiā yē qín ئۇشمىيەننىڭ چالغۇ چاۋسۇابى.

椰 yē كوكوس پالمىسى. [椰枣] zǎoyē خورما دەرىخى.

掖 yē 另见 yè سالماق، قىستۇرماق: 把钱～在兜里 پۇلنى يانچۇققا سالماق / 把书～在包里 كىتابنى سومكىغا سالماق.

噎 yē تۇرۇپ قالماق، قاپلىشىپ قالماق: 吃得太快～了 تاماقنى بەك تېز يېگەچكە كېلىغا تۇرۇپ قالدى/ ～因 قۇشقاچتىن قورقۇپ تېرىق تېرىماسلىق.

邪 yé 另见 xié ① 461 - بەتتىكى '莫邪' (mòyé) غاقاراڭ. ② <古> سوراق مەنىسىنى بىلدۈرىدىغان '耶' بىلەن ئوخشاش.

爷 yé ① دادا، ئاتا: ～娘 ئاتا - ئانا. ② بوۋا: ～～奶奶 بوۋا - موما. ③ تاغا: 张～ جاڭ تاغا/ 李～ لى تاغا. ④ غوجام، بېگىم، بايۋەچچە: 老～ چوڭ غوجام / 少～ كىچىك غوجام. ⑤ ئىلاھ: 土地～ يەر ئىلاھى / 财神～ بايلىق ئىلاھى.

耶 yé 另见 yē ① <古> سوراق مەنىسىنى بىلدۈرىدىغان «-ما»، «-مۇ»: 是～非～? راستمۇ - يالغانمۇ؟ ② '爷' بىلەن ئوخشاش.

揶 yé yú [揄揶] مازاق قىلماق، زاڭلىق قىلماق،

舀 yǎo ئۇسسۇل: ～水 سۇ ئۇسسۇل/～汤 شورپا ئۇسسۇل. [舀子] yǎozi چۆمۈچ.

窅 yǎo كۆز ئولتۇرۇشۇپ كەتمەك. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) چوڭقۇر.

窈 yǎotiǎo [窈窕] yǎo 1. زىلۋا، زىبا، كىشىلىشكەن، لېۋەن. 2. خىلۋەت، جىمجىت، سۈرلۈك.

疟 yào 见另 nüè بەزگەك.

药 yào ① دورا. ② مەلۇم رولغا ئىگە خىمىيىۋى ماددا: ～火 مىلتىق دورىسى /～焊 كەپشەر خۇرۇچى / ～杀 قۇرت يوقىتىش دورىسى. ③ داۋالىماق: 不可救～ قۇتۇل دۇرغىلى بولمايدىغان. ④ زەھەرلىمەك: ～老鼠 چاشقانىنى زەھەرلەپ ئۆلتۈرمەك.

要 yāo ① 见另 yào ئالماق: 我～这一本书 مەن ماۋۇ كىتابنى ئالىمەن. (كۆچمە مەنىدە) كېرەك قىلماق: 他西东这～呢 بۇ نەرسىنى ئۇ يەنە كېرەك قىلىدۇ. [要强] yàoqiáng تىرىشچان، ئىنتىلىشچان. ② مۇھىم: ～事 مۇھىم ئىش /～点 مۇھىمنوقتا. [紧要] jǐnyào مۇھىم، ئېھتىمال. ③ زور، مۇھىم: 纲～ پىروگراممىا / 提～ ئاساسىي مەزمۇن. ④ كېرەك، زۆرۈر: 习学力努～ تىرىشىپ ئۆگىنىش كېرەك. ⑤ كېلەلىگۈسى زامانىنى بىلدۈرىدۇ: 我们学习去～了 بىزئۆگىنىش كەك باردىغان بولدۇق. ⑥ ئەگەر، مۇبادا: 雨下～天明，我就不去了 ئەگەر ئەتە يامغۇر يېغىپ قالسا، مەن بارمايمەن / 了来～他，你就 مۇبادا ئۇ كېلىپ قالسا، ئۇنىڭغا تاپشۇرۇپ بېرىمەن. ⑦ ئۆتۈنمەك، تەلەپ قىلماق، سورىماق: 给我～他本书买 ئۇ مېنىڭدىن بىر كىتاب ئەكىلىپ بېرىشىنى ئۆتۈندى.

钥 ② yào 见另 yuè [匙钥] yàoshi ئاچقۇچ، كىلىت.

鞡 yào قونچ: 高～子靴 ئۇزۇن قونچلۇق ئۆتۈك.

鹞 yào قۇرغۇي. [鹞纸] zhǐyào لەگلەك.

هاكممىيەت سەرتىدا تۇرماق. ③ بەگىباشلىق: 撒～ بەگىباشلىق قىلماق، بېشىغا قىلماق / 粗～ ئەدەبسىز، قوپال. ④ قارا نىيەت: 狼子～心 قارا نىيەت، ياۋۇز نىيەت. ⑤ ياۋا، بەگىباش: ～性 ياۋا-يىلىق، قېيىقلىق / 这孩子～上生好不都学上了，～玩都心上 بۇ بالا ئويناپ بەگىباش بولۇپ كېتىپ، ئوقۇشنىمۇ ياخشى ئوقۇمايدىغان بولۇپ قالدى. ⑥ ياۋايى: ～兽 ياۋايى ھايۋان / ～草 ياۋا ئوت - چۆپ.

业 yè ① ئىش، كەسىپ: 1. خەلق ئىگىلىكىدىكى تارماقلار: 农～ يېزا ئىگىلىكى 工～ سانائەت / 渔～ بېلىقچىلىق / 交通事～ قاتناش ئىشلىرى. 2. ۋەزىپە، خىزمەت: 就～ ئىشقا ئورۇنلاشماق. 3. ئوقۇش: 毕～ ئوقۇش پۈتتۈرمەك. ② شۇغۇللانماق: ～农 دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللانماق / 商～ سودا بىلەن شۇغۇللانماق. ③ مۇلۈك، مال - مۇلۇك: 家～ مۇلۇكدار. ④ پېشىلمىلىق ئۆتكەن زامانلىرنى بىلدۈرىدۇ: ～ 布公经 ئېلان قىلمىغان. ⑤ ئەپ - ھال (بۇددا دىنىدا).

叶 ① yè 见另 xié ② يو - يۇرماق: 树～ دەرەخ يوپۇرمىقى/ 菜～ كۆكتات يوپۇرمىقى. ② يوپۇرماقسىمان نەرسە: 铜～ مىس پىلاستىنكا / 铁～ تۆمۈر پىلاستىنكا. ③ '页' بىلەن ئوخشاش ④ مەزگىل: 二十世～ 20 - ئەسىرنىڭ ئوتتۇرىلىرى.

咽 yè 另 yān·yàn ئۆڭ - ئۈپ يىغلىماق.

页 yè بەت، ۋاراق، سەھىپە: 活～ تۇپلىمىنىڭ ۋاراق.

曳 yè سۆرىمەك، تارتماق: ～光弹 ئىز قالدۇرغۇچى ئوق/ ～甲弃兵 قورال - ياراغلىرىنى تاشلاپ قاچماق.

夜 yè كېچە، ئاخشام، تۈن: 日～～ كېچە - كۈندۈز / 白天黑～ كېچە - كۈندۈز-

مەسخىرە قىلماق.

也 yě ① ھەم، مۇ: 我去你～ 去 سەن بارسالا مەنمۇ بارىمەن / ～好，好 ～不 好 ھەم ياخشى، ھەم ياخشى ئەمەس / ～不知道谁是了走拿 كىمنىڭ ئېلىپ كەتكەنلىكىنى ئۇققىلى بولمايدۇ. ② ئىشنى كارجۇملىدە '再'，'一点'，'连' بىلەن قوشۇلۇپ كېلىپ، كۈچەيتىش رولىنى ئويناپدۇ: 再～不敢 了闹 قايتىدىن جەدەل ـ ماجىرا چىقىرالماسلىق/ 一点～不错 话这 بۇ گەپ پۈتۈنلەي توغرا / 一连～人个 影～没有找到 ئادەمنىڭ سايىسىمۇ كۆرۈنمەيدۇ. ③ '虽然'，'即使' بىلەن ماسلىشىپ كېلىپ، بۇرۇلۇش ياكى ئۆتۈنۈش مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: 我 本这过读细仔没然虽 概梗容内的书本这知略～，书 مەن گەرچە بۇ كىتابنى تەپسىلىي‌كۆرۈپ چىقمىغان بولساممۇ، لېكىن ئۇنىڭ مۇھىم مەزمۇنىدىن خەۋىرىم بار / 门出要～我，雨下天使即 ياماغۇر يافقان ھالەتتىمۇ، مەن يەنىلا سىرتقا چىقمەن. ④ كونا خەنزۇ ئەدەبىي تىلىدىكى يارەمچى سۆز: 1. سوزاق ياكى ئۇندەش مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: ～何？ نېمە بولدى؟ 何为～去不？نېمىشقا بارمايسەن؟ 是何言～？ نېمە گەپ ئىدى؟ 2. جۈملە ئوتتۇرىسىدا كېلىپ، تىنىۋېلىشنى بىلدۈرىدۇ: 向～不怒而 今～怒，何～？ بۈرۈن ئاچچىقلانماي ئەمدى ئاچچىقلىنىپ قاپسەنغۇ، نېمە بولدى؟

冶 yě ① مېتال ئېرىتمەك: ～炼 مېتال تاۋلىماق/ ～金 مېتال ئېرىتمەك. ② ياسانچۇق: ～容 غەلىتە ياسانماق، سەتەك چىراي/ 妖～ ياسانچۇق، سەتەك.

野 yě ① دالا، سەھرا: ～营 لاگېر / ～地 دەشت-چۆل. 野战军 yězhànjūn[军] دالا ئارمىيەسى. 野分 yěfēn[] ساھە، چەك ـ چېگرا. ② ھاكىمىيەتنى بېشىمدا بولمىغانلىقنى بىلدۈرىدۇ: ～下 ھاكىمىيەتنىڭ بېشىمدىن چۈشمەك / ～在

ئىشلىرىنىڭ ئۇچقاندەك ئالغا ئىلگىرىلەۋاتقانلىقىنى كۆز ئالدىمغا كەلتۈرسەم، تىرىشچانلىقىنىڭ يېتەرسىز بولۇۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىمەن. ⑧ ھەتتا: ～至于此 ھەتتا مۇشۇ يەرگىچە كەلدى. ⑨ <古> '何' دېگەن خەتنىڭ ئالدىغا كېلىپ، دەرىجىنىڭ چوڭقۇرلۇقىنى بىلدۈرىدۇ: ～何怒 قاتتىق ئاچچىقلانماق/ ～何悲 ئىنتايىن ھەسرەتلەنمەك. ⑩ <旧> نوتا بەلگىسىنىڭ بىرى بولۇپ، ئاددىي نوتىدىكى «7»غا توغرا كېلىدۇ.

伊 yī ① ئۇ. ② يارەمچى سۆز: 上车 始～ ھارۋىدىن چۈشە - چۈشمەستىنلا.

咿 yī [咿呀] [咿呀] yīyā شالاپ - شالاپ (كىيىمە پالەقنىڭ ئاۋازى). گۇگۇر - گۇگۇر (بالىلارنىڭ تىلى چىقماۋاتقان چاغدىكى ئاۋازى). [唔咿] yīwú گۇدۇڭ - گۇدۇڭ (كىتاب ئوقۇغاندىكى ئاۋاز).

衣 yī 见另 yì ①كىيىم، كىيىم - كېچەك yī shang [裳衣] كىيىم - كېچەك. ② يوپۇق: 炮～ زەمبىرەك يوپۇقى / 糖～炮 弹炮 شېكەر يالىتىلغان زەمبىرەك ئوقى.

依 yī ① تايانماق، يۆلەنمەك، بېقىنماق: 相～为命 بىر - بىرىدىگە تايىنىپ تۇرمۇش كەچۈرمەك / ～靠群众 ئاممىغا تايانماق. ② بويىچە، ئاساسەن، ... چە: ～次前进 تەرتىپ بويىچە ئالغا ئىلگىرىلىمەك / ～样画芦葫芦 قاپاقنى قارىغا قارىغاندەك سىزماق. ③ ئۇنىماق، كۆنمەك، ماقۇل بولماق: 不～不饶 كەچۈرۈشكە ماقۇل بولۇش. [依依] yīyī 1. ئايرىلغۇسى كەلمەسلىك، ئايرىلىشقا كۆزى قىيماسلىق: ～～不舍 ئايرىلغۇسى كەلمەسلىك. 2. يەلپۈنمەك، ئىرغاڭلىماق: 柳杨～～ تال - تېرەكلەر ئىرغاڭلاپ تۇراتتى.

铱 yī ئىرىددىي (Ir).

医 yī ① دوختۇر: 中～ جۇڭىيى دوختۇرى / 西～ غەربىچە داۋالاش دوختۇرى / 军～ ھەربىي دوختۇر. ②دوختۇرلۇق، تىبابەتچىلىك: 中～ جۇڭگوچە تىبابەتچىلىك/ 西～

لەپ / 昼～不停كېچە - كۈن- دۈز توختىماستىن.

掖 yē 见另 yè يۆلىمەك. [掖奖] jiǎng yè ئىلھاملاندۇرماق، ئۆستۈرمەك.

液 yè سۇيۇقلۇق: 血～قان/ 溶～ ئېرىتمە.

腋 yè ① قولتۇق.② قولتۇق- چە، قويۇن: ～芽 قويۇن بىخ.

烨 yè يالقۇنلىماق.

谒 yè كۆرۈشمەك، زىيارەت قىلماق، سالامغا بارماق، پەتە قىلماق: ～见كۆرۈشمەك / ～拜 يوقلىماق، پەتە قىلماق.

靥 yè زىننىخ: 露出笑脸上 ～ چىرايىدا زىننىخلىرى پەيدا بولدى.

YI

一 yī ① بىر. ② ساپ، مەخسۇس: ～心～意 جان - دىل بىلەن. [定一] yīdìng 1. مۇئەييەن: ～～的级阶 مۇئەييەن سىنىپ/ ～～的治政 مۇئەييەن سىياسىي لۇشىيەن 2. مەلۇم: ～～的取得 مەلۇم تەتىجىلەر قولغا كەلتۈرۈلدى. 3. چوقۇم: ～按期完成 چوقۇم ئۆز ۋاقتىدا ئورۇندىماق. ③ تولۇق، پۈتۈن، ھەممە: ～屋子人 ئۆيگە ئادەملەر لىق تولغان/ ～冬 پۈتكۈل قىش / ～生 ئۆمۈرۋايەت. ④ بىردەك، ئوخشاش: ～样 ئوخشاش / 大小不～ چوڭ - كىچىكلىكى بىردەك ئەمەس. ⑤ يەنە بىر، باشقا: ～番 柿红西名茄 شوخلىنىك يەنە بىر ئىسمى پەيدا بولدۇر. ⑥ باقماق، قويماق، كۆرمەك: 看～看 قاراپ قويماق / 听～听 ئاڭلاپ باقماق. ⑦ 就' بىلەن ماسلىشىپ كېلىپ، 1. ئىككى ئىشنىڭ ئارىلىقىدىكى ۋاقىتنىڭ قىسقا ئىكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ: 天～亮他就来起 ئۇ تاڭ يورۇشى بىلەنلا ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى. 2. «ھەر قېتىم» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ: ～想起祖国的设建突飞猛进，就自得觉的己力努了够不太 ۋەتىنىمىز قۇرۇلۇش

咦 yí ئۇندەش سۆز بولۇپ، ئەھەپلەنگەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ：～！这是怎么回事？哎，بۇ قانداق ئىش؟

姨 yí ① ھامما، ھامماتاچا، چوڭ تاپا، كىچىك تاپا (تاتىنىمنىڭ ھەدە - سىڭىللىرى). ② قېيىنئىگىچە، قېيىنسىڭىل (خوتۇنىنىڭ ھەدە - سىڭىلىسى)：大～子 قېيىن ئىگىچە / 小～子 قېيىن سىڭىل.

胰 yí ئاشقازان ئاستىدى بېزى. [子胰] yízi سوپۇن：香～～ ئەتىر سوپۇن / 药～～ دورا سوپۇن.

痍 yí يارا، جاراھەت：疮～了返复不去一国中旧的目满 خارابىزارلىق بىلەن تولغان كونا جۇڭگو كەلمەسكە كەتتى.

沂 yí يىخي دەرياسى (شەنداڭ ئۆلكىسىدىن باشلىنىپ جياڭسۇ ئۆلكىسى ئارقىلىق دېڭىزغا قۇيۇلىدىغان دەريا).

诒 yí بەرمەك：～训 تەلىم بەرمەك.

饴 yí ① شىرنا：甘如～ شىرنىدەك تاتلىق. ② بىر خىل كەمپۇت：高粱～ گاۋلياڭيى كەمپۇتى.

怡 yí خۇشال - خۇرام：心旷神～ كۆڭلى ئازادە ۋە كەيپى خۇش / ～然自得 خۇشال-لىقىدىن جېنى يايراپ كەتمەك.

贻 yí ① تەقدىم قىلمىش. ② قالدۇرۇش：～害 ئاپەت قالدۇرماق / ～笑方大 كۆلكىگە قالماق، زاڭلىق قىلماق.

眙 yí 724 - يەتتىمكى '盱眙' (xūyí) گە قارالسۇن.

迤 yí 另见 yǐ 669- يەتتىمكى '迤逶' (wēiyí) گە قارالسۇن.

椸 yí كىيىم ئاسقۇچ.

宜 yí ① مۇۋاپىق، لايىق، ئۇيغۇن：你这做样的工作很 相～ سىزگە بۇ خىزمەت ناھايىتى مۇۋاپىق كېلىدۇ. ② لازىم، كېرەك：此如～不 بۇنداق بولماسلىقى كېرەك ئىدى/不～操之过急 ئالدىراقسانلىق قىلماسلىق كېرەك. ③ ئەلۋەتتە، ئەجەپلىنەرسىز：～其无往而不利也！ ئەلۋەتتە ھەممە يەردە غەلىبە قىلىۋېرىدۇ - دە!

迻 yí '移' بىلەن ئوخشاش.

غەربچە تىبابەتچىلىك / 学 ~ دوختۇر ئوقۇش ئۆگەنمەك. ③داۋالاش: 有病早 ~ كېسەلنى بالدۇر داۋالىتىش كېرەك / ~ 疗被器 داۋالاش ئۇسكۇنىلىرى.

祎 yī گۈزەل (كۆپرەك ئادەم ئىسمىغا ئىشلىتىلىدۇ).

猗 yī <古> ياردەمچى سۆز بولۇپ، '兮' نىڭ مەنىسىگە ئوخشايدۇ.

椅 yǐ 另见 yǐ تاغ توغرىسىقى.

漪 yī مەيمن دولقۇن.

壹 yī بىر ('一' نىڭ چوڭ يېزىلمىشى).

揖 yī سالاملاشماق، قوش قولىلاپ سالام بەرمەك.

繄 yī يالغۇز، پەقەت: ~ 我独无 دۇنيادا بىر مەنلا.

噫 yī ئۇندەش سۆز. [嘻噫] yīxī ئاھ، ئۇھ، ۋادەرىغا.

咦 yí <古> ① قول يۇيۇشتا ئىشلىتىلىدىغان ئەسۋاب. ② ھاراق قاچىلايدىغان ئەسۋاب.

仪 yí ① قەددى - قامەت، قامەت، سىياق. تەۋرق: ~ 表容 تەۋرق، سىياق، قەددى - قامەت / 威 ~ ھەيۋەتلىك قىياپەت، دەبدەبىلىك كۆرۈنۈش. ② مۇراسىم، رەسىم - قائىدە: 司 ~ ئېلانچى. ③ سوۋغات: 贺 ~ سوۋغا - سالام / 谢 ~ مىننەتدارلىق سوۋغىتى. ④ ئاپپارات، ئەسۋاب: 浑天 ~ ئۇسىتىرلاپ (يۇلتۇزلارنى كۆزەتكۈچى ئەسۋاب) / 动地 ~ تېلەۋرىي (يەرنىڭ قوياش ئەتراپىدا ئايلىنىشىنى كۆرسەتكۈچى ئەسۋاب).

圯 yí كۆۋرۈك.

夷 yí ① بەدەۋىلەر (قەدىمكى زامانىدا مەملىكىتىمىزنىڭ شەرقىدە ياشىغۇچى مىللەتلەرنىڭ نامى). ② <旧> ياۋا، چەت ئەل، چەت ئەللىك. ③ تىنچ 1. تىنچ - ئامان، ئامان - ئېسەن: 化险为 ~ خەتەرنى ئامانلىققا ئايلاندۇرماق. 2. تۆز، تەكشى. ④ تۈزلىمەك: ~ 为平地 تۆپىتۆز قىلىۋەتمەك. (كۆچمە مەنىدە). يوقاتماق: ~ 灭 يوقاتماق.

荑 yí 另见 tí ئېتىزلىقتىكى ياۋا ئوت - چۆپنى ئۈرمەك.

② ئېنىق بولمىغان ئىش: ～间 ئېنىقسىز مەسىلە، سوراق/. ～案 كۆمانلىق ئىش، سىرلىق ئەنزە / ～义 شەك - شۇبھە / 存～ قويۇپ تۇرماق (كۆمانلىق مەسىلىنى ۋاقتىنچە قويۇپ تۇرماق).

彝 yí ① قەدىمكى زامانداھاراق قاچىلايدىغان قاچا ھەم خان ئەجدادلىرى ئىبادەتخانىسىدا تەزىيە بىلدۈرۈشتە ئىشلىتىلىدىغان بۇيۇملارنىڭ ئومۇمىي ئىسمى. ② قائىدە - يوسۇن، قائىدە، نىزام: ～训 كونىلارنىڭ پەندى - نەسىھەتلىرى / ～宪 قائىدە - نىزام. [彝族] Yízú يىزۇ مىللىتى.

乙 yǐ ① ئون بۇرجىنىڭ ئىككىنچىسى؛ ئىككىنچى. ② قەدىمكى نوتىنىڭ بىر بەلگىسى بولۇپ، ئاددىي نوتىدىكى 7، گە توغرا كېلىدۇ. ③ رەت تەرتىپى بولۇپ، «B» بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

钇 yǐ ئىتتىريي (Y).

已 yǐ ① توختىماق، بېسىلماق: 不可～学 ئوقۇشنى توختىتىپ قويۇشقا بولمايدۇ/ 而此如～ شۇنىڭ بىلەن توختىدى. ② ئىش ھەرىكەتنىڭ تاماملانغانلىقىنى يا دى ۋاقىتنىڭ ئۆتۈپ كەتكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ: 时间～过 ۋاقىت ئۆتۈپ كەتتى. ③ كېيىن، بىر ئاز ۋاقىتتىن كېيىن: ～而不忽见 ئۇزۇن ئۆتمەيلا يوقاپ كەتتى. ④ بەك، ئىنتايىن: 其细～甚 ئىنتايىن ئىنچىكە.

以 yǐ ① بىلەن،...نى،...دەپ: ～少胜多 ئاز بىلەن كۆپنى يەڭمەك / ～害利～之晓 پايدا - زىيىنىنى ئۇقتۇرماق/ ～身作则 ئۆزى ئۇلگە بولۇپ بەرمەك / ～理服人 نەزەرىيىنى ھەرىكەتنىڭ قىيىنلىقىغا قارىماي / ～劳为荣 ئەمگەكنى شەرەپ دەپ بىلمەك. [以为] yǐwéi دەپ قارىماق، دەپ ھېسابلىماق: 意未足 ～～ يېتەرلىك بولمىدى دەپ قارىماق/我～～应该这样做 مۇنداق قىلمىش كېرەك دەپ قارايمەن. ② بويىچە: 众人～次就坐 كۆپچىلىك رەت بويىچە ئولتۇرىدى/～时间 ۋاقىت بويىچە

[译遂] yíyì تەرجىمە قىلماق. [录遂] yílù كۆچۈرمەك، كۆچۈرۈپ يازماق.

庾 yǔ 742 ـ يەتتىنچى '庾炭'(yǔnyí)گە قارالسۇن.

移 yí ① يۆتكەلمەك، يۆتكىمەك، كۆچمەك، كۆچۈرمەك، سىلجىتماق، سۈرۈپ‌قويماق: ~植 كۆچۈرمەك، كۆچۈرۈپ تىكمەك، كېسىپ ئۇلماق، كۆچۈرۈپ ئۇلماق / 愚公~山 يۈيۈگۈنىڭ تاغنى يۆتكەشى / ~转阵地 بازىنى يۆتكىمەك. [移译] yíyì تەرجىمە قىلماق. ② ئۆزگەرتمەك: ~风易俗 ناچار ئۆرپ ـ ئادەتنى ئۆزگەرتمەك / 坚不可~ تەۋرەنمەسلىك، مۇستەھكەم.

簃 yí راۋاق يېنىدىكى كىچىك ئۆي.

颐 yí ① مەڭىز، قوۋۇز. ② ئارام ئالماق، ئوڭشۇلماق، باقماق، كۈتمەك: ~神 ئارام ئالماق، مېڭىسىنى ئارام ئالدۇرماق.

蛇 yí 另见 shé 669 ـ يەتتىنچى '蛇委'(wēiyí) گە قارالسۇن.

遗 yí 另见 wèi ① يوقال ماق، يىتىمەك: ~失钢笔一枝 بىر قەلەم يوقاپ كەتتى. ② چۈشۈپ قالماق، جىلا قالماق: ~忘 ئۇنتۇپ قالماق، يادىدىن چىقىپ قالماق. ③ يوقىغان، ئۇنتۇلغان نەرسە: 拾~ يولدا ئۇچرىغان نەرسىگە نەزەر سالماسلىق / 补~ تولۇقلىماق. قوشۇمچە قىلماق. ④ قالدۇق، قالغان: 不~力余 كۈچىنى ئايىماي / ~憾 ئارمان، ئەپسۇس. كۆپىنچە ئۆلگەنلەردىن قالغان نەرسىلەرنى كۆرسىتىدۇ: ~嘱 ۋەسىيەتنامە / ~像 مەرھۇمنىڭ رەسىمى. [遗传] yíchuán ئىرسىيەت، نەسلىگە تارتماق. ⑤ تۆكتالماسلىق: ~尿 سېيىپ قويماق / ~精 ئېھتىلام بولماق.

疑 yí گۇمان، شۈبھە، گۇمانلانماق: 可~ گۇمانلىق / 半信半~ تەۋرۈپ ئىشەنمەسلىپ، بىر تەرەپ ئىشەنمەسلىك / ~不能决 گۇمانلىنىپ بىر يەرگە كېلەلمەسلىك / 必不你~ ساڭا گۇمانلىنىشىڭغا ھاجەتسىز.

fa qarali.

迤 yi 见另 yi ① qeyipanis. yantu.② tere-pene bilduridu: 东天门安 ~ 东tiyenenenemenmek shereqi.

[迤逦] yiyi tayilanmaq, tegmek: ~~ 势山的蜒蜿着沿 ~~ 而行 tegri - boyri taghyolunup boylap, tayilinip maqmaq.

蚁 yi chomule. [蚂蚁]

舣 yi kemmini qirghaqtatoghu

倚 yi ① yolenmek: ~ 门 tishikke yolenmek.② tayanmaq, yolenmek: ~ 势人欺 kochimge tayinip bashqilarni bozek qilmaq. ③ yan basmaq: 不偏不 ~ hech qaysi tereptiki yan basmasliq.

椅 yi 见另 yi yolenchuk tokuz durundu.

旖 yi [旎] yini [旋旖] tewrishim, kozurkem, gozzel. nazakelik.

掎 yi tosup qoymaq. tem-rep qoymaq.

展 yi<古>bir xil chemildiq.

义 yi tenzigenlikmek. temchilandurmaq.

义 yi ① heqqaniyet. heqqaniy. tadil. tadalet. tenasab: 见~为勇 heqqaniyet yolida pidakarliq kozurset-mek /~ 不容辞 basha tartimbolmaydighan / ~ 举heqqaniy herikket. heqqaniy tonush. [义务] 1. yiwu 1. ozipe-mejburiyet, burch. 2. tenhtimyariy. xalis, xalisane. heqsiz: ~ 劳动 xalis tekmek. ② mehir, mehri-shepqet: 朋~情的友 dostluq mehri - shepqetti. ③ mene: 定~ tebir. nerip/字~ khet menisi/歧~ tekkibsilik, kop menilik. ④ bir-qatqa lanilidighan yaki tenhalas menilik munasiwetti bilen bolghan toghqanchilighini bildurdu: ~父 baqan tata/~子 baqan toghul. (kichik-chem menide) siniy: ~齿 sini tishi/~肢 siniy put yaki siniy qol.

刈 yi tormaq: ~除草

ئېچىپ - ياپماق. ③ سەۋەب: ~不成,饭自败失~不 功自满 مەغلۇپ بولدۇم دەپ مەيۇسلەنمەسلىك، مۇۋەپپەقىيەت قازاندىم دەپ قانائەتلەنمەسلىك كېرەك. ④ - دا / - دە، - تا / - تە: 中华人民共和国~1949年10月1日宣告成立 1949 - يىل 10 - ئاينىڭ 1-كۈنى جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ قۇرۇلغانلىقى جاكارلاندى. ⑤ مەقسەتنى~全安守遵制度,免发生危险 بىخەتەرلىك تۈزۈمىگە رىئايە قىلىشتىن مەقسەت خېيىم .. خەتەردىن ساقلىنىش ئۈچۈندۇر. ⑥ باغلىغۇچى بولۇپ '而' بىلەن ئوخشاش ئىشلىتىلىدۇ: 其已责也 约~轻也人待其,周~重 زېنى ئەيىبلىگەندە قاتتىق بولۇش، باشقىلارغا كەڭ قورساقلىق قىلىش. ⑦ ئورۇن سۆزىنىڭ ئالدىدا كېلىپ، ۋاقىت، ئورۇن، يۆنىلىش ياكى مىقدارنىڭ چېكىنىشى بىلدۈرىدۇ: 水平~上 كۆرىزونتالنىڭ يۇ-

قىرىسىدا / 五岭~南,古称百粤 ئوتتۇرا تېغىنىڭ جەنۇبىي تەرىپى قەدىمكى زامانىدا بەيۇە دەپ ئاتىلاتتى/十天~后交货 ئون كۈندىن كېيىمىن مال تاپشۇرۇلىدۇ / 三日~内完成任务 ۋەزىپە، ئۈچ كۈن ئىچىدە ئورۇندالدى.

苡 yǐ 766 - بەتتىكى '薏苡'(yìyǐ) غا قارالسۇن.

尾 yǐ 见另 wěi ① ئىسىم قۇيرۇقسىمان مويى: 马~罗~قىل ئەلگەك. ②قارا چېكەتكە قاتارلىق ھاشاراتلارنىڭ قۇيرۇقسىمان ماددا: 三~虾 ئۈچ تالىلىق (چىشى قارا چېكەتكىدە).

矣 yǐ يىرىدەمچى سۆز. 1. بىۋاسىتە بايان سۆز بولۇپ كېلىدۇ: 艰难阻险,备尝~之 جاپا ۋە خەتەرنى بېشىدىن كەچۈرگەن. 2. ئۇنىدەش سۆز بولۇپ كېلىدۇ: 大~哉 نەقەدەر ئۇلۇغ- ھەۋەس! 3. بۇيرۇق سۆز بولۇپ كېلىدۇ: 往~多毋言! ئەددى كۆپ سۆزلەشكە بولمايدۇ.

苢 yǐ 194 - بەتتىكى '苤茉'

گۈزمەك: ～衣布 پاختا رەختە- تمن كىيىم كىيىمەك /解衣～ 我 كىيىمنى يېشىپ ماڭاكىيە- گۈزدى.

裔 yì ① ئەۋلاد . ② چەت جاي، يېراق جاي، چېگرا جاي: 四～ تۆت ئەتراپى چېگرا جاي.

异 yì ① باشقىچە، پەرقلىق: 没有～议 ئوخشىمايدىغان پىكىر يوق/ ～口同声 تەڭلا، بىر ئىغىزدىن. ② ئايرىماق، بۆلۈنمەك: 离～ئاجراشماق (ئەر ـ خوتۇن). ③باشقا، غەيرىي، يات: ～日 باشقاكۈن/ ～地 باشقا يۇرت، ياقا يۇرت. ④ ئالاھىدە، باشقىچە: ～味 باشقىچە پۇراق/ ～才奇能 ئالاھىدە ئىقتىدار. ⑤ئاجايىپ: 惊～ ئەجەبلەنمەك، ھەيران قالماق/ 为以深～ قاتتىق ئەجەبلەنمەك.

抑 yì ① باسماق: ～制 تورموزلانماق، توتماق، باسماق/ ～扬 كۆتۈرۈش ۋەچۈشۈرۈش (ئاۋازنىڭ) / ～强扶弱 كۈچلۈكلەرنى بېسىپ، ئاجىزلارنى يۆلىمەك.

邑 yì ① شەھەر: 通都大～ مەركىزىي شەھەر. ② ناھىيە.

挹 yì ① ئۇسماق.[注挹] yì zhù (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئارتۇق جايدىن ئېلىپ، كامىنى تولدۇرماق. ② تارتىش.

悒 yì غەم، خاتىرجەمسىزلىك: ～～不乐 غەمگە چۆمەك، غەم باسماق.

浥 yì ھۆل بولماق، نەملىشمەك، نەم بولماق.

佚 yì '逸'②③ بىلەن ئوخشاش.

轶 yì ① ئۆز مەيلىگە قويۇۋەتمەك، يول قويماق، ھەددىدىن ئاشماق. ② '溢' بىلەن ئوخشاش.

轶 yì ① ھالقىپ چۈشمەك، ئېشىپ كەتمەك: ～群 ئەقلى ئەلا، كامالەتكە يەتكەن، ئادەم.

[郁抑] yìyù دەرد، ئەلەم، غەم. ②يارىدەمچى سۆز بولۇپ: 1. قاللاش مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: 月出～月本,否定期行?出～月本,否定期行? مېڭىش ۋاقتى بۇ تايغا بېكىتىلدىمۇ ياكى كېلەر تايغىمۇ؟ 2. بۇرۇلۇشنى بىلدۈرۈپ، «يەقەت» دېگەن مەنىدە كېلىدۇ.

ياۋا ئوت - چۆپلەرنى ئورۇ-ۋەتمەك.

艾 yì 另见ài 灸。

[自怨自艾 zìyuànzìyì] پۈ-شايمان قىلماق، ئۆكۈنمەك.

议 yì ① پىكىر، مۇھاكىمە، مۇلاھىزە: 提～ تەكلىپ، تەشەببۇس / 建～ تەكلىپ بەرمەك/ 无异～ باشقىچە پىكىر يوق. ② مۇھاكىمە قىلماق، مۇزاكىرە قىلماق: 会～ كېڭەش. كېڭەشمە/ ～定 كېلىشىمگە كەلمەك.

弋 yì يىپلىق يا ئوقى بىلەن قۇشلارنى ئاتماق: ～鸟 يا-ۋا غاز ئاتماق.

忆 yì كىچىك ياغاچ قوزۇق.

亿 يۈز مىليون.

艺 yì ① ھۈنەر، ماھارەت: ～技 تېخنىكا، ھۈنەر/ 工～ ھۈنەرچىلىك. [艺术 yìshù] ～～ 导领: بەدىئىي، سەنئەت: رەھبەرلىك سەنئىتى. ② ئا-خىرقى چەك: 无 贿贪～ خالى-غانچە خىيانەت ۋە پارىخور-لۇق قىلماق.

忆 yì ① ئەسلىمەك، يادىغا ئالماق: 回～ ئەسلىمەك، ئەسكە ئالماق/ 苦思甜～ دەرد - ئەلەملەرنى ئەسلەپ، بەخت - سائادەتنى كۆز ئالـ-دىغا كەلتۈرمەك. ② خاتىرە، يادداتۇتماق: 记～力 ئەستە تۇتۇش قابىلىيىتى، تۇتقۇچ-لىش قابىلىيىتى.

呓 yì جۆيلۈمەك: 梦～جۆي-لۈمەك، چۈشەكسىمەك/ ～语 جۆيلۈمەك، چۈشەكسىمەك.

屹 yì ئېگىز تاغ. (ئوخشـ-تىش مەنىسىدە) قىلچە تەۋ-رەنمەسلىك: ～立 قەد كۆتۈ-رۈپ تۇرماق/ ～不动 تەۋ-رەنمەي تىك تۇرماق.

亦 yì ھۆ، ھەم: 然～之反 سەچە بولغاندىمۇ شۇنداق/ ～步～趋 خەققە ئەگەشمەك، دورامچىلىق قىلماق.

弈 yì ① <古> قورشاۋ قا-تار. ② شاھمات ئويىنماق: 对～ شاھمات ئويىنماق.

奕 yì ① چوڭ، زور. ② چە-رايلىق. [奕奕 yìyì] تېتىك، روھلۇق: 神采～～ روھى تېتىك، كەيپى خۇش.

衣 yì 另见yī 衣。

俏 yì <古> سەككىزدىن سەككىز قاتارلىق مۇزىكىلىق ئۇسۇلنىڭ قاتارى.

谐 yì بارماق: ～前 教请 ئالدىغا بېرىپ مۇزاجىستىت قىلماق. [谐造] zàoyì مەلۇمان، بىلىم، سەۋىيە: 他对于医学～～很深 ئۇنىڭ مېدىتسىنا جەھەتتىكى بىلىم سەۋىيىسى ناھايىتى ئۇستۇن.

狭 yì[狭林] xiányì سۆلەيسۇن.

翊 yì نايىپلىق قىلماق، يار-دەم قىلماق: ～戴 يارده‌مچى.

翌 yì ئەتە، كېلەر: ～日 ئەتە / ～年 كېلەرىيل/～晨 ئەتە ئەتىگەن.

翳 yì ① تۇسماق، تۇسۇلماق: 荫林树 ～ دەل - دەرەخلەر باراقسان. ② كۆزگە چۈشكەن ئاق.

翼 yì ① قانات: 双～飞机 قوش قاناتلىق ئايروپىلان. ② يان، تەرەپ: 侧～ يان تەرەپ / 左～ سول تەرەپ/右～ ئوڭ تەرەپ. ④ يۇلتۇز نامى.

益 yì ①ئاشماق، كۆپەيمەك: ～进 ئىلگىرىلىمەك/ 延年～寿 ئۇمرى ئۇزارماق. ② پايدا، مەنپەئەت، نەپ: ～处 پايدا، مەنپەئەتى، ياخشىلىق/ ～虫 پايدىلىق ھاشاراتلار/ 良师～友 ياخشى ئۇستاز ۋە ئوبدان دوست. ③ تېخىمۇ: 日～壮大 كۈندىن - كۈنگە زورايماق/ 水如深～火如热 دېگەندەك چوڭقۇر، ئوتتەك قىزىق.

嗌 yì 另见 āi گال، بوغۇز.

溢 yì تاشماق: 河水四～ دەريا سۇيى تېشىپ كەتتى / 美～ھەددىدىن ئارتۇق ماختىماق. (كۆچمە مەنىسىدە) ئېشىپ كەتمەك، ئاشۇرۇۋەتمەك: ～出此数 بۇ سانىدىن ئېشىپ كەتتى.

缢 yì بوغۇپ ئۆلتۈرمەك (ئارغامچا بىلەن): ～杀 بوغۇپ ئۆلتۈرمەك/ 自～ بوغۇلۇپ ئۆلۈۋالماق.

镒 yì <古> ئىششەك (ئېغىرلىق بىرلىكى بولۇپ، 20 سەر-گە توغرا كېلىدۇ، بەزىدە 24 سەر قىلىپمۇ ئىشلىتىلگەن).

ده‌تتمن تاشقىرى/ ~ 材 ئەتىۋارلىق ئادەم. ② يوقاپ كەتمەك: ~ 事 تارىخقا رەسمىي يېزىپ قالدۇرۇلمىغان ۋەقەلەر.

佚 yì 见另 dié [丽昳] yìlì چىرايلىق، گۈزەل، كۆركەم، ساھىبجامال: 形貌 ~~ چىرايلىق.

役 yì ① جەڭ: 淮海战 ~ خۇەيخەي جەڭى. ② ئىش، ئەمگەك: 劳服 ~ مەجبۇرىي ئەمگەك. ③ ھەربىي خىزمەت ئۆتىمەك: 现 ~ خىزمەت ئۆتەۋاتقان ھەربىي / 预备 ~ ھەربىي خىزمەتكە تەييارلانماق. ④ ئىشقا سالماق، گەپكە كىرگۈزمەك: 奴~قۇل قىلماق، قوللۇققا چۈشۈرمەك. ⑤<旧> ئىشقا سېلىنمىدىغان كىشىلەر: 校~ ئىشلەمچى.

疫 yì يۇقۇملۇق كېسەل: 防 ~ يۇقۇملۇق كېسەلنىڭ ئالدىنى ئېلىش / 鼠~ چۇما.

毅 yì كەسكىن، قەتئىي: 刚 ~ قەيسەر، قەتئىي / ~ 然决然 قەيسەرلەرچە، چىدام / ~ 然 قەتئىي، ئۈزۈل - كېسىل.

译 yì تەرجىمە، تەرجىمە قىلماق: 翻 ~ تەرجىمە قىلماق/ ~ 文 تەرجىمە ئۇسۇلىسى، تەرجىمىسى.

怿 yì شاد - خۇرام.

驿 yì<旧> ئۆتەك: ~站 پوچتا بېكىتى، لەنگەر، ئۆتەكە.

绎 yì ئۇچىنى چىقارماق، باش ئايمغىنى چىقارماق: 寻~ باش - ئايمغىنى تاپماق.

易 yì ① ئاسان، ئوڭاي: 通俗~懂 ئاممىباپ ۋە چۈشىنىشلىك / 轻而举~ ئوڭايلا، ئاسانلا. ② مۇلايىم، سىلىق: 平~近人 چىقىشقاق، مۇلايىم. ③ ئۆزگەرتمەك: 移风~俗 كونا ئۆرپ - ئادەتنى ئۆزگەرتمەك. ④ ئالماشتۇرماق. تەڭشەمەك: 以物~物 مالنى مالغا تېگىشمەك. ⑤ سەل قارىماق، كۆڭۈل بۆلمەسلىك. ⑥ ئوت - چۆپنى ئورۇۋېتىش: ~其田畴 ئوتچۆپنى ئورۇۋېتىپ ئېتىز بەرپا قىلماق.

ㄣ

場 yì ① ئېتىز پاسىلى. ② چېگرا جاي: 疆 ~ چېگرا.

蜴 yì 688- بەتتىكى '蜥蜴' غا قارالسۇن. (xīyì)

熠 yì ① ئۇرلۇق، ئوچۇق، روشەن. ② ئۆلـتۇرمەك.

懿 yì ئېسىل، گۈزەل، ياخشى: ～行 ئېسىل پەزىلەت/～德 ياخشى ئەخلاق.

劓 yì <古> بۇرۇننى كېسىۋېتىش جازاسى.

YIN

因 yīn ① سەۋەب، ۋەج: 事有出～ سەۋەبسىز ئىش بولمايدۇ / 内～ ئىچكى سەۋەب/外～ تاشقى سەۋەب. ② چۈنكى، ئۈچۈن، سەۋەبتىن: 会议～故改期 ... لـــقى ئۈچۈن يىغىن ۋاقتى ئۆزگەرتىلدى/ 生活～而改善 شۇڭلاشقا تۇرمۇش ياخشىلاندى. [为因] yīnwèi چۈنكى .... لمقىتمن،....لمقى ئۈچۈن: ～今天雨下，我出有没门 بۈگۈن يامغۇر ياغقانلىقى ئۈچۈن مەن سىرتقا چىقمىدىم. ③ بويىچە، قارىماق، داۋاملاشتۇرماق: ～势利导 تەرەققىيات يۆنىلىشى بويىچە ئالغا يېتەكلىمەك / ～袭成规 داۋاملىشىپ كېلىۋاتقان كونا قائىدە - تەرتىپلەر / ～陋就简 ئەسلىدىكى ئاددىي شارائىتقا ياريشا ئىش كۆرمەك. [因循] yīnxún 1. يېپىشىۋالماق، ئېسىلىۋالماق. 2. سۆزلەمىلىك قىلماق، ئەپلەپ - سەپلەپ كۈن ئۆتكۈزمەك.

茵 yīn<古> سېلىنچا: ～褥 كۆرپە، يەكەندەك/绿草如～ يېشىل ئوت - چۆپ يەكەندەكلا ئوخشايدۇ.

洇 yīn يېيىلىپ كەتمەك، تارقىلىپ كەتمەك: 纸种这～些有来起写 بۇخىل قەغەز-گە خەت يازساڭ،سىياھ بىر ئاز يېيىلىپ كېتىدىكەن.

姻 yīn نىكاھ.

骃 yīn ئالا - چىپار ئات.

氤 yīn [氲氤] yīnyūn ئىس-تۈتەك قاپلاپ كەتمەك.

铟 yīn ئىندىي (In).

裀 yīn ① ئەستەرلىك كىيىم. ② سېلىنچا، كۆرپە.

阴 yīn ① قاراڭغۇ. ② بۇلۇتلۇق، تۇتۇق. 天～了 ھاۋا تۇتۇلدى. ③ مەنپى، مۇھەننەس: 1. چىشى. 2. قۇياش،

谊 yì دوستلۇق: 友～دوستلۇق / 深情厚谊 چوڭقۇر مۇھەببەت، قويۇق دوستلۇق.

勚 yì ① جاپا چەكمەك. ② ئۇپراپ كەتمەك: 螺丝扣～了ۋىنتنىڭ چىشى ئۇپراپ كېتىپتۇ.

逸 yì ① قاچماق، قېچىپ كەتمەك. ② يوقاپ كەتمەك: 书～يوقاپ كەتكەن كىتاب (يوقاپ كەتكەن قەدىمكى كىتابلار). ③ ئارام ئالماق، دەم ئالماق: 永劳—بىر مېھنەت بىلەن مەڭگۈ راھەت كۆرمەك / 劳～合结 ئىشلەش بىلەن ئارام ئېلىشنى بىر-لەشتۈرمەك. ④ ھالقىپ چۈشمەك، ئېشىپ چۈشمەك: 群～绝伦 تەڭداشسىز كامالەتكە يەتكەن.

意 yì ① مەنە، مەقسەت: 词～来 كېلىش مەقسىتى / 不达～ سۆزى ئۇقۇشلۇق بولماسلىق. [见意] yìjiàn پىكىر، كۆز قاراش. ② ئارزۇ، نىيەت، كۆڭۈل: 中～ ياقماق، ياراتماق / 任～ ئۆز ئىختىيارىچە، ئۆز مەيلىچە / 好～ ياخشى نىيەت، ياخشى كۆڭۈل. ③ ئويلىماق، پەرەز قىلماق: ～外 كۈتۈلمىگەن، تاسادىپىي / 出不其～ ئويلىمىغان يەردىن چىققاق.

薏 yì [薏苡] yìyǐ تەسۇي قوناق.

臆 ① كۆكرەك، كۆكس، مەيدە. ② سۈبيېكتىپ خىيال: ～造 ئويدۇرۇپ چىقارماق، توقۇماق / ～测 سۈبيېكتىپ پەرەز (گۇمان، خىيال) / ～断 ئاساسسىز ھۆكۈم چىقارماق.

镱 yì ئىتتېربىي (Yb).

瘗 yì [病瘗] yìbìng ھىستېرىيە.

肄 yì ئۆگىنىش، ئوقۇش: ～业 ئوقۇش پۈتتۈرەلمەسلىك.

蓺 yì تېرىماق، تېرىقچىلىق: 树～五谷 دەل-دەرەخ ۋە زىرائەت تېرىماق / ～菊 جۇخار گۈلى تېرىماق.

廙 yì ھۈرمەتلىمەك، ئىززەتلىمەك.

瘞 yì كۆممەك، دەپنە قىلماق.

夜～ yín ① چوڭقۇر: ～夜 يېرىم كېچە. ② ھۇرمەتلەيدىغان كىشى. تارتىنىماق...

[寅缘]yínyuán يۇقىرىدىغا ياماشماق. خۇشامەت قىلىپ ھامىيلىققا ئېرىشمەك.

断 yín ① '龈' بىلەن ئوخشاش. ② تالاش - تارتىش قىلماق.

囂 yín ① ھاماقەت ھەم كاج. ② ساختىپەز، كازاپ.

尹 yǐn <旧> ئايماقدار.

令～ ھاكىم / 府～ ۋالىي/ 道～ ئۆلكە باشلىقى، دوتەي.

引 yǐn ① باشلىماق، تۇتاش تۇرماق: ～路 يول باشلىماق/ ～火 ئوت تۇتاشتۇرماق/ 抛砖～玉 قۇم چېچىپ، ئۇنچە-مەرۋايىت ئالماق. [引子] yǐnzi 1. مۇقەددىمە (مۇزىكىدا) 2. 姜用药剂这 قوشۇمچە دورا: 做～～ بۇ دورىغا زەنجىۋىل قاتارلاشتۇرۇلغان. ②تارتماق، سوزماق، سۆرىمەك: ～弓ئوقيا تارتماق/ ～领 بويىنىنى سوزماق. [申引]كۆچەكyǐnshēn

银 yín ① كۈمۈش (Ag). ② كۈمۈش پۇل. [行银] yínhánɡ بانكا. ③ كۈمۈش رەڭ: ～燕 كۈمۈش رەڭ / ～河 سامان يولى. [龈牙] kěn '啃' 见另 yín چىش مىلىكى. yáyín

猉 yín [猉猉] yínyín ھاۋ-ھاۋ (ئىت ھاۋشىغان ئاۋاز).

阎 yín خۇشخوي مۇنازىرىلەشمەك.

鉴 yín 532 - بەتتىكى '鉴' (qīnyín)غا قارالسۇن.

淫 yín ① ئارتۇق، زىيادە: ～威 زورلۇق، ئۆكتەملىك / ～雨 ئاق يېغىن. ② شەھۋانىي، شەھۋەتپەرەسلىك. ③ ھەددىدىن ئاشماق: ～逸 ئەيش - ئىشرەت ۋە كەيپى-ساپا. ④ ئازماق: 富～能不贵 بايلىق ۋە مەرتىۋە ئالدىدا يولدىن ئازماسلىق.

霪 yín ئارتۇقچە يامغۇر.

寅 yín ① يولۋاس يىلى (12 مۆچەلنىڭ ئۈچىنچىسى). ② كېچە سائەت ئۈچتىن بەش كېچە بولغان ۋاقىت.

ئاي: ～历 قەدەرىيە كالېندا-
رى، قەدەرىيە. 3.مەنپى، مەنـ
چىلمك: ～电 مەنپى ئېلېكتر/
～极 مەنپى قوتۇپ. 4. دەر-
يانىڭ جەنۇبىي، تاغنىڭ شى-
مالىي تەرىپى. 5. يوشۇرۇن،
يېپىق: ～沟 ئەۋرەز. 6. ئويـ
مان، ئويۇلماق: ～文图章
ئويما خەتلىك تامغا. 7. خۇ-
راپىيلىقتەمكىئۇ دۇنيانى كۆر-
سىتىدۇ: ～宅 قاراڭغۇ دۇنيا/
～间 ئاخىرەت، ئۇ دۇنيا. ④
سايە، تەسكەي: 树～ دەرە-
خ سايىسى / 背～ تەسـ
كەي. ⑤ ئارقىسى، كەينى:
碑～ ئابىدىنىڭ كەينى. ⑥
قارا نىيەت، ھىيلە - مىكىر:
～计谋 سۈيىقەست ۋە ھىيـ
لە - مىكىر. [阴险] yīnxiǎn
مەككار، ھىيلىگەر، خەتەرلىك.
⑦ جىنسىي ئەزا.

音 yīn ① ئاۋاز، ئاھاڭ:
تاۋۇش: 口～ تەلەپپۇز، ئا-
ھاڭ / 扩～器 مىكروفون. ②
خەۋەر: 佳～ خۇش خەۋەر/～
信 ئاغزاكى خەۋەر، ئۆچۈر.

喑 yīn ① گاچا. ② زۇۋان
سۇرمەسلىك.

喑 yīn [喑喑] yīnyīn.1.تىنچ
ۋە يېقىملىق. 2. جىملىق ۋە
سۈكۈت.

殷 yīn ①yān见另 چوڭقۇر،
قىزغىن، سەمىمىي: 情意～甚
مۇھەببەتتى ناھايىتى چوڭقۇر/
～切的期望 سەمىمىي ئۈمىد.
[殷实] yīnshí ھالىلىق، دۆ-
لەتمەن: ～道家 ئائىلە
ئەھۋالى ھالىلىق. ② [勤殷]
yīn qín ئەترايلىق، قىزغىن:
～招待 很事做 ئىشنى ناھايىتى
ئەترايلىق قىلماق / ～～ قىز-
غىن كۈتۈۋالماق. ③ يىمن
خاندانلىقى.

堙 yīn ① توسۇلۇپ قالماق.
② ئۆدەر، تۆپىلىك، دۆڭ.

阴 yīn ① <古> تاشقى سە-
پىلنىڭ قووۇقى. ② توسۇلۇپ
قالماق.

禋 yīn ئەزەر - چىراغ.

吟 yīn دېكلاماتسىيە قىلـ
ماق: ～诗 شېئىر ئوقۇماق،
دېكلاماتسىيە قىلماق.

垠 yín چەت، قىرغاق، پا-
سىل: 一望～无的田麦 كۆز
يەتكۈسىز بۇغدايلىق.

YING

应 yīnɡ ①yìnɡ见另 كېرەك، لازىم، تېگىشلىك: ～有尽有 نېمە لازىم بولسا شۇ بار، توقۇزى تەل. ② جاۋاب قايتۇرماق، قوشۇلماق، ماقۇل بولماق: 不喊他喊我～ ئۇنى چاقىرسام جاۋاب قايتۇرمىدى / 工完内之天十他～ ئۇ ئون كۈن ئىچىدە ئىشلەپ بۈتتۈرۈشكە ماقۇل بولدى. ③ (Yīnɡ) يىلق (فامىلە).

英 yīnɡ ① گۈل، چېچەك: ～落 چېچەك تۆكۈلمەك. ② قەھرىمان، باتۇر، ئەزىمەت: ～俊 قابىل، زېرەك، كەلگۈن / 群～会大 قەھرىمانلار ئۇچرىشىش يىغىنى. [明英] yīnɡmínɡ دانا، دانىشمەن، چۈمۈر، داھىيانە. [雄英] yīnɡxiónɡ 1. قەھرىمان، باتۇر، ئەزىمەت. 2. قەھرىمانلىق روھ، قەھرىمانلىق.

瑛 yīnɡ ① ئېسىل قاشتاش. ② قاشتاشنىڭ نۇرى.

莺 yīnɡ بۇلبۇل، سايرىغۇچى كىچىك قۇشلار. [莺黄] باسما، مەتبەئە. ④ ئۈيغۇن كەلمەك، بىردەك بولماق: ～证 دەلىللىمەك، ئىسپاتلىماق/ ～相心心 قەلبىدە بىر - بىرىنى چۈشەنمەك، ئوي - پىكرى بىر يەردىن چىققاق.

茵 yīn ‹化› ئىندېن.

蚓 yīn يېپىشقاق بېلىق.

饮 yīn 见另 yǐn سۇغارماق: ～马 ئات سۇغارماق/ ～牛 كالا سۇغارماق.

荫 yīn ① سۆرۈن، سالقىن: ～很于屋这 بۇ ئۆي ناھايىتى سالقىن. ② فەئودالىق جەمئىيىتىدە پادىشاھلار خىزمىتىدە كۆرسەتكەنلىرىنىڭ بالا - چاقىلىرىنىڭ مەنسەپ تۆتۈشى ئۈچۈن بەرگەن ئىمتىيازلىرى. ③ باشپاناھ، سايە.

胤 yìn كېيىنكى ئەۋلاد.

窨 yìn 见另 xūn گەمە، يەر ئاستى ئۆيى.

慇 yīn ① رازى بولماق، خالىماق. ② يارىلانماق. ③[慇懃] yīnyìn ئېھتىياتچانلىق.

مەنە. ③ دەلىل، نەقىل: ～书 كىتابتىن نەقىل كەلتۈرمەك / ～证 دەلىل كەلتۈرمەك/ ～以为荣 شان - شەرەپ دەپ بىلمەك. ④ '得' بىلەن قوشۇلۇپ كېلىپ، بىرەر ئەھۋالغا سەۋەب بولغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 一句话皮俏，～得大堂哄家大笑 ئېغىز شاڭخو پاراڭ كۆپچىلىكىنى كۈلدۈرۈۋەتتى. ⑤ چېكىنمەك: ～退 ئىتتىپا سورىماق / ～避 ئۆزىنى قاچۇرماق. ⑥ ئون غۇلاچقا تەڭ بولغان ئۇزۇنلۇق، بىرلىكى. ⑦ <古> مېيىت قاچىلانغان ھارۋىنىڭ سىرتىمىقى: 发～ جىنازا چىقارماق.

吲 yǐn [哚吲] yǐnduǒ <化> ئىندول.

蚓 yǐn [蚯蚓] qiūyǐn سازالىق.

饮 yǐn见另yìn①ئىچمەك: ～水思源 سۇ ئىچكەندە سۇنىڭ مەنبەسىنى ئۇنتۇما. ② ئىچىملىك: 冷～ سوغۇق ئىچىملىك. ③ چىدىماق، تاقەت قىلماق: 一恨 ئارماندا قالماق.

隐 yǐn يوشۇرۇن، يوشۇرۇنماق، مۆكۈنمەك: ～痛 دەرد - ئەلەم / ～患 يوشۇرۇن ئاپەت.

瘾 yǐn ھەۋەس، خۇمار: 烟～ تاماكا خۇمارى / 看书看上～啦 كىتابقا خۇمار بولۇپ قاپتۇ.

缢 yǐn <方> شىرىماق، كۆكلەمەك: 棉花～ پاختىلىق چاپانىنى شىرىماق / 中间～一行 ئوتتۇرىسىدىن بىر قۇر شىرىماق.

印 yìn ① تامغا، مۆھۈر: 铃～ تامغا باسماق / (qiàn)～ تۆجاكزا باسماق/ 信～ تامغا، مۆھۈر (مۆكۈمەت ئورۇنلىرىنىڭ)/ 子把～ تامغا، ھوقۇق، ھاكىمىيەت. ② ئىز، ئەن: 脚～ ئاياغ ئىزى / 烙～ ئەن سالماق. ③ باسماق: ～书 كىتاب باسماق / 翻～ كۆپەيتىپ باسماق، كۆچۈرۈپ باسماق/ 排～ تىزىپ باسماق.[象印] yìnxiàng تەسىر، تەسىرات. [刷印] yìnshuā باسماق،

قالماق. [供应]gòngyìng تەمىنلىمەك، يەتكۈزۈپ بەرمەك. ③ مۇۋاپىقلاشماق، ماسلاشماق، لايىقلاشماق: ～时 پەسلكە لايىق /～用 قوللانماق /得心～手 كۆڭۈلدىكىدەك بولماق. ④ ماقۇل كۆرمەك، قانداۋرماق: ～邀 تەكلىپكە بىنائەن /有求必～ دەل‌پنى قانداۋرماق.

映 yìng ئەكس ئەتمەك، كۆرۈنمەك: ～在水里倒影子 كۆلەڭگىسى سۇدا كۆرۈندى/～电影放映/夕阳把湖水通红得～起来了 كەچكى قۇياش نۇرى كۆل سۈيىنى قىزارتىۋەتتى. [反]fǎnyìng ئەكس ئەتتۈرمەك، ئىنكاس قىلماق: 文艺作品要～现实斗争和革命的实现～～ بەدىيات ـ سەنئەت ئەسەرلىرى رېئال ئىنقىلابىي كۈرەشنى ۋە كىشىلەرنىڭ كەڭ كۆلەمدىكى ئىنكاس قىلىشى كېرەك/及时～～群众的意见 ئاممىنىڭ پىكرىنى ئۆز ۋاقتىدا ئىنكاس قىلىش كېرەك.

硬 yìng ① قاتتىق، چىڭ: ～木/煤～ ئىسسىز كۆمۈر/چىڭ ياغاچ، قاتتىق ياغاچ. ② كۆچلۈك: 软的怕～的欺 ئاجىز-لارنى بوزەك قىلىپ، كۆچلۈك-لەردىن قورقماق. (كۆچمە مەنىسىدە) 1. مۇستەھكەم، قۇدرەتلىك: ～汉子 قەيسەر ئادەم، جەسۇر لىك ئادەم/～态度强硬 پوزىتسىيىسى قاتتىق. 2. مۇتەھەملىك، مەجبۇرىي: ～拿 بۇلاڭچىلىق/生拉～拽 مەجبۇرلاپ سۆرىمەك. ③ جاھىللىق قىلماق، تەرسالىق بىلەن: ～不认得 جاھىللىق قىلىپ بوينىغا ئالماسلىق/他干了不干～ ئۇ چامى يەتمەيدىغان ئىشنى زورمۇزور ئىشلىمەكچى. ④ قابىلىيەتلىك، سۈپەتلىك: ～手 ماھىر، ئۇستا/～货 سۈپەتلىك مال. ⑤ ئاران، ئىلاجسىز-لىقتىن: 这苦日子，他～过熬了去 بۇ ئىغىر كۈنلەرنى ئۇ ئاران ئۆتكۈزدى.

媵 yìng ① <古> يا تلىق قىلغان قىزنى ھەمراھ بولۇپ ئاپارماق. ② يا تلىق قىلغاندا قوشۇپ بېرىلگەن ئادەم. ③ كىچىك خوتۇن، توقال.

مەنىسىدە) ئىپادىلەش، سازاۋەر بولماق: ～得全场欢呼形容 پۈتۈن مەيداندىكىلەرنىڭ ئالقىشىغا سازاۋەر بولدى.

颖 yǐng يىڭخې دەريا سى (خەنەن ئۆلكىسىنىڭ دېڭفېڭ ناھىيىسىدىن باشلىنىپ، ئەنخۇي ئۆلكىسى ئارقىلىق خۇەيخې دەريا سىغا قۇيۇلىدۇ).

颖 yǐng ① پوست، ئورمۇچى تەڭگىچە (باشاقلىق ئۆسۈملۈكلەرنىڭ). ② ئۇچ، ئۇچلۇق: 短～ 羊毫笔 ئۇچلۇق قىسقاموي قەلەم/锥处囊中，～脱而出 يانچۇقتا ساقلانغان بېغىز ھامان تېشىپ چىقار. (ئوخشىتىش مەنىسىدە): 才华初露～ ماھارىتى ھەممىدىن ئۈستۈن: 聪～ زېرەك، ئەقىللىك/～悟 زېرەك، چېچەن. [新颖] xīnyǐng يېڭى، يېڭىچە: 花样翻～～ پوسۇنى يېڭىچە.

影 yǐng ① كۆلەڭگە، سايە، شولا. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) 事件这么一点～有没有了子里脑我在 ئۇ براز يا كى تەسىر قالمىدى/～机随变 ئەھۋالغا قاراپ ئىش كۆرمەك/～不接 ئالدىراپ ھېچنېمىنى ئېلىپ كەتمەسلىك، ئالدىراپ قا تام، سۈرەتلىك تام. [映影] yìngxiàng تەسىر، تەسىر قىلماق. ② سۈرەتلەپ بەرمەك: ～本宋 سۇڭ سۇلالىسى دەۋرىدىكى نۇسخىنى تەتقىق قىلماق. ③ ئوبراز، قىياپەت: 摄～ سۈرەتكە ئالماق/留～ خاتىرە رەسىم/剪～ كۆرۈنۈش، تەسۋىر. [印影] yìnyǐng فوتو باسمىسى، سۈرەتكە ئېلىپ باسماق. ④ كىنو: ～评 كىنو ھەققىدىكى ئوبزور.

瘿 yǐng ① پوقاق، بۆرتمە. ② قۇرت قاپارتقۇسى.

应 yīng 见另 yìng ① جاۋاب بەرمەك: ～声虫 گۈپپاڭچى، دۇمباقچى/山鸣谷～ بىر-بىرىگە ماسلاشماق/呼～ ھەمنەپەس بولماق. [反应] fǎnyìng 1. رېئاكسىيە (خىمىيىدە). 2. ئىنكاس. 3. ئەكس تەسىر، ئەكس ئەتمەك. ② ھۆددىسىدىن چىقماق، تاقابىل تۇرماق: ～战 جەڭگە ئاتلانماق، مۇسابىقىگە قوشۇلماق/机随～变 ئەھۋالغا قاراپ ئىش كۆرمەك/～不接 ئالدىراپ ھېچنېمىنى ئېلىپ كەتمەسلىك، ئالدىراپ

～可乎奔？ قانداقمۇ ۋاز كېچىشكە بولمدۇ؟

臃 yōnɡ جۇ سۇلالىسى دەۋ- رىدىكى يۇلۇك بەگلىكى.

墉 yōnɡ ① سېپىل. ② ئېگىز تام.

慵 yōnɡ هارماق،چارچىماق.

鏞 yōnɡ <古> قوڭغۇراق، جاڭ (بىر خىل چالغۇ ئەسۋاب).

鳙 yōnɡ خا پانىباش بېلىق، يوغان باش بېلىق.

雍 yōnɡ تەڭكەشلىك.

[雍容] yōnɡrónɡ سىپايە، چوڭ سۈپەت، نازاكەتلىك.

壅 yōnɡ ①ئېتىلىپ قالماق، توسۇلۇپ قالماق: 水道～塞 سۇ يولى توسۇلۇپ قالماق. ② يۆلىمەك (توپا ياكى ئۆغۈت بىلەن يۆلىمەك).

臃肿 [臃肿] yōnɡzhǒnɡ كالاڭپاي، كېلەڭسىز.

饔 yōnɡ ① پىشىشىق يېمەكلىك. ②ئەتىگەنلىك غىزا.

喁 yónɡ بېلىقنىڭ ئاغزىنى يۇقىرىغا قاراتقىپ سۇدىن بېشىنى چىقىرىشى.

[喁喁] 1.yónɡyónɡ كىشىلەرنىڭ ھۆرمەتكە بولغان ماـ يىللىقى.2.پىچىرلاشماق: ～～ 私语 كۇس - كۇس گەپ.

颙 yónɡ ① يوغان، باش. (كۆچمە مەنىسىدە) چوڭ. ② ئارزۇ قىلماق، ئىنتىزار بولماق: ～望 تەلپۈنمەك، تەلپۈنۈپ قارىماق.

永 yǒnɡ①ئۇزۇن:江之～ دەريا بەكمۇ ئۇزۇن. ② ئەبەدىي، مەڭگۈ، ئۈمۈرۋايەت: ～不忘 مەڭگۈ سەپتىن چۈشۈپ قالماسلىق /～远 跟着共产党走 ئۆمۈرۋايەتكۈمـ چارتىمىگە ئەگىشىپ ماڭماق.

咏 yǒnɡ ① دېكلامـاتسىيە، ئۇنلۇك ئاۋازدا ئوقۇماق. ③ مەدھىيە، مەدھىيىلىمەك، كۈيلىمەك: 梅～ مېيـ خۇا گۈلىگە مەدھىيە. / ～雪 قارنى مەدھىيىلىمەك.

泳 yǒnɡ ئۈزمەك، سۇ ئۈزـ مەك: 仰～ ئۇگدۇسىغا ئۈزـ مەك/ 俯～ دۈم بولۇپ ئۈزـ مەك، بېشىنى تۆۋەن سېلىپ ئۈزمەك.

甬 Yǒnɡ نىڭبو شەھىرىنىڭ

YO

哟 yō 见另 yo ‘唷’ بەلەن ئوخشاش.

唷 yō ئۈندەش سۆز بولۇپ، ئەجەبلەنگەنلىكنى ياكى گۇمانلانغانلىقنى بىلدۈرىدۇ: ～，这是怎么了？ هوي، بۇ قانداق بولغىنى؟

哟 yo 见另 yō يارەمچى سۆز بولۇپ، جۈملىنىڭ ئاخىرى ياكى ئوتتۇرىسىدىكى تەنەۋالىدىغان جايغا كېلىدۇ: ～，大力用齐家 إقبنى، كۆپچىلىك بىردەك كۈچ چىقىرايلى/ ～，他很都喜欢戏剧话 ئۇ دراما-تىمۇ، جىگجۇي تېما-تىرىنىمۇ ياخشى كۆرىدۇ / ～呼儿嗨 هەي - هەي.

YONG

佣 yōng ① 见另 yòng يالالىماق: ～ 工 يالالانمائىشچى. ② مالاي: 女～ ئايال مالاي، دېدەك، چۆرە.

拥 yōng ① قۇچاقلاشماق. ② ولاشماق؛ يېپىنىماق: ～被而眠 يۇتقان يېپىنىپ ئۇخلىماق/ 前呼后～ ئولىشۋالماق، ئورىۋالماق. ③ ھىمايە قىلماق: 一致～ بىردەك قوللىماق/ ～军优属 ئارمىيىنى ھىمايە قىلىش-ئائىلە تاۋابىئاتلىرىغا ئېتىبار بېرىش. [护拥] yōnghù ھىمايە قىلماق، قوللاپ قۇۋۋەتلىمەك: ～～社会主义 سوتسىيالىزمنى ھىمايە قىلماق/ ～～共产党 كوممۇنىستىك پارتىيىنى ھىمايەقىلماق. ④ قىستاق، قىستالماق: ～ 挤 قىستاكچىلىق، قىستالماق/ —～而入 قىستىلىپ كىرمەك. ⑤ ئىگە بولماق: ～ 有 ئىگە، ئىگە بولماق.

痈 yōng غەلۋىرەك.

庸 yōng ① ئادەتتىكى: ～言 ئادەتتىكى سۆز / ～俗 چاكىنا. ② ھاجەت، كېرەك، زۆرۈر، لازىم: 无～细述 تەپسىلىي بايان قىلمىشنىڭ ھاجىتى يوق/ 毋～违言 سۆزنى يوشۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوق. ③ سوراق جاۋابلىرىدە قايتۇرما سوراقنى بىلدۈرىدۇ:

YOU

优 yōu ① ئوبدان، ئېسىل، ئەلا، ياخشى: ～ 等 ئەلا، بىرىنچى دەرىجىلىك/ ～质品 ～良 سۈپەتتى ياخشى/ 生活 ～裕 تۇرمۇشى بايلىشان. ② <古> ئويۇن قويىدىغان كىشىلەر.

[优柔] yōuróu بىمالال، ئەركسىن ـ ئازادە. 2. تارتىسالدى: ～寡断 لىكتاسسىما، مىس ـ مىس، لوم ـ لوم.

忧 yōu ① غەم قىلماق، قايغۇرماق، ئەندىشە قىلماق: 人杞天 ～ زېيادە غەم ـ ئەندىشە. ② غەم، قايغۇ: ～患 كۈلپەت، ئازاب ـ ئوقۇبەت، جەبىر ـ جاپا.

攸 yōu مۇ: ناسىۋەتلىك 有贡～ 归 جاۋابكارلىقى بولماق / 性命～关 ھايات بىلەن مۇناسىۋەتلىك.

悠 yōu ① ئۇزاق، ئۇزۇن: 史历～ 久 تارىخى ئۇزۇن. ② بىكار، بىكارچىلىق: ～闲 بىمالال، ئەركسىن، بەخىرامان/ ～然 ئارامخۇدا، بەخىرا ـ مان. ③ پۇلاكلىماق، لەپەڭ ـ لىمەك: 回来上千秋在站 ～ ئىلاكگۇچ ئۇچماق. ④ ساقلاپ قالماق، تەزگىنلىمەك: ～着点 班بىرئازكۈچنىساقلاپقالماق.

[悠悠] 1. yōuyōu راھەت ـ پاراغەت، ئەركىن ـ ئازادە: 白云～～ئاق بۇلۇتلار ئۇزۇپ يۈرـ مەك. 2. غەمكىن. ～ يۈس: ～～我思 غەمكىن خىيال سۈرىمەن.

呦 yōu ئۇندەش سۆز بـو ـ لۇپ، تەئەججۇپلەنگەنلىكنى بىلدۈرىدۇ: ～，你怎么来也了? هوي، سەن قانداقسىغاكېلىپ قالدىڭ؟ ～ ，碗怎么破了! هوي، چىنە نېمە بولۇپ چېـ قىلىپ كەتكەندۇ؟

[呦呦] yōuyōu بۇغىنىڭ مۆرىـ گەن ئاۋازى.

幽 yōu ① جىمجىت: ～谷 جىمجىت جىلغا/ ～林 جىمـ جىت ئورمان/ ～室 خالـى جاي. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) يوشۇرۇن، پىنھان: ～居 تەنـ ھا ياشىماق/ ～会 خالىدا ئۇچراشماق، خالىدا تېپىشـ ماق. ② بەخىرامان، راھەت: ～香 خۇش پۇراق، مەززىلىك/

باشقىچە نامى.

[道甬] yǒngdào 1. خىش يول، 2. يۆلەك، كاردۇر.

俑 yǒng قورچاق (قەدىمكىي زاماندا جەسەت بىلەن بىللە كۆمۈلىدىغان قورچاق).

勇 yǒng جاسارەت،جۇرئەت: ~敢 باتۇر، جەسۇر/ 英~ قەھرىمان، باتۇر/ 有很~气 ئىنتايىن جاسارەتلىك/奋~ 前进 باتۇرلۇق بىلەن ئالغا باسماق/ ~于承认错误 خاتالىقىنى بويىنىغا ئېلىشقا جۇرئەت قىلماق.

涌 yǒng ① ئېتىلىپ چىقماق: ~泉بۇلاقتەك ئېتىلىپ چىقماق. ② كۆرۈنمەك، چىقماق:人多许~面里从来出~ چىدىن نۇرغۇن كىشىلەر چىقتى.

恿 yǒng 610-يەتتىنكى 'ئەسكى' (sǒngyǒng)غا قارالسۇن.

蛹 yǒng قورچاق، لېچىنكا.

踊 yǒng سەكرىمەك. [跃~] yǒngyuè پائال، قىزغىنلىق بىلەن، بەس-بەستە: ~~军参 قىزغىنلىق بىلەن ھەربىيگە قاتناشماق/ ~~发言 بەس-بەس بىلەن سۆزلىمەك.

用 yòng ① ئىشلەتمەك: ~电 توك ئىشلەتمەك/ 拖拉机~田耕 تراكتور بىلەن يەر ھەيدىمەك/ 不同的同~矛盾 ئوخشاش بولمىغان زىددىيەتلەرنى ئوخشاش بولمىغان ئۇسۇللار ئارقىلىق ھەل قىلماق/ 公~电话 ئىشخانىدىكى تېلېفون/ ~笔字写 قەلەمدە خەت يازماق. ② ئىچمەك، يېمەك: ~茶 چاي ئىچمەك/ ~饭 تاماق يېمەك. ③ خىراجەت: 家~ ئۆي خىراجىتى/ 零~ پارچە خىراجەت. ④ ھاجەتلىك، كېرەكلىك: 有~之材 كېرەكلىك خادىملار. ⑤ ھاجەت، كېرەك، لازىم: 不~说 سۆزلىمەي قويغىن/ 还~你操心吗? بۇنىڭدىن سەن ئەندىشە قىلمىساڭمۇ بولار. ⑥ شۇڭلاشقا، شۇ مۇناسىۋەت بىلەن، شۇنىڭ ئۈچۈن: 此~ شۇنىڭ ئۈچۈن/ ~达函特 شۇڭلاشقا بۇ خەت ئارقىلىق ئالاھىدە مەلۇم قىلىندى.

佣 yòng见另yōng شېرىنكا نە.

يەنىلىك توغرا رەھبەرلىكى بولغانلىقى ئۈچۈن، خەلق ئىنقىلابىي ئۇلۇغ غەلىبىلەرگە ئېرىشتى。/ ～～ 人工厂全 就快很务任产生，天冲劲干了成完 پۈتكۈل زاۋۇتتىكى ئىشچىلار تولۇپ تاشقان غەيرىتىگە كەلگەنلىكى ئۈچۈن، ئىشلەپچىقىرىش ۋەزىپىسى ناھايىتى تېزلىكتە ئورۇندالدى。③ ئۆز مەيلىگە قويۇۋەتمەك: ～ 着子性 مەجبۇرىگەقاراپ/ ～不得已自 ئۆزئىختىيارىدا بولماسلىق。(كۆچمە مەنىدە) تەۋەلىكىنى بىلدۈرىدۇ: 此事应理办处你 ～ بۇ ئىشنى سىلەر بىر تەرەپ قىلىشىڭلار كېرەك。④ ئاساسەن، ئاساسلىنىپ: ～ 此可知 بۇنىڭدىن بىلىۋېلىشقا بولىدۇكى。

邮 yóu ①ئەۋەتمەك، سالماق: ～ 信 خەت سالماق، خەت ئەۋەتمەك。②پوچتا: ～票 پوچتا ماركىسى/～费 پوچتا ھەققى/ ～包 خالتا، پوسۇلكا。

油 yóu ① يېغ، مايي: 羊 ～ قوي يېغى / 生花 ～ خاسمك مېيى。②ئۇكۇلاي ئوت ئالمىدىغان ھىندۇ كاربون بىرىكمىسىنىڭ: 煤 ～ كېرىسىن / 汽 ～ بېنزىن。③了好就～一油桐用:سىرلىماق تۈگىيۇ بىلەن سىرلىۋەتسەياخشىلىنىپ كېتىدۇ。④ ياغلاشماق، مايلاشماق: ～了一服衣大片 كىيىم خېلىلامايلىشىپ كەتتى。⑤ قۇۋۇ، لولا: ～ 腔滑调 لولا، تىل يېغلىماق / 这个人太～滑 بۇ ئادەم بەكمۇ ھىيلىگەر。

[然油] yóurán 1. قاپلىماق: 天～～云作,沛下雨 ئاسمانني بۇلۇت قاپلاپ، بولۇشىغا يامغۇر يېغدى。2. ھېسسىياتنىمك تەبىئىي ھالدا بارلىققا كېلىشىنى بىلدۈرىدۇ。

柚 yóu[木柚] yòu 见另 mù تېكتون دەرىخى。

铀 yóu ئۇران (U)。

蚰 yóu yan [蜒蚰] yóu يۇز ئاياغ، چىۋىن تۇتقۇچ。

莜 yóumái [麦莜] yóu يالمىغاچ سۇلۇ。

游 yóu ① ئۈزمەك، چۆمۈلمەك: ～ 水 سۇ ئۈزمەك /

～美 گۈزەل/ ～雅 لەتىپ، نازۇك. ③ نەزەربەندىت قىلماق. ④ ئۇ دۇنيا، ئاخىرەت: 从～ئۇ دۇنيا.

yōumò[幽默] يۇمۇر، قىزىقچىلىق.

耰 yōu ① <古> سۆرەم. ② سۆرەم ئارقىلىق چېچىلىغان ئۇرۇقنى كۆمۈك.

尤 yóu ① ياخشى، ئەلا: 其拔～ ياخشىلىرىنى تالىلماق. ② بولۇپمۇ، نېمىخىمۇ: ～好其 ③. ③ سەۋەنلىك، يامانلىق: 效勿～ يامان ئىشنى دوراشقا بولمايدۇ. ④ ئاغرىنماق، كۆرمەك: 天怨～ ئادەم ئاغرىنماق.

犹 yóu ① خۇددى، گويا: 虽死生～ ئالەمدىن ئۆتكەن بولسىمۇ، خۇددى ھايات/ 如～志意的士战钢铁 جەڭچىلەرنىڭ ئىرادىسى خۇددى پولاتتەك. ② تېخىچە، ھېلىمۇ: 新～记忆 ئېسىدە ئوچۇق تۇرماق/ 话～未了 گەپ تېخىچە تۈگىمىدى.

yóuyù[豫犹] ئىككىلىنىدىغان بولماق، ئىككى خىيال بولماق، ئىككىلىنىمەك.

犹 yóu [贵犹] yóu سۆگەل. zhuī ئارتۇق نەرسە، ھاجەتسىز نەرسە.

犹 yóu <古> بىر خىل سېسىق ئوت (چۆپ): 不～薰 同藏而器 ياخشى بىلەن ياماننى بىر يەرگە قويغىلى بولماس، تاشنى تاياقتا تاڭغىلى بولماس. ② چاتقال.

鱿 yóu كالمار بېلىقى.

由 yóu① «دىن، تەن» بىلەن ئىپادە قىلىنىدۇ: ～来儿哪? 上～/ قەيەردىن كەلدىڭ؟ 到下～يۇقىرىدىن تۆۋەنگە. (كۆچمە مەنىدە) بېسىمپ ئۆتمەك: ～必路之 چوقۇم بېسىمپ ئۆتىدىغان يول/ 所其观～ قەيەردىن كەلگەنلىكىنى كۆزەتمەك. ② سەۋەب: 情～، ۋەج، سەۋەب/理～، سەۋەب، ئاساس، ۋەج، يول. yóuyú [于由] سەۋەبتىن، تۈپەيلىدىن، ئارقىسىدا، نەتىجىسىدە، -لىقتىن، -لىكتىن، -لىقى ئۈچۈن، -لىكى ئۈچۈن: 革民人，导领确正的党～～利胜的大伟了得获命 پارتىيە

يۇگى تەرەققىيات بارلىققا كەلدى. 4. مۆلچەر ياكى سېلىشتۇرۇشنى بىلدۈرىدۇ: 水深多丈一～ سۇ بىر جاڭدىن چوڭقۇرراق/ 他～他哥 了高么那哥 ئۇنىڭكبويىئاكسېچىلىكبولۇپقالدى.5.«-لىق/ -لىك» بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: 学～问 بىلىملىك /～验经 تەجرىبىلىك yǒudeshì[是的有] ئاھايىتى كۆپ. ② بەزى پېئىللارنىڭ ئالدىدا كېلىپ، تەكەللۇپنى بىلدۈرىدۇ: ～请 ئاۋارە قىلىپ قويماق /～ مەرھەمەت. ③ مەلۇم، بەزى: ～一天晚上مەلۇم بىر كېچىدە/ ～人不成赞 بەزىلەر قوشۇلمىدى. ④ بەزى، بەزىلەر: ～人性急，～人性慢 بەزىلەرنىڭ مىجەزى ئىتتىك، بەزىلەرنىڭ ئېغىر - بېسىق بولىدۇ.

铕 yǒu يېۋروپىي (Eu).

酉 yǒu ① توخۇ يىلى (12 مۆچەللىنىڭ ئونىنچىسى). ② نامازشام ۋاقتى (كەچ سائەت بەشتىن يەتتىگىچە بولغان ۋاقىت).

卣 yǒu <古> ھاراق قاچىلايدىغان كۆپ.

莠 yǒu پايزا ئوت.(ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئەخلاقسىز: 良～不齐 بەش قول تەڭ بولماسلىق، ياخشىلارمۇ، يامانلارمۇ بار.

牖 yǒu دېرىزە.

黝 yǒu قارا: 一张～的黑脸 قاپقارا يۈزلۈك.

又 yòu ① يەنە، قايتا، داۋاملىق: 他～立了功 ئۇ يەنە خىزمەت كۆرسەتتى /今天～下了雨 بۈگۈن يەنە يامغۇر ياغدى. ② ئۇنىڭك ئۇستىگە، يەنە كېلىپ: 他～不傻 ئۇ يەنە كېلىپ ئاخماقمۇ ئەمەس /你～不是不会 سەن يەنە كېلىپ بىلىمەيسەنمۇ ئەمەس. ③ ھەم، شۇنداقلا: 高～大 ھەم ئېگىز ھەم چوڭ /～快～好～省 ھەم كۆپ، ھەم تېز، ھەم ياخشى، ھەم تېجەشلىك /～我，～兴 ئالغا ئۇمتۇلغىنىمدىن، شۇنداقلا تەت - تەت بولۇۋاتقانلىقىمدىن. ④ قوشقاندا، يەنە: 五～十年 ئونغا بەش يىلنى

موكا كەمراب.

蝣 yóu ئوخشاش تۈردىكى قوشلارنى قاپقانغا چۈشۈرۈشتە ئىشلىتىلىدىغان قۇش: 鸟～子 پىستىرما قۇش.

友 yǒu ① دوست، ئاغىنە: ～好 ～ ياخشى دوست / 分清敌我～ سەپداش / ～ 军 دوست ئارمىيە، دوست قوشۇن/ ～ 邦 دوست مەملىكەت، دوست ئەل. ② دوستلاشماق، دوستانىلىك: ～爱 دوستلۇق/ ～好来往 دوستانە بېرىش - كېلىش.

有 yǒu 见另 yǒu ① بار. 1. مەنسۇپ: 他～书本 ئۇنىڭ بىر كىتابى بار/ 我没～时间 مېنىڭ ۋاقتىم يوق. 2. مەۋجۇت: 那里～十来个人 ئۇ يەردە ئون نەچچە ئادەم بار /～困难، 法办～ قىيىنچىلىق بولسا، ئۇنىڭ ئامالىنى قىلغىلى بولىدۇ /～见意 پىكرى بار. 3. بارلىققا كەلمەك، يۈز بەرمەك: ～了病 كېسەل بولۇپ قالماق /形势～了新的发展 ۋەزىيەتتە ～鱼 数可鱼 سۈددىكى بېلىقنى سانىغىلى بولىدىغان. ② كۆچمەك، كۆچۈپ يۈرمەك: ～资 كۆچمە مەبلەغ / ～牧 كۆچمە چارۋىچىلىق، كۆچمەنچىلىك/ ～击战 پارتىزانلىق ئۇرۇشى. [移游] yóuyí تەۋرەنمەي تۇرماق، تۇراقسىز بولۇپ قالماق، ئىككىلىنىپ تۇرماق. ③ ئېقىپ: 上～ يۇقىرى ئېقىن/ 下～ تۆۋەن ئېقىن. ④ سەيلە قىلماق، تاماشا قىلماق: ～历 سايا-ھەت قىلماق/ ～玩 ئويناپ-ماق، تاماشا قىلماق، سەيلە قىلماق. ⑤ بېرىش - كېلىش قىلماق، ئالاقە قىلماق، دوست تۇتماق. ⑥ '繇' بىلەن ئوخشاش.

蝣 yóu 195 - بەتتىكى '蜉蝣' (fúyóu) غا قارالسۇن.

猷 yóu پىلان، تەدبىر، نىيەت: 鸿～ ئۇلۇغۋار پىلان، كاتتا پىلان.

莸 yóu ① <古> بىر خىل يېنىك ھارۋا. ② يېنىك، يەڭگىل.

蝤 yóu 见另 [蜉蝣] qiú yóumóu موكا قىسقۇچپاقا،

قىلماق، رەھىم قىلماق، كەچۈرۈم قىلماق، ئەپۇ قىلماق: 谓/我～ ماڭا رەھىم قىلىڭ /原～ كەچۈرەرسىز،ئەپۇقىلارسىز. ② ياردەم قىلماق.

柚 yòu 另见 yóu چوك ئالپېلسىن.

釉 yòu ساپال سىرى، سىر، ئېمال.

鼬 huángyòu [鼬黄] yòu ئاغمىخان، سېسىق كۆزەن.

诱 yòu ① يېتەكلىمەك، باشلىماق: 循循善～ تەدرىجىي ھالدا يېتەكلىمەك. ② ئالدىماق، ئازدۇرماق: 敌～利 دۈشمەننى ئازدۇرماق /～ قىزىقتۇرماق، ئالداپ قىلىتاقلا چۈشۈرمەك.

YU

迂 yū ① ئەگرى، ئايلىنىپ ئۆتمەك: ～回前进 ئايلىنىپ ئۆتۈپ ئالغا ئىلگىرىلىمەك. ② قاتمال: ～论 قاتمال نەزەرىيە /～见 قاتمال پىكىر، مۇتەئەسسىپ قاراش.

纡 yū ئەگرى - بۈگرى، ئەگرى - توقاي، ئايلانما، چۆرگىلىمەك.

於 Yū 见另 wū 1. يۈي (فامىلىسى). 2. '于' (yú) بىلەن ئوخشاش.

淤 yū ① تىنماق، تىنىپ قالماق، يىغىلىپ قالماق: ～了泥些好 لاي تىنىپ قاپتۇ. ② لاتقا: 河～ دەريالاتقىسى/沟～ جىلغا لاتقىسى. ③ '瘀' بىلەن ئوخشاش.

瘀 yū ئۇيۇماق، ئۇيۇپ قالماق: ～血 قان ئۇيۇپ قالماق.

于 yú ① 1. ئورۇن كېلىش قوشۇمچىسى«-دا/-دە، -تا/-تە» بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: 京北～写 شىمالىي جۇڭگىدا يېزىلدى/～生 1949 年 1949- يىلى تۇغۇلغان 2. يۆنىلىش كېلىش قوشۇمچىسى«-غا/-قا، -گە/-كە» بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: ～人民有益 خەلقكە پايدىلىق /～忠 祖国 ۋەتەنگە سادىق بولماق/～负责 جاۋابكارلىقىنى ئۈستىگە ئېلىشقا جۈرئەت قىلماق /～过勿 人خاتالىقىنى باشقىلارغا ئىتتىرىپ قويماسلىق لازىم /～归荣光 党

قوشقاندا /一～二分之一 بىرگە يېرىمىنى قوشقاندا. ⑤ مەلۇم دائىرىدىن باشقا يەنە تولۇقلاشنى بىلدۈرىدۇ: 穿上棉袄了加～一件背心了 ياختىلىق چاپانىنىڭ ئۈستىگە يەنە بىر خۇرۇم جىلەتكىنى قوشۇپ كېيىمەك. ⑥ بۇرۇلۇش-نى بىلدۈرىدۇ: 刚想还说～，可忘了把它 ئېسىمغا كېلىپ قالدىم.

右 yòu ① ئوڭ: ～手 ئوڭ قول /～边 ئوڭ تەرەپ. (كۆچمە مەنىدە) غەرب: 江～ دەريانىڭ غەربىي /山～ تاغنىڭ غەربىي. ② ئوڭچىللىق: ～倾 ئوڭچىل /～派 ئوڭچى. ③ قەدىمكى دەۋردە ئەخلاقى ياخشى بولسا ئوڭ دېيىلەتتى: 无出其～ تەگدىشى يوق. ④ قەدىرلىمەك، ئەھمىيەت بەرمەك: ～文 مەدەنىيەت، ئىلىم-پەنگە ئەھمىيەت بەرمەك.

佑 yòu ساقلىماق، پاناھ بولماق.

祐 yòu ساقلىماق، پاناھ بولماق، (خۇراپىي كىشىلەرنىڭ ئىلاھىتىن ياردەم تەلەپ قىلىشى).

幼 yòu ① گۆدەك، كىچىك، بالا: ～儿 بالا، كىچىك بالا/～虫 لىچىنكا /～苗 نوتا، بىخ، مايسا. [稚幼] yòuzhì بالىلىق. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) گۆدەكلىك، سادداﻻ، بالىلار-چە. 思想～ ئىددىيىسى سادداﻻ. ② بالىلار، كىچىك-لەر: 扶老携～ قېرىلارنى يۆ-لەپ، بالىلارنى يېتەكلىمەك/～有养所 بالىلارنى باقىدىغان ئادەم بار.

蚴 yòu سولتىمر، قان شورە-غۇچى ھاشاراتلارنىڭ لىچىنكىسى: 毛～ تۈكلۈك لىچىنكا/尾～ قويرۇقلۇق لىچىنكا.

又 yòu <古> 见另 yòu.

侑 yòu يېمىش - ئىچىشكە تەكلىپ قىلماق: ～食 تاماقنى تەكلىپ قىلماق.

囿 yòu ① ئېغىل، قوتان: 鹿～ بۇغا قوتىنى. ② چەكلەنمەك: ～于成见 تارقاراشلىرى بىلەنلا چەكلىنىپ قالماق.

宥 yòu ① كەڭ قورساقلىق

چمش / 业～ ئىشتىمن سمرتقى /不进～力 بارلىق كۈچ بىلەن، كۈچىنى ئايىماي. ② نەچچە، ئارتۇق (ئون، يۈز، مىڭ قاتارلىق پۈتۈن سانلاردىن كېيىن كېلىدىغان پارچە سان): 十～人 ئون نەچچە ئادەم /三百～斤 ئۈچيۈز نەچچە جىڭ / 两丈～ ئىككى غۇلاچتىن كۆپرەك. ③ كېيىن: 兴奋之～,高歌一曲 خۇشاللىقتىن كېيىن ناخشا يالغىراتماق. ④ مەن.

徐 yú ①②③余' بىلەن ئوخشاش.

猰 yú 540 – بەتتىكى'狳'گە قارالغا.

畬 yú 另见 shē ئۆزلەشتۈرۈلگىنىگە ئىككىنچى يىل بولغان يەر.

艅 yú [艅艎] <古> yúhuáng بىر خىل چوڭ كېمە.

臾 yú [臾须] xūyú بىرپەس، بىردەم.

谀 yú خۇشامەت، خۇشامەتلىك: ～辞 خۇشامەت سۆزى.

萸 yú 858 – بەتتىكى'茱萸'گە قارالغا.

(zhūyú)

腴 yú ①سېمىز: 丰～ تولغان، توشقان. ② ھوزنىسىز: 膏～ ئۇزۇملۇك، بولۇق، ھوزنىسىز.

鱼 yú بېلىق.

渔 yú ①بېلىق تۇتماق: ～船 بېلىقچىلىق كېمىسى /～业 بېلىقچىلىق. ② ھايىان تاپماق: ～利 ھارام پايدا.

禺 yú 487 – بەتتىكى'禺番'گە قارالغا. (pānyú)

隅 yú ① بۇلۇڭ: 城～ شەھەرنىڭ بۇلۇڭى. [反隅] yúfǎn (ئوخشىتىش مەنىسىدە) پەرەز قىلىپ بىلىۋالماق. [隅向] xiàngyú كۆڭلى يېرىم بولماق، ئۇمىدسىزلەنمەك. ②بوي، ياقا: 海～ دېڭىز بويى.

嵎 yú ① تاغنىڭ ئېگىرى - بۈگرى جايلىرى. ②'隅' بىلەن ئوخشاش.

愚 yú ①ئەخمەق، دوت، كالۋا، گالۋاڭ: ～人 ئەخمەق ئادەم / ～昧无知 نادان، بىلىمسىز. [策政民愚] yúmínzhèngcè خەلقنى نادانلىقتا تۇتۇش سىياسىتى (ئەكسىيەتچى ھۆكۈمران

شان - شەرەپ پارتىيەسىگە مەنسۇپ. 3. چىقىش كەلىش قوشۇمچىسى «-دىن/ -تىن» بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: 出～自 بىلەن ئىپادىلىنىدۇ؛ 愿～取 ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن/ 用,民～之 خەلق تىن ئېلىپ، خەلق ئۈچۈن ئىشلەتمەك /问～盲 قارىغۇدىن يول سورىماق. 4. سېلىشتۇرۇشنى بىلدۈرىدۇ؛ 山泰～重义情级阶 سىنىپىي مۇھەببەت تەيشەن تېغىدىنمۇ قەدىرلىك /红叶霜～二月花 قىراۋدا قىزارغان يوپۇرماق باھاردا ئېچىلغان گۈلدىنمۇ قىزىل بولسىدۇ/ 人民的利益～一切 خەلق مەنپەئىتىدىن ھەممىدىن ئەلا. 5. پېئىلدىن كېيىن كېلىپ مەجھۇلىلىقنى بىلدۈرىدۇ: 见～笑大方 كۈلۈمسىرىگىنىنى كۆرۈپ قورۇنماسلىق. [于是] yúshì باغلىغۇچى سۆز بولۇپ كېلىدۇ: 听完～，～告报了去回就 ئۇ دوكلاتنى ئاڭلاپ بولۇپلا قايتىپ كەتتى. ② (Yú) يۈي (فامىلە).

盂 yú قاچا، كىچىك: 痰～ تۈكۈرۈك قاچىسى / 口漱～ ئېغىز چايقاش قاچىسى.

竽 yú <古> چالغۇ ئەسۋابى. [竽笛] lìányú ساز چېلىشنى ئۆگىنىدىغان ئادەمنىڭ سازەندىلەر ئارىسىدا كۈن ئوتكۈزۈشىنى كۆرسىتىدۇ (قولىدىن ئىش كەلمەيدىغانلارنىڭ خىزمەت ئورنىنى ئىگىلىۋېلىشىغا تەمەسىل قىلىنىدۇ). ～充数 سان توشقۇزماق، سانى بار، ساپاسى يوق.

与 yú 另见 yǔ，yù 'كۆك' بىلەن ئوخشاش.

玙 yú كۆركەم قاشتاش.

软 yú يارەمچى سۆز بولۇپ، سوراق مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: 齐在?～鲁在? چى بەگلىكىدىمۇ ياكى لۇ بەگلىكىدىمۇ؟

予 yú 见另 yǔ مەن.

妤 yú 321 - بەتتىكى '婕妤' (jiéyú) گە قارالسۇن.

余 yú ① قالدۇق، ئېشىپ قالغان، ئارتۇق، ئوشۇق، زىيادە: ～粮 ئېشىنغان ئاشلىق/ ～兴 ئاخىرقى كۆڭۈل ئېچ-

قىلماق: 以备不～ ھەر ئېھتىمالغا قارشى. ② غەم - ئەندىشە: 无～ غەم ئەندىشىسىز. ③ ئالدىماق: 尔～我诈人 بىرىنى ئالدىماق. ④ يۆي بەكلىكى.

雩 yú <古> يامغۇر تىلەپ قىلىش يۇزىسىدىن قىلىنىدىغان بىر خىل ئەزىز - چىراغ.

舆 yú ① كوزۇپ. ② ھارۋا: 舍～登舟ھارۋىدىن تاشلاپ، قولۇاقلا چۈشمەك. [舆肩]jiānyú تەختىراۋان. ③ جامائەت: ～论 جامائەت پىكرى. [舆情]yúqíng ئاممانىڭ كەيپىياتى، جامائەتنىڭ كەيپىياتى: 洞察～ ～جامائەت كەيپىياتىنى كۆزەتمەك. ④ يەر: ～图 يەرخەرىتىسى.

与 yǔ 另见yù، ①بىلەن، ھەم، ۋە: 评批我自～评批 تەنقىد ۋە ئۆز - ئۆزىنى تەنقىد قىلماق/ ～虎谋皮 يولۋاستىن تېرىسىنى سوراش، يامانلىقىنى ۋاپا كەلتۈرۈش. ② بەرمەك: 赠～ تەقدىم قىلماق/ 交～人本 ئۆز ئىگىسىگە تاپشۇرۇپ بەرمەك / ～人方便 باشقىلارغا ئوڭايلىق تۇغدۇرۇپ بەرمەك. ③ بېرىش - كېلىش، باردى - كەلدى، دوستلۇق: 此人易～ بۇ كىشىنى بىلەن ئاردىلىشىش ئوڭاي/ 相～ ئۆزئارا بېرىش - كېلىش قىلىشماق / ～国 دوست مەملىكەت. ④ ياردەم بەرمەك، مەدەت بەرمەك، قولىلاپ قۇۋۋەتلىمەك: ～人为善 كىشىنىڭ ياخشى بولۇشىغا ياردەم بەرمەك، كىشىگە ياخشىلىق قىلماق.

[其与]yǔqí سىلىشتۇرما بايانلىغۇچى بولۇپ، كۆپىنچە '如不'، '可宁'، '宁'، '不若' قاتارلىقلار بىلەن باغلىنىپ، «...دىن كۆرە» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ: ～坐车，不如坐船 ئاپتوموبىلغا ئولتۇرغاندىن كۆرە، پارا-خوتقا ئولتۇرغان ياخشى.

屿 yǔ كىچىك ئارال.

予 yǔ 见另yú بەرمەك: 授～奖状مۇكاپات بەرمەك، مۇكاپاتلىماق/ ～以协助 ياردەم بەرمەك /～以分处 جازا بەرمەك، جازالىماق.

伛 yǔ دوك: ～人 دوك، دۇمباق.

سىنىپلارنىڭ سىياسىتى). ② كەمىنە، پەقەت: ～从 پەقەت-نىڭ قارىشىچە. ③ ئەخمەق قىلماق: ～人弄 باشقىلارنى ئەخمەق قىلماق /为人所～ باشقىلار تەرىپىدىن ئەخمەق قىلىنماق.

鹆 yú مۇرىسىنىڭ ئالدى قىسمى.

舁 yú <方> ئورتاق بىر نەرسە كۆتۈرمەك.

俞 yú ① ئۇنىدەش سۆز بولۇپ، رۇخسەت قىلغانلىقنى ئىپادىلەيدۇ. ② (Yú) يۈي (فامىلە).

揄 yú تارتماق، سۆرىمەك. [扬揄] yúyáng ماختىماق، مەدھىيىلىمەك، تەرىپلىمەك.

愉 yú خۇشاللىنارلىق، كۆڭۈللۈك، خۇش بولماق، شاد بولماق: 轻松～ خۇشال ـ خاتىرجەم بولماق.

渝 yú ① ئۆزگەرمەك (ھېسسىيات ياكى پوزىتسىيە): 始终不～ باشتىن ـ ئاخىر ئۆزگەرمەسلىك. ② چۈڭچىلىك شەھەرنىڭ باشقىچە نامى: 成～路铁 چېڭدۇ ـ چۈڭچىلىك تۆمۈر يولى.

逾 yú ① ئۆتۈپ كەتمەك، ئاشماق، ئېشىپ كەتمەك: ～期 مۇددەتتىن ئۆتۈپ كەتمەك. ② تېخىمۇ، يەنىمۇ: ～甚 تېخىمۇ، بەكرەك.

瑜 yú ① كۆركەم قاشتاش. ② قاشتاشنىڭ رەڭگى. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ئارتۇقچىلىق: 瑕(xiá)不掩～ كەمچىلىكنى ئارتۇقچىلىقنى ياپالمايدۇ.

榆 yú قارىياغاچ، سېدە.

觎 yú 'dìyú) 'dìyú) كە قارالسۇن.

窬 yú تامدىن ئارتىلىپ ئۆتۈپ كەتمەك: 穿～之盗 تام تەشكۈچى ئوغرى، تام تېشەر.

蝓 yú 377 ـ بەتتىكى '蝓蛞' (kuòyú) كە قارالسۇن.

娱 yú خۇشال، خۇشال بولماق، كۆڭۈل ئاچماق، خۇشال قىلماق، شادلاندۇرماق: 文～ 活动 مەدەنىي كۆڭۈل ئېچىش پائالىيىتى / 自～ ئۆز ـ ئۆزىنى خۇشال قىلماق.

虞 yú ① پەرەز قىلماق، قىياس

ئىشتىراك قىلماق: ～会 يىغىنغا قاتناشماق / ～闻此事 شۇ ئىشقا قاتناشقان ھەم ئۇيغۇرلاردن خەۋەردار بولغان.

玉 yù ① قاشتاش. ② پاك، گۈزەل: ～颜 ھاۋارەڭ / 亭亭～立 زىلۋا، لەۋەن. ③ ھۆرمەت سۆزى: ～言 قىممەتلىك سۆزىڭىز / ～体 مۇبارەك تەنلىرى، مۇبارەك تېنىڭىز / 敬候～音 قىممەتلىك خەتىڭىزگە ئىنتىزارمەن.

钰 yù ئەتۋار نەرسە، كۆھەر، ئېسىل تاش.

驭 yù '御①' بىلەن ئوخشاش.

芋 yù ياڭيۇ.

吁 yù 另见 xū مۇراجىئەت: ～请 مۇراجىئەت قىلماق / 声大～呼 يۇقىرى ئاۋازدا مۇراجىئەت قىلماق.

谷 yù 另见 gǔ [浑谷吐] Tǔyùhún تۇيغۇنلار (ئازارلار؛ ژاجالار دەپمۇ ئاتىلىدۇ).

峪 yù جىلغا، ساي.

浴 yù يۇيۇنماق، سۇغا چۈشمەك: ～室 مونچا، سەراپ/ 沐～ يۇيۇنماق، سۇغا چۈشمەك.

欲 yù ① ئارزۇ، ئىستەك، ئۇمىد، تەلەپ: 食～ ئىشتىھا، ئىشتەھەي /求知～ بىلىم ئېلىش ئارزۇسى. ② خالىماق، ئۇمىد قىلماق: ～盖弥彰 يوشۇرمەن دەپ ئاشكارا قىلىپ قويماق؛ تېزدىنى باسسا مېڭى چىقماق. ③ كەيپ، لازىم: 胆大～心而细 يۈرەكلىك ھەمدە ئىجتىھاتلىق بولۇش كېرەك. ④ پېئىللارنىڭ ئالدىدا كېلىپ ئىش-ھەرىكەتنىڭ باشلىنىش ئالدىدا تۇرغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 摇摇～坠 غۇلاش ئالدىدا تۇرماق / 山雨～来风满楼 راۋاقنى قاپلاپ بوران، كەلدى يامغۇر شەپىسى.

鹆 yù 542 - بەتتىكى'鸲鹆'(qúyù)گە قارالسۇن.

裕 yù ① باي، بايلىق، كەڭلىك: 生活富～ تۇرمۇش بايلىقى / 宽很里家～ ئائىلىمىز كەڭ - كۇشادە / 充不间时～ ۋاقىت قىسقا. ② مولچىلىق، بايلىقچىلىق:

چەك / ～ 倭 (lǚ) دۇمچەك.
侯 yǔ چوڭ، زور.
宇 yǔ ① لەمپە. (كۆچمە مەنىدە) ئۇي - ئىمارەت: 庙～ بۇتخانا. [眉宇]méiyǔ قاش-كۆز. (كۆچمە مەنىدە) قەددى -قامەت، سىياق، تۇرق، سالاپەت، يۈرۈش -تۇرۇش. ② ئالەم، جاھان، دۇنيا: ～内 ئالەمدە. [宇宙]yǔzhòu ئالەم، جاھان، دۇنيا.
羽 yǔ ① تۇك، پەي: ～翼 يارەمچى، مەدەتكار. ② <古> جەش خىل ئاھاڭنىڭ بىرى.
雨 yǔ 见另 yǔ yāmáor.
禹 Yǔ رىۋايەتلەردىكى شىياسۇلالىسىنىڭ بىرىنچى پادىشاھى، كەلكۈننى تىزگىنلىگەن كىشى.
瑀 yǔقاشتاشقا ئوخشايدىغان تاش.
语 yǔ 见另 yǔ ① گەپ، سۆز، تىل: 成～ تۇراقلىق ئىبارە/～文 تىل- يېزىق، تىل- ئەدەبىيات/外国～ چەت ئەل تىلى. ② تەمسىل، ماقال: ～云 تەمسىلدە مۇنداق دېيىلىدۇ. ③ ئىشارەت، ئىما: 手～ قول ئىشارىتى / 旗～ بايراق ئىشارىتى، بايراق تىلى. ④ سۆزلىمەك، دېمەك، ئېيتماق: 不言不～ ئۇن - تىنسىز.
圄 yǔ [圄囹] <古> lǐngyǔ تۇرمە.
敔 yǔ <古> ئۇرۇپ چېلىنىدىغان بىر خىل چالغۇ ئەسۋاب.
龉 yǔ 341 - بەتتىكى '龃龉' (jǔyǔ)گە قارالسۇن.
圉 yǔ ئېغىل، ئاتخانا.
庾 yǔ ① ئوچۇقچىلىقتىكى ئاشلىق سېغىزى. [大庾岭] Dàyǔlǐng جىياڭشى ئۆلكىسى بىلەن گۇاڭدۇڭ ئۆلكىسىنىڭ چېگرىسىدىكى داۋۇيلىق تېغى. ② (Yǔ) يۈي (قاملە).
瘐 yǔ <旧> مەھبۇسلارنىڭ تۇرمىدە ئازابلىنىپ ئۆلۈپ قېلىشى.
窳 yǔ قەبىھ، رەزىل: ～劣 ياماندا، رەزىل /～败بۇلغىماق، بۇزماق، بۇزۇلماق.
貐 yǔ 737 - بەتتىكى '猰貐' (yàyǔ)گە قارالسۇن.
与 yǔ،yú见另yǔ قاتناشماق،

预 yù ① ئاۋۋال، ئالدىن، ئىلگىرى. بەۋرۈن: ～备 ھازىرلىق، تەييارلىق /～见 ئالدىن كۆرمەك، ئالدىن بىلمەك، ئالدىن كۆرەرلىك /～防 ئالدىنى ئالماق، مۇداپىئە لەنمەك، ساقلانماق /～约 كېلىشىم قويماق، ئالدىن ۋەدە-لەشمەي قويماق. ② قاتناشماق، ئىشتىراك قىلماق: 我没有～这件事 مەن بۇ ئىشقا قاتناشمىدىم /不必～ ئارىلىشىش ھاجەتسىز.

蒴 yù 600 ـ بەتتىكى '薯蓣' (shǔyù) گە قارالسۇن.

豫 yù ① شاد ـ خۇرام، خۇشال لانماق: 面有～之色 چىرايىدىن كۆڭۈلسىزلىك چىقىپ تۇرىدۇ. ② '①预' بىلەن ئوخشاش. ③ ئارامخۇدا، بەھۇزۇر: 逸～亡身 جاپالىق ئىشلىمەسلىك ۋەتىنىنى گۈللەيدۇ، راھەت ـ پاراغەت-كە بېرىلىسەك مۇنقەرز بولىدۇ. ④ (Yù) خېنەن ئۆلكىسىنىڭ باشقىچە ئاتىلىشى.

谕 yù ① خەۋەرلەندۇرمەك، بىلدۈرمەك: /面～ يۈزتۇرانە بىلدۈرمەك /手～ يازما بۇيرۇق /上～ پەرمان.

喻 yù ① مىسال كەلتۈرمەك، ئوخشاتماق: 我供你打～比个 مەن ساڭا بىر مىسال كەلتۈرۈپ بېرەي. ② بىلمەك، ئۇقماق: 不言而～ دېمىسىمۇ چۈشىنىشلىك، ئېيتمىسىمۇ ئۇقۇشلۇق /家～户晓 ھەممە ئائىلىلەرنى خەۋەرلەندۇرمەك، ھەممىگە بىلدۈرمەك. ③ چۈشەندۈرمەك، ئۇقتۇرماق: 不可～之以理 داۋالى بىلەن چۈشەندۈرمەك.

愈 yù ① بارغانسېرى: ～来～好 بارغانسېرى ياخشىلانماق /～甚 تېخىمۇ. ② ياخشى: 孰～? قايسى ياخشى؟ ③ ياخشى بولماق، ساقايماق: 病～ كېسىلى ساقايماق.

尉 [迟尉] ① wèi 见另 yù [尉迟] Yùchí يۈيچى، ئوسارا، ۋايجىرا (فامىلە). ② [犁尉] Yùlí لوپنۇر ناھىيىسى.

熨 [贴熨][帖熨]yùn见另yù [贴熨][帖熨]

富国～民 دۆلەتنى باي، خەلقنى بايلىقلىق قىلماق. [富裕] Yùgù يۈگۈ مىللىتى.

饫 yù توق، تويماق.

妪 yù موماي.

雨 yù 另见yǔ ياغماق: ～雪 قار ياغماق.

郁 yù ① بۇك - باراقسان. ① غەم - ئەندىشە، قايغۇ، مەسرەت: ～～不乐 غەمكىن، مەيۇس. ③ ئەدەبىي ئىقتىدار: 文采～～ بەدىئىلمكى كۆچ-لۈك. ④ خوش پۇراق: 馥～ خوش پۇراققا قاپلانغان.

育 yù ① تۇغۇت، تۇغماق: 生儿～女 پەرزەنت كۆرمەك / 积极提倡计划生～ پىلانلىق تۇغۇتنى پائال تۈردە تەشەببۇس قىلماق. ② تەربىيىلەمەك، باقماق، ئۆستۈرمەك: ～婴 بالا باقماق /～蚕 پىلە باقماق/ ～林 ئورمان ئۆستۈرمەك. ③ تەربىيە: ～德 ئەخلاق تەربىيىسى/ 智～ ئەقلىي تەربىيە/体～ جىسمانىي تەربىيە.

昱 yù ① كۈن نۇرى. ② نۇر، نۇر لۇق.

煜 yù نۇرلانماق، يورۇماق، نۇر چاچماق، يورۇتماق.

狱 yù ① قاماقخانا، تۈرمە. زىندان. ② دەۋا، جىنايىي ئىشلار دېلوسى: 冤～ ناھەق قاماق، ناھەق بىر تەرەپ قىلىنغان دېلو /文字～ يېزىق دەۋاسى.

语 ② yù 另见 yǔ ئېيتماق، دېمەك: 不以人～ باشقىلارغا ئېيتماسلىق.

彧 yù بەدىئىي ئىستېداتقا ئىگە، ئەدەبىي ئىقتىدارغا ئىگە.

域 yù زېمىن، رايون: 外～ زېمىنىدىن تاشقىرى، زېمىن تېشى.

阈 yù ① بوسۇغا. ② چېگرا، چەك، چەكلىمە: 视～ كۆرۈش دائىرىسى، نەزەر دائىرىسى.

蜮 yù رىۋايەتلەردە ئېيتىلغان بىر خىل زىيانداش ھايۋان: 鬼～ جىن، ئالۋاستى.

得通会社旧：旧社会通得 yù 驭 ساتماق：女～儿卖民人动劳 كـونـا جەمئىيەتتە ئەڭگەكچى خەلق ئوغۇل - قىزلىرىنى سېتىشقا مەجبۇر بولغان.

YUAN

yuān 鸢 سار．[鸢纸] zhǐyuān له‌گله‌ك.

yuānyāng [鸳鸯] yuān 鸳 قوشماق ئۇردەك. (ئەدەبىي ئەسەرلەردە ئەر - خوتۇنغا ئوخشىتىلىدۇ).

yuānchú [鹓雏] yuān 鹓 قەدىمكى رىۋايەتلەردىكى سۈمۈرغقا ئوخشايدىغان بىر خىل قۇش.

yuān 智 كۆز ئىچكىرىسلەپ كەتمەك. (كۆچمە مەنىدە) قۇرۇماق：～井 قۇرۇپ كەتكەن قۇدۇق.

yuān 冤 ① ئۇۋال بولماق، ناھەقلىق：鸣～ ئۇۋال بولدى دەپ جار سالماق /伸～ دەرت - ئەلەمنى ئېيتماق. ② ئۆچمەنلىك، ئادا‌ۋەت：～家 دۈشمەن، رەقىب، كۈشەندە /～孽 كۆۋاھ. ③ ئالدىماق：不许～人 باشقىلارنى ئالداشقا رۇخسەت قىلىنمايدۇ. ④ بىكار كەتمەك، زىيان تارتماق：白跑一趟，真～ بىكاردىن ئاۋارە بولۇپ يۈرمەك.

yuān 渊 چوڭقۇر سۇ. قايـ نام：鱼跃于～ بېلىقلار چوڭـ قۇر سۇدا شۇڭغۇپ ئويناماق- تا. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) چوڭقۇر：～博 تولغان، توشقان؛ چوڭقۇر، كەڭ.

yuán 元 ① دەسلەپكى، تۇنـ جى، بىرىنچى：～旦 يېڭى يىل، يېڭى يىلنىڭ بىرىنچى كۈنى. ～月 /نورۇز بىرىنچى ئاي، يانۋار /～年 تۇنجى يىل (پادىشاھلىق، بەگلىكنىڭ بىرىنچى يىلى ياكى ھاكىمـ يەت ئۆزگىرىشىنىڭ تۇنجى يىلى.) [元素] yuánsù ئېلە‌ـ مېنىت. [音元] yuányīn سو‌ـ زۇق تاۋۇش. ② باش، باشلىق، كاتتىباش：～首 فېيودىر، دۆـ لەت باشلىقى /～帅 مارشال/ ～勋 تۆھپىكار، زور خىزمەت كۆرسەتكۈچى، ئۇلۇغ خىزمەت كۆرسەتكۈچى. ③ بىر پۈتۈن

lyùtie. لايمقىدا هۇزۇرلانماق. 2. پۇتۇنلەي بېجىرىپ بولماق.

御 yù ① ھەيدىمەك (ھارۋىنى): ～车 ھارۋاھەيدىمەك/～者 ھارۋىكەش. ② پادىشاھ، خان: ～用 قولچۇماق، يالىلانما. ③ <旧> باشقۇرماق، ئىدارە قىلماق ～下 تۆۋەندىكىلەرنى باشقۇرماق. ④ قارشى تۇرماق، ساقلانماق، مۇداپىئە قىلماق: ～敌 مۇداپىئە كۆرمەك /～寒 سوغۇقتىن ساقلانماق.

寓 yù ① تۇرماق: ～所 تۇرار جاي، تۇرغان ماكان / 暂～家人友 ۋاقتىنچە دوستىنىڭ ئۆيىدە تۇرماق. ② ئۆي، ياتاق، تۇرار جاي: 张～ جاڭنىڭ ئۆيى /公～ ياتاق بىناسى، ساراي، دەك. ③ ھاۋالە قىلماق، كۆتمەك: ～言 مەسەل، كىنايە /～意深刻 چوڭقۇر مەنىلىك. [目寓] yùmù كۆرمەك، كۆزدىن كەچۈرمەك.

遇 yù ① ئۇچرىشماق، دۇچ كەلمەك: ～雨 يامغۇرغا دۇچ كەلمەك /百年不～ ئۆمۈر بويى ئۇچرىماسلىق /不期而～ مۆددەتسىز ئۇچراشماق. ② پۇرسەت: 际～ سەرگۈزەشت، كەچۈرمىش /佳～ ياخشى پۇرسەت، ئوبدان پەيت. ③ مۇئامىلە قىلماق، كۆتۈۋالماق: 可善～之 ياخشى مۇئامىلە قىلمىك، ياخشى كۆتۈپ قويۇڭ.

滴 yù سۈنمەك ئۇرغۇپ چىقمىشى، سۈ تاشماق.

鹬 yù بىكىز تۇمشۇق تۇرنا. [鹬蚌相争,渔翁得利 yùbàng xiāngzhēng, yúwēngdélì] تۇرنا بىلەن قۇلۇلە تۇتۇشۇپ قالساڭ، پايدا بىلمەچمىغا بوپتۇ.

誉 yù ① نام - ئابروي، ئاتاق، داڭق: 荣～ شان - شەرەپ، پەخىر، شۆھرەت /～满中外 پۈتۈن ئالەمگە داڭقى كەتمەك. ② ماختىماق: ～不绝口 ئاغزىدىن چۈشۈرمەي ماختىماق.

燠 yù يىللىق، ئىسسىق～热 时失～寒 /دىمىق، تىنچىق ئىسسىق ۋە سوغۇق پەيتىنى قولدىن بېرىپ قويماق.

تەرتىپلەرگەئاساسەن، قائىدە بويىچە.

沿 yán [沿溯] yuán chányuán شىلدىر - شىلدىر (سۇنىڭ ئېقىشى).

媛 yuán 见另 yuàn [媛婵] 1. گۈزەللىك. 2. chányuán چېتىلماق، باغلانماق.

原 yuán ① دەسلەپكى، باشلانغۇچ، ئىچىتىمائىي: ~稿 كۆپىيە، ئوردىگىنال، ئەسلى ماقالە/ ~油 نېفىت/ ~煤 كۆمۈر، تاش كۆمۈر. [子原] ئاتوم. ② ئەسلى، ئىلگىرىكى: 这话~不错 بۇ گەپ ئەسلى توغرا ئىدى /~打算他请去 ئەسلى ئۇنى تەكلىپ قىلماقچى/ ~还放处 ئەسلى، جايىغا قويۇپ قويماق: ③ ئەپۇ قىلماق، كەچۈرمەك: 情有可~ ئەپۇ قىلىشقا بولمدۇ/ 不可~的谅 كەچۈرۈشكە بولمايدىغان خاتالىق. ④ كەڭ، تۈز جاي: ~野 دالا، دەشت/平~ تۈزلەڭلىك/ 高~ ئېگىزلىك/ 大草~ چوڭ يايلاق. ⑤ '源' جىلەن ئوخشاش.

塬 yuán ئېگىلمىزلىك غەربىي شىمالىدىكى سەھرىق توپلىق ئېگىزلىك جايلىرىدا سۇ يالاپ كېتىشتىن شەكىللەنگەن ئېگىز - پەس سىلىك، ئەتراپى يانتۇلۇق، ئۇستى تەكشى بولغان ھالەت، ئىدىرلىق.

源 yuán ① مەنبە: 泉~ بۇلاق مەنبەسى/ 河~ دەريانىڭ بېشى، مەنبەسى. [源源] yuányuán ئۈزۈلمەي، كەينى-كەينىدىن: ~~而来 ئۈزۈلمەي كەلمەك. ② شەيئىلەرنىڭ تۈپ سەۋەبى، كېلىش يولى: ~来 كېلىش مەنبەسى/ 货~ مال مەنبەسى/ 肥~ئوغۇت مەنبەسى.

螈 yuán 555 - بەتتىكى '蝾螈' (róngyuán) گە قارالسۇن.

鼘 yuán ئارقار.

袁 Yuán يۈەن (فامىلە).

猿 yuán ئادەمسىمان مايمۇنى.

辕 yuán ①شوتا (ھارۋىنىڭ). ② يامۇلنىڭ سىرتقى دەرۋازىسى.

缘 yuán ① سەۋەب، ۋەج، ئۈچۈن: 无~无故 سەۋەبسىز، ھېچقانداق سەۋەبى يوق/

گەۋدىنى تەشكىل قىلغان بۆ-
لەك: 单～ كىۋارتال /件～
بۆلەك، قىسىم، دېتال. ④
(Yuán) يۈەن سۆلالىسى. ⑤
يۈەن (پۇل بىرلىكى).

芫 yuán 见另 yáncкөрىڭ.

园 yuán ① باغ، باغۋاران.
[地园] yuándì باغ، باغلىق
يەر، گۈلزار، گۈلستان: 艺术
～～ ئەدەبىيات ـ سەنئەت
گۈلزارى. ② باغچا: 公～
باغچا /动物～ ھايۋانات
باغچىسى.

沅 Yuán يۈەنجياڭ دەريا سى.
(گۇيجۇ ئۆلكىسىدىن باشلىنىپ،
شەرقىي شىمالدا خۇنەن ئۆل-
كىسى ئارقىلىق دۇڭتىڭخۇ
كۆلىگە قۇيۇلىدۇ).

鼋 yuán سۇ تاشپاقىسى.

员 yuán见另yùn، yún①ئىسىم
ياسىغۇچى قوشۇمچە «چى» بى-
لەن ئىپادىلىنىدۇ: 学～ ئوقۇغۇ-
چى، كۇرسانت/演～ سەنئەتچى،
ئارتىس. ② ئەزا: 党～ پارتىيە
ئەزاسى/团～ ئىتتىپاق ئەزا-
سى/会～ ئۇيۇشما ئەزاسى. ③
مىقدار سۆز: 一～大将بىرچوڭ
سەركەردە. ④ ئەتراپ: 幅～
يەر كۆلىمى، يەر مەيدانى.

员 yuán ① چەمبەر، يۇمىلاق،
دۇگىلەك. ② تولۇق، مۇكەم-
مەل: 结果很～ مىۋە نەتىجە
ناھايىتى تولۇق بولدى. (كۆز-
چىمە مەنىدە) ئۇچۇشۇالماق،
تۇزىتىۋالماق: 自己说其～ ئۆز
گېپىنى ئۆزى ئۇچۇشۇالماق /
～ 谎 يالغانچىلىقىنى يېپىماق.
③ يۈەن (پۇل بىرلىكى).

垣 yuán تام، پاكار تام:
颓瓦断～ خارابىلىك، ۋەيرانە
چىلىق.

爰 yuán شۇنىڭ بىلەن،
شۇنداق قىلىپ، بۇنىڭ بىلەن:
～ 书其事以告 شۇنىڭ بىلەن
ئاشۇ ئىشلار يېزىپ ئۇقتۇرۇپ
قويۇلدى.

援 yuán ① تارتماق، سۆرە-
مەك، تۇتاشماق. ② ياردەم
بەرمەك، ياردەم قىلماق: ～美抗
朝 ئامېرىكا جاھانگىرلىكىگە
قارشى تۇرۇپ، چاۋشيەنگە يار-
دەم بەرمەك/～支 前线 ئال-
دىنقى سەپكە ياردەم بەرمەك.
③ دەلىل كەلتۈرمەك، نەقىل
كەلتۈرمەك: ～例 قائىدە-

YUE

曰 yuē ① ئېيىتماق، دېمەك، سۆزلىمەك: 子荀～ شۇنزى ئېيتمىدۇ لەركى/谁其～不然？كىم ئۇنداق ئەمەس دېيىشنى ئويلايدۇ؟ ② ئاتالماق، دېيىلمەك: 农民学校之名～ ئىسمى دېھقانلار مەكتىپى دەپ ئاتالدى.

约 yāo 见另 yuē ① چەكلىمەك، توسماق. ② توختام، ۋەدە، ئەھد، ئەھدىنامە: 条～ شەرتنامە /立～ توختام تۈزمەك / 公国爱～ ۋەتەنپەرۋەرلىك ئەھدىنامىسى. ③ كېلىشمۇالماق: 预～ كېلىشىپ قويماق، ئالدىن ۋەدىلىشىپ قويماق/了好～他和 ئۇنمك بىلەن كېلىشىپ قويغان. ④ تەكلىپ قىلماق: ～ 他来 ئۇ تەكلىپ قىلىنغان/ 特～记者 ئالاھىدە تەكلىپ قىلىنغان مۇخبىر. ⑤ قىسقارتماق: 以可 5/10～ 成 .1/2 5/10 نى قىسقارتىپ 1/2 گە كەلتۈرۈشكە بولىدۇ. ⑥ ئايماق، تېجىمەك، ئەقتىساد قىلماق: 节～ ئەقتىساد قىلماق، تېجىمەك. ⑦ ئىنستىتۇت: 行道休一校～名 بىرلىق ئىنستىتۇتلار بىرىدەك ئەمەل قىلماق.

垸 yuàn <方> خۇنەن، خۇبېي ئۆلكىسىدىكى كۆللەرجايلاشقان جايلاردا سۇ توسۇش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان توسما.

掾 yuàn <古> خادىملار (مەھكىمە، قارىمىقىدىكىلەرنىڭ نامى).

媛 yuàn 见另 yuán ساھىپجامال، پەرى، جانان.

瑗 yuàn چوڭ تۆشۈكلۈك قاشتاش.

愿 yuàn ① ئۇنماق، ماقۇل كۆرمەك، خالىماق: 甘心情～ چىن كۆڭلىدىن خالىماق / 自觉自～ ئاڭلىق ۋە ئىختىيارىيلىق. ② ئۇمىد، ئارزۇ، قىلىك، ئىستەك: 平生之～ ھاياتىمدىكى بىردىنبىر ئارزۇيۇم/ 如～以偿 كۆڭۈلدىكىدەك بولۇپ چىقماق، مۇرادىغا يەتمەك. ③ ۋەدە: 许～ ۋەدە جەرمەك/ 还～ ۋەدىسىدە تۇرماق. ④ ھۆرمەتلىمەك، ئىززەتلىمەك.

由～有没 سەۋەبى يوق/ ～到何此？ نېمە ئۈچۈن بۇ يەرگە كېلىپ قالدىڭ؟ ② نەسىپ، نېسىپ بولماق: ～分 تەقدىر، پېشانىگە يېزىلغىنى/ 有～相见 دىدار كۆرۈشۈشكە نېسىپ بولماق. ③ بويىلاپ، بويىچە: ～木求鱼 دەرەخ بېشىدىن بېلىق ئىزدىمەك؛ بىھۇدە ئۇرۇنماق. ④ چەت، ياقا، گىرۋەك.

橡 yuán 341- بەتتىكى '橡构' (jǔyuán) گە قارالسۇن.

圜 yuán 见另 'huán' '圆' بىلەن ئوخشاش.

远 yuǎn ① يىراق، ئۇزاق. 1. ئارىلىق ئۇزۇن: 路～ يول يىراق/住得～ئۇيى يىراق. 2. ۋاقىت ئۇزۇن: 长作～ 算打 ئۇزاق كېلىشىمنى كۆزدە تۇتماق. ② شەرەم: ～而敬之 كۆرۈنۈشتە ھۆرمەتلىگەندەك قىلسىمۇ، ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭغا يىراق تۇتماق، ھېيىقماق. ③ چوڭ: 差得～ پەرقى چوڭ. ④ چوڭقۇر: 言近旨～ سۆزى ئاددىي بولغان بىلەن مەنىسى چوڭقۇر.

苑 yuàn ① باغ-ئارام، قوش، ھايۋانات، دەل - دەرەخ، گۈل ئۆسۈرۈلمىدىغان باغچا. ② جەم بولماق، يىغىلغان جاي: 文～ ئەدەبىيات گۈلزارى / 艺～奇葩 سەنئەت گۈلزارىدەكى ئاجايىپ گۈل.

怨 yuàn ① ئۆچمەنلىك، ئاداۋەت. ② ئاغرىنماق، رەنجىمەك، كۆرمەك: 各无～言 ھېچكىمدە قىلچە نارازىلىق يوق / 任劳任～ جاپا-مۇشەققەتكە ۋە تاپا - تەنىگە قارىماي ئىشلىمەك/ 别～他，这是我的错，سەن ئۆزۈڭگە دىن كۆرمە، بۇ مەندىن ئۆتۈپ كەتكەن ئىش.[得不怨] yuànbude ئاغرىنمىشقا بولمايدۇ، ئەيىبلەشكە بولمايدۇ.

院 yuàn ① قورۇ، ھويلا. ② بەزى ئىدارە يېكى جامائەت سورۇنلىرىنىڭ نامى ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ: 法～ سوت مەھكىمىسى /医～ دوختۇرخانا / 戏～ تىياتىرخانا. ③

لمدىن قول قويماق، چىن دە-
لمدىن قايىل بولماق. ②
خۇشياقماق: ~ 耳 قولاقنا
خۇشياقماق، قولاقنا يېقىملىق/
赏心~目 هوزۇر بېغىشلىماق.

阅 yuè ① كۆرمەك، ئوقۇ-
ماق: ~ 报 گېزىت كۆرمەك/
传 ~ قولدىن قولغا ئېلىپ
كۆرمەك/ 检 ~ 军队 ئارمە-
يىنى كۆزدىن كەچۈرمەك. ②
ئۆتمەك، بولماق، كەچۈرمىش:
~ 月 ئاينى ئۆتكۈزمەك/ 经
~历 باشتىن كەچۈرگەن
تەجرىبىلەر.

钺 yuè <古> چوك ئاي پالتا.

越 yuè ① ئۆتمەك، ئاشماق:
1. توسالغۇدىن ئۆتمەك: 爬
山 ~ تاغ-داۋانلاردىن ئاشـ
ماق. 2. ھالقىپ كەتمەك:
~ 级 دەرىجە ئالتىماق/~权
ھوقۇق دائىرىسىدىن چىقىپ
كەتمەك/ ~俎代庖 (zǔ) ھەممە
ئىشقا چاتىكىرىۋالماق،
باشقىلارنىڭ ئىشىغا ئارىلاشـ
ماق. ② يۇقىرىلاتماق: 声音
~ ئاۋازى يۇقىرىلاق. ③ ئىش-
ھەرىكەتسىزلىك بارغانسىـ
رى كۆچەيگەنلىكىنى كۆرسـ
تىدۇ: ~ 快~好 قانچە تېز
بولسا، شۇنچە ياخشى / ~
跑~有劲儿 يۈگۈرگەنسىـ
رى/我们的 كەلمەك/ 伍~战~强
队 قوشۇنىمىز
جەڭ قىلغانسىرى كۆچەيمەكـ
تە/ 天气~来 ~ 和暖 ھاۋا
بارغانسىرى ئىسسىماقتا.
[越发] yuèfā تېخىمۇ، بارـ
غانسىرى: 今年~~ 成收的好
بۇ يىلقى ھوسۇل تېخىمۇ ياخشى
بولدى. ④ (Yuè) يۈەگلىكى.

樾 yuè دەرەخ سايىسى، دە-
رەخ كۆلەڭگىسى.

跃 yuè سەكرىمەك، ئاتىلـ
ماق: 飞~ سەكرىمەك، ئۆچـ
قاندەك / 虎腾龙~ جۇشقۇنـ
لۇق، ھەيۋەتلىك ۋە سەلـتە-
نەتلىك / ~~ 试欲 سىناپ
بېقىشقا تاقەتى تاق بولماق.
[进跃] yuèjìn 1. سەكرەپ
ئىلگىرىلىمەك. 2. تېز ئىلگىـ
رىلىمەك: 向前~进 ئالغا
ئىلگىرىلىمەك.

粤 Yuè گۇاڭدۇڭ ئۆلكىسـ
نىڭ باشقىچە ئاتىلىشى. [两粤]
liǎngyuè گۇاڭدۇڭ ۋە گـۇاڭـ

ئاددىي، قىسقىچە: 由博返～
مۇرەككەپلىكتىن ئاددىيلىققا
ئۆتمەك. ⑧ تەخمىنەن، ئالا-
ھىزەل: ～ 计 تەخمىنەن،
چامامدا/ ～数 تەخمىنىسان/
～大 有十五人 تەخمىنەن
50 چە ئادەم بار.

矱 yuē مىزان، ئۆلچەم.

矱 yuē چەن، ئۆلچەم.

哕 yuě قەيقىلماق، ھۆقىلماق،
قۇسماق: ～ 都,药完吃刚
了来出 دورىنى يەپلا ھەممىنى
قۇسۇۋەتتى. [哕干] gānyue ھۆ
قىلماق، قۇرۇق قەي قىلماق.

月 yuè 1. ئاي. [食月][蚀月]
yuè shí ئاي تۇتۇلماق. ②
yuèzi [子月]: تۇغۇتلۇق
～坐 تۇغۇتلۇق، قىرىقى
مەزگىلى. ② ئايسىمان، دۆكە-
لمەك: ～ 饼 ئاي توقاچ/～琴
ماندالىن (تۆت تارلىق بىر
خىل ساز). ④ ئايلىق: ～经
ئاي كۆرمەك، ھەيز، ئادەت/～
刊 ئايلىق ژۇرنال، ئايلىق
مەجمۇئە/～票 ئايلىق بېلەت
/～报表 ئايلىق مەلۇمات جەد-
ۋىلى. [月氏] Yuèzhī توخرىلار.
(مەلۇم تېمىزلىك غەربىي قىسمى-
مىدا ياشىغان قەدىمكى مىللەت)

刖 yuè <古> پۇتنى كېسىپ
تاشلايدىغان بىر خىل جازا.

钥 yuè 见另 yào ئاچقۇچ،
كېلىت. [钥锁] suǒyuè (ئوخ-
شىتىش مەنىسىدە) 1. مۇھىم،
ئاچقۇچلۇق. 2. مۇھىم چېگرا
～门北: مۇداپىئە ئورنى-
شىمالىي دەرۋازىدىكى مۇھىم
مۇداپىئە ئورنى.

乐 yuè 见另 lè ① مۇزىكا،
ساز: 奏～ساز چالماق، مۇزىكا
چالىساق. [清乐] Yuèqīng
جەجىياك ئۆلكىسىدىكى يۆچىك
ناھىيىسىنىڭ نامى. ② (Yuè)
يۆ (فامىلە).

岳 yuè ① ئېگىز تاغ، چوڭ
تاغ. [岳五] wǔyuè بەش چوڭ
تاغ. ②خوتۇنىنىڭ ئاتا - ئانا-
سى، ئۇرۇق-تۇغقانلىرى: ～父
قېيىن ئاتا/叔～قېيىن ئاغا.

悦 yuè ① خۇشال بولماق،
شادلانماق: 和～颜色 خۇش
خۇي، خۇش چىراي، ئوچۇق
چىراي / 诚～心服 چىن كۆڭ-

我给～纸的买你把：ئۇلىمەك 些～ سېتىۋالغان قەغەزنىڭ دىسن ماڭا بىر تاز بۆلۈپ بەرگىن/ 先～给来房间两出 يېڭىدىن كەلگەن يولداشلارغا ئاۋۋال ئىككى ئېغىز ئۆي ئاجرىتىپ بېرەيلى.

昀 yún تەكشى تۆزلەنگەن ئېتىزلىق.

员 Yùn，yuán 见另 yún قەدىمكىي كىشىلەرنىڭ ئىسمىغا قوللىنىلىدىغان خەت.

筠 yún ① بامبۇك پوستى. ② بامبۇك.

鋆 yún ئالتۇن. كىشى ئىسمىدا «jūn» دەپمۇ ئوقۇلىدۇ.

允 yǔn ① ئۇنىماق، ماقۇل بولماق، يول قويماق، رۇخسەت قىلماق: 没～得有 ماقۇللۇقىنى ئالمىغان/ 不～ ماقۇل بولماسلىق، رۇخسەت قىلماسلىق. ② ئادىل ۋە مۇۋاپىق: 公～ ئادىل، مۇۋاپىق.

狁 yǔn 700- بەتتىكى '狁猃' (xiǎnyǔn) گە قارالسۇن.

陨 yǔn چۈشمەك: ～石 تېشورىت.

殒 yǔn ئۆلمەك: ～命 ئۆلمەك، جېنىدىن ئايرىلماق.

孕 yùn ھامىلە، ھامىلدار بولماق، ئېغىر ئۇستىخان بولماق، تۆرەلمە، ئىكىكى قات: 有～ھامىلدار بولماق/ ～妇 ھامىلدار ئايال، ئىككى قات ئايال، ئېغىر ئاياغ ئايال.

运 yùn ① ئايلانماق: 日行～月 ئاي ۋە كۈننىڭ ئايلىنىشى. [动运] 1. yùndòng <哲> <理> ھەرىكەت. 2. ھەرىكەت. 3. تەنھەرىكەت. 4. ھەرىكەت: 四五～～ «4-ماي» ھەرىكىتى/ 增产节约～ ～ مەھسۇلاتنى ئاشۇرۇپ ئىقتىساد قىلىش ھەرىكىتى. 5. ھەرىكەتلەنمەك. ② توشۇماق: ～货 مال توشۇماق / 客～ يولۇچى توشۇماق / 陆～ قۇرۇقلۇق ترانسپورتى. ③ تەتبىق قىلماق، جانلىق قوللانماق: ～思 باش قاتۇرماق، پىكىر يۈرگۈزمەك / ～筹 پىلانلىماق. ④ تەقدىر،

شەنى كۆرسىتىدۇ.

簡 yuē ① <古> ئەيلىمەك چالغۇ ئەسۋابىنىڭ نامى. ② <古> چاڭگال (سەمەنچىلىق بەرلىكى: ئىككى چاڭگال بىر ئوچۇمغا تەڭ كېلىدۇ.)

瀹 yuè ① دەملىمەك: ～茗 چاي دەملىمەك. ② ئادالماق، راۋانلاشتۇرماق: ～泱 دەريانى راۋانلاشتۇرماق.

籆 yuè '龠' ① بىلەن ئوخشاش.

籰 yuè <方> يىپەك، يىپ قاتارلىقلارنى يۆگەيدىغان ئەسۋاب.

YUN

晕 yūn 见另 yùn قايماق، ئايلانماق، ھوشىدىن كەتمەك: 头～ باش قايماق. (كۆچمە مەنىدە) كاللا سەگەكلەمەس.

氳 yūn 767- بەتتىكى '氢氲' (yīnyūn) گە قارالغا.

云 yún ① دېمەك، سۆز لىمەك، ئېيتماق: 诗～ شېئىردا دېيىلگەن / 人～亦～ باشقىلار نېمە دېسە شۇنى دېمەك، باش قىلارنى دورىماق. ② كىشىنى ئەدەبسىز قىلدىكى يارىدەمچى سۆز بولۇپ، جۈملىنىڭ باشى، ئوتتۇرىسى ۋە ئاخىرىدا كېلىۋېرىدۇ: ～谁之思?كىم ئىشلەپ خىيالى؟ / ～岁 يېشى بىر يەرگە بېرىپ قالدى. ③ نۇقۇت: ～集 يىغىلماق، توپلانماق، تەرەپ - تەرەپتىن كەلمەك.

芸 yún ① سۆزلەپ. ②[芸薹] yúntái قىچا.

纭 yún ھەر خىل، خىلمۇ-خىل. [纷纭] fēnyún خىلمۇ-خىل، ھەرخىل: ～～说众 كۆپچىلىكنىڭ ئاغزىدا ھەر خىل گەپ بار.

耘 yún ئوتماق: ～田 ئوت ئوتماق/ 春耕夏～ ئەتمىيازلىق تېرىلغۇ، يازلىق ئوتاق.

匀 yún ① تەكشى، باراۋەر، تەڭ: ～不得涂色颜 رەڭ تەكشى بېرىلمەپتۇ / 这几份两 均不少多 ～～～～ 吧 مانا ئۈچ ئىككىسى تەڭ ئەمەس ئىكەن، بىر ئاز تەڭشەيلى. ② چىقارماق، ئايرىماق، ئاجراتماق،

Z

ZA

扎 zā ① 见另 zhá,zhā 捆扎、绑扎；～手～脚 / ～辫子 扎辫子；～针 扎针；～根 扎根；～营 扎营；～彩楼 扎彩楼 / ～花 扎花 ② 量词，用于捆扎的东西：一～书 一捆书 / 一～线 一把线

匝 zā ① 量词，用于绕线：绕三～ 绕三圈 ② 环绕、围绕：～着柳荫 围着柳荫 / 把地～满了 把地围满了

咂 zā ① 吸、吮：～嘴 咂嘴 ② 体会、领悟：～滋味 体会滋味

拶 zā 见另 zǎn

杂 zá ① 混杂、掺杂：～色 杂色 / ～事 杂事 / ～技 杂技 / ～耍 杂耍 / ～手多人 人多手杂 ② 杂志：杂志 zázhì / 来～儿 来杂儿

砸 zá ① 捣、砸：～钉子 砸钉子 / ～地基 砸地基 ② 碰坏、打破：～了碗 碗打破了 / ～了锁 锁坏了 / ～了事 事情办糟了

咋 zǎ <方> 见另 zhā,zhà 怎么：～办 怎么办 / ～好 怎么好

攒 zǎn 见另 zā 聚集、积蓄：～钱 攒钱 / ～劲儿 攒劲儿

ئامەت، تەلەي: 幸～ تەلەي، ئامەت / 好走～ تەلەمەيسى ئوڭدەمن كەلمەك.

酝 yùn هاراق، هاراق ئۆسۈل چىتماق: 佳～ ئۆسۈل هاراق. [酿酝] yùnniàng تەييارلىماق، هازىرلىماق، كېچىگەشمەك، پىكىرلەشمەك، غۇلغۇلا قىلماق: 有要前会大～作工 چوڭ يىغىندىن بۇرۇن خىزمەتلەرنى پىكىرلىشۈۋلىش لازىم.

员 Yùn 见另 yún، yuán (فامىلە).

恽 Yùn يۈن (فامىلە).

晕 yūn见另yùn ① گەردىش. قوتانلىماق (ئاي ياكى كۈنىنىڭ چۆرىسىدە هاسىل بولىدىغان چەمبەر شەكىللىك گاز)؛ 日～ كۈن قوتانلىماق / 月～而风 ئاي قوتانلىسا، شامال چىقار. ② باش قايماق، باش ئايلانماق: 坐船～ پاراخوتقا ئولتۇرۇپلا بېشىم قايىغىلى تۇردى.

愠 yùn ئاچچىق، تۇرۇلمەك، لەپىرمە، غەزەپ: ～色 غەزەپ چىراي.

缊 yùn كونا ـ يېڭى ئارىلاشما سەرىناق: ～袍 سەرىناق تون.

韫 yùn ساقلىماق، يىغىپ ساقلىماق: ～诸藏而椟 ياخشى ھۈنەرنى ئىشكاپتا ساقلاپ قويايلى.

蕴 yùn ساقلانماق، كۆمۈلۈپ ياتماق: 我国石油～大很量藏 مەملىكىتىمىزنىڭ نېفىت زاپىسى ئىنتايىن زور.

韵 yùn ① تاۋۇش ئىنسىم: ～类 تاۋۇش تۈرى / ～文 قافىيىلىك ئەسەر، شېئىرىي ئەسەر / 押～ ۋەزىن، قافىيەداش / ～叶 (xié) قافىيەگە سالماق. ② مۇڭلۇق تاۋۇش: 琴～悠扬 مۇڭلۇق ساز ئاۋازى لەرزان چىقماق. ③ لېۋەن، ساھىبجامال، لەززەت، مەززە: 风～ زىلۋا، غۇلغۇلە بوي.

熨 yùn 见另 yù دەزمالسالماق. [斗熨] yùndǒu دەزمال. ئۈتۈك.

كۆچۈك.

再 zài ① قايتا، تەكرار؛ ～而～而三 قايتا-قايتا، تەكرار - تەكرار / ～表示 قايتا - قايتا ئەسلەمەك / ～版 قايتا نەشرى، ئىككىنچى نەشرى. [再三] zàisān قايتا - قايتا، كۆپ قېتىم، تەكرار - تەكرار؛ ～考虑قايتا - قايتا ئويلانماق. ② يەنە، داۋاملىق: 明天～来ئەتە يەنە كېلەي/雨要下～就太多了يامغۇر يەنە يېغىۋېرىدىغان بولسا، بەك كۆپ بولۇپ كېتىدۇ. ③ ئاندىن، ئۇندىن كېيىن؛ 吃完饭～去学习ئاماق يەپ بولۇپ، ئاندىن ئۆگىنىشكە بارىمەن / 把材料整理好了～写笔动ماتېرىيالنى رەتلەپ بولۇپ، ئاندىن يازغىن. ④ يەنىمۇ، تېخىمۇ، بۇنىڭدىن؛ 好有没了有～بۇنىڭدىن ياخشىسى بولماس / 大一点就好了～بۇنىڭدىن سەل چوڭراق بولغان بولسا، ياخشى بولاتتى. ⑤ ئۇنىڭ ئۈستىگە، بۇنىڭدىن باشقا؛ ～则 يەنە، بۇنىڭدىن باشقا / 盘里放着葡萄，苹果～就是 تەخسىگە ئۈزۈم، ئەشپۇتتىن باشقا يەنە ئالما قويۇلغان.

在 zài ① مەۋجۇت، مەۋجۇت بولۇپ تۇرماق، ھايات: 革命者青春常～ ئىنقىلابچىلار ئىلك ياشلىق باھارى ھەمىشە مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ / 人～地阵 ～ بىزلا بولىدىكەنمىز، پوزىتسىيىمىنى قەتئىي ساقلايمىز. ②«-دا / -تا، -دە / -تە» بىلەن ئىپادىلىنىدۇ: 书～桌子上呢 كىتاب ئۈستەل ئۈستىدە / 我今天晚上～家 بۈگۈن كەچتە مەن ئۆيدە بولىمەن / ～职 خىزمەتتە، خىزمەتتىكى. ③ باغلىنىش: ～人为事 ئىش ئادەمگە باغلىق / 学习要主，步进～己自 ئۆگىنىشتە ئالغا بېسىش، ئاساسەن ئۆزىنىڭ تىرىشچانلىقىغا باغلىق[乎在]zàihu 1. باغلىق. 2. قىيىنغا، ئالماق، رەپتايىغا ئالماق، ئېتىبارىغا ئالماق، ئىلكىگە ئالماق:

ZAI

灾 zāi ① ئاپەت: 战胜～ ئاپەتنى يەڭمەك / ～星 قۇرغاقچىلىق ئاپىتى. ② بەختسىزلىك: ～及无辜 ھەسسىزلەن بالايىئاپەت / 招～惹祸 بالايىئاپەت تېرىماق.

甾 zāi <化> خولان.

哉 zāi 1. سوراق سۆزىدىن قوشۇلۇپ كېلىپ سوراش ياكى يانداۋۇپ سوراشنى بىلدۈرىدۇ: 有难何～? بۇ ئىش قېيىنتىمۇ؟ / 他有岂～? باشقا يەنە نېمە بولماقچى؟ 2. ئاھ ئۇرۇش ياكى زوقلىنىشنى بىلدۈرىدۇ: 呼呜～ ئاھ ئۇرۇپ ھەسرەت چەكمەك/ 诚～言斯 بۇ گەپ دەرۋەتسە بولغان.

栽 zāi ① تىكمەك، قويماق: ～菜 كۆكتات تېرىماق / ～树 كۆچەت تىكمەك. (كۆچەت مەنىسىدە) ئۆتكۈزمەك،سالماق: ～牙刷 چىش چوتكىسىغا قىل چىق ئۆتكۈزمەك / ～绒 قىل چىق رەخت، تېرىتىلمىك رەخت / 蛀～ ئۆھمەت چاپلىماق، قارا چاپلىماق. ② كۆچەت: 桃～ شاپتۇل كۆچىتى / 树～子 دەرەخ كۆچىتى، جىرىم. ③ يىغىلىپ چۈشمەك، موللاق ئېتىپ چۈشمەك: ～跟头 پۇتلىشىپ يىغىلىماق، موللاق ئېتىپ چۈشمەك، بۇرنىغا يېمەك / ～了一跤 يىقىلىپ كەتمەك.

载 zǎi 见另 zài ① يىل: 半年～ بىر يېرىم يىل. ② باسماق: 记史历～ تارىخىي خاتىرە / 登～ بېسىلماق / 刊～ باسماق، بېسىپ چىقارماق / 转～ كۆچۈرۈپ باسماق.

宰 zǎi ① سويماق، بوغۇزلىماق: ～羊 قوي سويماق. ② ئاساسلىق باشقۇرماق، رىياسەتچىلىك قىلماق: 主～ خوجايىنلىق قىلماق، بەلگىلىمەك، ئىدارە قىلغۇچى / ～制 تىزگىنلىمەك، چاڭگىلىدا تۇتماق. ③ <古> مەنسەپ نامى: 相～ باش ۋەزىر.

崽 zǎi ① <方> بالا. ②

赞 zàn ① ياردەم بەرمەك: ~助 ياردەم بەرمەك. قوللاپ-قۇۋۋەتلىمەك، مەدەت بەرمەك. [成赞] zànchéng 1. قوشۇلماق، ماقۇل كۆرمەك: 大都家~~ 他意的见 كۆپچىلىمەك گۇنمك بىكىردىگە قوشۇلدى. 2. ياقلىماق، قوللىماق. ② ماختىماق، مەدھىيىلىمەك: ~不口绝 ئاغزىدىن چۈشۈرمەي ماختىماق. ③ قەسىدە(شېئىرىيە تتىكى ژانىرنمك بىرتۈرى).

瓒 zàn<古>نەزىر-چىراغ قىلغاندا ئىشلىتىلىدىغان، قاشتاشتىن ئىشلەنگەن ئەسۋاب.

ZANG

脏 zāng ; zāng مال: 追~ زاڭ مالنى سۈرۈشتە قىلماق/ 退~ زاڭ مالنى قايتۇرماق.

脏 zāng 见另 zāng پاسكىنا، كىر، مەيىسەت: 衣服~了 كىيىم كىرلىشىپ كېتىپتۇ/ 把~东西清除出去 پاسكىنا نەرسىلەرنى تازىلاپ چىقىرىۋېتىلى.

脏 zāng ساغلىق قوي.

ZĂN

拶 zǎn 见另 zā چىڭ قىسماق. [手~]قىسماق (ئۆتمۈشتە قولنىمك بارمىقىنى قىسىدىغان جازا قورالى). [指~] zǎngzhǐ ئۆتمۈشتە قىسماق بىلەن قولنىمك بارمىقىنى قىسىدىغان قاتتىق جازا.

噆 zǎn ① چىشلىمەك (ئاغزىغا تاماكا ياكى غاز چىشلىمەك). ② چىشلىمەك.

攒 zǎn 见另 cuán توپلىماق، يىغماق: ~粪 قىغ يىغماق / ~钱 پۇل توپلىماق.

趱 zǎn تېز، تېزلەتمەك، تېز ماڭماق: ~路 يول مېڭىشنى تېزلەتمەك / 紧~了一程 بىر مۇساپە يول تېزلىتىلدى.

暂 zàn ۋاقىتلىق، ۋاقتىنچە: ~行条例 ۋاقىتلىق يولغا قويۇلىدىغان نىزام/~停 ۋاقتىنچە توختىماق/ 此事~不处理 بۇ ئىش ۋاقتىنچە بىر تەرەپ قىلىنمايدۇ.

錾 zàn ① قەلەم، ئويمىكارلىق تېمى. ② ئويماق، چەكمەك: ~花 گۈل چەكمەك / ~字 خەت ئويماق.

溯不～～ قىلچە يەتسەڭىز قىلماسلىق، قىلچە رەنجىتىمىغا ئالماسلىق. ④ ئىش - ھەرىكەتنىڭ داۋام قىلىۋاتقانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 他～地种 ئۇ يەر تېرىۋاتىدۇ / 我～正看报 مەن گېزىت كۆرۈۋاتىمەن. ⑤ ئىشنىڭ ۋاقتى، ئورنى، ئەھۋالى، دائىرىسى قاتارلىقلارنى ئىپادىلەيدىغان يارىدەمچى سۆز: ～晚上读书 كەچتە كىتاب كۆرۈشەن / ～礼堂开会 زالدا يىغىن ئېچىلىدۇ / ～这种事下次办 بۇخىل ئىشنى كېيىن ئاستىدا. ⑥ '在', '所' بىلەن باغلىنىپ كېلىپ، كۆچەيتمىش مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: ～所不辞 باش تارتماسلىق / ～所不计 ھېسابلىماسلىق / ～所难免 خالى بولۇش تەس.

载 zǎi ① 见另 zài ② تولماق، قاپلىماق؛ 旧道～声怨胞同苦少多有会社 كونا جەمئىيەتتە ھەممە يەر جاپاكەش قېرىنداشلارنىڭ داد - پەريادى بىلەن تولغانىدى. ③ شۇنىڭ بىلەن، شۇنداق قىلىپ: ～歌～舞 ناخشا ئېيتىپ ئوسۇل ئويناپ.

ZAN

糌 zānba [粑糌] زاگبا (زاگزۇلارنىڭ ئاساسىي تاماقلىقى).

簪 zān ① چاچ سانجىغۇچ، چاچ زىنىچىسى. ② سانجىماق، قىستىماق: ～花كۆل قىستاق.

咱 zán ① مەن: ～不懂 مەن ئۇنىڭ گېپىنى ئۇقمايمەن. ② بىز: ～穷 بىز كەمبەغەللەر قەد كۆتۈرۈدۇق. [咱们] zánmen بىز، بىز ھەممە ～～ ، 气客别你,志同 بىز: ～家一是民军 ئەسكەر بىلەن خەلق بىر ئائىلە - خەلق بىر ئائىلىنىڭ كىشىلىرىدۇر!

ئارزۇلىغا كۆممەك: ～ 鱼 ھا-
راقلاچىلاندىن بېلىنىق / ～
腐豆 ھاراقلا يېلاندىن دۇفۇ.
③ چىرىمەك، سېسىماق: 木头
～了 ياغاچ چىرىپ كېتىپ-
تۇ/ 布 ～了 رەخت چىرىپ
كېتىپتۇ. ④ يامان، چاتاق:
事情～了 ئىشتىن چاتاق
چىقتى. [蹋糟] [踏糟] zāota
ئاياغ ئاستى قىلماق، نومۇسسىغا
تەگمەك، باسقۇنچىلىق قىلماق؛
كاردىن چىقارماق، زايە قىل-
ماق، بەزەپ قىلماق: 不许～
食粮 ئاشلىقنى زايا قىلىش-
قا يول قويۇلمايدۇ.

凿 záo ① ئىسكىنە. ②
تەشمەك، قازماق. 凿眼儿，
ئاچماق: ～ 个眼 تۆشۈك
ئاچماق، تۆشۈك تەشمەك / ～
井 قۇدۇق قازماق. [穿凿]
chuānzáo قارىسىغا سۆزلىمەك.
③ ئېنىق، ھەقىقىي: 确据证～
دەلىل - ئىسپاتلىرى تولۇق.

早 zǎo ① ئەتىگەن، سەھەر:
大一～就开了去会 تاڭ سە-
ھەردىلا يىغىنغا ماڭدى /～
饭 ئەتىگەنلىك تاماق / ～
操 ئەتىگەنلىك گىمناستىكا.

② بالدۇر، بۇرۇن. 来得～，
～ 起 ～ 睡好体身 بالدۇر
يېتىپ، بالدۇر قوپسا سالا-
是那/ 的事了 ئۇ خېلى بۇرۇن-
很～ قى ئىش/ 我～就预备了好
还幸开/ 呢着～ ھېسابلا تەييارلىق
ۋاقىت بار.

枣 zǎo چىلان دەرىخى،
چىلان. [黑枣儿] hēizǎor قارا
چىلان دەرىخى.

蚤 zǎo ① بۇرگە. ② <古>
'早' بىلەن ئوخشاش.

澡 zǎo يۇيۇنماق: ～盆 ۋان-
نا / ～ 堂 مونچا، سەررا پ.

藻 zǎo ① <古> قاشتاشقا
ئويۇلغان يوسۇنلار نەقىشى
ياكى كىيىملەرگە سىزىلغان
يوسۇنلار گۈلى. ② <古>شىلە-
پىنمك ئۇستىگە قويۇلىدىغان،
قاشتاش ئۆتكۈزۈشكە ئىشلىتى-
لىدىغان رەڭلىك يېپەك لېنتا.

藻 zǎo ① لەش، يوسۇن. ②
گۈزەل، كۆركەم: ～饰 كۆر-
كەملەشتۈرمەك، زىننەتلىمەك /
辞 ～ سۆز-ئىبارىلەر. [井藻]

臧 zāng[香臧] ياخشى. [臧否 zāng pǐ] ئەقىدىسىلىمەك ۋە چۈشۈرمەك، باھا بېرىمەك: ～～人物 شەخسلەرگە باھا بېرىمەك.

驵 zāng ياخشى ئات، كۈچلۈك ئات. [驵侩 zāngkuài] <旧> بېدىك، ئات بېدىكى.

赃 ① zhuāng见另 zàng ئۇرۇلغانچە، زورايماق (كۆپىنچە ئادەم ئىسمىدا قوللىنىلىدۇ). 赃玄 شۇەنزاك (ماخايانادېۋا، تاك دەۋرىدە ئۆتكەن بىر راھىبنىڭ ئىسمى). ② سۆز ۋە مۇئامىلىدىكى قوپاللىق.

葬 zàng كۆمۈمەك. دەپنە قىلماق: 埋～ كۆمۈمەك، يەرگە تىقماق / 火～ كۆيدۈرۈپ دەپنە قىلماق. [送葬 sòng zàng] نابۇت قىلماق، ھالاك قىلماق، ۋەيران قىلماق: 知不教礼旧的人少多了～～ 活生福幸 كىشىلەرنىڭ بەختىيار تۇرمۇشىنى ۋەيران قىلدى.

脏 zāng见另 zàng ئىچكى ئەزالارنىڭ ئومۇمىي نامى: 内～五 / ئەزا ～ ئىچكى ئەزالار.

臟 ① cáng 见另 zàng ئەرسە ساقلايدىغان جاي: 宝～ خەزىنە. ② سۆتىرا، گادىنجور، ئوم (بۇددا ياكى تەرىقەت دىنىدا): 道～ تەرىقەت دىنى نومى. ③ شىزاك ئاپتونوم رايونىنىڭ قىسقارتىلغان نامى. [臟族 Zàngzú] راگزۇ مىللىتى.

ZAO

遭 ① zāo ئۇچرىماق، يولۇقماق، دۇچكەلمەك: ～难 پالاكەتكە ئۇچرىماق / ～遇难困 قىينىچىلىققا يولۇقماق. ② مىقدار سۆز: 用子绳多～两 ئارغامچا بىلەن بىر ئىككىنى كۆپەرمەك چىگۈرتىلى/ 我去转了一～～ مەن بىر ئايلىنىپ كەلدىم. ③ قېتىم: 生熟,两～ بىر كۆرگەن تونۇش، ئىككى كۆرگەن تۇغقان.

糟 ① zāo تىرىپ، ئارزاك. [糟粕 zāopò] شاكال: 取其精,华去其～～ شاكىلىنى چىقىرىۋېتىپ، جەۋھىرىنى ئېلىپ قالماق. ② ھاراقنا چىلىماق،

躁 zào ئالدىراقسىزلىق، ئالدىراقسانلىق، ئىتتىلىك: 暴情性 ~ 戒骄戒~ /ئىتتىلىك ~ مەغرۇرلۇق ۋە ئالدىراقسانلىق قىلماسلىق / 急 ~ 病 ئالدىراقسانلىق كېسىلى.

ZE

则 zé ① نەمۇنە، ئۈلگە، ئۆرنەك: 以身作 ~ ئۆزى ئۈلگە بولماق. ② پىرىنسىپ، تۈزۈم، قائىدە: 办事细~ئىش بېجىرىشتىكى تەپسىلىي قائىدە [法则]fǎzé قانۇن، قانۇنىيەت. [四则]sìzé تۆت ئەمەل (ھېسابتا). ③ ئۈلگە قىلماق، ئۆرنەك قىلماق، ئۆگەنمەك: ~ 先烈之行言 ئىنقىلابىي قۇربانلارنىڭ سۆز - ھەرىكەتلىرىنى ئۈلگە قىلماق. ④ سەۋەب - نەتىجە مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدۇ: 兼听~明 ~ 暗 ھەر تەرەپتىن ئاڭلىساق ئەھۋال ئېنىق بولىدۇ، بىر تەرەپتىن ئاڭلىساق ئەھۋال تۇتۇق بولىدۇ. ⑤ سەلىشتۇرۇش مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: 今~不然 ھازىر بولسا ئوندىن ئەمەس. ⑥ مۇئەييەنلەشتۈرۈش ۋە ھۆكۈم مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: 此 ~ 余也罪之 بۇ مەندىن ئۆتكەن كۈناھ. ⑦ مۇناسىۋەتلىك ئىككى ئىشنىڭ ۋاقىت جەھەتتىكى ماسلىشىشىنى بىلدۈرىدۇ: 每预备一铃备~,响一铃 学生陆续进走教室 ھەرقېتىملىق تەييارلىق قوڭغۇرىقى چېلىنىشى بىلەنلا، ئوقۇغۇچىلار ئارقا - ئارقىدىن سىنىپقا كىرىپ كېتىدۇ. ⑧ سانلارنىڭ كەينىدە كېلىپ، سەۋەب ياكى ئاساسىنى كۆرسىتىدۇ: 二~太人的加参 ~ 小太子房多,以致内室拥堵不挤,空气污浊 بىرىنچىدىن ئۆي بەك كىچىك، ئىككىنچىدىن قاتناشقان ئادەم بەك كۆپ بولغاچقا، قىستاڭچىلىق بولۇپ، ئۆينىڭ ھاۋاسى بۇلغىنىپ كەتتى. ⑨ مىقدار سۆز: 试题三 ~ ئۇچ ئىمتىھان سوئالى /新闻两~ ئىككى خەۋەز /随笔一~ بىرخاتىرە.

责 zé ① مەسئۇلىيەت، جاۋابكارلىق: 我们要人对负

zǎojǐng 皂荚 ئۈنلۈك بېزەك، رەڭلىك زەقىش.

zào 皂 ① قارا: ～鞋 قارا ئاياغ / 不分白～ ئاق-قارا-نى پەرق ئەتمەسلىك. ② چاپارمەن، يايى: ～隶 يايى. ③ zàojiá [皂荚] zǎojiǎo [角皂] سوپۇن دەرىخى، سوپۇن دەرىخى مېۋىسى. [皂肥] féizào سوپۇن.

zào 唣 [唠叨] láozào جېدەل چىقارماق، جاڭجال للاشماق.

zào 灶 ئوچاق.

zào 造 ① ياسىماق: ～船 كېمە ياسىماق / ～林 ئورمان بەنا قىلىماق / ～句 جۈملە تۈزمەك. (كۆچمە مەنىدە) ئويدۇرماق، توقۇماق ～谣 پىتنە - پاسات تېرىماق، ئىغۋا تارقاتماق / 捏～ ئويدۇرما، ئويدۇرۇپ چىقماق. ② مۇۋاپىقلىمەت، نەتىجە، ئۈتۈق: ～诣 مەلۇمات، بىلىم، سەۋىيە. ③ تەربىيىلىمەك، يېتىشتۈرمەك، ئۆستۈرمەك: 深～ بىلىمىنى ئاشۇرماق. ④ بارماق: ～访 يوقلاپ بارماق / 登峰～极 يۇقىرى پەللىگە چىقماق. ⑤ تەرەپ: 两～ ئىككى تەرەپ، دەۋاگەر ھەم جاۋابكار/ 甲～ ئا تەرەپ / 乙～ ب تەرەپ. ⑥ قېتىم: 一～年两～ يىلىغا ئىككى قېتىم. [次造] cìzào ئالدىراشچىلىق: ～之间 ئالدىراشچىلىقتا. (كۆچمە مەنىدە) قارام، قارامىلىق: 不敢～～ قارامىلىق قىلىشقا بولمايدۇ.

zào 噪 ① ھاشارات ياكى قۇشلار توپىنىڭ سايرىشىنى بىلدۈرىدۇ: 鹊～ سېغىزخانىڭ سايرىشى /蝉～ تومۇزغىلار نىڭ چىرىلدىشى. (كۆچمە مەنىدە) قالايىمقان ئاۋازلار: ～音 شاۋقۇن، يېقىمسىز ئاۋاز. ② قىقاس، ۋاراڭ - چۇرۇك: 聒～ چۇرقىراشماق، ۋاراڭ - چۇرۇك قىلماق / 鼓～而进 چۇقۇرۇشۇپ كىرىپ كەلمەك.

zào 燥 قۇرۇق: ～热 قۇرۇق ئىسسىق / 天气干～ ھاۋا قۇرغاق.

نەمىشقا، قانداق: 你～～也知道了？ سىز قانداقچىسىغا بىلىۋالدىڭىز؟ /这是～～回事？ بۇ قانداق ئىش؟/ '难'字～～写？ '难' دېگەن خەتنى قانداق يازىمىز.

谮 zèn تۆھمەت قىلماق.

ZENG

曾 ① cénɡ 见另 zēnɡ ئۇ- زىدىن ئۇچ ئەۋلاد پەرقلەندىغان قان - قېرىنداشلىق مۇناسىۋىتىنى بىلدۈرىدۇ: ～祖 چوڭ بوۋا، ئۇلۇغ بوۋا/～孙 چەۋرە. ②<古>'增' بىلەن ئوخشاش. ③(Zēnɡ)(فامىلە).

增 zēnɡ كۆپەيمەك، كۆپەيتمەك، ئاشماق، ئاشۇرماق: 为国～光 ۋەتەنگە شان - شەرەپ كەلتۈرمەك /～产约节 مەھسۇلاتنى ئاشۇرۇپ، تېجەش قىلماق. [殖增] zēnɡzhí كۆپەيتىمەك، كۆپەيمەك: ～～牛耕 تېرىلغۇ كالىلىرىنى كۆپەيتمەك. (كۆچمە مەنىدە)كۆپلەپ ئاشماق: ～～财富 بايلىقنى كۆپەيتمەك.

憎 zēnɡ نەپرەت: 爱～分明 ھۆل: 润～ نەملەشمەك، سەملىماق. ④ مەھسىرى - شەپقەت قىلماق.

仄 zè ① قىڭغىر، قىيپاش. ② تار. ③ ئەندىشە: 歉～ خاتىرجەمسىزلىك.

昃 zè كۈن غەربكە قىيسايماق.

侧 zè 见另 zhāi,cè '仄' بىلەن ئوخشاش.

ZEI

贼 ① zéi ئوغرى، قاراقچى: 工～ ئىشچىلار ئاسىيسى / 卖国～ ۋەتەن ساتقۇچ. ② زىيان يەتكۈزمەك. ③ بولمىغۇر، ناتوغرا: ～眼 پال كۆز/～头～脑 ئوغرى مۇشۇكتەك. ④ <方> ھېيلىگەر، قۇۋ: 老鼠真～ چاشقان بەكمۇ كېلىشكەن.

鲗 zéi سىياھ بېلىق.

ZEN

怎 zěn قانداق، قانداقچىسىغا: ～样? قانداق، قانداقراق؟ /～办? قانداق قىلىش كېرەك؟ [么怎] zěn.me

～ بىز خەلق ئالدىدا جاۋابكار بولۇشىمىز لازىم /尽～ مەسئۇلىيەتچان بولماق /爱护公物，人人有～ ئامما مىلك ـ مۈلكىنى ئاسراشتا ھەممە كىشىنىڭ مەسئۇلىيىتى بار. ② تەلەپ قىلماق، تەلەپ قويماق: 备～全求 توققۇزى تەل بولۇشنى تەلەپ قىلماق/ 人～于严己 ئۆزىگە باشقىلاردىن قاتتىق تەلەپ قويماق. zéchéng[责成] تاپشۇرماق، يۈكلىمەك، ئۇستىگە ئالماق: 这个问题已～～专人研究 بۇ مەسىلە مەخسۇس كىشىلىنىڭ مۇزاكىرە قىلىپ ھەل قىلىشىغا تاپشۇرۇلدى. ③ سەۋەنلىككە كايىماق: ～罚 جازالماق /斥～ ئەيىبلىمەك. ④ ئەيىبلىمەك، سوراقلا تارتماق. ⑤ <旧> جازالماق، ئۇرماق: 鞭～ قامچا بىلەن ئۇرماق /杖～ كالتەك بىلەن ئۇرماق. <古> ‘债’ (zhài) بىلەن ئوخشاش.

啧 zé مۇنازىرە قىلماق، تالاش ـ تارتىش قىلماق: ～有烦言 غوتۇلداشماق، كوتكوت قىلىشماق. [啧啧] 1. zézé چاھ ـ چاھ، ئاغزىنى چاكىلداتماق: ～～ 称羡 ھەۋەسلەنمەسلىك ماختىماق، زوقى كەلمەي ماختىماق /人～～ كىشىلەر ئاغزىنى چاكىلدىتمەي كېتمەيدۇ. 2. قۇشلارنىڭ سايرىغان ئاۋازى.

帻 zé <古> بىر خىل باش ياغلىق.

箦 كاردۇات.

赜 zé چوڭقۇر: 隐索～探 چوڭقۇر ئىزدەنمەك.

笮 zé 见另Zé zuó; zuò (فامىلە).

舴 zé [艋舴] zéměng قولۇاق.

择 zé 见另 zhái پارلىماق، ئىلغىماق، تاللىماق، شاللىماق: 不～手段 قولدىن كەلگەن ۋاستىلەر بىلەن/～善而从 ياخشىلاردىن ئۆگىنەمەك./～友 دوست تاللىماق.

泽 zé ① ساز، سازلىق: ～乡水 / چوڭ سازلىق يەر. 国 سۇلۇق جاي، سازلىق يەر. ② پارقىراق، يالتىراق: ～色 佳俱 رەڭگى ياخشى. ③ نەم،

شاراقلىماق؛ 喜鹊～～叫 سېغىزخان شاراق - شاراق قىلىپ سايرىماقتا.

渣 zhā ① جەۋھىرى چىقىرىۋېلىنغاندىن كېيىن ياكى شەربەتنى ئېلىۋېلىنغاندىن كېيىن قالغان نەرسىلەرنى بىلدۈرىدۇ؛ 豆～腐 دوفۇ تېرىش. ② ئۇۋاق؛ 干粮～儿 نان نىسكى ئۇۋاقلىرى.

楂 shān [楂山] chá 见另 zhā zhā دولانە.

齇 zhā قىزىل بۇرۇن كېسەللىكىدە پەيدا بولىدىغان قىزىل داغ.

扎 zā,zhā 见另 zhá [挣扎] <方> zházheng تىرىشىپ-تىرمىشىپ، ئاران - ئاران.

札 zhá① <古> ئالاقە تاختىسى، خەت تاختىسى. zhájì [记札] (كىتاب ئوقۇشتىن ئالغان تەسىراتۇەھاسىلاتلار خاتىرىسى). ② خەت؛ 手～ ئۆز قولى بىلەن يازغان خەت / 来～ كەلگەن خەت. ③ <古> ئالاقە، ھۆججەت.

轧 yà,gá 见另 zhá ياپىلاقلىماق، يېسىلىماق، پىروكاتلىماق. zhágāng [钢轧] پولات پىروكاتلىماق، پولات يېسىلىماق. zhágǔn [辊轧] يېسىلاش تۈلۈقسى، پىروكاتلاش تۈلۈقى.

闸 zhá ① چۆشۈرگە، توسما؛ ～口 زاكۇ / 有里河道～ دەريادا بىر چۆشۈرگە بار. ② توسماق. ③ تورمۇز؛ 电～ روبىلنىك / 自行车～ ۋېلىسىپىت تورمۇزى.

炸 zhà ① 见另 zhá ياغدا پىشۇرماق؛ 鱼～ ياغدا پىشۇرۇلغان بېلىق / 糕～ پوشكال پىشۇرماق / 菜菠把～ ～ پالەكنى قايناقسۇغا بېسىۋېتىمەك.

铡 zhá ① جادۇ. ② توغرىماق، كەسمەك، قىرقماق؛ ～草 ئوت توغرىماق.

牐 zhá①<古>دەم(دەرۋازىنى قوغداشتا ئىشلىتىلىدىغان ئەسۋاب.)② '闸' بىلەن ئوخشاش.

苍 zhǎ ئالتۇنىيېلىق يۇسۇنى قاتارلىققى سۇ ئۆسۈملۈكلىرى.

拃 zhǎ ① غېرىچلىماق. ② غېرىچ؛ 两～宽 ئىككى غېرىچ كەڭلىكتە.

ماق.

ZHA

扎 ① zā，zhá 见另 zhā 针 ～ يىڭنە سانجماق؛ 花 ～/ گۈل چەكمەك، كەشتە تىكمەك. ② ئورۇنلاشماق: ～ 营 بارگاھ قۇرۇپ ئورۇنلاشماق. ③ شۇڭغۇماق؛ 子猛～ سۇغا شۇڭغۇپ كىرىپ كەتمەك. [挓扎] zhāzha ئاچماق، كەرمەك.

挓 zhāsha [挲挓] zhā ئاچماق، كەرمەك، قايىرىماق، ～ 手着 قولىنى ئاچماق.

咋 [呼咋] zǎ，zhá 见另 zhā 1. <方> zhāhu ۋارقىرىماق 2. كۆز - كۆز قىلماق، دامالماق، ئۆزىنى كۆرسەتمەك.

哳 zhào [啅嘲] [啅啁] zhā شىپ - شىپ.

查 Zhā ① chá 见另 ① جا (فامىلە). ② '楂' بىلەن ئوخشاش.

揸 ① zhā چىمداپ ئالماق. ② كەرمەك، ئاچماق.

喳 [喳喳] chā 见另 zhā شاراق - شاراق، مۇھەببەت ۋە قەپرىتى ئېنىق.

缯 zēng 见另 zèng <古> شايى ئەتلەس، تاۋار - دۇردۇن.

罾 zēng چاساتور (بېلىق تۇتىدىغان تۇت چاسا تور).

矰 zēng <古> قوشۇلارنى ئېتىشتا ئىشلىتىلىدىغان بىر خىل ئوقيا.

综 zōng 见另 zèng ئۆرۈش ئايرىغۇچ (توقۇمىچىلىقتا ئىشلىتىلىدۇ).

锃 zèng پارقىراق، يالتىراق: ～亮پارقىراق / ～光سىلىق، يالتىراق.

缯 zēng 见另 zèng <方> باغلىماق، تاڭماق، چىگىمەك؛ 来起 ～ 子棍的了裂根那把يېرىلىپ كەتكەن ئاۋۇ بالدىرنى تېڭىپ قويۇڭ.

甑 zèng① <古> ساپال قازان. ② تارتىملىق قاسقان، تارتىملىق جىمبىل.

赠 zèng تەقدىم قىلماق، ھەدىيە قىلماق: ～品سوۋغات، ھەدىيە، تارتۇق / ～阅ئوقۇرمەن ئۈچۈن تەقدىم قىلماق، ئوقۇشقا ھەدىيە قىلماق.

ھەك/ ～ 梨 نەشپۇت ئۇزمەك/ ～帽子 قالپاقنى ئىلمۇھتەمەك.
② تالالمۇالماق: ～ 要 مۇھىم ئۇقتىنى تالماق، مۇھىم مەزمۇنى / ～ 记 ئۇزۇپ خاتىرىلەپ تالماق. [摘指] zhǐ zhāi ئەيىبلىمەك، كايماق. ③ ئۇتتۇرا تالماق: 来～西借 ئۇ يەر بۇ يەردىن قەرز تالماق.

宅 zhái ھويلا، قورۇ، ئۆي. 拜 zé 见另 zhái تالىشماق، ئىلغىماق: ～ 菜 كۆكتات ئىلغىماق/ ～ 席 ئورۇن تالالماق. [هىلە].

翟 Zhái 姓 (فا～ 太路 ① zhǎi تار: يول بەك تار ئىسكەن/ 方地太狭 ～ ئورۇن بەكمۇ تار ئىكەن. (كۆچمە مەنىسىدە): ～ 太眼心的他 ئىچى تار: ئۇنىمك ئىچى تار. ② قىس. 了好可在现 ，～ 很子日的 قىسقىلىق (تۇرمۇشتا): 以前 ئۇتمۇشتىكى كۈنىمىز ناھايىتى قىس ئىدى، ھازىر بەك ياخشى بولۇپ كەتتى.

鉴 zhǎi زىدە، زەخمە، زەخمە يېگەن يەر: 块有上碗

ھەزىلەنگەن ۋاقتىتىكى قاتتىق ئاۋاز. 驼 zhà 方، مەجبۇرلا. 蛇 zhà 见另 là 古> يىل ئاخىرىدا بولىدىغان بىر خىل ئەزىر - چىراغ. 蜡

ZHAI

侧 [歪侧] zè·cè 见另 zhāi قىيسىق، سىڭايسان: zhāiwai 在车 ～～上坡山 走着 ئاپتوموبىل داۋاندا قىيسايغان ھالدا كېتىپ بارىدۇ. [侧挨] zhāilen§ سىڭايان، يېنىچە: ～～着身子睡觉 يېنىچە يېتىپ ئۇخلىماق.

斋 zhāi① بۇلمە، ھۇجرا: 书～ كىتاب بۇلمىسى/第一～ بىرىنچى ھۇجرا. ② پەرز: ～戒 پەرز قىلماق. (كۆچمە مەنىدە) گۆشسىز تاماق (بۇددا ۋە تەرىقەت دىنىدىكىلەر يەيدىغان): 吃～ گۆشسىز تاماق يېمەك. ③ سەدىقە بېرىمەك: ～ 僧 راھىبلارغا سەدىقە بەرمەك.

摘 zhāi ① ئۇزمەك، ئىلىۋەتمەك: ～ 瓜 قوغۇن ئۇز-

ئۇششاق، مۇنەك نەرسىلەرنى كۆرسىتىدۇ: 灰炉子 كۆمۈر گاداسى/煤~ ئوچاق داشقىلى.

zhǎ 鲊 تۇزلانغان بېلىق.

zhǎ 眨 چىمچىقلاتماق، يۇمۇپ ئاچماق: 巴~眼直睛 كۆزنى چىمچىلاتماق/ 一~眼就不看了见 كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە كۆرۈنمەي قالدى.

zhǎ 鲊 '鲊' بىلەن ئوخشاش.

zhǎ 乍 ① بەردەم، تۇرۇپلا: ~冷~热 تۇرۇپ سوۋۇپ، تۇرۇپ ئىسسىپ كەتمەك. ② ھېلى، بايىلا، ئەمدى، ھازىرلا يېڭىرا: 新来~到 ھازىرلا يېڭىلا كەلدى.

zhà 诈 ① ساختا، يالغان: ~死 يالغان ئۆلمەك. ② ئالدىماق: ~财 مال ـ مۈلۈكنى ئالداپ ئېلىۋالماق / 不你~必 سېنى مېنىڭ سۆزۈمنى يالغان چىقىرىپ باقمىساڭمۇبولار. [~语] zhàyu يالغان گەپ.

zhà 咋 چۈشەندۈرۈش zhāzǎ 见另 zhà [舌~] zhàshé ئاغزى ئېچىلىپ قالماق(ھەيران قالغاندىن ياكى قورقۇپكەتكەندىن).

zhà 炸 ① zhá 见另 يېرىلىپ كەتمەك، ئېتىلىپ كەتمەك: ~了玻璃杯/爆~ ئىستاكان ئېتىلىپكەتتى. ② پارتلاتماق، پارتلىماق: ~碉堡 پوتەينى پارتلاتماق. ③ غەزەپى ئۈرلىمەك، يېرىلغۇدەك بولماق: 他一~就听了 ئۇ ئاڭلىشى بىلەنلا غەزەپى ئۈرلەپ كەتتى.

zhà 痄 [腮~] zhàsai كۆرەن بەز يالللۇغى.

zhà 蚱 [蜢~] zhàměng چېكەتكە.

zhà 榨 ① جۇۋاز. ② تارتماق: ~油 ماي تارتماق /压~ سىقماق، ئەزمەك، شىلمەۋالماق.

zhà 栅 shān 见另 قاشا، سالمۇن، رېشاتكا 篱笆~ چىتلاق/铁~ تۆمۈر رېشاتكا.

zhà 奓 另 zhā 读 تىك تۇرماق، كۆتۈرۈلۈپ قالماق: 头发~着 چاچلىرى تىك تۇرماق/这件衣服下面太~了 بۇ چاپانىنىڭ پېشى بەك كۆتۈرۈلۈپ قاپتۇ.

شاما لدىن سىلكىنمەك.

盏 zhǎn ① قەدەھ، رۇمكا، جام: 酒～ رۇمكا / 茶～ تاكان، جام، پىيالە. ② مىقدار سۆز: 灯～ بىر چىراغ.

展 zhǎn ① يايماق، كەرمەك، ئاچماق: ～翅 قانات قاقماق/ ～望未来كېلەچەكنى كۆزلەپ ئىلگىرى ماڭماق/ ～开激烈斗争 كەسكىن كۈرەش ئېلىپ بارماق. [览展] zhǎnlǎn كۆرگەزمە قىلماق. ② ئۇشقاسا لماق، كۆرسەتمەك: 一筹莫～ ئىلاجسىز قالماق. ③ سوزماق، ئۇزارتماق: ～期 قىسقارتىلغان ئۇزارتماق/ ～限 مۇددەتنى ئۇزارتماق.

搌 zhǎn ئېرىتىماق، سۈرتمەك: ～布 دەسمال، جامۇي/ 花棉药用～～～ دورىغا چىلانغان پاختا بىلەن سۈرتمەك.

辗 zhǎnzhuǎn [转辗] zhǎn ئېغىنىماق، ئۇرۇلمەك: ～转反侧 ئۇياق - بۇياققا ئۇرۇلمەك، ئۇخلىيالماسلىق/ ～～传说 ئېغىزدىن - ئېغىزغا كۆچۈپ تارالماق.

ئىلما ملاندۇرماق. ② '盏' بىلەن ئوخشاش.

詹 Zhān جەن (فامىلە).

谵 zhān كېسەلمىكتە خۇددىنى بىلمەي جۆيلۈمەك.

瞻 zhān قارىماق، نەزەر سالماق، كۆرمەك: ～仰 ھۆرمەت نەزەرى بىلەن قارىماق، ئېھتىرام بىلدۈرمەك/ 高～远瞩 يىراقنى كۆرمەك، يىراقنى كۆرەرلىك.

邅 zhān مېڭىش قىيىن.

斩 zhǎn كەسمەك، چاپماق: ～首 كاللىسىنى ئالماق، باشنى كەسمەك/ ～草除根 يىلتىزىدىن قومۇرماق، تۈپ يىلتىزىدىن يوقاتماق/ ～钉截铁 كەسكىن، قەتئىي، ئۈزۈل - كېسىل.

崭 zhǎn ئېگىز، تىك، ئېسىل: ～然露头角 باشقىلاردىن ئۈستۈن تۇرماق، كۆزگە كۆرۈلمەك/ ～新 يېڭى، ھېچېگى.

晰 zhǎn <方> كۆزنى چىمچىقلاتماق.

飐 zhǎn شامال سىلكىتمەك،

～农 نەملەشكەن كىيىم / 出汗～背 بەدەندىن تەر چىقىپ ئاقماق. ② يېپىشماق، چاپلاشماق، چاپلىشىپ قالماق: ～水 سۇ تېگىپ كەتمەك. (كۆچمە مەنىدە) 1. يۇقماق: ～风作旧了染 كونا كىيىم ئۇستىلىنى يۇقتۇرۇۋالماق. 2. پايدا ئالماق، نەپ ئالماق، بەھرىمەن بولماق: ～光 مەنپەئەتدار بولماق، نەپ ئالماق. [沾光自喜] zhānguāngzìxǐ مەغرۇر لىنىپ يۈرمەك، ئۆزىگە تەمەنا قويۇپ يۈرمەك.

毡 zhān كىگىز: 炕～ كىگىز/ ～鞋 پىمىما /毛油～ قاراماي قەغەز.

粘 zhān 见另 nián ① يېپىشماق، چاپلاشماق: 几块糖都～在一起了 بىر نەچچە تال كەمپىت بىر - بىرىگە چاپلىشىپ كېتىپتۇ/ 糖～牙 كەمپىت چىشقا چاپلىشىدۇ. ② يەملىمەك، چاپلىماق، چاپلاشتۇرماق: ～贴 لوزۇنكا چاپلىماق.

旃 zhān ①<古> ياردەمچى سۆز: 勉～ روھلاندۇرماق؛

～ال چىننىڭ ئىزراق زەخمى بار ئىكەن / ～没果苹 ال ئالمىنىڭ زېدىسى يوق.

债 zhài قەرز: 还～ قەرز تۆلىمەك/ 公～ زايوم.

寨 zhài ① قورغان، قەلئە. lǜzhài[寨鹿] داشمان،قورۇل. توسۇق (ئۇرۇشتا ئىشلىتىلىدىغان). ② <旧> بارگاھ، قارارگاھ: 安营扎～ بارگاھ قۇرۇپ جايلاشماق. ③ كەنت: 村～ كەنتلەر.

擦 zhài <方> قادىماق، تۆتمەك: ～纽扣 ئۆگمە قادىماق/ ～边花 چىلىتەك تۆتماق.

瘵 zhài كېسەل (كۆپىنچە سىل كېسىلىنى كۆرسىتىدۇ).

ZHAN

占 zhān 见另 zhàn پال باقماق، رەم ئاچماق (خۇراپاتتا): ～卦 پال باقماق، پال ئاچماق، رەم ئاچماق/ ～课 پال باقماق، پال ئاچماق، رەم ئاچماق.

沾 zhān ① ھۆل بولماق، نەملەشمەك، نەم بولماق؛

يېرىلىپ كەتمەك.

湛 zhàn ① چوڭقۇر: 精～ 的演技 كامالەتكە يەتكەن ماھارەت. ② سۈپسۈزۈك.

颤 zhàn 见另 chàn '战'② بىلەن ئوخشاش.

蘸 zhàn تەككۈزمەك، چىلىماق، مىلىمەك: ～水墨سىياھقا چىلىماق/ ～酱 مۇرابباغا مىلىمەك.

ZHANG

张 zhāng ① ئاچماق، كەرمەك: ～纲举目 تۈتقا تۈۋۈلسا، ھەممە ئىش يۈرۈشۈپ كېتىدۇ/ ～嘴 ئاغزىنى ئاچماق/ ～牙舞爪 ۋەھشىيلەرچە، ياۋۇز. (كۆچمە مەنىدە) !. كېڭەيتمەك، كۆپەيتمەك، چوڭايتىپ كۆرسەتمەك: 虚～声势 قۇرۇق داۋراڭ قىلماق/ ～大其词 سۆزنى كۆپەيتمەك. 2. ئۇز. مەيلىگە قويۇۋەتمەك، توسقۇنسىز: 乖～ غەلىتە، جىن قىسما/ ～器(xiāo) ھەددىدىن ئاشماق، نۇخۇلسىز ئۆسمەك. [罗张] zhāngluo ئەملىمەك: ～事 ئىشلارنى ئەملىمەك. [皇张] zhāng ئەملىمەك. 1. كېڭەيتمەك. 2. ئالاقەزادە بولماق، ھودۇقۇپ قالماق. [开张] kāizhāng تىجارەتنى باشلىماق، سودىنى باشلىماق. ② سەرەمجانلاشتۇرماق: ～灯彩结 چىراغلارنى ئېسىپ، لېنتىلارنى باغلىماق. ③قارىماق: 东～西望 ئۇياق-بۇياققا قارىماق. ④ مىقدار سۆز: 一～弓 بىر دانە ئوقيا/ 两～纸 ئىككى ۋاراق قەغەز. ⑤ يۇلتۇز ئىسمى.

章 zhāng ①باب: 乐～ مۇزىكا بابى/篇～结构 ماقالىنىڭ تۈزۈلۈشى/ 第一～ بىرىنچى باب. ② مەلۇماتنامە. ③نىزامنامە، تەدبىر، ئامال: 简～ قىسقىچە نىزامنامە / 党～ پارتىيە نىزامنامىسى / 规～度制 قائىدە ـ تۈزۈم.(كۆچمە مەنىدە) 1. تەرتىپ، رەت: 杂乱无～ قالايمىقان ۋە تەرتىپسىز. 2. مادداما، مادداملىق: ～三法约 ئاددىيقانۇنتۈزمەك. ④ تامغا، مۆھۈر: 图～ تامغا، مۆھۈر / 盖～ تامغا باسماق. ⑤ ئىزناك، بەلگە: ～徽

zhǎn 黯 پاسكىنا قىلىنىۋەتمەك، بۇلغىماق، كىر: 水墨 ～ 了 سىياھ قەغەزنىڭ پاسكىنا قىلىنىۋەتكەن / 这种 (jīn) ～ بۇرەڭتەك، 禁：暗色颜布 ～ 了 ئۇنىڭ رەڭگى تۇتۇق بولغاچقا، كىركۈتۈرۈشلۈك كېلىدۇ.

zhàn ① 见另 zhān 占 ئىشغال قىلماق، ئىگىلىۋالماق: ～ 领 بېسىۋالماق، ئىشغال قىلماق / 攻～敌军据点 دۈشمەن ئارمىيىسىنىڭ ئىستېھكاملىنى ئىگىلىۋالماق/～优势 ئۈستۈنلۈكنى ئىگىلىمەك. ② ئىگە بولماق، ئىگىلىمەك: ～上风 ئۈستۈنلۈك قازانماق/～优势 ئۈستۈنلۈكنى ئىگىلىمەك/优生～多数 ئەلا چى ئوقۇغۇچىلار كۆپ سانلىقنى ئىگىلەيدۇ.

zhàn ① 战 جەڭ، سوقۇش، ئۇرۇش: 宣～ ئۇرۇش ئېلان قىلماق/～时 ئۇرۇش مەزگىلى / 百～百胜 ھەممە ئۇرۇشتا غالىپ كەلمەك. [战争]zhànzhēng ئۇرۇش، جەڭ، سوقۇش. [略战]lüèzhàn ستراتېگىيە. [术战]shùzhàn تاكتىكا، [战役]yìzhàn جەڭ، ئوپېراتسىيە: 淮海～ خۇەيخەي جەڭگى، خۇەيسىخەي ئوپېراتسىيەسى.

zhàn ① 站 تۇرماق، ئۆرە تۇرماق: ～岗 پوستا تۇرماق/～起来 了 ئورنىدىن دەس جۇڭگو خەلقى ئورنىدىن دەس تۇردى. ② توختىماق: 不怕慢，就怕～ ئاستا بولۇشتىن قورقما، توختاپ قېلىشتىن قورق. ③ بېكەت، ئىستانسا: 车～ ماشىنا بېكەتتى، پويىز ئىستانسىسى/起点～ باش بېكەت. ④ پونكىت: 工作～ خىزمەت پونكىتى/保健～ ساقلىقنى ساقلاش پونكىتى.

zhàn 栈 ① ساراي، خانا: 货～ مال سارىيى/客～ مېھمانخانا. ② ئېغىل، قوتان: 马～ ئات ئېغىلى. [道栈]zhàndào ئاسما يول.

zhàn 绽 ئاجرىماق، يېرىلماق: 鞋开了～ كەشنىڭ پاشنىسى ئاجراپ كەتتى/破～

zhàng.2. يەكىت، ئەر، ئوغۇل بالا fu ئەرى، كۈيئوسى. ② ئۆلچەمەك: 清 ~ئۆلچەمەك(يەرنى)/ ~ 地 يەر ئۆلچەسسى. ③ بوۋا: 老~بوۋاي، ئاقساقال. [丈人] zhàngrén.1 چوڭ دادا، تاغا (ئۆزىدىن چوڭلارنى ھۆرمەتلەپ چاقىرىشتا ئىشلىتىلىدۇ). 2. (zhàngren) قېيىن ئاتا (ئايالنىڭ دادىسى).

仗 zhàng ① ھەربىيقورال، مۇراسىم جابدۇقلىرى، ئۇرۇش، سوقۇش، جەڭ: 胜 ~ غەلىبە-لىك جەڭ / 败 ~ مەغلۇپ بولماق. [仗打] dǎzhàng جەڭ قىلماق. ② تايانماق، يۆلەنمەك: ~着大家的力量 كۆپچىلىكنىڭ كۈچىگە تايانماق. ③ قولىغا ئالماق، تۇتماق: ~剑 قولىغا خەنجەر ئالماق.

杖 zhàng ① ھاسا: ~ 手 ھاسا. ② تاياق، كالتەك: 擀面 ~ ئوغۇچ.

帐 zhàng ① يېپىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان نەرسە-لەرنى كۆرسىتىدۇ: 蚊 ~ پاشىلىق /顶圆 ~子 چېسلدىق. ② ھېساب، ھېسا-نىمەك) ~ 价 باھا ئۆرلىمەك.

掌 zhǎng ① ئالقان، شاپىلاق: 易如反~ بەكمۇئوڭاي/ 鼓 ~ چاۋاك چالماق.(كۆچمە مەنىدە)تاپان: 脚~子تاپان/ 熊 ~ ئېيىق تاپىنى. ② ئالقان بىلەن ئۇرماق، شاپىلاقلىماق: ~ 嘴 ئاغزىغا شاپىلاق بىلەن سالماق. ③باشقۇرماق، تۇتماق: ~ 印 تامغا تۇتماق/ ~ 舵 رول تۇتماق/ ~管案档ئارخىپ باشقۇرماق/ ~ 权 ھوقۇق ئىگىلىمەك. [故掌] zhǎnggù تارىخىي ۋەقە، ردۋايەت. [握掌] zhǎngwò ئىگىلىمەك: ~~政策 سىياسەتنى ئىگىلىمەك/~~原则پرىنسىپنى ئىگىلىمەك. ④چېم، ئۇلتاك: 钉两块 ~ ال ئىككى پارچە چېم سالماق. ⑤ تاقا: 马 ~ ئات تاقىسى. ⑥ 'ئالقان' بىلەن ئوخشاش.

礅 zhǎngzi [子礅] zhǎng ئىسىش ئىنرۇسى (كۆمۈر خاك-لىرىدىكى كولاپ ماگىدىغان ۋە كۆمۈرقېزىلمىدىغان دائىرە).

丈 zhàng ①جاك، غۇلاچ(ئون گەزگە تەڭ). [夫丈] zhàngfū .1

بەلگە/ 袖 ~ يەڭ بەلگىسى.

彰 zhāng ① كۆرۈنەرلىك، ئېنىق، روشەن، ئوچۇق: 弥盖欲 ~ يوشۇرسىمەن دەپ، ئاشكارە قىلىپ قويماق/ 相得益 ~ ئۆزئارا ماسلاشسا، ئۈنۈم تېخىمۇ كۆرۈنەرلىك بولىدۇ. ② تەقدىرلىمەك: ~ 善瘅恶 ياخشىلارنى تەقدىرلەپ، ئەسكىلەرگە نەپرەت بىلدۈرمەك.

獐 zhāng كوسۇل بۇغىسى، بۆكەن.

漳 Zhāng جاڭخې دەرياسى. (سەنشى ئۆلكىسىدىن باشلىنىپ، خېبېي ئۆلكىسى ئارقىلىق ۋېيخې دەرياسىغا قوشۇلىدۇ).

嫜 gūzhāng [嫜姑] zhāng <古> قېيىن ئاتا، قېيىن ئانا.

璋 zhāng قاشتاشتىن ياسالغان بىر خىل ئېسۋاب.

樟 zhāng كامفورا دەرىخى. [脑樟] zhāngnǎo نافتالېن، كۆيە دورىسى.

蟑 zhāngláng [螂蟑] zhāng سىرۇەرەك، قارا تاراكان، ھەسەن شېرىك.

长 ① cháng 见另 zhǎng ئۇزۇنسىمەك، چىقماق: 庄稼 ~ 旺很得 زىرائەتلەر ناھايىتى ياخشى ئۆسۈپتۇ/ ~疮 يارا چىقماق. ② ئاشماق، كۆپەيمەك: ~斗在 见 识 بىلىم ئاشماق/ 干才 ~ 增中践实争 كۆرەش ئەھمىيەتىدە ئىقتىدارىنى ئاشۇرماق. ③ تۇنجى، چوڭ: ~兄 چوڭ ئاكا /~孙 تۇنجى ئوغۇل نەۋرە. [子长] 1. zhǎngzǐ تۇنجى ئوغۇل. 2. سەنئىسى ئۆلكىسىدىكى ناھىيە ئىسمى. ④ چوڭلار: 师 ~ ئۇستاز/ ~者 پېشقەدەم، مويسېپىت، مۆتىۋەر/ 辈 ~ ئالدىنقى بوغۇن، چوڭلار/ 学 ~ ئۇستازىدىم. ⑤ باشلىق: 部 ~ ھىمايىستىر/ 校 ~ مەكتەپ مۇدىرى.

涨 ① zhàng 见另 zhǎng ئۆرلىمەك، كۆتۈرۈلمەك، ئۇلغايماق: 水 ~ 高船 سۇ ئۇلغايسا، كېمە ئۆرلەيدۇ/ ~里河/水了 دەريا سۇيى ئۇلغىيىپ كەتتى. ② باھا ئۆسمەك: ~钱 باھاسى ئۆسمەك (مال

之即来 چاقىرغان ھامان كەلمەك. (كۆچمە مەنىدە) 1. 事 ئىش چاتاق تاپماق: ～ 关 تاپماق، بالا تېرىماق/ ～ 了儿没有 كۆلكىسىنى كەلتۈرمەك. 2. 蚁蚂 چۈمۈلىنى تارتماق: ～ 了 چەلەپ قىلماق. ③ 一～ ئىنتىرار قىلماق، بوينىغا ئالماق: 不打自～ ئۆزلۈكىدىن ئىنتىرار قىلماق.

昭 zhāo روشەن، ئوچۇق: ～ 彰 جەمئىيەتنى ھەيرەمگە ئايان/～然揭若 ئايان، ئاپتاشكارا. [昭昭]zhāozhāo 1. يورۇق، پارلاق. 2. ئىشىنىك يولىنى ئېنىق ئايرىماق: ～～ 使人 كىشىگە ئايان.

啁 zhāo见另zhōu[啾啁]zhāo zhā 啾啁-啁啾، شۇدىر-شۇدىر.

着 zhe，zhuó，zháo 见另 zháo ① 表动作的持续 ئەگىمەك، تېگىپ تۇرماق: 地～不下，天～不上 ئۇستى ئاسمانغا، ئاستى يەرگە تەگمەسلىك. ② 接触 ئەگىمەك، ئۇچرىماق: ～慌 ھودۇقماق، تەمتىرىمەك/～凉 سوغۇق تەگمەك/ ～急 ئالدىرىماق، ئەسىرىمەك. ③ 使用 ئىشلەتمەك: 一来人个～腿 ئادەم ئىشلەن: ～别/ 摸手 قولۇڭ ئۆتمەك / ～盆装上 داسقا چاچىلىماق. ④ 表示命令、劝止 كۆيمەك، يانماق: ～火 ئوت كۆيمەك / 了～火 ئوت ھە: ～。 对真得说你 خوپ، سېنىڭ ئېيتقىنىڭنى تېخى راست.

朝 zhāo 见另 cháo ئەتىگەن: 只争～夕 ۋاقىتقۇلۇق پەيتىنى چىڭ تۇرۇپ/ ～思暮想 تولا ئويلىنىش، ئۆزگىرىشچان. (كۆچمەمەنىدە)كۈن: 今～ بۈگۈن. [朝气]zhāoqì كۆتۈرەڭگۈ روھ: ～～蓬勃 كۆتۈرەڭگۈ روھلۇق، جۇشقۇن.

嘲 zhāo[嘶嘲]chāo见另zhāo zhā 啾嘲-啁啾، شۇدىر-شۇدىر.

着 zhe，zhuó，zháo 见另 zhāo ① يۈرۈش، ھېڭىش(شاھماتتا). (كۆچمەمەنىدە)تەدبىر، ئامال: 你出个高～儿 سەن ئوبدان ئامال تاپقىن /没了我～儿 ئامالىم قالمىدى. ②盐 سالماق: ～点儿 ئازراق تۇز سالغىن. ③ <方> بولمىدۇ، خوپ،

بىلەت: 记 ~ ھېسابا تقا يازماق /水流 ~ ئاقما ھېسابات. ③ قەرز: 欠 ~ قەرزكە بو-غرلىماق / 不认 ~ بويىنىنما ئالماسلىق.

胀 zhàng ① كېڭەيمەك: 热 ~ 缩冷 ئىسسىقتىن كېڭەيىپ، سوغۇقتىن تارايماق. ② كۆپمەك، چىڭقالماق: 肚子 ~ قورساق كۆپمەك / 头昏脑 ~ بېشى گاگىرماق.

涨 zhàng ① 见另 zhǎng 了 ~ 泡子豆 كۆپمەك: چىلانغان پۇرچاق كۆپۈپ كەتتى ② قاپلىماق، كۆبجۇمەك: 得气他脸了红 ~ ئاچچىقىتىن يۈزى ھۇپپىدە قىزىرىپ كۆبجۈپ كەتتى / 天 ~ 尘烟 ئاسمانغا قاپلىماق. ③ ئارتۇق چىقماق: ~ 出十块钱 ئون كوي پۇل ئارتۇق چىقماق.

障 zhàng ① توسۇق. [碍障] توسالغۇ، توسقۇنلۇق، zhàng ai توسالغۇ بولماق: ~除扫 توسالغۇلارنى سۈپۈرۈپ تاشلىماق. ② دالدا: 风~ شامال توسمىسى / 屏 ~ توسۇق، دالدا. 嶂 zhàng يەر تۈزۈلۈشىنى ئېكىز، توسۇققا ئوخشاش چوققا: 层峦叠 ~ قاتمۇ-قات تاغلار.

幛 zhàng تەبرىكلەش ياكى تەزىيە بىلدۈرۈش ئۈچۈن بېغىشلىنىما يېزىپ سوۋغا قىلىنغان تاۋار رەخت.

瘴 zhàng نەم، تىنجىق ھاۋا.

ZHAO

钊 zhāo ئىلھامىلاندۇرماق، رىغبەتلەندۈرمەك.

招 zhāo ① قول پۇلاڭلاتماق، ئىشارەتقىلماق: 用手—— ~ 他来就了 قول ئىشارىتى قىلمۇبىدىم، ئۇ يېتىپ كەلدى. zhāodài [待招] كۈتۈۋالماق، zhāohu[呼招] مېھمان قىلماق. 1. قىچقىرماق، چاقىرماق: 你~~人有事找他 سېنى بىرسى چاقىرىۋاتىدۇ. 2. خەۋەر ئالماق: ~~老人 ياشانغانلاردىن خەۋەر ئالماق. ② قوبۇل قىلماق: ~集 يىغماق (ئادەمنى) /~收生学 ئوقۇغۇچى قوبۇل قىلماق/

⑧ بىلىمەك، چۈشەنمەك: 心～ 不宜 بىرنېمىنى كۆڭلىدىكىدەك بىرى بىلمەپ تۇرۇپ، بىرى بىرەكە ئېيتماسلىق. [会照] zhāohuì نوتا يولىلماق، نوتا تاپشۇرماق، نوتا. ⑨ ئېلان، ئۇقتۇرۇش: 知～ ئۇقتۇرماق/ 关～ ئېيتىپ تۇيماق. ⑩ قاراتماق، قاراپ، بويلاپ: ～敌人开枪 دۈشمەنگەقاراپتىپ ئوت ئاچماق/ ～着这个方向走 مۇشۇ يۆنىلىشىنى بويلاپ ماڭماق. ⑪ سېلىشتۇرماق: 对～ سېلىشتۇرماق.

兆 zhào ① <古> پال ئاچقاندا تاشپاقا قېپىنى كۆيدۈرۈشتىن كېلىپ چىققان يېرىسق (خۇراپاتتا). ② بېشارەت، ئالامەت، بەلگە: 征～ بەلگە، ئالامەت/ 佳～ ياخشىلىق ئالامىتى. ③ بېشارەت بەرمەك، خەۋەر قىلماق، دېرەك بەرمەك: 瑞雪～丰年 قوتلۇق قار مول ھوسۇلدىن دېرەك بېرىدۇ. ④ سان: 1. مىليون. 2. <古> تىرلىيون.

赵 Zhào جاۋ بەگلىكى.

笊 zhào [漉笊]lùzhào چوي ياسالغان قولۇڭ.

棹 zhào ① يالاق (قولۇڭ ھەيدەشتە ئىشلىتىلىدىغان). (كۆچمە مەنىدە) 1. قولۇڭ. 2. <方> قولۇڭ ھەيدىمەك. ② 'ئىز' بىلەن ئوخشاش.

罩 zhào ① قاپلىماق: 口～ ماسكا / 灯～ چىراغ چۈشمىسى. ② ياپما، يېپىپ قويىدىغان: 把菜～起来 سەينى يېپىپ قوي. ③ قاپلىما كىيىم: 袍～儿 قاپلىما تون. ④ كاتەك، قەپەز. ⑤ چۈدۈق تور (بېلىق تۇتىدىغان ئەسۋاب).

肇 zhào ①باشلىماق: ～端 باشلىنىش، مۇقەددىمە. ② يۈز بەرمەك: ～祸 بالا تېرىماق، ھادىسە يۈز بەرمەك.

曌 Zhào ئىسىال پادىشاھ ۋۇ زېتىيەن ئۆزىنىڭ ئىسمى ئۈچۈن ئىجاد قىلغان خەت.

ZHE

折 zhē 见另 zhé دۇمبۇلماق: ～头跟 سورۇماق: 跟～ يىقىلىپ دۇمبۇلاپ چۈشمەك /

了～都灯路，了黑天 / يانىدى قاراڭغۇ چۈشۈپ، كوچا چىراغلىرى يانىدى. ⑤ ئۇخلىماق: 躺下就～了 يېتىپلا ئۇخلاپ قالماق. ⑥ پېشىلنىڭ كەينىدە كېلىپ، مەقسەتكە يەتكەنلىكىنى ياكى ئەتىجىسىگە ئېرىشكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ: 猜～了 تېپىۋالماق (پەرەز قىلىپ تېپىۋالماق) 打～了 تەككۈزمەك.

爪 zhǎo ① 见另 zhuǎ ① تىرناق: 手～ قول تىرنىقى. ② پۇت، پەنجە، چاڭگال: 鹰～ قۇرغۇي چاڭگىلى. [牙爪] zhǎoyá(ئوخشتىش مەنىسىدە) قولچوماق، غالچا.

找 zhǎo ① ئىزدىمەك، تاپماق: ～东西 نەرسە ئىزدىمەك/ ～事做 ئىش ئىزدىمەك/ 好不了丢～ يېتەكەنىنى تاپماق قىيىن/～麻烦 ئاۋارە قىلماق. ② قايتۇرماق، ياندۇرماق: ～钱 پۇل قايتۇرماق/ ～零 پارچىسىنى ياندۇرماق.

沼 zhǎo كۆل، كۆلچەك. [沼气] zhǎoqì پاتقاق گازى، مېتان.

召 zhào ① چاقىرماق، ～号 چاقىرىق /～见 چاقىرىپ كۆرۈشمەك/～集 يىغماق، چاقىرماق/ ～开会议 يىغىن چاقىرماق. ② دەيزۇلاردا فاملە بولۇپ كېلىدۇ.

诏 zhào ① ئىمپېراتورماق. ② پەرمان، يارلىق.

照 zhào ① چۈشمەك، يورۇتماق: 拿灯～ ～ — ～ چىراغ بىلەن يورۇتۇپ باقماق/ 阳光普～ قۇياش نۇرى يورۇتماقتا. ② قارىماق: ～镜子 ئەينەككە قارىماق. ③ قارتماق، ئالماق، چۈشۈرمەك: 前门安天相张～ تىيەنئەنمېن ئالدىدا سۈرەتكە چۈشمەك. ④ رەسىم ياكى سۈرەت: 小～ كىچىك سۈرەت. ⑤ باشقۇرماق، قارىماق: ～你请 ⑥ 下—应 قاراپ قويىسىڭىز. بويىچە، ئاساسەن، بىنائەن: ～例 ئادەت بويىچە / ～样 مۇشۇ بويىچە، ئۇلگەبويىچە، ئاۋۇالقىدەك/依～ 他的意思 ئۇنىڭ دېگىنى بويىچە. ⑦ ئىسپات، دەلىل: 护～ پاسپورت/ 牌～ نومۇر، پەيجو.

磔 zhé <古> گەۋدەنى ئاجراتماق (بىر خىل جازا).

辙 zhé تىز (ھارۋىنىڭ). (كۆچمە مەنىسىدە) 1. يول: 抢～ ئالدى يول تالاشماق / 顺～ ئالدى ئۇدۇل يول. 2. قاپمىيە: 合～ تاپمىيە چۈشمەك. 3. <方> ئامال، چارە، يول: 没～了 ئامالىقالمىدى.

者 zhě ① ئالماش بولۇپ، كۆپىنچە ئادەمنى كۆرسىتىدۇ: 有好事～载船以入伙 ياخشى ئىشنى قىلغۇچى بىلەن كېمىگە ئولتۇرغۇچى بىلەن كۆرۈشمەك. ② پېئىللارغا ئۇلىنىپ كېلىپ، ئۇلارنى ئىسىمغا ئايلاندۇرىدۇ: 学～ ئالىم / 读～ كىتابخان / 作～ يازغۇچى، ئاپتور. ③ يارىدەمچى سۆز بولۇپ، تەنتەنىنى بىلدۈرىدۇ: 陈胜～, 阳城人也 چېن شېڭ ياڭچېڭلىق ئادەم / 云～, 水气 بۇلۇت سۇنىڭ پارىغا ئايلىنىشىدىن پەيدا بولىدۇ. ④<古> بۇ: ～回 بۇ قېتىم/～边 بۇ تەرەپكە.

锗 zhě گېرمانىي (Ge).

赭 zhě قوڭۇر، بېغىرەڭ:

哲 zhé ① پاراسەتلىك، ئەقىللىك، دانا: ～人 پاراسەتلىك ئادەم. [学哲] پەلسەپە، پەلسەپەۋى. ② دانىشمەن، ئەۋلىيا: 先～ بۇرۇن ئۆتكەن دانىشمەنلەر.

蜇 zhé مېدۇزا.

辄 zhé بىر خىل يېرىدىكەرەك بامبۇك بورا.

辄 zhé ھەر دائىم، ھەر قاچان، ھامان، ھەممىشە: 每至此～, 心觉恬神旷 ھەر قېتىم بۇ جايغا كەلگەندە، ھەممىشە ئىچىلىپ يايراپ كەتكەنلىكىنى ھېس قىلىمەن/ 所言～听 دېگەن گەپكە ھەممىشە كۆنىمەك.

蛰 zhé تىمشىلىق ئۆيقۇ، ئۆچەك: 伏～ قىشلىق ئۆيقۇغا كىرمەك / 入～ ئۆچەككە كەتمەك/ ～～ 虫 ئۆچەككە كىرىدىغان ھاشارات.

誓 zhé <古> قورقماق، ۆمىمە باسماق، تەشۋىشلەنمەك.

谪 zhé ① ئەيىبلىمەك، كايماق. ② <旧> ئەمەلدىن تۆۋەنلەتمەك.

凉就～一～ 水开把碗个两用了 قايناقسۇنسى ئىككى چىنە بىلەن سورۇسا سوۋۇيدۇ.

折 zhē ① 见另 shì ② 折磨: 被子蝎～了 چايان چېقىۋالدى. ② ئېچىشتۇرماق: 眼睛～ 慈洋切 يىمياز توغرىسا كۆزنى ئېچىشتۇرىدۇ.

遮 zhē 遮挡, 遮盖, 掩饰: ～丑 شەرمەندىچىلىكنى يوشۇرماق/ ～人耳目 كىشىلەرنىڭ كۆز - قۇلىقىنى تۇسۇۋالماق / 乌云～不住太阳 بولۇت قۇياشنىڭ نۇرىنى توسالمايدۇ/～档 不住 توسالماسلىق.

折 zhé ① 另见 zhē、shé ②折断, 折叠, 折磨: ～木花 ئۇشتۇمتاق: 禁止攀～ گۈل ۋە دەرەخلەرنى سۇندۇرۇشقا رۇخسەت قىلىنمايدۇ. (ئوخشىتىش مەنىسىدە) ياش تۇرۇپ ئۆلۈپ كەتمەك ～夭折 ۋاقتىسىز ئۆلمەك. [磨折] zhé: ～磨 ئازاب، جەبىر، ئازابلىماق: 解放前放～了尽受民人动劳 ～～ ئازادلىققىمن بۇرۇن ئەمگەكچى خەلق راسا ئازابئوقۇبەت چەكمەكتىدى. ② زىيانغا ئۇچرىماق، چىقىمدار بولماق: 兵损～ 将 ئەسكەردىكۇچ زىيانغا ئۇچرىماق. ③ بۇرۇلماق، يانماق، قايرىلماق: ～腰 ئېگىلىپ تەزىم قىلماق/ 转～点 بۇرۇلۇش نۇقتىسى/ 走到半路又～回来了 يېرىم يولغا بارغاندا يېنىپ كەلدى. [中折] zhé [衷折] zhōng كېلىشتۇرمەك، مۇرەسسە قىلماق. ④ قاتلىماق، پۈكلىمەك: ～衣服 كىيىمنى قاتلىماق/ ～尺 پۈكلەمە سىزغۇچ. ⑤ كىنىشكا، كۆۋاھنامە: 存～ ئامانەت كىنىشكىسى. ⑥ كۆرۈنۈش (سەھنە ئەسىرىدىكى). ⑦قايىل بولماق، قول قويماق: ～服 قايىل قىلماق/ 心～ قايىل بولماق. ⑧ كېمەيتمەك، سۇندۇرماق، چاقماق: 打～扣 كېمەيتىپ ھېسابلىماق/ 九～ 10 % كېمەيتمەك. ⑨ تۆتۈپ قالماق: ～帐 قەرزگە تۇتۇپ قالماق/ 变～ ساتماق (ئۆزگەرسەكبەرەكلىرىنى).

顺 ～ بويلاپ/ 照 ～ قاراپ.

ZHEI

这 zhè 见另zhèi (zhè)'这' بىلەن ئوخشاش بولۇپ، جانلىق تىلدا ئىشلىتىلمىدۇ: ～ 个 بۇ/ ～些 بۇلار/ ～年 بۇ يىل، شۇ يىل/ ～三年 بۇ ئۈچ يىل.

ZHEN

贞 zhēn ① پاك، قەتئىي، دىيانەتلىك: 忠 ～ ساداقەت/ 坚～不屈 قەيسەر، تىز پۈكمەسلىك. ② ئاياللار، سادىق: ～女 پاك ئايال، دىيانەتلىك ئايال، ئىپپەتلىك ئايال. ③ ئاچماق، باقماق: ～卜 پال ئاچماق، رەم سالماق (خۇراپاتتا).

侦 zhēn تەكشۈرمەك، تەكشۈرۈپ كۆزەتمەك، رازۋېدكا قىلماق، تەھقىقلىمەك: ～探 چارلىماق، رازۋېدكا قىلماق/ ～查案件 دېلونى تەھقىقلىمەك/ ～察机 چارلىغۇچى ئايروپىلان.

帧 zhēn بىر پارچە رەسىم: 画～ بىر پارچە رەسىم. [帧装] zhuāngzhēn يىغىلمىدىغان (مۇقاۋا، بەت، قىستۇرما رەسىم قاتارلىقلارنى).

桢 ① zhēn قاتتىق ياغاچ. ② <古> تۈۋرۈك (تام سۇپىسىنى قوش تۇچۇن ئورنىتىلغان تۈۋرۈك). [干桢] gàn zhēn (ئوخشىتىش مەنىسىدە) تايانچ خادىم، تايانچىلار.

祯 zhēn بەخت، سائادەت، ئامەت، ياخشىلىق ئالامىتى.

针 zhēn ① يىگنە. [对针] ～～: قارىتا zhēnduìzhēn 的进改出提，点缺的中作工着法办خىزمەتتىكى يېتەرسىزلىكلەرگە قارىتا، ئۇنى ياخشىلاش چارىسىنى ئوتتۇرىغا قويماق. ② يىگنىسىمان نەرسىلەرنى كۆرسىتىدۇ: 大～ يىگنە مېخ / 松～ قارىغاي يوپۇرمىقى/ 秒～ نوتا ئۇچى / 钟～和分～、时有上表ئەتتە سائەت، مىنۇت ۋە سېكۇنت بار. [指南针] zhǐnánzhēn ③ يىگنە يېيىلغان داۋالىماق: ～灸 يىگنە سانجىپ داۋالىماق. [针刺麻醉] zhēncìmázuì يىگنە سانجىپ

～石 ئوخرا.

褶 zhě ① قمر، قات، پۈرمە: 百～裙 پۈرمە يوپكا، قاتلاق يوپكا. ② پۈرۈم، پۈرمە: 子～是净上服衣 ھەممە يېرى پۈرۈم بولۇپ كېتىپتۇ/这张纸有多好～子 بۇ قەغەز پۈرلىشىپ كېتىپتۇ.

这 zhè ① 另见 zhèi بۇ: ～个/～些 بۇلار/～里 بۇ يەر/～块 بۇ/～么这 [zhème] مۇنداق، شۇنداق، مۇشۇنداق: ～～了好就办 مۇشۇنداق قىلسا بولىدۇ. ② ئەمدى، شۇ تاپتا، ھازىرلا: 我～走就 مەن ھازىرلا ماڭىمەن.

柘 zhè كۈدرانىيە دەرىخى.

浙 Zhè جېجياڭ ئۆلكىسىنى كۆرسىتىدۇ.

蔗 zhè شېكەر قومۇشى.

嘱 zhè خوپ، ماقۇل.

鹧 zhègū [鸪鹧] ئورمان كەكلىكى.

蟅 zhè كەتمەن قوڭغۇز.

着 zhuó، zháo، zhāo见另zhe ① يارىدەمچى سۆز بولۇپ، پېئىللىنىلىك كەيپىدە كېلىپ: 1. ھەرىكەتنىڭ داۋاملىشىۋاتقانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 走～ ماڭىۋاتىدۇ/等～ ساقلاۋاتىدۇ/开～会 يىغىن ئېچىلىۋاتىدۇ. 2. نەرسىلەرنىڭ قانداق ھالەتتە تۇرغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 桌上放～一本书 ئۈستەلدە بىر پارچە كىتاب تۇرىدۇ/墙上挂～一幅画 تامغا بىر پارچە رەسىم ئېسىقلىق تۇراتتى. ② يارىدەمچى سۆز بولۇپ، '呢' خېتى بىلەن قوشۇلۇپ كېلىپ دەرىجىنى بىلدۈرىدۇ: 好～呢 بەك ياخشى/这小孩精儿～呢! بۇ بالا ناھايىتى زېرەك! ③ يارىدەمچى سۆز بولۇپ، پېئىللىنىڭ ياكى دەرىجىنى بىلدۈرىدىغان سۆيەتلەرنىڭ ئاخىرىدا كېلىپ، بۇيرۇق ياكى تاپىلاشنى بىلدۈرىدۇ: 听～! سەن ئاگلاپ تۇر!/大～步走 چوڭراق بېسىپ ماڭ! ④ بەزى پېئىللارنىڭ ئاخىرىدا كېلىپ، شۇ پېئىلنىڭ سۆز ئالدىدىكى يارىدەمچىسىگە ئايلاندۇرىدۇ:

لەن ئوخشاش.

斟 zhēn قىزىماق: ～ 酒 ماراق قۇيماق/ 我给上 ～ 水碗 ماڭا بىر چىنە سۇ قۇيۇپ بېرىڭ. [斟酌] zhēnzhuó (كۆچمە مەنىدە) ئويلىشىپ كۆرمەك، قارىماق: 请你～～办理 ئۆزىڭىز ئويلىشىپ كۆرۈپ بىر تەرەپ قىلارسىز.

甄 zhēn تەكشۈرمەك: ～ 别 تەكشۈرۈپ پەرق ئەتمەك/ ～ 拔才人 ئىختىساسلىق كىشىلەرنى تەكشۈرۈپ ئۆستۈرمەك.

箴 zhēn ① '针①' بىلەن ئوخشاش. ② نەسىھەت، پەندى-نەسىھەت: ～言 نەسىھەت، پەندى-نەسىھەت. ③ نەسىھەت قىلمىش ئاساس قىلىنغان بىرخىل ژانىر.

诊 zhěn تەكشۈرمەك، كېسەل كۆرمەك: ～断 دىئاگنوز قويماق، / ～脉 تومۇر تۇتماق / 门～ كېسەل كۆرمەك/出～ سىرتقا چىقىپ كېسەل كۆرمەك.

轸 zhěn ① <古> ياستۇق ياغاچ (ھارۋىنىڭ ئارقا تۇغرا ياغىچى). ② قايغۇ، قايغۇرماق:

～ 悼 قايغۇلۇق تەزىيە/ ～ 怀 ھەسرەت چېكىپ سېغىنماق، ئويلىماق/ ～ 恤 ئېچىنماق، ئىچ ئاغرىتماق. ③ يۇلتۇز نامى.

畛 zhěn ئېتىز يولى، كىچىك يول. (كۆچمە مەنىدە) چەك، چېگرا: 不分～域 چېگرا ئايرىماسلىق.

疹 zhěn ئەسۇە، تاشما: 湿～ ھۆل تەمرەتكە. [疹子] zhěnzi قىزىل (كېسەل).

袗 zhěn يالاڭ كىيىم.

枕 zhěn ① ياستۇق، تەكىيە. [木枕] zhěnmù شپال، ياستۇق ياغاچ. ② قويماق: ～着头 باشقا ياستۇق قويماق/ ～戈待旦 دائىم تەييار تۇرماق.

缜 zhěn ئەتراپلىق، مۇكەممەل، ئىنچىكە، پۇختا: ～密的考思 ئەتراپلىق ئويلىنىش.

稹 zhěn '缜' بىلەن ئوخشاش.

鬒 zhěn قويۇق: ～发 قويۇق چاچ.

圳 zhèn <方> ئېتىز بويىدىكى

نارکوزقسملماق. ④ شەپرىس: ～头 شەپرىس يەڭنىسى. ② ئوكۇل: 打～ ئوكۇل سالماق / 防疫～ يۇقۇملۇق كېسەلدىن مۇداپىسىنە كۆرۈش ئوكۇلى.

珍 zhēn ① ئەتىۋارلىق، ئىسىل: 奇～异宝 تەپىلغۇسىز گۆھەر. ② قىممەت باھالىق: ～禽异兽 ئەتىۋارلىق قۇشلار ۋە ئاجايىپ ھايۋانلار. ③ قەدىرلىمەك، ئەتىۋارلىماق: 人世之～ كىشىلەر ئەتىۋارلايدۇ/ ～惜 قەدىرلىمەك، ئايىماق/ ～视 قەدىرلىمەك، ئەھمىيەت بەرمەك.

胗 zhēn 鸡～儿肝 تاشلىق: تاشلىقى توخۇ تاشلىقى.

真 zhēn ① راست، چىن، ھەقىقىي: ～相 白大相 ھەقىقىي ئەھۋال ئېنىقلاڭماق/ 千～万确 پۈتۈنلەي توغرا/ 传～ ئۆز ئەينى بويىچە يەتكۈزمەك. [真理]zhēnlǐ ھەقىقەت. [真天]1. tiānzhēn ئاق كۆڭۈل، پاك، مەسۇم. 2. سادا، گۈدەك. ② ھەقىقەتەن، راستتىن، راستتىنلا: ～好 ھەقىقەتەن ياخشى / ～高兴 راستتىنلا خۇشال بولماق. ③ ئېنىق: 字小太，～不看 خەت بەك كىچىك بولغاچقا ئېنىق كۆرۈنمەيۋاتىدۇ/ 很得听～ ناھايىتى ئېنىق ئاڭلىنىۋاتىدۇ.

砧 zhēn سەندەل، دۆشە: 板～ تۆمۈر سەندەل/ ～铁 دۆشە.

蓁 zhēn ① بارا-قسان: ～～叶其 يوپۇرماقلىرى بولۇق. ② تىكەن: 深～ كۆپ تىكەنلىك.

臻 zhēn ③棫' 'بىلەن ئوخشاش: ～狉(pī) قويۇق ئوت-چۆپلۈك.

榛 zhēn ① ئورمان ياكىقى. ② قويۇق ئۆسكەن تىكەن: ～莽 قويۇق دەل - دەرەخ ۋە ئوت - چۆپلەر. ③ دەل - دەرەخلەر ئىرمىش - چىرمىش بولۇپ ئۆسمەك.

臻 zhēn ئەھۋالنىڭ ياخشى تەرەپكە قاراپ ئۆزگەرگەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ. ～日 完善 كۈندىن - كۈنگە مۇكەممەللەشمەك.

椹 zhēn 另见 shèn '砧' بىر-

镇 zhèn ① باسماق، توخ-
تاتماق: ～ 尺 قەغەز باس-
تۇرۇچ. ② باستۇرماق،
بېسىقتۇرماق: ～ 反 ئەكسىل-
ئىنقىلابچىلارنى باستۇرماق.
③ تىنچ: ～ 静 تىنچىماق،
تىنچلانماق/ ～ 定 ئېغىر-
بېسىق، تىنچلاتماق. ④بازار:
～ 城 شەھەر بازىرى/ 村 ～
يېزا بازىرى. ⑤ مۇزلاتماق:
～ 冰 مۇزلىتىلغان
گازلىق سۇ. ⑥ ھەر دائىم:
～ 年十 随相 ئۇن يىل
ئەگىشىپ يۈرمەك.

ZHENG

丁 dīnɡ 见另 zhēnɡ [丁丁]
zhēnɡzhēnɡ تاق ـ تاق (دەرەخ
كېسىش ئاۋازى)، تىرىك ـ
تىرىك (ساز ئاۋازى).

正 zhèn 见另 zhēnɡ بىر-
رىنچى ئاي: 新 ～ يېڭى
يىلنىڭ بىرىنچى ئېيى.

征 zhēnɡ ① سەپەر، يۈرۈش
قىلماق: ～ 帆 سەپەر كېمە-
سى/ 途 ～ 上踏 سەپەرگە
ئاتلانماق. ② جازا يۈرۈشى:
～ 出 جازا يۈرۈشىگە چىقە-
ماق/ ～讨 جازا يۈرۈشى
قىلماق. [征服] zhēnɡfú
بېقىندۇرماق، بويسۇندۇر-
ماق: ～～自然 تەبىئەتنى
بويسۇندۇرماق. ③ ئالا-
ماق: ～ 应 伍入 چاقىرىق
بويىچە ئەسكەر لىككەكىرمەك/
～ 税 باج ئالماق. ④ قوبۇل
قىلماق: ～稿 ماقالە قوبۇل
قىلىماق/ ～ 求群众意见
ئاممىنىڭ پىكرىنى ئالماق.
⑤ ئىسپات، دەلىل: 可物实有
～ مادددىي ئىسپات بار. ⑥
بەلگە، ئالامەت: 特 ～ خۇ-
سۇسىيەت، ئالاھىدىلىك/ ～
兆 ئالامەت، بېشارەت.

怔 zhēnɡ [忡怔] zhōnɡ
يۈرەك سالماق. [忪怔]
zhēnɡ zhōnɡ قورقماق، چۆ-
چۈمەك، دەككە ـ دۈككە.

钲 <古> zhènɡ 见另 zhēnɡ
ھەربىي يۈرۈش قىلغاندا
چېلىنمىدىغان بىر خىل ساز.

症 zhēnɡ 见另 zhènɡ [结症]
zhēnɡjié تۈگۈن، تۈگۈن-
چەك، (ئوخشىتىش مەنىسىدە)
پېشكەللىك، ئىللەت.

争 zhēnɡ ① تىرىشماق،

ئۆيدىق. كۆپىنچە يەر نامىغا ئىشلىتىلىدۇ.

阵 zhèn ① سەپ: ～线 سەپ، فرونت / 严～以待 تارتىپ تەييار تۇرماق. (كۆچمە مەنىدە) جەڭمەيدانى، ئالدىنقى سەپ: 亡～ قۇربان بولماق (جەڭ مەيدانىدا). zhènyíng[营阵] لاگېر: 革命～～ ئىنقىلابىي لاگېر. ② مىقدار سۆز: 刮了一～风 بىر پەس شامال چىقتى. (كۆچمە مەنىسىدە) ۋاقىت، چاغ، مەزگىل: 这一～子工作忙 بۇ بىر مەزگىللىك خىزمەت ئالدىراش بولۇۋاتىدۇ.

纼 zhèn كىالە، ئات قاتارلىقلارنى باغلايدىغان ئارقان.

鸩 zhèn قوزغۇن. ② زەھەرلىك هاراق، ئوغا، زەھەر: 饮～止渴 ئۇسسۇزلۇقنى ئوغا بىلەن قاندۇرماق. ③ زەھەرلىمەك، ئوغا بەرمەك.

振 zhèn ① تەۋرەتمەك: ～笔直书 قەلەم تەۋرەتمەي كىتاب يازماق / ～铃 قوڭغۇراق چالماق / ～臂高呼 قولىنى كۆتۈرۈپ ئۇۋلىۋەتكەن توۋلىماق. ② كۆتۈرۈلمەك، جانلانماق: ～兴 كۆڭلى ئۆرلەندۈرمەك، جانلاندۇرماق / 精神一～ روھىي بىمىردىن كۆتۈرۈلمەك. ③ ئۆتۈزماق: ～乏绝هارغىنلىقىڭە روھسىزلىقتىن قۇتۇلماق.

赈 zhèn يارىدەم بەرمەك، قۇتقۇزماق: ～灾 ئاپەتتىن قۇتقۇزماق/ ～代工以 ئىش تېپىپ بېرىش يولى بىلەن يارىدەم قىلماق.

震 zhèn ① تەۋرىمەك، سىلكىنمەك: 地～ يەر تەۋرىمەك/ ～耳 قۇلاقنى پۈتتۈرۈۋەتمەك. ② چۆچۈتۈۋەتمەك: ～惊 ھەيران قالدۇرماق، چۆچۈتۈۋەتمەك/ ～怒 دەرغەزەپكە كەلمەك. ③ پالچىلىقتىكى سەككىز سىمۇوللۇق بەلگىنىڭ بىرى: '☳' گۈلدۈرماممنى بىلدۈرىدۇ.

朕 zhèn①<古> بىز، بىزنىڭ (پادىشاھنىڭ ئۆزىنى ئاتىشى). ② بېشارەت، ئالامەت، بەلگە.

瑱 zhèn <古> قۇلاققا ئاسىدىغان قاشتاش.

ھەندە) تۇزىمەك، تۇزەشتۇر-
مەك، رېمونت قىلماق: 坏了 桌
子~— ~ ئىشتەل سۇنۇپ
كەتتى، رېمونت قىلىپ قو-
يايلى/ ~ 新如旧 كونىنى
تۇزەپ يېڭىدەك قىلىۋەتمەك.
④ ئەدىپىنى بەرمەك، قىينا-
ماق: 不要随便 ~ 人 خالى-
غانچە كىشىلەرنىڭ ئەدىپىنى
بەرمەسلىك كېرەك.

正 zhèng见另zhēng①توغرا،
دەل: ~ 午 دەل چۈش ۋاقتى/
~ 中 دەل ئوتتۇرىسى، مەر-
كىزى /~南~北 دەل جەنۇب
ۋە دەل شىمال. (كۆچمە مەنە-
دە) 1. قانۇنلۇق، قائىدە-
لىك: ~ 派 توغرا، دۇرۇس،
تۈز/ ~ 当 مۇۋاپىق، ئورۇن-
لۇق. 2. تۆت چاسا: ~方形
كۆادرات. [经正]zhèngjing
1. دۇرۇس، توغرا: ~~人دۇ-
رۇس ئادەم / ~~话 توغرا
گەپ. 2. مۇۋاپىق: ~~事
ئورۇنلۇق ئىش. ② توپتوغرا،
دەل: 你来得~好 دەل ۋاقتىدا
كەلدىڭىز/ 钟时 ~ 打十二下
سائەت توپتوغرا 12 نى
ئۇردى. ③ ھەرىكەتنىڭ دا-
ۋام قىلىۋاتقانلىقىنى بىلدۈ-
رىدۇ: 在现 ~ 开着会 ھا-
زىر مەجلىس ئېچىلىۋاتىدۇ/
我 ~ 出门来他了 مەن
سەرتقا چىقاي دەپ تۇرسام،
ئۇ كەلدى. ④ تۈزەتمەك،
تۈزىمەك: ~ 误 خاتانى
تۈزەتمەك/ 给他 ~音 ئۇنىڭ
تەلەپپۇزىنى توغرىلايلى. ⑤
تازا، ساپ: ~黄 توق سېرىق/
~色 رەڭگى ساپ/ ~味
تەمى ساپ. ⑥ يۇز، ئۆڭ:
1. ~面 ئوڭ تەرەپ/ ~比
ئوڭ تاناسىپ 2. مۇسبەت:
~电 مۇسبەت زەرەت / ~角
مۇسبەت بۇلۇڭ / ~极 مۇس-
بەت قۇتۇپ/ ~项 مۇسبەت
تۈر/ ~数 مۇسبەت سان.
3.~本 رەسمىي نۇسخا/ ~册
رەسمىي دەپتەر.

证 zhèng ① ئىسپاتلىماق،
دەلىللىمەك: ~明 گۇۋاھلىق
بەرمەك، ئىسپاتلىماق/ ~
几何题 گېئومېتىرىيىلىك مەسە-
لىلەرنى ئىسپاتلىماق. ②
ئىسپات، دەلىل: ~据 دەلىل-
ئىسپات/ 工作 ~ خىزمەت
كىنىشكىسى.

تالاشماق: ～ 夸 تالاشماق، تارتمۇالماق/ ～ 先后恐 بىر - بىردىن قېچىشماي/ ～ 论 مۇنازىرە. ② تالاش-تارتمش: 意之气 ～ قىزىق قانلىق قىلماق. ③〈方〉كەم، ئاز. ④〈古〉قانداق، نېمە.

挣 zhèng见另 zhēng [扎挣]

挣 zhēng جان تالاشماق، سەكراتقا چۈشمەك: 垂死作人敌 ～～ دۈشمەنلەر ئۆلۈم ئالدىدا جان تالاشماقتا.

峥 zhēngróng [嵘峥]

1. چوقچايغان ۋە ئېگىز قىيا كۆتۈرگەن: 山势～～ تاغلار ئېگىز ۋە چوقچىيىپ تۇرمىدۇ.

2. ئاجايىپ، ئالاھىدە: ～～ 岁月～～ ئاجايىپ يىللار، جۈشكۈنلۈك يىللار.

狰 zhēng [狰狞]

zhēngníng يىرتقۇچ، يىرگىنچلىك، رەزىل: 面目～～ ئەپتى-بەشىرىسى يىرگىنچلىك.

睁 zhēng كۆزنى ئاچماق.

铮 zhēng تىرىك-تىرىك، جىرىك-جىرىك، جارانگ-جۇرۇك.

筝 zhēng〈古〉سازمتۇر.

[筝风] zhēngfēng لەگلەك.

烝 zhēng ① نۇرغۇن، كۆپ. ② كۆزەل. ③ '蒸' نىڭ ئوخشاش.

蒸 zhēng ①پارىغا ئايلانماق: ～发 پارىغا ئايلانماق /～气 هور، پار. [蒸蒸]zhēngzhēng كۆتۈرۈلمەك، ئۆرلىمەك: ～～日上 كۈنسايىن ئۆرلىمەك، كۈندىن-كۈنگە يۇكسىلمەك. ② ھورداش، دوستلىمەك: ～馒头 چىگمومۇا پىشۇرماق.

拯 zhěng قۇتقۇزماق، قۇتۇلدۇرماق: ～救被压迫的人民 ئېزىلگۈچى خەلقلەرنى قۇتۇلدۇرماق.

整 zhěng ① رەتلىك: ～洁 رەتلىك ۋە پاكىز/ ～齐 كىتابلار ناھايىتى رەتلىك قويۇلغان. ② تولۇق، پۈتۈن: 无～缺 تولۇق، مۇكەممەل/ ～套书 بىر يۈرۈش كىتاب/ ～了一天 كۈن بويى ئالدىراش بولماق. [整数]zhěngshù پۈتۈن سان. ③ تەرتىپكە سالماق، رەتكە سالماق: ～队 قوشۇننى تەرتىپكە سالماق/ ～风 ئىستىل تۈزەتمەك (كۆچمە

خۇەيشۇي دەريياسىنىڭ جەنۇبى. 2. ئىسىم ياكى ئالماشلارنىڭ كەيىنىدە كېلىپ، بېقىنىدىلىق مۇناسىۋەتنى بىلدۈرىدۇ: 人民～ 劳动 خەلقىنىڭ ئەمگەكچانلىقى/ 余～生活 ھېيىنىڭ تۇرمۇشۇم. ② ئالماش بولۇپ كېلىدۇ: 爱～ 重 ئۇنى سۆيىمىدۇ 尽不～ 取 ھەم ھۇرمەتلەيدۇ/ 为一偶～ 配支] يېتەكچىلىك قىلماق، zhīpèi ئورۇنلاشتۇرماق: 由～～ 你 سىز ئورۇنلاشتۇرۇڭ. ④ شۆبە، تارماق: 流～ ئۇلارنى بىر نەچەنەپ يولغا سالايلى. [配支] 都们他把 ～出去 تارماق ئېقىم/ ～店 شۆبەدۇكان. [离支] zhī 1. تارقاق، چېچىلاڭغۇ: ～～ 破碎 پارچە - پۈرات. 2. چۈۋالچاق: 言语～～ گەپ-سۆز زىچۈۋالچاق. ⑤ مىقدار سۆز بولۇپ كېلىدۇ: 一～ 军队 بىر ئوشۇن / 一～ 笔 بىر قەلەم. ⑥ مۆچەل: 十二～ 12 مۆچەل. [支 zhīwǔ] ئۆزىنى قاچۇرماق: ～～ 其词 دۇدۇقلاپ سۆزلىمەك، تىلىنى چاينىماق/ 一～～ 味 ھەدەپ ئۆزىنى قاچۇرماق.

芝 zhī ① گانو دەرمازەمبۇرۇغى. ② <古> داغۇركىمردىشى.

支 zhī ① تىكمەك، تىكلىمەك: 把帐篷～起来 چېدىرنى تىكمۇبتەيلى. (كۆچمە ھەنىدە) بەرداشلىق بەرمەك: 可不乐～ خۇشلۇقنا چىدىيالماي قالماق. [援支 zhīyuán] ئارىدەم بەرمەك: 坚决～～第三 世界各国人民的革命斗争 ئۈچىنچى دۇنيادىكى ھەرقايسى ئەل خەلقلىرىنىڭ ئىنقىلابىي كۈرىشىنى تەتۈي قۇللايلى. ② پۇل ئالماق ياكى پۇل بەرمەك: 他已经～了 工资 ئۇ ئىش ھەققىنى ئېلىپ بولدى/ 把工资～给他 ئىش ھەققىنى بەرمەيلى. ③ بىر نەمە دەپ كەتكۈزمەك: 把他们都～出去 ئۇلارنى بىر نەمەدەپ يولغا سالايلى. [配支]

政 zhèng ① سىياسىي: ～党 سىياسىي پارتىيە / ～纲 سىياسىي پروگراممىسى / 参～ سىياسىي پائالىيەتكە قاتناشماق. [治政] zhèngzhì سىياسىي. [府政] zhèngfǔ ھۆكۈمەت. [体政] zhèngtǐ سىياسىي تۈزۈم، [权政] ھاكىمىيەت فورمىسى. [策政] zhèngcè ھاكىمىيەت. ② دۆلەت سىياسىتى: 财～ مالىيە دۆلىتى / ～民 خەلق دۆلىتى / 邮～ پوچتا دۆلىتى / 校～ مەكتەپ دۆلىتى.

钲 zhēng 见另 zhèng فېر - مېتالنىڭ بۇرۇنقى ئاتىلىشى.

症 zhēng 见另 zhèng كېسەل، كېسەللىك: ～候 كېسەل ئالامىتى / 霍乱～ خولېرا كېسەللىكى / 急～ جىددىي كېسەللىك / 不治之～ ساقايماس كېسەل / 对～下药 كېسەلگە قاراپ دورا بەرمەك.

郑 Zhèng جېك بەگلىكى. [郑重] zhèngzhòng تەنتەنەلىك، جىددىي، ئەستايىدىل: ～其事 ئەستايىدىل، جىددىي ئېتىبار بىلەن.

诤 zhèng مەسلىھەت بەرمەك. ～谏 مەسلىھەت بەرمەك: 诤～ مەسلىھەت قىلماق / ～言 پەندى-نەسىھەت، تەكلىپ. [友诤] yǒuzhèng يېقىن دوست، سىرداش دوست.

挣 zhēng ① كۈچەنمەك: ～脱 قۇتۇلماق، بوشانماق / ～开 يېشىۋەتمەك. [挣命] zhēngmìng جان تالاشماق. [揣挣] chuàizheng جان تالاشماق. ② تېرىشمەك، تاپماق: ～钱 پۇل تاپماق. 见另 zhèng

ZHI

之 zhī ① غاتوغرا (dē)'的': 1. سۆزلەت ياكى كېلىدۇ: ئىسىملارنىڭ كەينىدە كېلىپ، سۆزلەتلەش مەنىسىنى بىلدۈرىدۇ: 万百～ مىليون قوشۇن / 三～分 ئۈچتىن بىر قىسمى / 光荣～家 شەرەپلىك ئائىلە / 百万～前 (～) مىليون يىللار بۇرۇن / 三天～后 (～) ئۈچ كۈن ئىچىدە / 水淮～南 دەريا-سۇلار ئىچىدە.

求～ بىلىم ئىزدىمەك /无～ بىلىمسىز، ④ باشقۇرماق، جۇڭقۇرماق: ～县 ناھىيال/ ～府 دوتەي، ۋالىي. ⑤<古> ,智، بىلەن ئوخشاش. ٦چوك.

蜘 zhī [蛛蜘 zhīzhū] ئۆمۈ-

脂 zhī ① ماي، ياغ، ياغلىق ماددا. ② ئەڭلىك: ～粉 ئۇپا-ئەڭلىك.

稙 zhī چىلگە (بالدۇر تېرە-لمدىغان ۋە بالدۇر پىشمدىغان زىرائەتلەر): ～谷子 چىلگە تېرىق /白玉米～ چىلگە قوناق.

执 zhí ① تۇتماق، ئىگىلەپ تۇرماق، ئىلكىدە تۇتماق: ～笔 قەلەم تۇتماق، يازماق/ ～政 ھاكىمىيەتنى قولغا ئالماق، ھاكىمىيەتنى ئىلكىدە تۇتماق. (كۆچمە مەنىدە) جا-ھىللىق قىلماق، تۇرۇۋالماق: ～意去要 بارمەن دەپ تۇرۇ-ۋالماق /～不迷悟 ھوشىنى تاپماي، خاتالمقىدا جاھىل-لىق بىلەن تۇرۇۋالماق. [执争 zhēngzhí] تالاش - تارتىش، بەس - مۇنازىرە. ② ئىجرا قىلماق، ～礼恭恭敬敬 تەزىم بەجا كەلتۈرۈپ، ھۆرمەت بىلە-دۇرمەك. [执行 zhíxíng] ئىجرا قىلماق، بەجىرمەك، ئادا قىلماق، ئورۇندىماق. ③ تىلە-خەت، ھۆججەت: 回～ ھۆجە-جەت، ئۆچۈر قەغىزى /收～ تىلخەت. [执照 zhízhào] گۇ-ۋاھنامە، ئىجازەتنامە. ④ تۇ-تۇۋالماق، قولغا چۈشۈرمەك.

繁 zhí ① باغلىماق. ② قا-مىماق، ئەزەربەنت قىلماق. ③ چۈلۈۋۈر، تىزگىن.

直 zhí ① تۈز: ～线 تۈز سىزىق /～立 تۈز تۇرماق. (كۆچمە مەنىدە) 1. ئادىل، ھەققانىي، دۇرۇس، لىللا، خالىس: 是非曲～ ھەق - نا-ھەق ۋە يولسىزلىق - يولسىزلىق/ 理～气壮 مەردانىلىك بى-لەن، مەردانە. 2. ئۇدۇل، ئوتتۇرلا: ～通北京 ئۇدۇل بېيجىڭغا توتاشماق: ئوتتۇرلا بېيجىڭغا قاتنىماق /～达车客 ئۇدۇل (بىۋاسىتە) بارىدىغان ئاپتوبۇس. [接直 zhíjiē] بىۋاسىتە، توپتوغرا. ② رۇس-لماق، تۇزلىمەك: ～起来腰

岐 zhī ئىملىق سۆز.

枝 zhī ①شاخ، پۇتاق: 树～ ②يا لغۇز، يەككە، بىر: 柳～ دەرەخ شېخى/ 外甥～ قېرىنداش يا لغۇز ئوغۇل/ 生外节/ ～يوق يەردىن پۇتاق چىقارماق. [节枝](zhījié) 1. پۇتاق، شاخ: 这事又有了～～ بۇ ئىشتىن يەنە پۇتاق چىقتى. 2. ئۇششاق - چۈششەك، پارچە- پۇرات: ～～问题 ئۇششاق چۈششەك مەسىلىلەر. ② تال، دانە (مىقدارسۆز): 一～花 بىر تال ئۇرۇك چېچىكى/ 一～铅笔 بىر تال قەلەمنىڭ.

肢 zhī پۇت - قول: 四～ پۇت-قول/断～再植 ئۈزۈلگەن پۇت - قولنى قايتا ئۇلىماق.

氏 zhī 另 见 shì 738 - بەت ‘氏阙’(yuānzhī) غا، يەنە 800 - بەتتىكى ‘氏月’ (Yuè) غا قارالا.

胝 zhī 500 - بەتتىكى ‘胝胼’ (piánzhī)غا قارالا.

祇 zhī ھۆرمەتلىمەك، ئىززەتلىمەك.

只 zhī 另 见 zhǐ ① تۈياق، پاي، دانە (مىقدار سۆز):一～鸡 بىر توخۇ/两～手 ئىككى قول. ② يالغۇز، يەككە، بىر: ～身 يالغۇز ئۆزى، ئۆز ئالدىغا/ ～字片纸 قەغەزدىكى يالغۇز خەت. [只眼](zhǐyǎn) (كۆچە مەنىدە) ئالاھىدە چۈشەنچە: 独～～ مۇستەقىل پىكىر، مۇستەقىل كۆز قاراش.

织 zhī توقۇماق: ～布 رەخت توقۇماق/ ～毛衣 پويا توقۇماق/ ～席 بورا توقۇماق. ئلايدىغان قاچا.

卮 zhī <古> ھاراق قاچىسى.

栀 zhī شاتارى دەرىخى.

汁 zhī ① شىرنا، شەربەت: 橘～ ئاپېلسىن شەربىتى. ② سۇيۇقلۇق: 墨～ سىياھ.

知 zhī ① بىلىمەك، ئۇقماق: 无不～言 بىلگەنلىنى ئېيتماي قويماسلىق / 人～自有贵人 ئادەمنىڭ قەدىر - قىممىتى ئۆزىنى بىلىشتە. [觉知](zhījué) ئەدراك، ئاڭ: 感～ ھېس، تۇيغۇ، سېزىم. ② ئۇقتۇرماق، بىلدۈرمەك: 通～ ئۇقتۇرماق: 告～ رۇخسەت /～照 خەۋەر قىلماق، ئېيتىپ قويماق. ③ بىلىم:

扶 zhī تەرمەك، ئالماق، ئۇزمەك: ～拾 تۇپلىماق، يىغماق.

蹠 zhí ① پۇت پەنجىسى: ～骨 ئايىغ پەنجە سۆڭىكى. ② تاپان، پۇت ئالقىنى.

踯躅 zhízhú [踟躇] ئۆيىقتىن بۇيىاقفا مېڭىپ يۈرمەك، ئايلىنىپ يۈرمەك: 旧～ 头街 者业失少多有会社 كوندا جەمئىيەتتە نۇرغۇنلىغان ئىشسىزلار كوچىلاردا ئايلىنىپ يۈرەتتى.

止 zhǐ ① توختىماق، توختاتماق، تۇرۇپ قالماق: ～步 توختىماق /～血不流 قان توختىماي ئېقىۋەرمەك /无学～境 ئۆگىنىشنىڭ چېكى يوق؛ مەڭگۈ ياشا، مەڭگۈ ئۆگەن. ② توختاتماق، چەكلىمەك، توسماق: 制～ توختىتاتماق، توسماق /～血 قان توختاتماق /～痛 ئاغرىقنى توختاتماق، ئاغرىقنى تىنىچىتماق. ③ －غىچ/ه －قىچە؛ －گىچە/ －كىچە: 自期日名报 二月六 日七至起日十 日一月～ تىزىمغا ئالدۇرۇش ۋاقتى 20－ ئىيۇن دىن باشلىنىپ، 1－ ئىيۇلدا ئاخىرلىشىدۇ. ④ پەقەت، يالـ ～有此数 پەقەت مۇشۇنچىلىكلا بار /不～一回 بىرلا قېتىم ئەمەس؛ بىر قېتىم بىلەنلا توختىغىنى يوق.

址 zhǐ ئادرېس، ئورۇن: 旧～ يۇرت، بۇرۇنقى ئادرېس /住～ ئادرېس، تۇرۇشلۇق ئورۇن؛ جاي.

芷 zhǐ <植> داغۇر كىرىشى.

沚 zhǐ سۇ ئوتتۇرىسىدىكى كىچىك پارچە يەرلەر.

祉 zhǐ بەخت، سائادەت.

趾 zhǐ ① پۇت: ～高气扬 كۆرەڭلەپ كەتمەك، كىبىرلىك، تەكەببۇر. ② پۇتنىڭ بارماقلىرى: ～骨 بارماق سۆڭىكى (ئاياغنىڭ) /～脚的鸭 中间有蹼 ئۆردەكنىڭ بارماقلىرى ئارىسىدا پەردە بولىدۇ.

只 zhǐ 见另 zhī پەقەت، ... 国中救够能义主会社有～ جۇڭگونىڭ پەقەت سوتسىيالىزملا قۇتۇلدۇرالايدۇ. [是只] zhǐshì 1. ئەمما، بىراق، لېكىن: 我～戏看想很 ～没 间时 مېنىڭ بەك ئويۇن

به‌لنى رۇسلىماق. ③ ئوچۇق-ئاشكارا، ئاقكۆڭۈل‌لۈك بىلەن: ～言 توپتوغرا ئېيتماق؛ ئوچۇقىنى ئېيتماق. ④ توختىماي، ھە دەپ، ...～ ۋەرمەك؛ ～哭 يىغلاۋەرمەك. ⑤ تىمىك، ئۇزۇنغا، بويىغا. ⑥ خەنزۇچە خەتنىڭ تىمىك سىزدىقى «|».

值 zhí ① باھا، قىممەت: 两相等之物～ ئىككىسىنىڭ قىممىتى باراۋەر. ② يارىماق: 百元一～ يۈز يۈەنگە يارىماق. (كۆچمە مەنىدە) ئەرزىمەك: 不～一提 تىلغا ئېلىشقا ئەرزىمەيدىغان. ③ <数> قىممەت. ④ چاغقا ياكى پەيتكە توغرا كەلمەك: 相～ روبىرو كېلىپ قالماق. (كۆچمە مەنىدە) نۆۋەتچىلىك قىلماق، دېجورنىلىك قىلماق: ～日 دېجورنىلىك، نۆۋەتچىلىك /～班 دېجورنىلىك قىلماق، نۆۋەتچىلىك قىلماق: دېجورنى، نۆۋەتچى.

埴 سېغىز توپا.

植 zhí ① تىكمەك، تېرىماق: ～树 دەرەخ تىكمەك /～种五谷 دانلىق زىرائەت تېرىماق. [物植] zhíwù ئۆسۈملۈك. ② تىكلىمەك، قادىماق: ～其门于杖 ئۇنى قويماق: ～其侧门于杖 ئۇنى ئىشىكنىڭ يېنىغا قادىماق.

殖 zhí 见另 shi كۆپەيتىمەك، كۆپەيمەك، تۇغۇلماق، ئاۋۇلماق: 繁～ كۆپەيتىمەك، كۆپەيمەك؛ يېتىشتۇرمەك، ئۆستۈرمەك. [殖民地] zhímíndì مۇستەملىكە.

侄 zhí جىيەن.

职 zhí ① ۋەزىپە: 尽～ ۋەزىپە ئۆتىمەك. ② خىزمەت: 调～ خىزمەتنى يۆتكىمەك/兼～ قوشۇمچە خىزمەت ئۆتىمەك. [职员] zhíyuán خىزمەتچى (قىسقارتىپ «职»دېيىلىدۇ): 工～ ئىشچىلار ۋە خىزمەتچىلەر. ③ كەسىپ: ～奉命往前 مەمۇرلىرى بۇيرۇقتا بىنائىەن ئالدىلىرىدىغا كەلدىم. ④ شۇ سەۋەبتىن، بولغانلىقتىن، ～此/～是故之 شۇڭا. ⑤ باشقۇرماق.

跖 zhí 'ئىز' بىلەن ئوخشاش.

至 zhì ① ـغىچە/ ـقىچە؛ ـكىچە/ ـكىچە؛ قەدەر، تاكى، ھەتتا: 由南～北 جەنۇبتىن شىمالغىچە ～忘未今 ھازىرغىچە ئۇنتۇماسلىق. [至于] zhìyú 1. ...گە كەلمەك؛ ...گە بېرىپ يەتمەك: 不～～不还他 道知 ئۇ تېخى بىلمەسلىك دەرىجىسىگە بېرىپ يەتمىدى. 2. ...گە كەلسەك (بىر مەسىلىدىن يەنە بىر مەسىلىگە ئۆتكەندە)؛ ... توغرۇلۇق بولسا: ～～个人失得，本根他 不考虑 ئۇزۇنىك پايدا-زىيان مەسىلىسى توغرۇلۇق بولسا، ئۇ ھەرگىز ئويلاپمۇ قويمايدۇ. [以至] yǐzhì تاكى، ... گە قەدەر؛ ھەتتا، ھەتتاكى: 运生卫国爱，村农～～市城自 动开展遍普 شەھەرلەردىن تارتىپ يېزىلارغا قەدەر، ۋەتەنپەرۋەرلىك تازىلىق ھەرىكىتى ئومۇمىيۈزلۈك قانات يايدى. ② ئىنتايىن، ئەڭ: ～诚 ئىنتايىن سەمىمىيلىك/ ～少 ئەڭ ئاز بولغاندىمۇ، ھېچ بولمىغاندا.

郅 zhì ئىنتايىن، ئەڭ.

～单/ ـنىپ ياشاشقا بولمايدۇ 好做情事把能不是人个一着 的 يالغۇز بىر ئادەمگە تايانماندا ئىشنى ياخشى ئىشلىگىلى بولمايدۇ. ⑤ تىك تۇرماق (چاچ): ～发人令 قۇيقا چېچىم تىك تۇرۇپ كەتتى؛ ئاچچىقىمنى كەلتۈرۈپ. ⑥ قاراتماق: 直～武夷山下山 تۇپتوغرا ۋۇيىشەن ئېتىكىگە قاراتتىلغان /他是～你说的 ئۇ ساڭا قارىتىپ دېگەنىدى.

酯 zhǐ ئېستېر، مۇرەككەپ ئېفىر.

抵 zhǐ قولىنىك يان تەرىپى بىلەن ئۇرماق. [抵掌] zhǐzhǎng چاۋاك چالماق، تەھسىن ئوقۇماق: ～～而谈 قىزغىن پاراڭلاشماق.

纸 zhǐ ① قەغەز. ② پارچە: 一～公文 بىر پارچە ئالاقە.

揩 zhǐ تېكىكۇچىلىك، يېگىنە ئىشى: 针～ يېگىنە ئىشى، قول ئىشى.

徵 zhǐ ① <古> بەش ئاھاڭىنىڭ بىرى بولۇپ، ئاددىي نوتىدىكى «5»كە توغرا كېلىدۇ. 837-بەتتىكى '征' (zhēng) غا قارالسۇن.

旨 zhǐ ① مەنە، مەقسەت، نىيەت، ئارزۇ؛ ～旨 ئاساسىي مەقسەت، مۇھىم مەزمۇن/～趣 مەقسەت ھەم ۋەزىپە؛ مەنە ۋە ئەھمىيەت /主～ ئاساسىي مۇددىئا ئېنىق بولماق/ ～意的民人和党行执 پارتىيە ۋە خەلقنىڭ ئۇمىدىنى ئادا قىلماق. ② ئەمر، يارلىق، پەرمان. ③ تەملىك، لەززەتلىك، مەززىلىك، تاتلىق: ～酒 مەززىلىك شاراپ.

指 zhǐ ① بارماق: ～食 كۆرسەتكۈچ بارماق/～～屈首 ئالدىنقى قاتاردا تۇرماق/～屈可数 بارماق بىلەن سانىغۇدەك. ② ئىلىك: ～下了四 تۆت ئىلىك يامغۇر ياغماق. ③ كۆرسەتمەك: ～～手用 قول بىلەن كۆرسەتمەك/～～针时着二十点 سائەت سترېلكىسى 12نى كۆرسەتكەندە تۇرغاندا /～出错的他 ئۇنىڭ خاتالىقىنى كۆرسەتمەك بەرمەك /～导 يول كۆرسەتمەك، يېتەكچىلىك قىلماق. ④ يۆلەنمەك، تايانماق: ～应不着别人生活 باشقىلارغا تايىنىپ كۆرگۈم بار ئىدى، ئەمما ۋاقتىم يوق. 2. پەقەت، زادى، ئەسلا؛ ئېيە فىلىغان بىلەنمۇ: ～不开口 قانچە سوردىسىمۇ، ئۇ زادىلا لام - مىم دېمەيدۇ. 3. پەقەت، پەقەتلا، خالاس: 对抗～～矛盾斗争 قارشىلىق كۆرسىتىش زىددىيەتلىك كۆرەشنىڭ بىر خىل شەكلىدىن ئىبارەت، خالاس.

枳 zhǐ چىلىگە تۇرۇش دەرىخى. [枳壳] zhǐqiào ئاپېلسىن قېبقى، ماندارىن قېبقى. [实枳] zhǐshí ئاپېلسىن غورىسىنىڭ قېبقى، لىمون غورىسىنىڭ قېبقى.

轵 zhǐ <古> ھارۋا ئوقىنىڭ ئۇچى.

咫 zhǐ <古> ئۇزۇنلۇق ئۆلچەم بىرلىكى بولۇپ، سەككىز ئىنىككە باراۋەر كېلىدۇ.[咫尺] zhǐchǐ ئارىلىق يېقىن: 天在远，近在～～ يىراق دېسەڭ دۇنيانىڭ چېتىدە، يېقىن دېسەڭ كۆز ئالدىڭدىلا.

痔 zhì ئۇرۇپ يارىلاندۇرماق: يارا.

蜘 zhī ① ژۇلۇك. ② جىگەر شورىغۇچى قۇرت. (لارۋىلك).

膣 zhī جىنسىي يول (ئايال-

志 zhì ① ئىرادە، نىيەت، ئارزۇ - ئارمان: 立～ ئىرادە قىلىمەك /～同道合 بىر نى-يەت - بىرمەقسەت؛ مەسلەكى-داش؛ ئارزۇ - ھەۋەسلىرى بىر بولماق /有～者事竟成 ئىرادىلىك كىشى مۇۋەپپەقى-يەت قازىنىدۇ. [意志] yìzhì ئىرادە. ② ئەستە تۇتماق، ئۇنتۇماسلىق: 永～不忘 ئە-بەدىي ئۇنتۇماسلىق /～喜 ئۇنتۇلغۇسىز خۇشاللىق /～哀 ئەستىن چىقمايدىغان قايغۇ - ھەسرەت. ③ خاتىرە، تەزكى-رە: 杂～ ژۇرنال /地～جۇغ-راپىيىلىك تەزكىرە. ④ بەل-گە: 标～ شەرتلىك بەلگە. ⑤ تارتىپ باقماق، ئۆلچەپ كۆرمەك، كەملەپ باقماق: 秤用～～ جىڭلاپ باقماق/ 碗拿～～ چىنە بىلەن كەم-لەپ باقماق.

痣 zhì خال، مەك.

豸 zhì <古>پۈتسىز قۇرت.

[虫豕] chóngzhì <旧> قۇرت.

忮 zhì ھەسەتخور لۇق، ئىچى تارلىق، كۆندەشلىك.

识 shí 见另 zhì ① مىقاتىرە: 博闻强～ بىلىمى كەڭ، خا-تىرىسى كۈچلۈك. ② بەلگە: 款～ ئويما خەت (جاك، داڭ-قانلارغا ئويۇلغان خەت).

帜 zhì بايراق، تۇغ،سوتۇق: 独树一～ ئۆز ئالدىغا بايراق تىكلىمەك /旗的利胜～غالىب-يەت بايرىقى؛ غەلىبە تۇغى.

帙 zhì ① قاپ (كىتاب ياكى رەسىمنىك). ②جىلد،قاپ،پارچە (مىقدار سۆز، قاپلانغان ياكى تۇپلەنگەن كىتابقا ئىشلىتى-لىدۇ).

秩 zhì ① تەرتىپ: 会社～序 好良 ئىجتىمائىي تەرتىپ ياخشى. ② ئون يىل: 七～ 70 辰寿 ياشقا كىرگەن كۈنى.

制 zhì ① تۈزمەك: ～定计 划 پىلان تۈزمەك. ② باسماق، بوغماق، چەكلىمەك، باشقۇ-ماق، ئىدارە قىلماق، تىزگىن-لىمەك: ～止 تىزگىنلىمەك، توسماق، توختاتماق /～裁 جازالماق /限～ چەكلىمەك،

桎 zhì كىشەن، ئىشكەل. [梏桎] zhìgù كىشەن ۋە كويزا؛ بويۇنتۇرۇق، ئاسارەت، زەنجىر، سىرتماق.

轾 zhì 728 - بەتتىكى '轻轩' (xuānzhì) غا قارالا.

致 zhì ① ئەۋەتمەك، يوللىماق: ～函 خەت ئەۋەتمەك، ئالاقە يوللىماق، /敬 سالام يوللىماق ئېھتىرام بىلدۈرمەك. (كۆچمە مەنىدە) ئىشلەتمەك، بېغىشلىماق: ～力于革命 ئۆز كۈچىنى ئىنقىلابقا بېغىشلىماق. [致命] zhìmìng ئۆلتۈرىدىغان، جانىنى ئالىدىغان: ～伤 جانىنى ئالىدىغان يارا. [意致] zhìyì ئېھتىرام بىلدۈرمەك، سالام يوللىماق. ② پەيدا قىلماق، ئېلىپ بارماق: ～病 كېسەل پەيدا قىلماق /以学用～ ئۆگەنگەنىنى ئىشلەتمەك. [以致] yǐzhì شۇ سەۋەبتىن، ئاخىر، نەتىجىدە: 由于注意不～小服克 كىچىك كەمچىلىكنى يېڭىشكە دىققەت قىلمىغانلىقتىن، نەتىجىدە ئېغىر خاتالىق سادىر بولدى. ③ ھەپسىلە، خاھىش، زوق، ھەۋەس: 兴～ قىزىقىش؛ زوق، ھەۋەس /景～ مەنزىرە/别～ بۆلەكچە، باشقىچە/风～ ئالاھىدىلىك، خۇسۇسىيەت. [致大] dàzhì ئومۇمەن، ئېھتىمال، بەلكىي، مۇمكىن: ～～已结束 بەلكى ئايالاشقاندۇر /～～不差 ئومۇمەن يەرقسىز. [一致] yīzhì بىر-دەك، ئوخشاش؛ ماسلاشما-ق. 行动～～ھەرىكەتتىكى بىردەك-لىك / 过通～～体全 ھەممە بىردەك قوشۇلماق. ④ نازۇك، سىپتا، نەپىس، ئىنچىكە: 他做细很事～ ئۇ بەك ئىنچىكە ئىشلەيدۇ /这东西做得很～精 بۇ نەرسە راسا سىپتا ئىشلەنمىتۇ.

铚 zhì ① <古> قىسقا ئورغاق. ② ئورماق (دانلىق زىرائەتلەرنىڭ بېشىنى). (Zhì)③ جى (قەدىمكى يەر نامى، ھازىرقى ئەنخۇي ئۆلكىسى سۈشىيەن ناھىيىسىنىڭ غەربىي جەنۇبىدا).

窒 zhì توسۇلۇپ قالماق: ～息 تۇنجۇقماق، بوغۇلماق.

淮工程 خۇەيخي دەريياسىنىڭ رەتكە سېلىش مۇرۇلىۇشى. ③ جازالماق: ～了 جازالاشقا ھۆكۈم قىلىنغان جازالماق/处～(chǔ) جازا بېرىلىدىغان، جازاغا تارتىلماق. ④ داۋالىماق: ～病 ئاغرىقنى داۋالىماق /不～之症 بىداۋا كېسەل، داۋاسى يوق ئاغرىق. (كۆچمە مەنىدە) تۈگەتمەك، يوقاتماق (زىياندىن ھاشاراتنى): ～蝗 چېكەتكىنى يوقاتماق /～蛔虫 پىتنى يوقاتماق (ئۆسۈملۈكلەردىكى). ⑤ تەتقىقات: ～学 ئۆگەنمەك، ئىلمىي تەتقىقات ئېلىپ بارماق. ⑥ تىنچ، خاتىرجەم، ئاسايىشتە: ～世 دۇنيانى ئاسايىشتە قىلماق /大下天～ جاھان تىنچ بولماق. [治安] zhì'ān ئىجتىمائىي. تەرتىپ، جەمئىيەت ئامانلىقى. ⑦ <旧> ھۆكۈمەت جايلاشقان ئورۇن: 省～ ئۆلكە مەركىزى /县～ ناھىيىلىك ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق ئورۇن.

栉 zhì ① تارغاق- سۈزگۈچ: ～比 سەپ تارتىپ تۈرماق (تارغاقنىڭ چىشىدەك قاتار- لىشىپ تۇرماق). ② باش تاراماق: ～风沐雨 بوران-چاپقۇن ۋە ھۆل - يېغىنلاردا قالماق؛ سەپەردە ئازاب-چەكمەك.

峙 zhì تىك تۇرماق، قەد كۆتۈرۈپ تۇرماق: 两峰～相 ئىككى چوققا تىك تۇرماق.

畴 zhì <古> نەزىر-چىراغ ئۆتكۈزىدىغان ۋە پادىشاھ تۇرىدىغان ئورۇن.

痔 zhì گېموررويى، بۇۋاسىر.

陟 zhì ئېگىزگە چىقماق: ～山 تاغقا چىقماق.

骘 zhì ئورۇنلاشتۇرماق، بېكىتمەك، بەلگىلىمەك: 评～高低 باھالىماق؛ باھالاپ بېكىتمەك.

贽 zhì سوۋغا، كۆرۈملۈك: 见～ سوۋغا ئاپىرىپ كۆرۈشۈشنى تەلەپ قىلماق /～敬 سوۋغا.

挚 zhì سەمىمىي، سەمىمىيەت، چىن يۈرەكتىن: ～友 چىن دوستلۇق؛ سەمىمىي دوست.

鸷 zhì يىرتقۇچ قۇشلار.

چەكلەنمەك. ⑭ تۇزۇم: 民主 主中集～ دېموكراتىيە - مەركەز-لەشتۇرۇش تۇزۇمى. /全所民～有 ئومۇم خەلق مۇلۇكچە-لىكى تۇزۇمى. [服制] zhìfú فورمىلىق كىيىم؛ كىتىل. ④ ياسىماق، ئىشلىمەك: ～皮猪革 توگۈز تېرىسىدىن بۇلغا-رى ياسىماق /～版 بېسىت يا-سىماق /～图表 سخېمىسىما سىزماق.

质 zhì ① سۇپەت، ماھىيەت: ～物 مادداۋ؛ مادددي /流～ سۇ-يۇق يېمەكلىكلەر /铁～ تۆ-مۇردىن ئىشلەنگەن /问题的实～ مەسىلىنىڭ ماھىيىتى. [量质] zhìliàng 1. سا-پا، سۇپەت: 提高～ سۇپەتنى ئۆستۈرمەك. 2. ماسسا. [子质] zhìzǐ پروتون. [本质] běnzhì ماھىيەت. ② ساددا، ئاددىي، ئاددىي - ساددا. ③ سوراق-لاش: سۇرۇشتۇرمەك؛ ئەيىبلىمەك، سوراق قىلماق: ～问 سورا-ماق (ئەيىبلەش تەلەپپۇزى بىلەن) /～疑 گۇمانىنى ئوتە-تۇرغا قويماق، گۇمانىنى سو-رىماق /～之高明 ئاقىلانە سۇرۇشتۇرمەك. ⑮ رەددە؛ رەد-گە قويماق.

锧 zhì ① دۆشەك. ② جادو تاپمىنى. [斧锧] fǔzhì ئايە-پالىتا (كالالا كېسىدىغان جازا قورالى).

踬 zhì پۇتلاشماق: 颠～ پۇتلىشىپ يىقىلماق. (كۆچمە مەنىدە) ئوڭۇشسىزلىق.

炙 zhì ① قاقلىماق. [亲炙] qīnzhì بىۋاسىتە تەلىم ئالماق. ② كاۋاپ: 脍～人口 كىشىنى ھۇزۇرلاندۇرىدىغان، كىشىگە لەززەت بېرىدىغان.

治 zhì ⑭ باشقۇرماق، ئىدارە قىلماق، بىر تەرەپ قىلماق: ～国 دۆلەتنى ئىدارە قىلماق /～丧 دەپنە (sāng) ئىشلىرىنى باشقۇرماق /自～ ئۆزىنى ئۆزى ئىدارە قىلماق؛ ئاپتونومىيە. [统治] tǒngzhì ھۆكۈمران، ھۆكۈمرانلىق قىل-ماق. ② رەتكە سالماق، بويە-سۇندۇرماق، تىزگىنلىمەك: ～山 تاغلارنى بويسۇندۇرماق/～水 سۇلارنى (دەريا - ئۆس-تەڭلەرنى) تىزگىنلىمەك /～

[中人] zhōngren ئاسىتىچى، دەللال. ② -دا/-تا/-دە/-تە: 空~ ھاۋادا/ 房~ ئۆيدە/ 水~ سۇدا. ③ ئوتتۇرا، ئوتتۇرا ھال، ئوتتۇرا دەرىجىلىك: ~等 ئوتتۇرا دەرىجىلىك/ ~学 ئوتتۇرا مەكتەپ/ ~货流 ئوتتۇرا ئېقىمدىكى مال. [子中] zhōngzǐ نەيتىرون. ④ ئىش - ھەرىكەتنىڭ داۋاملىشىۋاتقانلىقىنى بىلدۈرىدۇ: 在研究~ تەتقىق قىلىنىۋاتىدۇ/ 在印刷~ بېسىلىۋاتىدۇ. ⑤ جۇڭگو: 古今~外 قەدىمدىن ھازىرغىچە، جۇڭگو-دىن چەت ئەللەرگىچە/ ~文 جۇڭگو يېزىقى، خەنزۇچە، يەنزىق. ⑥ يېقىپ قالماق، يارىماق، ئەسقاتماق، يېقىملىمق: ~看 كۆرۈنۈشكە ياخشى، كۆزگە سىغىشلىك/ ~听 يېقىملىق ئاڭلانماق. [中用] zhōngyòng ئەسقاتماق، يارامىلىق، كارغا يارايدىغان. ⑦ <方> بولماق، تەييار بولماق: ~不~? ~不~ بولامدۇ - بولىمامدۇ؟ بولمدۇ.

忠 zhōng ساددىق، ساداقەتمەن، ساداقەتلىك، ساددىق بولماق: ~于人民 خەلقكە ساددىق بولماق/ ~于祖国 ۋەتەنگە ساددىق بولماق.

中 zhōng جام، رۇمكا، پىيالە: 酒~ رۇمكا، جام /茶~ پىيالە.

钟 zhōng ① قوڭغۇراق، جاڭ: 警~ سىگنال. ② سائەت: 座~ ئۇستەل سائىتى /闹~ قوڭغۇراقلىق سائەت. ③ ۋاقىت: 两点三个~ سائەت ئىككى /头~ ئۇچ سائەت (ۋاقىت). ④ رۇمكا، جام، ئىستاكان، پىيالە. ⑤ ئوي - پىكرىنى يېغماق، بىر نەرسىگە بېرىلمەك: 情~ ئاشىق بولماق، كۆيۈپ قالماق.

衷 zhōng چىن يۈرەك، چىن قەلب: 由~之言 چىن يۈرەكتىن چىققان سۆز /苦~ دەرد، ھال /~心 چىن قەلبتىن ھىمايە قىلماق.

[忪怔] sōng 另见 zhōng

忪 zhēngzhōng تەشۋىش، ۋەھىمە: قورقماق، چۆچۈمەك.

终 zhōng ① ئاخىر، ئاخىرى، ئاخىرقى: ~点 ئاخىرى، تۈگىگەن

(كۆچمە مەيسىدە) ۋەھشىي، يىرتقۇچ: 风～ بەدھەيۋەت.

掷 zhì تاشلىماق، ئاتماق: ～手榴弹 قولىدا گرانات تاشلىماق.

智 zhì ئەقىل، پاراسەت، بىلىم، پەم: 不经一事,长不～ (zhǎng) — بىر ئىشنى باشتىن كەچۈرمىگۈچە، بىر ئەقىلگە ئىگە بولغىلى بولمايدۇ؛ تەگمىگۈچە باش تاشقا، ئەقىل كىرمەس باشقا. [慧智] zhìhuì دانىشمەنلىك، دانالىق؛ ئەقىل - پاراسەت.

滞 zhì توختاپ قالماق: كاسات، كاساتچىلىق: 停～ توختاپ قالماق /～销 بازار تاپالماسلىق، كاسات بولماق/ 沾～ يېپىشىۋالماق، ئېسىلىۋالماق.

彘 zhì <古> توڭگۈز، چوشقا.

置 zhì ① قويماق، تاشلاپ قويماق: ～于桌上 جوزىغا قويماق /～之不理 ئېتىبار-سىز تاشلاپ قويماق /～若罔闻 ئاڭلىماسلىققا سالماق. ② سەزەمجانلاشتۇرماق، ئو-رۇنلاشتۇرماق: 装～电话 تېلېفون ئورناتماق. ③ سېتىۋالماق: ～了一些家具 بەزى ئويجاھازلىرىنى سېتىۋالماق/ ～了一身衣服 بىر قۇر كىيىم سېتىۋالماق.

雉 zhì قىرغاۋۇل.

稚 zhì گۆدەك: 孩子～ گۆدەك بالا /～气 سادىدىلىق، بالىلىق، گۆدەكلىك.

窒 zhì يېقىلىپ چۈشمەك: 前跋后～ تەڭقىسلىقتا قالماق، قىيىن ئەھۋالدا قالماق.

瘈 zhì 见另 chì غالجىر، غالجىرلاشماق (ئىت).

觶 zhì <古> جام.

ZHONG

中 zhōng 见另 zhòng ①ئوتتۇرا، مەركەز: ～央 مەركەز /～心 مەركەز؛ سېنتىر/ ～路 يولنىڭ ئوتتۇرىسى. [中央] zhōngyāng 1. مەركەز؛ ئوتتۇرا. 2. (ئالىي رەھبىرىي ئورگان) مەركەز؛ مەركىزىي كومىتېت: 党～ پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى.

ئۆزىدا تۇرماق، ئوتتۇرىدىچى: ～多 قىش ئوتتۇرىسىدا (قىشلىق ئىككىنچى ئىيى) /～裁 زالىم ھەكەملەر سوتىسى (كىملىشتۇرمە سوت).

种 zhòng 见另 chóng，zhǒng 种植，تېرىماق، تېكىمەك: ～庄稼 زىرائەت تېرىماق/～瓜得瓜，～豆得豆 نېمە تېرىساڭ، شۇنى ئالىسەن.

众 zhòng ① كۆپ، ئۇرغۇن، جەق: ～人 كۆپچىلىك، خالايىق، ھەممە /～志成城 كۆپچىلىكنىڭ ئىتتىپاقلىشى ئۇلۇغ كۈچتۇر؛ بىرلىك ھەممىنى يېڭىدۇ /寡不敌～ ئازچىلىق كۆپچىلىك بىلەن تەڭ كېلەلمەسلىك. ② ئۇرغۇن كىشىلەر، كۆپ ئادەملەر: 从群～ 来中，到群～去中 ئاممىدىن ئېلىپ، ئاممىغا قايتۇرماق /大～ ئاممىا، كۆپچىلىك/观～ تاماشىبىنلار.

重 ① chóng 见另 zhòng ئېغىر، ئېغىرلىق؛ قەدىرلىك: 很铁～ تۆمۈرناھايىتى ئېغىر/举～ ئېغىرلىق كۆتۈرمەك/～于泰山 تەيشەن تېغىدىنمۇ قەدىرلىك. [力重] zhònglì يەرنىڭ تارتىش كۈچى، ئېغىرلىق كۈچى. [心重] zhòngxīn 1. ئېغىرلىق مەركىزى. 2. تۆتاملىق يېرى، مۇھىم تۈگۈنى. [业工重] zhòngɡōnɡyè ئېغىر سانائەت. ② چوڭقۇر، ئېغىر، قېنىق، تۇق: 色～ رەڭگى قېنىق، رەڭگى تۇق /～病 ئېغىر كېسەل /～伤 ئېغىر يارا. ③ قىممەت، يۇقىرى باھا: ～价买收 يۇقىرى باھادا سېتىۋالماق. ④ كۆپ، ئېغىر: ～毛眉 قاشلىرى قويۇق /工作很～ خىزمەت ئېغىر. ⑤ مۇھىم، زۆرۈر، ئېغىر: ～镇 مۇھىم شەھەر، ستراتېگىيىلىك مۇھىم جاي /军事～地 ھەربىي مۇھىم جاي /～任 مۇھىم ۋەزىپە؛ ئېغىر مەسئۇلىيەت. ⑥ ئېتىبار بەرمەك، ئەھمىيەت بەرمەك، ئىززەتلىمەك، ئەتىۋارلىماق: ～视 قەدىرلىمەك، ئەھمىيەت بەرمەك، كۆڭۈل بۆلمەك /男轻女是～ 的误错 ئەرلەرنى ئەزىزلەپ، ئاياللارنى خار كۆرۈش خاتا. (كۆچمە مەنىدە) ھۆرمەتلىمەك.

جايى، ئاخىرقى پەللە /～年 يىل ئاخىرى. (كۆچمە مەنىدە) ئۆلمەك: 临～ ئۆلۈش ئالدىدا. ② ئاقىۋەت، ئاخىر: ～将功成 ئاخىر مۇۋەپپەقىيەت قازىنىلىدۇ /～效劳必 ئاخىر جەزمەن ئۇنۇم بېرىدۇ. ③ پۈتۈن، بويىى: ～日 كۈن بويى، پۈتۈن كۈن /～年 يىل بويى، پۈتۈن يىل/～生 ئۆمۈر بويى /～身 ئومۇرۋايەت، ئۆمۈر بويى.

肿 zhǒng ئىششىق، ئىششىماق: 他冻手的～了 ئۇنىڭ قولى ئۇششۇقلىنىپ ئىشمەي كېتىپتۇ.

种 chóng,zhòng 见另 zhǒng ① ئۇرۇق، تۇخۇم، نەسىل: 选～ ئۇرۇق تاللىماق؛ نەسىل تاللىماق /撒～ ئۇرۇق چاچماق، ئۇرۇق سالماق /配～ ئۇرۇقلاندۇرماق /优良品～ ئەلا نەسىل، ئېسىل سۈپەتلىك نەسىل. youzhǒng [种有] جىمگىرى بار. ② خىل، تۈر، ئىرق، جىنس: 各～东西 ھەر خىل نەرسىلەر /黄～人 سېرىق تەنلىك/ 白～人 ئاق تەنلىك /～族 ئىرق.

家 zhǒng قەبرە، مازار: 衣冠～ ئۆلگۈچىنىڭ كىيىم-كېچەكلىرى كۆمۈلگەن قەبرە.

踵 zhǒng ① سوك، ئۆكچە: 至而～继 سوڭدىشىپ بارماق/ 接肩摩～ مۇرىلىرى سۈركىلىشىپ، ئۆكچىلىرى تېگىشىپ تۇرماق، قىستا - قىستاڭ، تىقما - تىقماق. ② ئۆزى بارماق: ～门告相 ئۆزى ئۆيگە بېرىپ دەپ قويماق /～谢 ئۆزى بېرىپ رەھمەت ئېيتماق. ③ ئەگىشىمەك: ～至 ئەگىشىپ بارماق؛ كەينىدىن بارماق.

中 zhōng 见另 zhòng ①ئوتتۇرا؛ تەڭمەك: ～的 (dì) ئىشانغا تەڭمەك /～肯 دەل جايىدا، ئورۇنلۇق /～要害 ئەجەللىك جايىغا تەگمەك. ② دۇچار بولماق، چۈشمەك؛ تەگمەك؛ -لانماق /-لەنمەك: ～毒 زەھەرلىنىمەك /～暑 ئاپتاپ ئۆتۈپ كەتمەك، ئىسسىق ئۆتۈپ كەتمەك /～弹(dàn) ئوق تەگمەك.

仲 zhòng ① ئىككىنچى: ～兄 ئىككىنچى ئاكا. ② ئوتتۇرا

جۇ سۇلالىسى.

啁 zhōu 见另 zhāo [啾啁] zhōujlū ژوچمر-ژوچمر، چۇرۇق-چۇرۇق؛ ژوچمرلىماق، چۇرۇلدىماق.

赗 zhōu ⑧'周' بىلەن ئوخشاش: ～济 مادداي يارداەم بەرمەك. ئۇماچ، بوتقا.

粥 zhōu شىفەن، شوۋدگۇرۇچ.

妯 zhóu [娌妯] zhóuli ئاكا-ئۇكىلارنىڭ خوتۇنلىرى؛ ئېچى يەڭگە: 她俩(liǎ)是～～ ئۇ ئىككىسى ئېچى يەڭگە.

轴 zhóu 见另 zhòu ① ئوق (ھارۋىنىڭ). ② غالىتەك، ئورام: ～儿线 غالىتەك يىپ. ③ ئوق (ماتېماتىكىدا).

肘 zhǒu جەيدىنەك. [子肘] zhǒuzi كىچىك سان (توڭگۇز-لىنىڭ). zhǒu سۇپۇرگە. [帚] zhǒu 纣 ① zhòu 棍: ～ قۇشقۇن: قۇشقۇن (ياغاچ). ② (Zhòu) جۇ (زالىم پادىشاھ، شاڭ سۇلالىسىنىڭ ئاخىرقى پادىشاھى).

荮 zhòu ① ئورمىماق، يۆگىمەك (پاخال بىلەن). ② ئورام، باغلام. يۆگەم (مىقدار سۆز، پاخال بىلەن ئورالغان چېنە - تەخسىلەرگە ئىشلىتىلىدۇ).

酎 zhòu ساپ ھاراق.

侜 zhòu چىرايلىق، كېلىشكەن، زېرەك، چېچەن.

惆 zhòu <方> تەرسا، كاج، جاھىل.

绉 zhòu گىرىپ، يۇپقا قارا يىپەك رەخت.

皱 zhòu ① قورۇق، پۈرمە، قاتلاق: ～纹 قورۇق، پۈرمە. ② پۈرمەك، تۇرمەك، قورۇماق، پۈرلەشمەك: ～眉头 قوشۇمسىنى تۇرمەك.

咒 zhòu ① ئەپسۇن، جادۇ، سېھىر: ～语 ئەپسۇن. ② قارغىماق: ～骂 قارغىماق، لەنەت ئوقۇماق.

咮 zhòu قۇشلارنىڭ تۇمشۇقى.

宙 zhòu ئالەم؛ ۋاقىت (قەدىمدىن تارتىپ ھازىرغىچە كېلىۋاتقان)؛ ئەلەمساق.

轴(大) [zhóu 见另 zhòu 轴 子] zhóuzi (dà) كونىسىرتنىڭ

ھەك، ئۇلۇغلىماق: 人皆之～ كىشىلەرنىڭ ھۆرمەتىگە ئائىل بولماق. ⑦ ئېغىر - بېسىق، تەمكىن، سالماقلىق: ئېھتىيات قىلماق: 慎～ ئېھتىيات قىلماق، پەخەس بولماق، تەمكىن بولماق.

ZHOU

舟 zhōu كېمە، قولۇاق، قېيىق: 轻～ قولۇاق / 一叶扁～ بىر قېيىق.

侜 zhōuzhāng [张侜] zhōu گوللىماق، ئالدىماق، ساختىچىلىك قىلماق: ～为幻 خىيالىي نەرسىلەر بىلەن ئالدىماق.

辀 zhōu ھارۋا شوتىسى.

州 zhōu ① <旧>ئايماق، ددىيار ② ئوبلاست، شەھەر.

洲 zhōu ① قۇرۇقلۇق، ماتېرىك: 沙～ قۇملۇق (سۇ ئېقىمى كەلگەن قۇملاردىن ھاسىل بولغان، سۇ ئوتتۇرىسىدىكى قۇملۇق). ② قىتئە: 亚～ ئاسىيا قىتئىسى /七大～ يەتتە قىتئە.

诌 zhōu تۇقۇنماق: 胡～ يالغان گەپ تۇقۇماق /瞎～ قارىسىغا توقۇپ چىقماق.

周 zhōu ① چۆرە، ئەتراپ؛ چەمبەر، ئايلانما: 圆～ چەمبەرنىڭ ئايلانمىسى/ 环绕地球一～ يەر شارىنى بىر ئايلىنىپ چىقماق/ 四校学都～着种树 مەكتەپنىڭ ئەتراپىغا دەرەخ تىكىلگەن. ② دەۋر قىلماق، ئايلانماق: ～而复始 دەۋر قىلىۋەرمەك. [旋周] zhōuxuán 1. ھەپىلەشمەك، ئېيتىشماق. 2. مۇئامىلە قىلماق، داددىلۇئامىلە، مېھماندوستلۇق: 与客人～～ مېھمانلار بىلەن داددىلۇئامىلە قىلىشماق. ③ پۈتۈن، ھەممە: 众所～知 ھەممىگە ئايان، ھەممە كىشى بىلمەك/身～ پۈتۈن ئەزايى، ئۇستىباش. ④ ھەپىتە. ⑤ ئەتراپلىق، تولۇق، مۇكەممەل: ～到 ئەتراپلىق، خۇش مۇئامىلىلىك /密～很划计 پىلان ناھايىتى ئەتراپلىق. ⑥ يارىدەم بەرمەك: 济～ ماددىي ياردەم بەرمەك /急～ جىددىي ئېھتىياجدا ياردەم بەرمەك. ⑦

بەرەر يامان ئىشقا چىقىلماق. ②كۆچەت، چەرىم: 植～ كۆچەت تىكمەك /病～ كېسەل تەككەن كۆچەت. [距株] zhūjù تۇپ ئارىلىقى. ③ تۇپ: 一～树桃 بىر تۇپ شاپتۇل دەرىخى.

铢 zhū جۇ (قەدىمكى ئېغىرلىق نۆلچەم بىرلىكى بولۇپ، بىر سەرىنىڭ 24 تەن بىرىكە توغرا كېلىدۇ): 锱～ ئىنتايىن ئاز پۇل ياكى كىچىك ئىش /～积寸累 ئاز - ئازدىن يىغماق.

蛛 zhū نۆمۈچۈك: ～网 نۆمۈچۈك تورى /～丝马迹 يىپ نۆچى، دېرەك؛ مەلۇمات بەرىدىغان نەرسە.

诸 zhū ① كۆپ، نۇرغۇن، بىرمۇنچە، ھەممە، پۈتۈن: ～位 ھەر بىرىگلار، ھەر قايسىلار؛ ھەر جىرنىرى /～百于 家 پەلسەپىۋى يۇنىلىمىش ۋە ئىلمىي ئىشلار. ②'之乎'، ياكى '于之' دېگەن ئىككى خەتنىڭ قوشۇلۇپ ئوقۇلۇشى: 付～实施 ئەمەلدە كۆرسىتىمەك. ئەمەلگە ئاشۇرماق /～藏 山名 ھىمالايدا قاغقا يوشۇرۇنماق /～公会社

猪 zhū توڭگۇز، چوشقا.

槠 zhū قېلىن يوپۇرماقلىق تاش كاشتان.

潴 ① zhū يىغىلىپ قالماق. تۇرۇپ قالماق. ② سۇ يىغىلىپ قالغان جاي.

橥 zhū (ئات - ئۇلاغ باغلايدىغان) ياغاچ قوزۇق.

术 zhú (术白) 1. shù 见另 zhū (术苍) بايناق. 2. تۆخۈمسىمان ئاتراكتىلىس.

竹 zhú بامبۇك: ～林茂修 بامبۇك - باراقسان بامبۇكزار لىق/～松苞茂 بامبۇك ۋە قارىغايلار بۇك - باراقسان ئۆسىمەك.

竺 Zhú جۇ (فامىلە).

[竺天] Tiānzhú ئەنە تىكىمەك (ھىندىستاننىڭ نەدىمكى نامى).

筑 ② zhú 见另 zhù جۇ(گۈيياك شەھىرىنىڭ باشقىچە ئاتىلىشى).

逐 zhú ① قوغلىماق: ～鹿 بۇغا قوغلىماق /～夫之臭◊ غەلىتە ئادەم، شۆھرەتپەرەست ئادەم. ② ھەيدەۋەتمەك، قوغ-

ئەلگ ئاخىرقى نومۇرى: 压～～كونسېرتنىڭ ئاخىرىدىن سائەغا ئىككىنچىسى نومۇرنى قويىماق. ئەۋلاد.

胄 zhòu ① دۇبۇلغا. ② 昼 zhòu كۈندۈز: ～夜不停 كېچە - كۈندۈز دېمەستىن.

酎 zhòu ① قۇدۇق تېمى. ② خمش بىلەن قويۇرماق (قۇدۇق تېمى ۋە كۆل ئەتراپىنى).

骤 zhòu ① يۇگۈرمەك، چاپماق. ② تېز، ئىتتىك: ～风暴雨 بوران - چاپقۇن /～气天 了来起冷然 هاۋا بىردىنلا سوۋۇپ كەتتى.

籀 zhòu ① داجۇەن (خەنزۇچە خەتنىڭ بىر خىل شەكلى). ② ئوقۇماق: ～绎 ئوقۇشنەمەك /～读 ئوقۇماق.

碡 zhou 419 - بەتتىكى'碡碌'غا قارالگ (liùzhou).

ZHU

朱 zhū ① قىزىل. ② كىشى-ئار، قىزىل لاك.

侏 zhū پاپا، پاكار، پەتەك. [侏儒] zhūrú پاپا، پاكىنەك، پەتەك، كىچىككىنە ئادەم.

诛 zhū ① ئۆلتۈرمەك (جىنايەتچىنى)؛ ～戮 ئۆلتۈرمەك/～伏 ئۆلۈم جازاسى بىرمەك/不容～ جىنايىتىگە ئۆلۈم جازاسىمۇ ئازلىق قىلىدۇ. ② لەنەت ئوقۇماق، ئەيىبلىمەك؛ 口～笔伐 ئېغىز ۋە قەلەم ئارقىلىق ئەيىبلىمەك.

邾 Zhū جۇ بەگلىكى.

茱 zhū [萸茱] zhūyú 1. (萸茱山)كورنۇس. 2.(萸茱食) تىكەنلىك ئايلەنت 3.(萸茱吴) ئېۋوددىيە.

珠 zhū ① ئۇنچە، مەرۋايىت: ～宝 قىممەت باھا تاش، ئۇنچە - مەرۋايىت /～明夜 نۇرلۇق مەرۋايىت. ② مارجان ۋە مەرۋايىتقا ئوخشاپ كېتىددىغان نەرسىلەر: 眼～儿 كۆز قارىچۇقى / 冰～儿 سۇ تامچىسى. [算珠] zhūsuàn سەنچەك، كىچىككىنە ئادەم.

株 zhū ① كۆتەك، دەرەخ غولى: 守～待兔 دەرەخ تۈۋىدە توشقان كۈتمەك؛ ئۈجمە پىشى، ئاغزىمغا چۈش. [连株] zhūlián

～见 ئۆز پىكىرىنى تەشەببۇس قىلماق؛ 姻婚 /شەخسىي پىكىر /自～ نىكاھىدا ئۆزىنىڭ تەشەببۇسى بولماق؛ نىكاھىدا ئۆزىگە خوجا بولماق. [主席] zhǔxí رەئىس. [主张] zhǔzhāng تەشەببۇس، كۆز قاراش، پىكىر؛ بىرەر پىكىرده چىڭ تۇرماق، تەشەببۇس قىلماق، قۇۋۋەتلىمەك: 我们组小门专织组～～来 问题研究这个 بىز مەخسۇس گۇرۇپپا تەشكىللەپ بۇ مەسىلىنى قاراپ چىقىشنى قۇۋۋەتلەيمىز / ～～有里心 بىر كۆز قاراشى بولماق. [义主] zhǔyì مەسلەك، يول - ئىزم: 马克思～～ ماركسىزم /社会～～ سوتسىيالىزم /文尔达～～ داۋرۇنىزم/现实～～ رېئالىزم/革命乐观～～ ئىنقىلابىي ئۇمىدۋارلىق. ④ ئاساسىي، مۇھىم: ～力 ئاساسىي كۈچ/以预防为～,以治疗为辅 ئالدىنى ئېلىشنى ئاساس، داۋالاشنى قوشۇمچە قىلماق. [顾] zhǔgù خېرىدار. ⑤ ئاساسىي؛ باشقۇرماق: ～办 ئاساسىي جاشقۇرغۇچى /～讲 ئاساسىي سۆزلىگۈچى. ⑥ دېرەك بەرمەك: 雨～雹 تاك شەپىقى يامغۇرلاردىن دېرەك بېرىدۇ /晴～暖 كەچكى شەپەق ھاۋا ئېچىلىشىدىن دېرەك بېرىدۇ. ⑦ پىكىر، كۆز قاراش؛ سان: 无神六～ ئالاقزادە بولماق، تەمتىرەپ قالماق، ھودۇقۇپ كەتمەك /没里心～ كۆڭلىدە سان يوق.

拄 zhǔ تۈتمىاق، تايانماق: ～拐棍 ھاسا تايانماق.

渚 zhǔ سۇ ئوتتۇرىسىدىكى كىچىك قۇرۇقلۇق.

煮 zhǔ قاينىتماق، پىشۇرماق: ～面 ئاشنىك چۆپىنى قاينىتماق /～饭 ئاش پىشۇرماق /要后之餐每筷碗的人病 /～下 كېسەل كىشىنىك قاچا - قومۇشلىرىنى ھەر ۋاقىلىق تاماقتىن كېيىن قاينىتىپ تۇرۇش كېرەك.

属 shǔ 见另 zhǔ ① قوشۇلماق، ئۇلانماق؛ تەركىبلىمەك: 文～ قوشۇلغان يېزىق /前后相～ ئالدى - كەينى ئۇلىنىپ كەلمەك. ② بىر نۇقتىغا يېقىن

لمۇەتمەك: ～مەسىلىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن ئوتتۇرىغا قويۇلغان ئىككى خىل پىكىر ياكى تەرەپ. 北～败 يېڭىلگەن تەرەپ. 追～故 قالدۇق دۇشمەننى قوغلىماق. ③ تەرتىپ بىلەن، رېتى بىلەن: ～日 كۈندىن - كۈنگە، كۈنسايىن. كۈنسانا /～步 行进 پەيدىنپەي ئىلگىرى بارماق، قەدەممۇ قەدەم يۈرگۈزمەك / ～解讲字 خەتنىڭ خەت چۈشەندۈرمەك / ～渐高提高 تەدرىجىي ئۆستۈرمەك. ئۇششۇك.

瘃 zhú ئۇششۇك يارىسى، **烛** zhú ① شام. [光烛] zhúguāng ۋات (لامپۇچكىلارنىڭ يورۇقلۇق بىرلىكى دەرىجىسى). ② يورۇتقاق: 光～天 ئوت يالقۇنى ئاسمانغا يورۇتماق. (كۆچمە مەنىدە) ئاشكارا تەكشۈرمەك: 洞～其奸 ◇ قارا نىيىتىنى ئېنىق بايقىماق، تورسىقىدىكىنى بىلىۋالماق.

蠋 zhú كېپىنەك، پەرۋانىسىنىڭ لىچىنكىسى.

躅 zhú ئاياغ ئىزى. يەنە (zhízhú) '躅躅' بەتتىكى 845 ـ.

غا قارالا.

舳 zhúlú [舳舻] zhú 1. كېمىنىڭ بېشى ۋە قۇيرۇقى. 2. چوڭ كېمە: ～～千里 سانسىز كېمىلەر ۋە پاراخوتلار.

主 zhǔ ① ئىگە، خوجا، خوجايىن، ساھىبخانا؛ ھەقدار: 人～的家国是民人 خەلق دۆلەتنىڭ خوجايىنى /～物 مال ئىگىسى /～宾 مېھمان ۋە ساھىبخانا /～道东 ساھىبخانا/ 事～ ھەقدار، زەرەر چەككۈچى /失～ يوقالغان نەرسىنىڭ ئىگىسى، يوقاتقۇچى. [主观] zhǔguān ئۆزۈمچىل، سۇبيېكتىپ، سۇبيېكتىپچىلىق: ～～于属识意类人 物质世界 观客于属 كىشىلەرنىڭ ئېڭى سۇبيېكتىپقا، ماددىي دۇنيا ئوبيېكتىپقا تەۋە بولمىدۇ /他了 ئۇنىڭ ～～太见意的 پىكرى بەك سۇبيېكتىپ بولۇپ كەتتى /～～力努 سۇبيېكتىپ تىرىشچانلىق. [权主] zhǔquán ئىگىلىك ھوقۇق، مۇستەقىللىك. ② قۇلدار؛ باي: 奴隶～ قۇلدار /～什 باي بىلەن مالاي. ③تەرەپدار؛ تەشەببۇس قىلغۇچى:

ياماسلىق، بەرداشلىق بەرەلمەسلىك.

注 zhù ① تۇيۇلماق، قۇيماق: ～射 ئوقۇل سالماق/大雨如～ قارا يامغۇر شاردلداپ قۇيۇۋاتقاندەك. ② بىر نۇقتىغا يىغىلماق: ～视 تىكىلىپ قارىماق، دىققەت بىلەن قارىماق/～意 دىققەت قىلماق/引人～目 كىشىنىڭ دىققىتىنى تارتماق، جەلپ قىلماق/精神贯～ پۈتۈن زېھنىنى يىغىپ، پۈتۈن زېھنى بىلەن. ③ ئىزاھ، ئىزاھات، ئەسكەرتىش، ئىلاۋە: 小行两了～边注下 تۆۋەندە ئىككى قۇر ئاددىي ئىزاھ بەرىلدى/～解～释文章 بىر ماقالىگە ئىزاھات بەرمەك/加～ ئىزاھ قوشماق، ئىزاھات بەرمەك/附～ قوشۇمچە ئىلاۋە. ④ تىزىملىغا ئالدۇرماق، يازماق؛ ～册 تىزىملىغا ئالماق، رويخەتكە ئالماق/～销 ھېسابتىن چىقىرىۋەتمەك. ⑤ دو چىغماق، دو تىكمەك: 下～ دو تىكمەك/孤～一掷 ھەممىنى بىر يولىلا دو تىكمەك.

驻 zhù ① توختىماق، تۇرماق: ～足 تۇرماق، توختىماق. ② تورۇنلاشماق؛ تۇرۇشلۇق: ～军 تۇرۇشلۇق قوشۇن/～外使节 چەت ئەلدە تۇرۇشلۇق ئەلچى.

柱 zhù ① تۈۋرۈك. ② تۈۋرۈكدەك ئوخشاش نەرسىلەر: 水～ سۇ تۈۋرۈكى (پارتلاش ياكى تۈزۈن تەسىرىدىن ھاسىل بولغان)/花～ ئانىلىق بويىنى/水银～ سىماب تۈۋرۈكى.

炷 zhù ① پىلىك (چىراغ پىلىكى). ② كۆيدۈرمەك. ③ تال: 一～香 بىر تال كۆجە.

疰 zhù [夏疰] zhùxià 1. ياز قىزىتمىسى (جۇڭگو تىبابەتچىلىكىدە). 2. ياز ياقىماسلىق (يازدا ئىشتىھا تۆتۈلۈپ جۈدەپ كېتىش).

蛀 zhù ① كۆيە، ھىتە. ② كۆيە چۈشمەك، ھىتە يېيىلمەك: 这块木～虫了 بۇ ياغاچنى قۇرت يەپ كېتىپتۇ.

杼 zhù ① تارغاق (توقۇش دەستگاھىدىكى). ② <古> مۇكا.

غەلىماق؛ ～意 مايىل بولماق، ئىخلاس قىلماق /～望 ئۈمىد باغلىماق؛ ئۈمىد بىلەن قارىماق.

嘱 zhǔ تاپىلىماق، جەبكىلىمەك، جەبكىسىدىك: 以～相事 ئىشنى تاپىلاپ قويماق /遵～ ۋەسىيەت. [附嘱] zhǔfu تاپىلىماق، بۇيرۇماق، نەسىھەت قىلماق: ～亲母好好学习 ئاپىسى ئۇنى ياخشى ئوقۇغىن دەپ نەسىھەت قىلدى.

瞩 zhǔ نەزەر سالماق، قارىماق، كۆزەتمەك: ～目 كۆزتىمەك، تىكىلىپ قارىماق /～望 ئۈمىد باغلىماق؛ كۆز تىكمەك/高瞻远～ ئېگىزدە تۇرۇپ يىراقنى نەزەر سالماق؛ يىراقنى كۆزەتمەك.

伫 zhù ئۇزۇن ۋاقىت تۇرماق: ～候 ساقلاپ تۇرماق، كۈتمەك.

苎 zhù (麻苎) ئاق كەندىر.

纻 zhù ① "苎" بىلەن ئوخشاش. ② ئاق كەندىردىن توقۇلغان رەخت.

贮 zhù يىغماق، توپلىماق، غەملىمەك؛ ساقلىماق.

助 zhù ياردەم بەرمەك، ياردەملەشمەك: 互～ ئۆزئارا ياردەم؛ ھەمكارلاشماق /～理 ياردەمچى /谢多你请～我 ماڭا كۆپرەك ياردەم قىلىڭلار. [助词] zhùcí ياردەمچى سۆزلەر.

住 zhù ① تۇرماق، ئولۇنلاشماق، قونماق، چۈشمەك: ～了一夜 بىر كېچە قوندى/～在家我 ئۆيدە تۇرىدى /在城外～ ئىلىمىز شەھەر سىرتىدا ئولتۇرىدۇ. ② توختىماق: ～手 توختىماق، توختىتماق /雨～了 يامغۇر توختىدى. ③ بېكىتىلگەن تولۇقلىغۇچىسى بولۇپ كېلىدۇ: 1. مۇستەھكەم، پۇختا، مۇقىملىقنى بىلدۈرىدۇ: 站～ توختىماق /把方向盘～ رولنىڭچىك تۇتماق. 2. توختاپ قالغانلىقنى، تۇرۇپ قالغانلىقنى بىلدۈرىدۇ: 问他把了～ ئۇ جاۋاب بېرەلمەي تۇرۇپ قالدى. 3. ئىمكان بېتىمل قوشۇمچىسىنىڭ رولىنى ئۆتەيدۇ: 禁得～ بەرداشلىق بېرەلمەك /支持不～ چىدىر-

拽 zhuāi 见另 wō ئۇرماق، چالماق، قاقماق.

zhuāji [曳灵] zhuā 拽 [拽住] zhuājiu تۇتۇنچەك چاچ.

爪 zhuǎ ① zhǎo 见另 zhuǎ پۇت، پەنجە: 鸡～子 تەۋخۇ پۇتى/ 狗～儿 ئىتنىڭ پەنجىسى. ② پۇتقا ئوخشاش نەرسىلەر: 这个三有锅～儿 بۇ داڭقازىنىڭ ئۈچ پۇتى بار.

ZHUAI

拽 ① zhuāi 见另 zhuài تاشلىماق، ئاتماق، چۆرۈمەك: 了用没,吧了～ تاشلىۋەت، كەرەكتىمەن چىقىپ كەتتى/ 把球～来过 توپنى بۇياققا ئات. ② ئاغرىق تۇيۇلىدىن بىلەكنى چاققان ئايلاندۇرالماسلىق. ③ '曳' بىلەن ئوخشاش.

跩 zhuǎi ئىرغاڭلاپ ماڭماق: 走路一～～～的 ئۇزۇن دەكىنەك ئىرغاڭلاپ ماڭماق.

拽 zhuāi 见另 zhuài ①تارتماق، سۆرىمەك، تۇتماق: ～不动 تارتىپ ھىدىرلىتالماسلىق/ 把门上～ ئىشىكنى تارتىپ قوي / 生拉硬～ تارتىپ سۆرىمەك: زورلاپ تۇرۇزۇالماق. ② '曳' بىلەن ئوخشاش.

ZHUAN

专 ① zhuān مەخسۇس، ئالاھىدە: 心～ مەخسۇس بىرلا نەرسىگە بېرىلمەك، دىققەتنى يىغماق /卖～ مونوپول قىلىنغان سودا - سېتىق /科修～ مەخسۇس كۇرس. [家专] zhuānjiā مۇتەخەسسىس. ② مۇستەقىل ئىگىدارچىلىق قىلمىش ۋە پايدىلىنىشنى بىلدۈرىدۇ: ～权 ھاكىمىيەت ھاكىمىيەتلىك قىلىق /～政 دىكتاتۇرا.

砖 zhuān تاشلىق: 鸡～ توخۇ تاشلىقى.

砖 zhuān ① خىش. ② خىشقا ئوخشاش نەرسىلەر: ～茶 كۇرەك چاي، تاش چاي، قارا چاي /冰～ مارۇزنىي/煤～ خىش كۆمۈر.

颛 zhuān ① نادان، نادانلىق. ② '专' بىلەن ئوخشاش. [颛顼] Zhuānxū جۇڭگۇنىڭ (رىۋايەتتىكى بىر پادىشاھ).

祝 zhù تىلىمەك: ～身体健康 تەنسىزگە سالامەتلىك تىلەيمەن.

著 zhù ① روشەن، ئوچۇق، ئېنىق، كۆزگە كۆرۈنەرلىك: 昭～ روشەن، ئايان، ئېنىق /卓～ كۆزگە كۆرۈنەرلىك /名～ مەشھۇر، داڭلىق/颇～成效 خېلى روشەن ئۈنۈم بەرمەك. ② يازماق، تۈزمەك: ～书立说 كىتاب يېزىپ تەلىم قالدۇرماق. ③ ئەسەر: 名～ داڭلىق ئەسەر /大～ كاتتا ئەسەر /鲁迅先生的生先作～ لۇشۈن ئەپەندىنىڭ ئەسىرى.

[著土] tǔzhù 1. بىر جايغا يەرلەشمەك، بىرلا يەردە ئولتۇراقلاشماق. 2. يەرلىك ئاھالە.

箸 zhù چوكا.

翥 zhù ئاسمانغا ئۇچماق (قۇش): 轩～ ئېگىز ئۇچماق/龙翔凤～ پەرۋاز قىلماق.

铸 zhù قۇيماق: ～一口铁锅 چويۇندىن بىر قازان قۇيماق/～成大错 چوڭ خاتالىق كەلتۈرۈپ چىقارماق. [铁铸] zhùtiě چويۇن.

筑 ① zhú 见另 zhù ياسىماق، سالماق، قۇرماق: ～路 يول ياسىماق /～堤 دامبا سالماق /房楼～好 ئۆي بىنا قۇرماق. ② <古> 13 تارىلىق قانۇن.

ZHUA

抓 zhuā ① تاتىلىماق: ～耳挠腮◇ نېمە قىلىشىنى بىلمەي تۇرۇپ قالماق؛ گەدىنىنى تاتىلىماق. ② تۇتماق، ئالماق: 老～鹰小～鸡 سار چۈجىنى ئالماق/～一把米 بىر سىقىم گۈرۈچ ئالماق /～夫工◇ ۋاقىت چىقارماق /～紧时间 ئوغرى تۇتماق /～住机会 ۋاقىتنى چىڭ تۇتماق. ③ ئالاھىدە دىققەت قىلىپ ياخشى باشقۇرماق، تۇتماق: ～农业 يېزا ئىگىلىكىنى تۇتماق /～作工 خىزمەتنى تۇتماق /～重点 مۇھىم نۇقتىنى تۇتماق. ④ جەلپ قىلماق، ئۆزىگە تارتماق: ～住观众 بۇ ئارتىس سەھنىگە چىقىپلا تاماشىبىنلارنى جەلپ قىلىۋالدى.

③ تامغا، مۆھۈر؛ 摄～ تايىپ ئەمەلدار، ۋەكىل (مەلۇم ئەمەلدارنىڭ ئورنىغا ۋاقىتلىق ئىشلەپ تۇرغان ئەمەلدار).

ZHUANG

庄 zhuāng ① مەھەللە، كەنت، جاڭزا، ئىمىنىسىيە. ② خانا، دۇكان؛ 布～ كەزمال دۇكىنى، رەخت دۇكىنى /饭～ ئاشخانا، ئاشپۇزۇل /茶～ چاي دۇكىنى. ③ فېئودالىق جەمئىيەتتە پادىشاھ ۋە ئاقسۆڭەكلەر ئىگىدارلىقىدىكى يەرلەر؛ 皇～ خان جاڭزىسى /～园 جاڭزا، باغ هويلا (فېئودالىق جەمئىيەتتىكى ئاقسۆڭەكلەرنىڭ جاڭزىسى). ④ باش، ئويۇن باشلىغۇچى؛ 是谁的～ كىم باشلايدۇ؟(ماھجىياك، قارتا ئويۇنلىرىدا). ⑤ سالاپەتلىك، سالماقلىق، كەتتەنەلىك؛ ～严的五星红旗 كەتتەنەلىك بەش يۇلتۇزلۇق قىزىل بايراق.

桩 zhuāng ① قوزۇق؛ 打～ قوزۇق قاقماق /～子口牲 گۈلاغ باغلايدىغان قوزۇق/ ② تامغا، مۆھۈر؛ 摄～ تايىپ ئەمەلدار، ۋەكىل (مەلۇم ئەمەلدارنىڭ ئورنىغا ۋاقىتلىق ئىشلەپ تۇرغان ئەمەلدار).

ZHUANG

庄 zhuāng ① مەھەللە، كەنت، جاڭزا، ئىمىنىسىيە. ② خانا، دۇكان؛ 布～ كەزمال دۇكىنى، رەخت دۇكىنى /饭～ ئاشخانا، ئاشپۇزۇل /茶～ چاي دۇكىنى. ③ فېئودالىق جەمئىيەتتە پادىشاھ ۋە ئاقسۆڭەكلەر ئىگىدارلىقىدىكى يەرلەر؛ 皇～ خان جاڭزىسى /～园 جاڭزا، باغ هويلا (فېئودالىق جەمئىيەتتىكى ئاقسۆڭەكلەرنىڭ جاڭزىسى). ④ باش، ئويۇن باشلىغۇچى؛ 是谁的～ كىم باشلايدۇ؟(ماھجىياك، قارتا ئويۇنلىرىدا). ⑤ سالاپەتلىك، سالماقلىق، كەتتەنەلىك؛ ～严的五星红旗 كەتتەنەلىك بەش يۇلتۇزلۇق قىزىل بايراق.

桩 zhuāng ① قوزۇق؛ 打～ قوزۇق قاقماق /～子口牲 گۈلاغ باغلايدىغان قوزۇق/ ② مىقدار سۆز (ئۇيغۇرچىدا ئىپادىلەنمەيدۇ-ت)؛ 一～事 بىر ئىش.

妆 zhuāng ① يەرداز قىلماق، ياساتماق. ② بېزەك؛ 卸～ بېزەكلەرنى ئېلىۋەتمەك. ③ قىز مېلى؛ 送～ قىز مېلىنى ئاپىرىپ بەرمەك /嫁～ قىز مېلى.

装 zhuāng ① كىيىم؛ فورمىلىق كىيىم؛ 军～ ھەربىي فورما /春～ ئەتمىيازلىق كىيىم /上～ كىيىم كىيمەك ۋە ياساتماق (ئارتىسلار) /卸～ كىيىملەرنى سېلىۋەتمەك(ئارتىسلار). [装行] xíngzhuāng ـ يۈك ـ تاق. ② ياساتماق، بېزەنمەك. [饰装] zhuāngshì بېزەنمەك، ياساتماق، بېزەنمەك، گىرىم قىلماق. [装化] huàzhuāng گىرىم قىلماق، ياساتماق، جابدۇنماق. ③ بولۇۋالماق، يالغان قىياپەتكە كىرىۋالماق؛ ～听不见 ئاڭلىماسلىققا سالماق/～模作样 خۇپسەنلىك قىلماق، مۇغەمبەرلىك قىلماق. ④ قۇراشتۇ

转 ① zhuàn 见另 zhuǎn بۇرىماق، بۇرۇلماق، ئايلانماق، ئۆرۈلمەك، ئۆرۈلمەك، ئايلاندۇرماق؛ ～身 بۇرۇلماق/向左～ سولغا بۇرۇلماق/～眼之间 كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە 情况好～ ئەھۋال ياخشىلانماق. ② (بىرەر ۋاسىتە ئارقىلىق) يەتكۈزمەك، بەرمەك، تاپشۇرماق؛ ～送 يەتكۈزۈپ بەرمەك /～达 دەپ قويماق، يەتكۈزۈپ قويماق.

传 ① chuán 见另 zhuàn تەپسىر، شەرھ. ② تەزكىرە، تەرجىمھال؛ 小～ قىسقىچە تەرجىمھال /别～ غەيرىي رەسمىي تەرجىمھال /外～ غەيرىي رەسمىي تەرجىمھال. ③ قىسسە؛ «～雄英梁吕» «لۇيلياڭدىكى قەھرىمانلار ھەققىدە قىسسە» /«～浒» «سۇ بويىدا».

转 ① zhuǎn 见另 zhuàn ئايلانماق، پىرقىرىماق، چۆرگىلىمەك؛ 子轮～得很快 چاق ئىنتايىن تېز ئايلىنىۋاتىدۇ. ② چۆرگىلىمەك؛ ～圈子 چۆرگىلىمەك (ھەلۋىم دائىرىنى)/～来～去 چۆرگىلەپ يۈرمەك. ③ ئايلانما، ئورام.

啭 zhuàn يېقىملىق ياكى مۇڭلۇق سايرىماق (قۇشلار)؛ 莺啼鸟～ ھەممە قۇشلار يېقىملىق سايراشماق.

赚 ① zuàn 见另 zhuàn پايدا ئالماق، ھايان ئالماق؛ ～钱 پايدا ئالماق. ② پايدا، ھايسان؛ ～头 ھايسان، پايدا. ③ پايدا ئالماق، نەپ ئالماق؛ 这玩意儿～得又吃得又喝 بۇ قېتىم بوغدا كۆلىمگە بەرسە يەيمەك - ئىچمەكتىنمۇ، ئويۇنىدىنمۇ پايدا ئالدىم.

撰 zhuàn يازماق؛ ～文 ماقالە يازماق /～稿 ماقالە يازماق.

馔 zhuàn تاماق، غىزا، تائام، ئاش؛ يېمەك - ئىچمەك؛ 盛～ كاتتا تاماق /设～招待 تائام تەييارلاپ مېھمان كۈتمەك.

篆 ① zhuàn جۇەنشۇ خەت شەكلى. ② جۇەنشۇ شەكلىدە خەت يازماق؛ ～书 جۇەنشۇ شەكلىدە يېزىلغان ۋېۋىسكا.

撞 zhuàng ① ئۇرۇلۇشماق، سوقۇلماق، ئۇرماق، چالماق: 汽车让别～了 ماشىنىغا ئۇرۇلۇپ كەتمە. ② يولۇقماق، ئۇچرىماق: 让我～了见 ماڭا ئۇچراپ قالدى. ③ بۆسمەك، ئېتىلماق، ئۇرۇپ - سوقۇپ: 横冲直～ ئۇرۇپ - سوقۇپ يۈرمەك.

幢 zhuàng 另见 chuáng 楼～～ بىر كورپۈس بىنا.

戇 zhuàng 另见 gàng ئۆز كۆڭۈل، ھېيلىسىز، سادىدا: 性情～直 ھەجەزى سادىدا.

ZHUI

佳 zhuī قىسقا قۇيرۇقلۇق 骓 zhuī بوز ئات. [قۇش.

椎 zhuī 另见 chuí ئومۇرتقا سۆڭمىكى: 颈～ بويۇن ئومۇرتقىسى /胸～ كۆكرەك ئومۇرتقىسى.

锥 zhuī ①بېگىز: 针～ بېگىز (خەي چەمىنى شىردىدىغان)/无立～之地 ◇ تۇرغۇدەك جاي يوق (كەمبەغەل). ② بېگىزگە ئوخشاش نەرسىلەر: 改～ ئەتۈدركە. ③ سانجىماق (بېگىزگە ئوخشاش نەرسىلەر بىلەن): ～探 سانجىپ تەكشۈرمەك.

追 zhuī ① قوغلىماق: ～随 ئەگەشمەك، ئىزدىدىن بارماق/～击敌人 دۈشمەنگە قوغلاپ زەربە بەرمەك /急起直～ تېز قوغلاپ يەتمەك /快太得走他，我～不上他ئۇ تېزماكىدۇ، مەن ئۇنى قوغلاپ يېتەلمەيمەن. ② ئەسلىمەك، سۈرۈشتۈرمەك، قېلىپ قالغان ئىشنى قوزغىتىلماق: ～悼 ئەسلىمەك /念～ تەزىيە بىلدۈرمەك /加～预算 قوشۇپ بېرىلگەن خىراجەت/肥～ ئۇستىدىن ئوغۇتلىماق. ③ سۈرۈشتۈرمەك، ئىزدەنمەك، ئىنتىلمەك: ～问 سۈرۈشتۈرۈپ بىلمەك /根～ تېگى - تەكتىنى سۈرۈشتۈرمەك /这件事不必再～了 بۇ ئىشنى يەنە سۈرۈشتۈرۈش ھاجەتسىز/～求真理 ھەقىقەتكە ئىنتىلمەك. ④ قوزغىماق، قوشۇمچە

ساق، ئورناتماق، باسماق، قاچىلىماق، سالماق: ～灯电 لامپۇچكا ئورناتماق /～车 هارۋىغا (ئاپتوموبىل ياكى پويىزغا) يۈك باسماق /～箱 سانداۋقا قاچىلىماق /～配 قۇراشتۇرماق /～了一架机器 بىر ماشىنا قۇراشتۇرۇلۇپ بولدى. [备装] zhuāngbèi قورال - ياراغ: ئەسلىھە، جاھاز: 工业～～ سانائەت ئەسلىھەسى /军事～～ ھەربىي قورال - ياراغ. ⑤ شىرازلاش، تۈپلىمەك: ～订 تۈپلىمەك /～精 ئېسىل مۇقاۋا قىلىپ تۈپلىمەك /书～线 تىكىپ تۈپلەنگەن كىتاب.

装 zhuāng 见另zhuǎng يوغان: ～这棵树很 بۇ دەرەخ ناھايىتى يوغان ئىكەن.

壮 zhuàng ① كۈچلۈك، تەمبەل، ساغلام، قاۋۇل: ～士 باتۇر، ئەزىمەت /～力轻年 ياش ھەم قاۋۇل /～得长稼庄 ～很◇ زىرائەتلەر ناھايىتى بولۇق ئۈسىمەكتە. [年壮] zhuàngnián قىران ۋاقىت، ئوتتۇرا ياشلىق. ② ھەيۋەتلىك، كۆركەم، ھەشەمەتلىك، كاتتا، چوڭ: ～观 ھەيۋەتلىك /～志凌云 يۈكسەك نىيەت، يۈكسەك ئىرادە. ③ كۈچەيتمەك، ئۇستۇرمەك، زورايتماق: ～～胆◇ يۈرەكنى توختاتماق: مەدەت بەرمەك. [族壮] Zhuàngzú جۇاڭزۇ مىللىتى.

状 zhuàng ① ھالەت، تۇرق، قىياپەت: 狗像～形的狼 بۆرىنىڭ قىياپىتى ئىتقا ئوخشايدۇ. ② ئەھۋال: 病～ كېسەللىك ئەھۋالى؛ 生活～况 تۇرمۇش ئەھۋالى /生～ تۇغما. ③ بايان قىلماق ياكى سۆزەتلەپ بەرمەك: 情～物 تەپسىلىي سۆزەتلەپ بەرمەك /丽奇景风～可不殆 مەنزىرىنىڭ گۈزەللىكىنى تەسۋىرلەشكە ئاجىزلىق قىلماق. ④ بىرەر ئىشنى بايان قىلىش ھەققىدىكى نامە: 行～ تەزىيەنامە /诉～ شىكايەتنامە؛ ئەرز. ⑤ ھەر خىل ئىسپات، گۇۋاھنامىلەر: 奖～ تەقدىرنامە.

僮 'zhuàng 'tóng 见另 خىزمەتنىڭ بۇرۇنقى يېزىلمىشى.

ئاشلىقى. ② سەممەي، سەمە يەت، چىن يۈرەكلىك؛ ～～ سەممەيلىك بىلەن /～笃چىن يۈرەكتىن، چىن قەلبىدىن.

谆 zhūn [忳恋] zhūnxī لە- مەت، گۆر.

谆 zhūn سەممەي، چىن كۆ- ڭۈلدىن. [谆谆] zhūnzhūn سەممەي، سەممەيەت بىلەن، چىن كۆڭۈلدىن؛ ～～告诫 سەممەي تاپىلماق.

衡 zhūn ساپ، نوقۇل، پۈتۈن- لەي، ساپلا.

准 zhǔn ① رۇخسەت بەرمەك، ئىجازەت بەرمەك، يول قويماق؛ 批～◇ تەستىقلىماق/不～他来 ئۇنىڭ كېلىشىمگە رۇخسەت يوق. ② بىنائەن، بۇيىچە؛ ～此 مۇشۇنىڭغا بىنائەن، مۇشۇ بويىچە. ③ تەكشىلىك- نى ۋە تىكلىكنى ئۇلچىگۈچ؛ 水～ شەيتان؛ ۋاتېرپاس/ ～绳 تىكلىك ئۇلچىگۈچ؛ ئۇلچەم. ④ ئۇلچەم، مىزان؛ 为此以/～则 ئۇلچەم، نورما/ ～ مۇشۇ ئۇلچەم قىلىنسۇن. ⑤ قارا (ئىشان)نىڭ مەركىزى. ⑥ تۇتۇش-را، دەل، دۇرۇس؛ 瞄～ دەل قارىغا ئالماق. ⑦ چۇتۇم، جەزمەن؛ 来～我 مەن جەزمەن كېلىمەن /～能完成任务 ۋە- زىپىنى چوقۇم ئورۇندىماق. ⑧ بۇرۇن؛ قاڭشار؛ 随～ قاڭشارلىق. ⑤ ئىشەنچ؛ 心里没个～儿 ئىشەنچى كامىل ئەمەس. ⑩ مەلۇم نەرسە بە- لەن ئانچە پەرقسىز بولغانلىغ- نى بىلدۈرىدۇ؛ ～原平 ئانچە تەكشى بولمىغان تۇزلەڭلىك.

埻 zhǔn قارا (نىشان)نىڭ مەركىزى.

ZHUO

拙 zhuō پالاكەت، كېلەڭسىز- قوپال، ئەپسىز؛ ～舌笨嘴 گەپكە ئۇستا ئەمەس /～手/ قولى ئەپسىز /成巧弄～ ئەپ- چىللىك قىلمەن دەپ قاملاش- تۇرالماسلىق؛ ئۇستىلىق قە- لمەن دەپ چاندۇرۇپقويماق/ 勉能补～ تەرىشچان بولسالا ئەپسىز لىكىنى چانمايدۇ.(كۆچە مەنىدە) كەمتە؛ ～作 كە- مىتىلىك ئەسىرى؛ 愚～ قاملاشمىغان ئەسىرىم /～见 قاملاشمىغان پىكرىم.

قىلماق؛ ～加 ئۇستىلىپ بەرمەك، قوشىماق /～认 بىرەر ئىش بولۇپ ئۆتكەندىن كېيىن ئېتىراپ قىلماق.

坠 zhuì ① يەڭلىمپ چۈشمەك، ئۆرۈلمەك: ～马 ئاتتىن يەڭلىماق /摇摇欲～ تەۋرەپ قالغان، ئۆرۈلۈشكە ئاز قالغان. ② چۆكمەك: 船下往锚～ لەڭگەر چۆكۈۋاتىدۇ. ③ جالا، پۆپۈك: 扇～ يەلپۈگۈچ پۆپۈكى /表～ سائەتنىڭ جالاسى. [坠子] zhuìzi 1. زىرە، ھالقا، سىرغا. 2. جۈيزى (خەنەنىدە كەڭ تارالغان بىر خىل ئەلنەغمە).

缀 zhuì ① تىكمەك، ئىلماق، قادىماق: 把这个子扣上～在衬衫ئۇ كۆمنى قاداپ قويغىن /补～ ئىلىپ قويماق (ياممىماق). ② ئۇلىماق، قۇرىماق: ～文成字 سۆزلەردىن ماقالە قۇراشتۇرۇپ چىقماق (ماقالە يازماق). ③ ھېزەك، بەزەلمەك: 点～ بەزەلەك.

赘 zhuì تەزىيە بىلدۈرمەك.

惴 zhuì دەككە - دۈككە بولماق، بىئارام بولماق: ～～不安 تەشۋىشلەنمەك، ئەسەبىيلىشىپ قوبىدىغان جاپا.

缒 zhuì چۈشۈرمەك (ئارغامچا بىلەن): 从楼上顶人工～下来 مۇنچىلار بىنانىڭ ئۈگزىسىدىن چىلەكلەرنى باغلاپ چۈشۈردى.

膇 zhuì پۈت ئىششىماق، پۈت ئوتۇقۇپ قالماق.

ZHUN

屯 zhūn 另见 tún قىسىنچىلىق. [屯邅] zhūnzhān '邅迍' بىلەن ئوخشاش.

迍 zhūn ①zhūnzhān [邅迍] ئالغا باسماي تۇرۇۋالماق. ② غۇربەتلىشىپ مۇرادىغا يېتەلمەسلىك.

肫 zhūn ① تاشلىق: 鸡～ توخۇ تاشلىقى /鸭～ ئۆردەك

缠成的越～/ پىكىر، دانالىق كارامەت نەتىجىسىلەر. [缠中] zhuójué ئىسىلمىسىز، تەگدىشى يوق؛ 坚～ ～سىلىسى كۆرۈلمىگەن مۇشكۈلات.

斫 zhuó چاپماق، كەسمەك: ～伐树木 ياغاچ كەسمەك، دەرەخ كەسمەك /～轮 手老轮 تەجرىبىلىك، تەجرىبىگە باي. [斫丧] zhuósàng زەخمىلەشتۈرمەك، تۆگەشتۈرمەك.

浊 zhuó ① لاي، دۇغ. ② پاراكەندە، قالايمىقانچىلىق: ～世 پاراكەندە دەۋر، تۈمانلىق زامانى. ③ بوم ئاۋاز: ～音 جارانلىق تاۋۇش /～声 ～气 بوم ئاۋاز.

镯 zhuó بىلەيزۈك.

浞 zhuó ھۆل بولماق؛ 让雨～了 يامغۇردا ھۆل بولۇپ كەتمەك. ئاقارا چاپلىماق.

啄 zhuó تۆھمەت قىلماق، 啄 zhuó چوقۇلماق، دانلىماق، تېرىپ يېمەك: 鸡～米 توخۇ گۈرۈچنى تېرىپ يەيدى/ 鸟～木 قۇش دەرەخ تۈۋىدىن ھەشەرات ئىزدەپ يەيدۇ.

琢 zhuó ئويماق، نەقىش سالماق (قاشتاشقا): 精雕细～ ◇～磨 ئىخلاس بىلەن پىششىقلاپ ئىشلىمەك. [琢磨] zhuómó تالراشلىماق، پىكىرداز لىماق: بەزىمەك.

椓 zhuó ① ئۇرماق. ② جىنسىي ئەزانى كېسىۋېتىش جازاسى (ئەرنىمك).

着 zhe·zhāo·zháo见另 zhuó ① كىيمەك: كىيىم: ～衣 كىيىم كىيمەك. ② تېگىشمەك، تېگمەك: 附～ چاپلاشماق، قونماق، يېپىشماق /～陆 قونماق، يەرگە چۈشمەك (ئايروپىلان) /不～边际 توتۇرۇقسىز؛ باش - ئايىغى يوق. ③ قالدۇرماق، چىلماق: بەرمەك، تۆتماق، توتۇش قىلماق: ～眼 دىققەت - ئېتىبارىنى بەرمەك/ ～手 توتۇش قىلماق، كىرىشمەك /～色 رەڭ بەرمەك/不～痕迹 ئىز قالدۇرماسلىق. ④ ئىز - دېرەك، مەنبە؛ 有东西的失遗 تۇرغان يەر: 无找寻～ ئىز - دېرەك كەتكەن ئالالماسلىق. [落着] zhuóluò ئىز - دېرەك، ئورۇن، تايىنى، مەنبە:

捉 zhuō ① تۇتماق، قولغا چۈشۈرمەك، قولغا ئالماق: ～虫蝗老鼠 چاشقان تۇتماق /～影风捕 چېكەتكە تۇتساق /～笔杆儿، ڭگمنى تۇتقاندەك؛ ئاساسسىز، تۇتامى يوق. [弄捉] zhuōnòng ئويناتماق، ئەخمەق قىلماق. ② تۇتماق: ～刀 پىچاق تۇتماق/ ～笔 قەلەم تۇتماق.

倬 zhuō ① كۆزگە كۆرۈنەرلىك. ② چوڭ.

桌 zhuō ① جوزا، ئۈستەل، شەرە: 书～ يېزىق ئۈستىلى/ ～饭 تاماق جوزىسى /八仙～ سەككىز كىشىلىك جوزا. ② (مىقدار سۆز) جوزا: 一～酒席 بىر جوزىلىق زىياپەت /这些人可以坐三～ بۇ كىشىلەر ئۇچ جوزا چىقىدۇ.

焯 zhuō 见另 chāo ئوچۇق، روشەن، ئېنىق، ئۇقۇملۇق.

棁 zhuō لىم ئۈستىدىكى قىسقا تۈۋرۈك.

镯 zhuō ① (钩镯) جۆتۈ. ② يەر كولىماق ياكى ئېگىز چاپماق: ～高粱 قوناق ئېگىز زىمنى چاپماق /～玉米 كۆممە قوناق ئېگىزلىنى چاپماق.

灼 zhuó ① كۆيەك، كۆيدۈرمەك، داغلىماق: ～热 ئوتتەك قىزىپ كۆيمەك /～火如心 ～ قەلبى ئوتتەك يانماق. ② يورۇق، ئوچۇق، بىلىملىك؛ 见～知真 ھەقىقىي بىلىملىك ۋە چوڭقۇر پاراسەتلىك.

酌 zhuó ① ئۆيمەك، ئىچمەك؛ 自～自饮 ئۆزى ئۆزىگە ياپەت: ～便 ئۆزى ئىچمەك /～斟酌 زىياپەت. ② ئەھۋالغا قارىماق، ئويلاپ كۆرمەك؛ 办～处理 ئەھۋالغا قاراپ بىر تەرەپ قىلماق /～情况 ئەھۋالغا قاراپ بىر تەرەپ قىلماق.

茁 zhuó ئۆسۈپ چىقماق، باراقسان بولماق. [壮茁] zhuózhuàng ساغلام، قاۋۇل، كۆچلۈك؛ 长得～～ زىرائەتلەر ساغلام ئۆسمەكتە /～羊牛 قوي، كالىلار ساغلام ۋە تېمەن.

卓 zhuó ① ئېگىز ھەم تىك؛ ～立 تىك تۇرماق. ② دانا، دانالىق؛ 见～ كارامەت: ～识 دانا

سى. [资产阶级] zīchǎnjiējí
بۇرژۇئازىيە. [工资] gōngzī
ئىش ھەققى، مائاش. [资金]
zījīn مەبلەغ، كاپىتال؛ دەس-
مايە. [资料] 1. zīliào ماددىي
بايلىقلار، ماددىي نېمە-تلەر. 2.
ماتېرىيال، مەلۇمات، ۋاسىتە-
لەر: 统计～～ ستاتىستىكا-
لىق مەلۇماتلار. ② تەمىنلە-
مەك: ～助 ياردەم بەرمەك،
ياردەم قىلماق /以～参考 پاي-
دىلانسا بولىدۇ. ③ ئەقلىي
قابىلىيەت: ～质 ئەقلىي قا-
بىلىيەت ۋە تەبىئىي سۈپەت.
④ تارىخ، ستاژ: ～才德
ئەخلاق، تالانت ۋە ستاژ. [资格]
zīgé لاياقەت، سالاھىيەت.

兹 zī <古> ئەزىز - چىراغ
ئۇچۇن ئىشلىتىلىدىغان دانلىق
زىرائەت.

趑 zī [趑趄] zījū قىيىنلىپ
ماڭماق، ئېغىر قەدەم باسماق؛
تەمتىرىمەك، ئىككىلىنىپ
قالماق: ～～不前 ئىككىلىنىپ
ئالغا باسالماسلىق.

兹 zī ① بۇ، ھۆشۇ؛
～日 بۈگۈن /～理明易 بۇ
قائىدىنى چۈشىنىش ئاسان.
② ھازىر، ھۆشۇ كەمدە، ھازىر-
قى ۋاقىتتا: 数月于～ ئايىنى
ھازىرىدىن باشلاپ سانىماق/～订
于明日开会 ئەتە
چۈشتىن كېيىنكى - خىزمەتچىلەر
چوڭ يىغىنى ئېچىلىدىغانلىقى
ھازىر بېكىتىلدى. ③ <古>
يىل؛ 今～ بۇ يىل /来～ كې-
لەر يىل.

滋 zī چىرىلدىماق، زىگىلدە-
ماق: 老鼠～～了跑声一的 چاش-
قان چىرىردە قىلىپ قېچىپ
كەتتى /～～地叫 قۇشقاچ
چىرىلدىماق.

滋 zī ① تۇغماق، كۆچەيمەك،
باللىماق: ～芽 بىخ ئۇرۇچ
چىقماق /～事 جاڭجاللاشماق،
جېدەل تۇغدۇرماق /～蔓 يې-
يىلىپ كەتمەك. ② پايدا،
پايدا قوشۇلماق: ～甚 ئاش-
قان پايدا. [滋润] zīrùn نەم،
ھۆل، نەمخۇش. [养滋] zīyǎng
ئوزۇقلاندۇرماق، باقماق، كۈچ-
مەك. [味滋] zīwèi تەم. ③
外往管水 ئېتىلىپ چىقماق: ～水 تۇرۇبىدىن سۇ ئېتىلىپ

了～～了 يوقالغان نەرسىنىڭ ئىز - دېرەكى چىققىنى /这/笔数 用没有没～～ بۇ خىراجەت-نىڭ تېخى تايىنى يوق. ⑤ ئەۋەتمەك: ～人前来办理 بىر-جىرىشكە ئادەم ئەۋەتمەك. ⑥ 即～施行 دەرھاللا، شۇ زاماتلا: ～ دەرھال ئىشقا ئاشۇرۇلسۇن.

Zhuó 禚 جو (فامىلە).

yuèzhuó [鹪鹩] zhuó 鹩 <古>بىر خىل سۇ قۇشى.

zhuó 缴 见另 jiǎo ئوقسىما ئوقسىغا باغلانغان چىگە.

zhuó 擢 ① يۇلماق، سۇغۇرماق، تارتىماق: ～发难数◇ ۋەشمىلمكىلەزنىڭ ھەددى - ھېسابى يوق؛ سانسىز جىنايەتلەر (جىنايىستى چېچىدىن قولا). ② ئۆستۈرمەك، كۆتۈرمەك: ～用 ئۆستۈرۈپ ئىشلەتمەك.

zhuó 濯 يۇماق: ～足 پۇتنى يۇماق.

ZI

zī 仔 见另 zǎi،zǐ [肩仔] zījiān مەسئۇلىيەت، مەجبۇ-رىيەت. ابالا.

zī 孜 见另 mā فوشكەزمەك [孜孜] zīzī تىرىشچان، ئىجتىھاتلىق: ～不倦 ھار-دىم - تالدىم دېمەي، ئاجايىپ ئىجتىھات بىلەن.

zī ① 咨 سوراق، تەلەپ قىلماق، مەسلىھەت سورىماق؛ 所有～询 سورىغان مەسلىھەت-لەر. ② ئالاقە، ئالاقە خەت، دوكلات، دوكلات خېتى.

zī ① 姿 تاشقى كۆرۈنۈش، قىياپەت، چىراي: ～容 قىيا-پەت، چىراي، تەلەت /丰～ قەددى - قامەت، تۇرق. ② ئە-گۇرا، ھالەت، تۇرق: 雄～ ھەيۋەتلىك، مەردانە،جەسۇر/ 的舞蹈势～ ئۇسسۇل ئويناش ئىگۇرىسى.

zī ① 资 پۇل، ھەق: كاپە-تال، مەبلەغ، خىراجەت: 投～ مەبلەغ سالماق /～源 بايلىق، مەنبە /工～ ئىش ھەقىقى/ zīběn [本资] ～车 كىسرا. ～～治政 كاپىتال؛ دەسمايە: 的傲骄～ سىياسىي دەسمايە /～ تەكەببۇر، لۇقمنىڭ دەسمايە-

ئۇچىنچى كىشىگە قارىتىلغان بۇيرۇق شەكلى؛ ～试为之 سىناپ باقسۇن /以～攻,矛之～盾 سىلا ئۇز يولى بىلەن ئۆزىنى باشقىلارغا كۆرسىتىش، مۇئەللىم: ～墨子 ئۇستاز مەزى. [虚子] zǐxū ياسالغان، ساختا، ئويدۇرما، بولمىغان ئىش: 事属～～ ساختا ئىش، بولمىغان ئىش. ③ ئۇرۇق: 菜～ كۆكتات ئۇرۇقى؛ 莲～ نېلۇپەر ئۇرۇقى /桐～ چىنار ئۇرۇقى /瓜～儿 تاۋۇز ئۇرۇقى /结～ ئۇرۇق تۇتماق. ④ تۇخۇم: 鱼～ بېلىق تۇخۇمى /鸡～儿 توخۇ تۇخۇمى/蚕～ پىلە ئۇرۇقى، پىلە تۇخۇمى /下～ تۇخۇم سالماق، تۇخۇم تۇغماق. ⑤ ياش، كىچىك، يۇمران: ～鸡 چۈجە/～姜 يۇمران زەنجىۋىل. ⑥ ئۆسۈم، پىرسەنت: ～金 پىرسەنت، ئۆسۈم. (كۆچمە مەنىدە) مەلۇم نەرسىنىڭ ئىچىدىن ئورۇن ئالغان نەرسە؛ بالىسى: ～母扣 پاس - پاس، ياسىلداق. [音子] zǐyīn ئۇزۇك تاۋۇش. ⑦ چاشقان يىلى (12 مۆچەلنىڭ بىرىنچىسى). ⑧ تۇن يېرىمى، نىسپى شەپ. [夜子] zǐyè يېرىم كېچە. ⑨ فېئودالىزىم دەۋرىدىكى بەش دەرىجىلىك ئۇنۋانىنىڭ تۆتىنچىسى، يەنسى ۋىكونت. ⑩ (zi) ئىسىملارنىڭ كەينىدىكى قوشۇمچە: 孩～ بالا /珠～ ئۇنچە /桌～ شىرە /椅～ ئۇرۇندۇق /胖～ سېمىز؛ دوغلاق /拐～ ئاقساق،توكۇر/瞎～ قارىغۇ /乱～ مالسىمان، چاتاق /垫～ سېلىنچا، تەگلىك. ⑪ بەزى مىقدارسۆزلەرنىڭ كەينىدە كېلىدۇ: 一—档～事 بىر ئىش /打了两～下 ئىككى قېتىم ئىشىك چەكتى.

仔 zī 见另 zǐ,zǎi ياش: ～鸡 چۈجە /～猪 تۇراي.

[仔细] zǐxì 1. ئىنچىكە، پۇختا، كۆڭۈل قويۇپ: ～～研究 ئىنچىكە ھۆزاكىرە قىلماق ～～考虑 پۇختا ئويلانماق. 2. تېجەشلىك، ئىقتىسادچىل: 日过子得～～ تۇرمۇشنى تېجەشلىك ئۆتكۈزمەك. 3. ئېھتىيات قىلماق، پەخىس

چىقماق.

孳 zī كۆپەيمەك، باللىماق: ～生 快很得生ھايەستى تېز كۆپەيمەك. ئوخشاش.

[孳孳] zīzī '孜孜' بىلەن

兹 zī <古> (滋基)چوڭ ئوتتۇرۇچ.

赀 zī ① ھېسابلىماق: 所不～ھەممە خىراجەت ھېسابلانماسلىق /可不～计 ھېسابلىمغىلى بولماسلىق. ② '资①' بىلەن ئوخشاش.

紫 zī 见 zuǐ 另 (28 ناغايىم يوللۇز تۈركۈمىنىڭ بىرى).

訾 zī 见 zǐ 另 زى (فامىلە).

龇 zī ھىڭگايتماق: ～牙咧嘴 ئاغزىنى ھىجايتىماق، ھەجەپ چىشىنى كۆرسەتمەك.

髭 zī بۇرۇت، مويلاۋ.

甾 zī ① ئېچىلىغىنىغا بىر يىل بولغان تېرىلغۇ يەر. ② ئوتماق. ③ بولۇق ئۆسكەن ئوت - چۆپ: ～秽秕 ياشاقلار ساڭگىلىشىپ، ئوت - چۆپلەر يېلپۇنمەك. ئوخشاش. <古> يەنە '次' بىلەن

缁 zī قارا: ～衣 قارا كىيىم.

辎 zī ھارۋا. [辎重] zīzhòng يۈك: ھەربىي لازىملىقلار.

锱 zī چارەك سەر. [锱铢] zīzhū ئاز پۇل ياكى كىچىك ئىش: ～必较 ھەر بىر تىيىنىنمۇ سانىماق، بىر تىيىنىك تۆشۈكىدىن مىلك قېتىم ئۆتمەك.

鲻 zī مۇللىت بېلىقى.

辎 zī ئاغزى كىچىك داڭقان.

子 zǐ ① ئوغۇل - قىزلار: پەرزەنت (ھازىر پەقەت ئوغۇللارلا كۆزدە تۇتۇلىدىغان بولدى). [子弟] zǐdì بالىلار، پەرزەنتلەر. ② ئۇمۇمەن ئادەمنىڭ كۆرسىتىدۇ: 1. ئادەتتىكى كىشىلەر: 男～ ئەر؛ ئوغۇل /女～ قىز. 2. بۆرۈن بىرەر ساھەنىڭ كىشىلىرىنى كۆرسىتەتتى: 士～ زىيالىي/舟～ قېيىقچى. 3. <古> بىرەر ئېقىمنىڭ ۋەكىلى: 荀～ شۈنزى /诸～百家 تۈرلۈك ئېقىمدىكى ئالىملار. 4. كىتابلارنى تۆت قىسىم بويىچە تۈركە بۆلۈش ئۇسۇلىنىڭ ئۈچىنچى تۈرى: ～部 ئۈچىنچى قىسىم /书～

zìzai ئەركىن، تارتىنىماي، 要主战命革：كۆشادە 人个图担不'重挑争命革为勇 ～～ ئىنقىلابىي جەڭچى شەخسىي كەلگ - كۆشادىلىكىنى ئويلىماي، ئىنقىلابىنىڭ ئېغىر يۈكىنى تالىشىپ كۆتۈرۈشى كىشىرەك /遥道～～ ئەركىن يۈرمەك، خىرامان يۈرمەك؛ ئۆزى بەگ، ئۆزى خان بولماق. [自由] zìyóu ئەركىنلىك. ② -دىن /-تىن：～古到今 قەدىمدىن ھازىرغىچە /～天津到北京 تىيەنجىندىن بېيجىڭغىچە. ③ تەبىئىي، ئەلۋەتتە：～当务力 ئەلۋەتتە تىرىشىش لازىم /～不待言 سۆزلەپ ئولتۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوق، ئەلۋەتتە/～属无碍 توسقۇنسىلىق بولماسلىقى تەبىئىي /公道～在人心 ئادىللىق كىشىلەر قەلبىدىن ئورۇن ئالمىدۇ، ئەلۋەتتە /要话多许有～，逐重别久讲 ئۆزۈن ئايرىلىپ ئۆچراشقاندا، دەيدىغان نۇرغۇن گەپلەرنىڭ بولۇشى تەبىئىي.

字 zì ① خەت：汉～ خەنزۇچە خەت /～眼 كۆز دېگەن مەنىدە) /～体 خەت شەكلى /常用～ دائىم ئىشلىتىلىدىغان خەتلەر. [字母] zìmǔ ھەرپ، ئېلىپبە، ئالفاۋىت：拼音～ فونېتىكىلىق ئېلىپبە /丁拉～～ لاتىن ئالفاۋىتى. [典字] zìdiǎn لۇغەت (ئېروكلىق لۇغىتى). ② تەلەپپۇز：咬～清楚 تەلەپپۇزى ئېنىق /～正腔圆 تەلەپپۇزى ۋە ئاھاڭلىرى ئېنىق. ③ خەت شەكلى：篆～ جۇەنشۇ خەت شەكلى /柳～ لىۇگۇچۇەنچە خەت شەكلى. ④ ھۆسن خەت：～画 ھۆسن خەت ۋە رەسىملەر. ⑤ تەخەللۇس：岳飞～举鹏 يۈفېيىنىڭ تەخەللۇسى پېڭجۇي. ⑥ ھۆججەت، تىلخەت، توختام：立～为凭 ئاساس بولسۇن ئۈچۈن تىلخەت بېرىلدى. ⑦ <旧> بېشىنى باغلاپ قويماق (بىراۋغا دېيىشىپ قويماق).

牸 zì چىشى مالالار، ئۇرغاچى：～牛 ئىنەك، سىيىر.

恣 zì ① خالىغىنىچە، بولۇشىچە، ئۆز ھەيلىچە：～意

بولىماق: 路滑很～～,滑儿点
يول بەك تەيىلغاق، پەخەس بولۇك. [密仔] zǐmī زىچ، پىششىق: 袜子得织分十～～
پايپاق ئىنتايىن پىششىق توقۇلۇپتۇ.

籽 zǐ توپا يۇلمەك.

籽 zǐ ئۇرۇق.

姊 zǐ ئاچا، ھەدە. [妹姊] 1. zǐmei ئاچا - سىڭىللار: 三个～～共一们她
ئۇلار ھەممىسى ئۇچلا ئاچا - سىڭىل. 2. تەكتۇش ئايالىلارنىڭ بىر - بىرىنى ئاتىشى.

秭 zǐ <古> بىر تىرىليون.

第 zǐ بورا: 床～ كارىۋات بوردىسى.

茈 zǐ 另见 cí (草茈) ئەڭلىكئوت. '紫草' مۇ دېيىلىدۇ.

紫 zǐ سۆسۈن، بىنەپشەرەڭ.

訾 zǐ 另见 zī غەيۋەت قىلماق، يامان گەپنى قىلماق: 不苟～议 كەلىسە - كەلمەس غەيۋەت قىلماسلىق.

梓 zǐ ① چوكا دەرىخى، كاتالپا. [梓桑] zǐsāng يۇرت، ئانا يۇرت. ② [梓里] zǐlǐ ئۇيما بەت (ياغاچ ئويما بەتلەن كىتاب باسىدىغان)؛ 付～ بېسىشقا بەرمەك /行～ باسماق.

滓 zǐ تىرەپ، سارقىنىدى، چۆكۈندى، داشقال.

自 zì ① ئۆز: ～给～足 ئۆزىنى ئۆزى قامدىماق /～立独 主 مۇستەقىل ئۆزىگە ئۆزى خوجا بولماق /～生更力 ئۆز كۈچىگە تايانماق /～动 ئۆزى ھەرىكەتلەنمەيدىغان؛ ئاپتوماتىك. [自个儿] [自儿各] [方> zìgěr ئۆز، ئۆزى. [然自] 1. zìrán تەبىئەت: 大～～ تەبىئەت /景物 تەبىئەت مەنزىرىسى. 2. ئۆزىدىن، تەبىئىي: 然而～～ ئۆزى - ئۆزىدىن، تەبىئىي /到功 ～～成سەۋر - تاقەتلىك ئەمگەك تەبىئىي رەۋىشتە مۇۋەپپەقىيەتكە ئېلىپ بارىدۇ /笑他 得很～～ ئۇنىڭ كۆلكىسى ناھايىتى تەبىئىي. 3. ئەلۋەتتە، تۇرغان گەپ: 学不 后落要就～～,真认 ئەستايىدىل ئۆگەنمىسەك، ئارقىدا قېلىشىمىز تۇرغان گەپ. [在自]

ئەلا).

综 zōng 见另 zèng ئومۇملاشتۇرماق، يىغىماق: 错～复杂, چىگىچ، ئىرماش - چىرماش. [综合] zōnghé 1. ئومۇملاشتۇرماق، يىغىنچاقلىماق، جەملىمەك. 2. يىغما، توپلاما، كومپلېكس، ئۈنۈمۈبرسال: ～～利用 ئومۇميۈزلۈك پايدىلانماق /～～大学 ئۇنىۋېرسىتېت.

棕 zōng پالما دەرىخى ياكى پالما تالاسى. [棕榈] zōnglǘ پالما دەرىخى.

腙 zōng گىدرازون (بەرخىل ئورگانىك بىرىكمە).

踪 zōng ئىز، ئاياغ ئىزى، ئىز - دېرەك: ～影 ئىز، كۆلەڭگە /追～ ئىز قوغلىماق/失～ ئىز-دېرەكسىز يوقالماق.

鬃 zōng يال (ئات ياكى چوشقىنىڭ).

总 zǒng ① ئومۇملاشتۇرماق، يىغماق، خۇلاسىلىمەك، يەكۈنلىمەك: ～在一起 جەملىمەك: ～算 يىغىپ ھېسابلىماق /～共三万 جەمئىي 30 مىڭ /～起来说 ئومۇملاشتۇرۇپ ئېيتقاندا. [总结] zǒngjié خۇلاسىلىمەك، يەكۈنلىمەك: 要认真～～经验 تەجرىبىلىرنى ئەستايىدىل يەكۈنلەش كېرەك. ② باش، ئاساسىي، ئومۇمىي: ～纲 ئومۇمىي پرىنسىپ، ئومۇمىي پروگراممىا/～司令 باش قوماندان. ③ دائىم، ھەمىشە: 为什么～是晚来? نېمىشقا دائىم كېچىكىپ كېلىسەن؟ 不～听肯 ھەمىشە. قۇلاق سالماسلىق. ④ ھامان، بەرىبىر، چوقۇم، قانداقلا بولمىسۇن: ～是要按时完成的 ھامان بېجىرىش لازىم /天明～来了 ئەتىسە ئۇ قانداقلا بولمىسۇن كېلىشى كېرەك.

偬 zǒng 365 بەتتىكى 'uǒngzǒng(倥偬)' غا قارالسۇن.

纵 zòng ① قويۇپ بېرىمەك، ئازاد قىلماق: ～虎归山 يولۋاسىنى تاغقا قويۇپ بېرىمەك: ياۋۇزنىڭ قولىنى يېشىۋەتمەك. ② يول قويماق، يول بېرىمەك: قويۇپ بېرىمەك، باردىچە: ～目四望 ھەممە تەرەپكە كۆز تاشلىماق /～情歌

خالىغانچە، مەيىلىچە /～情 بولۇشىچە، خالىسىڭىچە. ② <方> رازىمەت قىلماق، ھۆزۈرلانماق، راھەتلەنمەك: 你～睡多得 قارىغىنىڭە، ئېچىپ ھۆزۈرلىنىپ ئۇخلىسىڭىلا دېگەن ھۆزۈرلىنىپ ئۇخلىسىڭىلا!

眦 zǐ كۆزنىڭ بۇرچىكى، كۆز ئۇچى ياكى كۆز قوۋىرۇقى.

訾 zǐ ① چىرىپ كەتكەن جەسەت. ② چىرىگەن گۆش.

渍 zǐ ① چىلىماق، چىلاماق: ～麻 كەندىر چىلىماق. ② يىغىلىپ قالغان سۇ: ～水 يىغىلىپ قالغان سۇ /防洪排～ كېلىكۇنىدىن مۇداپىئە كۆرۈپ، يىغىلىپ قالغان سۇلارنى چىقارماق. ③ كىر، داغ: 烟袋里～ كىرلەشمەك: 了油多很了～ غاڭزىغا نۇرغۇن پورتقا (كىر) يىغىلىپ قاپتۇ/手轮的表～了住 قول ساەتنىڭ چاقلىرىغا كىر يىغىلىپ توختاپ قالدى.

胾 zǐ چوڭ - چوڭ پارچىلاپ توغرالغان گۆش.

ZONG

宗 zōnɡ ① پادىشاھ ئەجدادلىرىنىڭ ئىبادەتخانىلىرىنى كۆرسىتىدۇ. [宗祖] zǔzōnɡ ئەجدادلار. ②ئۇرۇق-ۇۇجۇد، جەمەت، قوۋم، ئورۇقداش: 同～ ئۇرۇقداش /兄～ بىر جەمەت ئاكا. [法宗] zōnɡfǎ پاترىئارخال، پاترىئارخالىق: 必须～～判批观 پاترىئارخالىقكۆز قاراشنى ئەنقىد قىلىش لازىم. ③ ئاساسىي مەقسەت: 开～明义 第一章 ئاساسىي مەقسەتنى بىرىنچى بابتىلا ئوتتۇرىغا قويماق /万变不离其～ ھەرقانچە قىلغان بىلەنمۇ ئۆز مۇددىئاسىدىن ئىبارى كېتەلمەيدۇ. ④ مەزھەپ، گۇرۇھ: 禅～ دىيانا مەزھىپى (بۇددا دىنىنىڭ)/北～画水山 شىمال مەزھىپىدىكىلەرنىڭ مەنزىرە سۇرەتلىرى. [宗旨] zōnɡzhǐ ئاساسىي مەقسەت، ئاساسىي مۇددىئا. ⑤ ھۆرمەتلىمەك، ئىززەتلىمەك: ～仰 ئۇلۇغلىماق، ھۆرمەتلىمەك. ⑥ مەقسەت: 事～～ بىر ئىش /大～货物 زور تۇركۈم مال. ⑦ تۈۈك (شىزاڭدىكى كونا مەمۇرىي بىرلىك، ناھىيىگە

كەلمەك، ئايلانماق؛ ماڭماق؛ يۈرمەك؛ ～林 شاھمات ئۇرۇقمنى يۆتكەمەك (ماڭماق)/ 了～不钟 ساڭەت توختاپ قالدى (ماڭمىدى). 3. ئۇياق-بۇياقتا توشۇماق؛ ～值 خەت توشۇماق /～货 مال توشۇماق. ② كەتمەك؛ 他刚～ ئۇ ھايمىلا كەتتى /我明天要～了 مەن ئەتە كېتىمەن. ③ ئارقىلىق؛ ～们咱 /～这个门 ئەمدى بىز بۇ ئىشىكتىن چىقىپ كېتەيلى. ④ ئۆتمەك؛ 这笔钱不～帐了 بۇ پۇل ھېساباتتىن ئۆتمىدى. ⑤ چىقىپ كەتمەك، ئاشكارىلانماق؛ ～漏消息 خەۋىرنى ئاشكارىلاپ قويماق /～气 يەل چىقىپ كەتمەك /说话～了嘴 ئاغزى بوشلۇق قىلماق (گېپىمدە ئاشكارىلاپ قويماق). ⑥ ئۆزگەرمەك، كەتكۈزمەك؛ 衣服～样 كىيىم ئىسكە تەدىن كەتمىتۇ /茶叶～了味 چاينىڭ تەمى ئۆزگىرىپ كېتىمتۇ. ⑦ چېپىپ يۈرمەك، يۈگۈرمەك؛ 看马～花 ئات چېپىپ يۈرۈپ گۈل كۆرمەك؛ ئات ئوستىدە كۆلنى تاماشا قىلماق. [狗走] zǒugǒu يالاقچى، غالجا.

奏 zòu ① چالماق، نورۇدىماق، ～乐 مۇزىكا چالماق، ساز چالماق/ ～效 يالغۇز كىشى ئىسكىرىپكا بىلەن ئورۇنىدىماق/ 伴～ تەڭكەش قىلىپ چالماق. ② (ۋەزىر پادىشاھقا مەلۇم قىلماق، بايان قىلماق؛ 上～ مەلۇمات سۇنماق. ③ نەتىجە بەرمەك، قولغا كەلتۈرمەك؛ ～效 نەتىجە بەرمەك، شىپا قىلماق /～功 ئۈنۈمنى قولغا كەلتۈرمەك.

揍 zòu ① ئۇرماق، دۈمبالىماق. ② <方> چېقىۋەتمەك؛ 了～玻璃把别小心 پەخەس بول، ئەينەكنى چېقىۋەتمەگىن؛ ئاۋايلا، ئەينەك چېقىلىپ كەتمىسۇن.

ZU

租 zū ① ئىجارىگە ئالماق؛ ～房 ئۆي ئىجارىگە ئالماق/ ～家具 ئۆي جاھازىلىرىنى ئىجارىگە ئالماق. [租界] zūjiè كونىسىيە. [地借租]

唱 قانغۇچە (ئاۋازىنى قويۇپ بېرىپ) ناخشا ئېيتماق. ⑧ ئۆرغىماق، سەكرىمەك؛ بەدەنىنى بىردىنلا يۇقىرىغا يۆلەش ئالدىغا ئۆرغىتماق؛ ～身 跳一身了去过就身/—～ بىرلاسەكرەپ/ بىر ئۆرگىپلا ئۆتۈپ كەتتى. ④ ھەتتا، ... تەقەززا دېمەك؛ ھەتتا، ... بولسىمۇ: ～有千山 队探勘的勇英住不拦也，水万 员 سائىسىزلىغان تاغ - دەريا- لارمۇ قەھرىمان چارلىغۇچى- لارنى توسالمايدۇ. ⑤ تىك، ئۇزۇنغا: ～线 تىك سىزىق/ 成排～队 كالونىنا بولۇپ تۇرماق /～各横十里 ئۇزۇ- نغىمۇ، توغرىسىغىمۇ ئون چاقىرىم كېلىدۇ /～剖面 بو- يىغا كېسىلگەن يۈز (كۆرۈ- نۈش). ⑥ پۈرۈلمەك، پۈرۈك- لۈك: 这～纸张 都用么怎了 来写字 بۇ قەغەز پۈرلىشىپ كېتىپتۇ، قانداقمۇ خەت يېز- غىلى بولسۇن /～了压服衣 كىيىم بېتىلىپ پۈرلىشىپ كېتىپتۇ.

疯 zòng 85 - بەتتىكى '疯癫' غا قارالا (chīzòng).

粽 zòng تاغزۇكزا.

糉 <方> zòng قاۋان.

ZOU

邹 Zōu زۇ بەگلىكى.

驺 zōu ئاتلىق ياساۋۇل، نۆكەر.

诹 zōu مەسلىھەتلەشمەك، كېڭەشمەك: ～吉 خەيىرلىك كۈننى مەسلىھەت- لىشىپ بېكىتمەك /咨～ ھۆ- كۈمەت ئىشى توغرۇلۇق كې- ڭەشمەك.

陬 zōu بۇلۇڭ - پۈچقاق، چەت جاي، ياقا جاي.

缲 zōu سۆسۈن، بىخىررەك.

鲰 zōu كىچىك بېلىق، بې- لىقجان. zōushēng <古> [生鲰] چاكىنا ئادەم، تېگى پەس ئادەم.

走 ① zǒu ماڭماق، يۈر- مەك: ～得快 تېز ماڭماق/ 小孩子～会了路◇ بالىنىڭ ئايىغى چىقتى. (كۆچمە مە- نىدە) 1. يوقلىماق، ھال - ئەھۋال سوراشماق: ～亲戚 تۇغقان يوقلىماق. 2. يۆتە-

كۆم، تسمپ؛ 水～ سۇ هايۋاللىرى /芳香～ خۇش پۇراق مادداللار، ئاروماتلار. ④ <古> ئۇرۇقسىز قۇرۇتۇش جازاسى.

㾦 zú باشاق (ئوقيا ئوقمىنىڭ ئۇچى، تاشتىن ياسالغان).

镞 zú باشاق (ئوقيا ئوقمىنىڭ ئۇچى، تۆمۈردىن ياسالغان).

诅 zǔ قارغىماق؛ ～楚文 zǔzhòu [咒诅] قارغىشنامە. قارغىش، قارغىماق، لەنەت ئوقۇماق، ئەپسۇن ئوقۇماق.

阻 zǔ توسالغۇ، توسۇماق، توسالغۇ بولماق، توسقۇنلۇق قىلماق؛ ～止 توختاتماق، توسماق، بېلىگە تەپمەك (كەپىنىمك) /无行通～ توسالغۇسىز ماڭماق /山川险～ تاغ-دەريالار توسالغۇ بولماق.

组 zǔ ① تەشكىل قىلماق، ئۇيۇشتۇرماق، تۈزمەك؛ ～成一队 بىر ئەترەت قىلىپ تەشكىل قىلماق /改～ ئۆزگەرتىپ تۈزمەك. [织组] zǔzhī 1. ئۇيۇشما، ئۇيۇشتۇرماق، تەشكىللەنمەك، قۇرۇپ چىقماق؛ ～～群众 ئامما ئۇيۇشتۇرماق. 2. تەشكىلات؛ 党团～～ پارتىيە - ئىتتىپاق تەشكىلاتلىرى. 3. توقۇلما؛ 神经～～ نېرۋا توقۇلمىسى/ ～～疗法 گىستولوگىيەلىك داۋالاش، توقۇلمىلىق داۋالاش. ② گۇرۇپپا؛ 学习小～ ئۆگىنىش گۇرۇپپىسى. ③ يۇرۇش، يۇرۇشلۇك؛ ～诗 يۇرۇشلۇك شېئىر، سېكىل /～画 يۇرۇشلۇك رەسىم.

祖 zǔ ① <古> قۇربانلىق قىلىنغان ئەرسىلەرنى يېكى ئەزمر - چېرىغقا ئاتالغان ئەرسىلەرنى سالىدىغان ئەسۋاب. ② دۆشە؛ 刀～ دۆشە ۋە پىچاق.

祖 zǔ ① بوۋا؛ ～父 بوۋا (كۆچمە مەنىدە) ئەجدادلار؛ 始～ بۇزرۇك-ۋار، ساھىبقىران، ساھىبكالان، ئەجدادنىڭ ئاتىسى /～宗 ئاتا - بوۋىلار. [国祖] zǔguó ۋەتەن. ② بوۋىسى بىلەن تەڭتۇش ئادەملەرنى ئاتاشتا؛ 外～父 بوۋا (ئاپىسىنىڭ ئاتىسى)/外～母 مومما (ئاپىسىنىڭ ئاپىسى)/ 伯～ بوۋىسىنىڭ ئاكىسى، چوڭ بوۋا. ③ پەر، ئاساسچى؛

zūjiědī ئىجارىگە ئالغان يەر. ② ئىجارىگە بەرمەك: ～人给人 /出～去 ئىجارىگە بەرمەكلارغا ئىجارىگە بەرمەك/ chūzū [出租] ئىجارىگە بەرمەك. ③ ئىجارە ھەقىقى: ～房 ئۆي ئىجارىسى /收～ ئىجارە ئالماق. ④ يەر بېجى، يەر سېلىقى: ～税 سېلىق، باج.

菹 zū ① ئاچا سەي. ② چۆپلۈك سازلىق يەر. [草菹] zūcǎo پوتامۇكبتون ئوتى. ③ ئۇششاق توغرىماق: ～醢 (hǎi) ئادەمنى چانىاپ قىيما قىلىپ ئۆلتۈرۈش جازاسى.

足 zú پۇت، ئاياغ، ～迹 ئاياغ ئىزى /画蛇添～ يىلان سىزىپ پۇت چىقىرىپ قويماق، ～鼎 ئارتۇقچە ئىش قىلماق /～智多谋 ئاقكاننىڭ پۇتى. ② تولۇق، يېتەرلىك: مول، مول چىلىق، توق: قانماق: ～数 تولۇق- لانغان سان /心满意～ قانا- ئەت ھاسىل قىلماق/丰衣～食 كىيىم - كېچەك، ئوزۇق - تۇ- لۇك مول بولماق /～玩了一天 ھەر كۈن قانغۇچە ئويناماق/ ～可以胜任 ئىشنى كۆچۈرۈپ ئىچىلىك خىزمەتنىمۇ تاماملاپ ئىلالىسىپ كېتەلەيدۇ/ 务任成完能～天两 ۋەزىپىنى ئورۇندىشقا ئىككى كۈن تولۇق يېتىدۇ. ③ ئەرزىمەك، ئىھمز- غا ئالغۇچىلىكى بولماق: 道～不微 ئىھمزغا ئالغۇچىلىكى يوق.

卒 zú 见另 cù ① <古> ئەسكەر، لەشكەر: 小～ ئەسكەر /士～ ئەسكەر، سولدات. ② جاپارمەن، يايى: 走～ چاپارمەن، غالچا. ③ ئۆلىمەك، ۋاپات بولماق: 生～年月 تۇغۇلغان ۋە ئۆلگەن ۋاقتى. ④ پۈتتۈرمەك، تاماملىماق: ～业 ئوقۇش پۈتتۈرمەك. (كۆچمە مەنىدە) ئاخىر، ئاقىۋەت: ～胜敌军 ئاخىر دۈشمەن ئارمى- يىسى ئۈستىدىن غەلىبە قا- زىنىلدى.

崒 zú ئېگىز ھەم خەتەرلىك.

族 zú ① مىللەت: 汉～ خەن- زۇ مىللىتى /回～ خۇيزۇ مىل- لىتى. ② ئۇرۇق، جەمەت، قوۋم، نەسەب: 宗～ ئۇرۇق، قوۋم /家～ جەمەت. ③ تۈر-

چىلانغان چىلان.

罪 zuì ① جىنايەت، گۇناھ: 犯～ جىنايەت ئۆتكۈزمەك. (كۆچمە مەنىدە) خاتالىق: 人于～归该应不 سەۋەنلىمەك: خاتالىقنى باشقىلارغا دۆڭگەپ قويۇشقا بولمايدۇ. ② جازا: 判～ جازا ھۆكۈم قىلىماق / 死～ ئۆلۈم جازاسى. ③ ئىزاب، جاپا - مۇشەققەت: 受～ ئازاب چەكمەك. ④ ئارتماق، دۆڭگىمەك: ～ 己 ئۆزىگە ئارتماق.

槜 zuì [李椯] 1. zuìlǐ قىزىل ئالىخورى (ھەۋە). 2 زۇيلى (قەدىمكى يەر نامى، ھازىرقى جېجيانىڭ ئۆلكىسى جياشىنىڭ ناھىيىسى ئەتراپىغا توغرا كېلىدۇ).

ZUN

尊 zūn ① ھۆرمەتلى چۈشەنچە، پىشقەدەم، ئۇلۇغ: ～卑 ھۆرمەتلىمەك ۋە پەسكەشلىمەك / ～长 پىشقەدەم، مويسىپىت / ～府 ئۆيلىرى / ～驾 ئۆزلىرى. [尊令] lìngzūn ئاتىلىرى، دادىلىرى. ② ھۆرمەتلىمەك، ۋە رولى ئېغىرلىغا ئوخشاش نەرسىلەر: 山～ تاغ تۈمشۇقى/ 亚～ بال چەينەكسىمان جىسىمى. ③ سۆز قىلىماق، لوقما سالماق: 别多～ لوقما سالمىغىن /贫嘴舌～ كاس-كاس؛ ۋات - ۋات؛ تىلى ئاچچىق؛ غەيۋەتخور.

最 zuì ① ئەڭ، ناھايىتى، تازا، بەك، ھەممىدىن: ～大 ئەڭ چوڭ /～好 ناھايىتى ياخشى /～要紧 ھەممىدىن زۆرۈر /以此为～ بۇ ھەممىدىن ياخشى. ② تۆھپە، خىزمەت: ～殿 ئوردىغا خىزمەت كۆرسەتمەك.

蕞 zuì كىچىك: ～尔 كىچىك.

晬 zuì بوۋاق يېشىغا تەگمەك.

醉 zuì ① مەست بولماق: 喝他～了 ئۇ مەست بولۇپ قاپتۇ. ② ئىشتىياقى چۈشمەك، مەپتۇن بولماق: ～心艺文 ئەدەبىيات - سەنئەتكە بېرىلىپ كەتمەك. ③ ھاراقتا چىلىماق، ھاراقتا ئېچىتماق: ～蟹 ھاراقتا چىلانغان قىسقۇچباقا /～虾 ھاراقتا چىلانغان راك /～枣 ھاراقتا

嘴～ يمر، ساھىسكالان، ئا-
ساسچى /不桃之～ يىراق
يوغۇندەكى ئەجدادلار ئىبا-
دەتخانىسىغا كۆچۈرۈلمەيدىغان
ئەجدادلار /开山师～ يول
ئاچقۇچى، تۆھپىكار.

ZUAN

钻 zuān ① 见另 zuàn بۇر-
غىلماق، تەشمەك: ～一个眼
بىر تۇشۇك تەشمەك/地质探～
گېئولوگىيىلىك بۇرغىلاپ
تەكشۈرۈش. (كۆچمە مەنىدە)
كىرمەك، ئۆتمەك، شۇڭغۇماق:
～到山洞 غارغا كىرمەك /
～进水里 سۇ ئاستىغا شۇڭغۇماق/
～空子 كاۋاك ئىزدىمەك،
پۈرسەت ئىزدىمەك. [钻营]
zuānyíng مەنسەپ ئۈچۈن
يۇگۈرمەك، ھاممي ئىزدىمەك،
خۇشامەت قىلماق. ② تەتقىق
قىلماق، بىرلىپ ئۆگىنىمەك:
～研不本书 كىتابقىلا بې-
رىلىپ ئۆگىنىسە بولىمايدۇ /
～研是倒他 ئۇ بەك تىرىشـ
چانلىق بىلەن تەتقىق قىلىدۇ.
躜 zuān ئۆزدىنى (ئۇستىگە
ياكى ئالدىغا) ئاتماق.

缵 zuǎn ۋارىسلىق قىلماق،
داۋاملاشتۇرماق.

纂 zuǎn ① تۈزمەك، تەھ-
رىرلىمەك. ② ئايالىلارنىڭ
ئارقىسىغا تۈكۈپ قويىغان
چېچى.

钻 zuàn 见另 zuān ① بۇر-
غا، ئۇشكە: 电～ توك
ئۇشكە /风～ يەل بۇرغا.
[钻石] zuànshí بىرلىيانت،
ئالماس، تاش (سائەتلەردە
قىسقارتىپ '钻' دېيىلىدۇ):
～十七手表的 17 تاشلىق قول
سائىتى.

赚 zhuàn 见另 zuàn ئالدە-
ماق، گوللىماق: ～人 ئادەم
ئالدىماق.

攥 zuàn تۇتماق، تۇگمەك:
～着一把斧子里手 قولىدا
پالتا تۇتۇپ تۇرماق.

ZUI

咀 jǔ 见另 zuǐ 'جۇ' 'ئاغىز'
دەپ يېزىش ئادەتتىمۇ بار.

觜 zī 见另 zuǐ 'زى' 'ئاغىز'
بىلەن ئوخشاش.

嘴 zuǐ ① ئېغىز. ② شەكلى

شەپ يارىدىغان كىشىلەر. 4. باشقۇرماق، ئىدارە قىلماق. ② سولچى، سولچىل: 左派 سولچىلار /~翼 سول قانات. ③ ناتونۇش، نورمالسىز: غەلىتە: 越说越~ سۆزلىگەنچە ناتونۇشلا كەپ قىلماق /想你~了 سەن غەلىتە ئويلايدىكەن /~门旁道 سەن /~意 بىدئەت /相见~ نورمالسىز پىكىردە بولماق. ④ ئەكسىچە، تەتۈرىچە: 彼此意见相~ ئۆزئارا ئەكسىچە پىكىردە بولماق.

zuǒ 佐 ① نايىبلىق قىلماق، ياردەملەشمەك، كۆمەكلەشمەك: ~理 ياردەم بەرمەك. ② ياردەم بەرگۈچى، كۆمەكلەشكۈچى: 僚~ كۆمەكلەشكۈچى خادىم.

zuǒ 撮 另见 cuō تۇتام: 剪下一~发头子 بىر تۇتام چاچنى قىرقىۋالماق.

zuò 作 ① 另见 zuō تۇرماق، قويماق، قىلماق، بولماق: كۆتۈرۈۋالماق، چىقماق: 振~精神 روھنى كۆتۈرمەك /大鼓~锣 داقا-دۇمباقلار چېلىنىشماق /一~而出日 سەھەر تۇرماق /一~气 بىرلا غەيرەت قىلىپ. [用作] zuòyòng 起~ رول، تەسىر: 带头~ رول ئويناشماق /头~ باشلامچىلىق رولى، باش رول. ② ئىشلەمەك، ياسىماق: 装~ ياسىماق، ياسالمىلىق قىلماق: ~文 ماقالە يازماق/~画 رەسىم سىزماق /深耕细~ چوڭقۇر ھەيدەپ، تۇجۇپلەپ تېرىماق (ئىشلەمەك) /姿~ خۇپسەنلىك قىلماق، ياسالمىلىق قىلماق. (كۆچمە مەنىدە) ئەسەر: 佳~ مەشھۇر ئەسەر /杰~ نادىر ئەسەر. ③ قىلماق، ئېلىپ بارماق: ~报告 دوكلات قىلماق /向不良倾~斗争 ناچار خاھىشلار بىلەن كۈرەش قىلىماق. [风作] zuòfēng ئىستىل. ④ '做' بىلەن ئوخشاش. 1پەلەمپەي.

zuò 阼 شەرق تەرەپتىكى

zuò 怍 خىجىل بولماق، ئۇياتماق، ئىزا تارتماق.

zuò 柞 ئېسىل دەرىخى؛ دۇب دەرىخى ~蚕 دۇب پىلە-

ئەززەتلىمەك: ～师爱徒 ئۇستازلارنى ئەززەتلەپ، شاگىرتلارغا كۆيۈنمەك. ③ مىقدار سۆز: 一～大炮 بىر زەمبىرەك. ④ '樽' بىلەن ئوخشاش.

遵 zūn بويىچە، بىسىنائەن؛ رىئايە قىلماق، بويىچە ئىشلىمەك، ئەمەل قىلماق: ～守纪律 ئىنتىزامغا رىئايە قىلماق /～循着循规蹈矩的义主会社 سوتسىيالىزم يولىدا چىڭ تۇرۇپ ئالغا باسايلى.

樽 zūn <古> جام.

鳟 zūn تروت بېلىقى.

撙 zǔn ئىقتىساد قىلماق، تېجىمەك.

ZUO

作 zuō 见另 zuò كارخانا، ئىشخانا: 油漆～ سىرىغانا/衣洗～ كىرىخانا.

嘬 zuō 见另 chuài شورماق، ئەمىمەك، شۇمەك: 小孩～奶 بالا ئەمچەك ئەمىمەك.

昨 zuó ① تۈنۈگۈن: ～夜 تۈنۈگۈن كېچە. ② ئۆتمۈش، بۈگۈن، ئىلگىرى: 而是今觉～非 ھازىرقىسى توغرا، بۈرۈنقىسى خاتا ئىكەنلىكىنى ھېس قىلماق.

zǒ 见另 zuó 管 ياميۇك يېرىندىسىدىن ئەشكەن ئارغامچا. [桥管] zuóqiáo ئاسما كۆۋرۈك (ياميۇك ئارغامچا بىلەن ياسالغان).

zuó 捽 تۇتۇۋالماق، ئېسىۋالماق، تارتىپ تۇرماق: 发头的他～ چېچىنى تارتماق.

左 zuǒ ① سول: ～手 سول قول. (كۆچمە مەنىسىدە) شەرق تەرەپ: 山～ تاغنىڭ شەرقى (تەيخاڭشەننىڭ شەرقىدىكى جايلارنى كۆرسىتىدۇ) /～江/ چاڭجياڭنىڭ شەرقىي تەرىپى. [证左] zuǒzhèng دەلىل، ئىسپات، ئاساس. [右左] 1. zuǒyòu تەخمىنەن، ئۆپچۆرىسىدە: 三十～～岁 30 ياش ئۆپچۆرىسىدە. 2. ئەيتاۋۇر، ئىشقىلىپ، قانداقلا بولمىسۇن: ～～你，的去要是 قانداقلا بولمىسۇن بېرىش كېرەك، سەن يەنىلا بالىدۇرراق بارغىنىڭ، 3. مۇلازىملار، ئەتراپىدا ئەگىـ

مەك؛ ～活 ئىشلىمەك /～工 ئىشلىمەك. ② ئىشلەپ چىقماق، ياسىماق، تىكمەك: ～制服 فورمىلىق كىيىم تىكمەك/ ～能甜甘糖 شېكەر قوۋۇشماددىن شېكەر ياسىلىدۇ. ③بولماق: ～父的母父 ئاتا ـ ئانا بولغانلار /～无产阶级革命 پرولېتارىيات ئىنقىلابىي ئىشلىرىنىمك ئىز باسارى بولماق. ④ ياسالمىلىق قىلماق، بولۇۋالماق، بولماق؛～好～歹 ياخشىمۇ بولماق، ياماننمۇ بولماق. [作做] zuòzuo قىلىق قىلماق، سۈزىلمىلىك قىلماق، ياسىمىلىق قىلماق. ⑤ ئۆتكۈزمەك، ئېلىپ بارماق (ئائىلىلەردە بىر-رەر تەبرىكلەش ياكى خاتىرلەش پائالىيەتلىرىنى): ～日生 تۇغۇلغان كۈنىنى خاتىرلىمەك. ⑥ قىلغىلى بولماق؛～以可苇芦 قوۋۇشنى قەغەز ئىشلەپچىقىرىدىغان خام ئەشيا قىلغىلى بولىدۇ.

سى /~丝 دۇب پىلىمسىز يىپىكى.

胙 zuð <古> نەزىر- چىراغدا قويۇلىدىغان قۇربانلىق گۆش.

祚 zuð ① بەخت، سائادەت. ② پادىشاھلىق ئورۇن، تەخت: 帝践~ ئەشكەر تەختكە ئولتۇرماق.

酢 zuð 见另 cù

坐 zuð ① ئولتۇرماق: ~在 上子凳 بەنىدىگدە ئولتۇرماق. (كۆچمە مەنىدە) 1. چۈشمەك، چىقماق، ئولتۇرماق: ~车ما- شىنىغا چىقماق /~船 كېمىگە چۈشمەك. 2. تۇرماق، جايلاشماق: ~北朝南 كەينى شىمالغا، ئالدى جەنۇبقا قا- راپ جايلاشماق. ② كەينىگە تەپمەك، ئولتۇرۇشماق: 子房 ئولتۇرۇشماق: ~后往 了ئۇي كەينىگە ئول- تۇرۇشۇپ كەتتى /这~力 很小 بۇ مىللەتنىڭ كەينىگە تېپىش كۈچى ئاجىز. ③ئوتتۇ- را قويماق، مەشكە قويماق. ④ ۋەج، سەۋەب: ~此职解 شۇ سەۋەبتىن خىزمەتتىن بوشا- تىلدى. ⑤ جازاغا تارتماق: 连~ چېتىپ جازاغا تارتماق/ 反~ تۆھمەت قىلغۇچىغا جازا ئارتماق. ⑥مېۋە بولماق، مېۋە چۈشمەك: ~果 مېۋىلە- مەك، غورا چۈشمەك /~瓜 سويما چۈشمەك، خەمەكلىمەك. ⑦ ئۆز - ئۆزىدىن، تەبىئىي رەۋىشتە: 孤~自振 飞~沙惊، قامغاق سىلكىنىپ قوۋ- ساق قۇملار ئۈركۈپ ئۇچۇز - ئۆزى- دىنلا ئۇچىدۇ. ⑧ '座' ①' بىلەن ئوخشاش. [(sāizuð)غا قارالسۇن.

唑 zuð 562 - بەتتىكى '噻唑'

座 zuð ① ئورۇن، جاي (ئولتۇرىدىغان): 人~ ئۆز ئورنىغا ئولتۇرماق/~满已位 ئورۇن توشۇپ بولدى /~铭右 دەستۇر: ھېكمەتلىك سۆز. ② تەكلىك، خونچا: 钟~ساق سا- ئەت تەكلىكى: قوغۇراق تەكلىكى. ③ يۇلتۇزلار تۈركۈ- مى: 天琴~ لىرا يۇلتۇز تۈر- كۈمى. ④ مىقدار سۆز: 一~山 بىر تاغ /三~楼 ئۈچ كۆر- پۈس ئىمارەت.

做 zuð ① قىلماق، ئىشلەت-

三.韵母表
3. يۇنمۇلار

迂 ü	乌 u	衣 i	
	蛙 ua	呀 ia	啊 a
	窝 uo		喔 o
约 üe		耶 ie	鹅 e
	歪 uai		哀 ai
	威 uei		欸 ei
		腰 iao	熬 ao
		忧 iou	欧 ou
冤üan	弯 uan	烟 ian	安 an
晕 ün	温 uen	因 in	恩 en
	汪 uang	央 iang	昂 ang
	翁 ueng	英 ing	eng نمۇنىسى يۇنمۇلى «享»
		雍 iong	ong نمۇنىسى يۇنمۇلى «轰»

附录 قوشۇمچە

汉方言拼语表
خەنزۇچە فونېتىكىلىق ئېلىپبە لايىھەسى

一. 表母字 1. ئېلىپبە

母字	Gg	Ff	Ee	Dd	Cc	Bb	Aa
ھەرپلەر							
称名	ge	ef	e	de	ce	be	a
ناملىرى							

Nn	Mm	Ll	Kk	Jj	Ii	Hh
ne	em	el	ke	je	i	ha

Tt	Ss	Rr	Qq	Pp	Oo
te	se	ar	qiu	pe	o

Zz	Yy	Xx	Ww	Vv	Uu
ze	ya	xi	wa	ve	u

«v» ھەرپىي چەتئەللەرنىڭ سۆزلىرى ۋە شىۋىلەرلىرىنى يېزىشتىلا ئىشلىتىلىدۇ.

ھەرپلەرنىڭ يازما شەكلى لاتىنچە ھەرپلەرنىڭ ئادەتتىكى يازما شەكلىدەك بولىدۇ.

二. 声母表 2. شېڭمۇلار

l	n	t	d	f	m	p	b
勒	讷	特	得	佛	摸	坡	玻

x	q	j	h	k	g
希	欺	基	喝	科	哥

s	c	z	r	sh	ch	zh
思	雌	资	日	诗	蚩	知

خەنزۇچە خەتلەرنى تاۋۇش بىلەن ئىپادىلەشتە، ئىخچام بولسۇن ئۈچۈن، «sh، ch، zh» ھەرپلىرىنى قىسقارتىپ، «s، c، s» شەكلىدە يازسىمۇ بولىدۇ.

(牛)، gul (归)، lun (论).

(6) خەنزۇچە خەتلىرىدى تاۋۇش بىلەن ئىپادىلەشتە ئىنچام بولسۇن ئۈچۈن «ng» نى قىسقارتىپ «ŋ» قىلىپ يازىمىز بولىدۇ.

四. 声调符号

4. تون بەلگىلىرى

阴平 بىرىنچى تون 阳平 ئىككىنچى تون 上声 ئۈچىنچى تون

« - » « ˊ » « ˇ »

去声 تۆتىنچى تون

« ˋ »

تون بەلگىلىرى يوغۇمدىكى ئاساسىي سوزۇق تاۋۇشنىڭ ئۈستىگە قويۇلىدۇ. يېنىك تون ئۈچۈن بەلگە قويۇلماي يوغۇم ئالدىدا چېكىت قويۇلىدۇ، مەسىلەن:

mā 妈 má 麻 mǎ 马

(بىرىنچى تون) (ئىككىنچى تون) (ئۈچىنچى تون)

mā 骂 ma 吗

(تۆتىنچى تون) (يېنىك تون)

五. 音隔符号

5. يوغۇم ئايرىش بەلگىسى

«e،o،a» لار بىلەن باشلانغان يوغۇملار باشقا يوغۇملارنىڭ ئارقىسىغا قوشۇلۇپ كەلگەندە، يوغۇم ئارىلىشىپ كېتىش ئېھتىمالى بولسا، يوغۇم ئايرىش بەلگىسى «،» قويۇلىدۇ، مەسىلەن: pi،ao (皮袄).

(1) 知,世,诗,日,资,思,雌 بوغۇملىرىدا «i» تاۋۇشى يۇنمۇ بولۇپ يېزىلمىدۇ.

(2) «儿» يۇنمۇسى «er» قىلىپ يېزىلمىدۇ، ئەگەر يۇنمۇ ئاخىرى بولۇپ كەلسە، «r» قىلىپ يېزىلمىدۇ.

(3) «世» يۇنمۇسى يالغۇز كېلىگەندە «e» قىلىپ يېزىلمىدۇ.

(4) «i» بىلەن تۇزۇلگەن يۇنمۇلارنىڭ ئالدىدا شېڭمۇ بولمىسا، «yi»(衣)، «ya»(呀)، «ye»(耶)، «yao»(腰)، «you»(忧)، «yan»(烟)، «yin»(因)، «yang»(央)، «ying»(英)، «yong»(雍) قىلىپ يېزىلمىدۇ.

«u» بىلەن تۇزۇلگەن يۇنمۇلارنىڭ ئالدىدا شېڭمۇ بولمىسا، «wu»(乌)، «wa»(蛙)، «wo»(窝)، «wai»(歪)، «wei»(威)، «wan»(弯)، «wen»(温)، «wang»(汪)، «weng»(翁) قىلىپ يېزىلمىدۇ.

«ü» بىلەن تۇزۇلگەن يۇنمۇلارنىڭ ئالدىدا شېڭمۇ بولمىسا، «yu»(迂)، «yue»(约)، «yuan»(冤)، «yun»(晕) قىلىپ يېزىلىپ، «ü» ھەرپىنىڭ ئۈستىدىكى ئىككى چېكىت قالدۇرۇلمىدۇ.

«ü» بىلەن تۇزۇلگەن يۇنمۇلارغا شېڭمۇلاردىن «x،q،j» لار قوشۇلۇپ كەلسە، «ju»(居)، «qu»(区)، «xu»(虚) قىلىپ يېزىلىپ «ü» ھەرپىنىڭ ئۈستىدىكى ئىككى چېكىت چۈشۈرۈپ قالدۇرۇلمىدۇ. لېكىن «l ، n» شېڭمۇلىرىغا قوشۇلۇپ كەلسە، يەنىلا «lü»(吕)، «nü»(女) قىلىپ يېزىلمىدۇ.

(5) «iou ، uei ، uen» لار ئالدىغا شېڭمۇ قوشۇلۇپ كەلسە، «iu ، ui ، un» قىلىپ يېزىلمىدۇ، مەسىلەن: niu

ئۇنۇدمىش بەلگىسى	!	كۆچلۈك ھېس - ھاياجانىنى بىلدۈرىدىغان جۈملىدىن كېيىن قويۇلىدۇ.	克马的胜不无战，义主宁列，义主思1岁万想思东泽毛
قوش پەش①	" "	1. كۆچۈرمە جۈملە قوش پەش ئىچىگە ئېلىنىدۇ.	说志同东泽毛：直切一动调要们我”，量力的接间和的接成设建国我把为会社的大强个一为“。斗奋而家国义主
		2. ئالاھىدە نامىلار ۋە تەكىتلىنىدىغان سۆزلەرنىڭ سىرتىغا قويۇلىدۇ.	人多许中当们他，好习学，好体身是“好三”的好作工。生学
		3. كىنايەۋىي ئىشكار قىلىنىدىغان سۆزلەرنىڭ سىرتىغا قويۇلىدۇ.	，“家论理”的样这。好点一少是还在实
يالاڭ پەش②	، ، [ ]	قوش پەش ئىچىگە ئېلىنغان سۆزلەرنىڭ ئارىسىدا يەنە قوش پەش ئىچىگە ئېلىنىدىغان سۆزلەر يوقۇپ قالسا، ئىچىدىكىسى يالاڭ پەش ئىچىگە ئېلىنىدۇ.	说上会在他：论理”的样这一少是还在实，“家。好点
تىرناق③	( )	جۈملە ئىچىدە بەزىلىگەن ئىزاھ تىرناق ئىچىگە ئېلىنىدۇ.	境环的说小篇这的它，色出分十写描外野是论无）写描处处（的内室是或得扣展发的事故与紧很。

表号符点标的用常中文汉

خەنزۇ يېزىقىدا دائىم ئىشلىتىلىدىغان تىنىش بەلگىلىرى جەدۋىلى

نامى	بەلگە	ئىشلىتىلىش ئورنى	مىسالىلار
چېكىت	。	خەۋەر جۈملىلەرنىڭ ئاخىرىغا قويۇلىدۇ.	一是，国祖的们我的勃蓬气朝的大伟个家国义主会社。
پەش	，	جۈملە ئىچىدىكى تىنىپ ئوقۇلىدىغان يەرگە قويۇلىدۇ.	返子麦，了来天春了青。
يېرىم يەش	；	جۈملىدىكى تەڭداش بۆلەكلەر ئوتتۇرىسىغا قويۇلىدۇ.	正、的荣光、的大伟万党产共国中的确！岁
چېكىتلىك پەش	،	قوشما جۈملىلەر ئىچىدىكى تەڭداش جۈملىلەرنى ئايرىشقا ئىشلىتىلىدۇ.	都人个一每望希我坚有具样一树松象能品的高崇和志意的强人个一每望希我；质义主产共有具为成都人的格风。
قوش چېكىت	：	جۈملىلەردە كۆرسىتىلگەن مۇھىم نۇقتىنىڭ ئالدىغا قويۇلىدۇ.	台：申重府政国我国和共民人华中是湾部一的割分可不土领分。
سوئال بەلگىسى	？	سوئال جۈملىلەردىن كېيىن قويۇلىدۇ.	世类人造创谁是群动劳们我是？界众。（《歌际国》）

动员九·二一	1. ئاي، كۈنلەرنى ئايرىش ئۇچۇن ئىشلىتىلىدۇ.	•	ئايرىش بەلگىسى
恩求白·曼尔诺	2. بەزى مىللەتلەر- نىڭ ئىسىم - فامىلە- سىنى ئايرىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.		
主宁列思克马习学东泽毛照按要,义同志倡的导方法,的理论联系际实。	كۆرسۈۋ بېرىلمەي- غان سۆز لەرنىڭ ئاستىغا قويۇلىدۇ.	•	كۆرسۈۋ بەلگىسى

ئىزاھلار: ① قوش پەشنىڭ «〓» شەكلىدىكىسى تىك يېزىلغان ئەسەر لەردە ئىشلىتىلمەيدۇ.

② يالاڭ پەشنىڭ «⊐» شەكلىدىكىسى تىك يېزىلغان ئەسەر لەردە ئىشلىتىلمەيدۇ.

③ تىرناقنىڭ 〔 〕 ، [ ] شەكلىدىكىلىرى ئەسەر ئىچىدىكى ئالاھىدە بېرىلگەن ئىزاھات ياكى بەلگىلەرگە ئىشلىتىلمەيدۇ.

④ خەتنۇچىدا ئىشلىتىلمەيدىغان كۆپ چېكىت ئالتە دانە بولۇپ، ئىككى خەتنىڭ ئورنىنى تۇتىدۇ.

⑤ سەزىق ئىككى خەتنىڭ ئورنىنى تۇتىدۇ.

⑥ سەزىقچە بىر ياكى ئىككى خەتنىڭ ئورنىنى تۇتىدۇ.

⑦ قوش تىرناق يالغۇز كەلگەندە ئىشلىتىلمەيدۇ، ئىككى قەۋەت كېلىپ قالسا، سىرتىغا قوش تىرناق، ئىچىگە يالاڭ تىرناق ئىشلىتىلمەيدۇ.

厂工办县个这 、床车产生以可在驻 泵水、器压变、机电 种百上……线电、 。品产	جۈملە نەچىدىكى يا- كى ماقالىدىكى قىس- قارتىلغان يەرلەر- نىڭ ئورنىغا قويۇ- لىدۇ.	……	⑦ كۆچۈرمە ئىشكىلات
一是题问的识知 不来，题问学科个 骄和伪虚的点半得 的要需地定决，做 诚——面反其是倒 。度态的逊谦和实	1. ئەزاھنىڭ ئالدى- دا كېلىدۇ، ئەرناق- نىڭ رولىنى ئوتەيـ دۇ.		⑤ سەزدۇق
和评批——结团 结团——评批我自	2. پىكىرنىڭ تەرجىمي تەرەققىياتىنى بىلـ دۈرىدۇ.	——	
堆一的亮很白很 的他是且而！钱洋 ！了见不在现—— («传正Q阿»:迅鲁)	3. پىكىرنىڭ بۈرۈ- لۈش ياسىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.		
1937)期时争战日抗 (年1945—年 直“州广—北京” 车快达	1. ۋاقىت، جاي، ره- قەملەرنىڭ باشلـ نىش ۋە ئاخىرلـ شىش نوقتىلىرىنى ئۇلايدۇ.	—	⑥ سەزىقچە
区地洋平太—洲亚	2. باغلىنىشلىق ئا- دەم ياكى شەيئىلەر- نىڭ مۇناسىۋىتىنى كۆرسىتىدۇ.		
《论盾矛》 宪国和共民人华中》 《法 《报日民人》 《‹务服民人为›习学》	كىتاب، ژۇرنالالارنىڭ ئىسمى، سەرلەۋھە قاتارلىقلارنىڭسىز- تىغا قويۇلىدۇ.	《 》 〈 〉	قوش ئۇيالاق تىرناق

316 — 265	西晋 شەرىي جىن	
420 — 317	东晋 شەرقىي جىن	东晋十六国 شەرقىي جىن ۋە 16 پادىشاھلىق
439 — 304	十六国 16 پادىشاھلىق ③	
479 — 420	宋 سۇڭ	南北朝 جەنۇبىي ۋەشىمالىي سۇلالىلەر
502 — 479	齐 چى	
557 — 502	梁 لياڭ	
589 — 557	陈 چېن	
534 — 386	北魏 شىمالىي ۋېي	
550 — 534	东魏 شەرقىي ۋېي	
577 — 550	北齐 شىمالىي چى	
557 — 535	西魏 شەرىي ۋېي	
581 — 557	北周 شىمالىي جۇ	
618 — 581	隋 سۇي	
907 — 618	唐 تاڭ	
923 — 907	后梁 كېيىنكى لياڭ	五代十国 بەش دەۋر ئون پادىشاھلىق
936 — 923	后唐 كېيىنكى تاڭ	
946 — 936	后晋 كېيىنكى جىن	
950 — 947	后汉 كېيىنكى خەن	
960 — 951	后周 كېيىنكى جۇ	
979 — 902	十国 ئون پادىشاھلىق ④	

我国历史朝代对元公代照简表

مەملىكىتىمىز تارىخىدىكى سۇلالىلەرنىڭ مىلادى بويىچە قىسقىچە سېلىشتۇرمىسى

夏 شيا		تەخمىنەن مىلادىدىن بۇرۇنقى 21- ئەسىردىن تەخمىنەن مىلادىدىن بۇرۇنقى 16- ئەسىرگىچە
商 شاڭ		تەخمىنەن مىلادىدىن بۇرۇنقى 16- ئەسىردىن تەخمىنەن مىلادىدىن بۇرۇنقى 1066- يىلغىچە
周 جۇ	西周 غەربىي جۇ	تەخمىنەن مىلادىدىن بۇرۇنقى 1066- يىلدىن مىلادىدىن بۇرۇنقى 771- يىلغىچە
	东周 شەرقىي جۇ	مىلادىدىن بۇرۇنقى 770- يىلدىن مىلادىدىن بۇرۇنقى 256- يىلغىچە
	春秋时代 ئەسمىيە دەۋرى	مىلادىدىن بۇرۇنقى 770- يىلدىن مىلادىدىن بۇرۇنقى 476- يىلغىچە
	战国时代 يېغىلىق دەۋرى①	مىلادىدىن بۇرۇنقى 475- يىلدىن مىلادىدىن بۇرۇنقى 221- يىلغىچە
秦 چىن		مىلادىدىن بۇرۇنقى 221- يىلدىن مىلادىدىن بۇرۇنقى 206- يىلغىچە
汉 خەن	西汉 غەربىي خەن②	مىلادىدىن بۇرۇنقى 206- يىلدىن مىلادى 23- يىلغىچە
	东汉 شەرقىي خەن	25 — 222
三国 ئۈچ پادىشاھلىق	魏 ۋېي	220 — 265
	蜀 شۇ	221 — 263
	吴 ۋۇ	222 — 280

شمالىي يەن، شيا قاتارلىق پادىشاھلىقلاردىن ئىبارەت، بۇلار تاريختا «16 پادىشاھلىق» دەپ ئاتىلىدۇ.

④ بۇدەۋردە كېيىنكى ئالاق، كېيىنكى تالاق، كېيىنكى جىن، كېيىنكى خەن (汉)، كېيىنكى جۇدىن باشقا يەنە ئىلگىرى - ئاخىر بولۇپ بەزى فېئودال‌لىق ھاكىمىيەتلەر بولۇپ تۇتكەن، ئۇلار: ۋۇ، ئالىدىنقى شۇ، ۋۇيۈ، چۇ، سىن، جەنۇبىي خەن (汉)، جىنئەن (ئەدىپلىك)، كېيىنكى شۇ، جەنۇبىي ئالاق، شىمالىي خەن (汉) قاتارلىق پادىشاھلىقلاردىن ئىبارەت، بۇلار تاريختا «ئون پادىشاھلىق» دەپ ئاتىلىدۇ.

宋	北宋 شىمالىي سۇڭ	960 — 1127
سۇڭ	南宋 جەنۇبىي سۇڭ	1127 — 1279
辽	لياۋ	907 — 1125
西夏	تاڭقىت خانلىقى	1032 — 1227
金	جىن	1115 — 1234
元	يۈەن	1279 — 1368
明	مىڭ	1368 — 1644
清	چىڭ	1644 — 1911
中华民国	جۇڭخۇا مىنگو	1912 — 1949
中华人民共和国	جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى	1949. 10. 1 قۇرۇلدى

ئىزاھات: ① بۇ دەۋردە ئاساسەن جىن، ۋېي، خەن (韩)، جاۋ، چۇ، يەن، چى قاتارلىق بەگلىكلەر ئۆتكەن.

② بۇ ۋاقىت ماق قۇرغان «شىن» (新) سۇلالىسى (مىلادى 9 - يىلدىن 23 - يىلغىچە) نى ئۆز ئىچىگە ئالمىدۇ. ۋاقىت ماق دەۋرىدە كەڭ كۆلەملىك دېھقانلار قوزغىلىڭى كۆتۈرۈلۈپ، دېھقانلار ھاكىمىيىتى قۇرۇلغان. مىلادىنىڭ 23 - يىلى ۋاقىت ھاڭىنىڭ شىن سۇلالىسى مۇنقەرز بولغان. مىلادىنىڭ 25 - يىلى شەرقىي خەن (汉) سۇلالىسى قۇرۇلغان.

③ بۇ دەۋردە شەرقىي جىندىن باشقا يەنە ئىلگىرى - ئاخىر بولۇپ بەزى فېئودال ھاكىمىيەتلەرمۇ بولۇپ ئۆتكەن، ئۇلار: خەن (ئالدىنقى جاۋ)، چىڭ (چىڭخەن)، ئاۋۋالقى لياڭ، كېيىنكى جاۋ (ۋېي)، ئاۋۋالقى يەن، ئاۋۋالقى چىن، كېيىنكى يەن، كېيىنكى چىن، غەربىي چىن، كېيىنكى لياڭ، جەنۇبىي لياڭ، شىمالىي لياڭ، جەنۇبىي يەن، غەربىي لياڭ.

布依族 بۇيىلار	گۇيجۇدا
朝鲜族 چاۋشيەنلەر	جىلمەن، خېيلۇڭجياڭ، لياۋنىڭلاردا
满族 مانجۇلار	لياۋنىڭ، خېيلۇڭجياڭ، جىلمەن، خېبېي، ئىچكى موڭغۇل، بېيجىڭ- لاردا
侗族 دۇڭزۇلار	گۇيجۇ، خۇنەن، گۇاڭشىلاردا
瑶族 ياۋزۇلار	گۇاڭشى، خۇنەن، يۈننەن، گۇاڭ- دۇڭ، گۇيجۇلاردا
白族 بەيزۇلار	يۈننەندە
土家族 تۇجيالار	خۇبېي، خۇنەن، سىچۇەنلەردە
哈尼族 خانىلار	يۈننەندە
哈萨克族 قازاقلار	شىنجاڭدا
傣族 دەيزۇلار	يۈننەندە
黎族 لىزۇلار	گۇاڭدۇڭدا
傈僳族 لىسۇلار	يۈننەندە
佤族 ۋازۇلار	يۈننەندە
畲族 شەزۇلار	فۇجيەن، جېجياڭلاردا
高山族 گاۋشەنلەر	تەيۋەن، فۇجيەنلەردە
拉祜族 لاخۇلار	يۈننەندە

我国少数民族简表

جەدۋلى ھەجمىسى مىللەتلەر ساندىكى ئاز مىللەتلەر مەملىكىتىمىزدىكى

称名族民 مىللەت نامى	主要分布地区 ئاساسلىق تارقالغان رايونلار
蒙古族 موڭغۇللار	ئىچكى موڭغۇل، لياۋنىڭ، شىنجاڭ، خېيلۇڭجياڭ، جىلىن، جىڭخەي، خېبېي، خېنەن قاتارلىق جايلاردا
回族 خۇيزۇلار	نىڭشيا، گەنسۇ، خېنەن، شىنجاڭ، چىڭخەي، يۈننەن، خېبېي، شەنشى، ئەنخۇي، لياۋنىڭ، بېيجىڭ، ئىچكى موڭغۇل، تيەنجىن، خېيلۇڭجياڭ، شەنشى، جىلىن، جياڭسۇ، گۇيجۇ قاتارلىقلاردا
藏族 زاڭزۇلار	شىزاڭ، سىچۇەن، چىڭخەي، گەنسۇ، يۈننەنلەردە
维吾尔族 ئۇيغۇرلار	شىنجاڭدا
苗族 مياۋزۇلار	گۇيجۇ، يۈننەن، خۇنەن، سىچۇەن، گۇاڭشى، خۇبېيلاردا
彝族 يىزۇلار	يۈننەن، سىچۇەن، گۇيجۇلاردا
壮族 جۇاڭزۇلار	گۇاڭشى، يۈننەن، گۇاڭدۇڭ، گۇيجۇ، خۇنەنلەردە

怒族 نۇزۇلار	يۇنىنەندە
乌孜别克族 ئۇزبېكلەر	شىنجاڭدا
俄罗斯族 روسلار	شىنجاڭدا
鄂温克族 ئەۋىنكىلار	ئىچكىموڭغۇل، خېيلۇڭجياڭلاردا
昂德族 دېئاڭلار	يۇنىنەندە
保安族 بونانلار	كەنسۇدا
裕固族 يۇغۇرلار	كەنسۇدا
京族 جىڭزۇلار	گۇاڭشىدا
塔塔尔族 تاتارلار	شىنجاڭدا
独龙族 دۇلۇڭلار	يۇنىنەندە
鄂伦春族 ئەلۇنچۇنلار	ئىچكىموڭغۇل، خېيلۇڭجياڭلاردا
赫哲族 خېجېلار	خېيلۇڭجياڭدا
门巴族 مېنبالار	شىزاڭدا
珞巴族 لوبالار	شىزاڭدا
诺基族 جىنولار	يۇنىنەندە

水族 شۇيزۇلار	كۇيجۇدا
东乡族 دۇڭشيانگلار	گەنسۇدا
西纳族 ناشىلار	يۇننەندە
景颇族 جىڭپولار	يۇننەندە
柯尔克孜族 قىرغىزلار	شىنجاڭدا
土族 تۇزۇلار	چىڭخەيدە
达斡尔族 داغۇرلار	ئىچكىموڭغۇل، خېيلۇڭجيانگلاردا
仫佬族 مۇلاۇلار	گۇاڭشىدا
羌族 چيانگزۇلار	سىچۇەندە
布朗族 بۇلاڭلار	يۇننەندە
撒拉族 سالارلار	چىڭخەي، گەنسۇلاردا
毛难族 ماۇنەنلەر	گۇاڭشىدا
仡佬族 گېلاۇلار	گۇيجۇدا
锡伯族 شىبەلەر	لياۇنىڭ، شىنجاڭ، خېيلۇڭجاڭلاردا
阿昌族 ئاچاڭلار	يۇننەندە
塔吉克族 تاجىكلار	شىنجاڭدا
普米族 پۇمىلار	يۇننەندە

德黑兰 تەھران	39000000 (1982)	1648000	伊朗 ئىران
曼安 ئامان	3250000 (1982)	96188	且约 ئىئوردانىيە
特喀斯马 مەسقات	1500000 (1982)	300000	阿曼 ئومان
古曼 باڭكوك	48490000 (1982)	514000	国泰 تايلاند
内河 خانوي	52742000 (1979)	329556	南越 ۋيېتنام
壤平 پيوڭيالڭ	57000000 (1983)	222209	鲜朝 چاۋشيەن①
光仰 رانگون	34880000 (1981 — 1982)	676581	甸缅 بىرما
托巴兰乌 ئۇلانباتور	1773000 (1983)	1566500	古蒙 موڭغۇلىيە
克托甘 گانگتوك	320000 (1981)	7100	金锡 سىككىم
拉卡安 ئەنقەرە	45217000 (1980)	780576	其耳土 تۈركىيە
夫维拉特 تېل - ئاۋىۋ	4055000 (1982)	14000	列色以 ئىسرائىلىيە
力帝 دەللى	772000 (1981)	18899	汶帝东 شەرقىي تىمور
哈多 دوها	250000 (1981)	11000	尔塔卡 قاتار

表览一(府首或)都首口人积面区地和国各界世

دۇنيادىكى مەملىكەت ۋە رايونلارنىڭ يەر مەيدانى، ئاھالىسى، پايتەختى (ياكى مەركىزى) نىڭ كۆرسەتمىش جەدۋىلى

区地或家国	积面 (里公方平)	口人 (人千位单)	或都首 府首
مەملىكەت ياكى رايون	يەر مەيدانى (كۋادرات كىلومېتر)	ئاھالىسى	پايتەختى ياكى مەر- كىزى
洲亚 ئاسىيا			
国和共民人华中 جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى	9600000	تەخمىنەن 1100000000 (1989)	京北 پېيجىڭ
不丹 بۇتان	46000	1300000 (1982)	布廷 تىمپۇ
本日 ياپونىيە	377748	117880000 (1982)	京东 توكيو
来文 برۇنېي	5765	213000 (1979)	市湾加巴里斯 باندارسېرى بېگاۋان
林巴 بەھرەين	622	359000 (1981)	麦纳麦 مەنامە
度印 ھىندىستان	2974700	680000000 (1981)	里德新 يېڭى دېھلى
挝老 لائوس	236800	3400000 (1981)	象万 ۋيېنتيان

丁亚 ئادېن	2030000 (1982)	336869	民主也门 دېموكراتىك يەمەن ③
卡达 داككا	92000000 (1982)	143998	国拉加孟 بېنگال
坡伦科 كولومبو	14880000 (1981)	65610	斯里兰卡 سرىلانكا
亚西科尼 نىكوزىيە	650000 (1979)	9251	斯路浦塞 سىپرۇس
达加雅 جاكارتا	147383000 (1980)	1904569	亚西尼度印 ھىندونېزىيە
德雅利 رىياد	9000000 (1982)	2149690	伯拉阿特沙 سەئۇدى ئەرەبىستانى
那萨 سانا	8557000 (1981)	195000	门也伯拉阿 ئەرەب يەمەن④
比扎布阿 ئابۇ دەبى	1122000 (1980)	85470	国长酋合联伯拉阿 ئەرەب بىرلەشمە خەلىپىلىكى

洲欧 ياۋروپا

根哈本哥 كوپېنھاگېن	5119000 (1982)	43080	麦丹 دانىيە
克未雅克雷 رېيكياۋىك	232000 (1981)	103106	岛冰 ئىسلاندىيە
基辛尔赫 خېلسىنكى	4812000 (1981)	337032	兰芬 فىنلاندىيە

尼泊尔 نېپال	141400	15020000 (1981)	加德满都 كاتماندۇ
伊拉克 ئىراق	438446	13500000 (1981)	巴格达 باغداد
阿富汗 ئافغانىستان	652300	16360000 (1981)	喀布尔 كابۇل
柬埔寨 كامبۇدژا	181035	6828000 (1981)	金边 پنوم پېن
科威特 كۇۋەيت	17818	1464000 (1982)	科威特 كۇۋەيت
叙利亚 سۇرىيە	185180	9310000 (1981)	大马士革 دەمەشق
菲律宾 فىلىپپىن	299700	49500000 (1981)	马尼拉 مانىلا
新加坡 سىنگاپور	618	2480000 (1982)	新加坡 سىنگاپور
黎巴嫩 لىۋان	10400	3160000 (1980)	贝鲁特 بېيروت
马尔代夫 مالدىۋې	298	157000 (1981)	马累 مالې
马来西亚 مالايسىيا	329589	13420000 (1980)	吉隆坡 كۇئالالۇمپۇر
巴基斯坦 پاكىستان	796095	85650000 (1982)	伊斯兰堡 ئىسلامئاباد
巴勒斯坦 پەلەستىن	27090	4500000 (1981)②	

斯佩达布 بۇداپېشت	10700000 (1983)	93033	利牙匈 ۋېنگرىيە
尔道安 ئاندورا	37000 (1982)	465	尔道安 ئاندورا
林伯都 دۇبلىن	3440000 (1981)	70282	兰尔爱 ئىرلاندىيە
本斯里 لىسبون	9930000 (1981)	92072	牙葡萄 پورتۇگالىيە
纳也维 ۋېنا	7560000 (1981)	83853	利地奥 ئاۋستىرىيە
马罗 رىم	56330000 (1982)	301263	利大意 ئىتالىيە
哥纳摩 موناكو	25000 (1978)	1·9	哥纳摩 موناكو
林柏 بېرلىن	16732000 (1981)	108333	国德主民 دېموكراتىك گېرمانىيە ⑨
诺力马圣 سان مارىنو	22000 (1982)	61	诺力马圣 سان مارىنو
特斯勒加布 بۇخارېست	22530000 (1982)	237500	亚尼马罗 رۇمىنىيە
德莱格尔贝 بېلگراد	22427000 (1981)	255804	夫拉斯南 يۇگوسلاۋىيە
亚非索 سوفىيە	8929000 (1982)	110912	亚利加保 بۇلغارىيە

科斯莫 موسكۋا	271200000 (1983)	224022000	联苏 سوۋېت ئىتتىپاقى⑤
典雅 ئافېنا	9707000 (1981)	131990	腊希 گرېتسىيە
敦伦 لوندون	55670000 (1981)	244100	国英 ئەنگلىيە
黎巴 پارىژ	54260000 (1982)	551602	国法 فرانسىيە
沙华 ۋارشاۋا	37000000 (1984)	312683	兰波 پولشا
陆斯奥 ئوسلو	4107000 (1982)	386974	威挪 نورۋېگىيە ⑥
丹特斯姆阿 ئامىستېردام⑦	14328000 (1982)	41548	兰荷 گوللاندىيە
尼尔伯 بېرن	6429000 (1981)	41293	士瑞 شۋېتسارىيە
摩尔哥德斯 ستوكگولم	8323000 (1981)	449964⑧	典瑞 شۋېتسىيە
塔莱瓦 ۋالېتتا	322000 (1982)	316	他尔马 مالتا
尔塞鲁布 بريۋسسېل	9868000 (1982)	30519	时利比 بېلگىيە
堡森卢 لىيۇكسەمبۇرگ	365000 (1980)	2586	堡森卢 لىيۇكسەمبۇرگ
里德马 مادرىد	37650000 (1981)	504750	牙班西 ئىسپانىيە

港易路	993000	2040	斯求里毛
لۇئىس‌ۋىللى	(1982)		ماۋرىتىئۇس
斯各拉	94000000	923768	亚利日尼
لاكوس	(1984)		نىگېرىيە
	165000	266000	拉哈撒西
	(1979)		غەربىي سەھرا
亚维罗蒙	2035000	111370	亚里比利
مونروۋىيە	(1982)		لىبېرىيە
姆拉萨斯累达	17552000	945087	亚尼桑坦
دار-ئېس-سالام	(1978)		تانزانىيە
雷拉哈	7532000	390759	韦布巴津
خارارې	(1982)		زىمبابۋې
托普马	12615000	799380	克比桑莫
ماپۇتو	(1981)		موزامبىك
让比阿	8300000	322463	岸海牙象
ئابىدژان	(1981)		پىل چىشى قىرغىقى
内罗博哈	936000	582000	纳瓦茨博
گابورون	(1981)		بوتسۋانا
纳巴巴姆	550000	17363	兰士威斯
مبابانې	(1981)		سۋېزىلاند
尔喀达	6244000	196192	尔加内塞
داكار	(1982)		سېنېگال
敦里弗	3500000	72326	昂利拉塞
فرىتون	(1980)		سېررالېئون
绍比	793000	36125	绍比亚内几
بىسسائۇ	(1980)		گۋىنىيە بىسسائۇ

提布吉	450000	23000	吉布提
جىبۇتى	(1980)		جىبۇتى
达安罗	7300000	1246700	拉哥安
لۇتاندا	(1982)		ئانگولا
里波黎的	3200000	1759540	亚比利
تريپولى	(1982)		لىۋىيە
亚腊普	296000	4033	角得佛
پرايا	(1980)		يېشىل تۇمشۇق
毕罗内	17140000	582646	亚尼肯
نايروبى	(1982)		كېنىيە
尼罗莫	347000	2235	罗摩科
مورونى	(1982)		كومورو
斯尼突	6510000	164150	斯尼突
تۇنىس	(1981)		تۇنىس
卢塞马	1300000	30344	托塞莱
ماسېرۇ	(1981)		لېسوتو
沙迪加摩	5000000	637657	里马索
مۇقدىشو	(1981)		سومالى
得温雅	8826000	475000	隆麦喀
يائۇندى	(1982)		كامېرۇن
亚利多维	64000	444	尔舌塞
ۋېكتورىيە	(1982)		سېيشېل
特巴拉	20420000	458730	哥洛摩
رابات	(1982)		ماراكەش
卡萨卢	6050000	752617	亚比赞
لۇساكا	(1982)		زامبىيە

纳米比亚(西南非洲)(占南非)(西南非洲) ناميبيه (غەربىي-جەنۇبىي ئافرىقا) (جەنۇبىي ئافرىقا غەربىي قىسمى)	824292		
克和得温 ۋىندخوك	1010000 (1981)		
		大洋洲 ئوكيانىيە	
加汤 تونگا	697		
斐济 فىجى	18333		
瑙鲁 ناۋرۇ	22		
卢瓦图 تۇۋالۇ	26		
新兰西 يېڭى زېلاندىيە	268103		
瓦图阿努瓦 ۋانۇئاتۇ	11880		
西萨摩亚 غەربىي ساموئا	2947		
斯巴里基 كىرىباتى	684		
澳大利亚 ئاۋسترالىيە	7682300		
法洛阿库努 نۇكۇئالوفا	96000 (1979)		
瓦苏 سۇۋا	659000 (1981)		
伦亚 يارېن⑫	8000 (1981)		
提富纳富 فۇنافۇتى	10000 (1980)		
顿灵惠 ۋېللىنگتون	3191000 (1982)		
维拉港 پورت - ۋىلا	123000 (1981)		
亚皮阿 ئاپىيە	158000 (1981)		
瓦拉塔 تاراۋا	56000 (1978)		
拉培堪 كانبېررا	15175000 (1982)		

加斯加达马 ماداغاسقار	627000	9483000 (1982)	佛利那那塔 تاناناريۋ
亚尼塔里毛 ماۋرىتانىيە	1185000	1680000 (1980)	特肖克瓦努 نووۋاكشوت
索法纳基布 بۇركىنا ـ فاسو	274200	6900000 (1981)	古杜加瓦 ۋاگادۇگۇ
亚内几道赤 ئېكۋاتور گۋىنىيەسى	28051	372000 (1981)	博拉马 مالابو
亚利及尔阿 ئالجىرىيە	2381741	19590000 (1980)	尔及尔阿 ئالجىر
亚比俄塞埃 ئېفىئوپىيە	1223600	32160000 (1981)	巴贝亚斯的亚 ئەددىس-ئەبەبە
普和美多圣 比西林 سان‌تومې ۋە پرىنسىپې	996	95000 (1981)	美多圣 سان تومې
留尼汪岛(法) رېئۇنىئون (فرانسىيە)	2510	510000 (1982)	尼但圣 ساينت- دېنى
和岛拿勒赫圣 阿森松岛等(英) ساينت ھېلېنا ۋە ئاسسېنسىئون قاتارلىق ئارالار (ئەنگلىيە)	380	6600 (1981)	敦斯姆詹 جامېستون

新喀里多尼亚(法) يېڭى كالېدونىيە (فرانسىيە)	19103	139000 (1979)	阿美努 نۇمېئا
瓦利斯和富图纳群岛(法) ۋاللىس ۋە فۇتۇنا تاقىم ئارالىرى (فرانسىيە)	153	10000 (1979)	图乌塔马 ماتائۇتۇ
美亚西尼罗克密亚里马)地管托国群林罗加、岛群纳 岛群尔绍马、岛) سمكرو نېزىيىنىك ئامېرىكىنىڭ ۋا- سىيلىقمدىكى جاي- لىرى (ماردىئانا، كا- رولىنا ۋە مارشال تاقىم ئارالىرى)	1833	136000 (1980)	班塞 سايپان
北美洲 شمالي ئامېرىكا			
巴古 كۇبا	110860	9706000 (1981)	那瓦哈 ھاۋانا
国美 ئا ق ش	9372614	232840000 (1982)	顿盛华 ۋاشىنگتون
地海 گايتى	27750	5940000 (1980)	港子太 پورت-ئو- يرىنس

拉亚尼霍 خونىئارا	232000 (1982)	29785
港比兹尔莫 مورپسبى پورتى	3011000 (1980)	461693
果帕果帕 پاكو پاكو	31000 (1979)	197
提皮帕 پاپىت	150000 (1981)	4000
亚尼加阿 ئاگانىيە	106000 (1980)	541
菲洛阿 ئالوفى	3000 (1981)	258
阿鲁瓦阿 ئاۋارۇئا	18000 (1981)	240
福考法 فاكائوفو	1600 (1980)	12
敦斯当亚 ئادامستون⑬	60 (1983)	47

岛群门罗所
سولومون تاقىم ئارا للمرى

亚内几新亚布巴
پاپۇئا يېڭى گۋىنىيەسى

亚摩萨属美
ئامېرىكىغا قاراشلىق ساموئا

亚西尼利波属法
فرانسىيەگە قاراشلىق پولىنېزىيە

关岛(美)
گۋئام (ئامېرىكا)

埃纽(新)
نىئۇئې (يېڭى زېلاندىيە)

库克岛群(新)
كۇك تاقىم ئارا للمرى (يېڭى زېلاندىيە)

托克劳岛群(新)
توكېلاۋ تاقىم ئارا للمرى (يېڭى زېلاندىيە)

皮特开恩群岛(英)
پىتكائىرن تاقىم ئارا للمرى (ئەنگلىيە)

圣约瑟	2320000	51100	哥斯达黎加
سان جوسې	(1982)		كوستاريكا
佐罗	85000	751	多米尼加联邦
روسېتاؤ	(1980)		فېدېراتسىۋ دومىنىكا
各明多圣	6100000	48442	多米尼加共和国
سانتو دومىنگو	(1981)		دومىنىكا جۇمھۇرىيىتى
翰约圣	76000	442	安提瓜和巴布达
سانت جون	(1981)		ئانتىگۇئا ۋە باربۇدا
港牙班西	1190000	5130	圣多米尼立特和达哥巴多
ئىسپانىيە پورتى	(1981)		تىرىنىدا ۋە توباگو
敦斯金	107000	389	圣文森特和格林纳丁斯
كىنگستون	(1981)		سانىت ۋىنسېنت ۋە گرېنادىنېس
尔特斯巴	53000	269	圣克里斯托弗和尼斯维
باسسېتېر	(1980)		سان كرىستوفى ۋە نېۋىس
德塔斯廉威	260000	993	荷属安的列斯
ۋىلىلامستاد	(1981)		گوللاندىيەگە قاراشلىق ئانتىللىس
城德罗	11000	153	英属维京群岛
رود شەھرى	(1982)		ئەنگلىيەگە قاراشلىق ۋىرگىن قاقىم ئاراللىرى

敦斯金	2226000	10991	加买牙
كىنگستون	(1981)		يامايكا
骚拿	250000	13935	马哈巴
ناسسائۇ	(1981)		باخاما
城马拿巴	1986000	⑭77082	马拿巴
پاناماشەھىرى	(1982)		پاناما
华太渥	24739000	9976139	大拿加
ئوتتاۋا	(1981)		كانادا
潘莫尔贝	170000	22965	兹利伯
بېلموپان	(1981)		بېلىز
城哥西墨	69200000	1972547	哥西墨
مېكسىكاشەھىرى	(1981)		مېكسىكا
顿奇里布	250000	431	斯多巴巴
بردجتون	(1981)		باربادوس
瓜那马	2900000	130000	瓜拉加尼
ماناگۇئا	(1982)		نىكاراگۇئا
里特斯卡	124000	616	亚西卢圣
كاستردېمس	(1979)		ساينت لۇتسىيە
城拉马地危	7480000	108889	拉马地危
گۇاتېمالا شەھىرى	(1982)		گۇاتېمالا
巴尔加西古特	4000000	112088	斯拉都洪
تېگۇسگالپا	(1981)		گوندۇراس
治乔圣	110000	344	达纳林格
سانت جورج	(1981)		گرېنادا
多瓦尔萨	4958000	21156	多瓦尔萨
سان سالۋادور	(1981)		سالۋادور

圣皮埃尔岛和密克隆岛(法)	242	6000 (1982)	圣皮埃尔市 سانت پىئېر شەھىرى
سانت پىئېر ۋە مىكلون ئارالىدىكى (فرانسىيە)			
凯科斯群岛和特克斯群岛(英)	430	7000 (1980)	克特大 چوك تۇرك
كوس تاقىم ئارالـ لىرى (ئەنگلىيە) تۇركس ۋە كـايـ			

南美洲 جەنۇبىي ئامېرىكا

西巴 برازىلىيە	8511965	119061000 (1980)	亚利西巴 برازىلىيە
鲁秘 پېرۇ	1285215	18174000 (1982)	马利 لىما
利智 چىلى	741767	11275000 (1982)	哥亚地圣 سانتىياگو
圭拉乌 ئۇرۇگۋاي	176215	2924000 (1980)	亚的维得蒙 مونتېۋىدېئو
圭拉巴 پاراگۋاي	406752	3300000 (1981)	森松亚 ئاسۇنسىئون
圭亚那 گۇيانا	214969	880000 (1981)	敦治乔 جورجتون
南里苏 سۇرىنام	⑮163265	355000 (1980)	博里马拉帕 پاراماربو

美属维京群岛 ئا ق ش غا قاراش- لمق ۇيركىن تا- قىم ئارا للمرى	344		
格林兰(丹) گرېنلاندىيە (دانىيە)	2175600	51000 (1981)	戈德霍普 گودتخاب
开曼群岛(英) كايمان تاقىم ئارال- لمرى (ئەنگلىيە)	259	17000 (1979)	敦格特 جورجتون
安圭拉岛(英) ئانگۇللا ئاردلى (ئەنگلىيە)	90	7000 (1981)	利瓦 ۋاللەي
马提尼克岛(法) مارتىنىكا ئاردلى (فرانسىيە)	1100	328000 (1982)	堡西兰法 پورت - دي - فرانسىيە
瓜德罗普岛(法) گۇئادېلۇپ ئاردلى (فرانسىيە)	1780	330000 (1981)	尔特斯巴 باس تېر
百慕大群岛(英) بېرمۇدا تاقىم ئارال- لمرى (ئەنگلىيە)	53	67000 (1980)	顿尔密哈 هاميلتون
波多黎各岛(美) پۇئېرتو رىكو ئاردلى (ئا ق ش)	8897	3196000 (1980)	安胡圣 سان يۇئان
蒙特塞拉特岛(英) مونتسېررات ئاردلى (ئەنگلىيە)	102	11000 (1980)	斯茅利普 پلىموئۇت

لەشتى.

⑪ھۆكۈمەت تۈرۈشلۇق ئورۇن.

⑫ئاۋرۇپىلىق پايتەختتى بېكىتىلمىگەن، پارىژ بىلەن ستراسبۇرگ ئالمۇرۇپ ياشىۋاتىدۇ.

⑬بۇ ئارالنىڭ مەركىزى يوق، ئادەتتىكى ئاساسلىق ئاھالە ئولتۇراقلاشقان جاي.

⑭بۇنىڭ ئىچىدە پادىشاھ بىلەن ئاقسۆڭەكلەر پارلامېنتىدىكى 1432 كۆرسەتكۈچلۈك پادىشاھ قانۇنلۇق رايونى بار.

⑮بۇنىڭ ئىچىدىكى 20000 كۆرسەتكۈچلۈك كىشىلىكىدىكى رايونغا گۈمانداش بىلەن تالاش بار.

⑯فرانسىيە بېكىتىلگەن يەرگەن پايتەختتى سۆكرى. ھۆكۈمەت ۋە پارلامېنت تۈرۈشلۇق ئورۇن لاپاز.

阿廷根	2776889	27947000	斯诺宣布
ئارگېنتىنا		(1982)	斯利艾
			بۇئېنوس-ئايـ
			رېس
尔多瓜厄	283561	8053000	多基
ئېكۋادور		(1982)	كىتو
拉瑞内委	912050	16602	斯加拉加
ۋېنېسۇئېلا		(1981)	كاراكاس
亚维利坡	1098581	5920000	⑱雷克苏
بولىۋىيە		(1982)	سۇكرې
亚比伦哥	1141748	28776	大哥波
كو ۇمبىيە		(1981)	بوگوتا
那亚圭属法	90000	70000	晏卡
فرانسىيىگە قاراشـ		(1981)	كايېننې
لىق گۇدئانا			

ئىزاھلار: ① بـۇنىڭ ئىچىدە كـۆرىيەنىڭ يـەر مەيـدانى 98 مىڭ 992 كۋادرات كىلومېتر، ئاھالىسى 40 مىليون كىشى.

②چەت ئەللەردىكى مۇسـاپىرلارنى قوشقاندا.

③④ دېموكراتىك يەمەن بىلەن ئەرەب يەمەن بىرلەشتى.

⑤ سوۋېت ئىتتىپاقىدىن لاتۋىيە، لىتـۋا، ئېسـتونىيە بۆلۈنۈپ چىقىپ كەتتى. ھازىرقى نامـى مۇستەقىل دۆلەتلەر بىرلەشمىسى.

⑥سېنتـېبرگېن تاقىم ئاربىلى (يەرمەيدانى62730 كۋادرات كىلو-مېتر، ئاھالىسى 4000 كىشى)نى ۆە باشقا ئارالـلارنى قوشقاندا.

⑦ھۆكۈمەت تۇرۇشلۇق ئورۇن گاناگا.

⑧شـۇنىسىيە مەركىزي ستاتىستىكا ئىدارىسىنىڭ 1982 ／ 1983 ـ يىللىق يىلناممىسىدە، يەر مەيدانى 486 مىڭ 661 كۋادرات كىلومېتر دەپ كۆرسىتىلگەن (بۇ دېگىز تېررىتورىيىسىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ).

⑨⑩ دېموكراتىك گېرمانىيە بىلەن فېدېراتىۋ گېرمانىيە بىرـ

体积 هەجىم

名称 نامى	立方毫米 كۇب مىللىمېتر	立方厘米 كۇب سانتىمېتر	立方分米 كۇب دېتسىمېتر	立方米 كۇب مېتر
符号 بەلگىسى	mm^3	cm^3	dm^3	m^3
等数 تەڭلىك مىقدارى		1000 كۇب مىللىمېتر	1000 كۇب سانتىمېتر	1000 كۇب دېتسىمېتر

量容 سىغىم

名称 نامى	升毫 مىللىلىتر	升厘 سانتىلىتر	升分 دېتسىلىتر	升 لىتر	十升 دېكالىتر	百升 گېكتولىتر	千升 كىلولىتر
符号 بەلگىسى	ml	cl	dl	l	dal	hl	kl
等数 تەڭلىك مىقدارى		10 مىللىلىتر	10 سانتىلىتر	10 دېتسىلىتر	10 لىتر	10 دېكالىتر	10 گېكتولىتر

ئۇلچەم بىرلىكلىرى قىسقىچە جەدۋىلى

表位单量计定法

1. فانۇنىي ئۇلچەم بىرلىكلىرى جەدۋىلى

长度 ئۇزۇنلۇق

名称 نامى	微米 مىكرون	毫米 ملليمېتر	厘米 سانتىمېتر	分米 دېتسىمېتر	米 مېتر	十米 دېكا- مېتر	百米 گېكتو- مېتر	千米(里公) كىلومېتر
符号 بەلگىسى	μ	mm	cm	dc	m	dam	hm	km
等数 تەڭلىك مىقدارى		1000 مىكرون	10 ملليمېتر	10 سانتىمېتر	10 دېتسىمېتر	10 مېتر	100 مېتر	1000 مېتر

积面 يۈز

名称 نامى	平方毫米 كۋادرات مېتر	平方厘米 كۋادرات سانتىمېتر	平方米 كۋادرات مېتر	平方里公 كۋادرات كىلومېتر
符号 بەلگىسى	mm^2	cm^2	m^2	km^2
等数 تەڭلىك مىقدارى		100 كۋادرات ملليمېتر	10000 كۋادرات سانتىمېتر	1000000 كۋادرات مېتر

积面 يۈز

名称 نامى	平方毫 كۋادرات خاۋ	平方厘 كۋادرات لى	平方分 كۋادرات پۇلۇڭ	平方寸 كۋادرات سۇلۇڭ	平方尺 كۋادرات چى	平方丈 كۋادرات جاڭ	平方里 كۋادرات يول
等数 تەڭلىك مىقدارى		100 كۋادرات خاۋ	100 كۋادرات لى	100 كۋادرات پۇلۇڭ	100 كۋادرات سۇلۇڭ	100 كۋادرات چى	22500 كۋادرات جاڭ

积地 مەيدان

名称 نامى	毫 خاۋ	厘 لى	分 پۇلۇڭ	亩 مو	顷 چەك
等数 تەڭلىك مىقدارى		10 خاۋ	10 لى	10 پۇلۇڭ	100 مو

质量(重量) ماسسا (ئېغىرلىق)

名称 نامى	丝 سى	毫 خاۋ	厘 لى	分 پۇلۇڭ	钱 مىسقال	两 سەر	斤 جەڭ (پاتمان)	担 دەن (تاغار)
等数 تەڭلىك مىقدارى		10 سى	10 خاۋ	10 لى	10 پۇلۇڭ	10 مىسقال	10 سەر	100 جەڭ (پاتمان)

量容 سىغىم

名称 نامى	撮 چىمدىم	勺 قوشۇق (چاڭگال)	合 ئوچۇم	升 كاپچى	斗 كۆرە	石 داەن (قاپ)
等数 تەڭلىك مىقدارى		10 چىمدىم	10 قوشۇق	10 ئوچۇم	10 كاپچى	10 كۆرە

质量(重量)　ماسسا (ئېغىرلىق)

名称 نامى	克毫 ملليگرام گرام	厘克 سانتىگرام گرام	分克 دېتسىگرام گرام	克 گرام	十克 دېكا-گرام	百克 گېكتو-گرام	千克(公斤) كىلو-گرام	吨 تونا
符号 بەلگىسى	mg	cg	dg	g	dag	hg	kg	t
等数 تەڭلىك مىقدارى		10 ملليگرام	10 سانتىگرام	10 دېتسىگرام	10 گرام	10 دېكاگرام	10 گېكتوگرام	1000 كىلوگرام

表位单量计制市．二

بازار سىستېمىسىدىكى ئۆلچەم بىرلىكلىرى جەدۋىلى

度长　ئۇزۇنلۇق

名称 نامى	毫 خاۋ	厘 لى	分 پۇڭ	寸 سۇڭ (ئىنچىك)	尺 چى (گەز)	丈 جاڭ (غۇلاچ)	里 يول
等数 تەڭلىك مىقدارى		10 خاۋ	10 لى	10 پۇڭ	10 چى (گەز)	10 جاڭ (غۇلاچ)	150

节气表　　مەۋسۇملار جەدۋىلى

(مىلادى كالېندارى بويىچە)

春季 ئەتىياز پەسلى	立春 باش باھار فېۋرالنىڭ 3 — 5 كۈنلىرى باشلىنىدۇ	雨水 ئەگمز-ۋىيى فېۋرالنىڭ 18 — 20 كۈنلىرى باشلىنىدۇ	惊蛰 ھۆن مارتنىڭ 3 — 5 كۈنلىرى باشلىنىدۇ
	春分 ئەتىياز-لىق كۈن - تۈن تەڭلەشمىسى مارتنىڭ 20—22 كۈنلىرى	清明 چوكاتتال ئاپرېلنىڭ 4 — 6 كۈنلىرى باشلىنىدۇ	谷雨 قەزىلكوس ئاپرېلنىڭ 19 — 21 كۈنلىرى باشلىنىدۇ
夏季 ياز پەسلى	立夏 باش ياز ماينىڭ 5—7 كۈنلىرى باشلىنىدۇ	小满 سەرەتان ئىسسىقى ماينىڭ 20 — 22 كۈنلىرى باشلىنىدۇ	芒种ئۇرماۋاقتى ئىيۇننىڭ 5 — 7 كۈنلىرى باشلىنىدۇ
	夏至 يازلىق كۈن - تۈن توخ-تىشى ئىيۇننىڭ 21—22 كۈنلىرى	小暑 باش تومۇز ئىيۇلنىڭ 6 — 8 كۈنلىرى باشلىنىدۇ	大暑 تومۇز ئىيۇلنىڭ 22—24 كۈنلىرى باشلىنىدۇ
秋季 كۈز پەسلى	立秋 باش كۈز ئاۋغۇستنىڭ 7—9 كۈنلىرى باشلىنىدۇ	处暑 كۈزگى تې-رىم ئاۋغۇستنىڭ 22— 24 كۈنلىرى باشلىنىدۇ	白露 ئاق شەبنەم سېنتەبرنىڭ 7—9 كۈنلىرى باشلىنىدۇ
	秋分 كۈزلۈك كۈن - تۈن تەڭ-لەشمىسى سېنتەبرنىڭ 22— 24 كۈنلىرى	寒露-سوغۇق شە-بنەم ئۆكتەبرنىڭ 8 — 9 كۈنلىرى باشلىنىدۇ	霜降 قىراۋ چۈ-شۈكى ئۆكتەبرنىڭ 23— 24 كۈنلىرى باشلىنىدۇ

三、表较比位单量计
ئۆلچەم بىرلىكلىرىنىڭ سېلىشتۇرمىسى

表较比度长　　ئۇزۇنلۇق سېلىشتۇرمىسى

1里公	(كىلومېتر)	2 =	(يۈل) 里市	0.621 = (مىل) 里英
				(دېڭىز مىلى) 里海 0.540 =
1米	(مېتر)	3 =	(چى) 尺市	3.281 = (فۇت) 尺英
1里市	(يۈل)	0.5 =	(كىلومېتر، 里公) 米千	0.311 = 里英
				(مىل) 里海 0.270 =
1尺市	(چى)	0.333 =	(مېتر) 米	1.094 = (فۇت) 尺英
1里英	(مىل)	1.609 =	(كىلومېتر، 里公) 米千	3.218 =
				(دېڭىز مىلى) 里海 0.869 = (يۈل) 里市
1尺英	(فۇت)	0.305 =	(مېتر) 米	0.914 = (چى) 尺市
1海里	(دېڭىز مىلى)	1.852 =	(كىلومېتر 里公) 米千	=
				(مىل) 里英 1.150 = (يۈل) 里市 3.704

表较比积地　　مەيدان سېلىشتۇرمىسى

1顷公	(گېكتار)	15 =	(مو) 亩市	2.47 = (ئەنگلىز مۇسى) 亩英
1亩市	(مو)*	6.667 =	(ئار) 亩公	0.164 = (ئەنگلىز مۇسى) 亩英
1亩英	(ئەنگلىز مۇسى)	0.405 =	(گېكتار) 顷公	6.070 = (مو) 亩市

* مەزكۇر جەدۋەلدىكى بىر مو 60 كۋادرات جاڭ ھېسابلاندى.

表较比(重量)量质
ماسسا (ئېغىرلىق) سېلىشتۇرمىسى

1克千	(كىلوگرام، 斤公)	2 =	(جىڭ) 斤市	2.205 = 磅英 (قاداق)
1斤市	(جىڭ)	0.5 =	(كىلوگرام، 公斤) 克千	1.102 = 磅英 (قاداق)
1磅英	(قاداق)	0.454 =	(كىلوگرام، 斤公) 克千	0.907 = (جىڭ) 斤市

表较比量容　　سىغىم سېلىشتۇرمىسى

1升	(لىتر)	1 =	(شىڭ) 升市	0.220 = (گالالون) 仑加
1仑加	(گالالون)	4.546 =	(لىتر) 升	4.546 = (شىڭ) 升市

بۇ كىتاب شاڭخەي نەشرىياتى 1987 - يىل 12 - ئاي
6 - نەشرى، 1989 - يىل 2 - ئاي شىنجاڭ 10 - باسمىسىغا
ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.

本书根据商务出版社1987年12月第6版1989年2月新疆第10次印刷本翻译出版。

مەسئۇل مۇھەررىرى: ۋەلى، ئەنۋەر جاپپار

خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە شىنخۇا لۇغۇتى
تەرجىمە قىلغۇچى: ئەنۋەر جاپپار، ھەسەنجان، ۋەلى، دىلشات
سۇلتان، قادىر قاۋۇز، ماخمۇتجان ئىسلام، باتۇر مامۇت،
ئەنۋەر ئىمىن، ئۇلنار

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى ۋە تارقاتتى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348№)
شىنجاڭ گېزىتى باسما زاۋۇتىدا تىزىلدى
شىنجاڭ شىخو ناھىيىلىك باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى: 787×1092 مىللىمېتر 1/32
باسما تاۋىقى: 32.375 قىستۇرما ۋاراقى: 4
1994 - يىل 10 - ئاي 1 - نەشرى
1995 - يىل 3 - ئاي 2 - بېسىلىشى
تىراژى: 10,001—20,000
ISBN7—228—02805—8/H·75
باھاسى: 21.00 يۈەن

冬季 قىش پەسلى	立冬 باش قىش نويابرنىڭ 7 — 8 كۈنلىرى باشلىنىدۇ	小雪 سەرىق قار نويابرنىڭ 22 — 23 كۈنلىرى باشلىنىدۇ	大雪 ئاق قار دېكابرنىڭ 6 — 8 كۈنلىرى باشلىنىدۇ
	冬至 چىللە (قىشلىق كۈن - تۇن توختىشى) دېكابرنىڭ 21 — 22 كۈنلىرى	小寒 دەلۋەدۇانە يانۋارنىڭ 5 — 7 كۈنلىرى باشلىنىدۇ	大寒 ئاپاق يارىدى يانۋارنىڭ 20 — 21 كۈنلىرى باشلىنىدۇ

责任编辑：魏力、安尼瓦尔·加帕尔

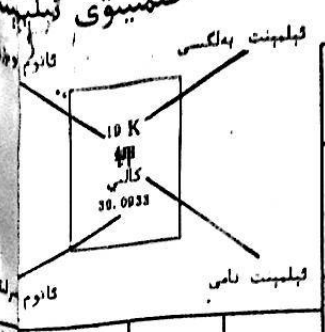
汉维新华字典

安尼瓦尔·加帕尔、艾山江、魏力、迪力夏提、
卡得尔、乌合穆提江、巴图尔、　　译
安尼瓦尔、古丽那尔

新疆人民出版社出版发行
（乌鲁木齐市解放南路348号　邮政编码 830001）
新疆日报社印刷厂排版　　新疆乌苏县印刷厂印刷
787×1092毫米 32开本 32.375印张 4插页
1994年10月第1版 1995年3月第2次印刷
印数：10,001—20,000

ISBN7—228—02805—8/H·75　定价：21.00元

表期周元学化
خىمىيىۋى ئېلېمېنتلار جەدۋىلى

(族副—B 族主—A)
(A —ئاساسىي كۆرۈنىشى B —قوشۇمچە كۆرۈنىشى)

周期	族	I A	II A	III B	IV B	V B	VI B	VII B	VIII		I B	II B	III A	IV A	V A	VI A	VII A	0
1		1 H 氢 ھىدروگېن 1.0079																2 He 氦 گېلىي 4.00260
2		3 Li 锂 لىتىي 6.941	4 Be 铍 بېريللىي 9.01218										5 B 硼 بور 10.81	6 C 碳 كاربون 12.011	7 N 氮 ئازوت 14.0067	8 O 氧 كۇكسىگېن 15.9994	9 F 氟 فتور 18.998403	10 Ne 氖 نېئون 20.179
3		11 Na 钠 ناترىي 22.98977	12 Mg 镁 ماگنىي 24.305										13 Al 铝 ئالىيۇمىن 26.98154	14 Si 硅 كرېمنىي 28.0855	15 P 磷 فوسفور 30.97376	16 S 硫 گۇڭگۇرت 32.06	17 Cl 氯 خلور 35.453	18 Ar 氩 ئارگون 39.948
4		19 K 钾 كالىي 39.0983	20 Ca 钙 كالتسىي 40.08	21 Sc 钪 سكاندىي 44.9559	22 Ti 钛 تىتان 47.90	23 V 钒 ۋانادىي 50.9415	24 Cl 铬 خروم 51.996	25 Mn 锰 مارگان 54.9380	26 Fe 铁 تۆمۈر 55.847	27 C 钴 كبالت 58.12	28 Ni 镍 نىكېل 58.70	29 Cu 铜 مىس 63.546	30 Zn 锌 سىنك 65.38	31 Ga 镓 گاللىي 69.72	32 Ce 锗 گېرمانىي 72.59	33 As 砷 ئارسىن 74.9216	34 Se 硒 سېلېن 78.96	35 Br 溴 بروم 79.904	36 Kr 氪 كرىپتون 83.80
5		37 Rb 铷 رۇبىدىي 85.4678	38 Sr 锶 سترونتسىي 87.62	39 Y 钇 ئىتىرىي 88.9059	40 Zr 锆 سىركونىي 91.22	41 Nb 铌 نىئوبىي 92.9064	42 Mo 钼 مولىبدېن 95.94	43 Tc 锝 تېخنېتسىي (99)	44 Ru 钌 رۇتېنىي 101.07	45 R 铑 رۇ 102.45	46 Pd 钯 پاللادىي 106.4	47 Ag 银 كۈمۈش 107.868	48 Cd 镉 كادمىي 112.41	49 In 铟 ئىندىي 114.82	50 Sn 锡 قەلەي 118.69	51 Sb 锑 سۈرمە 121.75	52 Te 碲 تېللۇر 127.6	53 I 碘 يود 126.9045	54 Xe 氙 كسېنون 131.30
6		55 Cs 铯 سېزىي 132.9054	56 Ba 钡 بارىي 137.33	57—71 La—Lu 镧系 لانتانوئىدلار	72 Hf 铪 گافنىي 178.49	73 Ta 钽 تانتال 180.9479	74 W 钨 ۋولفرام 183.85	75 Re 铼 رېنىي 186.207	76 Os 锇 ئوسمىي 190.2	77 I 铱 ئىرىدىي 192.2	78 Pt 铂 پلاتىنا 195.09	79 Au 金 ئالتۇن 196.9665	80 Hg 汞 سىماب 200.59	81 Tl 铊 تاللىي 204.37	82 Pb 铅 قوغۇشۇن 207.2	83 Bi 铋 بىسمۇت 208.9804	84 Po 钋 پولونىي (209)	85 At 砹 ئاستاتىن (210)	86 Rn 氡 رادون (222)
7		87 Fr 钫 فرانسىي (223)	88 Ra 镭 رادىي 226.0254	89—103 Ac—Lr 锕系 ئاكتىنوئىدلار	104 Rf * (261) رېزېرفوردىي	105 Ha * (262) خانىي	106 Unh * (263) ئۇنىلخېكسىي	107 Uns * (263) ئۇنىلسېپتىي	108 Uno * (262) ئۇنىلئوكتىي	109 Une * ئۇنىلىي									

镧系元素 لانتانوئىدلار 4F	57 La 镧 لانتان 138.9055	58 Ce 铈 سېرىي 140.12	59 Pr 镨 پرازېئودىم 144.9077	60 Nd 钕 نېئودىمىي 144.24	61 Pm 钷 پرومېتىي (147)	62 Sm 钐 سامارىي 150.4	63 Eu 铕 يېئورويپي 151.96	64 Gd 钆 گادولىنىي 157.25	65 Tb 铽 تېربىي 158.9254	66 Dy 镝 دىسپروزىي 162.5	67 Ho 钬 گولمىي 164.9304	68 Er 铒 ئېربىي 167.26	69 Tm 铥 تۈلىي 168.9342	70 Yb 镱 ئىتتېربىي 173.04	71 Lu 镥 لىۋتېتسىي 174.963
锕系元素 ئاكتىنوئىدلار 5F	89 Ac 锕 ئاكتسىي 227.0278	90 Th 钍 تورىي 232.0381	91 Pa 镤 پروتاكتسىي 231.0359	92 U 铀 ئۇران 238.029	93 Np 镎 نېپتۇنىي 237.0482	94 Pu 钚 پلۇتونىي (244)	95 Am 镅 * ئامېرىتسىي (243)	96 Cm 锔 * كۈرىي (247)	97 Bk 锫 * بېركلىي (247)	98 Cf 锎 * كالىفورنىي (251)	99 Es 锿 * ئېينىشتېينىي (254)	100 Fm 镄 * فېرمىي (257)	101 Md 钔 * مېندېلېيۋىي (258)	102 No 锘 * نوبېلىي (259)	103 Lr 铹 * لاۋرېنتسىي (260)

。数的素位同的定稳最示表字数的号括加。准标为12于等12碳以量子原列所内表. 1:注附
。素元造人是的 * 注后称名. 2

قوشۇمچە : 1 . جەدۋەل ئىچىدە كۆرسىتىلگەن ئاتوم ئېغىرلىقى كاربون 12 نىڭ 12 گە تەڭ ئىكەنلىكى ئاساس قىلىنغان ئىزوتوپلارنىڭ ئىچىگە ئېلىنغان رەقەم ئەڭ تۇراقلىق ئىزوتوپلارنىڭ ماسسىسى .
2 . * بەلگىسى سېلىنغانلىرى سۈنئىي ئېلېمېنتلار